

SFÎNTUL CHIRIL
AL ALEXANDRIEI
SCRIERI
PARTEA ÎNȚIA

ÎNCHINAREA ȘI SLUJIREA
ÎN DUH ȘI ADEVĂR

TRADUCERE, INTRODUCERE ȘI NOTE DE
Pr. Prof. Dr. DUMITRU STĂNILOAE

CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVINTAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE

TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
BUCUREȘTI — 1991

DESPRE ÎNCHINAREA ȘI SLUJIREA ÎN DUH ȘI ADEVĂR

CARTEA ÎNTÎIA

**Despre căderea omului în păcat,
despre robia păcatului,
despre chemarea și întoarcerea prin pocăință
și despre revenirea la bine ¹**

CHIRIL : Socotesc că e de prisos să stabilim unde și de unde trebuie să încep cu tilcurile. Grăiește, fără să întârzii, ca de la tine la mine.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Ce este cartea aceasta pe care o ai în mână ?

PALADIE : Evanghelia de la Matei și de la Luca.

CHIRIL : Socotești că ea poate fi dusă oriunde și la oricine ? Să știi că poți să gîndești asupra ei venind din afară, o Paladie. Osteenile cu privire la ea sînt dulci acasă și în liniște.

PALADIE : Bine zici. Dar am venit ca să vorbesc cu tine. Și aduc Cartea Sfîntă, căci oricît de mult m-am ostenit, nu pot înțelege ce a voit să spună Domnul nostru Iisus Hristos, la Matei, zicînd : «*Să nu socotiți că am venit să stric Legea, sau Proorocii. N-am venit să stric, ci să plinesc. Căci amin zic vouă : pînă ce va trece cerul și pămîntul, o iotă sau o cirtă nu va trece din Lege, pînă ce nu se vor împlini toate*» (Matei 5, 17—18). Pe de altă parte, în Evanghelia de la Ioan, zice către femeia Samarineană : «*Crede Mie, femeie, că vine ceasul, cînd nici în muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui. Voi vă închinați la ce nu știți ; noi ne închinăm la ce știm,*

1. În cartea I-a Sf. Chiril tratează tema căderii omului din starea binelui în păcat și revenirea la bine prin chemarea lui Dumnezeu și printr-o întrecută pedagogie a Lui. Ca tip al căderii și al revenirii dă căderea lui Adam și chemarea lui Avraam, apoi coborîrea fiilor lui Iacob în Egipt și ieșirea lui de acolo sub conducerea lui Moise. Astfel cartea aceasta coincide cu o explicare a temelor unor capitole ale Facerii și Ieșirii.

pentru că mîntuirea este de la Iudei. Dar vine ceasul, și acuma este, cînd adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și adevăr. Căci și Tatăl caută pe cei ce se închină Lui. Duh este Dumnezeu și cei ce se închină Lui, trebuie să se închine în duh și adevăr» (Ioan 4, 21—24).

CHIRIL : Ce ți se pare greu în acestea? Ce este adînc și anevoie de înțeles? Te rog, spune-mi!

PALADIE : Cuvîntul dumnezeiesc ne poruncește să ne despărțim de riturile vechi și să sfîrșim cu dreptatea din Lege. Iar Pavel a spus celor ce țineau la acestea și după primirea credinței: «V-ați despărțit de Hristos, voi cei ce vă faceți dreپți în Lege, ați căzut din har. Căci noi așteptăm în duh din credință nădejdea dreptății» (Gal. 5, 4—5). Pe de altă parte, vorbind de cinstea viețuirii sale celei după Lege, strălucită și mare și ea, zice iarăși: «Cele ce îmi erau mie cîștig, le-am socotit pentru Hristos pagubă. Ba mai mult: eu pe toate le socotesc pagubă, față de înălțimea cunoașterii Domnului nostru Iisus Hristos, pentru Care m-am lăsat păgubit de toate și le socotesc drept gunoarie, ca să cîștig pe Hristos și să mă aflu întru El, nu avînd dreptatea mea cea din Lege, ci pe aceea prin credința în Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu» (Filip. 3, 7—9).

Iar de vechea poruncă a afirmat clar că ~~nu~~ era fără prihană. De aceea spune că în locul ei ne-a fost adusă cu folos cea prin Hristos și nouă, adică cea evanghelică. El scrie așa: «Astfel e înlăturată porunca dinainte, pentru neputința și nefolosul ei. Pentru că Legea n-a desăvîrșit nimic, iar în locul ei se ivește o nădejde mai bună, prin care ne apropiem de Dumnezeu» (Evr. 7, 18—19). Și iarăși: «Căci dacă cea dintîi ar fi fost fără prihană, nu s-ar mai fi căutat loc pentru a doua. Ci muștrîndu-i pe ei, zice: «Iată, vin zile, zice Domnul, cînd voi face cu casa lui Israel și cu casa lui Iuda legămînt nou, nu ca legămîntul, pe care L-am făcut cu părinții lor, în ziua cînd i-am apucat de mînă ca să-i scot pe ei din pămîntul Egiptului; căci ei n-au rămas în legămîntul Meu, de aceea și Eu i-am părăsit, zice Domnul. Căci acesta e legămînt, pe care îl voi da casei lui Israel după aceste zile, zice Domnul, punînd legile Mele în mîntea lor și în inima lor le voi scrie pe ele» (Evr. 8, 7—10).

Iar înțelegînd și tîlcuind în chip cu totul deosebit numele de «nou», zice: «Spunîndu-i nouă, a învechit pe cea dintîi; căci cea învechită și îmbătrînită e aproape de piere» (Evr. 8, 13). Deci dacă Legea n-a desăvîrșit nimic și s-a desființat cea veche și i-a luat locul a doua, care ne împacă cu Dumnezeu, de ce zice Mintuitorul: «N-am venit să stric Legea, ci s-o plînesc», și că «se cuvine să ne închinăm

în duh și adevăr lui Dumnezeu și Tatăl?». Căci aceasta socotesc că înseamnă că noi trebuie să ne oprim de la riturile și slujirea Legii.

CHIRIL : În ce mare largă de întrebări ai intrat! Căci ce minte ar putea să pătrundă cu claritate în cugetări așa de subțiri, ca să arate că Scriptura cea nouă e ca o soră și vecină cu rînduielele date prin prea înțeleptul Moise și viața în Hristos nu e prea străină de petrecerea cea după Lege, dacă poruncile date celor vechi sînt ridicate la un înțeles duhovnicesc. Pentru că Legea e chipul (tip) și umbra dreptei credințe în durerile nașterii, avînd ascunsă în ea frumusețea adevărului. Sau nu vei zice că e așa cum am spus?

PALADIE : Ba e tocmai așa. Dar cum s-ar putea arăta aceasta? Sau cum se poate viețui evanghelic, respectînd încă porunca veche și socotind că împlinim cele ale lui Moise?

CHIRIL : Explicarea nu e una simplă, cum și-ar putea închipui cineva. Căci virtutea socotesc că e un lucru de multe feluri și de multe forme; și măririle viețuirii în Hristos primesc o mare varietate din mulțimea felurită a facerii de bine². Astfel, dumnezeiescul David în psalmul 44 înfățișează lui Hristos Biserica, ca pe o fecioară curată, în chip de împărăteasă, îmbrăcînd-o în haină aurită și împodobită, zicînd: *«De față a stat împărăteasa la dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată și împodobită»* (Ps. 44, 10). «Aurită» înseamnă, după cum socotesc, cinstea și strălucirea; iar «felurit împodobită», înseamnă felurimea virtuții. Căci Biserica e foarte gătită, avînd podoaba cea inteligibilă, nu pe cea văzută cu ochii trupului, ci pe cea din lăuntrul minții; și a inimii, pe Iudeul cunoscut în ascuns, care ni se arată preafrumos și cu totul ales, plin de grație printr-o mulțime de podoabe. Căci cum scrie fericitul Pavel: *«Nu este Iudeu cel de la arătare, nici tăierea împrejur cea arătată în trup, ci Iudeu e cel dintru ascuns, iar tăierea este cea a inimii în duh, nu în literă; că lauda acestuia nu e de la oameni, ci de la Dumnezeu»* (Rom. 2, 28—29).

PALADIE : Dar spune-mi atunci, dacă a venit tăierea împrejur cea în duh și jertfele Legii au fost înlăturate, iar viețuirea aceea nu-și mai are loc la noi, nu cumva pare neadevărat ceea ce a spus Hristos: *«N-am venit să stric Legea, ci s-o plinesc»*? Iar dacă nu e așa, socotesc că nimic nu ne-ar împiedica nici pe noi să aducem închinare Dumnezeului tuturor prin jertfe de boi și prin tîmțieri și să-i aducem turturele și porumbei și să ne împlinim toate celelalte pe care obișnuiau cei vechi să le facă.

2. Răspunsul Sf. Chiril e că legea cea veche nu e desființată, dar e ridicată la un înțeles duhovnicesc. Căci legea veche e ca o femeie în durerile nașterii din nou. Virtutea are multe trepte. O treaptă cade pe alta.

CHIRIL : Dar te depărtezi mult de la calea dreaptă, prietene. Căci socotești că așa de mult a fost desființată Legea, încît nu mai avem nici un folos de la ea și e cu totul neputincioasă de-a ne arăta ceva din cele trebuitoare și nu s-a preschimbat mai degrabă într-un semn al adevărului. Dar și fericitul Pavel scrie : «*Desființăm deci Legea prin credință? Nicidecum! Dimpotrivă întărim legea*» (Rom. 3, 31). Căci legea este pedagog și călăuzește ce ține spre taina lui Hristos (Galat. 3, 24).

Așadar, vom spune că cele poruncite odinioară celor vechi, prin Moise, sînt literele (începuturile) cuvintelor lui Dumnezeu (Evr. 5, 12). Deci dacă vom respinge pe pedagog, cine ne va călăuzi pe noi la taina lui Hristos? Și de vom refuza să învățăm literele (începuturile) cuvintelor lui Dumnezeu, cum sau de unde vom putea ajunge la sfîrșit (țintă)? Sau nu e, după Scripturi, Hristos, plinirea legii și a proorocilor? (Rom. 10, 4) ³.

PALADIE : Ba da.

CHIRIL : Căci așa s-a scris. Iar plinirea legii și a proorocilor, socotesc că este El, prin aceea că poruncile legii și ale proorocilor privesc spre El și sînt întoarse spre El. Căci El însuși a spus, mustrînd necredința Iudeilor : «*Să nu socotiți că Eu vă voi învinui la Tatăl; este cine să vă învinuiască pe voi. E Moise, în care voi v-ați pus nădejdea. Căci dacă ați fi crezut lui Moise, ați crede și în Mine. Pentru că despre Mine a scris acela. Iar dacă nu credeți celor scrise de el, cum veți crede cuvintelor Mele?*» (Ioan 5, 45—47). Deci dacă spune că a venit nu ca să strice legea, ci mai degrabă ca să o ducă la capăt, nu socoti că s-a produs răsturnarea deplină a celor rînduite odinioară, ci mai degrabă o anumită preschimbare ⁴ și, ca să spun așa, o înfățișare mai adevărată a celor zugrăvite prin tipuri (chipuri).

PALADIE : Drept ai spus.

CHIRIL : Iar aceasta trebuie să se facă de Hristos. Cei ce se ocupă cu arta tablourilor, nu de îndată ce încep să zugrăvească forma fără lipsuri și cu totul desăvîrșită în tablouri figurile alese, ci le

3. Biserica are comori lăuntrice, pe care nu le avea comunitatea Vechiului Testament. Sau în ea se descoperă comorile lăuntrice ale aceleia. Creștinul e *tădoul* lăuntric în care Duhul actualizează culmile ascunse în acela. Tăierea lui împrejur nu e în trup, și nu făcută de mină, ci în duh și făcută de puterea lui Dumnezeu. Nu de la trupul lui e tăiat ce e de prisos, ci de la sufletul lui e tăiat păcatul cel ce nu ține de fire. La baza tipurilor sau simbolurilor materiale, sau animale, stau realități corespunzătoare de ordin spiritual.

4. Hristos e ținta finală, fără sfîrșit a legii. Fără Hristos, legea nu e ajunsă la plinătate, la țintă. Dar nici la țintă, sau la plinătate nu putea ajunge omenirea fără pregătirea ei prin lege, prin drumul spre țintă. În chipurile închinării din Vechiul Testament, era implicată închinarea duhovnicească din Noul Testament. În jertfele de acolo era implicată trebuința de-a ne jertfi lui Dumnezeu noi, înșine. Iar

schitează mai întâi într-o culoare mai puțin limpede și le fac să se arate într-o formă mai neclară. Apoi, umplind fiecare parte cu partea convenită și cea mai potrivită a chipului, limpezesc contururile cu chipul clar și neasemuit mai frumos, decît cel de la început. Sau nu e așa ?

PALADIE : Așa spun și eu.

CHIRIL : Iar lucrătorii în aramă, cînd voiesc să toarne o statuie, îi alcătuiesc mai întâi chipul moale în ceară, apoi topind arama în foc, o varsă peste forma din ceară și duc astfel lucrarea spre chipul deplin și frumos. Adăugîndu-se apoi peste trăsături felurimea culorilor și arama fierbinte topind ceara, s-ar părea că formele dinții și de la început s-au șters și s-au desființat repede. Dar lucrul nu s-a petrecut de fapt așa. De aceea și sculptorul și zugravul vor spune cu dreptate: Nu am stricat schițele, nu am făcut chipurile cu totul netrebuincioase, ci mai degrabă le-am împlinit. Căci ceea ce se vedea în umbre și chipuri mai puțin clar și frumos, a înaintat la o formă mai bună și mai clară.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Și dacă ar voi cineva să cerceteze cu adevărat Sfînta și de Dumnezeu însuflata Scriptură, va cunoaște că adevărat e tot ceea ce spun. Dar după cum s-a scris, Moise a pus acoperămint peste fața lui, ca să nu poată privi fiii lui Israil la fața lui, (Ieșire 34, 33—35) *.

PALADIE : Și ce înseamnă aceasta ?

CHIRIL : Mințile iudeilor fiind încă groase, puteau suporta cele din afară ale legii, adică cele arătate numai prin literă; dar nu puteau suporta și prinde nicidecum cele ascunse în lăuntru și așa zicînd, fața adevărată a înțelesurilor. De aceea și dumnezeiescul Pavel scrie: *«Căci pînă în ziua de azi la citirea Vechiului Testament același vâl rămîne neridicat. Pentru că el se desființează în Hristos.*

Hristos e jertfa de Sine desăvîrșită a omului. Cînd omul jertfește un animal, jertfește ceva din sine, dar nu pe sine întreg. În Hristos s-a dat omul întreg. Și noi ne dăm lăuntric în Hristos întregi. Jertfa se realizează în moartea trupească, de cînd a intrat moartea în lume prin păcat. Omul care se jertfește se transformă din necesitate în dar natural suprem. Dar nu prin sinucidere. Căci intervine o altă lege, să nu nîmi-alții, în dar benevol. Sau ne dăm viața pentru o cauză mare a celorlalți. În moartea de bună voie — înainte de un sfîrșit firesc — se închipuiește păcatul altora cu darul propriu. Și acest dar îi preschimbă pe alții din păcătoși în drepti. În moartea suferită de alții din iubire, se întilnește iubirea de Dumnezeu cu iubirea de oameni, ca să-i transforme.

5. Încă nu puteau vedea evreii sensul adînc, duhovnicesc, în legea dată prin Moise, în jertfele poruncite de ea. Nu se vedeau în ele necesitatea jertfei curate a omului, pe care numai Hristos, o putea aduce, și oamenii în El — pentru deplină depășire a egoismului.

Pînă astăzi, cînd se citește Moise, zace un zăbranic pe inimile lor» (II Cor. 3, 14—15).

Dar ale iudeilor fie așa. «Noi însă toți cu fața descoperită, zice, privind ca într-o oglindă slava Domnului, ne prefacem în același chip din slavă în slavă ca de la Duhul Domnului; iar Domnul este Duhul» (II Cor. 3, 17—18). Căci precum cei ce privesc în oglindă văd chipul și figura lucrului adevărat, dar nu însuși lucrul, în același mod socotesc că cei ce doresc să vadă frumusețea viețuirii în Hristos, folosindu-se de lege ca de o oglindă văd ceea ce doresc. Pentru că trecînd de la chipul lucrurilor la adevărul oglindit de el, vor cunoaște limpede ceea ce-i potrivit și e bine plăcut lui Dumnezeu.

PALADIE: Dar pentru care motiv nu li s-a dat de la început celor de odinioară revelația cea nouă și evanghelică, ci li s-au rînduit în chipuri și umbre?

CHIRIL: Explicarea exactă și adevărată a acestei iconomii trebuie să o lăsăm cu evlavie pe seama atoateștiutorului Dumnezeu. Dar anumite gînduri, care nu sînt străine de înțelesurile bune, ne conduc și pe noi la o fărîmă de cunoaștere, la o stare apropiată unei cunoașteri mai potrivită a acestei iconomii. Pe temeiul acesta vom spune că cei izbăviți din Egipt aveau trebuință de multă pedagogie și de o hrană ca de copii. Căci erau încă nesubțiați la cuget și ușor de atras spre toate cele necuvenite. Căci suferind de boala iubirii trupești greu de tămăduit și părăsiți în patimile anevoie de biruit, le era greu, ba aproape cu neputință să poată voi să se ridice îndată la ceea ce-i foarte subțire și să primească felul unei vieți atît de luminoase și de mai presus de fire, încît să umble pe pămînt, dar să aibă, după cum s-a scris, petrecerea în ceruri (Filip. 3, 20). Căci nu e hrana tare a celor desăvîrșiți, iar laptele potrivit celor ce sînt încă prunci? ⁶.

PALADIE: E foarte adevărat.

CHIRIL: Deci fiind încă prunci, aveau trebuință de o educație prin chipuri și, ca să spunem așa, de o hrană mai moale, nu de cuvîntul care cere desăvîrșirea și care călăuzește spre plinătate. Fiind așa de ușurateci și așa de slabi la judecată și gata spre orice patimă, fiii lui Israil s-ar fi pierdut dacă ar fi fost puși la proba vreunor orînduiri și osteneli mai grele, odată ce nu s-au dovedit în stare să se

6. La întrebarea interlocutorului, de ce nu le-a dat Dumnezeu fiilor lui Israil de la început legea desăvîrșită a vieții duhovnicești, Sf. Chiril arată că pentru aceia se cerea o ridicare treptată a lor, de la viața legată de trup. Fiii lui Dumnezeu au dovedit că nu sînt în stare să slujească Dumnezeului adevărat nici măcar în umbre și în chipuri, sau prin împlinirea unor porunci exterioare, simpliste. Căci, cînd Moise vine la ei cu tablele celor zece porunci, îi găsește închinîndu-se unui idol, care reprezenta o putere a naturii (vițelul de aur).

folosească nici de umbre, și aceasta a arătat-o Moise. Căci poruncind Dumnezeu, el s-a suit pe munte, avînd să primească legea. Iar ei îndată s-au rostogolit în apostazie. Căci făcîndu-și un vițel, au îndrăznit nenorociții să zică: «*Aceștia sînt dumnezeii tăi, Israele, care te-au scos pe tine din Egipt*» (Ieșire 32, 4). Din această pricină supărîndu-se Moise pentru aceste ușurătăți, a spart tablele în care era legea, socotînd că nici de umbrele sau chipurile sau peste tot vreo pedagogie de sus, potrivită pruncilor, nu sînt în stare să folosească cei a căror minte s-a putut prosti într-atîta încît să uite de atîtea fapte minunate cîte s-au săvîrșit pentru ei prin puterea dumnezeiască și să dea iarăși închinare vițelului, readucîndu-și în amintire slujirea din Egipt. Dar în tablele de piatră era săpată, precum s-a scris, prin degetul lui Dumnezeu, legea, pe seama celor vechi. Iar acelea erau chipul celor ce credem că s-au împlinit pentru noi în Hristos⁷. Căci Dumnezeu, Stăpînul tuturor, scrie în noi cunoștința Lui, folosindu-se ca de un condei de Fiul în Duhul. Căci așa l-a numit prin David, zicînd: «*Limba Mea e trestia scriitorului ce scrie repede*» (Ps. 44, 2). Deci a scris condeiul Tatălui, adică Fiul, în inimile tuturor, cunoștința a tot binele, folosindu-se ca de un deget al lui Dumnezeu, de Duhul Tatălui și al Său. Căci deget l-a numit pe Duhul lui Dumnezeu, zicînd odată: «*Iar dacă Eu scot dracii cu degetul lui Dumnezeu*» (Luca 11, 20). Pavel ne-a numit și el pe noi scrisoare duhovnicească, zicînd: «*Voi sînteți scrisoarea noastră, scrisă în inimile noastre, cunoscută și citită de toți oamenii, arătîndu-vă că sînteți scrisoarea lui Dumnezeu slujită de noi, scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul lui Dumnezeu Celui viu, nu în table de piatră, ci în tablele de carne ale inimii*» (II Cor. 3, 2—3).

PALADIE: Că cele ale legii sînt chipuri (tipuri) și umbre, știi bine că o spun și eu. Dar să pătrundem cu o înțelegere mai subțire și mai exactă în cele revelate prin chipuri (tipuri) și să cercetăm cît mai bine frumusețea adevărului. În felul acesta nu va rămînea nimănui nearătată taina slujirii în duh.

CHIRIL: Dar mi-e frică, o, Paladie, și mi-e foarte greu să fac aceasta. Căci socotesc că nu pot fi cuprinse de noi aceste lucruri care au un înțeles atît de străin și de înalt. Socotesc că cel ce cercetează

7. Fiul e condeiul viu ce imprimă în inimi cuvintele dumnezeiești sau poruncile lui Dumnezeu. Faptul că simțim poruncile dreptății fundamentale imprimîndu-se conștiinței noastre, e semn că ele sînt scrise în inima noastră de Dumnezeu, prin Fiul Lui, sau Cuvîntul Lui, Care cuprinde în Sine toate cuvintele sau poruncile vieții drepte, pe care trebuie să le împlinim. Duhul Sfînt e degetul Tatălui care ține condeiul. Imaginea corespunde ideii Sf. Ioan Damaschin, că Duhul «se odihnește» în Fiul. El e viața în Fiul, ca înțelepciune și Cuvînt. E o imagine complementară aceea că Fiul se folosește de Duhul, cum se spune mai jos. E o reciprocitate între Duhul, care Amîndoi provin din Tatăl.

adîncul înțelesurilor din lege trebuie să zică : «Care înțelept va înțelege acestea ? Și care om cuminte va cunoaște acestea ?» (Osea 14, 10).

PALADIE : Desigur, nu e un lucru ușor, Chirile. «Cereți însă, spune Hristos, și vi se va da vouă ; căutați și veți afla ; bateți și vi se va deschide» (Matei 7, 7).

CHIRIL : Să începem deci să cercetăm cele ce ne pot fi de folos. Dar să facem mai întii o rugăciune, zicînd : «Deschide ochii mei și voi cunoaște minunile Tale din legea Ta» (Ps. 118, 18).

Dar înainte de celelalte socotesc că trebuie să vorbim despre abaterea omului spre cele rele, despre căderea lui în robia vrăjmașului tuturor, ca și despre modul cum se săvîrșesc acestea de către noi și în noi. Apoi să vorbim despre modul în care trebuie să ne întoarcem de la rău, și să scuturăm jugul robiei lui și să ne ridicăm iarăși la starea de la început, cu Dumnezeu Care ne mîntuiește și ne ajută. Pornind cuvîntul pe acest drum cuvenit, vor veni, socotesc, și celelalte.

PALADIE : Foarte drept cugeți.

CHIRIL : Căci nu pot aduce roade și jertfe duhovnicești lui Dumnezeu, adică nu se pot urmări cu bărbăție și în chip vrednic de laudă dobîndirea virtuții, cei ce nu s-au izbăvit încă de robia și constrîngerea patimilor ; ci numai cei a căror minte revine la libertate și nu se lenevește să scuture jugul lăcomiei diavolului.

PALADIE : Sînt de aceeași părere, căci gîndești drept.

CHIRIL : Să spunem deci că omul a fost făcut la început avînd cugetarea mai presus de păcat și de patimi, dar nu și cu totul incapabil să se abată spre ceea ce ar fi voit. Căci Dumnezeu, preaințeleptul Orînduitor al tuturor, a socotit că e drept să-i încredințeze omului însuși frînele propriilor voiri și să îngăduie pornirilor lui libere să facă ceea ce le place. Pentru că virtutea trebuia să fie liber aleasă și să nu fie fructul necesității, nici să fie ținută să nu cadă, de legile firii. Căci lucrul din urmă e propriu ființei și vîrfului mai presus de toate⁸. Deci după ce a fost alcătuit animalul din rațiunile firii proprii, prin lucrarea lui Dumnezeu, l-a îmbogățit îndată cu asemănarea cu Sine⁹. Căci i-a întipărit chipul firii dumnezeiești, insuflîndu-i-se Duhul Sfînt.

8. La Dumnezeu binele nu e supus schimbării. Dumnezeu e binele prin fire, căci binele e desăvîrșirea ființei. Dumnezeu nu poate înceta să fie bun, căci aceasta ar însemna că poate înceta să fie Dumnezeu. Ar însemna că El e supus legii schimbării, cînd de fapt nu e supus nici unei legi. Nu există lege mai presus de El, mai presus de libertatea Lui. Dar e desăvîrșit liber, pentru că e desăvîrșit bun.

9. Nu e vorba de asemănarea pe care are s-o cîștige omul, dezvoltînd chipul, ci de un alt nume pentru «chipul».

Fiindcă aceasta este suflarea vieții, dat fiind că Dumnezeu este viață după fire ¹⁰.

PALADIE : Atunci Duhul dumnezeiesc s-a făcut omului suflet ?

CHIRIL : Ar fi cu totul absurd să se cugete așa. Căci în acest caz sufletul ar fi rămas și el neschimbător. Dar el este schimbător, iar Duhul nu este schimbător. Sau dacă Duhul ar suferi de boala schimbării, pata aceasta ar trece și asupra firii dumnezeiești, odată ce Duhul este al lui Dumnezeu și Tatăl și al Fiului ¹¹, ca Unul ce este ființial din amândoi, adică curge din Tatăl prin Fiul, ci făptura plăsmuită a fost însuflețită de-o putere negrăită, apoi îndată a fost înfrumusețată cu darul Duhului. Căci nu ne puteam altfel îmbogăți cu chipul dumnezeiesc ¹².

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Împodobind Dumnezeu făptura, i-a hărăzit petrecerea în rai. Dar fiindcă se cuvenea ca pe cel astfel împodobit și încununat cu belșugul darurilor de sus, să nu-l lase să fie atras ușor de mândrie, necunoscind supunerea și măsura slujitorilor (căci mărimea slavei și libertatea nemăsurată duc spre patima blestemată a îngîmfării) i s-a dat, ca prilej de-a cunoaște pe Stăpînul, legea înfrînării ca prin ea să i se aducă mereu în amintire Cel ce a poruncit-o cu putere și să știe limpede că este supus legilor Celui ce stăpînește ¹³. Dar nu se odihnea fiara aceea plină de impietate și de ură împotriva lui Dumnezeu.

10. Chipul firii dumnezeiești e socotit că se întipărește în om prin suflarea Duhului Sfînt. Totuși suflarea Duhului Sfînt nu e una cu sufletul. Căci sufletul e schimbător. Deci în cazul că sufletul cel schimbător (de la bine la rău) ar fi una cu Duhul Sfînt întipărește în suflet chipul, fără să rămînă El însuși sufletul omului. Omul păstrează chipul într-un anumit fel degradat chiar după cădere, pentru a nu se rupe total o anumită legătură cu Duhul dumnezeiesc. Duhul e viața dumnezeiască în sens de viață spirituală. Omul are în sine și păstrează chiar după cădere o anumită viață spirituală. El nu devine cu totul animal. El are o sete de-a cunoaște, de-a depăși viața biologică.

11. «Curge din Tatăl prin Fiul», nu înseamnă că provine și din Fiul ca izvor. Cu atît mai puțin că Tatăl și Fiul sînt un singur izvor. Duhul vine din Tatăl în Fiul, se odihnește în Fiul, strălucește din Fiul, cum vor spune Sf. Ioan Damaschin și Patriarhul Sfînt, ar însemna că Duhul Sfînt însuși este schimbător. Duhul Sfînt întipărește în suflet chipul, fără să rămînă El însuși sufletul omului. Omul cineva scrie. El nu iese din Fiul mai departe de El, ci purcezînd din Tatăl se mișcă în Fiul.

12. Ca să poată primi harul Duhului Sfînt, omul trebuie să aibă chiar prin creație ceva deosebit de animal. Acesta e sufletul rațional și liber. Dar actualizarea dreaptă a raționalității și libertății nu o poate împlini omul decît prin Duhul. «Puterea negrăită» cu care a fost însuflețit se cere după harul Duhului. Ele se dau deodată : sufletul creat și harul necreat. Amîndouă sînt chipul lui Dumnezeu în om. Omul unește în sine creatul cu necreatul. El este teandric. Chipul se slăbește prin păcat, dar nu se pierde cu totul, pentru că omul rămîne într-o oarecare legătură cu Dumnezeu și faptele lui nedrepte sînt însoțite mereu de un regret, adică de o judecată dreaptă și de o libertate cu totul nerobită.

13. Raiul era însăși această dreaptă judecată și dreaptă folosire a libertății, ajutat de har. Dar omul trebuia ferit de mândrie, care se putea ivi în el din faptul că judecă drept și alege numai binele. Făptura are chiar în libertatea ei putința min-

PALADIE : Vorbești, mi se pare, de Satana, care a fost aruncat din boltile cerești ca un fulger (Luca 10, 18). Căci dintr-o socotință copilărească s-a îmbolnăvit de voința de-a fi Dumnezeu și s-a închipuit pe sine arătînd cele mai presus de firea lui¹⁴.

CHIRIL : Bine judeci. Căci făcîndu-se născocitorul și tatăl pizmei și al păcatului, n-a voit să nu-și întindă răutatea asupra animalului de pe pămînt, adică lucrarea¹⁵ asupra omului. Deci, apropiindu-se cu viclenie și amăgiri, l-a adus la neascultare, folosindu-se de femeie ca de un organ al uneltirii sale. Căci pururea noi sintem împinși spre urîciune, adică spre păcat, de plăcerile ce sînt cu noi și în noi. *Iar chipul (tipul) plăcerii e femeia*. Și prin mîngîierile plăcerilor lunecă mintea adeseori spre ceea ce nu voiește. Deci întîmplarea care se observă în Adam în mod sensibil, ca într-un chip îngroșat al lucrurilor, o poate vedea cineva în mod spiritual și ascuns întîmplîndu-se în fiecare dintre noi. Căci răsărind mai întii plăcerea, farmecă mintea și o atrage pe încetul spre socotința că nu e nicidecum vorba de o călcare a legii dumnezeiești. O adeverește aceasta marele Iacov, zicînd : *«Nimenea ispitindu-se, să nu spună : de la Dumnezeu mă ispitesc. Căci Dumnezeu nu este ispitit de rele și El Însuși nu ispitește pe nimeni. Ci fiecare este ispitit, cînd este atras și momit, de pofta sa. Apoi pofta, zămislind, naște păcatul. Iar păcatul, săvîrșindu-se, aduce moarte»* (Iacob 1, 13—15).

PALADIE : Drept este cuvîntul. .

CHIRIL : Lepădînd deci harul de la Dumnezeu și dezbrăcîndu-se de bunătățile de la început, firea omului a fost aruncată din raiul desfătării și preschimbată îndată spre urîciune, aflîndu-se de aci înainte ca una căzută în stricăciune.

PALADIE : Și aceasta în mod necesar. Căci lipsa darurilor de la Dumnezeu nu e nimic altceva decît căderea din tot binele. Și firea

driei. De aceea trebuie să i se sădească totodată conștiința că nu e suprema instanță, că nu e de la sine, ci că e făptură sub ascultare. Conștiința poruncii i s-a sădit și ea în fire. El are conștiința că e încadrat într-o rînduială stabilită de forul suprem al existenței. Dar el o poate și călca. Ea e porunca ce apelează la libertatea omului nu lege care se împlinește în el prin voia lui, ca la animal.

14. Mindria, care apare acolo unde se pierde conștiința de a fi supus unei rînduiri venită de la forul suprem al existenței, e una cu voința însăși de a se socoti pe sine supremul for, adică Dumnezeu. Așa a voit să fie omul. Dar slăbiciunea trăită în trup, viața și moartea, l-a oprit de-a merge pînă la capăt în această inchipuire. Dar Satana a meres pînă la capăt.

15. Nu poate duce cineva pînă la capăt mindria, dacă pe lângă faptul că se socotește supremul for al judecăților și faptelor sale, nu caută să-și întindă stăpînirea și asupra altora, care să-l recunoască drept supremul for.

omului îmbolnăvită ușor, ar fi purtată în toate nebuniile, dacă nu o ar susține harul Celui ce o mîntuiește, îmbogățindu-o cu bunurile de sus și de la El însuși.

CHIRIL : Bine zici. Sînt de aceeași părere și pe drept cuvînt. Căci o hrănește spre a avea vigoare duhovnicească pîinea cea vie, adică cuvîntul lui Dumnezeu¹⁶. Fiindcă s-a scris că *«Pîinea întărește inima omului»* (Ps. 103, 15). Tot ea o izbăvește de patimi și o împodobește cu aurul măririlor spre libertate. Iar retrăgîndu-și Dumnezeu, așa zicînd, mîna Sa și ne mai hărăzindu-ne ajutorul Său în acestea, în mod necesar cădem în relele pe care nu le voim și ne rostogolim din orice virtute¹⁷; pe de altă parte luăm jugul celuilalt și ajungem la atîtea rele și la atîta lăcomie, încît puțin ne mai lipsește ca să pierdem și însăși înțelegerea care ne slujește la orice bine și care e strîns legată de noi. Astfel inima celui ce pătîmește acestea se arată goală cu totul de înțelepciunea cea după Dumnezeu, ca una ce-a fost prostituată de Satana și s-a supus ușor batjocurilor și nerușinărilor aceluia¹⁸.

PALADIE : Ne vei arăta cum se petrec acestea, sau ne vei lăsa să plutim în niște simple închipuiri ?

CHIRIL : Nicidecum. Voi arăta pe cît se poate cele petrecute cu cei vechi, zugrăvind-le cu rînduială spre a fi chip (tip) al celor spirituale. Pentru că cele ce ne sînt înfățișate simțurilor și vederii cunosătoare de semne, ne pot fi icoane clare și evidente ale celor ce se cunosc prin înțelegere subțire.

S-a scris deci despre protopărintele Avraam : *«Și s-a tăcut foamete în țară și s-a coborît Avraam în Egipt ca să petreacă acolo vremelnice, că se întărea foamea în țară»* (Fac. 12, 10). El părăsise țara lui dragă și familiară și pornise spre alta, pe care i-o arătase Dumnezeu. *«Ieși, zice, din țara ta și din rudenia ta și mergi în țara pe care ți-o voi arăta»* (Fac. 12, 1). Iar aci întărindu-se foamea și pricinuindu-i o lipsă cu neputință de îndurat, a fost silit, fără să vrea, să vadă Egiptul. Dar nu s-a așezat statornic în el, ci a rămas mai degrabă vremelnic.

PALADIE : Ce înseamnă aceasta ?

CHIRIL : Ne dă cea mai bună înțelegere a celor nevăzute.

16. Harul dumnezeiesc e pîinea cea vie care hrănește sufletul, cum hrănește pîinea materială trupul. Harul ca legătură cu Dumnezeu ține sufletul omului viu.

17. *Libertatea adevărată e libertate de patimi. Ea îl face pe om mare, puternic. Puterea lui se arată în virtute, care e dovada libertății și a efortului.*

18. Unde e patimă, e și îngustime în judecată, sau lipsă de înțelepciune. Acolo e robie și tăvălire în noroi. Demnitatea omului e batjocorită și el se face nerușinat ca și tatăl răutății. Numai binele întărește voința, pentru că cere eforturile ei. Răul, plăcerea se face aproape de la sine, fără efortul voinței.

PALADIE : În ce fel ?

CHIRIL : Certînd neascultările iudeilor, a spus odată Dumnezeu : «*Iată voi aduce foamete pe pămînt, nu foamete de pîine, nici sete de apă, ci foamete de cuvîntul Domnului. Și de la răsărituri pînă la apusuri vor alerga căutînd cuvîntul Domnului și nu-l vor afla*» (Amos 8, 11—12). Dar spune-mi, prietene, oare cei apăsăți de o astfel de foamete și căzuți de la ajutorul lui Dumnezeu care-i susține în virtute neavînd hrana din cer și de sus, nu vor fi siliți numaidecît să-și facă mintea ca nomadă și fugară, trebuind să se mute la cele mai rele și alungată din neclintirea virtuții ca din țara ei, să coboare la o altă deprindere și voință, care nu mai e supusă lui Dumnezeu, ci scepstrului diavolesc ? Căci socotesc că acela care a adus cel dintîi păcatul în lume, e tatăl și împăratul lui, a cărui icoană și chip poate să fie socotit pe drept cuvînt Faraon, stăpînitorul egiptenilor, la care era foarte adînc întunericul rătăcirii și nici un mod de viețuire nu le era străin de răutate.

PALADIE : Și ce supărare i-a putut veni fericitului Avraam din faptul că s-a coborît în Egipt ?

CHIRIL : Foarte mare. Puțin a lipsit ca să fie dus dincolo de orice rău. O poți afla și aceasta ușor, căci spune Sfînta Scriptură : «*Și a fost cînd a intrat Avraam în Egipt, au văzut egiptenii pe femeia lui că e foarte frumoasă ; și au văzut-o pe ea dregătorii lui Faraon și au lăudat-o la Faraon și au adus-o pe ea în casa lui Faraon*» (Fac. 12, 14—15). Vezi deci că puțin a trebuit ca să-și piardă femeia.

PALADIE : A fost o întîmplare grea și în stare să-i pricinuiască supărare.

CHIRIL : Iar aceasta se petrece și cu noi înșine în chip spiritual. Căci celor ce li se întîmplă să cadă din bunacuviință și din virtutea familiară și preaiubită ca din patria proprie, și să coboare la cele mai rele și să ajungă sub scepstrul diavolesc, le apar cu uneltiri cumplite puterile rele și vrăjmașe ; și dacă văd acestea pe vreunul din cei ajunși sub stăpînirea lor avînd o deșteptăciune frumoasă, se străduiesc să o pună la dispoziția conducătorului lor și o supun poftelor lui ca să nu mai rodească lui Dumnezeu, ci mai degrabă Satanei. «*Căci mîncările lui, cum s-a scris, sînt alese*» (Avac. 1, 16). Și se silesc să farmece mintea prizonieră și căzută, ca să nu mai privească prea mult la libertate și să se desprindă de sub stăpînirea lor. Căci îi îmbie adeseori plăcerile cele pămîntești și o încarcă cu bogăția mulțumirilor deșarte, cum fac și dregătorii egiptenilor care, flatînd pe fericitul Avraam ce-și pierduse soția cu onoruri și cu daruri, voiau să-l facă să uite

întristarea. Căci s-a scris : «Și s-au purtat bine cu Avraam din pricina ei», adică a Sarei, «și i-au dat lui oi și boi și asini și slugi și slujnice și cățiri și cămile» (Fac. 12, 16). Căci atrăgându-ne spre cele prea vremelnice și oarecum lipsindu-ne de puțința nașterii și a buneii rodirii libere și supunînd mintea cea de bun neam batjocurilor și poftelor necuvenite ale sale, cu ajutorul lăcomiei, o înlănțuie cu desfătările celor pămîntești. Ba uneori înaintează pînă la atîta nebunie, încît ispitește și pe Hristos : «Căci luîndu-L pe El», zice, «I-a arătat toate împărățiile lumii într-o clipită de vreme, și I-a zis Lui diavolul : Îți voi da Ție toată stăpînirea și strălucirea lor, pentru că mi-au fost date mie, și să le dau pe ele cui voiesc. Drept aceea de te vei închina înaintea mea, ale Tale vor fi toate» (Luca 4, 5—7).

PALADIE : E drept. Dar spune-mi, te rog, ce ușurare sau ajutor pot avea cei ce pătimesc acestea ?

CHIRIL : Dumnezeu și harul Lui, care nu lasă pînă la sfîrșit mintea slăbită să stea sub picioarele diavolești, ci o ocrotește și eliberează pe cel ce nu se poate apăra în nici un fel pe sine. Aceasta o poți vedea, dacă vrei, că s-a întîmplat și cu protopărintele Avraam. Căci disperînd dreptul și nemaiputînd să facă nimic, a venit în ajutor Dumnezeu și a eliberat pe femeie de pofta egiptenilor. «Iar Domnul a bătut pe Faraon și casa lui cu bătăi mari și rele pentru Sara lui Avraam» (Fac. 12, 17). Și așa a lăsat pe soția dreptului neatinsă de batjocură. Deci singur Dumnezeu scapă din mîna diavolului mintea prizonieră și o întoarce la viețuirea cuviincioasă de la început¹⁹.

PALADIE : Așadar împinși de lipsa bunurilor de sus coborîm uneori spre cele rele și urite.

CHIRIL : Așa spun.

PALADIE : Dar e potrivit ca Preabunul Dumnezeu să nu ne lase să cădem în vreuna din acestea.

CHIRIL : E potrivit cu Dumnezeu și o voiește aceasta Dumnezeu. Căci n-ar fi bun și nici preaiubitor de virtute, dacă n-ar avea această intenție cu noi. Iar cauza pentru care pătimim acestea, sîntem noi, stîrnind pe Stăpînul tuturor la mînie²⁰. Și așa ne lasă într-o minte

19. Păcatul începe prin orientarea poftii de bine spre plăcerea simțurilor (Eva) dar se dezvoltă prin luarea minții (Sara) în robie de către plăcere. La început plăcerea a actualizat o poftă ce ne era proprie (soție). Pe urmă plăcerea a devenit o tirană oarecum străină de noi (Faraon). Ea însă pune stăpînire pe mintea care nu este proprie (soție).

20. Noi sîntem cauza necazurilor ce vin asupra noastră. Căci nefolosind prin minte puterea voinței ce ni s-a dat de-a rămîne în legătură cu Dumnezeu prin binele ce ni-l însușim, ne închidem lui Dumnezeu, izvorul binelui și al fericirii. Aceasta nu face plăcere lui Dumnezeu. Mintea și voința, ca organe prin care stăm în legătură cu Dumnezeu, slăbesc. Așa cum acestea, slăbite, slăbesc legătura între oameni, așa o slăbesc și cu Dumnezeu.

slabă și nebărbătească. Sau nu-l auzi strigînd printr-unul din sfinții proroci : «*Iată eu aduc asupra poporului acesta neputință și vor boli de ea părinții și fiii ; vecinul și aproapele lui vor pieri ?*» (Ier. 6, 21). Dar scrie și preaînțeleptul Pavel despre unii : «*Și precum n-au încercat să-L cunoască pe Dumnezeu, așa și Dumnezeu i-a dat pe ei în minte netrebnică, să facă cele ce nu se cuvin*» (Rom. 1, 28). Iar și mai limpede înfățișează aceasta Isaia, zicînd, ca din partea fiilor lui Israil, adică a celor ce-au lunecat în păcate : «*Iată, Tu te-ai mîniat și noi am păcătuit*», (Ier. 54, 5).

PALADIE : Atunci nesocotind noi ceea ce se cuvine și căzînd în păcate, vom arunca vina asupra lui Dumnezeu și vom învinui minia Lui, ca și cînd din pricina ei am păcătuit.

CHIRIL : Nu-L vom învinovăți, căci aceasta e nebulie. Ci spunînd : «*Tu te-ai mîniat și noi am păcătuit*», înțelegem aceasta. Dacă n-am avea bunăvoința Ta, Stăpîne, n-ar fi nimic care să împiedice păcatul să ne tiranizeze, din pricina slăbiciunii firii noastre, ci am fi ținuți în stăpînire de orice rău²¹.

PALADIE : Înțeleg ce spui.

CHIRIL : Fiind dezbrăcați deci de grija și de ocrotirea de sus și plătînd pedepsele pentru greșelile noastre și pentru înclinările neînfrîinate spre rău, ne dovedim neputincioși și ușor de prins, și bolnavi în toate acestea. Aceasta poți să o vezi limpede, dacă citești cuvintele lui Ieremia. Mulțimea sălbătică a iudeilor, cu toate că se desfăta din belșug și se lăfăia în bunurile revărsate cu dărnicie de la Dumnezeu și stăpînea peste toți dușmanii și se ridicase la cea mai înaltă culme a slavei omenești, clocea în ea neascultarea cea mai învîrtoșată și mai neînfrînată. Astfel nemaîdînd aproape nici un preț poruncilor lui Moise, și socotind de puțină valoare cele rînduite de El, erau purtați de porniri neînfrîinate spre nimicire și pieire. Căci ridicaseră altare sub stejar, sub plop și sub arborele umbros, cum zice prorocul (Osea 4, 15) ; și în pădurile cele mai dese zidiseră temple dracilor, cărora li se închinau prin jertfe de boi, de miresme și de

Nu e bine să simtă fiul că tatăl lui s-a mîniat ? S-a mîniat, desigur cu durere. Iar lui Dumnezeu nu-I place aceasta. El nu rămîne indiferent. Căci în acest caz am fi nimic în fața Lui. Sau ar fi o esență sau o lege inconsistentă. Aceasta e «minia», sau «supărarea» lui Dumnezeu. E o mare taină în modul cum se impacă ea cu bunătatea Lui, cu starea Lui. Dar tatăl nu se minie pe fiul care-și alterează caracterul prin destrăbălarea lui ? Nu spre binele lui se minie tatăl ?

21. Minia lui Dumnezeu ne ajută să nu stăruim în păcate, căci trezește frica în noi. Slăbiciunea firii noastre s-ar opri cu anevoie de la păcat, dacă n-ar fi frica noastră de minia Lui. Dumnezeu folosește minia Lui spre binele nostru. E o minie din bunătațe, nu din ură.

toate celelalte, numind lucrurile făcute de ei dumnezei și mîntuitori, și altele de acestea, fără să se rușineze. Ba se coborîseră pînă la atîta nebunie, încît săvîrșeau criminalele junghieri de prunci ca pe niște fapte de laudă și socoteau că astfel aduc aceloră o jertfă atotgrasă²². Dar nici aci nu se opreau impietățile fiilor lui Israil. Ci îngrămădind mereu peste cutezanțele lor, ca pe un alt și alt adaos, săvîrșirea celor mai nebunești fapte de neînfrînare, stîrnind asupra lor mînia nemăsurată a Dătătorului de lege, cu toată bunătatea Lui²³. Deci fiindcă au respins cu îndrăzneală stăpînirea Lui, i-a lăsat să fie biruiți de dușmani și să fie duși în robia silnică de haldei și babilonieni. Căci aceștia, plecînd de acasă și venind ca să-i ducă în robie și să ardă sfînta și vestita cetate, Dumnezeu de-abia mai socoti de bine să le spună celor împresurați prin proorocul Ieremia, cum se va sfîrși suferința lor. «Și a spus, zice, Ieremia : Spuneți lui Sedechia : Acestea zice Domnul. Iată Eu voi întoarce armele de luptă cu care voi vă luptați împotriva haldelor care vă împresoară de dincolo de ziduri, în mijlocul acestei cetăți. Și vă voi război pe voi cu mîna întinsă și cu braț puternic, cu iușime și cu mînie mare. Și voi lovi pe toți cei ce locuiesc în cetatea aceasta, pe oameni și dobitoace cu moarte cumplită și vor muri» (Ier. 21, 3—6)²⁴. Și după altele : «Și către popor vei zice aceasta : Acestea zice Domnul : Iată Eu am pus în fața voastră calea vieții și calea morții²⁵. Cel ce va sta în cetatea aceasta, va muri de sabie și de foa-

22. Jertfirea de prunci nevinovați era o răstălmăcire grosolană a ideii că lui Dumnezeu îi place să I se dăruiască cei nevinovați. Ea atrage după sine cruzimea jertfitorilor, care, prin altă răstălmăcire, era socotită și ea de aceștia ca bineplăcută lui Dumnezeu. Hristos a fost primit ca jertfă plăcută lui Dumnezeu, dar cei ce L-au răstignit nu și-au cîștigat lauda de la Dumnezeu. Sinuciderea nu aduce nici ea laudă de la Dumnezeu. Nici una din ucideri nu înobilează pe om. Omul de sine nu se poate aduce pe sine decît «jertfă vie» (Rom. 12, 1). Moartea cuiva e primită ca jertfă numai cînd îi este pricinuită de cineva, care îi interzice mărturisirea lui Dumnezeu.

23. Jertfirea de prunci provoacă o mînie cu mult mai grea a lui Dumnezeu, cu toate că nici aceasta nu contrazicea bunătatea Lui. Dacă nu s-ar fi miniat Dumnezeu împotriva acestora, nu numai că nu l-ar fi putut opri pe aceia de la asemenea omoruri dar nu s-ar fi arătat nici iubirea Lui față de oamenii jertfiiți.

24. Dar există și omorirea cuiva de către altul, care nu e primită ca o jertfă de Dumnezeu : e cea care-i vine aceluia pentru păcatele de care nu se pocăiește. În aceasta se arată cea mai mare mînie a lui Dumnezeu. Dar și prin ea Dumnezeu vrea să-i întoarcă măcar pe alții la calea cea dreaptă. Nici atunci nu aduce Dumnezeu însuși moartea. Dar în această moarte se arată că Dumnezeu și-a retras ocrotirea de la acestea ; El nu mai e cu ei, pentru că ei nu mai voiesc ca El să fie cu ei. Și Dumnezeu nu stă cu sila lîngă cel ce nu vrea să stea lîngă El.

25. Omul însuși își alege atît viața, cît și moartea. Aceasta arată că precum nu-și dă el însuși viața, așa nu-și dă nici moartea. Ci alege să crească în viața pe care i-o dă Dumnezeu și să scadă în ea pînă la moarte. Căci nici moartea ca nimicire totală nu o poate produce omul. Numai Dumnezeu ar putea nimici de tot existența pentru că numai El a dat-o. Dar Dumnezeu nu mai produce nimicirea totală. Nici diavolii nu mai mor total. Moartea e numai extremă slăbire a existenței și un chin al conștiinței de pe urma ei. Dumnezeu a luat creația în Hristos în ipostosul Său pentru

mete ; iar cel ce va ieși și va merge la Caldeii care vă împresoară pe voi, va trăi. Și va fi sufletul lui pradă și va trăi. Pentru că Eu Mi-am întors fața Mea împotriva cetății acesteia pentru cele rele și nu pentru cele bune ; și în mâinile împăratului Babilonului se va da și o va arde pe ea în foc» (Ier. 21, 8—10) ²⁶.

Înțelegeți deci că de vom supăra pe Dumnezeu după bunurile primite de la El, nu vom fi în stare, nefericiții de noi, să ne împotrivim forțelor dușmanilor, ci mânia dumnezeiască va cădea asupra noastră și ne va lovi, încît vom fi robi în loc de liberi și vom petrece o viață fără cinste și nenorocită.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Căci legea lui Dumnezeu călăuzește la o viață fără pată pe omul neînvințat și ușor de cîrmuit ; și i se face fiecăruia ca o făclie, spre a-i arăta ce este de folos și de trebuință. Cel ce se lasă biruit de rușinea față de legea Lui, va viețui într-un chip vrednic de laudă și va locui într-o sfîntă cetate, în neclintirea virtuții și în satornicia evlaviei. Dar dacă cineva își alege să se arunce ca într-o pădure deasă și ca într-o plantație bogată în plăcerile lumești și să petreacă în dezmierdările vieții și să primească în minte și în inimă, ca un roi de draci plăcerea cea cu multe chipuri, și să închine dracilor roadele fierbințelii sale, acela pe drept cuvînt va cădea din ocrotirea de sus și se va face un vînat prea ușor celor ce voiesc să-l prindă. Alungat

veci. Așa se explică și învierea păcătoșilor. Ba creația a avut sădită în ea mișcarea ; există un progres și în perversitate. Și acesta dă celor din iad un fel de satisfacere. Aceasta dă posibilitatea lui Dumnezeu să o asume în ipostasul Fiului Său pentru veci. Aceasta explică și durerea păcătoșilor. Ba în faptul că în mișcarea sădită în ea e implicat un progres chiar în perversitate. În creația lumii din nimic, în producerea ei și în păstrarea ei în stare curată veșnică a ei se arată atît atotputernicia, cît și iubirea Lui față de ea. Dumnezeu își arată mărirea nu numai în crearea ei, ci și în măreția ei de care vorbesc Psalmii. Un Dumnezeu Care n-ar crea-o din nimic, nu și-ar arăta atotputernicia Lui. O lume existînd din esența divină, n-ar fi o esență supusă legilor ; un dumnezeu necreator n-ar fi un Dumnezeu atotputernic și iubitor. Creînd lumea din nimic și iubind-o, Dumnezeu își arată atît transcenderea cît și tripersonalitatea. Se arată ca Dumnezeu adevărat. Iubirea Lui și măreția lumii merg pînă la capăt în asumarea lumii în ipostasul Cuvîntului. Dumnezeu a pus în lume capacitatea de-a fi asumată, a pus în ea capacitatea ca să-L nască printr-o fecioară. Născîndu-se ca om din Fecioara, Iși arată atît atotputernicia, cît și o anumită putință de inarticulare a Lui în lume sau a lumii în El. În simțul responsabilității umane, dar și în putința revoltei împotriva lui Dumnezeu se arată iarăși că Dumnezeu l-a făcut la un nivel de partener al Lui. În toate acestea se arată adevărata atotputernicie și personalitate a lui Dumnezeu. Un Dumnezeu care nu s-ar putea întrupa, n-ar fi Dumnezeu adevărat, n-ar arăta iubirea pînă la capăt și nici puterea de-a crea un om de suverană capacitate.

26. Uneori trebuie să fie dus cineva, cu voia lui Dumnezeu, din cetatea și starea libertății, în cetatea și starea robiei, a suferirii răului, pentru a scăpa prin pocăință de păcate. E privat de libertatea rău folosită și dus în robie, pentru ca să poată folosi interior libertatea cum se cuvine ; o libertate exterioară poate coexista cu o nefolosire a libertății interioare și viceversa.

din frumusețea de la început ca dintr-o sfință cetate, va coborî ca sub un jug constrângător sub buna plăcere a stăpînitorilor săi, și va fi de parte de Dumnezeu în dispoziția lui sufletească, avînd să sufere mutarea în Babilon, adică dincolo de hotarele țării sfinte, în care e cunoscut Dumnezeu și e mare numele Lui (Ps. 79, 2). De aceea strigau cei ce au suportat chinuri așa de aspre și au căzut în mîinile dușmanilor și nu puteau suferi viețuirea în robia și slujirea aceloră «*La riul Babilonului, acolo am șezut și am plîns, cînd ne-am adus aminte de Sion*» (Ps. 136, 1). Socotesc că de așa ceva suferă mintea omenească²⁷.

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Ea e mereu ușuratică și căzută din dorirea bunurilor din care nu iubeste prea mult pe cele ce le are în stăpînire. Dar e mutată la altele și se întimplă să cadă din cinstirile ce le avea și atunci, în suferință, simte ceea ce trebuia să respingă cu toată tăria, și să nu le lase să vină la cercare, ci să le închidă de mai înainte calea²⁸.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Deci e necesar și înțelept și cît se poate de folositor să tăiem de mai înainte cele rele și cele ce duc spre robia silnică și să încercăm să preîntîmpinăm cu putere acelea care dacă ni se dau spre încercare, cădem în tot răul²⁹.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Căci dacă ni se impune jugul robiei silnice din mînia dumnezeiască și sîntem siliți să coborîm la o minte netrebnică, nu e ușor să facem ceva împotriva acestei robii. Socotesc însă că e totuși de folos să ne amintim de la ce lucruri la ce lucruri am fost mutați și să ne plîngem amar negrija și lipsirea de ajutorul dumnezeiesc. «*Căci întristarea după Dumnezeu lucrează pocăință spre mîntuire, fără părere de rău*» (II Cor. 7, 10).

Dar dacă mînia lui Dumnezeu nu atîrnă asupra noastră, ci ne stă în putere să alegem și să facem ceea ce voim și avem cele spre putință să ne mișcăm, cu totul nelegată și nesilită, pornirea spre amîndouă părțile, adică spre rău și spre bine, să ne păzim cu bărbăție de

27. Căzut în nenorocire prin slăbirea voinței de pe urma păcatului, omul începe să se ferească de păcat. Astfel supărarea lui Dumnezeu, pe care o simte odată ajuns în aceste nenorociri, i se face mijloc de revenire la cele bune, întărîndu-i-se libertatea interioară în robia exterioară.

28. Omul avea la îndemină binele, dar trebuia să ajungă în stăpînirea lui. Avea la îndemină voința prin care putea dobîndi voința. Dar trebuia să o pună în lucrare Nefăcînd-o aceasta, a căzut în cele rele. Și așa a ajuns să simtă că acestea trebuiesc respinse.

29. Dar e mai bine să nu facem experiența celor care ne duc la urmări nenorocite. E mai bine să nu ajungem la cele bune pe calea ocolită a experienței celor rele, cînd cele bune ne stau de la început la îndemină.

moleșala păcatului. Căci socotesc că trebuie să ne placă să respingem plăcerile îmbiate de vrăjmași și supunerea sub puterea vrăjmașilor care sînt numiți stăpînitorii veacului acesta³⁰. Aceasta chiar dacă s-ar întîmpla să nu se împărtășească de prosperitate, căci e vorba de prosperitatea care e cinstită în lume, dar care ajunge la un sfîrșit rușinos și urit.

PALADIE : Cum așa ?

CHIRIL : Vrei să explicăm acestea cu ajutorul pildelor celor vechi ?

PALADIE : Foarte bine.

CHIRIL : Foametea chinuînd, ca să zicem așa, pe oamenii din toată țara, fiii lui Iacob au socotit că trebuie să coboare la egipteni. Erau zece tineri și scopul călătoriei era să cumpere alimente și nici un altul. După ce au ajuns acolo și au fost recunoscuți ca frați ai lui Iosif care vindea grîul și stăpînea peste Egipt, întîmplarea ajunse la urechea lui Faraon. «*Și zise Faraon către Iosif : Spune fraților tăi : aceasta faceți : Umpleți sacii voștri și vă duceți în pămîntul Canaan și luînd pe tatăl vostru și avuțiile voastre, veniți la mine și voi da vouă din toate bunătățile Egiptului și veți mânca din belșugul pămîntului. Iar tu poruncește acestea : luați-vă care din pămîntul Egiptului copiilor voștri și femeilor, și luînd pe tatăl vostru, veniți. Și să nu vă pară rău după uneltele voastre ; căci toate bunătățile Egiptului, ale voastre vor fi*» (Fac. 45, 17—20).

Deci stăpînul egiptenilor le-a făgăduit odihnă și îngrășare în desfătări, ba le-a dăruit și care, ușurîndu-le coborîrea celor leneși. Iar aceia au coborît îndată cu toată casa, preferînd gustarea vremelnică a mîncărilor pămîntului și țării date lor de Dumnezeu. Le-ar fi fost însă cu mult mai de folos și mai bine să o lucreze pe aceea, deși lucrul se făcea cu puțină osteneală.

Venind în Egipt, ei au socotit poate că au scăpat de ostenele de acasă, căci simțirea plăcerilor imediate le era dulce. Dar trecînd vremea mulțimea de neam bun și liberă prin originea ei înaltă și prin părinții ei, cade sub jugul robiei. Deci chiar cînd căderea în cele de rușine se însoțește cu prosperitatea lumească, trebuie să evităm, amice, dacă avem simțul libertății, căci este urită și vrednică de scîrbă starea și simțirea de rob.

30. E mai bine să ne ferim de rău pînă ce n-am ajuns robii lui, adică pînă cînd voința ne era la fel de în stare să aleagă atît de bine, cît și răul. E mai bine să nu alegem moleșeala voinței lăsîndu-ne atrași spre rău, adică să renunțăm cu voia la folosirea voei. Căci obișnuîndu-ne cu folosirea voinței în alegerea și săvîrșirea răului, greu vom mai putea să facem efortul de-a o pune în lucrare.

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : Dar de ce să nu mai istorisim una care, precum socotesc, cuprinde împreună cu cele spuse adineaori, nu puțin folos.

PALADIE : Ce este aceea ?

CHIRIL : Rapsachis, generalul babilonean al asirienilor, aducînd odinioară cu sine o mulțime nenumărată de ostași, a venit să împresoare, mai bine zis, să cucerească și să surpe din temelii toată sfînta cetate. Deci își azvîrle, înaintea armelor, blasfemia necugetată și foarte obișnuită lui împotriva lui Dumnezeu. Astfel rostind nenumărate aiureli, la sfîrșit le-a spus celor ce locuiau în sfînta cetate : *«Acestea zice împăratului asirienilor : Dacă voiți să fiți binecuvîntați, ieșiți la mine și veți mîncă fiecare din via sa și din smochinii săi și veți bea apa fîntînii voastre, pînă ce voi veni și vă voi lua pe voi într-un pămînt ca pămîntul vostru, pămînt al grîului și al vinului, al pîinii și al viilor»* (IV Regi 18, 31—32 ; Isaia 36, 16—17). Vezi deci că și el făgăduiește desfătările și plăcerile procurate de vie și de smochini, dar mai adaugă : *«Și veți bea apa fîntînii voastre»*.

PALADIE : Dar ce vrea să însemne acestea, dacă se trece la un înțeles duhovnicesc ?

CHIRIL : Socotesc că în două moduri se desăvîrșește în noi răutatea. Cei ușor de dus la păcat se rostogolesc prinzîndu-se în toate cele necuvenite, înduplecați că se vor desfăta, sau de ei înșiși, sau de alții, fie prin plăcerile din afară, fie prin cele înăscute în noi. Că acest lucru este adevărat, ni-l arată iarăși învățăcelul Mîntuitorului, zicînd : *«Tot ce e în lume e sau poftă a trupului, sau poftă a ochilor, sau, trufia vieții»* (Ioan 2, 16). Căci pofta e numai sădită și înrădăcinată și se află în noi înșine. De aceea și dumnezeiescul Pavel a numit-o lege a trupului, care locuiește în mădularele trupului (Rom. 7, 23).

Iar desfătările și plăcerile care se află în afară și se strecoară de acolo în noi, sînt cele prin ochi. Căci prin ochi sînt admirate bogățiile, veșmintele luxoase și cele de care se lipesc unii, ca și cînd ar procura cea mai dulce mulțumire, dăruindu-le o înaltă prețuire. Așadar, via și smochinul sînt tipul desfătării și dezmembrării ce ne vin din afară, arătînd totodată în mod fin vremelnicia și vestejirea grabnică a lucrurilor din lume și împreună cu aceasta amestecul de dulceață și de întuneric din ele. Căci toată dezmierdarea lumească e dulce la împărtășirea momentană, dar întunecă foarte și îmbată cumplit pe cel ce a primit-o ³¹.

31. Dulceața momentană, întuneric acoperînd sensul existenței, slăbirea voinței sau robia, sînt cele trei caracteristici ale vieții care se rezumă la căutarea plăcerilor. Toate la un loc pun pe om într-o stare de beție, de nelibertate. Stăruirea în bine e

Iar fîntina e chip al pornirilor spre plăcere sădite în noi. Căci acestea nu pătrund din afară, ca acelea, ci izvorăsc în noi, țîșnind din trupul însuși.

Deși împărtășirea liberă și folosirea largă de toate aceste plăceri din noi și din afară ne-o făgăduiesc puterile rele, dacă părăsind înfrînarea, ca pe o cetate sfîntă și neclătinată, vom merge la împăratul Babilonului, care e tipul Satanei ³².

Deci Rapsachis a făgăduit celor ce vor veni la babilonieni, că le va îngădui și le va da plăcerea prezentă. Aceia însă nu s-au lăsat înduplecați, cugetînd cu dreptate că voinței de a alege cele lumești, îi urmează numaidecît căderea în robia fără voie și în treapta prizonierilor.

PALADIE : Drept ai spus. Dar, te rog, spune-mi care e urmarea din acestea ?

CHIRIL : Care să fie alta decît cea contrară celei dintîi și de la început ? Căci înclinînd prin pornirea voii noastre spre voința de-a vieții rușinos ³³, respingînd frumusețea viețuirii nepătate, am căzut într-o minte fără cinste și roabă, cugetînd numai cele de pe pămînt și infundîndu-ne cu totul în plăcerile cărnii. De aceea ne-a și lăsat Dumnezeu să ne rostogolim într-o minte netrebnică.

PALADIE : Deci e necesar să ne întoarcem la virtute ?

CHIRIL : Fără zăbavă, prietene, nemaiubind viața din lume, potrivit cu ceea ce s-a spus drept prin glasul lui Pavel : *«Căci ați murit și viața voastră e ascunsă cu Hristos în Dumnezeu»* (Col. 3, 3); ci mai mult însetînd după înscrierea în ceruri și făcîndu-ne patrie și cetate pe cea de sus și strigînd cu putere lui Dumnezeu : *«Iartă-mă, că trecător sînt eu pe pămînt și străin ca toți părinții mei»* (Ps. 138, 17).

una cu întărirea în libertate, în legătura, prin gîndirea înțeleaptă, cu Dumnezeu, în întărirea spiritului (a minții). Iar biruirea morții prin înviere nu e la Hristos decît copleșirea trupului de către spiritul întărit la rîndul lui de prezența lui Dumnezeu în el. De altfel chiar organizarea materiei în trup la nașteri se face de către suflet, susținut de lucrarea lui Dumnezeu. În suflet sînt date toate funcțiunile care se prelungesc în organele și funcțiunile trupului. Prin trup își trăiește sufletul în mod unitar complexitatea sa. Precum trupul e o unitate în multiplicitate, așa e și sufletul. Dar sufletul își actualizează unitatea lui complexă în trup și la moartea trupului rămîne cu ea.

32. Dezordinea și lipsa de sens aduse în noi de viața consumată în plăceri, e un adevărat Babilon, sau haos, în care ne artrage Satana, împăratul haosului și al lipsei de sens.

33. Pornirea cărnii spre plăceri se manifestă și ea ca o voie. Ea atrage pe partea ei și voia ființei noastre întregi. Totuși nu aceasta este voia noastră adevărată, pentru că nici ființa noastră, care se manifestă prin ea, nu e ființa noastră adevărată. Totul în noi s-a falsificat. Dar sub această ființă și voință falsificată persistă ca potențe ființa și voința noastră autentică. În voința noastră încăpățînată de-a satisface plăcerile cărnii, e o mare doză de slăbiciune. Ne facem din slăbiciune un titlu de mîndrie. Ne-o însușim cu voia. Ne afirmăm robia ca stare a voinței.

Căci cel ce umblă pe pământ și are viețuirea în ceruri, cu adevărat trecător și străin se arată din înseși lucrurile lui. De aceea învățăcelul Mîntuitorului ne poruncește să avem și noi această însușire slăvită și măreață, zicînd așa : «*Fraților, vă rog ca pe niște trecători și străini să vă înfrînați de la poftele trupești, care se războiesc împotriva sufletului*» (I Petru 2, 11).

PALADIE : Dar oare ajunge spre dobîndirea virtuții această dispoziție de a sfîrși cu poftele trupești ?

CHIRIL : Mai trebuie să se adauge înțelepțește și cele ale celeilalte curății, adică ale celei duhovnicești. Căci s-a scris : «*Largă este porunca ta foarte*» (Ps. 118, 96). Oare nu e îndoită întinăciunea din noi, a sufletului și a trupului ? Socotesc deci, și pe drept cuvînt, că celor ce obișnuiesc să-i întineze trebuie să le opună după aceea ca egale în putere și egale în lucrare cele ce obișnuiesc să-i curețe.

PALADIE : Drept ai grăit.

CHIRIL : Deci precum îndoită este pata, sufletească și trupească, așa și curățirea se cuvine să fie sufletească și trupească. Dar celor lipiți de viața din lume nu le-ar fi greu să vadă că e un lucru folositor să o socotească pe aceea trecătoare, dacă ar voi să ia ca chip al acesteia vederi pe Avraam, către care a spus Dumnezeu : «*Ieși din țara ta, din rudenia ta și din casa tatălui tău. Și mergi în țara pe care ți-o voi arăta. Și te voi face pe tine popor mare, te voi binecuvînta, voi mări numele tău și vei fi binecuvîntat. Și voi binecuvînta pe cei ce te vor binecuvînta pe tine și pe cei ce te vor blestema îi voi blestema ; și vor fi binecuvîntate în tine toate semințiile pămîntului*» (Fac. 12, 1—3). Înțelegi că nu numai din țară și din casă, ci și din rudenia și din casa tatălui său i-a poruncit să plece și să vină în țara pe care i-a arătat-o Cel ce l-a chemat ?

PALADIE : Dar ce înseamnă aceasta ?

CHIRIL : Oare nu e limpede că atunci cînd cheamă Dumnezeu să i se urmeze, într-o viață duhovnicească, și cînd voiește ca cei pe care i-a ales să-i cinstească să iasă din viața în lume, adică din cea în plăceri și în pofte trupești, e o nebulie totală să se socotească ceva din acestea mai bun ? Căci atunci trebuie să fie socotită ca nimic și patria și neamul și casa tatălui și avuția cea pămîntească. De aceea și Mîntuitorul ne-a chemat spre aceeași bărbăție, zicînd : «*Cel ce iubește pe tatăl sau pe mama sa mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine ; și cel ce iubește pe fiu sau pe fiică mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine ; și cel ce nu-și ia crucea sa ca să-Mi urmeze Mie, nu este vrednic de Mine*» (Matei 10, 37—38). Și a

adăugat : *«Și tot cel ce a lăsat frați sau surori sau tată sau mamă pentru numele Meu, va lua însutit și viață veșnică va moșteni»* (Matei 19, 29). Oare nu vei recunoaște că o bărbăție minunată și luminoasă pe cea care socotește ca nimic cele de aici, ca o faptă a tăriei supreme în Hristos ? Iară a urma lui Hristos e un lucru de mare preț.

PALADIE : Fără îndoială. Fiindcă de la nădejdea cea prea bună și de la bucuria cea întru Hristos au căzut cei ce, chemați fiind la nuntă, au refuzat să vină, căci unul dintre ei spunînd : *«Mi-am luat femeie și nu pot să vin»*, iar altul spunînd că și-a cumpărat un pămînt (Luca 14, 20), au socotit cele vremelnice mai bune decît chemarea.

CHIRIL : Foarte bine, Paladie. Ne bucuri spunînd cele ce se cuvin și arătînd ușurința de-a învăța luîndu-ne înainte în înțelegerea sfîrșitului cuvîntului. Observă deci că celor ce urmează total și desăvîrșit lui Dumnezeu și socotesc cele ale trupului și plăcerea lumească mai prejos de nădejdea în El, li se hărăzește în mod sigur după aceea împărtășirea bogată a binecuvîntării de sus. Căci zice către Avraam : *«Și te voi face pe tine popor mare și te voi binecuvînta pe tine»* și cele împreună cu acestea. Vezi, așadar, ce mulțime de bunătăți duhovnicești i-a îngrămădit ?

Dar merită să vedem în ce mod se desparte Avraam de țara sa. *«A luat, zice, pe Sara, femeia sa și pe Lot, fiul fratelui său și toate averile lor, cîte le aveau, și toți oamenii, pe care îi aveau în Haran. Și au ieșit să plece în țara Canaanului și a străbătut Avraam țara în lungimea ei, pînă la locul Sichem, la stejarul cel înalt»* (Fac. 12, 5—6).

A ieșit deci din Haran nelăsînd nici o rămășiță a sa în el cu tot neamul și cu toată casa, alergînd din toată inima spre țara Canaanului, pe care i-a arătat-o Dumnezeu. Apoi străbate țara de-a lungul și vine la locul cel înalt. Căci cel ce s-a hotărît să urmeze poruncilor dumnezeiești și să învrednicească de cea mai mare atenție chemarea de sus, trebuie să iasă întreg cu totul din viața ce se cheltuiește în plăcerile lumești și aceasta cu tot neamul, nelăsînd nici o rămășiță a cugetării sale în cele în care se afla. Așa se desparte în chip drept și străbate țara, căci a fost chemat de Dumnezeu, ca precum scrie fericitul Pavel, să poată înțelege împreună cu toți sfinții, care este lătimea și lungimea și înălțimea și adîncimea tainei lui Hristos (Efes. 3, 5 și 3, 18). Și urcă spre țara înaltă, adică spre deprinderea care e așezată sus în virtuți și nu are din nici o parte vreo povîrnire spre plăcerea trupească. Iar ajuns aici, ce bine dobîndește ? Vom afla iarăși din Sfintele Scripturi : *«Căci s-a arătat, zice, Domnul lui Avraam și i-a zis lui : Seminției tale voi da țara aceasta. Și a zidit Avraam acolo un altar Domnului, Care S-a arătat lui»* (Fac. 17, 7). Pînă petrecea în

pământul patriei și încă nu se mutase în țara sfântă, i se dăduse numai vestirea că trebuie să se mute în altă țară, ne mai gândindu-se la a sa. Dar după ce a venit în țara Canaanului cu toată casa și cu toate lucrurile și s-a urcat spre țara înaltă, i s-a dat harul vederii lui Dumnezeu și siguranța nădejzii în tăria libertății, și i s-a îngăduit în sfârșit să ridice un altar.

Deci și noi, dintr-o rațiune asemănătoare, dacă vom stăruî în lume și în plăcerile preaurite ale ei, nu vom avea parte de nici un har de la Dumnezeu. Dar dacă, chemați fiind, ascultăm de legile dumnezeiești și ne ridicăm la iubirea și împlinirea din inimă a tot ce e bun, ca la o țară înaltă, Dumnezeu revarsă în noi cunoștința slavei Sale și ne făgăduiește nădejdea neclătinată; și așa face mintea noastră plină de vigoare, ca să putem aduce jertfe duhovnicești (I Petru 2, 5) și să ne facem bună mireasmă a lui Hristos lui Dumnezeu și Tatăl, după cum s-a scris (II Cor. 2, 15); și să înfățișăm Lui și trupul însuși jertfă vie și bineplăcută lui Dumnezeu (Rom. 12, 1), care e slujirea rațională (cuvîntătoare) și în duh, cea primită la Dumnezeu ³⁴.

PALADIE: Deci se cuvine să ne mutăm la cele bune, despărțindu-ne de cele rușinoase; și să îmbrățișăm cu bucurie chemarea de sus și să ne placă cît mai mult să petrecem în cele care sînt laudate de lege și se bucură de cea mai bună aprobare a lui Dumnezeu. Căci de vom căuta să mergem îndărăt și de vom tînji după ceva din cele ce pricinuiesc nedreptate, nu vom scăpa de vină.

CHIRIL: De sigur că nu, Paladie. Căci e foarte primejdios să voiască a se îmbolnăvi cineva iarăși de cele de care s-a despărțit. Fiindcă, chiar pentru cei ce s-au desprins odată, prin puterea lui Dumnezeu, din petrecerea lumească, e periculos chiar și numai să privească la ea și să recheme greșelile în amintire, lăsîndu-și mintea în iubirea lor. De aceea dumnezeiescul psalmist se ruga, zicînd: «*Întoarce ochii mei ca să nu vadă deșertăciunea*» (Ps. 118, 37). Căci deșertăciune cu adevărat este atracția lumii acesteia și deșertă plăcerea a celor vremelnice, de care se poate înțelege cu ușurință că cel ce și-a ales să pășească cu adevărat drept, se cuvine să se despartă și să se depărteze, ba să ocolească chiar și numai privirea lor cu plăcere în gînduri.

PALADIE: De unde o spui aceasta?

34. Capacitatea de jertfă o dobîndim nu îndată după ce am scăpat din robia păcatului, ci după ce ne-am ridicat mintea la cele înalte și am cîștigat o neclintire în ele.

CHIRIL : Locuitorii Sodomei, înfierbîntați sălbatic spre plăcerile contrare firii și disprețuind legea însoțirii, pe care a rinduit-o firea spre nașteri de prunci, stîrniți de înfățișările bărbaților și ajungînd pînă la cele mai scelerate fapte, au provocat minia Făcătorului și L-au silit, așa zicînd, să pășească la pedepsirea lor, cu toată iubirea Lui de oameni. Deci fiindcă era la ușă timpul cînd trebuia să pătimizească, intrucît se cheltuise îngăduința cu privire la ei, au intrat în Sodoma cei ce aveau să împlinescă aceasta ³⁵. Căci s-a scris așa : «*Au venit doi îngeri în Sodoma pe seară. Iar Lot ședea la poarta Sodomei. Văzîndu-i Lot, s-a sculat întru întîmpinarea lor și s-a închinat cu fața la pămînt și a zis : Stăpînii mei, abateți-vă la casa slugii voastre și vă descingeți și spălați picioarele voastre și făcîndu-se ziuă veți pleca în calea voastră. Și aceia au zis : Nu. Ci vom rămînea în piață. Și i-a silit pe ei și s-au abătut la el și au intrat în casa lui. Și le-a pregătit lor băutură și le-a copt lor azime și au mîncat înainte de a se culca*» (Fac. 19, 1—4).

Lot, ca unul ce era din sîngele lui Avraam și crescut în legile dreptății și dădea toată grija evlaviei față de Dumnezeu, era locuitor vremelnic în Sodoma. De aceea era străin și după neam și după purtare. «*Căci ce părtaşie are lumina cu întunericul ? Sau ce parte are credinciosul cu necredinciosul ?*» (II Cor. 6, 14). Disprețuind așadar patimile localnicilor și urmîndu-și drumul vieții obișnuit lui, stăruia în silințele lui și cinstea cît mai mult legea ospetiei. Astfel șezînd la intrarea cetății, primea cu bunăvoință pe cei ce intrau în ea, știind că acesta este un lucru plăcut lui Dumnezeu. De aceea cînd vin cei ce aveau să aducă pedeapsa celor înfierbîntați în chip neînfrinat spre fapte libidinoase (erau doi îngeri), aleargă cu grabă înaintea lor și le dă prin salutarea sa, dovada limpede a bunătății ce-i era proprie. Căci se închină cu fața la pămînt și-i îmbie să vie acasă la el și să se bucure de legile iubirii. Iar aceștia zic : «*Nu, ci vom rămînea în piață*», arătînd prin aceasta că sînt străini și fără sălaș și stîrnind, socotesc, spre o și mai mare stăruință pe cel ce voiește să fie iubitor de străini ; ba dînd să se înțeleagă într-un mod fin că nu s-ar cuveni să fie lăsați să rămînă lipsiți de sălaș și părăsiți la răsîntii. Aceasta înțelegînd-o dreptul, l-a îndemnat să facă din refuzul lor și mai mult un motiv pentru poftire. Deci îi aduce pe aceia în casă, le pune înainte azime și pîini și le pregătește băutură. Aceasta le face dreptul.

35. Cei ce și-au revenit din păcat, dar pe urmă au căzut iarăși, ba au căzut în păcate și mai grele, manifestînd o tocare față de rău și o slăbire de nevindecată a voinței, au de suferit osînda finală a lui Dumnezeu, sau moartea, cum s-a întîmplat cu Sodoma. Cu ei Dumnezeu nu mai face nimic.

Sodomii însă bolind de o poftă neacoperită și urită, inconjoară fără respect căsuța dreptului și căzînd dincolo de nerușinarea dusă la culme, cereau să fie lăsați să săvîrșească cu oaspeții cele obișnuite lor. Astfel pe cei ce trebuiau să-i trateze ca pe oaspeți, voiau să-i batjocorească prin pofta cea contrară firii. Iar pe Lot, care încerca să-i împiedice de la niște fapte atît de sălbatice și de murdare, l-ar fi făcut să sufere și el aceasta, dacă n-ar fi fost de față aceia ca să-l scape. *«Căci întinzîndu-și, zice, bărbații mîinile, traseră pe Lot la ei în casă și închiseră ușa casei. Iar pe bărbații ce se aflau în ușa casei i-au lovit cu pierderea vederii de la cel mai mic pînă la cel mai mare. Și aceia au obosit căutînd ușa»* (Fac. 19, 9—11). Dar nu s-a mărginit ajutorul ce i l-au dat numai la aceasta. Căci este scris iarăși: *«Iar cînd s-a făcut dimineața, l-au zorit îngerii pe Lot, zicînd: Scoală-te, ia pe femeia ta și pe fetele ce le ai și ieși, ca să nu pieri și tu cu fărădelegile cetății. Și s-au tulburat și l-au apucat îngerii de mînă pe el și pe femeia lui și pe cele două fiice ale lui, pentru că i-a ajutat pe ei Domnul»* (Fac. 19, 15—16).

Aceasta să-ți fie dovadă foarte limpede că noi nu sîntem stîrniți numai prin cuvinte și prin îndemnuri date minții să ne depărtăm de păcat, ci Dumnezeu, Mîntuitorul tuturor, coboară pînă la atîta bunătate față de noi, că ne procură un ajutor cu fapta, după cuvîntul: *«Ai ținut mîna mea cea dreaptă; și cu sfatul Tău m-ai povățuit pe mine»* (Ps. 72, 24). Căci deoarece firea oamenilor nu e prea tare, nici nu are destulă putere ca să se poată izbăvi de păcat, îi ajută la aceasta Dumnezeu. Și spre aceasta îi dăruiește un har îndoit: o convinge prin îndemnuri și alege mijloace de ajutorare și o ridică deasupra patimii care o tiranizează în acel moment³⁶. Poți vedea însă cu adevărat și aceea, că sînt cu totul puțini cei ce se sirguiesc pentru dreptate și sînt foarte rari oamenii buni. Căci s-a scris că e greu să găsești un bărbat credincios (Prov. 20, 6). Dar unul ca acesta e ales și învrednicit în mod statornic de ocrotirea de sus. Căci deși e amestecat în lume, între ceilalți, nu suferă nici o pagubă din pricina aceasta. Va fi cules ca crinul dintre spini și, cum spun sfinții, nu va pieri dreptul cu cei necredincioși.

36. Aici se vede confirmată învățătura despre energiile necreate ale lui Dumnezeu. Dumnezeu nu comunică din Sine numai puterea pe care omul o folosește cum vrea, ci imprimă de fiecare dată și o direcție de mișcare prin puterea Sa. Îl ajută pe om să se miște spre o anumită țintă bună, dar numai dacă omul primește acest ajutor în baza unei insuflări date cugetării lui (a unui stat povățuitor). Prin puterea aceasta omul este eliberat de puterea patimii care-l mină spre un rău. Dar numai dacă pune și de la sine dorința acestei eliberări.

PALADIE : Așadar, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu și prin ajutorul sfinților ne curățim și de domnia răutății și nu ne vom afla nicidecum supuși pedepselor celor răi, crezînd lui Dumnezeu, care a strigat printr-unul din proorocii Săi : *«Eu sînt Domnul Dumnezeuul tău, care țin dreapta ta, care îți zic ție : Nu te teme Iacobe, preamicule Israil, Eu ți-am ajutat ție, zice Domnul, Cel ce te-a izbăvit pe tine, Israil»* (Isaia, 46, 8 ș.u.).

CHIRIL : Oare nu-l arată pe Dumnezeu Cel Atotputernic sprijinitor al sfinților faptul că Lot a fost prins de mîna îngerilor ? Căci aceștia sînt chipurile lui Dumnezeu. Căci trei au venit prima oară la Avraam, la stejarul Mamvri, iar doi au venit la Sodoma. *«Pentru că Tatăl nu judecă pe nimeni»*, după cuvîntul Mîntuitorului, *«că toată judecata a dat-o Fiului»* (Ioan 5, 22), cu Care și în Care este în mod natural și Sfîntul Duh³⁷.

PALADIE : Foarte bine judeci. Dar să vedem, dacă vrei, cele ce urmează.

CHIRIL : Fără zăbavă voi grăi. *«Și a fost, zice, cînd îl scoteau pe el afară, au zis : Mîntuiește-ți sufletul tău, să nu te uiți înapoi, nici să te oprești în vreun loc dimprejur. Mîntuiește-l în munte, ca nu cumva să fii prins cu ei împreună»* (Fac. 19, 17). Prin cuvintele : *«Mîntuiește-ți sufletul tău»*, socotesc că s-a zis : *«Păstrează-te curat și nu te face părtaș la păcate străine»* (I Tim. 5, 22). Și biruiește piedicile din lume. Pentru că lumea întregă nu prețuiește cît sufletul. *«Căci ce va folosi omului de va dobîndi lumea întregă, iar sufletul său și-l va pierde?»* (Matei 18, 26). Iar spunîndu-i că trebuie să pășească înainte, fără să se întoarcă, ne-a arătat poate să avem grijă ca nu cumva prin întoarcerile la păcătoșenie să începem a cugeta iarăși aceleași cu cei ce au căzut, din pricina neînfrînării, sub pedeapsa focului (*«Căci nimenea, punînd mîna pe plug și întorcîndu-se înapoi, nu e potrivit pentru împărăția cerurilor»*, Luca 9, 62). Trebuie apoi să ne ținem pe calea mîntuirii, neabătîndu-ne într-o parte și în alta și nelăsîndu-ne mintea să se prindă ușuratecă și săltăreată de toate nălucirile deșarte ale poftelor lumești, ci s-o păstrăm în noi înșine întregă și nesomnoroasă și preocupată pururea să vadă drumul cel drept. Apoi să spun un lucru și mai mare încă. Îngerul nu zice numai că el trebuie să pășească înainte fără să se întoarcă, ci mai adaugă cu folos : *«Să nu te oprești în vreun loc dimprejur. Mîntuiește-te în munte, ca să nu fii prins împreună cu ei»*.

37. Numai Fiul cu Duhul sînt trimiși în lume spre izbăvirea celor ce voiesc să-I primească, sau să le primească îndemnul și ajutorul, asemenea lui Lot, și să-i judece pe cei ce își bat joc de ei, sau de îndemmurile lor curate.

PALADIE : Și ce vrea să spună prin cuvintele : «Să nu te oprești în vreun loc dimprejur ?

CHIRIL : Că e primejdios și păgubitor să te umpli cu lene și moleşală de rău.

PALADIE : Spune cum.

CHIRIL : Cuvîntul proorocesc a spus : «*Vai, cei ce faceți lucrul Domnului fără grijă*» (Ier. 47, 10). Iar dumnezeiescul Pavel zice : «*Alergați ca să luați*» (I Cor. 9, 24). Căci atunci cînd nu voinști să te depărtezi cu putere și cu sîrguință de la cele rele, ci mintea ți se rupe anevoie de cele vechi și se desparte cu neplăcere de orice păcat, pe de altă parte se întoarce cu greutate spre ceea ce-i este de folos, nu faci nimic altceva decît te oprești, cu toate că din împrejmuirea păcatului trebuie să ieși repede. Căci se poate întîmpla ca tot stînd la gînduri și codindu-ne, să cădem sub pedeapsă, înainte de a ieși din hotarele răului, înainte de a ne fi curățit pata, înainte de-a ne fi spălat întinăciunea pătrunsă în suflet prin vechea nepăsare, înainte de a fi descărcat povara păcatelor și de a fi luat jugul mîntuitor și de a se fi odihnit prin Hristos. Deci foarte bine se poruncește : «*Să nu te oprești în împrejurimi*», adică să nu fii prins zăbovind în nici un fel de păcat, ci mai mult urcă, ca spre un munte, spre o viață înaltă și frumoasă, care nu are nimic josnic, ci se distinge printr-o virtute înaltă și ridicată, eliberată de cugetul coborît, adică pămîntesc și trupesc³⁸. Căci s-a scris : «*Cei puternici ai lui Dumnezeu s-au înălțat foarte*» (Ps. 46, 1). Iar cel mai ridicat peste cele pămîntești e cugetul sfînt. «*Și puii vulturului zboară la înălțime*», după cum s-a scris, fiindcă au, ca într-un munte, petrecerea lor în cer și-și fac patrie pe cea de sus.

PALADIE : Așadar, muntele spiritual (inteligibil) e viața întru sfințenie și înălțimea viețuirii desprinsă de cele pămîntești ; dimpotrivă, trebuie înțeleasă ca o viață de jos, cea care se scufundă din iubire de păcat, în necurăție și în cele pămîntești.

CHIRIL : Bine zici. Aceasta o arată foarte bine cuvîntul nostru. Dar te vei minuna și de ceea ce urmează.

PALADIE : Ce anume ?

CHIRIL : Fericitul înger i-a spus lui Lot că trebuie să fugă fără întîrziere și fără să se întoarcă înapoi, și să urce la munte. Iar acela îl

38. Cine nu s-a rupt la primul îndemn cu totul de păcat, ci mai sovăie, se obișnuiește să nu se rupă niciodată cu hotărîre. Viața curată e o viață înaltă, care calcă peste pornirile inferioare, care caută spre Dumnezeu Cel de sus. «Josnic» e cel ce face răul, cel ce nu se poate ridica din el.

ruga : «*Te rog, Doamne, fiindcă a aflat sluga Ta milă înaintea Ta și ai mărit dreptatea Ta, pe care ai făcut-o cu mine ca să viețuiască sufletul meu, pentru că eu nu voi putea să scap în munte, să nu mă cuprindă relele și să mor. Cetatea aceasta este aproape, ca să fug în ea. Ea e mică și-mi voi scăpa acolo viața cu tine. Și i-a zis lui : Iată eu m-am minunat de fața ta și de cuvîntul acesta, ca să nu pierzi cetatea de care ai vorbit. Grăbește-te, așadar, să scapi acolo, căci nu voi putea să fac lucrul pînă ce nu vei intra acolo. Pentru aceea a chemat numele cetății aceleia, Sigor. Soarele a ieșit deasupra pămîntului și Lot a intrat în Sigor» (Fac. 19, 18—25).*

PALADIE : Aș vrea să mă înveți, ca unul ce știi bine, care este pentru noi folosul din acestea ?

CHIRIL : Oare nu înțelegi, tu care te-ai ocupat mult cu învățătura despre acestea, că cei ce s-au desprins de curînd de păcate și și-au dat seama că trebuie să meargă pe drumul mîntuirii, nu pot apuca îndată, de la primele încercări virtutea și nu își pot face dintr-odată voința neclintită ? Căci nu poate ajunge cineva ușor la viețuirea înaltă, nici nu se poate depărta de patimile care au crescut împreună cu el, ci va scăpa de ele cu încetul, dacă stăruie în rîvna pentru cele bune și în silințele de la început ; dar nu va ajunge dintr-odată la înălțime sau departe. Se va muta, ca într-o țară, la o viață de laudă, dar care încă nu a primit slava înaltă și vestită. Aceasta era pedagogia legii, care călăuzea la începuturile vieții preafrumoase și bune. Căci s-a scris : «*Începutul căii bune e a face cele drepte*» (Prov. 16, 5).

Căci precum celor ce se străduiesc pentru cunoștință și doresc contemplația tainică li se potrivește la început și li se cuvine cel mai mult învățătura catehezii, iar celor ce aleargă spre bărbatul desăvîrșit și spre măsura vîrstei plinătății lui Hristos (Efes. 4, 13) li se potrivește hrană mai tare, adică învățătură despre cele mai înalte, deci tot parcursul stadiului dogmatic, așa și aci, adică în silințele de îndreptare a moravurilor și a purtărilor nu e cu putință să sară vreunii îndată la ceea ce e fără pată, adică la viețuirea mai presus de fire și de vîrf. Ci se cuvine ca, începînd de la lucruri mici și măsurate, să se înainteze pe încetul și să se fugă mai întii, ca într-o cetate mică, și vecină cu muntele înalt, într-o viețuire mai prejos și mai modestă decît cea ridicată și mai presus de toate. Dreptul Lot este chipul (tipul) celor dintr-o astfel de stare, cînd cere să nu se urce îndată la munte, ci să rămînă în mica cetate Sigor.

Dar oare nu vedem și în propovăduirea evanghelică adeseori asemenea îndrumări date celor ce cred ? De fapt fericitul Pavel zice

într-o Epistolă : *«Bine este omului să nu se atingă de femeie. Dar din pricina desfrînării fiecare să-și aibă femeia lui și fiecare femeie să-și aibă bărbatul ei. Aceasta o spun ca un sfat, nu ca o poruncă. Dar fiecare are darul său propriu, unul așa, iar altul într-alt fel»* (I Cor. 7, 1—2, 6—7). Deci ne-a arătat ca pe un munte treapta supremă a înfrînării, zicînd : *«Bine este omului să nu se atingă de femeie»*. Dar ne-a lăsat să rămînem în mica cetate Sigor, adică în viețuirea mai de jos, față de cea desăvîrșită, îngăduind însoțirea numai cu femeia proprie. Pămîntul cel bun; a spus, Mîntuitorul, va da roade : unul o sută, altul șasezeci, altul treizeci. De asemenea și talanții nu i-a împărțit cu aceeași măsură, ci unuia cinci, altuia doi, altuia unu. Prin aceasta a arătat, cred, inegalitatea puterilor, împărțind fiecăruia potrivit înțelepciunii Sale dumnezeiești. Căci precum am spus adineaori : *«Fiecare are darul său de la Dumnezeu, unul așa, iar altul într-alt fel»*.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Îl lasă deci fericitul înger să rămînă în Sigor. *«Iată, zice, m-am minunat de fața ta și de cuvîntul tău ca să nu stric cetatea, de care ai vorbit. Grăbește-te deci, să scapi de acolo»*. Apoi zice : *«Soarele a ieșit deasupra pămîntului și Lot a intrat în Sigor»*. Te vei mișuna, prietene, cînd vei afla și înțelesul acestora. *«M-am minunat, zice, de fața ta ca să nu stric cetatea, de care ai vorbit»*. Nu este după voia lui Dumnezeu, viețuirea care nu stăruie desăvîrșit în virtute ; și e disprețuită și nu departe de osîndă cel ce se lasă biruit de vreo patimă. Dar o îngăduie aceasta din iubirea de oameni și mărginindu-se la ceea ce e cu puțință firii la început, poruncește să se salveze cei ce șovăie încă în bine și n-au străbătut încă cu totul dincolo de viața vinovată. Dar nici cei ce ajung la această treaptă și pătrund în această stare, nu-și pot face intrarea în ea fără lumina dumnezeiască și fără făclia de sus. *«Căci a răsărit, zice, soarele, și Lot a intrat în Sigor»*.

PALADIE : Ai spus cele cu totul convenite.

CHIRIL : Deci dumnezeiescul Lot intră în cetatea încă mică, îngăduindu-i Dumnezeu. Dar femeia care îi urma și fugea împreună cu el, s-a dovedit slabă și spre acest lucru. *«Căci s-a uitat, înapoi și s-a făcut stîlp de sare»* (Fac. 19, 26).

Observă că mintea bărbătească și cugetul viguros, deși n-a ajuns în mod desăvîrșit la ceea ce e plăcut lui Dumnezeu, căci a început să dobîndească virtutea, iar deprinderile rațiunilor și le preface pe încetul în ceea ce e mai bun ; dar mintea slabă și nebărbătească, al cărei

tip e femeia, se face tot mai netrebnică prin întoarcerile la păcat. Căci aceasta cred că o arată prefacerea în stîlp de sare, care e simbolul simțirii ce se usucă și al minții ce tinde să se întoarcă la idiotie și a ajuns pînă la ultima nesimțire. Iar că sarea stricată de nimic nu mai e în stare, a spus-o și Însuși Mintuitorul. Și devenind cu totul netrebuincioasă, ea va fi aruncată afară și călcată de picioarele oamenilor (Matei 5, 13).

Deci femeia s-a prefăcut în piatră, iar Lot nu a mers mai departe. Căci s-a scris: *«S-a suit Lot din Sigor și s-a așezat în munte, el și cele două fiice ale lui cu el. Căci se temeau să locuiască în Sigor și și-au făcut locuință într-o peșteră, el și cele două fiice ale lui cu el»* (Fac. 19, 39). Căci mintea înaintează ca pe niște trepte spre ceea ce-i desăvîrșit și urcă pe încetul spre ceea ce nu era aptă și nici în stare la început. Înaintează și urcă spre ceea ce-i mai bun, sprijinindu-se pe chibzuială și pe bărbăția duhovnicească, întocmai ca pe niște fiice ale sale, și lăsînd în jos voluptatea și moleșeala nebărbătească, al căror chip (tip) e femeia³⁹. Apoi își face locuința într-un munte și într-o peșteră, muntele însemnînd înălțimea și elevația vigoarei duhovnicești, iar peștera, fermitatea și trăinicia viețuirii în virtute⁴⁰. Căci s-a scris despre bărbații buni: *«Cel ce umblă întru dreptate, cel ce grăiește cale dreaptă, cel ce urăște nelegiuirea și nedreptatea și-și ferește mîinile de daruri⁴¹, cel ce își astupă urechile ca să nu audă judecată de singe, cel ce își închide ochii ca să nu vadă nedreptate, acela va locui în peșteră înaltă din piatră tare»* (Isaia 33, 15—16). Dar locul acesta poate avea și o altă tîlcuire acceptabilă. Piatra e Hristos, pentru tăria și incompatibilitatea ființei supreme. Iar prin peștera aflată în Hristos, se poate înțelege Biserica, care e adăpostul sfinților, acoperămintul binecredincioșilor; în care locuiesc dreptii și toți cei ce scapă de pedeapsa prin foc⁴².

PALADIE: Foarte frumos e cuvîntul. Dar ași voi ca explicarea să treacă și la alte pilde. Căci eu socotesc că dorința de a cunoaște îmbelșugat ceea ce aduce folos, e mai de preț decît orice.

39. Omul e făcut pentru ca să-și întărească treptat spiritul în raport cu materia din trup și din lume. Aceasta îi sporește viața spirituală la care participă și trupul. Și aceasta îl pregătește spre învierea trupului prin coplesirea lui de spirit, făcînd ca să se trăiască prin trupul spiritualizat toate funcțiunile sale într-un mod superior, dar concret.

40. Cu cît trăiește omul o viață mai înaltă spiritual, cu atît trăiește mai concentrat în sine însuși.

41. De corupție.

42. Cei adunați în Hristos nu mai văd ale lumii ca ispite. Ei sînt concentrați în Hristos și această adunare a lor în Hristos constituie Biserica. Cei ce nu se află în Biserică, nu se află în Hristos, pentru că în Hristos nu se află cineva decît dacă vede în El adunați și pe ceilalți credincioși. Cine crede că e singur în Hristos, deci nu e în Biserică, nu e cu adevărat în Hristos.

CHIRIL : Vorbești cum se cuvine, Paladie. De fapt ceea ce spui e fructul cugetării celei mai sîrguincioase. Iar cuvîntul nostru va birui orice lene, dac a nu vom socoti cu nep asare s a ținem în privința istorisirilor at t de minunate și de scumpe o tăcere pe care vrem s a ne-o impunem c nd nu trebuie.

Așadar, trebuie s a ne desprindem, pe cât putem, pentru totdeauna și în întregime de legătura și de părtășia cu cele rele. Căci nu ne e cu putință s a privim spre virtute dec t în acest mod.

Aceste două lucruri le vom întelege fără osteneală de vom pătrunde cu ochii minții c t mai mult în cele ce s-au petrecut cu dumnezeiescul Avraam și în cele ce s-au s v rșit mai presus de cuv nt la ieșirea fiilor lui Israil, în vremea c nd  i st p neau egiptenii și au rupt lanțurile lor.

PALADIE : Spune-le deci pe r nd, c te una. Precum știi, ne vei bucura din belșug, dac a vei voi s a faci aceasta.

CHIRIL : Spuneam, așadar, c a silit de foamea de nesuferit și de lipsa celor trebuincioase, dumnezeiescul Avraam s-a coborît în Egipt, nu de voie, ci supun ndu-se trebuințelor. Fiind străin și venit de aiurea, a fost supus de Faraon la supărări și silnicii. Căci voia s a batjocureasc  pe soția lui, fiind aprins spre plăceri neînfrinate, de pofta unei fapte de rușine. Dar Dumnezeu nu l-a lăsat să-și ducă acest g nd la îndeplinire. *«Căci l-a lovit, pe Faraon cu cert ri mari pentru Sara, femeia lui Avraam»* (Fac. 12, 17). Faraonul e icoana și tipul desfr nării diavolești. Căci scopul și strădania cea mai mare a aceluia e s a strecoare și în mințile sfinților semințele desfr nării aflătoare în el, ca s a primească s a rodească cele iubite și plăcute lui. Iar acestea socotesc că sînt treptele păcatului mult felurit și oricine e prins și se supune fără s a vrea aceluia mai t rziu. Căci firea noastră este mărturie de slăbiciune. Dar nu îngăduie Dumnezeu căderea sfinților, ci reține în oarecare mod uneltirile împotriva sfinților și meșteșugirile celui rău. Dar n-ar fi putut dumnezeiescul Avraam s a ocolească v t m turile, dacă n-ar fi părăsit Egiptul și nu s-ar fi întors la locul de la început, dăruit de Dumnezeu, la care ajung nd s-a dat unor străduințe bune. Căci s-a scris : *«Și s-a suit Avraam din Egipt, el și femeia lui, și toate ale lui, și Lot cu el, în pustie. Iar Avraam era bogat foarte în vite și în argint și în aur ; și a mers pe drumul, pe care a ieșit, în pustie, până la Betel, p n  la locul unde era cortul lui de mai înainte, între Betel și Agai, la locul altarului, pe care îl făcuse la început. Și a chemat acolo Avraam numele Domnului»* (Fac. 13, 1—4).  ntelegi că cei ce aleargă de la o viață de ne nfrinare lumineasc  la alta sf nt , trebuie s a ia cu ei, toate ale lor. Căci strămoșul Avraam a plecat din țara

Egiptenilor cu toată casa și cu tot neamul, ba așa adăuga și cu toate lucrurile sale. Trebuie să vrei să te desparți în toate modurile cu toată casa și să te muți într-un anumit fel cu toate ca să ajungi în pustie, adică într-o stare netulburată și curată a cugetării, din care a ieșit firea omului la început⁴³, aplecându-se spre cele rele din lipsa bunătăților de sus. Căci aceasta o arată ca prin enigmă coborîrea din țara și de la cortul de la început și preaiubit, în care era altarul, la străini. Deci întorcându-ne astfel, să mergem pînă la locul și ținutul altarului de la început, adică a sfințeniei adăugate la fire odinioară⁴⁴, și acolo să chemăm numele Domnului tuturor, spunînd acel cuvînt proorocesc: «*Doamne, pe altul afară de Tine nu știm. Numele Tău numim*» (Isaia 26, 13).

PALADIE: Minunat ai grăit.

CHIRIL: Ai putea vedea că lucrul așa stă și dintr-o cercetare atentă a celor petrecute cu fiii lui Israil în timpurile de odinioară. Pe aceștia, fiind împinși la început de foame, i-au luat în stăpînire egiptenii, încît din oameni liberi și de origine de sus și din viță de sfinți, i-au făcut supuși pe neașteptate și pe nepregătire, subjuogați stăpînirii lor și i-au asuprit sălbatic, dînd ca motiv al cruzimii împotriva lor, următoarele: «*S-au ridicat, un alt rege în Egipt, care nu-l știa pe Iosif. Și a zis neamului său: Iată neamul fiilor lui Israil e mulțime mare și se va întări mai mult decît noi. Veniți dar și cu vileșug să-i împilăm pe ei, ca nu cumva să se înmulțească și cînd se va întîmpla război, să se însoțească și ei cu dușmanii și, bătîndu-ne pe noi, să iasă din țară*» (Ieșire 1, 8—10). Îl întrista, cred, pe stăpînitorul egiptenilor, chiar și numai gîndul la libertate al celor subjuogați printr-o supnere silnică și nu cu voia lor. «*Și a pus peste ei supraveghetori la munci, ca să-i chinuiască pe ei prin munci, și au zidit cetăți întărite lui Faraon: Pitonul, Ramesi și On, care este Heliopole*» (Ieș. 1, 11). Căci acestea au fost roadele stăpînirii de nesuportat: suferințele neîntrerupte, lucrări la lut și la cărămidă, cetățile înconjurate de ziduri și de turnuri și movilele ridicate în cîmp, care se făceau fără plată și cu sudoarea multă a celor ce munceau la ele. Căci stăpînitorii veacului acesta, punînd stăpînire pe nenorocitele suflete ale oamenilor, le dezvlăguiesc în lucrări la lut și la cărămizi și în cele ce se fac pe pămînt și pentru pămînt și legîndu-le de niște munci rele și nefolositoare (căci așa sînt cele ale timpului și privitoare la timp), le

43. La început omul era într-o stare netulburată, căci nu făcuse experiența ispitelor trupului și ale lumii.

44. Sfințenia ține oarecum de firea noastră fără să provină din ea. Căci ține de ea să se afle în comunicare cu Dumnezeu.

silesc să primească o viață amară și mult chinuită, care nu le va aduce nici un folos celor siliți să o rabde. Căci cu ce pot folosi lucrurile și patimile trupului nefericitului nostru suflet? Dimpotrivă, vom aduce câștig diavolului și dracilor și bogăția și mărirea va fi a împărăției vrăjmașe, precum și Faraon nu puțină slavă socotea să aducă cetățile pe care i le zideau lui fiii lui Israil, siliți să facă aceasta fără mîncare și fără plată.

PALADIE : Așa este. Cuvîntul e foarte lămuritor. Muncile israeliților înfățișează tipul și icoana muncilor noastre pămîntești deșarte și profane, pe care le săvîrșim siliți și biciuiți de Satana și de puterile rele cele împreună cu el, pe care Sfînta Scriptură i-a indicat prin numele supraveghetorilor. Acestea sînt împrăștierea cea rea plină de sudoare și de osteneală și încate în lutul necurăției și al plăcerii mocirloase.

Dar s-a milostivit Dumnezeu și atunci de cei împilați în modul cel mai disprețuitor și mai sălbatic de stăpînirea egiptenilor, de cei ce le slujeau acestora fără trebuință. Și și-a făcut îndată din preabunul Moise un slujitor al bunăvoinței Sale față de ei. Dar oare nu-L vom afla pe Dumnezeu făcînd aceasta și cu noi înșine? Căci rostogolindu-ne noi în păcat, ne dăruiește mila Sa, iar ca mijlocitoare care ne călăuzește la viața liberă, pune îndată în inimile tuturor legea Sa⁴⁵.

PALADIE : Înțeleg ce zici.

CHIRIL : Voiești deci să scurtăm lungimea istoriei și să trecem la cele convenite?

PALADIE : Desigur.

CHIRIL : Deci s-a scris așa : «Și după acestea au intrat Moise și Aaron la Faraon și au zis lui : **Acestea zice Domnul Dumnezeul lui Israil : lasă pe poporul Meu, ca să-Mi serbeze Mie în pustie. Și a zis Faraon : cine este de al căruia glas să ascult, ca să las pe fiii lui Israil ? Nu știu pe Domnul și pe Israil nu-l voi lăsa**» (Ieș. 5, 1—2). Moise și Aaron asigurau pe Faraon că Israil trebuie lăsat din țara și din pămînturile egiptenilor, pentru că Dumnezeu îl chema la sărbătoare. Căci sărbătoare cu adevărat este a scutura jugul robiei fără voie și a primi stăpînirea lui Dumnezeu și a împlini cele plăcute Lui, fără să se împotrivească nimeni, adică fără să te constrîngă cineva să primești și să iubești ceea ce vrea el⁴⁶. Dar Faraon

45. În grecește legea fiind de genul masculin, poate fi închipuită prin Moise. Nu e numai legea naturală, ci legea pe care arată că o dă El în mod personal, ca un ajutor nou.

46. Sînt lucruri ce țin de sărbătoare : a) a sluji sau a jertfi lui Dumnezeu ; b) a fi liber de grijile lumesti, și c) a voi o bucurie superioară din întîlnirea cu pla-

flecărește și se semețește împotriva slavei lui Dumnezeu, declarând că nu știe nici pe Domnul cine este și nici pe Israil nu-l va lăsa. Dumnezeiescul Moise însă nu renunță nicidecum, ci susține că voia lui Dumnezeu trebuie numaidecît împlinită. Când Satana împiedică pe cei ajunși în stăpînirea lui să iasă la libertate, aceia trebuie să se dovedească bărbați și să învingă orice piedică și să nu se arate lași, ci să stăruie zicînd: *«Dumnezeul Evreilor ne-a chemat pe noi. Vom merge deci cale de trei zile în pustie, ca să jertfim Dumnezeului nostru, ca nu cumva să ne întîmpine pe noi moarte sau ucidere»* (Ieș. 5, 3).

Acestea ni le-a strigat atunci înțeleptul Moise și nouă. Căci noi nu ne închinăm (zice egiptenilor) asemenea vouă, la vițel, sau la porc, sau la capră, sau la statuie de om, sau la desene de păsări și la chipuri de șerpi, așezate în temple. Pe noi ne-a chemat Dumnezeu și Stăpînul, care a zidit această lume⁴⁷. Deci mare este și neaflat în rîndul zeilor egipteni și mai presus de toată zidirea Dumnezeu evreilor, Care ne cheamă pe noi în pustie, ca să-i aducem acolo jertfă bineplăcută Lui.

Egiptul înseamnă întinăciune. Fiindcă socotesc că noi cei ce sîntem duhovnicești trebuie să înțelegem duhovnicește cele înfățișate în umbră și chipuri (tipuri). Deci socotesc că se cuvine ca noi, despărțindu-ne de orice lucru care obișnuiește să producă întuneric și ieșind din viața ușurată în păcate, ca dintr-o țară supusă tiranului, adică Satanei, să ne grăbim tinerește să ne multăm la o viață liberă și mai curată. Căci umblînd pe calea viețuirii după lege, vom putea să aducem roadele lui Dumnezeu ca jertfă.

Dar Moise susținea că trebuie să meargă cale de trei zile fiii lui Israil în pustie, arătînd prin aceasta că nu trebuie să rămînem aproape de granițele răutății și a vieții supusă tiranului. Și dumnezeiescul

nul transcendent, nesupus grijilor. Toate trei sînt strîns unite. Cînd jertfești lui Dumnezeu, te simți liber. Numai trebuințele materiale și plăcerile trupesti te robesc. Iar binele plăcut lui Dumnezeu îl facem cu bucurie. Dar îl faci cu bucurie după ce ai făcut efortul de a-ți pune în lucrare libertatea. Jertfele aduse zeilor se aduceau dintr-o frică, sau din voința de a-i împlinzi. Și ei îți cer o cruzime în actul aducerii jertfei, sau vărsarea de sînge. Aceasta nu te înobilează. Nu te bucură.

47. Dumnezeu, Care e Creatorul lumii, ne poate elibera și pe noi de lume, cum nu ne pot elibera zeii, supuși și ei legilor lumii și patimilor celor ce nu știu altceva mai înalt decît lumea. Dumnezeu ne poate insufla din libertatea Lui față de lume, din stăpînirea Lui asupra ei, și nouă libertate și stăpînire asupra lumii și a patimilor păcătoase. Acesta e sensul profund și întăritor al cuvîntului, ascuns în credința într-un Dumnezeu creator al lumii, deci mai presus de ea în mod absolut și necofundat cu ea în sens panteist. Și numai pe om îl ridică Dumnezeu cel liber față de lume, la libertatea față de ea, pri faptul că l-a făcut după chipul Lui și deci în comunicare conștientă și liberă cu El. Iar omul se arată liber față de lucrurile lumii prin faptul că le jertfește lui Dumnezeu. Jertfele ce se aduceau idolilor nu arătau pe om liber față de lume, ci arăta cum unele din lucruri se stricau în favoarea altora. Numai jertfindu-le lui Dumnezeu, omul se ridică peste procesele lumii.

Moise aduce și un motiv înțelept și bine întemeiat pentru trebuința de a ieși din Egipt cei chemați de Dumnezeu: «ca nu cumva să ne întâmpine vreo moarte sauucidere».

PALADIE : Și ce înseamnă aceasta ? Căci nu pot înțelege ușor cei ce voiesc.

CHIRIL : Îți voi spune. Era un obicei la egipteni, care s-a păstrat pînă azi la închinătorii la idoli, că cei ce aveau să intre în temple, trebuiau să se ferească de a se apropia de cadavru, căci ziceau că e o întinare supremă nu numai a se atinge cineva de el, ci chiar și a cădea la simpla vedere a lui. Așadar, îl convinge pe Faraon să cugete că ei nu ar putea să aducă jertfă întru curăție dacă începînd să facă aceasta, i-a întâmpina de undeva pe neprevăzute vreun cadavru sau vreoucidere, adică fie vreunul care a murit prin legea firii, fie vreunul omorît silnic de ucigași. Căci voi, a zis, aveți temple și încăperi sacre, închise și cu porți, înlăuntrul căroa cei ce au intrat pot să jertfească în chip curat, cum socotiți voi înșivă. Dar noi jertfind în mijlocul cetății, la răspîntii și în cîmp, ne întinăm în mod necesar prin vederea morților. Căci nimic nu poate împiedica vederea.

Înțelesul acesta al întâmplării istorice își are temeiul probabil în obiceiurile egiptenilor. Dar ceea ce a spus preafînțeleptul Moise e just și cînd se înțelege duhovnicește. Căci noi trebuie să jertfim lui Dumnezeu și să petrecem sărbătoarea sfîntă în pustie, despărțindu-ne de Egipteni și ferindu-ne de vederea morții. Numai avînd mîntea golită de toate și depărtată de cele ce o întunecă lumește și eliberîndu-ne ochiul de cele ce ne duc la moarte și stricăciune, vom jertfi curat lui Dumnezeu, Stăpînul tuturor. Iar lucrurile moarte sînt cele ale trupului. Și întunericul lumesc este tulburarea produsă de împrăștierea rele și deșarte, care pătează eterul curat și străveziu al cugetării. Că de acestea se cuvine a se depărta cei ce voiesc să slujească lui Dumnezeu cu sinceritate, ne convinge și cuvîntul istoric⁴⁸.

PALADIE : Aceasta este clar. Dar treci la cele ce urmează.

CHIRIL : Așadar pe israeliți i-a cuprins, socotesc, un dor arzător și ascuțit după vechea libertate. Și năzuind cu putere spre aceasta, au stîrnit mînia celui ce-i supusese sub jugul robiei. Acesta spunînd că pofta după așa ceva izvorăște din lene, poruncește să li se sporească sudoarea la muncă, cerîndu-li-se împlinirea fără întîrziere a

48. Nu e liber cu adevărat cel ce în vremea jertfirii mai are în cugetare ceva din lucrurile lumii sau din pornirile care-l țin alipit de ele, care sînt moarte, sau sortite morții. Acestea tulbură «darul curat al cugetării». Nu e în unire deplină cu Dumnezeu, cum trebuie să fie cel ce aduce sau se aduce jertfă Lui. Nu e liber, de cele necurate. Nu e netulburat de ele și deci curat.

normei obișnuite și tăindu-li-se în chip neobișnuit rația de paie. Căci zice: «*Stați fără să lucrați; sînteți leneși. De aceea ziceți: să mergem și să jertfim Dumnezeuului nostru. Acum dar mergînd lucrați. Că paie nu se vor da vouă, dar tot alîtea cărămizi veți face. Deci s-au văzut logofeții fiilor lui Israil pe ei înșiși în necaz, zicîndu-li-se: nu veți împuțina din cărămizile ce sînt rînduite pe zi. Și s-au întîlnit cu Moise și cu Aaron, care veneau în întîmpinarea lor, ieșind de la Faraon, și au zis lor: Să vă vadă Dumnezeu pe voi și să vă judece, că ați făcut urît mirosul nostru înaintea lui Faraon și înaintea slugilor lui, ca să dați sabie în mîinile lui ca să ne omoare pe noi» (Ieș. 5, 17—21).*

E un adevăr, prietene, că atunci cînd se hotărăște cineva să scuture jugul stăpînirii diavolului și să caute mărirea luminoasă și liberă a slujirii lui Dumnezeu și să o serbeze și să cunoască pe Stăpînul adevărat, precum se cîntă în Psalmi: «*Serbați și cunoașteți că Eu sînt Domnul Dumnezeu*» (Ps. 45, 1)⁴⁹, se scoală dușmanul tuturor împreună cu celelalte duhuri rele și necurate și reproșîndu-i ca pe un lucru necuvenit năzuința și serbarea amintită, îl silește să se țină în continuare de neînfrînarea trupească și pămîntească și de cele ale lumii, după obiceiul fiecăruia, neîngăduindu-i să se despartă de patima care-i este familiară. Totodată face și pe acesta greu de satisfăcut, ca nu cumva din pricina ușurinții de-a o satisface să o disprețuiască și astfel să se sature de rău. Căci aceasta socotesc că o arată cînd le cere pe de o parte cu putere împlinirea întocmai a normei de cărămizi, iar pe de alta îi lipsește de cele prin care ar împlini-o ușor, adică de paie. Căci e propriu firii noastre ca mai ales atunci să năzuim după ceva din toată inima și cu toată puterea și să ardem de o dorință mai fierbinte, cînd intervine ceva care ne împiedică cu sila ca să putem dobîndi acel lucru. Astfel cînd legea dumnezeiască trage mintea omească de la cele urîte, pătrunde în ea o mare dorință, care o cheamă spre acelea și o înduplecă să strige împotriva legiuitorului⁵⁰. Dovada acestui lucru o avem, ca în niște umbre, în logofeții fiilor lui Israil, care obosiți de munci și nevăzînd o cale mai ușoară spre

49. De sărbătoare ține nu numai jertfa adusă lui Dumnezeu în libertate, ci și cunoașterea lui Dumnezeu. Acela cunoaște pe Dumnezeu ca pe adevăratul Stăpîn al tuturor, care dă un sens tuturor. Acela se umple de bucurie pentru viața veșnică, ce știe că o va avea de la Dumnezeu.

50. Patima pe de o parte ne robește, pe de alta rămîne mereu nesatisfăcută. Ne lipsește mereu ceva prin care să o satisfacem deplin. Cere și ea deci un efort al voinței de a găsi mijloacele pentru satisfacerea ei mai deplină. Pe de o parte ne ține robiți, pe de alta ne cere un efort. E o voință în căutarea mijloacelor, dar totodată o voință silită din interior. Pe măsură ce crește robia, crește trebuința efortului. E altfel ca în săvîrșirea binelui, cînd pe măsură ce crește efortul, crește libertatea. Căci la începutul efortului spre bine, se opun ispitele spre rău, sau voinței spre libertate, ispitele spre robie.

împlinirea slujirii lor, învinuiau pe Moise și pe Aaron spunând că ei au dat prilejul necazului adus peste ei și a trebuinții de a suporta o apăsare mai grea a stăpînirii. Și aceasta nu din altă pricină, ci numai pentru că au fost cuprinși de dorul libertății, căutînd să convingă poporul prin cuvintele lor.

PALADIE : Dar nu socotești că aceia au spus cele cuvenite și adevărate ?

CHIRIL : Ba cu siguranță, Paladie. Căci îndată ce ne-a stîrnit o dorință dreaptă și un gînd bun spre datoria de-a îmbrățișa cele plăcute lui Dumnezeu și ne-am amintit de legea care ne îndeamnă spre evlavie, dușmanul tuturor ne împinge și mai tare spre ceea ce obișnuiește să ne păgubească. Dar Dumnezeu ne scapă și ne mîntuiește. Astfel a zis către Moise : «*Mergi, spune fiilor lui Israil, zicînd : Eu sînt Domnul și vă voi scoate pe voi din stăpînirea egiptenilor și vă voi scoate pe voi din robia lor și vă voi izbăvi pe voi, cu braț înalt și cu judecată mare. Și vă voi lua pe voi popor Mie. Și voi fi Dumnezeuul vostru și veți cunoaște că Eu sînt Domnul Dumnezeuul vostru, care v-a scos pe voi din pămîntul Egiptului, din stăpînirea egiptenilor*» (Ieș. 6, 6—7). Căci cită vreme Satana ne abate și ne desface de la orice dorință bună și de la înclinările spre ea, îndepărtîndu-ne prin toate modurile în care poate, legea lui Dumnezeu ne îndeamnă spre voirea cea bună, făcînd neînfricat pe cel ce ne ajută, iar printr-o nădejde atotstăruitoare stîrnindu-ne la îndrăznirea cea bună și prin credință întărindu-ne și alipindu-ne de Dumnezeu, Mîntuitorul și izbăvitorul nostru adevărat.

PALADIE : Ce minunat și mîntuitor lucru e credința și setea de a urma lui Dumnezeu !

CHIRIL : Drept ai grăit. Dar credința tinde spre bine ca spre capătul ei ⁵¹. Aceasta o vei cunoaște bine cînd cuvîntul nostru va ajunge la ținta lui.

Căci venind Moise și cel împreună cu el la Faraon ca să vorbească cu el și să-l înduplece să lase pe Israil din Egipt și să-l dezlege din legăturile vechi, au voit să-l înmoaie prin niște semne mai presus de cuvînt ; astfel au prefăcut un toiag în șarpe și au anunțat limpede, că pot cu cea mai mare ușurință să săvirșească pretutindeni lucruri încă și mai mari și mai minunate. Faraon însă a poruncit vrăjitorilor și magilor săi să facă la fel, ca și cînd numai că n-ar fi strigat prin aceasta : Nu sîntem nici noi lipsiți de știința unor astfel de

51. Credința cea dreaptă, în Dumnezeu iubirii de oameni, e organic legată de bine, ducînd pe cel ce o are numaidecît spre bine.

lucruri. Sînt la egipteni de aceştia cu mult mai mulţi decît la voi. Şi e o îndeletnicire a vrăjitorilor (magilor) să săvîrşescă minuni. Deci între ei vă număraţi şi voi⁵². Învîrtoşîndu-se astfel foarte tare şi nelăsînd pe Israil, sînt aduse patru plăgi cumplite şi una mai rea decît alta. Căci s-a săvîrşit în chip minunat prefacerea apei în sînge, iar broaştele, ţîntarii şi la sfîrşit musca cîinească l-au făcut pe Faraon, sub puterea silei de nesuportat, ceva mai înmuiat. Chemînd deci pe Moise şi pe cel împreună cu el, îi zice: «*Mergeţi şi jertfiţi Domnului Dumnezeului vostru în ţara aceasta. Şi a zis Moise: Nu este cu putinţă a se face aşa. Căci în acest caz, uriciunile egiptenilor vom jertfi Domnului Dumnezeului nostru. Şi de vom jertfi Domnului Dumnezeului nostru uriciunile egiptenilor înaintea lor, vom fi omorîţi cu pietre*⁵³. *Vom merge cale de trei zile în pustie şi vom jertfi Domnului Dumnezeului nostru, precum ne-a zis nouă. Şi a zis Faraon: Vă voi lăsa şi veţi jertfi Domnului Dumnezeului vostru în pustie, dar să nu mergeţi departe*»^{53 b} (Ieş. 8, 25 ş.u.).

Deci cînd Satana se împotrivesc şi ştie să opună rîvnei noastre spre cele bune viclenia lui urcîcioasă, Dumnezeu i se ridică împotriva şi cînd acela se obrăznicesc, îl strîmtoarează şi-l potoleşte cu bătaie. De-abia atunci acela ne lasă fără să vrea. Dar încearcă totuşi să ne induplece să nu împlinim slujba lui Dumnezeu întocmai şi să nu ieşim cu totul de sub robia lui. Căci a poruncit iudeilor să nu jertfească în afară de ţară, ci în ea. Dar Moise îi spune preînţelept: «*Nu e cu putinţă să fie aşa*». Născocitorul păcatului e pururea propunător de rele. Dar legea dumnezeiască le respinge şi opreşte să se îplinească cele ce-i plac aceluia. De aceea cei ce voiesc să vieţuiască drept, să dea atenţie nu celor ce le spune spre înşelăciune Vicleanul, ci celor ce ni le spune legea dumnezeiască. «*Căci legea Ta e făclie picioarelor şi lumină cărărilor mele*» (Ps. 118, 105).

52. «Minunile» vrăjitorilor sînt minuni aparente, sau scamatorii prin care Satana caută să amăgească pe oameni să creadă într-o putere mai presus de fire a lui. Vrăjitori de aceştia (care vrăjesc, sau înşeală simţurile celor naivi), sînt cu mult mai mulţi decît cei ce fiind înzestraţi cu adevărată putere dumnezeiască, dobîndită prin mari eforturi de îmbunătăţire, pot face minuni adevărate.

53. Moise înţelege prin uriciunile Egiptenilor boul sau alte animale socotite de Egipteni sfinte. El zice: de le vom jertfi boul lui Dumnezeu, vom fi omorîţi de Egipteni cu pietre. Egiptenii se închinau acestor animale. Nu se socoteau deasupra lor, liberi faţă de ele, ca Israelitii, care cunoşteau pe Dumnezeu Creatorul superior tuturor creaturilor. Acesta e sensul istoric. Iar în sens duhovnicesc, animalele sînt patimile. De vom omorî pentru Dumnezeu patimile noastre, vom stîrni minia dracilor.

53 b. E uriciune diavolului şi uneltelor lui să dăruim lui Dumnezeu credinţa cea dreaptă şi o viaţă curată, blindă, cumpătată. Această jertfă e unită cu jertfirea patimilor. Patimile le jertfim lui Dumnezeu în sensul că le omorîm. Credinţa şi virtutea I le jertfim în sensul că I le dăruim. Omorînd patimile din noi, dăruim lui Dumnezeu virtuţile. Ambele le facem pentru Dumnezeu.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Cînd deci, Vicleanul vrea să ne împiedice și să ne supună lui, noi trebuie să slujim numai lui Dumnezeu Celui după fire și alungînd cît mai departe șovăiala, să zicem : «Nu e cu puțință să fie așa». «Căci nimenea nu poate sluji la doi domni ; pentru că sau pe unul va urî și pe celălalt va iubi, sau de unul se va ținea și pe celălalt îl va nesocoti» (Matei 13, 24). Și iarăși s-a scris : «Vai inimilor fricoase și mîinilor moleșite și păcătoșilor care umblă pe două cărări !» (Eccl. 2, 15). De aceea socotesc că trebuie să aducem o slujire curată și nepătată lui Dumnezeu, Stăpînul tuturor, părăsind cu totul slujirea aceluia și silindu-ne să înaintăm vitejește spre slujirea mai înaltă. «Nu vom jertfi, zice, Domnului Dumnezeuului nostru uriciunile egiptenilor. Iar de vom jertfi uriciunile egiptenilor înaintea lor, vom fi omorîți cu pietre».

Refuzul e bine întemeiat, dacă se ține seama de istorie. Căci uriciuni numește aci viteii adorați de Egipteni.

De vom jertfi deci, zice, Dumnezeului evreilor de acestea, vom stîrni fără îndoială mînia egiptenilor, care vor socoti lucrul acesta de nesuportat. Explicația aceasta pare să fie adevărată deci. Iar dacă se ia în înțeles duhovnicesc, folosul ei este mare. Anume, de vom omorî ceea ce cinstește în chip deosebit și prețuiește foarte mult și socotește de o înaltă valoare mulțimea dracilor, vom aduce lui Dumnezeu slujirea cea mai plăcută.

PALADIE : Cum așa ?

CHIRIL : Au nu sînt patimile trupului cele cinstite de ei ? De sigur nu pentru ele însele, ci fiindcă prin ele ne pierdem și sîntem duși legați în robia lor.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Acestea deci omorîndu-le și oarecum junghiindu-le, vom fi miros de bună mireasmă lui Dumnezeu. Căci iată ce scrie Pavel : «înfățișați trupurile voastre jertfă vie⁵⁴, bineplăcută lui Dumnezeu, slujirea cuvîntătoare a voastră» (Rom. 12, 1). Iar aceasta o face cineva cum se cuvine, omorîndu-și mădularele de pe pămînt, curvia, necurăția, patima, pofta rea și zgîrcenia (Col. 3, 5). Deci fiecare din patimile din noi, e o uriciune a egiptenilor spirituali, adică e un lucru atotadorat de ei. Că e un obicei al dumnezeieștii Scripturi să zică uriciune idolului, deci unui lucru adorat, o arată Dumnezeu zicînd

⁵⁴. Rămîneți aproape de păcat, ne spune cel viclean cînd vede că vrem să jertfim viața noastră lui Dumnezeu.

prin glasul lui Ieremia despre sinagoga iudeilor : «De ce a făcut cea iubită uriciune în casa Mea ?» (Ier. 11, 15).

Iar dacă ar voi cineva să numească urficiune a egiptenilor ceea ce era urît și respins de ei, nu s-ar abate nici în acest caz de la înțelesul cuvenit. Căci cele ce le este de obicei duhurilor necurate urite și neplăcute, acestea le aducem noi lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă ca jertfă duhovnicească : credința, blindețea, înfrinarea, cumpătarea, iubirea întreolaltă și mărirea iubirii de Dumnezeu.

PALADIE : Dar cine sînt cei ce jertfesc în țara Vicleanului ? și : Cine sînt de înțeles cei ce jertfesc în afară de acea țară ?

CHIRIL : Cei ce n-au ieșit încă din țara egiptenilor și jertfesc lui Dumnezeu în ea, sînt foarte mulți și poate chiar nenumărați. Iar cei ce jertfesc în afară și în pustie sînt cu totul puțini și aleși. «Căci mulți sînt chemați, zice, dar puțini aleși» (Matei 22, 14). Toți am fost chemați la libertate prin credință în Hristos și am fost izbăviți de tirania diavolului, ducîndu-ne la aceasta Hristos, preînchipuit celor de odinioară frumos prin Moise și Aaron, ca să înțelegi ușor că Emanuel e deodată legiuitor și arhieru și apostol. Dar cei mai mulți dintre cei chemați petrec încă în păcatele de odinioară, întrucît n-au ieșit cu cugetarea întreagă din amăgirea lumii, ca să slujească lui Dumnezeu în credința curată și singură. Aceștia spunem că sînt cei ce jertfesc în Egipt, sau cei ce nu s-au depărtat decît puțin. «Să nu mergeți departe», spune învîrtoșatul la inimă Faraon, *chiar de veți ieși din pămîntul Egiptului*⁵⁵.

Iar cei ce voiesc să placă lui Dumnezeu prin mutarea deplină la bine, izbăviți cu totul de tulburarea lumii, ies din pămîntul egiptenilor și scăpînd din mîna tiranului, jertfesc lui Dumnezeu curați și în chip curat, într-o viață neocupată și liberă, ca într-o pustie⁵⁶.

Dar eu ași spune că și în alt mod trebuie să alerge cît mai departe de pămîntul egiptenilor, cei ce trec de la slujirea zidirii în locul

55. Jertfa unește aceste contrarii : murim și totuși trăim, ne trăim moartea, ne mortificăm, experiem omorirea a ceea ce e rău, egoist în noi, nu mai trăim nouă, ci lui Dumnezeu. Corespunzător cu ea e din același verset, trebuie să însemne aducerea unei jertfe care cuvîntează (sau raționează), care așadar, trăiește și se experiază ca jertfă, spre deosebire de aducerea jertfelor de animale care nu se experiau ca jertfe, pe de o parte pentru că nu aveau rațiune și cuvînt, pe de alta pentru că erau omorîte.

56. E suișul spiritual al pustiei. Nu e în ea nici un lucru de care să te ocupi. Mîntea se curăță de toate și voința nu se mai îndreaptă spre nimic. Ele se pot dedica întregi lui Dumnezeu. Nici o grijă, nici o poftă, nici o patimă, nici o imagine, nici o idee conturată nu mai stăpînește pe om. E liber de toate. Se poate dedica total lui Dumnezeu Cel mai presus de toate, Cel infinit, simțindu-se hrănit numai de El.

Ziditorului, la slujirea cea adevărată și sînt chemați la cunoștința Celui ce e Dumnezeu după fire. Căci nu au ieșit în mod desăvîrșit cei ce n-au șters încă rămășițele vechii amăgiri în cugetarea lor⁵⁷. Sînt adică unii care păzesc anumite zile și luni, timpuri și ani. Aceștia după ce au fost chemați prin Hristos la demnitatea libertății, dacă rămîn încă în pămîntul Egiptului și jertfesc lui Dumnezeu acolo, jertfesc lui Dumnezeu, rămînînd într-o viață care nu e neplăcută Satanei. Iar dacă cineva iese cu totul, luîndu-și rămas bun de la vechile obiceiuri, acela jertfește în pustie și duce o viață vrednică de toată lauda.

PALADIE : Sînt de aceeași părere. Căci cugeți drept. Dar să curgă cuvîntul mai departe.

CHIRIL : Dar minte Faraon și își retrage făgăduința și nu lasă pe fiii lui Israil. De aceea e lovit cu alte trei plăgi ca să sfirșească spunînd că-i va lăsa. Dar e prins iarăși cu minciuna. «Căci e mincinos și întru adevăr n-a stătut», după cuvîntul Mîntuitorului (Ioan 8, 44). De fapt, Dumnezeu vestește și trimite peste egipteni grindina năpraznică și lăcuste care nimicesc cîmpurile, dacă folosesc cuvînt mincinos. Atunci, de-abia atunci apărătorii înverșunați și neînfrinți ai uriciunii lui Faraon, ridică strigare mare către el, zicînd : «Pînă cînd ne va fi nouă această pacoste ? Trimite oamenii să slujească Dumnezeului lor. Sau vrei să știi că a pierit Egiptul ?» (Ieș. 10, 7). De aci ni se dă iarăși să înțelegem că Satana în locurile în care i se potrivește să lupte e mai tare decît puterile supuse lui. Căci acelea, pe cît se pare, cu toate că sînt tare învîrtoșate și cu totul neinduplecate, totuși vin, măcar cit de tîrziu și cu mare greutate, la o simțire a miniei dumnezeiești. Acela însă întrece în sălbăticie tot ce se poate spune și e învîrtoșat la culme. Căci s-a scris : «Inima lui s-a întărit ca piatra și siă ca o nicovală neclătită» (Iov 41, 14).

Deci făcîndu-se strigare multă către el, a spus cu greu lui Moise și însoțitorilor lui : «Mergeți și slujiți Domnului Dumnezeului vostru. Dar care sînt cei ce vor merge ? Și a zis Moise : Vom pleca cu tinerii noștri și cu bătrînii noștri, ca fiii și cu fiicele, cu oile și vitele noastre. Căci este sărbătoarea Domnului Dumnezeului nostru. Și zise către ei : Fie Domnul cu voi. Dar dacă vă las pe voi vreți și averea voastră ? Vedeți că e vicleșug în voi ? Nu așa, ci să meurgă bărbații și să slujiți lui Dumnezeu, căci aceasta o cereți voi» (Ieș. 10, 8, ș.u.). Precum vezi, prietene, Moise a spus că trebuie să se facă despărțirea desăvîrșită. Dar acela spune : nu așa. Ci a spus că va lăsa numai o

57. Dumnezeu e altfel decît toate cele create. Trebuie să ne golim mintea de toate, ca să trăim pe Dumnezeu în chip indefinit (apofatic). Sau nu numai indefinit ci ca fiind de o bunătate altfel decît orice bunătate din lume, altfel decît orice putere.

parte și partea care rămîne trebuie să fie ca un fel de chezășie pentru întoarcerea celor ce pleacă; și trebuie să fie lăsată averea în Egipt. Să meargă, spune, toți tinerii și tot poporul în vîrstă. Dar dumnezeiescul Moise susține că trebuie să plece cu toate, fără să lase nimic: cu tinerii și cu bătrînii, cu fiii și fiicele, cu cirezile de vite și cu celelalte animale. Căci se cuvine ca cei ce se străduiesc să dobîndească libertatea adevărată, să dorească să se izbăvească de toate patimile și să pornească pe calea ce duce la virtuți, nelăsînd nici o rămășiță a sufletului și a cugetărilor, prin care ar putea cădea iarăși sub puterea celui rău. Spre aceasta cheamă legea dumnezeiască pe tineri și fecioare, pe bătrîni împreună cu cei mai tineri, după cuvîntul Psalmistului (Ps. 148, 12) și toată vîrsta spirituală în Hristos. Acestora le-a grăit și dumnezeiescul Ioan, zicînd: *«V-am scris vouă, copiilor, că ați cunoscut pe Tatăl; v-am scris vouă, părinților, că ați cunoscut pe Cel ce este de la început; v-am scris vouă, tinerilor, că sînteți tari și cuvîntul lui Dumnezeu rămîne în voi și ați biruit pe cel rău»* (I Ioan 2, 14, 13).

Dar poate să fie și altfel, și anume tinerii să fie chipul (tipul) bărbăției, bătrînii ai înțelepciunii, fiii și fiicele ai prunciei spirituale în Hristos. Căci cu bărbăția, înțelepciunea și cu simplitatea cea după Dumnezeu, ne depărtăm de la păcat înaintînd spre sfințenie. *«Îmbărbătați-vă, zice, și să se umple de tărie inima voastră»* (Ps. 33, 25). Și iarăși: *«Fiți înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii»* (Matei 10, 16). Iar spunînd că și oile și vitele trebuie să plece împreună, socotesc că a voit să arate că nici mișcările trupești și mai neraționale nu se cuvine să le lăsăm Satanei. Astfel dumnezeiescul Pavel scrie: *«Precum ați înfățișat mădularele voastre roabe necurăției și nelegiuirii așa să înfățișați acum mădularele voastre ca arme ale dreptății spre sfințenie»* (Rom. 6, 10).

PALADIE: Și din ce cauză lasă Faraon pe tineri și pe cei în vîrstă, îi oprește însă pe ceilalți?

CHIRIL: Dar cine zice că rămîne în Egipt?

PALADIE: Socotesc că erau, în orice caz, femeile, copiii neajunși la pubertate, bătrînii bolnavi și animalele necuvîntătoare.

CHIRIL: Deci cum nu înțelegi, prietene, îndată ceea ce ai întrebare?

PALADIE: Ce vrei să spui?

CHIRIL: Pe cei viguroși și tineri și cu o deprindere mai fermă spre evlavie, îi socotește supărători. De aceea se desparte, deși fără să vrea, de cei ce îi rezistă, care pot să i se împotrivescă și să se apere.

cînd li se face nedreptate, după cuvîntul : «*Stați împotriva diavolului și va fugi de la voi*» (Iacob, 4, 7). Dar reține pe cel care nu poate să i se împotrivescă bărbătește și iubește, ca pe un om slab și neubi-tor de luptă, femeiescul care bolește de un cuget moleșit, ca și pe cel neajuns la pubertate și lipsit de puteri și încă copilăresc, precum și ceea ce e gros și mai puțin rațional, arătat în chipul vitelor și oilor.

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Dar iarăși minte învîrtoșatul la minte și neîncovoiatul Fa-raon. De aceea fiindu-i distrusă, așa zicînd, toată țara, de năvala lă-custelor, trimite după Moise, pe care-l însoțește Aaron, și-i zice : «*Mergînd sluiți Domnului Dumnezeuului vostru, dar oile și vitele voas-tre le veți lăsa, iar averile voastre să meargă cu voi. Și a zis Moise : Dimpotrivă, să ne dai și tu nouă arderi de tot și jertfe pe care să le aducem Domnului Dumnezeuului nostru. Și vitele noastre vor merge cu noi și nu vom lăsa unghie. Pentru că din ele vom lua să jertfim Domnului Dumnezeuului nostru*» (Ieș. 10, 24—26).

PALADIE : Și ce înțeles trebuie să dăm celor spuse de preaințelep-tul Moise ? Sau cum putea să ia cineva cele din Egipt și ale lui Faraon și să le dăruiască lui Dumnezeu ?

CHIRIL : Cuvîntul e limpede, prietene. Cel ce se împotrivesc ce-lor care se străduiesc spre evlavie și luptă cu ei, dacă nu poate să țină pe vreunii cu totul sub stăpînirea lui, dorește să-i aibă măcar în parte. Dar legea lui Dumnezeu ne învață să ne despărțim în modul cel mai deplin, neadmițînd să mai fie și să mai rămînă în nici un fel sub el, nici o pîrticică a sufletului, sau a minții, nici un prilej de miș-care trupească. Pe lîngă aceasta trebuie să aducem lui Dumnezeu și cele mai frumoase și mai prețioase roade ale vieții din lume. Căci aceasta socotesc că înseamnă a lua din Egipt și a jertfi lui Dumnezeu. Sau nu aceasta o fac cei ce se apără cu armele înțelepciunii lumesti și culeg sfintele și dumnezeieștile noastre dogme din strălucirea în cuvinte și agerimea cunoștiinței⁵⁸ și aduc jertfă cuvîntătoare (rațională) lui Dum-nezeu ? «Căci toată înțelepciunea e de la Dumnezeu», după cum s-a scris (Eccl. 1, 1). Dar noi spunem că poezii și scriitorii elinilor au ajuns la această strălucire a vorbirii frumoase în duh lumesc. De aceea dumnezeiescul Pavel zice : «*Nu am luat duhul lumii acesteia,*

58. Să ne însușim și cele ale înțelepciunii și tot ce realizează bine natura uma-nă pentru a le dăruii lui Dumnezeu. Putem folosi filosofia omenească, graiul omenesc, arta omenească, adaptîndu-le exprimării dreptei credințe. Nu trecem la credința go-lită de tot ce e bun în viața noastră general omenesc. Nu rupem orice legătură cu ceea ce a realizat și realizează omenirea. Ci folosim totul, evitînd numai ceea ce e rău în ea.

ci duhul cel din Dumnezeu, ca să cunoaștem cele dăruite nouă de Dumnezeu, pe care le și grăim nu în cuvinte învățate ale înțelepciunii omenești, ci în dovedirea duhului» (I Cor. 2, 12).

Că Moise spunea cu adevărat, dar în umbră, că cele prețioase ale vieții din lume nu sînt lepădate de Dumnezeu Cel după fire, o arată îndată în mod clar. Căci la porunca lui Dumnezeu ca să spolieze pe egipteni, a spus că trebuie să împrumute vase de aur și de argint de la conlocuitor și vecin, ceea ce se și face prin femei. Pentru că femeia e meșteră la șușotit și atotguralivă și foarte pricepută spre amăgire. Iar vasele de aur și de argint de la egipteni socotesc că sînt, cum am spus adineauri, cele prin care era obiceiul să se bucure de slavă unii din lume, chiar dacă cunoșteau pe Dumnezeul Cel adevărat.

Iar ceea ce spun e aceasta. Tuturor oamenilor le sînt comune mișcările minții și sufletului și aptitudinea spre tot ce e bun și rău. Dar unii folosindu-se bine de avantajele firii înfăptuiesc o viață strălucită și distinsă. Alții însă abătîndu-se spre cele ce nu se cuvin, pervertesc cele bune ale firii îndreptîndu-le spre cele urîte. Așa bărbăția și prudența sînt bune celor ce le folosesc bine, dar sînt vătămătoare celor ce nu le folosesc just. Căci poți să te porți bărbătește și să fii prudent pentru laudă și aplauze. Dar poți să le ai pe acestea iarăși cu multă rușine. Acestea sînt comune și în toți, și în cei ce rătăcesc încă, și în cei care cunosc pe Dumnezeu.

Cînd deci bărbăția, slujitoarea de odinioară a viciului, și agerimea inteligenței se întorc în noi spre ceea ce îi place lui Dumnezeu, atunci sînt ca unele ce fiind luate de la egipteni și din viața în lume, se prefac în case sfințite și bine primite lui Dumnezeu⁵⁹. Căci se prefac în folosul virtuții și spre slujirea sfințeniei, precum vasele de aur și de argint din Egipt s-au arătat folositoare la întocmirea și desăvîrșirea cortului sfînt.

Dar de-abia după ce au fost spoliați egiptenii și după moartea primilor lor născuți, s-au izbăvit fiii lui Israil. Și aceasta pentru că au jertfit mielul ca chip (tip) al lui Hristos. Căci nu era cu putință să dobîndească altfel aceasta, odată ce toată izbăvirea e numai în Hristos

59. Am spus într-o notă anterioară că există și un progres în perversitate. Fiecare om e un chip al Cuvîntului dumnezeiesc (al Logosului) avînd în el putința înaintării nesfîrșite spre bogăția care se află în Cuvîntul dumnezeiesc, prin actualizarea potențelor aflate în el. Dar se constată în această actualizare progresivă o strîmbară. Apoi, deși Logosul rămîne cu puterea Lui susținătoare și în legătură cu cei răi, totuși aceștia întunecîndu-și conștiința legăturii cu El pierd sensul existenței lor și al semenilor ca persoane destinate eternității în legătură cu Persoana eternă a Logosului. Prin aceasta pierd în general sensul existenței. Ei se dezvoltă, dar într-un fel de întuneric.

și nu numai prin El e toată darea cea bună⁶⁰. Și ei sînt lăsați din Egipt noaptea, ca unii ce se izbăvesc în același timp din întuneric și din robie. Căci robul păcatului iubește totdeauna să fie în întunericul spiritual și nu în lumina dumnezeiască⁶¹. «Că tot cel ce face cele rele, urăște lumina», după cuvîntul Mîntuitorului (Ioan 12, 34). Și scot cu ei aluatul nedospit și fug fără provizii. «Căci sileau, zice, egiptenii poporul, ca să-i scoată pe ei degrabă din țară. Căci ziceau că noi toți vom muri. Și a luat poporul și aluatul său înainte de a se dospi făina lor, legat în hainele sale pe umeri» (Ieș. 12, 33—34). Căci socotesc că cei ce voiesc să se lipsească de Dumnezeu și s-au hotărît să se facă casnicii Lui, nu trebuie să poarte rămășițele răutății din lume, nici să-și ia la drum hrană spirituală străină și necurată. Ci să iubească să fie pîinile nedospite, adorînd pe Acela Care dă viață lumii⁶². Unii ca aceștia vor prăznui în chip curat și aducînd lui Dumnezeu slujirea cea vrednică de primire, vor rămînea pururea sub puterea Lui.

PALADIE : Așadar, cei ce sînt iubitori de Dumnezeu și buni, trebuie să ajungă, ca la o țară sfîntă și sfîntită, la viața cea netiranzată și supusă lui Hristos; și să se grăbească să jertfească nu în pămîntul dușmanilor, adică nemaifiind în deprinderea iubitoare de păcat și nu cu totul nepătată, ci mai mult în rîvna și într-o stare morală eliberată de tirania diavolului.

CHIRIL : Să cugeți, Paladie, că lucru nu stă altfel, ci așa, căci cuvîntul nostru a arătat-o cu adevărat aceasta. Dar o poți înțelege, dacă vrei, și prin altă icoană.

După ce locuitorii sfintei cetăți, adică ai Ierusalimului, au cutezat să supere pe Dumnezeu, Mîntuitorul tuturor, prin abaterea spre tot felul de păcate, au căzut sub puterea Babilonenilor, care luîndu-i robi,

60. Hristos luca și prin mielul jertfit de Israeliti în vederea eliberării din Egipt, deși precum mielul era numai un chip al lui Hristos, așa și izbăvirea lor din robia Egiptului a fost numai un chip al mîntuirii noastre de păcat și de moarte.

61. Israel pleacă din robie și din întuneric, ca să ajungă dimineața sau la începutul luminii în afara robiei. Robia păcatului întuneca orizontul omului. El nu cunoaște sensul existenței sale. Nu știe spre ce scop există. Crede că există numai pentru scurte plăceri momentane, pentru o viață trecătoare.

62. Avînd pîinea nedospită, Israeliti doreau pe Hristos, care, așa cum aluatul dă viață azimei dospind-o așa ne dă nouă viață. Căci fără Hristos ființa noastră e ca o azimă lipsită de viață. De aceea Sfînta Împărtășanie o săvîrșim cu pline dospită, ca unii ce nu mai sîntem în așteptarea lui Hristos, ca Evreii, ci-L avem. Sf. Chiril dă aici o interpretare negativă azimei, sau o socotește semn al așteptării, nu-i dă înțelesul pozitiv din precedent, care folosind-o la Împărtășanie, o socotea semnul nestricăciunii. Cei ce consumă azimă, se grăbesc spre Hristos cei ce se împărtășesc sub chipul pîinii, au deja pe Hristos, pîinea cea cerească. Ei nu se grăbesc să iasă din robia în care se mai află, ci sînt deja în libertate. Eshatologicul e mai prezent în Liturghia răsăriteană. Dacă în Vechiul Testament se minca azima așteptării, a speranței a nedeplinătății, Hristos la Cina cea de Taină s-a dat prin pîine pe Sine însuși. Căci El e pîine implinită, nu azimă neimplinită.

le-a poruncit să le slujească. Ei erau constrinși să se supună celor ce-i stăpîneau, chiar fără să vrea. Întristați foarte și gemînd sub nenorocirile neașteptate, căutate să afle uneori măcar o scurtă mîngiere în munci. Iar aceasta consta în a toci ascuțișul durerii care-i stăpînea prin cîntări de laudă lui Dumnezeu. «*Mi-am adus aminte de Dumnezeu și m-am veselit*» (Ps. 76, 4), arată David, spunînd despre cîntarea de laudă a lui Dumnezeu că este o sărbătoare duhovnicească⁶³. Dar celor ce voiesc să cînte și să împlinească lauda obișnuită, li se pare că e un lucru necuviincios să le facă să răsunе un sunet atît de dulce în urechile celor de alt neam și să răspîndească, așa zicînd, în aer viersul prea dulce și prea melodios, ca să ridă babilonenii și să se irite de cîntările organelor lor. De aceea au zis: «*La rîul Babilonului, acolo am șezut și am plîns, cînd ne-am adus aminte de Sion*» (Ps. 136, 1—2), în care, după legile și obiceiurile iudeilor, se aducea jertfa de laudă, care se săvîrșea prin coarde și organe, și fermeca prin melodiile ei pe cei ce intrau în templul lui Dumnezeu⁶⁴. Iar fiindcă acum se aflau apăsați de jugul străin al robiei, zic plîngînd: «*În sălcii, în mijlocul lui am atîrnat organele noastre*», arătînd prin aceasta încetarea cîntărilor. Căci salcia e un arbore neroditor, mai bine zis cu rodul pierdut, cum s-a zis de un poet al elinilor⁶⁵. Deci organele cîntării au fost puse în nelucrare și în stare de nerodire. Arătînd pricina acestei nelucrări, zic: «*Cum vom cînta cîntarea Domnului în pămînt străin?*»⁶⁶. Iar aducîndu-le Baruch cuvintele lui Ieremia, «*au plîns toți și au postit și s-au rugat înaintea Domnului; și au strîns argint, pe cît putea mîna fiecăruia și l-au trimis la Ierusalim, la Ioachim fiul lui Helchie, fiul lui Salom Dreptul și la preoți și la toț poporul care se afla cu el în Ierusalim*» (Bar. 1, 5—7). Și mai jos: «*Și au zis: Iată am trimis la voi argint, cumpărați pe argint arderi de tot pentru păcat și tămîie, și faceți mirisme și le aduceți pe altarul Domnului Dumnezeului nostru*» (Bar.

63. Cîntarea de laudă a lui Dumnezeu (doxologia) are un ritm entuziast, dînd glas unei bucurii sărbătorești. E o bucurie pentru cele primite de la Dumnezeu și o bucurie a nădejdi. Căci în laudă se exprimă experiența puterii și bunătății dumnezeiești.

64. Lauda adresată lui Dumnezeu era și ea o jertfă adusă Lui. Era «jertfa laudei», cum se spune și în Sf. Liturghie. Ea bucură nu numai pe Dumnezeu, ci și pe toți cei ce o aduceau, ca și pe cei ce o jertfeau. Să trăiești în ea măreția și bunătatea lui Dumnezeu și se mărturisește lui Dumnezeu bucuria de-a simți această măreție și bunătate a Lui. Aceasta e sărbătoarea.

65. Homer, în Odiseea, 20.

66. Dacă lauda lui Dumnezeu se face în cîntare și aceasta produce bucurie, unde nu se poate lăuda Dumnezeu lipsește cîntarea și locul bucuriei îl ia plînsul. E plînsul celor aflați în robie, ca pedeapsă a lui Dumnezeu, care S-a depărtat de la ei.

1, 10). Căci socoteau că locuind în afară de pământul sfânt și ne mai lucrând sub Dumnezeu, ci aflindu-se sub jugul altuia și căzuți sub mâna tiranică, nu li se mai cuvine să jertfească, ci lasă slujirea celor ce locuiesc în sfânta cetate și se împărtășesc de slava sfintei slujbe ⁶⁷. Ei se călăuzesc de o gândire bună cu sudoarea a ceea ce se cuvine și e necesar. De altfel însuși preaițeleptul Daniil, fiind captiv împreună cu ceilalți, înțelegea forța necesității, dar se ridica peste ea, petrecând în preocupări sfinte. Se ruga de trei ori pe zi. Dar ferestrele de la foisor erau îndreptate și erau deschise spre Ierusalim (Dan. 6, 10). Căci, după cum s-a scris, socotea că rugăciunea lui e bine primită la Dumnezeu de abia atunci când se depărtează de țara străină și urită, dacă nu cu trupul, măcar cu gândurile, și când, privind cu ochii cugetării spre țara cea preaiubită lui Dumnezeu, pătrunde, așa zicând, în templu și aduce acolo rugăciunea pentru cele ce voiește ⁶⁸.

67. Slujba și jertfa adusă lui Dumnezeu fiind o adevărată sărbătoare a bucuriei produse de trăirea măreției și slavei lui Dumnezeu, e totodată o împărtășire de slava Lui Dumnezeu. Cel ce stă în lumina lui Dumnezeu, se umple și el de lumină.

68. Depășea robia exterioară printr-o libertate interioară.

CARTEA A DOUA

Despre neputința de a scăpa de moartea de pe urma păcatului și de stăpînirea diavolului altfel decît prin sfințirea în Hristos; și că nu în lege e îndreptarea, ci în Hristos

CHIRIL : Cuvîntul nostru a arătat clar, Paladie, că e un lucru frumos și folositor să vrem să ne despărțim de ceea ce obișnuiește să ne vatăme și să dorim a ne face robi lui Dumnezeu ⁶⁹.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Am dovedit cu tărie că despărțindu-ne în întregime de cele rele, se cuvine să căutăm cele bune.

PALADIE : Foarte adevărat.

CHIRIL : S-a arătat apoi că e necesar ca lăsînd cît mai departe plăcerile vieții din lume și tulburarea pricinuită de ele, să ne grăbim să jertfim lui Dumnezeu și aflîndu-ne într-o dispoziție a minții asemănătoare pustiei, să-i aducem o slujire golită de toate, preacurată și neatinsă de întinăciuni, frumoasă și bineprimită.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : S-a mai arătat că strîmtorîndu-ne sub sine și vrînd să ne rețină de la păcat, legea dumnezeiască ne-a chemat de sub stăpînirea Satanei la demnitatea libertății, opunînd înfățișarea celor bune uriciunii aceluia și crescîndu-ne spre cele înalte, ni le-a făcut străvezii prin nenumărate pilde.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Deci Dumnezeu este dătătorul mîntuirii și pricinuitoarea toată fericirea, arătîndu-ne drumul apropierii de El, prin mijlocirea lui Hristos. Căci oare nu e mijlocirea lui Moise chipul (tipul) clar al mijlocirii lui Hristos ?

PALADIE : În ce mod ?

⁶⁹. A fi rob lui Dumnezeu înseamnă a fi liber de legi și de patimi. Numai cei pătimiși te robesc cu adevărat. Cel liber de orice patimă, și așa e Dumnezeu în mod absolut, nu te robește, ci dorește iubirea ta liberă. Cînd iubesc pe cineva, îi slujesc din libertate.

CHIRIL : Dumnezeiescul Moise a scos pe Israil din robia trupească și l-a smuls de la facerea cărămizilor și de la lucrările în legătură cu pământul ; și stînd la mijloc între Dumnezeu și oameni, i-a adus cuvintele de sus. Iar Domnul nostru Iisus Hristos, prefăcînd în adevăr cele arătate în chip (tip) și umbre, ne smulge din robia spirituală (inteligibilă), scoțînd afară păcatul care ne tiraniza odinioară și scuturînd stăpînirea diavolului ; El înduplecă pe cei ce voiesc să-i urmeze să se despartă de grijile privitoare la trup, prefăcîndu-le în dorința după virtute și vestindu-ne cît mai limpede voia lui Dumnezeu și Tatăl. Astfel a zis : *«Cuvintele ce le spun nu sînt ale Mele, ci ale Celui ce M-a trimis pe Mine»* (Ioan 12, 24). Și iarăși : *«Nu vorbesc de la Mine, ci Tatăl, Cel ce M-a trimis pe Mine, El mi-a dat poruncă ce să spun și ce să vorbesc»* (Ioan 12, 49).

Dar Moise și-a socotit cu adevărat cele ale sale icoană și chip al mijlocirii lui Hristos, zicînd israeliților : *«Prooroc dintre frații tăi îți va ridica ție ca pe mine Domnul. Pe Acela să-L ascuțați în toate cîte ai cerut de la Domnul Dumnezeul tău în Horeb în ziua adunării»* (Deut. 18, 15—16). Deci cele ce s-au lucrat prin Moise și puterea mijlocirii lui sînt chip (tip) și icoană. Căci cu mult mai negrăit e felul mijlocirii lui Hristos. Acela era slujitor al legii și al umbrei și vestitorul unei pedagogii de sus. Hristos însă e Stăpînul legii și al proorocilor. El legiuiește cele ce le voiește, și a fost Mijlocitor în înțelesul că în El s-au întilnit și s-au adunat într-o unitate Dumnezeirea și omenitatea ⁷⁰. Căci prin Hristos se înțelege acestea amîndouă deodată.

«Moise a fost ca o slugă credincioasă în toată casa Lui, iar Hristos ca un fiu peste casa Sa, a cărui casă sîntem noi» (Evr. 3, 5), peste casa Sa, a cărui casă sîntem noi, cei care am fost conduși prin credința în

70. Hristos e superior lui Moise pentru că El e Stăpînul legii. El dă legea ca Dumnezeu și ca om o ia de la altul. Deci El e mai presus de lege, nu e supus ei. Deci o împlinește și El ca om, dar El Însuși și-o dă și Sie-și ca om. El o ia de bună voie, nu e silit să o ia. O ia și o împlinește ca om, pentru a ne-o face și nouă ușor de împlinit. Căci ne comunică și nouă puterea Sa ca om împlinitor al legii. Dar o împlinește la nivelul superior celui din Vechiul Testament. El e Omul desăvîrșit, pentru că e și Dumnezeu. Ne mijlocește prin aceasta puterea dumnezeiască. El face parte după ființă numai dintre oameni. Mijlocitorul adevărat trebuie să aibe în sine ambele părți între care mijlocește, Moise primește de la Dumnezeu un mesaj pentru oameni. Dar nu unește în sine Dumnezeirea și umanitatea. Deci nu poate uni nici pe oameni cu Dumnezeu în Sine. Hristos e după o fire a Sa Dumnezeu, după alta om. În El unirea între Dumnezeu și om sau oameni e dusă la capăt, fără să-i confunde. În afară de Hristos nu există decît sau despărțirea între Dumnezeu și om, sau panteism. Oamenii simteau aspirația după desăvîrșirea prin împlinirea legii în plinătatea ei. Dar prin ei însuși n-o mai putea împlini. De aceea se face Dumnezeu Însuși și om. Cuvîntul El Însuși să dea legea, ca dar, să și o dea, dar și să o și împlinească în plinătatea ei se întemeiază pe faptul că El e Mijlocitorul, în sensul că este ipostasul care unește în Sine Dumnezeirea și umanitatea, deci mijlocește în Sine Însuși între Dumnezeire și umanitate și ca atare între Dumnezeire și umanitate, în general. Moise nu e la mijloc, propriu-zis, între Dumnezeu și oameni.

El spre libertatea adevărată⁷¹. Așadar, Moise a fost mijlocitorul libertății trupești, vestitorul literei și al umbrei; iar Domnul nostru Iisus Hristos e tilcuitorul celor mai presus de lege și dăruitorul libertății neasemănat mai înalte decât a celei trupești⁷², adică al celei după duh. De aceea a spus israeliților celor ce erau eliberați trupește: «*De veți rămâne în cuvântul Meu, cu adevărat ucenici ai Mei sînteți și adevărul vă va elibera pe voi*». Și iarăși: «*Tot cel ce săvîrșește păcatul, este rob al păcatului; iar robul nu rămîne în casă în veac, pe cînd fiul rămîne în veac. Dacă deci vă va elibera Fiul, cu adevărat liberi veți fi*» (Ioan 8, 31, 32, 34, 36)⁷³.

PALADIE: Foarte bine ai spus.

CHIRIL: Nu ne vom lăuda, așadar, cu strălucirile cele după trup ci cu cele în duh și în dreptatea cea după Hristos, nu cea după lege. Dacă cel ce e sub păcat e încă rob, iar legea nu îndreptează în nici un fel, ci mai mult îi osindește pe cei ce o calcă⁷⁴, cum nu e limpede oricui că toată îndreptarea în Hristos și desăvîrșirea în duh prin sfințenie, e prin El și în El? De aceea scrie preaînțeleptul Pavel: «*Nu mă rușinez de Evanghelie, căci e puterea lui Dumnezeu spre mîntuire tot celui ce crede, iudeului întîi și elinului. Căci în ea se descoperă dreptatea lui Dumnezeu din credință spre credință*» (Rom. 1, 16—17). Prin aceasta arată — nefolosința și lipsa de putere a legii vechi, zicînd:

71. Intrucît Hristos este Fiul lui Dumnezeu, atît ca Dumnezeu cît și ca om, pentru că e un unic ipostas în ambele calități, ne face și pe noi fii slăviți ai Tatălui (Evr. 2, 10), deci liberi de orice robie. Așa cum El ca Dumnezeu Iși da însuși legea Sie-și ca om, deci o primește și o împlinește în mod liber — și aceasta e plinătatea ei ca expresie a asemănării cu Dumnezeu prin iubire — așa și noi, din puterea Lui, o putem împlini în plinătatea ei în mod liber. Și atît libertatea pe care o trăim în împlinirea ei, cît și asemănarea cu Dumnezeu sau la starea de fii, sau desăvîrșirea umană la care ne duce prin împlinirea ei în plinătatea ei, ne înalță la mărirea noastră.

72. «Tilcuitorul celor mai presus de lege». E vorba de legea trupească, care normează viața trupească, oprind de la unele și poruncind altele. Dar mai presus de ea este o lege a plinătății («*n-am venit să stric legea, ci să o plinesc*»). Ea este o lege care nu e simțită ca strîmtorînd libertatea, ci ca expresie a libertății. E legea iubirii. Amîndouă sînt date virtual în firea omului, ca mod de realizare a ei. Sau legea are multe trepte. Pe măsură ce împlinim o treaptă a ei, ni se descoperă altă treaptă. Și pe măsura aceasta, ea se unește tot mai mult cu libertatea. Dar în aceeași măsură. Î simțim Dumnezeu nu numai ca tilcuitorul exterior și dătătorul legii din noi, ci și ca Cel ce ne apropie din noi înșine tot mai mult de Sine, ca Cel ce ne e tot mai familiar și ne conduce spre asemănarea tot mai mare cu Sine.

73. Această apropiere de Dumnezeu prin împlinirea treptelor superioare ale legii ne face casnici ai lui Dumnezeu, ne face să ne simțim în El ca într-un locaș propriu. Aceasta e libertatea de fii la care ridică numai Hristos, Fiul Unul Născut Care S-a făcut și Fiu omenesc al Tatălui ca să ne facă și pe noi ai Tatălui prin El. Fiu e făcut cel ce nu se face rob păcatului, ci iubește pe Tatăl în mod liber.

74. Legea înfrînează în oarecare măsură de la păcat, prin pedepse. Dar nu poate îndrepta sau face drept în fața lui Dumnezeu, asemenea cu Dumnezeu, pentru că nu-i dă această putere. Numai din Hristos ne vine puterea să o împlinim și să o depășim și să ne unim astfel cu Dumnezeu.

«Iar că în lege nimenea nu se îndreptează, e vădit. Căci dreptul din credință va fi viu. Iar legea nu e din credință, ci cel ce le-a făcut pe ele, va trăi în ele» (Rom 1, 17 s.u.).

PALADIE : Așadar legea e nefolositoare ?

CHIRIL : Nu spun aceasta. Pentru că nu s-a descoperit în zadar. Ci s-a dat mai virtuos «spre ajutor», după cum s-a scris (Evr. 5, 1). Căci intrucit a venit pentru pedagogie și pentru a cunoaște păcatul și pentru trebuința de a primi începuturile și elementele cuvintelor lui Dumnezeu, cum n-ar fi socotită folositoare ? Mai neputincioasă a fost însă în ce privește spălarea păcatului și puterea de a desăvârși spre sfințenie⁷⁵. Astfel dumnezeiescul Pavel ne spune : *«Dar știm că toate câte le zice legea, le grăiește celor de sub lege, ca toată gura să se închidă și toată lumea să fie vinovată înaintea lui Dumnezeu. Pentru că din faptele legii nu se va îndrepta nici un trup înaintea Lui. Căci prin lege e cunoștința păcatului» (Rom. 3, 19—20).* Așadar, legea e arătătoare a păcatului, nu pricinuitoarea măririlor virtuții. Căci a spune : *să nu curvești, să nu preacurvești, să nu furi, să nu juri strîmb, și cele asemenea acestora.* (Ieș. 20, 9 ș.u.), sînt proprii celui ce arată felurile păcatului și alungă necurăția, nu celui ce sădește știința virtuții și face auzitorilor atotlămurită cunoștința vieții nepătate⁷⁶. Căci mi se pare că e o prostie a pune nesăvîrșirea celor rele între modurile unei viețuiri alese. Eu socotesc pe bună dreptate că de-abia atunci cîștigăm premiul în toate cele de laudă, cînd părăsind și alungînd păcatul și lăsînd să rămînă undeva jos pe cel neeliberat în gînd de viciu și de urfciune, ne vom ridica la măririle înseși ale virtuții. Astfel Domnul nostru Iisus Hristos zice : *«Amin, amin zic vouă, de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor» (Matei 5, 20).* Înțelegi, așadar, că Mîniui-

75. Legea a fost descoperită (dar fiind implicată totodată în firea noastră) pentru a ne trezi conștiința stării de păcat, deci a pune primul început spre desăvîrșirea noastră. Dar curățirea de păcat, sau puterea de a ne înfrîna cit mai mult de la păcat și de-a înainta spre desăvîrșire și deci spre sfințenie, ne-a venit numai din puterea Fiului lui Dumnezeu făcut om. El a întărit înții în Sine și în noi firea omenească în nepăcătuire și a dus-o la desăvîrșire și sfințenie.

76. Cunoștința prin experiență a virtuții nu o avem decît după ce avem din Hristos puterea de a deprinde virtutea. Faptele legii nu îndreptează, pentru că ele, constau numai în a nu face cele rele, dar nu și în a face cele bune. Pentru acestea se cere dragoste de Dumnezeu și de oameni. Și aceasta nu se dă de Dumnezeu din afară, prin poruncă, ci de Dumnezeu Cel întrupat și unit ca atare cu noi. Numai cel ce te iubește, unindu-se prin iubire cu tine, îți dă puterea să iubești. Prin Hristos omul e ridicat din planul juridic. E îndreptat nu pentru că vrea Dumnezeu să-l declare drept pentru faptele lui poruncite de lege, cum spune protestantismul. Ci e îndreptat în sensul că e făcut în mod real drept, pentru că are pe Hristos cu puterea Lui de-a face binele în el, cu puterea Lui care sădește cunoștința prin experiență a virtuții în noi.

torul a poruncit să îmbrățișăm dreptatea cea mai presus de cea a legii ⁷⁷. Iar lucrul acesta știindu-l perfect înțeleptul Pavel, scrie : «*De i se pare cuiva că se poate încrede în trup, eu cu atât mai mult. La opt zile, am fost tăiat împrejur; sînt din neamul Israil, din seminția lui Veniamin, evreu din evrei, după lege fariseu; după rîvnă prigonitor al Bisericii, după dreptatea cea din Lege, fără de prihană. Dar cele ce îmi erau mie cîștig, pe acelea le-am socotit pentru Hristos pagubă. Ba mai mult pe toate le socotesc că sînt pagubă, față de înălțimea cunoașterii lui Iisus Hristos, Domnul nostru, pentru Care ne-am lipsit de toate și le privesc drept gunoaie, ca să cîștig pe Hristos, și să mă aflu întru El neavînd dreptatea mea din lege, ci cea prin credința lui Hristos*» (Filip. 3, 4—9) ⁷⁸.

PALADIE : Înțeleg, cuvîntul e limpede. Dar spune-mi și aceea : de ce nu ni s-a legiuit mai bine la început dreptatea prin credință și sfințenia prin ea, dacă n-a fost îndestulătoare Legea veche spre desăvîrșire ?

CHIRIL : Pentru că se spală, prietene, pe drept cuvînt, ceea ce e murdar, se șterge ceea ce e pătat, se luminează ceea ce e întunecat. Căci se cuvine, socotesc, după cuvîntul Mîntuitorului, să fie tămăduit cel bolnav și să fie chemați la pocăință nu cei sfințiți, ci cei împovărați de păcate (Matei 9, 13). Sau nu trebuie să fie osîndiți întii cei chemați la iertare, ca să se vadă izbăviți după ce s-au știut primejduiți din pricina neputinții lor ? Trebuia deci să apară întii legea, arătătoare a păcatului, ca un fel de muștrător și acuzator aspru al neputinței tuturor, ca să ajungem știutori ai mărimii bunătății lui Dumnezeu, cea prin Hristos. Căci unde și cum ar fi fost loc pentru harul iertării, dacă n-ar fi stat dedesubt vinovățiile ? ⁷⁹.

⁷⁷. «Dreptatea cea mai presus de cea a legii» e una cu «măririle virtuții», nu una care ni se atribuie pur juridic și din afară de Dumnezeu, pentru meritele lui Hristos, cum zice protestantismul. Dar fiind mai presus de cea a legii, pentru că nu o înfăptuim în noi numai cu puterea noastră, cum săvîrșim faptele legii, ci cu puterea lui Hristos Cel ce are în Sine ca om starea virtuții, dîndu-ne și nouă puterea să-l urmăm Lui, să ne facem asemenea Lui.

⁷⁸. Pavel spune că a împlinit mai mult decît orice evreu poruncile Legii. Dar totuși și-a dat seama că prin ele nu se putea mîntui. De aceea s-a alipit de Hristos. Dar văzînd neputința «dreptății» din lege pentru mîntuire, n-a disprețuit orice dreptate, ci a dobîndit «dreptatea» din credința în Hristos, adică din credința în puterea Lui care i-a făcut sieși putere spre adevărata dreptate.

⁷⁹. Ni s-a dat întii legea veche, ca să ne trezim la conștiința păcatului și ca să ne vedem neputința de-a scăpa de el prin noi înșine. Altfel n-am fi simțit trebuința de Hristos. Deci Hristos n-a venit pur și simplu să ne scutească de orice obligație a vreunui efort spre a deveni nepăcătoși și buni, cum învață protestantismul, ci ca să ne dea puterea să facem și noi efortul pentru a deveni așa. Hristos n-a venit să ne declare drepti sau să ne facă ca pe niște bușteni, ci ca să ne facă și prin contribuția noastră «liberi» de păcate sau de patimi. Nu poți deveni liber fără să practici libertatea.

Și dacă trebuie, spre a scurta cuvîntul, să recurgem și la unele istorisiri vechi, voi spune iarăși, că lui Avraam i-a făgăduit Dumnezeu harul prin credință; și ca într-o pîrgă a celor miluți, în el a dat o iertare mai veche ca legea, pe cea din bunătate. Căci s-a scris: «*A crezut Avraam lui Dumnezeu și i s-a socotit lui spre dreptate*» (Fac. 15, 6; Rom. 4, 3)⁸⁰. La aceasta își adaugă și Pavel mărturia: «*Dar cum i s-a socotit? Cînd era tăiat împrejur sau cînd era netăiat împrejur? Nu cînd era tăiat împrejur, ci cînd era netăiat împrejur. Iar semnul tăierii împrejur l-a primit ca pecete a dreptății credinței din vremea netăierii împrejur*» (Rom. 4, 10—11). Și a auzit pe Dumnezeu zicînd lămurit: «*În tine se vor binecuvînta toate neamurile*» (Fac. 12, 3). «*În tine*» înseamnă după asemănarea ta. Așa a înțeles-o Pavel cînd zice: «*Prevăzînd Scriptura că din credință va îndrepta Dumnezeu neamurile, i-a prevestit lui Avraam: «În tine se vor binecuvînta toate neamurile. Deci cei ce sînt din credință, sînt binecuvîntați împreună cu credinciosul Avraam*» (Gal. 3, 8—9). Așadar, tăierea împrejur e semn al credinței din vremea netăierii împrejur, iar Avraam a fost îndreptat din faptele legii. Și măririle pentru credință sînt mai vechi decît tăierea împrejur.

PALADIE: Dar atunci pe drept cuvînt mă întreb de ce a întîrziat sfințirea cea din credință? Și de ce semnul ocupă locul mai vechi și ceea ce-l întrece locul al doilea?

CHIRIL: Oare n-am arătat deplin că a fost fapta unei întocmiri ui-mitoare și negrăite ca legea care osîndește să se ivească în timp înaintea credinței care îndreptează? «*Au nu luminează lumina în întuneric*» (Ioan 1, 5). Și nu se desăvîrșește puterea întru neputință, după cum s-a scris? (II Cor. 12, 9).

PALADIE: Bine zici.

CHIRIL: Așadar legea s-a ivit la mijloc⁸¹, ca să se înmulțească păcatul. Căci unde nu este lege, nu e nici călcare⁸². Iar iertarea călcării și a ușurătății de pe urma ei cum ar vedea-o cineva, dacă nu ne-ar osîndi mai întîi legea? Că ceea ce spun e adevărat și nu e un cuvînt gol, sau aiurea, va întări și Pavel zicînd: «*Așadar legea s-a adăugat*

80. Credința însăși e socotită de Dumnezeu spre dreptate, arătîndu-se că ea este și un act al omului, dar și al lui Dumnezeu. Chiar socotită ca act al omului, o sprijină în Dumnezeu, sau e experiență a Lui și a voinței Lui mîntuitoare. În credință, ca act comun al omului și al lui Dumnezeu, se află ca putere în dezvoltare toată dreptatea omului prin Dumnezeu și prin el.

81. S-a intercalat între starea de păcat și mîntuirea în Hristos.

82. Odată omul devenit păcătos, i s-a dat legea ca să devină conștient de păcat și ca să vadă cum legea, departe de a-l ajuta să se facă drept, îl aduce la și mai multe păcate și prin aceasta ne osîndește și mai mult.

pentru abateri pînă cînd era să vină sămînța care a fost făgăduită ; și s-a rînduit prin îngeri» (Gal. 3, 19). Cu cît înțelepciunea lui a căutat să taie dinainte viitoarele născociri și nedumeriri ale unora. Căci era de presupus că unii se vor plînge de întîrzierea îndreptării din credință și vor spune că pătrunderea legii la mijloc s-a făcut spre zădărnicierea acelei vechi făgăduințe. De aceea zice : «Este deci Legea împotriva făgăduințelor ? Nicidecum ? Căci dacă s-ar fi dat lege care să poată da viață, cu adevărat din Lege ar fi fost dreptatea. Dar Scriptura le-a închis pe toate sub păcat pentru ca făgăduința să se dea din credință celor ce cred în Iisus Hristos. Iar înainte de a veni credința, noi eram păziți sub lege fiind închiși pentru credința ce avea să ni se descopere nouă. Astfel legea ne-a fost nouă pedagog spre Hristos, ca să ne îndreptăm din credință⁸³. Iar venind legea nu mai sîntem sub pedagog, căci toți sînteți fii ai lui Dumnezeu prin credința în Hristos Iisus» (Gal. 3, 21—26). Și, lămurește deplin nedumerirea zicînd : «Dar o spun aceasta, că Legea care vine după patru sute și treizeci de ani nu desființează testamentul întărit mai înainte de Dumnezeu, încît să desființeze făgăduința. Căci dacă moștenirea ar fi din Lege, n-ar mai fi din făgăduință. Dar Dumnezeu i-a dăruit lui Avraam moștenirea din făgăduință» (Gal. 3, 17—18)⁸⁴.

Inchizîndu-ne deci legea în păcat, ne-a fost pedagog (ne-a crescut) spre Hristos. Căci Hristos este sfîrșitul Legii și al proorocilor. De aceea le și spune Iudeilor care nu credeau Lui : «Dacă ați fi crezut lui Moise, ați crede și Mie. Căci acela a scris despre Mine». (Ioan 5, 36). Așadar, nu ne îndreptăm din faptele Legii, ci mai degrabă prin credința în Hristos. «Căci cîți sînt din faptele legii, sînt sub blestem. Că scris este : «Blestemat tot cel ce nu stăruie în toate cele scrise în cartea Legii, spre a le face». Dar din blestemul Legii ne-a răscumpărat Hristos,

83. Legea nu deschide oamenilor o ieșire de sub păcat. Căci oamenii rămîn sub ea avizați la puterile lor, care sînt mai degrabă o neputință. De aceea ei așteaptă de la Hristos scăparea de sub legea care-i închide în starea de păcat, de la Hristos, sau de la Fiul lui Dumnezeu făcut om care-l scapă de păcat nu pînă la lege, ci în mod mai presus de lege, prin puterea pusă în umanitatea Lui și comunicată lor dacă se deschid Lui prin credință. Dar tocmai pentru că legea nu putea elibera pe oameni din păcat, ei au început să aștepte eliberarea de la Dumnezeu prin credința că o va face El aceasta. Legea a ajutat pe oameni prin neputința ei de a-i mîntui să ajungă la credință sau să accepte pe Hristos prin credință.

84. Față de cei ce rămîneau nedumeriți de ce s-a intercalat legea între căderea în păcat și mîntuirea în Hristos, Sf. Chiril după ce a arătat că legea s-a intercalat pentru ca omul să vadă prin ea neputința de a se mîntui prin ea, sau prin puterea lui, ca să o aștepte de la Dumnezeu prin credință, mai adaugă clar conștiința că va veni de la Dumnezeu mîntuirea. Dar omenirea prin credință o avea din făgăduința dată lui Avraam. Aceasta întreținea în tot timpul legii nădejdea că mîntuirea îi va veni prin credință de la Dumnezeu în mod mai presus de lege. Omenirea era astfel pe de o parte închisă prin lege sub păcat, dar avea pe de alta nădejdea că va fi mîntuită prin credință.

făcîndu-se pentru noi blestem. Căci s-a scris că blestemat este tot cel spînzurat pe lemn, ca binecuvîntarea lui Avraam să vie la neamuri prin Hristos Iisus, ca să primim făgăduința duhului prin credință» (Gal. 3, 10—14).

PALADIE : Dar să trecem, dacă vrei, la altceva de folos. Ajung acestea despre lege și despre iconomia ei.

CHIRIL : Spune ce dorești, căci cred că nu-mi este din cele cu neputință.

PALADIE : Nu e prea grea și adîncă nedumeirea mea și socotesc că ceea ce caut poate fi aflat fără prea mare osteneală, dacă Hristos ne dăruiește lumina Lui. Cei ce am primit îndreptarea din credință și am lepădat slujirea în umbre și chipuri, oare nu trebuie să cinstim pe Dumnezeu cu aducerea unor daruri nesîngeroase ?

CHIRIL : Bine zici. Căci scris este : «*Cinstește pe Domnul din ostenele tale cele drepte și dă-i Lui pîrgă din rodirile dreptății tale*» (Pilde 3, 9). «*Căci aceste jertfe sînt bineplăcute lui Dumnezeu*» (Evr. 13, 16), cum spun glasurile sfinților.

PALADIE : Așadar, e nebunie să se silească cineva să aducă jertfe de boi și să îplinească cele ce au fost rînduite prin porunca veche. Junghierile de berbeci și miresmele, pe lîngă acestea fructele și făina îmbibată de untdelemn, turturelele și porumbelii au fost datori să le aducă închinătorii în vremea aceea. Dar te rog, spune-mi, de ce nu le-a desființat pe acestea Dumnezeu de la început și pentru ce rînduiește darurile de care se bucură și descoperă modurile jertfei noastre duhovnicești de-abia acum ?

CHIRIL : Oare socotești și îndrăznești să spui că Dumnezeu nu S-a gîndit bine de la început și numai pentru că n-a nimerit, prin hotărîrea Lui, binele în mod desăvîrșit, a putut să afle cu vremea un lucru mai bun ? Sau că a primit atunci cele ce erau în umbre, ca unele ce satisfăceau plăcerea Lui, dar apoi suferind ca și noi de patima iubirii de noutate, a cedat acestea altora și a rînduit cultul nou, necunoscut odinioară ?

PALADIE : Nicidecum. Aceasta este o aiureală. Nici nu socotesc că Dumnezeu ar putea să greșească în vreo privință. Dar ași vrea să află ce L-a îndemnat să legiuiască celor de pe pămînt atunci acelea, iar acum acestea ?

CHIRIL : Cuvîntul tău ne silește să ne întoarcem iarăși înapoi. Oare n-am spus că Legea a fost pedagog spre Hristos, adică învățător al celor ce erau încă prunci, arătîndu-le prin ghicitoră și zugrăvind-

le în chipuri îngroșate celor ce nu puteau încă înțelege, care este binele adevărat și care e voia lui Dumnezeu cea desăvârșită și bineplăcută? Căci poți să știi fără multă osteneală că felul slujirii duhovnicești era încă neînțeles și nepătruns de sufletele iudeilor. Deci fiindcă era trebuință de un cuvânt pe măsura pruncilor și de învățături simple și de o educație prudentă care să nu aibă nimic obositor și aspru, a rânduit Dumnezeu odinioară cele cuprinse în chipuri (tipuri), dar totodată a arătat de mai înainte că vor veni și vor fi la vremea sa cele ale slujirii adevărate⁸⁵. De aceea dezaproba jertfele de singe și umbra, iar prin proorocul Amos le lepăda: «*Am urît, m-am scîrbit de sărbătorile voastre și nu mai primesc mirosul din adunările voastre. Cînd îmi aduceți arderi de tot și jertfe, nu le iau în seamă! Depărtează de la Mine sunetul cîntărilor tale și cîntarea organelor tale nu o voi auzi*» (Amos 5, 21—22). Iar prin Miheia înfățișează persoana unui bărbat, care dorește să învețe în ce mod ar putea face binele fără greșală: «*Cu ce voi întîmpina pe Domnul? Cum voi primi pe Dumnezeu Cel Preaînalt? Îl voi îndupleca pe El prin arderi de tot, prin viței de un an? Dar oare Domnului îi vor plăcea miile de berbeci și zecile de mii de rîuri de untdelemn? Sau să dau pe cel dintîi născut al meu pentru păgînatatea mea, și rodul pîntecelui meu pentru păcatul sufletului meu*» (Miheia 6, 6—7). Apoi adaugă în continuare: «*Dar ți s-a arătat, omule, ce este binele sau ce cere Domnul de la tine: să faci dreptatea și să iubești mila și cu smerenie să mergi înaintea Domnului Dumnezeului tău*» (Miheia 6, 8). Dar aceasta nu e oare în mod vădit ceea ce a spus Hristos: «*De voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, și să ia crucea sa și să urmeze Mie*» (Matei 16, 24). Și iarăși: «*Cel ce mă iubește pe Mine, să-Mi urmeze Mie, și unde sînt Eu, acolo să fie și slujitorul Meu*» (Ioan 12, 26). Slujirea lui Hristos nu e slujirea legii, ci slujirea sfîntă și duhovnicească.

PALADIE: Foarte drept ai spus.

CHIRIL: Iar prin proorocul Isaia îi ceartă și mai aspru pe israeliți, zicînd: «*Ascultați cuvintele Domnului, căpetenii ale Sodomei, luați aminte la legea lui Dumnezeu, popor al Gomorei. Ce-mi trebuie mie mulțimea jertfelor voastre?, zice Domnul. Sînt sătul de arderile de*

85. Prin chipurile îngroșate cei mai ridicați duhovnicește vedeau adevărurile mai înalte. Acest lucru se întîmplă totdeauna. Numai cei mai îngroșați la minte socotesc chipurile sau simbolurile ca ultima realitate. Prin legea veche se vedea și făgăduința mîntuirii viitoare, sau Fiul lui Dumnezeu Care va veni prin întruparea ca om aproape de oameni, ca să le comunice prin umanitatea Sa ridicată la înălțimea supremă puterea care să-i ridice și pe ei la desăvîrșire. Acestora își va arăta legătura mai intimă cu Dumnezeu prin altă slujire, sau prin alte jertfiri, nu prin jertfe singeroase de animale.

tot cu berbeci și de grăsimea vițeilor și nu mai vreau sînge de tauri, de miei și de țapi. Nici să nu veniți să vă arătați Mie, căci cine va cere acestea din inimile voastre? Să nu mai adăugați a călca în curtea Mea. De veți aduce făină în zadar. Tămîia este urîciune înaintea Mea, lunile cele nouă ale voastre și sîmbetele și ziua cea mare nu le voi suferi. Odihna de la lucru și sărbătorile voastre le-a urît sufletul Meu. M-am săturat de voi» (Isaia 1, 10—14). Aceeași o spune prin proorocul Maleahi, către cei urîți și prevestește timpurile cînd se va aduce Lui în tot pămîntul bună mireasmă neasemănată a jertfei nesîngeroase și spirituale (inteligibile). Căci spune: «Nu este voia Mea întru voi, zice Domnul Atotîitorul; și nu voi primi jertfă din mîinile voastre, pentru că de la răsăritul soarelui și pînă la apusuri numele Meu s-a slăvit între neamuri și în tot locul se aduce tămîie și jertfă curată numelui Meu. Că mare este numele Meu între neamuri, zice Domnul Atotîitorul» (Maleahi, 1, 10—11).

Vezi că zice că se va aduce Lui tămîie și jertfă curată de tot neamul? Și numind testamentul dat nouă în Hristos, nou, l-a învechit pe cel dintîi. Căci așa ne scrie dumnezeiescul Pavel (Evr. 8, 13). Așa și aici, numind jertfa ce se va aduce la vremea sa de tot neamul, curată, arată că cea veche nu e așa. Căci cum ar fi fost curată cea care nici nu curăță, nici nu avea puterea de-a desăvirși spre virtute? De aceea zice fericitul Pavel că nu era fără prihană. Și de aceea a fost nevoie să vină cele prin Hristos și se vestea cea de a doua.

PALADIE: Atunci slujirea în umbre e cu totul contrară vooi lui Dumnezeu?

CHIRIL: Cu totul. Să luăm aminte la Cel ce spune limpede israeliților prin glasul lui Ieremia: «Acestea zice Domnul: Adunați arderile voastre de tot cu jertfele voastre și mîncăți cărnurile. Căci nu am grăit către părinții voștri și nu le-am poruncit lor în ziua în care i-am scos pe ei din pămîntul Egiptului despre arderi de tot și jertfe. Ci cuvîntul acesta i-am poruncit lor zicînd: Ascultați de glasul Meu» (Ieremia 7, 21—23).

Dacă ținem seama de voia adevărată a Legiuitorului, nici la început nu s-a rînduit legea cea în umbre, trecîndu-se sub tăcere slujirea în duh. Dar fiindcă era un lucru împovăraător și nu ușor, ba chiar aspru și greu celor de atunci să poată împlini binele desăvirșit, s-a rînduit legea ca un fel de deprindere, drept ceva copilăresc, care are chipul adevărului. Totuși Dătătorul legii a arătat limpede că nu acelea îi sînt cele mai plăcute, ci cele mai iubite îi sînt cele ce vor veni prin Hristos. De aceea a spus iarăși: «Pentru aceasta i-am secerat prin cuvîntul

proorocilor voștri, i-am omorât prin graiul gurii Mele și judecata Mea va ieși ca o lumină ; pentru că milă voiesc și nu jertfă, și mai mult cunoașterea lui Dumnezeu, decât arderile de tot» (Osea 6, 5—6). Căci cu mult mai de preț e la Dumnezeu iubirea de frați decât vițelul care arde și decât oaia junghiată. Pentru că prin acelea se plinește legea. Și mai de preț este înălțimea cunoștinței lui Hristos, prin care ni se face cunoscut nouă și pe Tatăl însuși. Iar că aceasta ne pricinuieste viața de veci, nu trebuie să se îndoiască nimeni, odată ce Hristos zice către Tatăl Cel din ceruri : «Aceasta este viața de veci, ca să Te cunoască pe Tine, adevăratul Dumnezeu și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis», (Ioan 17, 3). Căci e sigur că adevărul nu minte niciodată și nicidecum.

PALADIE : Desigur că nu.

CHIRIL : Deci fiindcă Israil căzind din familiaritatea cu Dumnezeu și neținând credința, nu l-a cunoscut pe El, nu se putea întoarce altfel la starea de la început, decât numai prin Hristos, lepădând rinduielile legii. Căci s-a scris iarăși : «Pentru că fiii lui Israil vor ședea zile multe, fără altar, fără preoție, fără adunări ; și după aceea se vor întoarce fiii lui Israil și vor căuta pe Dumnezeul lor și pe David, împăratul lor, și se vor minuna de Domnul și de bunătățile Lui în zilele cele de apoi» (Osea 3, 4 ș.u.). Căci când va intra plinătatea neamurilor, atunci tot Israilul se va mîntui. Dar în Hristos. Iar David este amintit, pentru că Hristos din sămînța și din seminția lui David este.

Iar că se vor desființa și înseși jertfele legii, a întărit-o clar prin Ioil, zicînd : «Încingeți-vă și vă tînguți voi, preoților ; plîngeți cei ce slujiți la altar ; dormiți noaptea, dormiți în saci, cei ce slujiți lui Dumnezeu ; că s-a depărtat de la casa Dumnezeului vostru jertfa cu turnare» (Ioil 1, 13). Și iarăși prin același prooroc ; «S-a scos jertfa și turnarea din casa Domnului ; plîngeți voi, preoși cei ce slujiți la altar» (Ioil 1, 9). Pe lîngă acestea, a prezis că și cortul însuși se va desființa, zicînd : «Și va fi, de vă veți înmulți, și veți crește pe pămînt în zilele acelea, zice Domnul, nu se va mai vorbi despre chivotul legămîntului Domnului, sfîntul lui Israil. Căci nu se va mai sui la inimă, nu se va mai numi, nu se va mai cerceta și nu se va mai face altul» (Ieremia 3, 16). Căci înlăturîndu-se pentru totdeauna jertfa cea în tipuri și prin sînge, trebuie să se înlătore și cortul, ridicîndu-se altul mai adevărat, adică Biserica despre care și Hristos Însuși a zis : «Aici voi locui, pentru că am ales-o pe ea» (Ps. 131, 14).

Că felul slujirii se va schimba și preface într-una mai bună, adică în cea în Hristos și nouă, se vede limpede și din ceea ce scrie Maleahi

despre Dumnezeu : «*Și va curăți pe fiii lui Levi și va turna peste ei ca un aur și ca un argint ; și vor fi aducînd Domnului jertfă întru dreptate. Și va plăcea lui Dumnezeu jertfa lui Iuda și a Ierusalimului ca zilele veacului și anii cei dinainte*» (Maleahi 3, 3)⁸⁶. Înțelegi că zice că va fi o prefacere și o transformare a preoției și a jertfelor ?

PALADIE : Înțeleg.

CHIRIL : Căci cuvintele «vor urma» și «va curăți», spuse ca despre argint și ca despre un aur, oare nu vrea să ne ducă la aceste înțelesuri ?

PALADIE : E foarte adevărat.

CHIRIL : Iar că așa ceva avea să facă în mod spiritual Cuvîntul prin întrupare, ne-a încredințat Dumnezeu și Tatăl, zicînd : «*Îndată va veni la templul Său Domnul, pe care voi îl căutați și îngerul legămîntului, pe care îl voiți. Iată vine, zice Domnul Atotțiitorul. Și cine va răbda ziua intrării Lui ? Sau cine va sta la vederea Lui, căci El va intra ca focul topitorului și ca leșia celor ce se spală. Și va ședea topind și curățînd ca și argintul și aurul*» (Maleahi 3, 2—3).

Așadar, spune că va fi o înnoire, și o transformare a preoției, arătînd că modul slujirii nu va fi altul decît taina de acum a lui Hristos. Și iarăși a spus prin prorocul Iezechiel despre cei aleși de El ca să slujească : «*Aceștia se vor apropia de Mine ca să-Mi slujească și vor sta înaintea feței Mele ca să-Mi aducă jertfă, seu și sînge, zice Domnul Dumnezeu. Aceștia vor intra în sfintele Mele și aceștia se vor apropia de masa Mea, ca să-Mi slujească Mie*» (Ezechiel, 44, 14—16). Dar grăsimă și sîngele și slujirea la altar, oare nu vom zice pe drept cuvînt, că sînt taina lui Hristos ?

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Foarte limpede ne-a arătat Dumnezeu și timpul în care se produce prefacerea tuturor în ceva mai înalt și modul înnoirii, cînd zice : «*Și va fi de la ziua a opta și după aceea vor aduce preoții arderele de tot pe altar și cele ale mîntuirii voastre, și vă voi primi pe voi,*

86. Pe toate le urăște Dumnezeu, cînd devin exterioare. Adică prin nici una nu simte omul că intră la Dumnezeu, că se întâlnește cu El. Nici măcar cu postul cînd e făcut numai cu trupul. Nici odihna de la lucru, cînd nu e prilej de înălțare cu cugetul la Dumnezeu. Nici sărbătorile care au rămas numai cu numele zile închinare la Dumnezeu. Deci și cele ale legii vechi erau rînduite spre a fi prilej de adunare cu cugetul în Dumnezeu, de ridicare peste cele ale lumii. Dar va veni un timp cînd nu va mai fi nevoie de jertfele legii, de sărbătorile ei, pentru această ridicare a cugetului la Dumnezeu. Căci Dumnezeu însuși va fi atunci aproape prin Fiul Său Cel întrupat, înduhovnicit umanitatea lor. Dumnezeu ne vrea pe noi din tot cugetul nostru care se prelungește și în viața noastră curată, nu jertfele de animale exterioare nouă. Iar pe noi ne putem aduce astfel avînd în noi pe Hristos cu simțirea de jertfa totală cu care S-a dăruit Tatălui.

zice *Domnul*» (Ezechiel 43, 27), Ziua a opta a numit timpul învierii Mântuitorul nostru, în care se vor aduce arderile de tot, adică desăvârșita și totala afierosire lui Dumnezeu a celor credincioși și aducerea duhovnicească de daruri, primită de Dumnezeu⁸⁷. Și aceasta ne învață dumnezeiescul Pavel, când scrie : «*Prin el deci aducem totdeauna jertfă de laudă lui Dumnezeu, adică rodul buzelor ce se mărturisesc numelui Lui*» (Evr. 3, 15). Și iarăși : «*Facerea de bine și dărnicia să nu le uitați, căci la aceste jertfe privește Domnul cu plăcere*» (Evr. 13, 16). Căci care ar fi altele rodurile noastre, ale celor îndreptați din credință, pe care le putem aduce lui Dumnezeu, dacă nu preamărirea Lui prelungită și neîntreruptă ? Iar jertfa cea mai curată e buna mireasmă a unei vieți neprihănite, care nu se poate asemăna cu nimic⁸⁸.

PALADIE : Foarte frumos e cuvîntul și e adevărat că nu se îndreptează cineva din Lege, ci mai mult prin credința cea întru Hristos și prin viețuirea evanghelică. Dar aș voi ca dovedirea să se facă și prin niște pilde clare, ca să învățăm aceasta din însăși Sfînta Scriptură.

CHIRIL : Sînt gata spre aceasta, prietene, dacă vrei. Iar tu întreabă la fiecare tîlcuire de înțelesul exact și limpede. Și dacă ți se pare că nu cuget sau nu spun ceva drept, cercetează-mă cu atenție și îndreptează-mă cu limpezime, imitînd pe meșterii cei pricepuți, care cînd se abate ceea ce au în mîină de la rațiunea cuvenită, o aduc cu bun meșteșug spre ceea ce socotesc că e bine.

Deci ca început în această explicare vom lua pe Moise, vestitorul celor sfînte. Intrînd în rîul istoriei lui, voi încerca să întăresc și să arăt limpede, că Legea n-a desăvîrșit nimic și n-a fost îndestulătoare spre mîntuire ; iar Izbăvitor și Mîntuitor al tuturor este Hristos.

PALADIE : Vei aduce nu puțin folos, dacă te vei arăta și în aceasta biruind orice osteneală.

CHIRIL : Bine zici. Și cuvîntul tău mă va stîrni să merg, asemenea ciînilor cu nări largi, pe urma înțelesurilor celor care se află în adînc și în ascuns.

Așadar, Moise aflîndu-se odată pe cînd păștea turmele de oi, în pustia din pămîntul numit Madian, la poalele muntelui Horeb, i s-a arătat un lucru ciudat și minunat, săvîrșit de Dumnezeu. «*Căci i s-a arătat lui, zice, un înger dintr-un rug în pară de foc ; și a văzut că rugul era*

87. Ziua a opta e Duminică ce urmează după cele 7 zile ale creației. E ziua învierii, care va dura veșnic. E veșnicia creației înviate. Cei înviați fiind plini de Duhul Sfînt, nu vor mai aduce jertfe sîngeroase, ci se vor aduce pe ei înșiși. Pe ei îi adună într-o adunare comună preoții.

88. *Rodul îndreptării e viața neprihănită*. Deci starea de îndreptare nu e starea celui declarat drept, fără să fie, ca în protestantism.

Încins de foc, dar nu ardea. Și a zis Moise : Apropiindu-mă voi privi vederea aceasta minunată, că nu arde rugul» (Ieș. 3, 2—3). Iar rugul nu era un arbore de folos ci mai mult un fel de mărăcine sălbatic și o buturugă de munte. În el se săvârșea înfricoșata minune, ca un chip (tip) al unei taine. Căci cel care umplea în el chipul focului tufișului era îngerul. Dar nu transmitea lemnului nici o simțire a lucrării focului, ci era în el, ca și când n-ar fi fost. Căci lemnul nu se împărtășea de căldura focului.

PALADIE : Ce era deci aceasta ?

CHIRIL : Lui Israil, care era ca un lemn sălbatic și nu avea roduri dulci ale dreptății, întrucît fusese crescut în legile egiptenilor, i s-a dat legea prin îngeri. Aceasta era în stare să lumineze, dacă era înțeleasă duhovnicește, și să alunge întunericul din minte (căci și aceasta e o lucrare a focului). Dar le-a fost nefolositoare celor ce au primit-o, și anume nu din vina ei, ci pentru că cei cărora le adresa cuvîntul n-au primit lumina ei în minte și în inimă, ci s-au îmbogățit numai prin literă cu o părere a luminii încît ceea ce socoteau că au, nu aveau cu adevărat⁸⁹. Pe cît socotesc, aceasta o arată faptul că focul se vedea învăluind rugul, dar nu-i împărtășea lemnului simțirea căldurii lui. Iar că lumina legii le-a fost nefolositoare iudeilor, o spune lămurit Mîntuitorul : «*Cercetați Scripturile, pentru că socotiți că aveți în ele viața veșnică. Și acelea sînt care mărturisesc despre Mine ; dar nu voiți să veniți la Mine, ca să aveți viața veșnică»* (Ioan 5, 39)⁹⁰. Și după puțin, iarăși zice către învățătorii iudeilor și către tot poporul : «*Să nu socotiți că vă voi pîrî pe voi la Tatăl ; este cine să vă pîrască pe voi : Moise, în care voi ați nădăjduit ; căci dacă ați fi crezut lui Moise, ați fi crezut și Mie ; căci acela a scris despre Mine. Iar dacă nu credeți cuvintelor aceluia, cum veți crede cuvintelor Mele ?»* (Ioan 5, 45). Cei ce au respins prostește învățăturile elementare date prin Lege, cum vor primi prin Hristos cele ce aduc cunoștința binelui desăvîrșit ?

89. Legea era în sine plină de înțelesuri duhovnicești și de căldura dragostei lui Dumnezeu, dar iudeii nu se foloseau de ele, pentru că nu le căutau pe acestea în locul ei coborît între ei. Se mulțumeau cu litera legii, cu formele ei.

90. Legea însăși le-ar fi putut deschide iudeilor ochii să-L vadă pe Hristos și să vină la El. Dar ei nu voiau să privească la înțelesul ei duhovnicesc, adinc. Lumina ei le rămânea exterioară, nu pătrundea în ei. Cuvintele, regulile, jertfele erau treapta cea mai de jos a legii creșterii umanului, actualizării lui prin care se putea urca la treptele mai de sus, unde ar fi întîlnit pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu făcut omul model. Era o treaptă transparentă spre treptele de sus. Dar pentru ei ea era opacă, nu-și deschidea înălțimile, nu-i pătrundea cu lumina și căldura iubirii dumnezeiești a intenției dumnezeiești ascunse în ea, intenție care voia să-i ridice prin ea la umanitatea adevărată din întîlnirea cu El.

Văzînd rugul aprins, dar nearzînd, deci neprimind focul în sine, fericitul Moise s-a mirat de ce nu ardea rugul. De fapt oricine se miră de nesimțirea totală a israeliților, care primind legea ca sprijinoare și ajutoare și îmbogățindu-se cu lumina din ea, dar nesocotind-o pe urmă ca vrednică de vreun preț, n-au primit ceea ce li s-a dat, în minte și inimă, și au rămas nefolosiți. De aceea mintea lor e, pe drept cuvînt, moartă și înghețată. Căci așa poate spune cineva și despre ei, ca și despre rug. Căci altfel s-ar fi înfierbîntat ca noi cu duhul.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Dar lucrul acesta pare să ne dea și înțelegerea folositoare a altor înțelesuri. Dumnezeu le-a dat israeliților, care se gîdeau să iasă din pămîntul egiptenilor, dar încă nu scuturaseră jugul robiei fără voie și de aceea stîrneau mînia stăpînitorului. Ceea ce s-a petrecut în rug ca un semn că vor fi cu mult mai presus și decît focul și le vor scăpa și celor ce pot face nedreptate, după cuvîntul dumnezeiesc : «Nu te teme, căci cu tine sînt. Flacăra, nu te va arde, rîurile nu te vor acoperi» (Isaia 43, 5).

PALADIE : Pătrunzător e cuvîntul.

CHIRIL : Așadar, s-a uimit Moise de vederea aceasta și a înaintat dorind să se apropie. «Iar cînd văzu Domnul că se apropie să vadă, l-a chemat din rug, zicînd : Moise, Moise. Iar el zise : Ce este ? Să nu te apropii aci, dezleagă încălțămîntea din picioarele tale, căci locul acesta în care stai, e pămînt sfînt» (Ieș. 3, 4, ș.u.). Fericitul Moise e chipul (tipul), legii. Căci în descoperirea evanghelică fericitul Avraam zice : «Au pe Moise și pe proroci» (Luca 16, 29). Sau nu ți se pare adevărat cuvîntul acesta ?

PALADIE : Nicidecum. Moise e personificarea legii.

CHIRIL : Deci a fost chemat Israel și turma cea după lege și de sub lege. «Căci Domnul Dumnezeu evreilor, zice, ne-a chemat pe noi» (Ieș. 3, 18). Și a ascultat de Dumnezeu care l-a chemat, ca și Moise. Căci au zis : «Toate cîte le-a zis Domnul le vom face și vom asculta» (Ieș. 24, 3). Dar puterea supunerii după lege nu era îndestulătoare pentru curățire. «Căci sîngele taurilor și șapilor nu poate ridica păcatele» (Evr. 10, 4). De aceea Moise e oprit să se apropie de Dumnezeu. «Să nu te apropii aci», zice. Căci nu te poți apropia de bine, prin lege. Și puterea viețuirii potrivit lui Moise nu e în stare să ducă pe cineva la Dumnezeu. Numai Hristos ne înfățișează Lui prin sfințire. Căci cei ce se sîrguiesc să se lipească de Dumnezeu Cel Sfînt, se cuvine să fie sfinți. «Și veți fi sfinți, zice, fiindcă Eu sfînt sînt» (Lev. 2, 4).

Iar că modul viețuirii după lege nu era cu totul fără prihană, a aflat-o îndată, spunându-i-se: «*Dezleagă încălțăminte de la picioarele tale ; căci locul în care stai, e pământ sfânt*». A poruncit lui Moise, vestitorul celor dumnezeiești, să dezlege încălțăminte de la piciorul lui, ca să arate că mișcarea vieții după lege, nu e încă curată, nici cu totul eliberată de faptele stricăciunii și ale morții. Iar de la obiceiul elinilor, dumnezeiescul Moise ne-a învățat că nu e îngăduit celui ce se află în rămășițele morții și stricăciunii să se apropie de Dumnezeu. Căci nu intrau în temple cei încălțați în picioare cu încălțăminte din animale moarte. Lucrul acesta era socotit de legile lor ca un fel de întinare.

Dar legea n-a scăpat de moarte și de stricăciune și de cele ce pricinuesc necurăție, nici mișcarea vieții după litera mozaică. Aceasta a făcut-o numai credința cea întru Hristos și curățirea atotdesăvârșită a viețuirii evanghelice. Sau nu spun adevărul?

PALADIE : Cum de nu ?

CHIRIL : Iar dezlegându-și Moise încălțăminte și înaintind și venind aproape, i-a grăit Dumnezeu : «*Eu sînt Dumnezeul tatălui tău, Dumnezeul lui Avraam, și Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacob. Și și-a întors Moise fața sa, «căci se temea să privească înaintea la Dumnezeu»* (Ieș. 3, 6). Căci lepădînd cugetul mort și străbătînd calea vieții în Hristos, cu un picior curat și liber, vom ajunge aproape de Dumnezeu, se înțelege după simțirea duhovnicească și nu după distanța în spațiu. Pentru că cele petrecute cu Moise erau chipuri (tipuri) și umbre. Și așa ne vom îmbogăți cu cuvintele tainice învățături de sus și vom aduna în noi cunoștința lui Dumnezeu, arătîndu-se nouă Tatăl în Fiul. Căci îl vom cunoaște pe El neasemănat mai bine decît poporul de odinioară în persoana lui Moise. Pentru că acela și-a întors fața sa, fiindcă se temea să privească înaintea la Dumnezeu. Prin aceasta se arată neputința cugetării celor ce erau crescuți de lege, de-a căuta în oarecare mod la Dumnezeu, s-au de-a vedea slava Lui, potrivit cu ceea ce se cîntă în Psalmi : «*Să se întunece ochii lor ca să nu vadă*» (Ps. 68, 24), sau cu cuvîntul : «*Iată un popor nebun și fără inimă ; ochii au și nu văd*» (Ier. 5, 21). Noi însă pătrunzînd cuvintele (rațiunile) firii negrăite, vom privi cu ochi curați și luminați frumusețea lui Dumnezeu și Tatăl, care strălucește în Fiul⁹¹.

91. Moise se întoarce cînd aude cuvîntul lui Dumnezeu. Căci el reprezintă pe Israil, care aude de la Dumnezeu cele ce vor fi, dar nu poate privi înaintea ca să vadă pe Hristos. Noi însă care am cunoscut pe Hristos putem cunoaște în El în mod clar pe Dumnezeu, ca Tatăl al Lui, făcîndu-se și Tatăl al nostru. Evreii puteau ști că vor cunoaște pe Dumnezeu din Hristos (din Mesia cel așteptat). Ei trăiau din nădejde. Noi L-am văzut pe Hristos și cunoaștem în El pe Dumnezeu Tatăl Lui. Noi trăim prin vedere.

Iudeilor care socoteau că au văzut pe Tatăl, Mîntuitorul le-a spus clar : «*Nici chipul Lui nu l-ai văzut, nici glasul Lui nu l-ai auzit*» (Ioan 5, 37). Dar lui Filip, cel iubitor de întrebări, și mai gros la minte decît trebuia, dar care întrebă din iubire de învățătură și zice : «*Doamne, arată-ne nouă pe Tatăl și ne ajunge nouă*», i-a răspuns Hristos : «*De atîta vreme sînt cu voi și nu M-ai cunoscut pe Mine, Filipe ? Cel ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl. Nu crezi că Eu sînt întru Tatăl și Tatăl întru Mine ?*» (Ioan 14, 8—9).

Că înțelegerea și învățătura dată prin porunca legii nu e în stare și nici îndestulătoare pentru o vedere limpede și fără prihană a lui Dumnezeu, vedem, ca într-o umbră și ca într-o ghicitură și prin cele două fiice ale lui Laban. Căci s-a scris că Laban avea două fete ; numele celei mai mari era Lia și numele celeilalte Rahila. Și ochii Liei erau slabi. Iar Rahila era frumoasă la chip și plăcută foarte la vedere. Și o iubea patriarhul Iacob pe Rahila ; totuși a luat-o pe Lia înaintea ei (Fac. 29, 16 ș.u.).

Trecînd de la chip (tip) la adevăr, poți privi taina lui Hristos. Căci două sînt femeile chemate la căsnicia duhovnicească și însoțite cu El. Cea dintîi a fost cea mai bătrînă, adică sinagoga Iudeilor, întemeiată prin Moise, către care a zis Dumnezeu prin glasul prorocului : «*Iată nu sînt ochii tăi drepți, nici inima ta frumoasă, decît spre lăcomia ta și spre nedreptățile tale și spre a săvîrși uciderea*» (Ier. 22, 17). Cea de a doua e cea tînără și mai frumoasă, adică Biserica din neamuri, către care dumnezeiescul David a zis : «*Ascultă îiică și vezi și pleacă urechea ta și uită pe poporul tău și casa tatălui tău ; căci a poftit împăratul frumusețea ta*» (Ps. 44, 12—13)⁹². Către ea s-a spus și cuvîntul : «*Ochii tăi sînt ca ai porumbelului*» (Cînt. 5, 12). Dar frumusețea Bisericii e spirituală (inteligibilă) și mai presus de lume. Căci scris este : «*Toată slava fiicei împăratului, Esebon*» (Ps. 44, 14). Iar Esebon înseamnă în-lăuntru, în limba evreilor. Căci nu poate fi prinsă cu ochii trupului, dar e ușor de văzut cu atingerile minții curate. Sau nu e așa ?

PALADIE : Ba e tocmai așa.

CHIRIL : Așadar, nu prin învățătura dată de lege poate vedea cineva frumusețea dumnezeiască și netulburată, ci mai degrabă în Hristos și prin învățătura dată de El.

PALADIE : E adevărat.

92. Dar Hristos nu cîștigă pe oameni la treapta mai înaltă, duhovnicească a Bisericii (Rahila), dacă nu se apropie întîi de starea lor mai coborîtă din Vechiul Testament (Lia).

CHIRIL : De asemenea nu Moise sau legea a fost în stare să ne izbăvească, Paladie, și să ne scoată din mîna și din tirania diavolească, ci Stăpînul lui Moise, adică Hristos, și puterea tainei Lui. Aceasta se vede și din următoarele : Dumnezeu zice : «*Văzînd am văzut chinuirea poporului Meu în Egipt și am auzit strigarea lor din pricina celor ce-i silesc la lucru. Căci știu durerea lor și m-am coborît să-i scap pe ei din mîna egiptenilor, să-i scot din pămîntul acela într-un pămînt bun și bogat, într-un pămînt în care curge lapte și miere*». Și adaugă îndată : «*Și acum iată strigarea fiilor lui Israil a venit la Mine. Și Eu am văzut necazul lor, cu care îi chinuesc pe ei. Și acum vino să te trimit la Faraon, împăratul Egiptului, ca să scoți pe poporul Meu, pe fiii lui Israil din pămîntul Egiptului*». La acestea Moise răspunde limpede și hotărît : «*Cine sînt eu ca să merg la Faraon, împăratul Egiptului și să scot pe fiii lui Israil din pămîntul Egiptului ?*» (Ieș. 3, 7—11).

Nu e limpede aci că chipul (tipul) și refuzul lui Moise ne descopere o referire la ceea ce-i mai mare și mai înalt, adică la Hristos ? Altfel ar fi fost absurd să spună : «Cine sînt eu ?» Căci e foarte ușor a scoate popoare și a scăpa neamuri și a le duce la libertate, dacă e înfrînt și făcut neputincios cel ce ține în robie, adică Satana.

PALADIE : Foarte ușor. Drept ai spus.

CHIRIL : Deci nu e oare cu totul ușor de văzut și de aici că pricinui-torul mîntuirii tuturor a fost Unul Născut ? Căci prin El ne-am izbăvit, cum zice proorocul : «Nu sol, nu înger, ci Însuși Domnul ne-a mîntuit pe noi» (Isaia 63, 9).

PALADIE : De unde iei aceasta ?

CHIRIL : Dumnezeu tuturor a poruncit limpede lui Moise să meargă fără întîrziere la fiii lui Israil și să le spună deschis că luînd pe Dumnezeu, Care toate le poate, sprijinitor și ajutător, se vor despovăra ușor de greutatea de purtat a robiei din Egipt și se vor întoarce iarăși acasă ; și ajungînd la libertatea părinților, vor locui pămîntul sfînt. Iar acolo se vor bucura din belșug de bunurile ce le va dărui El. Moise însă a răspuns și a zis : «*De nu vor crede mie și nu vor asculta de glăsul meu (căci vor zice : nu ți s-a arătat ție Dumnezeu), ce voi zice către ei ? Și i-a zis lui Domnul : Ce este aceasta din mîna ta ? Iar el a zis : toiag. Și a zis : Aruncă-l pe pămînt. Și l-a aruncat pe el pe pămînt. Și s-a făcut șarpe. Și a fugit Moise de el. Și a zis către Moise : Întinde mîna ta și prinde-l de coadă. Și întinzînd mîna, l-a prins de coadă și s-a făcut toiag în mîna lui*» (Ieș. 4, 9 ș.u.).

PALADIE : Ce ciudată minune ! Dar te rog spune-mi ce vrea să însemne ?

CHIRIL : Îți voi spune. Moise își dădea seama că israeliții petrecînd timp îndelungat între egipteni și rostogolindu-se în tot felul de păcate și îndulcindu-se cu dezmierdările țării, aceleia, vor fi foarte zăbavnici și anevoie de întors la bunacuviință. Dar înțelegea limpede că de-l vor vedea săvîrșind minuni, muncile lor îi vor împinge chiar fără să vrea spre ascultare. Căci plăcerea e cu adevărat un lucru din care anevoie se poate ieși și sălbăticia patimilor din noi nu e ușor de potolit. Dar cînd sudoarea chiniește și muncile apasă greu, cel ce făgăduiește izbăvirea poate să înduplece pe oameni să disprețuiască chiar și cele mai mari plăceri. Și socotesc că și Dumnezeu, Care are cunoștința a tot binele, a făcut atunci, cu un rost prea înțelept, ca să fie israeliților stăpînirea egiptenilor greu de purtat și preadureroasă, ca să-i facă ușor să plece. Aceasta pentru ca nu cumva, învăluiți în plăcerile cu care au crescut, să fie învîrtoșiți și greu de condus și disprețuind harul celui ce-i va chema la libertate, să îmbrățișeze de bună voie robia, preferînd plăcerea de o clipă, puținelor osteneți, ba să o socotească mai presus chiar decît bunurile de la Dumnezeu.

Și de fapt, după ce au ieșit cu bucurie de sub stăpînirea vechilor tirani, cînd petreceau în pustie și erau hrăniți cu cele de sus și din cer, adică cu mana ce li se dăruia, își amintiră nu fără lacrimi de plăcerile din Egipt, susținînd că era cu mult mai bine și mai plăcut pentru ei să fi murit, ospătîndu-se la mesele din Egipt. Astfel strigau copilărește : *«Mai bine am fi murit loviți de Domnul în Egipt, cînd ședeam lîngă căldările cu carne și mîncam pîine de ne săturam»* (Ieș. 16, 3).

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Deci știa Moise că le era de trebuință facerea de minuni pentru a se convinge că e trimis de Dumnezeu. De aceea zice : *«De nu vor asculta de mine (căci vor zice : nu ți s-a arătat Dumnezeu), ce voi spune către ei ?»* Iar Dumnezeu tuturor porunci să se facă minunea îndată ca o probă, spre a încredința, cred, mai întii pe slujitor prin cercare că săvîrșirea ei va fi și altora, cum îi este lui, de ajuns pentru a le dovedi în mod sigur că a fost chemat de Dumnezeu. Căci nu-i este nimănui propriu să poată preface firea lucrurilor în ceea ce voiește, decît numai Făcătorului tuturor. Totodată a pus această faptă minunată ca o vestire prin ghicitură a mîntuirii prin Hristos. Căci vom vedea în

El refacerea firii omenești în starea străveche și transformarea ei în ceea ce eram în Adam, îndată ce am fost aduși la existență, pînă ce nu am fost lipsiți de slava de sus și de sfințenie.

PALADIE : Cum spui aceasta ? Căci nu e limpede cuvîntul.

CHIRIL : Toiagul sau scepтрul nu ne este simbol al împărăției ?

PALADIE : Ba da, deoarece unii din cei vechi se și jurau pe el, cum spun, cei ce cîntă faptele elinilor.

CHIRIL : Deci nu vei spune că era pom al raiului și mai vechi decît tăierea cel ce se bucură de creșterea în grădină ?

PALADIE : Ba voi spune.

CHIRIL : Du-te atunci cu gîndul la străvechiul Adam și cugetă toată omenirea în el ca într-o pîrgă și rădăcină a neamului. Pe lingă aceasta gîndește-te că a fost făcut după chipul Ziditorului și a fost pus să stăpînească peste pămînt ; și că se afla în mîna lui Dumnezeu, prin viața în sfințenie, și era ca un pom bine înflorit și de viță cu totul aleasă. Dar cînd, amăgit de răutatea șarpelui, a fost scos din cele de la început și a fost văzut nesocotind porunca dumnezeiască, atunci smulgîndu-se din așezarea și rădăcina dinții, s-a rostogolit din mîna Celui ce-l susținea în sfințenie și a lunecat pe pămînt, adică a căzut fără vlagă din înălțimea virtuții, la o cugetare care îmbrățișează cele trupești. Așa s-a îmbolnăvit de o răutate neînfrînată, nemai deosebindu-se, după părerea mea, întru nimic de șarpe. Așa a fost dezbrăcat de împărăția și slava de la început și a fost scos din rai și din desfătare. Sau oare nu ni le-a spus acestea dumnezeiescul Moise ⁹⁵.

PALADIE : Fără îndoială că le-a spus.

CHIRIL : Văzîndu-l legiutorul căzut la atîta rău, a fugit, așa zicînd urînd viclenia aflătoare în el ⁹⁶. Pentru că a luat-o la fugă Moise, lășînd șarpele. Căci s-a scris : «Duhul Sfînt al înțelepciunii va fugi de viclesug și se va depărta de la gîndurile neînțelegătoare» (Înt. Solomon 1, 5). Fiîndcă nu se împacă între ele sfințenia și necurăția, lumina și întunericul, dreptatea și nedreptatea.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Așadar căderea toiagului din mîna lui Moise înseamnă că omul făcut la început după chipul lui Dumnezeu, ca un pom al raiu-

⁹⁵. Adam este asemănat aci cu un pom bine înflorit, roditor, crescut din pămîntul raiului. Am putea vedea în aceasta și o înrădăcinare a lui în bine, dar și într-o armonie cu tot universul. Pe urmă vine tăierea lui din bine, din armonia cu toate, apoi uscarea lui, lunecarea lui deplină din mîna lui Dumnezeu pe pămînt, în starea culcată și în sfîrșit transformarea în șarpe veninos cu o mișcare șerpuitoare.

⁹⁶. Care om curat nu fuge de șarpe, sau de viclenia otrăvitoare a semnelor sau în care o constată aceasta ?

lui, și așezat în slava împărătească și în mina Făcătorului, s-a rostogolit la pământ pentru că a cugetat să aleagă cele trupești și pentru răutatea lui ajunsă la culme, era ca un șarpe în ochii lui Dumnezeu. Dar aceasta s-a refăcut îndată în ceea ce era la început. Și n-a mai fost șarpe, ci iarăși toiag și pom al raiului. Căci cînd a binevoit Dumnezeu și Tatăl să readune (recapituleze) toate în Hristos și să rezidească ceea ce a făcut la început, ne-a trimis din cer pe Unul Născut, mina Lui cea dreaptă, cea care lucrează și mintuiește toate cu adevărat, după cuvîntul : «*Dreapta Domnului a făcut putere, dreapta Domnului m-a înălțat pe mine*» (Ps. 117, 16). Și atunci a prins omenirea care zăcea la pământ și a izbăvit-o din răutatea de fiară, arătată în viciu și păcate, a ridicat-o iarăși prin sfințire la cinstea împărătească și la blîndețea virtuții. Iar dînd celor ce cred în El vechiul loc de viețuire, în persoana tilharului împreună spînzurat, ca pîrgii și celui dintîi dintre oameni, i-a zis : «*Amin, amin zic ție, astăzi vei fi cu Mine în rai*» (Luca, 23, 43).

PALADIE : Ne-ai dat o tilcuire minunată și dreaptă. Dar spune-mi, te rog, pentru ce poruncește să fie prins de coadă și nu de cap sau de mijloc ?

CHIRIL : Așa trebuia, iubitule. Fiindcă era potrivit cu taina să fie prins de coadă și nu de mijloc sau de cap.

PALADIE : Cum așa ?

CHIRIL : Capul e ca un fel de început al întregului animal, iar coada e sfîrșitul. Să cugetăm așadar pentru moment tot neamul omenesc ca fiind încă un animal. Deci l-a prins Hristos de coadă, adică de cei de la sfîrșit și ultimii. Căci a venit în timpurile din urmă ale veacului. Dar precum Moise, deși l-a prins de coadă, prefacerea a urcat prin fapta lui pînă la cap (căci s-a prefăcut în întregime șarpele în toiag), în același mod, deși Hristos l-a prins în cei din urmă, dar refacerea prin har trece la tot neamul și ajunge pînă la capul însuși, adică la Adam. Căci scris este că plăcerea a murit și a înviat Hristos, ca să domnească și peste morți și peste vii (Rom. 14, 9). Așadar, în cei de la sfîrșit se înfăptuiește și izbăvirea celor de la început⁹⁷.

97. Pe baza lui I Petru 3, 19, iconografia ortodoxă prezintă pe Domnul Hristos scoțînd pe protopărinții Adam și Eva din iad. Dar în general Biserica crede că dreptii Vechiului Testament, patriarhii și proorocii au fost scoși din iad și mutați la rai de Hristos coborît cu suflul la iad. Aci Sf. Chiril vorbește de trecerea mîntuirii de la cei din urmă... la tot neamul». Este implicată aci importanța rugăciunii celor vii pentru înaintașii lor morți. Cei vii au o datorie de recunoștință pentru toți înaintașii lor. De la ei am primit nu numai păcatul strămoșesc și multe porniri spre păcat, ci și multe bune pentru care au o datorie de recunoștință : ostenele de a-i crește, de a le face drum în viață etc. Se cuvine deci ca valul mîntuirii de care se bucură ei în Hristos, să întoarcă și pe aceia. Dar Hristos poartă în umanitatea primită

PALADIE : Cuvîntul pare adevărat și istorisirea nu e străină de el.

CHIRIL : El a fost cu totul întărit spre a crede în aceasta și prin alte două semne ale puterii dumnezeiești. Căci s-a scris îndată : «*Și îi zise lui Domnul : Bagă mîna ta în sînul tău. Și a băgat mîna sa în sîn și a scos mîna sa din sînul său și s-a făcut mîna lui albă ca zăpada de lepră. Și a zis iarăși : Bagă mîna ta în sînul tău. Și a băgat mîna sa în sînul său și a scos mîna sa din sînul său și iarăși s-a restabilit în culoarea trupului său*» (Ieș. 4, 6 s.u.). Observă deci o altă faptă dumnezeiască și vrednică de minunare, cuprinzînd aceeași descoperire a tainei lui Hristos ca și cea dintîi.

PALADIE : Te rog lămurește-o. Căci încă nu înțeleg.

CHIRIL : Lepra e o boală a trupului, care întrece puterea medicilor și nu poate fi învinsă de ei. Iar leprosul e întinat și necurat, după porunca de odinioară dată prin Moise, ba e urită și celor ce țin obiceiurile elinilor. Căci cel ce pătimeste de ea e oarecum pe jumătate mort; iar cadavrul e dezgustător și necurat. Astfel puțința de-a tămădui un lepros s-a socotit ca un lucru mai presus de fire și dincolo de măsurile noastre, și deci s-a recunoscut numai firii și lucrării dumnezeiești și negrăite. De aceea s-au minunat de Hristos cînd a grăit cu putere către cel plin de lepră : «*Voiesc, curățește-te*» (Matei 8, 3). Căci glasul atoatefăcător, care a sculat și morții din morminte, și e mai presus de moarte și de stricăciune, a împlinit minunea cu acela.

Deci a poruncit să-și ascundă mîna în sîn, apoi dezbrăcînd-o pe aceea de învelișul sînului, a arătat-o întregă leproasă. Ascunzînd-o iarăși a doua oară, în sîn, o arată îndată izbăvită de boala ce i-a venit. Din aceasta israeliții aveau să înțeleagă că cel înzestrat cu o putere tainică și negrăită, va putea apăra pe cei nedreptățiți și pe cei supuși fără cruțare silniciilor egiptenilor. Dar această explicație nu e cea adîncă, ci cea care ține seama de istorie. Socotesc însă că scrutînd cu stăruință înțelesul locului, trebuie să căutăm să aflăm ce a însemnat ascunderea mîini în sîn și pentru ce s-a umplut de lepră ; pe lingă

de El multe trăsături pozitive ale înaintașilor Săi. De aceea sînt pomeniți aceștia în prologul Evangheliei de la Matei și Luca. Există o anumită solidaritate între generații. De la cele trecute vin daruri și influențe bune și rele la cele următoare și de la acestea se întoarce valul ajutător al rugăciunilor la cele trecute. Solidaritatea nu e numai între contemporani, ci și între generațiile ce se succed. Dumnezeu Cel personal care dă legea Vechiului Testament, spre deosebire de zeii păgîni ai naturii, e un Dumnezeu al istoriei. El se adresează poporului Israel ca întreg. Evreii țin minte binefacerile făcute cu înaintașii lor ca națiune și cum au răspuns ei lui Dumnezeu. Ei moștenesc credința lor. Se simt solidari cu ei. De aceea, deși risipiți în toată lumea de două mii de ani, Evreii nu se topesc în alte nații. Dreapta credință în Hristos ne ajută și pe noi să rămînem soldari cu înaintașii. Iar la aceasta ne ajută pomenirea lor «*în neam și neam*». În identitatea credinței se valorifică istoria, în ea se răsucumpără strămoșii, ne mîntuim împreună cu ei.

acestea, care este modul curățirii. Căci băgînd mîna iarăși în sîn, a izbăvit-o de boală.

PALADIE : Bine zici. Căci cercetarea fiecăreia din acestea nu puțin ne va folosi.

CHIRIL : Așadar, după părerea mea, aceasta arată ca într-o umbră, acest înțeles minunat. Pînă ce omul făcut după chipul dumnezeiesc era ocrotit în sînul lui Dumnezeu și nu călcase încă porunca dată, acoperit de grija și iubirea Lui, viețuia curat și sfințit și necunoscînd moartea. Dar după ce a ieșit de sub acoperămîntul și iubirea lui Dumnezeu prin aplecarea spre rău, s-a vădit fățiș întinat și spurcat și bolind de necurăția morții. Prinzîndu-ne apoi iarăși Dumnezeu și Tatăl în Hristos și învăluindu-ne în harul dumnezeiesc și avîndu-se oarcemu în sîn prin înfiere⁹⁸, am lepădat omorîrea venită din vechiul blestem și ne-am întors la starea de la început. Căci s-a scris despre mîna lui Moise, că *«s-a restabilit în culoarea trupului său»*.

PALADIE : Foarte frumos ai spus.

CHIRIL : Dar și un al treilea semn striga din acest prilej cu toată limpezimea și claritatea taina lui Hristos. Căci a spus Dumnezeu iarăși către Moise : *«Iar de nu vor crede ție și nu vor asculta nici de glasul semnului dintîi, vor crede ție pentru glasul semnului al doilea»*. Și ce este acesta, lămurește zicînd : *«Și va fi de nu vor crede acestor două semne și nu vor asculta nici de glasul tău, vei lua din apa rîului și vei vărsa pe uscat și va fi apa pe care o vei lua din rîu, sînge pe uscat»* (Ieș. 4, 9). Cel din urmă semn a fost lumii moartea lui Hristos și curățirea prin apă și prin sînge aflîndu-se alătura, se înțelege, și sfîntul Trup, ceea ce este arătat prin uscat. Că nouă ni s-a dat apa și sîngele sfintei coaste, care a fost străpunsă cu sulița, n-o mai spun, fiind prea cunoscută tuturor. Iar că moartea Mîntuitorului s-a făcut semn, ar putea afla cineva limpede din Sfînta Scriptură. Căci fariseii cei atoatecutezători, cu toate că se făcuseră înainte multe minuni, ca și cînd nu s-ar fi făcut nici una, au venit la Mîntuitorul zicînd : *«Învățătorule, vrem să vedem semn de la Tine»* Iar El zise : *«Un neam viclean și desfrînat cere semn și semn nu i se va da, decît numai semnul lui Iona, proorocul. Căci precum a fost Iona în pîntecele chitului trei zile, așa va fi și Fiul Omului în inima pămîntului trei zile și trei nopți»* (Matei 12, 38—40).

98. Se afirmă că mîntuirea ne vine din reîntrirea în legătură cu Dumnezeu în Hristos, ca o scăpare de moarte, nu este o declarație juridică a noastră scăpați de vină, ca în catolicism și mai ales în protestantism. Ea este intrarea în relația de iubire a noastră cu Dumnezeu ca fii, în baza faptului că Fiul lui Dumnezeu se face prin întrupare Fratele nostru.

Așadar, cel dintii ajutor dat omenirii în Hristos a fost prin legea lui Moise. «Căci legea s-a dat spre ajutor», după glasul proorocului (Isaia 9). Moise a prins-o pe aceasta de coadă. Căci a doua curățire iarăși în Hristos a fost prin sfinții prooroci și prin glasul și vestirea lui Ioan. Aceia spuneau : «Spălați-vă, faceți-vă curați» (Isaia 1, 16). Iar Ioan chema la botezul pocăinței. Iar al treilea semn, care e și cel din urmă, e moartea lui Hristos, în care e și credința. «Căci de nu vor crede ție, zice, și nu vor asculta nici de glasul semnului dintii, vor crede glasului semnului al doilea». Vezi că zice că credința va urma nu semnului dintii, adică nu ajutorului prin lege, nici curățirii prin cel din mijloc, adică celei prin sfinții prooroci și prin Ioan, ci numai glasului semnului din urmă. Căci taina lui Hristos nu e fără glas, ci cheamă pe toți din tot pământul printr-o propovăduire înaltă și fierbinte la curățirea prin apă și sînge și la redobîndirea vieții prin împărțirea de sfîntul trup.

Deci legea a slujit prin prevestirile despre Hristos, dar ea nu este în stare să poată mîntui pe vreunii⁹⁹. Socotesc că cineva l-ar putea arăta chiar pe Moise mărturisind-o limpede și aceasta prin ceea ce se scrie în locul de față. Căci deși Dumnezeu îi spusese : «Voi fi cu tine» și îl încredințase mai înainte prin fapte minunate, el s-a rugat zicînd : «Doamne, nu sînt destoinic, cum n-am fost nici înainte de ieri, nici înainte de alaltăieri, nici de cînd ai început să grăiești slugii Tale. Sînt slab la glas și greu la limbă. Și a zis Domnul către Moise : Cine a dat gură omului și cine a făcut pe om mut și surd, cu vedere sau orb ? Nu e Domnul Dumnezeu ? Și acum mergi și Eu voi deschide gura ta și te voi învăța pe tine cele ce vei avea să le grăiești. Și a zis Moise : Mă rog, Doamne, alege pe altul mai puternic pe care îl vei trimite» (Ieș. 4, 10—13).

De fapt legea nu a avut tăria și nu a fost îndestulătoare spre a putea mîntui pământul și a scoate pe om din tirania diavolului. Moise își dădea seama că e slab la glas și greu la limbă, mai ales de cînd începuse să grăiască cu el Dumnezeu și-i poruncise să vorbească despre El. Căci îi spusese : «Așa vei spune fiilor lui Israil : Eu sînt Cel ce sînt. Acesta este numele Meu» (Ieș. 3, 14). Cu adevărat legea a fost prea greoaie la limbă spre a putea articula cum se cuvine învățătura despre Cel ce este. Și nu a fost în stare să ridice mintea la firea cea mărită, prea închinată și negrăită, cea închinată în Sfînta Treime.

99. Legea are rost profetic. Ea vestește mîntuirea ce va veni prin Hristos, dar nu mîntuiește ea însăși. Ea e primul semn al grijii lui Dumnezeu față de noi. Proorocii îndeamnă la pocăință, căci vine la oamenii care au văzut că nu pot scăpa prin lege de păcat și de moarte. Ei sînt pregătiți prin prooroci și mai mult pentru primirea lui Hristos. Apoi vine Hristos Insuși ca Mîntuitor.

Pe lângă aceasta, fiind slabă la glas, deabia a putut grăi israeliților, fiind auzită numai în Iudeea, propovăduirea ei neajungînd, așa zicînd, nici măcar la urechea celorlalte neamuri ¹⁰⁰.

De aceea, cunoscînd de mai înainte dumnezeiescul Moise, pe Cel ce va fi în stare să întipărească în mod corespunzător și luminos în auzitori învățătura despre Dumnezeu și să o propovăduiască ușor întregii lumi, adică pe Hristos, zice: «*Mă rog, Doamne, alege pe altul puternic, pe care îl vei trimite*». Căci Hristos este Cel cu adevărat puternic, Care la vremea cuvenită va fi ales spre aceasta după bunăvoința lui Dumnezeu și Tatăl, după cum s-a prevestit prin lege.

Iar refuzul lui Moise, chiar și după făgăduința lui Dumnezeu și după arătarea multor semne, e chipul (tipul) lui Israil cel zăbavnice și care a refuzat slujirea dumnezeiască și evanghelică și ascultarea de Hristos. Căci după nenumăratele cuvinte despre credință și după arătarea atîtor semne, ei au păstrat neascultarea și au rămas necredincioși. Și refuzul lui Moise e îndoit. Căci în două rînduri a fost Israil greu de ținut în frîu și greu de condus: prin Moise și Iisus Navi și Judecători, și după aceea îndată, a doua oară, în vremea cînd au fost trimiși proorocii și Ioan, care stă la mijloc între apostoli și prooroci. Căci el a fost sfîrșitul slujirii proorocești și oarecum începutul strălucirii apostolice.

Dar refuzul lui Moise a provocat mînia lui Dumnezeu. De aceea a trecut la lucrarea unei alte iconomii, prin care avea să mîntuiască pe cei supuși stăpînirii egiptenilor. «*Și mîniindu-se Domnul pe Moise, a zis: Au nu e Aaron fratele tău, levitul? Știu că el grăind va grăi în locul tău și iată el va ieși întru întîmpinarea ta și văzîndu-te se va bucura întru sine. Și vei grăi către el. Și vei da cuvintele tale în gura lui. Și Eu voi deschide gura ta și gura lui și vă voi învăța pe voi ce să faceți. Și el va vorbi pentru tine către popor. Și el va fi gura ta. Iar tu vei fi lui în cele către Dumnezeu*» (Ieș. 4, 14).

Legea nemulțumind prin slăbiciunea ei și israeliții arătîndu-se neascultători, s-a adăugat Hristos, adevăratul Levit, Marele Arhiereu,

100. Legea fiind greoaie în cuvînt, nu putea prezenta înalta învățătură despre Dumnezeu Cel în Treime. Și fiind slabă, nu se putea face auzită și de celelalte neamuri. Nu avea în ea căldura care să prezinte pe Dumnezeu ca iubitor al tuturor popoarelor. Nu prezenta învățătura despre Dumnezeu și despre destinația omului la un nivel spiritual convingător pentru orice om. Era împovărată de mentalitatea unui exclusivism iudaic. Numai prezentînd poporului evreu pe Dumnezeu în acest mod, putea cîștiga acest popor pentru El. Dar aceasta însemna și o prezentare a lui Dumnezeu la un nivel coborît, nedeplin corespunzător Lui. Dacă Dumnezeu este «Cel ce este» cu adevărat, El e Creatorul întregii existențe în modul diferențiat, cum e lumea, și iubitorul tuturor oamenilor.

pus în rîndul celor de sub lege, ca frate pentru omenitatea Sa, care a grăit lui Moise ca Dumnezeu, dar a fost învățat de Tatăl după chipul proorocilor, cu toate că era Domn. «Prooroc voi ridica lor din rîndurile lor; și voi pune cuvintele Mele în gura Lui; și va grăi lor după cum le voi porunci lor» (Deut. 18, 18). Dar a spus și Hristos Însuși: «De la Mine nu voi grăi; ci Tatăl, Cel ce M-a trimis pe Mine, Acela Mi-a dat Mie poruncă ce să spun și ce să grăesc» (Ioan 12, 10). Așadar, Hristos a grăit poporului și s-a făcut lui Moise gură, tilcuindu-ne nouă legea duhovnicește¹⁰¹. Iar Moise îi este Lui iarăși gură în cele despre Dumnezeu. Moise apare într-un fel mai aproape de Dumnezeu, deoarece Emanuil s-a făcut sub lege (Rom. 5, 17) și a făgăduit să păstreze cele date prin preaînțeleptul Moise¹⁰², zicînd: «Să nu socotiți că am venit să stric legea sau proorocii; n-am venit să o stric, ci să o plinesc» (Matei 5, 17). Așadar Hristos este învățătorul, adevăratul tilcui-tor, făcînd luminoase cele ale legii, exprimate într-o limbă lămurind și printr-o tilcuire atotrăsunătoare rostirea neclară a literei. Căci legea se arată duhovnicească în Hristos și propovăduirea Lui e soră cu propovăduirea veche (Evr. 7, 11). Pentru că Aaron era frate al lui Moise.

PALADIE: Deci legea a fost slabă prin ea însăși, pentru că n-a desăvîrșit nimic.

CHIRIL: Așa spun. Iar micimea viețuirii după lege o poate vedea cineva și din următoarele. Căci s-a scris: «A plecat Moise și s-a întors la Ietro, socrul său și a zis: Voi merge și mă voi întoarce la frații mei cei din Egipt. Și voi vedea de mai trăiesc. Și a zis Ietro lui Moise: Mergi sănătos. Iar după zilele acelea multe, a murit împăratul Egiptului. Și a zis Domnul către Moise în Madian: Mergi, du-te în Egipt, că au murit toți cei ce căutau sufletul tău. Și luîndu-și Moise femeia și copiii, i-a pus pe asini și s-a întors în Egipt» (Ies. 4, 18—19).

PALADIE: Și ce înseamnă acestea? Căci nu înțeleg. Spune, ce învinuire ar putea aduce cineva, cu dreptate, vieții după lege?

CHIRIL: Ar putea-o vedea cineva, Paladie, încărcată de multe scăderi, dacă ar privi mai pătrunzător în înțelesurile acestui text. Căci trimis la această slujire, dumnezeiescul Moise nu pornește îndată la drum, părăsind cele din lume, ci se împarte și grijii trupești și împărtășește neamurilor vestea plecării. Și nu a ieșit din ținutul madianiților

101. Hristos a tilcuit pe Moise, arătînd mai limpede voia lui Dumnezeu ascunsă în lege.

102. Iisus făcîndu-Se om, S-a așezat sub legea dată prin Moise, dar ca să-i descopere înțelesul mai adînc. Deci și Moise a grăit lui Hristos, sau Hristos a primit ale Tatălui Său spuse întii prin Moise.

până ce nu a aflat de moartea tiranului egiptenilor. Căci se temea tare de moarte. De abia după ce a scăpat de aceste temeri, prin vestire din partea lui Dumnezeu luându-și femeia și copiii a coborât în Egipt, spre a împlini cele poruncite. Acestea sînt chipul (tipul) vieții de sub lege, împărțită oarecum între cele dumnezeiești și cele omenești și privind spre amîndouă. Căci ea nu e liberă de grija pămîntescă și lumească, nici cu totul sfîntă. Petrecerea evanghelică însă nu se dăruiește nicidecum și celor ce sînt ale trupului, adică în lucrurile din lume. Ci îi dăruiește în întregime lui Dumnezeu pe cei ce s-au supus lui Hristos. «Căci cei ce sînt ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele» (Gal. 5, 24). De aceea cînd unul dintre ucenici a venit la Iisus și a zis: *Învățătorule, îngăduie-mi să merg să îngrop pe tatăl meu*», a aflat că toată viețuirea trebuie să-i fie sfîntă, auzind: «Urmează Mie și lasă pe morți să-și îngroape morții lor» (Matei 8, 21—22). Dar scrie și dumnezeiescul Pavel într-una din Epistole: «Cînd a binevoit Dumnezeu să descopere pe Fiul Său întru mine, ca să-L binevestesc pe El între neamuri, îndată n-am mai primit sfat de la trup și sînge» (Gal. 1, 16). Moise se sfătuește însă. Căci este împărțită, precum am zis, viața cea după lege, și stă încă și sub frica morții¹⁰³. Fiindcă Moise se temea să coboare în Egipt, păzindu-se de moarte. Dar și aceasta a fost desființată în Hristos. Și o va adevăra aceasta sfîntul Pavel, zicînd despre Hristos și despre noi: «Deoarece pruncii s-au făcut parte trupului și sîngelui, și El S-a împărțășit, de asemenea, de ele, ca prin moarte să surpe pe cel ce are stăpînirea morții, adică pe diavolul, și să izbăvească pe cei ce prin frica morții erau supuși toată viața robiei (Evr. 2, 14—15)¹⁰⁴.

De aceea mintea sfinților înfruntă cu curaj și moartea însăși. Căci iarăși spune Pavel: «Că mie a vieții este Hristos și a muri dobîndă» (Filip. 1, 21). Și iarăși: «Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul, strîmtoarea, prigonirea, foamea, golătatea, primejdia, sau sabia?» (Rom. 8, 35). Că viața după lege e stăpînită de spaimile morții, dar a scăpat-o de ele viețuirea de laudă în Hristos; aceasta o arată limpede Sfînta Scriptură care spune că: «moartea a

103. Cei de sub lege erau stăpîniți încă de frica morții, căci nu cunoșteau încă pe Hristos Cel înviat. De aceea și Moise se sfătuește cu trupul și cu sîngele dacă trebuie să primească trimiterea lui Dumnezeu. Sf. Ap. Pavel nu mai primește însă sfat de la ele, pentru că el știa de Hristos Cel înviat și biruia frica aceasta de moarte.

104. Frica morții ținea înainte de Hristos pe oameni robi grijii de trup, ca să amîne moartea cît mai mult. Iar prin aceasta îi ținea robi diavolului care se folosea de frica de moarte a oamenilor în ispitele lui. Diavolul are stăpînirea morții în sensul că se folosește de ea pentru a stăpîni pe oameni. Domnul Hristos biruiește moartea și prin aceasta și puterea diavolului.

împărățit de la Adam și pînă la Moise» (Rom. 5, 14)¹⁰⁵. Dar Cel ce a nimicît moartea și a scuturat stăpînirea stricăciunii, izbăvind deodată cu cei ce cred și pe cei crescuți de lege, nu e altul decît singur Domnul nostru Iisus Hristos. «Căci nu sol, sau inger, ci Însuși Domnul i-a mîntuit pe ei», după cuvîntul proorocesc (Isaia 43, 9). Taina aceasta o poți vedea iarăși foarte limpede, ca în chip (tip), în cele petrecute cu fericitul Moise. Căci plecînd el din ținutul madianiților și grăbindu-se spre Egipt, a zis Dumnezeu : «Mergînd tu și întorcîndu-te în Egipt, vezi toate semnele, ce le-am dat în mîinile tale, să le faci înaintea lui Faraon». Și după altele : «Și a fost pe cale unde a poposit, l-a întîmpinat pe el îngerul Domnului și căuta să-l omoare pe el. Și luînd Sefora o piatră ascuțită a tăiat netăierea împrejur a fiului ei și a căzut la picioarele lui și a zis : a stătut sîngele tăierii împrejur a copilului meu» (Ieș. 4, 21, 24—25). Oare îți trebuie multe cuvinte spre înțelegerea acestui lucru ? Sau îți este limpede înțelesul ?

PALADIE : Nu-mi este nicidecum. Nu înțeleg de loc, ce se arată prin întîmplare, ca într-o umbră¹⁰⁶.

CHIRIL : Oare nu vei recunoaște, prietene, adevărul că firea omească a căzut sub stăpînirea morții în urma vechiului blestem ? Căci către noi toți s-a zis lui Adam, ca începutului și rădăcinii celei mai dintîi a neamului : «Pămînt ești și în pămînt te vei întoarce» (Fac. 3, 19).

PALADIE : Foarte adevărat.

CHIRIL : Deoarece s-a întîmplat așadar ca rădăcina neamului să se îmbolnăvească de moartea izvorită din păcat, în mod necesar a trecut lucrul acesta și la noi înșine și împreună cu rădăcina s-au vestejit și mlădițele care au odrăslit din ea. Căci pomul corupt are și rodul corupt. Așa «a împărățit moartea peste toți pînă la Moise», adică pînă la timpurile legii. Iar chipul clar și vădit al faptului că moartea a avut putere pînă la Moise și că cele omenesti au fost supuse stricăciunii, e pornirea îngerului împotriva lui Moise. Dar l-a domolit pe nimicitor și l-a alungat de la Moise, casnica și soția Sefora, tăind copilul împrejur cu o pietricică și rugîndu-se și zicînd : «A stătut sîngele copilului meu». A stătut sîngele, zice, nu pentru că a încetat curgerea singelui, Căci nu cred că aceasta l-a abătut pe nimicitor de la voința de a ucide. Ci a zis oarecum : S-a făcut și s-a împlinit

105. Pînă la Moise sau pînă la legea dată prin el, inclusiv.

106. Sf. Chiril ca și ceilalți Părinți, urmînd Sf. Ap. Pavel (Evr. 10, 1), folosesc cuvîntul, umbră sau chip (tip) pentru relația celor din lege cu cele aduse de Hristos. Toate sînt umbre anticipate ale realității adevărate ce vor veni. Dar ele sînt pe de parte inconsistente, pe de alta n-ar putea fi dacă n-ar fi proiectate de realitatea ce va veni. Deci ele sînt dovada realității viitoare. Și umbra cuiva deși nu-l redă deplin clar, totuși e intrucîtva un chip al acelei realități.

ceea ce vrea Dumnezeu, adică tăierea împrejur a copilului. E ca și cum ar zice cineva : A stat chipul (tipul) acestui lucru, adică a stat rațiunea privitoare la el, în loc de : a ajuns la capăt și s-a împlinit.

PALADIE : Dar ce vom înțelege prin Sefora ? Și ce e pietricica și tăierea împrejur făcută de ea ? Și cum a fost domolit dumnezeiescul înger și a scăpat Moise de moartea ce-l amenința și cu care era dator, prin tăierea împrejur a îngerului ?

CHIRIL : Locul e neclar și înțelesul celor întrebate e cu adevărat greu de aflat. Dar încrezător în Dumnezeu, voi spune, pe cât îmi va fi cu putință. Sefora fiind fiica preotului din Madian (care era de neam străin și nu din singele lui Israil), e chipul (tipul) și fața (reprezentanța) Bisericii alcătuită din neamuri, fiind chemată la Dumnezeu de la slujirea lumească. Către ea s-a spus prin glasul lui David : «*Ascultă fiică și vezi și apleacă urechea ta și uită de poporul tău și de casa tatălui tău, că a poftit Împăratul frumusețea ta, că El este Domnul tău*» (Ps. 44, 11—12). A fost chemată deci să urmeze legii și să fie soție lui Moise, pedagogului care o călăuzește bine spre taina lui Hristos (Evr. 5, 1). Căci legea este învățător elementar și introduce în începuturile cuvintelor lui Dumnezeu și pune în noi, prin ghicituri și umbre, cunoștința tainei lui Hristos. De aceea a spus Hristos iudeilor care nu credeau lui Moise cel preasfânt : «*Sau socotiți că Eu vă voi pîrî pe voi la Tatăl ? Este cine să vă pîrască, Moise, în care voi ați nădăjduit. Căci dacă ați fi crezut lui Moise, ați fi crezut și Mie. Că a scris acela despre Mine*» (Ioan 5, 45—46).

Deci dacă Sefora e înțeleasă de noi ca față a Bisericii din neamuri, desigur primul născut din ea va fi înțeles ca chip (tip) al poporului cel nou, al credincioșilor ce primesc prin Duh pruncia în Hristos și îl nasc din nou pentru Dumnezeu. Pe aceștia David i-a numit popor ce se zidește (Ps. 102). Așadar, pruncul de curînd născut în Hristos, adică poporul nou, înlătură moartea prin tăierea împrejur a credinței. Căci pietricica este simbolul firii necorupte, a cărei tărie și soliditate e indicată prin piatra dură. De aceea Iisus Navi trecînd pe israeliți Iordanelul, i-a tăiat împrejur cu cuțite de piatră (Iosua 5), preînchipuind tăierea împrejur în Hristos prin duh. Căci piatra e Hristos, pe care îl preînchipuie, cum am spus adineaori, piatra care taie împrejur pe copilul Seforei. Iar timpul în care s-a depărtat moartea și îngerul care căuta să ucidă pe Moise, cinstind taina tăierii împrejur, ne arată prin ghicitură că moartea s-a depărtat nu numai de la cei învredniciți de tăierea împrejur în Hristos, ci lucrul acesta, adică taina lui Hristos, a ajutat și părinților. Căci precum toți am murit în Adam, așa și harul cel prin Hristos a fost dat la toți. Căci pentru aceasta a murit, ca să domească

și peste morți și peste vii. Așadar în timpul tăierii împrejur a poporului cel nou, s-a dobândit și viața părinților¹⁰⁷. Căci trăiesc lui Dumnezeu prin faptul că vor trăi¹⁰⁸. Aceasta ne-a spus-o și sfântul cuvînt (Matei 22, 24).

În timpul tăierii împrejur, în Duh, e timpul prezenței lui Hristos, Care deși ca Dumnezeu e mai vechi ca Moise, totuși este al doilea și după el, întrucît a venit ca om pentru slujirea noastră. Căci observă că Dumnezeu a ales întii pe Moise și apoi a adăugat pe Aaron. Acesta preînchipuiește că arătarea lui Hristos a fost a doua în timp față de trimiterea și slujirea lui Moise. Dar Hristos, măcar că este egal cu Moise pentru omenitate, pe care a asumat-o, are față de el o superioritate dumnezeiască și neasemănată pentru faptul că S-a născut din Tatăl. Dar dacă vrei, să vedem și aceasta din Sfînta Scriptură. «*Au făcut, zice. Moise și Aaron, precum le-a poruncit lor Domnul, așa au făcut. Și Moise era de optzeci de ani, iar Aaron, fratele lui, de optzeci și trei de ani, cînd au grăit către Faraon*» (Ieș. 7, 6—7). Auzi că amîndoi erau egali, întrucît ajunseseră la optzeci de ani. Dar Aaron deși era mai bătrîn ca Moise cu trei ani, totuși a intrat după el în slujire. Așa și Hristos a fost egal într-o privință cu Moise, pentru omenitate și al doilea în slujire, dar mai înainte și mai presuș de el prin Dumnezeire și prin slava Sfîntei Treimi.

PALADIE : Tilcuirea e limpede și lămurită.

CHIRIL : Dar oare în afară de acestea, nu mai avem de văzut ceva ?

PALADIE : Ce anume ?

CHIRIL : Nu ar fi ieșit israeliții din pămîntul Egiptenilor, nici nu s-ar fi izbăvit din robia greu de răbdat și urită de ei, mai bine zis n-ar fi scăpat nici de moartea adusă în Egipt peste primii născuți și de mîna de neocolit a nimicitorului, dacă nu ar fi jertfit mielul ca chip (tip) al lui Hristos Cel ce ridică păcatele lumii. Căci au uns cu sînge pragurile și stîlpii ușilor, după porunca dată lor prin Moise, iar taina lui Hristos li s-a făcut ca un scut și ca un zid al sufletului lor. Pentru că moartea lui Hristos e doctoria care destramă moartea și cei părtași de

107. Sf. Chiril revine asupra ideii că prin urmași se pot mîntui și înaintășii (prin rugăciunile celor botezați). Și e de crezut că nu numai dreptii din Vechiul Testament, ci înaintășii din orice popor, pentru toate cele bune trecute cu moștenire urmașilor, pentru ca aducîndu-i la viață și ostenindu-se pentru creșterea lor, le-a dat putînta să ajungă la timpurile lui Hristos, cînd se pot boteza.

108. Sf. Chiril pare a spune că, prin faptul că înaintășii trăiesc prin urmașii care dobîndesc viața nouă în Hristos, pot ajunge și ei la viața în Hristos.

binecuvîntarea mistică¹⁰⁹ sînt deasupra stricăciunii, după cuvîntul : «*Amin, amin zic vouă : cel ce mîncă trupul Meu și bea sîngele Meu, are viață veșnică*» (Ioan 6, 54).

Iar mîncînd mielul, au mîncat pe lîngă el pîini nedospite, chipul (tipul) arătînd, prin azimă și prin mîncarea aceasta curată, frumusețea învățăturilor evanghelice, care însă nu va fi neînsoțită de sudori și de amărăciunea necazurilor. De aceea se mîncă cu pîinile nedospite ierburi amare, pentru a se arăta că viața fără vicleșug și atotcurată în Hristos nu va fi lipsită de amărăciune. Așadar, trebuie să se adauge, în mod necesar, la mîncarea azimilor, amărăciunea. «*Căci toți cei ce voiesc să viețuiască în Hristos, vor fi prigonîți*», zice (II Tim. 3, 12). Dar fericiți cei ce vor pătimi aceasta. Căci de vor pătimi împreună, vor și împărăți împreună, după cum s-a scris. Dar oare nu s-a abătut cuvîntul spre ceea ce nu e frumos ?

PALADIE : Nicidecum.

109. Sfînta Împărtășanie se numește aci «Binecuvîntare», pentru că prin binecuvîntare a prefăcut Domnul Hristos la Cina cea de Taină pîinea în trupul și vinul în sîngele Său (Matei 26, 26). Cine se împărtășește de ele, se împărtășește de puterea binecuvîntării care a prefăcut pîinea și vinul în trupul și sîngele Domnului.

CARTEA A TREIA

Despre neputința de a scăpa de moartea din păcat și de stăpînirea diavolului altfel decît prin sfințenia cea după Hristos ; și despre aceea că nu în Lege e îndreptarea, ci în Hristos

Așadar de abia după ce s-a săvîrșit de către israeliți acel fel de jertfă și au pierit primii născuți ai egiptenilor, iar de la cei sfințiți a alungat Hristos, în chip (tip), pe nimicitorul ¹¹⁰, au ieșit din pămîntul celor ce-i stăpîneau și s-au grăbit să ajungă la pămîntul făgăduit. Dar ei nu merg drept spre el, ci sînt conduși prin abateri într-o parte și alta de la calea cea dreaptă. Căci s-a scris iarăși : *«Iar după ce a lăsat Faraon poporul, Dumnezeu nu i-a condus pe ei pe calea pămîntului filistenilor ¹¹¹ pentru că era aproape. Căci a zis Dumnezeu : nu cumva să se risipească poporul vîzînd război și să se întoarcă în Egipt. Și a abătut Dumnezeu poporul Său pe calea ce duce în pustie spre Marea Roșie»* (Ieș. 13, 17).

PALADIE : Ce se ascunde în aceasta ?

CHIRIL : Să cercetăm, dacă vrei. Înțelegi că avînd în față o cale dreaptă și putînd să ajungă repede printr-o călătorie scurtă (căci era aproape, zice, pămîntul făgăduinței), i-a condus pe o altă cale, cu ocol mare, Făcătorul tuturor cunoscînd de mai înainte ușurința spre cădere și inclinarea spre lașitate ce o aveau încă cei vechi.

PALADIE : Nu există o explicație mai clară ca aceasta.

CHIRIL : Să trecem deci la înțelesul duhovnicesc. Pe cei ce se despart de viața lumească și de stăpînirea drăcească, ca de un pămînt al egiptenilor, îi conduce pe o cale cu totul dreaptă și scurtă la sfințenie

110. Însuși Hristos a ferit, în chipul mielului, de moartea care a atins pe întii născuți ai Egiptului, casele israelitilor în care s-a jertfit și s-a mîncat Mielul. I-a ferit desigur numai de moartea trupească prematură, nu de cea veșnică. De aceasta îi va izbăvi cînd va fi jertfit și mîncat El însuși. A se observa că mielul se mîncă în comun în casa fiecăruia și așa de tot poporul. Hristos va fi mîncat și El în comun în fiecare locaș bisericesc, dar în toate locașurile aceluiași popor bisericesc; prin aceasta se accentuează și unitatea în Hristos a fiecărei nații. Ceea ce se săvîrșea în Vechiul Testament, se depășește în mod duhovnicesc, dar nu se desființează.

111. Nu i-a lăsat să iasă din Egipt pe calea de la nordul Mării Roșii.

și la nădejdea cea de la Dumnezeu, anume pe calea credinții în Hristos și prin El, după cuvîntul limpede al lui Pavel: «*Aproape de tine este cuvîntul, în gura ta și în inima ta, adică cuvîntul credinței pe care îl propovăduim. Că de vei mărturisi cu gura ta că Dumnezeu este Iisus și vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a ridicat pe El din morți, te vei mîntui, Căci cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mîntuire*» (Rom. 10, 8—9).

Deci Dumnezeu nu i-a lăsat pe cei vechi să străbată această cale așa de apropiată și de scurtă. Ci le-a născocit ca pe un ocol care nu era o cale dreaptă, legea care era, prin întortochierile cuvintelor și prin ghicituri folosea o pedagogie mai îndelungată și obositoare. Aceasta pentru ca folosindu-se de cele din umbre ca de o deprindere spre cele desăvîrșite și fiind catehizați mai înainte asupra tainei, să nu fie cuprinși de niscai spaime spre a cădea și a se abate de la Hristos, fără voie, ca deprinzîndu-se mai înainte și cunoscînd ceea ce folosește cu adevărat, să fie mai pregătiți spre dorirea și primirea adevărului și să aibă față de El o iubire întărită și neclătinată ¹¹². De aceea Legea a fost pedagog prin slujirea după literă, ca o cale lungă și nu dreaptă. Nu așa însă Hristos ¹¹³. Căci El ne-a arătat calea dreaptă și directă, adică cea prin credință, preschimbîndu-ne ca să avem îndrăznirea cea bună și hotărîrea de a înfrunta bărbătește cele ce ne stau împotriva, și deci să ne placă să răbdăm cît mai mult pentru bine și să luptăm vitejește împotriva uneltirilor diavolului, spunînd cuvîntul proorocului: «*Iată Domnul îmi ajută mie, cine mă va birui pe mine?*» (Isaia 50, 7). Iar ceea ce ne sădește nouă un atît de uimitor curaj, nu e nimic altceva, decît puterea de sus, adică împărtășirea și comuniunea Sfîntului Duh.

PALADIE : Înțeleg ce zici și mă uimește pătrunderea ta.

CHIRIL : Iar prin ceea ce se adaugă îndată, se arată timpul mîntuirii prin Hristos. Căci se spune: «*Iar fiii lui Israil au ieșit în al cincilea neam din pămîntul Egiptului*» (Ieș. 13, 18). Căci după parabola evanghelică, am fost izbăviți din robie și din împrăștierea muncilor pentru lucruri deșarte și din oboseala nefericită legată de pămînt și de lut

112. Nu-i duce pe evrei dintr-odată la Hristos, ci îi pregătește pentru El prin calea ocolită a legii. Ar fi fost greu oamenilor să primească adevărul intrupării ca om a Fiului lui Dumnezeu. Ar fi fost întăriți prin aceasta în politeismul păgîn, care cugeta la zei care prin nașteri îmbrăcau forme umane. Întîi trebuiau bine fixați în credința într-un singur Dumnezeu Creator, deci transcendent lumii, nesupus legilor și patimilor omenești.

113. Prin literă și jertfe de animale se ajunge mai anevoie la înțelesul Cuvîntului dumnezeiesc ascuns în literă și la înțelegerea jertfei supreme a Fiului lui Dumnezeu om. Mai rămînea un ceas pînă la încheierea lucrării în vie, sau în istorie. Apoi la ceasul al doisprezecelea are loc plata tuturor, sau judecata din urmă.

(înțelegi ce zic), în timpul al cincilea, ca într-o a cincea generație. «Căci asemenea este împărăția cerurilor omului gospodar, care a ieșit din dimineață să tocmească lucrători în via lui». Aceasta se spune că a făcut-o și pe la ceasul al treilea și al șaselea și al nouălea. «Iar pe la al unsprezecelea a aflat pe alții stînd fără lucru și a zis către ei : «Ce stați aci toată ziua fără lucru? Mergeți și voi de lucrați în via mea» (Matei 20, 1, ș.u.). Observăm deci că aceștia au fost trimiși în rîndul al cincilea ca ultimii, deci în timpurile de pe urmă, cînd s-a făcut Unul Născut om și a suferit jertfirea pentru viața tuturor ¹¹⁴. De aceea și legea lui Moise poruncea să se ia mielul din ziua a zecea a primei lumi, dar să se junghie spre seara zilei a patrusprezecea a aceleiași luni, ca prin aceasta să se arate deodată atît timpul al cincilea, prin ziua a cincea, cît și că, jertfirea Mîntuitorului se va face spre sfîrșitul veacului, prin aceea că mielul se junghia spre seară.

PALADIE : Nu cumva atunci toată intenția Sfintei Scripturi privește spre taina lui Hristos? (II Tim. 3, 18).

CHIRIL : Desigur. Căci Hristos e sfîrșitul (ținta finală) Legii și al proorocilor. «Pentru că nu este nume sub cer dat oamenilor, în care trebuie să ne mîntuim noi», cum a zis ucenicul Mîntuitorului (Fapte 24, 12). Și îndată avem dovada despre aceasta, dacă privim la cele ce urmează. «Și plecînd fiii lui Israil din Sucot, au tăbîrit în Etam, lingă pustie. Iar Dumnezeu îi călăuzea pe ei, ca să le arate calea, ziua în stîlp de nor, iar noaptea în stîlp de foc. Și n-a lipsit stîlpul de nor ziua, nici stîlpul de foc noaptea dinaintea întregului popor» (Ieș. 13, 20—22). Vezi că Dumnezeu călăuzea pe israeliții care au plecat din pămîntul egiptenilor în stîlp de nor și de foc? Iar prin amîndouă era închipuit Hristos.

PALADIE : În ce fel?

CHIRIL : Întîi pentru că El este stîlpul și temeliea cu totul neclătinată și nemăcinată a adevărului, care ține pămîntul ridicat. Căci în Hristos ne-am izbăvit de a mai cugeta cele ale trupului și de a ne tăvăli în patimile pămîntești, și prin El sîntem ridicați la înălțime, cugetînd cele de sus și petrecînd în ceruri. Căci s-a scris : «Cei tari ai lui Dumnezeu s-au ridicat foarte de la pămînt» (Ps. 46, 10). Dar și Hristos a spus prin glasul lui David despre pămînt și despre sfinții Apostoli : «Eu am întărit stîlpii lui» (Ps. 74, 4). Căci au fost întăriți ucenicii care țîn sus pămîntul, fiind îmbrăcați cu puterea din înălțime, adică cu harul ce li s-a

114. Ultima chemare s-a făcut cînd s-a născut Fiul lui Dumnezeu om. Mai rămînea un ceas pînă la încheierea lucrării în vie, sau în istorie. Apoi la ceasul al doisprezecelea are loc plata tuturor, sau judecata din urmă.

dat prin Sfintul Duh. Și erau stâlpi, prin modelarea după Hristos și prin asemănarea cea în har cu El prin Duhul.

Deci admite că nu pentru altă pricină s-a numit Hristos stîlp decît pentru cea pe care am spus-o adineaori. Astfel îi conducea, ca să le arate calea, ziua în stîlp de nor, iar noaptea în stîlp de foc. E un obicei al dumnezeieștii Scripturi să numească noaptea timpul dinainte de venirea Mîntuitorului, în care stăpînind încă Satana, domnea peste cei de pe pămînt întunericul neștiinței, iar ziua, timpul de la venirea Mîntuitorului nostru, în care am fost luminați, primind în minte razele adevăratei cunoștințe de Dumnezeu și văzînd cu ochii inimii soarele dreptății ¹¹⁵. Și va mărturisi aceasta Pavel, spunînd despre timpul dinainte de venire și de cel al ei : *«Noaptea a înaintat, ziua s-a apropiat ; să lepădăm așadar faptele întunericului și să îmbrăcăm armele luminii, să umblăm cu bun chip, ca ziua»* (Rom. 13, 12—13). Înțelegînd deci timpul vechi ca noapte și ziua pe cel în care Unul Născut s-a făcut om, vom spune că pe israeliți îi conducea Acesta în chip de foc, prin legea care osîdea și pedepsea (căci focul e semnul pedepsei), iar pe noi în chip de nor, ca chip (tip) al sfintului Botez și al mîntuirii prin apă. Sau nu e norul apă ? ¹¹⁶.

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Dar ieșind israeliții din pămîntul egiptenilor, s-a aprins de minie vechiul stăpînitor, adică Faraon, și a pornit să-i urmărească. *«Deci a înhamat Faraon carele sale și a luat pe tot poporul său cu sine. Și a luat șase sute de care alese și toată călărimea egiptenilor și căpetenii peste toți»*. Iar după altele : *«Și căutînd fiii lui Israil cu ochii văd și iată egiptenii tăbăriseră înapoia lor și s-au spăimîntat foarte. Și au strigat fiii lui Israil spre Domnul și s-au pornit împotriva lui Moise pe față, zicînd : «Oare nu erau morminte în Egipt de ne-ai scos pe noi să murim în deșert ? De ce ai făcut aceasta, scoțîndu-ne din Egipt ? Oare nu acesta a fost cuvîntul ce l-am grăit către tine în Egipt, zicînd : lasă-ne să robim egiptenilor ? Căci mai bine era să robim egiptenilor,*

¹¹⁵. Înainte de venirea Mîntuitorului oamenii nu aveau sensul clar al existenței lor. Numai cînd Fiul lui Dumnezeu Cel veșnic S-a făcut om pentru veci, s-a făcut cunoscut că fiecare om va dura în veci în unire cu Hristos. Numai atunci s-a văzut că Dumnezeu e un Tată și un Fiu nesupuși naturii și Care ne iubesc ca un Tată veșnic și ca un Frate veșnic. Hristos e soarele din care se răspîndește toată lumina și toată iubirea care aduce și între oameni iubirea curată (dreptatea). De aceea înainte de venirea lui Hristos, Cuvîntul lui Dumnezeu conducea ca printr-un nor lumea ce înainta prin întunericul nopții. La întruparea Cuvîntului timpul a devenit ziua, iar Cuvîntul întrupat conducea ca un stîlp de foc luminos.

¹¹⁶. Sf. Chiril dă aci o altă explicație, a stîlpului de nor și al celui de foc, investînd ce-a spus înainte. El spune aci că evreii au fost conduși prin stîlpul de foc care arde pe cei ce calcă legea, iar pe noi creștinii ca stîlp de nor, care ne aduce ploaia de sus a Botezului.

decît să murim în pustia aceasta» (Ieș. 14, 6—7; 10—12). La acestea Moise a răspuns: «*Îndrăzniți, stați și veți vedea mîntuirea cea de la Domnul, pe care o va face nouă azi. Căci în ce chip ați văzut azi pe Egipteni, nu-i veți mai vedea pe ei în veac. Domnul va lupta pentru voi și voi veți tăcea. Și a zis Domnul către Moise: Ce strigi către Mine? Grăiește fiilor lui Israil să pornească și tu ridică toiagul tău și întinde mîna ta spre mare și o usucă pe ea. Și să intre fiii lui Israil în mijlocul mării pe uscat» (Ieș. 14, 13—14). Și Dumnezeu a făcut arătat modul mîntuirii: «*Căci s-a ridicat îngerul lui Dumnezeu care mergea înaintea taberei fiilor lui Israil și a mers în urma lor. Și s-a ridicat și stîlpul de nor de la fața lor și a stat în urma lor. Și s-a așezat între tabăra egiptenilor și tabăra lui Israil; și a stătut și s-a făcut întuneric și negură. Și a trecut noaptea și nu s-au amestecat unii cu alții toată noaptea» (Ieș. 14, 19—20). Acestea le țese descrierea istorică. Dar noi socotesc că trebuie să desprindem iarăși înțele-urile exacte, pătrunzînd cu o minte subțire în cele scrise.**

PALADIE: Ai toată dreptatea.

CHIRIL: Pornesc deci israeliții cu grabă spre pămîntul sfînt, mergîndu-le înainte și călăuzindu-i Dumnezeu. Căci nu se poate ajunge la cetatea de sus și sfîntă, fără călăuzirea lui Hristos și dacă nu luminează El calea mîntuirii. Dar dușmanii din lumea aceasta scrișnesc din dinți asupra celor ce s-au hotărît să facă aceasta. Legea însă deamună spre îndrăznirea cea bună și întărește pe cei cuprinși de frică și le arată că ceata potrivnicilor va cădea. Căci cu siguranță aceasta ne-o dă să înțelegem nimicirea egiptenilor. Iar cei ce se temeau de ceea ce vor pătimi, i-a mîntuit prin chipul (tipul) sfîntului Botez. «*Vorbește, zice, fiilor lui Israil să pornească. Și tu ridică toiagul tău și întinde mîna ta spre mare și o usucă pe ea. Și să intre fiii lui Israil în mijlocul mării*». Dar oare nu scrie dumnezeiescul Pavel despre fiii lui Israil, «*că toți s-au botezat, întru Moise, în nor și mare?*» (I Cor. 10, 2).

PALADIE: Așa zic și eu.

CHIRIL: Deci cei ce voiesc să urmeze lui Hristos și să se grăbească spre cetatea de sus, nu trebuie să viețuiască potrivit legii, nici să sălășluiască neschimbat în poruncile lui Moise și să stăruiască în umbre și chipuri (tipuri), ci mai bine să plece și să se mute în altă parte, adică spre sfîntul Botez, căci aceasta au făcut-o cei de odinioară mergînd, după porunca lui Dumnezeu, prin mijlocul valurilor și, cum zice Pavel, botezîndu-se în mare. Pentru că atunci vor avea ca ajutor pe Însuși Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni, pe Hristos Iisus. Căci Dumnezeu fiind Cuvîntul, S-a făcut trup. Dar și altfel este El mijlocitor, și

anume în chip proniator, ca unul ce obișnuiește să se așeze la mijloc, între cei ce-L cintesc pe El și cei ce-i urmăresc pe ei și nu-i lasă să se amestece, închizînd drumurile dușmanilor. «Căci s-a ridicat, zice, îngerul lui Dumnezeu și stîlpul de nor și s-a așezat între tabăra egiptenilor și tabăra lui Israil, și nu s-au amestecat întreolaltă toată noaptea». În înger și în stîlpul de nor e închipuit iarăși Hristos. Căci El e numit : «Înger de mare sfat» (Isaia 9, 6) ¹¹⁷.

PALADIE : Așadar, stînd Hristos la mijloc, nu ne vom amesteca cu cei ce voiesc să lupte cu noi ¹¹⁸.

CHIRIL : Așa este. Drept ai înțeles. Pentru că trebuie să spun și aceea, fără să ne abatem de la intenția noastră, că cei ce ne-am botezat de curînd să ne despărțim de viața iubitoare de plăceri și lumească și ne străduim să urmărim cit mai mult legile lui Dumnezeu, dar nu ne-am îmbogățit cu harul ce ni se dă prin sfîntul Botez, nu simțem destul de întăriți, adică pregătiți să pătimim în necazuri și să răbdăm osteneți pentru virtute și să putem străbate prin încercarea luptelor. Precum pomișorii tineri se feresc de vătămarea razelor soarelui și ar suferi mult dacă ar fi scuturați de bătaile mai aspre ale vînturilor și de aceea au lipsă (nevoie) de proptele întocmite cu meșteșug și de o îngrădire de jur împrejur, în același fel, socotesc, că și sufletul omenesc, care a scăpat de curînd din robia patimilor și a trecut la stări mai bune și voiește să urmeze legii dumnezeiești, e plătînd la minte și mai moale și ușor se sperie cînd vede că e nevoie de osteneală și de pregătire de război și va socoti că e bine să fie iarăși în cele ce a fost mai înainte. Astfel israeliții văzînd apropierea egiptenilor și sperîndu-se chiar și numai de gîndul luptei, s-au ridicat zicînd dumnezeiescului Moise : «Oare nu acesta a fost cuvîntul ce l-am grăit către tine în Egipt, zicînd : lasă-ne să robim egiptenilor ? Că mai bine e să robim egiptenilor, decît să murim în pustia aceasta». Sufletul omenesc e deci slab pentru luptă și gata îndată de robie și ușor de speriat

117. Hristos e numit «Înger de mare sfat», pentru că făcîndu-se om, ne-a adus vestea sau cunoștința despre Dumnezeu. Ca Mijlocitorul cel mai propriu al lui Dumnezeu către noi, e și Îngerul sau Vestitorul desăvîrșit al lui Dumnezeu către noi. E «Înger de mare sfat», căci cu El se sfătuieste Tatăl, cu Cel deopotrivă cu El după ființă.

118. Hristos e Mijlocitor între Tatăl și noi, întîlnindu-ne cu Tatăl în El. Dar Hristos stă la mijloc și între noi și puterile diavolești, dar în alt sens : ca să oprească pe acelea de-a se apropia de noi și pe noi de-a ne apropia de ele. Desigur, trebuie să vrem și noi să-L avem pe Hristos apărător. Să ne gîndim la El cînd ne simțim amenințați de acelea. El se face atunci zid despărțitor între ele și noi. Noi ne lipim de El și acelea fug de El. Nu se poate apropia de bunătatea fără umbră răutății fără pic de bunătate în ea. Iar noi lipindu-ne de ea, ne întărim în bunătate. Cel preatere în bunătate stă la mijloc între cei șovăielnici în bunătate și cei atot-răi, întărîndu-ne pe noi în bunătate și alungîndu-i pe aceia.

înainte de sfântul Botez. Dar după ce, dobândind harul, s-a îmbrăcat cu putere de sus, rezistă cu multă bărbăție celor ce voiesc să-l urmărească și se luptă vitejește, Hristos însuși conducându-l în luptă și ocrotindu-l. Căci nu vom ieși biruitori altfel decât în acest chip.

PALADIE : Gîndește-te însă prin ce pilde vei întări și aceasta. Căci nu cred că-ți vor lipsi.

CHIRIL : Se poate dovedi aceasta ușor prin foarte multe pilde. Dar cea dintîi va fi cea mai apropiată și despre care a scris însuși Moise. Căci cei ce se speriau numai la vederea egiptenilor, după ce au trecut Marea Roșie și au primit chipul (tipul) sfântului botez (căci s-au botezat întru Moise, «în nor și în mare», cum scrie înțeleptul Pavel), s-au arătat buni de luptă și în stare să se împotrivescă dușmanilor, dar prin Hristos. Căci s-a scris așa : «*Și a venit Amalec și războia pe Israel în Rafidin. Și a zis Moise lui Iosua : alege ție bărbați puternici și ieșind dă lupta cu Amalec mîine. Și iată eu voi sta pe vîrfurile muntelui cu toiagul lui Dumnezeu în mîna mea. Și a făcut Iosua precum i-a zis lui Moise și ieșind a dat lupta cu Amalec. Iar Moise și Aaron și Or s-au suit pe vîrfurile muntelui. Și a fost cînd ridică Moise mîinile, biruia Israel ; iar cînd lăsa mîinile, biruia Amalec. Iar mîinile lui Moise erau grele. Și luînd o piatră au pus-o sub el și a șezut pe ea, și Aaron și Or sprijineau mîinile lui, unul de o parte, altul de alta. Și au fost mîinile lui Moise sprijinite pînă la apusul soarelui. Și a sfărîmat Iosua pe Amalec și tot poporul lui cuucidere de sabie. Și a zis Domnul către Moise : scrie aceasta spre pomenire în carte și dă-le la urechile lui Iosua, că voi șterge cu totul pe Amalec din cele de sub cer. Și a zidit Moise jertfelnic Domnului și a chemat numele Lui : Domnul este scăparea mea, căci cu mîna ascunsă bate pe Amalec din neam în neam*» (Ieș 17, 8—16).

PALADIE : Și care e înțelesul celor scrise ? Căci nu înțeleg prea bine.

CHIRIL : Socotesc că nu e nimic greu în ele pentru cei ce voiesc să vadă. Căci auzind că Iisus primește porunci de la Moise, ce poți presupune altceva decât aceea că deși Cuvîntul era Dumnezeu, s-a făcut sub lege, după înfățișarea omenității, și S-a supus într-o anumită privință poruncilor date prin Moise, în diferite feluri, aci răbdînd tăierea împrejur după trup, aci plătînd drahma. Și așezîndu-Se sub lege împreună cu cei de sub lege, a spus limpede : «*N-am venit să stric Legea, ci s-o plinesc*» (Matei 5, 17). Dar deși S-a coborît sub lege pentru omenitate, totuși și așa a fost Dumnezeu și Mîntuitor și Izbăvitor al întregului popor. Căci alegîndu-și din tot poporul Israel și din tot nea-

mul bărbați puternici, adică pe Sfinții Apostoli și pe cei chemați prin credință (cărora li s-ar putea spune cu dreptate: «*Iar voi sînteți neam ales, proeție împărătească, neam sfînt, popor agonisit de Dumnezeu*». I. Petru 2, 9), a dat luptă împreună cu ei cu stăpînitorul veacului acesta, despre care Însuși Stăpînul tuturor, Cel ce biruiește toate, a spus: «*Acum este judecata veacului acesta, acum stăpînitorul veacului acesta se va scoate afară*» (Ioan 12, 31). Iar dumnezeiescul Ioan îi încununază cu o laudă strălucită și pe cei ce au biruit împreună cu El și cu El, zicînd: «*Vă scriu vouă tineri, că sînteți tari și ați învins pe cel viclean*» (I Ioan 2, 14). Sau nu e adevărat ce spun?

PALADIE.: Foarte adevărat.

CHIRIL: Dar Moise a spus că lupta trebuie să se dea mîine. Căci faptele de biruință ale lui Hristos nu s-au săvîrșit în vremea Lui. Ci s-au săvîrșit în timpul următor și apropiat, adică după Moise și după Lege. Apoi Moise se urcă pe un vîrf de munte, de unde să poată privi lupta și isprăvile lui Iisus în cursul ei. Căci se urcă în chip moderat și învățătura legii spre a putea privi de departe felul luptei lui Hristos¹¹⁹. Și ridicînd Moise mîinile, biruia Israil; iar lăsîndu-le în jos, slăbea și biruia Amalec. Căci nu întregul Israil a rămas nebiruit de diavol și de orice dușman, care voiește cu strășnicie să-l omoare, ci numai cei ce au ținut să se modeleze după chipul lui Hristos, prin aceea că au purtat ocară Lui, adică cinstita cruce. Pentru că mîinile întinse în aer, desemnează în chip vădit forma crucii¹²⁰. Iar cei ce n-au primit crucea, s-au făcut ușor de călcat de dușmani, neavînd acest ajutor. Deci cînd întinde Moise mîinile, desemnînd forma crucii și cade Amalec slăbit, aceasta îi arată pe cei ce biruiesc prin cinstita cruce pe Satana și alungă pe dușmani. Iar cînd îl vedem lăsînd mîinile și pe Amalec biruind, vom înțelege pe cei supuși și biruiți de diavol, pentru că n-au voit să primească crucea. Acestora le-a spus și Hristos: «*Amin, amin zic vouă, de nu veți crede, că Eu sînt, veți muri în păcatele voastre*» (Ioan, 8, 24).

Iar mîinile lui Moisé sînt grele și abia pot fi ridicate și cu greu sînt întinse, spre a desemna cinstitul chip al crucii, arătînd, cred, prin ghicitură, că Israil nu era destul de pregătit să primească credința și cu mare zăbavă și greutate voiește să primească ocară lui Hristos. De

119. Cei ce se ridicau din lege la o înălțime în înțelegerea ei, vedeau de mai înainte biruința lui Hristos asupra diavolului care voia să oprească omenirea de-a înainta spre viața veșnică.

120. Unii din Israil au ajutat la venirea lui Hristos și la biruința Lui: proorocii, apostolii. L-au ajutat ridicîndu-și mîinile spre cer, sau ținîndu-le întinse ca să înfățișeze ființa lor, ca o cruce, însușindu-și crucea lui Hristos.

aceea bine spune și dumnezeiescul Pavel că crucea este iudeilor smin-teală. «Și luînd, zice, o piatră, au pus-o sub el și a șezut pe ea, și Aaron și Or au rezemat mîinile lui, unul de o parte, iar altul de alta». Piatră aleasă, piatră prețioasă și cinstită, piatra cea din capul unghiului este Hristos (I Petru 2, 7; Isaia 28, 16). Pe El odihnindu-se (căci șederea arată odihna) cei mai buni și mai învățați din Israil, rămășița aleasă a focului, își întind mîinile, adică primesc crucea, sprijinindu-i și susținîndu-i spre aceasta Hristos, care e închipuit de Or și de Aaron, fiind cugetat în același timp ca judecător și ca arhiereu ^{120 b}. Căci Or era judecătorul nepărtinitor, iar Aaron, arhiereul prin har al israeliților, spre mîntuirea prin credință. Căci aceasta socotesc că înseamnă ceea ce s-a spus prin glasul proorocului Isaia : «Și dacă nu ne-ar fi lăsat Domnul Dumnezeu urmași, ne-am fi făcut ca Sodoma și ne-am fi asemănat cu Gomora» (Isaia 1, 9).

După ce a căzut cel ce se împotriva, adică Amalec, «scrie, îi zice, spre pomenire în carte și dă-le la urechile lui Iisus». Căci faptele lui Hristos aveau să se întindă, prin scrisul sfinților evangheliști, spre pomenire îndelungată și fără sfîrșit. Și a poruncit să fie dusă scrierea la urechile lui Iisus. Căci scrierile sfinților, aducînd laude și cinstiri lui Hristos, sînt ca un dar închinat Lui.

Iar după ce a căzut și a fost biruit Amalec, Moise a ridicat un jertfelnic lui Dumnezeu și i-a pus numele : «Domnul este scăparea mea». Acesta încă este un chip (tip) al lui Hristos. Căci Domnul ni S-a făcut nouă scăpare. Pentru că a biruit pe căpetenia veacului acesta și a călcat stăpînirea morții, întrucît s-a adus pe Sine jertfă nepătată pentru noi, spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu și Tatăl. Deci altarul a fost chip (tip) al lui Hristos, căruia i se cuvine cu adevărat numele : «Domnul meu, scăparea mea».

PALADIE : Așa zic și eu. Drept gîndești.

CHIRIL : Iar bătînd Hristos cu mîna ascunsă pe Amalec cel spiritual (inteligibil) și biruindu-l, a pus stăpînire peste neamuri și a răpit vasele aceluia, cum Însuși zice (Matei 12, 29), legînd pe cel tare. Căci turma supusă înaintea aceluia, adică pe cei din neamuri, i-a unit cu turma mai veche. De aceea a și spus : «Și alte oi am, care nu sînt din staulul acesta ; și acelea trebuie să le aduc ; și vor asculta de gla-

120 b. Hristos e în lege în mod umbrat, dar tot El dă onora să înțeleagă că El e înțelesul mai înalt al legii și tot El se arată aflîndu-se ca o piatră prețioasă la temelie ei, odihnindu-i de oboselile cerute de ea, în acest înțeles al ei. Și tot El este cel ce ține mîinile onora din lege întinse ca să-și modeleze ființa în chipul crucii lui Hristos. Și o face aceasta ca Arhiereu și Judecătorul desăvîrșit, ajutînd pe unii din legea veche să-și însușească o viață întipărită de cruce prin jertfelnicia ei și să vibreze în conștiința lor de judecata ce o va face la sfîrșit Hristos cu ei.

sul Meu ; și va fi o turmă și un păstor» (Ioan 10, 16). Căci Hristos este după Scriptură pacea noastră, care, «a făcut din cele două lumi una și a dărâmat peretele din mijloc al despărțiturii, și vrajba în trupul Lui, și a desființat legea poruncilor în dogme» (Efes. 2, 14—15) și a împăcat într-un om nou pe cei din tăierea împrejur și pe cei din netăierea împrejur ¹²¹.

Poți vedea iarăși această mare taină, ca în umbră și în ghicituri, în cele scrise îndată după cele spuse adineaori de noi. «Și a auzit, zice, Ietro, preotul din Madiam, socrul lui Moise, toate câte le-a făcut Domnul poporului Său ; că a scos Domnul pe Israil din Egipt. Și a luat Ietro, socrul lui Moise, pe Sefora, femeia lui Moise, după lăsarea ei la el, și pe cei doi fii ai ei, numele unuia Gherson, însemnînd : nemernic am fost în pămînt străin, și numele celui de al doilea Eliezer, însemnînd : Dumnezeu tatălui meu, ajutorul meu și m-a scos pe mine din mîna lui Faraon. Și a venit Ietro, socrul lui Moise, și fiii și femeia, la Moise în pustie, unde era tăbărit pe muntele lui Dumnezeu. Și vestiră lui Moise zicînd : Iată, socrul tău Ietro vine la tine, și soția și cei doi fii ai tăi cu el. Și a ieșit Moise întru întîmpinarea socrului său Ietro și s-a închinat lui și l-a sărutat și s-au îmbrățișat unii pe alții și i-a dus pe ei în cort. Și a povestit Moise socrului său toate câte le-a făcut Domnul lui Faraon și egiptenilor din pricina lui Israil și toate necazurile ce li s-au întîmplat lor pe drum și cum i-a scos pe ei Domnul din mîna lui Faraon și din mîna egiptenilor. Și s-a minunat Ietro de toate bunătățile pe care le-a făcut lor Domnul, că i-a scos pe ei Domnul din mîna egiptenilor și din mîna lui Faraon. Și a zis Ietro : Binecuvîntat este Domnul, că a scos pe poporul Său din mîna egiptenilor și din mîna lui Faraon. Acum am cunoscut că mare e Domnul peste toți dumnezeii, pentru că i-a smerit pe ei. Și a adus Ietro, socrul lui Moise, ardere de tot și jertfe lui Dumnezeu. Și au venit Aaron și toți bătrînii lui Israil să mănînce pîine împreună cu socrul lui Moise înaintea lui Dumnezeu. Și a fost a doua zi, a șezut Moise să judece poporul. Și a stat tot poporul înaintea lui Moise de dimineața și pînă seara. Iar văzînd Ietro toate câte le-a făcut poporului, a zis : Ce este aceasta ce faci tu poporului ? Pentru ce șezi tu singur și tot poporul stă înaintea ta de dimineața pînă seara ? Și a zis Moise socrului său : Pentru că vine poporul la mine să ceară

121. Hristos a făcut pe Iudei și pe celelalte neamuri una în timpul Său, care e deasupra acestei despărțiri. A depășit prin aceasta legea cu poruncile de caracter de dogmă. Dar legea era și un semn al luptei trupului împotriva duhului și era dată celui din urmă ca un mijloc de înfrinare a trupului, dar fără succes. Întărind prin prezența Sa ca Dumnezeu duhul omenesc, a copleșit pornirile de răzvrătire ale trupului și l-a făcut să se unească cu duhul. În acest plan s-au putut uni Iudeii cu neamurile.

dreptate de la Dumnezeu. Căci când se ivesc între ei neînțelegeri și vin la mine, judec pe fiecare și-i învăț pe ei poruncile lui Dumnezeu. Și zise socrul lui Moise către el : Nu faci bine lucrul acesta, nu poți tu să-l faci singur. Iar acum ascultă-mă pe mine și te voi stătui și va fi Dumnezeu cu tine. Fii tu poporului în cele ce sînt către Dumnezeu și vei duce cuvintele lor către Dumnezeu. Și mărturisește-le lor poruncile lui Dumnezeu și legea Lui și le arată lor căile pe care să umble și faptele pe care să le facă. Și tu alege din tot poporul bărbați puternici și vor judeca poporul» (Ieș. 18, 1—22).

PALADIE : Ia, te rog, pe fiecare în parte și mi-o lămurește.

CHIRIL : Oare nu vei recunoaște că Madianitul este de neam străin și din neamuri ? Căci nu odrăslise din rădăcina lui Avraam. Dar era de altfel și el preot și închinător al religiei naturale răspîndite în acel timp pe pămînt. Se închinau și ei, cum se spune de multe ori. Căci credeau și ei în felul lor unui Dumnezeu preainalt, ca și Melchisedec. Dar primeau și alți zei, numărînd în rînd cu El și cele mai deosebite făpturi, pămîntul și cerul, soarele și luna și pe cele mai însemnate dintre stele. Iar vechiul păcat al acestei stricăciuni și rătăcirii a străbătut și s-a întins pînă la noi. Așa cugetă rătăcind și azi unii din Fenicia și Palestina, care se numesc pe ei înșiși temători de Dumnezeu. Ei merg pe calea unei religii de mijloc, nefiind alipiți curat nici obiceiurilor iudeilor, nici celor ale elinilor, ci stăruind și împărtășindu-se în amîndouă părțile. Proorocul Ilie certa pe israeliții care îmbrățișaseră odinioară acest mod de-a cugeta, zicînd : «Pînă cînd vei schiopăta cu amîndouă picioarele ? De este Domnul Dumnezeu, mergeți după El, iar de este Baal, mergeți după el» (III Împ. 18, 21). Deci și Ietro era unul care avea, după cît se pare, o astfel de religie. De aceea cînd află cele făcute de Dumnezeu spre mîntuirea lui Israil, cucerit de mărturisirile mărețe și minunate, vine cu toată casa și cu tot neamul la sfîntul Moise. Iar acesta cînd l-a văzut, l-a primit și l-a dus cu bucurie în cort, și i-a povestit mai amănunțit faptele mărețe ale puterii dumnezeiești și minunile mai presus de orice cuvînt. Căci mulțimea celor ce rătăcesc, adică neamurile, sînt chemate la pocăință, întii prin cele despre Dumnezeu, apoi aleargă de la sine spre legea dumnezeiască, adică spre învățătura prin legea scrisă. Astfel aleargă la primul cort. Căci legea introduce numai. Apoi înduplecate de vechile istorisiri, se mișcă și la hotărîrea de-a cugeta că Dumnezeu este unul și singur, pe urmă și la datoria de a-i aduce Lui roduri. Căci auzind Madianitul istorisirea lui Moise, zice : «Acum am cunoscut că mare este Domnul peste toți dumnezeii, pentru că i-a smerit pe ei. Și a adus Ietro, socrul lui Moise,

arderii de tot și jertfe Domnului». Așadar, și catehizarea introducându-ne prin vechiul Testament în învățătura elementară, ne duce la primele începuturi ale cunoștinței de Dumnezeu.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Iar pe cei catehizați prin Lege îi desăvârșește Hristos. Iar când zic lege, înțeleg iarăși Vechiul Legământ. Astfel față de Ietro, Moise s-a folosit numai de istorisirile despre Dumnezeu. Prin aceasta l-a dus la hotărîrea de-a mărturisi fățiș că nu e alt Dumnezeu, decît numai Cel Unul, Cel prin fire și cu adevărat. Iar aceasta e prima credință a catehumenilor, adică aceea prin care se despart de părerile politeiste și primesc pe Dumnezeu Cel cu adevărat Unul și prin fire.

Iar Aaron l-a învrednicit pe Ietro și de o masă și l-a chemat la mîncare de piine. «Căci a venit, zice, Aaron și toți bătrînii lui Israil, să mănînce piine împreună cu socrul lui Moise înaintea Domnului». Căci Hristos, Aaron cel mai adevărat, ne desăvârșește pe noi cu piinea cea vie. Dar îi desăvârșește nu numai pe cei din neamuri, ci împreună cu ei și pe cei aleși din Israil, al căror chip (tip) sînt bătrînii. Iar trebuința de-a mîncă piinea în fața Domnului Dumnezeu are și ea nu o mică însemnătate pentru sfințenie. Căci ce stă așa de mult sub privirea lui Dumnezeu, ca masa tainică (mistică) și jertfa și cei ce se împărtășesc de ea ?¹²².

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Dar odată desăvârșiți prin Hristos, ne înălțăm la o înțelegere mai înaltă decît învățătura din lege. În fine, chipul clar al acestui fapt îl vom vedea fără osteneală (greutate), primind ca icoană clară a lui pe Moise și pe Ietro. «Căci dumnezeiescul Moise judecînd, zice, și tot poporul stătea înaintea lui de dimineața și pînă seara». Dar Ietro i-a dat un sfat, pe care l-a prețuit Moise, și înțelegînd că e foarte bun, l-a primit. «Și a ascultat Moise de glasul socrului său și a făcut cîte i-a spus lui». Dar oare cel ce e în stare să dea un sfat și o părere mai bună, nu trebuie cugetat ca avînd și o înțelegere mai înaintată ?

122. A mîncă împreună piinea tainică, sau a se hrăni împreună cu Hristos făcut om atotcurat și jertfit Tatălui, înseamnă a se face împreună fii ai Lui și frați ai Fiului Unuia Născut, devenind și ei curați și în dispoziție de jertfă. Fapta aceasta îi pune pe cei ce o săvîrșesc sub privirea iubitoare a Tatălui, împreună cu Fiul Lui. Masa luată împreună produce o comunicare ușoară, sau o comuniune între cei ce iau parte la ea. Iar masa luată în dispoziție curată nu tulbură această comunicare și nu o slăbește prin porniri trupești de poftă și vrajbă. Hristos a făcut prin adunarea tuturor în trupul Său plin de duhul de jertfă să înceteze zidul despărțitor nu numai între ei și Dumnezeu, ci și între ei înșiși. Dispoziția Lui de jertfă însușită de ei, dărîmă zidul dărîmător (despărțitor) al egoismului păcătos dintre ei. În El, aflat în starea de jertfă, ce ne-o comunică și nouă, găsim pacea între noi și Dumnezeu și între noi înșine. «El este pacea noastră» (Efes. 2, 14).

PALADIE : Așa spun și eu.

CHIRIL : Că desăvîrșirea prin Hristos ne ridică la o cunoștință neasemănat mai bună și mai înaltă decît învățătura (cateheza) legii, o arată ușor Sf. apostol Pavel care se păgubește, cum zice el însuși, cu bucurie de cîștigurile din lege pentru înălțimea cunoașterii lui Hristos, socotindu-le că sint gunoaie, ca să cîștige pe Hristos. Iar proorocul Ieremia zicea către cei ce prețuiesc cele date prin Moise, dar nu primesc desăvîrșirea prin Hristos : «*Cum ziceți : înțelepți sintem și legea Domnului este cu noi ? În zadar s-a făcut condeiul mincinos al cărturarilor. Rușinați au fost înțelepții, izbiți și prinși. E vreo înțelepciune în ei, odată ce-au respins cuvîntul Domnului*» (Ier. 8, 8—9).

Nouă însă, care nu respingem cuvîntul mîntuitor al lui Dumnezeu (căci primim cu bucurie vestirile venite prin Hristos), ni s-a făcut El însuși înțelepciunea de la Dumnezeu. Deci i-am întrecut și în înțelegere pe cei din lege ; și cei ce au fost catehizați prin istorisirile legii, mîncînd pîinea înaintea Domnului, am învățat să grăim și să cugetăm cele mai înalte decît ea. Căci Ietro dă sfaturi și Moise îl ascultă. Iar Ietro e reprezentantul celor din neamuri și Moise al celor de sub lege¹²³.

PALADIE : Drept ai spus.

CHIRIL : Așadar, desăvîrșirea prin Hristos și puterea tainelor Lui, ne face și înțelepți și mai tari ca moartea, nimicind pe Amalec cel ascuns și spiritual (inteligibil), adică pe Satana. Și foarte drept a spus Psalmistul : «*Cu Dumnezeu vom birui și El va nimici pe cei ce ne necăjesc pe noi*» (Ps. 59, 13). Iar vorbind despre noi cei împodobiiți de strălucire prin credință, a zis iarăși către El : «*Că laudă puterii lor Tu ești și întru numele Tău se vor veseli toată ziua*» (Ps. 88, 17—18). Să ne lăudăm așadar în Hristos noi, cei mîntuiți, și pe El să-L avem «scut al buneii voiri», după Scripturi (Ps. 5, 12).

Iar chip (tip) și icoană clară a acestui lucru ne este iarăși ceea ce e scris la sfîrșitul cărții a doua a Împăraților, unde se spune : «*Și s-a sculat David dimineața. Și a fost cuvîntul Domnului către Gad proorocul, văzătorul, pentru David, zicînd : Acestea zice Domnul : îți arăt trei pedepse, alege-ți una din ele, să vină asupra ta. Și a intrat Gad la David și i-a vestit și i-a zis : Alege-ți ce vrei, să vină trei ani foamete în pămîntul tău, sau să fugi trei luni dinaintea dușmanilor tăi, care te vor urmări, sau să fie trei zile ciumă în țara ta ? Acum deci gîndește-te și vezi ce cuvînt să răspund Celui ce m-a trimis. Și a zis David către Gad :*

123. Cei ce vin din neamuri la Hristos, înțeleg mai bine legea veche decît evreii, pentru că văd deschiderea ei spre Hristos, spre ținta ei, spre desăvîrșirea umanului în Hristos. Ei închid legea la îngustimea literei, nu văd dinamica ascunsă în ea.

Strîmte îmi sînt toate trei din toate părțile. Dar mai bine să cad în mîinile Domnului, că multe sînt îndurările Lui; numai în mîinile oamenilor să nu cad. Și și-a ales David ciuma. Și erau zilele seceratului grîului și a dat Domnul moarte în Israil de dimineața pînă la ora prînzului. Și a început pieirea în popor și au murit din poporul Domnului de la Dan pînă la Beer-Șeba șaptezeci de mii de bărbați. Și a întins îngerul lui Dumnezeu mîna asupra Ierusalimului ca să-l nimicească pe el. Și I S-a făcut milă Domnului și a zis îngerului care făcea nimicire în popor: Destul, trage mîna ta. Și îngerul lui Dumnezeu sta lîngă aria lui Aravna Iebuseul. Și văzînd David pe îngerul care lovea în popor, a zis către Domnul: Iată eu sînt păstorul, eu am păcătuit, eu păstorul am făcut rău. Dar aceste oi, ce au făcut? Să fie dar mîna Ta peste mine și peste casa tatălui meu. Și a venit Gad la David în ziua aceea și a zis lui: Suie-te și clădește Domnului jertfelnic în aria lui Aravna Ebuseul. Și s-a suit David, după cuvîntul lui Gad proorocul, precum i-a poruncit lui Domnul. Și s-a uitat Aravna și a văzut pe împăratul și slugile lui venind către sine. Și a ieșit Aravna și s-a închinat împăratului cu fața la pămînt. Și a zis Aravna: Ce este că a venit domnul meu împăratul la robul său? Și a zis David: Să cumpăr de la tine aria ca să zidesc jertfelnic Domnului și să înceteze moartea în popor. Și a zis Aravna către David: s-o ia domnul meu, împăratul, și să aducă jertfă Domnului ce voiește. Iată boii spre ardere de tot, iar carele și uneltele boilor vor sluji de lemne. Toate le-a dat Aravna împăratului. Și a zis Aravna către împărat: Domnul Dumnezeu să te binecuvinteze pe tine. Și a zis împăratul către Aravna: Nu, ci cumpărînd voi cumpăra de la tine în schimb. Și nu voi aduce Domnului Dumnezeului meu ardere de tot în dar. Și a cumpărat David aria și boii cu cinci zeci de sicli de argint. Și a zidit acolo David jertfelnic Domnului și a adus ardere de tot și jertfe de pace. Și s-a milostivit Domnul asupra țării și a încetat moartea în Israil. (II Împ. 24, 11 ș.u.).

PALADIE: Și care este înțelesul acestora? Căci e greu de aflat.

CHIRIL: Cu adevărat e greu de aflat și de prins. Dar voi strînge în puține cuvinte cuprinsul textului și apoi mă voi întoarce la înțelesul lui: Privește deci, Paladie, ca în oglindă și ca în niște chipuri șterse taina lui Hristos și modul iconomieii cu privire la noi.

PALADIE: Fă aceasta și Dumnezeu să ne dea puterea să înțelegem.

CHIRIL: Ascultă deci. Căci încep să spun. Din pricina mîniei dumnezeiești s-a pornit moartea asupra poporului Domnului și pînă la ora prînzului nimicitorul a lovit cu putere, fără să-l împiedice nimic. Dar

vrind să-și întindă mina spre Ierusalim, l-a oprit Dumnezeu. Iar văzînd David pe înger, l-a rugat pe Dumnezeu, spunînd că el a păcătuit și e mai bine și mai drept să fie omorît păstorul și conducătorul decît oile, care n-au păcătuit. Apoi poruncindu-i Dumnezeu, ridică altar în aria lui Aravna, pe care a cumpărat-o împreună cu boii care treierau, cu cincizeci de sicli. Iar după ce a ridicat dumnezeiescul jertfelnic, a adus jertfele pe el, arderi de tot și jertfe de pace. Și așa a încetat nimicirea și a fost oprită moartea de mai înainte. Și adaugă Sfînta Scriptură că la început altarul era mic, dar pe urmă a adăugat la el Solomon. Sau nu vei recunoaște că acesta este cuprinsul pe scurt al textului?

PALADIE : Așa este. Dar spune care e înțelesul lui lămurit?

CHIRIL : Oare nu știi că firea omenească, s-a rostogolit, cum admit toți, în moarte și ștricăciune, stîrnind mînia Făcătorului, în pîrga neamului nostru, adică în Adam? Căci acesta disprețuind la început porunca dumnezeiască, a auzit : «*pămînt ești și în pămînt vei merge*» (Fac. 3, 19).

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : De dimineața, așadar, adică de la cele dintîi timpuri ale veacului acesta, a stăpînit moartea peste pămînteni, pînă la ora prînzului, adică pînă la vremea mesei. Căci cînd a venit timpul sfintei mese, adică al celei tainice în Hristos, pe care mîncăm pîinea cea din cer și de viață făcătoare, s-a desființat moartea cumplită și de neocolit din vechime la porunca lui Dumnezeu. Și a fost domolit nimicitorul abia, cînd a voit să-și întindă mina nimicitoare și asupra celor ce locuiesc în sfînta cetate, în Ierusalimul spiritual (inteligibil). Deabia atunci a fost oprit, prin porunca lui Dumnezeu. «*Lasă acum, zice, destul este*». Iar sfînta cetate este Biserica, ai cărei locuitori sînt cei desăvîrșiți prin pîinea cea vie spre sfințenie. Despre această cinstită și măreață cetate, a amintit și dumnezeiescul David, zicînd : «*Lucruri slăvite s-au spus despre tine, cetate a lui Dumnezeu*» (Ps. 86, 3). Căci și în noi a locuit Hristos, care este viață și Făcătorul de viață¹²⁴. De aceea și alungă Dumnezeu pe nimicitorul de la cei sfinți, ca nemaitrebuind să-l biruiască arătarea sfintei mese, pe care o închipuie timpul prînzu-

124. Hristos e «pîinea vie», e hrana fundamentală ca Persoană vie și de viață făcătoare. Căci El ne hrănește, dîndu-ne spre mîncare și spre îmbibare în noi umanitatea Lui plină de Dumnezeire. El ni Se dă spre asimilare prin dragostea Lui, fără să înceteze de-a fi Persoana izvoritoare de dragoste, de viață, de putere. Cînd te umbrește cineva în mod desăvîrșit, ți se dă întreg ca mîncare, fără să înceteze de-a exista mereu, pentru a ți se da mereu. Și tu faci la fel cu cel pe care-l iubești. Nu-l mîncînc pe acela fără voia lui, ci el însuși mi se dă din iubire spre hrană. Inseși această dăruire desăvîrșită ca semn al iubirii, mă eliberează și pe mine de egoism, mă sfințește.

lui. Deci ne-a scăpat Hristos, înțeles în persoana lui David. Fiindcă văzînd El moartea nimicînd pe pămînteni, s-a făcut rugător pentru noi la Tatăl. Căci S-a adus pe Sine **Insuși** pentru noi și S-a supus de bună-voie morții, iar prin aceasta a domolit pe nimicitor, spunînd că păcatul este al Lui. Nu pentru că a făcut păcatul, ci pentru că, precum zic Scripturile: «*Acesta păcatele noastre le poartă și pentru noi suferă dureri și între cei fărădelege S-a socotit*» (Isaia 53, 1), cu toate că «*nu știa de păcat*»; «*și pentru noi blestem S-a făcut*» (Gal. 3, 13). Și zice că trebuie să sufere mai bine păstorul decît oile. Căci Păstorul cel bun și-a pus sufletul Său pentru oi¹²⁵. Apoi la îndemnul lui Dumnezeu, dumnezeiescul David, zidind un altar acolo unde a văzut pe îngerul nimicitor stînd în nelucrare (căci l-a văzut pe el la arie, zice), a adus lui Dumnezeu arderi de tot și de pace (acestea erau feluri și chipuri de jertfe cerute de lege). Prin *arie trebuie să înțelegi Biserica*, la care ajungînd nimicitorul s-a oprit, în sfîrșit, și s-a desființat moartea și și-a retras nimicitorul mina, odinioară cumplită și nimicitoare. Căci este *casa vieții celei după fire*, adică a lui Hristos. Iar Biserica spunem

125. Cum spune David: că păcatul este al lui, nu al oilor păstorite, prefigurează pe Hristos care va spune și El că păcatul este al Lui ca păstor și cere să suporte El moartea pentru oameni. Deosebirea e că David a păcătuit de fapt și n-a fost omorît. Pentru că era totuși om care nu putea să nu păcătuiască și nu și-a dat viața pentru cei conduși. Hristos însă n-a avut păcat și totuși a murit pentru noi; sau tocmai de aceea a murit pentru noi, ca noi să nu mai murim. Sensibilitatea extremă a lui Iisus, netocită de păcat, trăiește păcatul nostru ca al Lui și primește cu toată inima moartea pentru noi, cum nu o poate face nici un om. Prin aceasta pornește din El un val de iubire, care îi face pe toți să se unească cu El cel ce moare biruind moartea. Căci Hristos primind moartea pentru noi dintr-o astfel de iubire, o înfrînge în Sine și apoi în toți cei alipiți de Sine. Dacă este Dumnezeu — și nu se poate să nu fie ca o culme atotcurată a existenței — El trebuie să meargă pînă unde a mers în Hristos cu iubirea Sa. Iubirea e mai tare ca moartea. Dar iubirea desăvîrșită, a Lui Hristos se arată în primirea morții exclusiv pentru alții. El se depășește pe Sine total în moartea primită. Dar în depășirea totală de sine iese și din limitele ce I le impune moartea. Moartea este ultima expresie a neputinței omului de-a depăși grija de sine, frica de-a se pierde. E drept că Iisus manifestă în Ghetsimani și o frică de moarte. Dar această frică arată numai că a luat moartea reală. Ea nu este expresia unui egoism. Răstignit, El se roagă pentru cei ce-L răstignesc și spune: «*Părinte, în mîinile Tale îmi dau sufletul Meu*» (Luca 23, 46). El înfruntă frica reală de moarte, pentru ca să le dea și celor ce vor merge după El prin moarte puterea să înfrunte această frică.

Iisus depășește grija de Sine pentru că în El nu e nici o umbră a egoismului ca păcat. Dar tocmai de aceea moare pentru alții, din mila pentru ei, din voința de a-i elibera de moarte, biruind moartea în umanitatea Sa, din exclusivă răspundere pentru ei. În acceptarea total voluntară a morții pentru alții, e și puterea de biruire a morții. O biruiește pentru că nu-L invadează fără voia Lui, ci e primită în El de bunăvoie. O stăpînește din momentul în care o primește. Dar nu o primește producîndu-și-o. El manifestă prin aceasta și pentru cei ce l-o produc. Moartea Lui este actul iubirii desăvîrșite față de orice formă de păcat și față de toți oamenii. Dar depinde de ei ca să-L primească în această stare de jertfă din iubire biruitoare a morții ca să se biruiască moartea și în ei. Dacă-L primesc cu credință, puterea Lui prin care primind moartea și pentru El, a biruit-o această putere îi va duce și pe ei la înviere.

că este prin asemănare și chip, arie. Căci în ea se adună ca niște snopi sau spice cei secerăți din vecuirea lumească prin cuvîntul sfinților secerători, adică al apostolilor și evangheliștilor, ca să fie dusă în curțile de sus și așezați, ca într-o jitiță domnească, în Ierusalimul ceresc, ca un grîu curat, după lepădarea faptelor și cugetelor nefolositoare și de prisos, care sînt închipuite prin pleavă. Căci și Hristos a spus sfinților Apostoli: «Oare nu ziceți voi că mai sînt patru luni și vine secerișul? Iată vă spun vouă: Ridicați ochii voștri și priviți holdele că sînt de pe acum albe pentru seceriș. Cel ce seceră primește plată și adună rod spre viața veșnică» (Ioan 4, 35—36). Și iarăși: «Secerișul este mult, iar lucrătorii puțini. Rugați-vă deci Domnului secerișului, ca să scoată lucrători la secerișul Său» (Matei 9, 37—38). Seceriș spiritual cred că a numit mulțimea celor ce vor avea să creadă, iar secerători a spus că sînt cei ce au în minte și în inimă cuvîntul dumnezeiesc, care este «viu și lucrător și mai ascuțit ca orice sabie cu două tăișuri și străbate pînă la despărțitura sufletului și a duhului, a încheieturilor și a măduvei» (Evr. 4, 12). Prin numele de arie și fericitul Botezător a indicat Biserica, zicînd așa despre Hristos: «Eu vă botez pe voi cu apă, dar vine Cel mai tare decît mine, Căruia nu sînt vrednic să-i dezleg cureaua încălțămintelor. Acela vă va boteza cu Duh Sfînt și cu foc; a Cărui lopată este în mîna Lui și va curăți aria Lui și va aduna grîul în jitiță, iar pleava o va arde în foc nestins» (Luca 3, 16—17).

Această arie spirituală (inteligibilă), adică Biserica, a cumpărat-o Hristos cu cincizeci de sicli, adică nu cu un preț neînsemnat. Căci s-a dat pe Sine Însuși pentru ea. Și a fixat în ea altarul. Și fiindcă El Însuși este liturghisitorul (căci s-a făcut arhiereu) și El Însuși jertfa, S-a adus pe Sine Însuși în chipul (tipul) vițelului care treiera¹²⁶ și S-a făcut ardere de tot și jertfă¹²⁷. Căci în Hristos s-a surpat peretele despărțitunii și noi cei ce eram odinioară depărtați și despărțiți, din pricina păcatului, ne-am unit prin El și în El cu Dumnezeu și Tatăl, desființînd

126. E un preot superior cel ce se aduce lui Dumnezeu pe sine însuși pentru alții, nu niște daruri impersonale, sau pe alții (ca în păgînism), deci cel ce e și preot, și jertfă. Dar preotul suprem, sau Arhiereul prin excelență, este Cel ce este atît de valoros și are o atît de mare iubire, încît se aduce jertfă pentru toți. Calitatea aceasta nu o poate avea decît Hristos Fiul lui Dumnezeu făcut om. El se poate aduce pentru oameni, căci e om, dar pentru toți oamenii căci Cel ce se aduce ca om e și Fiul lui Dumnezeu. El pune în simțirea Sa de solidaritate cu oamenii, frații Săi, imensitatea iubirii dumnezeiești. Dar Hristos e și altar pe care se aduce jertfă. Căci suferința Sa de jertfă e trăită în El însuși, ca pe locul cel mai înalt în fața Tatălui. Nu putea înălța jertfa Sa mai aproape de Tatăl, ca în Sine însuși.

127. El e «jertfă de pace», jertfa păcii, pentru că a înlăturat pricina egoismului despărțitor de Dumnezeu din umanitatea Sa și starea aceasta și-o comunică și altora, odată cu despărțirea egoistă dintre oameni.

vechea dușmănie. Căci El este pacea noastră, cum zice Scriptura (Efes. 2, 14).

PALADIE : Atunci prin vițelul care treieră vom înțelege pe Hristos? În ce chip?

CHIRIL : Oare nu a numit, iubitule, legea lui Moise pe sfinții ucenici viței ce treieră? Căci a spus : «*Să nu legi gura bouului care treieră*» (Deut. 25, 4). Aceasta înțelegînd-o foarte limpede fericitul Pavel zice : «*Au de boi se îngrijește Dumnezeu? Au nu de noi zice? Căci pentru noi s-a scris, că cel ce ară, cu nădejde să are și cel ce treieră, cu nădejde să treiere, că se va împărtași*» (I Cor. 9, 9—10). Așadar și fericții ucenici sînt viței, după chipul Celui dintii, adică al lui Hristos.

Dar Hristos este vițel care treieră și în alt înțeles. Prin El se face curățirea și lepădarea lucrurilor de prisos, adică a împrăstierilor și a gîndurilor trupești privitoare la lume, care sînt și ele hrana focului, ca și pleava. Iar ridicîndu-se altarul pe care s-a adus jertfa de pace și arderea de tot, s-a desființat ceea ce ne întrista. Căci a ascultat Domnul pămîntul și a fost oprită nimicirea. Pentru că jertfindu-Se Hristos pe Sine pentru noi, s-a desființat moartea și s-a biruit stricăciunea, deoarece Dumnezeu Cel ce poate toate, își pleacă urechea gata de ascultare la toate rugăciunile tuturor, căci zice : «*Încă grăind tū voi zice : Ce este?*» (Isaia, 45, 1).

Iar cînd zice că altarul de la început era mic și că s-a adăugat la el pe urmă, arată înaintarea Evangheliei în cursul timpului ; deosemena puținătatea sfintelor Biserici la început și înmulțirea lor în timpurile de după aceea. Căci se lărgesc mereu altarele, adăugîndu-se mereu alte Biserici la cele dintii și sporind la o mulțime nenumărată popoarele, care s-au izbăvit prin jertfa lui Hristos ; avîndu-L pe El jertfitor și victimă sfîntă de jertfă și Stăpîn al Bisericii închipuită prin arie.

PALADIE : Cuvîntul e limpede și invederat. Căci e alcătuit cu bun meșteșug.

CHIRIL : Oare nu recunoști și tu, fără să te îndoiești cîtuși de puțin, că Hristos este viața și răscumpărarea tuturor ?

PALADIE : Doar știi că recunosc. Căci așa gîndesc.

CHIRIL : Căci unul pentru toți a murit, Cel ce a fost prețul pentru toți. Și și-a dat sufletul Său schimb pentru al nostru, punînd friu răutății diavolului și oprind pira păcatului ce ne tiraniza, împotriva noastră și limbuția neînfrînată ce-i acuza pe toți de păcate.

PALADIE : În ce înțeles ?

CHIRIL : Deoarece a împărțit păcatul peste noi cei de pe pământ, fiind noi aplecați din tinerețe spre cele rele, cum s-a scris (Fac. 6, 5), și inima tuturor tinzind cu stăruință spre încercarea și spre voința de a le săvârși, am căzut în mod necesar sub osînda morții. Căci călcarea legii dumnezeiești și disprețuirea voilor Stăpînului, are ca pedeapsă moartea. Stricîndu-se (corupîndu-se) astfel firea oamenilor, S-a milostivit Făcătorul de noi ; drept aceea S-a făcut Unul-Născut om și a purtat trup supus prin fire morții, ca suportînd pentru noi moartea ce atîrna asupra noastră, să desființeze păcatul și să oprească pe Satana care ne acuza, întrucît *am achitat în El pedepsele vinovățiilor pentru păcat*. Căci «*Acesta ridică păcatele noastre și pentru noi suferă dureri*», după cuvîntul proorocului (Isaia, 53, 4). Sau nu cu rana Lui ne-am vindecat noi ? ^{127b}.

PALADIE : Adevărat. «*Căci S-a rănit pentru păcatele noastre și a fost în chinuire și în rană*» (Isaia 53, 5).

CHIRIL : S-a desființat așadar păcatul odată ce Hristos a pățimit pentru noi, și în mod necesar nu se mai strigă împotriva celor sfințiți prin Hristos ¹²⁸. Aceasta ne-o arată limpede proorocul Zaharia, spunînd printr-o vedenie : «*Și a ieșit îngerul cel ce grăiește întru mine și a zis către mine : Privește cu ochii tăi și vezi aceasta ce iese. Și am zis : Ce este ? Și a zis : Aceasta este măsura care iese. Și a zis : Aceasta este lărădelegea lor în tot pămîntul. Și iată un talant (o greutate) de plumb ce se ridică. Și iată o femeie a șezut în mijlocul măsurii. Și a aruncat piatra plumbului în gura ei. Și am ridicat ochii și am văzut. Și iată două femei*

^{127-b.} Se afirmă aci atît ideea juridică a suportării sau achitării de către Hristos a pedepsei pentru vinovăția păcatelor noastre, cît și sensul transformator al minții adusă de El ca vindecare a noastră prin rana Lui. Între ele nu este o deosebire. Rana de pe urma păcatului suportată cu răbdare, întărește firea, o vindecă. Dar suportînd-o, ne-am și achitat de pedeapsa de pe urma păcatului. Dumnezeu a creat firea astfel ca să sufere de pe urma păcatului și ca astfel să se îndrepte. Aceasta pricinuieste lui Dumnezeu satisfacție. Nu e o mulțumire pentru faptul că suferim de pe urma păcatului, să vadă împlinindu-se o, echivaloare. Ci e o mulțumire pentru că vede că omul răbdînd rana pedepsei firești de pe urma păcatului, se vindecă firea omului și el se va feri în viitor de păcat.

^{128.} Păcatul se desființează prin pătimirea lui Hristos, pentru că ea a fost opusul radical al egoismului. Intensitatea dragostei față de Dumnezeu în firea Lui omenască a fost așa de puternică, încît a făcut-o desăvîrșit iubită de Tatăl. Dar ea îi umple și pe cei ce se unesc cu Hristos. Aceasta cu atît mai mult, cu cît e și o dragoste față de ei, care li se comunică și lor împărțîndu-i de trupul Său jertfit Tatălui pentru ei. Dragostea față de Tatăl în numele lor, se unește cu dragostea față de ei. Și ea îi face pe ei să se unească cu El în dragostea față de Tatăl, ca să aibă ca răspuns dragostea Tatălui față de ei. Jertfa lui Hristos întipărită în ei ca dragoste a Lui față de ei și cu dragostea Lui față de Tatăl, îi sfințește și pe ei. Numai jertfa sfințește, căci biruiește orice egoism.

care ieșeau și duh era în aripile lor. Și ele aveau aripile ca aripile de barză. Și au ridicat măsura între pământ și cer. Și am zis către îngerul ce grăia întru mine : Unde duce acestea măsura ? Și a a zis către mine : Ca să-i zidească ei casă în Babilon și să o pregătească și să o pună pe ea acolo spre pregătirea lui» (Zaharia 5, 5—11).
Voiești să vorbim iarăși de fiecare și să le privim cite una ?

PALADIE : Foarte mult.

CHIRIL : Așadar proorocul a văzut o măsură ieșind din Ierusalim. Iar întrebînd ce este, îngerul i-a spus : «*Această este fărădelegea în tot pământul*». E ca și cînd ar fi spus : cu această măsură se măsoară păcatele oamenilor de pe tot pământul din toate timpurile. Căci abia cînd păcatul nostru ajunge la o mărire vădită, legiuitorul supărat aduce pedepsele. Pentru că rabdă de multe ori din fireasca Sa iubire de oameni și suportă greșelile, nemîniindu-se pentru totdeauna înainte de împlinirea măsurii¹²⁹. De aceea a zis către Avraam : «*Nu s-au împlinit încă păcatele Amoreilor pînă acum*» (Fac. 15, 16). Iar Hristos a spus fariseilor care Îl supărau fără frîu : «*Și voi ați împlinit măsura părinților voștri*».

Ieșind așadar măsura, se ridică talantul plumbului și se aruncă în măsură femeia care plinește măsura și care primește în gura ei piatra plumbului. Apoi dumnezeiescul înger : Aceasta este fărădelegea.

PALADIE : Încă nu e limpede cuvîntul.

CHIRIL : Va fi. Și nu peste mult. Talantul (greutatea) plumbului este Hristos, care se ridică, adică se înalță prin cruce și se arată plin de mărire prin însușirile Dumnezeirii. Căci «*Dumnezeu L-a preainălțat pe El și i-a dăruit Lui nume, care este mai presus de tot numele*» (Filip. 2, 9). Și așa închide gura păcatului, după cuvîntul Psalmistului : «*Și toată fărădelegea își va astupa gura ei*» (Ps. 106, 42), fiind oprită de la pîrile împotriva celor ce-au păcătuit din slăbiciune

129 Dumnezeu nu mai rabdă păcatele lumii de-abia cînd ajung la plinătatea lor. Iar aceasta înseamnă cînd oamenii nu mai pot da îndărăt din perversitatea lor. E și o chestie de calitate, nu numai de cantitate. Potrivit cu aceasta, pedeapsa, sancțiunea ce se naște din ele, este și ea definitivă și cum nu se poate cugeta alta mai mare. Dumnezeu îi lasă în chinurile lor eterne, pentru că nu-i ridică din această supremă perversitate fără voia lor. Neputința lor de-a se bucura de oarecare ușurare e una cu voința lor de perversitate totală. Perversitatea ajunge pînă acolo că tot ce e rău e numit bun, ca să poată fi săvîrșit fără rușine, ba chiar în aplauzele multora, iar ce e bun e numit rău, ca să poată fi luat în ris, în aplauzele celor mai mulți. Atunci Dumnezeu îi lasă în iadul socotit de ei răi, pentru că nu-i face buni și să se bucure de bine, fără voia lor. Dar crucea lui Hristos, cum se spune în continuare, a pus în lumina clară binele ca opus răului. Ea este opusul lăudăroșeniei. Ea e smerenie, e înfrînare, e iubire adevărată de oameni și de Dumnezeu. Răul devine tot mai opus crucii. Prin aceasta se face tot mai evident ca rău.

și au fost îndreptați din credință. Căci dacă Dumnezeu este Cel ce se îndreptează, cine va osîndi?» (Rom. 8, 33—34).

Și dacă Hristos a pățit pentru noi, cum s-ar mai fi convenit să se ceară și de la noi să suferim pedepsele pentru păcatele noastre?

PALADIE : Foarte drept ai grăit. Căci au fost îndreptați în Hristos și au respins pîra din pricina păcatului. Dar așa fi tare bucuros să aflu, pentru care pricină e închipuit Hristos prin plumb iar fărădelegea apare în chipul femeii.

CHIRIL : Și aceasta e ușor de văzut din Sfintele Scripturi. Căci Hristos e asemănat și cu multe alte lucruri, putîndu-se înțelege cele ale Lui, prin calitatea celor care îl închipuiesc.

PALADIE : Ce vrei să spui?

CHIRIL : El ni s-a făcut nouă bază și siguranță și fundament necălțit și temelie nesfărîmată. De aceea s-a numit piatră. *«Iată, Eu pun, zice, în temeliiile Sionului piatră aleasă, în capul unghiului, cinstită. Și cel ce crede în ea, nu se va rușina»* (Isaia, 28, 16). De asemenea El este piatră prețioasă, strălucitoare și minunată, a Bisericii, comoara noastră duhovnicească. Căci a fost numit mărgăritar. *«Asemenea este, zice, Împărăția cerurilor cu un neguțător care caută mărgăritare frumoase. Și aflînd un mărgăritar de mare preț, mergînd a vîndut toate cîte le avea și l-a cumpărat»*. (Matei, 13, 45—46). Iar El ne-a unit pe noi prin Sine cu Dumnezeu și Tatăl, desființînd dușmănia în trupul Lui, precum este scris (Efeseni 2, 16). De aceea a spus către Tatăl și Dumnezeu Cel din ceruri, despre cei îndreptați prin credința în El: *«Părinte, vreau ca precum Eu și Tu una sîntem, așa și aceștia să fie una întru noi»* (Ioan 17, 24)¹³⁰. De aceea s-a numit piatră de cositor. Căci prin cositor se leagă cele ce sînt de legat¹²¹. Așa spune Dumnezeu prin glasul lui Zaharia, arătîndu-ne pe Fiul Său, Care va veni și va pleca la vremea rînduită. *«Și se vor bucura și vor vedea piatra de cositor în mîna lui Zorobabel»* (Zaharia 4, 10). Deci așa l-a numit și aici talant de plumb.

Iar motivul pentru aceasta, îl voi spune acum. Argintul necurățit topindu-se împreună cu plumbul, se curăță foarte bine, plumbul atrăgînd în chip firesc la sine petele argintului împreună ars. Așa ceva

130. În trupul Lui, în care nu mai e nici o dușmănie față de Tatăl, căci nu mai e nici o poftă egoistă, adunîndu-se toți și devenind toți ca El, în El toți sînt una, precum este cu Tatăl, nu numai ca Dumnezeu, ci și ca om. În trupul Lui s-a înlăturat dușmănia între toți.

131. Hristos este un fel de cheag spiritual între toți cei ce voiesc. Pe toți îi îmbrățișează cu iubirea Lui. Pe fiecare îl face să simtă iubirea Lui, dar și îndemnul de-a fi în El cu toți, de-a iubi în El pe toți.

a îndeplinit pentru noi Hristos. Unindu-se cu noi cei necurați tru-
pește și duhovnicește, a topit murdăria din noi. Căci ridică păcatele
noastre, ca noi pentru El și prin El să fim curați și strălucitori ¹³². De
aceea proorocul Ieremia muștrind mulțimea Iudeilor care nu vor primi
curățirea lui Hristos, zicînd: «*A lipsit suflătorul de la foc, a lipsit
plumbul, în deșert bate argintarul argintul, răutățile lor nu s-au to-
pit, pentru că Domnul i-a lepădat pe ei*» (Ieremia 6, 29—30).

Vezi că dumnezeiasca Scriptură a știut că, curățirea argintului
nu se poate face fără plumb? Așadar, fiindcă pe noi cei lepădați
ne-a curățit Hristos, El S-a asemănat cu plumbul. Și El astupă
gura păcatului, arătat în chipul femeii. Căci femeia e simbolul slă-
biciunii și al plăcerii și toată fărădelegea se lucrează prin acestea.
Pentru că mintea stricată (coruptă) mai întâi de plăcere pentru aceasta
sau pentru aceea, moleșindu-se, părăsește ostenele ce o duc la
virtute. Și așa sufletul omului cade în păcat. De aceea se numesc unii
mai degrabă iubitori de plăcere, decît iubitori de Dumnezeu. Și pentru
aceea le zice și proorocul celor ce, din pricina slăbiciunii sufletului,
s-au îmbolnăvit de păcat și de moleșala viciului. «*Întăriți mâinile mo-
leșite și genunchii slăbiți*» (Isaia 35, 3).

PALADIE: E destul despre aceasta. Spune-mi acum, perechea de
femei care duc fărădelegea în pămîntul Babilonului, ce voiesc să
arate?

CHIRIL: S-a astupat, așadar, prietene, gura fărădelegii prin Hris-
tos. Căci am fost îndreptați în El și am fost izbăviți de vină și a în-
cetat pîra fărădelegii împotriva noastră. Pentru că acesta a fost
tot scopul venirii la noi a Celui ce a suferit moartea din pricina noas-
tră ca noi și pentru noi, iar apoi a înviat. Căci nu se putea să fie bi-
ruită viața de moarte. Dar unii n-au crezut Evangheliei lui Hris-
tos. Deci neprimind răscumpărarea din păcat, poartă iarăși povara
lui, punînd-o pe capetele lor din pricina slăbiciunii cugetului, a mo-
leșelii minții și a lipsei de bărbăție a sufletului. Aceștia sînt purtați
în toate părțile de orice duh rău și împinși la tot felul de necurăție,
își dau cea mai mare silință spre cele rele. Iar semnul silinței este
aripa, care spune că e de barză. Și barza e un soi de pasăre, care dă
tîrcoale celor mai rău mîfosoare dintre bălți și-și adună hrana din
mocirlă și din murdărie. Deci cei ce își cheltuiesc silințele spre în-

132. Nu numai iertați de păcate în mod juridic datorită plății ce-a dat-o Hris-
tos pentru ele prin jertfa Lui, ci sîntem curățiți de ele prin faptul că El, Cel curat,
se unește cu noi, extinzînd și la noi curăția Lui. Bunătatea unuia se întinde la cel cu
care conviețuiește. Bunătatea lui Hristos se întinde la toți care îl primesc în ei.

tinăciune, cu drept cuvînt pot fi socotiți ca avînd aripi de barză. Și ei au formă femeiască și moleșiți, ca unii ce s-au făcut după chipul păcatului care-i tiranizează. Căci precum cei ce sînt sub Hristos și împreună cu El s-au făcut chipul Lui prin sfințenie, așa s-au făcut după chipul fărădelegii și la fel cu ea cei ce s-au împovărat cu el și s-au hotărît să conviețuiască cu patima necurată.

Și duc măsura în Babilon și îi caută casă acolo, lucru care socotesc că indică și el, ca prin ghicitoră, că dacă nu îmbrățișează cineva cele aduse nouă prin Hristos și nu voiește să astupe gura păcatului, îndreptîndu-și toată silința numai spre necurății, va ieși din sfîntul Ierusalim, adică din sfînta maică a celor întii născuți, din frumoasa cetate de sus și ducînd povara greu de purtat a păcatului, se vor sălășlui în Babilon, adică vor avea partea și soarta cu idolatrii necredincioși. Pentru că cei ce disprețuiesc răscumpărarea prin Hristos sînt egali cu necredincioșii. De aceea zice Mîntuitorul: *«De-ți va greși fratele tău, mergi, muștră-l pe el între tine și el singur. Și de va asculta, ai cîștigat pe fratele tău. Iar de nu va asculta, ia cu tine pe unul sau doi, ca în gura a doi sau trei martori să stea tot cuvîntul. Și de nu va asculta nici de aceștia, spune Bisericii. Iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie tie ca un păgîn și vameș»* (Matei 18, 15—17).

Deci e limpede și întărit de mărturia întregii Scripturi dumnezeiești că toată îndreptarea și toată răscumpărarea e în Hristos.

CARTEA A PATRA

**Cel chemat de Dumnezeu la îndreptare și răscumpărat,
trebuie să-I urmeze Lui și să se lepede
de toată moleșeala ce duce la patimi
și să se silească mai degrabă
să viețuiască după rânduială și cu avînt tineresc**

E, deci, un lucru primejdios, Paladie, pe cît se vede, ba aș spune și foarte urît și cu totul nebunesc, să nu voim să luptăm cu bărbăție împotriva patimii și a păcatului, ci moleșindu-ne în plăceri necuvenite și înfundîndu-ne cu mintea în moliciunile nebărbătești, să ne depărtăm de buna îndrăznire spre virtute, cu toate că ne e dat prin Hristos să ne putem înălța spre toate cele de laudă. La aceasta ne îndeamnă și preafericitul Pavel, zicînd : «*În sfîrșit, fraților întăriți-vă întru Domnul și în toată puterea tăriei Lui*» (Efeseni 6, 10) ¹³³.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Deci vom dobîndi putere în Hristos. Dar nu cred că va ajunge cineva fără osteneală să lupte cu avînt împotriva patimilor și să poată ridica la aceasta mintea sa.

PALADIE : Așa zic și eu.

CHIRIL : Lucrul acesta clar și ușor de înțeles, nu-l cuprind cei ce merg în jos, dar cei ce se ostenesc îl înțeleg îndată. Dar s-a și scris : «*Bărbatul întru osteneală se ostenește luiși și abate de la sine pieirea sa*» (Prov. 16, 28). Socotesc că e o prostie chiar și numai a cugeta că se pot înfăptui lucruri deosebite cu osteneală puține. Dar oare nu e cel mai prețios lucru dintre toate a ne mîntui sufletul și a lupta pentru viața noastră ? ¹³⁴

PALADIE : Desigur, așa e.

133. Dacă virtutea este tărie (de la vir-bărbat), patima este moleșeală, lipsă de voință, slăbiciune, supunere sub porniri inferioare. Libertatea nu se arată decît în facerea continuă a binelui. Iar în libertate e putere. Dar puterea aceasta ni se sporește în Hristos. Căci El e deplin stăpîn pe Sine, fiind cu desăvîrșire bun.

134. Puterea ce ni se dă de Hristos nu ne scutește de efortul nostru. E de trebuință o conlucrare între noi și harul lui Hristos. Puterea ce ne vine de la Hristos întărește puterea noastră.

CHIRIL : Dar acest lucru prețios care admite luptători, socotești că-l pot înfăptui cei ce luptă bine și cu încordare, fiind și rațional ca aceștia să poată învinge, sau cei ce se împrăștie cu plăcere în desfătări și aleg viața ușuratică în locul celei bune?

PALADIE : Cum s-ar putea îndoi cineva că nu pot să învingă cei ce suferă de boala nepăsării, ci numai cei mai strădalnici pot să-l obțină?

CHIRIL : Vom zice deci că cei ce și-au luat rămas bun de la ostenele și au îmbrățișat moleșeala și dezmierdările, le va fi aceasta spre cinste și laudă?

PALADIE : Ba, de loc.

CHIRIL : Urmează, așadar, că se cuvine să fie lăudați cei ce se ostenesc mai mult și că nici unul nu va ajunge să fie vestit fără luptă.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Deci se cuvine, Paladie, să mergem drept spre cale de laudă și să ne deprindem în bărbăția care duce la virtuți și în curajul cel mare și lăudat de dumnezeiasca Scriptură și atât de obișnuit și iubit sufletelor sfinților. Căci le-a spus dumnezeiescul David celor ce tindeau spre aceasta, zicînd : *«Îmbărbătați-vă și să se întărească inima voastră, toți cei ce nădăjduiți spre Domnul»* (Ps. 30, 25). Iar o minte care a ajuns la aceasta înainte de alții, dobîndește o asigurare și zice : *«Domnul e luminarea mea și Mîntuitorul meu, de cine mă voi teme? Domnul e ocrotitorul vieții mele, de cine voi tremura?»* (Ps. 26, 1). Căci nenumărate sînt smintelile din jurul nostru. Dar întrece numărul lor mulțimea dracilor, care ne ațîță la păcat. La acestea se adaugă sălbăticia mai josnică a plăcerilor dorite de firea noastră : lăcomia și mîndria, pizma vecină cu omorul, cu ura, cu bîrfirile și cu celelalte rele asemănătoare. Cei ușor de artras de acestea, care nu se ating, așa zicînd, nici cu vîrfurile degetului de încercarea de a le birui, dăruiesc fără întîrziere biruința dușmanilor, fiind aruncați la pămînt ca un fruct pe jumătate copt — după cuvîntul proorocului — și puși fără luptă sub picioarele patimii. Dar cei iubitori de virtute și buni, care tind după slava de sus și doresc să se împărtășească de viață în veac, se împotrivesc cu cea mai mare vitejie și cu cel mai mare curaj atacurilor patimilor proprii, mortificînd trupul și ridicîndu-se împotriva mișcărilor ce se ivesc în el și din el. În felul acesta resping cu bun meșteșug orice fel de răutate și de păcate, înfăptuiesc viața sfințită și nepătată. Acestora le grăiește și dumnezeiescul Pavel, zicînd : *«Stați deci, tari încingîndu-vă mijlocul vostru cu adevărul*

și îmbrăcînd platoșa dreptății și încălîndu-vă picioarele întru gătitura Evangheliei păcii, peste toate luînd scutul credinței, ca să puteți stinge toate săgețile cele aprinse ale vicleanului» (Efeseni 6, 14—16). Aceasta este armura duhovnicească completă, atotcuvenită sfinților. Pe aceasta ne poruncește și Mintuitorul Însuși să o dorim, deși în alt chip : «Să stea mijloacele voastre încinse, zice, și să aveți încălțăminte în picioarele voastre, și făcliile voastre să fie aprinse» (Luca 12, 35). A ne încinge înseamnă a fi bine încinși și strînși, pentru a putea răbda necazuri pentru bine și pentru iubirea de Dumnezeu ; a ne încălța picioarele înseamnă a fi gata și doritor de despărțirea de lume, spre a porni îndată ce legea dumnezeiască ar voi ca noi să plecăm ; a avea făcliile aprinse, înseamnă a nu suferi să viețuim în întuneric și neștiință, ci mai degrabă a păși în lumina cea întru Hristos, pe calea ce duce spre toate cele vrednice de laudă. Căci iudeilor care nu primeau să facă așa, le-a spus Hristos : «Pînă aveți lumina, umblați în lumină, ca să nu vă cuprindă întunericul» (Ioan 12, 35).

Așadar pe iubitorul de evlavie îl face strălucit și cunoscut rîvna spre virtute și bărbăția, însoțită de chibzuință.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Căci nu vom afla slava în iubirea moleșelii. Ci numai cînd va îmbrățișa cineva osteneala, va fi strălucitor și atotprobat. Astfel pînă ce petreceau fiii lui Israil încă în Egipt, spurcatul Faraon le-a pus supraveghetori cruzi și aspri la munci. Iar ei făcînd din viața aspră pusă asupra lor fără voie și cu silă o deprindere spre răbdare, din aceasta au scos mai mult folos decît pagubă. De aceea se temea Faraon de evrei, văzîndu-i că sporesc spre o mulțime ne-numărată. Și încercînd cu vicleșuguri să împiedice creșterea acestora, «le-a pus, zice, lor supraveghetori peste lucrări, ca să-i chinuiască pe ei în munci grele» (Ies. 1, 11). Dar planul acesta li se întoarce lor împotrivă. Pentru că chinuirea adusă peste ei le-a fost pricină de sporire, Dumnezeu cîrmuind astfel lucrurile și opunînd harul Său vicleșugurilor aceluia. «Căci cu cît îi apăsau, zice, cu atît se făceau mai mulți și se întăreau» (Ies. 1, 12).

Căci Satana aduce necazurile, scrișnind din dinți, asupra sfinților, și celor pe care și-i face Dumnezeu ai Săi, el li se împotrivesc necontenit. «Căci mîncările lui sînt alese» (Avac. 1, 16). Dar cei ce se ostenesc în necazuri, tocmai pentru că sînt încercați, se fac mai tari decît ele¹³⁵. Și răbdarea în nevoiețe îi face în chip neindo-

135. Viața comodă nu e un prilej de întărire a omului. Ea-l moleșește, îl slăbește, îl face rob plăcerilor și gata de toate compromisurile ca să scape de greutăți. Il anulează ca bărbat. Il dezlipește de bine.

ielnic mai slăviți. Încît cele prin care se urmărea întristarea și chinuirea lor, li se fac mai virtuos fără să vrea spre folos și cele prin care se plănuia surparea lor, îi fac mai tari.

Dar Faraon, după ce vede că planul său ajunge la un sfîrșit neașteptat și că prin cele ce îi necăjește lor le folosește, schimbă îndată chipul uneltirii. Și trimițînd după moașele evreilor, le spune: *«Cînd moșiți evreicele și va fi timpul nașterii, de vă fi bărbat omorîți-l, iar de va fi femeie, păstrați-o. Dar moașele s-au temut de Dumnezeu și n-au făcut precum le-a poruncit lor împăratul Egiptului și aduceau la viață pe pruncii bărbătești»* (Ieș. 1, 16—17). Zădărnîcindu-i-se această uneltire împotriva neamului și acest plan ucigaș, pentru că nu a lăsat Dumnezeu pe moașe să săvîrșească asemenea ticăloșie, trece la nelegiuirea fățișă și nemaivoind să asuprească pe ascuns, alege războiul în chip descoperit și poruncește omorîrea crudă a celor născuți. *«Și a poruncit Faraon întregului popor al său, zicînd: Tot pruncu-l bărbătesc, ce se va naște evreilor, aruncați-l în rîu, și tot pruncu-l femeiesc, lăsați-l viu»* (Ieș. 1, 22). Căci nu-l îngrijorează femeia, deoarece femeia este o ființă neubitoare de luptă și fără subțirime la minte. Dar îl supără bărbatul din două pricini: pentru că e înțelept și atotluptător. Deci îi este foarte plăcut și iubit balaurului ucigaș, adică Satanei, cugetul femeiesc al sufletului, muieratic și slab și pe lîngă aceasta lispit de darul înțelepciunii. Dar îi este dușmană și urită năzuința spre bărbăție, care biruiește moleșeala și e mai presus de frică; de asemenea, năzuința lui spre înțelepciune. De aceea ține în viață femeia, și renunță față de ea la sfatul și la planul ucigaș. Căci este o prostie a căuta să lupte cu cei care s-au așternut prin ei înșiși la pămînt, cu cei ce suferă de boala plăcerii de a se supune. Dar înecă, așa zicînd, pe bărbat, aruncîndu-l în valrile ispitelor. Aceasta îmi pare că o cîntă și o spune și dumnezeiescul David: *«De n-ar fi fost Domnul cu noi cînd s-au ridicat oamenii asupra noastră, de vii ne-ar fi înghițit pe cînd s-a iuțit mînia lor asupra noastră, apa ne-ar fi înecat; ca un șuvoi ar fi trecut prin sufletul nostru»* (Ps. 123, 1—3).

PALADIE: Așa este.

CHIRIL: Privește chipul uneltirii. Întîi i-a asuprit cu chinuri sălbatice, ca să nu sporească la o mulțime mare, urmărind planuri prea viclene prin acele chinuri. Fărădelegea era încă ascunsă și scopul tiranului nu era prea vădit. Dar s-a împotrivit, cum am spus adineaori, harul Celui îndurat. Căci asupriți fiind, ei creșteau în vigoare și număr. Apoi a voit să înarmeze moașele împotriva femeilor evreilor. Dar nici aceasta nu l-a lăsat Dumnezeu să o ducă la îndeplinire. Fo-

losindu-se, în sfârșit, de un al treilea și ultim fel de uneltire, a poruncit întregului său popor să începe partea bărbătească, ne mai vrînd să uneltească pe ascuns. Deci Satana se războiește nevăzut cu cei care i se împotrivesc bărbătește, dar își împarte uneltirea în trei chipuri. Și începe lupta cu planuri viclene, împiedicînd sporirea minții în virtute. Căci o face să se obosească în ostenele peste așteptare și să se slăbească în lupte aspre. Dar neputîndu-i aduce prin acestea nici o vătămare, căci Dumnezeu o ajută, stirnește adeseori pe cei ce ne sînt apropiați prin credință și de același neam și îi împinge spre ură și luptă. Despre aceasta mărturisește Pavel, zicînd : *«In primejdiile între frații mincinoși, în primejdiile din partea celor de un neam»* (II Cor. 11, 26). Iar cînd nu nimerește nici cu aceasta, deorace Cel ce luptă pentru sfinți le insuflă acelor frica dumnezeiască, ca și odinioară moașelor, ridică pe față pe supușii lui la sălbăticie șiucidere. Dar trebuie să se stăruiască și atunci în iubirea bunei îndrăzniri și în sîrguința spre bărbăție, știind că cel urît de acela, e scump, lui Dumnezeu. Căci l-a pus la socoteală și îl învrednicește de ocrotire pe cel care învinge moliciunea.

PALADIE : Sînt convins. Și cred că și aceasta se poate vedea din Sfînta Scriptură însăși. Căci nu pot lipsi din ea astfel de cugetări.

CHIRIL : Cu darul lui Dumnezeu îți voi spune că în cartea numită *Numeri*, care e a lui Moise, se zice : *«Și a grăit Domnul către Moise în pustia Sinai, în cortul mărturiei, în cea dintîi zi a lunii din anul al doilea de la ieșirea lor din pămîntul Egiptului, zicînd : Numărați tot neamul fiilor lui Israil, după neamurile lor, după casele familiilor lor, după numărul celor dintr-un nume, după capetele lor. Tot bărbatul de la douăzeci de ani și mai în sus, tot cel ce poate ieși la oaste în Israil, numărați-i pe ei în puterea lor, numărați-i pe ei tu și Aaron».* (Numeri 1, 1—3). Așadar, e limpede și din acestea că bărbatul și cel bun de luptă și ajuns la tinerețe, adică la o vigoare duhovnicească și la măsura vîrstei plinirii lui Hristos, a fost înscris în cartea lui Dumnezeu. Căci socotesc că nu pentru altceva e numărat bărbatul ajuns la douăzeci de ani și mai sus, decît ca să putem cugeta și noi că cel plăpînd și nedesăvîrșit la minte e respins ca nefolositor. Și acestea sînt proprii celor încă nevrîstnici, care n-au ajuns la măsura tinereții, pe care o hotărăște legea dumnezeiască : adică la anul douăzeci. Iar prețuit și numărat și cunoscut de Dumnezeu, după mulțime și neamuri și capete și pe nume, e bărbatul și cel în vigoare. De aceea

s-a spus odată prin Hristos sfinților Apostoli, aflați în vîrsta bărbătească și ajunși la măsura aceasta a cugetării : «Nu vă bucurați că vi se supun dracii, ci să vă bucurați că numele voastre au fost scrise în ceruri» (Luca 10, 20), iar altă dată iarăși : «Au nu se vînd două păsări pe un bănuș și nici una din ele nu cade pe pămînt, fără știrea Tatălui Meu Cel din ceruri ? Iar vouă și perii capului vă sînt numărați» (Matei 10, 29—30). Cînd spune că și perii capului le sînt numărați, socotesc că arată grija de ei.

Așadar, bărbatul și cel în vigoare e înscris în cartea lui Dumnezeu ¹³⁶⁻¹³⁷. Iar înscrierea s-a făcut prin Moise și Aaron, ca prin amîndoi să înțelegem pe Hristos Cel Unul, în Moise ca legiuitor și în Aaron ca arhiereu. Căci s-a făcut pentru noi deodată legiuitor și arhiereu bincredincios și nevinovat și prin mijlocirea Lui se face înscrierea acelor bărbați și fruntași în virtute în cărțile dumnezeiești ¹³⁸. Aceștia le-a grăit și înțeleptul Ioan, zicînd : *Vă scriu vouă, tinerilor, că sînteți tari și ați biruit pe cel viclean*» (I Ioan 2, 13). Aceștia sînt deci cei despre care am zis adineaori : *tot bărbatul de la douăzeci de ani și mai sus, tot cel ce iese în oastea lui Israil*».

Că pe aceștia îi ocrotește și îi învrednicește Făcătorul Cel iubitor de virute, poți să vezi ? Paladie, și din cele scrise în continuare : «*Și cu voi să fie căpetenia fiecărei seminții, după casele familiilor lor ; și acestea sînt numele celor ce vor fi cu voi*» (Num. 1, 4—5). Căci fiecare seminție își pune drept căpetenie, apărător, prin sfătuitor și propunător al celor ce trebuie făcute, pe cel mai fioros și mai luptător. Aceștia sînt închipuiți prin îngerii care sînt puși peste cei aleși și scriși în cartea vieții. Căci s-a scris despre orice drept : *Tăbări-va*

136-137. A fi înscris în «cartea» lui Dumnezeu înseamnă a fi înscris în memoria lui Dumnezeu. Dumnezeu privește la ei cu bucurie. Ei sînt la inima lui Dumnezeu, pentru că îl iubesc, pentru că răspund la iubirea Lui. Celor ce nu răspund iubirii lui Dumnezeu rămînînd în nepăsare, pe care Dumnezeu îi știe că nu vor răspunde iubirii Lui, nici El nu mai încearcă în zadar să le arate iubirea. Îi știe și pe ei, dar cu o știință potențială, teoretică, neactualizată.

138. În mod deosebit îi are în gînd pe cei ce se străduiesc să răspundă vocii Lui de a se dezvolta ca oameni adevărați și de a se mîntui, prin unirea cu El, prin imitarea Lui, Domnul Hristos. Căci El S-a făcut om, deci fratele cel mai bun al nostru. Aceasta e grija Lui : mîntuirea noastră, voința de-a ne ajuta în fiecare clipă în străduința de-a ne apropia de El. El ca legiuitor ne dă legi și sfaturi (inspiratii în conștiință) cum să lucrăm în fiecare clipă ; El ca arhiereu prezintă Tatălui jertfa Sa și rugăciunea Sa pentru noi. E Legiuitorul (Îndrumătorul) și Arhiereul (Sprijinitorul) nostru în fiecare clipă. Fiind înscrisi în El, se gîndește mereu la noi. Pe cei ce îi înscris Hristos în Sine, îi înscris pentru veșnicie. Căci El e veșnic și toate cîte le poartă în Sine, le poartă pentru veșnicie. Și înscriind pe fiecare cu numele Lui, îl înscris în unicitatea lui neconfundată. Căci avînd numele cuiva în Sine, îl are ca deosebit de toți. Deși numele de «Nicolae», d. ex. îl poartă mai multe persoane, dar fiecare îl are asociat cu împrejurările lui proprii, unice, ceea ce îl face unic. Astfel numele cuiva înscris în Hristos arată eternitatea lui în Hristos.

îngerul Domnului în jurul celor ce se tem de El și-l va izbăvi pe el» (Ps. 33, 7). Dar că ajutorul îngeresc ne e dat spre mîntuire după voia lui Dumnezeu, se poate învedera din toate părțile și socotesc că e de prisos să mai adun acum dovezile ¹³⁹.

PALADIE : Deci prin Moise și Aaron ca chip (tip), Hristos face înscrierea celor ce luptă bărbătește.

CHIRIL : Așa spun. La această tâlcuire ne duce ceea ce s-a scris la fericitul Daniil, cu un înțeles convingător.

PALADIE : Despre ce vorbești ?

CHIRIL : Spune că a văzut pe Tatăl, ca într-o vîrstă de bătrîn, împodobit de un păr alb, măreț în veșmintele Lui în chip de zăpadă. Și continuă : *«Și s-au deschis cărțile și S-a așezat Judecătorul. Și am văzut și iată venind pe norii cerului ca un Fiu al Omului și a ajuns pînă la Cel Vechi de zile și s-a închinat înaintea Lui. Și i s-a dat Lui stăpînirea și cinstirea și împărăția»*. (Dan. 7, 9, 10, 13—14).

Cînd a venit adică Unul Născut în chipul nostru, atunci a deschis Tatăl cărțile și s-a oprit judecata celor vinovați de păcat. Dar a îngăduit celor ce se luptă bărbătește să fie înscriși și să se numere în cetele cele de sus și să fie așezați în pomenirea lui Dumnezeu. Aud însă pe fericitul David care cîntă despre cei ce s-au înebunit împotriva lui Hristos : *«Să se ștergă din cartea celor vii și cu cei dreπți să nu se scrie»* (Ps. 68, 39). Căci cei ce au disprețuit blînda și iubitoarea de oameni purtare de grijă a lui Dumnezeu și Tatăl, au căzut din pricina unei cugetări slabe și au ieșit din viețuirea cea întru Hristos din lipsa bărbăției. Ei au fost chemați la nuntă, dar au respins din moleșeală și slăbiciune pe sfinții chemători la cină, zicînd unul : am cumpărat un pămînt, altul : mi-am luat temeie, și nu pot veni ¹⁴⁰. Auzi că toți zic : nu pot ? Căci mintea omenească abătîn-

139. Dumnezeu nu se ocupă numai El singur cu cei ce voiesc să se mîntuiască ci îi pune în mișcare și atenția tuturor sfinților și îngerilor față de ei, precum să le dea ca sprijinitori și pe preoți Dacă s-a folosit de Apostoli ca să le vorbească oamenilor despre El după înălțarea Lui, de ce nu S-ar folosi de toți slujitorii Lui vii și trecuți la El în acest scop ? De altfel poate cineva care iubește pe Hristos care știe de mîntuirea ce-o aduce Hristos celui ce-L primește, să nu vorbească oamenilor de Hristos, să nu-și arate dragostea față de ei, arătîndu-se preocupat de ei în fața lui Hristos, în convorbirea lor cu El în rugăciunile lor ? Hristos i-a înscris El în Sine pe cei ce voiesc și ei să fie înscriși prin Moise și Aaron. Dar era și un act al lor în această înscriere a acelor în Hristos. Și aceasta înseamnă să pună și cel mai apropiat de Hristos la inima Lui pe alți frați ai lor, prin rugăciunile lor. Nimeni nu trebuie să se gîndească numai la sine, sau numai la binele ce-l poate avea el de la Hristos. Și încă n-o poate face aceasta. Și nici Hristos nu o voiește aceasta. Căci Dumnezeu însuși ne-a făcut să ne gîndim și să ne îngrijim și de alții.

140. Cînd vine Hristos se oprește judecata pentru cei păcătoși. Căci li se dă putința să scape de păcate. Iar cei ce se folosesc de Hristos pentru a se mîntui sînt scriși în memoria lui Dumnezeu. Dar cei ce nu primesc pe Hristos, sînt șterși din

du-se spre plăcerea lumească, e slabă și plăpîndă pentru a lucra cele ale lui Dumnezeu. De aceea nu va fi părtaşă de sărbătoarea cerească și dumnezeiască.

PALADIE: Așadar, numai tînărul cu judecata întregă e în înscrisul Domnului Dumnezeu și în cartea celor vii, iar tot cel ce nu e astfel, e neprimit ?

CHIRIL: Vei cunoaște adevărul dacă te vei apropia cu o minte atentă și trează de cele scrise. Căci nu se înscrie numai cel ajuns la vîrsta tineretii și în anul al douăzecilea. Ci s-a adăugat tot bărbatul. Sau nu înțelegeți ce zic ?

PALADIE: Înțeleg.

CHIRIL: Deci dacă s-ăr cerceta felul bărbăției celei în Hristos și a celor ce sînt potrivite spre a putea dobîndi cît mai bine virtutea, s-ar vedea că se bucură de o înscriere proprie cei ce au înaintat pînă la atîta slavă, încît au ajuns bărbați și foarte luptători și s-au ridicat peste cugetul copilăresc. Dar atunci nu i se potrivește fiecăruia, prietene, un loc propriu și cuvenit de înscriere și slavă, pe măsura strălucirii celor săvîrșite ?

PALADIE: Da. O recunosc aceasta.

CHIRIL: Că doar nu va fi între sfinții apostoli cei ce nu e ca ei. Departe de aceasta !

PALADIE: Adevărat.

CHIRIL: Și e limpede că nu vom spune că se va rîndui între cei împodobîți la culme de strălucirea virtuții de multe feluri și între cei ce s-au nevoit cu îndrumarea cea mai după lege a vieții, cel ce nu e astfel. Dar va primi o moștenire, după măsura lui.

PALADIE: Drept ai spus.

CHIRIL: Deci întrucît au crezut în Mîntuitorul și Răscumpărătorul tuturor și prin sfîntul Botez ne-am îmbogățit cu tăria din cer și de sus — căci ne-am îmbrăcat în puterea din înălțime, fiind pecetluiti prin Sfîntul Duh — am fost așezați și noi în rîndul și numărul bărbaților și am fost scriși în cartea lui Dumnezeu. Dar este și aici o deosebire. Căci cei dintii în listă și mai aproape de Dumnezeu sînt cei mai curați și mai sfinți. Una e credința în Hristos. Dar nu toți care au crezut sînt în același fel și viață, într-unele egale, ci unii așa,

memoria lui Dumnezeu. Erau la Dumnezeu cărți și înainte. Dar nu erau scriși în ele oamenii. Sau erau însemnați într-un mod ce rămînea de confirmat. De acum se înscriu ca printr-o confirmare cei ce primesc pe Hristos și se șterg cei ce nu-L primesc. Aceasta pentru judecata de la sfîrșit. Cei ce nu vor fi scriși nu vor intra în împărăție.

alții altfel, după cuvîntul fericitului Pavel (I Cor. 7, 7). Deci cei ce stau în frunte prin cuviința vieții și de aceea sînt mai sfinți, vor avea primul loc în cartea dumnezeiască și în pomenirea lui Dumnezeu. Iar cei ce au un grad mai mic în sfințenie, pentru că e mai mic în virtute, vor fi, fără îndoială, la locul al doilea și între cei înscriși¹⁴¹.

PALADIE : Și cum s-ar putea face clar și lucrul acesta ?

CHIRIL : Din Scripturi. Căci acesta nu e un cuvînt îndrăzneț al nostru. Astfel după ce s-a făcut număratul bărbaților și al celor în vigoare, ne-a poruncit Dumnezeu tuturor iarăși un alt fel de înscriere. Căci s-a scris : *«Și a grăit Domnul către Moise în pustia Sinai zicînd: Numără pe fiii lui Levi după casele familiilor lor, după rudeniile lor, după popoarele lor. Toată partea bărbătească de la o lună în sus îi vei număra pe ei. Și i-a numărat pe ei Moise și Aaron din porunca Domnului, după cum le-a poruncit lor Domnul»* (Num. 3, 28). Făcîndu-se astfel înscrierea după semînția și după casele familiilor, Scriptura dă îndată toată socoteala, zicînd : *«Numărul întreg al fiilor lui Levi, pe care i-a numărat Moise și Aaron, din porunca Domnului, după semînțiile lor, toată partea bărbătească de la o lună în sus, douăzeci și două de mii»* (Num. 3, 39). Și adaugă îndată, zicînd : *«Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Numără pe tot bărbatul întîi născut al fiilor lui Israil de la o lună în sus și socotește numărul lor după nume. Și vei lua pe Leviți pentru mine, pentru toți cei întîi născuți ai fiilor lui Israil, și vitele Leviților pentru toate cele întîi născute între vitele fiilor lui Israil. Și a numărat Moise precum i-a poruncit lui Domnul și au fost toți cei întîi născuți parte bărbătească după numărul numelor de la o lună în sus, la socoteala lor, douăzeci și două de mii, două sute șaptezeci și trei. Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Ia pe Leviți pentru toți cei întîi născuți ai fiilor lui Israil și vitele Leviților pentru vitele lor și vor fi ai mei Leviții. Și răscumpărările celor două sute șaptezeci și trei care prisosesc peste Leviți din cei dintîi născuți ai fiilor lui Israil : vei lua cinci sicli de cap, după dragma cea sfîntă ; vei lua douăzeci de bani pentru siclu și vei da argintul lui Aaron și fiilor lui, răscumpărare pentru cei ce prisosesc între ei»*

141. Cei ce se gîndesc tot timpul la Dumnezeu cu toată ființa lor, îl înscriu pe Dumnezeu mai adînc în ființa lor. Dar prin aceasta și ei se întipăresc mai mult în memoria lui Dumnezeu. Cu cît strigi mai mult pe Dumnezeu în ajutor și cu cît pomenesti mai mult numele Lui, cu atît îl faci să se gîndească mai mult la tine. Cei ce sînt plini de Dumnezeu, se resimte și Dumnezeu de faptul că îl faci să fie mereu în tine. Cei ce nu sînt întru totul și neîncetat cu gîndul la Dumnezeu, nici Dumnezeu nu e neîncetat cu gîndul la tine și nu se resimte atît de prezența Lui în tine, sau a ta în El.

(Num. 3, 40 ș.u.). E un lucru adînc și anevoios, Paladie, să poți înțelege cele date aci.

PALADIE : Bine zici. Pune-ți totuși mintea la încordare, încrezător în Hristos dătătorul a tot binele.

CHIRIL : Observă că la prima conscripție s-a însemnat toată partea bărbătească de la douăzeci de ani, adică cel cu mintea întregă, bărbat și în vigoare, ca să poată împlini cele ce le vrea Dumnezeu. Dar ajunge cuvîntul despre aceasta. În cele două conscripții de pe urmă se înscrie însă din porunca dumnezeiască și sfîntă, toată partea bărbătească din seminția lui Levi, iar din cealaltă mulțime nu se numără partea bărbătească, ci întiul născut, de la o lună în sus. Și totalul copiilor levitici e douăzeci și două de mii, iar al întiilor născuți și celorlalți, două zeci și două de mii, și două sute șaptezeci și trei. Apoi poruncește Dumnezeu, să fie închinați Leviții pentru primii născuți. Iar fiindcă numărul celor din popor întrece sau prisosește un număr cu două sute șapte zeci și trei de capete, a hotărît legiuitorul că trebuie să se aducă pentru ei răscumpărare seminției levitice, ca să facă slujbe și să aducă jertfe și pentru ei, primind de la ei ca un fel de pată pentru stăruirea neimprăștiată în slujire. Sau nu recunoști că acesta e cuprinsul pe scurt al celor scrise ?

PALADIE : Recunosc.

CHIRIL : Deci spunînd aceasta, cuvîntul meu nu se abate de la scop, urmărind ceea ce se cuvine, și nu e lipsit de adevăr. Deci cînd se cugetă și se arată chibzuința cea întru Hristos se înscrie partea bărbătească, nearătîndu-se vîrsta trupului. Dar cînd trebuie pe lîngă acestea, să se însemne în înscrierea arătarea făcută în crednța și iubirea față de Hristos, e adăugată deosebirea care se observă în cei ce cred. Căci unii, deodată cu primirea credinței, se sîrguiesc și în sfințenia cu faptele și în acultarea de Dumnezeu. Iar alții nu se dăruiesc în întregime lui Dumnezeu, ci sînt împărțiți și spre cele din lume. De aceea, cu dreptate poruncește legiuitorul să fie cinstit mai mult decît celălalt, cel curat, închipuit prin neamul lui Levi ; și a poruncit să aibă primul loc în conscripție. Pentru aceea deci pomenește întii de neamul Leviților, iar lui îi urmează și îi este adăugată partea bărbătească și ceata celor întii născuți. Căci e foarte prețuit la Dumnezeu cel ce se cugetă ca aflîndu-se în bărbăția duhovnicească și după chipul lui Hristos, Care este primul născut. Astfel dumnezeiescul Pavel scrie unora care au slăbit în credință și s-au făcut muieratici în gânduri reci : *«copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, pînă va lua Hristos chip în voi»* (Gal. 4, 19).

Așadar, e primit în cartea lui Dumnezeu tot cel întâi născut în chipul lui Hristos, spre a fi bărbat și preaînțelept. Căci dintre cei de altă seminție e socotit în număr, cum am spus adineaori, nu toată partea bărbătească, ci numai cel întâi născut. Pentru că nu orice om se distinge în credință și în viață după chipul lui Hristos. Căci sînt mulți cei ce n-au crezut. Înscris și socotit în număr e numai primul născut, pentru Primul Născut în noi și în mulți frați (Rom. 8, 29). Dar dintre Leviți tot bărbatul e în conscripție și între cei aleși. Căci sfințitul e în întregime al lui Dumnezeu. Iar cei înscriși sînt de o lună și mai în sus. Pentru care pricină? Pentru că pruncia în Hristos a celor ce au crezut nu e lepădată de Dumnezeu. Iar puținătatea vârstei e un simbol al simplității în Hristos și al prunciei duhovnicești. Căci precum am spus că înscrierea celor atotluptători e bine și fără greșeală să se facă de la douăzeci de ani și mai sus, așa spunem că semnul clar al prunciei în Hristos e vârsta de la o lună în sus. Ceva asemănător spune și Pavel: «*Fraților, nu fiți copii la minte, ci fiți prunci în răutate. Iar la minte fiți desăvîrșiți*» (I Cor. 14, 20).

PALADIE: Să socotim deci că vom fi împreună părtași cu sfinții la cununile ce le-au dobîndit ei pentru capetele lor, îmbărbătîndu-se și sîrguindu-se cît mai mult după buna prețuire.

CHIRIL: Desigur, vom fi părtași și noi de darurile de care ei sînt plini și pe care le-au dobîndit prin osteneli și sudori. Căci ei ne umplu și pe noi de cele dăruite lor de iubirea lui Dumnezeu. Astfel dumnezeiescul Pavel a spus unora dintre cei ce-au crezut: «*Doresc să vă văd pe voi ca să vă împărtășesc ceva din darul duhovnicesc*» (Rom. 1, 11). Sau nu vei recunoaște că e un dar străin, ceresc și duhovnicesc, cunoștința neîntinată și nerătăcită despre Dumnezeu și știința despre toate cele prea bune?

PALADIE: Da, odată ce lucrul acesta este de viață făcător. Căci a ști limpede cine este din fire și cu adevărat Făcătorul tuturor și Dumnezeu, și care e viața, e calea cea mai bună care duce la viața veșnică și fără sfîrșit.

CHIRIL: Bine ai zis. Acestea învățîndu-ne și Hristos Însuși, a poruncit sfinților Apostoli, zicînd: «*În dar ați luat, în dar să dați*» (Matei 10, 8). Dar strălucirea sfinților e folositoare și celorlalți. Căci prin cinstirile de care se bucură ei se șterg oarecum greșelile noastre și privind la curajul celor mai slăviți, iubitorul de virtute Dumnezeu lasă păcatele celor mai slabi¹⁴². Să dai pîidă israeliții porniți

142. Pentru cinstirile ce le acordă Dumnezeu celor ce-l iubesc, iartă și greșelile celor mai slabi. Căci nu poate îndurera pe cei ce caută cu iubire la frații lor în pericol

fără friu spre neascultare și nelăsînd nici una din cele rele neîncercate, au stîrnit în chip necesar minia legiuitorului asupra lor. Și fiindcă cei ce l-au supărat așa de rău trebuiau să sufere pedepse, proorocul Ieremia face pentru ei rugăciuni. Dar ce răspunde Dumnezeu: «*Bătătorii străzile Ierusalimului și priviți și luați seama și căutați în piețele ei de veți afla vreun bărbat care face dreptate și caută credința și voi fi milostiv lor, zice Domnul*» (Ieremia 5, 1). Ba a zis că va ierta și pedeapsa Sodomei, de vor fi cinci oameni drepti și buni în ea. Așadar slava sfinților face uneori să nu trebuiască să fie pedepsiți îndată nici cei foarte păcătoși, îmblinzind iuțimea și domolind minia dumnezeiască. Iar celor ce au primit credința cu sinceritate, dar nu pot înainta pînă la atîta curaj încît să poată ajunge prin osteneți să se umple și de darurile (harismele) dumnezeiești, le face parte de cinstirile lor, învățîndu-i, pe cît se poate, și ducîndu-i spre tot ce place lui Dumnezeu și arătîndu-i părtași de biruințele bărbătești și cele ce le-au aflat ei numai prin multe osteneți, sădindu-le în sufletele altora¹⁴³. Că ne vom împărtași împreună cu sfinții de strălucirea aflată în ei și vom fi părtași la faptele lor vitejești, Dumnezeu amestecînd și confundînd, din bunătate și iubire de oameni, înfringerile noastre cu biruințele lor, și unind ceea ce e în lipsă cu ceea ce este mai desăvîrșit, ca să fie primit, se poate arăta clar și din aceasta.

PALADIE : Din care ?

CHIRIL : Moabiții și madianiții erau neamuri neevlavioase și barbare și locuiau pămîntul făgăduinței, pe care aveau să-l moștenească fiii lui Israil. Și fiindcă războiul era lingă ei, gîndindu-se că vor fi nimiciți și nu vor putea să se împotrivescă puterilor lui Israil, au încercat prin meșteșugul vrăjitorilor (magilor) și prin destoiniciile lor necredincioase să alunge pe dușmani. Dar după ce au făcut toate și n-au reușit să vatăme întru nimic, întrucît i-a sprijinit Dumnezeu (care l-a îndemnat și pe proorocul mincinos Valaam să-i binecuvinteze, cu toate că l-au plătit ca să-i blesteme), ajunși la cea mai de pe urmă

de-a se pierde. Iubirea e comunicantă. Duce bunurile de la unii la alții ca într-un circuit unificator. Dumnezeu nu-și poate închide iubirea față de unii numai la ei, cînd aceștia vor, din iubire, să se bucure și alții de iubirea lui Dumnezeu de care se fac părtași. Desigur, e vorba de frații lor slabi, nu de cei ce refuză din dispreț iubirea lor și a lui Dumnezeu. Dumnezeu face parte de iubirea Sa și celor iubiți de cei pe care îi iubeste, în urma rugăciunilor acestora, cum se spune în rîndurile următoare.

143. Dar cei mai slabi se fac părtași de darurile primite de cei ce s-au ostenit mai mult, nu numai pentru că Dumnezeu își întinde iubirea Sa și la cei iubiți de cei pe care îi iubeste, ci și pentru că aceia se lasă întrucîtva cucerii de pilda ostentelor celor ce au ajuns la asemenea cinstiri, începînd și ei să ostenească. Astfel Sfinții îi duc oarecum și pe alții mai slabi, dar iubiți de ei, «la ceea ce place lui Dumnezeu».

deznădejde, au cugetat întru ei că n-ar putea vătăma altfel pe israeliți, decît dacă aceia l-ar supăra pe Dumnezeu Care îi ajută, și ar porni lupta lipsiți de ajutorul de sus. Deci știind că bărbatul e fierbinte și pornit spre femeie și tinerețea nu e întărită împotriva plăcerilor preain-tinate de felul acesta, au trimis femei împodobite spre împreunare necuviincioasă cu Israeliții, prin a căror frumusețe erau cuceriti în-dată, oricine se îmbolnăvea ușor de cele ale trupului și era despărțit pe încetul de slujirea lui Dumnezeu, urmînd păreriile acelora și după curvie îmbolnăvindu-se de apostasie. Căci s-a scris: «*Și s-au închi-nat poporul lui Beelfeor*» (Num. 25, 3). Tot aceasta a spus-o Dum-nezeu și prin glasul proorocului: «*Și poporul care înțelege s-a îm-preunat cu curva*» (Osea 6, 14).

Deci s-a mîniat, și pe drept cuvînt, legiuitorul pentru acestea și n-au rămas israeliții nepedepsiți. Căci îndată au ajuns din pricina aceasta în nenorociri de nesuportat, cei ce au curvit fiind uciși de mîna fratelui și vecinului. Apoi Dumnezeu a poruncit lui Moise, vesti-torul dumnezeiesc, să înceapă îndată lupta cu madianiții zicînd: «*Răz-bună pedeapsa fiilor lui Israil din pricina madianiților și la urmă te vei adăuga la poporul tău... Și a grăit Moise către popor, zicînd: Înar-mați dintre voi pe bărbați și vă luptați înaintea Domnului împotriva Madianului ca să dați răzbunare lui Dumnezeu din Madian. Cîte o mie din fiecare seminție, din toate semințiile fiilor lui Israil să trimită să se lupte. Și au fost numărați din mîile lui Israil cîte o mie din fiecare seminție, douăsprezece mii de bărbați înarmați. Și i-a trimis pe ei Moise cîte o mie din fiecare seminție, cu puterea lor și pe Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron preotul, și vasele sfinte și trîmbițele de semnale în mîinile lor. Și au dat război asupra lui Ma-dian, cum a poruncit Domnul lui Moise. Și au ucis toată partea băr-bătească; și pe împărații lui Madian i-au omorît împreună cu răniții lor. Și pe Evi, și pe Rechen și pe Țur și pe Hur și pe Reba, cinci îm-părați ai Madianului, și pe Valaam fiul lui Beer, l-au ucis cu sabie împreună cu răniții lor. Și femeile lui Madian le-au luat în robie și averea lor și vitele lor, și toate agoniselile lor și puterea lor o au robit. Și toate cetățile lor cu locuințele lor și așezările lor le-au ars în foc. Și au luat toată prada lor și toate cele jefuite, de la om și pînă la dobitoc și le-au dus la Moise și la Eleazar preotul și la toți fiii lui Israil, robimea și cele jefuite și prada, în tabără din șesul Moabului, care este lîngă Iordan, în fața Ierihonului. Și au ieșit Moise și Eleazar preotul și toate căpeteniile adunării întru întîmpinarea lor, în afară de tabără. Și s-a mîniat Moise pe căpeteniile ostirii, pe cei peste mii și peste sute, care veneau de la război. Și le-a zis lor Moise: Pentru ce ați*

prins vie toată partea femeiască? Căci acestea au fost Israelitilor, după cuvîntul lui Valaam, prilej de călcare și de nesocotire a cuvîntului Damnului, din pricina lui Peor; și a fost bătaia Domnului în adunarea Domnului. Acum ucideți toată partea bărbătească de toată vîrsta ei și toată femeia care a cunoscut pat de bărbat ucideți-o. Și pe toate fetele care n-au cunoscut pat de bărbat, vi le țineți roabe» (Num. 31, 1 ș.u.).

Acestea poruncindu-le Dumnezeu, tinerii au fost aleși spre a fi folosiți pentru trebuința războiului. Și din fiecare seminție au fost luați cei ce erau mai obișnuiți cu răbdarea și mai cercați, ca cei ce erau cinstiți de fiecare să se facă laudă a întregului și slava părții să treacă asupra plinătății întregi, după cuvîntul înțelept al lui Pavel: *«Fie de pătimește un mădular, vor pătimi împreună toate mădularele; fie de se slăvește un mădular, se bucură împreună toate mădularele»* (I Cor. 12, 26).

PALADIE: Drept cugeți.

CHIRIL: Deci a pornit la război împotriva Madianiților mulțimea viguroasă a celor aleși, împreună aflîndu-se cu ei Finees preotul și sfintele vase și trîmbițele pentru semnale. Căci Hristos, Marele nostru Arhiereu totdeauna este împreună înarmat și împreună luptător cu cei ce se luptă bărbătește. Dar luptă împreună și îngerii, închipuiți prin sfintele vase. Căci vase sfinte și slujitoare sînt duhurile raționale din cer; pentru că sînt rînduite de Dumnezeu spre ajutorul nostru. Sînt de față nu mai puțin trîmbițele de semnale, adică cuvîntările propovăduitorilor lui Dumnezeu, care arată în ce chip trebuie să ne îmbărbătăm împotriva dușmanilor, sau a patimilor din noi.

„Așadar preotul, adică Finees, e chipul lui Hristos; sfintele vase, ale îngerilor; iar trîmbițele de semnal, ale celor ce ne strigă nouă cuvîntul dumnezeiesc. Așa vom birui fără greutate, în Hristos pe cei ce ni se împotrivesc, spunînd cuvîntul din Psalmi: *«Întru Tine pe vrășmașii noștri cu cornul vom împunge și întru numele Tău vom nimici pe cei ce se scoală împotriva noastră»* (Ps. 43, 7). Aceasta au și făcut-o Israelitii. Și pustiind toată cetatea și țara Madianiților, au adus-o robimea la Eleazar preotul și la toată adunarea fiilor lui Israel. Pentru că biruințele sfinților sînt daruri sfinte ce trebuie închinare lui Hristos, Arhiereul tuturor și nu trebuie să rămînă nearătate popoarelor, după cuvîntul: *«Nu este lucru ascuns care nu se va face arătat, nici tănuit, care să nu se cunoască și să nu vie la arătare»* (Luca 8, 17). Deci se aduc la vederea preotului și a tot poporul, cele luate în robie, ca chip, pentru o anumită iconomie. Dar Moise a cer-

tat pe biruitori pentru că n-au săvârșit lucrul cu totul după rațiunea exactă și neștirbită. Căci nu trebuie, zice, să prindă vie partea bărbătească, nici partea femeiască ispășită de nuntă. Și motivul istoric e convingător. Căci trebuia să se radă partea bărbătească din pământul ce peste puțin avea să fie sub ei, ca nu cumva ajungând în scurtă vreme la tinerețe și vigoare, să-i facă război poporului. Dar să se nimicească și partea femeiască, care a fost pricină de sminteală și care dacă ar fi cruțată, ar fi în viitor iarăși.

Dar pe cât privește înțelesul duhovnicesc, socotesc că ar putea vedea cineva că în acestea ni se indică printr-un mod înțelept următoarele.

PALADIE : Care ?

CHIRIL : Cei aleși ai semințiilor n-au rămas fără vină, cu toate că au câștigat biruința. Prin aceasta se arată, cât se poate de limpede că nici cei ce luptă bărbătește nu rămân cu totul fără pată. Chiar și lucrul care ni se pare că l-au făcut bine, nu se va arăta nepărtaș de muștrare și de vină, când îl va cerceta și cerca Dumnezeu. De aceea s-a și scris : «*De te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suporta ?*» (Ps. 129, 3). Și iarăși : «*De cele ascunse ale mele curățește-mă și de cele străine cruță pe robul tău. De nu mă vor stăpîni, atunci fără prihană voi fi*» (Ps. 18, 13—14). Se poate vedea uneori și în faptele bărbătești ale celor aleși vreo pată, pe care cunoștința legiuitorului o vede, dar nouă ne scapă, căci nu o putem înțelege, după cuvîntul : «*Greșelile cine le va pricepe ?*» (Ps. 18, 13). Iar Isaia zice că «*toată dreptatea noastră e cîrpa lepădată a femeii*». De aceea nu poate fi cineva cu totul curat și fără prihană. Preaînțeleptul Pavel a scris : «*Nu mă știu vinovat cu nimic*», și adaugă : «*dar nu în aceasta m-a îndreptat. Cel care mă judecă pe mine este Domnul*» (I Cor. 4, 4)¹⁴⁴.

Dar muștrarea lui Moise nu s-a îndreptat spre toți, ci numai spre căpeteniile oștirii și spre cei peste mii și peste sute.

«*Căci celor mari, grea cercare le stă asupra*» (Înț. Sol. 6, 8). Și mai ales împotriva lor se va aplica strășnicia legii. «*Căruia i s-a dat mult, mult vor cere dela el*» (Luca 12, 48). De aceea a și scris uceni-

144. Nu este om care să se socotească întru totul fără greșală. Oricît de bune au fost sau sînt faptele lui, în ele se găsește și ceva îndoielnic. Poate că era bine și să fi lucrat altfel ! Cunoștința lui mărginită nu-i îngăduie să dea o judecată singură despre calitatea faptelor lui. Oscilează între a socoti că a lucrat bine și între a socoti că n-a lucrat cu totul bine. De aceea lasă ultima judecată lui Dumnezeu. Omul nu se face drept nici prin faptele sale, nici prin judecata sa. El trebuie să aducă partea sa de contribuție la lucrarea lui Dumnezeu în sine în vederea îndreptării sale. Dar partea sa rămîne mereu nedeplin perfectă. De aceea Dumnezeu îl face cu adevărat drept și El judecă în ce măsură a contribuit omul la îndreptarea sa și în ce măsură contribuția lui a fost neîndestulătoare.

cul Mîntuitorului : «Nu vă faceți mulți învățători, frații mei, știind că mai mare judecată vom lua» (Iacob 3, 1). Deci vina tuturor e aruncată asupra căpeteniilor și întîistătorilor cetelor. Căci totdeauna prin privegherile conducătorilor își cîștigă laudele supușii. De aceea s-a și scris poporului ce stă sub conducere : «Ascultați de mai marii voștri și vă supuneți lor. Căci ei priveghează pentru sulletele voastre, ca unii ce vor avea să dea socoteală» (Evr. 13, 17) ¹⁴⁵.

Iar după uciderea femeilor și copiilor, dumnezeiescul Moise nu-i lasă pe războinici să se sălășuiască în tabără nespălați, ci poruncește să se curețe, zicînd : «Și voi tăbăriți afară de tabără șapte zile. Tot cel ce a ucis și cel ce s-a atins de un rănit se va curăți în ziua a treia și în ziua a șaptea, voi și robimea voastră. Și veți curăți toată îmbrăcămîntea și tot vasul de piele și tot lucrul din piele de capră și tot vasul de lemn» (Num. 31, 19—20). Vezi că și neamul cel mai bun și mai prețuit dintre noi al celor aleși nu e cu totul fără prihană. «Căci nimenea nu e curat de întinăciune» (Iov 14, 4), chiar dacă ar fi dintre cei lăudați. Sfințenia desăvîrșită e păstrată pentru veacul viitor. Deci trimite pe biruitori afară din cetate și zice că ei trebuie să se curățească în ziua a treia și a șaptea. Ziua a treia înseamnă sau timpul al treilea în care s-a făcut curățirea prin Hristos, după timpul lui Moise și după cel în care a apărut ceata proorocilor, sau cel al învierii, în care a revenit la viață Hristos, pironind pe cinstita cruce zăpăditul cel împotriva noastră (Colos. 2, 14) și răbdînd pentru noi patima prin care a nimicit păcatul. Iar a șaptea ne îndeamnă să cugetăm la timpul de la sfîrșitul veacului acesta, în care lepădînd toată povara păcatului și ajungînd la sfîrșitul sfințeniei, vom fi împreună cu Hristos petrecînd o viață curată și nevinovată, în fericirea cea întru Hristos ¹⁴⁶.

145. Căpeteniile se vor împărtași de mai multă răsplată pentru biruințele conducătorilor, pentru că ei i-au îndrumat și le-au poruncit în acestea. Dar și de mai mare vină, pentru că nu i-au învățat, nu le-au poruncit cu toată rîvnă cele bune, sau i-au îndemnat la cele rele. În cazul din urmă, în măsura în care au exercitat asupra lor o domnie mai silnică vor avea de suportat cea mai mare parte de pedeapsă.

146. Ziua întîi e perioada lui Moise, a doua e cea a proorocilor, iar a treia e cea a lui Hristos, care desființează păcatul deplin pe cruce, răbdînd fără nici o împotrivire moartea, nu pentru vina Sa, ci pentru a umanității îndeobște. El s-a arătat prin aceasta mai tare ca orice egoism păcătos. Dar rezultatul acestei biruințe s-a arătat în înviere, care a avut loc și ea a treia zi după moarte.

Iar ziua a șaptea este perioada din urmă a lumii, a săptămîinii istoriei care prin judecata de apoi trece în veacul viitor, al sfințeniei depline pentru cei care s-au ostenit pentru bine în viața aceasta. Istoria e un întreg, ca și o săptămîină. Fiecare perioadă corespunde unei zile a săptămîinii, aducînd ceva propriu, care completează perioadele anterioare. S-ar putea socoti ca ziua a șaptea și răstimpul cit vor petrece sufletele fără trupuri înainte de judecata din urmă. Căci în această perioadă ele nu mai săvîrșesc faptele nedeplin curate din viața aceasta, dar n-au ajuns încă nici la fericirea deplină a învierii.

PALADIE : Așa este, după cât socotesc.

CHIRIL : Dar pe lingă acestea te poți minuna și de taina următoare. Îndată după cuvîntarea lui Moise, urmează Eleazar preotul, care zice : «*Către bărbații oștirii veniți de la război : aceasta este rînduiala legii pe care o a poruncit Domnul lui Moise. Afară de aur și de argint și de aramă și de fier și de plumb și de cositor, tot lucrul care poate trece prin foc, în foc se va curăți, dar și cu apa curățirii se va curăți ; și toate cele ce nu pot trece prin foc, vor trece prin apă. Și veți spăla hainele voastre în ziua a șaptea și vă veți curăți și după acestea veți intra în tabără*» (Num. 31, 21—24). Observă că Moise le-a arătat mai înainte celor ce-au biruit, timpul în care trebuie să se curățească, dar nu și modul curățirii. Căci legea vestește mai dinainte timpul curățirii prin Hristos. iar al doilea și după Moise a vorbit preotul, adică Eleazar. Căci Hristos poruncește după Moise și nu mai arată celor ce se luptă bărbătește timpul curățirii. Căci El Însuși este timpul, ci explică modul și scoate în sfîrșit la vedere taina însăși, tilcuind scopul exact al legii. El a poruncit ca acele dintre vase care erau în stare să treacă prin puterea focului, să fie trecute prin foc ; iar cele care nu au tăria naturală, ci sînt stricăcioase, gata să sufere dispariția totală, de pildă hainele și toate lucrurile din piele și lemn, să fie trecute prin apă. Prin vasele de aur, de argint și prin celelalte ne-a închipuit ca prin ghi-citură pe noi, cărora ni s-a făcut curățirea prin Hristos ca prin foc și prin apă. Căci au fost *botezați în Duhul Sfînt și în foc* (Matei 3, 11). Deci trecerea prin foc și prin apă a celor adunate din robie, arată curățirea noastră de deunăzi. Căci fiind noi odinioară ca o bogăție a diavolului, ne-a făcut Hristos ai Săi, intrînd în casa celui tare și răpind vasele lui, iar pe cel tare legîndu-l (Matei 12, 29). Eleazar zice apoi că biruitorii vor intra în tabără de abia după ce își vor spăla în ziua a șaptea hainele și așa vor fi curați. Căci curățirea desăvîrșită și lepădarea a toată întinăciunea va avea loc în vremea din urmă a sfîrșitului, cum am zis adineaori, cînd se va desființa cu totul păcatul și firea omului va fi ridicată la frumusețea de la început și atotstrăveche. «*Căci va fi atunci, zice, o cale curată și cale sfîntă se va chema. Și nu va trece pe ea nimenea necurat, ci vor merge pe ea cei răscumpărați de Domnul*» (Isaia 35, 8) ¹⁴⁷.

147. Moise arată timpul viitor al curățirii în Hristos. Hristos Însuși închipuit prin arhiereul Eliazar nu mai vorbește de timp, căci timpul a venit odată cu El. Dar El arată modul în care au să se curețe biruitorii. Este întii o curățire prin focul plin de Duh Sfînt al Botezului pentru cei ce au biruit șovăiala aderării la Hristos. Ei sînt aurul și argintul care se curătesc. Dar la curățirea deplină vor ajunge în ziua a șaptea, sau la sfîrșitul lumii, cînd va fi învins păcatul în chip deplin și moartea în ei, trecînd la înviere împreună cu Hristos. La botez au fost

Socotesc că acest cuvînt de explicare nu se abate de la scopul textului. Dar dacă ar voi cineva să cugete și altfel, vom spune că a poruncit să treacă prin foc vasul fiecăruia dintre biruitori, fie că e de aur, fie de argint, fie făcut din aramă, sau din altă materie. Căci a scris Pavel : «*Lucrul fiecăruia, precum este făcut îl va proba*» (I Cor. 3, 13). Dar a poruncit ca să treacă și prin apă. Căci cuvîntul psalmului ne dă să înțelegem că sufletele sfinților nu se probează decît în aceste moduri. Astfel a spus David : «*Cercetatu-ne-ai pe noi, Doamne, cu foc ne-ai lămurit, precum se lămurește argintul. Trecut-am prin foc și prin apă și ne-ai scos pe noi spre repaus*» (Ps. 65, 10—12).

PALADIE : Dar poate ne-ar spune cei mai iubitori de învățătură : Cuvîntul ne-a dovedit îndeajuns cum cei aleși s-au luptat cu Madiatiții și au biruit și în ce chip s-au curățit de întinăciunea din război. Este însă timpul să ne încredințezi dacă vom fi și noi cu adevărat părtași de buna îndrăznire a celor ce-au luptat cu bărbăție și ne vom împărtași împreună cu ei de biruințele lor, cu toate că nu avem aceeași greutate cu ei în virtute și sîntem mai prejos de curajul lor. Căci acestea ne-a făgăduit cuvîntul tău.

CHIRIL : Legea ne dă despre aceasta dovada cea mai clară și nu lasă nici o greutate de înțelegere în privința aceasta. Ea spune nemijlocit după acestea : «*Și a grăit, zice, Domnul către Moise, zicînd : Numără capetele prăzilor robimii de la om pînă la dobitoac, tu și Eleazar preotul și căpeteniile nemurilor adunați și împărțiți prăzile între războinicii care au ieșit la bătălie și între toată adunarea. Și veți osebi ca ceea ce se cuvine Domnului de la oamenii războinici care au ieșit la bătălie cîte un suflet din cinci sute, din oameni, din dobitoace și din boi, și din oi, și din asini. Și din grămada lor veți lua și veți da pîrga lui Eleazar preotului Domnului. Iar din jumătatea fiilor lui Israil, vei lua unul din cincizeci : din oameni și din boi, din oi, din asini și din toate dobitoacele și le vei da pe ele leviților, care slujesc în cortul Domnului. Și a făcut Moise și Eleazar preotul, precum i-a poruncit Domnul lui Moise*» (Num. 31, 25—31). Căci s-a împlinit îndată porunca dumnezeiască, făcîndu-se numărătoarea amănuțită și exactă a prăzilor și împărțirea pe jumătate și dîndu-se cele osebite, sau pîrga Domnului, adică preotului Eleazar și celor din seminția lui Levi. Acum

curățiți de păcat, dar nu și de putința de-a nu păcătui și de continua ispitire a păcatului și de orice umbră ce intra continuu în lumina curăției îmbrăcată la botez. Botezul frînge nu numai vina, ci și puterea păcatului strămoșesc, Hristos dîndu-ne din Sine puterea de-a lupta împotriva slăbiciunii adusă de el. Căci vine în noi Hristos cu umanitatea Lui care a biruit păcatul.

ți-a învins mintea uitarea și e așa de tare ca să se întoarcă la cele ce le-am spus la început ?

PALADIE : La care ?

CHIRIL : Nu a spus cuvântul sfânt că au fost duși la războiul ce trebuia purtat câte o mie din fiecare seminție ?

PALADIE : A spus.

CHIRIL : Dar am spus clar și invederat că strălucirea și prețuirea părții trece la plinătatea întreagă, deoarece bunătatea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu chivernisește și acest lucru pentru noi, ca precum una este buna mireasmă ce se ridică la Dumnezeu dintr-o tămâie prea bine miroitoare, pregătită din felurite arome, tot așa se umple de strălucire împreună cu cel preabine primit și cel nu atât de bine primit ¹⁴⁸.

PALADIE : Adevărat. Aceasta a voit să o dovedească cuvântul.

CHIRIL : Privește deci cum o legiuiește aceasta Dumnezeu în chip descoperit Israelitilor. Miile alese din fiecare seminție s-au luptat împotriva Madianitilor și câștigând biruința, după cum socotesc, cu osteneală și sudoare multă, au împărțit îndată cele (adunate) strinse din război cu toată adunarea, încît cu rezultatul celor ce s-au luptat vitejește s-a împodobit și cealaltă mulțime. «*Împărțiți, zice, prăzile, tu și Eleazar preotul, și căpeteniile neamurilor adunării. Și împărțiți prăzile între războinicii care au ieșit la bătălie și între adunare*». Dar și dumnezeiescul Pavel a arătat că se cinstește împreună cu cei aleși și mai lăudați și cel căruia-i lipsește ceva și vine după măreția acelor. Căci înșirînd pe cei lăudați dintre sfinții mai vechi, a căror slavă strălucește din pricina credinței osîrduitoare în Dumnezeu, zice : «*Prin credință au murit aceștia toți și n-au luat făgăduințele, Dumnezeu prevăzînd pentru noi ceva mai bun, ca să nu se desăvîrșească fără noi*» (Evr. 11, 13). Dar scrie și altora : «*Sînteți de pe acum desăvîrșiți, fără noi ați ajuns să împărățiți. O, de-ați împărăți, ca să împărătim și noi împreună cu voi*» (I Cor. 4, 8). Vezi că la sfîrșit se vor desăvîrși împreună și cei de pe o treaptă mai de jos și se vor binecuvînta im-

148. Dumnezeu vrea ca buna mireasmă a credinței și viețuirii plăcute Lui să fie ca o unică bună mireasmă a Bisericii. Există dincolo de deosebiri între credincioșii din Biserică, o anumită ambianță de duh a ei, așa cum cu toate deosebirile dintre membrii unei familii sau ai unui neam există o unitate de duh a acelei familii sau a acelui neam. Cei mai buni comunică și celor mai puțin buni calitatea lor, dar poartă și răspunderea pentru insuficienta osteneală ce-au depus-o pentru ridicarea calitativă a celorlalți. Fiecare aromată adaugă mireasma ei la mireasma întregului care, prins, își înalță mireasma spre Dumnezeu. Totuși părțile componente nu se desființează și ele trebuie să aibă în general o mireasmă bună. Căci ceea ce e rău mirositor poate să strice toată buna mireasmă ce se ridică spre Dumnezeu...

preună cu cei aleși și cei ce nu au vigoarea lor? Dar cîntă undeva și dumnezeiescul David : *«Binecuvîntați sînteți voi Domnului, Care a făcut cerul și pămîntul. Binecuvîntat-a Domnul casa lui Aaron ; binecuvîntat-a Domnul casa lui Israil, binecuvîntat-a Domnul pe cei ce se tem de El, pe ce mici cu cei mari»* (Ps. 113, 23, 20—21). Se vor binecuvînta împreună cu cei mari cei ce se cheamă mici, care nu se pot lăuda cu aceeași tărie și sînt mai prejos în putința de-a răbda necazurile cu inimă bună, dar sînt poate egali în rîvnă și în credință și îl bucură pe Hristos prin vigoarea potrivită cu puterea lor¹⁴⁹. Iar Moise și Eleazar sînt chipul (tipul) lui Hristos Cel unul, arhiereu și legiuitor în același timp, care împarte poporului prăzile, fiind de față sfinții îngeri al căror chip (tip) sînt căpeteniile neamurilor din adunare. Sau nu vei recunoaște că sînt mulți dn sfinții îngeri pe pămînt, rinduiți de Dumnezeu să ajute celor ce-au crezut și să conducă popoarele?

PALADIE : Recunosc. Cum să nu?

CHIRIL : Se așteaptă să vină Hristos din cer cu sfinții îngeri ; și va șede pe scaunul slavei Sale și va împărți fiecăruia cununile cuvenite lui și pe măsura faptelor, cinstirile. Astfel și înțeleptul Isaia ne spune despre Hristos : *«Pentru aceea El va stăpîni peste mulți și va împărți prăzile celor tari, pentru care S-a dat morții sufletul Lui și între cei fărădelege s-a socotit»* (Isaia 53, 12). Așadar, prin Hristos se face împărțirea bunătăților, pe care îl închipuie Moise și Eleazar. Căci Hristos e deodată și legiuitor și arhiereu.

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : Dar care e modul împărțirii? Oare nu e și el minunat?

PALADIE : Ba foarte mult. Căci cel ce a stat liniștit, a fost cinstit în egală măsură cu cel ce a luptat.

CHIRIL : Nu în egală măsură. Nici pe departe chiar, că jumătate din toate le primesc luptătorii, iar cealaltă jumătate toată adunarea. Căci numărul întreg al Israelitilor era de șase sute de mii și încă de trei mii cinci sute cincizeci, osebîtă fiind pusă de o parte lista seminției preoțești. Iar numărul războinicilor era cîte o mie de fiecare seminție. Deci împărțindu-se vasele în mod egal și jumătate din întreg luînd cealaltă mulțime, cu mult mai multe au fost cinstirile date celor mai puțini și nu celor mai mulți și superiori în număr. Deci oricare va

149. Sînt primiți de Hristos împreună cu cei puternici în virtuți și cei mai slabi, dar cu o rîvnă egală. Tăria neclintită se ajunge cu vremea, dar rîvna poate fi de la început. Peste aceștia se întinde bunăvoința lui Dumnezeu ce-o are pentru cei înaintați în vietuirea curată. Căci și cel înaintat se bucură de ucenicul rîvnitor și nu-l socotește mai prejos de el.

fi slava ce se va da la vremea sa întregului popor, și măsura darului ceresc, jumătate din ea se va împărți celor aleși, care se vor arăta că sînt vrednici să primească pe Dumnezeu, iar cealaltă jumătate se va da mulțimii întregi, cu toate că e cu mult mai mare în număr. «*Căci mulți vor fi chemați, dar puțini aleși*» (Matei 20, 16). Dar poate nu înțelegi ce spun ? Căci e adînc cuvîntul ¹⁵⁰.

PALADIE : Înțeleg. Deși vom fi părtași de slava sfinților, dar în măsură mai mică decît ei. Aceasta ne-o dă să înțelegem luminos cuvîntul tău.

CHIRIL : Drept ai spus. Privește însă, pe lîngă acestea, la altceva, prin care se poate vedea cu deosebită ușurință îndrăznirea cea către Dumnezeu.

PALADIE : Ce este aceea ?

CHIRIL : Celor douăsprezece mii de războinici le-a poruncit ca din jumătatea împărțită lor să dea arhiereului cîte un cap din cincisute, dintre oameni și dintre animale. Și acesta era tributul lor către Domnul. Iar celeilalte mulțimi Domnul i-a rînduit să dea un suflet din cincizeci seminției sfinte. Deoarece Eleazar închipuie în sine pe unicul și singurul arhiereu, adică pe Hristos, Lui i se închină în mod deosebit și cu adevărat, și oarecum persoanei Lui în special, darurile celor aleși. Căci le aduc Lui direct, *nefiind nimenea la mijloc*. Aceasta au făcut-o fericiții ucenici și o fac și acum conducătorii popoarelor, făcînd din ostenelele propovăduirii dumnezeiești un dar deosebit adus Lui. Iar cealaltă mulțime își aduce și ea darurile spre slava lui Hristos dar prin sfinții ce se află la mijloc, închipuiți prin sfințita seminție. Căci s-a scris : «*Neam ales, preoțime împărătească*» (I Petru 2, 9). Deci prin mijlocirea sfinților își aduc adorarea și închinarea lor. Căci rodesc daruri, dar nu le dăruiesc special ca aparținîndu-i persoanei lui Hristos. Aceasta se silesc să o facă cei ce adunau așa numitele colecte și le trimiteau ca ajutoare sfinților din Ierusalim, sau cei ce prin orice altă servire refac puterile celor dedicați lui Dumnezeu (Fapte 21, 17 ; II Cor. 9, 1 ș. u.). Deci darurile celor mai ridicați sînt o dăruire

150. Luptătorii au fost douăsprezece mii, iar neluptătorii șase sute de mii. Dar luptătorii au luat la un loc cît au luat toți neluptătorii la un loc, deci unui luptător în parte i-a revenit de cincizeci de ori mai mult decît unui neluptător în parte. Luptătorii cu mult mai puțini la număr, au la un loc o strălucire egală cu toți neluptătorii. Ei se bucură într-o cu mult mai mare mulțime de strălucire ce și-o comunică, decît cei ce au luptat, care se bucură de aceeași într-un număr cu mult mai mic. Dumnezeu nu vrea să copleșească, să facă nevăzută strălucirea marelui mulțimi a celorlalți. Dar nici să nu se bucure fiecare de o strălucire mai mare. Cei mai mici văd aceeași strălucire a lui Dumnezeu. Dar împărțită între mai mulți.

- specială adusă lui Dumnezeu. Și așa sînt și ale celor mai de jos, dar prin mijlocirea sfinților și oarecum în rîndul al doilea ¹⁵¹.

Și cei dinții aduc un suflet din cinci sute; ceilalți, unul din cincizeci. Căci cei bineplăcuți datorează mai puțin, de aceea și aduc mai puține. Iar cei cu lipsuri datorează cu mult mai mult și de aceea cele aduse de ei sînt în număr mai mare. Pe măsura greșelilor fiecăruia sînt și cele ce se aduc pentru ei. *«Căci celui ce i se va ierta mai mult, zice, mai mult va iubi; iar celui ce i se iartă mai puțin, mai puțin, va iubi»* (Luca 7, 47). Deci cei ce nu sînt aleși, aduc de zece ori mai mult decît cei aleși, nu pentru că sînt mai evlavioși și viețuiesc mai cuviincios, ci pentru că sînt stăpîniți de mai multe greșeli și au lipsă de o curățire în mod necesar mai mare. Căci cum a zis Mîntuitorul: *«Cel ce s-a spălat nu are trebuință să i se spele decît picioarele, că este întreg curat»* (Ioan 13, 10). Iar sfinții au lipsă de o curățire cu totul mică. Căci suferă firea de boala de-a nu putea fi cu desăvîrșire nepărtașă de păcat ¹⁵².

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Deci cei aleși dintre seminții urmînd legilor dumneze-ești, au împărțit prăzile din război cu toată adunarea și au adus Domnului darurile după rînduiala legii. Iar căpeteniile celor aleși preamăresc pe Dumnezeu prin daruri mai mărețe, ca unii ce au în ei și o slavă mai strălucită Căci se scrie, iarăși : *«Și au venit la Moise toți marii oștirii, cei peste mii și cei peste sute, și au zis lui Moise : slugile tale au numărat capetele bărabaților războinici care sînt la noi și nu a lipsit din ei nici unul. Și au adus dar Domnului; fiecare ce-a aflat : vas de aur, colier, cercel, inel, brățări, salbă, ca să fie spre ispășire pennoi înaintea Domnului. Și a luat Moise și Eleazar preotul aurul de la ei. Și a fost tot aurul, separat, pe care l-au separat Domnului, unsprezece mii șapte sute cincizeci de sicli de la cei peste mii și de la cei peste sute. Și bărbați războinici au prădat fiecare pentru sine. Și a luat Moise și Eleazar preotul aurul de la cei peste mii și de la cei peste sute și le-au dus pe ele în cortul mărturiei, pomenire a fiilor lui Israel înaintea Domnului»* (Num. 31, 48—54).

151. Preoții aduc darurile direct lui Dumnezeu prin slujirea lor. Credincioșii le aduc lui Dumnezeu prin ajutoarele date celor închinați lui Dumnezeu, dar și celor lipsiți.

152. Se mai poate înțelege și în sensul că ostenitorii se dăruiesc mai mult lui Dumnezeu (unul la cincizeci), pe cînd ceilalți mai puțin (unul la cinci sute). Dar totalul a ceea ce dăruiesc neostenitorii e egal cu totalul dăruit de ostenitori, deoarece aceștia sînt mai puțini. Deci fiecare din ostenitori dă mai mult de zece ori decît fiecare din neostenitor, pentru că sînt de zece ori mai puțini. Dar mai mult pentru că iubesc mai mult.

Auzi cât de exact spune că s-a făcut numărătoarea războinicilor, ca să nu rămînă nici unul de la care să nu se ia darul, după buna plăcere a voii dumnezeiești? Dar spun că ei au voit să aducă Domnului și ceea ce nu a rînduit El să aducă: colier, cercel, brățări și orice podoabă lucrată din aur. Căci legiuitorul a poruncit să se aducă darurile din oameni și din vite. Și s-au și adus acestea după porunca dumnezeiască și cerească. Dar ei vin și cu aducerea de bună voie a celor mai alese dintre giuvaeruri. Astfel conducătorii celor aleși întrec hotarul legii cu dărnicia lor. Și luîndu-le Moise și Aaron, le-au dus în cortul sfînt, așezîndu-le spre pomenire înaintea Domnului. Căci conducătorii popoarelor și cei rînduiți căpetenii cinstesc pe Dumnezeu prin daruri mai strălucite și mai mărețe, aducînd ca pe o podoabă și închinînd lui Dumnezeu virtutea cea de multe feluri. Iar întrecînd prin aceasta, așa zicînd, măsura legii însăși, primesc o mai mare strălucire.

PALADIE : Ce este ceea ce spui ?

CHIRIL : Hristos le-a poruncit celor ce vestesc Evanghelia să trăiască din Evanghelie. Aceasta s-a îngrijit Pavel să o întărească și prin porunca legii, scriînd odată : *«Cei ce mînîncă jertfele, sînt părtași ai altarelor»* (I Cor. 10, 12). Iar altădată, ca să arate din pîlde convingătoare că lucrul acesta nu are nici o vină, zice : *«Cine sădește vie și nu mînîncă din rodul ei ? Sau cine păstorește turmă și nu mînîncă din laptele turmei ? Oare le spune acestea după om ? Oare nu le spune legea ? Căci în legea lui Moise s-a scris: Nu vei lega gura bouului care treieră. Oare de bou se îngrijește Dumnezeu ? Sau o spune fără îndoială pentru noi ? Pentru noi s-a scris, că cel ce ară, trebuie să are cu nădejde și cel ce treieră, treieră cu nădejdea de a se împărtași»* (I Cor. 9, 7—10). Apoi a adaus la acestea îndată : *«Dacă noi v-am semănat vouă cele duhovnicești, e lucru mare dacă vom secera cele pămîntești ale voastre ? Dacă alții se folosesc de acest drept asupra voastră, pentru ce nu mai degrabă noi ? Dar nu ne-am dat acest drept, ci toate le răbdăm, ca să nu punem vreo piedică Evangheliei lui Hristos»* (I Cor. 9, 11—12). Apoi iarăși întărește : *«Deci care îmi este plata ? Ca binevestind să înfățișez Evanghelia fără plată»* (I Cor. 9, 18). Vezi, cum peste porunca lui Hristos și a legii vechi, avînd drept să trăiască din Evanghelie, a înfățișat Evanghelia fără cheltuiială, închinîndu-I această forță ca pe un dar de bunăvoie ? Apoi nici legea veche, nici propovăduirea cea nouă nu ne-a poruncit să nu ne căsătorim. Astfel spune Pavel : *«Iar despre fecioare nu am o poruncă a Domnului»* (I Cor. 7, 25). Dar cei foarte avîntați spre evlavie, morti-

ficîndu-și trupul, aduc lui Dumnezeu ca un dar strălucit, înfrînarea mai presus de lege și ca pe o podoabă meșteșugit lucrată, viața preafrumoasă, alcătuită din faptă și rațiune.

Iar Moise și Aaron au dus în cortul sfînt cele aduse. Căci izbînzile bărbătești ale sfîntilor sînt bine primite de Hristos și lauda lor e o bogăție strălucitoare și prin ele dobîndesc o pomenire îndelungată, mai bine zis veșnică; și prin ea dovedesc că sînt vrednici să primească pe Dumnezeu. Căci aceasta o arată cînd se spune că au fost puse cele închinare înaintea Domnului. E fără îndoială mare și ales lucru a sta în fața Domnului. Căci îi cinstește în chip mai presus de fire pe cei ce-i învrednicește să-i privească.

PALADIE: Precum se vede din multe cuvinte rezultă că trebuie să ne încredințăm și să cugetăm că nu pot să aducă roade decît cei ce se luptă cu bărbăție și și-au cîștigat prețuire.

CHIRIL: Bine, Paladie, înțelegi cum se cuvîne. Așa e lucrul prin fire și așa mărturisește și Sfînta Scriptură. Fiindcă Dumnezeu voia ca fiii lui Israil să ridice cortul sfînt pe cînd petreceau încă în pustie, spre a fi iconă și tip al Bisericii adunată din neamuri, a poruncit că trebuie să se adune cele folositoare spre aceasta. Deci a zis astfel către Moise, vestitorul celor dumnezeiești: *«Cînd vei face numărătoarea fiilor lui Israil, cînd îi vei cerceta pe ei, și va da fiecare prețul de răscumpărare pentru sufletul său Domnului, nu va fi între ei cădere cînd îi vei cerceta pe ei. Și aceasta este ceea ce vor da: cîți vor trece prin numărătoare, o jumătate de drahmă (care este după drahma cea sfîntă douăzeci de bani drahma), dare Domnului. Tot cel ce vine la numărătoare, de la douăzeci de ani și mai sus, va da darea Domnului. Cel bogat nu va da mai mult și cel sărac nu va da mai puțin de jumătate de drahmă, cînd va da darea Domnului, ca să se îndure de sufletele voastre. Și vei lua argintul dăruit de la fiii lui Israil și-l vei da la lucrul cortului mărturiei și va fi fiilor lui Israil spre pomenire înaintea Domnului, ca să se îndure de sufletele voastre»* (Ieș. 30, 12—16)

Iată că legiuitorul spune să se facă iarăși un recensămînt amănunțit. Și poruncește să se aducă dar lui Dumnezeu cîte o jumătate de drahmă. Apoi rînduiește limpede cine sînt cei ce trebuie să dea dar. Căci nu îngăduie Dumnezeu femeilor să facă aceasta, nici celor ce sînt încă prunci, dezaprobînd, socotesc, ceea ce-i slab și moleșit și ceea ce-i nedesăvirșit la mințe. Dar înscrie între cei datori să aducă roduri pe adult și pe tinerii în vigoare, care vin la recensămînt și cărora le hotărăște anul douăzeci. Căci singurii vrednici să aducă

daruri Domnului, după lege, sînt cei ce s-au ridicat peste cugetul copilăresc și mintea femeiască și se află la măsura bărbatului, avînd plinătatea vîrstei spirituale și duhovnicești în Hristos. Aceștia vin la recensămînt, adică se arată pe ei vrednici să petreacă sub privirea lui Dumnezeu, cum se cîntă în Psalmi : «*Ochii Domnului peste cei drepți*» (Ps. 33, 14).

Iar prețurile de răscumpărare pentru mîntuire, ale celor ce aduc, vor fi pentru lucrările la cortul sfînt și spre pomenire înaintea Domnului. Căci izbînzile bărbătești ale sfinților, zidesc biserici și sînt de folos cortului sfînt, pe lîngă aceea că înfăptuiesc mîntuirea sufletului și încununează cu slavă veșnică pe cei ce se luptă bărbătește.

PALADIE : Foarte adevărat.

CHIRIL : Deci Dumnezeu a poruncit că prețul de răscumpărare sau dragma trebuie să se încaseze ca o dare, dajdia celor aflați în vîrsta bărbătească. Dar conducătorii semințiilor, adăugînd la cele poruncite de lege, aduceau unele încă mai prețioase și mai alese din cele ce le aveau. Căci e scris : «*Și căpeteniile aduceau pietre de smarald și pietre scumpe de pus la efod și la hoșen, Precum și mireșme, untdelemn pentru candelabru, mir de ungere și mireșme de tămîiere*» (Ieș. 35, 27—28). Oare nu sînt acestea înrudite cu cele spuse puțin mai înainte ? Acolo mulțimea războinicilor aducea lui Dumnezeu din cele robite după porunca dată, de la om pînă la animal. Dar cei peste mii și peste sute adăugau la acestea coliere și cercei, salbe, inele și tot vasul lucrat din aur, pe care le punea Eleazar în însuși cortul sfînt. Aici toată mulțimea celor în vigoare plătea dragma, dar căpeteniile aduc iarăși pietre prețioase și pietre pentru umeri și frunte, care contribuie la podoaba celui dinții în preoție. Căci conducătorii popoarelor se aduc pe ei înșiși spre podoabă lui Hristos, ca pe niște pietre scumpe. Astfel și prorocul, indicîndu-ni-i pe sfinții Apostoli, zice : «*Pietre sfinte se rostogolesc pe pămînt*» (Zah. 9, 16), din care una a fost dumnezeiescul Pavel, care a colindat de la Ierusalim și pînă în Iliria pentru propovăduire. Deci pietrele prețioase și spre slava lui Hristos sînt ceata sfinților. Dar ei sînt și untdelemnul de ungere și compoziția de aromate, ca unii ce împrăstie buna mireasmă a cunoștinței lui Hristos și îngrașă ca un untdelemn, învățăturile preînțelepte și cu cuvintele Duhului sufletele celor pe care îi învață. Iar aromatele sînt compuse, căci cunoștința despre Hristos e compusă din două, întrucît El este deodată Dumnezeu și om, dar din amîndouă este un Fiu și un Hristos, către Care s-a zis undeva și de noi înșine : «*Mir vărsat e numele tău*» (Cînt. 1, 2).

PALADIE : Așadar, în conscripția cea poruncită de Dumnezeu e cel războinic și plin de vigoare, al căror fruct e și zidirea bisericilor și cele spre slava lui Dumnezeu. Căci acestea ni le arată cele tilcuite.

CHIRIL : Drept ai spus. Și cine se va îndoi că celor ce obișnuiesc să viețuiască așa de frumos le va rîndui Dumnezeu o soartă strălucită și deosebită și împărtășirea de tot binele? Sau nu auzi pe David cîntînd : «*Rodurile ostenelilor tale vei minca*» (Ps. 127, 2)? Și pe Sfîntul Pavel scriind : «*Ceea ce va semăna omul, aceea va și secera*» (Galat. 6, 8)?

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Căci nu se luptă cineva bărbătește fără plată. Și spune fără îndoială adevărul cel ce zice : «*Nu e nedrept Dumnezeu ca să uite de osteneala și de iubirea voastră, pe care le-ați arătat întru numele Lui*» (Evr. 6, 10). Că nu va uita nicidecum, ci va împărți cununile ostenelilor celor ce s-au ridicat deasupra moliciunii, care silește la păcat. Despre aceasta ne vor încredința iarăși cele scrise în Numeri : «*Și a grăit Domnul către Moise și Eleazar, zicînd : Numără capetele întregii adunări a fiilor lui Israil, de la douăzeci de ani și mai sus după casele neamurilor ; pe tot cel ce poate ieși la război în Israil*» (Num. 26, 2—3). Apoi făcîndu-se numărarea după neamuri și după seminții, adaugă iarăși : «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Aceștia li se va împărți pămîntul să-l moștenească după numărul numelor celor mai mulți le vei da moștenirea mai mare și celor mai puțini le vei da o moștenire mai mică ; tuturor după cum au fost găsiți la numărătoare, li se va da moștenirea lor (după sorți vei împărți moștenirea) între cei mulți și cei puțini*» (Num. 26, 52—54). Aceasta e legea după care se cuvine să moștenească cei ajunși în al douăzecelea an după numărarea mulțimii de rînd, se numără neamul Leviților. «*Și fiii lui Levi după popoarele lor : de la Gherson, poporul lui Gherson, de la Cahat, poporul lui Cahat, de la Merari, poporul lui Merari. Aceștia sînt popoarele fiilor lui Levi*» (Num. 26, 57—58). Și după ce dă genealogia lui Moise și Aaron, adaugă iarăși despre fiii lui Levi ; «*Și au fost la numărătoare lor douăzeci și trei de mii, toată partea bărbătească de la o lună și mai sus. Căci nu au fost socotiți între fiii lui Israil. Și aceasta este numărarea lui Moise și Eleazar preotul, care au numărat pe fiii lui Israil în șesurile Moabului lîngă Iordan, în fața Ierihonului. Și între aceștia n-a fost om dintre cei numărați de Moise și Aaron, care i-au numărat pe fiii lui Israil în pustia Sinai. Căci a zis lor Domnul : cu moarte vor muri în pustie, și nu a rămas nici unul din ei, afară de Calev, fiul lui Iefoni și de Iosua fiul lui Navi*» (Num. 26, 62—65).

Dar să le luăm pe toate pe rînd și cite una și să vorbim despre ele mai limpede și mai lămurit.

PALADIE : Spune fără întîrziere, căci e plăcut să vorbim cu de-a-mănuntul despre acestea.

CHIRIL : Așadar, strîngînd în puține cuvinte înțelesul celor scrise vom spune că Dumnezeu poruncește să se numere iarăși ceea ce este în putere și în vîrsta bună de război. Căci precum am spus înainte, în cunoștința și în conștiința lui Dumnezeu și în cartea celor vii, nu e cel plătînd și slab, nici cel încă prunc la cugetare, ci tot ce este viguros pentru bătălia împotriva patimilor și a păcatului și întărit în înțelepciune și bine pregătit ca să poată lucra și să poată împlini cele ce le vrea Dumnezeu. Acestora li s-a împărțit pămîntul după seminții și după nume și potrivit cu fiecare ¹⁵³. Moștenitori ai pămîntului sfînt și părtași la bunătățile nădăjduite, după seminții și după neam, sînt cei despre care spune cuvîntul : *Fericiți cei blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul ; fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui* și celelalte fericiri (Matei 5, 3—12). Pentru că aceasta e partea proprie, rînduită celor milostivi, blînzi, săraci cu duhul și prigonii pentru dreptate. Dar cununa gloriei se dă și la cite unul în parte, după nume, Dumnezeu cinstind pe fiecare potrivit cu izbînzile lui și măsurînd celor ce s-au luptat bărbătește harul cuvenit, deși poate trebuie cugetat că într-o măsură mai mare și într-o dăruire mai bogată. Căci zice : *«Turna-va în sînul vostru o măsură bună, îndesată, clătînată, ce se revarsă peste margini»* (Luca 6, 38). Acest lucru cred că se arată cînd spune Dumnezeu : *«Celor mai mulți le vei da moștenirea lor mai mare și celor mai puțini le vei da moștenirea lor mai mică ; fiecăruia după cum au fost găsiți la numărătoare li se va da moștenirea lor»* Căci cel mai mare după numărul numelor e chipul (tipul) clar al celui ce e mai înalt și mai mare în virtute. Și unul se slăvește într-un fel, altul în alt fel (I Cor. 12, 11) ¹⁵⁴.

153. Oricît de multe nume de oameni sînt, ele nu se confundă într-o masă indistinctă. Faptul că se numără, dar ca nume deosebite, arată atît valoarea fiecărei persoane, cît și importanța comuniunii între ele. Nu poate exista comuniune decît între persoane. Comuniunea arată atît realitatea persoanelor, cît și trebuința lor de-a comunica. Fără persistarea persoanei nu are valoare numărul. În număr e implicată persistarea distinctă a persoanelor. Numai persoanele au conștiința despre persistența umanului lor. Pentru obiectele identice n-are importanță numărul, pentru că ele nu persistă etern în mod direct.

154. Oamenii — și în special cei vrednici — nu formează un simplu număr ca obiectele, ca animalele. Ci ei sînt un număr de persoane ca unul distinct. Căci nici unul nu e ca altul. Niște scaune pot fi făcute la fel, niște piese de mașină la fel. Numărul lor se ține minte, pentrucă e necesar un anumit număr ca să se umple o sală, ca să se constituie niște mașini identice. Dar multe din cele ce constituie un număr necesar pot fi înlocuite. Ele au de aceea un nume comun : scaun, roțița x. Ca individualități se uită. De aceea numai în lumea obiectelor aplicarea e întru totul matematică. Interesează numai numărul lor, nu numele fiecărei piese

Iar pămînul se împarte la sorți, poate după cuvîntul acela spus către Dumnezeu: «*În mîinile Tale sînt sorții mei*» (Ps. 30, 11). Căci prin hotărîrea dumnezeiască se va face împărțirea fără greșală a bunurilor viitoare, Cel ce știe toate ale noastre rînduind atuncea fiecăruia spre moștenire ceea ce i se cuvine.

Și iarăși numărătoarea Leviților se face deosebit, de la o lună și mai sus. Iar soarta lor nu li se dă în mijlocul fiilor lui Israil ^{154 b}, la rînd cu aceia, nici n-au fost socotiți împreună cu aceia. Căci neamul mai curat e totdeauna mai sfînt. De aceea recensămîntul lor e deosebit de al celorlalți și soarta lor nu e cu a celorlalți ¹⁵⁵, ci numărarea lor e deosebită și partea și soarta lor e Însuși Dumnezeuul tuturor, după cuvîntul: «*Fericii cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*» (Matei 5, 8). Căci pe cînd cei ce se numesc săraci cu duhul vor moșteni împărăția cerurilor, iar cei ce au îmbrățișat plînsul se vor mîngîia și cei milostivi se vor milui, — cei curați cu inima vor fi fericiți, zice, pentru că ei vor vedea pe Dumnezeu. Iar aceștia sînt cei ce sînt mai curați și mai sfîinți.

sau obiect identic. În cazul, oamenilor interesează și numele celor ce intră într-un număr. Căci fiecare e altfel. Același număr de oameni nu constituie un grup identic. Fiecare familie e altfel, fiecare sat e altfel, fiecare neam e altfel, pentru că oamenii ce le constituie sînt altfel. Ei trăiesc în număr pentru că au nevoie de o comuniune. Dar în comuniune sau comunitate nu se confundă. De aceea comunitățile nu sînt identice. Într-un anumit fel, fiecare om e unul sau unic. E după pilda fiecărei persoane divine, unde unul este Tatăl, unul Fiul, unul e Duhul Sfînt. «Unul Sfînt, unul Domn, Iisus Hristos». Fiecare e într-un ineputabil și de valoare de neînlocuit. Nu se satură de iubirea altora și nu se satură de a iubi pe alții, fiind într-un fel același mereu și mereu nou. De aceea persoanele umane nu sînt în număr infînt, cum nu sînt nici Persoanele divine. Nu poți iubi un număr infînt de persoane. E un număr și un sfîrșit al numărului lor. Infîntatea e în ele înseși, nu în numărul lor. Dacă sînt mai multe, deci într-un număr, e pentru comuniune, nu pentru a realiza infîntatea. Există un Unic Fiu divin pentru a nu se relativiza iubirea Tatălui ca iubire de mulți fii. Dacă e un început de a iubi și al fiecărui soi de lucruri, e și un sfîrșit al numărului lor și în Dumnezeu e un început al altora, dar nu un început fără început. Numărul infînt este o construcție a imaginației. Iar această limitare a numerelor arată caracterul lor.

154 b. Nu se numără cei slabi, cei neputincioși să lupte împotriva patimilor. Deci nu se înscrie în cartea sau în memoria lui Dumnezeu nici numele lor. Și cei neînscrise nu primesc o moștenire în Dumnezeu. Nu se numără între cei ținuți de Dumnezeu în memorie decît cei tari, cei capabili de război, bărbații spirituali adevărați. Cu cît ajunge cineva mai puternic mai liber de patimi, cu cît se realizează mai deplin ca om, are un nume vrednic de țînt minte. Se spune de un astfel de om: e un «om renumit», un om al cărui nume e cunoscut de mulți, e înscris în țînerea de minte a multora. Și dacă omul trăiește în măsura în care se întoarce spre el atenția cît mai multora, care știu de numele lui, omul fără nume cunoscut, e un om în mare măsură mort, un om care-și trăiește moartea. Viața bogată o are cel căruia Dumnezeu îi face cunoscut că se gîndește la el în mod distinct și numai numele aceluia se înscrie durabil și în conștiința altora. E mare lucru să fie cineva în numărul celor ținuți minte de Dumnezeu Cel veșnic. Acela va trăi din plin în veci.

155. Deoarece fiecare purtînd un nume arată altă capacitate, altă vrednicie, fiecare primește din bogăția dumnezeiască altceva, potrivit cu capacitatea lui. Fiecare înțelege pe Dumnezeu altfel, se bucură de El altfel și Dumnezeu se bucură de el altfel.

Și soarta și partea lor e vederea întocmai a lui Dumnezeu, adică cunoștința despre Dumnezeire. Aceasta a făgăduit-o Hristos și să o dăruiască sfinților Apostoli, zicînd : «*Acestea vi le-am grăit vouă în pilde. Dar vine ceasul, cînd nu voi mai grăi vouă în pilde, ci pe față voi vesti vouă despre Tatăl*» (Ioan 16, 25).

Iar înscrierea celor mai curați se face de la o lună, precum am spus adineaori. Căci dintre cei mai sfinți sînt scriși și se află în cartea lui Dumnezeu, nu numai cei ce se disting prin tărie duhovnicească și prin înțelepciune, ci și cei prunci prin simplitatea cea întru Hristos și prin nerăutate. E scris tot neamul mai sfințit, atît cel înțelept, cît și cel simplu. Și poți vedea, Paladie, o astfel de deosebire între sufletele, cugetările și purtările sfinților.

S-a adăugat apoi că nu era între cei numărați de Moise și Aaron nici un om din fiii lui Israil pe care l-a numărat în pustia Sinai pentru că le-a spus Domnul lor : cu moarte vor muri în pustie și nu a rămas din ei nici unul, afară de Caleb, fiul lui Iefoni și Iosua al lui Navi. Prin aceasta a arătat limpede că nu celor ce n-au ascultat li se cuvine moștenirea și înscrierea în cartea lui Dumnezeu, ci mai degrabă celor ce au primit credința, se înțelege cea în Hristos. Căci despre cei ce n-au ascultat, a spus dumnezeiescul David : «*Să se șteargă din cartea celor vii și cu cei dreپți să nu se scrie*» (Ps. 68, 29). Dar cuvîntul dumnezeiesc ne dă aci să înțelegem și aceea că harul se dă celor ce cred. De aceea spune tainic cuvîntul că înscrierea s-a făcut lingă Iordan. Căci e înscris cel ce s-a botezat.

Dar nu întreg Israelul a căzut din nădejde. Căci s-a mîntuit rămășița, după cuvîntul prorocului (Isaia 10, 21). Iar chipul (tipul) ei sînt Caleb și Iosua, singuri rămași dintre toți care moștenesc și sînt împreună cu cei nestăpîniți de păcatele necredinței.

Dar observă cine face înscrierea sfinților și împărțirea părților prin sorti. Căci se face prin Moise și prin cel dintii în preoție, ca, precum am spus înainte, prin amîndoi să înțelegi pe unul Hristos, ca arhiereu și legiuitor, prin Care e tot harul și înscrierea în cărțile de sus, pe care și fericitul Daniil spune că le-a văzut, cînd zice : «*Cărțile au fost deschise*» (Dan. 7, 10). Fiindcă e mare și felurită conscripția, pentru aceea sînt multe cărțile și nu una.

PALADIE : Atunci drept și înțelept ne-a spus cuvîntul Proverbelor : «*Leneșii se lipsesc de bogăție ; iar cei bărbați silitori se sprijină pe bogăție*» (Prov. 11, 16).

CHIRIL : Se sprijină și-L au pe Dumnezeu binevoitor și apărător, îngrășîndu-i prin binecuvîntările de sus și încununîndu-i cu o cinste

atotstrălucitoare și înfrumusețindu-i îmbelșugat cu măririle vestite. Sau nu spune adevărul, când zice : «*Viu sînt Eu, zice Domnul, că pe cei ce Mă slăvesc pe Mine, îi voi slăvi*» (I Împ. 2, 30) ?

PALADIE : Ba da.

CHIRIL : Dar socotesc că împlinește cele spre slava lui Dumnezeu tot cel plin de vigoare, care se deprinde întru bărbăția duhovnicească și se sîrguiește să se împotrivească dușmanilor văzuți și nevăzuți, știind să se apere pe sine și pe alții, și toate putîndu-le în Dumnezeu.

PALADIE : Așa zic și eu.

CHIRIL : Voiești să privim lucrul acesta zugrăvit ca într-un tablou în istorisirile preafolositoare nouă despre dumnezeiescul Avraam ?

PALADIE : Voiesc foarte mult. Cum de nu ?

CHIRIL : S-a scris că Lot locuia și viețuia în Sodoma. Iar fiindcă asupra țării se pornise război cumplit și greu și cei din vecinătate și din țara de graniță, împreună cu conlocuitorii lor cuceriseră cetatea. Lot a fost luat de năvălitori și era dus în robie împreună cu ceilalți. Deci venind unul din cei ce scăpaseră «*a vestit lui Avram trecătorul, care locuia lângă stejarul Mamvri, pe Amoreul, fratele lui Escol și frațele lui Aner, cu care Avram avea legămînt de alianță. Auzind Avram că Lot, nepotul său, a fost luat în robie, și-a numărat slugile sale, trei sute optsprezece. Și a alergat după ei pînă la Dan. Și a căzut asupra lor noaptea, el și slugile sale. Și i-a lovit pe ei și i-a urmărit pînă la Hoba, care este la stînga Damascului. Și a întors toată călărimea Sodomei și pe Lot, nepotul său, și toate averile lui și femeile și poporul. Și a ieșit împăratul Sodomei întru întîmpinarea lui, după ce s-a întors el de la înfrîngerea lui Kedarlaomer și a împăraților celor cu el în valea lui Șave. Acesta era cîmpul împăraților. Și Melchisedec, împăratul Salemului, i-a adus pîine și vin. Și era el preot al lui Dumnezeu Celui Preaînalt. Și l-a binecuvîntat pe Avram și a zis : Binecuvîntat să fie Avram de Dumnezeu Cel Preaînalt, Care a zidit cerul și pămîntul. Și binecuvîntat este Dumnezeu Cel Preaînalt, care a pre-dat pe dușmanii tăi sub mîna ta. Și a dat lui a zecea parte din toate. Și a zis împăratul Sodomei către Avram : Dă-mi mie oamenii, iar caii iați-i ție. Și a zis Avram către împăratul Sodomei : tînde-voi mîna mea către Domnul Dumnezeu Cel Preaînalt, Care a zidit cerul și pămîntul, dacă de la ață pînă la legătura încălțămîntei voi lua ceva din ale tale, ca să nu zici că eu am îmbogățit pe Avram. Afară de ceea ce au mîncat feciorii și de partea celor ce au mers împreună cu mine : Escol, Aner și Mamvri. Aceștia își vor lua partea lor, (Facere 14, 13—24). «Iar după cuvintele acestea a fost cuvîntul Domnului către Avram în*

vedenie de noapte, zicînd : Nu te teme, Avrame, Eu te voi sprijini pe tine, plata ta va fi mare foarte. Și a zis Avram : Stăpîne, Doamne, ce-mi vei da ? Eu mor fără copii. Și feciorul slujniciei mele Masech, acesta e Eliezer din Damasc. Și a zis Avram : Fiindcă mie nu mi-ai dat sămînță, sluga mea mă va moșteni pe mine. Și îndată a fost glasul Domnului către el, zicînd : Nu te va moșteni pe tine acesta. Altul va ieși din tine, acesta te va moșteni pe tine. Și l-a scos pe el afară și a zis lui : Privește la cer și numără stelele, de vei putea să le numeri pe ele. Și a zis : Așa va fi semînția ta ! » (Facere 15, 1—5).

Vezi pe sfinți gata spre buna îndrăznire și spre răbdarea de bună voie a ostenețelor. Căci cum a aflat că Lot e în primejdie, i s-a făcut milă îndată de nenorocirea rudeniei și luînd pe slugi și pe unii din aliați, care nu erau evrei, a pornit repede împotriva celor care-l supărau, i-a supus cu ușurință și a izbăvit din robie pe nepotul său Lot și pe cei ce căzuseră în mîna celor ce i-au biruit. Apoi, dîndu-i ca unui biruitor cinstea cuvenită, l-au întîmpinat, pe drept cuvînt, împăratul Sodomei și Melchisedec, preotul Celui Preaînalt, precum este scris. Iar acesta nu l-a întîmpinat cu mîna goală, ci i-a adus simboalele preoției, ale aceleia ce era atunci în vigoare, pline și vin, și l-a binecuvîntat pe Avraam și l-a lăudat cu sfinte cuvinte.

Deci Avram a luptat bărbătește și a biruit. Căci așa sînt totdeauna cei ce viețuiesc bărbătește în Hristos și au în suflet buna îndrăznire preaiubită de Dumnezeu. Și adaug, ca pentru exemplu și pentru credința cuvîntului, pe sfinții Apostoli, care, văzînd pe Satana răpind cu ușurință toate și pe cei ce se împotrivesc dogmelor adevărului, luînd în robie sufletele celor mai simpli, s-au ridicat cu avînt, înarmînd împreună cu ei pe slugile de casă, adică pe cei hrăniți de Sfintele Scripturi, și pe unii dintre aliați, care nu erau evrei, adică pe cei ce cugețau încă cele ale lumii, dar se luptau împreună cu sfinții și se silesc să-i imite. Și luptîndu-se astfel bărbătește, au biruit și au răpit de sub stăpînirea aceluia pe cei luați în robie. Și pe unii îi mintuiesc scoțîndu-i din idolatrie și de la închinarea zidirii în locul Ziditorului, iar pe alții de la cunoștința mincinoasă.

Pentru un astfel de curaj strălucit și măreț, cîștigă cel drept răsplătă cinstirile celor din lume. «Căci a ieșit, zice, împăratul Sodomei întru întîmpinarea lui Avram și Melchisedec, preotul lui Dumnezeu Celui Preaînalt», care veselește prin binecuvîntarea cea prin Hristos,

adică cu pâine și vin, adică cu harul de viață făcător. De aceea pe drept cuvânt s-a spus despre ei: «*Binecuvîntați să fiți de Domnul, Cel ce a făcut cerul și pămîntul*» (Ps. 113, 23). Iar Melchisedec e chipul (tipul) preoției în Hristos. Socotesc că faptul acesta nu are nevoie de multe cuvinte pentru a fi dovedit, ajungînd spre aceasta Sfînta Scriptură.

Apoi împăratul Sodomei spunînd dumnezeiescului Avraam, ca unui biruitor: «*Dă-mi mie oamenii, iar caii iați-i ție*», acesta îndată s-a jurat că nu va lua nimic, afară de mîncările celor ce s-au ostenit împreună cu el și de partea convenită aliaților Escel, Aner și Mamvri. Căci sfinții luptîndu-se și războindu-se vitejește pentru libertatea celor răpiți și luînd asupra lor toată osteneala, nu primesc nimic de la lume, nici nu adună bogăția lumii, păzindu-se de ocara ce le vine din aceasta. «*Ca să nu zici că eu am îmbogățit pe Avraam*». Primesc numai mîncările cele datorate. «*Căci vrednic este lucrătorul de plata sa*» (Luca 10, 7). Iar Hristos a poruncit că cei ce vestesc Evanghelia din Evanghelie să trăiască (I Cor. 9, 14). Dar aliații își primesc partea lor, Dumnezeu binecuvîntînd, pe drept, și în lucrările din viața aceasta, pe cei ce rîvnesc să ajute pe sfinți. Căci le înmulțește bunurile pe măsura căii lor drepte. Pentru că celor ce nu s-au despărțit încă cu totul de cele pămîntesti, ce sînt împărțiți între Dumnezeu și lume, le rînduiește Dumnezeu și binecuvîntările de pe pămînt. Așa a binecuvîntat pe Iacob, înmulțind vitele lui (Fac. 30, 31).

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Deci Cel ce știe să mîntuiască spune celor împodobiți cu laudă și cu strălucire că nu mai trebuie să cadă în somnolență și le vestește că vor primi o răsplată mare. Totodată alungă cît mai departe de la ceata celor ce se tem de El patima moleșelii și a lipsei de curaj, așfîțîndu-i cu nădejdea celor făgăduite spre ardoare și făcîndu-i mai vi-guroși. De aceea și dumnezeiescul Pavel, aflîndu-se într-o astfel de dispoziție, a zis odată: «*Toate le pot întru Hristos Cel ce mă întărește pe mine*» (Filip. 14, 13), iar altădată: «*Călătoria am săvîrșit, credința am păzit ; de acum mă așteaptă cununa dreptății*» (II Tim. 4, 7—8).

În sfîrșit, dumnezeiescul Avraam era foarte întristat că avea un fiu slugă. «*Ce-mi vei da, zice, de voi muri fără copii ?*». Căci faptul de a avea un rod bastard îl socotește egal cu a nu avea copii. De aceea Dumnezeu îi făgăduiește pe fiul din cea liberă, adică pe Isaac, și-i spu-

ne că prin acela va fi părinte al multor neamuri, și va fi sămînța lui ca stelele cerului. Tot astfel pe sfinții Apostoli îi întrista mult să aibă, că dintr-o roabă, un rod bastard din slujirea cea după lege. Ei cereau mai degrabă unul din cea liberă, adică pe cel din Noul Legămînt. Iar acesta era Hristos, al Cărui chip (tip), după făgăduință și prin credință este Isaac. De aceea fericitul Pavel zice despre mărirea legii din sine însuși. *«Cele ce-mi erau mie cîștig, pe acelea le-am socotit pentru Hristos pagubă. Ba mai mult: toate le socotesc că sînt pagubă față de înălțimea cunoașterii lui Iisus Hristos Domnul nostru, pentru care de toate m-am păgubit și le socotesc că sînt gunoaie, ca să-L cîștig pe Hristos și să mă aflu în El, neavînd dreptatea mea, cea prin lege, ci pe cea prin credința în Iisus Hristos»* (Filip. 3, 7—9). Căci în Hristos s-au făcut părinții multor neamuri și ai unei seminții nenumărate, ca și Avraam în Isaac. Dar să aplicăm tîlcuirea acestui loc nu numai sfinților Apostoli de odinioară, ci și celor ce s-au învrednicit de sfințenie după aceia și conducătorilor Bisericilor, ca și oricărui suflet sfînt și bun.

CARTEA A CINCEA

Despre bărbăția în Hristos

Deci voința sfinților, Paladie, deși se luptă pentru viața altora, e să nu iubească a-și însuși nimic din lume ^{155b}. În felul acesta sînt înțelepți, puternici, plini de toată nădejdea bună și înconjurați ca de un zid de bunăvoința de sus. Și, precum bine știi, lucrul nu poate fi altfel. Căci avînd cugetarea mai presus de grijile lumii și de poftele trecătoare, se vor întîlni cu dușmanii bine pregătiți de luptă și îi vor birui cu ușurință pe cei ce li se împotrivesc, Dumnezeu slăbind de mai înainte puterea aceloră. Dar dacă sînt și ei robiți de patimile lumesti, și înfășurați de poftele pămîntești, ușor vor cădea și repede vor fi prinși de cei ce voiesc să-i urmărească. Iar arătîndu-se goi de apărarea dumnezeiască, vor zăcea ca o pradă la cheremul dușmanilor.

PALADIE : Dar ași voi să știu prin ce pot fi arătate vrednice de crezare cele spuse ?

CHIRIL : Prin Sfînta Scriptură, care vestește întîmplările celor vechi spre folosul nostru. Sau care n-a spus dumnezeiescul Pavel că spre îndemnul nostru s-au scris acelea ?

PALADIE : Recunosc. Căci nu puțin folos ne aduc cele ce ni le istorisesc ele. Pentru că ele erau chipuri (tipuri) și umbre ale adevărului.

CHIRIL : Așadar, să începem să grăim. Trecînd Israelii Iordanul, au atacat Ierihonul. Urmînd îndemnurilor dumnezeiești, s-au sîrguit să-l împresoare, avînd să-l biruiască și să-l cucerească îndată. Și erau în față cei mai buni luptători, iscușiți în legea războiului. Căci s-a scris : «*Și a intrat Isus al lui Navi la preoți și a zis lor : porunciți poporului să meargă împrejur și să înconjoare cetatea, iar războinicii să meargă înarmați înaintea Domnului*» (Iosua 6, 7). Deci cînd poruncește Hristos prin glasul conducătorilor, să pornim împotriva duș-

155 b. Nu voiesc să-și însușescă nimic din lume, dar luptă pentru viața adevărată și veșnică a altora. Luptă ca să-i dezlipească și pe alții de-a socoti că lumea aceasta e singura realitate și deci odată după moartea trupului să-și piardă fericirea vieții veșnice. Cei ce se roagă pentru alții, cei ce le arată sensul existenței, lumina ce i-o dă Dumnezeu, nu iubesc ceea ce-i trecător din lume, dar iubesc pe oameni în ceea ce au netrecător.

manilor, luînd lupta nu cu sîngele și cu trupul, ci cu începătorile și stăpîniile și cu legea care domnește tiranic în mădularele trupului nostru (Efes. 6, 12; Rom. 7, 25). Și atunci vom fi sub privirea Domnului, îmbrăcați în toată armura dumnezeiască și spirituală (inteligibilă). Căci armele noastre nu sînt trupești, după cuvîntul lui Pavel (II Cor. 10, 4), ci strălucind de măreția dreptății dumnezeiești.

Deci privește Dumnezeu, Stăpînul tuturor, la războinicii care, sînt îmbrăcați în armele strălucitoare ale dreptății, căci aceasta înseamnă a merge războinicii, înarmați, înaintea lui Hristos. Căci e un lucru cu adevărat de cinste și vrednic de dorit a fi sub privirea lui Dumnezeu, dacă nu e greșit să înțelegem că de la cei ce l-au supărat, Dumnezeu drept pedeapsă, își întoarce ochii, zicînd: «Cînd veji întinde mîinile spre Mine, voi întoarce ochii Mei de la voi» (Isaia 1, 15)¹⁵⁶.

Prelungindu-se așadar împresurarea pînă în ziua a șaptea, a zis iarăși Isus Navi fiilor lui Israil: «Strigați către Domnul. Căci ne-a predat Domnul nouă cetatea. Și va fi cetatea anatema, ca și toate cîte sînt într-însa, Domnului puterilor Savaot. Fără numai pe Rahab desfrînata să o cruțați, pe dînsa și toate cîte sînt în casa ei. Iar voi păziți-vă de anatema, ca nu cumva poftind să luați din anatema și să faceți tabăra fiilor lui Israil anatema și să ne pierdeți pe noi. Și tot argintul și aurul și arama și fierul sfînt va fi Domnului, în vistieria Domnului se va aduce» (Iosua 6, 16, ș.u.). A îngăduit așadar celor ce s-au luptat bărbătește să se bucure de celelalte prăzi, dar au trebuit să aducă în vistieria Domnului tot argintul, aurul, arama și fierul. Căci acestea erau ceea ce se chema anatema, adică ceea ce se alege din toate și închina Domnului¹⁵⁷.

Dar disprețuind porunca Domnului, «a luat, zice, Acan, fiul lui Oarmi, fiul lui Zabdi, fiul lui Zareh din seminția lui Iuda, din anatema. Și s-a mîniat Domnul cu urgie pe fiii lui Israil» (Iosua 7, 1). Căci socotesc că cei ce și-au retras cugetul puternic de la plăcerile lumesti și de la împrăștierea în lumea aceasta și s-au hotărît ca prin armele dreptății să cîștige buna plăcere a lui Dumnezeu, petrecînd sub privirea lui Hristos, nu mai trebuie să dorească nimic din cele

156. Dumnezeu privește cu plăcere la cei ce luptă împotriva răului și e aproape de ei, ba chiar le dă ajutorul Său. Din însăși privirea lui Dumnezeu sau din atenția Lui, iradiază putere. Cine se deschide binelui, se deschide lui Dumnezeu. Cine se închide în egoismul său, se închide lui Dumnezeu. Mai bine zis, dispoziția omului spre bine e deschidere spre alții și spre izvorul suprem al binelui, al Celui deschis spre toți și spre toate. Și însuși egoismul e închidere în sine, sau spre un sine fals, părut, spre siluirea ființei.

157. Anatema — pun sus, ridic sus, închin lui Dumnezeu. Dar cuvîntul a luat apoi și sensul de predat Satanei.

lăudate ale lumii, nici bogăție, nici slavă, nici putere sau înălțime, nici dogmele necredincioase ale înțelepciunii elinești. Iar argintul e chipul (tipul) strălucirii demnităților și treptelor înalte; căci materia e strălucitoare. Aurul, al bogăției. Iar arama înseamnă sunetul frumos al limbii înțelepților din lume; fierul, tăria și puterea, fiind foarte dur și biruind toată materia. Când vrea cineva să se împărtășească de acestea, chiar dacă are treapta cea mai de cinste, la Dumnezeu și e numărat între războinici și s-a făcut vestit prin curajul său duhovnicesc, jignește pe Dumnezeu și ca unul ce prin abaterile urite s-a hotărît să supere pe susținătorul și sprijinitorul său, va cădea sub urgia Lui.

PALADIE: Bine zici. Sint de aceeași părere. Dar spune-mi, te rog, abătîndu-te puțin de la temă și de la istorie, pentru ce i-au fost închinat Domnului argintul și aurul, arama și fierul și n-au fost mai degrabă aruncate din tabără, ca unele ce sint nefolositoare, sau obișnuiesc să întineze? Căci tilcuirea duhovnicească le-a arătat ca niște lucruri vrednice de urît.

CHIRIL: Pentru că toată strălucirea, înțelepciunea, bogăția și puterea, se dau în chip cuvenit și cucernic lui Dumnezeu. Căci a Lui este slava și toată strălucirea, bogăția, înțelepciunea și puterea. Iar dacă le primește cineva de la Dumnezeu și se îmbogățește din vistieria Lui, are și el bogăția, se înțelege, cea spirituală, slava, înțelepciunea și puterea duhovnicească, și va fi renumit și pismuit. Dar dacă ar voi să le primească acestea de la lume, va fi urît și neplăcut la iubitorul de virtute Dumnezeu și va sta sub judecata și pedeapsa Lui. Căci bogăției îi va urma, fără îndoială, iubirea de plăcere; iar strălucirii și înălțărilor îi e vecină mîndria; puterii îi stă alături tirania; înțelepciunii din lume, uriciunea, dogmelor, mai ales, limba celor ce le-au scris pe acelea, pare sunet frumos ^{157b}. Aceasta o spune

157 b. Nu în sine e rău aurul, argintul din natură, sau mărirea, înțelepciunea, sau puterea care pot crește din firea omenească. Ci cînd sint întrebuințate de om pentru sine. Cînd sint închinat lui Dumnezeu, ele sint bune, căci de la Dumnezeu sint puse în lume și sădite potențial în om. Măreția omului, înțelepciunea, puterea lui sint însoțite atunci de smerenie, deși cresc din legătura în care se pune omul cu Dumnezeu. Ele nu mai sint însoțite de mîndrie, de voința de asuprire a altora, de lăcomie. Prin aceasta ele chiar se transfigurează, devenind motive și mijloace de slujire și de laudă a lui Dumnezeu și de slujire a altora. Astfel dispare contradicția pe care o observăm de obicei cînd le auzim pe de o parte pe acestea lăudate, pe de alta disprețuite. Vrednice de dispreț cînd sint folosite de om pentru sine însuși; ele devin vrednice de laudă cînd sint închinat, sau predate ca *anatema* lui Dumnezeu.

Mărirea, înțelepciunea, puterea le cîștigă sau le descoperă și le folosește într-un mod sporit și transfigurat în sine cînd luptă cu puterile răului, cînd cuce-rește «cetatea» sau ființa sa (Ierihonul) ajunsă sub stăpînirea răului. Dacă cetatea lui rămîne robită răului, atunci și mărirea, înțelepciunea, puterea ei sint folosite rău și sint strîmbate și micșorate.

și Pavel : «*Dacă i se pare cuiva, între voi, că este înțelept, în veacul acesta, să se facă nebun, ca să fie înțelept ; căci înțelepciunea lumii acesteia, e nebunie la Dumnezeu*»... (I Cor. 3, 18—19). Așadar, Acan supără pe Dumnezeu pentru că nu ia din vistieria lui Hristos, ci din Ierihon, adică din lume. Iar nenorocirile ce-au urmat de aici, din pricina miniei dumnezeiești, nu au căzut numai asupra celui osîndit pentru acestea, ci asupra întregii adunări. Căci ne mai fiind părtaș de ajutorul de sus, vechiul Israil, atît de greu de biruit, a fost slab și fără putere.

PALADIE : Dar cum și de unde putem afla că e adevărat cuvîntul ce l-ai spus despre aceasta ?

CHIRIL : Din cele scrise în continuare. Căci după cele săvîrșite la Ierihon și împotriva lui atît de strălucit și de viguros de întregul Israil, a trimis Isus bărbați de la Ierihon la Ai zicînd : «*Suindu-vă iscodiți cetatea Ai. Și s-au suit bărbații și au iscodit cetatea Ai. Și s-au întors la Iosua și au zis către ele : Să nu se suie tot poporul, ci să se suie ca la două sau trei mii de bărbați și să împresoare cetatea. Să nu duci acolo tot poporul. Că sînt puțini. Și s-au suit ca la trei mii de bărbați. Și au fugit ei de la fața bărbaților din Ai. Și au omorît bărbații din Ai ca vreo trei zeci și șase de bărbați și i-au gonit pe ei de la poartă și i-au alungat de pe povîrniș. Și s-a înfricat inima poporului și s-a făcut ca apa*» (Iosua 7, 2—5).

Cei ce cuceriseră cetăți și înspăimîntaseră țări și biruiseră fără osteneală cele mai crude popoare, îi găsesc pe cei din Ai nebiruiți și abia au scăpat fugind nu fără pierderi, ei care la început nici n-au voit să se înarmeze toată mulțimea celor buni de luptă, declarînd pe față că cetatea va fi ușor de biruit de către puțini. «*Să nu meargă, zicea, tot poporul, ci ca la două sau trei mii de bărbați*». Întristîndu-se Iosua foarte, din pricina loviturii neașteptate și a nenorocirii venite contrar nădejzii, și-a rupt haina și a căzut înaintea Domnului. Și întrebînd mirat ce este lucrul acesta, a zis Dumnezeu către Iosua : «*Scoală-te ! Pentru ce ai căzut așa pe fața ta ? A păcătuit poporul și a călcat legămîntul Meu, pe care l-am făcut cu ei și au furat din lucrurile date spre nimicire, au mințit și le-au pus printre lucrurile lor. De aceea nu vor putea sta fiii lui Israil în fața dușmanilor lor. Vor întoarce grumazul dinaintea dușmanilor lor, că s-au găsit sub blestem*¹⁵⁸. Nu

158. «S-au făcut anatema», pentru că au luat din «anatema», sau din ceea ce era închinat lui Dumnezeu. Sensul bun al «anateimei» se întoarce într-un sens rău. Cele ce pot fi folosite bine cînd sînt închinare lui Dumnezeu, sînt folosite rău, cînd omul nu le mai folosește spre slava lui Dumnezeu. Atunci omul cade de la înălțimea lui, și vin peste el cele mai triste urmări : — e biruit de forțele răului, atrage asupra sa dușmănia tuturor. S-a predat (s-a făcut anatema) Satanei.

voi mai adăuga a fi cu voi, de nu veți ridica blestemul dintre voi» (Iosua 7, 10—12). Și dat fiind pe față Acan, l-a întrebat Iosua, zicînd: «Dă slavă azi Domnului Dumnezeuului lui Israil și fă mărturisire înaintea Lui și arată-mi ce ai făcut. Să nu ascunzi de mine. Și a răspuns Acan și a zis: «Cu adevărat am păcătuit, înaintea Domnului Dumnezeuului lui Israil, am făcut așa și așa. Am văzut printre prăzi, o haină frumoasă împestrițată și două sute de sicli de argint și o limbă de aur de cincizeci de sicli și le-am luat. Și iată sînt ascunse în pămînt, în cortul meu și argintul e ascuns sub ele» (Iosua 7, 19—21).

Înțelegi că și cel ce-a furat spune că a văzut în pradă un lucru subțire pestriț și două sute de sicli și o limbă de aur de cincizeci de sicli și că s-a gîndit la ele, adică a venit la poftirea neîngăduită a lor. Lucrul subțire socotesc unii că este o haină ostășească, o hlamidă pestriț țesută. Iar haina ostășească e simbolul tiraniei. Căci îi stă în fire neamului ostășesc să stăpînească cu plăcere. Iar argintul e chipul (tipul) strălucirii lumești. Și limba, al înțelepciunii dulce grăitoare elinești. Căci cu adevărat limba și învățătura înțelepților elini e ca de aur și mult prețuită.

Iar descoperindu-se păcatul, Iosua a supus pe Acan pedepsii, ca pe unul ce nu și-a făcut rău numai sie-și, ci a întins asupra întregii adunări pieirea, prin pofta sa neînfrinată. Și poate aceasta este ceea ce ni s-a spus nouă atît de bine și de înțelept prin glasul lui Pavel: «Scoateți pe cel rău dintre voi. Căci puțin aluat dospește toată frămîntătura» (I Cor. 5, 6)¹⁵⁹.

Așadar ți s-a arătat limpede întii prin Avraam, că sfinților le rămîn neprimejdioase măririle puterii și de aici urmează că ei pot birui ușor pe dușmani cînd nu caută a îmbrățișa nimic din cele ale lumii; apoi prin Acan, că lucrurile se întorc spre contrariul celui ce se abate de la calea cea dreaptă și se apleacă spre cele din lume.

PALADIE: Așa este. Tîlcuirea e clară.

CHIRIL: Că sfinții trebuie să se arate în toate privințele într-un singur fel și nu cu cugetări de două feluri, opuse, se vede clar din porunca limpede a legii: «Nu vor fi haine bărbătești pe femeie, nici bărbatul nu se va îmbrăca cu haină mulierească, pentru că uriciune este

159. Cine se folosește rău de darurile puse de Dumnezeu în fire, aduce rele asupra întregii obști, atît prin pilda ce-o dă, cit și pentru faptul că faptele lui rele se îndreaptă spre cei din jur și trezesc reacția lor, întinzînd și în felul acesta răul asupra tuturor. Nici cele bune, nici cele rele nu-l lasă pe om în izolare. Chiar dacă prin cele rele vrea să-și servească în mod egoist numai interesele sale. Porțile sale închise sînt porți întunecate, din care iriază întunericul. Cei răi deși par închiși în egoismul lor, sînt focare de întuneric și pilde de egoism dușmănos, căci egoismul nu se poate satisface fără exploatarea altora, fără voința de-a se ridica peste alții.

Domnului tot cel ce face aceasta» (Deut. 22, 5). Căci tot așa de mult este uriciune și arătate neplăcută înaintea lui Dumnezeu a face pe viteazul în faptele de moliciune muierească (căci aceasta înseamnă a pune în hainele bărbatului pe femeie), cât și a boli în faptele bărbaților de moliciune (căci aceasta este asemenea cu îmbrăcarea bărbatului în haină muierească).

PALADIE : Ce înseamnă ceea ce spui ?

CHIRIL : Oare nu e fățărnicia un lucru viclean și netrebnic înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor ?

PALADIE : E adevărat.

CHIRIL : Dacă cineva fiind iubitor de plăceri și nelnfrinat, e dat pe față chiar de faptele lui că e așa, dar își dă aparența bunei cuviințe, l-ai lăuda pe unul ca acesta, Paladie ?

PALADIE : Nicidecum.

CHIRIL : Deci nu vei socoti că cel cu adevărat împodobit și cu bun chip trebuie să fie statornicit în una și aceeași cugetare și să nu se arate altceva decât ce este ?

PALADIE : Ba da.

CHIRIL : Așadar, cugetarea ușor de încovoiat și moale a unora să nu-și dea aparența bărbăției, căci aceasta înseamnă că nu vor fi hainele bărbatului pe femeie ; nici cel cu adevărat viguros să nu caute moliciunea, căci aceasta înseamnă să nu se îmbrace bărbatul cu haină muierească. Căci răutatea este în amîndouă cazurile și păcatele de felul acesta sînt o ocară adusă virtuții.

PALADIE : Precum se vede moliciunea e un lucru primejdios și păgubitor ¹⁶⁰.

CHIRIL : Nu încape nici o îndoială. Căci e o patimă lepădată și urită de Dumnezeu. De aceea cel stăpînit de astfel de păcate e scos din listele sfinte ¹⁶¹. Deci socotesc că cel cu adevărat viguros și viteaz nu trebuie să își lase mintea să fie încovoiată de negrije, ci s-o păstreze mai presus de orice frică și oboseală și statornicită în chip neprihănit prin credința în Dumnezeu, spunînd : «Toate le pot în Hris-

160. Persoana omenească ajunsă la virtute este bărbătească, fie că e bărbat, fie că e femeie. În această persoană domnește spiritul ca libertatea lui. Ea s-a ridicat peste slăbiciunile patimilor. În acest sens spune Sf. Pavel că în Hristos nu mai e nici bărbat, nici femeie, sau cere tuturor adresanților lui, fie bărbați, fie femei, să ajungă la «starea bărbatului desăvîrșit». La starea aceasta au ajuns cei tari, cei nesupuși valurilor, vicleșugurilor răutății (Efes, 4, 14). O femeie care nu cedează ispitelor spre o viață ușurată, este și ea o femeie tare cu duhul, precum un bărbat stăpînit de toate slăbiciunile este și el femeie cu sufletul.

161. De aceea nu sînt înscrise în conștiințele din Numeri femeile.

tos cel ce mă întărește pe mine» (Filip. 4, 13) ; și să o ferească de-a cugeța cele pămîntești, ca de-un lucru care ne poate pierde și ne poate arăta netrebnici în fața lui Dumnezeu.

De aceea s-a scris iarăși în a doua lege : «Cînd vei ieși la război asupra vrășmașilor tăi și vei vedea cai și călăreți și popor mai mult decît tine, să nu te temi de ei, că Domnul Dumnezeuul tău este Cel ce te-a ridicat pe tine din pămîntul Egiptului, este cu tine. Și va fi cînd te vei apropia de război, venind preotul va vorbi poporului și va zice către ei: Ascultă Israile, voi porniți astăzi la război asupra vrășmașilor voștri ; să nu slăbească inima voastră, nu vă temeți, nu vă încovoiați, nici să vă abateți de la fața lor. Ca Domnul Dumnezeuul vostru, care merge înaintea voastră cu voi, va abate împreună cu voi pe vrășmași ca să vă izbăvească pe voi. Și vor grăi și cărturarii către popor, zicînd : Tot omul care a zidit casă nouă și nu a început să o locuiască pe ea, să plece și să se întoarcă la casa lui, ca să nu moară în război și alt om să înceapă a locui în ea. Și tot omul care a sădit vie și nu s-a veselit din ea, să plece și să se întoarcă la casa lui, ca să nu moară în război și alt om să se veselească din ea. Și tot omul care s-a logodit cu femeie și nu a luat-o pe ea, să plece și să se întoarcă la casa lui, să nu moară în război și alt om să o ia pe ea. Și vor adăuga cărturarii a grăi către popor și vor zice : Omul care se teme și e slab la inimă, să plece și să se întoarcă la casa lui, ca să nu înfricoșeze inima fratelui său, ca și a sa» (Deut. 20, 1—8).

PALADIE : Spun și eu că trebuie să sporim în virtuți și să urmărim cu bărbăție orice lucru bun, bizuindu-ne în curaj pe ajutorul lui Dumnezeu. Dar nu pot înțelege cum și în ce fel sînt respinși unii de la război ca neapți ?

CHIRIL : Oare nu știi că nu e prețuit la Dumnezeu, dar nici nu voiește să rabde ostenele pentru credința față de El cel care nu socotește viața în această lume, ca o trecere ? Acest lucru ne este zurgăvit foarte bine și limpede, ca într-o icoană și ca în chipuri (tipuri), în viețile sfinților. Așa dumnezeiescul Avraam viețuia ca un trecător în corturi și se muta din loc în loc. Și întreg Israilul se muta adeseori în pustie și locuia în corturi. Cu aceasta se lăuda mult. Dar și proorocul David, se lăuda mult cu aceasta, zicînd către Dumnezeu : «Iartă-mi mie, că sînt străin pe pămînt, ca și toți părinții mei» (Ps. 38, 17). Și dorea foarte lăcașurile de sus, zicînd : «Cît de iubite sînt lăcașurile Tale, Doamne al puterilor ! Se dorește și se sfîrșește sufletul meu după curțile tale» (Ps. 83, 1). Deci aceștia se gîndesc la cele de sus și insetează după lăcașurile din ceruri, pe care și Mîntuitorul Însuși le făgăduiește

celor ce-L iubesc pe El, zicînd : *«Merg și voi găti vouă loc și iarăși voi veni și vă voi lua pe voi cu Mine, că unde sînt Eu și voi să fiți cu Mine»* (Ioan 14, 2—3).

Dar cel ce și-a zidit casă și e ocupat cu muncile în legătură cu ea, e tipul celui ce nu suportă să socotească viața de acum ca trecătoare. Iar cel ce și-a sădit vie, e tipul iubitorului de avuție și de cîștig. În sfîrșit, cel ce s-a logodit cu femeie, închipuiește mintea stăpînită de gîndul femeii, moleșită și predată poftelor trupului. De aceea la glasul crainicului de război, ea se desparte de mulțimea sfîntă și în stare de luptă. Căci cele ce se cuvenea să le cugete și să le spună cei stăpîniți de astfel de patimi, acelea le-a strigat crainicul. Sau nu e oare adevărat, că celor obișnuiți să bolească de acestea le place să nu iubească chinurile prigonirilor și să nu stăruie în ostenele pentru iubirea de Dumnezeu, gîndindu-se că dacă, luptînd, li s-ar întîmpla să pătîneasă ceva, s-ar lipsi de case, de avuții și de poftele prețuite de ei ? De aceea li se întîmplă că apar lipsiți de curaj și stăpîniți de frică.

Deci cele ce se cuvenea să le cugete și să le spună aceia, acelea le-a strigat cărturarul, lovind cu muștrări piezișe și cu ocări subțiri pe cel fricos, care caută scuze mincinoase pentru neputințe și umblă în plăceri lumești ca o hrană pentru lașitate. De aceea Dumnezeu poruncește ca, cărturarul să spună ultimul cuvînt pe față și desvăluit. *«Și vor adăuga, zice, cărturarii să vorbească către popor și vor zice : dacă este vreun om fricos și temător cu inima, să plece la casa lui, ca să nu înfri-coșeze inima fratelui său, ca și pe a lui»*. Numai că nu spune : *«Cel care e scufundat în cele pămîntești și-și zidește case și-și sădește vie și e copleșit de plăcerile trupești, va fi, fără îndoială, fricos și moale. Iar unul ca acesta va fi nefolositor și spre pagubă și celorlalți. Căci tovărășiile rele strică moravurile bune* (I Cor. 15, 35). Și cel ușor biruit de frică îl atrage adeseori la lașitate pe cel tare și curajos. De aceea dumnezeiescul Pavel ceartă pe unii care voiau să-l împiedice să se suie la Ierusalim. Căci zice : *«Ce faceți, de plîngeți și-mi sfișițați inima ? Eu sînt gata nu numai să fiu legat, ci să și mor pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos»* (Fapte 21, 13). E de notat că și scuza celor chemați la nuntă era aceasta : *«Pămînt mi-am cumpărat și femeie mi-am luat, și nu pot să vin»* (Luca 14, 20). Dar aceasta s-a scris în Evanghelie și în parabole.

Nu e însă greu să dăbîndim crezare în acest lucru și din pilde vechi.

PALADIE : Spune, deci, fără zăbavă. Căci vei face un lucru tare de folos.

CHIRIL : Deci s-a scris în Numeri : «Și după acestea a plecat poporul de la Hașerot și a tăbărit în pustia Paran. Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Trimite bărbați care să iscodească pămîntul Canaaneilor, pe care eu îl voi da fiilor lui Israil spre moștenire : cîte un bărbat din fiecare seminție, după popoarele familiilor lor să-i trimită pe ei, pe fiecare căpetenie a lor. Și i-a trimis Moise pe ei din pustia Faranului, la porunca Domnului, toți bărbați conducători ai fiilor lui Israil» (Num. 13, 1—3). Și după ce a numărat după seminții și neamuri pe cei trimiși adaugă iarăși : «Și suindu-se au ispitit țara de la pustia Țin pînă la Rehob, intrînd în Hamat» (Num. 13, 22). Și după altele : «Și au venit pînă la valea Escol și a iscodit-o pe ea și au tăiat de acolo o mlădiță cu un ciorchine pe ea și au ridicat-o pe drugi ; la fel din rodii și din smochini. Și locul acela l-au numit ei valea Escol, adică «valea Strugurelui», pentru ciorchinele pe care l-au tăiat fiii lui Israil. Și iscodind țara s-au întors de acolo după patruzeci de zile. Și plecînd au venit la Moise și Aaron și la toată adunarea fiilor lui Israil, la Cadeș, în pustia Paran. Și povestindu-le lor și la toată adunarea, le-au arătat rodul țării. Și le-au povestit lor și le-au zis : Am fost în țara în care ne-ați trimis, țară în care curge lapte și miere și acesta e rodul ei. Numai că neamul care locuiește în ea este îndrăzneț și sînt cetăți întărite cu ziduri și foarte mari. Și neamul lui Enac l-am văzut acolo» (Num. 13, 24—29).

Înțelegi că cei mai fricoși și mai fără curaj din aceia care au iscodit pămîntul făgăduinții, au mărturisit deschis că pămîntul e bogat în vii și gras și îmbelșugat în roduri frumoase, dar au împletit în acestea frica lor, numind neamul care-l locuiește îndrăzneț și spunînd că sînt pretutindeni cetăți întărite și înconjurate cu ziduri și prin aceasta abătînd pe Israil de la nădejdea că va birui și împingîndu-l spre frică ?

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Dar înțelepții și curajoșii Haleb și Iosua, s-au ridicat.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Dar înțelepții și curajoșii Haleb și Iosua, s-au ridicat împotriva flecărelii aceloră, spunînd către popor și către sfîntul Moise : «Nu, ci suindu-ne ne vom sui și-l vom cuprinde pe el, căci îi vom birui pe aceia» (Num. 13, 31). Dar cei împreună trimiși n-au încetat cîtuși de puțin să susțină că le va fi cu neputință israeliților să cucerească pămîntul făgăduinței. Apoi se spune : «Și ridicîndu-se toată adunarea, a dat glas și a plîns poporul toată noaptea aceea și au cîrțit asupra lui Moise și Aaron toți fiii lui Israil. Și a zis către ei toată adunarea : Mai bine am fi murit în pămîntul Egiptului, sau am muri în pustia aceasta. Pentru ce ne duce pe noi Domnul în țara aceasta ca să cădem în răz-

boi? Femelle noastre și copiii vor fi spre pradă. Acum dar mai bine este nouă să ne întoarcem în Egipt. Și a zis unul către altul: să ne alegem o căpetenie și să ne întoarcem în Egipt» (Num. 14, 1—4). La atîta ticăloșie și lașitate s-a învălmășit toată adunarea. Încercînd Iosua să-i întoarcă la curaj, și-a rupt haina și a revărsat nenumărate laude despre țară. Dar n-au voit să-și recapete curajul, ci a supărat pe Dumnezeu sprijinitorul lor prin lașitatea lor nebunească, socotind că atîrnă de puterile lor înfăptuirea nădejzii. De aceea Dumnezeu s-a supărat și a zis: «Nu va vedea vreunul din bărbații aceștia pămîntul, pe care l-am făgăduit părinților lor, afară de Caleb, fiul lui Iefone și Iosua fiu al lui Navi» (Num. 14, 30).

Deci nu se mai poate pune la îndoială că cel fricos și ne iubitor de osteneală și cel puțin la credință, pierde împreună cu el și pe alții, stricîndu-i prin vorbe rele¹⁶². Nu e clar cînd va cădea din partea sortită lui și din nădejdea în Dumnezeu, iar cel tare și atotviguros va sta în lăuntru nădejzii și va fi cunoscut lui Dumnezeu?

PALADIE: E neîndoielnic. S-a dovedit de ajuns.

CHIRIL: Așadar, precum am spus la început, cel stăpînit de plăceri lumești e inapt pentru bătălia duhovnicească.

PALADIE: Foarte adevărat.

CHIRIL: Dar aș adăuga (căci socotesc că trebuie să scoatem tot folosul) că și cel care a început de curînd să se deprindă în vreo virtute, nu e încă în stare de luptă, fiind ușor de dus spre păcat.

PALADIE: Cum așa?

CHIRIL: În «A doua lege» s-a scris: «Deși va fi luat cineva de curînd femeie, nu va ieși la război și nu se va pune asupra lui nici o datorie. Scutit să fie în casa lui, un an să-și veselească femeia lui pe care a luat-o» (Deut. 24, 5). Dar oare trebuie să dăm atenție numai literii simple? Oare iubitorul de virtute legiuitor îl leagă de casă pe războinic și nu-l lasă să cîștige renume, ci îl obligă să rămînă biruit de recile legături cu femeia și să socotească mai de folos iubirea de trup decît lucrurile cele mai de trebuință?

PALADIE: N-aș crede că aceasta este voința legiuitorului. Ci trebuie să se ascundă în aceasta vreun înțeles mai convingător.

CHIRIL: Așadar, voi repeta ceea ce am spus. Bărbatul care s-a atins de virtute, dar încă nu și-a însușit-o bine, e ușor de dus spre contrariul.

162. Fricosul întinde frica, deci aduce și asupra altora nenorocirile. Și cel cu curaj întinde curajul, deci aduce și asupra altora binefacerile lui. Mare lucru este să aibă un popor conducători puternici și înțelepți.

PALADIE : Spune cum. Căci nu pot urmări încă bine gîndul.

CHIRIL : Solomon zice : «*Zi să fie înțelepciunea sora ta ; și fă-ți fie prietenă chibzuiala*» (Prov. 7, 4). Deci să ne facem familiare virtuțile, silindu-ne să rodim cît ma mult în ele. Unul, de pildă, rodește înțelepciunea întru cunoștință, altul cîștigă blîndețea și nemînierea, sau vreun alt lucru din acestea, pe care își propune să-l dobîndească. Dar oare va fi mintea în stare să suporte probe și ispite îndată ce a început să se deprindă în buna cuviință a acestora ? Și cel ce s-a căsătorit de curînd cu înțelepciune, ajungînd între cei ce corup cele drepte, nu se va corupe mai degrabă, în loc să biruiască și să respingă vătămările acelor, dat fiind că încă nu e destul de fixat și de statornicit de înțelepciune ?

PALADIE : Așa se pare.

CHIRIL : Și dacă cel ce se sîrguiește spre plinătate, va fi ațîțat de cineva, pînă nu e deprins în aceasta, nu va fi dus ușor la mînie.

PALADIE : Așa socotesc.

CHIRIL : Dar cel deprins în înțelepciune se va lupta cu înțelepții și se va opune cu forță vicleniilor acelor, cele ale gîndurilor drepte.

PALADIE : Recunosc.

CHIRIL : Deci are dreptate legea, cînd zugrăvind cu finețe prin chipul femeii virtutea, ca soție a sfinților, zice : «*De va fi luat cineva de curînd femeie, nu va ieși la război și nu i se va pune asupra nici o obligație. Scutit să fie în casa lui. Un an să-și veselească femeia pe care a luat-o*» (Deut. 24, 5). Căci nu îngăduie să fie împovărat cu osteneți și cu prigoniri, cel care e proaspăt sădit și se află de curînd în sîrguința pentru bine, ci-l lasă să petreacă fără griji și întru ale sale, ca încălzit de dezmierdările virtuții să se lege bine de ea. Aceasta îi vom afla făcînd pe Sfinții Apostoli, care poruncesc lîmpede celor proaspăt întorși dintre neamuri și de curînd chemați la cunoștința lui Dumnezeu : «*Părutu-s-a Sfîntului Duh și nouă, ca nici-o altă povară să nu se mai pună asupra voastră, fără numai să vă feriți de desfrîinare și de sugrumat și de sînge*» (Fapte 15, 28—29). Căci lăsînd cu înțelepciune pe cele mai grele dintre porunci, le-a poruncit să păzească pe cele de trebuință, cunoscînd neputința de-a răbda a celor de curînd aduși la dreapta credință. De aceea Dumnezeuul tuturor le și potolește mînia și iartă vinile unora ca acestora, chiar de vor cădea în slăbiciuni, străbătînd calea neobișnuită a ostenelilor. Dar după aceea cere împlinirea pedepselor și supune mișcărilor mîniei Sale pe cei ce nu mai pot aduce scuze neputinței în osteneți, din pricina neobișnuinței, ci se rostogolesc mai degrabă în plăcere și în moliciune și lunecă cu bucurie în ispitele

ce-i prăvălesc. Căci oare nu e virtutea urcuș spre o culme ripoasă și calea spre ea aspră, încît cel ce vrea să ajungă la ea trebuie să asude ?

PALADIE : Recunosç.

CHIRIL : Dar atunci nu e un lucru greșit, ci mai degrabă un lucru cinstit și cuvenit ca cei care au fost aduși de curînd pe calea aceasta să fie călăuziți cu îngăduință ca unii ce nu sînt încă întăriți în rîvnă, ci pășesc cu picioare plăpînde și bolesc încă de slăbiciune și, dimpotrivă, cel exercitat, să fie călăuzit prin osteneli aspre și prin înfricoșări spre a fi dus, ca printr-o constrîngere, spre răbdare și ascultare¹⁶³.

PALADIE : Foarte bine judeci.

CHIRIL : Și lucrul mi se pare clar, dacă vrem să cercetăm cele întîmplate ca prin chip a celor vechi. Căci s-a spus : «*Și a ridicat Moise pe fiii lui Israil de la Marea Roșie și i-a adus pe ei în pustia Sur. Și au mers trei zile în pustie și n-au aflat apă să bea. Și au venit la Mara și nu au putut să bea apă din Mara, că era amară. Pentru aceea au chemat numele locului acela : Amărăciune. Și cîrtea poporul către Moise, zicînd : Ce vom bea ? Și a strigat Moise către Domnul. Și i-a arătat Domnul lui un lemn și l-a aruncat pe el în apă și s-a îndulcit apa*» (Ieșire 15, 22—25). Israeliiți plecați de curînd din Egipt, după ce au aruncat jugul greu și nesuferit al slujirii sub el, grăbeau la chemarea lui Dumnezeu să ajungă în țara făgăduită odinioară părinților lor. Și prima greutate ce-i întîmpină este lipsa apei, pe care de abia o găsesc după lungi osteneli. Dar gustarea ei nu era lipsită de neplăcere, căci era amară, cum s-a scris. Prin scufundarea unui lemn însă, s-a prefăcut în dulce și plăcută, iar această metodă i-a fost arătată lui Moise de Dumnezeu.

Deci, călăuziți de legea dumnezeiască spre trebuința de a ne hotărî să urmăm lui Dumnezeu Care ne-a scos din robia patimilor și să ne izbăvim de tirania dracilor, e de trebuință să asudăm în încercări și să ciștigăm cununa de laudă topind cele ale trupului prin ostenelile nevoinței și domesticind ca pe o fiară cumplită, prin sete și foame, mișcarea neîmblijnzită care caută pururea spre plăcere. Căci cea dintîi luptă a noastră, pe care trebuie să o dăm e înfrînarea față de trup și cele ale lui. Și nu cred că ar putea deprinde cineva altfel virtutea. Așadar, setea suportată de cei vechi în pustie e chipul (tipul) ostenelilor nevoinței și începutul exercițiilor în cele trupești. Căci observă că ei nu merg îndată la război. Aceasta pentru că celor ce au început de

¹⁶³. Celor ce au pornit de curînd pe calea virtuții trebuie călăuziți cu blîndețe pe ea, necerîndu-le osteneli prea mari, iar cei înaintați în ea trebuie ajutați prin încercări mai aspre să înainteze și mai mult.

curînd să se opună bărbătește patimilor și să dobîndească virtutea, nu le este îndată lupta cu începătoriile și stăpîniile, din lipsa de vitejie și de nesiguranță a celor încercați, ci sînt încercați prin ostenelele trupești, Dumnezeu măsurîndu-le greutatea ostenelelor cu puterile celor ispitiți. Aceasta socotesc că se spune prin cuvîntul : «Nu altă ispită v-a apucat decît cea omenească. Credincios e Dumnezeu, Care nu vă va lăsa pe voi să fiți ispitiți peste ceea ce puteți, ci va face împreună cu ispita și sfîrșitul ei, ca să puteți răbda» (I Cor. 10, 13).

Iar ostenelele pentru virtute fiind foarte amare, le preface în dulci și plăcute, Hristos Care S-a numit și este pomul vieții. Căci a spus și El Însuși în Evanghelii : «Dacă le-au făcut acestea cu lemnul verde, ce vor face cu cel uscat ?» (Luca 23, 31), numindu-Se pe Sine lemn verde și înfloritor ¹⁶⁴.

Iar lemnul i-a fost arătat dumnezeiescului Moise de Dumnezeu. Căci singur Tatăl descoperă pe Fiul, de vreme ce și singur El îl știe. «Căci nimenea nu știe cine este Fiul, fără numai Tatăl» (Matei 11, 27). Așadar, în Hristos, pomul vieții, cele amare se fac dulci, cele greu de purtat și cele ce obișnuiesc prin firea lor să macine viața sînt necesare vieții.

PALADIE : În ce chip spui?

CHIRIL : Întrucît e adevărat că ostenelele, fiind tare amare, macină trupul, dar fac sufletul părtaș de viață veșnică. Căci a spus și Pavel : «Cînd sînt slab, atunci sînt tare» (II Cor. 12, 9). Și iarăși : «Cu toate că omul nostru cel din afară se strică, dar cel dinlăuntru se înnoiește din zi în zi» (I Cor. 4, 16) ¹⁶⁵. Dar cine ar voi vreodată să suporte ostenelele așa de aspre, dacă nu ar avea dulcea nădejde în Hristos ?

PALADIE : Socotesc că chiar nimeni.

CHIRIL : Deci observă (căci trebuie să ne aducem în amintire, Paladie, cele de la început), că Israil însetînd în pustie și cîrtînd împotriva preafînteptului Moise, cade nepedepsit în lașitatea lui. Căci n-a suferit pedepse, nici n-a suportat cele ale mîniei, cu toate că Dumnezeu obișnuiește să pedepsească pe cei vinovați de aceasta. Fiindcă cel ce se afla încă la începutul nevoințelor pentru virtute

164. Hristos este pomul pururea verde, căci e pomul vieții nepieritoare. Dacă El ca om S-a supus morții, cum nu vor fi supuse toate cele trecătoare ale lumii ? Dar precum a trecut prin moarte spre înviere, așa vor trece și ele din puterea lui Dumnezeu. Poate în acest cuvînt al Mîntuitorului e obiceiul la români de-a se împodobi cu ocazia înmormîntării cuiva un pom cu mere și cu turte dulci care se dă nașului celui adormit, care l-a îndrumat în credința lui Hristos. Cel adormit, care l-a îndrumat în credința lui Hristos. Cel adormit n-a murit de tot.

165. Omul dinlăuntru se înnoiește din zi în zi dacă are pe Hristos, pomul vieții, în sine, dacă se hrănește din Hristos.

se bucură de milă, chiar dacă păcătuiește uneori. Dar pe urmă nu-i mai este iertată slăbiciunea și abaterea neînfrinată spre poftele nebu-nești. De aceea spune iarăși Sfînta Scriptură în Numeri despre fiii lui Israil: «Și plecînd ei de la muntele Domnului au mers trei zile și chivotul legămîntului mergea înaintea lor cale de trei zile, ca să le caute lor loc de odihnă. Și cînd se ridica chivotul, zicea Moise: «Scoală-Te Doamne și să se risipească vrăjmașii Tăi, să fugă toți cei ce Te urăsc pe Tine». Iar cînd se așeza, zicea: «Întoarce-Te, Doamne, la miile și zecile de mii ale lui Israil. Și norul îi umbrea ziua, cînd se ridicau ei în tabără. Și era poporul cîrtind rele împotriva Domnului. Și a auzit Domnul și S-a mîniat cu iușime. Și s-a aprins între ei foc de la Domnul și a mistuit o parte a taberei. Și a strigat poporul către Moise. Și s-a rugat Moise către Domnul și a încetat focul. Și s-a che-mat numele locului acela Pîrjol, că s-a aprins între ei foc de la Dom-nul» (Num. 10, 33—36; 11, 1—3). Și după acestea iarăși: «Și plecînd de la muntele Or, pe calea spre Mare Roșie, au ocolit pămîntul lui Edom. Dar pe cale s-a împușinat poporul cu sufletul. Și cîrtea poporul asupra lui Dumnezeu și împotriva lui Moise, zicînd: «Pentru ce ne-ai scos din pămîntul Egiptului, ca să ne omori în pustie? Căci nu este nici pîine, nici apă. Iar sufletul nostru s-a scîrbit de această hrană deșartă». Și a trimis Domnul în popor șerpi ucigători și au mușcat poporul și a murit popor mult din fiii lui Israil» (Num. 21, 4—6).

Precum vezi, poporul care șoptește și cîrtește este pedepsit cu foc și cu șerpi. Aceia pleacă de la muntele Domnului, sicriul mergînd înaintea lor și căutîndu-le de mai înainte odihnă, în vreme ce Moise se roagă și norul, îi umbrește. Iar aceștia numind pîinea din cer deșartă, făceau strigare multă împotriva lui Dumnezeu și a lui Moise. De aceea s-au făcut în mod necesar hrană focului, iar aceștia au pierit îndată de mușcăturile șerpilor otrăvitori.

PALADIE: Dar ce e de observat în amîndouă locurile? Și care e muntele Domnului?

CHIRIL: Muntele Domnului socotesc că e Sinai, pe care s-a cobo-rit în chip de foc Făcătorul tuturor și S-a arătat întregului popor, după cum s-a scris, și a descoperit legile despre cele ce trebuie făcute. Căci «acolo i-a pus lui îndreptări și judecăți» (Ieș. 15, 25). Dar Hristos era Cel ce dădea și acolo legea. De aceea numește legile date prin Moise cuvinte ale Sale. Căci a zis: «Amin zic vouă, pînă ce va trece cerul și pămîntul, o iotă sau o cîrtă nu va trece din lege, pînă ce nu vor fi toate. Cerul și pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece» (Matei 5, 18).

Așadar, lăsând grosimea istoriei, să privim subțirimea înțeleșurilor duhovnicești. Cei ce s-au învrednicit de vederea și de cunoașterea lui Dumnezeu și au privit strălucirea firii dumnezeiești cu ochii minții, ca într-un munte, pe înălțimea cea mai ridicată și mai presus de toate (căci slava și firea lui Dumnezeu e dincolo de toate); cei ce s-au înfățișat pe ei înșiși prin credința în Hristos și s-au făcut auzitori ai cuvintelor Lui, făgăduindu-le ascultare, (căci aceasta a făcut-o și Israil atunci, zicind: *«Toate cuvintele, pe care le-a grăit Domnul, le vom face și le vom asculta»* (Ieșire 24, 3), se vor bucura de ocrotirea cuvenită celor deveniți familiari, și se vor împărtăși de grija Lui ce le e îndestulătoare spre mîntuire. Pentru că îl vor avea pe El conducător, înainte-luptător și înainte-mergător spre a le căuta odihnă. Căci cel dintii Hristos s-a bătut cu Satana, vechiul biruitor, postind și ispitindu-se în pustie, ca noi să avem odihnă, văzindu-l pe acela biruit, doborît și așternut sub picioarele Lui. De aceea a zis: *«În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea»* (Ioan 16, 33). Și iarăși: *«Iată, v-am dat vouă putere să călcați peste șerpi și scorpii și peste toată puterea vrășmașului»* (Luca 10, 19). Căci El e Cel dintii Care a înfruntat, din pricina noastră și în favoarea noastră, moartea, și a surpat stăpînirea ei, și ne-a aflat nouă odihna, înnoindu-ne spre nesticăciune. Cel dintii Care a intrat în rai, îmblinzind pe de o parte sabia învîrtitoare și depărtînd, pe de alta, de la noi păcatul care ne oprea intrarea¹⁶⁶. Căci El a plătit pentru noi datoriile și cu rana Lui noi toți ne-am vindecat, precum este scris (Isaia 53, 5). Cel dintii S-a suit la Tatăl și Dumnezeu, inaugurînd călătoria de sus și pregătindu-ne lăcașurile de sus. De aceea a zis: *«Voi merge și voi găti vouă loc»* (Ioan 14, 2)¹⁶⁷.

Căci în chivot era închipuit Hristos. Pentru că acela era pregătit din lemne ce nu putrezesc și acoperea în sine legea dumnezeiască,

166. Israil cel istoric și apoi Israil cel duhovnicesc (orice creștin) pleacă de la înălțimea cunoașterii lui Dumnezeu cel în Treime, avînd drept călăuzitor chivotul sau pe Hristos, care merge înaintea lor spre a le pregăti loc de odihnă veșnică în rai. Dar pe acest drum în care se cer și eforturile omenești, cei ce cîrtesc împotriva ostenețelor ce li se cer sînt arși de focul mîniei dumnezeiești, încolo cei ce disprețuiau pîinea cerească a Cuvîntului dumnezeiesc, șocotind-o sau mana cerească sau plîne deșartă, cad pradă șerpilor veninoși, sau demonilor, devenind ei înșiși șerpi veninoși în relație cu oamenii, sau uscați de toată mila și bunătatea. Ei nu numai că devin uscați de orice pornire spre bine, ci devin și izvoare ale dușmăniei veninoase. Aceasta e o moarte și mai accentuată, răspîndind ei înșiși moartea.

167. Se unește iarăși ideea de mîntuire a noastră prin plata achitată de Hristos pentru noi, cu ideea de vindecare a noastră prin rana Lui. Hristos a plătit pentru noi în sensul că a plătit cu suferința Lui, sau cu pătîmirea morții de către El, scăparea noastră. Dar aceasta nu e o plată juridică, ci un mijloc prin care biruind în umanitatea Sa moartea, ne transmite și nouă țaria biruitoare de moarte a umanității Sale. În sensul acesta merge înainte în cer ca să ne gătească

adică pe cuvîntul lui Dumnezeu. Iar în aceasta se cuvine să vezi taina lui Hristos. Căci eră Dumnezeu Cuvîntul în templu nestricăcios¹⁶⁸. Deci mergea chivotul înainte ca să caute odihnă fiilor lui Israil. Dar merge și Hristos înaintea noastră, în modurile spuse de noi adinea-ori. Și pe lîngă aceasta, împlinind slujba mijlocitorului, se face rugător către Tatăl și ispășire pentru noi (I Ioan 2, 1), ca și vechiul Moise, care cînd se ridica chivotul, zicea: «*Scoală-Te Doamne, să se risipească vrăjmașii Tăi, să fugă toți cei ce Te urăsc pe Tine*», iar cînd se așeza: «*Întoarce, Doamne, mîile și zecile de mii ale lui Israil*». Căci cînd s-a sculat spre ajutorarea noastră Unul Născut (care a zis și odinioară prin glasul Psalmistului: «*Pentru necazul săracilor și suspinul lipsiților acum mă voi scula, zice Domnul*» (Ps. 11, 5), atunci au căzut vrăjmașii și au fugit cei ce se împotriveau și luptau împotriva slavei dumnezeiești. Pentru că a biruit pe cruce începătoriile și stăpîniile (Col. 2, 15) și murind a surpat, după cum s-a scris, pe stăpînitorul veacului acesta. Iar așezîndu-Se și ducînd la sfîrșit întreaga iconomie prin învierea cea din morți și prin călătoria în sus la Tatăl, a întors tot pămîntul și a făcut mii de zeci de mii pe închinătorii Săi. Căci a zis: «*Cînd Mă voi înălța de la pămînt, pe toți îi voi trage la Mine*» (Ioan 12, 32).

Așadar, rugăciunea lui Moise e chipul (tipul) mijlocirii lui Hristos, Care, ca om se roagă și cere pentru noi lucrurile cele mai frumoase de la Dumnezeu și Tatăl. Căci precum zice dumnezeiescul Ioan: «*Avem drept rugător la Tatăl pe Iisus Hristos și El este ispășire pentru păcatele noastre și nu numai pentru ale noastre, ci și pentru ale întregii lumi*». Și-l mai avem iarăși acoperămînt, fiind închipuit prin norul care acoperea. Căci să audă cel ce se îndreptează prin credință în El: «*Ziua soarele nu te va arde, nici noaptea luna*» (Ps. 19, 4; 120, 6). Dar spun și unii din parabola evanghelică la împărțirea plăților: «*Noi am purtat greutatea zilei și arșița*» (Matei 20, 12), numind, cred, arșiță și greutatea zilei arderea pătimașă și ascuțită a plăcerilor nepotolite sau poate și a încercărilor. Deci Hristos

și nouă loc. Dacă umanitatea Sa a urcat la înălțimea stării mai presus de moarte, această umanitate unindu-se cu a noastră, ne atrage și pe noi la această înălțime, după ce facem și noi drumul unor osteneli întăritoare, inclusiv suportarea morții cu răbdare și cu credința în înviere.

Sînt trei componente în mîntuirea noastră: a) biruirea noastră în umanitatea lui Hristos prin suportarea ei, transformată în Apus în teoria juridică, b) unirea lui Hristos Cel jertfit și înviat cu noi prin Tatăl (componenta mistic-ontologică) și c) contribuția noastră, ajutați de Hristos cel din noi, la biruirea păcatului și la întărirea spiritului nostru în vederea învierii (componenta ontologic-ascetică). Occidentul le-a pierdut pe cele două din urmă.

168. Chivotul închipuia pe Hristos, pentru că avea în încăperea sa din lemn stricăcios făcut nestricăcios, legea dumnezeiască sau pe Dumnezeu Cuvîntul.

ni S-a făcut ajutor și acoperămînt spre mîntuire. Drept aceea cînd unii din cei ce s-au învrednicit de vederile dumnezeiești, care au fost înșiși auzitori ai propovăduirilor dumnezeiești și au făgăduit prin mărturisirea credinței ascultarea, disprețuiesc prin prefacerile în rău pe Înaintemergătorul și conducătorul, adică pe Hristos, pe Cel ce le caută lor odihnă, pe Cel ce intervine în rol de mijlocitor, pe acoperămîntul, închipuit de nor, atunci, pe drept cuvînt, plătind pentru prostia lor, suportă pedeapsa crudă a focului. Aceasta este ceea ce socotesc că a spus și înțeleptul Pavel: *«De păcătuim de bună voie după ce am primit cunoștința de adevăr, nu va mai fi jertfă pentru păcat, ci o așteptare înfricoșată a judecării și iușimea focului care va mistui pe cei vinovați»* (Evr. 10, 26—27).

PALADIE: Așadar, cei ce au disprețuit prin păcat toată iconomia cea în Hristos, vor fi hrană focului. Iar cîrtirea arată, pe cît se vede, apostazia și refuzul de-a primi mîntuirea de la El, cu toate că au gustat din har. Aceștia pot cunoaște sigur cele viitoare, învățînd din cele trecute.

CHIRIL: Aceasta o spun. Dar descurajîndu-se și alții, au făcut aceeași strigare și cîrteau cu lașitate împotriva lui Dumnezeu și a lui Moise, numind mana din cer piine deșartă. De aceea au pierit prin șerpi. Căci cei ce necinstesc, prin nemulțumirile lor, pe Mîntuitorul și Răscumpărătorul tuturor și nu pun nici un preț pe harul libertății și, pe lîngă acestea, bîrfesc ca nefolositor cuvîntul Lui de viață făcător și *darul dat prin Duhul*, vor pieri de mușcăturile ucigătorului balaur. Dar cei ce nu vor cădea în greșeli așa de nebune, vor scăpa nu numai de păcat, ci și de osînda și pedeapsa legată de ea și vor birui pe vrăjmași: *«Căci vor pași pe aspidă și pe vasilisc, și vor călca pe leu și pe balaur»* (Ps. 90, 13). Așadar, avem mărturie chiar din fapte că e primejdios pentru cei ce s-au exercitat și și-au dat silința să se facă bine primiți prin osteneli, să se moleșească și să cadă în descurajare, tocîndu-se și uscîndu-li-se sudoarea pentru virtute.

PALADIE: E adevărat.

CHIRIL: Dar cuvîntul nostru a dovedit nu numai că e urîtă lui Dumnezeu și supusă pedepsei cîrtirea împotriva Lui, și lașitatea care acuză și bîrfește bunătatea Mîntuitorului, îndată ce se ivesc chiar și numai niște osteneli mici, ci le e nu mai puțin sortită slăbirea nevoinei și pornirea fără frîu spre plăceri stricăcioase și voluptăți necurate, cînd le e dată puțința de-a se desfăta în chip neprihănit, de darurile dumnezeiești și de-a se hrăni cu cuvintele de sus, împărtășite prin Duhul. Căci e o batjocorire vădită a celor superioare și mîntuitoare,

a îmbrățișa în locul lor pe cele rele, și e o hotărîre atotnecuviincioasă a minții a pune cele pămîntești înaintea celor cerești, cu toate că conțin în ele cea mai mare urîciune. De aceea pe drept cuvînt îi plînge pe aceștia proorocul Isaia, zicînd: *«Vai celor ce zic răului bine și binelui rău, celor ce zic dulcelui amar și amarului dulce; celor ce socotesc întunericul lumină și lumina întuneric»* (Isaia 5, 20)^{168b}. În acest fel de rele îi aflăm căzuți pe Israeliți.

Căci după pedeapsa pentru cîrtire, s-au îmbolnăvit îndată de pofa vecină și legată de ea față de cele mai urîte lucruri. Pentru că scuipînd, așa zicînd, pe cele de la Dumnezeu și scribindu-se, în chip nerespectuos, de bunătățile din cer, au mîniat împotriva lor pe Judecătorul. Căci s-a scris: *«Și amestecătura cea din ei a pofțit pofță și șezînd au plîns fiii lui Israel și au zis: Cine ne va hrăni pe noi cu carne?»*¹⁶⁹ *Adusu-ne-am aminte de peștii pe care i-am mîncat în Egipt în dar, de castraveți, de pepeni, de praz, de ceapă și de usturoi. Iar acum sufletul nostru s-a uscat de tot. Nimic afară de mână nu vîd ochii noștri. Și i-a auzit Moise pe ei plîngînd întru neamurile lor, fiecare la ușa lui. Și s-a mîniat Domnul cu urgie foarte și era rău aceasta înaintea Domnului»* (Num. 11,4, ș.u.)¹⁷⁰.

Sau oare nu vei recunoaște că e vrednică de mînia dumnezeiască și de supărarea sfinților bărbați coborîrea celor exercitați la atîta moleșeală și lașitate de gînduri, încît să sufere de voința de a se înfunda în mod nestăpînit în necurății așa de mari și de a se destrăma în atîta neînfrînare, încît să se tînguiască copilărește, neputînd suporta atacul ascuțit al poftei?

168 b. E propriu celui ce face răul și respinge binele, să scuze comportarea sa numind răul bine și binele rău. Alegerea răului și refuzul binelui sînt însoțite astfel totdeauna cu minciuna. E o perversitate, care pe de altă parte e o recunoaștere fără voie a valorii binelui. Nu poate alege cineva răul, dacă nu-i dă mască binele, precum nu poate refuza binele, dacă nu-i dă masca răului. Această perversitate e proprie refuzului credinței în Dumnezeu și conformării voii Lui care nu vrea decît binele omului. Putința acestei pervertiri vine din faptul că omul nu poate urca la adevărată sa realizare fără anumite eforturi de-a se înfrîna de la cele ușoare, de la satisfacerea pornirilor părții inferioare din ființa sa. Calea adevărului nu poate fi ținută fără un efort. Înălțarea se face cu osteneală. Cele mari care asigură viața înaltă, nu se cîștigă fără osteneți.

169. Faptul că omul nu e numai suflet, ci și trup, ascunde în el putința ca trupul să-și ceară ale lui și omul să nu se silească să folosească trupul ca unealtă supusă sufletului.

170. Am spus că Dumnezeu se mînie nu din ură, ci din iubirea de oameni. Pedepește căderile lor de la bine, pentru că nu se realizează ca oameni adevărați prin aceasta, deci, pentru că vrea să-i readucă la calea suitoare spre omul autentic care nu se poate realiza decît în unire cu Dumnezeu, izvorul desăvîrșirii. Dar cînd Dumnezeu vede că prin urmările rele ce vin asupra unor oameni, aceștia nu se vor mai îndrepta fiind întăriți în perversitatea lor, lasă să se piardă viața lor, dar aceasta o face tot din iubirea de oameni și anume ca exemplul celor astfel înviați să nu atragă și pe cei încă buni, ci ca aceștia să se ferească de-a urma exemplul acelor, văzîndu-i cum s-au pierdut.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Supărându-se preînțeleptul Moise și fiind cuprins de o înfrustrare copleșitoare pentru acest lucru și strigînd pe față că nu poate susține singur un popor care se pornește așa spre abateri și necredință, Dumnezeu i-a dat ca împreună lucrători și ajutători un număr de șaptezeci de bărbați, pe care i-a făcut mai puternici prin dăruirea Duhului. Căci prooroceau în tabără. Iar către Moise a zis : «Și poporului vei zice : «Curățiți-vă pe ziua de mîine și veți mânca carne, că ați plîns înaintea Domnului, zicînd : Cine ne va hrăni pe noi cu carne ? Că bine era nouă în Egipt». Și vă va da Domnul vouă să mâncați carne și veți mânca carne. Nu o singură zi veți mânca carne, nici două, nici cinci zile, nici zece zile, nici douăzeci de zile. Pînă într-o lună veți mânca carne, pînă vă va ieși pe nas și vă va fi spre holeră, pentru că n-ați ascultat pe Domnul, Cel ce este întru voi, și ați plîns înaintea Lui, zicînd : pentru ce am ieșit din Egipt ?» (Num. 11, 18—20).

Domnul se supăraseră foarte tare pentru că lui Israil nu-i păsa nici de robie și nu se temea nici de muncile din Egipt, de dragul răumiro-sitoarelor cărnuri și legume. Dar și pe noi ne înduplecă adeseori plăcerile înfierbîntate și violente să socotim robia diavolului ușor de purtat și să ne legăm cu jugul păcatului, de dragul poftelor stricăcioase și pămîntești.

Și le-a dat Domnul atunci să mănince carne, nu o zi, nici zece, ci treizeci de zile, prin ceea ce se arată prelungirea miniei asupra lor. Iar acum îi lasă pe cei ce tind fără reținere spre plăcerile lumești, să se împărtășească, dacă voiesc, de plăcerile trupești și uneori pentru timpuri îndelungate. Așa se spune că a predat pe unii spre minte netrebnică, ca să facă cele ce nu se cuvin (Rom. 2, 28). Dar aceluia li s-a întors mîncarea spre holeră, iar celor ce iubesc cele trupești și prețuiesc mai mult cele stricăcioase și pămîntești, decît mana spirituală (inteligibilă), care este cuvîntul lui Dumnezeu, fapta aceasta sfîrșește în moarte^{170b}. Aceasta înseamnă, socotesc, cuvîntul : «Cel ce seamănă în trup, din trup va secera stricăciune» (Gal. 6, 8)¹⁷¹. Iar scăparea de o astfel de boală e aceasta : «Cu du-

170 b. Răul începe în om de la cîrtirea pentru lipsa celor plăcute trupului. Ei disprețuiesc cuvîntul lui Dumnezeu care le hrănește sufletul și li-l întărește ca pe o «pîine deșertă». Dar slăbindu-le rațiunea din suflet și căzînd în robia exagerată a poftelor trupești, vine peste ei boala molipsitoare și de nevindecat, sau slăbiciunea în cele bune, una cu slăbiciunea în existență, care-i duce pînă la moarte.

171. Cine nu seamănă în viața lui decît în trup, nu culege din trup decît stricăciunea și moartea. Cine seamănă însă și în suflet, sau în primul rînd în suflet, pîinea cerească sau gînduri de bine, simțiri de iubire și de ajutorare, din

hul să umblați și pofta trupului să nu o împliniți. Căci se ostenește trupul împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului. Pentru că acestea se împotrivesc unul altuia» (Gal. 5, 16). Căci dacă Israelii ar fi voit să socotească drept plăcere îndestulătoare darul manei, care este pîinea spirituală (inteligibilă) a îngerilor și chipul (tipul) dulceații împărtășite prin Duhul, nu ar fi împlinit pofta trupului, nici n-ar fi secerat din el stricăciunea. *«Și s-a numit locul acela «mormintele poporului»; căci acolo au înmormîntat pe poporul pofțitor»* (Num. 11, 34). Pentru că *«vor fi spre vedere fiecărui trup»* (Isaia 66, 24). Iar popor pofțitor s-a numit poporul care a pătimit acelea, după cuvîntul spus despre unii: *«A căror slavă e în rușinea lor»* (Filip. 3, 14). Căci de la păcat e numele, și ocara nebarbăției i-a pecetluit pe cei ce au murit; căci au rămas vestiți prin osînda lor¹⁷².

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Așadar, cei ce s-au hotărit să fie cu adevărat învățaței trebuie să se ferească de nerăbdare în osteneți, de cîrtirea lașă și de născocirile nerecunoscătoare, și de cea mai necuviincioasă din toate, care e una cu dorința de întinări prin patima și poftă trupească. Căci unii ca aceștia merg pe două cărări și sînt șchiopi în cugetare. Pentru că s-a scris : *«Vai inimilor fricoase și mîinilor moleșite și păcătoșului ce umblă pe două cărări»* (Eccl. 2, 15). Ci socotesc că dînd toată prețuirea răbdării și statorniciei în răbdare, să ne amintim de cuvîntul lui Hristos Care zice : *«Iar dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa, și să-Mi urmeze Mie»* (Matei 16, 24) ; adică, dacă voiește cineva să fie ucenicul Meu, să treacă cu rîvnă prin aceleași patimi ca și Mine și oarecum să iubească aceeași cărare. Acela se va odihni împreună cu Mine și va petrece împreună cu Mine¹⁷³. Căci

cuvîntul lui Dumnezeu și din credința în El, care îl ține în existență ca o realitate superioară lumii trecătoare, acela va culege din viața lui în trup, prelungită dintr-un suflet astfle hrănit, și amintiri bune, sau o star ecurată și înălțată pentru suflet. Trupul nu i-a fost numai spre uscăciune, ci a lăsat în suflet și o viață curată și bună pentru veci, care va da la sfîrșitul lumii o viață nouă și fericită trupului.

172. Pe de o parte cei ce au făcut rele exagerate și și-au atras din pricina lor osînda cumplită, sînt uitați de Dumnezeu și de oameni, pe de alta le rămîne numele acoperit de rușine și pomenit cu scîrbă. Nu e o pomenire din pornirea de unire cu purtătorii lor, ci ca prilej de depărtare sufletească de la ei, de părăsire a lor în singurătatea lor. E o pomenire rece, rară, cu scîrbă, cu oroare, mai rea decît uitarea, dar apropiată de uitare. E o pomenire asemenea a gunoaielor rău miroitoare de a cărei pomenire pe de altă parte te ferești cît poți.

173. Am amintit că mîntuirea o dobîndim nu numai prin ceea ce a făcut Hristos pentru noi (viețuirea curată, pătimirea crucii), ci și prin ceea ce facem noi asemenea Lui, din puterea Lui, care se sălășluiește în noi ca jertfit și înviat. Nu ne mîntuim numai printr-o achitare juridică pentru prețul plătit de El pe cruce (protestantism). Urmînd Lui, Care petrece în noi, ajungem la odihna Lui.

aceasta ne-a cerut-o El Însuși de la Dumnezeu și Tatăl, zicînd : «*Voiesc ca unde sînt Eu, acolo să fie și ei cu Mine*» (Ioan 17, 24).

Dar și altfel sîntem împreună cu Hristos umblînd încă pe pămînt, dar nemaipetrecînd trupește, ci duhovnicește și sîrguindu-ne să ne facem drept adăpost și odihnă plăcerea Lui¹⁷⁴. Iar chipul (tipul) acestui fapt îl ai descris în Numeri : «*Și în ziua în care s-a întins cortul, norul a acoperit cortul, casa mărturiei. Iar seara a fost peste cort ca un chip de foc. Așa a fost totdeauna. Norul îl acoperea ziua, iar chipul de foc noaptea*¹⁷⁵. *Și după ce se ridica, norul de pe cort, plecau fiii lui Israil. Și în locul unde se oprea norul, acolo tăbărau fiii lui Israil. Din porunca Domnului tăbărau fiii lui Israil și din porunca Domnului porneau în toate zilele în care norul umbrea peste cort, stăteau pe loc, fiii lui Israil? Și cînd sta norul zile multe peste cort, fiii lui Israil păzeau cele rînduite și nu purcedeau. Și cînd acoperea norul un număr de zile cortul, din porunca Domnului stăteau pe loc și din porunca Domnului plecau aunci cînd pleca norul. Și cînd rămînea norul de seara pînă dimineața și se ridica norul dimineața, porneau. Ziua sau noaptea porneau, de se ridica cortul. Sau de umbrea norul o zi sau o lună sau mai mult de o lună cortul, stăteau pe loc fiii lui Israil și nu plecau, din porunca Domnului plecau. Au păzit cele rînduite de Domnul prin porunca Domnului în mîna lui Moise*» (Num. 9, 15—23). Alcătuiindu-se sfîntul cort în pustie, l-a umplut norul. Apoi a poruncit ca Israelii să pornească și să se oprească împreună cu el, îndemnîndu-i să păzească cu multă atenție timpurile de plecarea și arătîndu-le celor ce vor nesocoti aceasta, primejdia neascultării. Dar acestea țin de istorie. Noi însă să le privim duhovnicește.

Îndată ce s-a întemeiat și a răsărit pe pămînt cortul cel prea adevărat, adică Biserica, s-a umplut de slava lui Hristos. Căci socotesc că, faptul că vechiul cort a fost acoperit de nor, nu arată altceva decît aceasta. Deci a umplut Hristos Biserica de slava Sa. Și celor ce petrec în neștiință și rătăcire, ca într-o noapte și într-un întuneric, El le stră-

174. Chiar pe pămînt, în vremea ostanelilor de a-I urma, ne și odihnim în conștiința că prin aceasta îi facem plăcere Lui. Gustînd iubirea Lui, îl iubim și noi. Și aceasta ne face să ne odihnim în El, să nu umblăm de la una la alta de dragostea Lui, de viața sigură și bogată ce ne-o dă El nu ne săturăm niciodată. Înaintînd în El ne și odihnim în El, căci nu ieșim din El în această înaintare. Cînd te-ai obișnuit cu iubirea cuiva, chiar de este om, te odihnești, căci îți place să rămii mereu în el. Îți place atît pentru că te-ai obișnuit cu el ca același, cît și pentru că îți dă mereu un alt semn al iubirii lui.

175. Norul îi acoperea ziua de arșiță, iar noaptea norul lua chip de foc care îi lumina și încălzea. În amîndouă formele era același chip al lui Hristos. În El se odihneau. El îi călăuzea, El îi ferea de durerea arșiței și îi lumina și încălzea cînd îi învăluia întunericul și îi pătrundea răceala credinței și a dragostei de cele bune.

lucește ca un foc, sădind în ei lumina ce se cunoaște cu mintea (inteligibilă). Iar celor ce sînt deja luminați și au în inimă ziua spirituală (inteligibilă), le dăruiește umbra și acoperămîntul Său, îmbibîndu-i cu roua duhovnicească, adică cu mîngîierile de sus și cele prin Duhul. Aceasta înseamnă noaptea în chipul focului și ziua în chipul norului. Căci cei ce sînt încă prunci au nevoie de o lumină care îi duce la cunoașterea lui Dumnezeu. Iar cei ce sînt mai sus de aceștia și sînt luminați prin credință, au lipsă de acoperămînt și ajutor, ca să poată purta cu vitejie arșița vieții prezente și povara zilei. *«Căci toți cei ce voiesc să viețuiască binecredincios în Hristos, vor fi prigonii (I Tim. 3. 12).*

Apoi ridicîndu-se norul, pleca împreună cu el și cortul; și oprindu-se acela, se oprește și acesta, iar împreună cu acesta făceau și Israelii la fel. Căci Biserica urmează în toate lui Hristos și sfînta mulțime a celor credincioși nu se desparte de Cel ce o cheamă la mîntuire.

PALADIE: Și ce trebuie să înțelegem prin plecarea și oprirea noastră, în vreme ce Hristos merge înainte și ne conduce?

CHIRIL: Scriptura nu face nici o deosebire între acestea, plecarea împreună și oprirea împreună fiind chipul voinței noastre de a fi cu Dumnezeu ¹⁷⁶.

Dar pătrunzînd la înțelesuri mai subțiri, vom spune iarăși că prima plecare este cea de la necredință la credință și de la necunoaștință la cunoaștință și de la a nu ști cine este Cel prin fire și cu adevărat Dumnezeu, la a ști clar pe Stăpînul și Făcătorul tuturor. O a doua folositoare după aceea, e cea din viciu și neînfrînare, spre voința de a săvîrși și cugeta cele bune. Iar a treia, mai înainte și mai slăvită ca aceea, e cea de la ceea ce-i cu lipsă spre ceea ce-i întreg, în făptuire și dogme. Sau oare nu sporim pe încetul în creșterea cea în Hristos, înaintînd spre bărbatul desăvîrșit și înălțîndu-ne la măsura vîrstei plinirii Lui (Efes. cap. 4)? Aceasta este poate și ceea ce ni se spune prin glasul dumnezeiescului Pavel: *«Cele dinapoi uitîndu-le și la cele dinainte întinzîndu-mă, alerg după țintă, spre cununa chemării de sus»* (Filipeni 3, 15). Iar plecînd spiritual (inteligibil) de la necunoaștință la cu-

176. Biserica aici merge, aici se oprește. Ea nu numai stă și nu numai înaintează, ci alternează înaintarea cu odihna. Ea este identică cu sine, dar e și în mișcare spre odihnă în viața viitoare. Ea meditează și activează. Căci Hristos însuși e Același, dar ni se descopere mereu la alt nivel. Și atît înaintarea, cît și oprirea se (face) săvîrșește de toată comunitatea. Nu o săvîrșește cineva despărțit de ceilalți...

Însă oprirea mai înseamnă și desăvîrșirea într-o anumită treaptă, sau desăvîrșirea viitoare, definitivă. Îngerii în mișcarea lor în formă de spirală trec și ei prin trei etape mereu repetate: curățire, iluminare, desăvîrșire...

noaștere, de la nepricepere la pricepere, de la necredință la credință, și înaintînd pururea în virtuți, oare nu ne mutăm de la un loc la altul ? Și trecînd de la dispoziție sau deprinderea aceasta la aceea, oare nu ne asemănăm cu cei ce obișnuiesc să călătorească ¹⁷⁷ ?

PALADIE : Înțeleg ce spui.

CHIRIL : Dar nici plecarea de la viciu (patimă), nici sosirea și sălășluirea, în oarecare mod, în cele mai bune, nu o poate înfăptui cineva, dacă nu e cu el și nu-l conduce Hristos. De aceea le-a și spus sfinților ucenici : *«Fără de Mine nu puteți face nimic»* (Ioan 15, 5). Deci această împreună viețuire cu Hristos și împreună desăvîrșire cu El a tuturor, o arată, ca prin ghicitură, plecarea împreună cu cortul cînd pleacă și oprirea împreună cu el cînd se oprește. Dar cînd zice că prin porunca Domnului vor pleca, aceasta arată, cred, că cei ce au socotit că trebuie să urmeze lui Hristos au nevoie de cuvîntul care îi îndeamnă la luptă și spre chipul propriu al sfinților. *«Căci toate, zice, să se facă cu bun chip și după rînduială»* (I Cor. 14, 40). Iar acest fapt e înfățișat în ceea ce s-a scris mai departe. Căci a grăit Dumnezeu către Moise, vestitorul celor dumnezeiești : *«Fă-ți fie două trîmbițe bătute. Le vei face de argint, ca să-ți fie pentru chemarea adunării și pentru plecarea taberei. Și vei trîmbița cu ele și se va strînge toată adunarea la ușa cortului mărturie. Iar cînd vei trîmbița dintr-una, vor veni la tine toate căpeteniile mai mari ale lui Israil. Și cînd veți da primul semn din trîmbițe, vor pleca taberele cele așezate spre răsărit. Și cînd veți da al doilea semn din trîmbiță, vor porni taberele așezate spre miazăzi. Și cînd veți da al treilea semn din trîmbiță, vor pleca taberile așezate spre apus. Și cînd veți da al patrulea semn din trîmbiță, vor porni taberile așezate spre miazănoapte. Vor da semn din trîmbițe la plecarea lor. Și cînd veți chema adunarea, veți da semn din trîmbiță mai încet. Și fiii lui Aaron vor trîmbița din trîmbițe. Și va fi vouă lege veșnică în generațiile voastre»* (Num. 10, 1 urm.).

PALADIE : Ce vom spune că sînt cele două trîmbițe și deosebirile semnelor ? Și pentru ce a poruncit că trebuie să se facă bătute din argint ?

CHIRIL : Trîmbițele sînt două, pentru că propovăduirea în biserică e indoită. Una conduce pe credincioși la cunoașterea dumnezeiască a dogmelor și arată falsitatea învățaturii celor ce o strică, cum e cea a acelor care opresc de la căsătorie sau îndeamnă în mod necuvenit la

177. Sf. Chiril menționează în mișcarea spiritului condusă de Hristos, trei etape : a) trecerea de la necunoașterea lui Dumnezeu și de la necredință la cunoașterea Lui și la credință, b) de la patimi la virtuți și c) creșterea continuă pînă la bărbatul desăvîrșit după chipul lui Hristos.

reținerea de la mîncări, pe care Dumnezeu le-a făcut spre împărtășirea celor credincioși (I Tim. 4, 3). Ba aș înșira între aceștia și pe învățătorii iudeilor, care părăsind cele cinstite și voite de lege, ca învechite, și învrednicindu-le de puțină prețuire, porunceau că ucenicii lor trebuie să se întemeieze pe învățăturile și poruncile lor omenești. Iar alții învățau fără chibzuință că cei ce s-au îndreptat în credință, trebuie să se taie împrejur, ca să se mîndrească în trupul străin, după cum s-a scris. Dar s-a spus despre ei: «*Afară cîini, afară lucrătorii răi*» (Apoc. 22, 15 ; Filip. 3, 2).

Alta conduce spre îndreptarea morală și luminează calea petrecerii în Hristos.

Trîmbițele sînt de argint, materia aceasta arătîndu-ne prin firea ei în chip fin, strălucirea și curăția ambelor învățături.

Și prin trîmbițe să se cheme, zice, poporul la cîort. Căci prin povăduiri adunăm pe cei ce petrec în corturile proprii, la biserici. Iar odată adunați, îi înduplecăm să porceadă de la cele mai de rușine spre cele mai convenite celor sfințiți și-i învățăm să se mute oarecum de la rău la bine. Sau nu cuvîntul îl aduce pe iubitorul adevărat al vieții în Hristos spre dogmele cele drepte și spre îndreptarea moravurilor ?

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Deci două sînt trîmbițele care adună poporul la cîort. Iar de vor trîmbița, zice, dintr-una, vor veni la tine toate căpeteniile conducătoare ale fiilor lui Israil. Căci socotesc că au lipsă și cei mai desăvîrșiți în deprindere de îndemn și de sfătuire, dar nu de atîta de cită are lipsă mulțimea celorlalți. De aceea pe toți ceilalți de-abia îi înduplecă două trîmbițe, pe cînd pe cei aleși, una. Căci celui înțelept îi ajung puține și de i se dă prilej, adaugă restul. «*Dă celui înțelept prilej, și mai înțelept va fi ; fă cunoscut ceva dreptului, și va adăuga a primi*» (Prov. 9, 9).

Apoi a poruncit să se dea patru semnale deosebite ca prin ele să se miște și să plece cei de la răsărit, de la miazăzi, de la miazănoapte și de la apus. Prin acestea socotesc că ni se arată cele patru Evanghelii, prin care e condusă toată lumea spre cunoștința dogmatică și morală.

Iar dacă trebuie să gîndim și să spunem și altceva, nu ne vom le-nevi nicidecum, punînd căutarea a ceea ce e folositor mai presus de somn și de sudoare. Așadar, vom afla în patru chemări deosebite, în cuvîntul nostru, prin care întreg pămîntul ar putea înfăptui cu adevărat viața cea preabună și lăudată. Una și cea dintîi e cea prin care ne-am obișnuit să chemăm la cunoștința adevărului și la primirea lu-

minii dumnezeiești pe cei ce au slujit zidirii în locul Ziditorului și «i-au zis prosteste lemnului : Tu ești tatăl meu, și pietrei tu m-ai născut pe mine», după cuvîntul proorocului (Ier. 2, 27) ¹⁷⁸. Iar celelalte trei feluri se potrivesc celor ce au crezut, de vreme ce trei sînt și felurile vieții din credință, după cum ne-a învățat Mintuitorul. Căci a spus că semințele aruncate în pămînt au produs rod, una unul, alta șasezeci și alta treizeci (Matei 13, 23). Deci pentru fiecare din acestea este un cuvînt care i se potrivește cel mai bine. Căci nu vom lucra drept, de vom căuta să folosim prin aceleași cuvinte, fără nici o deosebire, pe cei împărțiți între Dumnezeu și lume, prin faptul că s-au însoțit în căsătoria cea după lege, și pe cei ce au îmbrățișat viața preabună și nevoitoare, sau pe cea convenită preoției. Ci acelora-le vom spune : *«Te-ai legat de femeie ? Nu căuta să te dezlegi. Te-ai despărțit de femeie ? Nu căuta femeie»* (I Cor. 7, 27), și toate cite se potrivesc celor căsătoriți să le cugete și să le facă. Iar celor ce se nevoiesc (asceților) și s-au hotărît la răbdare : *«Omorîți mădulele voastre cele de pe pămînt ; curvia, necurăția, patima, potta rea»* (Col. 3, 5 ; Rom. 7, 8), sau : *«Nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum de slava ce are să ni se descopere nouă»* (Rom. 8, 18). În sfîrșit, celor chemați la preoție : *«Buzele preotului vor păzi cunoștința și se va cere legea din gura lui»* (Mal. 2, 7) și toate cite le poruncește preaînțeleptul Pavel, scriind lui Timotei. Sau oare s-au depărtat cele spuse de noi de la ceea ce se cuvine și au dus spre ceea ce nu e drept ?

PALADIE : Nicidecum.

CHIRIL : Dar ia seama că numai celor învredniciți de preoție le rînduiește să se folosească de trîmbițe, încredințindu-le, socotesc, numai povățuitorilor popoarelor și celor sfințiți pentru preoție, cuvîntul de învățătură și pregătire spre dorirea virtuții. De aceea socotesc că zice către Moise : *«Fă-ți ție două trîmbițe»*, iar prin lege duce la împlinire porunca acesta, zicînd : *«Și fiii lui Aaron, preoții, vor suna din trîmbițe. Și va fi vouă lege veșnică în generațiile voastre»*.

PALADIE : Așadar, prin felurile semnalelor vom înțelege învățătura ce se potrivește fiecăruia dintre cei ce obișnuiesc să viețuiască în chip bineplăcut. În felul acesta vom pleca împreună și ne vom opri

178. În vremea lui Ieremia confundau mulți din Israel divinitatea cu lumea materială. Urmarea a fost ducerea poporului în robia Babilonului. Cine-i mai putea ajuta pe cei ce nu admiteau ceva cu adevărat mai înalt decît ei ? E aici o preînchipuire a opiniei multora de azi că nu e nimic mai înalt decît planul văzut, material. Cei ce cred în ceva mai înalt, se înalță și ei, întăresc și ei ceea ce au mai înalt în ei, crezînd într-un izvor al puterii spirituale și libere. Cei ce socotesc că ei se nasc în întregime din ceea ce e supus legilor materiei, se vor supune cu resemnare acestor legi.

împreună cu norul, adică, vom umbla spiritual împreună și ne vom odihni împreună cu Hristos.

CHIRIL : Bine zici. Căci acesta ne convinge să cugetăm și cuvîntul proorocului, care spune așa : «*Și acum, Israile, ce va cere Domnul Dumnezeu de la tine, decît să faci judecată și să iubești mila, și să fii gata să umbli cu Domnul Dumnezeul tău*» (Mih. 6, 8) ¹⁷⁹.

PALADIE : E limpede că a umbla cu Domnul Dumnezeu e un lucru bun și prețios și aduce slava bărbăției. Dar așa voi să-mi spui ce înseamnă a fi gata ?

CHIRIL : Bucuros. A fi gata să umbli cu Dumnezeu socotesc că înseamnă a te grăbi să cugeți și să împlinești cele ale lui Dumnezeu, îndată, fără să te împiedice nimic și fără să te atragă la minte ne-
trebnică.

PALADIE : Dar cine zicem că sînt peste tot cei ce voiesc să urmeze lui Dumnezeu, dar nu voiesc din toată inima, ci cad în moleșală și fug de stăruință ?

CHIRIL : Cei ce sînt zăbavnici și abia ajung pînă la a voi să cugete cele ce sînt plăcute lui Dumnezeu, dar nu se prind din toată inima de o viețuire sfîntă, cei ce dau iubirii lui Dumnezeu o mică parte din sîrguință și rîvna aflătoare în ei, dar restul au hotărît să-l cheltuiască întreg în chip risipitor și nepăsător în distracțiile vieții acesteia, în osteneli nefolositoare și în griji amare ¹⁸⁰. Chipul (tipul) acestora sînt fiii lui Rubin și Gad. Căci s-a scris iarăși în Numeri : «*Și mulțime de vite aveau fiii lui Rubin și Gad, mulțime mare foarte. Și au văzut ținutul lui Iazir și ținutul lui Galaad. Și era locul, loc de vite. Și venind fiii lui Rubin și fiii lui Gad, au zis către Moise și către Eleazar preotul și către căpeteniile adunării : Atarot și Devon și Iazir și Namra, și Esevon și Eleadi și Savema și Navu și Vaian. Pămîntul pe care l-a dat Domnul, înaintea fiilor lui Israil, e pămînt bun pentru hrană de vite, și slugile tale au vite. Și au zis. De aflăm har înaintea ta, să se dea pămîn-*

179. Judecata o face omul asupra sa, mila o îndreaptă spre alții. Dar nu va fi în stare nici să se judece pe sine fără părtinire, nici să facă milă cu alții, de nu va umbla cu Dumnezeu, de nu va recunoaște un for superior sieși, cațe nu depinde de el.

180. E relativ ușor să speculezi despre Dumnezeu, dacă te-ai obișnuit cu aceasta. Dar e cu mult mai greu să viețuiești așa cum cugeți. Aceasta cere o altă cugetare : să cugeți pe Dumnezeu ca pe Cel ce-ți poruncește și te va judeca pentru viața ta ; să-L simți ca Persoană care se interesează de tine, nu ca pe un obiect pasiv al cugetării tale. Dar aceasta nu-ți îngăduie să tot amîni împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Cine se obișnuiește să amîne, va tot amîna. Nu lăsa clipe prezentă să treacă, așteptînd o altă clipă, sau făcînd planuri de-a lucra în clipe viitoare. E un lucru asupra căruia a insistat Kirkegaard (Einübung im Christentum). Cugetarea să-ți fie unită cu lucrarea ; lucrarea îți va prilejui altă înțelegere a lui Dumnezeu.

*tul acesta slugilor tale spre stăpînire și să nu ne treci pe noi Iordanul. Și a zis Moise fiilor lui Gad și fiilor lui Rubin. Frații voștri vor merge la război și voi veți șede a aici? Pentru ce suciți mințile fiilor lui Israil ca să nu treacă în pămîntul pe care li-l dă lor Domnul Dumnezeu?» (Num. 32, 1 urm.). Apoi ocărînd neascultarea părinților lor și cele ce le-au venit lor din aceea, zice: *Au murit în pustie*, fără să vadă măcar, ca să zic așa, pămîntul făgăduinței. Și urmează iarăși: *«Și iată, v-ați ridicat voi în locul părinților voștri, stat de oameni păcătoși, ca să adăugați încă la iușimea mîniei Domnului asupra lui Israil. Pentru că vă veți întoarce de la El, ca să mai adăugați încă a-L lăsa în pustie și veți păcătui față de toată adunarea aceasta. Și au venit la el și au zis: Vom face aici stîne de oi vitelor noastre și cetăți lucrurilor noastre. Și noi înarmați vom merge înaintea fiilor lui Israil pînă ce îi vom duce pe ei în locul lor. Și se va adăposti averea noastră în cetăți înconjurată cu ziduri, din pricina celor ce locuiesc ținutul. Nu ne vom întoarce la casele noastre, pînă nu se vor împărți fiii lui Israil fiecare la locul său. Și nu vom mai moșteni între ei dincolo de Iordan și mai încolo, că am luat părțile noastre dincoace de Iordan, la răsărit»* (Num. 32, 14—19).*

Observă că aceștia, de dragul creșterii vitelor și a averilor, și a iubirii de femei și de copii, nu ar fi trecut Iordanul și n-ar fi suferit să ia parte la război și la luptă, nici n-ar fi voit să se împărtășească împreună cu ceilalți de gloria și de bunătățile nădăjduite. Ci socoteau că cel mai bun și mai dorit lucru este să rămînă pe loc, fără să-și vire, ca să zic așa, măcar piciorul în undele Iordanului. Dar certîndu-i Moise și făcîndu-i să se teamă de-a se vedea sub mînia dumnezeiască, făgăduiesc cu greutate să treacă împreună cu ceilalți Iordanul și să ia parte împreună cu ei la ostenele războiului și luptei. Dar declară că nu vor fi împreună părtași cu ei, de vreme ce au primit partea lor dincolo de Iordan.

De felul acesta sînt cei înăbușiți de grijile vieții de aici. Dăruindu-și toată inima voinței de-a cugeta la cele de pe pămînt, de-abia se îngrijesc puțin de cele necesare și nu-și dau nici o sîrguință pentru cele ale lui Dumnezeu. Căci *«mulți sînt chemați, dar puțini aleși»* (Matei 22, 14). Deci cei ce se află între cei chemați din pricina credinței, dar nu se numără încă între cei aleși, din slăbiciunea pentru plăceri, sînt uneori zăbavnici și foarte leneși chiar în a se apropia de harul sfîntului Botez. Căci se tem să ia asupra lor, pentru slava lui Dumnezeu și pentru folosul lor propriu ostenele convenite sfîntilor și să fie prigonii împreună cu slugile sincere, dacă timpul le cere aceasta. Dar muștrîndu-i legea dumnezeiască și înfricoșîndu-i uneori mînia dumnezeiască, pornesc cu lene spre botezul mîntuitor și iau parte îm-

preună cu cei aleși la osteneți, fie postind cu ei, dar mai fără silă, fie compătîmind cu Bisericile prigonite, dar neînduplecîndu-se încă să disprețuiască cele din lume, ci rămîbind atîrnați ca de o parte judecata lor de plăcerile și de desfătările pămîntești. De aceea a zis Hristos celor ce s-au îndreptat spre viața dreaptă și se sirguiesc în evlavie: «*Luțați aminte să nu se îngreuneze inimile voastre de griji și frămîntări lumești*» (Luca 21, 14). Sau nu socotești, prietene, că lucrul e păgubitor?

PALADIE: Socotesc. Cum de nu.

CHIRIL: Dar adîncindu-ți ochiul minții în cele scrise, te vei minuna de frumusețea chipului.

PALADIE: În ce fel?

CHIRIL: Cei ce s-au lenevit față de cele prea bune, din pricina creșterii vitelor, a copiilor, a femeilor, a stînilor și a clădirilor, sînt Rubin și Gad.

PALADIE: Și ce înseamnă aceasta?

CHIRIL: Cel dintîi era primul născut din Iacob, iar celălalt s-a născut din slujnica Zelfa.

PALADIE: E adevărat.

CHIRIL: Deci cei chemați sînt întîii născuți din credință și ei au primit o parte aleasă de la Dumnezeu, cît ține de har. Dar nu sînt iubitori de libertate, din pricina aplecării spre cele rele. Iar Biserica celor întîii născuți, scriși în ceruri, spunem că se numesc cei îndreptați din credință. Dar primul născut nu e iubitor de libertate, ci mai degrabă pârtaș și soț al celor ce nu fug de rușinea robiei ¹⁸¹.

PALADIE: Foarte bine ai spus.

CHIRIL: Dar cuvîntul apropiindu-se de țărîm și oarecum de aruncarea ancorei, urmează să spunem și să reamintim iarăși că trebuie să ne străduim bărbătește spre toate cele ce ne sînt de folos și să socotim ostenețile ca un exercițiu spre virtute dar să nu cugetăm altfel, ci că Dumnezeu este Cel ce ne mîntuiește și ne dăruiește puterea de a lupta împotriva celor ce ni se opun, chiar dacă ar trebui să ne împotrivim unor forțe cu mult mai mari ca ale noastre.

181. Cel născut din credință încă nu e și îndreptat din credință. El era mișcat de credința care l-a născut la o altă înțelegere spre botez, dar mai amîna botezul. În vremea Sf. Chiril erau mulți adulți care începeau să creadă în Hristos, dar mai amînau hotărîrea lor de a primi botezul, pentru obligația ce trebuiau să și-o ia odată cu acesta în îndreptarea deplină a vieții lor. Ei amînau botezul, socotind că la botez li se vor ierta toate păcatele ce le vor mai face pînă atunci. Ei nu se grăbeau să ajungă la libertatea deplină de păcate...

Că nu vărsăm sudoarea fără folos, suportînd ostenele pentru virtute, ne învață Moise, zicînd în a doua lege: *«Și să-ți aduci aminte de toată calea, pe care te-a condus Domnul Dumnezeuul tău în pustie, ca să te chinuiască pe tine și să te ispitească și să se facă cunoscute cele din inima ta, de vei păzi poruncile lui sau nu»* (8, 2). Dar nu ne lasă să ne îmbolnăvim de lașitatea nebărbătească, de vreme ce putem să vedem din nou mîna Celui ce ne apără pe noi. Căci scrie iarăși: *«Iar de zici în cugetul tău că mai mare este neamul acesta decît Mine, cum voi putea să-i pierd pe ei, să nu te temi de ei, ci să-ți aduci aminte cîte a făcut Domnul Dumnezeuul tău lui Faraon și tuturor egiptenilor; de ispitele mari pe care le-au văzut ochii tăi; de semnele și minunile acelea mari, de mîna cea tare și de brațul cel înalt. Cum te-a scos pe tine Domnul Dumnezeuul tău, așa va face Domnul Dumnezeuul nostru tuturor neamurilor, de care te temi»* (Deut. 7, 17 ș. u.).

CARTEA A ȘASEA

Trebuie să ne alipim numai de Dumnezeu Cel după fire și pe El să-L iubim din tot sufletul și din toată inima

CHIRIL : Despre bărbăția cea întru Hristos înțelegă și despre tăria duhovnicească, am spus, Paladie, pe cât se pare, destul. Dar e necesar, cred, să aruncăm o privire asupra celor prin care putem noi câștiga acestea.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Vino deci să ne mișcăm ochiul cugetării în cerc și să supunem unei cercetări mai amănunțite faptele noastre, ca să vedem cât mai bine pe care cărare mergînd, vom fi strălucitori și vom primi, ca pe o cunună, aprobarea pentru toate, după ce le vom fi săvîrșit în chip vrednic de laudă. Sau oare nu-ți par a cugeta cele drepte, de voiesc să fac o cercetare a acestora ?

PALADIE : Ba e foarte bine. Căci spun și eu că întii trebuie să fie omul îndemnat la bărbăție printr-o chemare, apoi să îmbrățișeze cele prin care poate dobîndi strălucirea și ajunge pe o cale dreaptă la viața neprihănită.

CHIRIL : Așadar, să spunem că sprijinul întregii case este fundamentul, iar începutul corăbiei e cîrma. La fel temeliea celui ce voiește să lucreze dreptatea, e cunoștința adevărului și învățătura nestrimbată despre credința în Dumnezeu Cel unul prin fire și adevărat. «Căci de nu veți crede, nu veți înțelege», spune Sfînta Scriptură (Isaia 7, 9). Iar dacă n-am înțeles încă nimic din cele de trebuință, e necesar să nu lucrăm, de vreme ce nu știm să lucrăm drept. Sau oare nu vei recunoaște că, e de trebuință pentru a rîvni lauda să cercetăm tot ce e de făcut, dacă prin judecată putem face drept ceea ce trebuie făcut ?

PALADIE : Recunosc.

CHIRIL : Așadar, educatoarea înțelegerii este credința¹⁸². Iar înțelegerea fundamentează cele ce trebuie să le facem. De aceea cînd Dum-

182. Se afirmă, cu mult înainte de Anselm: «credo ut intelligam». Dar se continuă că înțelegerea stă, la rîndul ei, la baza celor ce trebuie lucrate. Cu puține rînduri înainte s-a spus în fond același lucru, dar nu s-a făcut o prea netă

nezeul tuturor le-a dat Israelitilor prin Moise legea ca pe un pedagog și îndrumător înțelept, le-a pus, ca pe o temelie și începătură neclătinată, cunoștința despre Dumnezeu cea una și adevărată. Căci socotea că nu vor putea ajunge la viața neprihănită și curată, adică nu se vor putea pune de acord cu legea, care-i îndemna la cele preabune, și nu vor putea să se supună poruncilor ei, dacă nu vor primi în minte, ca pe un zid înconjurător, credința în Dumnezeu, ca să se poată împotrivi vitejește plăcerilor care-i îndeamnă la nepăsare.

Deci trebuia ca cei vechi să lepede, ca pe o boală sufletească, rățacirea politeistă, și să fie întăriți bine în credință în Dumnezeul Cel unul prin fire și adevărat. De aceea prima lege care i-a luminat a fost: *«Eu sînt Domnul Dumnezeuul tău, care te-a scos pe tine din pămîntul Egiptului, din casa robiei. Să nu-ți faci ție alți dumnezei afară de Mine. Să nu-ți faci ție idol, nici asemănare a ceva din cîte sînt în cer sus și pe pămînt jos, și din cîte sînt în ape sub pămînt. Să nu te închini lor, nici să slujești lor. Eu sînt Domnul Dumnezeuul tău, Dumnezeuul rîvnitor, care pedepsesc păcatele părinților în fiii pînă la al treilea și al patrulea neam, celor ce mă urăsc pe Mine, și care fac milă pînă la al miiilea neam, celor ce mă iubesc pe Mine și păzesc poruncile Mele»* (Ieș. 20, 2 ș. u.).

Trebuia să înfricoșeze cu amenințări aspre pe cei ce vor închide trecerea poruncii în fapte. De aceea se numește Dumnezeu pe Sine rîvnitor și spune că va plăti păcatele părinților urmașilor lor, dacă vor îmbrățișa o viață asemenea aceluia și se vor lua la întrecere cu greșelele înaintașilor ¹⁸³.

Căci nu spunem că păcatele părinților vor aduce pedepse peste cei ce n-au păcătuit deloc, de vreme ce Dumnezeu Însuși strigă: *«Nu vor muri părinții pentru copii, nici copiii pentru părinți; fiecare va muri pentru păcatul său»* (Deut. 24, 16). Dar dacă fiii urmează voilor

deosebire între credință și înțelegere: «la temelia lucrării drepte stă învățătura despre credința cea nestrîmbată despre Dumnezeu». Iar ceva mai jos se spune că la temelia întregii vieți noi stă «cunoștința despre Dumnezeierea cea una și adevărată». De fapt nu se prea poate despărți între credința într-un singur, unic Dumnezeu și înțelegerea din ea, sau între adevărata înțelegere și credință. Cînd judecă cineva drept, nu poate să nu creadă în Dumnezeu cel unul și viceversa. O judecată dreaptă nu poate să nu distingă lumea condiționată de un for necondiționat și aceasta înseamnă a crede în Dumnezeu; și cînd crede cineva în acest for necondiționat, el judecă drept... Una se cuprinde în alta. Dar întregul acesta dual depinde și de voință. Sau chiar judecata dreaptă depinde și de voință, adică de acceptarea voită a unei intuiții a adevărului.

183. Dacă în lege pare a se spune că Dumnezeu va pedepsi pînă la al patrulea neam greșelile părinților în mod necondiționat, aci Sf. Chiril spune că Dumnezeu o va face aceasta numai cu urmașii care vor imita greșelile părinților. Aceasta se poate întîmpla însă mai ușor cu urmașii, datorită slăbiciunilor moștenite.

părinților și imită impietatea înaintașilor, mânia se prelungește și asupra lor. Chiar dacă s-ar întâmpla ca Dumnezeu, Cel mai presus de toate, din iubirea Sa de oameni naturală, să se roșină de la trebuința de-a pedepsi pe cei dintii, aduce pe urmă peste cei de-al doilea, sau peste cei de-al treilea, urgia ce se cuvenea și se datora la început neamului întinat ¹⁸⁴.

Deci Dumnezeu i-a împins spre trebuința de-a se teme, numindu-Se pe Sine rivnitor. Dar tot El i-a întărit în credință, făgăduind să facă milă pînă la al miilea neam celor ce-L iubesc pe El.

A adăugat însă și o poruncă vecină și soră cu acestea, zicînd : «*Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert. Căci nu, va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia numele Lui în deșert*» (Ieș. 20, 7). Aceasta o făceau unii, legînd numele lui Dumnezeu de lemne și de pietre și coborînd prosteste numele cel mai presus de tot numele la produsul și la munca mîinii omenesti ¹⁸⁵. Către aceștia a spus Dumnezeu prin glasul lui Isaia : «*După ce a ales meșterul lemnul, l-a măsurat, l-a lipit cu clei și l-a făcut ca un chip de bărbat și cu o frumusețe de om, ca să-l așeze în casă. Tăiat-a din pădure un lemn, pe care l-a sădit Domnul și l-a crescut ploaia, ca să fie oamenilor de ars ; și luînd din el s-a încălzit și arzîndu-l, au copt pîinea cu el, iar din rămășiță au făcut dumnezei și se închină lor*» (Isaia 44, 12 ș.u.) ¹⁸⁶. Și după altele, zice : «*Cunoașteți că cenușă este inima lor, și rătăcesc*» (Isaia 44, 20). Aceștia iau numele Domnului în deșert. Deci socotesc că cei ce au scăpat din lațul diavolesc și au cunoscut pe Dumnezeu adevărat, nu trebuie să moleșească în gînduri reci ¹⁸⁷, nici să cinstească prin flecăreală ceea ce-i josnic, lăsîndu-se atrași de trebuința de-a ști de alți dumnezei, sau de-a socoti că există peste tot vreunii în afară de Cel unul și adevărat. «*Căci deși sînt așa-zisi dumnezei, fie în cer, fie pe pămînt, pentru noi este un*

184. Chiar dacă nu vine urmarea relexor săvîrșite peste cei ce le-au săvîrșit, pentru că natura lor încă n-a apucat să se slăbească prea mult, această urmare vine peste urmași pînă în al patrulea neam, însă numai dacă ei nu se înfrinează cu un efort sporit de la imitarea relexor înaintașilor.

185. A lua numele lui Dumnezeu în deșert, înseamnă a-l da celor ce nu corespund înțelesului lui, a goli numele lui Dumnezeu de conținutul lui.

186. Nu poate fi Dumnezeu omului ceea ce depinde așa de mult de om că aceasta poate să-L supună lucrării Sale. Nu poate fi Dumnezeu omului ceea ce-i mai prejos de om. Dar trebuie să admitem o existență care nu depinde de nimic, ci de care depind toate. Și realitatea nu poate consta din componente dependente unele de altele. Trebuie să fie una care nu depinde de nimic altceva și de care depind toate. Aceasta trebuie să aibă și o conștiință și o libertate, pentru că dacă ar depinde de celelalte de ea fără voia ei, aceasta n-ar fi propriu-zis o dependență a lor de ea.

187. «Gînduri reci», gînduri speculative despre Dumnezeu. Aceasta nu e o simțire a puterii lui Dumnezeu; sînt gînduri prin care omul se socotește superior lui Dumnezeu. Dar acest dumnezeu e un idol dependent de om.

singur Dumnezeu, Tatăl, din Care sînt toate și noi întru El ; și un singur Domn, Iisus Hristos, prin care sînt toate și noi prin El» (I Cor. 8, 5—6).

Dar nici nu contragem firea Dumnezeirii în chip iudaic numai la Dumnezeu și Tatăl Cel Unul, ci o lărgim în Treimea Sfîntă și de o ființă. Totuși deosebind-o în calitatea persoanelor și însușirea ipostaselor, contragem iarăși pe Dumnezeu într-unul, pentru identitatea ființei ; și Lui îi vom sluji, Lui ne vom închina, chemînd pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfîntul Duh. Căci zice : «*Să nu-ți fie ție alți dumnezei afară de Mine*». Și iarăși : «*Domnului Dumnezeului tău te vei închina și Lui singur îi vei sluji*» (Deut. 10, 20 ; Matei 4, 10). Iar de vreme ce unul este Dumnezeu Tatăl ; unul Domnul, Fiul ; unul Duhul Sfînt Cel purces, nici pe Dumnezeul Cel unul nu-L vom scoate din domnie, nici pe Cel cu adevărat și prin fire Domn, nu-L vom lipsi de a fi Dumnezeu. Căci ține numaidecît de Dumnezeirea cea prin fire domnia și iarăși de domnia cea adevărată, slava Dumnezeirii ¹⁸⁸.

PALADIE : Foarte drept și foarte înțelept ai grăit.

CHIRIL : Deci vom cunoaște, Paladie, un Dumnezeu, și pe nimeni nicidecum nu vom socoti împreună cu El, depărtînd cît mai mult din sufletul nostru nehotărîrea care este cu adevărat trufie și hulă. Aceasta ca să nu ne spună și nouă sfîntul cuvînt : «*Pînă cînd veți șchiopăta cu amîndouă picioarele ? De credeți lui Baal, închinați-vă lui, de credeți în Dumnezeu, închinați-vă lui Dumnezeu*» (III Împ. 18, 21). Deci trebuie să fim de un singur fel, nu cu două feluri de gînduri și schimbăcioși, gata să fim văzuți trecînd la cele ce nu se cuvîne. Căci eu zic că a șchiopăta spre amîndouă părțile și a iubi clătinarea, e cea mai mare necredință. De aceea și legea veche pedepsește cu moartea pe cel nesigur. Căci zice : «*Cel ce jertfește dumnezeilor, cu moarte să moară, fără numai Domnului*» (Ieș. 22, 20). Prin urmare ridicarea cuiva împotriva slavei lui Dumnezeu și încercarea de a dărui cele ce se cuvîne să fie dăruite numai Lui singur, celor care voiește el și celor ce nu

188. Tatălui îi zicem Dumnezeu. Fiului Domn. Duhului Sfînt Purcezător. Dar prin aceasta nu lipsim pe Tatăl de domnie, nici pe Fiul și pe Duhul Sfînt de Dumnezeire. Sînt trei Persoane, dar un singur Dumnezeu și de aceea i se cuvîne o singură închinare. Nu ne închinăm Tatălui despărțindu-L de Fiul, nici Fiului despărțindu-L de Tatăl. Și pe nici unul de Duhul Sfînt, cum nici pe Duhul Sfînt de ei. De aceea au și o singură slavă. Nu-L contragem pe Dumnezeu necunoscîndu-L în cele trei Persoane. Deci este o viață largă în El, sau o viață a iubirii. Dar nici nu împărțim unitatea ființei și vieții Lui. E lărgimea iubirii între Persoane în unitate și unitatea desăvîrșită în lărgimea iubirii între Persoane.

sînt prin fire dumnezei, e cea mai urîtă dintre boli, mai bine zis e crima și vina celei mai de pe urmă impietăți. De unele ca acestea trebuie să se lepede cel cu adevărat credincios și iubitor de Dumnezeu, curățindu-și nu numai inima, ci neprimind să rostească vreodată, nici măcar cu limba numele idolului. Căci s-a scris: *«Și numele dumnezeilor străini să nu vi le aduceți aminte, nici să se audă din gura voastră»* (Ieș. 23, 13). Căci ceea ce e urît a cunoaște, e păgubitor și a grăi. Cei ce s-au hotărit să cinstească curăția credinței se cuvine să-și aducă aminte totdeauna de fericitul Pavel, care scrie: *«Căci este cu neputință ca cei ce au fost odată luminați și au gustat cuvîntul lui Dumnezeu și puterile veacului viitor, dacă au căzut să se înnoiască iarăși spre pocîință»* (Evr. 6, 4—6). Pentru că cei ce au fost conduși odată la împărtășirea de harul ceresc și dumnezeiesc, prin Sfîntul Botez, după ce au primit învățătura adevărată și de viață făcătoare despre înviere și despre împărăția lui Hristos, de se vor hotări să se întorcă iarăși la starea de la început și să sufere boala dintii, nu vor fi înnoiți spre curățire prin al doilea botez. *«Căci necredința lor nu va nimici credințioșia lui Dumnezeu»* cum spune dumnezeiescul Pavel (Rom. 3, 3). Nici nu vom socoti nestatornic harul dumnezeiesc, pentru că l-au disprețuit unii, întorcîndu-se înapoi. Ci mai degrabă Judecătorul tuturor va supune la pedepse pe cei ce nu s-au păzit să se rostogolească la atîta impietate, încît să calce în picioare pe Fiul lui Dumnezeu și să socotească singele legămîntului ca lucru de rînd și să disprețuiască *Duhul harului*, în care au fost sfințiți și s-au făcut părtași ai firii dumnezeiești¹⁸⁹⁻¹⁹⁰. Căci precum ostașul care a aruncat coiful și a fugit din luptă, nu mai trebuie cinstit a doua oară cu semnele ostășești, ci trebuie pedepsit, ca să sufere pedeapsa lași-

189—190. Nu cunoaștem mai mulți dumnezei, deci nu ezităm căruia dintre ei să ne închinăm mai întîi și mai mult. În acest caz am huli pe Unicul Dumnezeu, sau ne-am trufi alegînd noi pe cel căruia să ne închinăm mai întîi.

Dumnezeu Cel Unul nu e un Dumnezeu sărac de iubire. Nu e fără Fiul și fără Duhul Sfînt. Nu are în El totul. Un astfel de Dumnezeu dacă e socotit deosebit de lume, nu e în comunicare cu lumea. Fiul lui Dumnezeu e Cel Care rămîind Dumnezeu S-a făcut și om și și-a vărsat singele pentru noi și a luat în umanitatea Sa pe Duhul Sfînt, ca s-o sfințească pe ea și prin ea și pe noi. Un astfel de Dumnezeu fără o iubire interioară și fără puțința comunicării cu noi, fără să înceteze a rămînea Dumnezeu, nu e Dumnezeul adevărat. O conștiință nu e posibilă fără a fi conștiința despre o altă conștiință, fără a fi în comunicare cu ea, fără a o avea în sine, cu toate că nu încetează să se distingă de cealaltă conștiință care-i este într-un anumit fel interioară. La temelia întregii realități e o conștiință care are în sine o altă conștiință sau alte două conștiințe din veci. E o conștiință de Tată suprem Care are în sine conștiința unui Fiu suprem și conștiința Duhului care participă la bucuria Tatălui de-a avea un Fiu și a Fiului de-a avea un Tată. Conștiința acestui Tată adună în sine conștiințele pe care le creează,

tății, socotesc că în același fel se cuvine ca cei ce au disprețuit harul cel alfit de vrednic de cinstire și de admirație, se cuvine să nu mai fie cinstiți cu dăruirea unui al doilea duh, după ce au disprețuit pe cel dintii, ci să fie supus pedepselor¹⁹¹. Dar și cuvîntul vechi ne învață că cei ce au fost luminați odată, se cuvine să ajungă la acea hotărîre și tărie de gînduri, încît să nu știe decît pe Dumnezeu Cel Unul prin fire, și să fie cu scribă față de cei ce se mai gîndesc și la altceva decît la aceasta și să aibă cea mai frumoasă dintre dorințe pe aceea de a se ridica împotriva idolilor, de a dărîma templele și de a socoti ca nimic locurile religioase ale păgînilor. Căci s-a scris : «*Și a grăit Domnul către Moise spre apus de Moab lîngă Iordan, în fața Iordanului, zicînd : Grăiește fiilor lui Israil și zi către ei : Să treceți Iordanul în pămîntul Canaan și să pierdeți pe toți cei ce locuiesc în țară înaintea feței voastre. Și să nimiciți chipurile lor și toți idolii cei turnați ai lor să-i pierdeți și toți stîlpii (columnnele) lor să-i sfărîmați*» (Num. 33, 50—52).

Înțelegi că cei ce au trecut Iordanul trebuie să desființeze altarele și templele și să dărîme idolii și stîlpii (coloanele lor) fără întîrziere ? ¹⁹²⁻¹⁹³. Căci cruțarea acordată acestor rele, e un semn clar că nu simțim bine întemeiați și nu-i închinăm lui Dumnezeu inima fără prihană, cu toate că s-a spus limpede despre cei necredincioși și vicleni : «*Să nu te închini dumnezeilor lor, nici să-ți faci după faptele lor, ci cu dărîmarea să dărîmi capiștele lor și zdrobind să zdrobești stîlpii lor. Și să slujești Domnului Dumnezeului tău. Și voi binecuvînta pîinea ta și vinul*

pentru a extinde la ele iubirea de Tată. Și toate aceste conștiințe se simt unite în conștiința Tatălui, dar fiecare din ele adună într-un fel în ea toate celelalte conștiințe. Dacă n-ar fi un unic Dumnezeu ce cuprinde în sine ca Tată alte două conștiințe din veci, sau ne-am putea aduna toate conștiințele create fără să ne contopim într-o unică conștiință dumnezeiască întreită, sau iubitoare. Această unitate a conștiințelor nu o poate înfăptui nici politeismul, nici vreun fel oarecare de panteism. Pe de altă parte nu primește Dumnezeu în conștiința Sa conștiințe murdare.

191. Argumentare împotriva unui al doilea Botez. Cel ce disprețuiește prin viața lui Botezul primit, disprețuiește Treimea în numele căreia s-a botezat. Viața creștină începînd cu harul Botezului, începe cu credința în Treime. Din aceasta se naște omul cel nou. Omul acesta a intrat într-un nou orizont de viață, în orizontul plin de sens. Fără Treime, existența nu are sens. Dacă omul nu știe că e fiul lui Dumnezeu și prin aceasta destinat vieții eterne ca fiu iubit al lui Dumnezeu, existența lui nu are sens. Cine s-a lăsat să cadă din acest sens, ușor ar putea cădea și a doua oară din el.

192-193. Adică cei ce s-au botezat în Treime, trebuie să dărîme din conștiința lor orice idol, sau templu idolesc, orice idee că lumea este realitatea ultimă sau divină. Căci aceasta i-ar duce la pierderea lor ca conștiințe personale.

tău și apa ta¹⁹⁴. Și voi depărta slăbiciunea de la voi. Nu va fi neroditor, nici sterp pe pământul tău, numărul zilelor tale le voi plini» (Ieș. 23, 24—26).

E' clar că celor bine întăriți și alipiți printr-o cugetare sănătoasă, la Domnul tuturor, celor care se străduiesc să facă dovada limpede a acestui lucru, dărîmînd altarele, coloanele și statuile oamenilor stricați la minte, aceasta le va fi pricină de daruri dumnezeiești.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Căci de vei dărîma, zice, cele făcute de mîini și vei sluji lui Dumnezeu, urînd obiceiurile aceloră : «Voi binecuvînta pîinea ta și vinul tău și apa ta». Tainic și adînc este cuvîntul acesta. Celor credincioși lui Dumnezeu, împărtășirea de Tainele lui Hristos și harul dat lor prin sfîntul botez, le va fi spre binecuvîntare duhovnicească. Iar celor încă îndoielnici și porniți spre apostazie, împărtășirea de binecuvîntarea dumnezeiască¹⁹⁵ le este mînie și osîndă și orice alt rău. Aceasta este, cred, ceea ce a spus și înțeleptul Pavel : «Cel ce mănîncă și bea trupul și sîngele lui Hristos cu nevrednicie, judecată sie-și mănîncă și bea, nedeosebind trupul Domnului. Să se cerceteze pe sine omul și așa să mănînce din pîine și să bea din potir» (I Cor. 11, 27—28). Deci împărtășirea de Sfintele Taine este spre binecuvîntare celor cu adevărat iubitori de Dumnezeu. Și se vor izbăvi de slăbiciune, adică de boala care împinge la fărădelegi și duce la lașitate. Și nu va fi între ei nici neroditor, nici sterp. Căci tot sufletul evlavios și iubitor de Dumnezeu e foarte roditor și împodobit cu roduri sfinte, adică cu măririle virtuții.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Nelăsîndu-ne să avem o inimă ușor schimbăcioasă, ne întoarce cu bun meșteșug spre biruința de a urmări întărirea în credință și statornicia în evlavie. Astfel uneori El ne întoarce prin gîndurile cele cuvenite spre ceea ce e bun, poruncîndu-ne să părăsim, ba mai mult să respingem cu totul, ca pricină de pieire, jertfirea și închi-

194. Pentru cei ce cred într-un Dumnezeu deosebit de lume, elementele acesteia nu sînt totuși lipsite de puterea lui Dumnezeu. Ci El le sfințește prin puterea Lui prezentă în ele datorită iubirii față de oamenii pe care i-a creat și pentru care le-a creat pe toate.

195. Închinarea la zei e una cu considerarea forțelor naturii sau ale pornirilor omenești ca neavînd nimic mai presus de ele. Aceasta îl face pe închinătorul lor să ia pornirile omenești ale zeilor ca modele pentru viața sa și a socoti că nimic nu-l poate ajuta împotriva forțelor naturii, care pot să-i fie o vreme de folos. Dar pînă la urmă îl duc la pieirea definitivă ca persoană unică. Nici un zeu cu chip uman nu îmbrățișează toate, ci e în luptă cu alții. Forțele naturii produc rezultatele lor mai mult prin lupta între ele, sau prin modificarea unei substanțe în alta.

narea la idoli, arătându-ne că această boală e plină de răutatea cea mai de pe urmă, mai bine zis de cea mai mare impietate. Alteori ne aduce în față frica, cea de pedeapsă adică, ca pe un pedagog și păzitor aspru, împingându-ne din toate părțile spre ceea ce-i plăcut lui Dumnezeu. Așa zice fericitul Moise în A doua lege: *«Și acestea sînt poruncile și judecățile, pe care să le păzești a le face în pămîntul pe care Domnul Dumnezeuul părinților noștri vi-l dă vouă în stăpînire în toate zilele, care le veți trăi pe pămînt. Cu pierdere să pierdeți toate locurile, în care au slujit neamurile dumnezeilor lor, pe care voi le veți moșteni pe munții înalți și pe dealuri și sub cîmpac stufos. Și să surpați jertfelnicele lor și să sfărîmați stîlpii lor și desigurile lor să le tăiați și chipurile cioplite ale dumnezeilor lor să le ardeți în foc și să pierdeți numele lor din locul acela»* (Deut. 12, 1—3).

Înțelepții și cărturarii Elinilor, mai ales poeții, dau dracilor unele nume de nimfe ale munților și copacilor. Erau de aceia care voind să cinstească în locurile înalte pe zeii lor, au ridicat jertfelnice în munți și se sirguiau să le jertfească boi și împlîntînd statui și chipuri de draci în preajma copacilor mai frumoși, le aduceau jertfe de berbeci. Deci era necesar ca cei supuși Dumnezeului cel adevărat și prin fire ¹⁹⁶, să dărime fără să se teamă de nimic statuile celor rătăciți și să se depărteze cît mai mult de obiceiurile acelorora. De aceea zice iarăși: *«Iar după ce va pierde Domnul Dumnezeuul tău de la fața ta neamurile la care mergi tu, să-moștenești pămîntul lor, și să-i moștenești pe ei și să locuiești în pămîntul lor; ia aminte la tine, să nu cauți a urma lor după ce vor pieri ei de la fața ta; și să nu cauți pe dumnezeii lor, zicînd: cum fac neamurile acestea dumnezeilor lor, voi face și eu. Să nu faci așa Domnului Dumnezeuului tău. Pentru că au făcut dumnezeilor lor spurcăciunile pe care Domnul le-a urît, odată ce și pe fiii lor și pe fiicele lor le ard în foc dumnezeilor lor»* (Deut. 12, 29—31) ¹⁹⁷.

196. Sf. Chiril numește adesea pe Dumnezeu adevărat, adică transcendent în-tregii lumi condiționate și dependente de El. Dumnezeu prin fire, ca să-L opună zeilor din care nici unul nu e Dumnezeu prin fire, ci e socotit așa printr-o cuge-tare greșită.

197. Cei ce răstignesc pe Hristos nu fac aceasta ca un act de slujire adus lui Dumnezeu, cum făceau un astfel de act cei ce jertfeau tineri și tinere zeilor lor. Iar Hristos primește moartea ca să o biruiască, nu socotește moartea ca contopire în esența divină, sau ca o satisfacție a unei pofti crude a zeului, pentru a scăpa oamenii ce aduc asemenea jertfe — uneori chiar pe fiii și fiicele lor — de anumite greutăți pămîntești, fie ei, fie colectivitatea din care fac parte. Aici Fiul lui Dumnezeu însuși se face om pentru a se aduce jertfă pentru oameni ca să biruiască moartea pentru Sine ca om și pentru cei cu care S-a făcut frate întru umanitate. Dumnezeu nu cere unor oameni să săvîrșească o asemenea cruzime și nici nu vrea ca alți oameni să suporté asemenea cruzime. Dumnezeu nu încurajează moartea, îndemnînd pe unii să omoare pe alții. Hristos moare pentru a desființa moartea prin moartea Lui. Numai diavolul poate îndemna pe unii oameni spre uciderea altora, amăgindu-i că prin aceasta fac plăcere lui Dumnezeu. Cei ce L-au răstignit

Bine face legiuitorul cînd interzice cu totul imitarea celor rătăciți și le poruncește să rămînă departe de junghierea nemiloasă a copiilor. El vădește pe zii iubitori de sînge și mincinoși ca pe niște corupători și pierzători ai omenirii, care necinstesc sălbatec inșeși legile iubirii necesare, pentru plăcerea lor.

«Căci Dumnezeu le-a sădit toate ca să fie și sînt făpturile lumii, și sînt spre mîntuire — și nu este împărăție a iadului pe pămînt. Dar prin pizma diavolului a intrat moartea în lume» (Înț. 1, 14; 2, 24). Voința dumnezeiască surpă moartea și desființează stricăciunea; și nu suferă să nu mai fie cele create. Căci le-a zidit pe toate spre a fi, precum s-a scris. Deci cei prinși în cursă de puterile dracilor spre amăgire, aduc Satanei ca niște miresme ale celor mai bune și mai binemirositoare aromate mierea celor ce au fost făcuți spre viață și moartea celor ce-au fost creați spre a fi. Deci foarte bine că a voit să arate că obiceiurile acelorora sînt pline de cea mai de pe urmă răutate și că prin ele se batjocorește firea și se calcă în picioare legile mult doritei iubiri de copii. Prin aceasta împinge mintea robită și uritoare de rău a ascultătorilor spre datoria de a cinsti și îmbrățișa cu căldură cele ce le voiește și le spune El. Acestea s-au legiuit odinioară spre dărîmarea impietății acelorora.

Pe de altă parte hotărăște pedeapsa cu moartea pentru cel ce voiește să abată pe cel întărit, sau pe cel ce a primit cu iubire de Dumnezeu cunoștința adevărului. Căci a zis iarăși: «Iar de se va ridica întru tine prooroci, sau vreunul care visează vis, și-ți va da ție semn sau minune, și va veni semnul sau minunea, care să-ți grăiască ție zicînd: Să mergem și să slujim dumnezeilor străini, pe care nu i-ai știut, să nu ascultați de cuvintele proorocului acela sau a celui ce a visat visul acela. Că-vă ispitește Dumnezeu pe voi ca să știe de iubiți pe Dumnezeu din toată inima și din tot sufletul vostru. Să umblați după Domnul Dumnezeu vostru și de El să vă temeți și poruncile Lui să le păziți și de glasul Lui să ascultați și Lui să-I slujiți și de El să vă lipiți. Și proorocul acela, sau cel ce a visat visul acela, să moară. Pentru că a grăit ca să te abată pe tine de la Domnul Dumnezeu tău» (Deut. 13, 1—5).

Cît de sfîntă și de potrivită cu Dumnezeu e legea! Căci dacă uci-gașii de trupuri trebuie nîmaidecît să moară, după lege, cum nu se va primejdui, pe drept cuvînt, cel ce pricinuieste o rătăcire pierzătoare

pe Hristos au slujit și ei Satanei, dar Hristos a folosit moartea impusă Lui de aceea spre biruirea ei și a Satanei. Inghițind pe Hristos, moartea a fost omorîtă din lăuntru, spun Părinții. Iar prin aceasta cel mai puternic mijloc de stăpînire a Satanei. Dușmanul binelui. Inghițind un bine care rămîne ferm în cel ce l-a înghițit, biruiește pe dușmanul lui.

sufletului și-l aruncă pe acesta, care, după cuvîntul Mîntuitorului, e mai bun decît trupul, în gropile pieirii? De aceea a legiuit Dumnezeu ca amăgitorul și batjocoritorul celor sfinte să fie supus la pedeapsa ucigașului. Aceeași pedeapsă e poruncită împotriva celor ce își lasă mintea ușor supusă și purtată de unii ca aceștia. Căci cel ce putea ușor să scape, zice, dacă ar fi privit treaz la adevăr, pentru ce a îmbrățișat abaterea de bună voie spre fărădelege? *«Iar de se va afla întru tine în vreuna din cetățile tale, pe care le dă ție Domnul Dumnezeuul tău, bărbat sau femeie, care va face ce este rău înaintea Domnului Dumnezeului tău, călcînd legămîntul Lui, și mergînd vor sluji la dumnezei străini și se vor închina lor, soarelui sau lunii, sau la orice din cele din podoaba cerului, ți-am poruncit ție, și se va vesti aceasta ție, vei cerceta cu de-amănuntul și dacă a fost adevărat cuvîntul, că s-a făcut spurcăciunea aceasta în Israil, scoate pe omul acela sau pe femeia aceea, care au făcut lucrul acesta rău și-i omorîți cu pietre, ca să moară. Cu doi martori sau cu trei martori va fi ucis cel dat morții. Nu va fi ucis cu un martor. Și mîna martorilor va fi mai întîi asupra lui ca să-l omoare pe el; și mîna a tot poporul la urmă. Și vei ridica pe cel rău dintre voi»* (Deut. 17, 2—7).

Cînd Dumnezeu însuși e batjocorit în slujirea ce I se cuvine, nu e lucru cuminte a te milostivi. Și e cu totul păgubitor a te lăsa molesit la vreme nepotrivită, pe motiv că o cere iubirea întreolaltă. Aceasta socotesc că e ceea ce zice Domnul: *«Cel ce iubeste pe tatăl sau pe mamă mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine»* (Matei 10, 37). Să se dea la o parte atunci legea milei și să se dea în lături puterea dragoștei naturale și tot ce ține de iubirea de oameni, și, ca să zic așa, să fie slujit Dumnezeu printr-o binecredincioasă asprime. Sau oare nu vei recunoaște că e un lucru convenit ca cei ce au îmbrățișat apostazia fără motive să fie pedepsiți fără milă, ca unii ce au necotit slava mai presus de toate și nu s-au ferit să necinstească fără grijă pe Cel pe Care era mai bine să-L bucure prin silințele spre statornicie? ¹⁹⁸

PALADIE : E un lucru convenit, fără îndoială.

CHIRIL : Îmi voi aduce aminte de ce-a zis El celor vechi: *«Ce greșală au găsit părinții voștri întru Mine, că s-au depărtat de la Mine și au mers după cele deșarte și s-au făcut deșerti?»* (Ier. 2, 5). Mirîndu-se de prostia nestăpînită a Israelitilor, zice: *«S-a mi-*

¹⁹⁸. Nici mila, nici iubirea de oameni nu trebuie să oprească pe cineva de a pedepsi pe cei ce necinstească mărirea lui Dumnezeu. Căci pilda lor rea rămasă nepedepsită duce la pierzarea multora. Deci nepedepsirea lor nu se dovedește ca împlinind porunca iubirii de oameni.

rat cerul de aceasta și s-a spăimîntat pămîntul foarte, zice Domnul, că două rele a făcut poporul Meu: M-a părăsit pe Mine, izvorul de apă vie, și și-au săpat loruși gropi surpate, care nu vor putea să țină apă» (Ier. 2, 12—13). Socotesc pe drept cuvînt că se abat de la tot sfatul bun ceî ce, depărtîndu-se de la slujirea lui Dumnezeu, slujesc zidirii în locul Ziditorului și Făcătorului; sau, coborînd la o rătăcire încă și mai rușinoasă se închină lucrurilor mîinilor lor. Căci doar le era ușor, dacă ar fi voit să cugete drept, să vadă frumusețea firii negrăite și mai presus de toate din podoaba zidirii și să înțeleagă pe Orînduitorul, Cîrmuitorul și Făcătorul întregii lumi din buna întocmire a făpturilor¹⁹⁹. Dar scuipînd peste un așa de cucernic și vrednic de admirație sfat, unii dintre cei vechi au schimbat cele de aur pentru cele de aramă, după poezii Elinilor (Homer, Iliada 6). Căci părăsind datoria de a se închina lui Dumnezeu Cel după fire, s-au abătut copilărește spre nefolositoarea slujire la idoli, aducînd peste capetele lor rușine și batjocură și alegînd căderea de bună voie de la ajutorul de sus²⁰⁰. De aceea a zis Dumnezeu: «Cum e rușinea hoțului cînd a fost prins, așa se vor rușina fiii lui Israil și împărații lor și căpeteniile lor și preoții lor și proorocii lor. Au spus lemnului: tu ești tatăl meu, și pietrei: tu m-ai născut pe mine. Și mi-au întors Mie spatele și nu fețele lor. Și în vremea necazurilor lor vor zice: Scoală și ne mîntuiește pe noi. Dar unde sînt dumnezeii tăi, pe care i-ai făcut ție? Oare se vor scula ei și te vor mîntui pe tine în vremea chinurii tale? Căci după numărul cetăților tale au fost dumnezeii tăi, Iuda, și după numărul ulițelor Ierusalimului, au jertfit lui Baal²⁰¹. Pentru ce grăiți către Mine? Toți preoții au săvirșit fărădelege față de Mine, zice Domnul» (Ier. 26, 29).

PALADIE: Cumplit lucru, cu adevărat, e acesta.

CHIRIL: Dar uneori este cîte unul dintre noi, încă nu prea întărit, care arătînd o iubire prefăcută și mincinoasă față de Hristos și îmbrăcîndu-se ca într-o piele în aparență iubitor de Dumnezeu, e de

199. Buna armonie din lume nu trebuie disprețuită, de cei ce nu se închină ei, dar trebuie admirată ca operă a Făcătorului Cel mai presus de ea, nu ca una ce ar fi ea însăși prin sine, deci una cu divinitatea. Odată cu frumusețea și înțelepciunea din ea, trebuie văzută și limitarea și neajunsurile ei. Lumea nu ne dă tot ce dorim. Mai ales nu ne asigură viața veșnică.

200. Numai Dumnezeu poate scăpa pe om de sub legile fatale ale lumii, care te duc la corupere și moarte. Fără Dumnezeu omul e supus naturii ca unei fată-lități. Nu are posibilitatea unei adevărate libertăți, sau nu are ce face în mod esențial cu libertatea ce i se pare că o are. Numai un Dumnezeu mai presus de lume îți poate fi de ajutor față de natura de neîncovoiat.

201. Deși mulți, zeli nu pot scăpa pe oameni din greutatea aduse de împrejurările vieții, de boală, nu-i pot da nădejdea vieții de veci. Sau tocmai în mulțimea lor se arată neputința lor, ca unii ce reprezintă forțele în luptă ale naturii.

fapt o fiară rea și lipsită de pietate fiind, numai pe jumătate om ; e un nestatornic, care acasă și noaptea, adică pe ascuns, aduce slujire dracilor, socotind, după cât se pare, că poate înșela pe Dumnezeu și nesocoti cunoștința firii celei negrăite. Dar se poate să arate fără osteneală că cel ce cugetă așa, a îmbrățișat cele urâte ale prostiei elinilor. Căci înțelepții elinilor erau de părere că soarele, cel creat și făcut, luminătorul, cel mare, care tocmai spre aceasta a fost făcut de Dumnezeu, le vede și le aude toate. Căci socoteau că aflându-se în treapta de dumnezeu, e împodobit cu demnitățile firii dumnezeiești. Iar o demnitate a firii celei mai înalte e să știe și să vadă toate. Aceia așa cugetau. Dar nouă ne-a spus Dumnezeu odinioară : *«Dumnezeu de aproape șint Eu, zice Domnul, și nu Dumnezeu departe. Oare se va ascunde de Mine ceva ?»* (Ier. 23, 23). Nimic nu se poate ascunde de cel cu adevărat prin fire Dumnezeu. Despre aceasta ne învață fericitul David, zicînd : *«Înțelegeți, cei neînțelepți în popor, și cei nebuni înțelepțiți-vă odată. Cel ce a sădit urechea, oare, nu aude ? Și cel ce a făcut ochiul, oare, nu vede ?»* (Ps. 93, 8—9). Căci, ziceau unii, socotesc că din lipsa de minte : *«Nu va vedea Domnul, nici va pricepe Dumnezeul lui Iacob»* (Ps. 93, 7). Dar oare nu e o prostie a spune că nu știe Dătătorul cunoștinței și a socotit că nu aude Cel ce a dat acest simț celor făcuți de El ? ²⁰².

PALADIE : E cu adevărat o nebunie.

CHIRIL : Deci se cuvine să ne închinăm, cum zice Scriptura, numai Domnului Dumnezeu în toate felurile, și nimănui altuia afară de El. Căci s-a scris : *«Desăvîrșit să fii înaintea Domnului Dumnezeului tău»* (Deut. 18, 13). Iar desăvîrșirea duhovnicească este tăria în credință, neprihănirea în slujire și frumusețea neprihănită a iubirii față de Dumnezu.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Dar atunci, Paladie pe cei ce nu voiesc să se închine dumnezeilor străini sau zidirii, în loc de Ziditor, dar, din nu știu ce motiv dau crezare proorocirilor mincinoase ale slujitorilor la idoli, îi vom socoti liberi de orice pată și vină ?

PALADIE : Nicidecum.

202. Nu poate proveni conștiința din ceea ce nu are conștiință. Nu poate proveni auzul conștient, văzut conștient din ceea ce nu are auz și văz conștient. Dacă ar fi acestea în esența fundamentală a lumii, acestea nu mai sint simplă materie. Și de ce nu a apărut din veci conștiința, dacă esența în care se cuprinde aceasta virtual e din veci ? Dar de ce să nu ținem seama de experiența care ne arată că materia inconștientă nu are în sine ca potență conștiința.

CHIRIL : Citirile în stele, ghiciturile, proorocirile mincinoase și amăgirile drăcești, primesc, cred, numai cei cărora le place nebunește să primească slujirea urită și blestemată a idolilor.

PALADIE : Drept ai grăit. Căci și dumnezeiescul cuvînt ne poruncește să avem scîrbă de uriciunea acestora. El spune : «Iar cînd vei intra în pămîntul pe care Domnul Dumnezeuul tău ți-l dă ție, să nu te înveți a face după uriciunile neamurilor acelora. Să nu se afle întru tine om care să treacă pe fiul său, sau pe fiica sa prin foc, sau prooroc mincinos, sau ghicitor, sau prezicător, sau care să umble cu farmece sau cu descîntece, sau grăitor din pîntece, tîlcuitor de semne, vorbitor cu morții. Că uriciune este Domnului Dumnezeuului tău tot cel ce face acestea» (Deut. 18, 9—12). Și după altele, zice iarăși : «Desăvîrșit să fii înaintea Domnului Dumnezeuului tău. Neamurile acestea pe care tu le vei moșteni, acelea caută ghicituri și proorocii mincinoase. Iar ție nu ți-a dat Domnul Dumnezeuul tău așa. Prooroc dintre frații tăi ca mine va ridica ție Doșnul Dumnezeuul tău. Pe El să-L ascultați în toate cîte ai cerut de la Domnul Dumnezeuul tău, în Horeb, în ziua adunării» (Deut. 18, 13—15).²⁰³.

CHIRIL : Foarte bine ai spus, prietene. Deci nu vom urma tîlcuitorilor de semne și celor ce întrebă morții, precum nu vom primi nici zborurile păsărilor ca vreun lucru care ne spune ceva din viitor, fie că se mișcă spre dreapta, fie spre stînga, fie că se fac spre seară, fie dimineața. Căci acestea țin de cea mai de pe urmă nebunie. Ci luînd conducător în toate pe Hristos, Cel Care pentru noi S-a făcut prooroc și om ca noi, de la El vom primi cunoștința celor trebuincioase și lîngă El vom rămîne, aruncînd departe de noi proorociile mincinoase ale dracilor și disprețuindu-le. Căci precum numai lui Dumnezeu îi aparține prin fire și în mod propriu să dea viață și să stăpînească peste toate, la fel, socotesc, numai El are cunoștința tuturor. Iar propriu firii Lui

203. Tainele viitorului nu sînt ascunse în natura fizică sau a omului, ca unele ce vor ieși cu necesitate din ele căci tot ce se va întîmpla cu omul sau cu istoria omenească depinde de libertatea oamenilor și de voia lui Dumnezeu Care va lucra potrivit purtării oamenilor și grijii față de ei. Ghiciturile provin din ideea că totul e înscris ca potență în firea lucrurilor sau a oamenilor, pe care unii mai pătrunzători le pot deduce din anumite semne ce se văd pe fețele oamenilor, sau în mișcarea stelelor, sau a animalelor. Iar vrăjitorii și fermecătorii cred că au în ei ultima putere care poate determina anumite momente ale viitorului. Altceva este cu rugăciunea. Ea se întemeiază pe faptul că un Dumnezeu liber și mai puternic decît lumea ca creație a Lui, poate interveni în ea, deoarece a făcut-o ca un cadru contingent, elastic, în care e posibilă o lucrare liberă a Lui, cum e posibilă, într-un mod mai restrîns, și o lucrare liberă a omului.

e să știe limpede cele ce vor fi și să aibă adunată în sine cunoștința tuturor²⁰⁴. Sau oare nu e înțelept și drept cuvîntul acesta?

PALADIE : Ba foarte mult.

CHIRIL : Deci Lui îi vom greși și față de slava Lui supremă ne vom face vinovați, de vom crede că se află în duhurile spurcate și necurate cele care alcătuiesc bunătatea și măreția Lui. Vom fi dispuși astfel să socotim prosteste că și Satana poate fi făcător de viață și creator dacă îi vom dăruia lui și vom spune că țin de firea lui cele ce sînt mai presus de toate și aparțin în chip mai deosebit lui Dumnezeu²⁰⁵. Iar un bun propriu și deosebit al Firii celei mai presus de toate este și cunoștința celor viitoare. Sau oare nu e adevărat ceea ce spun?

PALADIE : Foarte adevărat. Căci zice Dumnezeu prin glasul lui Isaia către unii care trec asupra zidirii cele ale lui Dumnezeu : «*Aduceți-vă aminte de acestea și suspinați ; pocăiți-vă cei ce ați rătăcit, întoarceți-vă din inimă. Și vă aduceți aminte din cele mai dinainte din veac, că Eu sînt Dumnezeu și nu este altul afară de Mine, Cel ce vestesc mai înainte cele ce vor fi mai pe urmă, mai înainte de a se face și de ce s-au săvîrșit. Și am zis : statul Meu va sta și toate cîte am hotărît, le voi face*» (Isaia 46, 8—10). Știrea că poate vesti cele de pe urmă înainte de-a se face o dă auzitorilor ca o dovadă că nu este alt Dumnezeu afară de El, Cel prin fire și cu adevărat²⁰⁶.

204. Numai Dumnezeu preștie toate ale viitorului. Căci viața oamenilor și cele ce se fac de ei asupra naturii, depinzînd de libertatea lor, nu sînt scrise potențial în natură, ca să le poată descifra cineva din ea. Dar Dumnezeu ni le comunică prin cei aleși dintre oameni ca proroci. Dar cel mai mare proroc pentru noi S-a făcut însuși Fiul Său, prin întruparea Sa.

205. L-am coborî pe Dumnezeu dacă am atribui și Satanei însușirea preștinței. Căci prin aceasta l-am socotit pe el creator al lumii și dătător de viață. Căci Dumnezeu preștie cele viitoare intrucît El a creat toate și le conduce cum voiește El. Chiar cele ale oamenilor le preștie, pentru că El l-a înzestrat pe om cu libertatea de care preștie în general cum se va mișca, fără să o predetermine. Chiar în răutatea Satanei se arată că el nu e creator și atotputernic. Căci atotputernicia se manifestă în generozitatea, în bunătate. Numai limitarea se manifestă în frică și răutate, în «piedici» și «cenzuri transcendente» aplicate omului.

206. Dacă este o libertate în oameni și dacă n-ar fi, totul ar fi din veci în baza unor legi fără sens și a căror origine este inexplicabilă, numai Dumnezeu Creatorul tuturor, deci și al oamenilor, le preștie toate. Filosofia a luptat de la Renaștere încoace pentru eliberarea omului de Dumnezeu. Dar omul nu acceptă decît natura supusă legilor neschimbate, el e mai supus acestora decît lui Dumnezeu. Astfel a sfîrșit în robia unor legi oarbe să fie sub masca acestora, fie a unor pasiuni proprii, sau dacă e mai slab, a pasiunilor celor mai tari decît sine. E o robie care nu promite decît moartea veșnică. Așa zisa libertate în legitate e o contradicție în sine. Numai Dumnezeu Cel personal și bun, care se jertfește pentru om, asigură omului atît libertatea de a-L asculta spre binele lui veșnic, cît și de-a nu-L asculta, spre răul lui, de-a nu-L asculta în veci, spre răul lui veșnic. Numai Dumnezeu lasă cîmp de manifestare reală libertății.

CHIRIL : Foarte bine, Paladie. Dar aş voi ca privind mai bine adevărul, să cercetăm şi aceasta. Dacă ne aflăm cu totul între cei ce voiesc să vieţuiască drept şi evanghelic, în ce mod vom mai urma şi vom mai da atenţie amăgirilor falselor proorocii ? Dacă e vreun cuvânt adevărat la ei, nu socotim că trebuie să mintă glasul Mîntuitorului ? Căci a zis către îngîmfaţii şi hulitorii Iudei : «*Voi de la tatăl vostru diavolul sînteţi şi pottele tatălui vostru vreţi să le faceţi. Acela de la început a fost omorîtor de oameni şi întru adevăr n-a stătut, pentru că nu este adevăr întru el. Cînd grăieşte minciuna, din ale sale grăieşte, că mincinos este el şi tatăl minciunii*» (Ioan 8, 44). Deci în ce mod va spune adevărul cel mincinos ? Şi cum nu va minţi fără îndoială şi totdeauna cel ce n-a stătut în adevăr ? Deci nu e vădit, Paladie, oricui, că primind ca adevărat cuvîntul dracilor, bănuim pe Hristos de minciună şi spunem că minte adevărul ?

PALADIE : E o primejdie.

CHIRIL : De altfel, aşi adăuga la cele spuse şi aceasta. Am învăţat de la Hristos să nu primim cuvintele duhurilor necurate, chiar dacă ar voi să ne spună vreodată adevărul la care ele nu pot ajunge şi care nu le este obişnuit.

PALADIE : Cum o înţelegi aceasta ?

CHIRIL : Oare nu auzi pe sfinţii evanghelişti care au scris că dracii s-au apropiat de Hristos, strigînd cu putere şi cu deznădejde : «*Ce este nouă şi ţie, Iisuse Nazarinene ? Ai venit să ne pierzi ? Te ştim cine eşti : Sfîntul lui Dumnezeu. Iar El certîndu-i, nu-i lăsa pe ei să spună, că ştiau că El este Hristos*» (Matei 1, 24—25). Şi din ce cauză, s-ar întreba cineva pe drept cuvînt, i-a certat Hristos pe cei ce strigau adevărul ? Ceea ce a făcut era spre folosul nostru. Prin aceasta ne-a învăţat că nu trebuie să ne lipim de cuvintele lor, chiar dacă ar voi să grăiască adevărul şi să spună cele vădit adevărate. Căci ţesînd uneori minciuna în adevăr, vatămă pe ascultători, nu în alt mod, socotesc, ci în acela în care vede cineva pe unii înlăturînd gustul celor amare prin amestecarea mierii şi voind să depărteze ceea ce supără prin amestecare cu cele dulci.

PALADIE : Aşadar, e cu totul primejdios a da atenţie înşelăciunilor precizătorilor.

CHIRIL : Dumnezeu pedepseşte lucrul acesta cu moartea şi îl socoteşte între cele mai de pe urmă păcate. Căci a spus în Levitic : «*Oricine care se va duce la grăitorii din burtă sau la descîntători, ca să curvească după ei, voi întări faţa Mea asupra lui şi-l voi pierde pe el din poporul său. Şi să fiţi sfinţi, că sfînt sînt Eu, Domnul Dumnezeu*

vostru» (Lev. 20, 6—7). Și după altele, iarăși : «Și bărbatul sau femeia care se va face grăitor din pînțece sau descîntător, cu moarte să fie omoriți și cu pietre să-i uciideți, că vinovați sînt» (Lev. 20, 27). Întîi dezaprobă voința de-a asculta prezicerile mincinoase din stele, sau cele primite de la morți, spunînd că lucrul acesta e cu totul străin de viețuirea cuvenită sfinților și nepotrivit cu cei alipiți de Dumnezeu. Al doilea, îi pedepsește și pe aceștia cu moartea, spunînd că sînt vinovați și ei. Nu ne lasă să le arătăm milă celor ce au ajuns pînă la atîta ticăloșie, că s-au făcut laț spre moarte și cursă sufletelor nevinovate și ușă spre pierzare și funie spre iad, și ce nu altceva din asemenea rele? Dar socotesc că e lucru înțelept și fără pată a cugeta că nu a rînduit Dumnezeu o pedeapsă atît de aspră și mai presus de toate relele pentru cei ce pot cunoaște și spune altora cele viitoare și anume pentru cei ce au ceva de spus cu adevărat despre cele ce vor fi, dar nu o fac. Căci nu se pedepsește grăirea adevărului, ci e blestemată grăirea mincinoasă. Iar dacă e osîndit cineva pentru că face aceasta și anume chiar de către Dumnezeu, aceasta se întîmplă pentru că a prezentat în lumina rea însuși firea negrăită. Deci cel ce folosește adevărul în slujba minciunii ca și cînd ar fi propriu ei, are de suportat o pedeapsă egală cu crimele, ajungînd la acelaș sfîrșit. Căci nu pedepsește Scriptura pe cei ce grăiesc cele de la Dumnezeu, să nu fie. Dacă ar fi așa, viețuirea acestora n-ar fi liberă de minciună. Deci fiindcă neluînd din adevăr, grăiesc cele ce nu voiesc de la ei înșiși, de aceea nu se împlinesc.

PALADIE : Atunci din aceasta vom cunoaște că nu Dumnezeu e Cel ce grăiește, sau că aceia grăiesc ale lor înșiși?

CHIRIL : Desigur. Despre aceasta ne încredințează îndată și legea dumnezeiască. Pentru că a zis Dumnezeu în A doua lege : «Iar de va zice cineva în inimă : Cum vom cunoaște cuvîntul pe care l-a grăit Dumnezeu? Orice va grăi proorocul acela în numele Domnului și nu se va întîmpla, cuvîntul acela nu l-a grăit Domnul și, întru necredință a grăit proorocul, deci să nu vă țineți de el» (Deut. 18, 21—22). Auzi că neîmplinirile celor grăite înainte vor fi o dovadă vădită că ceva nu s-a spus de la Dumnezeu? ²⁰⁷. Căci adevărul iubește adevărul. Aceasta o spune prin glasul lui Ieremia : «Dumnezeu aproape sînt Eu, zice Domnul, și nu Dumnezeu departe. Oare se va ascunde omul în cele ascunse și Eu nu-l voi vedea? Oare nu umplu eu cerul și pămîntul, zice Domnul. Am auzit cele ce grăiesc proorocii, cele mincinoase

²⁰⁷. Vin destui cu pretenția că prezic și spun viitorul, ca unii ce l-au primit de la Dumnezeu; și aproape totdeauna ceea ce prezic nu se adevărește. Aceasta e dovada sigură că nu au primit de la Dumnezeu spusa lor despre viitor.

ce le-au proorocit proorocii în numele Meu» (Ier. 23, 23—25). Apoi invinuind cu putere pe cei ce au disprețuit legile dumnezeiești, dă ca mijloc vădit de a cunoaște cele ce sînt de la Dumnezeu sau nu adevărul. Căci zice iarăși: «Proorocul care a visat povestească visul lui și cel către care e cuvîntul Meu către el, să povestească cuvîntul Meu, proorocească cuvîntul Meu întru adevăr» (Ier. 23, 28). Deci, dacă se arată ceva abătîndu-se de la adevăr, aceasta îndată îl dovedește pe grăitor mincinos și vorbind din inima lui, nu din gura Domnului, cum s-a scris ²⁰⁸.

PALADIE: Voești să mai aducem ceva din cele necesare spre dovedire, sau lăsînd aceasta, să înaintăm încotro ne duce cuvîntul tău?

CHIRIL: Înfățișarea celor necesare spre folos nu se poate face pe scurt. Deci ași socoti greșit să nu se spună liber cele ce se gîndesc. Și pe drept cuvînt. Spune dar fără să șovăiești.

PALADIE: Dacă unii nu grăiesc din gura Domnului, ci varsă, cum zici, cele din inima lor, în ce chip femeia aceea grăitoare din pîntece (vrăjitoare), l-a adus pe Samuil care murise, în fața lui Saul? spre a-i înfățișa sfîrșitul celor viitoare? Căci acestea așa s-au întîmplat și nu altfel, cum socotesc unii.

CHIRIL: Tu să nu socotești că a fost așa și vei gîndi mai bine. Sau recunoști în chip vrednic de ris că a putut fi forțat cu adevărat sufletul dreptului și a venit chemîndu-l o femeie?

PALADIE: Nu pot să spun ceva sigur. Dar socotesc că adevărul îl va descoperi cercetarea.

CHIRIL: Bine ai spus. Deci deocamdată să cercetăm înainte de toate dacă cele ce se iscodesc, se produc și se înfăptuiesc prin Dumnezeu, sau prin duhurile rele, care se îndeletnicesc cu aceste lucruri.

PALADIE: Cine ar putea ajunge la atîta nebunie a gîndurilor, în-cît, să-și închipuie că întrebătorii morților și grăitorii din pîntece și descîntătorii produc acestea prin Dumnezeu? Doar îmi aduc aminte de lege care poruncește pedeapsa cea mai mare pentru tot cel ce s-a hotărît să facă aceasta. Apoi cum n-ar fi o nebunie să se cugete că cel osîndit la moarte nu e neplăcut lui Dumnezeu?

CHIRIL: Foarte bine judeci. În felul acesta am socotit că sufletele sfinților izbăvite de trupuri sînt aruncate la o parte și nu se învredni-

²⁰⁸. Dar adevărul unui cuvînt despre viitor se arată în împlinirea aceluia cuvînt.

cesc de nici un preț, ba au ajuns pînă la atîta nefericire că sînt supuse duhurilor rele și necurate și urmează, fără să vrea acelora care le duc cu ușurință unde voiesc. Însă înțeleptul Ioan, alcătuiindu-ne cartea Apocalipsei, care a fost cinstită și de aprobarea Părinților, ne-a asigurat limpede că a văzut sufletele sfinților sub însuși jertfelnicul dumnezeiesc (Apoc. 6, 9). Însă dacă dracii le trag din locașurile de sus și le coboară fără cruțare din locurile cele mai sfinte, fără să-i împiedice nimic, atunci cerul le e deschis tuturor dracilor, ba li se deschide, pe drept cuvînt, și poarta raiului. Și însăși sabia inflăcărată le îngăduie nu numai intrarea și ieșirea, ci și scoaterea cu îndrăzneală a vreunora din cei ajunși înlăuntru. Dar aceasta nu înseamnă a batjocori nădejdea cea în Hristos și a socoti de trei ori nefericită viața lor admirată de noi? ²⁰⁹

PALADIE : Așa se pare.

CHIRIL : E clar. Căci altfel cum era mai bine pentru dumnezeiescul Pavel, să moară și să fie cu Hristos? (Filip. 3, 14). Căci dacă după ce vom ieși din cele pămîntesti și vom fi cu Hristos ne vom supune duhurilor, s-a făcut deșartă credința, după cum s-a scris. Și oricine va socoti, cred, că e neasemănat mai bine a petrece în trup decît a fi cu Hristos. Și ceea ce e cu mult mai greu de admis, e că petrecînd încă în această viață, nu sîntem supuși voilor diavolului, ci mai degrabă călcăm peste șerpi și scorpii și peste toată puterea vrăjmașului, după cuvîntul Mîntuitorului (Luca 10, 19); dar fiind cu Hristos, vom fi întru cele mai rele. Cum mai spune atunci Hristos adevărul, cînd zice : *«Oile Mele ascultă glasul Meu și Eu le cunosc pe ele și urmeză Mie și Eu le dau lor viață veșnică și nu vor pieri în veac și nu le va răpi cineva din mîinile Mele. Tatăl Meu, care Mi le-a dat Mie, e mai mare decît toți, și nimenea nu le poate răpi din mîna Tatălui Meu»* ? (Ioan 10, 27—29). I-a înșelat atunci pe vitejii credinței în Hristos și pe preafîțeleptul Petru, care a scris așa : *«Deci și cei ce suferă din partea altora, după voia Lui, să-și încredințeze credinciosului Ziditor sufletele lor»* (I Petru 4, 19). Dar dacă sufletul încredințat lui Dumnezeu e constrîns de Satana și dus și purtat oriunde voiește după vreme, cum ar fi cugetat credincios Ocrotitorul

209. Pot face oamenii, mai bine zis vrăjitoarele stăpînite de demoni, ceea ce voiesc cu sufletele sfinților, care sînt în preajma lui Dumnezeu? N-o pot face aceasta nici măcar cu sufletele celor ajunși în rai, căci porțile acelora sînt păzite de sabia Heruvimilor. În acest caz sîntem mai liberi de demoni, noi cei ce sîntem pe pămînt, decît cei ajunși la fericirea de acolo.

Iar dacă ar putea face aceasta cu sufletele ajunse în iad, sub stăpînirea lor, știu acestea viitorul mai bine decît demonii care le au în stăpînire? Nu au căzut ei în groapa întinericului, care nu știu nimic ?

Sfinților, Care ia duhul fiecăruia ca un bun prețios în păstrare? Deci, e o aiureală și o nebulie cumplită a socoti că sufletul proorocului a fost scos prin neubitoarele descîntece ale unei muieri spurcate din locurile rinduite lui.

PALADIE: Care e atunci explicarea întîmplării de care ne ocupăm? Căci socotesc că aceste lucruri urite nu trebuie să le privim ca simple născociri.

CHIRIL: După ce vom înfățișa înseși cuvintele Scripturii, vom arăta clar cuprinsul lor, reținînd din toate cu grijă, ceea ce se cuvine. Acestea sînt: «Și Samuil a murit și l-a plîns pe el întregul Israil. Și l-au îngropat pe el în Armateem, în cetatea lui. Și Saul a stîrpit pe vrăjitorii (grăitorii din pîntece) și pe prezicătorii din țară. Și s-au adunat cei de alt neam și au venit și au tăbărit în Sonam. Și a adunat Saul pe toți bărbații din Israil și au tăbărit în Ghelboe. Și a văzut Saul tabăra celor de alt neam și s-a înfricoșat și s-a spăimîntat inima lui foarte. Și a întreat Saul pe Domnul și nu i-a răspuns lui Domnul nici prin visuri, nici prin arătări, nici prin prooroci. Și a zis Saul slugilor sale: Căutați-mi o femeie vrăjitoare (care grăiește din pîntece) și voi merge la ea și voi întreba prin ea. Și au zis slugile lui către el: Iată o femeie vrăjitoare (care grăiește din pîntece) în Endor. Și s-a acoperit Saul și a îmbrăcat alte haine și a plecat el și doi bărbați cu el și au venit la femeie noaptea. Și a zis ei: Vrăjește-mi mie prin grăirea din pîntece și adu-mi pe cine îți voi spune. Și a zis lui femeia: Iată tu știi cîte a făcut Saul, cum a stîrpit pe cei ce grăiesc din pîntece și pe prezicătorii din țară și pentru ce vrei să întinzi cursă sufletului meu ca să-l omori pe el? Și s-a jurat el Saul, zicînd: Viu este Domnul, de ți se va întîmpla ție vre-un rău din pricina aceasta. Și a zis femeia lui Saul: Pe cine să-ți aduc ție? Și a zis: Pe Samuil adu-mi-l. Și a văzut femeia pe Samuil și a strigat cu glas mare. Și a zis femeia către Saul: Pentru ce m-ai înșelat? Tu ești Saul. Și a zis ei împăratul: Nu te teme, spune-mi pe cine ai văzut. Și a zis lui femeia: dumnezei am văzut suindu-se din pămînt. Și a zis ei: Ce ai cunoscut? Și a zis lui: Bărbat drept suindu-se din pămînt, îmbrăcat în haină căptușită. Și a cunoscut Saul, că acesta este Samuil și s-a plecat pe fața lui la pămînt și s-a închinat lui. Și a zis Samuil: Pentru ce m-ai tulburat ca să mă scol? Și a zis Saul: Sînt necăjit foarte că cei de alt neam dau război asupra mea și Dumnezeu S-a depărtat de la mine și nu m-a mai ascultat nici prin mîna proorocilor, nici prin visuri. Și acum te-am chemat pe tine, să mă înveți ce să fac. Și a zis Samuil: Pentru ce mă întrebă pe mine? Domnul s-a

depărtat de la tine și a trecut la aproapele tău. A făcut ție Domnul, precum a grăit prin mine. Și va rupe Domnul împărăția ta din mîna ta și o va da pe ea aproapelui tău David. Pentru că nu ai ascultat de glasul Domnului și nu ai împlinit iuțimea mîniei lui asupra lui Amalic, de aceea ți-a făcut Domnul aceasta astăzi. Și va da Domnul pe Israil împreună cu tine în mîinile celor de alt neam și mîine vei cădea tu și fiii tăi cu tine. Și tabăra lui Israil o va da Domnul în mîinile celor de alt neam» (I Imp. 28, 3—19).

Oare mai poți să te îndoiești că Saul s-a mistuit osîndit de faptele lui? Căci fiindcă își temea slăbiciunea din fața celor adunați la război împotriva sa, a voit să afle cele ce vor fi de la Dumnezeu. Dar Dumnezeu tăcînd, și nedescoperind nimic, se pornește să supere pe Cel ce a hotărît să tacă. Astfel vine la femeia care întrebă morții, adică la prezicători, sau la cei ce își închipuie că știu cele viitoare. Apoi spune: «Adu-mi-l pe Samuil», nu pentru că descîntecul sau meșteșugul vrăjitorilor poate aduce sufletul sfîntului, ci pentru că totdeauna vrăjitorii întrebuintează astfel de cuvînt. Căci am aflat că aceia chemînd pe draci prin anumite cuvinte secrete și descîntînd apa, văd asemănări și umbre și formele unora ca într-o oglindă, prin aceea că dracii înșiși își dau niște chipuri pentru a aduce chipurile celor numiți. De aceea a spus la început muierea: «Văd dumnezei ridicîndu-se din pămînt». Apoi: «Și a văzut femeia pe Samuil». N-a fost nici o greutate să se vadă umbra și chipul fericitului Samuil cu înfățișarea egală și asemănătoare, alcătuit prin lucrarea drăcească. Iar dacă socotește cineva că a fost chemat cu adevărat sufletul proorocului și crede vorbelor muierii, se cuvine ca odată ce a spus că a văzut și dumnezei urcîndu-se din pămînt, să nu socotească mincinoase nici aceste cuvinte ale vrăjitoarei și să admită cu adevărat că sînt și unii dumnezei de acest fel care se ridică prin practicile vrăjitorești din pămînt. Dar Dumnezeu Cel după fire e unul și singur.

PALADIE: Bine ai spus. Dar va zice, cred, cineva: totuși a arătat cu adevărat cele viitoare, la întrebarea lui Saul. Și nu puțin cuvînt s-a cheltuit, arătîndu-se că nu e adevărul în duhurile necurate.

CHIRIL: Desigur că nu. Căci sînt nepotrivite și contrazicătoare lumina și întunericul, Hristos și Veliar. Dar celor ce îl mînie și-l supără, Dumnezeu le descoperă uneori cele viitoare și prin cei ce nu trebuie, sfînții ingeri făcînd să sune, pe cît se pare, în mintea omenească acele pe care cînd le află cei ce s-au hotărît să le întrebă, sînt mistuiți de tot și primesc prevestirea ca pe un început al mîniei

și pedepsei ce atîrnă asupra lor²¹⁰. În sfinții prooroci se odihnesc și lor li se împărtășesc nu numai cele spre durere și cele pentru care cineva se va întrista pînă la lacrimi, ci și cele ce vor fi unora spre veselie și fericire. Dar necredincioșilor și blestemaților iubitori de vrăji, Dumnezeu le descoperă relele ce li se vor întîmpla lor înșiși, prinși în stăpînire de demoni²¹¹.

PALADIE: Și care e dovada acestora și de unde o putem avea?

CHIRIL: Din Sfintele Scripturi. Căci cele ce li s-au întîmplat celor vechi ne sînt chip (tip) și mijloc de învățătură nouă. Sau oare nu știi că Valac al lui Sepfor, stăpînitorul moabiților și madianiților, tremurînd de mulțimea de neînvins și de neînfrînt a lui Israil și fiind încredințat că va pieri împreună cu celelalte neamuri, l-a plătit pe Valaam, zicînd: «*Vino de blestemă mie pe Israil*». Dar după ce au venit solii, acesta le-a zis: «*Rămîneți aici peste noapte și vă voi răspunde vouă ceea ce va grăi Domnul către mine*» (Num. 22, 6—8). Și căutînd să aibă visuri reci (rău voitoare) și drăcești și așteptînd cele ce aveau să-i vină din descîntec și meșteșug vrăjitoresc, el spune că i-a grăit lui Domnul. Căci se prefăcea că cheamă pe Dumnezeu. Dar deși Sfînta Scriptură se folosește de cuvintele obișnuite vrăjitorilor, nu socotim că am judeca drept spunînd că Dumnezeu, Cel prin fire și adevărat, pune în sufletele celor întinați adevărul din iubire și grăiește unui spurcat vrăjitor și închinător la idoli. Totuși zice: «*A venit Dumnezeu la Valaam și i-a zis lui: Ce vor oamenii aceștia de la tine?*» (Num. 22, 8). Iar după ce acela a arătat pricina venirii: «*a zis Dumnezeu către Valaam: nu vei merge cu ei, nici nu vei blestema poporul. Căci e binecuvîntat*» (Num. 22, 12). Vezi lîmpede cum fericitul înger îndeamnă, ca din partea lui Dumnezeu, pe vrăjitorul înșelător și grăitor de lucruri deșarte, să nu încerce să blesteme pe cel binecuvîntat de Dumnezeu, nici să opună hotărîri-

210. Cînd Dumnezeu comunică unora prevestirea pieirii lor, o face și prin demonii care de obicei nu cunosc de la ei viitorul. Mai bine zis, Dumnezeu face să răsuné această prevestire în mintea celor în cauză prin sfinții îngeri, dar lor le dă impresia că li se face prin demoni, pentru a vedea de fapt începutul părăsirii lor de către mînia lui Dumnezeu în stăpînirea demonilor. S-ar afla deci în lucrare atît sfinții îngeri în mod nevăzut, cît și demonii, oarecum printr-o halucinație de formă văzută. În timp ce li se vestește în mod nevăzut prin înger pieirea, încep să experimenteze începutul impresurării lor printr-o halucinație de formă oarecum văzută de către demoni. Propriu-zis nu mînia lui Dumnezeu le va produce pieirea și îi va preda demonilor, ci ei înșiși își vor produce pieirea și se vor preda demonilor prin despărțirea de Dumnezeu, ca o prevestire din partea lui Dumnezeu ce, a început să nu mai fie trăit de ei, ca un glas al îngerilor ce răsună ca zvonul unei ariergarde a lui Dumnezeu, ce se simte tot mai departe.

211. Celor ce s-au despărțit de Dumnezeu și s-au apropiat de demoni, li se descoperă în mod direct în starea lor demonizată nefericirea ce-i așteaptă. Dar intrucît nu sînt despărțiți de demoni, comunicarea li se descoperă prin demoni.

lor dumnezeiești născocirile relelor planuri omenști. Și aceasta nu pentru că blestemul lui ar putea să vatăme, ci pentru că cel ce s-a prins nebunește de o astfel de nădejde să afle limpede și vădit și prin el că Israil nu poate fi biruit niciodată de moabiți și madianiți, deoarece Dumnezeu e Cel ce ocrotește și luptă și înconjoară cu bunăvoința Lui pe poporul credincios Lui și binecuvântat.

Acestea le-a spus dumnezeiescul înger și a poruncit să le facă. Dar fiindcă vrăjitorul era ispitit cu făgăduieli de daruri să meargă, și se gindea că va putea să facă aceasta, fericitul înger l-a lăsat să meargă. Dar i s-a arătat la mijlocul drumului cu sabia fulgerătoare, învățându-l limpede că de va vrea să blesteme pe cei binecuvântați, războiul îi va fi față de Dumnezeu și față de îngerii. Iar după ce a ajuns la madianit și a ridicat jertfelnicul și a poruncit să se aducă jertfe, a devenit îndată prooroc, dar nu cel obișnuit și mincinos, ci prin puterea dumnezeiască și negrăită a fost prefăcut, fără să nădăjduiască, în contrariul. Căci n-a mai blestemat, ci mai virtos a binecuvântat pe Israil și l-a lovit pe Valac cu supărări amare. Căci s-a scris: *«S-a mîniat Valac și frîngîndu-și mîinile, a zis către Valaam: Te-am chemat să blestemi pe dușmanul meu și iată, binecuvîntînd l-ai binecuvîntat pe el a treia oară. Și a zis Valaam către Valac: Au nu și solilor tăi, pe care i-ai trimis la mine, am grăit, zicînd: Chiar de-mi va da Valac casa lui plină de argint și de aur, nu voi putea să calc cuvîntul, Domnului și să-l fac pe el bun sau rău de la mine însumi. Ci ce-mi va spune Dumnezeu, acestea voi grăi»* (Num. 24, 10—13).

E obiceiul proorocilor mincinoși să se folosească de cuvinte înșelătoare, prefăcîndu-se că le vor spune, fără îndoială, adevărul celor ce vin să-i întrebe.

Înțelege deci că grăirea adevărului e străină de meșteșugul descîntătorului și vrăjitorului. Adevărul e adaus uneori de la Dumnezeu pentru ca să doboare cu putere sufletele celor vrednici, de osîndă, prin prevestirea celor ce vor fi.

PALADIE : Sînt incredințat de aceasta.

CHIRIL : Că Dumnezeu urăște și surpă vrăjile și grăirile deșarte, e clar din ceea ce spune El Însuși: *«Eu sînt Domnul Dumnezeu»*. Și după acestea: *«Cine altul va risipi semnele celor grăitori din pîntec și prezicerile din inimă? Cine întoarce pe cei înțelepți la cele dinapoi și înebunește sfatul lor și întărește cuvintele Fiului Său și adeverește sfatul îngerilor Lui?»* (Isaia 44, 24—25). Căci pe de o parte arată prezicerile din inimă mincinoase și veștejite, iar pe de alta întărește tot cuvîntul Fiului Său, adică al lui Hristos, și sfatul îngerilor Săi, adică cele ce le grăiesc propovăduitorii credinței în El, le

arată pe acestea pline de adevăr, dînd mărturie pentru ele prin semne și minuni și prin celelalte lucrări ale Duhului. Și a zis iarăși undeva, muștrînd faptele lor osîndite de legea lui Dumnezeu: «*Stai, așadar, în descîntecele tale și în multele tale farmece, pe care le-ai învățat din tinerețea ta, de-ți vor putea fi de folos. Ostenit-ai în staturile tale. Să stea dar și să te mîntuiască pe tine cititorii din stelele cerului, cei ce privesc stelele să-ți vestească ție ce are să vină asupra ta*» (Isaia 47, 12—13). Vezi, așadar, că Dumnezeu vădește blestemata ta prezicere din stele ca vrednică de rîs și cu totul nefolositoare. Iar că numai Lui singur îi aparține adevărul și puterea de-a spune cuvinte neînșelătoare despre cele ce le așteptăm în viitor, auzi-L iarăși zicînd prin glasul lui Isaia: «*Aduceți-vă aminte de acestea și suspinați. Pocăiți-vă cei ce ați rătăcit, întoarceți-vă cu inima și vă aduceți aminte de cele de mai înainte ale veacului. Că Eu sînt Domnul Dumnezeu și nu este altul afară de Mine, Care vestesc cele din urmă înainte de a se face ele și îndată s-au săvîrșit. Și a zis: Tot statul Meu va sta și cîte voiesc le voi face*» (Isaia 36, 8—9).

Deci numai lui Dumnezeu Cel mai presus de toate îi vom recunoaște puterea de-a străvedea limpede și de-a prezice fără greșeală cele viitoare. Iar cele de la alții, care avînd mintea coruptă, grăiesc din inima lor, după cum s-a scris, și fac din minciună pricină de cîștig, bănuiesc, sînt flecăreli și povești băbești, caraghioșișfuri și înșelătorii.

PALADIE : E adevărat. Așa este și nu altfel.

CHIRIL : Să ne reținem deci de la acestea și părăsind calea cea sucită, să pășim pe cea dreaptă, strîns lipiți numai de Dumnezeu și recunoscînd adevărul cuvintelor sfinților ^{211b}.

PALADIE : Foarte bine spui.

CHIRIL : Dar oare pe lîngă acestea, nu vom socoti vrednică

211 b. Numai Dumnezeu prezice cu adevărat cele viitoare, pentru că în calitate de Creator mai presus de natură, poate să știe ce este implicat în ea, sau poate uneori să o conducă precum voiește, sau poate prevedea felul cum se va mișca voia omenească, pe cînd oamenii nu pot nici una din acestea. Cînd se dau ca prezicători de la ei înșiși, sînt proroci mincinoși. Numai Dumnezeu poate comunica unor oameni viitorul, făcîndu-i proroci adevărați. Dar pentru a primi calitatea aceasta de la Dumnezeu, se cere o deosebită sensibilitate, cîștigată prin post și rugăciune, printr-o subțiere sau curățire duhovnicească a puterilor sale de percepție. E drept că sînt și oameni de o sensibilitate bolnăvicioasă, ce se accentuează prin pătimi de ordin spiritual (forme de tot felul ale mîndriei). Acestea intră în domeniul unei parapsihologii bolnăvicioase. În aceste cazuri e greu de distins între pretenția lor de-a cunoaște viitorul și sugestiile dăhurilor rele. Au și ei o anumită putere de sesizare a stărilor sufletești ale altora. Dar exagerează știința ce le vine din aceasta. Ei sînt proroci mincinoși. Pretenția lor de-a prevedea viitorul îndepărtat și general se dovedește mincinoasă prin neîmplinirea celor prezise.

de osîndă și parte a necredinței păgînești și dorința de-a se curăți prin foc și apă și prin alte moduri de acestea ?

PALADIE : Cum de nu ? Căci legea dumnezeiască a spus limpede : «Să nu se afle pentru tine vreunul care să curețe pe fiul sau pe *fiica sa prin foc*» (Deut. 18, 10).

CHIRIL : Foarte bine ne-a spus legea aceasta și ne-a oprit să o facem. Pentru că lucrul acesta e plin de deșertăciune și lipsit de orice rațiune bună și înțeleaptă. Căci oare ne va putea aduce vreun folos firea focului ? Sau cum ar putea izbăvi faclele purtate în cerc pe cel care a păcătuit ? Puterea focului topește pata aramei sau a altei materii de felul acesta. Dar în ce mod va șterge necurăția minții sau a sufletului ? De ce nu sînt acestea lucruri vrednice de ris și niște născociri de gînduri ușurate ? ²¹².

PALADIE : Chiar așa e.

CHIRIL : Aș spune bucuros cărturarilor Elini, care s-au făcut născocitorii acestor obiceiuri urite și le-au predat altora : Cum puteți o, lăudaților și înțelepților, să chinuiți în iad pe acel Tityos, de care spuneți că a răsărit din pămînt, înconjurîndu-l cu vulturi care se ospătează din ficatul lui, pentru că admirînd o înfățișare de femeie, s-a îmbolnăvit de poftă ? Sau să atîrnați de Tantal o piatră și să povestiți tinerilor că trebuie să plătească pedeapsa unei limbi neînfrîmate ? Sau să legați pe Ixion de spițele mari și mișcătoare ale unei roți și să spuneți că suferă o pedeapsă care nu displace zeilor născuți din rătăcirea voastră ? Iar pe voi și pe alții să vă izbăviți, cum vă inchipuți, prin foc și prin crengi (care îl alimentau), de vicilele cele mai cumplite și mai urite de care sînteți stăpîniți și să vă dăruiți astfel spălarea chiar de crimele cele mai vrednice de osîndă ? Spuneți-mi, oare pe Tityos și pe cei mai sus pomeniți, îi supuneți la o pedeapsă aspră și fără sfîrșit, pentru că le-a lipsit focul ? Iar cel care a furat, după voi, focul și l-a adus oamenilor, adică Prometeu, dacă a fost anume el acela, care a cunoscut întrebuițarea focului înainte de alții, cum spun miturile voastre că e legat cu lanțuri ce nu

212. Poate în aceste practici păgînești trebuie găsită originea purgatorului. În ideea purificării prin foc se ascunde credința în cine știe ce putere curățitoare misterioasă a focului, care se încadrează în concepția panteistă. Ea nesocotește deosebirea între spiritul liber al omului și materia trupului, care poate fi spălată exterior. Omul nou se curăță de păcate prin schimbarea liberă a modului de viață, cerînd continuu și ajutorul lui Dumnezeu. Aceasta în cursul vieții pămîntești. Iar în viața viitoare, prin valurile de dragoste ce vin asupra lui și-l pătrund din partea lui Dumnezeu și a celor ce se roagă pentru el. Numai acestea pot scoate din tocirea sufletească reprezentată de păcate. Cu alte cuvinte, numai Dumnezeu poate ierta și curăți sufletele de păcate, făcînd aceasta pentru Hristos și pentru rugăciunile altora.

pot fi rupte și vulturii cu unghii încovoiate vin în zbor și îl chinuiesc înfricoșător și sălbatec ca și pe Tityos? De ce nu dați curățirea prin foc și acestora? Și dacă unii dintre voi s-au întinat cu fiicele sau femeile altora, făcând cele neîngăduite, s-au izbăvit de vină prin foc de greșelele lor și de pîrile din afară. De ce, în vreme ce împotriva altora se pun în mișcare tribunalele și pîrile și asprimia pedepselor, voi înșivă trăind, fără grijă, viața cea mai urită și spurcată, socotiți că după ce ați fost amăgiți cu nepăsare de plăceri urite, luînd ca slujitori ai acestora pe cei mai vrednici de osîndă dintre toți, care deodată cu chipul părăsind și cuvîntul bărbătesc, își coboară trupurile și cugetele la moravurile și purtările femeilor? În ce mod se va mai curăți unul ca acesta? Cum, avînd o astfel de cugetare, faceți lucruri ca acestea? Cum i se pare cuiva că miroase bine chiar dacă e acoperit de noroi, socotind cu mintea că arată cît se poate de bine?

PALADIE : Bine zici. Sînt de părerea ta, care spui adevărul.

CHIRIL : Dar lăsînd nebunia acestora și nemaivorbînd de mijloacele curățirii, mă întorc iarăși la tema noastră. Să spun acum și aceea că, ușor poate vedea cineva că închinătorii dracilor au îmbrățișat o viață cu totul nebunească și prostească și n-au înțeles modul curățirii, precum n-au pătruns nici ce este cu adevărat spurcăciunea și întinăciunea. N-au înțeles că preacurviile și patimile încă mai sălbatice decît acestea, împreunările între bărbați și uciderile, birfirile și pizmele, prezicerile mincinoase și vicleșugurile, înșelăciunea și jurămîntul mincinos, sînt pete și necurății care murdăresc sufletul și trupul și sînt foarte greu de spălat. Pentru că pe acestea nu le pot șterge nici focul, nici izvoare întregi de ape ^{212 b}.

Deci, neîngrijindu-se, cred, nici măcar să știe că acestea murdăresc sufletul și umplu mintea de miros urît, se feresc de trupurile morților și se scîrbesc de tot ce e mort, necinstind legile firii. Ba și

212 b. Se continuă respingerea ideii că sufletul poate fi curățit sau spălat prin apă ca un obiect material. Dacă iertarea de călcarea, legilor date de conducătorii statelor o dau acei conducători, așa călcarea legilor date de Dumnezeu o dă Dumnezeu. Mai precis, legile omenești cînd sînt date spre folosul obștei omenești, în cazul că sînt călcate, se iartă de obștea semenilor, dacă cei ce au greșit se îndreaptă. Iar legile date de Dumnezeu nu fac decît să întărească, cu autoritatea Lui, legile omenești, cînd sînt date spre folosul obștesc și să înalțe cerințele adresate oamenilor pentru a face și mai conform cu ele și în stare să îplinească și voia Lui, tot în folosul obștii și al lor propriu. De aceea iertarea celor ce le calcă trebuie să le vină din partea lui Dumnezeu, dar și din partea oamenilor, mai bine zis din partea lui Dumnezeu Care ține seamă de rugăciunile oamenilor, care cuprind în ele și iertarea lor. Dar atunci nu stihile materiale iartă și curăță conștiința omului, ci dragostea lui Dumnezeu Cel conștient și iubitor și conștiințele semenilor.

mîncărurile care voiesc ei le disprețuiesc, cu înțelepciune, după părerea lor, și dacă li s-ar întîmpla să se atingă de ele fără voie, îndată se depărtează și aleargă la curățirea prin foc și apă, socotind că ajunge să se țină departe de acestea ca să fie sfinți și curați. Atît de mult sînt stăpîniți de această părere, încît sînt ca niște ieșiți din minți. Acestora cu drept cuvînt li se poate zice: «*Vai vouă, neînfrînaților și lipsiților de minte, că strecurați înțarul și înghițiți cămila*» (Matei 23, 24). Nedînd nici o atenție la ceea ce întinează cu adevărat, se înfricoșează de prisos de cele de la care nu suferă cineva nici o vătămare. Astfel dacă vreunul dintre ei se apropie de vreo criptă și se coboară în mormintele celor morți, își leapădă haina, își rade capul și își tunde părul, socotindu-l întinat. Dar legea ne-a învățat să ne depărtăm și să ne ferim de acestea. Căci a zis: «*Să nu vă curățiți, să nu vă radeți între ochi, din pricina mortului*» (Deut. 14, 1).

Cei aleși ai Elinilor plăsmuiesc în acest înțeles un zeu, Apolon, pe care îl numesc și Foebus, adică curat și neîntinat. El este zic, unul și același cu soarele. Deci a face sau a se face cineva ca Foebus înseamnă, după obiceiul Elinilor, a curăți și a se curăți, potrivit cu părerea lor amintită despre curățire și cu legile lor. Legea dumnezeiască ne oprește însă de la practici atît de rușinoase și de urite. Căci nu se cade a socoti prilej de întinare a sufletului moartea trupurilor, sau a crede că vederea mortului întipărește vreo pată pe inimile privitorilor și că se cuvine a se tăia părul din pricina aceasta. Acesta e un lucru neserios și o părere vrednică de dispreț. Bine zice legea: «*Să nu vă curățiți*» Căci o astfel de curățire nu folosește sufletului, ci mai mult îl vatămă și îl lipsește de cunoștința căii celei mai folositoare și de la căutarea a ceea ce trebuiește. Să cugetăm așa: legile omenești sînt date de cei ce stăpinesc pe pămînt, poruncind și oprind, tuturor cele ce trebuie făcute sau nu. Și nu ar putea scăpa cineva de pedepse pentru călcări, dacă nu ar îngădui bunătatea împăratului să i se ierte. La fel, cel ce a nesocotit legile dumnezeiești nu se poate face curat, dacă nu i se dăruiește aceasta prin bunăvoința dumnezeiască. Dar dacă am călca legile focului sau apei și păcatul s-ar face față de ele, apa ar fi cea care spală vina și focul cel ce ar topi pata, avînd puterea să ierte greșealele celor ce ar voi.

Dar dacă spune adevărul cel ce zice: «*Tie unuia am greșit, și rău înaintea Ta am făcut*» (Ps. 50, 6) — căci unul e legiuitorul și judecătorul — cei ce părăsesc pe Domnul pedepsei și al iertării, se rostogolesc în născociri băbești, atribuind focului și apei puterea de a-i

curăți pe ei de vini ²¹³⁻²¹⁴. Fugi, omule, de o astfel de nebunie, apropie-te numai de Dumnezeu Cel după fire și-L vei auzi îndată zicînd: «*Eu sînt Cel ce șterg fărădelegile tale față de Mine, și nu-mi voi aduce aminte*» (Isaia 43, 25). Aceasta e curățirea adevărată; aceasta, strălucirea duhovnicească. Căci noi ne-am spălat, cîștigînd prin credința în Hristos iertarea păcatelor, sfințindu-ne în baia renașterii și îmbogățindu-ne cu harul dumnezeiesc al Duhului dumnezeiesc, care asemenea unui foc mistuie întinăciunea ca pe o grămadă de gunoi așezată pe cugetele noastre. De aceea, pe drept cuvînt spune de Dumnezeu insuflata Scriptură, că am fost botezați cu Duh Sfînt și cu foc ²¹⁵.

PALADIE: Vom socoti deci și rătăcirea aceasta făcînd parte din slujirea la idoli ²¹⁶⁻²¹⁷.

CHIRIL: Fără îndoială. Căci e un lucru plin de toată necredința. Dar în rînd cu acestea trebuie numărată, după cuviință, și socotința că lucrurile omenești sînt guvernate de înrîuririle altora și că puterea peste faptele noastre nu ni s-a dat nouă, ci celor pe care au voit să le plăsmuiască născocitorii. Dar acestea sînt niște dogme atît de absurde. Căci punînd cîrmuitoare peste viața noastră Fatalitatea, Soarta și Nașterea, spun că nici unul din noi nu e voitorul și stăpînul celor ce trebuie făcute, ci este adus ca de un lanț constrîngător spre ceea ce convine celor ce ne stăpînesc.

Dar ce ar putea fi mai nerațional ca aceasta? Ce vătămare mai mare a putut aduce Satana neamului omenească, decît să-l facă să cugete și să judece așa? Dacă-i așa, cum ar mai putea plănui omul

213—214. Strălucirea sufletului nu e dată de lucrarea focului ce topește petele materiale, sau a apei care le spală, ci este o strălucire duhovnicească ce-i vine din simțirea că este iertat de conștiința dumnezeiască și de conștiințele umane și din relația de iubire pe care acelea au restabilit-o cu conștiința care a păcătuit.

215. Iertarea și curățirea de păcate ne vine prin unirea cu Hristos Cel ce a luat firea noastră curățită de păcat și S-a adus jertfă, dîndu-ne puterea depășirii oricărui egoism. Sîntem curățiți unindu-ne prin Duhul Sfînt comunicat nouă din Hristos, a cărui umanitate a sfințit-o de la zămislire. Acesta e focul spiritual care, unit cu apa Botezului, ne curățește. Căci e focul dragostei dintre Tatăl și Fiul, care umple și umanitatea lui Hristos de dragostea cea mai curată pentru Tatăl și care ni se comunică și nouă. Focul acestei iubiri ne curăță cugetul de orice gînduri opuse lui Dumnezeu și binelui. Starea de curăție reprezintă *întîlnirea dintre dragostea lui Dumnezeu și față de noi și dragostea noastră față de El*, ca Cel ce ne atrage numai spre cele înalte și curate.

216—217. A crede că *focul material și apa materială* curăță sufletul înseamnă, fie a socoti focul și apa ca avînd o putere spirituală, fie a socoti sufletul ca avînd o esență materială. Dar aceasta e una cu idolatria care identifică lumea cu divinitatea.

cele bune și merge spre ele de bună voie? Iar căzînd în cele rele și cugetînd cele ce nu trebuie, cum s-ar mai învinovăți pe sine ²¹⁸⁻²¹⁹ și topindu-se de tristețe, s-ar întoarce să cugete și să facă cele bune? Căci precum cei ce voiesc să străbată și să treacă marea, e necesar să fie împinși de vîntul din spatele corăbiei și să fie siliți spre ceea ce vrea vîntul, așa, desigur, și noi trebuie să ne lăsăm duși spre ceea ce vrea să ne conducă Soarta și vînturile Fatalității, cărora, după ei, nu ne putem împotrivi. Sau nu socotești și tu că e drept ceea ce am spus?

PALADIE : Cum de nu?

CHIRIL : Deci, e o nebulie a mai încununa pe cel bun și cuviincios cu laude și a-l învrednici de cinste, iar pe cel rău și necumpătat al osîndi și disprețui.

PALADIE : Pe ce temei o spui aceasta?

CHIRIL : Pentru că Nașterea și Soarta îi copleșesc pe ei și poartă în amîndouă direcțiile de trei ori nefericitul neam omenesc pe pămînat ²²⁰. Nimic din ale noastre nu e de bună voie. Sau oare nu ceea ce obișnuiește și poate să miște e pricina pentru care se mișcă cele mișcate de aceea? ²²¹.

PALADIE : Recunosc.

CHIRIL : Treci așadar, cu aceleași judecăți la lucrurile omenești și măsoară cele ale noastre, ca să înțelegi bine cele în care ne aflăm dacă nu prin pornirile noastre de bunăvoie mergem și ne grăbim spre aceasta sau spre aceea, ci sîntem ținuți și supuși sub jugul altora, care pot să ducă și să poarte cele ale noastre spre ceea ce voiesc acelea. În acest caz dacă cugetăm drept, nu ne vom mai atribui nouă nimic, ci vom atribui mai degrabă lor cele ce obișnuiesc să ne cirnuiască spre cele voite de ele. Și atunci, precum cel drept va fi lipsit de orice laudă, așa și cel nedrept n-ar trebui să sufere vreo pedeapsă și ar trebui scutit de trebuința de-a fi chinuit.

218—219. Satana inspiră omului gîndul că nu e liber, ca să se lase dus de toate patimile, socotite ca mișcări ale firii de sub care omul nu se poate ridica.

220. Îl poartă spre bine și spre rău, fără voia lui și fără merit pentru bine și pe nedrept pedepsită pentru rău. Este o omenire cu adevărat nefericită, căci trebuie să se revolte de răutatea de care nu e vinovat, iar bine făcut fără voie nu poate mîngîia nici pe cel ce-l face, nici pe cel căruia i se face. Căci nu e făcut din iubire. Și atunci mai e simțit ca bine? În ce constă acest bine?

221. Mișcarea nu e de la sine, ci există o ultimă cauză a ei.

PALADIE : Foarte drept cugeți.

CHIRIL : În deșert admiră, așadar, născocitorii acestor dogme pe Solon din Atena, pe Dracon și Licurg, ca pe niște alcătuitori ai unor învățături prea frumoase și ca pe cei ce au iscodit cele mai bune legi la Elini. Care e folosul de la acestea, dacă nimic nu atiră de noi, ci faptele noastre sînt cîrmuite de alții? Cel ce nu cunoaște legile, va fi egal și la fel cu cei ce le cunosc, dacă nu le e dat celor ce voiesc să facă liber cele ce voiesc. Ba socotesc că alcătuitorii legilor au fost cei mai nedrepti oameni, măcar că și-au dobîndit cel mai mare renume de drept. Căci au legiuit că cei nepăsători trebuie să fie chinuiți și să sufere cele mai aspre pedepse pentru călcarea legilor²²². Dar pentru cei tineri au dat niște norme și moduri de educație vrednice de toată lauda. Făcînd aceasta, sau au cugetat că depinde de noi înșine să voim a vieții cuviincios, sau nu știu ce au gîndit. Cineva ar putea spune, cred : bine a legiuit, Solon, celor de atunci. Dar trebuia să îndupleci Fatalitatea să îngăduie celor cărora s-au dat legile, să cugete și să facă cele ce le voiesc ei. Însă ai legiuit, fără să o îndupleci. Poate ai rîs și tu de mitul acesta și ne-ai știut stăpîni ai celor ce trebuie făcute, iar Soarta nedreaptă și oarbă a lucrurilor ome-nești ai alungat-o. Altfel nu ai fi cugetat că cetățean bun și drept trebuie socotit cel ce respectă și păzește legile și și-a cîștigat renumele celei mai înalte onestități, iar netrebnic și numărat între cei mai răi, cel ce n-a dat nici un respect legilor care sfătuiesc umblarea pe calea dreaptă.

PALADIE : Foarte bine și frumos ai grăit.

CHIRIL : Deci, oare nu vom zice că învățăturile și sfaturile educative și îndemnurile la virtute, pe care le dau părinții fiilor și învățătorii ucenicilor, sînt deșerte, dacă nu străbatem calea pe care o voim, ci o cărare a vieții pe care nu o voim?

PALADIE : E drept cuvîntul e foarte convingător.

CHIRIL : Că această părere a lor e plină de toată impietatea, vei ști și din aceasta. Dezbrăcînd pe Dumnezeu, cîrmaciul și supra-veghetorul tuturor, de slava Lui, și mergînd pînă la atita îndrăzne-

222. Legile sînt de prisos dacă totul e cîrmuit de o fatalitate de sub care nu poate scăpa omul prin vreo libertate a lui. Chiar dacă ar fi socotite ca niște interpretări ale legității naturale, ele ar fi de prisos, căci omul nu poate fi ajutat de acele legi ca să iasă de sub acea legitate. De ce ar mai trebui atunci să fie pedepsiți cei ce calcă legile? Deci conducătorii ce dau legi, admitînd pe de altă parte o legitate fatală sau se contrazic ei înșiși, sau nu cred serios în afirmarea lor despre acea legitate. E ceea ce spune Sf. Chiril în continuare.

lă, că-L lipsesc cu totul de măririle proprii Lui, trec, prin teoria lor, stăpînirea peste lucrurile noastre acelora ce le vin în minte, cu toate că văd că toată zidirea e dusă spre cele ale ei prin mișcări nelipsite de o conducere²²³. Căci ce nu se săvîrșește în ordine din cele ce se petrec în zidire? Care dintre lucruri nu-și păstrează rînduiala sa și nu vestește pe Creatorul și susținătorul ordinei? Care lucru nu spune că e supus legilor și e cîrmuit de voia Celui ce poate să stăpînească toate, adică a lui Dumnezeu²²⁴. Astfel și dumnezeiescul Pavel zice: *«Cele nevăzute ale Lui se văd, de la zidirea lumii, din făpturi fiind cunoscute, veșnica Lui putere și Dumnezeire, ca să fie ei fără cuvînt de apărare. Pentru că cunoscînd pe Dumnezeu, nu L-au mărit ca pe Dumnezeu, ci s-au făcut deșerți și s-a întunecat inima lor neînțelegătoare; zicînd că sînt înțelepți, s-au făcut nebuni»* (Rom. 1, 20—22). Cum nu s-au făcut nebuni îndemnîndu-se pe ei înșiși și pe alții să cugete altceva decît ceea ce e drept? Și ar putea zice cineva: pentru ce vă legănați în astfel de gînduri, cînd mitul acesta nu e plăcut nici poezilor voștri? Căci și ei au socotit că e apostazie hotărîrea celor ce trebuie făcute nu altora, ci nouă înșine. Astfel Homer, în poeziile lui, spune că preadesăvîrșitul și preainaltul vostru Jupiter a zis către ceilalți demoni despre preacurvia lui Egist și despre pedeapsa lui pentru aceasta:

*«O vai, cum ne învinovățesc (oamenii) muritorii,
Căci de la noi zic că sînt relele; dar ei
Sufără din pricina patimilor lor mai presus de soartă».*

Pentru ce, zice, învinovățesc unii pe zei ca avînd de la ei relele și nu-și strigă mai degrabă păcatul lor, odată ce acela îi aruncă în nenorociri și în cele ce sînt mai presus de soartă și de fatalitate, adică de ceea ce e hotărît de fatalitate. Așadar, dacă se hotărăște

223. Toată silința părinților de-a crește pe copii, toate eforturile ce le dau oamenii cu mai multă experiență altora, toată educația tinerilor, sînt de prisos, dacă toată viața oamenilor e purtată de o legitate fatală. Dar însăși practica educației și obiceiul sfătuirii practicat între oameni, arată că firea și experiența lor nu cunoaște o astfel de fatalitate, construită de o teorie contrară realității trăite.

Iar dacă această experiență arată că omul își poate conduce viața și poate face uz de lucruri în mare parte prin voia sa, e consecvent să cugetăm că există și lumea întreagă e supusă unei voințe conducătoare superioare ei.

224. Dacă toate se săvîrșesc în lume după o rînduială, dar aceasta nu-și are ultimul temei în ea însăși și în cadrul ei își poate face loc și libertatea omului, atunci această rînduială își are temeiul într-o voie liberă mai presus de totalitatea ei și în ea se poate manifesta și acea libertate.

cineva să viețuiască drept și să-și facă petrecerea în această viață atotchibzuită și atotcuviincioasă, va înainta drept și va trece peste cele dureroase, avînd ca rod al voinței drepte și statornice, scăparea de rele. Și cuvîntul e drept. Căci depinde de noi înșine să privim spre amîndouă, spre bine și spre contrariul. Și cei ce își însușesc ceea ce e prin fire lăudat și cărarea spre dreptate, vor ajunge la binele virtuții. Iar cei ce se abat spre contrariul și aleg fărădelegea în locul celor bune, corupîndu-și ei înșiși viața lor, vor fi vădiți ca vinzătorii și nimicitori ai capului lor.

Că stă în puterea noastră, înșine să privim spre amîndouă, cum am spus adineaori, și căzînd în plăceri, ne-am abătut de la urmărirea folosului nostru, se poate vedea limpede din ceea ce spune un alt poet al lor, Euripide. Acesta aduce pe scenă o bolnavă de o poftă neînfrînată, apoi nu știu cum o arată filosofînd și zicînd :

(Din : «Ipolit încununat»).

Pragul țării Penelopei,

Odinioară în noapte înaintată,

M-am întrebat de ce e coruptă viața muritorilor ?

Și mie îmi par că nu prin firea pornirii lor

Săvîrșesc răul. Căci mulți cugetă înțelept.

Și aci e toată cauza :

Știm și cunoaștem cele bune,

Dar nu ne ostenim, unii din lenea de-a lucra,

Alții preferînd binelui plăcerea

Aceasta sau aceea, căci multe sînt plăcerile vieții

Și lungile petreceri și odihna sau răul care deslătă.

(Din : «Ipolit încununat».)

Vezi că nu Soarta, nu Nașterea, nu Fatalitatea socotesc cei vechi că trebuie învinuite, ca unele ce ne împing cu sila de la calea cea dreaptă recunoscută și de la cele ce învățăm că sînt bune ? Căci viața pămîntenilor s-a corupt, zice, nu prin firea pornirii, adică nu pentru că au o pornire prin fire rea, ci pentru că nu voiesc să se ostenească pentru cele bune. Și care e motivul pentru aceasta ? Sau lenea care-i ține în neactivitate, sau vreuna din plăcerile vieții care ivindu-se și împotrivindu-se la ceea ce e de folos, a tras mintea de la urmărirea celor de trebuință și a rostogolit-o, arătîndu-i calea mai lină a trîndăviei.

Am putea adăuga la acestea cu ușurință nenumărate rostiri ale aceloră: oricine se îndoiește că auzitorilor le place să li se spună numai cît ajunge? De aceea vom lăsa la o parte din cuvînt ceea ce obosește.

PALADIE: Drept ai spus. De voiești, lasă acestea. Dar cugetă cum ai răspunde înțelept, dacă te-ar întreba vreunii, cum trebuie înțeleasă rațiunea inegalității noastre și a faptului de a fi cineva adevseori sus sau jos, contrar vredniciei sau nevredniciei? Căci cel rău poate fi văzut fericit și bogat, iar cel cinstit și copleșit de cele mai mari laude, ajuns de multe ori în cele contrare ²²⁵.

CHIRIL: Lucrul acesta e într-adevăr foarte greu de pătruns și de înțeles. Și a voi să-l iscodești în amănunte, aș spune că e dincolo și cu totul deasupra măsurilor omului. De aceea trebuie să-l lăsăm în seama judecării dumnezeiești. Căci dacă voim să cugetăm drept, să atribuim cunoașterea acestei chivernisiri numai minții preainalte și preacurate, iar noi să ne îndreptăm spre cele de la îndemînă, care și ele numai cu greu se lasă aflate de noi, după Scripturi (Întel. Sol. 9, 16).

Dar fiindcă socotesc că trebuie să ne apărăm, după puteri, cu rațiunea să ne oprim și la aceasta. Pînă aci, fără să ne folosim de argumente din afara temei, am vădit deșertăciunea părerii de mai înainte a necredincioșilor, arătînd din gîndurile care se impun în chip necesar, că nu nașterea are cîrma cugetării omeneste, și nici nu s-a pus asupra noastră vreun jug aspru și greu de ocolit al fatalității, ci că hotărîrea liberă a fiecăruia e stăpîna celor ce trebuie săvîrșite în temeiul alegerii și că de noi depinde să voim să facem ceea ce ne convine, fie binele, fie răul. Eu aș vedea formele fericirii stînd după învățătura Sfîntei Scripturi, *nu în cele în care își găsește corpul acesta urît și pămîntesc dezmierdările sale, ci în cele prin care se*

225. Dacă Dumnezeu conduce toate, se pune întrebarea de ce unii ajung în suferințe, sau trăiesc în sărăcie și în umilințe, cu toate calitățile și faptele lor bune, iar alții huzuresc în bogăție, în posturi conducătoare, lingușiți de toți, cu toată nevrednicia lor? Dat fiind că aceste deosebiri pot fi explicate și mai puțin de teoria unei legități care ar trebui să le mențină toate egale între ele, și răspunsul trebuie să se găsească în vreun factor care nu se opune libertății umane. Creștinismul găsește o astfel de explicație a inegalităților în existența păcatului. Aceasta explică inegalitățile fie prin viclesugurile păcătoase de care se folosesc unii pentru a-și isca cu voința situații mai bune, fie în ajutorul ce-l dau aceste situații rînduite și de voința superioară divină la biruirea tendințelor de lăcomie, de plăceri de stăpînire păcătoasă. Aceasta implică și faptul de-a vedea adevărata fericire nu în plăcerile trecătoare trupesti, ci în cea spirituală a sufletului care durează veșnic și care se cîștigă prin virtuți sau chiar e una cu virtutea.

poate împărtăși sufletul cel mai presus de trup de viața veșnică. Iar acestea socotesc că sînt străduințele pentru virtute și strălucirea în credință și fapte.

Dacă, deci nu le stă în putere celor ce voiesc, să viețuiască neprihănit, fie că unii sînt răi, fie buni la moravuri, să recunoască că nu au dreptate cei ce se plîng de inegalități. Dar dacă depinde de alegerea proprie să împlinească liber cele ce le voiesc și e cu putință tuturor să se străduiască după fericirea duhovnicească și să se împărtășească la fel de slava de sus, atunci faptul că unii sînt mai puternici în cele lumești, avînd superiorități fie în bogăție, fie în slave lumești, nu ne va coborî la păreri necredincioase și străine de cunoștința adevărată, ca să ne închipuim că asupra faptelor noastre s-a pus jugul fatalității sau sortii. Ci trebuie să socotim vinovate superioritățile celor bogați, care și-au făcut propriu un burf care ar fi fost comun tuturor, dacă ar fi lipsit rațiunea lăcomiei. Și să se țină seama mai mult de voia Făcătorului. *Căci El voind ca viețile noastre să fie chivernisite și să se arate pe o treaptă egală, poruncește pe de o parte bogaților să-și vîndă bogăția adunată și s-o împartă trebuințelor celor săraci, iar pe de alta să nu le îngăduie să iubească slava și înălțarea* ²²⁶.

Iar că Dumnezeu iubește egalitatea pămîntenilor, e ușor de văzut chiar din alcătuirea corpului. Căci nu cunoaște firea sărac și bogat, pe treapta de jos și în strălucire, nobil și disprețuit, om slăvit în această viață. Ci ea se arată egală și fără părtinire în toți, alcătuiind în fiecare din aceleași particule forma și frumusețea întregă. Și una e calea spre naștere a tuturor, una e ieșirea din viață. Nu sloboade pe unul din laț, ținîndu-l pe altul în el, ci aduce fiecărei făpturi sfirșitul dureros și de neocolit. Deci, spune-mi, e greu de văzut, nu e mai degrabă vădit fiecăruia, că scopul voinței dumnezeiești e să trăiască

226. Cei ce socotesc că nu prin meritul propriu sînt unii buni, alții răi. nu se pot plînge că cei socotiți buni ar trebui să se bucure de fericire, iar cei socotiți răi ar trebui să sufere de nefericire. N-ar trebui să vadă în faptul că cei răi ajung la bunăstare călcînd cu voia respectul de alții, o vină a lor, iar cei buni suferă de greutate, pentru că nici primii nu sînt răi prin voia lor, deci cu adevărat răi, nici cei de al doilea nu sînt buni prin voia lor, deci cu adevărat buni. Dar dacă tuturor le stă în libertate să se străduiască spre virtute, atunci cei ce fac nedreptăți și susțin inegalitatea între oameni sînt cu adevărat vinovați. Și nu Dumnezeu trebuie socotit vinovat pentru această inegalitate. Căci Dumnezeu voiește ca toți să caute egalitatea. Dar El nu o face aceasta fără voia lor. Însă își vor lua partea lor pentru că nu împlinesc această voie a Lui. Iar cei ce cred în Dumnezeu știu că îndemnînd pe cei nedrepti la restabilirea egalității, împlinesc voia lui Dumnezeu. Numai dacă oamenii sînt înzestrați cu libertate și numai dacă Dumnezeu i-a făcut pentru toți egali, poate lupta pentru egalitate, dar nu cu ură ce tinde spre distrugere, ci pentru a se ajunge la egalitatea voită de toți din respect reciproc.

toți pămîntenii în egalitate? Ascultă-L vorbind, de voiești, și printr-unul din proroci: «Nu un Dumnezeu ne-a făcut pe noi? Nu e un tată al nostru al tuturor? Pentru ce ați părăsit fiecare pe fratele său?» (Mal. 2, 10).

Deci, dacă nesocotesc unii ceea ce vrea Făcătorul, avînd pornirea liberă spre ceea ce voiesc din cele ce sînt de făcut (căci Făcătorul a cinstit firea cu libertate), aceasta nu se opune celor spuse, odată ce și legile noastre le disprețuiesc unii²²⁷. Ci socotesc că nimeni nu ocărăște, dacă are minte, pe dătătorii legilor, și învinovățește mai degrabă, și pe drept cuvînt, pe cei ce s-au hotărît să disprețuiască cele de trebuință. Cînd, deci, zic unii care păcătuiesc: «Așa a hotărît Soarta», sau: «Acesta era scopul fatalității cu mine», vă întreb și eu, ce aiureală e aceasta? Pentru ce învinuiți ceea ce nu e și nu vă învinuiți ușurătatea voastră? Dar Sfînta Scriptură le va spune celor ce s-au hotărît să nu meargă drept: «Nebunia omului strîmbă căile lui, dar învinovățește pe Dumnezeu în inima lui» (Prov. 19,3).

Așadar, s-au abătut de la cunoștința adevărată cei ce pun drept conducătoare peste viața noastră nașterea, fatalitatea și soarta schimbătoare. Căci zice Hristos: «Oare nu se vînd două păsări pe un bănuț? Și nici una din ele nu cade pe pămînt fără voia Tatălui vostru Celui din ceruri. Iar voi și perii capului îi aveți numărați. Deci nu vă temeți, căci voi sînteți cu mult mai de preț decît păsările» (Matei 10, 29—31). Făcătorul poartă de grijă de cei de pe pămînt, dar îl lasă pe fiecare să lucreze după hotărîrile lui și să meargă pe calea pe care vrea. Iar fiindcă neamul pămîntesc s-a îmbolnăvit prin abateri, îndată i-a dat «legea spre ajutor», după cum s-a scris (Isaia 8, 20). Deci, e primejdios pentru tot cel ce a primit credința în Hristos și a părăsit vechea rătăcire, să mai fie purtat de poveștile băbești spre cele ce nu trebuie, și să se înstrăineze de cugetarea sănătoasă, încît să-și inchipuie că lumea aceasta sau omul e cîrmuit de soartă sau fatalitate, care peste tot nici nu există.

PALADIE: E cu totul primejdios a cugeta așa. Căci unul ca acesta va stîrni, fără îndoială, pe Judecătorul împotriva sa²²⁸.

227. Credința în Dumnezeu, care a făcut toate pentru egalitate, nu face de prisos legile, căci ele urmăresc o restabilire a egalității nesocotită liber de voia oamenilor, sau în orice caz ele sînt un ajutor dat voinței omului spre înaintarea spre egalitate, sau măcar spre înfrînarea de la prea rău, spre care tind mulți în mod liber.

228. Va stîrni pe Judecătorul asupra sa, pentru că n-a mai folosit libertatea ce i s-a dat ca să facă voia Lui spre îmbunătățirea sa, ci sub scuza că nu poate face nimic împotriva sortii, sau pornirilor rele, s-a lăsat stăpînit de ele.

CHIRIL: Dar încă ceva. Oare nu vei recunoaște că e un lucru foarte urât și apropiat de relele amintite a păzi zilele și ceasurile și răstimpurile și anii și creșterea și scăderea cercului lunii?

PALADIE: Ba da. Dumnezeiescul Pavel socotește în chip clar celor ce s-au mîntuit din neamuri, acest lucru ca un păcat, cînd zice: «Atunci necunoscînd pe Dumnezeu, slujeați celor ce nu sînt prin fire dumnezei. Doar acum, după ce ați cunoscut pe Dumnezeu, sau mai degrabă după ce ați fost cunoscuți de Dumnezeu, cum vă întoarceți iarăși la stihiiile slabe și sărace, cărora iarăși voiți să le slujiți ca înainte? Păziți zile și luni și ani, răstimpuri. Mă-e teamă de voi să nu mă fi ostenit la voi, în zadar» (Gal. 4, 9—11).

CHIRIL: Așadar, păzirea ceasurilor și zilelor, ba aș adăuga și a timpurilor, e nepotrivită cu totul cu cei ce cunosc pe Dumnezeu Cel unul și prin fire, mai bine zis cu cei ce au fost cunoscuți de El prin credință și au fost chemați la familiaritatea cea prin har. Căci cel ce s-a hotărît să facă aceasta se întoarce înapoi, părăsind lauda în Hristos, și nu-și mai păstrează mintea iubitoare de libertate, ci ia mai degrabă dorește jugul vechii rătăcirii, dînd stihiiilor lumii mărirea pe care o are Dumnezeu și încununînd cu cinstirile cele mai înalte cele chemate prin voia Creatorului la existență. Și stihii ale lumii numește distanțele străbătute de părțile universului, adică timpurile și lunile și părțile lor, alcătuite din ceasuri și zile. Căci timpul fiind continuu și avînd un mers pururea curgător înainte, Dumnezeu l-a supus prin intervalurile și întoarcerile răstimpurilor, ceasurilor și zilelor, măsurilor și numerelor. Pentru că cele ce nu au cursul existenței lipsit de început și vor ajunge la sfîrșitul vieții proprii, aveau nevoie și de un timp ca acesta, care începe adică și sfîrșește, și își potrivește propria fire cu cele ce nu sînt pururea. Deci nevenindu-le celor de pe pămînt nimic prin răstimpuri, ceasuri și zile, decît numai curgerea în cerc și măsurarea exactă, pentru ce plăsmuiesc unii cele ce sînt de rîs chiar a le cugeta? Pentru ce spun că unele din ceasuri sînt binefăcătoare, altele nu, și se silesc la o păzire exactă a lor, recunoscîndu-le puterea de-a aduce fericirea și contrariul ei, acelor înzestrați cu voință, sau celor cărora le e necesar să treacă prin aceasta? Oare nu este o aiureală și o nebulie cumplită aceasta, o cursă diavolească pregătită cu vinclenie ²²⁹.

229. Nu timpul cu părțile lui dă existență făpturilor. El e dat ca un cadru pentru cele ce nu sînt eterne. De aceea el nu e nici izvorul celor ce le săvîrșim sîu se săvîrșesc fără voia noastră, aducîndu-ne în fiecare parte a lui fie ceva bun, fie ceva rău, chiar dacă par că se datoresc faptelor noastre. Puterea pentru acestea vine de dincolo de timp, de la Făcătorul făpturilor, iar oamenilor și din puterile puse în ei și în natură de Făcătorul, putînd fi folosite de libertatea

PALADIE : Recunosc. Și e un lucru vădit.

CHIRIL : Precum încercam să ne convingă să încredințăm fatalității și sortii și hotărârilor străine faptele noastre, declarând zădărnica sîrguința noastră și înstrăinîndu-ne de grija de noi înșine, așa și aici pregătindu-ne aceeași înșelăciune, spun că cele pămîntești depind, ca de un jug necesar, de zile și ceasuri, neputîndu-le ocoli. Și ceea ce e ciudat (căci e o poveste băbească aceasta) măcar că văd de nenumărate ori cum aceste flecăreli nu se împlinesc, nu lasă experienței puterea de-a vădi această minciună²³⁰. De aceea învinuind ceasuri și zile pentru anumite răutăți și aceeași sentință rostind-o asupra scăderilor cercului lunii, pot spune orice. Dar, dacă ar vrea cineva, ar putea să numere și să spună că în aceeași oră și zi cîți sînt în fericire și cîți sînt stăpîniți de nenorocirile cele mai grele, deși ceea ce este prin fire rău ar trebui să fie pentru oricine ceea ce este și ceea ce-i e prin fire. Dacă, deci sînt ceasuri și zori păgubitoare pămîntenilor de ce nu vin asupra tuturor, în mod egal, vătămările din ele? De ce în aceleași ceasuri și zile și luni, unii, sînt în situațiile cele mai vrednice de dorit, iar alții s-au pierdut, coplesii de cele mai mari rele, încît au intrat în basme și s-au făcut subiecte de tragedie. Dar cei ce vor să vadă și să facă exact ceea ce este de cel mai mare folos, pot să vadă că în aceeași zi și în același ceas cutare s-a lăsat biruit de preacurvie și deucidere și plătește judecătorilor pedepse aspre, iar cutate se bucură de laudele cumpătării, ale bunei cuviințe și ale onestității celei mai depline. Însă, nici pe desfrînat nu-l oprește ziua și ceasul să se înfrîneze nici pe cel onest și cuviincios, nu-l împinge la necuviință și la plăceri desfrîmate. Ci mai mult voia liberă și pornirea nestăpînită face pe unul să se afle în acelea, iar pe altul în acestea. Deci, în noi și nu în calitățile naturale ale răstimpurilor stă a fi plini de cele ce ne produc bucurie și a nu fi așa.

PALADIE : Așa se vede. Cuvîntul e drept.

CHIRIL : Se tem mai ales de ziua a cincea și a opta și își scuză cu ele păcatele. Dar motivele în gîndurile lor nepăsătoare și băbești nu se pot ascunde de cei cu mintea întreagă. Totuși nu se rușinează

omului precum voiește. A socoti că orice ne vine de la timp, și anume într-un moment anumit al timpului un lucru bun, de la altul un lucru rău, înseamnă a ne închina timpului și părților lui neadmițînd că deasupra lui e Dumnezeu. E un alt fel de fatalism. Un fatalism legat de timp. Peste tot numai credința în Dumnezeu se împacă cu libertatea omului. Unde nu e această credință, nu poate fi nici libertate, pe care pretind necredincioșii că o apără prin necredința lor. Numai credința în Dumnezeu întemeiază demnitatea și valoarea omului.

²³⁰. De cîte nu ne învață experiența că în zile, ceasuri, momente ce le socotim ca aducătoare de rele, nu ne-au adus rele, și cele ce le socoteam ca aducătoare de bine, nu ne-au adus binele așteptat!

nenorocirii să îndeplinească prostește cu acele zile nașterea unor furii (erinii) și arătarea unor demoni, mai sălbatici decât alții, sau pedepse și osinde și altele pe lângă acestea. Iar dacă cercul lunii mai înainte plin se întoarce spre micșorare (căci așa se desfășoară mișcarea circulară a fazelor lunare, scăzând și crescând după cum a hotărât Cel ce a făcut-o), se opresc de la orice lucruri și amână neapărat călătoriile socotind că și ale noastre chiar și scad împreună cu stihia și că împreună cu imputinările cercului lunii scad cele omenești. Dar dacă trebuie să spunem ceva rizind de prostiile acestora, ei și-au însușit o teamă ce le e proprie macilor și celor mai umilite dintre plante. Dar acest fel de corpuri sau altele chiar mai mari și mai complicate, au în mod natural această schimbare, potrivit unei rațiuni, pe care singur Dumnezeu o știe. Căci lor le lipsește cercetarea și repetiția automată le e spre folos. Dar lucrul acesta e cu totul străin de cugetarea omenească. Căci chiar dacă se micșorează stihia, cel înțelept și sîrguitor va fi același și mintea lui nu va trăi împreună cu lumina aceleia o micșorare, precum nici firea lucrurilor nu se prefacă în mai rea și mai bună, slită de puterile stihiei. Căci pururea cei ce săvîrșesc cele bune sînt însoțiți de puțința de a se împărtăși de tot binele, iar lucrătorii celor rele, de cele potrivite lor. Mă mir apoi și nu știu cum explică faptul că, scăzând și înaintînd spre sfîrșit, ele sînt și căutătorilor și iubitorilor de bani, le cresc dobînzile și pungile lor ce au dat cu împrumut se fac mai grele, în vreme ce alte lucruri se subțiază și suferă împreună cu stihia. Sau nu sînt acestea vrednice de rîs și pline de nebunie ?

PALADIE : Foarte drept.

CHIRIL : Dar socotesc că e de prisos a combate pe cei stăpîniți de asemenea prostii cu cuvinte multe. Nebunia lor se arată prin ea însăși, chiar dacă n-ar spune-o nimeni. Dar să trecem acum la altceva.

PALADIE : La ce ?

CHIRIL : Mie mi se pare că ziua a cincea și a opta le urăște Satana, cum urăște și darea înapoi a lunii pline, sau timpul conjuncției, adică ziua a patrusprezecea, din următoarea pricină, deși, născocitor cum e și tare în viclenii, înnoadă alte cauze de ele : nu poate suferi să privească nici măcar în cugetare timpurile sau zilele, în care s-a luat tirania deasupra noastră, răsărindu-ne Unul Născut în înfățișarea omenească și în chipul nostru.

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Oare nu e socotit ca timp al cincilea, timpul venirii Mîntuitorului nostru ?

PALADIE : Înțeleg ce spui din parabola evanghelică. Căci spune, că a ieșit Hristos să tocmească lucrătorii la vie, pe la ceasul întâi, al treilea, al șaselea, al nouălea și în sfârșit al unsprezecelea, adică în timpul din urmă, în care s-a arătat și ne-a luminat nouă ²³¹.

CHIRIL : Foarte cuminte și drept ai vorbit. Apoi oare nu în a cincea a Sîmbetei (a săptămîinii) spunem că a fost vîndut ²³² și a venit la începutul întregii iconomii prin care ne-am mîntuit toți, Cel ce S-a făcut om din pricina noastră, purtînd crucea mîntuitoare în favoarea noastră ?

PALADIE : Chiar așa este.

CHIRIL : Și oare n-a nimicit moartea și a venit iarăși la viață, jefuind iadul, în ziua a opta, adică în cea dintîi a Sîmbetei (a săptămîinii) ?

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Dar și legea veche a poruncit să se facă tăierea împrejur în trup, care era o închipuire a celei în duh și adevăr, în ziua a opta. Căci tăierea împrejur mai adevărată decît cea veche ; adică cea în duh, este împărtășirea de Duhul Sfînt și de harul cel de la început, pe care, după ce a înviat din morți, ni l-a dat iarăși Hristos, zicînd : «*Luăți Duh Sfînt*» (Ioan 20, 22). Apoi și fericitul Pavel a spus : «*Paștile nostru, Hristos, s-a jertfit*» (I Cor. 5, 7). Dar ziua acestei jertfiri mîntuitoare și mult dorite este a patrusprezecea a 'unii. Astfel și legea a prevestit limpede timpul jertfirii Mîntuitorului nostru, pe care spunem că a suportat-o El pentru viața lumii. «*În ziua a zecea, zice, a lunii prime să-și ia loru-și cîte un miel pe la case ; după numărul sufletelor să-și ia și să fie păstrat pînă la a patrusprezecea a lunii acestea. Și să-l junghie pe el spre seară toată mulțimea fiilor lui Israil*» (Ieș. 12, 3—5). Auzi că jertfa sfîntă fiind luată din ziua a zecea era păstrată de cei vechi pentru a patrusprezecea, ca să înțelegi timpul al cincilea, în care după ce S-a făcut om, a răbdat moartea cea pentru noi, cînd a început să scadă luna, cea pusă spre stăpînirea nopții ? Aceasta e un chip (tip) al tainei și indică, pe cît se vede, în chip subțire, darea înapoi a stăpînirii diavolului și scufundarea ei treptată spre slăbiciune și neputință ^{232bis}. Căci are luna ca tip (chip). Fiindcă și el stăpînește peste noapte, adică peste cei ce sînt în întu-

231. În mod deplin mîntuitor a venit Mîntuitorul la noi la ceasul al unsprezecelea, sau a cincea oară.

232. A cincea zi a săptămîinii e joi. În ea a fost vîndut Mîntuitorul. În ea au început patimile Lui pentru mîntuirea noastră.

232 b. După ce a venit Mielul în casa noastră prin întrupare, sau la Florii, în ziua a zecea, peste cinci zile (la a cincea venire în ceasul al unsprezecelea, sau în ziua de joi, ziua vînzării) au început patimile mîntuitoare, cînd a început să

neric și încă dorm și nu au lumina cunoștinței. Iar Scriptura de Dumnezeu însuflată obișnuiește să asemene turma celor ce rătăceau cu noaptea, potrivit cu ce a spus Stăpînul tuturor către Iudei, cînd Ierusalimul s-a întors la slujirea la idoli: «*cu noaptea am asemănat pe maica ta. Asemenea s-a făcut poporul Meu, ca cel ce nu are cunoștință*» (Osea 4, 4—6). Vezi că numește noapte pe cei ce nu au cunoștința Dumnezeirii Celei adevărate și după fire? Deci a urît vrăjmașul tuturor timpurile și zilele în care a pierit puterea lui și am fost mîntuiți noi. Iar cel ce urăște împreună cu el, va avea partea lui și moștenire cu el, adică va fi chinuit veșnic.

PALADIE: Deci și acestea le vom socoti făcînd parte din întinată și de Dumnezeu urîta slujire la idoli, ca și poveștile deșarte despre ceea ce se numește naștere.

CHIRIL: Precum bine știi, nu poate fi altfel, așa cum a dovedit cercetarea lucrurilor. Dar pe lângă acestea, trebuie să ne scîrbim și de nefolositoarele priviri ale păsărilor (augurii), de șoapte și descîntece. Căci unii dintre păgîni au căzut pînă la atîta ușurătate de min-te, că au socotit că și în păsările care zboară în aer e așezată cunoștința lucrurilor omenești. De aceea se interesează de zborurile spre răsărit și spre apus, spre dreapta și spre stînga. Și dacă cioara pare să croncăne, ciulindu-și urechea primesc acesta ca un semn foarte adevărat și se întorc plini de bucurie. Și nu se rușinează nenorocirii să atribuie păsărilor puterea unui dar așa de venerabil, ca proorocia²³³. Aceste lucruri au o rațiune pioasă, cum își închipuie ei: prin ele se arată, zic, zeli. Noi însă nu socotim zei pe îngerii căzuți, care au trimis la voi pe acești buni și uimitori prooroci și pe cunoscătorii celor viitoare, cioara care croncăne, șoimul sprinten și diferiții porumbei (după cuvintele Elinilor) și celelalte păsări, prooroci demni de cei ce le insuflă aceste croncăneli pe seama voastră. Ferice de voi, zeloși interpreți ai unor astfel de prooroci! Dar ați uitat, pe cît se pare, măcar că admirați opiniile poezilor voștri, că și ei au soco-

scadă luna, ca stăpînitoare a nopții întunericului. Sf. Chiril nu neagă o legătură între anumite acte ale economiei mîntuirii de anumite momente ale timpului. Dar aceasta se petrece din voia lui Dumnezeu, Care e Creatorul și Stăpînul timpului și lucrează în favoarea noastră în cadrul lui. Calendarul bisericesc arată o astfel de legare benevolă a actelor mîntuitoare ale lui Dumnezeu de timpul în care se desfășoară viața omenească.

233. În acestea se manifestă părerea că între toate mișcările din univers există o legătură. Că felul de mișcare a păsărilor antrenează o viitoare mișcare a a omului sau e determinată de ea. E o concepție care neagă libertatea omului, sau puterea superioară a libertății divine asupra lumii. Se încadrează în concepțiile panteiste, în care totul decurge fatal.

tit lucrul vrednic de rîs, privind-l ca o flecăreală și nu ceva din cele ce se impun în mod necesar. Căci Homer zice :

«O, leneșule, lasă păsările,

Fie că zboară spre dreapta, fie spre răsăritul soarelui,

Fie spre stînga, spre ținutul întunecat...»

Iar Euripide declară limpede și deschis că e un lucru zadarnic a căuta la zborurile păsărilor. Căci spune că Tezeu s-a înfuriat pe Hipolit, pe fiul său, și voia să-l alunge din patria lui. Iar acela a spus:

«N-ai luat în seamă jurămîntul, nici credința,

Nici cuvintele prezicătorilor. Mă scoți din țară fără să fi ascultat.»

Tezeu i-a răspuns la aceasta :

«Această tăbliță fără să tragă la sorți de lucrurile adevărate,

Te invinovățește. Iar păsările ce zboară deasupra capului, nu țin seama» (Hipolit încoronat).

Dar mai mult decît acestea, cuvîntul Domnului e îndestulător și credința e mai sigură decît scrisul pe tăbliță, cînd nu e străină de noi grăirea mincinoasă. Dumnezeu nu greșește niciodată și iubește cît se poate de mult adevărul. În orice caz, Tezeu știa că păsările ce zboară pe deasupra capului nu sînt nimic. Deci nu trebuie să atribuim dracilor cunoștința celor viitoare, ci i-o vom recunoaște mai mult lui Dumnezeu, ca pe o însușire minunată. Prezicerile păsărilor sînt înșelătorie și credința în ele e dovada limpede a unei minți nesigure. Legea spune de-a dreptul: *«Nu faceți preziceri privind păsările»* (Lev. 19, 26). Căci știa că lucrul acesta e cît se poate de urît și de neplăcut la a toate Stăpînitorul Dumnezeu.

PALADIE : Și eu socotesc că acestea așa sînt.

CHIRIL : Dar și șușoteala ascunsă și băbească e o parte și un mod al vrăjitoriei. De aceea și dumnezeiescul Moise dînd legile de mai sus, unește totdeauna aceste păcate și înfățișează descîntecul ca frate și rudă cu fermecătoria. *«Să nu fie, zice, întru voi om vrăjitor care vrăjește, prezicător prin păsări, ghicitor, făcător de fermece, descîntător, tâlcuitor de semne, grăitor, din pîntece, întrebător de morți»* (Lev. 19, 31). Dat fiind că descîntecul boală de cea mai mare uriciune și e un mare rău, nu știu cum îl admiră unii, spunînd că cei ce practică acest lucru, îl numesc pe Domnul Savaot, cînd descîntă bolnavilor. Aceasta împiedică, zic aceia, ca să fie rea o astfel de îndeletnicire. Ei se vădesc ca unii ce sînt duși la rătăcire și nebunie de un raționament răuvoitor și slab. Căci însuși

lucrul acesta e cît se poate de rău. Pentru că noi prin cuvintele: *Domnul Savaot*, numim pe Dumnezeuul tuturor, vrînd să-L preamărim. Să nu îngăduim să se dea acest nume nici unei alte făpturi. Căci unul și singur e Domnul puterilor. Dar aceia îmbie cu ușurință o numire, sau o doxologie atît de înaltă, după pofta lor, dracilor care se joacă cu ei și dăruiesc pricinuitoarelor fățarnicelor semne ale lor slava care se cuvine numai lui Dumnezeu, linguşind și lăsîndu-se linguşii și dînd drept plată pentru cele voite de ei, sporirea la culme a impietății. Căci ceata dracilor e pururea dușmană lui Dumnezeu și atotlacomă de slavă.

Drept aceea nu trebuie să ne lăsăm duși de relele sfaturi ale acestora, ci mai degrabă să ne depărtăm cît mai mult de ele. Și să nu dăm atenție dracilor vrăjitori și făcători de semne, care cer ca plată pentru faptul că se joacă cu noi, blasfemiile. Iar tu dacă ești bolnav în vreo parte a trupului și crezi cu adevărat că numele Domnului Savaot și alte numiri de felul acesta, pe care le acordă dumnezeiasca Scriptură Dumnezeului Cel după fire, îți vor fi izbitoare de rău, roagă-te tu însuși pentru tine, rostind acele numiri. Căci vei face mai bine decît aceia, dînd slavă lui Dumnezeu și nu duhurilor necurate. Îmi aduc aminte și de Scriptura de Dumnezeu însuflată care zice: *«Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungîndu-l pe el cu untdelemn, întru numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mîntui pe cel bolnav și-l va ridica pe el Domnul, iar de va fi făcut păcate, se vor ierta lui»* (Iacob 5, 14—15)²³⁴.

PALADIE: Așadar prezicerile prin păsări și descîntecul, trebuie puse între cele osîndite de lege și socotite de Dumnezeu ca cele mai rele și mai urîte.

CHIRIL: Desigur. Dar aș adăuga că și în alte moduri înjurăm pe Dumnezeu. Vinovat de impietate și vrednic de pedeapsă se face și cel ce s-a hotărît să jure strîmb și să spună vreun cuvînt hulitor și urit împotriva slavei supreme și preafinalte. Primul lucru se bate cu minia cea mai mare și cu o pedeapsă nedomolită, căci secera va nimici

234. Nu în puterile ascunse în natură sînt darurile care ne ridică din boli incurabile, ci în Dumnezeu, în harul cel mai presus de natură, care se comunică de El, cînd ne rugăm, prin stihiiile naturii, deși poate că acest har întărește și niște forțe ascunse în natură (în apă, în untdelemn), cum întărește însușirile firii noastre (înțelegerea, pornirea ce bună, etc.) chiar dacă descîntătoarea numește pe cel ce îl cheamă Dumnezeu, acela tot demon este, dacă îl cheamă nu prin rugăciune și nu cu sentimentul că rămîne la voia lui să dea ajutorul, ci cu sentimentul că vine sigur, ca adus de puterea vrajei. Dîndu-se celui rău numele de Dumnezeu, i se aduce cea mai mare jignire lui Dumnezeu Cel adevărat.

cum s-a scris, casa celui ce-a jurat mincinos și o va surpa din temelie. «Căci va intra, zice, în casa hoșului și în casa celui ce jură mincinos în numele Meu și se va așeza în mijlocul casei lui și o va nimici pe ea, și lemnele ei și pietrele ei» (Zah. 5, 3). Al doilea e pedepsit cu moartea și cu cel mai mare dintre chinuri.

Drept aceea nu trebuie să jurăm mincinos. Mai bine zis să nu jurăm nicidecum. Aceasta ne-a învățat Mintuitorul, zicînd: «Să vă fie vouă, da, da, și nu, nu. Iar ce este mai mult decît atîta, de la diavolul este» (Matei 5, 37). Căci nu au trebuință de jurămînt cei ce au un nume cinstit și și-au făcut virtutea ca pe o soție. Pentru că viața acestora e foarte cinstită de iubitorii de evlavie, ca și neplăcerea lor de-a nu fi crezuți. Orice ar spunea ei este încununat de credința auzitorilor. Să fie deci viața voastră cu nume bun și va înceta, fără îndoială, precum socotesc, trebuința de-a jura²³⁵⁻²³⁸. Iar dacă s-ar întimpla uneori ca unii să nu socotească nelipsită de cinstea cuvenită sfințeniei lui Dumnezeu, să se aducă martor El și să nu se aducă numele altor lucruri. Căci unii recurgînd la deșertăciuni ușuraticе, pomenesc cu nepăsare fie cerul, fie dreptatea, fie slujbele ce nu termină, fie focul, fie sfeșnicul. Ba adunînd și alte, după plăcerea lor, socotesc că săvîrșesc o faptă de evlavie, ocolînd numele dumnezeiesc, dar îmbobînd cu slava cuvenită lui Dumnezeu cele chemate la existență prin voia Lui. De o astfel de rătăcire îl vedem bolînd și pe Israil în unele timpuri. Căci zidînd, neîndoielnic în cinstea lui Dumnezeu, templul, din Ierusalim, au gîndit despre ei lucru mare din pricina aceasta și au crezut că au toate laudele evlaviei și au primit slava măreață a celor făgăduite lor prin preafîțeleptul Moise. Din pricina aceasta imputîndu-și²³⁹ simțirea, s-au pierdut din nepăsare. Dar Dumnezeu i-a învățat că această faptă nu le va fi spre slavă, și că Dumnezeu nu se bucură de zidirile din pietre. Căci a zis: «Cerule îmi este Mie scaun, iar pă-

235—238. Numai omului neserios și cunoscut ca mincinos i se cere, ca asigurare, a ceea ce spune, să jure. Celui cunoscut pentru viața lui cinstită nu i se cere să jure. Deci să ne silim să ne cîștigăm printr-o viață cinstită un nume bun, ca să nu ni se ceară să jurăm. Cu cît cinstim mai mult pe Dumnezeu prin viața noastră, cu atît ni se cere mai puțin să ne jurăm cu numele Lui. Cu cît ni se cere mai mult să jurăm în numele Lui, cu atît arătăm că luăm în deșert numele Lui. Dar păcatul cel mai mare e cînd vrem să acoperim prin jurămîntul făcut în numele Lui o minciună (jurămîntul strîmb) dintr-un interes egoist.

239. Dacă se ia ca martor Dumnezeu de către cei ce nu socotesc că se ating prin aceasta sfințenia cuvenită lui Dumnezeu, sau înaintea unora care cugetă astfel, e mai bine să se pomenească numele Lui, decît să se jure cu nepăsare pe alte realități, socotite ca aflîndu-se în legătură cu Dumnezeu, unii făcîndu-și un mare merit că au ajutat la întreținerea Templului și a celor din el. Dar tocmai prin aceasta, jurîndu-și pe Templu, deși volesc să laude prin aceasta pe Dumnezeu, se laudă și pe ei. Nu trebuie să se jure cineva pe jertfa sa, pe motiv că e adusă lui Dumnezeu.

mîntul așternut picioarelor Mele. Ce casă veți zidi Mie? Sau care e locul odihnei Mele, zice Domnul» (Isaia 66, 1). Dumnezeu umple toate și se odihnește în cer, dar ajunge și pe pămînt. Căci Dumnezeirea nu stă în cantitate, ci precum este cu totul depărtat de înfățișarea trupească, așa și de loc și de părerea că e cantitate. Dar Iudeii, auzindu-l zicînd: «*Cerul îmi este Mie scaun, iar pămîntul așternut picioarelor Mele*», îndreptîndu-se spre gînduri ușurate, au făcut cerul martor, numindu-l scaun dumnezeiesc, asemenea și pămîntul, ca fiind așezat sub picioarele lui Dumnezeu; ba și Ierusalimul, căci ziceau că e cetatea lui Dumnezeu, Stăpînul tuturor, măcar că sfinții mai vechi întrebuițau în jurămînt cuvintele: «*Viu este Domnul*». Cugetarea aceasta prostească a osîndit-o Mîntuitorul, cînd a zis că nu trebuie să ne jurăm nici pe cer, că e scaun al lui Dumnezeu, nici pe pămînt, că e așternut picioarelor Lui, nici pe Ierusalim, că e cetatea a marelui împărat. Căci cele ce le spuneau aceia flecărind, acelea le-a spus Mîntuitorul în serios, vădînd în acestea evlavie lor cu totul prefăcută și născocită ²⁴⁰.

Să înceteze deci și rătăcirea aceasta. Căci am învățat că atunci cînd nu e de trebuință jurămîntul, să nu pomenim nimic altceva decît să facem vrednic de crezare sigură și îndestulător cuvîntul da, da, și nu, nu. Fiindcă a zis și legea: «*Dacă va pierde cineva lucrul ce i s-a încredințat, și va cere cel ce i l-a dat socoteală pentru el, va hotări între cele două părți jurămîntul lui Dumnezeu*» (Ies, 22, 10—11). Și oamenii se jură pe cel ce e mai mare (așa a spus înțeleptul Pavel: Evr. 6, 16). Iar mai mare ca omul spunem că e, cugetînd drept, nu cel ce e superior poate în mărime, sau în pricepere, sau în înțelepciune și în slavă, ci e așa prin existență ²⁴¹.

PALADIE: Nu înțeleg ce spui.

CHIRIL: Și totuși, cuvîntul e clar și vădit, după cit. socotesc. Sau nu spunem că prin mărime, multe dintre fapături întrec trupurile omenești și între ele și cerul?

PALADIE: Foarte mult.

CHIRIL: Iar prin pricepere, înțelepciune și prin subțirimea corpurilor, nu sînt superiori îngerii?

PALADIE: Sînt superiori și prin cinste.

²⁴⁰. De fapt nu e bine să se jure cineva cu nepăsare nici pe cer, nici pe pămînt, adică, căci toate sînt făcute de El și în toate se află El.

²⁴¹. Cînd nu se impune ca absolut necesar jurămîntul, să întărim ceea ce spunem prin *da* și *nu*. Dar dacă jurămîntul e absolut necesar, să luăm ca martor pe Dumnezeu. Insuși, nu ceva din cele create. Căci trebuind să facem aceasta, nu vom jura cu nepăsare. Dumnezeu e mai mare ca noi nu numai prin unele calități, ci prin însăși existența Sa. Căci El singur nu este o existență creată, ci necreată, sau izvorul existenței. El e mai presus de existența în care sîntem încadrați noi.

CHIRIL : Iar prin strălucirea și slava, în ce privește corpul, nu e neasemănat mai înaltă firea soarelui ?

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Atunci, fiindcă fiecare din acestea, precum se vede ne întrece, prin ceea ce ne e superior, le vom face pe acestea martori, părăsind, ca un lucru de prisos, pomenirea lui Dumnezeu ?

PALADIE : Nicidecum.

CHIRIL : Deci se cuvine să spunem că mai mare decât omul e Cel ce este superior după fire și întrece prin existență toate cele făcute, adică Dumnezeu.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Deci cei ce voiesc să viețuiască în chip neprihănit, să aibă pe *da* și *nu* în locul și cu puterea jurământului și să fie fixați în dreptate. Căci de aici va urma și trebuința de-a fi crezuți. Iar dacă *da* și *nu* vor fi disprețuite de cineva, trebuința de-a jura să se îndrepte atunci spre Cel ce e mai mare decât noi, mai bine zis și decât toată zidirea. Cît privește hula, nu pot spune ce lucru grav este și ce mare rău aduce celor ce o întrebuițează. De aceea și legea vede și pedepsește cu moartea crudă. Dar și Hristos a pedepsit-o cu chinuri nesfîrșite și de neocolit. «*Căci cine va zice cuvînt împotriva Fiului Omului, i se va ierta lui ; dar cine va zice împotriva Duhului Sfînt, nî i se va ierta nici în veacul acesta, nici în cel viitor*» (Matei 12, 32). Duh numește firea mai presus de trup, care e Dumnezeu, împotriva căreia cel ce-și slobode de limba neînfricată, va secera roadele flecărelii lui. «*Căci buzele nebunului îl duc la rele, precum s-a scris ; iar gura lui cutezătoare îi pricinuieste moartea*» (Prov. 18, 6—7). De aceea și dumnezeiescul cîntăreț a zis : «*Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele. Și să nu apleci inima mea spre cuvinte de viclesug*» (Ps. 140, 6—7). Iar acestea sînt grăirea lipsită de evlavie împotriva lui Dumnezeu și a firii negrăite și atotcurată în chip neprihănit.

PALADIE : Deci cei ce se sirguiesc să meargă pe calea cea dreaptă, trebuie să stea neclintiți și să nu sufere a supăra pe Dumnezeu.

CHIRIL : Așa zic. Căci zice proorocul către cei ce nu se apropie de Dumnezeu cu inimă sănătoasă, ci cu una plină de îndoieli și coruptă, care a îmbrățișat boala slăbiciunii și nestatorniciei : «*Pină cînd veți schiopăta cu amîndouă gleznele voastre ? De credeți în Dumnezeu, mergeți după Dumnezeu, iar de credeți în Baal, mergeți după el*» (III Împ. 18, 21). Căci cel ce nu voiește să se fixeze nici în credința sănătoasă, nici în rătăcire, înseamnă că schiopătă de amîndouă picioarele și n-are

sinceritate în nici una. Iar pricina unei astfel de voințe putrede și ușor de sfărîmat a unora stă, cred, într-o iubire fățarnică și neadevărată față de Dumnezeu și în faptul că se prefac că vreau să fie creștini, dar nu duc aceasta la îndeplinire din toată inima și nu sînt pătrunși de respectul față de adevăr, nu prețuiesc ceea ce e drept, ci se fac a veni la credința lor, fie pentru ce urănesc plăcerea lor, fie pentru că se sperie de teama primejdiei sau de aspra apropiere a nefericirii. Ei caută de aceea să aibă pe mai mulți care să le ajute, sau cărora să le dăruiască din grija lor.

Dar acestor fel de oameni li se va da grija cea mai de pe urmă și locurile lor va fi între cei aruncați. Ei vor fi vădiți ca cei mai necinstiți și cu totul disprețuiți și de abia vor fi învredniciți de viață, cînd Dumnezeu va cerceta cele ascunse. Vor fi așa cum au fost cei din Gabaon. Căci aceștia au venit odinioară la Iisus și s-au rugat mult să fie primiți în prietenia poporului lui Dumnezeu. Dar nu s-au apropiat fără viclenie, cu simplitate și fără interes, din iubire față de Dumnezeu, ci cu fățarnicie și înșelăciune. La început s-au putut ascunde. Dar cînd au fost prinși făcînd cele rele și le-a fost descoperită intenția vicleană și nesinceră, au fost așezați pe treapta cea mai de jos. «Căci s-au făcut tăietori de lemne și cărători de apă pentru toată adunarea» (Iosua cap. 9).

Vezi deci unde duce nesinceritatea și lipsa voinței de-a prețui din toată nima prietenia duhovnicească cu sfinții. Înșeală unii câteodată, dar nu pe Atotștiutorul Iisus, ci mai degrabă pe cei ce-L închipuiesc pe El, adică pe conducătorii popoarelor, ca și aceia atunci pe Iisus, care era dat ca icoană și chip al lui Hristos. Ei pătrund înăuntrul umbrilor de înșelăciune și acoperindu-și sub fățarnicie adîncul gîndurilor și viclenia minții; dar descoperiți (căci nu pot rămîne ascunși), abia se mîntuiesc, fiind puși pe treapta ultimă, de slugi. Căci înșelăciunea e rodul unui cuget neliber.

Noi însă, al căror scop e să cugetăm sănătos la cele ale lui Dumnezeu și să le părăsim pe celelalte ne vom alipi Stăpînului și Dumnezeului tuturor cu o inimă sinceră, cu o simțire dreaptă și cu o iubire deplină, care nu suferă șovăială, ci s-a despărțit cu totul de moravurile și cugetările păgînești, și s-a depărțat cît mai mult și cu toată hotărîrea de cele osîndite de lege. Căci în felul acesta vom fi desăvîrșiți înaintea Domnului Iisus Hristos, după cum s-a scris, și străluciți și laudați împreună cu ceilalți sfinți în Hristos, prin care, și cu care, slăvit să fie Tatăl împreună cu Sfîntul Duh în vecii vecilor. Amin.

CARTEA A ȘAPTEA

Despre iubirea de frați

Legea încununează cu laudele cele mai mari și mai înalte porunca cea dintii și mai presus de toate : «*Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, din toată inima ta, din tot cugetul tău și din toată puterea ta*» (Deut. 6, 5). Apoi adaugă : «*Și pe aproapele tău ca pe tine însuși*» (Matei 22, 39). Dar și Hristos spune limpede că, în aceste două porunci stă toată legea și proorocii. Iar dumnezeiescul Pavel numește iubirea, plinirea legii (Rom. 13, 8), pentru că nu face nici un rău aproapelui.

Cuvîntul nostru a înfățișat toate cele privitoare la porunca cea dintii, pe cît se putea, întorcîndu-ne în sus și în jos și împrejurul ei și desrîind cu amănunțime, în ce chip trebuie să fie neprihănită și deplină față de Dumnezeu.

Acum să ne îndeletnicim cu porunca vecină și soră și să îndrep-tăm o privire amănunțită asupra iubirii față de aproapele, cercetînd cît mai bine cele prin care se poate îmbrăca cineva în bunul acestei virtuți și ajunge la atîta întărire în ea, încît dobîndind cea mai frumoasă slavă, să umble cu Dumnezeu și cu oamenii, ca dumnezeiescul Samuil (I Împ. 2, 26). Căci socotesc că se cuvine ca deodată cu iubirea de Dumnezeu să o cultivăm și pe cea de frați. Căci de lipsește una, lipsesc amîndouă, după cuvintele lui Ioan, care a scris : «*Iar de zice cineva : iubesc pe Dumnezeu, și pe fratele lui urăște, mincinos este. Căci cel ce nu iubește pe fratele său pe care-l vede, cum poate să-L iubească pe Dumnezeu, pe Care nu-L vede ? Și această poruncă o avem de la El, ca cel ce iubește pe Dumnezeu, să-l iubească și pe fratele său*» (I Ioan 4, 20—21). Căci amîndouă se pierd împreună și se întăresc împreună. Pentru că sînt înjugate împreună și ca o pereche nedes-părțită, îl duc pe cel ce se străduiește să le conducă bine, la o singură și atotdesăvîrșită frumusețe a evlaviei față de Dumnezeu ²⁴².

PALADIE : Bine ai spus. Și fiindcă scopul ne este să ne ostenim în acestea, începe, te rog, și adună dovezile pentru fiecare din înțele-

242. Ca și perechea de boi înjugati, dacă îi conduci bine, te conduc la țintă. Dacă te silești să crești în putere, capeți putere. Dacă te silești să fii bun, te inundă bunătatea. Cît dai, atît dobîndești. Te lași de carte, te lasă cartea. Te lași moale, te cuprinde moleșala.

surile ei din Sfintele Scripturi, ca să încerci să ne spui cum se poate împlini fără știrbire porunca față de aproapele.

CHIRIL : Lungă ne va fi cărarea pînă acolo. Căci s-a scris : «*Lată e porunca ta foarte* (Ps. 118, 26). Dar bunul meșteșug în toate cele ce trebuie făcute, nu cred că îl poate culege cineva de alt undeva, fără numai din lege. Căci însuși cuvîntul proorocesc a spus că ea ni s-a dat spre ajutor (Isaia 8, 16). De aceea legiuitorul îndemnîndu-ne să ne aducem mereu aminte de cele poruncite, zice : «*Și veți pune cuvintele acestea în inima voastră și în sufletul vostru și le veți lega spre semn la mîinile voastre și vor fi nemișcate dinaintea ochilor voștri și veți învăța în ele pe copiii voștri, și le veți grăi, șezînd în cale, culcîndu-vă și sculîndu-vă și le veți scrie pe ele pe pragurile caselor voastre și pe porțile voastre, ca să trăiți multe zile și zilele fiilor voștri pe pămîntul, pe care s-a jurat Domnul părinților voștri să-l dea lor, să fie ca zilele cerului pe pămînt*» (Deut. 11, 18, 21). Și ce înseamnă : «*Legati-le de mîinile voastre*», a arătat limpede în Numeri. Căci s-a scris așa : «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Vorbește fiilor lui Israil și zi către ei : să-mi facă ciucurii pe marginile veșmintelor lor, în generațiile lor. Și să puneți peste ciucurii marginilor o panglică vînată și să fie în ciucuri și le veți vedea pe ele și vă veți aduce aminte de toate poruncile Domnului și le veți face pe ele. Și să nu vă mai întoarceți după cugetele voastre și după ochii voștri, după care luîndu-vă veți curvi. Și să vă aduceți aminte și să faceți toate poruncile Mele și să fiți stinți Dumnezeului vostru, Eu Domnul Dumnezeul vostru*» (Num. 15, 37—41). Deci poruncindu-ne legea de mai înainte să ne înscriem în inimi, ca cel ce știa că uitarea este o boală cumplită a minții, poruncește să se scrie poruncile pe praguri, ca într-o tablă și să se lege și lîngă mîna niște bilețele care cuprindeau legea și aveau scrise pe ele așezămîntul. Ba spune nu fără folos să se atîrne și de veșminte ciucuri și o împletitură vînată²⁴³.

PALADIE : Dar cum ne putem aduce aminte de legile dumnezeiești prin ciucuri și împletitura vînată ?

CHIRIL : Oare nu vei recunoaște că legea s-a dat celor vechi în ghicituri și în umbre ?

PALADIE : Recunosc.

CHIRIL : Deci prin legarea unor panglici vinete de ciucuri și de mîna, se arată ca printr-o ghicitură, că trebuie să cugetăm și să impli-

²⁴³. De aceea își fac creștinii ortodocși, urmînd unei tradiții de la începutul creștinismului, des semnul crucii, pentru a-ș aduce mereu aminte de crucea prin care ne-a mîntuit Hristos.

nim: cele din cer și să ne aducem aminte de legile dumnezeiești. Căci prin piatra vînată de India, sau de hiacint, se închipuie corpul eteric, care e un amestec de lumină și de întuneric și are în adîncul său o umezeală, ce-i dă o înfățișare tremurătoare și fluidă. Deci legea a poruncit cu bun rost să se atîrnie de veșminte și de mîna o panglică vînată de hiacint, arătînd prin aceasta că cuvîntul din cer este un veșmînt al minții și o îmbrăcăminte a cugetării, iar legea un sfătuitoar spre faptele drepte. Pentru că mîna e simbolul faptei, iar cele împlinite de noi după lege sînt fără prihană și nu au în ele stîngăcia răutății.

De aceea fariseii își măreau ciucurii și își lățeau filacteriile lor, adică bilețelele atîrnate de mîna dreaptă. Dar Hristos rîdea de ei, pentru că făceau din acest lucru o pricină de slavă deșartă și nu de aducere aminte a legii (Matei 23, 5). Deci se poate săvîrși fărădelegea și prin lege, dacă nu se folosește cineva drept de lege. Aceasta este, socotesc, ceea ce a spus Solomon: *«Este drept, care pierе prin dreptatea sa»* (Eccl. 7, 16). Deci porunca dumnezeiască trebuie scrisă în minte și în inimă. Folosul acestui lucru l-a vădit și dumnezeiescul David, zicînd despre orice drept: *«Legea Dumnezeului lui în inimă lui, și nu se vor poticni pașii lui»* (Ps. 37, 31). Căci este, cred, cu totul limpede că cel ce are legea dumnezeiască în minte, are, fără îndoială, și buna statornicie și neclătînarea în virtute.

PALADIE: Așa este.

CHIRIL: Așadar, lungă și neîncetată cugetare la lege, duce pe om la calea dreaptă, adică la ceea ce e plăcut lui Dumnezeu, alungînd, ca pe o piclă turbure, uitarea din cugetarea omenească. Dar legiuitorul nu se oprește aci, ci căutînd ceva și mai bun, le dă, ca pe o mîmeală pentru rîvna făptuirii, nădejdea tuturor bunătăților celor mai dorite. Căci a zis iarăși: *«De veți umbla în poruncile Mele și de le veți păzi, vă voi da vouă ploaia la vremea ei, și pămîntul își va da rodurile lui, și pomii cîmpurilor își vor da roada lor. Și treeratul va apuca culesul viilor și culesul viilor va apuca semănatul. Și veți mîncă pîinea voastră întru sațiu și veți locui neprimejduți pe pămîntul vostru și războiul nu va trece prin țara voastră. Și voi da pace în țara voastră. Și veți domni și nu va fi cine să vă sperie pe voi. Și voi pierde fiarele rele din pămîntul vostru»* (Lev. 26, 3—5).

Vezi de cîtă grijă și bunăvoință învrednicește pe cel cuviincios și iubitor de făptuire și stăpînit de respectul față de lege? Căci făgăduiește să le dăruiască ploaia timpurie și mai tîrzie, și bunărodire neconținută, săturare de pîine, dar îmbelșugat de roduri și pe lingă acestea, pace. Pentru că se cuvîne că păzitorul sincer al legii și iubitorul

celor ce le voiește Dumnezeu, să se imbecite de belșugul bunătăților dumnezeiești. Mîngîierea duhovnicească și de sus adăpînd, asemenea unei ploii, sufletul dreptului, ca pe un pămînt gras și roditor, îl veselește foarte, încît poate scoate roduri neîncetat și de multe feluri ale evlaviei față de Dumnezeu. Iar pacea îl încununează, aducînd în el stăruința în bine. De aceea scrie și Pavel: «Și pacea lui Dumnezeu, care covîrșește toată mintea, va păzi inimile voastre și gîndurile voastre» (Filip. 4, 7). Deci cel ce a dobîndit de la Dumnezeu o astfel de dăruire imbelșugată, va petrece viață de pace, că vrăjmașul slăbește și cade, și orice protivnic se prăbușește în nimic, asaltul diavolului încetează și orice frică se înlătură cu ușurință.

Aceeași lege o vom afla scrisă și în a doua Lege. Căci a spus acolo, puțin schimbat: «Iar de veți auzi cu auzul toate poruncile Lui, cîte ți le poruncesc eu astăzi ție, ca să iubești pe Domnul Dumnezeul tău și să slujești Lui din toată inima ta și din tot sufletul tău, va da pămîntului tău ploaie la vreme timpurie și mai tîrzie, și vei aduna grîul tău și vinul tău și untdelemnul tău. Și va da pășune în țarinele tale vitelor tale» (Deut. 11, 12—15). Așadar, cugetarea la lege aduce sufletelor noastre înțelepciunea și echilibrul pentru a putea împlini cele ce le vrea Dumnezeu. Iar dorul după cele făgăduite face ușor de purtat osteneala pentru virtuți.

PALADIE: Adevărat. Sint de aceeași părere, și pe drept cuvînt. Dar e vremea să spui în ce mod va împlini cineva legea iubirii față de aproapele.

CHIRIL: Să trecem chiar la aceasta. Și anume vom spune, urmînd Sfintele Scripturi, că Dumnezeu, Stăpînul tuturor, a poruncit lui Moise, să adune poporul și să-i ducă curați și sfințiți sub muntele numit Sinai. Căci a poruncit să-și spele veșmintele și să se înfrineze de la însoțirea cu femei pentru trei zile, indicînd prin lucrurile sensibile și văzute pe cele spirituale (inteligibile). Pentru că în fața lui Dumnezeu se cuvine să venim îmbrăcați în podoabe frumoase ale virtuților, ca în niște haine strălucitoare, impunători prin lumina minții și eliberați de toată plăcerea trupească și de întinăciunile pămîntești. Iar la aceasta ne călăuzește legea, ca și Moise pe cei de odinioară. Căci acelea erau chipuri (tipuri) ale celor mai adevărate și călăuzirea prin preînțeleptul Moise închipuia celor vechi călăuzirea prin legea care a dus la Hristos.

Pe lîngă acestea socotesc că mai trebuie să observăm și aceea că slujba și lucrarea celui dator să călăuzească e bine închipuită în persoana lui Moise. Căci el n-a înfățișat poporul sie-și, ci lui Dum-

nezeu, ca Dătătorului de lege, Învățătorului și Sfătătorului spre cele ce trebuie făcute. Tot așa legea, pedagogul nostru, nu ne-a condus prin literă la sine, ci la Dumnezeu Cuvîntul, Care S-a coborît pentru noi din cer. Sau oare cuvîntul nostru nu ți se pare că pășește pe urmele înțelesurilor adevărului ?

PALADIE : Ba, foarte mult.

CHIRIL : Așadar, s-a scris : *«Și a scos Moise poporul din tabără, întru întîmpinarea lui Dumnezeu. Și au stat sub muntele Sinai. Iar muntele Sinai fumega întreg, pentru că Domnul se coborîse pe el în foc. Și se suia fumul ca fumul dintr-un cuptor. Și s-a spăimîntat tot poporul foarte. Iar sunetele trâmbițelor, pe măsură ce înaintau, se făceau mai tari. Și Moise grăia. Iar Dumnezeu îi răspundea lui cu glas»* (Ieș. 19, 17—19). Coborîrea lui Dumnezeu în munte, e semnul lîmpede că El nu vine la mințile ce se tîrăsc pe jos și nu voiește să Se sălășluiească în cei ce au cugetul pămîntesc și josnic, ci în cel a cărui minte urcă în sus și ajungînd pe vîrfurile cel mai de sus, disprețuiește cele pămîntești și privește numai la cele de la Dumnezeu. Ea are însă și alt înțeles, și anume că, cunoștința despre Dumnezeu e înaltă și mai presus de toate și nu poate fi ajunsă decît în parte de cei ce se străduiesc să zboare în înălțimi. *«Puii vulturului zboară la înălțime»*, cum s-a scris (Iov 5, 7). De aci înțelegi, că Dumnezeu S-a coborît, cînd a dat celor vechi legea, nu unde era poporul, ci într-un loc înalt și depărtat. El se ținea încă departe, după cuvîntul Psalmistului (Ps. 6, 4), nefiind încă cu noi trupește și necoborîndu-Se încă pe Sine la starea smerită la care S-a coborît Unul Născut. Pentru că această taină nu s-a dăruit celor vechi, ci s-a păstrat pentru noi. Căci se poate spune că a venit între noi, pînă la o slavă văzută cu ochii, părăsind înălțimile Dumnezeirii. Și a petrecut cu noi, ca unul dintre noi.

Dar acolo s-a coborît Dumnezeu în chip de foc. Căci cei ce aveau să fie călăuziți prin constrîngere și lege, trebuiau să știe lîmpede că de se vor hotărî să fie nepăsători, cuvintele le vor fi spre foc. Pentru că nu din iubire de bună voie și din pornirea liberă a minții făceau cei vechi ceea ce-i plăcut lui Dumnezeu, ci din constrîngere și frică. Fiindcă duhul din ei nu era duh liber, nici de înfiere, ci de robie spre temere ²⁴⁴.

Și a fumegat muntele pentru că S-a coborît Domnul pe el în foc. Aceasta cred că este ceea ce se cîntă în Psalmi : *«Și a pus întunericul*

244. Dumnezeu se face om smerit, ca să nu se mai teamă oamenii de El. El își arată prin aceasta cea mai proprie trăsătură a firii Lui : iubirea. E o altă formă a măreției. Nu s-ar putea apropia omul de Dumnezeu, dacă nu se apropie Dumnezeu de om prin iubire.

acoperămînt Lui» (Ps. 17, 13). Dar prin fum s-a arătat și altceva, și anume lacrima vărsată din pricina disprețului. Căci la atingerea fumului, curgea umezeala din ochi. Iar dacă ar voi cineva să înțeleagă și altfel cele propuse spre tilcuire, focul se va socoti drept lumina dată prin lege, care însă nu e fără întuneric. Pentru că legea e întunecoasă și neclară și umbra literei e deasă și în stare să tulbure ochiul înțelegerii.

Iar sunetele trîmbiței pe măsură ce înaintau, se făceau mai tari. Căci la început glasul legii era slab și de-abia se auzea. Dar înaintînd către noi Cuvîntul, spre a ni se arăta în călăuzirea evanghelică, cînd ne-a răsărit Emanuil, sunetele s-au făcut mai tari. Fiindcă Hristos a grăit limpede și pătrunzător, cu un glas care a străbătut tot pămîntul. Căci îl putem auzi pe El Însuși spunînd prin glasul lui David: «Ascultați acestea, toate neamurile; luați-le în urechi toți cei ce locuiți pămîntul» (Ps. 118, 2). Dar glasul de atunci al legii, nu se auzea în altă parte, nici nu învăța toate neamurile, ci răsuna numai în țara Iudeilor și călăuzea numai un neam, pe cel al Israelitilor ²⁴⁵.

«Și Moise grăia, zice, iar Dumnezeu îi răspundea lui cu glas». Adică Moise cerea ca slugă și ca mijlocitor și slujitor al poruncilor dumnezeiești. Iar Dumnezeu îi răspundea prin glasul propriu, adică prin Fiul. Căci glasul și Cuvîntul Tatălui e Fiul. Și de la El e legea, cu toate că s-a grăit prin îngeri ²⁴⁶. Căci cine vrea, Îl poate auzi zicînd limpede: «Eu Cel ce grăiesc, de față sînt» (Isaia, 52, 6). Și «N-am venit să stric legea sau proorociei, ci s-o împlinesc. Căci vă zic vouă, că pînă ce va trece cerul și pămîntul, o iotă sau o cirtă nu va trece

245. Legea nu spunea lucrurile care mișcă în fondul ei cel mai propriu și mai comun pe toți oamenii, ci lucrurile spuse de ea erau amestecate cu ceea ce era în mod deosebit folosită poporului evreu și prin aceasta nu atingea inima general omenească, în ceea ce are ea mai adînc. Cuvîntul lui Dumnezeu în Hristos e cuvîntul ce mișcă inima tuturor oamenilor, pentru că e cuvîntul ce atinge inima lor în cel mai autentic fond al ei. Adîncimea umană se unește cu universalitatea omenească.

246. Fiul lui Dumnezeu grăia în Vechiul Testament oamenilor prin îngeri, iar graiul îngeresc era sesizat de mintea omenească. Era o apropiere de oameni, dar nu o apropiere deplină. În Hristos, Fiul lui Dumnezeu însuși a luat gură omenească și dădea forma omenească cuvintelor Sale. Omul nu se ridicase la treapta ca să-și poată da Fiul lui Dumnezeu trup curat și gură mișcată de o simțire curată, ca să poată vorbi prin ea. Fiul era mai unit cu îngerii care nu căzuseră în păcat. Înțelesurile izvoritoare din izvorul tuturor înțelesurilor erau prinse de ființele îngeresti într-o formă mai coborîtă, sau mai definită de îngeri și în forma aceasta le sesizau omului. Ca -subiecte ale lor erau sesizate de oameni îngerii, dar prin ele era sesizat și Cuvîntul dumnezeiesc ca subiect, dar puțin mai acoperit. Cînd omul s-a ridicat la capacitatea de-a primi direct pe Cuvîntul, acesta S-a coborît personal pînă la om, luînd odată cu mintea acestuia, și însuși trupul lui, ca să vorbească prin ele. Înțelesurile dumnezeiești i s-au descoperit prin aceasta ca mai dumnezeiești, deși pe de altă parte Îl prezentau pe Dumnezeu ca mai apropiat omului, cum se prezintă și ele înseși ca tîngînd umanul în autenticitatea lui mai profundă.

din lege pînă nu se vor împlini toate» (Matei 5, 17—18). Deci numește cuvintele Sale, lege. Căci glasul lui Dumnezeu a grăit-o pe ea, cum am spus adineaori, adică Fiul.

Apoi spune : «S-a coborît Domnul pe muntele Sinai, pe vîrfurile muntelui. Și a chemat Domnul pe Moise pe vîrfurile muntelui. Și s-a suit Moise. Și a zis Dumnezeu către Moise : Coborîndu-te, mărturisește poporului, să nu se apropie de Dumnezeu ca să-L vadă și să cadă mulțime dintre ei. Și preoții care se apropie de Dumnezeu să se sfințească, ca nu cumva să se depărteze de la ei Domnul» (Ieș. 19, 20—22). Se coboară pe munte Dumnezeu Cel mai presus de toate; apoi chemat, urcă Moise. Căci nu se întîmplă să se poată ridica cineva la înălțimile adevăratei vederi a lui Dumnezeu, dacă nu s-a coborît mai înții Dumnezeu Însuși și nu S-a făcut în așa fel ca să fie accesibil minților noastre. Și numai chemîndu-ne El, urcăm spre vîrfurile suprafiresc și ridicat peste toate, adică spre cunoștința adevărată. Iar aceasta o va face Hristos, descoperîndu-ne nouă pe Tatăl și Dumnezeu ²⁴⁷.

Dar de munte nu se vor apropia cei din mulțime. Căci harul cunoștinței celei preainalte rămîne inaccesibil celor mulți. El e accesibil numai celor ce pot străbate la ea, mai bine zis celor ce au fost chemați la aceasta de Dumnezeu, cum a fost Moise. Dacă deci este cineva slujitor credincios și devotat în casa lui Dumnezeu, va fi și el ales ca acela și în stare să fie aproape de Dumnezeu, prin petrecerea lui în sfințenie și cunoștință. Vom fi astfel împreună cu El, care zice : «Iar tu stai aici cu Mine» (Deut. 5, 31).

Și poruncește ca cei încununați cu preoția să se curățească, zicînd : «ca nu cumva să se depărteze de la ei Domnul». Căci e grea slujba preoției și nu departe de primejdii, ba dimpotrivă, foarte aproape, dacă lipsește neprihănirea vieții. Pentru că cei ce slujesc Atotsfîntului Dumnezeu, se cuvine să fie sfinți. De aceea zice : «Și a grăit Domnul lui Moise : Mergi, coboară și te suie tu și Aaron cu tine. Iar preoții și poporul să nu fie siliți să urce la Dumnezeu, ca nu cumva să piardă din ei Domnul» (Ieș. 19, 24). Se suie Moise, dar nu fără Aaron, care era chipul (tipul) lui Hristos. Căci legea e cinstită în Hristos, și prin El e sfîntă și aproape de Dumnezeu și cu Dumnezeu (Evr. 3, 5—6). Căci și ea vestește, după Scripturi, pe Arhiereul și Apostolul mărturisirii noastre. Deci legea a fost adusă aproape de

²⁴⁷. La orice înălțime ni s-ar descoperi Dumnezeu, înălțimea aceasta reprezintă o treaptă coborîtă a Sa la putința omului de a-L cunoaște. În Sine Însuși e mai presus de orice înălțime la care s-ar fi ridicat cunoștința noastră. Dumnezeu este mai presus de orice munte pe care se poate ridica omul. De altfel și lucrurile în starea în care le cunoaștem. Nu le cunoaștem în ele înseși (Ding un sich). E o stare în care punem ceva din noi.

Hristos, prin înțelegerea (contemplarea) ei în duh. Căci a auzit Moise: «Suiete tu și Aaron». «Deci cele ce Dumnezeu le-a împreunat, omul să nu le despartă» (Marcu 10, 9), desfăcând legea de contemplarea ei în Hristos. Căci prin aceasta ea rămîne și nu e văzută numai ca umbră și nu în adevărul ei.

S-a interzis apoi urcarea pe munte atît poporului, cît și tagmei sfințite. Căci nu s-a îngăduit de Dumnezeu nici celor călăuziți prin lege, nici celor ce săvîrșeau slujirea în umbre, să pătrundă în dogmele înalte și supreme despre El; ci s-a păstrat mai mult celor îndreptați prin credință și chemați în Hristos la o ascultare și la o cunoștință cu mult mai înaltă decît cea veche. Înălțimea cunoștinței lui Hristos a admirat-o și dumnezeiescul Pavel. Dar și Mîntuitorul Însuși va mărturisi, spunînd deschis despre noi și despre cei din singele lui Israel: «Vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției cerurilor, iar acelora nu li s-a dat» (Matei, 13, 11). Iar despre Iudei: «Lăsați-i pe ei, sînt orbi, conducători ai orbilor» (Matei 15, 14). Și iarăși a zis celor ce l-au cunoscut pe El: «Fericiți sînt ochii voștri că văd, și urechile voastre că aud» (Matei 13, 16).

Dar după ce Dumnezeul tuturor a isprăvit cuvintele despre acestea, începe să poruncească și să dea legile pentru toate cele bune. Astfel zice: «Eu, Domnul Dumnezeuul tău, care te-am scos pe tine din pămîntul Egiptului, din casa robiei; să nu-ți fie ție alți dumnezei afară de Mine» (Lev. 11, 45; Ieș. 20, 3). A făcut un început convenit legilor, spunînd că El este Cel ce a făcut minunile în Egipt, Cel ce a ridicat, cum se cuvine să spunem, toată zidirea împotriva nebuniei celor ce o stăpîneau, prin ploi și grindină, prin prefacerea stihilor, prin aducerea unei morți nemiloase peste cei întii născuți, prin revărsarea unui întuneric de trei zile; Cel ce le-a dăruit celor ce au voit, puterea să treacă prin mijlocul valurilor și a sfărîmat fără greutate pe cei potrivnici. Căci cei ce aveau să ia jugul poruncii dumnezeiești, trebuiau să știe cît de mare e puterea Dătătorului de lege și cît de primedios pentru ei este să supere pe Cel ce poate să le facă toate cu ușurință.

PALADIE: Bine și dumnezeiește a gîndit Dătătorul de lege. Căci totdeauna frica îl constrînge pe cel neînfrînat și greu de condus și-l face ca pe un mînz dus de frîu.

CHIRIL: Drept ai spus. După ce oprește deci închinarea la zei străini și alcătuirea vreunei asemănări sau înfățișări de idol și prescrie pedepsele cele mai aspre pentru cutezanța de-a dărui numele Dumnezeirii statuilor produse prin meșteșug: «Nu vei lua, zice, numele

Domnului Dumnezeuului tău în deșert, că nu va cruța Domnul pe cel ce ia numele Său în deșert» (Ieș. 20, 7), rînduiește cele cuvenite vieții omenesti și stabilește ca îndreptar spre tot ceea ce e drept, legea pentru viața tuturor. Și ne scoate din toate păcatele, întrucît ne vestește înainte de toate timpul dreptății în Hristos, în Care va avea loc răscumpărarea atotdesăvîrșită, nimicirea răutății, restabilirea în starea de la început și înnoirea vieții în sfințenie și în iubire de Dumnezeu. Astfel zice: «Adu-ți aminte de ziua Sîmbetei ca să o sfințești pe ea. Șase zile să lucrezi și să faci toate lucrurile tale, iar ziua a șaptea, Sîmbăta, este spre odihnă Domnului Dumnezeuului tău. Să nu faci în ea nici un lucru, tu și fiul tău și fiica ta, sluga ta și slujnica ta, boul tău și asinul tău, dobitocul tău și străinul ce locuiește la tine. Căci în șase zile a făcut Domnul cerul și pămîntul și marea și toate cele ce sînt în ele. Și s-a odihnit în ziua a șaptea. Pentru aceea a binecuvîntat Domnul ziua a șaptea și a sînșit-o pe ea» (Ieș. 20, 10—11).

PALADIE: Și ce înseamnă aceasta? Căci nu înțeleg clar. În ce chip vom sfinți ziua Sîmbetei?

CHIRIL: Voiești să spunem puține lucruri despre Sîmbătă și despre odihna ce trebuie să o păzim în ea? În felul acesta se vor face foarte limpezi cele poruncite nouă de Dumnezeu.

PALADIE: Fără indoială.

CHIRIL: Sîmbăta, Paladie, fiind ultima zi din săptămîină, înseamnă, socotesc, timpul venirii Mîntuitorului nostru, Care S-a arătat la sfîrșitul și la apusul veacului prezent și ni S-a făcut nouă început și ușă și cale spre spălarea păcatelor, spre libertate și spre iertare, spre nesticăciune și viață și spre nădejdea viitoare²⁴⁸. Învățătura Sfintei Scripturi ne dă să înțelegem în multe feluri odihna spirituală (sabatismul spiritual) în Hristos. Odată înfățișează prin ea ieșirea din păcate și hotărăște pedeapsa aspră și neînduplecată a păcătoșului; altă dată înfățișează prin ea ca printr-un chip, răscumpărarea și iertarea spre o viață de libertate și pregătire pentru veacul viitor.

PALADIE: Explică aceasta. Căci aș fi tare bucuros să știu.

CHIRIL: Prin credința în Hristos, serbăm duhovnicește sîmbăta, deoarece am isprăvit cu grijile din această lume, ne-am odihnit de umblarea deșartă încoace și încolo, ne-am înstrăinat de patimi și scu-

248. Cînd e înțeleasă în Duh, legea devine străvezie pentru Hristos. Sau dacă îl cunoaștem pe Hristos, legea își pierde opacitatea. Nu mai rămîne la litera ei. Umbra se ridică de pe adevărul ei, sau se subțiază.

turînd jugul păcatului, sîntem lăsați spre o sfințire liberă²⁴⁹. De aceea zice dumnezeiescul Pavel despre cei ce n-au crezut încă: «Și împotriva cărora a ținut mînie patruzeci de ani? Nu împotriva celor ce n-au crezut, ale căror leșuri au căzut în pustie? Și cărora S-a jurat că nu vor intra în odihna Sa, dacă nu celor ce nu au crezut? Și vedem că n-au putut să intre din pricina necredinței. Să ne temem, deci, ca nu cumva, după ce ni s-a dat făgăduința de-a intra în odihna Lui, să se vadă vreunul dintre voi că întîrzie» (Evr. 3, 17—19; 4, 1). Și după altele: «Așadar, s-a lăsat altă sărbătoare de odihnă (sabatism) poporului lui Dumnezeu» (Evr. 4, 9).

Dacă sabbatismul ar însemna numai a nu lucra Sîmbăta, ar fi drept să ne întrebăm cum de n-a intrat Israil în odihnă, odată ce a păzit Sîmbăta fără lucru? Deci acesta a fost numai un chip (tip) al odihnei în Hristos și al ieșirii din păcate a celui îndreptat din credință²⁵⁰. Astfel Dumnezeu a poruncit ca cel ce strînge lemne Sîmbăta să fie omorît cu pietre. Dar pedeapsa aceasta era închipuirea unei pedepse spirituale (inteligibile), necesare. Oare un lemn odrăslit din rădăcina lui, dacă e smuls și prin aceasta se și usucă, nu e un simbol al stării de moarte? Și oare, pe lingă aceasta, nu este el hrană focului?

PALADIE: Adevărat.

CHIRIL: Dar această stare nu este decît cea proprie păcatului cel atotchinuitor. El arată starea de moarte și e o hrană netrebnică a

249. În Vechiul Testament Sîmbăta, ziua a șaptea, ca zi de odihnă, era întemeiată pe faptul că Dumnezeu însuși s-a oprit după cele șase zile de creare a celor șase trepte ale lumii. Prin aceasta se arată că, creația nu e un proces interminabil, căci în acest caz ea ar fi o manifestare a lui Dumnezeu din veci și pînă în veci, deci una în esență cu El. Se arată că creația lumii e un act liber al lui Dumnezeu, avînd un început și un sfîrșit. Deci cinstirea Sîmbetei prin odihnă însemna o ridicare a gîndului la Dumnezeu deosebit de lume, din grijile dedicate lumii. Dar Sf. Chiril exprimă pe de o parte corect acest sens al odihnei de Sîmbăta ca oprire de la grijile lumești, pe de altă parte merge mai departe declarînd aceste griji ca păcate. Deci porunca odihnei de Sîmbăta închipuiește și porunca opririi de la păcate. Apoi iertarea de ele și de pedepsele aduse de ele și nădejdea vieții viitoare, eliberată de stricăciune prin Hristos, care ne-a venit la sfîrșitul viețuirii în forma pămîntească sau ne este anunțată sfîrșitul ei și începutul vieții viitoare întru nescricăciune. Ca sfîrșit al vieții păcătoase, e viața eliberată de patimi. Ca avînt al vieții viitoare, ea ne deschide perspectiva eshatologică. Deci Sîmbăta ne arată nu numai că lumea aceasta are un început și un sfîrșit, ci și că noi sîntem chemați la o viață veșnică, deosebită de viața în lumea aceasta. Noi creștinii ne ridicăm prin odihna de Duminică cu atît mai mult mai presus de lume. La fel în orice sărbătoare. Acesta e «duhul sărbătorii» creștine. Această tradiție în planul eshatologic o trăim în Sf. Liturghie. Păcatul pune un jug, asupra noastră. Odată săvîrșit ne mîină la repetarea lui. E greu să i ne opunem. Iar libertatea adevărată e una cu sfințenia. Sfințul e cel mai stăpîn pe sine. Libertatea de sub puterea lumii, e Sîmbăta spirituală cu trecerea în eshatologic.

250. Aici Sf. Chiril spune direct că odihna de Sîmbăta poruncită evreilor era numai un chip pentru eliberarea de sub muncile impuse de păcat, eliberare adusă de Hristos.

flăcării neîmblinzite care mistuie pe cei ce-l iubesc ²⁵¹. Cînd, deci, unii se țin, în timpul cînd trebuie să se oprească de la fapte moarte și neroditoare, și părăsind virtutea se hotărăsc să iubească cele prin care își atrag pedepse și flăcări în veac, vor suporta, după cuviință, osînda morții pentru că deși nu le e îngăduit să viețuiască în moleșală, înaintează de bună voie spre necesitatea de a fi pedepsiți.

Să intrăm deci cei ce am crezut în odihnă, după cuvîntul fericitului Pavel (Evr. 4, 3). Căci Dumnezeu ceartă pe cei ce strîmbă prin păcatul față de chip (tip) frumusețea adevărului. Pentru că zice: *«Mergi și stai în porțile fiilor care ies; și în toate porțile Ierusalimului. Și zi către ei: Ascultați cuvîntul Domnului, împărați ai Iudeii și toată Iudeea și tot Ierusalimul și cei ce intrați prin porțile acestea. Acestea zice Domnul: Păziți-vă sufletele voastre și nu ridicați poveri în ziua Sîmbetei și nu faceți nici un lucru și nu ieșiți prin porțile Ierusalimului și nu scoateți poveri din casele voastre în ziua Sîmbetei. Căci așa am poruncit părinților voștri, dar nu M-au ascultat și nu și-au plecat urechea lor, ci și-au învîrtoșat grumazul lor mai mult decît părinții lor, ca să nu audă și ca să nu primească călăuzire»* (Ier. 17, 19 ș. u.). Deci le-a poruncit nu numai să se oprească Sîmbăta de la orice păcat, ci și să nu-și scoată poveri și să nu iasă în afara porților Ierusalimului ²⁵².

PALADIE: Dar care e înțelesul acestora?

CHIRIL: E unul spiritual (inteligibil) și duhovnicesc, mai presus de chipuri (tipuri) și mai bun decît umbra veche. Pentru că poruncește ca cei ce se odihnesc (sabatizează) în Hristos, să se oprească de la orice lucru care e îndreptat și privește spre păcat și să nu pună pe umeri nici o povară. Căci cum n-ar fi un lucru cu totul prostesc ca cei ce au lepădat prin credință povara cu adevărat greu de purtat a păcatului, să se încarce iarăși cu ea și să voiască a se pleca iarăși sub jugul viciului? Și a ședeă înlăuntrul porților Ierusa-

251. Păcatul e *starea de moarte*, pentru că e o stare de nesimțire. *Cel ce face rău altuia, cel ce nu știe decît să mîncîce și să se îmbete și să destrîneze*, e un nesimțit. Îi folosește pe alții ca pe niște obiecte, fără nici o grijă de suferința lor prezentă și viitoare.

252. Pe de o parte lucrarea în ziua Sîmbetei însemnînd lucrarea păcatului, se cere oprirea de la el. Pe de alta, lucrarea păcatului e semnul unei slăbiri a efortului de-a se reține de la păcat. De aceea, după ce înainte s-a cerut să nu se lucreze Sîmbăta (să nu se adune fapte păcătoase, sau lemne uscate), aici se arată pedepsirea celor moleștiți. Căci faptele păcătoase sînt fapte de oameni morți spiritual, fapte care nu rodesc nici un bine, nu dau nici un avînt spre bine, ei paralizază voința de bine a oamenilor; sînt fapte ce se săvîrșesc de cei ce nu pun nici un efort în a săvîrși binele și în a se înfrîna de atracțiile care-l duc mai mult fără voie spre plăceri, uri, invidii, birfeli, manifestări de dispreț a semenilor. Ilimului, inchipuiește a nu ne despărți de sfînta cetate și a nu îngădui

limului, închipuiește a nu ne despărți de sfânta cetate și a nu îngădui să fim scoși afară și a ne rostogoli din ea, prin abaterea spre altceva. Iar prin sfânta cetate să înțelegi Biserica. Căci unii, după ce au fost luminați prin credința în Hristos și au lepădat povara urită a păcatului, și au ajuns înlăuntrul sfintelor porți ale casei lui Dumnezeu, au fost atrași la apostazie. Și cu toate că aceasta nu e una fățișă, totuși au ieșit din sfânta poartă, cinstind obiceiurile idolești. Drept aceea, Dumnezeu a poruncit ca cei ce se odihnesc (sabatizează) spiritual (inteligibil), să șadă înaintea porților, chipul (tipul) arătând statornicia și neslăbirea și trebuința de-a nu aluneca nicidecum din credincioșia față de El. Iar că Biserica e o cetate a lui Dumnezeu, o spune și David, zicând: «*Lucruri slăvite s-au grăit despre tine, cetatea lui Dumnezeu*» (Ps. 86, 3). Dar și Însuși Mîntuitorul ne va încredința, zicînd: «*Aici voi locui, pentru că am ales-o pe ea*» (Ps. 131, 15).

PALADIE: Așadar, Sîmbăta ne vom opri, după voința Celui ce a dat legea, de la orice lucru.

CHIRIL: Nu simplu de la oricare, Paladie. Căci oprirea de la a cugeta și a face cele care plac lui Dumnezeu și aduc un folos mare, nu învrednicește de laudă. De aceea nu în zadar a adăugat, socotesc, Sfînta Scriptură, că ziua Sîmbetei trebuie să fie sfințită de noi. «*Adu-ți aminte, zice, de ziua Sîmbetei ca să o sfințești pe ea*». Iar aceasta o vom face după cuviință, de ne vom arăta sîrguitori în faptele sfinte, ținînd odihna în mod spiritual (sabatizînd inteligibil). Chipul vădit al acestui lucru s-a arătat în aceea că preoții rămîneau Sîmbăta în templu și săvîrșeau fără prihană cele sfinte și aduceau jertfe și junghiau oi și împlineau neîmpiedicați toate cele spre slava lui Dumnezeu. Căci oare nu aceasta a opus-o Iisus muștrărilor Iudeilor, cînd i-au învinuit că nesocotește legea vindicînd pe slăbănog Sîmbăta? ²⁵³

PALADIE: Mi-aduc aminte.

CHIRIL: Dar Sîmbăta se face și tăierea împrejur a omului, după cuvîntul Mîntuitorului, fără ca legea să pedepsească aceasta. Deci chi-

²⁵³ Nu numai în oprirea de la grijile și plăcerile lumești constă odihna de Sîmbătă, ci în împlinirea celor plăcute lui Dumnezeu: în a-i aduce jertfa rugăciunilor, dar și a faptelor noastre bune. Căci ființa noastră nu trebuie să se golească simplu de orice conținut, ci să se îndrepte întregă spre Dumnezeu și spre ajutoarea semenilor noștri, plăcută Lui. Să ne întîlnim prin toate cu Dumnezeu, Care vrea să ne ridice din cele lumești în El, dar să ne ridice împreună cu lumea. Căci și Dumnezeu oprindu-Se de la crearea lumii, nu a desființat-o, ci a trecut la ridicarea ei în Sine. Dacă în Dumnezeu în Care ne ridicăm ca să ne odîhnim e Hristos, nu trebuie să uităm că, în calitatea de Om pe care a primit-o, Dumnezeu a ridicat în Sine lumea întregă, sau a intrat în relația cea mai intimă cu ea, dar prin aceasta a îndumnezeit-o. Deci întîlnindu-L pe El, întîlnim lumea la acest nivel, sau trebuie să imităm relațiile lui Dumnezeu cu lumea după intruparea Lui.

pul (tipul) vestește și mărturisește limpede că celor ce se odihnesc (sabatizează) în Hristos, adică se opresc de la păcat și se sfințesc prin credință, li se cuvine, pe drept cuvânt, *tăierea împrejur în duh*, care se face în ziua a opta, adică în ziua învierii. Căci în aceasta s-a sculat Hristos. Iar după ce a înviat, surpînd stăpînirea morții, a pecetluit îndată, prin Sfîntul Duh, pe ucenicii Lui. Și aceasta este tăierea împrejur în duh. Căci a suflat asupra lor, zicînd: «Luați Duh Sfînt» (Ioan 20, 22)²⁵⁴. Iar nu spune și Pavel că așa se face tăierea împrejur spirituală? Căci afirmă că cei ce au crezut, au trebuit să fie tăiați împrejur cu o tăiere nefăcută de mîna (Colos. 2, 11). Dar adaugă că odihnindu-ne (sabatizînd spiritual), pe drept cuvînt, nu ne oprim de la cele ce tîm de bărbăția duhovnicească, de la a zdrobi pe vrăjmași și de la a birui în Hristos pe cei ce ni se împotrivesc. Și ca icoană îți aduce iarăși pe vechiul Iisus, care a cucerit împreună cu Israeliții, Ierihonul în ziua a șaptea, adică Sîmbăta.

PALADIE: Așadar, precum se vede, Sîmbăta ne aduce numai oprirea de la faptele răutății și ale păcatelor, dacă avem în vedere adevărul schițat în vechile chipuri (tipuri).

CHIRIL: Așa zic. Dar și în alt mod, ea indică foarte clar taina lui Hristos.

PALADIE: În ce mod?

CHIRIL: A mai zis legea: «*De vei cumpăra rob evreu, șase ani să slujească ție, iar în al șaptelea an va pleca slobod*» (Ieș. 21, 2). Iar în «A doua lege», zice iarăși: «*Iar de se va vinde ție fratele tău evreu sau evreică șase ani va sluji ție, iar în al șaptelea an îl vei lăsa slobod de la tine. Și cînd îl vei slobozi pe el de la tine, nu-l vei slobozi pe el deșert. Să-i dai lui merinde din oile tale și din grîul tău și din teascul tău; precum te-a binecuvîntat pe tine Domnul Dumnezeu tău, să-i dai lui*» (5, 12—14). Aceasta însemna ca toată vremea, dinainte de venirea Mîntuitorului nostru, Israil era strîmtorat de duhul robiei, înjugat sub legea care pedepsea. Dar cînd în timpurile

254. Tăierea împrejur ca chip al depărtării tendințelor spre păcat se făcea Sîmbăta. Dar tăierea împrejur reală a păcatelor de la ființa noastră, care e tăierea în chip, se face după aceea, adică în ziua a opta, sau Duminica. În ea începe o nouă creație, care însă e în legătură cu cea de la început, deci urmează Sîmbetei în care Dumnezeu s-a oprit de la creația dintîi. Creația cea nouă nu e decît creația de la început înviată din moarte, dar nu cum a ajuns prin uscăciunea morții, ci la plenitudinea vieții în Dumnezeu. Căci îndată ce a început ridicarea ei în Hristos, din El iradiază peste Apostoli, care reprezintă creația neîncadrată în ipostasul Cuvîntului, dar cu care El a intrat prin firea creată în legătură, Duhul Sfînt vine din Hristos peste firea creată în alte persoane, nu deodată cu coborîrea Lui în firea creată în ipostasul lui Hristos, ci după aceea, tocmai pentru a arăta că ea e trăită în persoane neconfundate cu Hristos. Hristos deși e om, își păstrează locul prim, locul de izvor între oamenii înnoiți, fiindcă e și Dumnezeu.

din urmă ale veacului (căci Sîmbăta ni s-a dat și ca chip al acestora), a răsărit Emanuil, a fost alungat duhul robiei. Și nedînd nimic Stăpînului, au fost chemați la libertate și răscumpărare, la slava înfierii. Căci cei ce au crezut, s-au îndreptat, după Scripturi, nu din faptele legii, ci din credință. Și aceasta este : «Va pleca slobod în dar».

Dar «cînd îl vei slobozi pe el, zice, nu-l vei slobozi deșert. Să-i dai lui merinde din oile tale, din grîul tău și din teascul tău». Vezi cum strălucește limpede în acestea înțelesul tainei lui Hristos? Căci am fost răscumpărați și Mîntuitorul nostru al tuturor ne-a lăsat liberi în dar ^{254b}. Pentru că nu din faptele dreptății, pe care le-am făcut noi, ci pentru că după marea milă a Lui, după cum s-a scris (Ps. 50), ne-am împărtășit de o bunătate așa de suprafirească... Iar lăsîndu-ne liberi, adică izbăvindu-ne de păcate și înfrumusețîndu-ne cu harul înfierii, ni s-a adăugat, ca merinde bună, pe Sine Însuși, ca jertfă neprihănită și ca oaie dusă spre junghiere pentru noi, dăruindu-ne puțința să ne împărtășim de binecuvîntarea de viață făcătoare, adică da Sfîntul Lui trup și sînge. Aceasta socotesc că înseamnă trebuința de-a da merinde din oi, din piine și vin, în anul al șaptelea, adică în Sîmbăta spirituală (inteligibilă) celor chemați la libertate din bunătatea Stăpînului.

Pînă aici e porunca legii. Dar fiindcă Iudeilor căzuți în nepăsare, nu le-a plăcut să păzească cele poruncite, Dumnezeu i-a certat pe cei ce au făcut aceasta. Căci s-a scris : «*Post-a cuvîntul Domnului către Ieremia, zicînd : Așa a grăit Domnul Dumnezeu al lui Israil, zicînd : Pus-am legămînt cu părinții voștri în ziua în care i-am scos pe ei din pămîntul Egiptului, din casa robiei, zicînd : Cînd se vor împlini șase ani, vei lăsa pe fratele tău evreu, care ți se va vinde ție și ți-a fost slugă șase ani ; și-l vei lăsa pe el slobod. Și n-au ascultat de Mine și nu și-au plecat urechea lor. Și s-au întors astăzi să facă ceea ce e drept înaintea ochilor Mei, să vestească fiecare slobozirea apropiului său. Și au încheiat legămînt în fața Mea în casa Mea, în care s-a chemat numele Meu. Și v-ați întors și ați pîngărit legămîntul Meu și ați întors fiecare pe sluga sa și fiecare pe slujnica sa, pe care i-ați lăsat slobozi cu sufletul lor, ca să vă fie vouă slugi și slujnice» (Ier. 36, 13—16).*

254 b. Dumnezeu făcînd pe Fiul Său nu ne-a dezrobot numai din robia legii, explicabilă prin robia păcatului, pe care ne-am cauzat-o și noi înșine, ci ne-a făcut chiar fii după har. Căci Fiul Său făcut om ne hrănește cu cele ce-și hrănește propriul trup și sînge, sau chiar cu trupul și sîngele Său care s-a hrănit cu acestea ca să se alcătuiască. Ne hrănim astfel și cu El, dar și cu creația asumată în ipostasul Lui, ca proprietatea a Lui.

Vezi că nu suferă să se disprețuiască chipurile (tipurile), mai bine zis, să se batjocorească însuși adevărul, cel acoperit încă în umbre? «Căci nu se mai iau înapoi darurile și chemarea lui Dumnezeu», după cum s-a scris (Rom. 11, 29). Dar Iudeii aducînd înapoi pe cei sloboziți odată și punîndu-i iarăși sub jugul robiei, au luat înapoi ce-au dat și prin aceasta au jignit înțelesul tainei, necinstindu-l măcar că era încă numai în chipuri (tipuri).

PALADIE : Foarte drept ai grăit.

CHIRIL : Iar că ne îndreptăm în dar prin harul cel în Hristos, ne dînd nimic în schimb pentru viața noastră, ba neplătind nici pentru slava libertății, ci cîștigînd acest bun prin bunătatea și iubirea de oameni a Stăpînului, a închipuit-o în «A doua lege», zicînd : «*În anul al șaptelea vei face iertare. Iar rînduiala iertării este aceasta : vei ierta toată datoria, care ți-o datorează ție aproapele tău. Și de la fratele tău nu vei cere ceea ce vei avea la el. Ci vei ierta fratelui tău datoria căci nu va fi întru tine sărac. Că binecuvîntînd, te va binecuvînta pe tine Domnul Dumnezeuul tău, în pămîntul care ți-l dă ție cu sorți să-l moștenești*» (Deut. 15, 1—5). Vezi adevărul fulgerînd în umbre? Căci arată și aici cît se poate de învederat iconomia Mîntuitorului nostru privitoare la noi. Pentru că celor ce au venit lîngă El prin credință și s-au făcut casnici și frați ai Lui prin aceea că s-au împărtășit de Sfîntul Duh și s-au făcut părtași de firea dumnezeiască, le-a iertat datoriile și n-au trebuit să plătească nimic. Căci n-a cerut de la ei suferirea pedepselor pentru neascultare, măcar că erau datori să dea socoteală pentru viața lor dinainte. Iar pe cei încă străini și de alt neam, i-a lăsat sub povara datoriilor, pentru necredința lor și pentru faptul că s-au ținut cît mai departe de familiaritatea cu El, și i-a supus osîndeii și trebuinței de-a fi pedepsiți, ca pe unii ce au păcatul încă neșters. Astfel a spus celor ce au crezut : «*Iar de veți rămîne în cuvîntul Meu, cu adevărat ucenicii Mei veți fi și veți cunoaște adevărul și adevărul vă va slobozi pe voi*» (Ioan 8, 31—32). Iar celor ce necinstesc învățătura adevărată și evanghelică, le zice : «*Amin, amin zic vouă, de nu veți crede că Eu sînt, în păcatele voastre veți muri*» (Ioan 8, 24). Înțelegi deci că făgăduiește că pe cei apropiați prin credință îi va lăsa liberi, iar de cei depărtați încă și străini și morți în păcate spune că vor plăti judecătorului pedepsele greșelelor lor.

PALADIE : E adevărat.

CHIRIL : Dar odihna de Sîmbăta desemnează într-un mod subțire și desfătarea sfîntă din veacul viitor și împărtășirea de bunătățile cerești.

PALADIE : Explică-mi aceasta. Căci vreau să aflu.

CHIRIL : Bucuros. Dumnezeiescul David cîntă zicînd despre fiii lui Israil și despre Dumnezeu care toate le poate : «*Pîinea cerului le-a dat lor ; pîinea îngerilor a mîncat omul*». El numește aici mana hrană a cerului și a îngerilor, ca ridicîndu-ne mintea noastră mai presus de cele sensibile și văzute, să contemplăm întărirea duhovnicească și dumnezeiască pe care o dă Dumnezeu sufletelor sfinților, făcînd să se sălășluiască în cei ce au primit credința, Dumnezeu Cuvîntul, Care hrănește pe îngeri și dă viață oamenilor. Căci Hristos și-a luat locuința în inimile noastre prin Sfîntul Duh și sîntem hrăniți cu pîinea vie, cea din cer, spre vigoare și tărie duhovnicească. Iar chip (tip) clar și neîndoielnic al acestui lucru e mana ²⁵⁵.

Deci a poruncit legea fiilor lui Israil să o strîngă, dar nu peste ceea ce îi ajunge fiecăruia. Căci s-a scris : «*Iar dimineața, după ce a încetat roua împrejurul taberei, iată pe fața pustiei ceva mărunțel și gruncios, alb ca pojghița, pe pămînt. Văzînd-o fiii lui Israil, au zis unul către altul : Ce este aceasta ? Că nu știau ce este. Și a zis Moise către ei : Aceasta este pîinea pe care v-a dat-o vouă Domnul să o mîncăți. Acesta este cuvîntul pe care l-a poruncit Domnul : Strîngeți din ea fiecare cît îi trebuie, o măsură după capete, după numărul sufletelor voastre ; fiecare strîngeți împreună cu casnicii voștri*» (Ieș. 16, 13—16). Apoi, după altele, zice iarăși : «*Și a fost în ziua a șasea, au strîns cele de trebuință îndoite, cîte două măsuri pentru fiecare. Și au intrat toate căpeteniile adunării și au vestit lui Moise. Și a zis Moise către ei : Acesta este cuvîntul pe care l-a grăit Domnul : Sîmbătă este odihna Domnului, mîine ; oricîte veți vrea a coace, coaceți și oricîte veți vrea a fierbe, fierbeți. Și tot ce prisosește lăsați-o vouă rămășiță pentru dimineață*» (Ieș. 16, 22—23). Apoi Moise, tilcuitarul celor dumnezeiești, explicîndu-le această lege, îndată a adăugat : «*Mîncăți astăzi. Căci Sîmbăta Domnului este astăzi. Nu veți afla de aceasta astăzi în cîmp. Șase zile veți aduna, iar ziua a șaptea este Sîmbătă. Nu va fi din ea în această zi*». (Ieș. 16, 25—27).

Oare nici după acestea nu-ți este limpede, Paladie, că a nu lucra Sîmbăta și a aduna ceea ce s-a primit în cămară, apoi că nici mana din cer nu se dă mereu, ci trebuie folosită spre desfătare și hrană, mana primită înainte, e o pregătire și o închipuire clară a vieții ce va fi în

255. Dumnezeu Cuvîntul e pîinea cerului și a îngerilor, căci din El vine toată puterea de viață și toate înțelesurile cu care se hrănesc mințile îngerilor și ale noastre. Venirea ei din cer s-a arătat în timpul călătoriei lui Israil prin pustie sub chipul manei.

veacul viitor? ²⁵⁶. Căci, odihnindu-se (sabatizînd) în Hristos și ajungînd la încetarea totală a păcatului, ne vom desfăta de bunătățile de sus fiind înlăturată orice osteneală, aflînd cu îmbelșugare, fără sudori, tot ce ne este de folos.

PALADIE : Adevărat este cuvîntul. Viața de acolo a sfinților se va bucura de toate bunătățile ce-i vor sta pregătite și la îndemină. Să spunem și noi fiecărui sfînt : «*Ostenelile rodurilor tale vei mânca*» (Ps. 127, 2).

CHIRIL : Deci redevenind la început și întorcînd oarecum cuvîntul înapoi, vom spune că legea îndreptîndu-ne atenția, după cuviință, spre Dumnezeu Cel Unul prin fire și cu adevărat, nu ne-a îngăduit să ignorăm nici pe Cuvîntul împreună existent, născut din El și în El. Căci după ce a poruncit mai întii, zicînd : «*Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot cugetul tău și din toată puterea ta*» și : «*Să nu-ți fie ție alți dumnezei afară de Mine*, a adăugat : «*Adu-ți aminte de ziua Sîmbetei*». Căci aceasta este cărarea bună și necesară și calea bunului meșteșug dumnezeiesc, care aduce cel mai desăvîrșit folos celor ce învață cele ce se cuvine să le știe. Astfel Mîntuitorul a spus către Tatăl din cer și Dumnezeu : «*Aceasta este viața de veci, ca să te cunoască pe Tine, adevăratul Dumnezeu și pe Iisus Hristos pe care l-ai trimis*» (Ioan 17, 3). Căci cuvîntul despre Fiul însoțește în mod necesar cuvîntul despre Tatăl și cunoștința despre amîndoi este nedespărțită. De aceea pe Iudeii, care s-au rătăcit de la adevăr, pentru că nu primeau pe Fiul, dar socoteau că ei cunoșc pe Dumnezeu, Mîntuitorul i-a certat zicînd : «*Nici pe Mine nu Mă știți, nici pe Tatăl Meu. Dacă M-ați fi știut pe Mine, și pe Tatăl Meu l-ați fi știut*» (Ioan 14, 17). Căci cunoștința despre fiecare din ei se referă la amîndoi.

Așadar, după ce a pus mai întii ca o temelie necesară cunoștința dreaptă despre Dumnezeu și le-a înrădăcinat știința despre Dătătorul legii, coboară la cele omenești și înfățișează îndată ca vecin și unit cu respectul față de Dumnezeu, pe cel față de tată și de mamă, prin care am fost aduși, la porunca lui Dumnezeu, la ființă și existență, ținînd, așa zicînd, al doilea loc după Creatorul. Căci firea modelează în sine pe cel ce se naște prin porunca dumnezeiască, printr-o lucrare neînvățată, imitînd slava Creatorului. Și precum Dumnezeu e începutul și obîrșia tuturor, ca Făcător și Creator, așa și fiecare dintre cei ridicați la știința de născători este ca o rădăcină a nașterii copilului ca năs-

256. Trebuie să adunăm azi mana, sau plinea cerească, pentru a ne fi de folos în veacul viitor. Primirea cuvîntului dumnezeiesc, osteneala facerii de bine din viața aceasta ne este de folos atît pentru ea, cît și pentru viața viitoare.

cut din sine și ca un izvor al trecerii lui în existență. Așadar, slujba tatălui și a mamei spre aducerea la existență a tuturor celor de pe pământ este un chip (tip) al Creatorului tuturor²⁵⁷.

De aceea legea a poruncit să li se dea lor o cinste mai aleasă decât altora, nelipsindu-i de răsplată pe cei ce s-au hotărât să-i cinstească și neeliberându-i de pedeapsă pe cei ce nu vor să facă aceasta. Căci purtarea cuviincioasă și respectuoasă o încununează cu cinstiri, iar pe cea care nu e astfel, o pedepsește cu relele cele mai mari. «Cinstește zice, pe tatăl tău, ca să-ți fie ție bine și să-ți fie viața lungă pe pământ» (Ieș. 20, 12). Deci legea făgăduind celor ce voiesc să-i cinstească pe părinți, ca pe o cunună și răsplată aleasă, viața și ani lungi, iar celor îngîmfați și necinstitori, moartea, a pus peste ei ca un pedagog frica spre a-i ține în ceea ce-i drept. Căci a spus iarăși: «Cine lovește pe tatăl și pe mama lui, cu moarte să moară» (Ieș. 21, 15). Observă că tot felul de păcat față de ei îl pedepsește în aceeași măsură. Din aceasta se vede iarăși limpede că drepturile părinților le-a pus în vecinătate nemijlocită cu cele ale lui Dumnezeu. Căci precum păcatul limbii împotriva lui Dumnezeu se pedepsește cu moartea și cu urgiile cele mai mari, așa și cel împotriva părinților. Fiindcă cine a disprețuit porunca dumnezeiască și cine a nesocotit legea ca pedagog, va fi ucis fără milă. Dar legea dumnezeiască poruncește că cine nesocotește îndemnul tatălui și ale mamei, să fie ucis cu pietre. Căci s-a spus în «A doua lege»: *«Iar de va avea cineva un fiu neascultător și îndărătnic, care nu ascultă de glasul tatălui său și de glasul mamei lui, și ei îl vor certa și el nu va asculta, luîndu-l pe el tatăl lui și mama lui, să-l ducă înaintea bătrînilor cetății și la poarta localității. Și vor spune bărbaților cetății, zicînd: Fiul nostru acesta este neascultător și este îndărătnic și nu ascultă de glasul nostru, petrecînd în ospețe și beții. Și-l vor ucide pe el bărbații cetății cu pietre. Și veți desființa pe cel rău dintre voi și ceilalți auzind, se vor teme»* (Deut. 21, 18—19). Deci mai

257. E de remarcat că Sf. Chiril vede în odihna de Sîmbătă ca un chip al fericirii în viața dumnezeiască, o indicare a precizării învățaturii despre Dumnezeu Cel Unul în ființă ca Dumnezeu Cel întreit în Persoane. Căci nu te poți odihni în iubirea lui Dumnezeu dacă El nu este iubire, deci Treime de Persoane. Dar și mai clar vede Sf. Chiril chipul Treimii imprimat în puterea de naștere a firii, prin care oamenii sînt tați și fii. Lumea nu este o creație fără un anumit sens. Puterea lui Dumnezeu nu se arată în aducerea simplă la existență a ceva, ci în aducerea la existență a unei lumi în care se imprimă ceea ce e propriu Lui. De aceea este imprimată și în ea pornirea spre naștere. Firea omenească e și ea, dacă nu rădăcina ultimă a unor persoane și izvorul ultim al lor, «ca o rădăcină și ca un izvor». De aceea a cerut legea după credința în Dumnezeu Cel unul, cinstirea părinților, ca chip al lui Dumnezeu în calitate de născător al unui fiu.

e îngăduit să ne îndoim că cinstirea tatălui și a mamei urmează îndată după cinstirea lui Dumnezeu ?

PALADIE : Nicidecum. Căci la datoria de a-i cinsti ne îndeamnă și ceea ce s-a spus în chip înțelept de Dumnezeu : «*Adu-ți aminte că prin ei te-ai născut*» (Eccl. 7, 30). Iar patriarhul Iacob spune precum se cuvine : «*De nu era teama de tatăl meu Isaac în mine*» (Fac. 31, 42).

CHIRIL : Dar spune-mi, zicînd că prin ei ne-am născut, nu arată limpede că sînt chip al Creatorului și al Celui ce cheamă cele ce nu sînt la existență ? Iar zicînd că trebuie să fie cinstiți cu frică din partea noastră, nu i-a îmbrăcat cu demnitatea Stăpînului ?

PALADIE : Fără îndoială. De aceea și blestemă pe unii proverbul zicînd : «*Ochiul care rîde de tatăl și necinstește bătrînețea mamei, să-l scobească corbii din văi*» (Prov. 30, 17). Dar lămurește-mă, în ce înțeles trebuie să socotim că s-a spus în chip înțelept de către Hristos, Mîntuitorului nostru al tuturor : «*Cel ce iubește pe tatăl său ori pe mama sa mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine*» (Matei 10, 37). Ba unii aduc aminte și de aceea că ucenicului care se ruga să-l lase să meargă să îngroape pe tatăl și să-i îngrijească bătrînețea, îi spune : «*Urmează Mie și lasă pe morții să-și îngroape pe morții lor*» (Matei 8, 22).

CHIRIL : Dar ce este de neînțeles în acestea ? După părerea mea, nu e nimic greu, ci înțelesul cuvintelor de față e simplu și ușor de prins celor ce voiesc să cugete drept.

PALADIE : Totuși, mi se pare că acest cuvînt nu scapă cu totul de bănuială. Căci pare să ne oprească de la respectul față de părinți.

CHIRIL : Să fim departe de o asemenea bănuială, omule, și de astfel de gînduri întinate. Căci cuvîntul Mîntuitorului nu ne oprește de la respectul față de părinți, ci ne învață să socotim respectul față de Dumnezeu ca ținînd locul întii și mai înalt. Dar aceasta a spus-o cuvîntul nostru, numînd respectul acesta față de părinți, în toate privințele, al doilea față de cel convenit lui Dumnezeu. Această ordine a păstrat-o și Hristos, nefăcîndu-le vreo vină celor ce voiesc să iubească pe părinți și neîmpovărîndu-i cu vreo osîndă pe cei ce țin să-i cinstească, ci legiuînd în chip preacuvînit ca cele omenesti să meargă înapoia lui Dumnezeu. De aceea nu zice simplu : «*Cel ce iubește pe tatăl sau pe mama*», ci adaugă : «*mai mult decît pe Mine*». Sau oare nu socotești că iubirea față de Dumnezeu s-a convenit să fie pusă înaintea celei față de oameni ?

PALADIE : Sînt cu totul de aceeași părere.

CHIRIL : Deci cel ce poruncește să fie cinstite și legile firii nu l-a lăsat pe ucenic să plece, ca să nu creadă că trebuie totuși să pună respectul, față de om mai presus de cel față de Dumnezeu, fie acel om chiar tată. Așadar, pune cele ale Sale mai presus de cele ale noastre. Căci Dumnezeu este dincolo și mai presus de toate. Dar arătînd datoria de-a cugeta și zice că cele ale lui Dumnezeu sînt mai înainte și mai înalte, nu lasă din pricina aceasta nicidecum pe cineva să disprețuiască respectul față de părinți. Lucrul acesta li-l socotește ca o vină învățătorilor Iudeilor, zicînd : «Dumnezeu a zis : *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta. Iar voi ziceți : Cel ce zice tatălui său : E dar dumnezeiesc acela în care te-ai fi putut folosi de la mine, acela nu mai trebuie să cinstească pe tatăl său sau pe mama sa. Deci ați desființat porunca lui Dumnezeu pentru datina voastră*» (Matei 15, 3—6) ²⁵⁸.

PALADIE : Dar nu e prea ușor înțelesul acestora. Lămurește, te rog, care este greșeala Fariseilor în privința aceasta ?

CHIRIL : S-a scris în Levitic : «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Grăiește fiilor lui Israil și zi către ei : Omul care va face făgăduință se va prețui sufletul său Domnului. Prețul bărbatului de la douăzeci de ani pînă la șizeci de ani va fi de cincizeci de drahme de argint, cu cumpăna cea sfîntă*». Apoi spunînd cîteva lucruri despre femeie și copii, adaugă iarăși : «*Iar de va fi sărac față de acest preț, va sta înaintea preotului și îl va prețui pe el preotul*» (Lev. 15, 2—3, 8). Cuvîntul e tainic și adînc și îl vom cerceta la vremea cuvenită. Acum să vorbim despre cele nemijlocite. Unii dintre israeliți veneau și doreau să închine lui Dumnezeu sufletele lor, în chip (tip) și în umbră, dar potrivit legii, mărturisind preoților și stătătorilor lingă altar că vor da prețurile cuvenite pentru ele. Dar erau unii care doreau această slavă (căci voiau să fie curățiți și sfințiți și închinați lui Dumnezeu și altele asemenea cu acestea ?), dar din lipsa banilor își tăiau dorința aceasta și aveau în sărăcie o piedică greu de ocolit în calea acestui lucru. Față de cărturari și farisei, care îi îndemneau foarte stăruitor la datoria de-a face aceasta (căci aceștia erau tare iubitori de bani și stăpîniți de pofta cîștigurilor urite), ei se scuzau cu datoria față de părinți, spunînd, pe drept cuvînt, că de-abia pot să-și agonisească lor și aceluia cele îndestulătoare vieții sau să-și procure îmbrăcămintea trebuincioasă. Aceia însă cutezau să-i convingă să nu dea nici o însemnătate acelei datorii, ci să și-o împlinească pe cea către Dumnezeu. Și

258. Nu se poate sustrage cineva de la datoria cinstirii părinților, spunînd că toată cinstirea lui vrea să o adreseze lui Dumnezeu, nici să spună că nu le poate da un lucru de care au trebuință pe motiv că vor să-l dăruiască lui Dumnezeu.

fi învățau că dacă ar veni părinții la ei cerându-le ajutorul obișnuit, să spună tatălui sau mamei : «*E dar, aceea cu care te-ai fi putut folosi de la mine*». Adică prin orice ai primit de la mine, să știi că împruținezi ceea ce e închinat lui Dumnezeu și pui mâna pe bunuri sfinte. Căci m-am dedicat pe mine însumi și m-am făgăduit ca dar lui Dumnezeu. Iar aceia temându-se de pedeapsa ce le-ar veni din pricina sacrilegiului și avînd mare frică de legile privitoare la aceasta, petreceau tînguindu-se și susțineau că evlavia față de Dumnezeu li s-a făcut pricină de foame, învinuind poate și porunca lui Dumnezeu ca una ce i-a lovit de moarte. De aceea zice : «*Ați desființat porunca lui Dumnezeu, pentru datina voastră*». Ei trebuiau să cinstească pe cei ce i-au născut, nu să desființeze legea din pricina evlaviei față de Dumnezeu ²⁵⁹.

Așadar, nici cele convenite lui Dumnezeu nu trebuie să le nesocotim pentru cele omenești, și nu necesar să fim nepăsători nici față de cele omenești pentru Dumnezeu. Ci dînd mai mult partea de frunte a iubirii Începutului tuturor, adică lui Dumnezeu, să dăm îndată, în rîndul al doilea și nemijlocit, și slujitorilor nașterii noastre cinstirile ce li se cuvin cît se poate de mult, gîndindu-ne pe lîngă cele ce le-am spus, și la aceasta.

PALADIE : La ce ?

CHIRIL : Domnul nostru Iisus Hristos arătîndu-ne ca un lucru din cele mai necesare respectul față de părinți, a învrednicit de purtarea de grijă și de prețuire pe Maica Sa. Căci atunci cînd era răstignit pe cinstita cruce și pironit pe lemn, a încredințat pe Sfînta Fecioară ucenicului Său credincios și făcîndu-l pe apostolul iubit îngrijitor al bătrînețelor ei, a zis : «*Femeie, iată fiul tău. Iar ucenicului i-a spus : Iată mama ta. Și din acel ceas a luat-o pe ea ucenicul întru ale sale*». (Ioan 19, 26—27).

PALADIE : Foarte frumos mi se pare cuvîntul despre acest lucru.

CHIRIL : Deci legînd după cuviință pe copiii de părinți și poruncindu-le jugul legii și al datoriei, a legiuit totodată ca și părinții să fie la fel față de copiii, dacă nu vor să se abată de la voia lui Dumnezeu. Preaînțeleptul Pavel poruncind copiilor scurt și direct, să se supună părinților, adaugă : «*Părinților, nu întăriți la minie pe copiii voștri, ci-i creșteți în staturile Domnului*» (Efes. 6, 4). Făcîndu-vă astfel tilcuitoarii celor mai bune învățături îndreptați-i spre viața cea plăcută lui Dumnezeu și potrivită cu legea. Iar legea mergînd pe

259. Dedicarea cuiva lui Dumnezeu nu trebuie să meargă pînă acolo, încît să lase pe părinții neputincioși să moară de foame. Trebuie împăcate amîndouă. Tot lui Dumnezeu îi dăm și cînd dăm oamenilor. Dar pe oameni trebuie să-i iubim atrăgîndu-i și pe ei la cinstirea lui Dumnezeu. Căci așa îi iubim cu adevărat.

ocolite (căci așa obișnuiește să facă), îndeamnă pe părinți să se îngrijească de viața cinstită a copiilor. «Nu vei pîngări, zice, pe fiica ta dînd-o spre curvie, ca pămîntul să nu fie loc de curvie, și să se umple de noi curăția trupurilor înainte de celelalte, ca o pîrgă a viețuirii slinte, pentru că cele trupești sînt intrările strălucirii după duh²⁶⁰, cînd ocolesc spurcăciunea urîță și necinstită».

Deci, părinții trebuie să ne învețe lucrurile cele mai frumoase. Iar dacă învățătorii sînt leneși și nepăsători, ba mai mult, dacă s-au făcut sminteală copiilor, călăuzitori și învățători spre cele urite, vor suporta pedeapsa cea mai grea, ca unii ce-și strică rodurile lor proprii și îi aruncă în gropile pierzaniei, cînd trebuiau să și moară pentru ei²⁶¹. Căci și aceasta o pune firea ca lege părinților. Deci cel ce își oferă celor ce voiesc frica sa spre cea mai vădită urîciune, va fi certat și pedepsit de Judecătorul tuturor cu dreptate, nu numai pentru el singur, ci și pentru toți cei ce s-au rostogolit spre urîciune. Căci înfățișînd o cursă și mreață a morții, i-a atras pe toți spre ea, chiar dacă nu s-au prins toți. Căci nu se are în vedere sfirșitul, ci intenția faptelor întreprinse. Despre o astfel de femeie zice și preaînțeleptul Solomon: «Femeia, care este laț și inima ei mreață, are lanțuri în mîinile ei» (Eccl. 7, 27). Deci în mod necesar zice legiuitorul: «Nu vei pîngări pe fiica ta, dînd-o spre curvie, ca pămîntul să nu fie loc de curvie». Căci dacă n-ar fi peste tot vreo femeie cu care s-ar putea săvîrși păcatul curviei, n-ar fi greu să se ocolescă pătimirea lui, chiar dacă ar fi cineva ușor de dus spre plăcere și cu mintea cu totul bolnavă de slăbiciune.

După ce a poruncit părinților să păstreze cinstea trupească a copiilor, pedepsește cu moartea și pe cel ce merge pînă la acel gînd ca să arunce în apostazie (necredință) proprii copii. Căci s-a scris în Levitic: «Și a grăit Domnul către Moise, zicînd: Și vei grăi fiilor lui Israil zicînd: De va fi cineva din fiii lui Israil sau din prozeliiții veniți în Israil, care să dea din sămînța lui idolului, cu moarte să se omoare. Norodul care este în locul acela îl va omori cu pietre. Și Eu voi pune fața Mea asupra omului acela și-l voi pierde din

260. Cînd cele trupești sînt curate, ele sînt începuturile strălucirii duhovnicești. Un trup ce se tăvăleşte în noroiul patimilor, nu poate fi încăperea unui suflet curat, luminos. Cine nu se gîndește la Dumnezeu în faptele sale trupești, cel ce face aceasta e subiectul care gîndește prin sufletul său. Nu se poate despărți în viețuire între trup și suflet.

261. Iubirea părinților față de copii, deci și a copiilor față de părinți, trebuie să meargă chiar pînă la moarte. Dar aceasta nu se opune indemnului lui Hristos ca omul să-L iubească pe El mai mult decît pe părinți și viceversa. Dar numai dacă prin această jertfire se arată următorii lui Hristos, care și El S-a jertfit pentru noi.

poporul lui, că a dat din sămînța lui idolului, ca să spurce cele sfinte ale Mele și să pîngărească numele celor sfințiți ai Mei» (Lev. 20, 1—2).

PALADIE : Porunca e întunecoasă. Nu e limpede ceea ce vrea să spună. Vei face bine lămurind-o.

CHIRIL : Moabiții și Madianiții, Gherghesenii și Agarenii și celelalte neamuri barbare, care locuiau în ținutul Iudeilor, trăiau în obiceiurile păgînești și fiecare ținea religia care îi plăcea și se închina și slujea cum îi venea în minte. Iar Israeliiți neavînd încă cugetul întărit și statornic în iubirea de Dumnezeu, erau ușor de atras la apostazie și lunecau așa de repede, încît socoteau că nu e nimic dacă se închină și ei dumnezeilor neamurilor apropiate și se hotărăsc să bolească împreună cu vecinii de rătăcirea de mai înainte din Egipt. Astfel, aprinzîndu-se odată și fiind cuceriti de frumusețile femeilor madianiților, au invocat pe Belfegor. De aceea legiutorul prevăzînd slăbiciunea cugetului lor ușor de sfărîmat, a oprit cu desăvîrșire amestecarea cu străinii, spunînd limpede : «*Pe fiica ta nu o vei da fiului lui și pe fiica lui nu o vei lua fiului tău. Căci va întoarce pe fiul tău de la Mine și mergînd va sluji dumnezeilor străini*» (Deut. 7, 3—4). Fiindcă deci se putea întîmpla, fără îndoială, ca unii din israeliți, atrași de bogăție, să voiască a-și lua de femei pe fetele celor mai de frunte dintre păgîni, nemaîdînd nici o însemnătate apostaziei, hotărăște urgie și moarte pentru această îndrăzneală și supune vina aceasta celor mai grele pedepse. Căci în chip necesar cea dată străinului își va schimba și cugetul și va sluji dracilor. Deci pe pierzătorul propriului rod, l-a supus unor pedepse egale. Așadar, pe cînd Scriptura Sfîntă și nouă îndeamnă pe părinți să se străduiască să facă creșterea copiilor în sfaturile Domnului, legea zăbavnică la limbă merge pe oculte și cu înconjurări pe aceeași cale. Căci după ce a poruncit părinților să nu lase pe fiice să se dedea la uriciune și desfrînare, le spune după aceea că trebuie să le păzească pe ele în cunoștința de Dumnezeu și să nu le lase să se piardă în spurcata slujire la idoli, însoțindu-se prin legea nunții cu bărbat bogat, dar străin. Sau oare nu aceasta o spune și cuvîntul : «*Ce va folosi omul de va cîștiga toată lumea, iar sufletul său și-l va pierde ?*» (Matei 16, 26).

PALADIE : Drept ai grăit.

CHIRIL : Totuși, ușor poate vedea cineva că nu mică e deosebirea între cei îndreptați în Hristos și cei pe care i-a crescut legea. Căci celor vechi nu le era fără vătămare să se amestece cu păgînii și să se afle la un loc cu cei de alt neam. Dar pe noi Pavel ne sfătuieste să avem o viețuire mai înaltă și mai încrezătoare, zicînd : «*Dacă vreun bărbat are*

o femeie necredincioasă și ea consimte să locuiască cu el, să nu o lase, și femeia, care are un bărbat necredincios și acesta consimte să locuiască cu ea, să nu-și lase bărbatul. Căci se sfințește bărbatul necredincios prin femeia credincioasă și se sfințește femeia necredincioasă prin bărbatul credincios» (I Cor. 7, 12—14).

Care e rațiunea unei astfel de iconomii în aceste lucruri? De ce se temea în vechime legea de însoțirea cu cei de alt cuget, iar acum nu se mai teme? Pe cei chemați în Hristos, Duhul care locuiește în ei și în care strigăm: «Avva, Părinte» (Rom. 8, 15), îi face tari și neclintiti în iubirea lui Dumnezeu. Aceia însă n-aveau darul Duhului. Căci precum spune Ioan: «*Încă nu era Duhul Sfânt, pentru că Iisus încă nu se preamărise*» (Ioan, 7, 39)²⁶². Așadar, toată desăvârșirea e în Hristos, iar legea n-a desăvârșit nimic, după cum s-a scris.

PALADIE: Doresc să-mi spui cum se poate face clară nedesăvârșirea legii?

CHIRIL: Bucuros. Dar cuvântul nostru va urmări mai întâi cele apropiate nouă și va cerceta felurile iubirii aproapelui, scrierile lui Moise, învățându-i aceasta pe cei vechi într-un chip mai gros, de cum trebuie.

PALADIE: Treci atunci la aceasta și cit mai repede.

CHIRIL: Deci legea zice: «*Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși*» (Lev. 19, 18). Iar Domnul nostru Iisus Hristos ne pune la inimă legea iubirii întreolaltă prin nenumărate rațiuni, luând în apărarea legii cunoștința din fire și voința din fiecare. «*Deci cele ce voiți să vi le facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea*» (Matei 7, 1). Căci dacă va voi cineva să facă și el altora cele ce voiește să le aibă de la aceia, nu se va lipsi de țintă. Ci va pași mai degrabă pe calea dreaptă a iubirii și va lua cununa iubirii întreolaltă.

PALADIE: Bine zici.

CHIRIL: Deci iubirea e plinirea legii și mai înaltă decât credința și nădejdea. Așa scrie dumnezeiescul Pavel. Căci impletindu-i ca din flori de primăvară o cunună multicoloră, zice: «*Și de aș împărți toate averile mele și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nici un folos nu am. Dragostea îndelung rabdă, e cu bunătate, dragostea nu pizmuiește, nu se fălește, nu se trufește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mînie, nu pune la socoteală*

²⁶². Creștinii erau atunci așa de tari în credința lor, încît chiar căsătoriți cu necreștini nu puteau fi clintii din ea, ci dimpotrivă, îi atrăgeau și pe aceia la credința creștină. Pe de altă parte, legea veche era dată numai pe seama evreilor, ca să-i țină ca un popor separat de altele, pe cînd creștinismul e universal.

răul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr; toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă; dragostea niciodată nu cade» (I Cor. 13, 3—8). Dar acestea socotesc că sînt vădite tuturor și s-ar lungi foarte mult cuvîntul, dacă am vrea să adunăm cu de-amănuntul din cele care se află în Scriptura Nouă.

Ci, acum să ne întoarcem la umbrele din lege și la cele poruncite în chipuri (tipuri) celor vechi.

PALADIE : Foarte bine cugeți.

CHIRIL : Deci legea e o deprindere și o arvună a bărbăteștilor fapte evanghelice. Căci s-a scris : *«A face cele drepte e începutul căii bune»* (Prov. 16, 5). Legea ne călăuzește spre Hristos și cîștigă slava nemincinoasă a vieții ce se cunoaște în El, dacă se înțelege duhovnicește. Și ne așează în dreptate. Dar învățătura evanghelică ne duce spre ceea ce e mai presus de aceasta. Iar felurile dreptății sînt : primul, cinstirea și iubirea lui Dumnezeu Cel Unul și prin fire, iar vecin cu acesta și îndată după el este iubirea de frați și de cei de același neam, punîndu-se înainte respectul față de părinți. Dar Scriptura înaintează în ordinea cuvenită, învățîndu-ne că după evlavia față de Dumnezeu și respectul față de părinți, se cuvine să arătăm bunăcuviință și față de alții. Pentru că legea are grijă totdeauna de purtare egală și poruncește să căutăm cu grijă ceea ce e drept. Căci s-a scris în A doua lege : *«Să nu fie în sacul tău cumpănă mare și mică. Cumpănă mare și dreaptă să ai și măsură adevărată și dreaptă să ai, ca să ai zile multe pe pămîntul, pe care Domnul Dumnezeuul tău ți-l dă fie spre moștenire. Că uriciune este Domnului Dumnezeului tău tot cel ce face acestea, tot cel ce face nedreptate* (Deut. 25, 13—16). Și iarăși în Levitic : *«In măsuri, în greutăți și în cumpene, cumpene drepte, greutăți drepte și măsură dreaptă să fie la voi»* (Lev. 19, 35). Ii silea să caute egalitatea cît mai deplină în modurile dreptății. Și pe drept cuvînt. Căci mintea dreaptă și iubitoare de dreptate cîntărește și măsoară firile lucrurilor și caută rațiunea egalității, mai subțire și mai exact decît i s-ar părea cuiva că fac cei ce cîntăresc monezile în cumpănă și pe cîntar. Și măsoară fiecăruia din cei priviți ceea ce i se cuvine cel mai mult, nesticînd frumusețea egalității exacte prin prisosință și neîngăduind să se știrbească egalitatea prin aplecarea spre ceea ce-i prea puțin. Să fie deci, zice, măsurile și cumpenele drepte și măsura dreaptă. Iar acestea socotesc că sînt niște chipuri (tipuri) și pilde vădite care nu arată modurile în care trebuie să cercetăm rațiunea exactă a egalității și prin care apare cunoștința dreptății. Observă însă că cele din lege se măsoară întreolaltă și au ca hotar dreptatea. Dar cele ce ni s-au dat prin Hristos sînt mai bogate și se

ridică mult dincolo de ele. Căci binele, adică slava vieții în Hristos, întrece dreptatea.

PALADIE : Bine zici. Căci mi-aduc aminte că Hristos a spus celor îndreptați prin credință : *«Amin, amin zic vouă, de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor și fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor»* (Matei 5, 29).

CHIRIL : Acestea așa sînt. Dar să cercetăm, de vrei, măsura dreptății mozaice și slava dreptății după lege. Cel ce se sirguiește drept să dobîndească cunoștința dreptății și ține să se distingă în iubirea de frați, trebuie să apară statornic și întărit și așa cum este, nu schimbăcios, nici ușuratic, nici cu o bunătate prefăcută, vrînd să-și acopere chipul de lup într-o piele de oaie ; ci mai degrabă să se silească să aibă descoperită și fără pată libertatea felului propriu de a fi. De aceea zice legea : *«Să nu umbli cu viclenie în neamul tău, și să nu urăști pe fratele tău în inima ta»* (Lev. 19,17). Tot aceasta o poruncește și altfel : *«Să nu pui pe tine haină țesută din două feluri»* (Lev. 19, 19). Și iarăși : *«Să nu te îmbraci cu haină țesută din lînă și in»* (Deut. 22, 11). Căci amăgirea și viclenia cî chip de bunătate e cu adevărat păcat foarte greu și mai mare decît toată prihana și un lucru din cele mai urite lui Dumnezeu, avînd ca soră fața îndoită a sufletului și a gândurilor și schimbarea neîncetată, care stîrnesc mînia dumnezeiască a minții preacurate. Căci zice despre unii : *«Să țeață ucigătoare este limba lor ; viclenie sînt cuvintele gurii lor ; aproape-lui său îi grăiește cuvinte de pace și în sine are dușmănia. Să nu-i cercetez pe ei ? zice Domnul. Sau nu se va răzbuna întru poporul acesta sufletul Meu ?»* (Ier. 9, 8). Iar David zice *«că cel nevinovat cu mîinile și curat la inimă, care nu a viclenit în limba lui și nu a făcut răul aproape-lui său, se va sui în muntele Domnului»* (Ps. 14, 3—4).

Astfel legea îi interzice omului ca un lucru prea urît și necuvenit a umbla cu viclenii, adică a vieții fățarnic și a-și lua chipul dreptății și a păgubi pe frați, disprețuind legile iubirii. Dumnezeu nu ne lasă să avem haină țesută din două feluri, învățîndu-ne ca printr-o ghicitură să nu suferim a avea o minte cu două fețe, *înțeleg două fețe, lăuntrice și spirituale, blestemata poftă de-a plăcea oamenilor, împletită din două porniri ce se corup una pe alta*. Căci care, sau cum e viața fățarnicilor ? Oare nu aceea de-a se arăta vederii oamenilor și de-a părea că sînt buni, ei nefiind buni cu adevărat ?

PALADIE : Foarte adevărat.

CHIRIL : Deci fața îndoită a purtărilor e țesută din două voințe neasemenea. Dar dumnezeiescul David nu primește decît pe bărbatul

cu un singur fel de purtare. De acesta spune că se învrednicește de ocrotirea de sus : «*Căci Domnul sălășluiește pe cei de un singur fel în casă*» (Ps. 67, 6). Se spune apoi că Dumnezeu risipește oasele celor ce vor să placă oamenilor. Lucrul acesta îl urăște și Pavel, zicînd : «*Oare voi asculta de oameni, sau de Dumnezeu? Sau caut să plac oamenilor? Dacă aș plăcea oamenilor, nu aș fi sluga lui Hristos*» (Gal. 1, 10).

PALADIE : Dar cui nu-i este vădit că e cu adevărat o nebulie și o înstrăinare de la calea cea dreaptă complicitatea și fățarnicia ?

CHIRIL : Deci, e un rod al iubirii neprihănite și potrivite cu bărbatul drept și bun, a fi străin de viclesug. Și așa zice legea că trebuie să fie cel ce slujește cu adevărat dreptății și e îndrăgit de iubirea de frați, încît slava sa apare ca avînd slava aceasta nu numai pentru că refuză el însuși să păgubească pe alții, ci și pentru că se face învățător al celor din neamul său, sau al celor ce-i sînt apropiați în alt mod și se bucură de faima legăturii cu el. Dar și Pavel îndeamnă pe cel ce va avea grijă de Biserică, să aibă fii supuși și face din aceasta o dovadă a onestității pe care o are acela sau nu, zicînd : «*Iar dacă cineva nu știe să-și conducă casa sa, cum se va îngriji de Biserica lui Dumnezeu?*» (I Tim. 3, 5). De aceea zice legea în chipul unei pilde și a unei icoane clare : «*Iar de va împunge un taur un bărbat sau o femeie și-i va omorî, cu pietre se va ucide taurul și nu se vor mânca cărnurile lui. Iar stăpînul taurului va fi vinovat. Dar dacă taurul împungea dinainte de ieri și dinainte de alaltăieri și se va fi spus stăpînului său și nu-l va fi închis, ci va omorî vreun bărbat sau vreo femeie, taurul să se omoare cu pietre, iar stăpînul să fie omorît și el. Iar de i se va impune preț de răscumpărare, va da prețul de răscumpărare pentru sufletul său, cît îi vor impune. Și dacă taurul va împunge un fiu sau fiică, după rînduiala aceasta vor face lui. Dar dacă va împunge rob sau roabă, va da stăpînului lor treizeci de arginți și taurul se va omorî cu pietre*» (Ieș. 21, 28—32). Îți este clară porunca ?

PALADIE : Nu prea.

CHIRIL : Ia seama la ce spun. Și înainte de toate, gîndește-te la sfîntul Pavel, care scrie : «*Oare de boi se îngrijește Dumnezeu? Oare nu de noi vorbește?*» (I Cor. 9, 9, 10). Deci prin taur închipuiește pe omul batjocoritor și îngîmfat și care are puterea să stăpînească. Căci acest animal e mîndru, pururea îngîmfat, foarte puternic la luptă și anevoie i se poate suporta asaltul. Legea a poruncit ca un om ca acesta, de va fi casnic și supus vreunuia din cei ce viețuiesc evlavios, și va vătăma, mai bine zis și va ucide pe cineva, doborîndu-l cu pu-

terea lui mai mare, să fie pedepsit pentru această faptă cu moartea. Căci a spus că trebuie omorît cu pietre stăpînul. Dar îl scapă de mînie pe stăpînul lui, dacă nu i-a cunoscut năravul și pofta lui de stăpînire și n-a fost vădit ca părtaș al răutății aceuia. Căci nu sînt ale noastre crimele altora, cînd ne-au fost necunoscute nouă. Și nu lasă să se mănince cărnurile taurului, ca să nu se împărtășească cineva de necurăția altora, arătînd prin mîncare, ca printr-un chip (tip) participarea. Și oare nu s-a spus în mod vădit aceasta prin cuvîntul: «*Păstrează-te pe tine curat, și nu te face părtaș la păcatele altora?*» (I Tim. 5, 22).

PALADIE : Ba da.

CHIRIL : Dar a poruncit să fie judecat împreună cu taurul și stăpînul, dacă a știut că e în stare de crimă și e vădit că a cunoscut pofta lui de stăpînire. Căci omul ce putea opri năravurile nelegiurii și împiedica crima, dar nu a făcut-o și anume cu intenția cea mai hotărîtă, se vedește ca împreună lucrător și ca unul care a primit prin voință și printr-un gînd asemenea cu al celor ce-au săvîrșit ceva necuvenit, să conlucreze cu ei. Să fie omorît deci, zice, unul ca acesta, afară de cazul cînd judecătorul i-ar impune un preț de răscumpărare și plățirea pagubelor. Legea are în vedere și blîndețea, dar și împărțirea de păcat cu voia și conlucrarea prin simplă consimțire. «*Căci judecătorii pedepsesc mai ușor dacă socotesc de bine*».

Dar privește adevărul din chip (tip). Judecătorul tuturor osîndește la moarte cele mai grele dintre păcate, dar primește pe păcătoși să aducă și preț de răscumpărare; cele ce topesc păcatul, lacrima pocăinței, durerea părerilor de rău, faptele milosteniei. «*Căci milă biruiește judecata*», după Scripturi (Iacob 2, 13).

Legea face însă o deosebire atentă și între cei ce au suferit. Dacă taurul, zice, a omort un fiu sau o fiică, să fie omorît și el fără milă, dar dacă a omorît un rob sau o roabă, să se ceară pentru aceia argint. Merită să vedem care e rațiunea acestora, dat fiind că liberul și sclavul s-au ivit între noi din pofta de stăpînire și din lăcomie, nu e un neajuns al firii, cum e boala. «*Căci un singur Dumnezeu ne-a făcut și Unul e Tatăl tuturor*», după cuvîntul proorocului (Maleahi, 2, 10)²⁶³. Oare Făcătorul socotește și starea de robie a unora

263. Diferența de la liber la sclav nu e o stare ce ține de firea omenească, de pofta de stăpînire și de lăcomie, adică de păcat, cu care sînt dotați și cei în care unul e mai dezvoltat. Numai faptul că cei din urmă mai sînt dotați și cu practică și cu mai multă dibăcie îi ajută să-și poată satisface pofta de stăpînire și lăcomie mai accentuată în mod mai deplin în defavorul altora, reușind să se impună o poziție superioară. De fapt toți au niște însușiri deosebite, dar însușirile proprii ale unora nu sînt însușiri de dibăcie practică, ci de gîndire contemplativă, sau de expresie artistică. În această poftă de stăpînire și de lăcomie nu sînt atît de accentuate. Dar mai sînt și alții în care o mai accentuată înțelegere umană sau o

ca produsă de un păcat al lor? Oare și la el robul e mai mic și cel liber îl întrece în slavă? Nicidecum. «Căci în Hristos Iisus nu e nici rob, nici liber» (Gal. 3, 28). Deci, pentru că legea e umbră, închipuiește prin fiu și fiică neamul liber al sfinților, iar prin rob și roabă, pe cel încă rob și supus păcatului²⁶⁴. Și nu este același lucru a săvârși un rău împotriva sfinților sau a păcătoșilor. De aceea nu se pedepșesc amîndouă acestea la fel²⁶⁵.

Că sînt și unii și alții frați după fire, e limpede oricui. Dar sfîntul are o superioritate duhovnicească și se află pe înălțimile virtuții; și e atît de prețuit la Dumnezeu, încît a fost așezat în treapta de fiu și fiică și s-a ridicat peste măsura omenească și de rob.

Dar legea ne învață și în alte feluri să urmărim dragostea de frați. Înfățișîndu-le și pe acestea în cele următoare, vom spune despre fiecare ce ne va veni în minte. Astfel a zis iarăși: «Iar dacă cineva va deschide un puț sau va săpa un puț și nu-l va acoperi și va cădea acolo un vițel, sau un asin, stăpînul puțului va plăti, va da argint stăpînului lor, iar stîrvul va fi al lui» (Ieș. 21, 33—34). Aci se poruncește prin ghicitură să nu se pună o piedică sau o sminteală înaintea fratelui și să nu se lase ca ceea ce e folositor prin fire să se facă unora spre pagubă, sau cele nouă și altora necesare pentru viață să se arate cale spre moarte. Căci deschizînd sau săpînd cineva un puț, nu face sieși și altora un lucru bun și necesar? Dar să nu fie ale tale, zice, prilej de primejdie pentru altul. Căci «iubirea nu caută ale sale», cum spune dumnezeiescul Pavel, ci ține seama mai degrabă de ale altora (I Cor. 13, 5).

blîndețe accentuată, cuviința, mai copleșesc pofta de stăpînire și lăcomie. Aceștia toți sînt puși în situație de dependență — în neant pînă la sleire — de cei dotați cu o dibăcie practică cu o mare nepăsare față de semenii lor. Oamenii ar trebui să fie liberi și egali între ei. Dar necesitatea ca ei să trăiască în relație unii cu alții, îi ajută pe cei mai dornici de stăpînire și mai lacomi, dotați cu o deosebită dibăcie practică să-și creeze o situație de superioritate asupra altora. Ei nu trag din trebuința ce-o au de alții concluzia că ceilalți au și ei o valoare, ci tind, dacă nu la nimicirea lor, la o aservire a lor în lucrarea proprie. Se cere o înaltă treaptă de umanitate pentru a împăca libertatea cu trebuința de relație reciprocă. Și aceștia pot ajunge acolo fără a se recunoaște ca răspunzători în fața unei voințe superioare tuturor și consideră ca legi ale esenței din care provin propriile porniri.

264. Există o singură robie adevărată: cea prin care omul e supus patimilor sale. Dar robia patimilor sale îl face rob pe cel adeseori mai liber de ele; liberi deplin de patimi sînt sfinții. Se vede aceasta în faptul că nu robesc pe nimeni. Numai robul patimilor robește pe alții, nu poate realiza relația liberă cu alții. În Hristos nu e o deosebire între liberi și robi, produsă de patimi. În El sînt toți liberi. Cine se sălășluiește prin credință deplin în Hristos, îi vede în El pe toți la fel de desăvîrșiți, de liberi.

265. A face un rău unui nevinovat e mai grav decît a riposta cu asprime celui păcătos.

PALADIE : Dar aş voi să ştiu clar cine este cel ce deschide sau sapă un puţ, şi ce este puţul ?

CHIRIL : Nu e greu de înţeles ceea ce spune istoria. Căci spune că trebuie să se acopere puţul, ca să nu se întâmple vreo vătămare vreunora. Şi să ştie, zice, cel ce nu face aceasta, că de va cădea vreun animal în el, va plăti argint stăpînului, iar stîrvul va fi al lui.

Dar înălţîndu-ne peste înţelesul clar al istoriei şi ridicînd lucrul la înţelesul duhovnicesc, spunem aceasta : Puţ pare să numească legea aici cunoştinţa de Dumnezeu însuflătei Scripturi şi învăţătura despre Sfinta şi cea deofiinţă Treime şi ştiinţa tainei lui Hristos. Căci acestea se află în adîncime şi au o putere de viaţă făcătoare. Despre aceasta va mărturisi Însuşi Mîntuitorul : *«Aceasta este viaţa de veci, ca să te cunoască pe Tine singurul Dumnezeu adevărat şi pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis»* (Ioan 17, 3). Deci, cel ce citeşte Scripturile vechi şi cercetează cu osteneală cuvintele de Dumnezeu însuflătei Scripturi şi caută cunoştinţa exactă şi neştirbită, se aseamănă mult cu cel ce deschide un puţ. Căci caută apă vie şi izvor înveselitor şi ţîşnire spre desfătare (Ps. 45, 5 ; Ps. 35, 9 ; Ier. 2, 13). Iar cel ce a ajuns pînă la atîta pricepere, că poate încredinţa şi unei scrieri proprii înţelegerea tainei, sapă puţ. Căci face ceva nou, nu adăugînd la ostenelele altora, ci folosindu-se pe sine însuşi şi pe alţii prin cele proprii. Dar deschid puţuri sfărimate, după cuvîntul prorocului, şi iubitorii cunoştinţei (gnozei) mincinoase. Deci, de va deschide cineva vreun puţ, zice, să nu se facă mijloc de pierzare, ceea ce se părea că s-a făcut spre bine. Căci trebuie să înfăţişăm învăţătura despre Dumnezeu drept şi exact, ca să nu se facă nimănui prilej de sminteală. Aceasta socotesc că înseamnă a pune un acoperămint pe puţ, ca învăţătura să nu fie lipsită de cuvenita siguranţă.

Iar de va cădea, zice, un bou sau un asin, cel ce s-a ostenit să plătească. Nu e vorba iarăşi de bou şi asinul simplu, ci un înţeles adînc al lor spune bou ca să înţelegi neamul sfinţit şi curat, iar asin, ca să înţelegi pe cel nesfinţit şi necurat. Căci nu se aduce lui Dumnezeu ca jertfă cel necurat. Iar neam sfinţit şi curat spunem că sînt cei sfinţiţi prin credinţă. Iar nesfinţit şi necurat sînt cei ce n-au fost încă curăţiţi prin sfîntul Botez, ci au întipărită în ei întinăciunea păcatului. Deci e ca şi cînd ar zice : De i se va întîmpla vreo vătămare, fie vreunuia din cei ce-au fost botezaţi şi pecetluiţi prin har²⁶⁶, ca

266. «Pecetluiţi prin har» sînt cei unşi cu Sfîntul Mir.

aparținând lui Dumnezeu, fie vreunuia din cei ce nu sînt încă astfel, cel ce s-a făcut pricină de sminteală va fi supus pedepsei ; și-i va rămînea lui stîrvul, adică a lui va fi moartea celui ce a pățimit-o. Dar și Mintuitorul ține să ne asigure, zicînd : *«De va sminti cineva pe unul din acești mici care au crezut în Mine, de folos i-ar fi lui să-și atîrne de grumaz o piatră de moară și să se începe în adîncul mării»* (Matei 18, 6) ²⁶⁷.

PALADIE : Drept ai grăit.

CHIRIL : Dar poți vedea ușor cum ne arată legea prin alte ghicături că e primejdios a păcătui și mai ales față de frați. Căci atunci cînd lovim conștiința lor slabă, păcatul nostru trece asupra lui Hristos ²⁶⁸. Astfel a zis : *«Iar de va ieși foc și va afla mărăcini și va arde clăi, sau spice, sau țarină, le va plăti cel ce a pus focul»* (Ieș. 22, 6). Căci nu se cuvine ca să piară împreună cu cele ce prin fire vatămă ceea ce-i de folos, nici împreună cu cele sălbatice, ceea ce-i domesticit.

PALADIE : Ce înțelegi prin aceasta ?

CHIRIL : Oare nu se cuvine să se asemene scrierile ereticilor lipsiți de evlavie și speculația înșelătoare a dogmelor Elinilor cu mărăcinii din munți și de pe ogoare ? Căci ce folos au sufletele oamenilor din acelea, sau mai bine zis ce vătămăre nu aduc ele celor ce voiesc să le primească în minte ? Deci așa cum mărăcinele e numai hrană focului și mîncare flăcării, la fel dogmele deșarte ale celor rătăciți și poveștile băbești ale slujitorilor la idoli ne aprind flăcările veșnice. Dar spicele și grîul sînt o hrană domestică bună pentru oameni și foarte necesară și de folos. Căci ele ne țin în viață. Ele sînt chipul (tipul) dogmelor adevărului, prin care cei ce am crezut ne hrănim cu piinea cea vie și adevărată, cu Hristos. Iar țarină netedă și lină le este celor ce știu să umble drept prin ea, de Dumnezeu însuflata Scriptură. *«Căci toate sînt netede celor ce înțeleg și drepte celor ce află cunoștința»* (Prov. 8, 9).

²⁶⁷. Cine devine posesorul unui cadavru sau se face purtătorul lui este el însuși mort, sau lipsit de puterea de a-și face viu propriul cadavru.

²⁶⁸. Cînd smintim prin păcatul nostru conștiința celor slabi, păcatul nostru trece asupra lui Hristos, pentru că ei își pierd credința în Hristos însuși. Trupul tainic al lui Hristos nu se mai plinește și prin acela. A fi în trupul lui Hristos împreună cu ceilalți credincioși înseamnă a fi într-o comunicare lăuntrică atît cu El, cit și cu ei. Cine nu sădește comunicarea sa cu ei în Hristos, străbește și comunicarea în Hristos.

Așadar, măcăcinele e flecăreala preaurită și spurcată a celor suciți la minte ; grîul și spicul, învățatura folositoare de suflet și atot-hrănitoare a adevărului ; țarina, de Dumnezeu însuflata Scriptură. Cînd deci cuvintele sfinților învățători cad asupra înșelăciunilor ereticilor și Elinilor ca niște flăcări sau ca un foc apărînd dogmele adevărului, să treacă zice, numai prin măcăcini și să ardă, ca pe o malarie nefolositoare și sălbatică, numai scrierile acelor ca să nu vatăme și grîul și spicele. Adică învățătorii să ia seamă și să nu aducă vreo vătămă și dogmelor adevărului. Sau să știe, zice, cel ce nu se silește să facă aceasta cu luare aminte, că dacă s-ar întîmpla să ardă împreună cu cele rele și ceva din cele trebuincioase și folositoare, va da socoteală pentru neatenție.

Observi cîtă grijă ne-a poruncit legiuitorul să avem, păzind totdeauna netulburată și curată iubirea de frați ?

PALADIE : Observ.

CARTEA A OPTA

Iarăși despre iubirea de frați și despre cel ce fură un bou sau o oaie

Deci, și legea veche poruncește în tot felul, ca și cuvintele învățaturii să se predea drepte și exacte. Arătându-le celor ce obișnuiesc să amăgească pe unii din cei mai simpli, că lucrul acesta nu e fără pagubă, le-a zis iarăși: *«Iar de va fura cineva un bou sau o oaie și le va tăia sau vinde, cinci boi să plătească pentru un bou și patru oi pentru o oaie. Și de va afla cineva pe hoț furînd, și bătîndu-l îl va omorî, cel ce l-a bătut nu va fi vinovat de moartea lui. Iar de va face aceasta după răsăritul soarelui, vinovat va fi și va muri pentru că a omorît. Și dacă nu va avea avere ca să vîndă pentru lucrul furat, să se vîndă. Iar de se va prinde și se va afla în mîna lui lucrul furat, de la asin pînă la oaie, vii, îndoit să le plătească»* (Ieș. 22, 1 urm.).

PALADIE: Nu e prea clar cuvîntul. Deci încearcă de-mi spune ce este ceea ce se poruncește ca prin ghicitură.

CHIRIL: Legea impune cu folos o pagubă mare celui ce voiește să răpească și strunește pe cel neînfrînat în poftirea celor ce le are, poate, fie un vecin, fie un frate, în așa fel că de i s-ar întîmpla aceluia chiar să fie omorît în timp ce fură, să nu li se socotească celor ce l-au omorît ca vină. Îl supune apoi și pe acela ocarei și prin porunca de a-l vinde de nu va putea achita prețul de răscumpărare. Prin aceste amenințări îi împinge spre trebuința de-a se hotărî să viețuiască drept.

Dar, înțelesul, ascuns al istoriei e mult deosebit de acesta. Și trebuie să-l explicăm bine, pe cît se poate, pe boul și oaia sînt amîndouă curate și întrucît le aducem lui Dumnezeu întru miros de bună mireasmă. Dar boul e superior prin mărimea corpului. Celălalt animal nu e așa. Căci oaia e mai mică decît boul. Deci boii și oile ca niște animale curate ce se sfințesc și au copita crăpată și sînt rumegătoare, muncind pentru rodirile omenești ce sînt mulțimea sfințită a celor ce s-au îndreptat prin credință. Căci boul lucrează pămîntul, iar oaia e și ea aducătoare de rod. Și turma celor chemați a fost adunată în ocolurile dumnezeiești, adică în biserici. Dar foarte mulți sînt hoții

din preajma ei, care sapă și pătrund și scot prin înșelăciuni felurite, sufletele celor mai simpli și le vînd pierzătorului Satana. Însă cel ce a făcut una ca aceasta, va plăti, zice, cinci boi în loc de unul și patru oi în loc de o oaie. Pedeapsa hoțului pentru bou zice că trebuie să fie încincită, iar pentru oaie împătrită, impunîndu-se, socotesc pedeapsa după măsura mărimii duhovnicești a celor pierduți. Căci mărimea tru-pească e chipul (tipul) și umbra celei duhovnicești. Și nu e greu de văzut între credincioși pe unul mai mare, pe altul mai mic, pentru că nu sint toți la fel. «*Ci fiecare din noi are darul său de la Dumnezeu, unul așa, altul așa*» (I Cor. 7, 7).

Dar dacă hoțul e prins, zice, încă furînd și răpînd și împlinind faptele hoției noaptea și pe întuneric, să fie omorît. Iar fapta aceasta nu va fi ucidere și cel ce-a făcut-o nu va fi vinovat. Căci cel ce a căzut era tilhar și a pătruns cu sila, și deci a fost omorît după legea războiului. Dar după ce a răsărit soarele și a trecut timpul furtului, oprește mîna celui ce lovește și supune îndrăzneala lui pedepsei cu moartea. Căci dacă hoțul spiritual ce fură sufletul celui ce-a crezut în Hristos și-l trage din iubirea față de Dumnezeu, e prins în aceste fapte, va trebui să sufere, nu fără dreptate, moartea. Pentru că a omorît un suflet, care e mai bun decît trupul. Dar după ce i-a răsărit hoțului soarele în minte și i-a luminat, asemenea luminii și zilei, cunoștința adevărată, nu-l mai lasă să fie primejduit. Căci se pedepsesc lucrurile nopții și ale întunericului, pe cînd cele din lumină nu se mai pedepsesc. Dar Dumnezeu a hotărît să se ierte și păcatele vechi și cele întru neștiință și întuneric. Astfel s-a spus celor ajunși de la păcat la lumina spirituală (inteligibilă): «*Erați odinioară întuneric, iar acum lumină în Domnul*» (Efes. 5, 8). Așa a îndreptat Domnul și pe dumnezeiescul Pavel, care a fost înainte hulitor și prigonitor și ocăritor căci prigonea peste măsură Biserica lui Dumnezeu și o prăda pe ea.

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : Iar de nu va putea, zice, să plătească cinci boi pentru unul și patru oi pentru una, să se vîndă pentru lucrul furat. Vezi cum osîndește legea în chip clar starea de necinste a robilor ce au în ei păcatul continuu și de neșters, întrucît nu pot, așa zicînd, nici măcar să se elibereze prin preț de răscumpărare de păcate, neputînd din pricina slăbiciunii voinței să asude întru pocăință și să îmblînzească pe Dumnezeu prin ostenelele acestea ? ²⁶⁹. Să se vîndă deci, zice. Căci

269. Cel ce păcătuiește continuu, se obișnuiește cu păcatul, sau slăbește în voința de-a se elibera de el atît de mult, că nu mai poate face rost de un preț de răscumpărare a vieții sale prin pocăință sau prin opunerea unor fapte bune, sau

nu lasă să fie numărați între cei eliberați prin harul dumnezeiesc pe cei astfel întinați. Iar alungați din cinstea cuvenită celor liberi, aceștia vor auzi : *«Iată ați fost vânduți pentru nedreptățile voastre»* (Isaia 50, 1). Și dacă cel ce a furat va fi aflat, zice, pînă ce n-a omorît (boul sau oaia), dacă reține lucrarea, adică va fi prins după ce a început înșelăciunea și amăgirea altora, dar încă n-a biruit și n-a dus la pieire pe auzitori, va plăti îndoit. Căci stăpînul turmei își va lua ceea ce e al său, iar înșelătorul va da socoteală (aceasta înseamnă a plăti îndoit) și va suferi pedeapsa morții. Ceea ce a voit să facă altora, va suferi, după cuviință, el însuși.

PALADIE : Cu adevărat pierzătoare și foarte primejdioasă este fapta amăgitorilor. Despre ei socotesc că a spus și Hristos Însuși : *«Luați aminte la cei ce vin la voi în haine de oi, iar pe dinlăuntru sînt lupi răpitori»* (Matei 7, 15).

CHIRIL : Deci, cu dreptate poruncește legea de toți aceștia să fie omoriți ca niște fiare sălbatice. Căci s-a scris în Ieșire : *«De va fura cineva pe vreunul din fiii lui Israil și punînd stăpînire pe el îl va vinde, și se va descoperi întru aceasta, cu moarte să fie omorît»* (Ieș. 21, 16). Iar în «A doua lege», zice : *«De va fi prins vreun om furînd un suflet din frații săi, din fiii lui Israil și punînd stăpînire pe el îl va vinde, să moară furul acela»* (Deut. 24, 7). Deci nu e îngăduit să se răpească neamul sfințit în Hristos și să fie dus într-o robie străină de cei ce obișnuiesc să facă aceasta. Căci precum cei ce, amăgind copiii, îi atrag din cetate și din case și dezbrăcîndu-i de semnele libertății, le impun jugul robiei silnice, la fel se socotesc cei ce atrag prin amăgiri meșteșugite ale ideilor pe cei ce s-au hotărît să cugete cele drepte și se nevoiesc în viața cuvenită celor liberi, la părerile lor nebunești, suferă osînda tilharilor de suflete omenеști ; iar pedeapsa lor e moartea. Acestor fel de oameni nu le spuneți nici «bun venit», zice ucenicul Mîntuitorului (II Ioan, 10), ca unora ce îndeamnă la năravuri sălbatice. Pentru că oaia nu poate fi cu afecțiune față de lup și pentru că cele ce au obișnuit să simtă cele contrare nu se împacă întreolaltă. Căci s-a spus : *«Ce parte are un credincios cu un necredincios ?* (II Cor. 6, 15). Deci, pentru ca să nu fie răpiți vreunii din Biserica lui Dumnezeu ca dintr-un cămin părintesc și să fie duși în capiștele celor vicleni, vinzîndu-li-se mintea prin perversitatea răutății (*căci însoțirile rele strică moravurile bune*», I Cor. 15, 33), legea hotărăște pedeapsa cu moartea pentru cei ce îndrăznesc în chip cu totul necredincios să facă această.

a unor virtuți, relexlor făcute. Patimile învechite nu se mai vindecă ușor. Aceștia sînt vînduți, fără voia lor, Satanei.

Dar poți vedea legea arătînd acest lucru în chip indirect și prin altă poruncă. Căci îndrumă lucrurile din lume spre dreptate, printr-o învățătură mai clară și ușor de înțeles de cei ce vor să o primească. Pentru că nu vom desființa istoria, în cele ce sînt foarte folositoare, ca învechită. Fiindcă uneori folosește și litera pe cei ascultători dar în adînc ea poartă cele duhovnicești și are ca în niște umbre tot mai ușoare înțelesurile mai subțiri ^{269b}.

Astfel s-a spus iarăși în Ieșire: *«Iar de va înșela cineva vreo fecioară nelogodită și se va culca cu ea, cu zestre să o înzestreze pe ea și s-o ia de soție. Iar dacă nu va voi tatăl ei să o dea lui de femeie, va plăti tatălui ei argint cît este zestrea fecioarelor»* (Ieș. 22, 16—17). Și lărgindu-ne porunca dumnezeiască, dumnezeiescul Moise zice în A doua lege: *«Și de se va afla om dormind cu femeie căsătorită cu bărbat să-i uciideți pe amîndoi, pe bărbatul care a dormit cu femeia și pe femeie, și vei ridica răul din Israil. Iar de va fi fecioară logodită cu bărbat și aflînd-o un om în cetate se va culca cu ea, să-i scoateți pe amîndoi la poarta cetății lor și să fie omorîți cu pietre și să fie uciși: tînăra pentru că n-a strigat în cetate și bărbatul pentru că a înjosit femeia aproapei său. Și veți scoate răul dintre voi. Iar de va afla în cîmp bărbatul pe cea logodită și silind-o va dormi cu ea, să omorîți pe omul care a dormit cu ea, iar tînerei să nu-i faceți nimic, că nu are tînăra păcat de moarte. Căci precum se scoală vreun om asupra aproapei și-l omoară, așa e lucrul acesta. Pentru că în cîmp a aflat-o pe ea. Și a strigat tînăra cea logodită și nu a fost cine să o ajute pe ea»* (Ieș. 22, 22, urm.).

Ceea ce ține de istorie socotesc că nu are lipsă de nici un cuvînt pentru a putea fi înțeles. Căci e foarte clar și vădit. Dar lăsînd acestea pentru moment, se cade, pe cît socotesc, să pășim pe cărarea launtrică și ascunsă ²⁷⁰.

269 b. Legea poartă ca un rod în dezvoltare înțelesurile duhovnicești ce s-au arătat deplin clar în Noul Testament. Ea e ca o mamă în timpul purtării unei sarcini. Pe de altă parte, fătul se va arăta ca o trecere a Cuvîntului lui Dumnezeu lucrător în cuvintele Legii la starea de întrupare ca om, pe de alta însăși oamenii care aud pe Cuvîntul prin acele cuvinte se vor ridica la treapta de a-l putea primi întrupat ca om. Omenescul asumat trebuie să fie crescut treptat la capacitatea de-a se face organ direct al ipostasului divin, înaintînd spre curăția și înțelegerea Celei ce L-a putut naște ca Fecioară și a celor ce L-au primit ca Apostoli și credincioși.

270. Toate dispozițiile legii se referă la faptele oamenilor săvîrșite prin trup și la stările trupesti lăsate de ele. Dar ele ascund și înțelesul unor mișcări și stări lăsate de acele fapte și stări în suflet, sau mișcări și stări asemănătoare ale sufletului.

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Deci vom spune că precum între păcatele față de femeie cel mai greu din toate e preacurvia (adulterul), care strică căsătoria altcuiva și primește despărțirea celor uniți, la fel, socotesc că, dintre păcatele față de sufletele omenești cel mai rău și mai greu de suportat dintre toate e a lucra la coruperea nu a unuia la nimereală, ci la a aceuia care e căsătorit într-un anumit fel, și unit cu Hristos, Mirele de sus și din cer. Căci ne-am unit cu El prin credință și pe lângă aceea prin împărtășirea de Sfântul Duh. Pentru că «*cel ce se unește cu Domnul, este un duh cu El*», după Scripturi (I Cor. 6, 17). Deci, legea pedepsește, pe dreptate, cu moartea împreună cu preacurvarul și pe cea care a curvit ; pe cel dintii pentru că i-a introdus semințele necredinței lui, iar pe ea pentru că a disprețuit legea fidelității dându-se altuia și deschizându-și mintea stricăciunilor aceluia, a primit întinăciunea născocirilor omenești.

PALADIE : Cuvîntul e convingător.

CHIRIL : Deci sufletul căsătorit și unit cu Hristos prin credință și prin Duhul poate fi asemănat foarte bine cu o femeie căsătorită, după lege, cu bărbat. Iar fecioară logodită vom socoti sufletul chemat la începuturile cunoștinței adevărate, dar încă neunit în întregime cu Hristos, ci așteptînd, ca pe o nuntă și ca pe un mod mai deplin de unire, harul ce se dă prin Sfîntul Botez și *Împărtășirea Sfîntului Duh* ; pe cel ce a primit doar ca o arvună și ca un început de legătură, învățătura catehetică. Astfel a logodit dumnezeiescul învățător, Biserica din neamuri lui Hristos. Căci scrie așa : «*V-am logodit pe voi cu un singur bărbat, ca să vă înfățișez fecioară curată lui Hristos*» (II Cor. 11, 2). Și însuși Mirele zice prin glasul proorocilor : «*Și te voi logodi pe tine Mie în veac, întru dreptate, în judecată, în milă și în îndurări, și te voi logodi pe tine Mie în credință și vei cunoaște pe Domnul*» (Osea 2, 19—20)²⁷¹.

Deci de se va referi, zice, păcatul stricării la un astfel de suflet, lucrul va fi socotit ca preacurvie. Căci cea logodită e îndatorată să stea sub puterea celui ce-i va fi în scurtă vreme mire. Și dacă nelegiu-

271. Unirea sufletului cu Hristos este ca o căsătorie. Sufletul se dăruiește lui Hristos cu o negrăită afecțiune și primește de la El viața și toate gândurile, sau cugetă numai la El, iar prin această gândurile lui sînt influențate și călăuzite de El. Noi știm mai mult ce simțim noi în această unire, nu ce simte El, sau cum ne dăruim noi Lui, nu cum se dăruiește El nouă. Dar în faptul că în noi răsar înțelesuri uimitoare, care simțim că nu sînt de la noi, avem dovada lucrării Lui în această unire dintre noi și El. Adulterul sufletului față de Hristos e mai grav și mai adînc decît adulterul trupesc al femeii față de bărbatul ei. Propriu-zis ultimul n-ar exista, dacă n-ar premerge primul.

rea se va întâmpla, zice, în cetate, adică, în Biserica lui Hristos și în cetatea lui Dumnezeu Cel viu, în care locuiesc îngerii și bărbați sfinți, învățători și dascăli care pot da un ajutor celor primejduiți și amăgiți, să fie ucisă deodată cu înșelătorul și fecioara care a suferit stricarea. Căci putînd să scape ușor de stricare dacă vestea dascălilor ce știu să scape un suflet, a primit de bună voie să sufere stricarea și nu a fost dusă prin constrîngere la păcat. Iar dacă nu se va întâmpla, zice, în Biserică, nici în cetatea lui Dumnezeu Cel viu, ci în cîmp și în țarină, unde nu era învățătorul care să-l apere și era lipsă mare de cei ce obișnuiesc să călăuzească spre bine, și înșelăciunea s-a înfăptuit în lipsa îndrumătorilor, să se pedepsească numai cel ce a constrîns. Căci fapta săvîrșită sub puterea forței și lucrul suportat din lipsă de ajutor și dintr-o constrîngere de neocolit, e scutit de vină. Sau nu vom spune că e greșit să se pedepsească cele ce ni se impun fără voie, ca cele săvîrșite cu voia ?

PALADIE : E foarte adevărat. Căci legea e dreaptă.

CHIRIL : Bine zici. Deci face o împărțire mai amănunțită a celor săvîrșite și măsoară într-un anumit fel pedepsele cu păcatele, neeliberînd cu totul de pedeapsă nici păcatul mai mic, dar nepedepsindu-l la fel cu cel mai mare, ci turnînd mînia pe măsura vinilor. Căci a zis iarăși : *«Iar de va afla cineva pe fata fecioară, care nu e logodită, și silind-o va dormi cu ea, și se va afla aceasta, să dea omul care a dormit cu ea tatălui tinerei cincizeci de drahme de argint și îi va fi lui femeie, pentru că a înjosit-o pe ea. Nu va putea să o lase pe ea niciodată»* (Deut. 22, 28—29).

Așadar, pe cel ce s-a însoțit cu cea logodită l-a declarat vinovat de preacurvie (adulter), în felurile în care am spus. Iar în înțeles duhovnicesc, dacă se constată, zice, că un suflet care n-a fost în unire și n-a fost făgăduit lui Hristos prin credință, ci a fost în chipul fecioarei a fost întinat de cineva prin învățături contrare dreptei credințe și dus din rătăcire în rătăcire, ceea ce fac ereticii, răpind pe unii din păgîni și din iudei și convingîndu-i să le urmeze lor, fapta aceasta nu va fi fără vină. Ci unul ca acela va plăti tatălui sufletelor, adică lui Dumnezeu, pedeapsa păcatului, închipuită în trebuința de-a plăti paguba în bani. Iar trebuința de-a fi lui femeie, e drept și din punct de vedere al istoriei.

PALADIE : Înțeleg ce spui. Legea e îndoită : trupească și duhovnicească.

CHIRIL : Observă, că și cuvîntul poruncii vechi a cunoscut ceea ce a spus Hristos despre bărbat și femeie. *«Ceea ce a împreunat Dum-*

nezeu, omul să nu despartă» (Marcu 10, 9). Ea «ii va fi lui, zice, femeie, pentru că a înjosit-o pe ea. Nu va putea să o lase pe ea toată viața». Pe lângă aceea, ia seama la înălțimea măririlor fecioriei curate. Căci cuvântul Scripturii de Dumnezeu insuflă socotește și numește desfeciorirea înjosire și o socotește pierdere a cuviinței.

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Dar după ce a oprit înșelarea și abaterea spre rău, din partea ereticilor și a celor ce obișnuiesc să corupă pe cei ce s-au hotărât să umble drept, și atragerea lor la cele ce nu se cuvine, să mai gândim și la altceva. Și anume la ceea ce ne-a dat dumnezeiescul Pavel ca pe o învățătură prea bună, zicînd : «Să nu se certe nimeni pentru cuvinte, ceea ce la nimic nu folosește, fără numai la surparea ascultătorilor» (II Tim. 2, 14). Pentru că disputele peste trebuință și întrebările din iubire de ceartă nasc lupte netrebuincioase și rănesc mintea ascultătorilor. Și unii din aceștia, din ușurătate primesc și se silesc să laude cu cutezanță și neștiință, ceea ce nu e prin fire sau nu e spus drept. Iar alții, dîndu-și o părere rea despre lucrurile cele mai bune, se dovedesc bolind de aceeași neștiință ca și ceilalți. Puțini sînt cei ce știu să deosebească lucrurile bine și să aleagă ceea ce-i folositor din ceea ce păgubește prin fire. De-abia aceștia își păstrează cu greu mintea nerănită de disputele altora.

Deci, legea dîndu-ne să înțelegem că acest lucru e păgubitor celor ce voiesc să-l facă, zice iarăși : «Iar de se vor stădi doi bărbați și vor lovi o femeie avînd în pîntece și va ieși copilul ei neformat, cu gloabă să se globească, precum va cere bărbatul femeii ; și o va da cu cît se cuvine sîrguința. Iar de va fi format va da suflet pentru suflet» (Ieș. 21, 22—23). Se spune că embrionul din pîntece se arată cu chip de om și ajunge la forma trupului nostru de-abia cînd împlinește patruzeci de zile. De aceea spun unii că Moise, bărbatul minunat, că unul ce purta, așa zicînd, în pîntece și refăcea chipul lui Israil spre viața cea după lege, s-a înfrînat de la mîncare și băutură patruzeci de zile. Căci zice : «Piine n-am mîncat și apă n-am băut patruzeci de zile.» (Deut. 9, 18). Dar trebuie să presupunem că și Hristos a făcut-o și a răbdat-o aceasta pentru noi. Căci în el se refăcea prin înfrînare chipul firii spre sfințenie după ce la început prin pofta neînfrînată se îmbolnăvisese în propărinte de întinăciune prin păcat și neascultare.

Acestea nu sînt greu de înțeles. Dar acum să lăsăm cuvîntul istoriei. Și să cercetăm ce trebuie să se înțeleagă prin lovirea unei femei ce are în pîntece, de către cei ce obișnuiseră să se sfădească. Căci nu e neplăcut să căutăm înțelesul subțire al acestora.

Rodul și fătul minții e credința în Hristos, care prin cunoștința desăvârșită ne modelează din nou după El și ne formează după chipul (tipul) dumnezeiesc. Aceasta spunînd-o credincioșii au strigat prin glasul lui Isaia : «Pentru frica Ta, Doamne, Doamne, am luat în pîntece și am purtat și am născut duhul mîntuirii Tale care l-am făcut pe pămînt» (Isaia 26, 18). Iar dumnezeiescul Pavel a spus celor ce au căzut prosteste de la cunoștința mai desăvârșită la cea mai de jos și nedesăvârșită, adică Galatenilor : «*Copilașii mei, pe care iarăși vă port în mine, pînă ce va lua Hristos chip în voi*» (Gal. 4, 19). Căci începînd în duh, au căutat desăvîrșirea după trup, trecînd la slujirea legii. De aceea n-au dus la sfîrșit formarea chipului lui Hristos în ei, avortînd, așa-zicînd, binele așezat în ei ca într-un pîntece. Așadar, desăvîrșirea în cunoștință și curățenia în credință, duc la capăt în sufletele noastre ale tuturor, formarea chipului lui Hristos ²⁷².

Deci, cînd se smintește cineva de certurile de cuvinte ale unora, și sufletul care a pătimit aceasta leapădă credința și cunoștința pe care o poartă ca o sarcină și o are așezată ca pe o comoară înlăuntru minții, de va fi, zice, aceasta neformată, adică nedeplină și fără chip încă, pricinuitoarea smintelii va avea de dat numai decît o plată, pe care i-o va cere mirele aceluia suflet, adică Hristos; și o va da cu sirguința, adică aducîndu-i mulțumire că n-a suferit pedeapsa pieirii totale. Iar de va fi, zice, fătul spiritual (inteligibil) al sufletului format, adică o cunoștință și o credință ce are chipul lui Hristos, va fi supus pedepselor celor mai de pe urmă, ca un ucigaș. Căci lepădarea credinței neștirbite și pierderea cunoștinței depline este o moarte a sufletului. Căci împărțășirea de învățături necredincioase și de cuvinte propovăduite de un om care s-a făcut mîncare diavolului și hrană turmei dracilor, e întinăciune. De aceea interzice aceasta, zicînd ca prin ghicitură : «*Și carne ruptă de fiare să nu mîncăți ; să o aruncați cîinelui*» (Ieș. 22, 31). Cîine obișnuiește dumnezeiasca Scriptură să numească pe omul nerușinat și necurat. Deci, după cum socotesc, acestuia i se potrivește orice învățătură spurcată și rău mirositoare, pregătită de Belzebul însuși, fiara sălbatică ce rupe sufletul care se supune și-i slujește lui spre aceasta. «*Căci nimeni nu zice : Anatema lui Iisus, decît în Belzebul*» (I Cor. 12, 3). Dar sfinților nu li se potrivește nicidecum împărțășirea de cugețări și cuvinte așa de urite și de stricate. «*Căci nu are nici o părțășie lumina cu întunericul*» (II Cor. 6, 14).

272. Chipul lui Hristos se conturează pe încetul, în noi, ca embrionul în pîntecele femeii... e ca o sămîntă la început. Ia chipul clar pe măsură ce îl cunoaștem tot mai bine și ființa noastră se întipărește de virtuți, prin care îl imită pe El.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Apoi poruncește că cei ce au primit slujba de învățători și de conducători ai turmelor se cuvine să privegheze. Și modul în care trebuie să facem aceasta potrivit cu cuvînta noastră creștină, îl arată în Levitic, zicînd : *«Vitele tale să nu le supui altui soi și în via ta să nu sădești sămînță străină»* (Lev. 19, 19). Mulțimea condusă poate fi asemănată foarte bine cu turmele de capre și de oi, sau cu via. Căci dumnezeiescul Petru a auzit : *«Simone al lui Iona, Mă iubești tu ? Paște mieluseii Mei, paște oile Mele* (Ioan 21, 15—17). Iar proorocul Isaia a spus despre Israeliti : *«Casa lui Israil este via Domnului Savaot, și omul din Iuda este odrasla prea iubită»* (Isaia 5, 7). Și virtutea păstorului stă în a nu lăsa vreun animal de alt soi la oi, ca să nu se supună săriturilor aceluia și să nască vreo corcitură, căzînd din noblețea lor naturală. Iar păzitorul viei, dacă este chibzuit și se sîrguiește să lucreze pămîntul mai bine, nu va suferi să răsară semințe străine sub vițe, ca nu cumva acesta cheltuindu-și sucul cu ceea ce-i străin, să nu mai aibă pentru semințele viei.

Trecînd acum ca de la o icoană la înțelesul duhovnicesc, să nu lăsăm oile cuvîntătoare, să se supună însămințărilor spirituale ale necredinței învățătorilor eretici, adică învățăturilor lor prin cuvînt. Căci rodul unei opinii nelegiuite e foarte urît și cuvintele celor de altă credință se fac pricini ai unor embrioni pociți celor ce le primesc. Deci noi, care sîntem vii și ținem loc de mlădițe, se cuvine să ne încununăm cu un rod de un singur soi și să ne ferim de rodul de două soiuri. Căci între grîu și struguri nu e nimic comun. Deci nici unul dintre noi să nu se facă loc pentru semințe străine.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Dar și în alt fel arată că cei de moravuri deosebite nu se pot uni și împăca și nu pot avea părășie întreolaltă, înfățișînd ca chip (tip) al acestui lucru împreunarea cu totul nebunească și prostească a animalului cuvîntător cu cel necuvîntător de altă specie și străin. Astfel zice în Ieșire : *«Pe cel ce se va culca cu dobitoc, cu moarte să-l omorîți»* (Ieș. 22, 19). Dar și mai clar în Levitic : *«Și cine se va culca cu un animal cu patru picioare, cu moarte să fie omorît, iar animalul cu patru picioare să-l omorîți. Și femeia care va merge la orice fel de animal ca să se împreune cu el, să o ucideți și pe ea și animalul. Cu moarte să fie omorîți. Vinovați sînt»* (Lev. 20, 15—16). Însoțirile, amestecările, împreunările spirituale cu cei cu care nu se cuvine și de care se îmbolnăvește mintea de ultima nebunie, sînt pricini de moarte atît celor ce corup, cit și celor ce suportă de bună voie coruperea.

PALADIE : Foarte drept și cuvenit a hotărît legea.

CHIRIL : Dar se cuvine să ne minunăm și de aceasta. Au putut să fie unii care au pățimit amăgirea din constrângere și nu fără lacrimi, sub puterea unei forțe căreia nu s-au putut împotrivi, deși n-au voit să admită abaterea de la învățăturile drepte la cele piezișe. Legea a socotit să-i treacă cu vederea și să nu-i lase fără un ajutor nici pe aceștia.

PALADIE : Cine sînt aceștia ?

CHIRIL : Cei supuși cu sila unui jug străin și înlănțuiți sub stăpînirea celor ce i-au cumpărat.

PALADIE : Și în ce chip îi ajută legea pe aceștia ?

CHIRIL : Îi dezleagă de legături și de constrângere, dacă paguba atinge sufletul și le dă dreptul să fugă de cel ce îi păgubește, fără să-i împiedice nimenea. Căci s-a spus indirect în Ieșire : *«Iar de va lovi cineva ochiul robului său sau ochiul roabei sale, și-l va orbi, îi va lăsa liberi, în schimbul ochiului lor. Iar de va scoate dintele roabei sale sau dintele robului său, îi va lăsa liberi, în schimbul dintelui lor»* (Ieș. 21, 26—27). După tilcuirea din afară și după înțelesul nemijlocit, porunca împiedică îndrăzneala și domolește minia stăpînitorilor și nu-i lasă să ajungă pînă la acele fapte prin care cei supuși vor suporta o știrbire a integrității lor. Nu lasă nicidecum faptele miniei să se dezlănțuie fără friu și să vatăme firea însăși, căreia îi cunoaștem ca singur Stăpîn pe Făcătorul ²⁷³. Căci robia și pătimirea din pricina ei nu este o boală na-

273. Creștinismul a cerut întii Stăpînului robului să nu se vatăme natura acestuia. Întrucît n-a creat-o, n-are nici un drept să o vatăme, sau să o distrugă. Robia este impusă cuiva de cel ce prin folosirea păcătoasă a unei împrejurări și a unei dibăcii practice mai mari, de a deveni stăpîn; e un mod de folosire a integrității naturii altui om în favoarea lui. Dar ea nu dă dreptul stăpînului la știrbirea sau nimicirea valorii aceluia. Ce bine ar fi dacă s-ar ține seama de aceasta și de cei ce profitînd de o putere a lor asupra altora, fără ca să-i declare pe aceștia în mod deschis robi, îi torturează în modul cel mai crud? Oprirea prin creștinism a bătăii și torturării altora, asigură o anumită libertate a celor aflați la dispoziția celor mai tari. Se asigură între stăpîn și rob o relație ca de la om la om. Oprirea la această limită înseamnă recunoașterea omului ca o realitate ce vine de sus, de la Dumnezeu, și ca avînd prin aceasta un caracter intangibil. El apare ca o realitate ultimă, dar într-o realitate dată. Peste el nu se poate trece. În el se reflectă misterul supremului început. Prin libertate este începătorul ultim al acțiunilor lui. Iar cum existența nu o are de la sine, cel ce i-a dat existența în această calitate de începător al acțiunilor sale, trebuie să fie modelul omului nu numai ca începător într-o realitate dată, ci și al realității însăși. Omul fiind începător de acțiuni într-o existență dată, nu o poate nici începe, nici distruge total. El poate face rău în ea, în loc să facă binele, dar n-o poate distruge. Ținînd de firea omului, libertatea lui nu trebuie oprimată de altul. De fapt nici n-o poate anula de tot. Chiar sclavul e conștient de o libertate a lui, înlănțuită dar nu anulată. Și din aceasta se vede că diferența între cei puternici și cei supuși lor în sens lumesc, nu ține de fire. Ea nu-i face mai puțin oameni pe subalterni. Ea este

turală, ci impusă de asupritori. Iar în Hristos Iisus, Dumnezeu și Tatăl readuce îndată întreaga fire în starea de la început²⁷⁴. Căci «dacă este cineva în Hristos, e făptură nouă» (II Cor. 5, 17). Și se desființează total rușinea robiei. Căci scrie Pavel: «In Hristos Iisus nu mai e rob, nici liber» (Col. 3, 11). Iar legea călăuzind spre desăvârșire, despoaie stăpînirea de pornirea neînfrînată și de ceea ce întrece măsura cuvenită, impunind celor ce disprețuiesc legea, ca plată obligatorie, eliberarea celor nedreptățiți.

Dar acestea țin de literă și de umbră, dacă vrea cineva să cugete și la ele. Iar dacă se tilcuiește intenția legii duhovnicește, poți să te apropii, Paladie, și în alt fel de înțelesurile ei. Lumina aceasta din lume o primim și ne minunăm de ea cu ochii trupului. Dar lumina dumnezeiască și spirituală (inteligibilă) răsare în inimile noastre. Și hrana trupului se face lumecoasă prin dinți, dar fapta acestora e cale spre viață²⁷⁵. Iar lucrurile virtuozose și grele ale înțelesurilor dumnezeiești sînt sfărîmate ca de un dinte de forța cugetării și fapta aceasta hrănește sufletul. Astfel, înțelepciunea întinzîndu-ne masa dumnezeiască și duhovnicească, zice: «Veniți mîncăți plinea mea» (Prov. 9, 5). Deci dacă s-ar întîmpla chiar unei slugi vreo vătămare în acestea din pricină că stăpînul îl lovește și îl silește să cadă de la adevărul dogmelor în vreo înșelăciune nesocotită, să se dezlege, zice, legătura și jugul constringerii să nu mai aibă nici o bază. Să se arunce frica de stăpîn și cel supus să plece unde și-ar găsi puțința unei vieți fără vătămare.

o situație anormală, produsă de păcat. Unii se fac stăpînitori prin păcat, iar alții sînt făcuți supuși de temerea de păcatul lor. În robie se manifestă boala păcatului, nu a firii, o boală produsă în fire de voință ca despărțire de Dumnezeu.

274. Tatăl care ne-a creat ca să fim alți fii ai Lui, alătura de Fiul Său Unul Născut, restabilește în Hristos libertatea noastră egală de fii, cum am fost făcuți la început și cum sîntem prin firea neperversă de păcat. Hristos nu ține pe cei adunați real în El prin credință în diferența de stăpîni și sclavi. În Hristos oamenii se descoperă unii pe alții în libertatea lor. De fapt numai așa comunică în libertatea lor. De fapt așa comunică în ei integral. Sau, numai pentru că în Hristos comunică integral, ei se descoperă ca liberi. Stăpînul cu sclavul sau cu sluga nu comunică nestingherit. Prin aceasta nu-și descoperă umanitatea lor nici unul altuia, nici fiecare în sine. Umanitatea fiecăruia rămîne strîmtoată în ea însăși. Hristos S-a smerit pe Sine intrupîndu-Se pentru a se comunica și pentru a-i fi primită comunicarea. El se comunică deplin și în Sfînta Împărtășanie. Prin trupul și sîngele Său își comunică interiorul Său în stare de jertfă pentru toți. Între smerenie, comunicare și stare de jertfă este o strînsă legătură. Primind toți pe Hristos în stare de jertfă, ei pot comunica întreolaltă ca egali.

275. Sfărîmarea mîncării prin dinți, deși e o faptă trupească, materială, slujește întreținerii vieții omului întreg, deci puținței lui de-a cugeta. Nu se poate despărți în nici o faptă a omului în ceea ce e material și ceea ce e spiritual. Așa e și cu Legea. Înțelesurile trupezte exprimate prin literă sînt nedespărțite de înțelesurile spirituale.

Căci nimic nu e mai de preț ca sufletul. Și ca să se mintuiască, zice, să se desfacă de robie ²⁷⁶.

Și e ușor de văzut că, cuvântul acesta e adevărat și se împlinește și în timpurile noastre. Căci nu suportă robii ca stăpînii să-i atragă la rătăcire și refuză cu bărbăție să se supună în această privință stăpînirii exercitată de aceia. Pentru că plecîndu-și grumazul capului sub povara robiei, își păstrează în ei mintea netulburată și socotesc că, datorită de-a cunoaște clar și fără greșeală învățătura despre credința cea adevărată are un mare preț, mai bine zis e vrednică de orice și-și face din ea o hrană duhovnicească, dumicînd prin minte ca printr-un dinte, ceea ce le vine la ureche și rumegînd cuprinsul înțeleșurilor dumnezeiești ²⁷⁷.

PALADIE : Foarte clar și drept este cuvîntul.

CHIRIL : Dar legea ne îndeamnă și altfel să ne iubim întreolaltă înduplecîndu-ne să primim a fi pe aceeași treaptă cei apropiați și osîndînd pornirile noastre spre inegalitate.

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Ascultă. S-a scris iarăși : «*De va împunge taurul cuiva taurul aproapelui și va muri, vor vinde taurul viu și vor împărți argințul lui ; dar vor împărți și taurul mort. Iar de se va fi știut că taurul împunge, înainte de ieri și înainte de alaltăieri, și se va fi spus stăpînului său și acela nu-l va fi ținut închis, va plăti cu taur pentru taur, iar cel mort va fi al lui*» (Ieș. 21, 35—36). Înțelege ghicitura ? Înțelege cum printr-o pildă clară Scriptura ne duce spre ceea ce e drept. De se va întîmpla, zice, să fie omorît taurul cuiva și să fie răpus de alt taur vor împărți taurul viu și cel mort și va fi iarăși al amîndurora. Adică de se va întîmpla cuiva vreun fel de asuprire și nedreptate de la altul, fără ca acela să vrea, să se bucure cel nedreptățit de bunurile celui ce l-a păgubit și să aibă mîngîierile comune. Căci aceasta cred că înseamnă a împărți taurul viu. Dar să facă, zice, cel ce a păgubit fără voie, comune și nenorocirile celui ce le-a suferit. **Vezi deci cum ne îndeamnă legea, ca prin ghicitură și în chip umbrît, la faptele iubirii întreolaltă ? Oare nu înseamnă aceasta «*a te bucura cu cei ce se bucură și a plînge cu cei ce plîng* ?»**

276. Odată ce creștinismul a ajuns religie de stat, acesta a pornit la eliberarea sclavilor, întîi a celor ce erau împiedicați de stăpînii lor să-și manifeste credința creștină.

277. Chiar stăpînii sclavilor cînd deveneau creștini nu mai sufereau să rămînă în starea de stăpîni ai lor. Ei știau că în Hristos trebuie să realizeze comuniunea în dragoste cu toți, ca împărăție a Sfîntei Treimi, în care împărațul este Tatăl nostru și Fiul, Fratele nostru și în Care deci toți sîntem împărați, sau liberi prin dragoste.

Căci nimic nu e mai de preț ca sufletul. Și ca să se mintuiască, zice, să se desfacă de robie ²⁷⁶.

Și e ușor de văzut că, cuvîntul acesta e adevărat și se împlinește și în timpurile noastre. Căci nu suportă robii ca stăpînii să-i atragă la rătăcire și refuză cu bărbăție să se supună în această privință stăpînirii exercitată de aceia. Pentru că plecîndu-și grumazul capului sub povara robiei, își păstrează în ei mintea netulburată și socotesc că, datorita de-a cunoaște clar și fără greșeală învățătura despre credința cea adevărată are un mare preț, mai bine zis e vrednică de orice și-și face din ea o hrană duhovnicească, dumicînd prin minte ca printr-un dinte, ceea ce le vine la ureche și rumegînd cuprinsul înțeleșurilor dumnezeiești ²⁷⁷.

PALADIE : Foarte clar și drept este cuvîntul.

CHIRIL : Dar legea ne îndeamnă și altfel să ne iubim întreolaltă înduplecîndu-ne să primim a fi pe aceeași treaptă cei apropiați și osîndînd pornirile noastre spre inegalitate.

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Ascultă. S-a scris iarăși : «*De va împunge taurul cuiva taurul aproapelui și va muri, vor vinde taurul viu și vor împărți argințul lui ; dar vor împărți și taurul mort. Iar de se va fi știut că taurul împunge, înainte de ieri și înainte de alaltăieri, și se va fi spus stăpînului său și acela nu-l va fi ținut închis, va plăti cu taur pentru taur, iar cel mort va fi al lui*» (Ieș. 21, 35—36). Înțelegi ghicitura ? Înțelegi cum printr-o pildă clară Scriptura ne duce spre ceea ce e drept. De se va întîmpla, zice, să fie omorît taurul cuiva și să fie răpus de alt taur vor împărți taurul viu și cel mort și va fi iarăși al amîndurora. Adică de se va întîmpla cuiva vreun fel de asuprire și nedreptate de la altul, fără ca acela să vrea, să se bucure cel nedreptățit de bunurile celui ce l-a păgubit și să aibă mîngîierile comune. Căci aceasta cred că înseamnă a împărți taurul viu. Dar să facă, zice, cel ce a păgubit fără voie, comune și nenorocirile celui ce le-a suferit. Vezi deci cum ne îndeamnă legea, ca prin ghicitură și în chip umbrît, la faptele iubirii întreolaltă ? Oare nu înseamnă aceasta «*a te bucura cu cei ce se bucură și a plînge cu cei ce plîng ?*»

276. Odată ce creștinismul a ajuns religie de stat, acesta a pornit la eliberarea sclavilor, întîi a celor ce erau împiedicați de stăpînii lor să-și manifeste credința creștină.

277. Chiar stăpînii sclavilor cînd deveneau creștini nu mai sufereau să rămînă în starea de stăpîni ai lor. Ei știau că în Hristos trebuie să realizeze comuniunea în dragoste cu toți, ca împărăție a Sfintei Treimi, în care împăratul este Tatăl nostru și Fiul, Fratele nostru și în Care deci toți sîntem împărați, sau liberi prin dragoste.

PALADIE : Așa se vede.

CHIRIL : Iar dacă cel cu mai mare putere știe limpede că dacă nu-și va înmuia faptele puterii lui superioare, aproapele va suferi ceva neplăcut, va suferi o pagubă egală²⁷⁸, și va suporta nu cu sufletul lui nenorocirea celui ce a pățimit-o. Aceasta se spune că prin ghicitură prin cuvintele : «*Va plăti taur pentru taur; iar cel mort va fi al lui*». Nu sînt pedepsiți cei ce nedreptățesc pînă într-atîta încît să cadă din bunurile lor proprii, ci va fi a lor nenorocirea și a lor paguba întîmplată apropielui.

PALADIE : Cuvîntul este foarte clar.

CHIRIL : O lege înțeleaptă a iubirii întreolaltă ne-a rînduit și dumnezeiescul Pavel, zicînd : «*Să nu caute nimeni numai ale sale ci și ale altora*» (Filip. 2, 4). Căci «*iubirea nu caută ale sale*» (I Cor. 13, 5), ci se gîndește și la ale altora și ca să fie bine și cele ale fraților. Deci și aceasta ne-o indică Legea veche, cînd spune : «*Iar de va paște cineva țarină sau vie și va lăsa vita lui să pască țarină străină, va plăti din țarina lui, după rodul ei. Iar de va paște toată țarina, va plăti cu cele mai bune din țarina sa și cu cele mai bune din via sa*» (Ieș. 22, 5). Cel ce lasă vita sa în țarinile străine, se folosește în cele ale sale și caută ale sale, dar nu din cele ce fac veselie (bucurie) vecinului, nici din cele ce fac bucurie apropielui, ci din cele ce se întîmplă să-l supere și să-l păgubească pe el²⁷⁹. Deci, trebuie să căutăm ceea ce ne este nouă de folos, adică ceea ce poate deveni al nostru, nu prin lăcomia la ale altora, ci prin cele ce putem ajunge la aceasta, fără a săvîrși nici un păcat și lăsînd bucuria vecinului în picioare. Această înseamnă, desigur, a, căuta și ale altora. Sau să știe, zice, acela care va voi să supere pe frați, cu nepăsare, și să fie fără grijă față de ei, căutînd numai ale sale, că va suporta paguba egală și că fapta care-i aduce un aparent folos îi va pricinui pierderea celor mai scumpe bucurii. Aceasta socotesc că înseamnă : «*Va plăti cu cele mai bune ale țării sale și ale vieții sale*».

Dar înțelesul celor de față se potrivește, după cum socotesc, și născocitorilor ereziilor, ai căror ucenici necurați și nerozi, asemenea unor dobitoace necuvîntătoare, pasc lanurile și viile Domnului, spre osînda și pedeapsa născocitorilor ereziilor. Căci ei vor avea de suferit păgubirea de cele mai bune ale lor, adică pierderea sufletului. Căci sufletul

278. Altul se folosește din cele ce mă bucură pe mine, cînd se face părtaș de gîndurile mele bune, de credința prin care mă veselește și mă mîntuiește pe mine.

279. Va suferi o pagubă egală cu cea pe care a pricinuit-o altuia nu o pagubă egală cu acela. Pentru că paguba aceluia va fi răscumpărată.

e mai bun decît via și lanul și decît fiecare din cele ce se cugetă în parte de noi.

PALADIE : Așadar, vom spune că e un rod al dragostei a căuta cele ale altora și nu numai ale noastre.

CHIRIL : Chiar așa e, Paladie. Și a împlini iubirea față de frați e lucrul cel mai plăcut lui Dumnezeu. Dar din iconomie nu ne lasă să împovăram de tot iubirea altora, punînd-o la încercări prisositoare și prea mari din partea noastră. Căci slăbește ușor și mintea bine întărită, chiar dacă s-ar afla în ea binele sporit al vreunei oarecari virtuți, un asalt nemăsurat asupra ei.

PALADIE : Ce este ceea ce spui ? Nu înțeleg limpede.

CHIRIL : Oare nu vei recunoaște că blîndețea și răbdarea sînt virtuți ?

PALADIE : Cum de nu ?

CHIRIL : Dacă cineva îngrămădește asupra celui ce se deprinde în blîndețe și răbdare, supărări și ocări și cele prin care se stîrnesc mi-niile, dacă aceasta o face cu măsură, acela le va răbda și le va purta cu vitejie și-și va face din aceasta un mijloc de întărire în blîndețe și în neminie. Dar dacă cineva întrece-va măsura și va trece dincolo de granițele a ceea ce poate răbda acela, nu e nici o mirare, de va obo-si virtutea aceluia și o va slăbi în scurtă vreme ²⁸⁰.

PALADIE : Bine zici. Căci binele se clatină în oameni și de-abia stă în picioare, chiar fără să-l clatine nimeni ²⁸¹.

CHIRIL : Dar să trecem, dacă vrei, la iubirea însăși. Căci aceasta e virtutea de frunte și mai de căpetenie decît celelalte. Deci legea ne învață iarăși prin chipul unei asemănări și pilde lămurite, zicînd : *«Iar de vei intra în holda aproapelui tău, adună cu mîinile tale spice, dar secere să nu bagi în holda aproapelui tău»* (Deut. 23, 25). A strînge din

280. Nu trebuie să lăsăm asupra cuiva toată povara efortului de sporire în virtute, sau să-i punem tot felul de piedici în această sporire. Ci trebuie să-l ajutăm măcar prin neiritarea continuă ce i-o pricinuim. De aici rezultă că așa cum avem o parte de vină la păcatele săvîrșite de alții, așa avem o oarecare parte de merit la virtuțile altora. Există o adîncă solidaritate între oameni. În baza ei Hristos, făcîndu-Se om, a intrat cu voia în solidaritate cu noi, primind moartea pentru păcatele noastre. Căci unindu-Se cu cei ce au o vină la păcatele celor pă-cătoși, chiar dacă nu le-au săvîrșit ei, și-a luat și El vina lor pentru păcatele altora, mai precis pentru păcatele tuturor. Dar le-a dat și puterea și partea lor în efortul lor de-a se feri de păcate.

281. Cineva poate uita de sine în iubirea de altul, dar nu-i poate cere altuia să se uite pe sine în favoarea lui. Aceasta e una cu cel mai nepăsător egoism. Fiecare trebuie să caute să-și aplice sieși norma iubirii altora pînă la jertfă, nu să-l oblige pe altul la această aplicare.

holdă puține spice cu mâinile, sau a rupe din vie vreun ciorchine de poftă sau de mâncare, neaducînd nici o pagubă, se va purta cu inima bună. Căci aceasta e legea iubirii și lucrul nu întrece măsura. Dar a introduce și fierul care seceră în cele ale aproapelui, copleșește și trece dincolo de iubirea întreolaltă și ajunge la hotarul lăcomiei. Deci aceasta e o pildă clară că nu trebuie să abuzăm de iubirea fraților, ci să cinstim iubirea întreolaltă, mulțumindu-ne cu cele ale noastre ^{281b}.

Putem aplica însă, precum socotesc neforțat, cuvîntul Scripturii despre acestea și altora; anume acelorora, care culegînd cuvintele ocazionale și improvizate ale celor ce învață în biserici, ca pe o hrană spirituală (inteligibilă), nu se mulțumesc să rămînă aici, ci trecînd dincolo de măsură și adunîndu-le ca într-un coș, le pun și în scris. Prin aceasta se arată foarte iubitori de învățatură, dar vătămînd onoarea fraților, prin faptul de-a scrie ca ceva foarte pregătît, ceea ce era improvizat pe loc. Acestora le-aș spune, prietene, că legea a poruncit limpede să nu se pună nimic în coș.

PALADIE: Așadar, e primejdios a forța virtutea sufletului cuiva și a îndrăzni să clatini mintea lui bine întărită abuzînd prea mult.

CHIRIL: Drept ai spus. Căci Dumnezeuul tuturor a statornicit în chip vădit că nu trebuie să punem curse virtuții, ci mai degrabă să ne împărtășim dacă se nimerește, de bunurile virtuții. Aceasta o arată legea printr-o ghicitură întunecoasă, zugrăvind prin lucruri foarte mici cele neasemănat superioare. Căci s-a scris în «A doua lege»: *Iar de vei întîlni un cuib de păsări înaintea ta pe cale, sau în vreun copac, sau pe pămînt, cu pui sau cu ouă, și mama lor va șede peste pui sau peste ouă, să nu iei mama cu puii ei, ci slobozînd să slobozești pe mamă, iar puii să-i iei ție, ca să-ți fie ție bine și să trăiești mulți ani» (Deut. 22, 6—7).*

PALADIE: Și ce înseamnă aceasta? Nu-mi este limpede ghicitura.

CHIRIL: Dar oare nu înțelegi că de va prinde cineva o pasăre care a scos pui sau ouă, să-și ia spre folosul și ciștigul lui cele din ea. Dar pe ea să o sloboadă, fără să-i facă nici un rău?

PALADIE: Da. Căci aceasta e intenția Scripturii.

CHIRIL: Deci privește ceea ce e ascuns și depărtînd umbra, privește spiritual (inteligibil) adevărul. Fiecare virtute e ca o maică și ca o obîrșie a bunătăților din ea, fie că numește cineva bunătatea sau iu-

281 b. Chiar fără să împiedicăm pe alții, la sporirea în virtute, unii sînt slabi în efortul de-a susține această sporire. De aceea toți trebuie să ne ajutăm în persistarea în bine. Binele se cucerește printr-un efort obștesc, mai bine zis e nedespărțit de comuniunea adevărată, e una cu ea, precum răul apare și se întărește prin individualism, sau e una cu el.

birea de săraci, sau blindețea, sau îndelunga răbdare. Căci e bun cineva nu cu sine, ci mai degrabă cu alții. Și se împărtășesc de iubirea lui de săraci, cei ce au nevoie de ea; la fel de blindețe și de îndelunga răbdare a aceluia²⁸². Deci fiecare virtute poate fi cugetată ca o maică și ca un izvor al bunătăților care sînt în ea și țîșnesc din ea. Iar cuiburile virtuților sînt sufletele care le cuprind și le ocrotesc. Deci legea poruncește ca cei ce se întîlnesc cu oamenii în care sălășluiesc ca în niște cuiburi virtuțile, să-și însușească cîștigurile ce vin din ele, dar să nu caute să vatăme virtutea, adică maica faptelor preabune. Iar virtutea e vătămată, dacă e tulburată în vreunul din modurile arătate mai înainte.

PALADIE : Adîncă e ghicitura aceasta !

CHIRIL : Da. Drept ai spus. Dar, ca să spunem ceva asemănător cuvintelor fericitului Pavel : «*Oare de păsări se îngrijește Dumnezeu ? Oare nu de noi vorbește ?*» (I Cor. 9, 9—10). Cuvîntul poruncii date prin Moise ne înfățișează chipurile (tipurile) lucrurilor, nu lucrurile înseși în mod fățiș. Și poți vedea cum ne urcă pe încetul pînă la modurile cele mai înalte ale iubirii întreolaltă. Căci caută să ne înduplece să iubim chiar și pe cei ce ne jignesc și să ne arătăm mai presus de supărarea față de dușmani, nelăsîndu-ne biruiți de rău, ci mai virtos biruind răul prin bine. Fiindcă a spus iarăși în «*Ieșire*» : *Iar de vei întîlni boul dușmanului tău sau vita lui de jug, rătăcind pe cale, să le întorci și să le predai lui. Iar de vei vedea vita de jug a dușmanului tău căzută sub povara ei, să nu treci pe lîngă ea, ci să o ridici împreună cu el*» (Ieș 23, 4—6). Iar în «*A doua lege*» : «*De vei vedea boul fratelui tău, sau oaia lui, rătăcind pe cale, să nu le treci cu vederea ; ci să le abați să le întorci pe ele la fratele tău. Iar de nu va fi aproape de tine fratele tău și nu-l vei ști pe el, să le aduci pe ele la casa ta și să fie cu tine pînă va întreba de ele fratele tău și i le vei preda lui. Așa să faci cu asinul lui și așa să faci cu haina lui și așa să faci cu orice a pierdut fratele tău ; toate cîte au fost pierdute de el și le vei afla, să nu le treci cu vederea. Să nu treci cu vederea asinul fratelui tău, sau boul lui căzut pe cale, ci ridicînd, le vei ridica pe ele împreună cu el*» (Deut. 22, 1—4).

282. Virtutea este deprinderea într-un anumit bine. Dar binele în care se deprinde cineva e pentru altul. Un bine de care ar căuta să se bucure cineva în izolare, nu e bine. Virtutea sau binele e interpersonal. Întărește relația între oameni. Sînt forțe ale comuniunii. De virtutea sau de binele cuiva se poate împărtăși cineva în două feluri : bucurîndu-se de binele făcut de altul, sau luînd putere din pilda aceluia de-a face și el acel bine. Un om sărac se poate bucura de virtutea iubirii de săraci a cuiva ; dar de ea se poate împărtăși cineva și ca să devină el însuși iubitor de săraci.

Vezi cu cîtă simțire ne călăuzește spre binele cel mai înalt și mai desăvîrșit, poruncind să facem din grija de vitele celui ce ne-a supărat, un mijloc de deprindere a uitării răului. Ba îl încununează necontenit și cu numele de frate, împiedicîndu-ne, cred, pornirea spre minie și sporirea în josnicie și înfățișîndu-ne legea firii ca susținătoare a iubirii. Căci de vei afla, zice, o vită rătăcitoare sau o haină pierdută, să le redai fratelui tău. Și de se va întîmpla ca vreuna din vitele care obișnuiesc să poarte povară să fi căzut la pămînt, și să fie turtită de greutate, să o ajuți și să o ridici. Iar aceasta nu e nimic altceva decît o folosire a stăpînilor lor, o deprindere în milostenie, o înaintare spre apropiere sufletească și o străduință de-a arunca departe supărarea, o ocolire a motivelor de supărare, ca să nu mai voim să jignim dragostea și legea iubirii de frați.

Dar se pare că și altceva vrea să spună porunca. Dacă atîta grijă a avut legiuitorul, încît ne cere ca chiar dacă pătîmește un animal necuvîntător, să-i dăm ajutor, cum nu va avea cu mult mai mult grijă de oameni și de iubirea datorată celor de aceeași fire? Drept aceea chiar dacă ne-ar fi dușman cel ce rătăcește, să-l ajutăm să afle de la noi calea cea dreaptă și să fie susținut să tindă spre ceea ce este de folos. Căci și Hristos, cu toate că era bătut cu pietre de Israeliti, le striga: *«Pînă cînd aveți lumina, umblați în lumină, ca să nu vă cuprindă întunericul»* (Ioan 12, 35).

Și dacă vreunul din cei ce m-au supărat, e chinuit de osteneți și încercări și aruncat la pămînt e apăsător de nevoi cumplite, să fie ajutat de noi și cu toate că ne e dușman, să ne învingem supărarea. Căci aceasta este ceea ce s-a spus: *«Faceți bine dușmanilor voștri și vă rugați pentru cei ce vă prigonesc pe voi»* (Matei 5, 14).

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : Deci e un lucru vrednic de sfinți să suferim împreună cu cei ce suferă și să nu socotim mai degrabă cele ce trebuie bine să ne îndemne la milă față de ei, prilej de mîndrie față de ei, asuprind, și necăjind și mai mult pe cei loviți²⁸³. Iar dacă ar putea cineva să-și urzească uneltirile în ascuns, legea spune că trebuie să renunțe și la viclesugurile acestea. Căci a zis iarăși: *«Să nu grăiești de rău pe surd și înaintea orbului să nu pui piedica»* (Lev. 19, 14). Căci nu e oare o faptă superioară și potrivită cu cei cuviincioși, a pune frîu limbii și a ne feri de orice vorbă urită, împotriva oricărui om? *«Nu vă grăiți de*

283. Să nu socotim necazurile ce vin asupra dușmanilor noștri prilej de-a ne mîndri față de ei că ne aflăm într-o situație superioară față de ei, ci prilej de-a ne arăta mila față de ei.

rău unul pe altul», zice ucenicul Mîntuitorului (Iacob 4, 11). Iar legea zice : «Să nu grăiești de rău pe surd». El vrea să spună, cred, prin aceasta, că cei cu adevărat cuviincioși la purtări nu trebuie să se înfrîneze numaidecît de la ocări, chiar dacă li s-ar întîmpla să n-aibă de suportat niscai urmări grele. Căci surdul sau mutul, nu sînt liberi de boală. Ei sînt bolnavi în cele ale trupului și sînt lipsiți de simțuri, adică de văz și de auz. De aceea nici surdul nu aude pe cel ce voiește să-l vorbească de rău, nici orbul nu vede pe cel ce-i pune piedică. Deci nu e deloc greu celui ce vrea să uneltească împotriva lor, să rămînă ascunși. Dar ei se vădesc adăugînd o nouă părere asupra celor de care trebuie să ai milă, ca suferind de la sine de o nenorocire. Căci aceasta o fac pricinuind orbului lovirea de piedică fără să știe și înduplecînd pe surd uneori chiar să ridă de batjocuri, ca de laude. Ei îi lovesc prin aceasta în părțile cele mai dureroase ale lor. Viclenia celui ce ar face acestea ar rămîne ascunsă, dar n-ar scăpa din vina cruzimii și a disprețului de oameni.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Ușor poți afla că și porunca veche vrea să fim cu iubire și cu milă întreolaltă. Căci o poți auzi odată : «Deschizînd să deschizi cele dinlăuntru ale tale fratelui tău, care are nevoie de tine» (Deut. 15, 7), iar altădată : «Și pe cel străin să nu-l asupriți, nici să-l necăjiți; că străini ați fost în pămîntul Egiptului. Pe nici o văduvă și pe nici un orfan să nu-l asupriți. Iar de-i veți asupri pe ei cu rău și strigînd ei se vor plînge către Mine, cu auzire voi auzi glasul lor, și Mă voi mînia cu iușime și vă voi omorî pe voi cu sabie și vor fi femeile voastre văduve și copiii voștri orfani. Iar de vei împrumuta argint fratelui tău celui sărac, care este lîngă tine, să nu-l silești, nici să pui asupra lui camătă. Iar de vei lua zălog haina aproapelui tău, i-o vei înapoia înainte de apusul soarelui. Pentru că numai haina aceasta este acoperămintul goliciunii lui. Și cu ce se va culca ? Deci de va striga către Mine, îl voi auzi pe el. Că milostiv sînt Eu». (Ieș. 22, 21—27)²⁸⁴. Auzi cum înfățișîndu-ne învățătura dulce a iubirii întreolaltă, adause și amenințarea cu mînia Sa ? Cum se va justifica mînia față de unii, decît prin faptul că nu se vor sîrgui să se arate cu îndurare față de frați ? Căci milostiv sînt, zice, adică fiind bun după fire și îndurat, ca Dumnezeu, voi primi, negreșit, strigarea celui ce suferă, și Mă voi milostivi îndă-

284. Se reflectă în aceste cuvinte și repetata cerere a milei lui Dumnezeu pentru toți oamenii din greutăți, din Sf. Liturghie : «Doamne miluiește». Adresînd cererea aceasta continuă lui Dumnezeu pentru alții, credincioșii arată că și ei au milă de aceia. Așa se întărește în Sf. Liturghie comuniunea între cei credincioși prezenți și între ei și cei din toate părțile, vii și adormiți. Așa se lărgeste și se adîncește Împărăția Sfintei Treimi, ca unitate a oamenilor în Ea.

tă de lacrima celor împovărați de sărăcie. Deci să ne păzim de strigarea săracilor împotriva noastră.

Că se cuvine să fim în comuniune și să învrednicim iubirea de săraci de cea mai aleasă străduință, ne-a încredințat iarăși în «A doua lege», zicînd: *«Să nu oprești plata cuvenită celui sărac sau a celui lipsit dintre frații tăi, sau dintre străinii așezați în cetățile tale; în aceeași zi să-i dai plata lui. Să nu apună soarele peste el, că sărac este și la ea își are nădejdea. Și nu va striga împotriva ta la Domnul și nu va fi întru tine păcat»* (Deut. 24, 14—15). Vezi cum ne îndeamnă să tremurăm de strigarea săracului împotriva noastră, împingîndu-ne spre iubirea întreolaltă? ²⁸⁵. Iar Scriptura cea nouă, dată prin Hristos, învățîndu-ne binele desăvîșit, zice: *«Vindeți averile voastre și dați milostenie și iată toate vă vor fi vouă ușoare»* (Luca 12, 33). Aceasta au și făcut unii dintre cei ce au crezut. *«Căci aduceau prețurile țarinelor și ale caselor și le puneau la picioarele Apostolilor; și se împărțea fiecăruia după cum avea cineva trebuință»* (Fapte 4, 34—35). Dar fiindcă legea este elementară și introduce în începuturile cuvintelor lui Dumnezeu, poruncește ca pe un mijloc pregătitor de deprindere spre această cale, dărnicia în lucruri mici. De aceea zice: *«Iar cînd vei secera holda în țarina ta și vei uita vreun snop să nu te întorci să-l iei. Să fie al săracului și al străinului, al orfanului și al văduvei, ca să te binecuvinteze Domnul Dumnezeul tău în toate faptele mâinilor tale. Și cînd vei culege măslinile, să nu te întorci să aduni cele ce rămîn înapoia ta. Să fie ale străinului și ale orfanului și ale văduvei și să-ți aduci aminte că rob ai fost în pămîntul Egiptului. De aceea îți poruncesc să împlinești cuvîntul acesta. Iar cînd vei culege via ta să nu iei din nou ce rămîne înapoia ta. Să fie a străinului, a orfanului și a văduvei și să-ți aduci aminte că rob ai fost în pămîntul Egiptului. De aceea îți poruncesc să împlinești cuvîntul acesta»* (Deut. 24, 19—21). Că e bine să-ți amintești în bucurie de ostenele și de necazul mai vechi. Acesta te va îndemna la iubirea de săraci și lărgimea fericirii nu te va lăsa să uiți de greutățile sărăciei.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Privește însă cu cît meșteșug și cu cîtă simțire ne dezobișnuiește de cele rele și ne înduplecă să lepădăm lipsa de compătimire, iar pe de altă parte ne ducе spre cele bune și ne trece la modurile iu-

²⁸⁵. Strigarea celui îndurerat face să vibreze mai mult inima lui Dumnezeu Cel Preamilostiv. Strigarea lui ridică supărarea lui Dumnezeu împotriva celor ce au o vină pentru suferințele celor ce strigă către Dumnezeu. Acesta e un motiv în plus să avem o grijă deosebită de săraci, de bolnavi, de toți cei necăjiți. Ei ne sînt cei mai buni avocați la Dumnezeu, de-î ajutăm și cei mai împovărați procurori împotriva noastră, chiar fără să vrem.

birii întreolaltă. Căci ne îndeamnă să împrumutăm, cînd trebuie, fraților, dar ne interzice a lua camătă și ne poruncește să lepădăm lăcomia. Poruncind apoi pe lîngă aceea, să nu-i constrîngem, nici să-i zorim pe datornici, cere să le iertăm datoriile. Căci scrie: «*Să nu iei camătă fratelui tău. Camătă de argint, camătă de bucate, camătă de orice lucru pe care îl vei da împrumut celui străin să nu iei. Ca să te binecuvinteze Domnul Dumnezeuul tău în toate faptele tale pe pămîntul în care intri să-l moștenești*» (Deut. 23, 19—20). Intenția legiuitorului era ca cei ce sînt la largul avuției, să arate din belșug bunăvoință și dărnicie atît față de străin, cît și față de frați: «*Tot celui ce cere, dă-i, zice Hristos, și de la cel ce ia ale tale, să nu ceri*» (Luca 6, 30). Dar fiindcă mintea celor vechi nu era destul de neclintită în dreptate, ca să poată săvîrși fără patimă binele, legea, ca un bun pedagog, îi conduce spre el treptat, păstrînd pentru o stare mai desăvîrșită deplinătatea milei față de frați și vecini, dărnicia față de străini și comuniunea cu toți. Căci pînă la timpul îndreptățirii au fost umbrele (Evr. 9, 10). Iar acest timp e cel al venirii lui Hristos.

PALADIE : Foarte frumos ai spus.

CHIRIL : Poruncind deci să se dea împrumuturi și tăind lăcomia și făgăduind celor ce voiesc să facă această binecuvîntare, le cere că după ce se scurg șapte ani peste datorii, să le ierte, cinstind timpul iertării tuturor, adică cel al venirii lui Hristos în care am fost îndreptați toți prin credință²⁸⁶. Căci atunci am dobîndit amnistia vechilor păcate prin aceea că El a pironit pe crucea Sa zapisul cel împotriva noastră (Col. 2, 14), și a înlăturat pedepsele ce le datoram Judecătorului. Deci zice în «A doua lege»: «*După șapte ani să faci iertare. Și rînduiala iertării este aceasta: Vei ierta toată datoria, pe care ți-o datorează aproapele. Și fratelui tău să nu o ceri, pentru că s-a chemat iertarea Domnului Dumnezeuului tău. De la cel străin să ceri cîte ai la el. Dar fratelui tău îi vei ierta datoria lui, ca să nu fie întru tine sărac. Pentru că binecuvîntînd te va binecuvînta Domnul Dumnezeuul tău în pămîntul pe care Domnul Dumnezeuul tău ți-l dă prin sorț să-l moștenești pe el*» (Deut. 15, 1—5). Și după altele, iarăși: «*Iar de va fi întru tine vreun sărac dintre frații tăi, în vreuna din cetățile tale, în pămîntul pe care Domnul Dumnezeuul tău ți-l va da ție, să nu întorci inima ta, nici să strîngi mîna ta dinspre fratele tău cel lipsit. Deschizînd să-i deschizi*

286. Prin iertarea datoriilor după șapte ani, legea prevestea iertarea din ziua a opta, a învierii lui Hristos, cînd se vor ierta pentru jertfa Lui toate păcatele. Căci unînd ca jertfă preacurată umanitatea Lui cu a noastră, de o vom primi, ne vom face și noi curați, umplîndu-ne de duhul ei de jertfă. Comuniunea în jertfă e cea mai deplină comuniune, cea mai deplină deschidere a noastră și comunicare de curăție din partea lui Hristos.

mîna ta și să-i împrumuți lui cît îi trebuie și oricît îi lipsește. Ia seama la tine, să nu fie cuvînt ascuns în inima ta, spunînd cu vicleșug : se apropie anul al șaptelea, anul iertării, ca să se uite ochiul tău cu răutate la fratele tău cel lipsit și să nu-i dai lui, ca să strige împotriva ta către Domnul și să ai păcat mare. Dînd să-i dai lui și să-i împrumuți cît îi trebuie de la tine și să nu te întristezi în inima ta, dîndu-i lui. Că pentru cuvîntul acesta te va binecuvînta Domnul Dumnezeuul tău, în toate lucrurile tale și în toate cele pe care vei pune mîna ta» (Deut. 15, 7—10). «Să nu te întristezi, zice, în inima ta, dîndu-i lui. Căci pe cel ce dă cu bucurie îl iubește Dumnezeu», după cuvîntul fericitului Pavel (II Cor. 9, 7).

PALADIE : Dar cum preînchipuie anul acesta al șaptelea venirea Mîntuitorului nostru, cînd s-a ivit timpul iertării tuturor, sau s-a desăvîrșit viața morală ?

CHIRIL : Oare nu-ți aduci aminte ce am spus și mai înainte, că e un obicei al dumnezeieștii Scripturi să asemene tot răstimpul veacului de față și de acum cu o săptămînă, din pricina întoarcerii zilelor la început ? Căci sfîrșitul săptămînii e Sîmbăta. Iar vecină nemijlocită este ziua a opta, care aduce un nou început al veacului prin învierea lui Hristos ²⁸⁷.

PALADIE : Mi-aduc aminte.

CHIRIL : Deci Hristos a venit, după Scriptură, la sfîrșitul veacului de față și oarecum Sîmbăta, cînd i-a și eliberat pe toți cei legați în lanțurile păcatelor lor și îndatorați Lui cu pedepsele pentru neascultare. Căci și în Evanghелиi Domnul ne aseamănă cu niște datornici, zicînd : «Un om avea doi datornici. Unul îi datora cinci sute de dinari, iar altul, cincizeci. Și neavînd ei să înapoieze, i-a iertat pe amîndoi» (Luca 7, 41—42). Pe lîngă aceasta, ne-a dat și un model de rugăciune : «Deci voi așa să vă rugați : Tatăl nostru Care ești în ceruri, să nească-se numele Tău. Vie împărăția Ta, facă-se voia Ta precum în cer, așa și pe pămînt. Pîinea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă astăzi. Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri» (Matei 6, 9—13).

Deci legea ne-a arătat indirect și ca prin ghicitură taina dumnezeiască, poruncind să se facă iertare în anul al șaptelea. Și introduce pe cărările bunătății, învățînd să se pună iubirea de frați mai presus

287. Veacul acesta se aseamănă cu o săptămînă, pentru că înaintarea lui duce la sfîrșitul lui și deci la un nou început pe un plan mai înalt. Noul început, noua zi întii, este echivalentă cu ziua a opta, cea fără sfîrșit a vieții învierii. Căci nu se va mai înainta prin noi osteneli la un alt plan superior, ci va fi o veșnică odihnă a creațiunii, înviate în Dumnezeu împreună cu Hristos Cel înviat.

de bani și îndemnînd pe Israeliți să fie darnici și să împărtășească ale lor altora. Ea poruncește bunătate față de frate și vecini ca pe o deprindere în purtarea de grijă mai iubitoare față de toți.

PALADIE : Așa este. Sint de aceeași părere cu tine, care ai spus lucrurile așa de bine.

CHIRIL : Dar te vei mira de un lucru și mai mare de-l vei afla.

PALADIE : Care este acela ?

CHIRIL : Legea voiește să înaintăm pînă la atîta bunătate și iubire întreolaltă, încît să nu socotim nimic egal cu iubirea față de frați. Și să suportăm cu atîta tărie supărările de la ei, încît să ne arătăm mai presus de mînie, chiar dacă ei nu sint și nu se arată față de noi cum trebuie, ci voiesc să ne supere prin lipsa de iubire. Ai și pentru aceasta o pildă (un tip) în Numeri : *«Și a trimis, zice, Moise soli din Cadeș la împăratul Edomului, zicînd : Acestea zice fratele tău Israil : Tu știi tot necazul care ne-a aflat pe noi... Căci au coborît părinții noștri în Egipt și au pribegit în Egipt zile multe. Și ne-au necăjit pe noi Egiptenii și pe părinții noștri. Și am strigat către Domnul și a auzit Domnul glasul nostru și trimițînd un înger, ne-a scos pe noi din Egipt. Și acum sîntem în Cadeș, cetatea de lîngă hotarele tale. Vom trece prin țara ta, dar nu vom trece prin țarini, nici prin vii, nici nu vom bea apă din puțurile tale ; pe drumul împărătesc vom merge, nu ne vom abate, nici la dreapta, nici la stînga, pînă vom trece de hotarele tale. Și a zis către el Edom : Nu veți trece pe la mine ; iar de nu, cu război voi ieși în întîmpinarea ta. Și îi zic lui fiii lui Israil : Vom trece pe lîngă munte. Iar de vom bea din apa ta, noi și dobitoacele noastre, îți vom plăti prețul. E un lueru fără însemnătate, vom trece pe lîngă munte. Iar acela a zis : Nu veți trece pe la mine. Și a ieșit Edom în întîmpinarea lor cu mulțime multă și cu mîna tare. Și nu a voit Edom să lase pe Israil să treacă prin hotarele lui și s-a abătut Israil de la el»* (Num. 20, 14—21).

Auzi cum cei din neamul lui Israil, înșirînd nu fără rost chipurile necazurilor din Egipt și amintind de chipurile tiraniei, cer în chip civilizată un serviciu care nu pricinuia nici o pagubă, silindu-se să-și facă din rudenie un ajutător. Căci aceia erau din Esau, fratele lui Iacob. Dar aceia, deși trebuiau să fie îndurători și să-i lase pe aceștia să facă ceea ce știau că le e spre bine și spre folos, sau dovedit chiar prin fapte cruzi și aspri și lipsiți de voința să sufere împreună cu cei ce suferă. Căci le închid drumul, măcar că poporul le spune deschis că nu le va pricinui nici o pagubă nici viilor, nici rodurilor țarinilor, ba nici apă nu vor bea fără plată. Iar acela nu numai că i-a

amenințat să-i atace de nu vor renunța la cele cerute, ci s-a și ridicat cu arme și a pornit cu toată oastea. Și ce a făcut Israil? A biruit mînia. S-a abătut de la el, zice, ocolind cearta cu frații, cinstind legea rudeniei cu răbdarea cea mai mare. Sau nu socotești că așa este?

PALADIE : Ba chiar așa.

CHIRIL : Deci socotim că e un rod și o dovadă a iubirii de frați să se taie iuțimea și să se oprească mînia, apoi să se măsoare pedepsele cu greșelile fiecăruia și să se rostească de către noi judecăți cu totul fără pată asupra fiecăruia.

PALADIE : E foarte drept.

CHIRIL : Ascultă deci, dacă vrei, pe cel ce zice odată : «Și să nu te mînie pe fiii poporului tău» (Lev. 19, 17), iar altădată : «Iar de se va întîmpla ceartă între oameni și vor veni la judecată, să-i judece pe ei și să dea dreptate dreptului și să osîndească pe cel fără cuviință ; și dacă cel fără cuviință va fi vrednic de bătăi, culcîndu-l pe el înaintea judecătorilor, să-l bată după răul făcut de el. În număr de patruzeci să-l lovească pe el, iar mai mult să nu adauge. Iar de vor adăuga, să-i dea lui lovituri mai multe, va fi rușinat fratele tău înaintea ta» (Deut. 25, 1—4).

PALADIE : Și care e rațiunea pentru care cei osîndiți trebuie să fie bătuiți numai cu patruzeci de lovituri? Și spune-mi de ce-i rușinează pe aceia ce-i dau mai mult decît acestea?

CHIRIL : În multe chipuri ni se deșemnează taina lui Hristos prin porunca veche și ni se zugrăvește patimă mîntuitoare, în care și prin care am fost izbăviți de cel ce avea puterea să ne chinuiască și ne supunea unor lovituri cumplite. Precum am spus mai înainte că iertarea celor datori în anul al șaptelea preînchipuie timpul iertării tuturor, (căci am fost îndreptați în Hristos și am fost învățați să zicem în rugăciune către Tatăl și Dumnezeu din ceruri : «Și ne iartă nouă datoritiile noastre»), așa și aci, loviturile de bici pînă la numărul patruzeci, aprobate celor ce biciuiesc și celor biciuiți, preînchipuie timpul prea dorit al venirii Unuia Născutului cu trupul, cînd noi toți cu rana Lui ne-am vindecat, iar El S-a rănit pentru păcatele noastre (Isaia 53, 5). Căci Israeliții s-au năpustit cu ocări asupra Lui, iar Pilat i-a aplicat lovituri peste spate, prin ceea ce noi am fost scoși de sub pedeapsă și chinuri. Căci multe erau odinioară bătăile păcătosului, după cum s-a scris (Ps. 31, 10). Dar Hristos a fost biciuit pentru noi. Căci precum pentru toți a murit, așa a fost și biciuit pentru toți, El Unul fiind de un preț egal cu toți.

Iar numărul de patruzeci de zile tăindu-l în cinci opti, vei afla pe opt și pe cinci. Iar acest număr indică timpul lui Hristos. Pentru că Unul Născut a venit în timpul al cincilea, după parabola evanghelică, în care se spune de un stăpîn că a tocmît lucrători la vie, ieșind pe la ceasul întii, al treilea, al șaselea, al nouălea și al unsprezecelea. Și s-a sculat în ziua a opta, surpînd stăpînirea morții și nimicind împreună cu ea, și pe tatăl stricăciunii ivite, adică păcatul, care fiind înlăturat, a trebuit să înceteze și bătăile și pedepsele și chinurile pentru el. Deci legea nu îngăduie bătăile să treacă peste numărul patruzeci, lăsînd pînă la venirea lui Hristos chinurile și preînchipuind timpul iertării. Căci chipurile (tipurile) poartă în ele ca pe o sarcină frumusețea adevărului.

Dar trebuie știut și aceea că Israil păcătuind, a rătăcit patruzeci de ani prin pustie. Căci cu jurămînt s-a jurat Dumnezeu să nu-i ducă pe ei înainte în pămîntul făgăduinței. Acesta le era lor timpul miniei. Iar trecînd timpul, a încetat mînia și urmașii lor au trecut Iordanul și au intrat în țară. În aceasta s-a arătat că supărarea n-a trecut peste anul al patruzecilea. Deci și aceasta a fost un chip (tip) clar al faptului de a nu fi fost bătuiți oamenii cu mai mult de patruzeci de lovituri. Căci după aceasta a venit timpul iertării, care ne-a adus trecerea tainică a Iordanului și cuțitele de piatră, adică tăierea împrejur în duh, sub conducerea lui Iisus. Căci după Moise și lege ni s-a făcut nouă conducător Iisus ²⁸⁸.

PALADIE : Sînt de aceeași părere.

CHIRIL : Deci pentru ca să se judece drept și fără părtinire ceriturile ce se ivesc și ca să se înlătore stările de silnicie, zice : «Să-ți așezi judecători ție, și scriitori în toate cetățile tale, pe care Domnul ți le dă ție, după seminții, și să judece poporul cu judecată dreaptă. Să nu încline judecata, să nu cunoască față, nici să ia daruri. Căci darurile orbesc ochii înțelepților și strică cuvintele dreptilor» (Deut. 16, 18—19). Căci legea a socotit cu multă dreptate că cei rînduiți să judece se cuvine să se arate mai presus de iubirea de cîștig și nu se abat din cinstire față de vreunii de la ceea ce e drept și fără pată, ci să ajungă să respingă ca pe un lucru necinstit înclinarea în vreo parte, cîntărind după lege toate lucrurile, imitînd pe Judecătorul tu-

288. Numărul patruzeci reprezintă o întregime tainică. Moise și Iisus au postit patruzeci de zile. Evreii au fost ținuți în pustie patruzeci de ani. Patru sînt cele patru puncte cardinale și cele patru virtuți, iar zece e numărul poruncilor care trebuie păzite. A ține ceva, a răbda ceva patruzeci de zile, întipărește în om ceea ce se ține, întipărește puterea unei răbdări, a unei înfrînări. Patruzeci de zile li s-a arătat Domnul ucenicilor după înviere, ca să capete deplină siguranță a faptului greu de admis al învierii Lui.

turor, adică pe Hristos, pe care însăși legea l-a prevestit clar, că va fi, ca Dumnezeu, Judecător drept. Astfel, a zis iarăși: *«Iar când vei intra în pământul, pe care Domnul Dumnezeuul tău ți-l dă ție cu sorți, ca să-l moștenești pe el și să-l locuiești, și vei zice: Voi pune peste mine stăpînitor ca și celelalte neamuri din jurul meu, punînd voi pune peste tine stăpînitorul pe care ți-l va alege Domnul Dumnezeuul tău; dintre frații tăi să pui peste tine, stăpînitor. Nu vei putea pune peste tine om străin, pentru că nu e frate al tău»* (Deut. 17, 14—15).

Adică înaintînd și aplecîndu-ne noi cît mai înlăuntrul cuvintelor dumnezeiești și intrînd în pământul sfînt, adică în făgăduința lui Dumnezeu prin credință în Hristos, nu trebuie să mai slujim zidirii în locul Ziditorului Dumnezeu. Ci să punem peste noi Stăpînitor și Judecător pe Fiul Cel născut din Dumnezeu, chiar dacă se înțelege cu trupul. Pentru că zice către noi: *«Eu am fost pus de El împărat peste Sion, muntele cel sfînt al Lui, vestînd porunca Domnului»* (Ps. 2, 5). Deci pe altul peste El nu vom primi nicidecum și grumazul nu ni-l vom pleca sub jugurile străine. Pentru că unul ne este conducător, Hristos.

Iar nefericiții Iudei au rămas afară din pricina necredinței și n-au primit ca Stăpînitor și Judecător peste ei pe Hristos, măcar că s-a coborît din cer, cu voia și bunăvoința lui Dumnezeu și Tatăl. Ba pe lîngă aceasta și-au ales peste ei pe un străin, pe fiul pierzării, adică pe Antihrist, de altă seminție și de alt neam, nu din singele lui Israil, cu toate că legea zice limpede: *«Nu vei putea să pui peste tine om străin, pentru că nu e frate al tău»*. Dar ei au auzit și pe Hristos însuși zicînd: *«Eu am venit în numele Tatălui Meu și voi nu Mă primiți. Iar când va veni altul în numele său, pe acela îl veți primi»* (Ioan, 5, 43). Deci Hristos a venit spre slava lui Dumnezeu Tatăl, căci aceasta socotesc că este: în numele Tatălui. Dar va veni la vremea sa și fiul nelegiuirii, nu spre slava lui Dumnezeu Tatăl, dar încununînd, nenorocitul, capul său cu numele dumnezeirii. *«Căci se va așeza în casa lui Dumnezeu, arătîndu-se pe sine cum că ar fi Dumnezeu»* (II Tes. 2, 4)²⁸⁹. Dar nu i se vor fi închinat Iudeii, nici nu-l vor fi primit ca pe Hristos, dacă ar fi păzit legea²⁹⁰. Căci ea a prevestit clar că Hristos se va naște

289. Va acapara toată puterea pe seama sa în așa fel, ca să pară ca însăși Dumnezeierea nerecunoscînd deasupra Sa altă putere și cerînd și altora să-l laude ca atare. Va înfățișa în mod mincinos puterea sa ca lucrînd spre binele supușilor, ca adevăratul dumnezeu. Va declara că el se jertfește pentru popor, imitînd prin cuvinte pe Hristos, dar lucrînd cu totul contrar Lui, sau preocupîndu-se numai de puterea sa: locțiitor al lui Hristos și totodată contrar Lui (Antihrist).

290. Antihrist n-ar fi avut această putere, dacă oamenii și-ar fi păstrat credința în Dumnezeu. Căci în acest caz nu l-ar fi lăudat ca avînd toată puterea și nefiînd nimeni mai presus de el.

din sîngele lui Israil. Aceia însă, părăsind credința în această prevestire, ca ceva învechit, vor primi om străin și de alt neam.

PALADIE : Deci vor mânca rodirile necredinței lor (Prov. 1, 31) și vor lua pedeapsa vrednică de deșertăciunea urită a gîndurilor lor.

CHIRIL : Bine ai zis. Căci Dumnezeu care judecă drept, va împărți fiecăruia după faptele lui. Deci acestea așa sînt și cuvîntul despre ele ajunge.

Dar legea le-a spus iarăși celor ce au fost rînduiți să judece pe alții și așezați ca judecători : «*Să nu iei aminte la zvon deșert*» (Ieș. 23, 1), adică cuvînt mincinos și birfitor. «*Să nu te unești cu mulțimea, ca să te abați cu cei mulți, ca să apleci judecata*» (Ieș. 23, 2). Și iarăși, după altele : «*Să nu strîmbi judecata asupra săracului cînd se judecă ; să te înfrînezi de la orice vorbă nedreaptă*» (Ieș. 23, 6). Căci cei ce au puterea să judece, trebuie să fie fără pată în cuvinte și cel ce e dator să dea în toate cele ce se judecă o hotărîre după voia legiuitorului, e de trebuință să vorbească drept. Ba cu folos s-a adus și aceasta : «*De sărac să nu ai milă în judecată*» (Ieș. 23, 5). Cînd cel judecat nu e bogat, e ușor și la îndemină celor ce judecă să privească în amîndouă părțile ; și cel împovărat de sărăcie e ușor de supus asupririi. Dar uneori nu-i lipsește destoinicia de-a putea strîmba cumpăna dreptății, stîrnind mila celor mai blînzi dintre judecători. Deci legea oprește atît asuprirea celor aflați în sărăcie și mizerie, cît și milostivirea de ei, păstrînd neștirbită frumusețea judecății drepte și făcînd pe judecător totdeauna susținător al egalității. Căci zice : «*Cu dreptate vei urmări dreptatea*» (Deut. 16, 20). Astfel călcarea legii, chiar cînd pare că e pentru un lucru bun, poate fi socotită, pe drept cuvînt, o greșeală²⁹¹. «*Căci este drept, care pierе întru dreptatea lui*», după cum s-a scris (Eccl. 7, 16).

Deci binele are nevoie de bună pricepere și cumpănă spre a fi susținut și milostivirea la timp nepotrivit nu e ferită de vina călcării legii. De aceea, pe cei împovărați de vini nu prea mari, îi îndreaptă prin lovituri de vergi. Dar ia seama ce lucru vrednic de robi și de oameni neliberi era acesta. Și să nu te miri. Căci duh de robie era în ei. De aceea poruncile lui Hristos nu mai sînt însoțite de lovituri, ca în Legea veche. Ci mai mult se făgăduiesc cele potrivite unor

291. Săracul care vrea să se calce legea în favoarea lui, arată că atît prin răul făcut cît și prin voința de a călca legea în favoarea lui, uzează de mijloacele de care s-au folosit cei bogați ca să ajungă la situația lor. Deci e ca și ei și are șanse să ajungă asemenea acelor și să se poarte ca ei, dacă judecătorii i-ar ajuta să înainteze pe această cale. Dar dacă legea s-ar aplica drept tuturor, inclusiv bogatului, îi împiedică pe aceștia în întărirea situației lor privilegiate, ba chiar le-o poate micșora, contribuind la egalizarea oamenilor.

oameni liberi, adică daruri strălucite și cinstite, începături și sporiri de bunuri, fericiri vrednice de fapte. Nu mai sînt amenințări, ci mai degrabă chemări la virtute. Căci Moise le vorbea celor vechi ca o slugă și ca un împreună rob slugilor; Hristos însă, ca Fiul fiilor și ca unor frați prin înfiere, fiind Fiul cu adevărat și curat din Dumnezeu Tatăl ²⁹².

PALADIE : E drept.

CHIRIL : Deci pe ucigaș îl pedepsește cu moartea; cutezanța neînfrînată o înlanțuie prin pedepse egale, mînia o lovește cu osîndă grea de nesuportat și pe cei ce voiesc să meargă pînă la capătul răului, îi face să cunoască de mai înainte sfîrșitul a ceea ce vor face. Iar dacă greșeala e de bună voie, oprește mila. Și nu lasă să slăbească iubirea între oameni printr-o miniere arătată la timp nepotrivit și față de cei ce nu trebuie, căci aceasta o coboară la moleșeală. De aceea a zis : *«Iar de va porni cineva asupra aproapelui să-l omoare cu vicleșug și se va refugia la altar, să-l iei de la altarul nou, ca să-l omori»* (Ieș. 21, 14). Dar cînd pătîmirea celui ce a suferit de la unul care l-a lovit înaintează numai pînă la îmbolnăvire, îi îmblînzește acelaia pedeapsa și poruncește o răscumpărare în bani. Căci a spus iarăși : *«Iar de se vor certa doi bărbați și va lovi careva pe aproapele cu o piatră sau cu pumnul și nu va muri, ci va zăcea în pat, de se va scula omul și va umbla pe afară cu cîrje, nevinovat va fi cel ce l-a lovit, dar va plăti celui lovit pentru timpul în care n-a lucrat și doctoriile»* (Ieș. 21, 18—19). Acestea le-a spus legea.

Dar Mîntuitorul, aducînd binele desăvîrșit, zice : *«Celui ce te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt»* (Matei 5, 39). Și despre slugi legiuiește acestea : *«Iar de va lovi cineva pe robul lui sau pe roaba lui cu toiagul și va muri de mîinile lui, cu osîndă se va osîndi. Iar de va trăi o zi sau două, nu se va osîndi. Pentru că argintul lui este»* (Ieș. 21, 20—21). Deci mînia dusă pînă la capăt se pedepsește cu moartea. Căci dacă am ajuns stăpîni din lăcomie și pu-

292. În legea veche, în timpul căreia oamenii n-aveau ajutorul Fiului lui Dumnezeu venit la ei și nu cunoșteau din experiență dulceața binelui, erau mai mult păziți de relele de care n-aveau puterea să se ferească, și aceasta prin amenințări. După ce a venit Hristos și El le-a arătat frumusețea binelui în Persoana Lui și le-a dat puterea să-l facă, li se cere mai mult înaltele fapte ale binelui și li se pune în evidență bucuriile ce vin de pe urma lor.

Hristos-Omul este totodată Fiul lui Dumnezeu. Deci El face și ca om binele din iubire față de Tatăl. El cunoaște bucuria binelui ce-l face și comunică și oamenilor bucuria de-a face binele din iubire față de Dumnezeu, pentru că le-a comunicat din Sine simțirea de fii ai Tatălui ceresc. Acum domnește în raporturile oamenilor cu Dumnezeu, nu frica de slugi, ci iubirea de fii. Dacă știm că Dumnezeu ne e Tată și a dat pînă și pe Unicul Său Fiu la moarte pentru noi, ne vom purta și noi față de El ca niște fii.

tere, nu înseamnă că ne-a lăsat Dumnezeu să lipsim și de viață pe cei ce sînt sub mîna și sub jugul nostru²⁹³. Ci îndeamnă să se împletească mila în mînie²⁹⁴, hotărînd pedeapsa din urmă pentru ucigaș. *«Iar de va trăi, zice, o zi sau două, nu se va osîndi. Pentru că argintul lui este»*. Numai că nu zice: Nu e un efect al mîniei celui ce a lovit, ceea ce s-a întîmplat celui lovit (ci al lui Dumnezeu), odată ce a rămas în viață. Căci nu ar fi voit nici cel ce a lovit să-și piardă robul său, pe care l-a cumpărat cu argint și l-a agonisit dînd bani²⁹⁵.

Iar dacă s-a făcut cineva ucigaș fără voie, legea îl osîndește la un exil neîntrerupt, amestecînd iarăși pedeapsa cu iubire de oameni măsurată, nepunînd crima fără voie în rînd cu cele de voie. Și a poruncit să se rînduiască trei cetăți, pe care le-a numit și ale fugarilor (Deut. 4, 41). Astfel îi silește să se adune acolo pe cei ce fug pentru crime fără voie. Dar hotărăște și celor ce duc această viață nefericită ca timp de iertare moartea preotului celui mai înalt sau mai de frunte. Astfel se scrie în Numeri: *«Iar dacă fără de veste nu din dușmănie, îl va împinge, sau va arunca în el, sau cu vreo piatră îl va lovi, nu din răutate și va muri de ea fără să știe, sau va cădea peste el și va muri, iar el nu i-a fost dușman, nici nu a căutat să-i facă rău, să judece adunarea între cel ce a lovit și între cel ce este rudă de sînge, după rînduielile acestea. Va scoate adunarea pe cel ce a ucis de la cel înrudit. Și-l va așeza pe el adunarea în cetatea fugarilor în care a fugit. Și va locui acolo pînă va muri preotul cel mare, pe care l-a uns cu untdelemnul cel sfînt»* (Num. 33, 22—25). Și după altele: *«Și după ce va fi murit preotul cel mare, se va întoarce ucigașul în pămîntul moștenirii lui»* (Num. 35, 28).

293. Cei ce au ajuns stăpîni asupra altora din lăcomie și putere, adică prin dibăcia cu care și-au mînuit pornirile păcătoase, sînt oprîți să meargă cu manifestarea mîndriei lor stăpînitoare asupra celor ce se află sub puterea lor, pînă a le lua și viața. Dumnezeu îi lasă pe oameni să viețuiască și în starea lor de păcat. De aceea le cere să-și cruțe unii altora viața pe care o dă și o cruță El. Mai ușor ar putea lua viața altora cei ce au stăpînire asupra lor. De aceea le cere în deosebi acestora să nu meargă cu manifestarea puterii lor pînă a lua viața celor supuși lor. Dumnezeu îi lasă pe toți în viață pînă cînd le-o ia El însuși, dîndu-le șansa de o pocăință și de îndreptare.

294. Un rest de milă față de altul trebuie să rămînă în orice mînie a cuiva, ca să-l oprească pînă lauciderea lui. În mila aceasta se arată un rest de umanitate în cel ce se mînie, un gînd că celălalt e un frate al său. Dar se manifestă și o frică de Dumnezeu, Care, El a dat viață fiecăruia și o menține cu un anumit scop. Omul e o taină a lui Dumnezeu.

295. Dumnezeu a voit să-l lase pe cel lovit lăsat în viață. Prin aceasta a avut milă și de cel ce a lovit, țînînd seama că nici el n-a voit de fapt să-și piardă robul.

PALADIE : Deci sfârșitul, exilului lor este moartea preotului aminat mai înainte.

CHIRIL : Aceasta este fața unor chipuri (tipuri). Iar umbrele poartă în ele ca sarcină, taina lui Hristos.

PALADIE : În ce mod ?

CHIRIL : Nu e greșit, Paladie, a socoti că cei stăpiniți de păcate sînt ca niște ucigași ai sufletului propriu²⁹⁶. Ei s-au rostogolit la atita nefericire, nu de bunăvoie, ci au fost siliți la neascultare și la jignirea lui Dumnezeu de faptul că mintea omului e aplecată spre cele rele din tinerețe și din pricina poftelor nedomolite de plăcere, care stăpînea în măduarele trupului lui. Deci nefericitul suflet al omului a fost pedepsit cu exilul din lume și în trup și a petrecut mulți ani în sîmurile morții, fiind eliberat de abia cînd a murit Hristos, marele preot, Care răbdînd moartea pentru toți, a coborît în iad, a deschis porțile celor de jos și i-a dezlegat din legături, «*zicînd celor din legături : ieșiți !, și celor din întuneric : descoperiți-vă !*» (Isaia 49, 9)²⁹⁷.

PALADIE : E foarte limpede cuvîntul.

CHIRIL : Dar fiindcă legea nu voia ca cei vechi să-și cîștige lauda numai într-un singur mod, ci să viețuiască drept în toate și să le aibă toate bune, ca omul lui Dumnezeu să fie întreg și pregătit spre tot lucrul bun (II Tim. 2, 21), ridică și mintea la o treaptă de curățenie și arată limpede că ea trebuie să se lucreze astfel încît să fie lipsită de pată, atît la Dumnezeu, cît și la oameni. Deci respinge cu totul curvia și necurăția, iar amestecarea între bărbați și preacurvia le alungă departe, zicînd în Levitic : «*Ci femeii aproapei tău să nu dai patul*

296. Păcatul ca manifestare a egoismului slăbește viața sufletului scoțîndu-l din comuniunea cu alte persoane și cu Dumnezeu. E o moarte a sufletului, un chin continuu al lui. Această slăbire sau moarte a sufletului aduce și boala și apoi moartea trupului. Fără dragostea dată și primită, persoana slăbește, viața ei devine plictisitoare și chinuitoare. De aceea face creștinismul o legătură între păcat și moarte. O stare etică negativă e o slăbire a relației interpersonale, echivalentă cu slăbirea existenței, care merge pînă la extrema imputinare a ei, echivalentă cu moartea și cu iadul.

297. În bună parte omul și-a omorît sufletul prin păcat fără de voie, din ispită Satanei. Exilul în trup nu trebuie înțeles în sensul origenist, că la început spiritul uman a existat fără trup, ci în sensul că prin păcat trupul lui i-a făcut omului mai grea eliberarea de păcat. Trupul i s-a opacizat și s-a îmbibat de plăcerile păcatului, de pornirile spre plăceri și spre comoditate. A trebuit să ia Hristos un trup linut în curăție și capabil să suporte moartea ca jertfă, cu toate slăbiciunile (afectele) de pe urma păcatului strămoșesc, ca unindu-l cu al nostru să-i dea acestuia curăția și puterea de-a se feri de păcate, puterea unei existențe jertfelnice, contrară egoismului plăcerilor. Cu puterea luminoasă a trupului Său, Hristos a putut ridica sufletele omenesți pînă și din întunericul iadului — al morții sufletești de după moartea trupului — cînd le-au dus acolo păcate în mod accentuat fără voie.

sămînții tale, ca să te spurci cu ea. Și cu bărbat să nu dormi ca și cu femeie, căci urîciune este» (Lev. 18, 20, 22). Acestea sînt de la sine osîndite și nu e greu de văzut că multă întinăciune este întipărită în ele și nu e nevoie de multă vorbă pentru a arăta celor ajunși la atîta spurcăciune că o poftă așa de rușinoasă și de urîță își are osînda de la sine și de la firea însăși. Dar lăsînd acestea, înfățișează, nu fără motiv, cele ce se fac după lege, zicînd în «A doua lege: *Iar de va lua cineva femeie și va locui cu ea și va fi bărbat ei, de nu va afla har înaintea lui, pentru că a aflat în ea un lucru urît, să-i scrie carte de despărțire și să o dea în mîinile ei și să o sloboadă pe ea din casa lui. Și dacă plecînd, va fi a altui bărbat și o va urî pe ea bărbatul din urmă să-i scrie ei și acela carte de despărțire și să i-o dea în mîinile ei și să o sloboadă pe ea din casa lui. Sau de va muri bărbatul ei cel din urmă, care a luat-o pe ea lui-și femeie nu va putea bărbatul care a slobozit-o mai înainte să se întoarcă și să o ia lui-și femeie, după ce s-a pîngărit ea, că urîciune este înaintea Domnului Dumnezeuului tău; și să nu pîngărești pămîntul pe care Domnul Dumnezeuul vostru vi-l dă vouă de moștenire* » (Deut. 24, 1—4). Pentru că a-și face soție legitimă pe cea care s-a despărțit de bărbat din motive binecuvîntate și a suportat ocară de la altul, e un lucru primejdios, mai bine zis cu totul prostesc. Căci «cel ce ține pe cea preacurvă, este nebun și necredincios» (Prov. 18, 22).

Dar precum ne oprește să ne îndulcim de cele vădit urite și neîndoielnic osîndite, așa nu ne lasă să birfim cele cinstite ca necinstite. Căci e același păcat să învrednicim de iubire ceea ce e mai bine să ocolim, și a lipsi de cinstire ceea ce e rău să ocolim. «*Vai, zice, celor ce zic dulcelui amar și amarului dulce, sau binelui rău și răului bine; celor ce înfățișează lumina ca întuneric și întunericul ca lumină*» (Isaia 5, 20). Deci nu lasă să îmbrățișeze iarăși pe cea slobozită, precum nu îngăduie să păgubim prin cuvinte pe cele neosîndite încă. Astfel a zis iarăși: «*De va lua cineva femeie și va locui împreună cu ea și o va urî pe ea și va pune asupra ei cuvinte de învinuire și-i va scoate nume rău și-i va zice: Am luat femeia aceasta și intrînd la ea, n-am găsit-o fecioară, luînd-o pe ea tatăl fetei și mama, vor arăta semnele fecioriei fetei înaintea statului bătrînilor la poartă și va zice tatăl fetei statului bătrînilor: Fiica aceasta a mea am dat-o omului acesta femeie și urînd-o pe ea acum acesta, pune asupra ei cuvinte de învinuire, zicînd: Nu am găsit-o pe fată fecioară. Și acestea sînt semnele fecioriei fiicei mele. Și vor desface cămașa înaintea statului bătrînilor cetății și va lua statul bătrînilor cetății aceleia pe omul acesta și-l vor pedepsi. Și-l vor globi cu o sută de sicli și vor da tatălui tinerei, pentru că a*

scos nume rău unei fecioare israelite. Și va fi femeia lui» (Deut. 22, 13—19).

Vezi că a poruncit ca cel ce a disprețuit pe nedrept pe cea neosîndită să nu fie lăsat cu totul nepăgubit de sinedriu? Căci socotesc că binele trebuie respectat și nu trebuie lăsat, ca unii săturîndu-se repede să îmbrățișeze ceea ce le place și să birfească ceea ce e cinstit ca necinstit, ci mai degrabă făcut să se silească a avea grijă să se lipească de tot ce e bun și să iubească a petrece cu cele prea bune spre bunul lor nume. Căci cei ce nu se lasă abătuți de oboseală din continuarea săvîrșirii unor lucruri, va înfăptui bine scopul care îl urmărește. Că așa trebuie să fim noi, ne-a arătat iarăși legea, spunînd: *«Cînd îți vei zidi casă nouă, vei face cunună acoperișului tău. Și nu vei face ucide în casa ta, de va cădea cineva de pe el» (Deut. 22, 8).* Căci precum e urită o casă lipsită de cunună și fără acoperiș deasupra, la fel, socotesc, e neconvîngător orice lucru bun, dacă nu e adus la capătul convenit lui. Dar nu numai atîta, ci îi paște și o primejdie pe cei fără grijă. Căci aceasta socotesc că înseamnă a luneca cineva de pe casă. *«Vai, zice, celor ce fac lucrul Domnului cu nepăsare» (Ier. 48, 10).*

Așadar, prin nenumărate mijloace ne duce legea spre ceea ce ne e de folos. Dar nu dă încă hrană mai tare și potrivită bărbaților, ci hrănește cu lapte pe cei încă prunci, trecîndu-i pe încetul pe cei vechi la taina lui Hristos. Legea e duhovnicească, dar ea este umbră și chipuri (tipuri), nu e bună de mîncare și nu e în mod necesar nutrimînt duhovnicesc. Această însușire o capătă cînd e ridicată la înțelegerea evanghelică și la taina lui Hristos. Aceasta o poți cunoaște foarte bine din ceea ce scrie preaînțeleptul Moise despre ea. Căci a zis în Levitic: *«Iar cînd veți intra în pămîntul pe care vi-l dă Domnul Dumnezeu vouă și veți sădi pom roditor, să curățiți împrejur necurăția lui. Rodul lui vă va fi vouă trei ani necurat, nu se va mîncă. Și în anul al patrulea va fi tot rodul lui sfînt, spre lauda Domnului. Iar în anul al cincilea veți mîncă rodul lui. Și vi se va adăuga rodurile lui. Eu sînt Domnul Dumnezeuul vostru» (Lev. 19, 23—25).*

Scriptura lui Moise ne apare asemenea unor grădini pline de plante, cuprinzînd vegetație felurită de porunci, și fiind umplută de legi ca de niște pomi. Dar la fiecare pom, zice, să curățiți necurăția lui, adică să tai latura neroditoare a întîmplării istorice și să retezi partea, așa zicînd, lemnoasă a literii și să vii la inima pomului, adică să cauți rodul lăuntric al poruncii și pe acela să ți-l faci nutrimînt. *«Dar va fi, zice, rodul lui trei ani necurat; nu se va mîncă».* Prin an înțelege o perioadă. Căci trei au fost perioadele în care legea era

încă necurățită, împovărată de grosimea întâmplărilor istorice și copleșită de umbră ca de o coajă nefolositoare. Aceste trei au fost cea a lui Moise, a lui Iosua, a Judecătorilor. După ele a urmat perioada în care a răsărit ceata strălucită a proorocilor. Atunci rodul legii a fost sfânt și vrednic de laudă. Căci de la sfinții prooroci a început să-și aibă puterea cele ale legii și să nu mai fie nici măcar numite cele ce erau în umbre; dimpotrivă, să fie propovăduit în chip deschis adevărul și să fie lăudată taina venirii lui Hristos. Iar apropiat nemijlocit de ei a fost înainte Mergătorul, care striga și zicea: «*Pocăiți-vă, căci s-a apropiat Împărăția cerurilor*» (Matei 3, 2).

Așadar, în perioada a patra cele ale legii au ajuns la începutul curățirii și rodul era de pe acum sfânt. Dar abia în a cincea a fost bun de mâncat, când s-a făcut venirea lui Hristos mărturisită prin lege și prin prooroci. De aceea zice: «*Se va adăuga vouă rodul ei*». Căci celor iubitori de învățătură, pe lângă propovăduirile evanghelice, le e de tot folositoare și știința legii ridicată la o înțelegere duhovnicească²⁹⁸. De aceea a zis Mîntuitorul: «*Orice cărturar cu învățătură despre împărăția cerurilor este asemenea omului bogat, care scoate din vistieria lui noi și vechi*» (Matei 13, 52). Noi, au numit Evangheliile, iar vechi, cele ale legii, care sporesc și subțiază cunoștința noastră în Hristos; Căruia I se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

298. Învățătura evanghelică ne pune în lumina adevărată și legea veche. Căci acum ni se descoperă sensurile duhovnicești ale legii, ascunse sub litera și umbra ei, care se referă la relațiile din afară, trupești, ale oamenilor.

CARTEA A NOUA

Despre cortul sfânt, care a fost chipul (tipul) Bisericii lui Hristos

Strălucite sînt însușirile iubirii de Dumnezeu și de frați. Căci prin acestea două se împlinește legea. Și tot cel ce ajunge la o astfel de treaptă de slavă, este strălucitor și minunat. Și va fi numărat între cei mai buni slujitori. Căci Hristos strigă și zice : *«Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune. Intră întru bucuria Domnului tău»* (Matei 25, 21). Pentru că va intra, foarte pregătit, în Ierusalimul ceresc, și va petrece în locașurile de sus, în bunătățile mai presus de minte și de cuvînt. Așa spune și proorocul Isaia : *«Ochii tăi vor vedea Ierusalimul, cetății bogate, corturi ce nu se vor clătina ; și nu se vor clătina stîlpii cortului, nici funiile lui nu se vor rupe»* (Isaia 33, 20). Căci trece chipul lumii acesteia, după Scripturi (I Cor. 7, 31). Dar nădejdea celor viitoare e cu totul statornică și de neclintit.

Dar dacă toate cele de aici se destramă, cum a spus și ucenicul Mîntuitorului, cît de sfinți și de neprihăniți trebuie să ne aflăm noi în curtea lui (II Petru 3, 11), cinstindu-L ca pe Mîntuitorul și Răscumpărătorul, și trăind o viață sfîntă, aleasă și potrivită cu legile evanghelice ! Viața aceasta atît de cinstită și de minunată le-a schițat-o legea celor vechi în umbre, cînd le-a poruncit să jertfească vite și să facă aduceri de sînge, să închine zeciuieli și pîrgă din toate lui Dumnezeu ; și pe lîngă acestea, mulțumiri. Dar a legiuit ca acestea să nu se facă în afara de cortul sfînt. Iar alegînd neamul lui Levi, l-a închinat lui Dumnezeu, dîndu-ne acest lucru și nouă ca un chip (tip). Căci și noi am fost numiți de Sfintele Scripturi «seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfînt, popor agonisit» (I Petru 2, 9). Și intrăm și noi într-un cort mai adevărat, pe care l-a zidit Dumnezeu și nu omul (Evr. 8, 2), adică în Biserică, făcîndu-ni-l îndurător pe Făcătorul tuturor, nu cu viței și tapi, ci înfrumusețîndu-ne prin credința dreaptă și neprihănită și împărăștiind, spiritual, buna mireasmă a rodurilor duhovnicești. *«Căci de acest fel de jertfe are plăcere Dumnezeu»* (Evr. 13, 16). Iar cei ce se

închină Lui, trebuie să I se închine în «duh și adevăr», după cuvîntul Mîntuitorului (Ioan 4, 24) ²⁹⁹.

PALADIE : Drept ai spus. Și eu zic că noi trebuie să ne facem bine plăcuți prin jertfe mai presus de lege. Sînt de aceeași părere. Dar spune-mi, te rog, oare cortul vechi, zidit în pustie, nu ne e chip (tip) al Bisericii, arătînd frumusețea acestui cort mai adevărat într-o formă încă întunecoasă ?

CHIRIL : Foarte adevărat. Am spus și ceva mai înainte că și cei luați din neamul lui Levi spre slujbe sfinte sînt un chip (tip) al celor chemați prin credință la o viață sfîntă și neprihănită, adică la cea în Hristos.

PALADIE : Voiești deci să spunem puține lucruri despre cortul sfînt și despre preoția cea după lege, astfel ca cuvîntul nostru să cerceteze cele rînduite cu privire la amîndouă ?

CHIRIL : Lucrul nu e ușor. Căci socotesc că e nevoie de multă osteneală și sudoare pentru a putea înțelege acestea și ale putea tilcui. Dar, dacă voiești, să pornim încredzători în Dumnezeu. Căci l-ai auzit spunînd limpede : «Cine a dat gură omului ? Și cine a făcut pe om mut și surd, pe cel ce vede și pe orb ? Nu Eu, Domnul Dumnezeu ? Și acum mergi și Eu voi deschide gura ta» (Ieș. 4, 11—14).

PALADIE : Începe deci, luîndu-ți ajutor și în aceasta pe Dătătorul înțelepciunii.

CHIRIL : Încep, așadar, să grăiesc, adunînd cu grijă cele din Sfințele Scripturi. Deci s-a coborît Dumnezeu, Făcătorul tuturor în chip de foc pe muntele Sinai și a pus legi, după care aveau să fie cîrmuite toate cele ce trebuiesc făcute, pe calea cea dreaptă și adevărată. Apoi, ca să-i despartă de rătăcirea veche din Egipt și să-i depărteze cît mai mult de slujirea mincinoasă din Egipt, a grăit lui Moise, care mijlocea atunci : «Acestea să le spui casei lui Iacob și să le vestești fiilor lui

299. Prin Hristos jertfele prin care arătăm că ne închinăm viața lui Dumnezeu se mută de la cele din afară, la cele dinlăuntru. Nu-I mai aducem jertfe de animale, ci jertfa credinței drepte și neprihănite, predarea persoanelor proprii, care își are începutul într-un act de hotărîre interioară. Predîndu-ne pe noi înșine, nu mai avem nevoie de un unic cort sau templu văzut, nici de preoți leviți dedicați slujbei de tăiere a animalelor, ci o putem face aceasta în orice loc și trebuie să o facem prin noi înșine. Prin aceasta urcăm mai întîi la Dumnezeu, la jertfelnicul spiritual de sus. Dar adunarea tuturor la același jertfelnic de sus se arată ca o unitate care ne cuprinde și cu trupurile. Ea e Biserica. În mijlocul nostru este Hristos, care S-a adus pe Sine însuși și se aduce în modul cel mai desăvîrșit și total lui Dumnezeu și susține aducerea noastră. Preoții Noului Testament susțin între noi această unitate de autoaducere, întărite prin aducerea lui Hristos, arătată prin ei. Fiul lui Dumnezeu S-a făcut Mijlocitorul nostru către Dumnezeu, făcîndu-Se om. Înălțîndu-se din văzul nostru, preotul o face de, reflectă în mod văzut starea lui Hristos de Mijlocitor și unificator al nostru.

Israil : *Voi ați văzut că din cer am grăit către voi ; să nu vă faceți vouă dumnezei de argint și dumnezei de aur să nu vă faceți vouă* (Ieș. 20, 22—23). Deci nu i-a lăsat să slujească dumnezeilor cu nume mincinos. Ci le poruncește să stea alipiți numai de Cel ce vine de sus și din cer și de Cel ce are ființial stăpînirea peste toate, de Cel Care nu-și are strălucirea în culorile frumoase ale materiei, ci în aceea că arată cerul ca al Său. Căci era de trebuință ca cei cărora li se porunca să se despartă de vechea necredință și de slujirea spurcată, să treacă îndată la alt obicei și să ia, ca pe un jug, slujirea lui Dumnezeu cel după fire. Pentru că precum mintea cînd e slobodă și nestăpînită, e gata să se abată spre orice nebunie, așa cînd atîrnă asupra ei spaime și temeri, pornește fără greutate pe calea cea dreaptă și tinde spre ceea ce-i de folos³⁰⁰.

Iar fiindcă prin Fiul venim la Tatăl, (*«Căci nimeni nu vine la Tatăl, decît numai prin Mine»*. (Ioan 14, 6)³⁰¹, în mod necesar s-a legiuit pentru apropierea de El prin Fiul și chipurile (tipurile) aducerii de roade prin El, zicînd : *«Să nu faci Mie altar din pămînt și să jertfești pe el arderile de tot, jertfele voastre, oile și boii voștri, în tot locul în care voi chema numele Meu acolo. Și voi veni la tine și te voi binecuvînta pe tine. Iar de-Mi vei face Mie altar de piatră, să nu-l zidești din pietre cioplite, pentru că ai pus cuțitul tău pe el și s-a pîngărit»* (Ieș. 20, 24—25).

Altar de pămînt numește pe Emanuil. Căci «Cuvîntul trup s-a făcut» (Ioan 1, 14). Iar firea trupului este pămînt din pămînt. *Apoi în Hristos e toată aducerea de roduri și toată apropierea*³⁰². Fiindcă El Însuși zice : *«Fără de Mine nu puteți face nimic»* (Ioan 15, 5). Căci precum prin El am avut apropierea, așa și toată jertfa celor ce L-au pri-

300. Cel ce nu știe pe Dumnezeu ca Stăpin, ușor cade sub stăpîniri inferioare lui. Dacă stăpînirea Celui de sus dă putere cugetării și voii noastre de-a stăpîni pornirile inferioare, deci de-a ajunge la conformitatea cu ceea ce e bun și înalt în noi, stăpînirea pornirilor inferioare ne robește cugetarea și voința. Omul nu mai poate cugeta conform cu firea lui ca să aleagă prin voință ceea ce e potrivit cu dezvoltarea lui, ci e dus, fără cugetare și voință, spre cele contrare acestora aproape ca un animal. Prin ascultarea de Dumnezeu e ajutat să cugete și să vîiască cu adevărat, să devină om, să se întărească în adevărata libertate.

301. Uniți cu Fiul iubitor al Tatălui, venim și noi la Tatăl prin iubire de fii.

302. Nu putem aduce jertfă Tatălui decît prin Fiul. Căci numai umplîndu-ne El ca om cu simțirea jertferei Lui, cu închinarea exemplară pe care și-a însușit-o față de Tatăl, făcîndu-Se om. Singurul om care s-a apropiat cel mai mult, sau direct de Dumnezeu, a fost Cel ce este în El însuși și Dumnezeu; singurul om Care s-a apropiat cel mai mult de Dumnezeu ca Tatăl iubitor, este Fiul Lui. Nici un om nu se poate apropia așa de mult de Dumnezeu, ca Fiul lui făcut om. Cînd vrem să ne apropiem de Tatăl dăm lingă El de Fiul Lui făcut om. Fiul făcut om ne-a ușurat — a făcut posibilă neputinței noastre apropierea de Tatăl. În Hristos, făcut om coborît la noi, dăm de Dumnezeu; uniți cu Fiul Tatălui, simțim iubirea Tatălui.

mit cu credință, se face primită prin El. Iar celor ce vor clădi altarul le făgăduiește venirea Sa și binecuvîntarea. «Voi veni, zice, la tine și te voi binecuvînta». Căci după ce am primit prin preaițeleptul Moise chipurile (tipurile) adevărului, ne-a răsărit la vremea Sa însuși Adevărul, adică Hristos, prin Care și în Care am primit cuvîntarea de la Tatăl, fiind pecetluiti spre înfiere în Sfîntul Duh³⁰³. Dar și aceasta se face în Hristos.

«Iar de-Mi face Mie altar din pietre, să nu-l zidești, zice, din pietre cioplite». Nu lasă pietrele închinatelor lui Dumnezeu să fie rănite de fier. Căci piatra cea aleasă, cea din capul unghiului, cea de preț, Hristos, n-a fost rănită de păcat și n-a cunoscut plăgile diavolului, precum n-a fost împărțită între Dumnezeu și lume. Căci deși S-a făcut trup dar a fost întreg sfînt, nefiind împărțit după unirea negrăită sau după unirea cu trupul în Dumnezeu nu în chip despărțit și în om deosebit, ci a fost unul și același Dumnezeu și om. Căci nu s-au împărțit nicidecum, cum scrie și dumnezeiescul Pavel (Efes. 1, 5)³⁰⁴.

PALADIE : Așadar, altarul din pămînt și pietrele neștirbite închipuiesc pe Hristos, după modurile amintite.

CHIRIL : Așa socotesc. Căci legea e duhovnicească, după Scripturi. Deci după ce a închipuit, ca prin ghicitoră, taina lui Hristos și apropierea prin El, Dumnezeu a găsit cu cale să arate de mai înainte și chipul Bisericii. De aceea a chemat pe Moise și împreună cu el pe Iisus, pe muntele Sinai. De aici înțelegi că și sfinților prooroci li se deschide drumul spre Tatăl prin Fiul. Căci Moise și Iisus urcă împreună³⁰⁵. Fiindcă s-a scris : «Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Spune fiilor lui Israil : Strîngeți Mie pîrgă de la toți cîți voiesc în inima lor ; strîngeți pîrga Mea. Și aceasta este pîrga Mea, pe care o veți strînge de la ei : aur și argint, aramă și hiacint, porfiră și roșu îndoit, mătase răsucită și păr de capră, piei de berbeci înroșite și piei vinete, lemne ce nu putrezesc și pietre de sardiu și pietre sculptate la umăr și la haină pînă la călcîie. Și să-Mi

303. Face o legătură între Taina Mirungerii și înfiere. Duhul Sfînt coboară peste noi în această taină ne întărește în calitatea de fii, ca și pe Hristos ca om, peste Care se coboară Duhul Sfînt la Botez.

304. În Hristos e un singur ipostas, nu un ipostas dumnezeiesc despărțit și unul omenesc deosebit. În acest ipostas cele două firi sînt unite în chip neîmpărțit și nedespărțit după ipostas. De aceea este o piatră fără tăietură în ea. Nu caută cu un ipostas cele ale lui Dumnezeu și cu altul cele ale lumii, ci numai ale lui Dumnezeu. Fiul nu-și aduce prin lucrarea omului în unirea firilor realizată de Dumnezeu vreo schimbare. Dacă n-ar fi un unic ipostas ca Dumnezeu și om, unindu-se cu Sine ca om, nu ne-ar uni cu Sine ca Fiul lui Dumnezeu, deci n-am fi înfiați în El, cum spune Sf. Apostol Pavel în Efes. 1, 5. Astfel ne-am făcut frați cu însuși Fiul lui Dumnezeu. Fiul lui Dumnezeu însuși se simte frate cu noi.

305. Moise ca prooroc urcă pe munte, la cunoștința de Dumnezeu, împreună cu Isus Navi, care închipuiește pe Iisus Hristos.

faci Mie locaș sfânt și Mă voi arăta întru voi. Și să-mi faceți Mie după toate câte îți voi arăta în munte, după modelul cortului și după modelul tuturor vaselor lui, așa să faci» (Ieș. 25, 1—9).

Vezi că îndeamnă popoarele la aducerea roadelor de folos și de trebuință spre zidirea Bisericii, ca să dăruiască cu bucurie cele după putere și după voință? Căci n-a cerut numai aur, adică cele ce sînt greu de procurat, de mulțime, ci și păr de capră și piei de berbeci, arătînd că nici puținul și ieftinul nu e respins de Dumnezeu cînd cel ce vrea să aducă roduri, nu are ceva mai strălucit; ba îl socotește de același preț cu cele atotprețioase, sau chiar de unul mai mare, cum a făcut și Hristos, cînd nu a lăsat nelăudată pe văduva din Ierusalim, care a adus în vistierie un dar cu totul mic și ușor de procurat, dar mare pentru cei ce trăiesc în sărăcie, care suferă și de lipsa celor mai neînsemnate lucruri ^{305bis}.

Iar după ce va fi strînsă pîrga, «*să-Mi faci, zice, locaș sfânt și Mă voi arăta întru voi*». Căci se arată Hristos în Biserică și luminează celor din ea, după cuvîntul din Psalmi: «*Dumnezeu este Domnul și S-a arătat nouă*» (Ps. 117, 27) ³⁰⁶.

Dar observă că S-a coborît pe munte în chip de foc și deși S-a arătat întregului popor (căci așa stă scris), totuși zice: «*Mă voi arăta întru voi*», după ce va fi ridicat locașul sfînt, ca și cînd nu s-ar fi arătat încă. Prin aceasta se arată spunînd limpede că vederile acelea erau numai umbre ale adevăratei vederi a lui Dumnezeu. Iar adevărata arătare este Hristos, în care am văzut și pe Tatăl Însuși. De aceea i-a certat pe Iudeii care socotind că au văzut cu adevărat pe muntele Sinai pe Dumnezeul tuturor, se purtau nebunește. «*Nici glasul Lui nu l-ați auzit, nici chipul Lui nu l-ați văzut, și cuvîntul Lui nu-l aveți să-lășluind în voi, pentru că voi nu credeți*» Celui pe care L-a trimis Acela. (Ioan 5, 37—38).

Așadar «*Mă voi arăta, zice, întru voi*», după ce va fi ridicat locașul sfînt. Iar acesta era chipul (tipul) Bisericii, care s-a făcut după asemănarea celei de sus. Pentru că zice: «*Să-Mi faci Mie după toate câte îți le voi arăta ție în munte, așa să faci*». Căci s-a arătat fericitului Moise, cum am zis, un chip (tip) al Sfintei Biserici, și anume Însuși Cel

305 b. Se dă puțința și celor mai săraci să contribuie cu ceva la zidirea cortului, adică a locașului bisericesc, ca chip al Bisericii — comuniune în Hristos. Principal să dea ceea ce poate da din toată inima, ceea ce arată că-și dăruiește însăși ființa sa. Căci Biserica comuniune se zidește ca un întreg viu, în care toate mădularele comunică întreolaltă.

306. Hristos Însuși e prezent în comuniunea și comunicarea iubitoare dintre toți. El nu se îngustează în îngustimea celui egoist, dar e întreg în fiecare cînd El e în comuniune cu toți, cînd toți i se comunică Lui și sînt prezenți în El și El se comunică tuturor și e prezent în toți. Aceasta e Biserica.

ce s-a făcut pentru noi om, arătându-se multifelurit ca prin niște umbre ³⁰⁷.

Despre fiecare din modelele acestea ar trebui să se vorbească mult ³⁰⁸ și cu mare subțirime. Dar fiindcă unele se referă propriu-zis la alcătuirea celor ce s-au făcut, iar altele arată înțelesurilor lor, să spunem cele ce sînt de folos spre aceasta, lăsînd pe celelalte.

PALADIE : Nu înțeleg ce zici.

CHIRIL : Ia seama la ce spun. Căci socotesc că vei înțelege foarte ușor. A poruncit să se facă un sicriu (chivot) din lemne ce nu putrezesc, acoperit pe dinlăuntru și pe dinafară cu aur curat (Ieș. 25, 10—11); care să poarte în sine legea scrisă pe table. Dar nu numai acestea le-a poruncit despre el. Ci mai poruncește să se facă doi drugi din lemne ce nu putrezesc, deasemenea poleiți cu aur, și verigi de aur și zimți suciți de jur-împrejur. Apoi a stabilit lungimea și lățimea și înălțimea lucrurilor.

Deci de va vrea cineva să cerceteze înțelesul tainic al acestora, va afla poate ce este sicriul și mărturiile din el și de ce a fost trebuință de lemne ce nu putrezesc. Dar ce va iscodi cineva ce vrea să însemne aurul sicriului, apoi cele alcătuite spre trebuință și podoabă adică zimții suciți, verigile și drugii anevoie va afla ceea ce caută. Și negăsint rațiunea tainică a acelor, va umple golul cu vorbărie de prisos și va împovăra auzul celor iubitori de învățătură cu o mulțime de cuvinte deșarte. Iar cuvîntul nostru e adevărat poate nu numai cu privire la sicriu ci și cu privire la celelalte care a poruncit să se facă.

PALADIE : Nu-mi pare să cugeți și să spui lucruri neadevărate. Drept aceea, lăsînd, cum spui, cele cerute de buna întocmire și de trebuință, grăbește-te să treci la ceea ce e de trebuință să fie tilcuit, adică lămurește în ce mod e închipuit Hristos prin cele ce s-au arătat, sau s-au alcătuit.

CHIRIL : Voi încerca, pe cît se poate, să le tilcuiesc și să le înțeleg. Dar de mă voi abate de la adevăr și voi atinge mai puțin de cît trebuie din înălțimea înțelesurilor, să-mi dai iertare. Căci privirea în oglindă și în ghicitoră, duce la greșeală uneori și mintea cea mai atentă și mai înțeleaptă.

307. Cortul s-a făcut după modelul Bisericii ce i s-a arătat lui Moise în munte. Iar Biserica arătată în munte era însuși Hristos Care avea să cuprindă în Sine toată creația, pe care atunci o avea în Sine în rațiunile tuturor celor create (a celor conștiente). Căci Logosul dumnezeiesc are în Sine rațiunile tuturor. El le va aduna în Sine făpturile făcute după ele și vor fi primit și prin voința lor să fie în El.

308. Model al cortului este și Logosul, avînd în Sine rațiunile făpturilor, dar și Logosul cu aceste făpturi ce vor fi adunate în El, ca Biserica. Dar amîndouă sîntem modelele ale cortului, iar cortul un tip (un chip) al Bisericii.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Chivotul este chipul (tipul) și icoana lui Hristos. Căci privind modul întrupării Unuia Născutului, vom vedea pe Cuvîntul lui Dumnezeu și Tatăl sălășluit ca într-un chivot în templul luat din Feocioara. Pentru că *«în El a locuit toată plinătatea Dumnezeirii trupește»*, după Scripturi (Colos. 2, 9). Iar mărturiile din sicriu erau Cuvîntul lui Dumnezeu³⁰⁹. Lemnele lui nu putrezeau și el era împodobit cu aurul cel mai curat și mai cercat, pe dinlăuntru și pe dinafară. Căci trupul lui Hristos a fost nesticăcios, fiind păstrat în nesticăciune, ca prin aur, prin puterea și strălucirea Cuvîntului ce locuia în El și prin firea și lucrarea de viață făcătoare a Sfîntului Duh³¹⁰. De aceea se spune de Hristos că era și de viață făcător. Căci Cuvîntul din Dumnezeu și Tatăl fiind viață după fire, *prin puterea Duhului propriu* a dat viață templului Său, ridicîndu-l deasupra stricăciunii. Căci *«Trupul Lui n-a văzut stricăciunea»* (Fapte 2, 31), după cuvîntul sfîntului Petru. Dar și El a spus Iudeilor despre trupul Său : *«Surpați templul acesta și în trei zile îl voi ridica pe el»* (Ioan, 8, 19). Ba și Petru spune că a fost omorît cu trupul, dar a fost făcut viu prin Duh (I Petru 3, 18).

Deci aurul e simbolul Dumnezeirii mai presus de orice strălucire, care a uns tot Sfîntul Trup și i-a sădit în chip negrăit strălucirea și nesticăciunea ei³¹¹ cum nu știe decît însăși firea dumnezeiască și mai presus de minte singură și prin Sine. Căci dacă *«dreptii vor străluci odată ca soarele în împărăția Tatălui lor»* (Matei 13, 43), cu cît mai mare va fi slava lui Hristos? Și cum nu e mai presus de orice minte și cuvînt strălucirea Lui?

309. În sicriu erau Tablele Legii, cu poruncile lui Dumnezeu, cu cuvintele Cuvîntului dumnezeiesc, așa cum în umanitatea lui Hristos e Cuvîntul lui Dumnezeu Care-Și comunică învățătura din Vechiul și Noul Testament, pe cea dintîi la nivelul mai coborît al stării omenirii de atunci, pe cea de-a doua la nivelul cel mai înalt. Sicriul nu era organul prin care vorbea Cuvîntul însuși. Trebuie să așteptăm deosebiți de Cuvîntul cuvintele Lui și să le aflăm la nivelul capacității lor. În Hristos vorbește însuși Cuvîntul prin umanitatea asumată. Aceasta e ridicată acum la nivelul unui organ al Cuvîntului însuși. Aceasta înseamnă o supremă înălțare a umanului. Căci și acesta e activ în grăirea Cuvîntului cu înțelegerea și cu grăirea Lui. Și ridică pe toți oamenii la capacitatea de-a înțelege ceea ce exprimă Fiul lui Dumnezeu direct prin umanitatea Sa.

310. Trupul lui Hristos s-a păstrat nesticat nu prin firea materiei lui, ci prin puterea și strălucirea Cuvîntului și prin lucrarea Sfîntului Duh. Puterea Cuvîntului etern întipărită în trup îl ținea și pe El incoruptibil. Ca ipostas etern Cuvîntul are o strălucire care în veci nu se slăbește. Numai bătrînețea și slăbiciunea împuținează strălucirea. Fețele tinerilor sînt luminoase. Viața iradiază lumină. Duhul ca suflu din El e semn de viață. De aceea va străluci Hristos ca om de o lumină negrăită la dreapta Tatălui și vor străluci și dreptii în împărăția cerurilor. Bogăția de viață a Dumnezeirii se răspîndește în umanitatea Lui și o umple de lumina minunată, punînd totodată în evidență taina omenescului.

311. Duhul e Dumnezeirea îmbibată în trup și în creație. Ea e transcendența devenită proprie creație. El ridică trupul la înviere și nesticăciune, la alt plan de viață.

Dar de aur sînt și drugii, de aur și vergile și toate cele din chivot. Căci și cei ce sînt în jurul Lui și fixați în iubire și sfințenie și folositori, sînt părtași de slavă. Iar așa erau fericiții ucenici, care au primit puterea dumnezeiască de la El și s-au îmbogățit prin împărtășire de strălucirea măreției Lui de sus și prin aceasta s-au umplut de semnele Dumnezeirii.

PALADIE : Drept ai spus.

CHIRIL : «Și deosebit de chivot, să faci, zice, un acoperămînt ispășitor (de împăcare) din aur curat de doi coți și jumătate de lung și de un cot și jumătate de lat. Și să faci doi Heruvimi de aur turnați și să-i pui de amîndouă laturile acoperămîntului ispășirii (împăcării). Să se facă un Heruvim pe o latură și alt Heruvim pe latura a doua a ispășitorului. Și să faci pe acești doi Heruvimi pe cele două laturi. Și să fie Heruvimii cu aripile întinse deasupra, umbrind cu aripile lor acoperămîntul ispășitorului. Și fețele Heruvimilor să fie una către alta, spre acoperămîntul ispășitorului. Și să pui acoperămîntul ispășirii de deasupra sicriului.. Și să pui în el mărturiile ce le voi da ție. Și Mă voi face cunoscut ție de acolo și voi grăi ție de deasupra acoperămîntului împăcării dintre cei doi Heruvimi care sînt deasupra sicriului mărturie, toate cîte le voi porunci ție către fiii lui Israil» (Ieș. 25, 17—22).

PALADIE : Deci ce spui că este ispășitorul (acoperămîntul împăcării) ?

CHIRIL : Cît privește litera și umbra, el era făcut din aur curat și era așezat deasupra sicriului (chivotului). De aceea i s-a spus acoperămînt.

Cei împodobiți cu măririle preoției, stînd întorși și privind spre el, cugetau că sînt întorși și privesc spre Dumnezeu. Iar noi spunem că acoperămîntul ispășirii (al împăcării) înțeles duhovnicește, este Cel ce S-a făcut pentru noi om. «Pe El L-a pus Dumnezeu înainte (ispășire) prin credință în sîngele Lui, spre arătarea dreptății Lui» (Rom. 3, 25)³¹².

312. Pe chivotul în care erau tablele legii, era un acoperămînt care era ca un jertfelnic pe care se înfăptuia împăcarea lui Dumnezeu cu oamenii prin jertfa de ispășire adusă pentru păcate. Acest acoperămînt de aur închipuia pe Hristos Insuși. Căci Hristos Insuși era nu numai jertfa, ci și locul cel mai înalt în care se trăia jertfa. El era prin Sine ispășitorul. El era jertfelnicul și jertfa. El S-a trăit și Se trăiește în întregime ca jertfă, jertfitor și locul cel mai înalt în care se aduce jertfa. A fost și este Cel mai apropiat de Dumnezeu, dar în stare de jertfă. Căci umanitatea adusă jertfă găsește în El, imediat în fața lui Dumnezeu Tatăl, fiind purtată de Dumnezeu Fiul. Iisus Hristos e ispășitorul nostru prin excelență. El a acoperit supărarea lui Dumnezeu cu jertfa Lui. El a acoperit cu umanitatea Sa, Dumnezeirea Sa. Din, sau prin umanitatea lui Hristos va vorbi Hristos după intruparea către noi. Toată taina și înălțimea umanității s-a descoperit și actualizat în Hristos.

Așa spune Pavel. Dar și Ioan, preaînțeleptul, ucenic, ne scrie : «Copii, vă scriu acestea vouă, ca să nu păcătuiți, și de va păcătui cineva, avem Mîngîietor la Tatăl pe Iisus Hristos. El este ispășire pentru păcatele noastre, și nu numai pentru ale noastre, ci pentru ale întregii lumi» (I Ioan 2, 1—2). Căci prin El este ispășirea și toată rugăciunea și cererea celor bune. Căci «pînă acum, zice, n-ați cerut nimic întru numele Meu ; cereți și vi se va da vouă» (Ioan 16, 24).

Deci El este ispășitorul. Căci prin El ne este îndurător Tatăl și în El își găsește marginea orice rugăciune și prin El ne apropiem de Dumnezeu, nefiind primiți altfel. De aceea zice : «Nimeni nu vine la Tatăl decît prin Mine» (Ioan 14, 6).

Dar deși S-a făcut Cuvîntul Unul Născut al lui Dumnezeu ca noi, coborîndu-Se pe Sine la omenitate și golire (chenoză), e totuși propriu Lui prin fire să fie cugetat și în slavă dumnezeiască și să se afle în înălțimile mai presus de zidire, cum era și înainte de trup. De aceea stau Heruvimii împrejurul ispășitorului, îl acoperă cu aripile și sînt întorși spre el și-și țin fața ațintită la el. Și ca o dovadă clară că stau de strajă, e că stau de-a dreapta și de-a stînga. Iar faptul că Heruvimii privesc pururea spre ispășitor arată încordarea și nesăturarea Puterilor de sus de a privi pe Dumnezeu.³¹³ Într-o formă proprie îl descrie pe Fiul și proorocul Isaia, zicînd : «Am văzut pe Domnul Sabaot șezînd pe un tron înalt și ridicat, și Serafimii stăteau împrejurul Lui. Și fiecare avea șase aripi. Și cu ele își acopereau fața, cu două picioarele, cu două fețele, iar cu celelalte zburau» (Isaia 6, 1—2).³¹⁴

Iar dacă ar socoti cineva că Serafimii acopereau fața și picioarele lui Dumnezeu, nu ar fi nici o greșeală să cugete aceasta. Căci traducînd pe limba greacă numirea Serafimilor, vom afla că ea înseamnă mulțime de cunoștință sau revărsare de înțelepciune. Deci preaînțeleptele și preainaltele Puteri arată și prin înfățișarea în chip clar că fața lui Dumnezeu nu e îngăduit să fie văzută de cineva. Căci firea cea mai presus de toată mintea nu poate fi văzută și locuiește într-o lumină neapropiată, după cuvîntul fericitului Pavel (I Tim. 6, 16). Și «nimcnea nu va vedea fața lui Dumnezeu și va fi viu» (Ieș. 33, 20), după cuvîntul prea sfînt spus cu dreptate de El către Moise. Dar nici urmele și căile Lui nu le poate cunoaște cineva. Căci s-a scris : «O, adîncul bo-

313. Îngerii privesc cu încordare și cu nesăturare la Hristos. Văd măreția nesfîrșită a Fiului Lui sub formă nouă a iubirii ce se apleacă la oameni pînă la jertfa de Sine. Cel mare se arată și mai mare cînd se jertfește pentru cei mici și-i face pe aceștia mari în fața celor ce nu-i luau în seamă înainte. «Cu încordare, ca să pătrundă și mai mult taina», «cu nesăturare», căci e infinită și prea dulce.

314. Acoperămîntul umbrît de Heruvimi reprezintă și tronul dumnezeiesc, de care vorbește Isaia. Iar Ap. Pavel îl numește direct «tron al împăcării» (Evr. 9, 5). Dumnezeu Tatăl se odihnește în jertfa Fiului, sau în omenitatea Lui jertfitoare.

*găției și al înțelepciunii și al cunoștinței lui Dumnezeu ; cât de nepătrunse sînt judecățile Lui și cât de neurmăte căile Lui» (Rom. 11, 3). Dar și fericitul David spune un cuvînt înțelept : «*În mare calea Ta, și cărările Tale în ape multe, și urmele Tale nu se vor cunoaște*» (Ps. 76, 20). Căci precum nu poate vedea cineva urma în apă, nici a omului, nici a corabiei, nici a celor ce înoată în ea, așa nu poate privi cineva căile dumnezeiești și tainice. Și picioarele sînt chipul (tipul) acestora.³¹⁵*

Iar dacă ar socoti cineva că sfinții Serafimi își acoperă cu aripile fețele și picioarele lor, înțelegem că nu e cu puțință a vedea nici începutul, nici sfîrșitul înțelepciunii sau cunoștinței despre Dumnezeu. Pentru că și aceasta este necuprinsă și mai presus de toată mintea omenească.³¹⁶ Căci capul este începutul a tot trupul, iar picioarele, sfîrșitul. Deci ispășitorul este Hristos, Care deși S-a arătat în trup, cu toate acestea este Dumnezeu și Domnul prin fire și cu adevărat, avînd stătătoare împrejurul Lui ca slujitoare chiar și Puterile cele mai de sus.³¹⁷ Căci și Sfînta Scriptură a spus că după ce s-a retras Satana care a încercat să ispitească pe Iisus Hristos, cînd a postit pentru noi, s-au apropiat îngerii și-i slujeau Lui (Matei 4, 11). «*Căci sînt duhuri slujitoare, trimise spre slujire pentru cei ce vor moșteni mîntuirea*» (Evr. 1, 14).

«*Și de deasupra ispășitorului Mă voi face cunoscut ție, zice, și voi grăi ție*». Prin aceasta a arătat, după socotința mea, două lucruri. Sau că Hristos, deși va fi om, va grăi cele mai presus de firea omului și nu va rămînea în măsurile golirii de slavă (chenozei), pentru faptul că e Dumnezeu și din Dumnezeu după fire. Căci a zis : «*Eu și Tatăl una sîntem*» (Ioan 10, 30), și : «*cel ce Mă vede pe Mine vede pe Tatăl*» (Ioan 14, 9). Sau poate că deși s-a făcut trup, se cunoaște

315. Serafimii acoperă fața lui Dumnezeu, ca izvor al luminii orîitoare. Lumina lui Dumnezeu o vedem atît cît poate străbate prin Serafimi, cît ne pot tîlmăci ei. Cîți oameni nu cunosc pe Dumnezeu atîta cît li-L pot tîlmăci alții mai subțiri la minte? Îi cunoaștem taina Lui din uimirea ce-o vedem întipărită în alții mai cunoscători. E o cunoaștere pe de o parte directă, pe de alta indirectă. Ne uimim și noi care vedem direct, cu cei ce se uimesc prin vedere mai directă.

Dar Serafimii acoperă și urmele lăsate de lucrarea lui Dumnezeu în lume. Lucrarea aceasta e prezentă în mișcarea creației, dar e atît de scufundată în ea, că nu o putem distinge. Avem nevoie de ajutorul unor spirite superioare spre a o distinge.

316. Chiar Serafimilor le rămîne necunoscut începutul și sfîrșitul cunoștinței despre Dumnezeu. Cu atît mai mult oamenilor. Nu știu de la ce a pornit această cunoștință și știu că ea nu va avea sfîrșit. Trăiesc în aceasta neînceputul existenței lui Dumnezeu și lipsa de sfîrșit a Lui. Trăiesc nemărginirea existenței Lui. Intrî dintr-odată în nemărginire și-ți dai seama de ea.

317. Dar această nemărginire — necuprinsă nici de cunoștința Puterilor create cele mai înalte, e proprie și lui Hristos. Aceștia își acoperă fețele înaintea Lui. Pe de o parte se simt în fața Lui, pe de altă parte nu-i văd fața. Văd prin nevedere, cunosc uimiți de ceea ce nu pot cuprinde. Apofatic în catafatic. Aceasta o redă cîntarea.

deasupra ispășitorului și a Heruvimilor, adică într-o înălțime și o slavă mai presus de om și dincolo de toate cele create, al căror cel mai înalt vîrf sînt Serafimii.

Iar ispășitorul e de aur, ca și Serafimii înșiși. Căci Dumnezeu e natura cea mai slăvită și mai frumoasă. Iar în asemănare cu El, sînt așa după participare, și cele create. Și celor ce se află împrejurul și în apropierea Lui, le dăruiește împărtășirea de strălucirea ce ține de firea Lui, precum lumina se reflectă a ceva apropiat și luminează cu strălucirea sa ceea ce întilnește.

PALADIE : Așa este și cuvîntul ; e luminător, în adevăr.

CHIRIL : După vorbirea despre acoperămîntul ispășirii se schițează și altfel taina lui Hristos, spunîndu-se : «*Și să faci o masă de aur curată*» (Ieș. 25, 23). Apoi a poruncit să i se adauge verigi în care să se introducă drugii de aur, arătînd măsurile ei și modurile alcătuirii, ca să capete înfățișarea cea mai frumoasă. «*Și vei pune, zice, pe masă pîinile punerii înainte, pururea înaintea Mea*» (Ieș. 25, 30). Și a poruncit va vasele, blidele, cătuile, ulcioarele și paharele să fie de aur. Oare nu s-a arătat prin aceasta limpede pîinea noastră cea din cer, care se va pune la vremea sa înainte de sfintele mese ale bisericilor și va da viață lumii ?³¹⁸

PALADIE : Foarte adevărat.

CHIRIL : Iar blidele și cătuile, ulcioarele și paharele și cele prin care se împlinește lucrarea tainică și preacurată de la sfînta masă, oare nu sînt chipul vaselor dumnezeiești ?³¹⁹

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Dar despre acestea se vorbește în «Ieșire». Însă despre masă și despre pîinile punerii înainte, legiuitorul a vorbit și în «Levitic». Vorbînd mai pe larg despre acestea, porunca învață limpede în ce fel să fie punerea înainte, zicînd : «*Și veți lua floarea făinii și veți face din ea douăsprezece pîini. Din două zecimi să fie o pîine. Și le veți pune pe ele pe două rînduri, fiecare rînd de cîte șase pîini pe masa curată înaintea Domnului. Și veți pune la fiecare rînd tîmîie cu-*

318. Pîinile punerii înainte pe masa din templu prefigurau pe Hristos, «pîinea care s-a coborît din cer și dă viață lumii» (Ioan 6, 33). De aceea ni se dă Hristos în Sfînta Împărtășanie, e pus Hristos sub chipul pîinii pe Sfînta Masă din biserică și se dă sub acest chip în Sfînta Împărtășanie. Chiar de omul care se dăruiește altora se spune că e «bun ca pîinea», Un om care se comunică altora cu iubire îi întărește în viață pe aceia, e pîine dătătoare de viață. Fiecare persoană e făcută să fie pîine dătătoare de viață pentru alții. În fiecare persoană e o putere ce hrănește viața altora.

319. Vasele de pe masa punerii înainte din Templul vechi prefigurau discul și potirul de pe Sfînta Masă din Biserica lui Hristos.

rată și sare. Și vor fi pîini spre pomenire, puse înaintea Domnului. În ziua Sîmbetei se vor pune în fața Domnului totdeauna, pentru fiii lui Israil legămînt veșnic. Și vor fi ale lui Aaron și ale fiilor lui. Și le vor mânca pe ele în loc sfînt, că sînt sfinte ale sfinților. Acestea vor fi pentru ei din cele ce se jertfesc Domnului, lege veșnică» (Lev. 24, 5—9).

Iar în «Numeri» a arătat că una va fi pîinea cea din cer și cea sălășluită în noi (căci Cuvîntul, fiind Dumnezeu, s-a făcut ca noi și S-a sălășluit întru noi), zicînd către Moise, tălmăcitorul celor dumnezeiești : *«Grăiește fiilor lui Israil și zi către ei : După ce veți sosi în pămîntul în care Eu vă voi duce pe voi, cînd veți mânca voi din pîinile pămîntului, veți despărți o parte închinată Domnului ca pîrgă a grîului vostru. Pîinea pusă de o parte veți despărți ca pusă de o parte din arie, așa veți pune deoparte pîrga grîului vostru și veți da Domnului ceea ce s-a pus deoparte în neamurile voastre» (Numeri 15, 17—21).* În acestea poate privi cineva fără osteneală taina adevărului. Noi vom vorbi despre acestea amănunțit la vremea sa, acestea nutrind acum cuvîntul la altceva. Socotesc că acum se poate minuna cineva de un lucru.

PALADIE : Care ?

CHIRIL : *Făcîndu-ni-L vădit pe Emanuil în multe chipuri, ni-L înfățișează acum și prin alt cuvînt. Căci zice către Moise : «Și să faci un sfeșnic din aur curat, bătut să faci sfeșnicul. Fusul lui și ramurile, scările și globurile și florile să fie din el. Șase ramuri să iasă din laturile » (Ieș. 25, 31—32). Și adăugînd la acestea cele ce țineau de frumusețea și de ceea ce-i trebuia sfeșnicului, adică florile și globurile și scafele, a spus iarăși : «Toate să fie turnate din aur curat. Și să faci lui șapte candelile și vei pune feștile în ele. Și vor lumina dintr-o față. Și pîlniile și tăvițele lui din aur curat. Și să faci lui șapte candelile și vei pune feștile în ele. Și vor lumina dintr-o față. Și pîlniile și tăvițele lui din aur curat să le faci. Toate vasele acestea dintr-un talant de aur curat. Vezi să faci toate după chipul (tipul) arătat ție în munte» (Ieș. 25, 36—40).*

Sfeșnicul de aur e chipul (tipul) lui Hristos. Căci Fiul e prin fire și cu adevărat Dumnezeu. Iar strălucirea și înălțimea dumnezeiască trebuie asemănată cu aurul, cum am spus și în cele de mai sus. Și e turnat, fiindcă Emanuil e mai frumos și mai presus de orice cuvînt în ce privește podoaba cea spirituală. Căci s-a scris : *«Impodobit cu frumusețe mai mult decît fiii oamenilor» (Ps. 44, 3).* Deci faptul că sfeșnicul s-a turnat arată chipul ales, adică măreția dumnezeiască a lui Emanuil. Iar niște ramuri la dreapta și la stînga răsar ca dintr-un trunchi de ar-

bore și se înalță împreună cu fusul din mijloc și se ridică pînă la aceeași înălțime. Căci unul fiind după fire Unul Născut și ca Dumnezeu fiind simplu după ființă, e socotit a fi multiplu prin felurile lucrări dar nimic nu e străin și adaus din afară la el, cu toate că datorită atributelor dumnezeiești nu e cugetat a fi simplu.³²⁰ Căci e cugetat lumină și viață și putere și nestrîciune. Voind să arate că nimic din afară nu e adaus în el, a adăugat, socotesc, cuvîntul : «*Globurile și ramurile să fie din el. Întreg va fi turnat din aur curat*». (Ieș. 25, 36). Adică e întreg și cu totul Dumnezeu, nu e sfințit ca cele create; nici nu e ca îngerii, care pe de o parte sînt cugetați în firea lor proprie, iar pe de altă sînt înfrumusețați de harul și de slava Aceluia și sînt unși ca de un aur curat prin dăruirea Duhului. Ci în însăși realitatea Lui prin fire e Dumnezeu, sau firea atotcurată și supremă.

Iar candelile sînt șapte. Căci de multe feluri este iluminarea răspîdită din Hristos. «*Unuia i s-a dat cuvînt de înțelepciune, altuia cuvînt de cunoștință, altuia deosebirea duhurilor*» și celelalte (I Cor. 12, 8). Dar numărul șapte e și simbolul desăvîrșirii. Căci Emanuil, ca Dumnezeu, e atotdesăvîrșit după firea Sa și se sălășluiește desăvîrșit prin împărțirea darurilor Lui în cei vrednici să-L primească. Căci «*nu dă Duhul cu măsură*» (Ioan 3, 34), după cuvîntul lui Ioan, ci «*din plinătatea Lui noi toți am luat*» (Ioan 1, 16).

Apoi zice : «*Și să pui candelile și vor lumina dintr-o față*» Care este poziția aceasta, a arătat-o clar în Numeri, zicînd : «*Și a grăit Dumnezeu către Moise, zicînd : Vorbește lui Aaron și zi către el : Cînd vei pune candelile într-o parte în fața sfeșnicului, vor lumina cele șapte candelile. Și a făcut așa Aaron într-o parte în fața sfeșnicului și a aprins candelile lui, precum a poruncit Domnul lui Moise*» (Num. 8, 1—3). Înțelegi deci că cele șapte candelile trimiteau lumina în privitori întoarse spre fața sfeșnicului. Căci nu luminează lumina dumnezeiască și spirituală celor ce rămîn îndărăt și sînt întorși de la Dumnezeu, ci celor ce au fost aduși la vederea ei prin sfințenie și au ajuns față prin îndrăznirea credinței și prin cuviința preafrumoasă a viețuirii celei drepte. Pentru că e urît și neplăcut lui Dumnezeu tot ce este în păcat și neascultare. Iar scump lui Dumnezeu și sub privirea Lui e cel ascultător și ușor de călăuzit de El. Căci Iudeilor, care s-au hotărît să i se împotrivescă fără frîu, le zice prin proorocul Isaia : «*Cînd vei întinde mîinle spre Mine, îmi voi întoarce ochii Mei de către voi*»

320. Sf. Chiril vorbește aci ca și alți Părinți (d. ex. Sf. Vasile cel Mare), de energiile dumnezeiești, care sînt necreate, ca și ființa fusului sfeșnicului din care pornesc. Dumnezeu nu încetează a fi simplu după ființă, cu toate că din El pornesc diferite energii. Dar prin lucrările care corespund atributelor Lui, e multiplu.

(Isaia 1, 15). «Iar ochii Domnului sînt peste cei drepți», după cuvîntul din Psalmi (Ps. 33, 16).

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Despre acest sfeșnic amintește și dumnezeiescul Zaharia. Căci zice : «Și s-a întors îngerul care grăia în mine și m-a deșteptat cum se deșteaptă omul din somnul lui și a zis către mine : ce vezi ? Și am zis : Am văzut și iată un sfeșnic întreg de aur și un vas cu untdelemn deasupra lui și șapte candelă atîrnate de el și doi măslini deasupra lui, unul de-a dreapta vasului cu untdelemn și altul de-a stînga. Și am întrebat și am zis către îngerul care grăia în mine, zicînd : Doamne, ce sînt acestea ? Și a spus către mine, zicînd : Nu cunoști ce sînt acestea ? Și am zis : Nu, Doamne» (Zah. 4, 1—5). Deci fericitul prooroc a întrebat, zicînd : Ce sînt acestea, Doamne ? Iar îngerul, folosind o scurtă povestire, îl cucuiește vederea. Și alcătuirea sfeșnicului o referă la Hristos, zicînd despre cele șapte (făclii) candelă atîrnate în el : *«Acestea sînt ochii Domnului, care privesc peste tot pămîntul»* (Zah. 4, 10). Căci dacă trebuie să spunem ceva mai îngroșat, Dumnezeu privește și cercetează cu zeci de mii de ochi cele omenești, cunoscînd cele din întuneric, după cum s-a scris : «Și lumina este cu El» (Dan. 2, 22). Căci dacă și nouă celor din lume ne sădește lumina Dumnezeu, El trebuie să se bucure ca înainte de toate celelalte, avînd-o în firea proprie. Sau dacă socotesc unii că nu-i așa, li se va putea spune celor ce s-au hotărît să cugete astfel : *«Înțelegeți neînțelepților din norod și înțelepțiți-vă odată, nebunilor. Cel ce a sădit ureche nu aude ? Sau cel ce a plăsmuit ochiul, nu vede ?»* (Ps. 93, 8—9). «Căci viu este cuvîntul lui Dumnezeu și lucrător și mai ascuțit decît o sabie cu două ascușuri, pătrunzînd pînă la despărțitura sufletului și a duhului, a încheieturilor și la măduvă și deosebind gîndurile și staturile inimii ; și nu este zidire nearătată înaintea Lui. Și toate sînt goale și descoperite înaintea ochilor Lui» (Evr. 4, 12—13). Deci toate le luminează și le privește Hristos. De aceea a și spus printr-unul dintre prooroci : *«Dumnezeu aproape sînt Eu, zice Domnul, și Dumnezeu departe. Au se va ascunde de la Mine ceva ?»* (Ier. 23, 23). Căci nimic nu se poate ascunde de mintea care știe toate. Sau nu-ți par că le cuget bine acestea ?

PALADIE : Ba dimpotrivă.

CHIRIL : Dar proorocul văzînd lingă sfeșnic ceva neobișnuit (căci erau niște ramuri de măslin), a întrebat din nou, zicînd : *«Ce sînt cei doi măslini, care se află de-a dreapta și de-a stînga sfeșnicului ? Și am întrebat a doua oară, zice, și am zis către El : Ce sînt cele două ramuri de măslin, care sînt legate de două pîlnii de aur, care apasă și ridică*

cleștele cele de aur ? Și a zis către mine : Nu cunoști ce sînt acestea ? Și am zis : Nu, Doamne. Și a zis : Aceștia sînt cei doi fii ai ungerii ce stau înaintea Domnului a tot pămîntul» (Zah. 4, 12—14).

PALADE : Ce trebuință a avut fericitul prooroc să întrebe iarăși ? Căci zice : «Am întrebat a doua oară».

CHIRIL : Oare nu vei recunoaște, Paladie, că e un lucru înțelept și potrivit ca cei ce voiesc să cugete toate drept, să-și facă întrebările asupra tuturor celor necesare în mod amănunțit și sîrguincios ?

PALADIE : Recunosc.

CHIRIL : Așadar, proorocul văzînd stîlpările de măslin odrăslind ca niște mlădițe fragede și tinere, le-a numit măslini și nu ramuri de măslin. De aceea a tăcut dumnezeiescul, înger, așteptînd întrebarea mai chibzuită și mai adevărată. Și după ce l-a stîrnit astfel, le-a numit două ramuri de măslin. Și rugîndu-se să-l învețe, a aflat îndată ce închipuiesc acestea, îngerul zicînd : «Acestea sînt cei doi fii ai ungerii ce stau înaintea Domnului a tot pămîntul». Iar prin cei doi fii ai ungerii a înțeles poporul din Israil și poporul dintre neamuri. De acestea spune că stau lingă Domul a tot pămîntul, tîlcuind în mod clar și vădit sfesnicul ca chip (tip) al lui Hristos. La dreapta și la stînga acestui sfesnic se află ramurile de măslin. Acestea sînd ca în cerc în jurul Lui, sînt unse de untdelemnul, care este chipul (tipul) Sfîntului Duh, cel ce îmbibă mințile celor ce cred, după cuvîntul : «Cu untdelemn ai uns capul meu» (Ps. 22, 5).

PALADIE : Dar de ce nu le-a numit pe acestea mai bine măslini, ci le-a numit ramuri de măslini ?

CHIRIL : Pentru că precum se desprind din măslini mlădițe subțiri și ramuri fragede, așa se plantează cu credință în dreapta credință cei ce au crezut, unii fiind scoși din sinagoga Iudeilor, alții din mulțimea neamurilor. Căci nu toți Israelii au căzut și nu toată mulțimea neamurilor a intrat (în Biserică). De aceea cei ce s-au rupt, ca din niște arbori, din mulțimea îndoită și păgînească, și s-au mutat în lumina dumnezeiască, și se bucură de revărsarea îmbelșugată a Sfîntului Duh, sînt ramuri de măslini. Căci aceasta socotesc că se arată prin faptul că ramurile măslinilor sînt legate de pîlniile (țevile) candelelor. Despre aceste ramuri amintește și fericitul Psalmist, cîntînd lui Hristos, Mîntuitorul tuturor și zicînd despre mireasa ce și-a unit-o Sie-și, adică despre Biserică și despre copiii ei în credință : «Femeia ta ca via bine rodită în laturile casei tale. Fiii tăi, ca niște tinere mlădițe de măslini în jurul casei tale» (Ps. 127, 3—4). Căci ne umplem de viață prin împăr-

tășirea de Duhul și stînd la masa lui Hristos, după ce am primit credința în El.³²¹

PALADIE : Drept ai spus Căci zice : «*Eu sînt pîinea cea vie, care s-a coborît din cer și a dat viață lumii*» (Ioan 6, 33).

CHIRIL : Dar despre sfeșnic și cele în legătură cu el ajunge deocamdată cele ce s-au spus. Să trecem acum cuvîntul la jertfelnicul de aramă cel întrebuintat în slujirea rînduită de lege : «*Și să faci, zice, un jertfelnic (altar de jertfe) de lemne ce nu putrezesc de cinci coți lungime și cinci coți lățime. În patru unghiuri să fie jertfelnicul și de trei coți înălțimea lui. Și să-i faci coarne la cele patru unghiuri. Coarnele să fie dintr-însul și să le acoperi cu aramă. Și să faci cunună jertfelnicului. Și acoperămîntul lui și furculițele lui și vatra lui și toate vasele lui să le faci din aramă*» (Ieș. 27, 1—4).

Așadar, jertfelnicul avea cinci coți în lățime și în lungime. Căci avea nevoie de măsuri și anume cît mai mari. Căci aveau să taie pe el și să aducă părți de boi și arderi de tot, de oi și de țapi închinați lui Dumnezeu. De aceea vatra, grătarul, furculițele, cupele și toate vasele lui, erau de aramă, ca să poată fi de folos jertfelor cerute de lege, fără să fie nimicite de focul atotmistuitor. Iar cununa și coarnele din unghiuri sînt adăugate pentru frumusețea formei. Căci nimic nu e fără frumusețe la Dumnezeu. Deci ațintindu-ne mintea la cele rînduite pentru fiecare, trebuie să spunem acest lucru : A poruncit să se facă un jertfelnic cuvenit și potrivit jertfelor cerute de lege, dar nu e în el nimic de aur, cum se poate vedea la chivot, sfeșnic, masă și cele în legătură cu ele.

PALADIE : Dar ce înseamnă aceasta ?

CHIRIL : N-am spus oare, vorbind spiritual, că aurul închipuiește cît se poate de bine înălțimea cea mai presus de toate și strălucirea neasemănată a firii dumnezeiești și nesticăciunea (incoruptibilitatea) ei ?

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Ia seama deci că jertfelnicul slujirii cerute de lege e cu totul neaurit. În aceasta Dumnezeu ne-a înfățișat, clar, ghicitura că legea nu procură pe Duhul Sfînt și puterea slujirii în chipuri (tip), nu a fost cinstită cu un astfel de har. Căci era un duh de robie peste

321. Vasul cu untdelemn ce stă deasupra lui Hristos este Duhul Sfînt. Din El se revarsă untdelemnul vieții întinerite peste ramurile de măslin, sau peste aceea parte din Israel și din păgînii ce s-au alăturat Lui Hristos, Sfeșnicul a toată lumina. Aceste ramuri de măslin stau în legătură prin niște pîlnii sau țevi cu cele șapte candelă prin care își arată lumina cunoștinței, hrănită din untdelemnul primit de cele două ramuri de la Duhul Sfînt.

Israil. Și harul ni s-a dat nouă prin Hristos, după învierea din morți. Căci a suflat zicînd : «*Luați Duh Sfînt*» (Ioan 20, 22). De aceea și Pavel a spus celor ce au crezut : «*Nu ați luat iarăși duh de robie spre temere, ci ați luat duh de înfiere, în care strigăm : Avva Părinte*» (Rom. 8, 15).³²² Că puterea slujirii cerută de lege nu se bucura de împărtășirea Sfîntului Duh, ci aceasta s-a dat mai mult celor îndreptățiți prin credință, ne va încredința înțeleptul Ioan, zicînd : «*Nu era încă Duh Sfînt, că Iisus încă nu era slăvit*» (Ioan 7, 39). Căci încă nu înviase Hristos. Și numai atunci a fost aurită firea omului de Duhul, prin împărtășirea lui de El. De aceea a poruncit, precum socotesc, să se facă jertfelnicul fără de aur.

Dar socotesc că nu putem ocoli, fără pagubă pentru iubitorii de învățătură, înțelesul aramei, din care s-a făcut. Căci cercetarea va cîștiga ceva de folos, cum cu înțelepciune s-a spus : Tot cel ce cercetează are un folos.

PALADIE : Ce ai de spus despre aceasta ?

CHIRIL : Ascultă ! Sfînta Scriptură spune că dumnezeiescul Aaron a fost hirotonit ca preot și conducător prin hotărîre de sus. Dar Core și Datan și mulțimea sălbăticită a soților lor, năpustindu-se cu îndrăzneală împotriva hotărîrii de sus și răzvrătindu-se împotriva legilor dumnezeiești, și-au luat, nechemăți, cădelnițe și au pornit de la ei înșiși spre această slujire, răpind o cinste nerînduită lor și opunînd cu înfierbîntare, nebunia și cutezanța lor, nefiind preot ridicat prin alegere peste toți ceilalți (Num. 16, 1 urm.). Prin aceasta s-a închipuit nebunia viitoare a Iudeilor împotriva lui Hristos. Căci El este arhiereul nostru, rînduit spre această slujbă de hotărîrea Tatălui.³²³ Și precum aceia au suferit pedeapsa îndrăznelii lor prea urîte, așa vor suferi și Iudeii de după aceia, făcîndu-se vinovați de aceleași crime.

Și Dumnezeu a zis atunci către Moise cel sfîntit și către Eleazar, preotul, fiul lui Aaron : «*Luați cădelnițele de aramă din mijlocul celor*

322. Numai învierea lui Hristos ne dă harul, căci harul dă firii noastre puterea înaintării spre înviere. Iar acest har nu e decît energia necreată care s-a întipărit în umanitatea lui Hristos, înviind-o. El e fluxul vieții umanității înviate a lui Hristos. El e în fond unirea noastră cu Hristos Cel înviat. Și unindu-ne cu Hristos Cel înviat ne sădește în firea noastră potența învierii, iar prin aceasta ne face fii nemuritori ai Tatălui împreună cu Hristos. Numai prin acest har devenim fii ai Tatălui împreună cu Fiul făcut om, căci Tatăl nu poate avea decît fii nemuritori : sau Tatăl Cel nemuritor nu poate consimți ca fiii Lui să moară definitiv. Iar această calitate o dă firii noastre numai Duhul Sfînt.

323. Hristos e ridicat la slujirea arhierească ca om de către Tatăl. Mijlocitorul nu e una cu Cel la care mijlocește. El e între oameni și Dumnezeu reprezentat prin Tatăl. E Mijlocitorul cel mai înalt și mai eficient, pentru că e atît om, cît și Fiul Tatălui. E Mijlocitorul ontologic prin excelență. Il are pe Tatăl în Sine însuși. Se coboară de la înălțimea de-a primi mijlocirea, la treapta de Mijlocitor.

arși și focul acesta străin risipiți-l de acolo, că s-au stințit cădelnițele păcătoșilor acestora în sufletele lor. Și le-au făcut pe ele tăblițe bătute împrejurul jertfelnicului, că au fost aduse înaintea Domnului și s-au sfințit. Și s-au făcut spre semn fiilor lui Israil» (Num. 16, 37—38). Acestea le-a spus Dumnezeu atunci. Iar în «Ieșire» s-a scris despre Veseliil, care era născut din Urie, din seminția lui Dan, și conducătorul întregii lucrări : «Aceasta a făcut jertfelnicul de aramă din cădelnițele de aramă ce au fost ale celor ce s-au răzvrătit cu ceata lui Core» (Ieș. 37, 25).

PALADIE : Ce este aceasta ?

CHIRIL : Mult folos avem dacă înțelegem că sicriul ca chip (tip) al lui Hristos, ca și celelalte, adică sfeșnicul, ispășitorul, masa de aur, s-au făcut din darurile aduse de popor, dăruind fiecare ceea ce avea. Căci sînt bine primiți spre slava lui Dumnezeu și Tatăl, cei ce rodesc lui Hristos și-i aduc darurile duhovnicești, cărora acelea le erau închipuiri (tipuri) și umbre.

Dar jertfelnicul slujirii celei după lege închipuie tainic și cu rost amintirea și prevestirea îndîrjirii și împotrivirii și, ca să zic așa, a răzvrătirii săvîrșite împotriva marelui preot, provocate chiar de slujire. Îți e clară ghicitura ? Căci Aaron e chipul (tipul) lui Hristos. Iar Iudeii s-au împotrivit slavei lui Hristos. De aceea se opun și jertfelnicului legii. Dar slujirea în umbre a fost desființată. Căci noi aducem în Hristos Tatălui mai multă bună mireasmă spirituală.

Aceasta iarăși ne-a arătat-o ca în umbre, zicînd : «Și să-Mi faci Mie altar de tămîie din lemne ce nu putrezesc. Și să-l faci pe el de un cot de lung și de un cot de lat. Și să fie în patru unghiuri și de doi coți de înalt. Din el să fie coarnele lui și să-l poleiești pe el cu aur curat, ca grătarul și pereții lui de jur-împrejur și coarnele lui» (Ieș. 30, 1—3). Adăugînd cununa, verigile, drugii și celelalte, «îl vei pune, zice, în fața perdelei (catapetesmei), care atîrnă peste sicriul mărturiei, în care Mă voi arăta ție acolo. Și va arde pe el Aaron dimineața tămîie compusă, subțire. Dimineața cînd va tocni candelulele, va arde tămîie pe el. Și cînd va aprinde Aaron candelulele seara, va aprinde pe el tămîie neîncetat, pururea înaintea Domnului în generațiile lor. Și să nu aduci pe el altă tămîie. Aducere de jertfă și turnare să nu torni peste el. Și-l va face Aaron ispășire peste el, ungînd coarnele lui odată pe un cu sîngele curățirii ispășirii păcatelor. Odată pe an îl va curăți pe el în neamurile lor. Sfînta Sfintelor este a Domnului» (Ieș. 30, 7—10).

PALADIE : Oare și acesta avem să-l primim ca chip (tip) al lui Hristos ?

CHIRIL: Fără îndoială, Paladie. Că lucrul e adevărat, o arată cinstita și adîncă lui taină foarte ușor celor ce voiesc să cerceteze acestea cu subțirime și cu stăruință. Deci a fost făcut din lemne ce nu putrezesc. Dar a fost poleit întreg cu aur. Fiindcă trupul lui Hristos este nesticăcios (incoruptibil) și are în sine firea dumnezeiască. Căci «*Cuvîntul trup s-a făcut și s-a sălășluit între noi*» (Ioan 1, 14). Dar Hristos e pîrga noastră și rădăcina neamului rezidit spre nesticăciune prin unirea cu Dumnezeu, deși în El starea aceasta se află în chip excepțional.³²⁴

Iar coarnele altarului, ca niște mîini întinse, preînchipuiesc forma cinstitei cruci. Și dacă ar zice cineva că coarnele erau patru aceasta nu e nici o piedică celui iubitor de învățatură să le înțeleagă drept. Căci altarul fiind în patru unghiuri și cu laturi egale, vederea coarnelor e din toate părțile aceeași. Dar ce înseamnă aceasta? În tot locul se cunoaște Hristos, și anume răstignit.³²⁵ Iar aceasta e o laudă strălucită a celor ce cred în El. Astfel dumnezeiescul Pavel zice: «*Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decît numai în crucea lui Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume.*» (Gal. 6, 14).

Iar la altar sînt adăugate cele ce țin de podoaba lui, adică o cunună împletită. Căci Emanuil e «*împodobit cu frumusețea mai mult decît fiii oamenilor*» (Ps. 44, 3).

Dar s-au mai adăugat și cele de trebuință lui, drugii și celelalte. Căci altarul dumnezeiesc trebuie să fie purtat în lume în timpurile porniri lui. Aceasta au și făcut-o dumnezeieștii ucenici, purtînd pe Hristos prin propovăduire, cu bună-cuviință și cu rînduială, ca niște slujitori ai lui Dumnezeu și iconomi ai tainelor lui Hristos.

«*Și vei pune, zice, altarul în fața perdelei (catapetesmei) ce atîrnă peste sicriul mărturiilor, în care Mă voi face cunoscut ție acolo.*»

PALADIE: Dar ce trebuință a fost să se stabilească și pozițiile?

324. Intru-cît trupul lui Hristos e pîrga, sau primul exemplar al trupurilor noastre înnoite prin har întru nesticăciune, trupurile noastre vor fi și ele după înviere nesticăcioase. Duhul Sfînt va coplesi procesul corupției din ele, fără să le lipsească de viață. Căci vor avea o viață superioară, spirituală. Dar trupul lui Hristos este în mod excepțional nesticăcios, pentru că El este unit într-un ipostas, într-un Subiect cu firea dumnezeiască. Văzînd mîntuirea în întipărirea firii noastre de nesticăciunea dumnezeiască întîi în Hristos, apoi în cei ce se alipesc Lui, Sf. Chiril arată că înțelege mîntuirea nu ca o absolvire juridică a noastră de păcate pentru prețul plătit de Hristos prin moartea Lui, ca în creștinismul apusean, ci în sens ontologic, ca o transformare a firii omenești prin unirea cu Dumnezeu.

325. Deși coarnele sînt patru, iar mîinile întinse sau brațele crucii sînt două, totuși ele închipuiesc crucea, căci ridicîndu-se din patru unghiuri ale unui patru-later, din orice laturi s-ar privi, se văd cele două din față. Deci în orice loc te-ai afla vezi pe Hristos Cel răstignit.

CHIRIL: Ele au o rațiune adincă și greu de pătruns. Dar voi spune pe cât îmi va fi cu putință, încrezându-mă în Dumnezeu care dă vedere și celor orbi.

Sicriul (chivotul) zice că a fost făcut din lemne ce nu putrezesc și din aur curat și în el era legea, adică Cuvîntul dumnezeiesc sau mărturiile. Lucrul acesta era chipul (tipul) Cuvîntului născut din Dumnezeu, care S-a sălășluit între noi și S-a făcut asemenea nouă cu trupul, după Scripturi. Apoi a spus că peste chivot trebuie să atîrne o perdea (o catapeteasmă), care să fie întinsă pe patru stîlpi (Ieș. 26, 31—34). Iar după catapeteasmă era acoperămîntul împăcării (ispășitorul). Iar acesta e Hristos. Căci «*El este ispășire pentru păcatele noastre*» (Rom. 3,25) și ispășitor prin credință³²⁶. Așa L-a numit Pavel. Iar în jurul ispășitorului erau închipuiți Heruvimii, care arătau că și Puterile cele mai înalte sînt roabe lui Dumnezeu (căci Cuvîntul era Dumnezeu) și foarte aproape de El, ca și faptul că stau înaintea Lui, slujindu-I.

Apoi a zis Dumnezeu către Moise: «*Și Mă voi arăta (Mă voi face cunoscut) de acolo și voi grăi ție de deasupra ispășitorului (al acoperămîntului împăcării) dintre cei doi Heruvimi care sînt deasupra sicriului mărturiei*». Sicriul era, cum am spus, Hristos, adică Dumnezeu Cuvîntul în trup nesticăcios. Dar sicriul era pe pămînt. Căci Unul Născut S-a coborît la starea noastră smeriă și de jos. El a îmbrăcat chipul de rob și S-a golit pe Sine (Filip. 2, 7).

Dar El este și ispășitorul (acoperămîntul împăcării) Care e așezat deasupra (la înălțime) și e înconjurat de straja puterilor de sus. Căci Fiul nu ne e cunoscut nouă numai din modurile golirii de slavă (chenozei), ci și din cele prin care este Dumnezeu și Domnul tuturor. Căci deși s-a smerit pe Sine pentru omenitate, pogorînd din iconomie în cele ale noastre, dar «*Dumnezeu L-a preainălțat pe El și I-a dăruit Lui nume care este mai presus de tot numele*» (Filip. 2, 9)³²⁷. Așezarea

326. Hristos e «ispășire» și «ispășitor», adică jertfă și jertfitor, sau arhiereu pentru păcatele noastre. Jertfa cea mai eficientă e cea identică cu jertfitorul. E ușor să aduci o jertfă deosebită de tine. Iar acea jertfă nu are în sine elanul propriei jertfiri. Dar în jertfa care se aduce pe ea însăși, sau în jertfitorul ce se aduce pe sine însuși este și potența îndumnezeirii. Jertfa aceasta este și preț de răscumpărare, dar și act de desăvîrșire și de comunicare a acestei desăvîrșiri altora. Juridicul e inclus în ontologic, ispășirea în desăvîrșire. Ispășirea împacă pe Dumnezeu, pentru că ispășitorul identic cu ea, se face prin omul desăvîrșit, așa cum place lui Dumnezeu. Jertfa «satisfacă» pe cel căruia se aduce prin punerea lui de cel ce aduce mai presus chiar decît viața proprie; dar îl și desăvîrșește pe cel ce o aduce. Dacă n-ar aduce desăvîrșire în cel ce o aduce, n-ar satisface pe cel căruia i se aduce.

327. Fiul lui Dumnezeu e și ascuns în trup (în chivot), dar și mai presus de omul mărginit de trup. Căci e și om și Dumnezeu. El își arată puterea și prin cheneză, manifestînd puterea cuceritoare a unei iubiri lipsită de orice mîndrie, dar

ispășitorului la înălțime și chipurile Heruvimilor la dreapta și la stînga închipuiesc și acest fapt. Căci unde se arată slujirea cuvenită lui Dumnezeu, acolo e, fără îndoială, și slava Dumnezeirii și înălțimea demnității mai presus de cuvînt. «*Și de deasupra Heruvimilor Mă voi arăta (Mă voi face cunoscut) fie*», zice Stăpînul tuturor, poruncind să nu se caute firea negrăită în cele ale creațiunii, ci, numai decît, dincolo de ceea ce este chemat la existență. Căci rațiunea și locul cel cuvenit al Dumnezeului Cel prin fire, e dincolo și deasupra a tot ce e făcut. Deci locul de deasupra Heruvimilor din cortul sfînt ne arată și în mod sensibil firea dumnezeiască.

De aceea a poruncit ca altarul de aur construit spre a fi chip (tip) al lui Hristos, să fie așezat în fața Celui ce este și se cugetă deasupra Heruvimilor, însemnînd prin aceasta că cele ale noastre sînt puse în fața lui Dumnezeu și în ochii Tatălui, în Hristos. Căci pe omul care era întors de la Dumnezeu și-L supărase din pricina neascultării și a mulțimii păcatelor, *l-a așezat Hristos iarăși în Sine ca în cel dintîi, în fața Tatălui*³²⁸. Căci a intrat ca înaintemergător pentru noi «*în cer, ca să se înfățișeze acum feței lui Dumnezeu pentru noi*», cum scrie înțeleptul Pavel (Evr. 9, 24). Cel ce este pururea cu Tatăl Său, se spune că Se înfățișează acum, prezentînd în Sine ca în cel dintîi, în fața Tatălui, cele omenesti și schimbînd vechea stare de întoarcere de la Dumnezeu. «*Căci El este pacea noastră*», după Scripturi (Efes. 2, 14).

și prin atotputernicia care susține toate. Dacă nu S-ar manifesta și în această înnoire a smereniei, n-ar cîștiga pe oameni. Deci Dumnezeu nu e lipsit de putința de a-și manifesta plăcerea și în acest mod. Puterea lui Dumnezeu se vede prin El. De aceea Hristos e ridicat la înălțime și ca om, în baza jertfei aduse de El. În chivotul Vechiului Testament era ascunsă această putere; prin sine căci e jertfă a Cuvîntului. Aceasta s-a arătat în Hristos. În toate legile care susțin lumea, dar și procesele de corupere din ea. Chiar și în aceste procese se vede că lumea actuală nu poate fi ultima realitate. Dar Dumnezeu Își poate arăta puterea și în coplesirea în procesele de corupere prin Duhul Său cel Sfînt în darul nestrîcaciunii. Iar puterea aceasta a Duhului se manifestă prin spiritul uman capabil de jertfa totală. Jertfa ca act de iubire totală întărește spiritul uman, îl deschide Duhului dumnezeiesc și prin această putere biruiește procesele coruperii materiale. Fiul lui Dumnezeu făcut om a fost în stare de o astfel de jertfă desăvîrșită, din bunătate totală, neavînd nici o umbră de păcat sau de țineri la Sine.

328. P.G. col. 620 D. Tatăl e închipuit ca fiind deasupra Heruvimilor care străjuiau de o parte și de alta acoperămîntul împăcării, sau pe Hristos. Căci Hristos stă pe locul cel mai înalt, în fața Tatălui, ca om adus jertfă Lui. Prin aceasta omul ca atare e adus în fața Tatălui și Tatăl iubește fața lui pentru că e totodată fața Fiului Său care I S-a adus jertfă și rămîne în această stare în fața Tatălui. Omul realizează în Hristos depășirea cea mai înaltă. Dacă s-ar depăși numai în direcția spre alți oameni, n-ar depăși umanul, fără să-l părăsească. Depășindu-se în Dumnezeu, se umple și de toată puterea iubirii Lui curate față de oameni. De aceea depășirea de sine a omului în Dumnezeu nu înseamnă nepăsarea față de oameni, ci îmbrăcarea cu puterea iubirii atotcurate a lui Dumnezeu față de oameni. Jertfa adusă lui Dumnezeu este astfel jertfa pentru oameni. Așa e jertfa lui Hristos în gradul desăvîrșit.

PALADIE : Așadar, altarul aurit este și el o icoană a lui Hristos.

CHIRIL : Pe lângă aceasta se cuvine să cugetăm că *El este și tă-miia compusă și subțire*. Căci El este arhiereul. «*Și va arde, zice, pe el Aaron tămîie compusă, subțire*». Tămîia e compusă pentru că Dumnezeu fiind Cuvîntul, S-a făcut trup și S-a compus Emanuil cu noi, firea dumnezeiască și omenitatea adunîndu-se, în chip negrăit, într-o unitate mai presus de minte³²⁹. Și e subțire, pentru că nu are grosimea slujirii celei după lege³³⁰. Căci zice : «*Jertfă și aducere nu ai voit. Ardere de tot pentru păcate nu ai binevoit. Ci trupul mi l-ai pregătit. Atunci am spus : Iată vin, să fac, Dumnezeule, voia Ta*» (Ps. 39, 9—10). Și care este această voie a Tatălui, ne-a învățat El Însuși în Evanghelii, zicînd : «*M-am pogorît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine. Iar voia Celui ce M-a trimis pe Mine aceasta este, ca din toți pe care Mi i-a dat Mie, să nu pierd pe nici unul, ci să-i înviez în ziua cea de apoi*» (Luca 6, 38—40). Căci s-a adus pe Sine pentru noi spre miros de bună mireasmă și de aceea a fost și arhiereu. Deci El este Arhiereul, El tămîia cea compusă și subțire. Aceasta o mărturisește Pavei zicînd : «*Mulțumită fie adusă deci lui Dumnezeu, Care pururea ne face biruitori în Hristos și arată prin noi în tot locul mireasma cunoștinței. Pentru că sîntem buna mireasmă a lui Hristos lui Dumnezeu, între cei ce se mîntuiesc și între cei ce se pierd : unora miros al morții spre moarte, iar altora al vieții spre viață*» (II Cor. 2, 14). Dar ne-a spus și nouă : «*Faceți-vă, dar, următori ai lui Dumnezeu ca niște copii iubiți, și umblați în iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pe pe Sine pentru noi aducere (prinos) și jertfă lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă*» (Efes. 5, 2).

Dar s-a făcut vădit și timpul tămîierii, legiuind ca toate să se săvîrșească pe rînd și așa ca prin ele să fie ajutată puterea noastră de-a pătrunde la înțelesurile lăuntrice. «*Dimineața, zice, și seara în vreme ce se aprind și luminează candelile*» (Ier. 30, 7). Seara și dimineața înseamnă neîntreruperea și neîncetarea, iar tămîierea sub candelile arată că numai atunci cînd sîntem scâlțați în lumina dumnezeiască, ne umplem îmbelșugat de buna mireasmă a Lui și așa în-

329. Ipostasul lui Hristos e Unul, dar cuprinde în Sine două firi. E și Unul și compus. Și e întreg o tămîie ce se arde pentru Dumnezeu, producînd o mireasmă plăcută lui Dumnezeu. Umanitatea aprinzîndu-se de dragoste pentru Dumnezeu, împreună cu Fiul Unul Născut a Căruia este, nu produce nici o stare de contrazicere în starea de jertfă binemirosoare a lui Hristos.

330. Nu aduce jertfe exterioare, ci aduce starea interioară împletită din gîndurile cele mai curate, mai adînci, mai înalte. Nici gîndurile cele mai fine nu rămîn neaduse lui Dumnezeu. Acestea stau la baza jertfei lui Hristos cu trupul.

intâm la simțirea bunătaților dinlăuntrul cortului, adică a bogăției darurilor dumnezeiești ce le împărtășește Hristos celor vrednici. Așa că dacă cineva nu a ajuns în lumină, nu e părtaș nici de bună mireasmă duhovnicească, întrucît nu cunoaște încă taina lui Hristos. Căci zice : «Și de nu veți crede, nici nu veți înțelege» (Isaia 7, 9). Credința e începutul care duce la înțelegere și deschide mintea spre primirea luminii dumnezeiești³³¹.

Și numește tămîie, a neîncetării. Căci nu e nici un timp în care Hristos nu împărtășește bună mireasmă în *cortul sfînt*, adică în Biserică³³². Dar oprește cu totul de-a face pe el, adică pe altarul lui Hristos, vreo turnare și de-a aduce vreo jertfă. Căci în Hristos s-au desființat cele ale legii și umbrele au ajuns la sfîrșit. Acestea socotesc că sînt turnarea și jertfa. Și o va mărturisi aceasta și proorocul, zicînd : «*Au pierit din casa Domnului jertfa și turnarea*» (Ioil 1, 9)³³³. Pentru că odată ce s-a arătat închinarea și slujirea în duh și adevăr, sînt de prisos umbrele și cu totul fără rost și fără folos chipurile. Căci în Hristos e zidire nouă. Cei ce voiesc să se îndrepteze prin lege după arătarea adevărului, au căzut din har (Gal. 5, 4). «*Nu vei aduce, zice, pe altar altă tămîie*». Căci în Hristos nu primim pe nimeni altul³³⁴. Și nu spunem nici unuia din cei ce sînt, învățăturile. Căci unul este dascălul și învățătorul nostru (Matei 23, 8) și numai Lui îi vom rămîne alipiți, zicînd : «*Mir vărsat (deșertat) e numele tău. Pentru aceea te-au iubit fecioarele. Atrasu-m-au după tine, ca să alerg spre mireasma mirurilor Tale*» (Cînt 1, 1—2). Sau nu aceasta înseamnă : «*Nu vei aduce pe el tămîie?*» Căci celor cu adevărat sănătoși la cuget le va ajunge în Biserică buna mireasmă a lui Hristos și nu vor dori alt miros, cum fac nenorociții de Iudei. Aceștia disprețuiesc în nebunia lor tămîia compusă și subțire, adică pe Hristos și de aceea au rămas nepărtași de această cu adevărat sfîntă și dumnezeiască bună mireasmă. Și vor primi în locul lui pe altul, adică pe «*omul nelegiuirii, pe fiul pierzării, pe potrivnicul, pe cel ce se ridică peste tot ce se numește Dumnezeu sau e vrednic de închinare, așa încît să se așeze în Biserică lui Dum-*

331. «*Credo, ut intelligam*», spunea Anselm de Canterbury, contrar lui Abelard care spunea : «*intelligo, ut credem*». Credința deschide inima pentru primirea tainelor existenței mai presus și mai adînci decît ceea ce înțelege rațiunea care mărginește și se închide acestei adîncimi și lărgimi.

332. Hristos pururea privește ca om la Tatăl, căci e și Fiul lui Dumnezeu. Dar și noi, uniți cu El, ne înălțăm gîndurile și nădejțile pururea spre Tatăl.

333. În Hristos a pierit jertfa de animale și turnarea de vin. Căci le-a luat locul jertfa gîndurilor.

334. Nu socotim pe nimeni altul în stare să ne dea mîntuirea. Nu a venit să pierdem mîntuirea luînd de îndrumător al vieții pe altul contrar lui Hristos. Toate sînt umbre inconsistente în afară de Hristos. Numai ca chipuri străvezii ale lui Hristos ne pot fi de folos.

nezeu, după cum s-a scris, dându-se pe sine drept Dumnezeu» (II Tes. 2, 3—4); care spurcă și cortul, fiind fiu străin și, ca să zic așa, putoare diavolească. «Căci venirea lui va fi, zice, prin lucrarea Satanei» (II Tes. 2, 9) ³³⁵.

PALADIE: Înțeleg ce spui. Cuvîntul este clar.

CHIRIL: Și i se poruncește lui Aaron să dobîndească ispășire la altarul tămîierii, ungînd odată pe an cu sîngele curățirii păcatelor virfurile coarnelor. Odată pe an îl va curăți pe el întru neamurile lor. Căci, zice, e «sfințitul sfinților». Iar aceasta și-o va lămuri dumnezeiescul Pavel, zicînd: «Iar Hristos venind arhiereu al bunătăților celor viitoare, a trecut prin cortul cel mai mare și mai desăvîrșit, nu prin cel făcut de mîna, adică nu al zidirii acesteia. El a intrat o singură dată în sfintele sfinților nu cu sînge de țapi și de viței, ci cu sîngele Său, veșnică răscumpărare aflînd (Evr. 9, 11—12). Căci precum zice iarăși: «După ce a murit odată, nu mai moare, moartea pe El nu-L mai stăpînește. Că cel ce a murit a murit păcatului; iar cel ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu» (Rom. 6, 9—10).

Deci dumnezeiescul Aaron intra în Sfînta Sfintelor odată pe an, cu sîngele curățirii păcatelor. Și în acestea privește iarăși pe Hristos, stropind cu sîngele propriu, al mîntuirii și vieții tuturor, crucea Sa. Căci coarnele sînt chipul crucii, întinse într-o parte și alta ca niște mîini. Deci înțelege pe Hristos care a murit o singură dată, fiind că Dumnezeu Sfîntul sfinților după fire. Căci adevăr grăiește Ioan, cînd zice: «Din plinătatea Lui noi toți am luat» (Ioan 1, 16). Căci toată firea văzută și nevăzută se împărtășește de Hristos ³³⁶. Îngerii și arhanghelii și cei încă mai presus de ei și Heruvimii înșiși nu sînt altfel sfinți, decît numai prin Hristos, în Duhul Sfînt ³³⁷. Deci El este altarul, El tîmnia și arhiereul, de asemenea El sîngele curățirii păcatelor.

335. Antihrist e cel ce nu admite pe nimeni mai presus de sine, cel ce se dă pe sine drept Dumnezeu. El nu se poate impune ca atare decît celor necredincioși. Vrea să întindă necredința ca să fie socotit el cel mai presus de toate. Credința în Dumnezeu relativizează orice stăpînire lumească.

336. Chiar și cetele îngeresci cunosc pe Dumnezeu mai bine prin Hristos (Efes. 3, 10). Cunosco coplesitoarea iubire a lui Dumnezeu față de creația Sa. Dumnezeu se face accesibil prin întrupare îngerilor, ieșind din indefinitul Lui. Prin Hristos iese Duhul Sfînt deplin în creație și o sfințește la culme unind-o cu Dumnezeu. Căci în Hristos s-a făcut însuși Fiul lui Dumnezeu creatură, devenind unul din oameni și ca atare luînd loc în sinul creației. Hristos, al Cărui sînge curățește pe oameni de păcat, se află și în legătură cu îngerii. Se resimte și în legătura Sa cu îngerii de faptul că S-a jertfit; și îngerii îl simt ca atare.

337. Persoana dedicată lui Dumnezeu este ea însăși tîmnia vie, binemirosi-toare ce se înalță spre Dumnezeu. Ea e tîmnie voluntară, deci și tîmnietor, jertfa vie, voluntară, deci și jertfitor. Dăruirea cea mai curată e dăruirea totală de sine. Aceasta realizează comuniunea deplină între cel ce se dăruiește și cel căruia se dăruiește.

PALADIE : Drept grăiești. Dar nu pot înțelege limpede ce este sîngele curățirii păcatelor.

CHIRIL : Legea preînchipuind curățirea prin sînge și jertfa sfîntă, adică pe Hristos, prin Care ne-am mîntuit, scăpînd de pata păcatului întipărită în noi, zice în Levitic : *«Iar dacă toată adunarea lui Israel va săvîrși un păcat din neștiință și lucrul va rămînea ascuns de ochii adunării și vor face ceva împotriva vreuneia din poruncile Domnului și vor păcătui, după ce se va face cunoscut lor păcatul, pe care l-au săvîrșit, va aduce adunarea un vițel curat pentru păcat. Și-l va aduce la ușile cortului mărturiei și vor pune bătrînii adunării mîinile lor pe capul vițelului înaintea Domnului. Și vor junghia vițelul înaintea Domnului. Iar preotul cel uns va duce din sîngele vițelului în cortul mărturiei. Și va întinge preotul degetul în sîngele vițelului și va stropi de șapte ori înaintea Domnului spre catapeteasma sfîntului jertfelnic. Și va pune preotul din sînge pe coarnele altarului tămîierii, care este înaintea Domnului, care este în cortul mărturiei»* (Lev. 4, 13—16). Dar mai pe larg despre acestea vom grăi la vremea sa.

Acum privește în vițel iarăși pe Emanuil Cel Care S-a junghiat pentru noi și ne-a izbăvit pe noi de păcat, eliberat de pedeapsă ; pe Cel ce a trecut prin cortul mai mare și mai sfînt «nu cu sînge de viței și de țapi, ci cu sîngele Său³³⁸ și a gustat o singură dată moartea» (Evr. 9, 12). Căci străpungîndu-I-Se sus pe lemn coasta cu sulița, a curs sînge și apă. Iar virfurile coarnelor sînt, cum am spus mai înainte, chipul (tipul) crucii.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Și de fapt nu numai cu sînge a poruncit legea ca prin ghicitoră să se facă curățirea, ci și cu apă sfințită. Căci aceasta e calea atotdesăvîrșită spre curățire, potrivit tainei celei în Hristos.

338. E o mare taină în cuvîntul Sf. Apostol Pavel din Evr. 9, 12 că Iisus a intrat în Sfînta Sfîntelor de sus nu cu sînge de tauri și de viței, ci cu sîngele Său, care e mult mai de preț decît al acelor. Prin aceasta trebuie să înțelegem poate marea prețuire ce a dat-o Tatăl Fiului Care primește moartea pe cruce pentru a cîștiga mila Lui pentru oameni. Animalul nu-și trăiește conștient durerea singelui vărsat, cum o trăiește Fiul Său făcut om. Nu sîngele în sine spală păcatele, ci ceea ce trăiește Hristos vărsîndu-și sîngele. Și aceasta pricinuieste marea milă a Tatălui. Îi pricinuieste și iubirea pentru Fiul Său, Care făcut om se dăruiește Tatălui pînă la vărsarea singelui Său pentru noi și în locul nostru. Dar sîngele cu care intră Domnul în cortul cel mai sfînt este și sîngele Lui ce ni se dă în Biserică prin Sfînta Împărtășanie. Dacă chiar omul obișnuit trăiește și în sîngele Său sentimentul durerii jertfelnice cînd și-l dă pentru alții, cu atît mai mult trăiește Hristos acest sentiment în mod permanent.

PALADIE : Cum, sau în ce mod a arătat-o aceasta ?

CHIRIL : S-a scris : «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Fă un spălător de aramă și talpa lui de aramă ; ca să fie de spălat. Și să-l pui la mijloc, între cortul mărturiei și altar. Și vei turna în el apă și-și vor spăla Aaron și fiii lui mîinile cu apă. Cînd vor intra în cortul mărturiei se vor spăla cu apă, ca să nu moară. Sau cînd vor merge spre altar ca să slujească și să aducă arderile de tot Domnului, se vor spăla cu apă ca să nu moară. Și va fi lor lege veșnică, lui și seminției lui după el*» (Ieș. 30, 18—21).

E limpede că în aceasta s-a preînchipuit harul sfîntului botez. Căci noi ne botezăm, dobîndind nu curăția de murdăria trupului, ci izbăvindu-ne de întinăciunile minții și inimii, prin harul și iubirea de oameni ale Celui ce ne-a chemat la mîntuire. Pentru că «*nu din faptele legii ne-am îndreptat, cum zice Scriptura, ci din credința în Iisus Hristos*» (Rom. 3, 20).

Dar observă că Aaron, deși era sfînt după lege, ca și cei rînduiți să slujească împreună cu el, totuși își spală mîinile și picioarele și numai după aceea se ating de cele sfînte și intră în Sfînta Sfintelor, liber de teamă. Prin aceasta legea arată limpede și vădit și însăși realitatea strigă că cel ce pare că e după lege sfîntit, nu e la Dumnezeu, dacă nu se spală cu apă, și că puterea slujirii din timpul legii nu era îndestulătoare spre curățire. Căci se spălau, cu toate că erau sfînțite după lege³³⁹. Dar se curățește cel ce nu e încă curat, ci e pătat și necurat. Aceasta a spus-o și Hristos însuși : «*Cel ce s-a spălat nu are trebuință să-și spele decît picioarele ; căci este curat*» (Ioan 13, 10).

Dar scrie și preînțeleptul Pavel că e cu neputință ca singele de tauri și de țapi să șteargă păcatele (Evr. 10, 4). Deci legea era neîndestulătoare spre sfînțire, dacă nu le venea, celor ce însetau după familiaritatea cu Dumnezeu, Botezul mîntuitor. De aceea și dumnezeiescul Ioan, măcar că era încununat cu cele mai mari podoabe și știuse să ajungă la atîta virtute, încît era la vîrfurile ei, se ruga Mîntuitorului să fie botezat, zicînd : «*Eu am trebuință să fiu botezat de Tine*» (Matei, 3, 14).

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Iar prin spălarea mîinilor și picioarelor arată dobîndirea curăției și a faptelor și a pășirii spre toate cele ce trebuie făcute. După ce ne-am deprins în acestea, ni se îngăduie să intrăm în cortul

³³⁹. Sfînțirea ce o da legea nu era deplină. Era mai mult o trezire la necesitatea unei sfînțiri depline ce se va da în viitor, prin Dumnezeu venit aproape în mod mai real.

mai dinlăuntru și să aducem lui Dumnezeu jertfe duhovnicești. Și să-i închinăm ca pe o tămîie buna mireasmă a viețuirii evanghelice ³⁴⁰.

Deci cu folos fi învață pe cei ce vor să intre în Sfînta Sfintelor și pe cei ce se îngrijesc de lucrurile sfinte, să se spele, ca să nu moară. Căci e un lucru cu adevărat primejdios și păgubitor să se apropie de Dumnezeu necurățiți. De aceea și înțeleptul Pavel ne sfătuiește că de vrem să ne împărtășim de «binecuvîntarea tainică» ³⁴¹, să ne probăm pe noi înșine și numai după aceea să ne apropiem. Și ne descopere că nepăsarea în acestea e un lucru plin de primejdie zicînd: «De aceea sînt între voi mulți neputincioși și bolnavi și mulți au murit. Căci dacă ne-am judeca pe noi înșine, nu am fi judecați. Iar dacă sîntem judecați de Domnul, sîntem pedepsiți, ca să nu fim osîndiți împreună cu lumea» (I Cor. 11, 30—32) ³⁴².

PALADIE: Așadar sfîntul spălător ne-a preînchipuit harul sfîntului botez.

CHIRIL: Așa este. Să nu te îndoiești de aceasta nicidecum. Privind modul alcătuirii lui, te vei mira, socotesc, și mai mult. Căci s-a scris despre Veseliil, care a alcătuit cele ale cortului. «Acesta a făcut spălătorul de aramă și talpa lui de aramă din oglinzile femeilor celor care au postit și au străjuit la ușile cortului mărturiei, în ziua în care l-au făcut pe el. Și a făcut spălătorul, ca să-și spele în el Moise și Aaron și fiii lui mîinile și picioarele lor, cînd vor intra ei în cortul mărturiei; cînd vor merge spre altar să slujească, să se spele în el, precum a poruncit Domnul lui Moise» (Ieș. 38, 8 urm.).

PALADIE: Ce sînt oglinzile? Și cine sînt femeile care au postit?

CHIRIL: Multe lucruri nu se istorisesc clar în Sfînta Scriptură. Ci se notează în trecere, ca și acesta. Moise nu ne-a spus unde s-a

340. Numai după ce am dobîndit curăția prin Botez și prin dorința noastră, putem aduce în Biserica creștină ca în cortul mai dinlăuntru și să aducem lui Dumnezeu jertfele duhovnicești ale gîndurilor noastre și buna mireasmă a viețuirii evanghelice, care e și ea o jertfă adusă lui Dumnezeu. Sîntem în întregime ai lui Dumnezeu și trebuie să ne (aducem) dăruim în întregime Lui, după ce am activat tot cu ajutorul Lui cele mai înalte potențe ale firii noastre.

341. «Binecuvîntarea tainică» e Sfînta Împărtășanie. Căci prefacerea de la Cina cea de Taină s-a făcut cu binecuvîntare. Împărtășindu-ne de trupul și sîngele Domnului, Îl binecuvîntăm pe Dumnezeu că ne-a făcut cu putință acest fapt, dar prin aceasta și Dumnezeu ne dă nouă cea mai mare și mai tainică binecuvîntare.

342. Domnul ne judecă pentru greșelile noastre și ne pedepsește uneori, în scop pedagogic, ca îndreptar ca prin cele ce suferim, să nu ajungem cu lumea la osînda veșnică.

postit și cine sînt cei ce au postit cînd s-a ridicat cortul. Dar că s-a petrecut aceasta, nu se îndoiește nimeni. Căci s-a spus, deși nu clar. Dar lăsînd aceasta, să trecem la un alt lucru, dacă vrei.

PALADIE : La care ?

CHIRIL : Al cui chip (tip) sînt femeile care au postit ? Și ce înseamnă că spălătorul de aramă s-a făcut din oglinzi ?

PALADIE : Tu trebuie să o spui și aceasta.

CHIRIL : Ascultă dar. Israelii au slujit idolilor, în timpul îndelungat cît au suferit robia Egiptenilor și au viețuit după legile lor. Și era un obicei al femeilor Egiptenilor să intre în temple îmbrăcate în haină de in și încununate în chip sacru pe partea dreaptă de o oglindă, iar pe stînga de o floare. De această cinste, sau ocară (căci așa e mai bine și mai adevărat să zicem), se învredniceau cele mai alese și mai inițiate dintre ele³⁴³. Deci femeile din neamul lui Israil, aflînd între vasele lor rămășițele cultului din Egipt, au adus aceste oglinzi ca daruri, care au fost prefăcute în spălător. Iar cînd s-a înălțat cortul sfînt, au postit șezînd la uși și petrecînd întru totul curate. Lucrul acesta a arătat, socotesc, că atunci cînd avea să apară cortul mai (cel) adevărat, adică Biserica pe care a zidit-o Domnul și nu omul, cum scrie dumnezeiescul Pavel, va fi timpul ca cei ce au petrecut cinstind turma dracilor, să fie prefăcuți în vase sfinte și apte spre primirea sfintului botez, ca să se poată și distinge prin podoabele cele mai presus de lege. Aceasta cred că înseamnă faptul că spălătorul de aramă s-a construit din oglinzile păgînești, și că în el e apa cea curată, și de trebuință spre spălarea spirituală și preoțimii celei după lege. Sau oare nu vei recunoaște și tu, Paladie, că cei ce au fost amăgiți și au slujit dracilor au fost vase diavolești ?

PALADIE : Cum de nu ?

CHIRIL : «Iar femeile au postit la ușile cortului sfînt». Aceasta încă este un semn frumos și înțelept că cei îndreptați nu trebuie să intre în biserici cu sînge, ci să se distingă mai mult prin jertfe duhovnicești și să aducă drept dar lui Dumnezeu închinarea și mortificarea trupului. «*Înfățișați, zice, trupurile, voastre jertfă vie, sfîntă, bineplăcută lui Dumnezeu, slujirea cuvîntătoare a voastră*» (Rom. 12, 1). «*Și iarăși: slăviți pe Dumnezeu în trupul vostru*» (I Cor. 6, 20). Deci

343. Fie toate femeile, fie cele ce slujeau la templele păgîne, se împodobeau în mod ispititor fie ca să placă zeilor libidinoși, fie bărbaților care intrau acolo. În păgînism era în mare cinste fecunditatea, fiind socotită ca o forță a vieții, reprezentată de zei. În cultul zeilor se stimula natura în poftele trupești, nu se căuta o frinare a pofteilor trupești pornite prin exagerare și deci o dominare a naturii de către spirit și o ridicare în planul îndumnezeirii, ca în creștinism.

femeile care au postit cînd s-a ridicat cortul, sînt o icoană a suflete-
lor care nu mai sînt călăuzite de poruncile lui Moise, ci arată mai
mult viețuirea duhovnicească și evanghelică și calcă nu fără ostenea-
lă peste plăcerile pămîntești și se modelează din nou după frumusețea
nepătată, întrucît nu mai voiesc să suporte păcatele urite și spurcate
ale poftii trupești. Sau nu este astfel modul vieții celor chemați în
Hristos la sfințenie și subțirime duhovnicească ?

PALADIE : Ba chiar așa e.

CHIRIL : Acestea să fie zise deocamdată despre sfintele vase. Dar
să cercetăm, dacă vrei, și așezarea și alcătuirea cortului însuși. Deși
acesta e un lucru adînc și dincolo de măsurile noastre, socotesc că
nu ne va fi spre nici o vătămare să căutăm a culege din toate părțile
ceea ce e de folos și să ne apropiem, pe cît e cu putință, de cele așe-
zate mai presus de toate.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Dacă ar vrea cineva să tilcuiască acestea cu deamănun-
tul ar trebui un cuvînt lung și dedicat fiecăreia. Dar trebuie să se știe
că unele din cele privitoare la vase țin de contemplație și de rațiuni
tainice³⁴⁴, altele au fost construite pentru podoabă și trebuința cor-
tului. De aceea scurtînd lungimea cuvîntului, pe cit se poate, voi
spune pe scurt și voi strînge istorisirea. Deci a spus : «*Și să faci cor-
tul din zece covoare de mătase răsucită și cu hiacint vînat cu porfiră
și cu roșu împletită. Pe Heruvimi lucrare de țesător să-i faci. Lungimea
unui covor să fie de douăzeci și opt de coți și lățimea să aibă de pa-
tru coți un covor. Aceeași măsură să aibă toate covoarele. Cinci co-
voare să fie legate împreună, unul de altul ; și cinci covoare să fie le-
gate iarăși unul de altul*» (Ieș. 26, 1 urm.). Deci sînt zece covoare li-
pite strîns întreolaltă. Căci la Tatăl sînt multe locașuri, dar una este
ținta cuvioasă a tuturor celor ce locuiesc în ele și una cunoștința
despre Dumnezeu, după cum s-a scris (I Cor. 7, 15). Dar poți primi
și socoti, dacă voiești, cele zece covoare ca întregimea Bisericilor din
lume, care nu sînt împărțite prin cugetări diferite, sau prin păreri con-
trare, ci sînt unite în duh și strînse într-una după unitatea cea în
Hristos, prin credință. Căci pretutindeni și în toate e un Domn, o cre-
dință, un botez (Efes. 4, 5).

Iar lățimea fiecărui covor e de patru coți și lungimea de două-
zeci și opt. Aceasta e o ghicitorie subțire și greu de înțeles. Totuși cred
că ea arată în chip întunecos și ascuns, că învățătura legii pare foarte

344. Vasele sînt simbolurile unor înțelesuri tainice, din care unele depășesc
putința de cuprindere.

îngustă din pricina neclarității literii, dar cu înaintarea timpului în lungime, va avea ca sfârșit taina lui Hristos, adică ziua a opta, sau învierea ce s-a săvârșit în ziua a opta. Căci sfârșitul legii și al proorocilor este Hristos, către care a strigat și dumnezeiescul David: «*Lată este porunca ta foarte*» (Ps. 118, 96). Dar scrie și dumnezeiescul Pavel celor ce au ținut mai mult la slujirea legii decât la credința în Hristos: «*Gura noastră s-a deschis către voi, Corinteni, inima noastră s-a lărgit; nu sînteți strîmtorați în noi, ci sîntem strîmtorați noi în inimile voastre. Plătiți-mi cu aceeași plată; vă vorbesc ca unor copii, lărgiți-vă și voi inimile voastre, nu vă înjugați la jug străin cu cei necredincioși*» (II Cor. 6, 11—14). Vezi că voința de-a rămînea după venirea credinței alipit de Iudeii care n-au crezut și grăiesc încă cele ale legii, face pe cineva strîmtorat ³⁴⁵.

PALADIE: Înțeleg.

CHIRIL: Și acoperămintele erau din covoare de mătase și ca hăcintul cu porfiră și cu roșu împletit. Căci podoaba Bisericii e atotfelurită. Aceasta o cîntă și dumnezeiescul David, zicînd despre ea: «*De*

345. Învierea ne-a lărgit orizontul existenței. Înainte de ea nu ne era limpede ce va fi cu noi după viața pămîntescă. Multora părea că sîntem strîmtorați între marginile ei. Aceasta ne făcea și inima îngustă pentru oameni. Socotind că viața aceasta e totul, nu prețuiam pe semenii noștri după marea valoare ce le-o da viitoarea înviere. Nu ne bucuram împreună cu ei de perspectiva învierii noastre.

De remarcat îmbinarea între dimensiunile spațiale cu cele temporale pentru a da sensuri spirituale. Opt coți înseamnă o dimensiune pentru un covor. Dar opt zile înseamnă dimensiunea care depășind timpul, duce la eternitate. Însă ele nu sînt despărțite. Ca să parcurgi o mie de metri îți trebuie o mie de secunde. Ca să parcurgi un covor lung de opt coți, îți trebuie opt secunde (aproximativ). Îmbinarea unor dimensiuni spațiale produc imagini vizibile, care necesită pentru a le parcurge un anumit timp. Dar prin timp, deci și prin spațiu, omul înaintează spre o țintă. Și ținta spre care tinde el depășește nivelul vieții acesteia. Deci nu opririle virtuale și răstimpuri de trăiri sufletești legate de ele intrupează sensuri de diferite nivele. Astfel între lucruri și sensurile lor simbolice nu e o despărțire. Toate lucrurile sensibile slujesc în mod real unor sensuri mai înalte decât materiale, trupesti. Un scaun e o imagine materială. Dar această imagine nu e despărțită de funcția de-a servi spre odihnă omului. Toate componentele naturii materiale și toate instrumentele făcute de ele slujesc unor trebuințe omenești. Iar acestea sînt legate la rîndul lor de aspirațiile ce depășesc viața omului închisă în orizontul lumii. Toate sînt făcute și pentru aceste aspirații în sensurile lucrurilor naturii și ale lucrurilor făcute de om intră și aceste aspirații. Iar aceste aspirații au ca ultimă țintă pe Dumnezeu, ridicarea omului la veșnica odihnă în El. Iată cum în rațiunile, înțelesurile lumii materiale și ale lucrurilor făcute de om din ea, se cuprinde pe lingă rațiunea organizării lor materiale, realizate din combinarea multor rațiuni și dimensiuni mai simple, o scară întreagă de rațiuni mai înalte. Iar aceste rațiuni sînt tot atîtea trepte de puteri care întretin lumea și lucrurile construite de om. Dar toate aceste rațiuni își au supremul izvor în Dumnezeu Cuvîntul, sau în Rațiunea divină. De aceea prin toate se poate vedea Cuvîntul sau Rațiunea divină. Și prin toate ne putem ridica la El, precum El însuși se coboară prin toate la noi. Intruparea Cuvîntului nu e decât arătarea Cuvîntului ca Purtător mai direct, sau ca Subiect al firii omenești pentru care sînt făcute toate componentele lumii, lucrurile făcute de El din ea. În Vechiul Testament Cuvîntul se face străveziu numai pînă la un anumit nivel. Pînă la capăt vine prin intrupare.

față a stătut împărăteasa, la dreapta ta, în haină aurită îmbrăcată, felurit împodobită» (Ps. 44, 11). Iar podoaba și frumusețea multfelurită a ei este Hristos, Care fiind unul după fire, e înfățișat în multe și felurite ghicitori, de pildă și în mătasea răsucită. Căci Cuvîntul din Dumnezeu și Tatăl fiind subțire după fire, s-a răsucit într-un fel oarecare prin unirea cu trupul³⁴⁶. Dar e și hiacint, pentru că nu e din pămînt, ci de sus, din cer. Firea eterică de la înălțime, de sus, care străbate pînă la hiacintul albastru pentru că trupul e din cer. Și ca porfiră, pentru că nu e rob, ca făptură, ci împărat din Dumnezeu, și Domn al tuturor. Și cu roșu împletit. Căci e înțeleasă cum am zis și e cu adevărat Cuvîntul lui Dumnezeu împletit cu trupul, Care și-a dat singele Său pentru noi. Pentru că roșu e semnul sîngelui. Iar Heruvimii erau închipuiți din păr de capră, ceea ce arată că cele de jos s-au adunat cu cele de sus și Biserica de pe pămînt s-a unit cu Puterile din cer. Și trebuie știut că și preaînțeleptul Solomon a sculptat în pereții templului Heruvimii. Tot în acest mod era alcătuit și chipul casei descrisă de glasul lui Iezechil (41, 25)³⁴⁷. Iar acoperămîntele cortului erau pături din păr prinse cu copci și inele (Ieș. 36, 12). Și acoperișul era din piei vinete și din piei de berbeci, înroșite. Acestea arătau pe Hristos, acoperămîntul Bisericii. Și anume albastru, ca pe Cel ce e din cer și de sus; și de culoare roșie, ca pe Cel ce a venit în trup. Căci aceasta este culoarea trupului.

PALADIE : Tilcuirea acestora nu e lipsită de rațiune.

CHIRIL : Iar stîlpii pentru covoare erau de un cot și jumătate de lați și de zece coți de lungi, avînd capetele și trunchiurile îmbrăcate în aur și fiecare fiind împlîntat în cîte două tălpi de argint. Prin fiecare stîlp e înțeles iarăși Hristos, sprijinul Bisericii și întărirea adevărului, după cuvîntul lui Pavel (I Tim. 3, 15). Căci El le fixează și le ține la un loc pe toate. Iar lățimea de un cot și jumătate îl arată pe de o parte ca desăvîrșit după firea Dumnezeirii, pe de alta ca mai mic, pentru măsurile omenității. Și e greșit să spunem că Hristos, ca Dumnezeu după fire, e de un cot întreg, adică atotdesăvîrșit, iar din pricina omenescului, e de o jumătate de cot, adică împuținat. Căci în cele create nu e nimic desăvîrșit. Și Unul Născut bogat fiind, S-a făcut sărac întru noi și S-a pogorît întru smerenie (chenoză) (II Cor. 8, 9).

346. În Hristos firea dumnezeiască subțire pînă la nevăzut, se face cunoscută prin răsucirea într-un singur fir ca trupul. Se simte la temelia firului care este Persoana Lui, firea dumnezeiască.

347. Toate rațiunile lumii se combină în imaginea unei case, al cărei suprem înțeles e acela de Templu al lui Dumnezeu. Acest rol și-l găsește lumea mai ales prin Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel întrupat. Lumea devine acum corpul lui Hristos, sau Biserica. El e Subiectul central al ei. E o casă unitară.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Așadar omenescul nu este egal cu înălțimile Dumnezeirii. E departe de așa ceva. De aceea a și spus, ca Cel ce S-a făcut și e înțeles ca noi : «*Tatăl Meu este mai mare decât Mine*» (Ioan 14, 28), măcar că după firea Dumnezeirii e de aceeași măsură și nu e întrecut de înălțimea Celui ce L-a născut.

Iar lungimea stîlpului era de zece coți. Căci Hristos e atotdesăvîrșit, după înălțimile Dumnezeirii. Și numărul zece e luat în dumnezeiasca Scriptură ca semn al desăvîrșirii. Și capul stîlpului e de aur, cum de aur e și trunchiul Lui. Căci templul din Fecioară primește sălășluirea firii supreme. Iar aurul e simbolul Dumnezeirii întrecîndu-le pe toate, în ordinea metalelor. Și talpa era dublă și din argint. Căci Hristos e strălucitor pe pămînt, după cuvîntul : «*Dumnezeu este Domnul și S-a arătat nouă*» (Ps. 117, 27) ; și e cunoscut în două feluri. Căci e cugetat ca Dumnezeu și ca om. Aceasta socotesc, sau înseamnă, faptul că stîlpul avea două tălpi din argint ³⁴⁸.

PALADIE : E o presupunere dreaptă.

CHIRIL : Dar privește încă ceva.

PALADIE : Ce ?

CHIRIL : După ce a poruncit să se facă tot cortul din zece covoare a adăugat : «*Și să faci din pături de păr acoperiș peste cort. Să faci unsprezece pături. Lungimea unei pături să fie de treizeci de coți și de patru coți lățimea unei pături. Aceeași lungime la toate păturile. Și să împreuni cinci pături la, un loc și șase pături la un loc și să îndoiești pătura a șasea în fața cortului. Și să faci cincizeci de chiotori la marginea unei pături, la mijloc unde se face îmbinarea și cincizeci de chiotori să faci la marginea păturii a doua cu care se îmbină cea dintîi*» (Ieș. 26, 7—10).

Ce înseamnă lucrul acesta, Paladie ? Dacă sînt zece covoare, de ce nu sînt în număr egal păturile puse peste ele, ci e una care prisosește, adică a unsprezecea ? Căci îi zice : să împreuni cinci pături la un loc și șase pături la un loc.

PALADIE : Nu pot spune.

CHIRIL : Întrebarea o va lămuri poziția.

PALADIE : În ce fel ?

348. E o imagine potrivită a unirii ipostatice a lui Hristos : un stîlp cu două tălpi, sau un impostas în două firi. Arată cît de mult se unesc cele două firi în unicul impostas. Hristos susține Biserica ca un unic impostas.

CHIRIL : Spune să se împreune cinci covoare laolaltă și alte cinci în acelaș chip și în același mod așezate. Deci ridicate fiind față în față, de pildă de la miazănoapte spre miazăzi, sau de la răsărit la apus, între ele s-a lăsat o latură egală cu a unsprezecea pătură, care despărțea pe cele zece, împărțite în două. Peste această latură s-a întins pătura a unsprezecea, împreunînd amîndouă părțile prin verigi și chiotori. Stîlpii acestei laturi vor fi după asemănarea celorlalți, dar mai puțini la număr. Căci cele zece pături, precum am spus, aveau o lungime de douăzeci și opt de coți. Dar pătura a unsprezecea, care era la mijloc între celelalte, avînd lățimea celorlalte cinci (care erau de patru coți), avea o lungime de treizeci de coți³⁴⁹. De aceea zice : «Să îndoiești pătura a șasea în fața cortului ; ca lungimea de prisos a ei să nu strice frumusețea cortului. În această a unsprezecea latură aflată între celelalte erau așezate vasele sfinte și dumnezeiești, care închipuiau în mod felurit în ele pe Emanuil. Poate că numărul acesta arată faptul că Hristos și cortul care are în mod real pe Hristos, adică Biserica, va avea să apară în ultimele timpuri ale veacului, adică în ceasul al unsprezecelea³⁵⁰.

PALADIE : Nimic nu se opune, socotesc, să cugetăm că și explicarea aceasta e bună.

CHIRIL : După cuvintele și chipurile (tipurile) privitoare la cort, zice : «Și să faci curte cortului în latura dinspre miazăzi, și acoperă-mintele curții din mătase împletită. Lungimea unei laturi să fie o sută de coți. Și stîlpii lor să fie douăzeci, și tălpile lor de aramă, douăzeci. Și verigile lor și arcurile lor, de argint. Așa și în latura dinspre răsărit, pînzele să aibă o sută de coți lungime. Și stîlpii douăzeci, și tălpile lor de aramă douăzeci. Și verigile și arcurile stîlpilor și tălpile lor să fie poleiți cu argint. Iar lățimea curții dinspre mare (apus), pînzele să fie de cincizeci de coți, stîlpii lor de zece și tălpile, lor zece» (Ieș. 27, 9—12).

Observă că covoarele erau mai scurte, căci ajunge unul numai pînă la treizeci de coți. Iar lățimea celorlalte era de patru, iar lungimea de douăzeci și opt. Dar cele de după ele sînt largi și lungi. Căci au o sută pe o sută și cincizeci pe cincizeci. Și se întind una spre răsărit, alta spre apus și alta spre miazăzi.

349. În text e : două zeci de coți. Dar potrivit Ieș. 26, 8, avea treizeci de coți. Și numai așa are sens. De aceea doi coți, care se întindeau pe pămînt, au fost îndoîți.

350. Numărul cinci arată timpul. Numărul zece la fel. Dar cortul nu era făcut să închidă cugetarea oamenilor în timp. Ci să ducă pe oameni spre depășirea lui. Aceasta s-a înîmplat la venirea lui Hristos. Dar oamenii rămîn și după aceea încă în lume. Încă n-au ajuns la sffrșitul lucrului în vie, în lume, în fața Stăpînului aces-teia și la răsplata întreagă a osteneții lor, în ceasul al doisprezecelea.

PALADIE : Dar ce înseamnă această ghicitură ?

CHIRIL : Oare nu e aceasta ceea ce s-a făgăduit odinioară, prin cuvîntul prorocului Isaia, Bisericii ce s-a arătat în timpurile din urmă : *«Lărgeste locul cortului tău și păturile curților tale. Înfige stîlpii, nu te scumpi, întinde și la dreapta și la stînga»* (Isaia 54, 2—3). Căci la început Biserica era îngustă, dar pe urmă s-a lărgit la răsărit, la apus, la miazănoapte și la miazăzi și a străbătut în tot locul.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Observă apoi că de toți ceilalți stîlpi ai celor zece covoare și ai celui din mijloc, spune că trebuie să fie acoperiți cu aur, dar să fie înfiți în tălpi duble, făcute din argint. Iar motivul acestui lucru s-a spus, precum socotesc. Dar stîlpii curților lungi și largi au alt înțeles. Căci spune că trebuie să fie înfrumusețați cu argint de la cap pînă la picioare și să fie înfiți în tălpi de aramă argintate. Aceasta încă e un chip al lui Hristos. Căci argintul arată că Acela a strălucit asemenea luminii, fulgerînd ca Dumnezeu prin razele cele spirituale. Iar arama îmbrăcată în argint arată că învățătura Lui, adică propovăduirea evanghelică, a înconjurat pămîntul cu strălucirea și cu răsunet mare. Căci arama e bine sunătoare, iar argintul e strălucitor și clar. Și propovăduirea evanghelică are aceste însușiri. Căci învățătura Mîntuitorului poate fi văzută aducînd la evlavie străvezie și curată la culme și răsunînd în toate lumea. Iar dacă cineva ar vrea să vadă închipuită în acești stîlpi pe sfinții Apostoli și Evangheliști, va cugeta cele cuvenite. Căci aceștia sînt cu adevărat argintați, prin faptul că se împărtășesc de Hristos Care îi luminează. De aceea zice : *«Și va fi strălucirea Domnului Dumnezeului nostru peste noi»* (Ps. 89, 17). Dar se numesc și *«lumină a lumii»* (Matei 5, 14), ca unii ce sînt împlînați în arama argintată. Căci le este ca o temelie faptul că se folosesc de învățătura strălucitoare și prea bine sunătoare. *«Căci Domnul, zice, va da cuvînt celor ce binevestesc întru putere multă»* (Ps. 67, 12). Apoi frumoase sînt și picioarele celor ce binevestesc, precum este scris (Isaia 52, 27).

PALADE : Adînc e cuvîntul, dar aproape de adevăr.

CHIRIL : Terminînd cele poruncite cu privire la curți, trece la compoziția untului de lemn, a mirului și a miresemelor, zicînd : *«Și va poruncește fiilor lui Israil să aducă fie untdelemn de maslini, fără drojdie, curat, pregătit pentru a susține lumina, ca să ardă pururea candela în cortul mărturiei, dinafară de catapetasmu ce este peste sicriul legii. Și o va aprinde Aaron și fiii lui de seara pînă dimineața»*

înaintea Domnului, lege veșnică în neamurile lor, de la fiii lui Israil» (Ieș. 27, 20—21).

PALADIE : Și ce înseamnă aceasta ?

CHIRIL : Ghicitura cuprinde un înțeles atotfolositor și e foarte înțeleaptă. Căci cele șapte candelă care ardeau și luminau pururea în cortul sfânt trebuie să le asemănăm cu lumina lui Hristos, care e în stare să poată lumina și să aprindă, sau să umple, mintea celor ce cred. Pentru că numărul șapte indică peste tot înțelesul desăvârșirii, cum se zice de pildă : «*Stearpa a născut șapte*» (I Imp. 2, 5), adică foarte mulți și ciți trebuiau spre îndestulare.

Iar candelăle le aprinde Aaron și ceilalți preoți ce urmează după el. Căci lumina lui Hristos se păstrează nestinsă în Biserici, prin destoiniciile celor ce au moștenit preoția, care fac luminoasă mintea celor credincioși prin învățături drepte. Aceasta socotesc că înseamnă a aprinde candelăle de seară pînă dimineață. Căci rătăcirea diavolească socotesc că e un întuneric și poveștile cețoase și întunecoase ale ereticilor lipsiți de evlavie cred că sînt ca o noapte spirituală (inteligibilă) căzută peste mintea oamenilor. Deci dacă învățătorii din Biserică tilcuiesc drept propovăduirile dumnezeiești și evanghelice, lumina Mîntuitorului se vede neîntreruptă și fără sfîrșit în Biserică.

Iar untdelemnul trebuie să fie curat. Căci învățătura dreaptă, adevărată și neamestecată cu nimic rău a dumnezeieștilor dogme, trebuie să fie liberă cu totul de orice drojdie și murdărie. Ea susține pururea lumina Mîntuitorului, neadăugînd nimic de la sine la strălucirea lui Hristos. Căci e o prostie a socoti că El are nevoie de ceva al omului, dat fiind că Hristos e lumina adevărată și strălucirea Tatălui, El trebuie să se arate, ca ceea ce este cu adevărat, minților credincioșilor, prin cuvintele drepte ale învățăturilor ³⁵¹.

PALADIE : Și pentru ce zice că untdelemnul trebuie să fie din măsline ? Un cuvînt așa de exact cuprinde poate niscai înțelesuri de trebuință.

351. E afirmată aci succesiunea apostolică. Episcopii primesc de la alți episcopi și de la ei preoții, slujirea de-a ține aprinsă sau de-a aprinde mereu lumina învățăturii despre Același Hristos. Cine va aprinde mereu candelăle lumii în Biserică, fără episcopi și preoți ? Și numai în Hristos a venit lumina lumii, sau sensul existenței. Unde nu este El, este întunericul lipsei de sens. Numai Hristos cu învierea Lui ne-a arătat pentru ce trăim. Filosofii și religiile panteiste care nu ne promit decît topirea generațiilor de oameni ce apar, topirea rînd pe rînd în esența inconștientă și lipsită de iubire, nu dau nici un sens existenței. Dar nu dau nici responsabilitatea pentru o viață dreaptă pe care o dă omului un Dumnezeu personal ; și nici iubirea pe care o dă un Dumnezeu iubitor în care o Persoană e Tată și alta Fiu. (De ex. islamismul nu dă omului datoria iubirii, cu dumnezeul lui unipersonal). Lumina vine de la Hristos, e aprinsă de cuvintele episcopilor și preoților și o susține aprinsă untdelemnul credinței poporului.

CHIRIL : Minunat judeci și voi spune ce mi-a venit în minte. Nu numai din măslini au obiceiul să își caute untdelemnul trebuincios cei pricepuți în acestea, ci și din alte multe semințe mai puțin curate, și mai nenaturale, și cu adevărat cel din măslini e din cele mai probate, pe cînd cel din semințe mai nenaturale e fals și oarecum neadevărat, ca făcut în mod forțat și cu meșteșug. Deci învățătura nefalsificată și adevărată și neforțată a celor vrednici prin înțelepciunea dată lor de sus, trebuie asemănată cu untdelemnul de măslini, pe cînd cea născocită din gânduri omeneste și însuflare drăcească, cu cel din meșteșug și forțat, care dă un folos mincinos. O astfel de învățătură e netrebnică și vrednică de lepădat și nu ajută cu nimic la întreținerea luminii (cu-noștinței) lui Hristos. De aceea nu e primită în Biserici și nu are mi-reasmă a Sfîntului Duh. (*«Căci nimenea nu zice : Domnul Iisus, fără numai în Duhul Sfînt»* I Cor. 12, 3), nici curăția netulburată a adevăru-lui și nu e necesară spre vreo întrebuițare de folos.³⁵² Dar observă că legea poruncește că untdelemnul de măslini trebuie să fie adus de fiii lui Israil. Căci precum am spus, învățătura adevărată e un rod și un dar duhovnicesc adus lui Dumnezeu de noi, un rod care nu lasă să slă-bească lumina lui Hristos în cei cărora li se dă învățătura. Apoi can-delele sînt așezate și ard în afara catapetesmei. Căci Hristos fiind lu-mină după fire, nu are nevoie de lumină, ci revarsă lumina Sa în noi, care, ca făpturi, sîntem în afara Dumnezeirii. Înlăuntru catapetesmei era sicriul, așezat spre închipuire și icoană a lui Hristos.³⁵³

PALADIE : Bine ai spus.

CHIRIL : Apoi zice : *«Și a grăit Domnul către Moise : Și tu ia mi-resme de floare de smirna aleasă, cinci sute de sicli, și de scorțișoa-ră binemiroitoare pe jumătate din atîtea, două sute cincizeci, și de trestie binemiroitoare două sute cincizeci, și de casia cinci sute de sicli din cei sfinți și untdelemn de măslini un hin, și să faci din a-ceasta untdelemn de ungere sfîntă, mir aromat, cu meșteșugul celui ce pregătește miresme. Și să ungi din el cortul mărturiei și sicriul mărturiei și toate vasele lui, și sfeșnicul și toate vasele lui și altarul tămîierii, și altarul arderilor de tot, și toate vasele lui, și masa și toa-*

352. Învățătura lui Hristos răspunde celor mai adevărate trebuințe ale firii. Se vede din aceasta că omul e creat de un Dumnezeu personal și iubitor. Se vede de aci că Hristos «a venit întru ale Sale» (Ioan 1, 41). Numai răul introdus în oameni ca ceva nefiresc îi face opoziție lui Hristos. Toate filosofii panteiste care nu promet omului decît topirea în esență sau în «neființă» personală, nu răspund aspirației lui și nici cu sentimentul lui de responsabilitate și setei lui de iubire. Ele nu fac decît să sporească răul, în oameni și între oameni și prin aceasta chinul în viața lor.

353. Hristos luînd trup, a venit să lumineze între oameni, care sînt afara vieții interioare a Sfintei Treimi. A venit să ne lumineze pe noi oamenii (Ioan 1, 9—10).

te vasele ei, și spălătorul și temelia lui, și să le sfințești pe ele. Și vor fi sfinte sfintelor. Tot cel ce se va atinge de ele, se va sfinți. Și să ungi pe Aaron și pe fiii lui și să-i sfințești pe ei să-mi preoțască Mie. Și să le grăiești fiilor lui Israil, zicînd: Untdelemn de ungere sfintă va fi aceasta vouă întru neamurile voastre. Trupul omului să nu se ungă și să nu vă faceți vouă asemenea cu compoziția aceasta. Că sfînt este și sfințenie va fi vouă. Cine va face asemenea și cine va da din el străinului, să piară din poporul său» (Ieș. 30, 23—34) ^{353b}.

Despre calitatea și compoziția și despre inegalitatea în greutate a felurilor numite, nu am să spun nimic. Căci adevărul e scump celor ce obișnuiesc să cugete înțelept. Dar untdelemnul amestecat cu miruri, înseamnă, după cum socotesc, sfințenia lui Hristos prin Duhul, dăruită celor miluiți, după cuvîntul: «*Uns-ai cu untdelemn capul meu*» (Ps. 22, 7). Și se unge cortul și toate cele din el, pentru că se împărtășește și locul de sfințenia Celui ce locuiește în el. Se sfințesc și vasele, după modul convenit lor, pentru că se întrebuintează la slujbele lui Dumnezeu și se va sfinți și cel ce se atinge de ele.³⁵⁴ Deci cei necurați încă nu trebuie să se atingă de cele sfinte și sfințite. Căci «*ce împărtășire are lumina cu întunericul*» (II Cor. 6, 14).

Apoi le interzice cu totul să-și facă alcătuire asemănătoare de untdelemn. Căci e propriu numai lui Dumnezeu să sfințească și lucrul acesta trebuie lăsat numai lui Dumnezeu.³⁵⁵ Căci cum ar putea firea creată și făcută să sfințească pe alții, cînd deabia prin împărtășire se bucură de sfințenia de sus? Acestuia trebuie să i se spună prin gla-

353 b. Nu numai sîchera lucrurilor sînt rațiuni plasticizate, ci și miresmele materiale sînt miresme spirituale devenite miresme trupești. Un om curat sufletește răspîndește și din trupul lui o curăție. Buna curăție sufletească se arată în toată comportarea și înfățișarea trupului. Avem în toate o scară de stări, de la cele materiale la cele de diferite nivele spirituale. Și cu aceasta o scară de rațiuni sau de înțelesuri, avîndu-și toate originea în Cuvîntul dumnezeiesc, ca o bogăție nediferențiată. Și El însuși ca ipostas cuprinde toate rațiunile sau înțelesurile posibile, pe cele necreate și pe cele create. Omul duhovnicesc, capabil de o vedere pătrunzătoare, vede în toate, pe de o parte o scară sau scări de înțelesuri care urcă pînă la Dumnezeu Cuvîntul și pe Dumnezeu Cuvîntul în toate. Înțelegerea simbolică a lucrurilor, cum o vedem la Sf. Părinți, nu se bazează numai pe o paralelă între înțelesurile literale sau materiale ale lucrurilor și înțelesurile spirituale, ci pe cele din urmă ca stînd la baza primelor, sau ca prezente în acelea.

354. Cele materiale nu sînt independente de cele spirituale, ci cele din urmă stau la baza lor, ca o raționalitate a lor, ca o stare spirituală corespunzătoare. La baza structurii organelor trupești stau puteri ale sufletului. În suflet se simt toate ale trupului și atingerile cu cele din afară. Puterile ce pornesc din suflet se întinează de murdăriile celor din afară și se simt curate în atingerea cu cele curate. Aci e baza Tainelor.

355. Dumnezeu a făcut ca din combinația unor materii uleioase să provină o anumită bună mireasmă. Dar să nu și-o facă omul pentru sine, ca să nu sfințească de la sine pe alții, nici să nu imite pe Dumnezeu Creatorul. Sfințenia vine numai de la Dumnezeu.

sul sfinților : «Ce ai ce nu ai luat ?» (I Cor. 4, 7). Iar Ioan spune despre Unul Născut : «Din plinătatea Lui noi toți am luat» (Ioan 1, 16). Și : «Nu dă Duhul cu măsură» (Ioan 3, 34). Ci fiind El Însuși izvorul sfințeniei, măsoară Duhul celor vrednici și sfințește zidirea cuvântătoare.

«Iar trupul omului nu se va unge», zice, deși a poruncit să se ungă din el Aaron și cei împreună părtași de preoție. Deci neamul sfințit e deasupra omenescului, ca unul ce e părtaș de Hristos Cel mai presus de zidire. De aceea ridicându-se la vrednicia mai presus de fire și despărțindu-ne de cele pămîntești, ne leagă de cele de sus.³⁵⁶ Căci zice : *Să nu vă numiți vouă tată pe pămînt. Căci unul este Tatăl vostru Cel din ceruri. Iar voi toți sînteți frați*» (Matei 23, 8—9).³⁵⁷

Pieirea le va fi pedeapsa celor ce dau din el străinului. «Nu dați, zice, *cele sfinte cîinilor, nici aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor*» (Matei 7, 6). Căci a preda cu nepăsare cele ascunse și cele potrivite numai sfinților, celor încă necredincioși, e un lucru plin de primejdie. Pentru că nu se sfințește cel încă spurcat și bolnav întru totul de necurăție, ci cel curățit prin sfîntul botez.³⁵⁸

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : În același mod și după aceeași rațiune a poruncit să se facă compoziția tămîiei, zicînd : «*Și tu ia ție arome, stactie, onich, halvan aromat și tămîie curată, una să fie cît alta. Și vor face din acestea tămîie mirositoare, lucru amestecat de făcătorul de mireme, curat, lucru sfînt. Și să tai din acestea mărunt și să pui înaintea mărturiilor în cortul mărturieii, de unde Mă voi face cunoscut ție de acolo. Sfîntă sfinților va fi vouă tămîia. După această compoziție să nu vă faceți vouă înșivă. Căci va fi spre sfințenie vouă Domnului. Cel ce va face la fel, ca să se bucure de mireasma ei, va pieri din poporul său*» (Ieș. 30, 34—38).

356. Sfințenia e semnul existenței unui alt plan deasupra celui al creației, a unui plan transcendent, care este izvor conștient de curăție desăvîrșită. Dar sfințenia aceasta venită de sus răspunde unei aspirații a creaturii umane conștiente și se îmbibă așa de mult în ea, încît în omul sfințit vedem realizat pe omul adevărat, rațiunea deplină a omenescului; simțim și simte el însuși că în el e și ceva ce nu e de la el.

357. În ultimă analiză Unul este originea sau Tatăl tuturor, Cel din ceruri. Toți cei ce sînt tată pe pămînt, sînt din puterea Tatălui ceresc. El este izvorul vieții pentru toți. El este izvorul sfințeniei.

358. Se cere o sensibilitate spirituală pentru a sesiza sfințenia. Nepăsarea, trivialitatea e o tocire a sensibilității pentru tot ce depășește plăceri și durerile trupesti. Ea echivalează cu o îngustime animalică. Sensibilitatea aceasta e una cu credința.

Cuvîntul despre acestea ne arată iarăși că cele înalte, care sînt proprii firii celei mai presus de toate, nu pot aparține nici unui lucru creat prin ființa lui. Căci în ce privește demnitatea și înălțimea mării, zidirea nu are nimic comun cu Făcătorul și Stăpînul. Dar să ne amintim că am zis că și altarul aurit și tămîia compusă și subțire sînt Hristos și că prin amîndouă este închipuit Emanul Însuși. Deci dacă tămîia se referă la Hristos (căci e mirositoare fără asemănare), nu ne vom face nouă înșine o tămîie ca aceea. Căci nu vom primi nicidecum pe nimeni în locul Lui, ca nefericiții Iudei pe fiul nelegiurii. Căci unii ca aceștia alcătuiindu-și lor înșiși tămîia «se vor pierde». Deci nu ne vom amesteca nouă tămîia subțire asemenea tămîiei aceleia binemirositoare și cu adevărat mai presus de toate lui Dumnezeu și Tatăl, Care ne-a arătat nouă mireasma cunoștinței Lui în Fiul, prin care și noi sîntem ca o bună mireasmă. Ci ne vom sirgui ca unii ce sîntem părtași de tămîia aceea și unși de harul Duhului, să ne dobîndim lauda și prin viețuirea cea întru Hristos.³⁵⁹

PALADIE : Deci precum se vede, prin toate cele ce erau în cortul sfînt se închipuia taina Mîntuitorului.

CHIRIL : În afară de aceasta, te vei mira dacă vei afla că și mește-rii cari au zidit cortul sfînt, închipuiesc pe Hristos, în ei înșiși ?

PALADIE : În ce fel ? Căci nu înțeleg.

CHIRIL : S-a scris : «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Iată, am chemat anume pe Veseliil, fiul lui Urie, fiul lui Or, din seminția lui Iuda, și l-am umplut pe el de Duhul dumnezeiesc al înțelepciunii, al înțelegerii și al științei, ca să fie mai mare peste meșteri, să se priceapă la tot lucrul : La aur, la argint, la aramă, la hiacint, la porfiră, la roșu, tors, la mătasea împletită, la lucru de piatră, la lucrări de construc-*

359. Hristos este singur tămîia binemirositoare amestecată și totuși subțire, pentru că deși e compus din două firi, are totuși în Sine suprema subțirime a înțelegerii lui Dumnezeu și suprema delicatețe a vieții. Căci ceea ce e curat la culme, e și delicat și ceea ce e delicat dovedește și o profundă înțelegere și capacitate de a întipări această fină delicatețe în alții. Prin curăția și delicatețea Sa, Hristos e și cea mai binemirositoare tămîie în fața Tatălui și toate acestea El le are de la Sine. Deși pătrund și în umanitatea Sa, ele nu vin din afară de El, ci de la Sine Însuși. Noi nu putem dobîndi de la noi această delicateță curată și sfîntă. Nu ne putem face de la noi o asemenea tămîie binemirositoare înaintea lui Dumnezeu, ci numai prin împărtășirea de El.

ție din lemne, să lucreze în toate lucrurile. Și eu i-am dat lui pe Eliav al lui Ahisamah din seminția lui Dan. Și la tot cel înțelept cu inima i-am dat pricepere. Și vor face toate câte am poruncit» (Ieș. 31, 2—6).
Observă că Veseliil conduce lucrările, iar Eliav lucrează.

PALADIE : Și ce înseamnă aceasta ?

CHIRIL : Vei auzi. Iuda și Dan sînt amîndoi din Iacob, dar unul e din Lia cea liberă, iar celălalt din slujnica Vali. Deci Veseliil e chipul (tipul) clar al lui Hristos care S-a născut din seminția Iuda după trup și din firea cu adevărat liberă, adică din cea dumnezeiască și mai presus de toate. Iar Eliav arată pe apostoli și evangheliști care s-au născut din roaba Ierusalim și au fost împreună lucrători ai lui Hristos. Căci s-au făcut arătați împreună lucrători ai lui Hristos, Cel ce s-a ostenit cu meșteșug la zidirea Sfintelor Biserici. Dar au ajutat cu sîrguință și cu priceperea lor la lucrările cortului toți cei pricepuți cu mîna, împlinind rolul de modele ale învățătorilor din diferite timpuri, care se sîrguiesc și se îngrijesc să lucreze cele ale lui Dumnezeu și toate câte sînt spre folosul Bisericii lui Hristos.

CARTEA A ZECEA

Tot despre acelea și despre cele ce sînt în cortul sfînt

CHIRIL : Ți e limpede și îndestulătoare tilcuirea ce am făcut-o despre cort și cele din el ?

PALADIE : Foarte limpede, dar nu și îndestulătoare.

CHIRIL : Voiști deci să trecem îndată la ceea ce ți se pare că lipsește din cele spuse despre el ? Căci socotești, pe cît se pare, că trebuie să adăugăm un cuvînt care să lămurească modul în care s-a ridicat, cînd și cum au fost alcătuite cele din el, rînduiriile și legile, inaugurarea, sfîntirea și judecata.

PALADIE : Vorbește deci despre fiecare. Căci drept cugeți.

CHIRIL : Voi grăi dar. Dar tu înțelegînd și greutatea celor ce sînt de tilcuit, să fii iertător de voi zice ceva ce se abate de la exactitate și se depărtează de la rațiunea convenită, să schimbi și să îndrepti. Căci te iau pe tine sprijinitor și ajutător în tilcurile mele.

PALADIE : Poruncește cu încredere în Dumnezeu.

CHIRIL : Isprăvindu-se deci lucrurile cortului sfînt și fiecare din cele ce erau în el făcîndu-se în chip înțelept și cu bun meșteșug, după frumusețea arătată în munte, a grăit Domnul către Moise, zicînd : «*În ziua dintîi (cea una) a lunii prime, cînd va fi lună nouă, vei ridica cortul mărturiei*» (Ieș. 40, 1—2). Și după altele, iarăși : «*Și a fost în luna primă, în anul al doilea după ce au ieșit ei din Egipt, fiind lună nouă, s-a așezat cortul, și a ridicat Moise cortul*» (Ieș. 40, 15—16).³⁶⁰ Deci s-a ridicat, după voia lui Dumnezeu, vechiul cort, care arăta în sine chipurile (tipurile) Bisericii celei în Hristos cugetate. Dar să cercetăm, dacă vrei, cauzele pentru care se spune că El a fost ridicat mai mult prin Moise, trecîndu-se sub tăcere Isus Navi, deși a fost mereu lîngă fericitul Moise și a urcat împreună cu el pe muntele Sinai, pe de altă parte s-a și împotrivit lui Amalic, la porunca lui Moise. Căci acesta a zis către el : «*Alege ție bărbați puternici și ieșind dă mîine lupta cu A-*

³⁶⁰. Intîi s-au făcut covoarele, stîlpii și toate celel ce trebuiau așezate în cort și după aceea s-au trecut la ridicarea cortului.

malic» (Ieș. 17, 9 urm.) Și a dat lupta și a biruit. Deci nu merită să cercetăm care e rațiunea acestui lucru ?

PAĬLADIE : Ba dimpotrivă.

CHIRIL : Căci la fiecare lucru ce se face dacă ar vrea cineva să afle, pe cât se poate, rațiunea exactă a tainei, ar spune uimit : «O, a-dîncul bogăției și al înțelepciunii și al cunoștinței lui Dumnezeu ! (Rom. 11, 33). Căci ia seama cât de subțire și de folositor e întregul fiecărui lucru. Cînd se urcă dumnezeiescul Moise pe munte, se urcă împreună cu el Isus. Pentru că nu se poate apropia nimenea de Tatăl decît prin Fiul. Căci e adevărat ce a spus : «*Nimeni nu vine la Tatăl, decît numai prin Mine*» (Ioan 14, 6). În Hristos deci li se deschide calea și sfinților înșiși. Și nu poate cineva să urce pe muntele unei contemplații înalte și mai presus de toate, ba socotesc că nu poate nici să ajungă aproape de Dumnezeu, se înțelege după modul unirii, care se dobîndește printr-o viețuire în duh și sfințenie, *dacă nu e împreună cu el Emanuil, care face și cele neajunse de oameni, ușor de străbătut și de umblat*. Aceasta este, socotesc, ceea ce s-a spus prin proorocul Isaia : «*Toată valea se va umple și tot muntele și dealul se va pleca și toate cele întortochiate se vor face drepte și cele aspre, căi netede*» (Isaia 60, 4). Pentru că în Hristos ne sînt și cele prăpăstioase, netede, și cele aspre, lesne de umblat, și cele anevoie de străbătut, ușoare și drepte. Căci, precum zice același prooroc : «*Calea binecredincioșilor s-a făcut dreaptă, și pregătită e calea binecredincioșilor*» (Isaia 26, 7).³⁶¹

Deci este o trebuință ca să urce Iisus împreună cu dumnezeiescul Moise. Căci de Tatăl ne apropiem, cum am spus, prin Fiul și El este *Mijlocitorul, care ne unește prin Sine și ne urcă pe înălțimile cele mai presus de fire*. El a dat bătălia împreună cu bărbații aleși și a biruit pe Amalic. Căci după ce a ales Hristos pe sfinți, a căror începătură au fost dumnezeieștii ucenici, a biruit pe căpetenia veacului acesta. Dar Moise era cel ce poruncea. Căci Fiul s-a coborît sub lege deși era ca Dumnezeu Dătătorul legii.³⁶² Și timpul bătăliei nu a fost în aceeași zi,

361. Numai prin Hristos putem ajunge la Tatăl, adică la Dumnezeu ca Tată. Căci Hristos e Fiul Unul Născut al Tatălui și Fiul Unul Născut S-a făcut totodată om accesibil nouă, rămînînd însă plin de iubire filială față de Tatăl și deplin cunoscător al Tatălui. Și în general numai Hristos ne face accesibil pe Dumnezeu, înțeles nu în sens panteist, ci ca realitate personală transcendentă lumii, pentru că El însuși e Dumnezeu, dar Dumnezeu făcut accesibil nouă, întrucît S-a făcut și om. Dumnezeu Cel transcendent ni se face cunoscut în omul accesibil nouă. Dacă orice om ne e și cunoscut, sau și intim, dar ne rămîne și un mister, cu atît mai mult ne este în Hristos Dumnezeu și accesibil și transcendent. Ne e cunoscut sau accesibil, în transcendența Sa. Aceasta e în general însușirea cunoașterii omenești.

362. Fiul lui Dumnezeu făcîndu-Se (om), Se coboară ca Om sub legea firii și legea lui Moise, împlinind legea cum n-a împlinit-o nimeni, pentru ca să Se ridice peste lege. Duce o viață cum o cere cu adevărat legea, ridicîndu-Se mai presus de ea, ară-

în care a poruncit Moise, ci mîine, adică, cînd s-a adus alt timp. Căci legea a prevestit cele ce vor fi și înfățișează strălucitor izbînzile Mîntuitorului, dacă se înțelege duhovnicește.

De aceea a ridicat, precum socotesc, Moise cortul sfînt. Pentru că învățătura prin lege nu e nefolositoare zidirii Bisericii. Căci călăuzește spre Hristos, care este Capul Bisericii și toată temelgia, stîlpului și întărirea adevărului, precum s-a scris (I Tim. 3, 15). De aceea a zis Hristos Iudeilor : «*Dacă ați fi crezut lui Moise, ați fi crezut și Mie. Că despre Mine a scris acela (Ioan 5, 46). Zidește, așadar, și Moise, adică învățătura prin lege, Biserica lui Hristos, arătînd de mai înainte taina ei, dar încă în umbre. Iar persoana lui Moise înfățișează uneori legea, după cuvîntul spus în parabolă : «Au pe Moise și pe prooroci» (Luca 16, 29).*

PALADIE : Drept ai grăit.

CHIRIL : Dar răspunzînd la adevăr și la ceea ce cugetă cititorii că e drept, să spunem ce voiește să însemne ridicarea cortului în ziua întii (și cea una), la luna nouă a primei luni și în anul al doilea. Ziua întii ne arată timpul mult dorit și mîntuitor, în care Unul Născut făcîndu-Se om, a cîștigat prin moartea Sa pe cei de pe pămînt lui Dumnezeu și Tatăl. Iar timpul pentru aceasta a fost unul. Căci murind El odată, nu mai moare. Moartea pe El nu-L va mai stăpîni, după Scripturi (Rom. 6, 9). Căci nu mai așteptăm ca să moară pentru noi și pentru duhurile din iad, nici ca să mai fie o a doua începătură a celor adormiți.³⁶³ Căci întrucît nu vai mai fi moarte, cum va mai fi înviere ? Deci nu vom minți spunînd, că unul e timpul pentru aceasta, precum am spus adineauri, și una e ziua. De ea vorbește și proorocul, zicînd ca din partea lui Dumnezeu : «*În timpul primit (plăcut) te-am auzit și în ziua mîntuirii te-am ajutat*» (Isaia 49, 8). Dar și dumnezeiescul, Pavel scrie : «*Iată acum timpul bineprimit, iată acum ziua mîntuirii*» (I Cor. 6, 2), în care a înviat Hristos din morți, surpînd stăpînirea tristă a morții, cînd a făcut pe sfinții Apostoli ziditori și meșteri duhovnicești ai Bisericii din neamuri, zicînd : «*Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, învățîndu-le*

tîndu-Se în Sine mai presus de ea, dar nu contrar ei. Cine iubește ca Iisus, împlinește legea cum n-a împlinit-o nimeni. «*N-am venit să stric legea, ci s-o împlinesc*» (Matei 5, 17). În El legea își ajunge ținta, sfîrșitul (Rom. 10, 4). Persoana Lui însăși e legea desăvîrșită, ceea ce vrea Dumnezeu să fie omul.

363. E un singur început al vieții celei noi, de după înviere. E învierea unică a lui Hristos. Din ea se hrănește viața veșnică de după înviere. Pentru că este un izvor dumnezeiesc nesfîrșit pus la dispoziția oamenilor în Omul Hristos. Cu acest început ia ființă Biserica avînd în ea pe Hristos Cel înviat și pe Duhul ce iradiază din El. De aceea se ridică cortul ca preînchipuire în ziua întii (ziua unică) sau la luna nouă (începutul arătării lunii) a primei luni.

să păzească toate câte v-am poruncit vouă. Și iată Eu cu voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului» (Matei 28, 19—20). Sau oare nu vei recunoaște că în aceasta ia ființă zidirea Bisericii ?

PALADIE : În ce ?

CHIRIL : În credința predată prin sfinții învățători, în viețuirea predicată de ei, se înțelege : cea în Hristos, și în unire cu Dumnezeu prin sfîntul Botez și prin împărtășirea Sfîntului Duh. Căci așa ne-a spus Petru, zicînd : *Și voi clădiți-vă ca pietre vii, în casa duhovnicească, în templul sfînt, în locaș al lui Dumnezeu, în Duhul*» (I Petru 2, 5 ; Efes. 2, 21—22). Căci odinioară se preînchipuia Hristos prin diferite vase din cortul sfînt, ca altar de tămîiere aurit, ca sicriu, ca sfeșnic, ca masă, ca cele de pe ea. Iar în timpul de acum socotesc că *fiecare dintre credincioși este casă și templu al lui Dumnezeu, avînd sălășluit în sine pe Hristos*. Pentru că locuiește în inimile noastre, prin credință, precum s-a scris (Efes. 3, 17), fiind unul și același după fire, măcar că se înțelege cu trupul. Căci «Unul este Dumnezeu și Tatăl, din Care sînt toate, și unul Domnul Iisus Hristos, prin Care sînt toate» (I Cor. 8, 6). Dar prin diferitele însușiri ale Dumnezeirii are în Sine o mare felurime și e înțeles în mod variat. Căci este în noi ca și Cuvîntul lui Dumnezeu, ca înțelepciune și ca lumină, ca viață, ca pîinea cea vie și din cer.³⁶⁴

PALADIE : Înțeleg ce spui.

CHIRIL : Deci cînd Dumnezeu a spus odinioară «în ziua dintîi (cea una) vei fixa cortul», a preînchipuit timpul întrupării și ziua mult dorită a învierii din morți. Aceasta o poate vedea cineva și în cuvîntul a da cu folos și în chip necesar : în luna nouă a lunii prime. Căci precum prima din zilele lunii, adică luna nouă, e începutul lunii, așa timpul întrupării, e începutul unui veac (eon) nou și intrarea timpurilor noi. Căci «în Hristos e zidirea nouă ; cele vechi au trecut» (I Cor. 5, 17). Pentru că ne-a răsărit veacul de după cel de acum, care acum se vede prin nădejdi, dar atunci va fi de față cu adevărat, cînd Hristos se va arăta din nou cu sfinții îngeri întru slava Tatălui, luînd cu Sine pe cei ce s-au străduit să umble întru învoirea vieții și s-a îmbogățit cu frumusețea prea aleasă a viețuirii evanghelice întru răbdare, și introducîndu-i în slava și împărăția ce se aștepta înainte.

Că în Hristos e o zidire nouă și odrăslirea nouă, a timpurilor și a lucrurilor, o arată foarte bine ghicitura primei luni, în care se ivesc pe pămînt ierburile fragede și tinere, înmuguresc pomii și se arată în li-

364. Iisus Hristos este și lucrează în noi ca Unul, dar în multe feluri, după bogăția puterilor Lui : ca înțelegere, ca bunătate, ca voință de curăție, ca hrană a vieții din alt plan. Căci și un om care ne iubește își arată în noi o lucrare felurită.

vezi frumusețea pestriță a florilor, în zîmbetul bunei miresme a primăverii. Într-un astfel de timp a chemat Hristos Biserica din neamuri, zicînd : «*Scoală-te, vino, iubita mea, frumoasa mea, porumbița mea, că iată iarna s-a dus, crivățul a trecut, a încetat. Florile s-au ivit pe pămînt. Vremea împlinirii a sosit*» (Cînt. 2, 10—12). Căci a înmugurit din nou ca un pom firea omului veștejită de moarte, din pricina neascultării lui Adam și a păcatului care ne-a tiranizat pe toți. Aud și pe Hristos zicînd printr-unul dintre sfinții prooroci : «*Eu Insumi Cel ce grăiesc sînt de față, ca primăvara în munți*» (Isaia 52, 6). Căci ceea ce pricinuieste primăvara în munți și dumbrăvi, înconjurînd arborii cu frunză nouă, aceea a împlinit venirea Mîntuitorului nostru la noi. Iar aceasta a avut loc la vremea sa, adică în anul al doilea și nu în timpul dintii, în care era în vigoare legea și ceata proorocilor, și în care stăpînea moartea. Căci aceasta a (stăpînit) împărășit de la Adam și pînă la Moise (Rom. 5, 14). Deci în anul al doilea, adică în timpul de după cel dintii, în care era în vigoare legea, a răsărit Biserica din neamuri, avînd sălășluit în ea pe Hristos, sfîrșitul proorocilor și al legii.

Sau poate socotești că tîlcuirea noastră nu merge pe drumul drept și adevărat ?

PALADIE : Ba, dimpotrivă.

CHIRIL : Dar eu socotesc că cortul mai adevărat ni s-a prevestit prin proorocul Isaia, care zice oarecum către fiecare din cei chemați prin credință la dreptate : «*Ochii tăi vor vedea Ierusalimul, cetăți bogate, corturi care nu se vor clăti, nici se vor mișca stîlpii cortului lui nici sforile lui nu se vor rupe în veac*» (Isaia 33, 20) Căci Biserica e cetatea lui Dumnezeu, de care amintește și dumnezeiescul David, zicînd : «*Lucruri slăvite s-au grăit despre tine, cetate a lui Dumnezeu*» (Ps. 86, 3). Căci e bogată și înfrumusețată cu darurile de sus și din cer și are o stabilitate, o întemeiere și o fixare fermă, din care nu poate fi desprinsă. Căci : «*Porțile iadului nu o vor birui pe ea*», după cuvîntul Mîntuitorului (Matei 16, 18) ³⁶⁵.

PALADIE : Drept și cum se cuvine cugeți.

CHIRIL : După ce s-a ridicat cortul, Dumnezeu, Stăpînul tuturor, a învățat că toate cele din el se cuvine să fie așezate în ordine și nu învălmășite și fără grijă. Deci zice : «*Și vei pune sicriul mărturiei și vei*

365. Biserica, ca locașul omenesc al lui Hristos, ca omenirea înnoită din Hristos aflat în ea, nu va înceta, nu va fi înlocuită cu alta mai nouă, căci umanitatea înnoită în Hristos din firea dumnezeiască unită cu ea, nu poate fi învechită. În afară de Hristos nu este înnoire. Omenirea asumată de El rămîne veșnic nouă și numai în unire cu ea, sau cu Hristos putem fi și noi veșnic noi. Oricît ar căuta omenirea altă înnoire, nu va găsi vreuna reală în afară de Hristos. Căci numai omenirea lui Hristos se hrănește din Dumnezeu, izvorul nefvechit al vieții.

acoperi sicriul cu acoperământul. Și vei aduce înlăuntru masă și vei pune pe ea piinile punerii înainte. Și vei aduce înlăuntru sfeșnicul și vei pune candelile în el. Și vei pune altarul aurit ca să se tămâieze înaintea sicriului. Și vei pune o perdea (catapeteasmă) la ușa cortului mărturiei. Și altarul pentru jertfe îl vei pune înaintea ușilor cortului mărturiei. Și vei înconjura cortul și vei pune toate ale lui împrejur» (Ieș. 40, 3—8).

Se poate vedea în acestea că vasele sfinte au fost duse în cortul sfânt; pe lângă aceasta, că fiecăruia i s-a rînduit în chip clar locul ce i se cuvenea. Voiști deci să aflăm cunoștința și amănunțită și exactă a acestor porunci cu privire la cort?

PALADIE : Foarte bucuros.

CHIRIL : Deci a zis Dumnezeu către sfântul Moise : «*Și să faci o catapeteasmă din hiacint, porfiră, roșu împletit și mătase răsucită. Să o faci pe ea cu Heruvimi. Și să o pui pe ea pe patru stâlpi ce nu putrezesc, polești cu aur. Și capetele lor să fie de aur și cele patru tălpi ale lor să fie de argint. Și să pui catapeteasma pe stâlpi. Și să bagi înlăuntru catapetesmei sicriul mărturiei. Și catapeteasma va despărți vouă între sfînta și sfînta sfintelor. Vei acoperi cu catapeteasma sicriul mărturiei din sfînta sfintelor. Și vei pune masa în afara catapetesmei și sfeșnicul în fața mesei, în partea dinspre miazăzi a cortului. Și masa o vei pune pe partea dinspre miazănoapte a cortului. Și să faci ușii cortului o perdea din hiacint (vinăt), porfiră, roșu împletit și mătase împletită, lucrare împestrițată. Și să faci perdelei (catapetesmei) cinci stâlpi și să-i poleiești cu aur. Și capetele lor să fie de aur. Și să torni pentru ei cinci tălpi de aramă» (Ieș. 26, 31—37). Atît despre acestea. Iar despre spălător, zice : «*Să faci un spălător de aramă și o temelie de aramă pentru spălat și să-l pui între cortul mărturiei și între altar» (Ieș. 30, 18—19). Ești în clar cu fiecare din acestea ?**

PALADIE : Nicidecum. Știi că nu înțeleg. Și nu pot spune ce înseamnă acestea.

CHIRIL : Deci luînd de la fiecare din cele spuse ceea ce e de folos pentru un înțeles mai înalt, voi face o expunere pe cît voi putea, clară și înțeleasă. Deci și-a ridicat, Paladie, cortul sfânt în pustie, într-o împărțire și așezare îndoită. O parte a lui era cea mai dinlăuntru Numele acesteia era Sfînta Sfintelor. Ca o intrare a ei și ca înveliș în jurul ei, era cea dintîi, numită Sfintele. În cortul cel mai dinlăuntru s-a așezat sicriul, avînd pe patru stâlpi un vâl făcut cu meșteșug din hiacint, porfiră, roșu împletit și mătase răsucită. Întrucît despre mătase, porfiră, roșul împletit și hiacint, am spus, pe cît socotesc, destule,

să nu mai repetăm. Vom spune acum numai lucrul următor : *acoperă-mîntul (catapeteasma) cel pe patru stîlpi arăta atunci taina lui Hristos*. Căci nu a numit oare înțeleptul Pavel trupul lui Hristos acoperămînt (catapeteasmă), zicînd așa : «*Pe calea cea nouă și vie pe care ne-a deschis-o nouă prin catapeteasmă, adică prin trupul Lui*» (Evr. 10, 20) ³⁶⁶.

PALADIE : Drept ai grăit.

CHIRIL : Privește deci ca în umbre și ghicituri, că Cuvîntul fiind Dumnezeu și din Dumnezeu și Tatăl după fire, s-a aflat ca într-un sicriu de aur și neputrezitor, în templul din Fecioara. Căci neputrezitor și cinstit e trupul Domnului. *Și luînd trupul S-a ascuns ca după un acoperămînt (catapeteasmă)*. Dar zicem că Cuvîntul lui Dumnezeu S-a ascuns, pentru că S-a mărginit într-un trup îngust. Căci Fiul e pretutindeni și în toate. Ci pentru că s-a acoperit din iconomie și a așteptat timpul arătării. *Iar timpul arătării către toți a fost învierea din morți*.³⁶⁷ Căci înainte de cinstita cruce, porunca sfinților ucenici, ca să nu-L facă cunoscut. Pentru că așa s-a scris (Matei 12, 16). Dar după ce pătîmind moartea, a înviat, zice : «*Mergînd, învățați toate popoarele, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh*» (Matei 28, 19—20). Deci atîrna acoperămîntul pe stîlpi, ascunzînd înlăuntru sicriului. Iar aceasta era chipul lui Hristos, care prin propovăduirile sfinților evangheliști e ridicat la înălțime și e văzut de cei din cortul sfînt, adică din Biserică. Iar stîlpîii sînt patru, auriți și argintați. Căci patru sînt evangheliștii, și strălucitori și de mare preț.

Deci s-a așezat sicriul (chivotul). Iar vîlul (catapeteasma) din mătase, porfiră și celelalte, coborînd de sus în jos îl făcea nevăzut. Iar

366. Prin trupul lui Hristos intrăm la Dumnezeu, ca prin adevărata catapeteasmă. Așa cum prin trup se intră la suflet, sau sufletul cuiva iese la alții, așa prin trupul lui Hristos intrăm nu numai la un suflet omenesc, ci la Dumnezeirea însăși, precum și Ea vine la noi. Dumnezeu nu poate deveni sesizabil, concret, pentru noi decît prin creația sensibilă. Dar mai adecvat ni se face sesizabil, prin trupul omenesc, căci trupul omenesc putînd comunica prin cuvinte și prin acte gîndurile și sentimentele sufletului, le poate comunica coborîte la nivelul înțelegerii umane și pe ale Dumnezeirii. Se vede în învățătura creștină despre întruparea lui Dumnezeu Cuvîntul valoarea pozitivă a trupului sau capacitatea lui de mediu al spiritualității pînă la treapta ei supremă.

367. Fiul lui Dumnezeu S-a ascuns în trup nu în sensul că S-a mărginit în el. Ci în sensul că și-a asumat toată smerenia lejată de trupul nostru din viața aceasta. Prin trup și-a arătat slava Sa, puterea Sa. Dar și în această smerenie se arată o putere : era puterea curăției, a bunătății, puterea unui om cum n-a mai fost altul. Dar în trupul înviat s-a arătat în parte slava Dumnezeirii Sale, însă fără să anuleze trupul. Trupul a devenit străveziu, dar se vede că e trup. Altfel nu S-ar fi făcut cunoscut Dumnezeu în trup. Dar nu e vorba numai de o transparentă fizică, ci de o sporire la maximum a capacității de-a se comunica prin El gîndurile dumnezeiești, dragostea lui Dumnezeu făcut om, adîncimea vieții spirituale a Dumnezeirii în forma omenească. Fața luminoasă a lui Hristos Cel înviat redă în grad nesfîrșit mai accentuat dragostea lui Dumnezeu, înțelegerea Lui, decît o poate face fața unui om plin de credință și de dragoste.

deasupra acoperământului și deasupra Heruvimilor ce se aflau de-a dreapta și de-a stînga, petrecea Dumnezeu, arătînd că este mai presus de toate zidirea și că chiar și cele mai înalte dintre făpturile raționale, adică Heruvimii, sînt dedesubtul slavei dumnezeiești și negrăsite și străjuiesc pe Fiul, măcar că S-a făcut trup și prin El e mai jos de egalitatea cu Tatăl, întrucît e om. Căci chiar El a spus: «*Tatăl Meu este mai mare decît Mine*» (Ioan 14, 28). Fiind egal după fire cu Cel ce L-a născut, spune că e mai mic numai din pricina omenității. De aceea și în cortul sfînt Heruvimii stau în jurul acoperământului, străjuind și ei pe Fiul ca Dumnezeu. Pe de altă parte, Dumnezeu e cugetat deasupra acoperământului, care era chipul lui Hristos. «*Și Mă voi face cunoscut, zice, de acolo și voi grăi ție*». Căci Tatăl e mai presus de toată zidirea, chiar și decît Emanuil, nu întrucît acesta e înțeles ca Dumnezeu, căci ca atare e întru toate egal cu Dumnezeu, ci întrucît a venit la chipul de rob și la măsura omenității.

PALADIE : Subțire și adîncă e tilcuirea.

CHIRIL : Dar nu se abate de la scop.

PALADIE : Recunosc.

CHIRIL : Așa fiind sicriul (chivotul), «*să pui, zice, altarul aurit pentru tămîiere înaintea sicriului*». Socotesc că am arătat destul că altarul inchipuia pe Hristos și s-a așezat înaintea sicriului, peste care era acoperământul și împrejur Heruvimii, iar mai sus Dumnezeu, primind buna mireasmă fără asemănare a lui Emanuil. Căci «*n-a săvîrșit păcat, nici s-a aflat viclenie în gura lui*», precum s-a scris (Isaia 53, 9). De aceea însuși a spus: «*Tatăl iubește pe Fiul*» (Ioan 3, 35). Dar și noi înșine sîntem primiți de Tatăl, cînd se ridică din noi buna mireasmă a mirului lui Hristos. Aceasta o va adeveri și Pavel, scriînd: «*Mulțumire fie adusă lui Dumnezeu Care totdeauna ne face biruitori în Hristos și descoperă prin noi mireasma cunoștinței Lui, că a lui Hristos bună mireasmă lui Dumnezeu sîntem*» (II Cor. 2, 14—15).³⁶⁸

368. Emanuel este Hristos, ca Fiul lui Dumnezeu Cel intrupat. Este Dumnezeu venit prin trup la noi, rămînînd la noi în vecii vecilor. El Se aduce de pe altarul tămîierii ca tămîie de bună mireasmă lui Dumnezeu ce Se află deasupra chivotului. Se aduce ca o astfel de tămîie binemiroitoare Tatălui ca om, pentru că e omul care n-a săvîrșit păcat, care e într-o ascultare plină de curăție și de delicatețe în fața lui Dumnezeu. Deschiși Lui, ne împărtășim și noi de acest mir binemiroitor ce se răspîndește din El și simțim și noi buna mireasmă a lui Hristos înaintea lui Dumnezeu. Acesta e înțelesul mîntuirii la Părinți: în umplerea noastră de Hristos, ca Cel ce a sădit în umanitatea Lui buna mireasmă a ascultării de Tatăl, a vieții înnoite și curate prin întipărirea ei de curăția și sfințenia dumnezeiască. Ea nu constă într-o echivalare externă, juridică a meritului jertfei lui Hristos cu vina noastră. Acesta e și sensul tămîierii în Biserică. Preotul înalță buna mireasmă spirituală a devotamentului în fața lui Dumnezeu, ca la altarul lui Hristos și în numele oamenilor, dar îi umple și pe credincioși de această bună mireasmă în numele lui Hristos.

PALADIE : Drept ai spus.

CHIRIL : Iar dacă ne ațintim ochiului în cele scrise, înțelegem exact că sicriul a fost așezat în latura de apus a cortului sfânt, iar în fața lui altarul aurit ocupa locul ce căuta spre răsărit. Căci răsăritul și apusul, miazănoapte și miazăzi, *toate sînt pline de Hristos*. Pentru că locul sfeșnicului era în partea de miazănoapte a cortului, iar al mesei în partea de miazănoapte. Iar că prin amîndouă acestea se închipuia Hristos, se arată pe larg prin cuvîntul nostru. Sfeșnicul arată că Hristos e lumină. Iar masa și cele de pe ea, arată că e viață și pîine vie.

Dar cugetă și privește la taina următoare : Ținutul iudeilor e cu totul spre miazăzi, iar al neamurilor e mai spre miazănoapte. Deci de la poziția amîndurora, adică a sfeșnicului și a mesei, cei ce voiesc pot înțelege, că Hristos a răsărit ca lumină iudeilor și lor le-a propovăduit : *«Eu sînt lumina»* (Ioan 8, 12). Căci a fost trimis către oile pierdute ale casei lui Israil (Matei 15, 24). *«Și ale lor sînt tîgăduințele»*, după Scripturi (Rom. 9, 9). Dar fiindcă n-au primit lumina adevărului, El li S-a făcut pîine și viață din cer neamurilor. Dar nu sînt lipsite nici neamurile de lumină. Și aceasta o poți cunoaște din aceea că lumina sfeșnicului străbătea și în partea de miazănoapte a cortului. Și dată fiind îngustimea cortului, nu e greu de cugetat aceasta. Dacă ne gîndim că sfeșnicul era așezat lîngă masă, chiar dacă avea locul spre miazăzi.

Dar chipul (tipul) ne arată și altfel că acolo unde răzbate lumina dumnezeiască, cei vrednici capătă puterea să se împărtășească de Hristos, ca de pîinea vie și adevărată.³⁶⁹ Căci dumnezeiescul Pavel scrie că neamurile sînt contrupești și împreună părtașe de Hristos (Efes. 3, 6). Iar neamurile s-au făcut contrupești cu Hristos și împreună părtașe de El, umplîndu-se de lumină, se înțelege de cea spirituală, *«cînd s-a luminat de ziuă și luceafărul a răsărit în minte»*, cum a zis unul dintre ucenicii Mîntuitorului (I Petru 1, 19).

Deci cele din Sfînta Sfintelor avînd această așezare și întocmire, Dumnezeu a poruncit să se facă o perdea din hiacint, porfiră, roșu împletit și mătase răsucită. Aceasta a spus că trebuie să fie întinsă la intrarea cortului, atîrnată de cinci stîlpi auriți, cu tîlpile de aramă. Vălul de la ușă îl numește, socotesc, perdea, pentru că se trăgea înapoi prin niște inele subțiri, cînd trebuia să se intre, și iarăși se aducea la loc și se desfășura peste ușă, spre a ascunde Sfintele.

369. Lumina lui Hristos nu e numai înțelegere a sensului vieții, ci o hrană a vieții cele adevărate. Căci odată ce știi că viața are un sens, nu mai ești plictisit de ea, nu-ți mai scade voința de-a trăi. Iar cînd știi prin lumina lui Hristos care este viața adevărată la care vei ajunge, te pregătești pentru ea. Nu te mai consumi în plăceri trupești trecătoare, ci sporești în tine viața de curăție și de dragoste din Duhul dumnezeiesc, care-ți sporește zi de zi bucuria de-a fi.

Iar stîlpii erau cinci, auriți și ferecați în aramă, preînchipuind pe dascălii și conducătorii Bisericii din timpul al cincilea cînd s-a făcut venirea lui Hristos ; pe dascălii care drept îndreptează cuvîntul adevărului și sînt de mare preț ca aurul și binerăsunători ca arama. (Căci «în toată lumea a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor» (Ps. 18, 5) ; pe dascălii care prin învățătura măiastră și de Dumnezeu însuflată lărgesc intrarea în Sfintele Sfintelor celor ce voiau să intre.

Deci Sfînta Sfintelor, adică cortul cel mai dinlăuntru, era acoperit de catapeteasmă. Dar de cortul al doilea era lipit și legat nemijlocit cortul dinții, care avea altarul jertfelor, în care se săvîrșea toată aducerea de jertfe sîngeroase, de turte de făină, de mireme, toată jertfa și turnarea. În afară de altarul de jerfe mai era și spălătorul de aramă. Locul altarului era lingă ușile cortului, se înțelege al celui mai dinlăuntru, iar al spălătorului în mijlocul cortului.

PALADIE : Dar ce putem înțelege observînd aceasta ?

CHIRIL : Sfînta Scriptură e precisă, Paladie, și nimic fără rost nu e în ea. Căci observă cum această ghicitoră ne arată că legea era pedagog spre Hristos. Jertfelnicul slujirii după lege s-a așezat chiar la intrarea în Sfînta Sfintelor. Căci legea de abia ne conduce la începuturile tainelor lui Hristos și la primele intrări ale cunoștinței exacte a Lui. Dar nu introduce nicidecum în Sfintele Sfintelor, adică în cortul cel mai dinlăuntru, în care e în multe chipuri Hristos, ca Cuvîntul lui Dumnezeu, ca lumină, ca pîinea vie, ca mirosul de bună mireasmă lui Dumnezeu și Tatăl. Sau oare nu recunoști că deprinderea premergătoare în slujirea după lege era introducerea și începutul cuvintelor lui Dumnezeu ?

PALADIE : E adevărat.

CHIRIL : Iar că «legea n-a desăvîrșit nimic», «căci era cu neputință ca sîngele de tauri și de țapi să șteargă păcatele» (Evr. 7, 19 ; 10, 4), poți vedea ușor și fără osteneală, cugetînd și la întrebuintarea spălătorului. Căci era așezat în mijlocul cortului dinții, strălucitor și ușor de văzut, spălînd cu apă pe cei ce aveau să intre în Sfînta Sfintelor. Pentru că le rînduise preoților această lege. Deci și ceea ce părea în lege desăvîrșire, era nedesăvîrșită, preînchipuind curățirea prin Botez, care spală neamul sfînt, adică pe cei îndreptați prin credință, cărora și dumnezeiescul ucenic le spune : «Iar voi sînteți seminție aleasă, preoțime împărătească, neam ales, popor agonisit, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce ne-a chemat pe noi la lumina Sa cea minunată» (I Petru 2, 9).

Dar trebuie știut că și la ușa cortului din afară atîrna o perdea (catapeteasmă), ca să nu fie goale și arătate celor din afară Sfintele, adi-

că altarul legii. Acesta e un chip (tip) care arată că nici legea însăși nu e lămurită oricui. Căci are litera ca vâl și s-a acoperit și s-a învăluit în obscuritatea umbrelor.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Deci în primul cort era așezat spălătorul și jertfelnicul, iar în al doilea și cel mai dinlăuntru, sicriul, sfeșnicul, altarul tămâierii, pe care era tămâie mărunță, masa și pînile. Dar dumnezeiescul Pavel amintește și de năstrapa de aur, în care era mana. Mai numește și toiagul lui Aaron, de care spune că era așezat și el în Sfinta Sfintelor. Acestea le spune ca unul ce era deprins cu cele din Sfinta Scriptură și cunoștea cât se poate de bine cele rînduite la vremea sa de Dumnezeu și poruncite fericitului Moise. El știa că masa și sfeșnicul erau în primul cort. Căci iată ce scrie despre cele două legăminte : «Cînd a zis un nou legămînt, a învechit pe cel dintîi. Iar cel învechit și îmbătrînit era aproape de piere. Avea și cel dintîi rînduieii de slujbă și un altar pămîntesc. Căci s-a întocmit cortul cel dintîi, în care se afla sfeșnicul și masa și pînile punerii înainte ; partea aceasta se numea Sfinta. Apoi după perdeaua a doua era cortul numit Sfinta Sfintelor, avînd tămîietorul de aur și sicriul legămîntului, acoperit peste tot cu aur. În acesta era năstrapa de aur, în care era mana, și toiagul lui Aaron, care a odrăslit, și tablele legămîntului. Iar deasupra sicriului erau Heruvimii, care umbreau ispășitorul slavei, de care nu putem să vorbim acum cu deamănuntul» (Evr. 8, 13 ; 9, 1—5).

PALADIE : Dar dacă ar voi cineva să întrebe și ne-ar cere să spunem pricinile întregii întocmiri, care ar fi tilcuirea ce i-am da-o ?

CHIRIL : Unele a poruncit să se facă înainte de întocmirea cortului sfînt, altele după aceea. Astfel cuvîntul despre năstrapa de aur l-a descoperit la Ieșire, înainte de a se arăta chipurile (tipurile) cortului sfînt și de-a se da poruncile cu privire la el, știind ceea ce va fi în viitor (Ieș. 16, 33). Despre toiagul lui Aaron vom afla din Numeri că a fost așezat în Sfinta Sfintelor după întocmirea cortului întreg (Num. 17, 3—5). Iar cu privire la sfeșnicul și masa din primul cort, a legiuit Dumnezeu în Livitic (Lev. 24, 4). Prea înțeleptul Pavel, bun cunoscător al legii, nu lasă nimic din cele ce s-au făcut, ci amintește de cele dintîi, de cele de la mijloc și de cele din urmă.

PALADIE : Foarte bine ai spus. Tilcuiește deci pe fiecare limpede și în chip deosebit. Căci adînc este cuvîntul cu privire la ele.

CHIRIL : Da. Drept ai gărit. Căci într-adevăr, așa stă lucrul. Voi începe tilcuirea de la năstrapă. Dumnezeu le-a trimis israeliților în pustie mana ca pe o ploaie. Căci aceasta le-a venit ca hrană și pîine de

sus și din cer. Dar ceea ce s-a petrecut nu s-a oprit la cele supuse simțurilor. Căci prin aceea le călăuzește, ca printr-un chip (tip) și umbră, la trebuința de-a înțelege că la vremea Sa Cuvîntul de sus de la Tatăl va veni la noi, ca o pîine din cer, cum ne dă să înțelegem și dumnezeiescul David, zicînd : *«Pîine din cer le-a dat lor, pîinea îngerilor a mîncat omul»* (Ps. 77, 24). Fără îndoială nu spunem că mana supusă simțurilor e pîinea cea din cer și a îngerilor. Căci duhul e hrănit duhovnicește, iar trupul după firea lui, adică trupește. Iar hrana îngerilor, potrivit cerurilor și duhurilor de sus, e Cuvîntul din Tatăl. Deci mana indica pe Hristos. Căci chipul (tipul) nu e de nici un folos, dacă nu e arătat adevărul. Pentru că acela e umbra acestuia. El nu s-a făcut propriuzis pentru sine, ci ca să se zugrăvească prin sine ceva mai înalt³⁷⁰. De aceea le-a făcut Hristos iudeilor mustrea înțeleaptă, că în loc să se minuneze mai degrabă de El, se minunează de Moise, de slujitorul chipurilor (tipurilor). Căci le-a spus : *«Amin, amin zic vouă ; Nu Moise v-a dat vouă mana. Căci pîinea lui Dumnezeu este cea care s-a pogorît din cer și a dat viață lumii. Eu sînt pîinea vieții»* (Ioan 6, 32, 34).

Deci înfățișînd mana ca icoană a Cuvîntului Care s-a pogorît de sus și din cer, Dumnezeu a poruncit cele privitoare la năstrapă. Căci s-a scris : *«Și a zis Moise : Acesta este cuvîntul, pe care l-a poruncit Dumnezeu : Umpleți măsura de mană, spre păstrare întru neamurile voastre, ca să vadă pîinea, pe care ați mîncat-o voi în pustie, cînd v-a scos pe voi din pămîntul Egiptului. Și a zis Moise către Aaron : Ia o năstrapă de aur și pune în ea o măsură plină de mană și o vei pune pe ea înaintea lui Dumnezeu, spre păstrare întru neamurile voastre, după chipul în care a poruncit Domnul lui Moise. Și a pus-o Aaron înaintea chivotului mărturie, spre păstrare»* (Ieș. 16, 32—34).

Deci precum am spus că sicriul în sine avînd Cuvîntul lui Dumnezeu, indica pe Emanuel, — căci Cuvîntul lui Dumnezeu S-a așezat într-un templu sfînt, se înțelege : în cel din Fecioară —, în același fel și năstrapa de aur, conținînd mana cea sensibilă, ne arată pe Cuvîntul de sus și de viață Făcător, adică pe Cel din Tatăl, în trupul cel sfînt

370. Toate cele văzute sînt umbre trecătoare și inconsistente față de adevărul veșnic ce le stă la bază. Dar între umbră și adevăr e o legătură. N-ar putea exista umbra fără realitatea care o proiectează ca o schiță grosolană a ei. Dumnezeu ca realitate supremă însă nu proiectează umbra fără voie, ci cu voia, pentru folosul omului, care vede prin umbre dincolo de umbre. Dumnezeu n-a proiectat cu voia umbrele lumii, dacă n-ar fi urmărit să se arate prin ele omului pe Sine însuși. Dar umbrele au în relația dintre Dumnezeu și om și un rol de pregătire a omului. Ele se înscriu într-o istorie. El vrea să arate prin umbre că va intra El însuși în mod direct în relație cu omul. Omul trebuie să crească prin aceste umbre la legătura cu realitatea personală dumnezeiască.

și neprihănit. Iar năstrapa e plină de mană. «Căci în El s-a sălășluit toată plinătatea Dumnezeirii trupește», după cuvîntul fericitului Pavel (Col. 2, 9). «Și nu dă Duhul cu măsură» (Ioan 3, 34). Căci Hristos e atotdesăvîrșit. Și năstrapa s-a așezat spre păstrare întru neamurile fiilor lui Israil. Căci Hristos e nesticăcios și rămîne pururea și e atot-cunoscut în tot timpul. Și e înaintea Domnului, adică în ochii Tatălui. Căci cînd S-a făcut Unul Născut ca noi, atunci a și intrat în Sfînta Sfințelor, printr-un cort mai mare și mai desăvîrșit, adică în cer, ca să se arate acum, precum s-a scris, în fața lui Dumnezeu pentru noi (Evr. 9, 24). Căci nu se înfățișează pe Sine în fața Tatălui, ci pe noi întru Sine, care am căzut de la fața și de la ochii Lui, din pricina neascultării lui Adam și a păcatului care a stăpînit peste toți. În Hristos deci am dobîndit apropierea și îndrăzneala spre intrarea în Sfînta Sfințelor, precum ne-a spus înțeleptul Pavel. Căci precum ne-am sculat și am șezut întru cele cerești în Hristos, tot așa în El am ajuns în fața Tatălui³⁷¹. Acestea despre sfînta năstrapă.

Dar și toiagul lui Aaron îl indica pe Hristos. Să o arătăm și aceasta, dacă vrei.

PALADIE : Vreau foarte mult.

CHIRIL : Core și Aviron și pe lingă ei Datan — erau din semînția și din sîngele lui Levi. Aceștia revendicînd pentru ei slujba rînduită în cortul sfînt prin porunca de sus, au însetat după slava lui Moise și Aaron și și-au răpit lor această cinste, fără să fie chemați la ea de Dumnezeu. Deci îngîmfîndu-se de o obrăznicie nerușinată și mîndrin-du-se la culme, s-au dedat la o cîrtire care nu era nu numai greu de răbdat, ci cu totul de nesuportat. Și s-au despărțit de popor ca niște

371. Fiul lui Dumnezeu este din veci sub privirea iubitoare a Tatălui. Dar ia trup și față omenească spre a fi și ca om sub aceeași privire iubitoare a Tatălui. Nu pentru Sine a făcut aceasta. Căci pentru Sine avea toată iubirea Tatălui din veci. Ci ca luînd fața omului, Tatăl să privească cu iubirea cu care privește fața Fiului Său Unul Născut și fața omului. Deci ca în orice față de om Tatăl să vadă fața Fiului Său. Să nu mai vadă în fața de om numai o față neascultătoare, ci una deplin ascultătoare și iubitoare. De aceea unindu-Se cu Hristos în ascultarea Lui de Tatăl — din puterea Lui — să avem pe Tatăl privind la noi cu dragostea cu care privește la Fiul Său Unul Născut. Fața omenească s-a putut imprima în Hristos prin ascultare în forma umană de toată frumusețea spirituală, dar văzută a Fiului Său. Fața omenească are capacitatea de-a reflecta frumusețea spirituală a Fiului lui Dumnezeu. Aceasta este intrarea umanului prin Hristos la Tatăl, în Sfînta Sfințelor de sus. Umanul intră la largul infinit al supremei existențe, întreg acest infinit îi este infinit. Nu știm ce să admirăm mai mult: minunea coborîrii Fiului lui Dumnezeu pînă a se face om, sau minunea capacității dăruite omului prin creație, de-a se reflecta, de-a se manifesta Fiul lui Dumnezeu ca Subiect prin om. Dumnezeu nu-l face pentru a se completa. Dar poate crea în ceea ce numim om o astfel de ființă ca El însuși, poate deveni subiectul actelor Lui de gîndire, de simțire, de voință, sau că omul poate fi ridicat la treapta de frate al Fiului lui Dumnezeu.

tauri care disprețuiesc ciurda și lepădînd ascultarea de Dumnezeu, au înduplecat și pe alți soți în lipsa de evlavie să se despartă. Dar au plătit cu o grea pedeapsă pentru îndrăznelile lor. Căci deschizînduși pămîntul gura lui, a scufundat în iad pe cei îngîmfați, împreună cu rudele lor, cu corturile și cu avuțiile lor.

Deci legiuitorul voind să arate că Aaron a fost chemat la treapta de frunte în preoție de porunca de sus și nu de voia lui Moise, a spus către fericitul Moise : *«Grăiește fiilor lui Israil și ia de la ei toiag, de la toate căpeteniile lor, după casele familiilor lor, douăsprezece toiage. Și numele fiecăruia scrie-l pe toiag. Și numele lui Aaron scrie-l pe toiagul lui Levi. Căci un toiag este. După semînția casei familiilor lor să dea. Și pune-le pe ele în cortul mărturiei înaintea chivotului, mărturie întru care Mă voi face cunoscut ție acolo. Și omul pe care îl voi alege, toiagul lui va odrăsli. Și voi abate de la Mine cîrtirea fiilor lui Israil, ce cîrtesc ei asupra voastră. Și a grăit Moise fiilor lui Israil și au dat lui toate căpeteniile lor toiag, pentru fiecare căpetenie un toiag, după casele familiilor lor, douăsprezece toiage. Și toiagul lui Aaron în mijlocul toiagelor lor. Și a pus Moise toiagele înaintea Domnului în cortul mărturiei. Și a doua zi, au intrat Moise și Aaron în cortul mărturiei. Și iată, odrăslise toiagul lui Aaron pentru casa lui Levi și a dat odrăslă și a înflorit flori și a făcut nuci. Și a scos Moise toate toiagele de la fața Domnului, la toți fiii lui Israil. Și au văzut și a luat fiecare toiagul lui. Și a zis Domnul către Moise : Pune toiagul lui Aaron înaintea mărturiilor, ca să servească de semn fiilor celor neascultători. Și să înceteze cîrteala de la Mine și să nu moară»* (Num. 17, 2—11). Deci înflorirea toiagului a fost un semn clar că dumnezeiescul Aaron a fost în chip strălucitor ales pentru slujba preoției.

Dar dacă trecem la tîlcuirea duhovnicească, din acestea luminează iarăși, ca din niște chipuri (tipuri) încă îngroșată taina lui Hristos.

PALADIE : În ce fel ?

CHIRIL : *Emanuil a fost hirotonit de Dumnezeu și Tatăl legiuitor și arhiereu peste noi, aducîndu-se pe Sine Însuși jertfă pentru noi* (Evr. 9, 14). Căci, cum a spus fericitul Pavel : *«Legea cea dată prin Moise pune arhierei oameni ce au slăbiciuni. Dar cuvîntul jurămîntului venit după lege, pune pe Fiul desăvîrșit în veac»* (Evr. 7, 28)³⁷². Așa-

372. Emanuel Care e hirotonit Legiuitor și Arhiereu este Fiul lui Dumnezeu făcut om. Legiuitorul este Cel ce dă legea dumnezeiască pentru oameni. Arhiereul e Mijlocitorul de la oameni și Dumnezeu. Legiuitorul e Mijlocitor de la Dumnezeu la oameni, Arhiereul de la oameni la Dumnezeu. Dar pentru noi atît Legiuitorul cît și Arhiereul trebuie să fie și Dumnezeu și om. Dar și ca Arhiereu sau ca Mijlocitor de la oameni la Dumnezeu, tot de Dumnezeu e ales (hirotonit). Căci depinde de

dar, Cuvîntul S-a pogorît din cer și S-a făcut ca noi, slujitor (liturghisitor) al celor sfinte și în *cortul adevărat pe care l-a zidit Domnul și nu omul*³⁷³. Dar israeliților nu li s-a părut că cugetă cele drepte. De aceea opunîndu-i voia lor, L-au supus în multe chipuri săgeților vicleniei, necrușînd nici limba, nici obrăznicia, nici uneltirile nesocotite, ci pierzîndu-se, netrebnicii, pe ei înșiși, L-au răstignit. Dar toiagul din rădăcina lui Iessei a odrăslit din nou. Căci Hristos a înviat, dezlegînd durerile morții, precum s-a scris (Fapte 2, 24). Căci Cel ce era, ca Dumnezeu, viață după fire, cum ar fi putut să fie ținut de moarte și să nu biruiască mai degrabă El însuși stricăciunea?³⁷⁴ Și precum înmugurirea toiagului și odrăslirea neașteptată a lemnului uscat a fost celor vechi un semn îndestulător că *Aaron a fost hirotonit arhiereu prin hirotonie de sus*, așa călcarea morții și învierea vrednică de Dumnezeu a lui Emanuil, e o dovadă strălucită și vădită și prea îndestulătoare că El este Dumnezeu după fire. Și de fapt însuși Hristos, deși putea împlini fără osteneală și cu ușurință tot ce e mai presus de gînd și de cuvînt³⁷⁵, le-a spus Iudeilor care cereau semn: «*Rău este neamul acesta. Cere semn și semn nu i se va da, fără numai semnul lui Iona prorocul. Că precum a fost Iona în pîntecele chitului trei zile și trei*

Dumnezeu ca să fie primit să mijlocească la El pentru oameni. Depinde de Dumnezeu să deschidă ușa celui ce vrea să mijlocească la El pentru oameni. Hristos intră de fapt pînă în cer, la Dumnezeu, ca Mijlocitor. El nu se strigă numai de jos. El intră în cer cu jertfa Sa, care este El însuși, pentru că e și Dumnezeu, sau Fiul lui Dumnezeu. El e trimis de Tatăl ca Fiul la cei pe care voințe să-i facă fii ca pe El, pentru ca să-i aducă la Sine ca fii. E dragoste în coborîre, e dragoste în înălțare. E dragoste lui Dumnezeu față de oameni în coborîrea Fiului Său la ei, e dragostea care și-a atașat dragostea oamenilor față de Dumnezeu în înălțare.

373. Pogorîrea Cuvîntului constă în faptul că S-a făcut om. Coborîndu-Se, n-a încetat să fie Dumnezeu, căci e Dumnezeu coborît la om. E Dumnezeu Care-și însușește modul de trăire, de înțelegere, de simțire, de exprimare omenească. E Dumnezeu Care intră prin aceasta în comunicare cu noi. Dar în această comunicare cu noi ca un om, simțim totul că Cel ce comunică ca om cu noi e Dumnezeu, că Dumnezeu însuși ne iubeste. Ne iubeste pînă la a Se jertfi pentru noi. Dar aceasta dovedește că firea omenească e creată să fie mediu de comunicare cu o înțelegere și cu o simțire care poate fi înțelegere și simțire a lui Dumnezeu.

El se face liturghisitor în cortul zidit de Dumnezeu, nu de om, adică în trupul omenesc. Dar liturghisitor lui Dumnezeu, slujitor al celor sfinte ale lui Dumnezeu în trupul nostru. Cortul este trupul omenesc, dar e cortul cel mai adevărat și mai propriu lui Dumnezeu.

374. Mereu se afirmă că mîntuirea adusă de Hristos constă în biruirea morții și a coruptibilității firii noastre, prin imprimarea ei de Dumnezeire. Prin aceasta ea nu mai pier. Căci se hrănește din infinitatea vieții dumnezeiești. E toiagul uscat, odrăslit din nou pentru veșnicie. Căci e întreținut de seva Dumnezeirii. Mîntuirea e un act de putere și nu de viață.

375. Deși Hristos putea învinge moartea fără să o suporte, printr-o minune «mai presus de gînd și de cuvînt», totuși nu dă oamenilor acest mod de biruire a morții ca semn al puterii Sale, ci le dă ca semn al puterii Sale modul biruirii morții prin primirea ei. Căci e mai mare putere să învingă moartea după ce a murit, decît pînă era viu. Aceasta ne încredința și pe noi că deși vom muri, vom învia după aceea. Se arată aci și o iconomie a morții. Faptul de-a învia după ce murim ne pune la probă cu mult mai mare credința, sau ne face să creștem spiritual.

nopti, așa va fi și Fiul Omului în inima pământului trei zile și trei nopți» (Luca 11, 29—30). Deci faptul că a desființat moartea și stricăciunea și a odrăslit spre viață, e un semn cu adevărat minunat și strălucitor și întăritor pentru credința celor într-adevăr cu bună judecată, «*că Fiul e după fire Dumnezeu și S-a născut din Dumnezeu Tatăl. Căci S-a făcut pârga celor adormiți și cel dintâi înviat din morți»* (I Cor. 15, 20) ³⁷⁶.

Și s-a dat semnul fiilor celor neascultători, ca să știe că Hristos prin hotărîrea lui Dumnezeu și Tatăl «*S-a făcut nouă arhiereu cuvios, fără de răutate, neîntinat, deosebit de cei păcătoși și făcut mai presus decît cerurile, după cum s-a scris* (Evr. 7, 26) ³⁷⁷.

PALADIE : Dar nu numai că a înflorit toiagul lui Aaron, cum ne-a arătat cuvîntul dumnezeiesc, ci a produs și migdale. Ce înseamnă această ghicitură, nu pot înțelege.

CHIRIL : Mai întîi nu e greșit, Paladie, a socoti că toiagul a fost luat dintr-un migdal. Era în obiceiul celor vechi să se folosească acest fel de toiage. Dar dacă trebuie să întrebuițăm și o rațiune potrivită cu acest obicei, așa spune și un lucru de care se vorbește mult, dar care pare să fie și crezut de unii, că toiagul de migdal e în stare să alunge somnul, dacă se pune la capul unora, înfăptuind lucrul acesta prin puterile naturale, dar potrivit voii lui Dumnezeu ³⁷⁸. Ne va încredința de aceasta și Făcătorul tuturor, care toate le știe. Căci zicînd către Ieremia : «*Ce vezi, Ieremia ? iar acesta răspunzînd : «Toiag de migdal, la aceasta Dumnezeu zice : «Drept ai văzut, că eu am priveghiat peste cuvintele Mele, ca să le fac pe ele»* (Ier. 1, 11—12). Deci toiagul de migdal se poate înțelege, pe drept cuvînt, ca sim-

376. Dacă Hristos ar fi arătat că e mai tare ca moartea numai nesuportînd-o și odată suportată moartea nu mai poate fi biruită de El, cum ar mai putea învia și pe cei morți înainte de venirea Lui? El e biruitor al morții ca «primul născut din morți» (I Cor. 15, 20). Hristos poate reduce la viață chiar trupul descompus și desființat, așa cum l-a creat din nimic.

377. E de remarcant că Sf. Chiril considera ca propriu calității de Arhiereu a lui Hristos faptul că a primit moartea ca s-o biruiască, că S-a jertfit ca să învie («semnul lui Iona»). El primește moartea nu numai ca să arate că chiar mort e mai tare ca moartea, ci și ca să facă din moartea Sa jertfa pentru oameni înaintea Tatălui. De altfel El S-a arătat mai tare ca moartea, tocmai prin faptul că moartea pe care a suferit-o n-a avut în nici un fel vreo pricină în păcătoșenia Lui, în egoismul Lui omenesc. Căci orice umbră de păcat, de egoism, slăbește firea noastră, slăbind unirea ei cu Dumnezeu, izvorul vieții. Deci cu cît primește Hristos moartea mai de bună voie, ne dus la ea de vreo urmă de păcat, sau cu cît primește mai mult din chiar dragoste pentru oameni, cu atît e în actul Lui de primire a morții mai multă putere de a o birui.

Un astfel de arhiereu care se face om ca să se poată jertfi ca om lui Dumnezeu pentru oameni, nu putea deveni Fiul lui Dumnezeu decît prin hotărîrea Tatălui.

378. Puterile binefăcătoare din natura noastră și a lucrurilor sînt așezate în ea de Dumnezeu. Astfel folosindu-ne de ele, deși prețuim ceea ce e natural, nu trebuie să uităm de recunoștința datorată lui Dumnezeu, care a pus aceste puteri în natură.

bol al trezviei. Dar *învierea din morți a lui Hristos* a fost ca o trezire din somn³⁷⁹. De aceea zice și prin lira Psalmistului : «*Eu m-am culcat și am dormit ; sculatu-m-am că Domnul m-a sprijinit*» (Ps. 3, 5).

PALADIE : Tîlcuirea e adevărată.

CHIRIL : Iar despre candela și masa cea din primul cort, s-a scris iarăși : «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Poruncește fiilor lui Israil să aducă untdelemn curat de măslîne, limpede la lumină, ca să ardă candela pururea, în afara catapetesmei, în cortul mărturiei. Și să o aprindă Aaron și fiii lui de seara pînă dimineața înaintea Domnului pururea, lege veșnică întru neamurile voastre. Și pe sfeșnicul cel curat să țineli aprinse candelile înaintea Domnului pînă dimineața. Și să luați făină de fructe și să faceți din ea douăsprezece pîini. De două zecimi să fie o pîine. Și să le puneți pe ele pe două rînduri, șase pîini pe fiecare rînd pe masa curată în curtea Domnului. Și să puneți la fiecare rînd tămîie curată și sare. Și vor fi ca pîini spre pomenire, puse înaintea Domnului. În ziua Sîmbetei le vei pune în fața Domnului pururea pentru fiii lui Israil, lege veșnică. Și vor fi luate de Aaron și de fiii lui și le vor mânca pe ele în loc sfînt. Căci acestea sînt din cele ce se jertfesc Domnului ; lege veșnică*» (Lev. 24, 1—9).

Deci era untdelemn curat de măslîne, nu din alte feluri de semințe mai pămîntești, din care se storcea un untdelemn, dar fals. Căci în Biserici pururea e lumina curată și adevărată, adică cea prin Hristos în Duhul, chiar dacă e împărtășită prin glasul slujitorilor către care a zis Hristos : «*Voi sînteți lumina lumii*» (Matei 5, 14). Și nu e nici o mirare. Căci pe cei ce i-a numit frați și i-a făcut părtași de Sine, aceora le împarte, pe drept cuvînt, și slava însușirilor Sale.

Și ardea candela și în primul cort. Iar acest lucru are un înțeles indoit. Căci în partea mai lăuntrică luminau șapte candelile care se aprindeau dimineața, răspîndind o lumină mai bogată peste cei ce intrau. Iar sfeșnicul era Hristos, care umplea, prin chip (tip), pe cei ce voiau să intre în Sfînta Sfîntelor cu o lumină mare din toate părțile. Căci zice : «*Apropiati-vă de El și vă luminați*» (Ps. 33, 5). Iar candelile se aprindeau dimineața, ceea ce indica timpul intrupării. Căci atunci s-a luminat ca de ziuă și a răsărit lumina spirituală, alungînd întunericul vechii noastre neștiințe și împrăștiind negura ce stătea peste inimile tuturor ca o noapte³⁸⁰. Așa a chemat și prorocul timpul

379. Hristos biruind moartea îndată după ce a primit-o, moartea pentru El a fost doar ca un somn. N-a avut puterea să-I desființeze viața trupului. Forța spiritului din El n-a lăsat moartea să înainteze pînă la desființarea trupului.

380. Intruparea lui Hristos a adus după noaptea de mai înainte a omenirii cea urmat zilei din rai, o nouă zi, o zi definitivă în istoria omenirii. S-a arătat din nou și în mod sporit sensul existenței. Existăm ca fii ai lui Dumnezeu, destinați vieții

venirii Mântuitorului, zicînd : «*Dimineața vei auzi glasul meu, dimineața voi sta înaintea ta și voi fi văzut*» (Ps. 5, 3). Căci cînd s-ar fi făcut primite rugăciunile tuturor și cînd ne-am fi înfățișat, noi cei odinioară rătăciți, înaintea lui Dumnezeu, cu astfel de familiaritate duhovnicească, prin ascultare și credință, dacă nu ne-ar fi răsărit nouă lumina cea din cer, adică Hristos ? Dar pe cînd în cortul mai lăuntric era lumina bogată și curată a celor șapte candelă, în cortul dintii era o singură candelă care lumina, arătînd, cred, că nici cei călăuziți prin lege, ca pedagog, nu erau lipsiți de lumina dumnezeiască. Căci și legea dată prin Moise chema de la mulțimea de zei la cunoștința Dumnezeului Celui prin fire și cu adevărat și depărta pe cei vechi de la slujirea zidirii în locul Ziditorului, îndemnîndu-i să se alipească de Făcătorul tuturor. Iar aceasta nu puteau să o facă sfletele celor pe care-i creștea legea, fără lumina spirituală. Deci, o spun iarăși, lumina lui Hristos în Sfînta Sfintelor e bogată și multă, iar a celor din lege e mai mică³⁸¹. Și cuvîntul e adevărat. Căci nu e nicidecum deopotrivă umbra legii cu învățăturile evanghelice. Acestea luminează toată lumea, iar aceea era cunoscută numai israeliților.

PALADIE : Drept ai spus.

CHIRIL : Dar se pare, Paladie, că masa și candela, cea din prima parte a cortului, indică și altceva.

PALADIE : Ce anume ?

CHIRIL : Candela pe Ioan, dumnezeiescul Botezător, iar cele douăsprezece piini, preînchipuiesc ceata sfinților Apostoli.

PALADIE : În ce fel ?

CHIRIL : Oare nu știi că dumnezeiescul Botezător le era celor din lege și din Iudeea ca un fel de candelă înainte mergătoare a lui Hristos ? Despre el a vorbit mai înainte Dumnezeu și Tatăl, zicînd : «*Gătita-m luminător Unsului (Hristosului) Meu*» (Ps. 131, 18). Aceasta a mărturisit-o și Mîntuitorul Însuși, spunînd învățătorilor iudeilor despre el : «*Acela era făclia care ardea și lumina, iar voi ați voit să vă veseliți pentru un timp întru lumina lui*» (Ioan 5, 35). Dar amintește și fericitul Pavel, ca un învățat în ale legii, de candela care era în primul cort.

Iar legiutorul a poruncit să se păstreze nestinsă, zicînd : «*Și o vor ținea aprinsă Aaron și fiii lui de dimineața pînă seara înaintea Dom-*

veșnice după învierea de obște. S-a descoperit valoarea adevărată a omului. S-a descoperit fiecăruia valoarea proprie și s-a luminat calea pe care și-o poate menține și dezvolta și s-a descoperit valoarea semnului său și răspunderea față de el.

381. Sfînta Sfintelor unde lumina sfeșnicul cu șapte candelă, reprezintă Biserica în care luminează Cuvîntul Cel întrupat, iar partea dinainte, sau Sfînta, reprezintă legea veche, în care lumina mai puțin Cuvîntul neîntrupat.

nului pururea». Iudeii însă veselindu-se puțin timp de ea, intrucît au alergat la botezul dat de el și l-au înconjurat cu admirație, l-au dat apoi morții, stingînd candela care lumina neîncetat. Căci deși îndrăzneala aceasta se numește a lui Irod, dar Irod e din neamul lui Israil. De aceea Hristos învinuind mulțimea iudaică de cutezanța împotriva tuturor sfinților, zice: «Nu e cu puțință să piară prooroc în afară de Ierusalim» (Luca 13, 33).

PALADIE: Așadar, și dumnezeiescul Botezător le-a fost lumină și candelă, după asemănare și prin împărtășire de Hristos, celor din lege și din Iudeea.

CHIRIL: Așa este. În același mod zicem că trebuie înțelegi Sfinții Apostoli ca piini. Căci cina este piinea cea după fire și cu adevărat, cea care s-a coborît din cer și e de viață făcătoare. Dar prin imitarea celei după fire și prin împărtășire, și dumnezeieștii învățători sînt piini ce ne hrănesc întru dreapta credință, sădindu-ne cuvintele vieții și potolind foamea din neștiință a sufletului celor ce cred.

Și piinile sînt deopotrivă la număr cu ucenicii. Căci zice că trebuie să fie douăsprezece și așezate în două rînduri, șase de o parte și șase pe alta, piinea stînd oarecum în cerc și avînd în mijloc așezată piinea cea una și din cer, adică pe Hristos. Și fiecare e de două zecimi, adică de două măsuri desăvîrșite. Căci desăvîrșiți au fost în amîndouă privințele dumnezeieștii ucenici, fiind nestirbiți în tot ce e bun, cu lucrul și cu cuvîntul.

Iar la ele se adaugă tămîie și sare, tămîia indicînd buna mireasmă întru sfințenie și întru aroma lui Hristos, iar sarea, înțelepciunea. Căci dumnezeiască, după cum a spus și Hristos către ei: «Voi sînteți sarea pămîntului» (Matei 5, 13) ^{381b}.

Și se pun înainte în ziua Sîmbetei. Căci ziua grăirii sfinților Apostoli e timpul arătării unei alte Sîmbete, adică al venirii lui Hristos. Pe aceasta necunoscînd-o iudeii, Pavel zice despre ei: «Așadar ați fost lipsiți de odihna poporului lui Dumnezeu» (Evr. 4, 9). Căci nu au intrat în odihna Lui, intrucît nu au primit credința ³⁸². Deci odihna (sabatismul) spiritual și adevărat este timpul venirii Mîntuitorului nostru.

381. b. Cuvîntul slujitorilor Bisericii însoțind pe Hristos care se dăruiește credincioșilor, înfăptuiește orice Taină aducătoare de har. Hristos binevoiește a se comunica în orice Taină prin mijlocirea cuvîntului episcopului său preotului, ba chiar cunoștința cea dreaptă despre El e ocazionată de cuvîntul lor. Cuvîntul lor drept-credincios e plin de Hristos, sau de harul Lui.

382. Sîmbătă din Vechiul Testament era chipul adevăratei odihne aduse de Hristos, sau a unei Sîmbete ce va urma după ziua Sîmbetei evreești, adică chipul Duminicii. Căci numai credința în Hristos, în Dumnezeu venit la noi, ne dă adevărata odihnă, după care nu mai căutăm alta.

Iar pînile se pun înaintea ochilor lui Dumnezeu și a ochilor lui Israil. «Să le puneți, zice, în ziua Sîmbetei înaintea Domnului pururea, înaintea fiilor lui Israil» (Lev. 24, 8). Înaintea lui Dumnezeu, ca Cel ce privește și învrednicește pururea pe sfinți de supravegherea Sa. «Ochii Domnului, zice, peste cei drepți» (Ps. 33, 14). Și înaintea lui Israil, ca cel ce e dator să ia seama la Dumnezeu și să-și ațintească la El ochiul cugetului, al cărui chip e ochiul trupesc³⁸³.

«Dar vor fi, zice lui Aaron și fiilor lui și le vor mânca pe ele». Căci scrierile sfinților Apostoli ne stau la îndemînă spre hrană nouă celor îndreptați prin credință, *neamului sfînt și sfințit, poporului agornisit și ales și uns cu harul Sfîntului Duh*.

PALADIE: Bine ai zis. Sînt de aceeași părere. Dar pentru ce nu erau chipurile (tipurile) sfîntului Botezător și ale sfinților Apostoli în Sfînta Sfintelor, ci în cortul dintii?

CHIRIL: Întii pentru că e mare deosebirea lor de Hristos și cele ale sfinților nu vor fi în cele în care este Hristos, și oarecum afară și în cele mai mici. Căci ale lui Dumnezeu sînt despărțite și puse deoparte și ca pe o rațiune considerate de le deosebește pe cele ome-nești, arătînd proprietatea firilor și diferența de slavă. Apoi, pentru că ele au fost dintre Iudei și din slujirea cea după lege. De aceea locul cuvenit lor era cortul dintii, în care era așezat altarul jertfelor, ca închipuire a celor viitoare. Sau oare n-au fost chemați sfinții ucenici din neamul lui Israil și oarecum de la cortul dintii?

PALADIE: Ba chiar așa e.

CHIRIL: Dar fiind de ajuns cuvîntul despre acestea, să aducem, dacă vrei, cuvîntul lui Pavel, care tilcuieste frumos mărturia despre primul și al doilea cort. El scrie: «Deci acestea fiind astfel întocmite, preoții intră totdeauna în cortul cel dintii, săvîrșind slujbele. Iar în al doilea, odată pe an singur arhiereul, nu fără sînge, pe care îl aduce pentru sine însuși și pentru greșelile poporului». Prin aceasta Sfîntul Duh ne arată că drumul către Sfînta Sfintelor nu avea să fie arătat, pînă ce cortul dintii sta în picioare³⁸⁴. El era o icoană a timpului în care se aduceau daruri și jertfe ce nu puteau să desăvîrșească în con-

383. Ochii lui Dumnezeu privesc la oameni, dacă și ochii lor privesc la ei. Numai privirea ochi în ochi înfăptuiește legătura din amîndouă părțile, legătura directă, iubitoare, personală. Atunci omul e unit cu Dumnezeu în Duhul Sfînt, căci numai atunci omul intră într-o comunicare conștientă cu Dumnezeu.

384. Din Sfînta, preoții nu puteau intra în Sfînta Sfintelor, la Dumnezeu. Adică pînă exista Sfînta nu se putea intra în Sfînta Sfintelor. Sfînta reprezenta timpul de pregătire și de așteptare pentru intrarea prin Hristos ca Dumnezeu. Pînă la venirea Lui, omul se mișca între tipurile lui Dumnezeu, nu în fata Lui însuși.

știință pe închinător³⁸⁵. Ele erau numai legiuiri trupești cu privire la mîncări, băuturi și felurite botezuri, puse pînă la vremea îndreptării. *«Iar Hristos venind arhiereu bunătăților viitoare, a trecut prin cortul mai mare și mai desăvîrșit, nu făcut de mîna, adică nu al zidirii acesteia. El a intrat o singură dată în Sfinta Sfințelor nu cu sînge de țapi și de viței, ci cu sîngele Său veșnică răscumpărare dobîndind (Evr. 9, 7—8)»*³⁸⁶.

Înțelegi deci că în cortul dinții slujbele le săvîrșeau preoții, care nu aveau intrare în Sfinta Sfințelor. Căci așa este slujirea cea după lege: stăruiește în umbre. Iar acestea nu au puterea curățirii și spălării păcatelor³⁸⁷. Căci auzi pe Pavel care zicea adineaori că nu erau în stare să desăvîrșescă în conștiință pe închinători, ci se păstrau spre pregătire pînă la vremea îndreptării, adică a întrupării Unuia Născut, cînd lipsa de frumusețe a chipurilor (tipurilor)³⁸⁸ avea să facă trecerea la adevăr³⁸⁹.

«Numai odată pe an și singurul arhiereu intra în Sfinta Sfințelor. Și nu fără sînge, pe care se cuvenea să-l aducă pentru sine însuși și pentru greșelile poporului». Și aceasta ne-o lămurește preaînțeleptul Pavel, zicînd despre Hristos: *«Zicînd mai sus că: jertfe și aduceri și arderi de tot și pentru păcat n-ai voit, nici ai binevoit și doar acestea se aduc după lege — și adaugă după aceea: iată vin, Dumnezeuule, să fac voia Ta»*, prin aceasta desființează primul lucru ca să dea ființă celui de al doilea. *«Și întru această voință sîntem stințiți prin jertfa trupului lui Iisus Hristos odată pentru totdeauna. Și de fapt marele preot stă și slujește în fiecare zi și aduce de multe ori aceleași jertfe ca unele ce niciodată nu pot să înlătore păcatele. Acesta dimpotrivă, aducînd o singură jertfă pentru păcate, S-a așezat pentru veci la dreap-*

385. Cu darurile și jertfele din Vechiul Testament nu se putea intra la Dumnezeu. Numai prin jertfa de Sine a lui Hristos, Care era și Dumnezeu, s-a putut intra la Dumnezeu. Numai în Hristos omenescul a putut intra în starea de jertfă la Dumnezeu. Numai uniți cu Hristos Omul, Care e și Dumnezeu, pot intra oamenii la Dumnezeu. Uniți cu Hristos-Omul, sîntem uniți și cu Hristos Dumnezeu.

386. Cu sîngele de viței, care nu era al Fiului lui Dumnezeu făcut Om, ba nici măcar al unui om simplu, nu se putea intra la Dumnezeu, în Sfinta Sfințelor cea adevărată. Numai cu jertfa Fiului lui Dumnezeu putea intra omenescul la Dumnezeu, în Sfinta Sfințelor cea adevărată. Numai Fiul lui Dumnezeu Care s-a coborît, putea ridica umanul devenit parte a ipostasului Său la Dumnezeu. Iar uniți cu umanul Său puteau urca și oamenii la Dumnezeu. Dar chiar umanul devenit al Său, nu putea fi urcat la Dumnezeu decît în starea de jertfă. Jertfa de sine adusă de uman lui Dumnezeu, ridica umanul la o sensibilitate în stare să sesizeze delicata prezență și sensibilitate divină.

387. Umbrele lui Dumnezeu nu creează în om sensibilitatea capabilă să curețe și să spele păcatele. Numai prezența Lui reală creează în om o sensibilitate care nu poate suferi ceea ce erău, murdar în el.

388. Lipsa de sensibilitate și de putere de creare de sensibilitate a chipurilor.

389. Altfel impresionează trăirea reală a iubirii și puterii lui Dumnezeu Cel întii născut.

ta lui Dumnezeu și așteaptă pînă ce vrăjmașii Lui vor fi puși așternut picioarelor Lui. Căci printr-o singură jertfă adusă a desăvîrșit pentru veci pe cei ce se sfințesc» (Evr. 10, 8—14). Căci după ce a înviat odată, nu mai moare», după cum s-a scris (Rom. 6, 9), ci luînd păcatele multora, «a intrat în Sfînta Sfîntelor, adică în cer, ca să se înfățișeze în fața lui Dumnezeu pentru noi» (Evr. 9, 24)³⁹⁰.

PALADIE : Cuvîntul e clar. Deci părăsește osteneala pentru aceasta. Dar te rog explică-mi ce e sîngele pe care avea obiceiul să-l aducă căpetenia preoților pentru greșelile sale și pentru ale poporului.

CHIRIL : Pavel, învățat fiind în ale legii și familiarizat cu porunca mozaică, vorbind poporului evreu, care cunoștea acestea și citea legea, nu se întinde în descrieri largi ale acestor lucruri atît de venerate și de tainice, ci mai degrabă aduce în amintire în treacăt cele cunoscute de mai înainte. Dar eu voi vorbi, dacă dorești, și despre legea privitoare la aceasta și vei de o tîlcuire exactă și curată a înțelesurilor ei, pentru cel doritor de cunoștință și însetat de ea. S-a scris deci în Levitic : «Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Grăiește către fiii lui Israel : De va greși un suflet înaintea Domnului fără voie împotriva poruncilor Domnului, făcînd ceva din cele ce nu trebuie să facă ; de va păcătui arhiereul cel uns, încît să păcătuiască și poporul³⁹¹, va aduce pentru păcatul ce l-a săvîrșit un vițel neprihănit Domnului pentru păcat. Și va aduce vițelul la ușa cortului mărturie înaintea Domnului, și va pune mîna pe capul vițelului și va junghia vițelul înaintea Domnului. Și luînd preotul cel uns, ale cărui mîini sînt sfințite, din sîngele vițelului îi va duce în cortul mărturie. Și va întinge preotul degetul în sînge și va stropi cu sînge de șapte ori înaintea Domnului, spre catapeteasma cea sfîntă. Și va unge preotul din sîngele vițelului coarnele altarului tămîierii, care este

390. Jertfele de animale nu aveau nici ele, nici cei ce le aduceau sensibilitatea penetrantă și sentimentul dăruirii totale de sine, prin care să poată trăi înțînirea cu Dumnezeu. Numai Hristos ca om cu desăvîrșire curat și dăruit ca om Tatălui a putut avea această sensibilitate capabilă să se sesizeze și să trăiască la supra sensibilitate a curăției dumnezeiești. Prin aceasta a făcut acea sensibilitate paternă supremă să vibreze la iubirea de sine dăruitoare a omeneșului, ridicat din grosolanie nesimțitoare a egoismului păcătos. Acest rost innobilator al omeneșului îl are jertfa lui Hristos (ca orice jertfă), nu un rost de plată juridică pentru o jignire, ca în teologia apuseană.

391. Cînd păcătuiește cel rînduit de Dumnezeu să dea exemplu, duce în mare ispită și poporul. De aceea un arhiereu care trebuie să se străduiască pentru curățirea poporului de păcat, e cel mai răspunzător pentru păcatele poporului cînd prin exemplul său îl ispitește la păcate. Și oare era cu puțință ca arhiereul uman din Vechiul Testament să nu ispitească poporul prin nedesăvîrșirile Sale ? De aceea era și greu de deosebit în jertfa sa folosul ei pentru sine, de folosul pentru popor. Păcatele poporului erau amestecate cu ale sale. Alceva e cu Hristos. Jertfa Lui e numai pentru păcatele poporului, nefiînd păcate ale Sale, ca să facă poporul părtaş de curăția Sa.

Înainte Domnului, în cortul mărturiei. Și tot singele vițelului îl va vărsa la temelia jertfelnicului arderilor de tot, care este la ușile cortului mărturiei. Și toată grăsimea vițelului pentru păcat o va lua de la el, grăsimea care acoperă măruntaiele și grăsimea de pe măruntaiele și amîndoi rinichii și grăsimea de pe ei, care este pe șale. Și praporul care este pe ficat împreună cu rinichii îl va lua, în felul în care se ia de la vițelul jertfei de mîntuire. Și le va aduce preotul pe altarul de jertfe. Și pielea vițelului și toată carnea lui, împreună cu capul lui și cu marginile, cu burta și cu balega, tot vițelul rămas, le vor scoate afară din tabără în loc curat, unde se aruncă cenușa. Și-l vor arde pe lemne în foc, pe grămada de cenușă». (Lev. 4, 1—12).

Acestea a poruncit legea să se facă, atunci cînd cel dintîi în preoție se va face vinovat de vreo greșeală din neștiință. Dar zice că și pentru greșelile poporului să se săvîrșească o jertfă, aducîndu-se și junghiindu-se tot astfel un vițel la ușile cortului mărturiei înaintea Domnului, unde bătrînii adunării să-și pună miinile peste el, iar singele fiind dus în Sfînta Sfintelor și, simplu vorbind, săvîrșindu-se asupra lui toate după asemănarea jertfei lui Aaron. Dar și din acestea e limpede oricui că Hristos e curățirea atît a preoților, cît și a poporului, căci în El ne îndreptăm curățindu-ne de pata păcatului.

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Deci se ia vițelul nepătat și nerănit ca chip (tip) al lui Hristos, Cel ce este cu adevărat nepătat și nu primește să pătimească de rana păcatului. «Căci vine, zice, stăpînul acestei lumi și nu va afla întru Mine nimic» (Ioan 14, 30). Pentru că n-a făcut păcat, după Scripturi (I Petru 2, 22). Și se aduce la înseși ușile cortului sfînt înaintea Domnului, neocolind să pătimească pentru cortul sfînt, adică pentru Biserică, ci aducîndu-se pentru ea spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu și Tatăl. De aceea a și spus: «Pentru ei Mă sfințesc pe Mine» (Ioan 17, 19). «Mă sfințesc», a spus, în loc de «Mă aduc și Mă predau ca prinos neprihănit lui Dumnezeu și Tatăl». Căci se spune că se sfințește ceea ce se predă (se închină) lui Dumnezeu, după cuvîntul scris: «Laț este omului a-și sfinți repede ceva din ale sale; și după ce a făgăduit, începe a se căi» (Prov. 20, 25)³⁹².

392. Cel ce se predă lui Dumnezeu, se sfințește, pentru că intră în zona de curăție a lui Dumnezeu. Iar curăția e sensibilitate și delicatete și atenție. Acela devine și el sensibil, delicat și atent, prin însuși faptul că se curățește de nepăsarea egoismului, că se depășește pe sine. El intră prin aceasta în comunicare cu Cel atotcurat, sensibil și atent. El iradiază din sine această delicată atenție ca un miros de bună mireasmă, pentru că se umple de aceasta de la Dumnezeu. Aceasta e sfințenia, nu un «sacru», ca mister neînțeleș, propriu și lucrurilor. Peste lucruri sfințenia se întinde din Persoana supremă prin persoana umană. Cînd un om dăruiește ceva lui

Iar cuvîntul «înaintea Domnului» arată că aducerea e primită și bine plăcută. Înțelegem aceasta cînd privim la perechea de frați, la Cain și Abel. «A căutat, zice, Dumnezeu spre Abel și spre darurile lui, iar spre Cain și spre jertfele lui nu s-a uitat» (Fac. 4, 4)³⁹³. Căci e clar că privește spre ceea ce-i plăcut Lui și se întoarce cu scribă de la ceea ce nu e așa. Iar după ce-și pune cel ce a greșit mîinile peste vițel, se săvîrșește junghierea, înaintea Domnului. Căci «*acesta. păcatele noastre le poartă și pentru noi rabdă durere junghiindu-se*» (Isaia 53, 4). Pentru că mîna e chipul lucrului și al faptelor. Și se junghie înaintea Domnului, pentru că Tatăl consimte cu trebuința ca Fiul să fie omorît pentru noi³⁹⁴. Căci nu se întoarce văzînd cum e junghiat. Pentru că deși laudă faptul că a dat să pătimească, știe că *pătîmirea lui Emanuel pentru noi e mîntuitoare lumii*. Așadar, El însuși ridică păcatele noastre și pentru noi suferă dureri, răbdînd omorîrea pe cinstita cruce pentru noi.

Apoi luînd preotul pe deget sînge, stropește de șapte ori spre sfînta catapeteasmă de peste sicriu, al cărei nume era ispășitorul. De asemenea unge cărnele altarului tămîierii. Căci Hristos nu S-a făcut nouă ispășire și ispășitor. Căci în sîngele legămîntului veșnic ne dăruiește curățirea atotdesăvîrșită. Căci aceasta socotesc că înseamnă a stropi de șapte ori ispășitorul. Pentru că numărul șapte e simbolul desăvîrșit.

Dumnezeu, se sfințește în primul rînd pe sine și din relația sa ca dăruitor, cu Dumnezeu primitor al darului, se întinde sfințenia și peste lucrul dăruit. Dar cade în neșimțirea grosolană, contrară sfințeniei, cel ce regretă că a dăruit, deși lui Dumnezeu. Prin moartea acceptată ca jertfă a vieții pămîntești se rup cu totul zăgăzurile care închid această viață în egoism, realizîndu-se o comunicare totală cu Dumnezeu, izvorul vieții, din iubire și credință față de El.

393. Ceea ce se dăruiește e bine plăcut lui Dumnezeu, pentru că în dăruirea aceluia lucru se manifestă delicata atenție a celui ce-l dăruiește. Și atenția omului față de Dumnezeu e pe măsura lucrului dăruit Lui.

În lucrul dăruit lui Dumnezeu arătîndu-se atenția celui ce-l dăruiește față de Dumnezeu, această dăruire poate arăta și căința pentru viața de nepăsare grosolană față de Dumnezeu, trăită mai înainte. Dumnezeu primește și în acest caz darul cu plăcere, cu atenție. Dar mai ales e primită cu atenție jertfa cu care cineva nu arată atît căința pentru păcatele sale — prin punerea mîinilor peste lucrul dăruit ca semn că îl dăruiește în locul său — ci cînd se arată în ea, în cel mai înalt grad atenția iubitoare față de alții, aducîndu-se pe sine însuși pentru ei. Aceasta a făcut-o Hristos în mod desăvîrșit, primind moartea numai pentru alții, El netrebuînd să moară din căință pentru vreun păcat al Său. În cazul Lui, Dumnezeu însuși ia inițiativa sensibilizării oamenilor prin dragostea atotcurată pentru ei.

394. Pe de o parte Hristos, ca chivot, e altarul sau locul cel mai înălțat spre Dumnezeu, pe care se aduce jertfa, pe de alta că sîngele cu care se stropea spre chivot, e cel ce își dăruiește ca om viața lui Dumnezeu pentru păcatele noastre. Atît chivotul, cît și sîngele din cortul, Testamentului Vechiu, preînchipuiau pe Hristos ca altar și jertfă. Prin stropirea înșeptită se preînchipuiau curățirea desăvîrșită și veșnică adusă de El în umanitatea oamenilor. Și prin aceasta se arată dăruirea permanentă și veșnică pentru noi.

Dar însăși moartea împrăștie buna mireasmă a mîntuirii și a vieții lumii și a aducerii ei în credință³⁹⁵. Căci «Unul a murit pentru toți, cei ce viețuiesc să nu mai viețuiască lor, ci Celui ce a murit și S-a sculat pentru ei» (II Cor. 5, 15). Deci ungera altarului aurit, al tămîierii, cu sînge, indică buna mireasmă a morții.

Iar sîngele celălalt se varsă la temelia altarului de jertfe în primul cort. Căci sîngele e chipul (tipul) sufletului. Iar Emanuil și-a pus sufletul³⁹⁶, nu numai pentru Biserica din neamuri, ci și pentru cei din lege, adică pentru Israil. Căci toți la un loc am fost răscumpărați prin sîngele lui Hristos, păgîni și Iudei. Aceasta o va mărturisi Pavel, zicînd : «Sau numai al Iudeilor e Dumnezeu? Nu și al neamurilor? Fără îndoială și al neamurilor, dacă unul este Dumnezeu Care va îndrepta tăierea împrejur din credință și netăierea împrejur prin credință» (Rom. 3, 29—30).

Apoi scoțîndu-se cele de dinlăuntru ale vițelului și oferindu-se pe altar, restul de trup se arde afară de tabără. Adică El însuși este jertfa cea sfîntă, care răspîndește buna mireasmă prin virtuți, ale căror chipuri (tipuri) sînt cele dinlăuntru. Căci virtuțile sînt ascunse în noi și așezate înlăuntru minții. Și tot El e Cel ce pătimește afară de poartă și curăță prin moartea trupului Său și cei întinați. Căci «cenușa junincei, zice, stropind pe cei întinați, îi sfințește spre curățirea trupului» (Evr. 9, 13). Deci Unul și Același fiind Emanuil, răspîndește buna mireasmă și în sfintele corturi, adică în Biserică, dar a pățimit și înafară de poartă, unde și noi trebuie să ieșim purtînd ocară Lui, cum a zis dumnezeiescul Pavel (Evr. 13, 12—13)³⁹⁷.

Dar se aduce vițelul la fel și întru totul asemenea și pentru greșelile poporului. Și rațiunea jertfei e întru toate aceeași. Căci Emanuil S-a adus pe Sine însuși pentru mici și mari, pentru popor și preoți. Sau nu e adevărat ce spun ?

PALADIE : Cum de nu.

395. Moartea răbdată ca jertfă e jertfa dusă pînă la capăt. Dar ea fiind viața dăruită lui Dumnezeu, nu poate să nu placă lui Dumnezeu, să nu iradieze din ea suprema atenție față de El, (sau) spre o bună mireasmă. De aceea Dumnezeu ridică din această moarte pe cel care a răbdat-o. Și dă viață celor pentru care Hristos a murit. Deci în ea e viața lor, dar o viață ce se aduce și ea lui Dumnezeu. Cine o trăiește, intră în veci și pentru veci în suprema comuniune cu El, izvorul vieții.

396. Cînd se spune de Sf. Pavel că Domnul a intrat cu sîngele Său la Dumnezeu, se înțelege că a intrat ca om cu sufletul Său la Tatăl. Dar a intrat și cu trupul Său, care și-a vărsat sîngele Său și pe care ni-L dăruiește nouă în Sfînta Împărtașanie, ca și noi să intrăm la Tatăl, deocamdată cu sufletul nostru și la sfîrșitul lumii și cu trupul la Tatăl.

397. Hristos nu răspîndește buna mireasmă a jertfei Sale în biserici, umplîndu-i și pe credincioși de ea, ci iese și în afară de porțile creștinătății, în lumea străină de El, pătimînd și în mijlocul ei pentru ea, chiar dacă e batjocorit de unii pentru aceasta. Așa trebuie să facem și noi, leșînd cu El în afara Bisericii.

CHIRIL : Voiești deci ca întorcînd cuvîntul înapoi, să ne îndreptăm spre descrierea celor privitoare la cort ?

PALADIE : Foarte bine.

CHIRIL : Deci după ce au fost isprăvite toate lucrurile și sfințele vase au fost așezate fiecare în locul cuvenit lui, Dumnezeu a poruncit să se sfințească ele și cortul, zicînd dumnezeiescului Moise astfel : «*Și să iei untdelemnul ungerii și să ungi cortul și toate cele din el, și să-l sfințești pe el și toate vasele lui. Și vor fi sfinte. Și să ungi altarul jertfelor și toate vasele lui și să-l sfințești altarul tămîierii. Și va fi altarul prea sfînt*» (Ieș. 40, 9). Așadar, vezi că s-a uns cu untdelemnul sfînt sicriul și masa și afară de ea sfeșnicul și altarul tămîierii. Pe toate acestea cuvîntul nostru le-a arătat pe larg închipuind pe Emanuil.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Deci poți înțelege acum cuvîntul spus prin glasul lui David către El : «*Iubit-ai dreptatea și ai urît nedreptatea. Pentru aceea Te-a uns pe Tine, Dumnezeul Tuă, cu untdelemnul bucuriei mai mult decît pe părtașii Tăi*» (Ps. 44, 8). Iar Pavel scrie : «*Cel ce sfințește și cei ce sînt sfințiți, dintr-Unul sînt toți*» (Evr. 2, 11). Și trebuie știut că după învățătura cea neprihănită, Același fiind Cel ce ca Dumnezeu hotărăște și împreună dăruiește cu Dumnezeu și Tatăl tuturor celorlați sfințenia, se sfințește împreună cu noi după omenitate. Aceasta este așa numita golire (chenoză). Căci Cel sfînt după fire, ca Dumnezeu, se zice că a avut nevoie de Dumnezeu Care L-a sfințit. Aceasta o spune și fericitul Petru : «*despre Iisus din Nazaret, cum L-a uns pe El Dumnezeu cu Duhul Sfînt*» (Fapte 10, 37). Așadar, la omenesc se referă ungera și a trupului e sfințirea, care nu e sfînt după fire, ci prin împărțirea de la Dumnezeu. Căci fapturilor le vine sfințirea din afară și se îmbogățesc cu hărul primindu-l din altă parte³⁹⁸.

Împreună cu celelalte se unge și jertfelnicul slujirii celei după lege. Căci și legea e sfîntă, chemînd la cunoștința Dumnezeului Celui

398. Cortul, chivotul, altarul tămîierii, deși închipuiesc pe Hristos, se ung totuși, căci aceasta preînchipuiește ungera cu Duhul Sfînt a lui Hristos ca om. Ba Sf. Chiril vorbește chiar de o sfințire a lui Hristos ca om. Se arată în aceasta smerirea Lui și grija de păstrarea umanului în autenticitatea lui. Deși avea în Sine ca Dumnezeu sfințirea, deci se putea spune că Hristos se sfințește singur, totuși pentru a se pune în relief smerirea Lui, se spune că a fost sfințit. Trupul lui Hristos, deși a fost făcut trupul Fiului lui Dumnezeu, nu a fost sfînt prin fire, ci prin împărțire de la Dumnezeu. Se accentuiază păstrarea umanului în Hristos pentru a se evidentia chiar în El că umanul are sfințirea, sau pe Duhul de la Dumnezeu. Se înlătură orice fel de monofizitism. Dacă umanul ar avea în El de la sine sfințirea, ar putea avea și în afară de Hristos, de la sine. Iar aceasta ar însemna panteism. Hristos se vădește pe Sine nu numai ca Cel ce dă pe Duhul Sfînt, sau sfințirea, ci și ca Cel ce o primește. El trăiește și recunoștința față de Dumnezeu, pentru că să-i învețe și pe oameni să o trăiască.

după fire și sădind în auzitori o cunoaștere a dreptății și călăuzind pe cei creșcuți de ea spre începuturile bunătății³⁹⁹. Căci «*începutul căii celei bune, zice, este a face cele drepte*» (Prev. 16, 7). Dar scrie și dumnezeiescul Pavel: «*Astfel legea e sfântă și porunca sfântă și dreaptă și bună*» (Rom. 7, 12). Ba legea e Sfînta Sfintelor nu după umbră, ci dacă e ridicată la o înțelegere duhovnicească⁴⁰⁰. Chipurile (tipurile) ei vestesc pe Hristos, cu adevărat Sfînt al Sfînților. Căci *Ea ca Dumnezeu sfințește ungînd cu Duhul Său pe cei ce au intrat în părăsire cu El prin credință*. Dar după ce a fost ridicat cortul sfînt și a fost uns cu untdelemnul cel sfînt, să spunem cele ce urmează după aceasta.

PALADIE: Foarte bine⁴⁰¹.

CHIRIL: Deci s-a scris așa: «*Și a săvîrșit Moise toate lucrurile. Și a acoperit norul cortului mărturiei. Și s-a umplut cortul de slava Domnului. Și nu putea Moise să intre în cortul mărturiei, că umbrea asupra lui norul. Și cortul se umpluse de slava Domnului. Și cînd se ridica norul de pe cort, porneau fiii lui Israil cu toate ale lor. Iar de nu se ridica norul, nu porneau pînă în ziua în care se ridica norul. Căci ziua era norul peste cort, iar noaptea era foc peste el, înaintea a tot Israilul, în toate purcederile lor*» (Ieș. 40, 31—36).

Căci arătîndu-se în lume cortul sfînt și mai adevărat, adică **Biserica din neamuri**, a învăluit-o lumina lui Hristos, care îmbibîndu-se de roua duhovnicească de sus, ca de un nor, umple templul dumnezeiesc⁴⁰². Și nu putea să intre, zice, Moise. Căci n-a intrat Israil, neputînd să suporte atingerea luminii dumnezeiești, pentru că nu în-

399. Bunătatea are un început în om. De aceea are și un izvor în afară de ea. Nu e fără început în om, căci nu el este izvorul ei. Aceasta se arată în faptul că omul face binele la porunca unei legi, pe care nu și-o dă el. Dacă binele ar avea începutul în om, n-ar fi necesar să-i dea, sau chiar să-i dea o lege pentru a face binele. Binele s-ar face în el de la sine. Faptul că trebuie să i se dea, sau să-și dea o lege, e semn că omul are deasupra sa o autoritate superioară, care este izvorul binelui.

400. Ca orice lucru, legea are și ea, pe lîngă înțelesul ei de suprafață, de umbră, are și înțelesuri mai înalte, duhovnicești. Cel mai înalt e Hristos.

401. Hristos pătrunde în noi ca Împlinitorul și Dătătorul legii, ca lege împlinită, împreunîndu-se ca dare în noi. Dar ea devine a noastră prin voia noastră. Însă voința primește ușurința de-a o împlini prin Duhul Sfînt. Acesta e ca un untdelemn care înmoaie voința noastră ca să îplinească voia lui Dumnezeu, sau să se impune de Hristos. Unsă cu Duhul Sfînt, ființa umană devine fluidă, comunicativă, părăsind învîrtoșarea egoistă. Persoana umană pătrunde în alții și alții în ea.

Se ungea în Vechiul Testament cortul cu Duhul Sfînt, prin ceea ce devenea locaș al lui Dumnezeu. Dar se prefigurau și ungera Bisericii ca trup pluri-personal al lui Hristos, deci al lui Dumnezeu, trup ale cărui mădulare sau persoane comunică între ele cu vie fluiditate spirituală.

402. Lumina lui Hristos învăluie Biserica. Dar ea poartă în sine roua de sus, cum purta în sine norul ce acoperea cortul de ploaie. Roua aceasta care înmoaie sufletele și le face roditoare e Duhul Sfînt.

telegea taina lui Hristos. De aceea nici *n-a primit iluminarea în Duh* și n-a văzut cu ochii minții slava Domnului, cu care cînd pornește de la lume și se ridică spre cele de sus, pornim și noi, mergînd pe urmele Stăpînului. Căci ne-a deschis nouă o cale⁴⁰³ nouă și vie, spre cele de sus și spre cer. Iar cînd se odihnește și se așează norul, odihnim și ne așezăm și noi. Căci pornind norul, pornea împreună cu el și poporul. Și oprindu-se, se oprea împreună și poporul. Căci «norul era, zice, peste cort ziua și foc noaptea». Și îmbiba Hristos cu darurile duhovnicești pe cei ce au ajuns în ziua și în lumină, pentru că au primit cunoștința despre El în chip subțire și amănunțit și și-au umplut mintea de strălucire. Iar pe cei mai neînvațați încă, îi luminează. Căci în Biserică nu mai este întunericul deplin al rătăcirii lumesti. Fiindcă Hristos le învăluie în lumină pe toate și le umple de lumina Lui spirituală. Pentru că «*nu sîntem fiii nopții, nici ai întunericului, ci ai luminei și ai zilei*», după cum e scris (I Tes. 5, 5).

PALADIE : Drept ai grăit.

CHIRIL : Dar pe lîngă acestea, să descriem pe scurt legile privitoare la cort, la darurile poporului și la plecările și opririle lui, căci prin aceasta tilcuirea va merge pe calea cea dreaptă.

PALADIE : Sînt de aceeași părere.

CHIRIL : Legiuitorul și judecătorul a rînduit ca *numai în cortul sfînt să săvîrșească jertfele cei ce ar vrea să facă aceasta*, depărtîndu-i cred, prin aceasta de la slujirea mincinoasă de mai înainte, adică de la cea din Egipt, căci acolo era amara batjocură a idolilor și o atît de dezordonată mulțime de zei mincinoși, încît nici cei ce voiau să li se închine nu-i puteau cunoaște ; ci fiecare era lăsat să jertfească precum voia, după spusa batjocoritoare a unora dintre înțelepții elinilor, unul jertfind unui zeu, altul altuia. Deci depărtîndu-i de la obiceiul atît de pîngăritor și de la o purtare atît de nepăsătoare și de prostească, a spus iarăși în Levitic : «*Grăiește către Aaron și către fiii lui și către toți fiii lui Israil și zi către ei : Acesta e cuvîntul pe care l-a poruncit Domnul, zicînd : Acel om dintre fiii lui Israil sau dintre cei veniți între voi, care va junghia vițel sau oaie sau capră în tabără și care va junghia în afară de tabără și nu o va aduce la cortul mărturiei, ca să o facă ardere de tot, sau jertfă de mîntuire Domnului, primită spre miros de bună mireasmă, și care va junghia departe la ușa cortului mărturiei și nu o va aduce ca să o dea dar Domnului înaintea cor-*

403. Cum se ridică norul de pe cort, putînd porni fiii lui Israil după cort, așa după înălțarea lui Hristos, poate porni și Biserica după El spre cer. Dar pe cînd Hristos S-a înălțat la cer cu trupul, membrii Bisericii înaintează într-o cunoaștere a Lui cu sufletul rămas în trup.

tului mărturiei, se va pune în socoteala omului acela că a vărsat sînge și va fi nimicit sufletul acela din poporul lui» (Lev. 17, 2 ș.u.).

Deci cel ce a jertfit afară de tabără va fi vinovat de vărsarea sîngelui și de crima uciderii. Căci cel ce și-a despărțit sufletul de Dumnezeu, dăruindu-l pietrelor și lemnului și închinîndu-l rătăcirilor dracilor, e ca unul care s-a omorît pe sine, și și-a pierdut sufletul său. Dar n-a poruncit că orice animal trebuie adus spre tăiere la ușile cortului, ci numai cea pe care ar voi să o predea ca jertfă lui Dumnezeu, a arătat lămurit adăugînd îndată: «*Și nu vor jertfi jertfele lor celor deșerți, cu care ei curvesc*» (Lev. 17, 7). Deci oprește cu totul să jertfească cineva fără deosebire oricui ar voi, ci spune că trebuie să aducă slujire numai Dumnezeului Cel după fire⁴⁰⁴.

PALADIE: Cuvîntul e cît se poate de clar.

CHIRIL: Dar socotesc că nu de puțin cîștig ne-ar fi să înțelegem și în alt chip că e de folos și necesar să se săvîrșească jertfele și să se predea victimele sfințite numai în cortul sfînt.

PALADIE: Ce vrei să spui?

CHIRIL: Oare n-am spus că vițelul junghiat la cortul sfînt pentru greșelile preotului și ale poporului e o icoană și un chip (tip) al lui Emanuel?

PALADIE: Am spus.

CHIRIL: De aceea spunem că *taina lui Hristos trebuie să se săvîrșească în Biserici, ca în niște sfînte corturi*⁴⁰⁵. Aceasta ne-a poruncit și în altă parte. Căci poruncind la început iesraeliților care

404. Legîndu-se să se aducă orice jertfă numai la ușa cortului sau a templului, se punea capăt în Vechiul Testament, închinării de către fiecare la alt zeu. Toți se închinau prin aceasta la un singur Dumnezeu. Acest unic Dumnezeu, e Dumnezeul Cel «după fire», Cel Care prin fire e deosebit de lume și nu poate fi decît Unul. Politeismul nu distinge pe zei de lumea plină de forțe diferite și în anumite cazuri opuse între ele.

405. Dar aducînd toți în Vechiul Testament jertfele lor la cortul sfînt, apoi la templu, nu se impunea numai credința tuturor în Unicul Dumnezeu, ci se și prefigura că toți vom fi mîntuiți prin Hristos Cel Unul, Fiul Unul Născut al lui Dumnezeu, făcut om. Deci se prefigura că în toate bisericile se va săvîrși jertfa Același Unic Hristos. Odată ce s-a impus credința în Unicul Dumnezeu, s-a putut înainta la credința în Unicul Său Fiu, Care ni S-a făcut prin întrupare Unicul Mîntuitor și Care se aduce jertfă pentru toți, în oricîte biserici se aduce. Dar precum în Testamentul Vechi toți aduceau jertfele într-un templu, așa Hristos îi aduna pe toți în jurul jertfei Sale, în biserici. Deci nu trebuie să se săvîrșească jertfa Lui de către fiecare la casa lui. Protestantismul promovînd individualismul în credință, a redus importanța jertfei ca mijloc de unire a tuturor în jurul ei. S-a rămas numai la credință, în care se poate afirma ușor subiectivismul individual. Evreii au jertfit în Egipt, în noaptea dinainte de plecare, mielul în casa fiecăruia, pentru că nu se puteau aduna atunci la un loc. Dar ei arătau unitatea în faptul că toți din fiecare casă făceau același lucru. Și în faptul că nu scoteau din carnea mielului din afară, ca să mîncească eventual și alții, care nu aparțineau poporului Israil.

plecau din pământul egiptenilor în ce mod trebuie să se junghie mielul ca chip (tip) al lui Hristos, zice: «*Într-o casă se va mânca și să nu scoateți ceva din cărnurile lui afară*» (Ieș. 12, 46). Deci calcă porunca lui Dumnezeu ereticii de alt cuget, zidindu-și lor în afară de cortul cu adevărat sfânt, alt cort, și jertfind mielul afară și ducându-L departe de casa cea una și împărțind pe Cel neîmpărțit. Căci Unul și desăvârșit în toți este Hristos. De aceea înțeleptul Moise, tlămăcitorul celor dumnezeiești, ne poruncește în «A doua lege», zicînd: «*la aminte la tine să nu aduci arderea de tot a ta în tot locul care-l vei vedea, ci numai în locul pe care îl va alege Domnul Dumnezeul tău, într-una din cetățile tale. Acolo să aduci arderile tale de tot și acolo să faci toate câte ți le poruncesc Eu ție astăzi. Dar oricînd vei potti, junghie și mănîncă carne precum pofteste sufletul tău, după binecuvîntarea Domnului Dumnezeului tău, pe care ți-a dat-o ție în toată cetatea. Cel necurat întru tine și cel curat să mănînce la fel din ea, cum e căprioară sau cerb. Numai sînge să nu mîncați. Pe pămînt să-l vărsați pe el, ca apa*» (Deut. 12, 13—16). Deci e o greșeală și o vină a unui suflet lipsit de orice evlavie să îndrăznească a jertfi în orice loc și să nu îndeplinească în casa lui Dumnezeu taina lui Hristos.

PALADIE: Bine zici. Dar tîlcuiește-mi aceasta: legea osîndește, pe drept cuvînt, mîncarea singelui. Care este înțelesul ascuns aci în literă?

CHIRIL: Ce voiești, să dăm și cele poruncite în Levitic cu privire la aceasta. Acolo scrie așa: «*Și omul din fiii lui Israil, sau din străinii așezați între voi, care va mânca ori ce fel de sînge, voi pune fața Mea asupra sufletului care mănîncă sînge și-l voi pierde pe el din poporul său. Pentru că sufletul fiecărui trup este sîngele lui. Și eu l-am dat vouă pe el ca să ispășiți pe altar pentru sufletele voastre. Că sîngele ispășește în locul sufletului. Pentru aceea am spus fiilor lui Israil: Nici un suflet dintre voi să nu mănînce sînge. Și omul dintre fiii lui Israil, sau dintre străinii așezați între voi, care va vîna vreun vînat: fiară sau pasăre, care se mănîncă, să verse sîngele și să-l acopere pe el cu pămînt. Pentru că sufletul fiecărui trup e sîngele lui. Și am zis fiilor lui Israil: «Sîngele nici unui trup să nu-l mîncați, că sufletul fiecărui trup e sîngele lui. Tot cel ce-l mănîncă pe el, va pieri» (Lev. 17, 8—14).*

PALADIE: Înțeleg.

CHIRIL: Așadar, legea desparte și scoate singele din trupurile junghiate. Prin aceasta ne învață o dogmă adevărată și primită de noi cu credință, anume, să socotim și să cugetăm că sufletul rațional

al omului este nemuritor și moartea nu-l desface împreună cu trupurile pămîntesti, ci mai virtos îl dezleagă și-l sloboade de Făcătorul și-l scoate din starea de pătimire, și-l face părtaș vieții. Căci omul a fost făcut la început *spre suflet viu*, Dumnezeu suflînd în el suflare de viață. Așa s-a scris (Fac. 2, 7). Și am atribui, precum socotesc, o slăbiciune vieții celei ce tuturor le dă viață, dacă am spune că ceea ce a făcut spre viață, se pierde împreună cu trupurile vremelnice⁴⁰⁶. Dimpotrivă, ne vom încununa cu înțelepciune, de vom crede că sufletul e nemuritor și că așa i-a plăcut să fie Creatorului a toate, «*în care viețuim, ne mișcăm și sîntem*» (Fapte 47, 28)⁴⁰⁷. Aceasta cred că e rațiunea poruncii date în această privință.

Dar să trecem și la alte rînduiri ale cortului. Deci, a spus Dumnezeu în «Ieșire»: «*Să nu junghii peste aluat sîngele jertfei Mele*» (Ieș. 24, 25). Fără aluat să fie, zice, sîngele vărsat și peste ceea ce se aduce spre jertfă lui Dumnezeu, să nu i se adauge aluat sau făină dospită. Căci noi trebuie să fim curați și fără aluat, adică să nu avem în minte amestecarea răutății și a vicleniei, ca să închinăm lui Dumnezeu sufletele noastre curate, al căror chip (tip) e sîngele. De aceea și dumnezeiescul Pavel a numit frămîntătură nouă fără aluat pe cei ce-și păstrează sufletul lor curat și netulburat și neamestecat cu răutate, se înțelege: prin credința în Hristos și prin iubirea desăvîrșită (I Cor. 5, 7).

Dar «*nici să doarmă, zice, grăsimea sărbătorii Mele pînă dimineața următoare*» (Deut. 23, 18), adică să nu oferi grăsimea de ieri spre miros de bună mireasmă. Iar în Levitic tilcuiește mai limpede porunca și înfățișează lucrul mai clar, zicînd despre cel ce aduce o jertfă: «*Iar de va fi darul său făgăduință sau jertfă de bună voie, în ziua în care va aduce jertfa se va mînca, și nu mîine. Iar ceea ce va rămîne din cărnurile jertfei pînă a treia zi, în foc se va arde. Iar dacă mîncînd va mînca din cărnuri a treia zi, nu va fi primit darul lui, nici se va socoti lui. Spurcăciune este. Iar sufletul care va mînca din aceea, se va spurca și păcat va lua*» (Lev. 7, 6—8).

Așadar, jertfa dinainte cu trei zile se respinge. Ba se respinge și cea de ieri. Declarînd-o aceasta, zice: «*De voi jertfi jertfă făgăduință*

406. Sf. Chiril interpretează expresia «suflet viu» în sensul că sufletul e nemuritor, deci nu se desface (nu se strică) ca trupul. Am socoti pe Dumnezeu însuși slab, dacă am spune că ceea ce a făcut Dumnezeu ca suflet viu, nu rămîne viu sau nemuritor pentru veci.

407. Dar sufletul e nemuritor nu prin sine, ci pentru că «este» și viețuiește în El Dumnezeu. El a primit de la Dumnezeu o substanță unitară, necompușă din părți, ca trupul; el e și prin aceasta după chipul lui Dumnezeu. Pe lângă aceea, sufletul «viețuiește» în Dumnezeu. Fără să-și soarbă viața din Dumnezeu, căci e creat, Dumnezeu îi dă necontenit viața lui creată.

de mulțumire Domnului, să o jertfiți spre a fi vouă primită. În însăși ziua aceea să se mănânce, nu se va lăsa din cărnuri pentru dimineața următoare. Eu sînt Domnul : păcat va lua» (Lev. 7, 12, 15).

PALADIE : Dar care este înțelesul acestora ?

CHIRIL : În cele de mai înainte legea ne-a arătat că e obiceiul dumnezeieștii Scripturi să împartă întreg timpul uneori în două, adică în cel în care a fost legea și în cel în care a strălucit Hristos, alteleori în trei, intercalîndu-se și punîndu-se la mijloc și acela în care a strălucit ceata sfinților prooroci. Dar și în timpul lui Moise și cel al sfinților prooroci era același mod al slujirii, cel în umbrele legii. Cînd s-a făcut însă dimineață, adică s-a arătat în sfîrșit timpul al treilea și lumina spirituală, adică Hristos, a umplut de lumină pămîntul, iar întunericul vechi a fost împrăștiat ; n-a mai fost primit modul de atunci de slujire, deci fie că e jertfă de ieri, fie că e grăsimea sau jertfa de alaltăieri, nu mai e primită, ci e urită lui Dumnezeu și socotită înținăciune celor ce voiesc să aducă într-un timp care nu se mai potrivește.

Sau nu vei recunoaște ca adevărat că odată ce Hristos a luminat prin învățăturile evanghelice sufletele sfinților și le-a adus la slujirea duhovnicească, cele din lege sînt de prisos și fără folos ?

PALADIE : Recunosc. Căci mi-aduc aminte de dumnezeiescul Pavel, care a numit gunoaie și pagubă laudele ce le avea din lege, pentru înălțimea mai presus de toate a cunoștinței lui Hristos (Filip. 3, 8). Și-l aud scriind unora : «Vă spun vouă că de vă veți tăia împrejur, Hristos nu vă va fi de nici un folos» (Gal. 5, 2).

CHIRIL : Drept ai spus. Deci e păcat și înținăciune a stării în slujirea în umbre și a se aduce lui Dumnezeu fie grăsime, fie tămîie, după ce s-a arătat Hristos și a trecut timpul, în care era în vigoare legea și proorociei. Aceasta cînd Fiul spune vădit lui Dumnezeu și Tatăl : «Jertfă și aducere nu ai voit, iar trup Mi-ai întocmit. Arderile de tot și pentru păcat n-ai binevoit ; atunci am zis : iată vin. În capul cărții s-a scris despre Mine ca să fac, Dumnezeuul Meu, voia Ta» (Ps. 37, 9—11). Căci Fiul aducîndu-Se pe Sine jertfă neprihănită, a oprit cele din lege, care nu puteau desființa păcatele. Pentru că Hristos este sfîrșitul legii și al proorocilor.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Așadar, după desăvîrșirea în Hristos nimeni nu se mai poate apropia de Tatăl prin slujirea legii, ci de El ne putem apropia

numai prin Fiul⁴⁰⁸. Căci a zis : *Nimeni nu poate veni la Tatăl, decît numai prin Mine*» (Ioan 14, 6). Iar că tot ce nu e în Hristos e inapt de jertfă și nedesăvîrșit și că jertfă atotsfințită și primită e numai ceea ce e prin El⁴⁰⁹ și în El, se poate arăta clar și din cele ce le spune legea, care în «Ieșire» poruncește : *«Să nu fierbi mielul în laptele mamei lui»* (Ieș. 34, 26), iar în «Levitic» zice : *«Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Vaca sau capra după ce vor naște, să fie fătul șapte zile cu mama lui ; iar a opta zi și după aceea, se vor primi ca daruri, jertfă Domnului. Vacă și oaie să nu junghiați în aceeași zi cu fătul lor»*. (Ieș. 22, 27—28).

Deci nu lasă să se junghie mielul de curînd născut, de lapte, arătînd că ceea ce e încă nedesăvîrșit și mic și slab la înțelegere, încă nu e jertfă, încă nu e primit de Dumnezeu⁴¹⁰. Așa erau acei neînțelepți și puțini la minte, către care scrie dumnezeiescul Pavel : *Căci trebuie să fiți învățători ; de multă vreme aveți iarăși trebuință de cineva care să vă învețe cele dintîi începuturi ale cuvintelor lui Dumnezeu și ați ajuns să aveți nevoie de lapte, nu de hrană vîrtoasă. Pentru că hrana tare este a celor desăvîrșiți»* (Evr. 5, 12). Deci e nedesăvîrșit cel ce se hrănește încă cu lapte, în ceea ce privește înțelegerea și tăria duhovnicească.

Dar să trecem cuvîntul nostru despre acestea de la chipul (tipul) lucrurilor sensibile și văzute, la cele mai presus de simțire și spirituale.

408. Nimenea nu se poate apropia de cineva așa de mult, ca fiul lui. Cu atît mai mult nu se poate apropia omul de Dumnezeu Cel transcendent, decît dacă El e totodată Fiul Lui cel Unul Născut. De aceea S-a făcut Fiul lui Dumnezeu om, ca în El să se poată apropia omul de Dumnezeu, căci în El și omul a devenit Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu a devenit Tatăl lui. Alipindu-ne de Hristos ca om, toți ne putem apropia de Dumnezeu, cum se apropia niște fii de Tatăl lor.

Dumnezeu a făcut pe om în starea ca Fiul Său Unul Născut să-și unească simțirea Sa iubitoare de Fiu al Tatălui cu simțirea omului. Insuși Hristos este un singur Eu, căci de cîte ori zice Eu, o zice aceasta și ca Fiul Tatălui și ca om. Dar acest Unic Eu are atît conștiința de Fiu Unul al Tatălui, cît și conștiința de om. Dar aceste două conștiințe sînt unite într-una singură. Căci vrea ca, cu conștiința de Fiu din veci să se confunde cu cea de om. Același Unic Fiu iubește pe Tatăl atît cu simțirea de Fiu din veci, cît și cu cea de om născut din Fecioara Maria, devenită simțire a Fiului, fără să înceteze să fie omenească. Omul a fost făcut deci în stare unită cu simțirea lui de om să fie unită cu simțirea Fiului etern. Vibrația simțirii de fiu omenesc al Tatălui ceresc se poate uni cu vibrația de Fiu dumnezeiesc. Aceasta pentru că în Dumnezeu este un mod de simțire înrudită cu cea dată omului. Apoi umanitatea sensibilizată a omenescului desăvîrșit în Hristos simte în mod deosebit Dumnezeirea.

409. Dar simțirea de Fiu al Tatălui își (ajunge) atinge gradul culminant în jertfa de Sine adusă Tatălui. Însă aceasta n-o poate atinge decît în unire cu simțirea Fiului Unul Născut, pentru că arată din nou înrudirea Fiului etern cu omul.

410. Se cere omului o anumită creștere spirituală pentru a se putea aduce jertfă. Se cere pentru aceasta o hotărîre proprie. Aceasta a fost prefigurată în lege de faptul că nu se aducea vițelul, mielul ca jertfă pînă ce nu stăteau șapte zile sub căldura mamei lor, sau de porunca de-a nu se jertfi mama odată cu fătul, pentru a nu se considera că fătul e dus la jertfă legat de mama lui.

Înțelegi deci că toate sînt în Hristos desăvîrșite și primite. De aceea animalele aduse și închinatelor lui Dumnezeu trebuie să fie șapte zile cu mama lor, iar în ziua a opta și după aceea se va aduce din ele dar și jertfă lui Dumnezeu.

PALADIE : Nu e prea clar cuvîntul.

CHIRIL : Oare nu vei recunoaște că ziua a opta e ziua învierii Mîntuitorului și începutul noului veac (eon) (ev), după ce veacul legii a curs în primele șapte zile ?

PALADIE : Recunosc.

CHIRIL : Deci ceea ce ține de timpul legii, adică de siujirea tru-pească, e încă necurat și nevrednic de a fi adus lui Dumnezeu, precum e dar și bine primit lui Dumnezeu, tot ceea ce e în Hristos în ziua a opta și după aceea. Căci viața în Hristos care a început la înviere, e fără sfîrșit. Știind-o aceasta, Însuși Fiul a spus odată : *Cînd Mă voi înălța de pe pămînt, pe toți îi voi trage la Mine*» (Ioan 12, 32), iar altădată : *«Amin zic vouă, dacă grăuntele căzînd pe pămînt nu va muri, va rămîne singur ; iar dacă va muri, multă roadă va aduce»* (Ioan 12, 24—25).⁴¹¹

PALADIE : Drept ai spus. Dar ce înseamnă oprirea de-a omori pe mamă cu cei născuți din ea într-o singură zi ?

CHIRIL : Legiuind cele privitoare la Hristos și prevestind în mod subțire desăvîrșirea prin El, a cunoscut ca Dumnezeu, necredința iudeilor și cutezanța neînfrînată a Ierusalimului, și că din cauza aceasta israeliții vor fi pierduți ca niște omorîtori ai Stăpînului și ca cei ce s-au ridicat sălbatic împotriva Fiului, dar că Ierusalimul nu se smulge din rădăcină, ci va rămîne pustiu de copii, așteptînd timpul de la capăt și din urmă, cînd se va mîntui și el, alergînd pe urma neamurilor⁴¹². Căci a fost pus la spate, adică înapoi, după cuvîntul Psalmistului : *«Că-i vei pune pe ei pe fugă»* (Ps. 20, 13). Căci întregul Israil se va mîntui

411. Ziua a opta, ca ziua fără sfîrșit a veacului viitor, urmează după timpul în care toate cresc spre desăvîrșire, dar n-au ajuns la desăvîrșire. Dar desăvîrșirea aceasta poate fi trăită anticipat încă în viața aceasta, după venirea lui Hristos. Abia atunci este omul capabil de jerfa deplină. Aceasta a fost adusă prima dată de Hristos. Și numai o astfel de jertfă neșovăitoare e primită de Dumnezeu. Este de remarcată această unire între desăvîrșire și jertfa adevărată. Hristos Se jertfește pe Sine și în mod deplin (atotcurat), nu jertfește animal. La fel în Hristos se jertfesc oamenii pe ei înșiși, nu animale. Viața desăvîrșită în Hristos, care are ca început jertfa deplină, atotcurată, a lui Hristos și a omului însuși, e viața zilei a opta, pentru că e fără sfîrșit. Nu e ca viața din timpul legii. Ea e viața învierii lor, care și-a ajuns prin jertfă desăvîrșirea. Pînă nu moare grăuntele, nu învie singur. Numai murind, e înconjurat de mulți.

412. Cînd legea poruncește să nu se omoare mama împreună cu pruncii, prevestește că Ierusalimul va rămîne, fără pruncii lui, dar Ierusalimul însuși, ca rădăcină, nu se va pierde, ci la urmă va veni și el la credința în Hristos.

(Rom. 11, 26), după ce se vor s^lășlui mai întâi în dumnezeieștile corturi turma cea din neamuri ⁴¹³.

Deci nu lasă să se întindă stricăciunea pînă la ultima distrugere, ci prevestește minia asupra celor neascultători, amestecată cu bunătatea. Totodată înfățișează lucrul acesta ca un chip (tip) al unei cunoștințe folositoare. Căci nu se năpustesc cele ce sînt spre nimic, împinse de tirania unei porniri nescăpinate. Ci rămîn în urmași, păstrîndu-se acesta în acela și acela în acesta, în baza genului comun și a aceleiași specii, Dumnezeu nesuferind pieirea făpturilor Sale. «Căci le-a zidit pe toate spre a fi și mîntuitoare sînt nașterile lumii», după cum s-a scris (Înț. Sol. 1, 14). Și trebuia să se facă și prevestirea și arătarea acestor feluri de învățături despre Hristos, pentru care și în care cele corupte se mîntuiesc și ceea ce-i tiranizat de moarte odrăslește din nou spre viață. Căci rădăcina neamului omenesc a murit ca o mamă în Adam. Dar cei născuți din ea, adică noi, odrăslim din nou și sîntem și ne mîntuim în Hristos, avîndu-L pe El ca viață și ca pe o a doua rădăcină a neamului ⁴¹⁴.

PALADIE : Cuvîntul e foarte limpede și strălucitor.

CHIRIL : Dar se cuvîne, Paladie, să adăugăm la cele spuse și aceasta : «Să nu-ți s^ldești ție desîș. Nici un copac lîngă altarul Domnului Dumnezeului tău să nu-ți faci ție. Să nu-ți ridici ție stîlp. Pe acestea le-a urît Domnul Dumnezeul tău» (Deut. 16, 21—22). Privește cum desparte pe închinătorul adevărului de orice rătăcire idolească, neîngăduindu-i să se folosească de legile păgînilor, ci îndemnîndu-l să lepede

413. Dacă ar fi intrat Iudeii întâi, le-ar fi fost greu neamurilor să între, socotînd că e vorba de o religie națională iudaică. Ideea universalismului nu poate fi servită decît de neamuri. În aceasta se arată un echilibru între neamuri și Iudei. Aceștia au fost chemați de Dumnezeu ca popor ales; ales desigur pentru o misiune folositoare mai tirziu tuturor popoarelor. Dar prea ar fi fost aleși în toate, dacă ar fi servit tot ei și realizarea de fapt a universalismului. Chiar prin faptul că au fost poporul ales, s-au făcut, din mîndrie, improprii pentru realizarea în fapt a Bisericii universale.

414. Prin nașteri, neamul omenesc continuă să fie viu și poate fi dus la mîntuire, cu toată moartea ce se continuă și ea. Neamul omenesc corupt prin moarte e totuși mîntuit. Dacă rădăcina cea dintîi a lui a murit în Adam, ea se înnoiește prin a doua rădăcină, în Hristos. Aceasta pentru că corupții nasc totuși din ei alți oameni, din care odată se va naște Hristos, Cel Care va birui stricăciunea și moartea. Grăuntele moare, dar chiar prin aceasta se înnoiește în grăunte multe. Lumea odată creată, nu mai e nimicită. Dumnezeu nu poate fi silit de păcatul ei să o nimicească. Și lui Dumnezeu nu-i poate impune nimeni să nimicească creația ce a făcut-o. Dar ea intră într-o stare de corupere prin libertatea ei. Însă Dumnezeu o poate readuce din coruperea ei, cu voia ei. Ea se reface și se desăvîrșește acceptînd să reîntre în comunicare cu El. Chiar coruperea ei arată că există un Creator al ei deosebit de ea, de Care rupîndu-se, moare, se corupe. În viața viitoare, viața spiritului va copleși tot mai mult legile descompunerii și compunerii materiei, făcînd-o pe aceasta ca pe o sticlă străvezie, permanentă. Mișcarea va fi a spiritului, nu a materiei, sau materia se va mișca conform spiritului.

obiceiurile acelor, chiar dacă n-ar fi spre nici o pagubă, dacă s-ar păstra.

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Păgînii alegînd arborii cei mai stufoși și orice dumbravă cu desîș bogat, clădeau acolo altare și aduceau jertfe dracilor. Căci la altarele dracilor se adaugă rătăcirea minții și dezmierdări trupești. Pentru că minciuna e prin sine neputincioasă și de aceea se înfrumusețea-ză adeseori prin sulimanuri din afară, precum fac și femeile urite. Dar altarul dumnezeiesc, care strălucește de frumusețea adevărului, ce trebuință are de proptele din afară, adică de podoabe deșarte ? Căci nu prin dezmierdări trupești ne putem apropia de Dumnezeu, nici printr-o min-te moleșită și alipită de cele trupești, ci cu o cugetare trează și care privește întins spre cele de sus și din ceruri. Chiar dacă s-ar ridica vreun altar dumnezeiesc și sub frunzișuri de copaci, acest lucru nu ar supăra de loc pe închinătorul statornic și credincios al Mîntuitorului. Dar fiindcă aceasta e o practică păgînească, trebuie refuzată imitarea ei și obiceiul asemănător, așa cum cu toate că pentru mintea credin-cioasă și întărită în cunoștința adevărată idolul nu e nimic în lume și nici jertfa idolească (I Cor. 8, 4), totuși, precum învață Apostolul, cei ce o are nu dorește să mănînce, pentru conștiința celor mai slabi. *«De ce să fiu judecat de altă conștiință ? Dacă mă împărtășesc cu mulțumită (de mîncări), de ce sînt hulit, pentru ceea ce eu mulțumesc ? (I Cor. 29 —30).* Deci e un lucru plăcut lui Dumnezeu a ocoli lucrurile asemănă-toare păgînilor, atît în ce privește așezarea altarelor, cît și în obiceiu-rile și felurile credinței.

PALADIE : Sînt de aceeași părere.

CHIRIL : Dar Sfînta Scriptură ne-a arătat și aceea că în cortul sfînt trebuie să aducem daruri spre slava lui Dumnezeu și să nu intrăm cu mîinile goale. Căci se spune în «Numeri» : *«Și a fost în ziua în care a sfîrșit Moise a ridica cortul, l-a uns și l-a sfințit pe el, și toate vasele lui și jertfelnicul și toate vasele lui. Și au adus căpeteniile lui Israil, douăsprezece căpetenii ale caselor familiilor lor. Aceștia sînt căpeteni-ile semințiilor, aceștia au stat de față la numărătoare. Și au adus darul lor înaintea Domnului, șase care acoperite și doisprezece boi, un car de la două căpetenii și cîte un bou de la fiecare. Și le-au adus înaintea cortului. Și a grăit către Moise, zicînd : ia de la ei și să fie ca lucruri de slujbă ale cortului mărturiei. Și să le dai pe ele leviților, fiecăruia după slujba lui. Și luînd Moise carele și boii, le-a dat pe ele leviților» (Num. 7, 1—6).* Dar nu numai acestea au fost cele aduse de căpeteniile semințiilor. Au mai adus și altele. Căci s-a scris : *«Și au adus căpete-*

niile la stințirea jertfelnicului, în ziua în care l-a uns, și au adus căpeteniile darurile lor înaintea jertfelnicului. Și a grăit Domnul către Moise : O căpetenie într-o zi, câte o căpetenie în fiecare zi, să aducă darurile lor la stințirea jertfelnicului. Și a fost cel ce a adus darul său în ziua cea dintâi. Naason, fiul lui Aminadav, căpetenia seminției Iuda. Și a adus darul său, de argint cu greutatea de o sută treizeci de sicli greutate și o cupă de argint, grea de șaptezeci de sicli, după siclul cel sfânt, amândouă pline cu iăină cernută, stropită cu untdelemn pentru jertfă, o căpuie de zece auri, plină cu tămâie, un vițel de vacă, un berbec, un miel de un an spre ardere de tot, un ied din capre pentru păcat, două junici spre jertfă de mîntuire, cinci berbeci, cinci țapi, cinci mielușele de un an. Acesta a fost darul lui Naason, fiul lui Aminadav» (Ieș. 7, 10—17). Au adus apoi și ceilalți pînă la al doisprezecelea, în acelaș chip, și cu aceeași dărnicie, rînduindu-i-se fiecăruia ziua hotărîtă lui în parte. Căci așa poruncise Dumnezeu.

PALADIE : Și care e înțelesul unor daruri așa de felurite ?

CHIRIL : E vorba aici de o aducere de daruri. Dar socotesc că în ca, Hristos strălucind în ea în multe feluri se aduce de noi și jertfă Emanuil și de noi înșine. O voi țilcui pe cît voi putea.

Arătîndu-se în lumea aceasta cortul sfînt și adevărat, adică Biserica este amestecat și un înțeles tainic, care leagă această ghicitură de sfîntă lui Dumnezeu și Tatăl, preț de răscumpărare și schimb pentru viața tuturor, ca unul ce e de un preț egal cu toți ⁴¹⁵. Căci după ce Unul Născut s-a făcut om, ca unul din noi, s-a adus pe Sine Însuși lui Dumnezeu și Tatăl, ca frunte și pîrgă a firii omenești ce împrăștie bună mireasmă întru sfîntenia care se află în El în chip firesc și ființial, întru cit se înțelege și este Dumnezeu, dar care e și primită, din pricina omenității. Fiind Unul și Același, a fost închipuit în multe feluri, prin aducerile de daruri ale căpeteniilor. Căci și acum Hristos e adus jertfă prin conducătorii ce-și urmează în timp, fiind înțeles în multe feluri și cin-

415. Hristos Se aduce continuu Tatălui de noi și pentru noi jertfă sfîntă, sau preacurată, sau totală. El se aduce în locul nostru, fiind egal cu noi toți. Se aduce ca preț de răscumpărare pentru toți. Prin aceasta recîștigă iubirea Tatălui pentru noi toți. Nu mai stăm sub osînda Tatălui, ca unii ce ne-am despărțit cu dușmănie de El. Hristos recîștigă pe seama tuturor iubirea Tatălui, pentru că e atît de unît cu noi, prin dragostea Lui față de noi, că ne are în Sine ca om pe toți. Se dăruiește Tatălui avîndu-ne în Sine pe toți. Ne scoate în Sine pe toți de osînda Tatălui ce plutește asupra noastră ca despărțiti de El. Jertfa lui Hristos e dar, însă și răscumpărare. E răscumpărare cu calitate de dar. Iar darul e semnul iubirii. E dar total, sau jertfă. E darul pe care căpeteniile Bisericii îl aduc pentru toți. Dar spre deosebire de jertfele din Vechiul Testament, darul este Subiect, nu obiect. Deci se aduce și El Însuși. Fiind cu noi, ne unește cu Sine în calitate de dar adus și de subiecte ce îi aducem. Sîntem și noi dar și aducători ai darului. Prin aceasta ne unim cu Hristos, cu Tatăl și între noi, ca cei ce aducem același dar și ne unim în aceeași aducere cu El.

stilit prin diferite numiri. Iar aducerea darurilor în fiecare zi închipuiește săvârșirea neîntreruptă și fără sfârșit a jertfei lui Hristos în toată ziua și aducerea de daruri în fiecare zi de către cei îndreptați în credință.

Căci nu vor lipsi închinătorii și nu va înceta aducerea de daruri. Ci Hristos se va aduce pe noi și pentru noi, fiind jertfit tainic în corturile sfinte. Și *El este darul nostru prim și mai presus de toate*. Căci S-a adus pe Sine jertfă lui Dumnezeu și Tatăl și nu pentru Sine, după învățătura cea neștirbită, ci pentru noi, cei de sub jugul și vina păcatului. Iar după asemănarea cu *El și noi sîntem jertfe slințite, ca unii ce am murit păcatului*, întrucît a fost omorît păcatul în noi, și *trăim lui Dumnezeu viața cea întru sfințenie și cuvioșie*⁴¹⁶. Aceasta pare să ne-o arate aducerea de daruri din partea căpeteniilor. Dar de voiești, să o cercetăm pe rînd cu rațiunile ei proprii, pe cît putem, și să o tilcuim după putință.

PALADIE : Foarte bine.

CHIRIL : Deci s-a adus de fiecare un vițel. Iar cele șase care au fost puse între lucrurile cortului sfînt. Apoi s-a adus de fiecare un blid de argint și o cupă ; și amîndouă pline de făină cernută, stropită cu untdelemn, o cățuie plină de tămîie, un berbec, un miel de un an spre ardere de tot, un ied din capre pentru păcat. Și acestea erau arderi de tot. Au mai adus apoi spre jertfă de mîntuire două juninci, cinci berbeci, cinci țapi, cinci mielușele de un an.

PALADIE : Explică înainte de toate, ce deosebire ar putea spune cineva că este între jertfa de mîntuire și arderea de tot.

CHIRIL : Ascultă. Arderile de tot dintre animale se ardeau întregi de focul sfînt și nestins, nescotîndu-se nicidecum nimic, ci fiecare pîrtică și mîdular suia la Dumnezeu întru miros de bună mireasmă. Iar cele junghiate pentru jertfa de mîntuire, primeau sfințire parțială, ca de pildă în umărul drept, în cap și în picioare, în rărunchi și în ficat și în alte oarecare părți din lăuntru. Deci numai lui Hristos i se cuvine (e vrednic) să se aducă ardere de tot. Căci este cu adevărat întreg sfînt, *întreg bine mirositor și sfințit*. Iar nouă ne e propriu a nu avea o sfințenie deplină și o calitate de jertfă în toate privințele, avînd în noi oarecare întinăciune din pricina păcatului din noi. «*Căci nimeni nu e curat de întinăciu-*

416. Hristos e darul nostru prim. Dar El ne dă puterea să ne aducem și noi jertfă, întrucît murim egoismului, sau tuturor formelor de păcat, și prin aceasta ne deschidem vieții ce ne vine din Dumnezeu. Jertfa lui Hristos pune în centrul umanității pornirea dăruirii de Sine și această pornire se revarsă din El și în noi. Noi ne însușim această pornire unindu-ne cu El în dăruirea Lui și făcînd ca El să se unească cu noi pentru dăruirea noastră.

ne» (Iov. 14, 4), și : *«greșelile cine le va pricepe ? (Ps. 18, 13). De aceea legea a poruncit ca jertfa pentru mîntuire să nu fie arsă întreagă, ci să fie consacrată (sfîntită, oferită) mai degrabă în parte. Oare nu ți se pare explicarea limpede și îndestulătoare⁴¹⁷ ?*

PALADIE : Ba, fără indoială.

CHIRIL : Să începem deci a spune și a înțelege despre fiecare din cele aduse ceva din cele trebuincioase pentru un folos.

PALADIE : Incepe.

CHIRIL : Deci de fiecare căpetenie de seminție s-a adus un talger de argint și o cupă, amîndouă pline de făină cernută, îmbibată în untdelemn. Blidul, servește la mîncări și se întrebuițează pentru fripturi, cum a spus Mîntuitorul lui Ioan, ucenicului credincios, cînd l-a întreat, cine e cel care-L va vinde pe el. *«Cel ce întinge mîna cu Mine în blid»* (Matei 26, 23). Despre întrebuițarea cupei ce să mai spun, cînd însuși lucrul o arată ? Iar făina cernută e semnul pîinii, pentru că din ea se face pîinea. Iar pîinea vieții e Hristos. Așadar, prin blid și cupă și prin pîinea din amîndouă, căci erau pline de făină cernută, se închipuiește, ca prin mîncare și băutură, Hristos viața și de viață făcătorul. Căci zice : *«Amin, amin zic vouă, de nu veți mînca trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele Lui, nu veți avea viață întru voi»* (Ioan 6, 54). Spunînd apoi că făina era îmbibată cu untdelemn, ne dă chipul (tipul) a ceea ce se spune în Psalmi : *«Iubit-ai dreptatea și ai urît fărădelegea ; pentru aceea Te-a uns pe Tine Dumnezeu, Dumnezeul Tău, cu untdelemnul veseliei mai mult decît pe părtașii Tăi»* (Ps. 44, 9). Cătuia este chipul și forma unui altar de tămîiere, care e făcut la fel cu un vas pentru tămîie. Căci Hristos este bună mireasmă și altar de tămîiere, neavînd din afară buna mireasmă, cum o avem noi, care cîștigăm puțința de fi acesta prin participarea la virtute și sfînțenia evlaviei. El are ca Dumnezeu de la Sine și în firea Sa cele prin care ne mînnunăm de El și umple toată lumea de mireasma mai presus de lume și mai presus de creație. Căci e cunoscut ca Cel ce e prin fire și cu adevărat Dumnezeu și are în firea Sa mireasma cunoștinței Tatălui. De aceea e plină cătuia⁴¹⁸.

417. E o identitate între starea de jertfă și de sfînțenie : Hristos e întreg sfînt, pentru că Se aduce în întregime ca jertfă. Noi jertfim numai în parte, și de aceea ne sfîntim (ne consacram) numai în parte. Hristos se dăruiește ca om în întregime, uitîndu-Se pe Sine în întregime. De aceea Se deschide în întregime lui Dumnezeu. Noi rămînem în parte nedăruiți. Nu ne dăruim în întregime. De aceea nedeschizîndu-ne în întregime lui Dumnezeu, nu ne umplem în întregime de El, nu ne sfîntim total. Totuși aceasta ne ajunge spre mîntuire.

418. Hristos e și altarul cel mai înalt și jertfa cea mai deplină prin Sine. E altarul din imediata vecinătate a lui Dumnezeu prin Sine, pentru că e umanitatea atotsfîntă a Fiului lui Dumnezeu ; e jertfa cea mai totală și mai curată, pentru că

Apoi se aduce un bou și un berbec ; pe lângă acestea se aduce un miel și un ied de capre. Prin toate e desemnat Același. Prin bou, pentru marea lui tărie și pentru că boul stă în fruntea animalelor prin blindețe și curățenie și le întrece prin mărimea corpului. La fel, toate ale lui Hristos se află pe treapta spirituală cea mai înaltă și El însuși le întrece pe toate și e deasupra tuturor printr-o deosebire neasemănată în orice. Prin berbec, pentru desăvîrșirea, prin miel pentru nerăutatea lui. «Căci eu, zice, fiind adus ca un miel fără răutate spre a fi jertfit, nu știam» (Ier. 11, 19). Prin ied, fiindcă a fost junghiat pentru cei păcătoși. Căci iedul e jertfă pentru păcate după lege. Iar Emanuil a primit moartea pentru noi ; și pentru junghierea pe care a suportat-o pentru noi am fost răscumpărați de vechile greșeli. Sau nu vei recunoaște că aceasta e adevărat ⁴¹⁹.

PALADIE : Cum de nu ?

CHIRIL : Dar observă că boii au fost aduși spre a fi dați la lucrurile cortului, ca la pornirile taberei, purtînd ei poverile pe care, să se elibereze slujitorii de muncă și de osteneală. Căci *Biserica se odihnește în Hristos* și El ne poartă pe noi, nelăsînd neamul sfînt și cinstit și poporul priceput la lucrurile sfînte să cadă sub munci mai presus de putere. Așa trebuie puse în legătură cu Hristos cele amintite ⁴²⁰.

Iar cele spre jertfa pentru mîntuire le-au adus căpeteniile pentru ei înșiși, închinîndu-le într-un oarecare mod cortului sfînt și oferindu-le lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă. Acestea erau două junince, cinci berbeci, cinci țapi și cinci miei. Boul, am spus că este Hristos. Iar junincile sîntem noi. Iar rațiunea lor e într-adevăr și vă-

e umanitatea Fiului lui Dumnezeu. E cătuia prin excelență, pentru că e locul cel mai înalt pe care stă jertfa, ca Fiul lui Dumnezeu ; e tîmnia cea mai binemiroșitoare, pentru că pe acest loc, sau de pe ipostasul Fiului lui Dumnezeu se înalță umanitatea Lui ca jertfă. Cine poate dărui mai total umanitatea ca jertfă Tatălui, decît Fiul Lui ? Și ce jertfă mai înaltă se poate aduce Tatălui decît umanitatea Fiului ? Buna mireasmă a ei, dragostea ei față de Tatăl a devenit buna mireasmă a Fiului, dragostea Fiului. În umanitatea ce se deschide în Hristos lui Dumnezeu, se deschide Insuși Fiului Lui. Această dragoste a Lui față de Tatăl se răspîndește în noi toți. Lumea este umplută din El de o dragoste față de Tatăl mai presus de lume, căci e dragostea Fiului Unul Născut. Numai din Hristos ia și omul puterea de jertfitor și jertfă, precum numai prin pîrtășie de El se înalță în virtute, în sfințenie, în cunoașterea adevărului.

419. În toate cele din lume se reflectă, la diferite nivele, însușirile lui Dumnezeu și ale Cuvîntului, prin Care toate s-au făcut. În El sînt din veci ideile tuturor. De aceea cînd sînt aduse ca jertfe în Vechiul Testament, ele prefigurează jertfa lui Hristos.

420. Puterea lui Hristos odihnește Biserica, ajutînd-o să săvîrșească lucruri mari, care depășesc eforturile omenești. Așa dobîndim noi prin Hristos rezultate mari fără prea mari eforturi. Ajungem să ne încredem în El și obținem rezultate care întrec puterile noastre.

dit înrudită. Căci bărbatul e pururea conducător și în cinste și slavă aleasă la Dumnezeu. Martor despre aceasta e firea, care mărturisește acest lucru. Iar femeia e mai mică și mai supusă și mai prejos de bărbați în tărie și slavă. Deci după asemănarea vițelului bărbat, Hristos ne este conducător, iar noi îi sintem supuși și mult mai prejos de El în tărie și slavă, fiind despărțiți printr-o mare deosebire. Pentru că deși S-a făcut ca noi, — căci juninca e de același neam cu vițelul — dar cele ale Lui sînt cu mult superioare. «*Căci cine se va asemăna lui Dumnezeu între fiii lui Dumnezeu*» (Ps. 88, 7). Pentru că Hristos e în același timp ca noi și mai presus de noi în înălțimea Dumnezeirii, măcar că S-a făcut trup ⁴²¹.

Iar junincile sînt două, închipiind, socotesc, cele două popoare, care s-au unit într-unul, Cel Care S-a făcut pentru noi și între noi adunîndu-le în unitatea cea duhovnicească.

Iar berbecii și mieii în număr egal și iezii nu mai puțini, înseamnă mulțimea credincioșilor, care s-au adunat în timpul al cincilea, în care a avut loc venirea Celui ce zice: «*Cînd Mă voi înălța de pe pămînt, pe toți îi voi trage la Mine*» (Ioan 12, 32). Prin berbeci se închipuie desăvîrșirea credincioșilor în judecata și integritatea vîrstei spirituale, se înțelege: a celei în Hristos. Prin mieii, se închipuie desăvîrșirea în simplitate și în nerăutate. Căci zice: «*Nu fiți, fraților, copii la minte, ci fiți copii în privința răutății, iar la minte fiți desăvîrșiți*» (I Cor. 14, 20). Iar prin iezii pentru păcat, se închipuie faptul de-a avea totdeauna trebuință de curățire și de iertarea greșelilor. De aceea am și fost învățați să zicem în rugăciune: «*Și ne iartă nouă greșelile*». Căci nu e timp cînd cei ce sînt cu adevărat întregi la minte și cunosc slăbiciunea firii omenești, să nu aibă trebuință să strige: «*Cine va înțelege greșelile?*» și: «*De cele ascunse ale mele curățește-mă*» (Ps. 18, 13). Aceasta este jertfa duhovnicească, cea binemiroitoare lui Dumnezeu, pentru mîntuirea noastră.

PALADIE: Adevărat.

CHIRIL: Așadar, precum am spus, prin viței și berbeci, prin mieii, prin țapi și prin celelalte se închipuiește Hristos. Și nu cred că această tilcuire se abate de la ceea ce se cuvine. Iar dacă ar voi ci-

421. Hristos e și ca noi, și mai mare ca noi, căci e și om și Dumnezeu. Deci se poate jertfi în locul nostru, fiind de o fire cu noi, dar se poate jertfi pentru toți, fiind nesfîrșit mai valoros ca noi, odată ce e și Dumnezeu. El poate da simțirii Sale umane o intensitate și o lărgime care ne cuprinde pe toți. În dragostea Lui înțelegătoare față de noi, ca om, pune intensitatea și lărgimea dragostei dumnezeiești. Ne ridică mai presus de nivelul nostru în dragostea și jertfelnicia noastră, dar rămînem oameni, uniți între noi ca oameni. Numai cel ce e om, dar și Dumnezeu, ne poate ridica și aduna pe toți în dragostea Sa.

neva să aplice și la noi înțelesul acestor lucruri, nu e nici o piedică să se adauge și această tâlcuire a celor spuse.

PALADIE : Care ?

CHIRIL : Jertfele sfințite se aduceau, după lege, de întregul Israel. Iar sângele animalelor junghiate se vărsa la dumnezeiescul jertfelnic. Fapta aceasta ne arată ca în umbră și ne înfățișează indirect că *trebuie să închinăm lui Dumnezeu Cel sfânt sufletele noastre* ⁴²².

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Așadar, ofrandele se aduc în locul nostru și pentru noi și noi sintem cei ce sintem jertfiți în ele, după chip (tip) ⁴²³.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Să cercetăm deci cu sîrguință cele aduse de toți prin mina căpeteniilor, ca să putem privi frumusețea înțelesului în duh. Cele aduse în vasele de argint, adică în blid și cupă, erau făină cernută, înmuiată în untdelemn. Argintul e simbolul strălucirii, iar făina cernută e simbolul vieții, fiind substanța pîinii care susține viața, precum untdelemnul e simbolul bucuriei. Să se aducă, drept aceea, și de noi înșine Dumnezeului Care este peste toate bucuria întru strălucirea vieții, prin nădejdea cea întru Hristos. Căci zice : «*întru nădejde bucurați-vă*» (Rom. 12, 12). Și cum n-ar fi plini de bucuria cea mai înaltă cei ce au păzit poruncile Mîntuitorului nostru, cultivînd strălucirea vieții și a petrecerii ? Pentru că aceștia și-au adunat în tot felul și în chip neîndoielnic la Dumnezeu vistieria participării la slavă. «*Căci voi ați murit, zice, și viața noastră s-a ascuns cu Hristos în Dumnezeu. Cînd Hristos, viața noastră, Se va arăta, atunci, și voi vă veți arăta întru slavă*» (Col. 3, 4).

Așadar, făina este îmbibată în untdelemn. Căci în viața sfinților e îmbibată bucuria întru nădejdea slavei, împreună cu strălucirea cuvioșiei și a dreptății ⁴²⁴.

422. Erau jertfe care se aduceau în Testamentul Vechi pentru întregul popor, ca să-l mențină în unitate. Așa se aduce jertfa lui Hristos pentru toată comunitatea bisericească, pentru că trupul lui Hristos este unul. Sângele animalelor se vărsa peste jertfelnic, reprezentînd sufletele tuturor, într-o unitate. Toți se uneau întreolaltă în Dumnezeu. Numai în Dumnezeu sau în credință în Dumnezeu Cel Unul se pot uni oamenii, deci și membrii unui popor. Triburile păgîne erau divizate și pentru că se închinau unor zei diferiți. Omenirea poate deveni prin aceeași credință, o unitate.

423. Dacă animalele se jertfesc în locul nostru, cu atît mai mult Hristos, care are umanitatea Sa comună cu a noastră, Care ne iubește și suferă pentru păcatele noastre. Umanitatea Lui e purtată nu de un individ uman, care nu ne poate cuprinde deplin, ci de Fiul lui Dumnezeu care ne cuprinde cu simțirea Lui pe toți, alipindu-ne de Sine ca fii în fața Tatălui.

424. În toate ale creației și în cele necesare nouă este întrupată o însușire a lui Dumnezeu, dar și a sufletului nostru. Dacă n-ar avea decît un rost material, ar fi lipsite de un sens deplin. Cosmosul ar rămîne neîmplinit, Făina cerută e darul

Iar cătuia plină de tămîie, închipuind frumusețea sfinților și aroma sfințeniei ca în niște vase alese; apoi cu adevărat sfințenie atotbună mireasmă ce se oferă Lui ca un dar. Sau nu vom socoti, Paladie, că sfinții sînt niște vase strălucitoare și alese? ⁴²⁵.

PALADIE: Ba chiar așa e.

CHIRIL: Deci fiecare a adus un bou și ei erau doisprezece cu toții. Aceștia poartă sfîntul cort, fiind înjungați cîte doi la un car și sub un jug. Și au fost rinduiți pentru serviciile Leviților. Lucrul acesta e un chip (tip) al celor două popoare, care nu mai sînt despărțite prin neasemănarea dogmelor și a vieții, ci s-au unit și s-au întîlnit sub jugul cel unul al Mîntuitorului, purtat cu răbdare și bărbăție. Căci zice: *«Îmbărbătează-te și să se întărească inima ta și ia asupra ta pe Domnul»* (Ps. 26, 20). Căci boul e un animal răbdător și foarte puternic. Așa sînt cei ce au îmbrățișat evlavia. Ei poartă asupra lor ca pe un jug, pe Hristos, cum s-a preînchipuit în cortul sfînt. Căci și Pavel a numit Biserica trupul Lui (Col. 1, 24). Iar către Anania s-a spus despre el, adică despre Pavel: *«Mergi, că vas al alegerii îmi este acesta, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor»* (Fapte 9, 15).

Pe lîngă acestea, sînt aduse un berbec și un miel, care înseamnă venirea la Dumnezeu și predarea duhovnicească în mîinile lui atît a poporului mai bătrîn, cît și a celui tînăr. Căci precum prin boi se închipuia răbdarea și bărbăția, la fel socotesc, prin ei s-a arătat limpede abundența rodirii întru blîndețe a celor îndreptați prin credință în Hristos. Căci animalul acesta e blînd și plin de rod. Dar așa sînt toți cultivatorii sîrguitori ai viețuirii evanghelice, cărora și Hristos însuși le-a spus: *«Tot celui ce cere, dă-i, și de la cel ce ia ale tale, nu le cere; și celui ce te lovește pe un obraz, întoarce-i și pe celălalt»* (Luca 6, 30). Iar Pavel scrie: *«Robul Domnului nu trebuie să se războiască, ci să fie binevoitor față de toți, învățînd întru blîndețe pe cei ce stau împotriva»* (II Tim. 2, 24).

curat al lui Dumnezeu și dărnicia noastră curățită de păcat, de orice întinare egoistă. E hrana curată a sufletului nostru. E darul curat al vieții noastre, dat nouă de Dumnezeu și întors de noi lui Dumnezeu. E Hristos dat nouă în umanitatea asumată de El, întors de noi lui Dumnezeu în jertfa Sa.

Făina aceasta cernută, ca dar al vieții, e îmbibată de Duhul Sfînt atît cînd ni se dă de Dumnezeu, cît și cînd îl întoarcem lui Dumnezeu. Și prin aceasta e îmbibată de bucuria lui Dumnezeu și a noastră cînd ni se dă și de bucuria noastră și a lui Dumnezeu cînd i-L întoarcem. Iar bucuria produce strălucire și învăluie în slavă pe Dumnezeu cînd ne dă darul, și pe noi cînd i-L întoarcem.

⁴²⁵. După ce cătuia a fost înțeleasă ca simbolul lui Hristos, iar tămîia orsă în ea ca jertfa Lui, acum e văzută ca simbol al sfinților, din care ca din niște vase se înalță spre Dumnezeu sfințenia binemiroitoare a vieții lor. Sînt vase deschise spre înălțime, nu spre cele de jos.

Iar celor amintite trebuie să le urmeze aducerea iedului. Acesta socotesc că nu înseamnă nimic altceva decât ceea ce am spus puțin mai înainte, că toți au lipsă de curățirea prin pocăință și iertarea greșelilor, chiar dacă unii din ei ar fi buni la purtări. Aceasta știind-o dumnezeiescul David, a spus: «De vei căuta la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va putea suferi?» (Ps. 129, 3). Deci în legea veche iedul, e jertfa pentru iertare, iar acum jertfa noastră, a celor ce ne apropiem de Dumnezeu în duh și adevăr, e pocăința și cererea iertării. «Spune tu întâi, zice, păcatele tale, ca să te îndreptezi» (Isaia 43, 26). Iar David cântă: «Am spus: mărturisi-voi împotriva mea păcatul meu Domnului, și Tu ai iertat nelegiuirea inimii mele» (Ps. 31, 5). Oare îți este acum limpede înțelesul, darurilor căpeteniilor? ⁴²⁶.

PALADIE: E foarte clar.

CHIRIL: Dar socotesc că trebuie să spunem și aceea că după ce s-a adus jertfa de fiecare și pentru toți, s-a făcut în cortul sfânt începutul cuvintelor dumnezeiești către Moise, talmăcitorul celor dumnezeiești. Căci s-a scris în Numeri: «Aceasta este sfințirea jertfelnicului, după plinirea celor rânduite după ce l-a uns pe el. Când a intrat în cortul mărturie ca să grăiască lui, a auzit glasul Domnului Dumnezeu grăind către el de deasupra acoperământului împăcării, care este peste sicriul mărturie, între cei doi Heruvimi. Și a grăit către el» (Num. 7, 88—89). Căci numai după ce s-a desăvârșit cortul sfânt și s-a arătat lumii adevărata sfințenie, care este Biserica, s-a făcut către noi glasul lui Dumnezeu și Tatăl. Căci «a grăit nouă în Fiul» (Evr. 1, 2), care zicea că este ispășitor pentru păcatele noastre, după Scripturi (I Ioan 2, 2). Iar glasul a fost de deasupra Heruvimilor. Căci Dumnezeu e deasupra zidirii și dincolo de ea, avînd o superioritate ființială și lăuntrică față de tot ce e creat ⁴²⁷. Iar Fiul, ca adevăratul is-

426. În legea veche se jertfea un ied ca cerere a iertării. În Noul Testament jertfa prin care obținem iertarea e pocăința și cererea iertării. Acum fapta aceasta se împlinește pe plan lăuntric, nu exterior. Omul a crescut duhovnicește.

427. Numai după ce s-a pregătit omul prin jertfele din legea veche pentru necesitatea ispășirii, a venit Cuvîntul lui Dumnezeu la noi, făcîndu-Se jertfă de ispășire adevărată. Acum i-a vorbit clar Dumnezeu omului despre necesitatea ispășirii și omul a dat această ispășire în mod conștient și însoțită de cuvînt prin Cuvîntul lui Dumnezeu făcut om, dar și de către noi în alipirea la El. Dumnezeu vrea ca noi să exprimăm cererea iertării și prin cuvînt. Ne-o spune aceasta prin Cuvîntul Lui făcut om. Dar acest Cuvînt făcut om exprimă totodată El însuși în numele nostru cererea iertării către Tatăl, prin cuvîntul omenesc însoțit de El, dar și prin jertfa firii Sale cuvîntătoare, adusă de ipostasul dumnezeiesc cuvîntător. Cuvîntul lui Dumnezeu vine la noi, venind ca Dumnezeire ipostatică a cuvîntelor. Și tot El se face Cuvîntul nostru, ca izvor ipostatic al cuvîntelor noastre. În cuvinte se angajează Cuvîntul ipostatic dumnezeiesc și cuvîntul ipostatic omenesc. Numai prin cuvinte ca angajare a Cuvîntului ipostatic dumnezeiesc, care unește cu Sine pe om ca cuvînt ipostatic omenesc, se restabilește deplina comuniune între om și Dumnezeu.

pășitor, transmițându-ne glasul de sus al Tatălui, a spus: «Cuvintele pe care El le grădesc, nu sînt ale Mele, ci ale Celui ce M-a trimis pe Mine» (Ioan 6, 44). Așadar, de deasupra acoperămîntului de împăcare a venit glasul ⁴²⁸.

Dar nu puțin te vei minuna privind ordinea în care vin căpeteniile semințiilor. Căci rînduindu-i-se fiecăruia o zi, în care trebuia să îplinească cele poruncite și să aducă darul, au venit în ordine după hotărîrea Dătătorului de lege. Dar nu după ordinea nașterii, adică a vîrstei, nici amestecat și oricum, ci rînduiți după o iconomie tainică.

PALADIE: Nu înțeleg ce este ceea ce vrei să spui. Explică-mi mai clar.

CHIRIL: Voiești să înșirăm în ordine și unul cite unul pe cei născuți din Iacob? Căci în felul acesta va apărea clară schimbarea în ordinea venirii lor.

PALADIE: Așa este.

CHIRIL: Deci primul este Rubin, după el Simeon, Levi și Iuda din mama Lia. Apoi slujnica Vala a născut pe Dan și Neftalim, iar Zelfa, slujnica Liei pe Gad și Asir. Lia mai naște, pe lîngă ceilalți, pe Isahar și Zabulon. Din Rahila s-a născut Iosif și Veniamin. Deci primii patru sînt din Lia cea liberă, și anume: Rubin, Simeon, Levi și Iuda. Urmează patru din slujnicile Vala și Zelfa și anume: Dan, Neftalim, Gad și Asir. După aceștia sînt iarăși ceilalți patru: doi din Lia, Isahar și Zabulon, și doi din Rahila, Iosif și Veniamin. Dar trebuie să amintim că sorțul lui Iosif s-a împărțit între două semințe, între Efraim și Manase, cei născuți din el.

PALADIE: Înțeleg foarte bine ordinea numelor. Dar lămurește ceea ce căutăm în acestea.

CHIRIL: Venind cu darurile, au făcut aceasta nu după vîrstă, ci cel dintîi Iuda, măcar că era al patrulea după timp; după el Isahar, care era al nouălea, apoi Zabulon, al zecelea. Ca o a doua grupă după aceștia, urmează: Rubin cel dintîi născut și Simeon cel de după el și al doilea. Și lor li s-a adăugat Gad, cel din slujnică. După aceștia, a treia ceată e alcătuită din trei liberi: Efraim, Manase și Veniamin. Iar a patra grupă și cea din urmă e a celor născuți din slujnice. Aceștia sînt iarăși trei: Dan, Asir și Neftalim, deși prin timpul nașterii se află înainte de cei puși în treapta dinaintea lor, adică pe Efraim pe Manase și pe Veniamin.

428. De deasupra lui Hristos Care a adus jertfă de împăcare lui Dumnezeu pentru noi, ca om.

PALADIE : Aşa este. Deci încearcă să-mi explici care e motivul?

CHIRIL : Socotesc că acest lucru iarăşi este o ghicitoră prin care se arată că prin Hristos au la Dumnezeu un loc mai înaintat ca cei din lege şi că cei dintii au fost puşi la urmă şi cei din urmă, întâi. Căci cei mai vechi în timp şi de aceea întâi născuţi, adică Israil, vin după neamuri. Şi cei ce au duh de robie şi sînt fiii cetăţi roabe a Ierusalimului, vor fi lăsaţi în urmă, în ce priveşte slava de fiii celei libere, care este maica noastră a celor îndreptaţi în Hristos şi che-maţi la starea de libertate prin duhul cel liber.

Dar priveşte, dacă vrei, exactitatea înţelesurilor. Cea dintii aduce darul seminţia lui Iuda, din care S-a născut după trup Hristos. După ea îndată Isahar şi Zabulon, care amîndoi erau liberi şi din libere. Apoi Rubin, întiiul născut, Simeon şi Gad, care e din roabă. Prin aceştia se închipuie Israil. Dar să vorbim despre fiecare, culegînd înţelesul din proorocia făcută de Iacob cu privire la ei. Deci a spus dumnezeiescul Iacob : «*Rubin, întiiul născut al meu, tu eşti tîria mea şi începutul fiilor mei, greu de condus, aspru şi îndărătnic*» (Fac. 49, 3—4). Şi iarăşi : «*Simeon şi Levi, fraţii care au săvîrşit nelegiuirea din voia lor. În sfatul lor nu va intra sufletul meu şi pe învoiala lor nu se va rezema ficatul meu, că în iuşimea lor au omorît oameni şi în pofa lor au tăiat vinele taurului. Blestemată iuşimea lor, pentru că e îndărătnică şi mînia lor, pentru că s-a învîrtoşat*» (Fac. 49, 5—7). Iar despre Gad a zis : «*Ispită îl va ispiti pe el şi el îl va întinde pe acela la picioare*» (Fac. 49, 19).

Aşadar, în Rubin e zugrăvit Israil, întiiul născut după vreme, dar aspru, îndărătnic şi ocăritor ; Simeon, căruia i s-a adăugat Levi, acelaşi popor, gata la ucidere şi ca cel ce a omorît pe sfinţi. «*Căci zice* » «*Pe care dintre prooroci nu l-au omorît părinţii voştri ?*» (Fapte 7, 52). De asemenea, ca cel ce a tăiat vinele taurului, care este Hristos. Căci nu numai poporul Iudeilor e văzut cutezînd acele crime împotriva sfinţilor şi a lui Hristos, ci la ele a conlucrat şi Levi, adică neamul sfinţit al celor ce stăteau lingă altar, cărturarii şi fariseii. De aceea în proorociile protopărintelui Iacob sînt numiţi Simeon şi Levi. Iar în Gad, care e din roabă şi este ispită, e zugrăvit Israil ca cel ce e lipsit de nobleţe în cuget şi ispiteşte pe Iisus şi îi întinde curse viclenind împotriva Lui. Căci s-au apropiat zicînd : «*Se cade a da bir Cezarului, sau nu ?*» (Matei 22, 17).

Aşadar, ca să aduc iarăşi cuvîntul la început, Israil cel dintii născut în timp, cel aspru, îndărătnic şi ocăritor, cel ce e gata la ucidere şi are o mînie blestemată, cel care a ucis oameni şi a tăiat vinele taurului, cel josnic şi răutăcios în viclenii, care a întins curse şi ispită, a

fost așezat după cei în Hristos și liberi, măcar că va fi și el liber după noi, când va veni în sfârșit în fața lui Dumnezeu.

PALADIE : Bine ai spus.

CHIRIL : Vei înțelege ceea ce spun, dacă îți vei apleca mintea și la cele ce urmează. Căci după aceia au adus daruri alți trei ce se țineau împreună și erau din Rahila cea liberă : Efraim, Manase și Veniamin. Apoi după ei, trei uniți întreolaltă, care erau din slujnice, adică : Dan, Asir și Neftalim. Înțelege deci că premerg și sînt mai în cinste cei din cea liberă, apoi urmează cei din slujnice. Dar oare nu aceasta este ceea ce ne-a scris și dumnezeiescul Pavel însuși : «Cînd va intra plîntătea neamurilor, atunci întregul Israil se va mîntui?» (Rom. 11, 25).

PALADIE : Drept ai grăit. Observația e foarte subțire.

CHIRIL : Că nu s-a spus ceva mincinos, vei cunoaște foarte ușor. Căci Scriptura ne întărește îndată în ceea ce am spus și prin alte învățături. Astfel Dumnezeu a rînduit ca plecările și opririle sau așezările fiilor lui Israil să se facă în ordinea convenită și a poruncit să meargă în jurul cortului, precum a cîntat prea frumos fericitul David : «Și vei înconjura altarul tău, Doamne, ca să aud glasul laudei Tale» (Ps. 26, 6—7), sau : «Înconjurat-am și am jertfit în cortul lui jertfa de strigare» (Ps. 25, 11). Dar prin împlinirea a ceea ce s-a poruncit se închipuiește și altceva. Adică nu trebuie să ne despărțim de Dumnezeu, ci să apărem stînd aproape și în jurul Lui, fără să se interpună păcatul, fără să ne separe vreo plăcere lumească, ci așezarea dreaptă a minții și pornirea spre tot ce e vrednic de laudă să ne strîngă în unitatea duhovnicească. Căci mai ales cei ce vor să fie bineplăcuți, se cuvine să aducă daruri. Pentru că s-a scris : «Toți cei din jurul Lui vor aduce daruri» (Ps. 75, 11).

Astfel a poruncit ca ei să pornească deodată cu cortul și să meargă în jurul lui și într-o ordine care să fie potrivită vîrstelor, trece de la cei dinții la cei din urmă în chip neamestecat. Astfel să-și aducă darurile uniți între ei și deosebiți. Căci s-a scris în Numeri : «Și a grăit Domnul către Moise și Aaron, zicînd : Fiecare țînîndu-se de ceata și de steagul lui, după casele familiilor lor, să tăbărescă fiii lui Israil înaintea Domnului, împrejurul cortului mărturiei vor tăbări fiii lui Israil» (Num. 2, 1—2).

Apoi arată locul rînduit fiecăruia unde, cum și care să tăbărescă. Căci adaugă : «Și cei dinții vor tăbări spre răsărit ceata taberei lui Iuda, împreună cu puterea lor. Lîngă ei vor tăbări cei ce țîn de semînția lui Isahar. Și apoi vor tăbări cei ce țîn de semînția lui Zabulon»

(Num. 2, 3—7). Apoi a amintit de a doua grupare, zicînd : «*Ceata taberei lui Rubin spre miazăzi, împreună cu puterea lor și căpetenia fiilor lui Rubin, Elisur, fiul lui Sediur ; luptătorii lui numărați sînt patruzeci și șase de mii și cinci sute. Lîngă ei vor tăbări cei ce se țin de seminția lui Simeon. Lîngă ei vor tăbări cei ce se țin de seminția lui Gad*» (Num. 2, 10—14). Apoi adaugă îndată a treia grupare, zicînd : «*Ceata taberei lui Efraim spre mare, împreună cu puterea lor. Lîngă ei vor tăbări cei ce țin de seminția lui Veniamin*» (Num. 2, 18—22). În sfîrșit, îndată amintește de a patra grupare, zicînd : «*Ceata taberei lui Dan spre miazănoapte, cu puterea lor. Lîngă ei vor tăbări cei ce țin de seminția lui Asir. Și vor tăbări cei ce țin de seminția lui Neftalim. Toți cei numărați din tabăra lui Dan o sută cincizeci și șapte de mii și șase sute. Aceștia vor purcede cei din urmă, cu cetele lor*» (Num. 2, 25—31).

Vezi că înainte a fost pus Iuda și cei împreună cu el și că el are locul ales, cel spre răsărit și spre miazăzi ? Căci cei în Hristos sînt în lumină și ard de duh. Al doilea e Rubin și cei împreună cu el. Și cei de al treilea sînt iarăși cei născuți din liberă. Apoi după aceștia alți trei, cei din servitoare, despre care s-a spus că «*vor purcede cei din urmă*». Deci nu e vădit și cu totul neîndoielnic că al doilea, sau cel în Hristos a fost cinstit și chemat înaintea celui întii născut, și cel liber în credință înaintea celor din robie ? Căci cei dintii, care sînt din Iuda, merg înainte pentru Hristos. Iar ceilalți de-abia vin pe urmă și sînt puși în rîndul al doilea.

PALADIE : Drept ai spus. Și mă minunez de o așa de subțire înțelegere.

CARTEA A UNSPREZECEA

Despre preoție și că preoția cea după lege era chip al celei în Hristos

CHIRIL : Am făcut o tilcuire îndestulătoare și plină de subțiri-
mea fineței duhovnicești a cortului și a celor poruncite cu privire la
el. Dar se cuvine, precum mi se pare și știu că vei spune și tu, să în-
cepem a vorbi despre măririle preoției și despre modul în care prin
preoția cea în chip (tip) și după lege, se indică cea adevărată, adică
cea în Hristos, care prin El sfințește neamul închinat lui Dumnezeu,
adică pe cei străluciți în credință și ridicați la familiaritatea cu Dum-
nezeu, prin împărtășirea de Sfântul Duh ^{428bis}.

PALADIE : Se cuvine, pe drept cuvânt.

CHIRIL : După ce s-a isprăvit de lucrat cortul sfânt cu podoaba
cuvinită și a primit chip ceea ce s-a arătat în mintea dumnezeiescu-
lui Moise, Dumnezeu a instituit pe preoți, zicînd : «*Și tu adu la tine
pe Aaron, fratele tău și pe fiii lui din fiii lui Israil, ca să-Mi fie Mie
preoți : pe Aaron și pe fiii lui Aaron: Nadab, Abiud, Eleazar și Ita-
mar (Ieș. 28, 1).*

Deci cei aleși au fost chemați cu numele la slujba preoției. Căci
«*nu-și ia cineva sie și cinstea, ci cel chemat de Dumnezeu*», după cum
s-a scris (Evr. 5, 4). De aceea să nu meargă nimeni de la sine la sluj-
ba de preot, ci să aștepte chemarea ⁴²⁹. Căci încercînd să răpească
ceea ce nu are prin hotărîre de sus, va suferi osînda lui Datan, și Abi-
ron. Și să nu te mire dacă cererea acestei slujbe de către noi înșine
este o nebunie și un lucru urît, cînd și despre Hristos însuși scrie
Pavel : «*Nu a socotit să se facă pe Sine însuși arhieru, ci Cel ce a*

428 b. Creștinii sînt cei ridicați la o intimitate reală cu Dumnezeu prin Duhul
Sfînt. Ei nu rămîn într-o legătură cu Dumnezeu de la distanță. Prin aceasta sînt sfințiți
cu adevărat, sau neam sfînt.

429. Dumnezeu cheamă cu numele pe cei ce vrea să-i fie preoți. Dar această
chemare nu li se face direct în conștiință. Dacă s-ar face chemarea așa, ar putea pre-
tinde unii că sînt chemați, fără să fie de fapt. Ei sînt chemați prin cel ce are o răs-
pundere recunoscută pentru poporul lui Dumnezeu : în legea veche prin Moise, în
Biserică, prin episcop. În legea veche a fost chemat Aaron și urmașii lui după trup ;
în Biserică, preoții nu se cheamă în baza nașterii din preoții dinainte, ci sufletul lor
cunoscut de Dumnezeu și arătat ca vrednic de preoție episcopului. În Vechiul Testa-
ment Dumnezeu a ales un popor unit trupește ; în Noul Testament, un popor unit su-
fletește prin credință.

grăit către El : *Tu ești preot în veac, după rînduiala lui Meichisedec* (Evr. 5, 5—6)⁴³⁰. Deci cuvîntul care s-a spus iarăși în chip înțelept către Moise, este o icoană a chemării cu care a fost chemat Hristos. Căci s-a spus : *«Și tu adu la tine pe Aaron, fratele tău și pe fiii lui»*. Iar «adu» ce altceva înseamnă decît : apropiie-ți-l și cheamă-l. Și Hristos a fost, așa zicînd, chemat spre a fi arhiereu prin voia Tatălui. Dar împreună cu El au fost chemați și într-un anumit fel ; și au fost rînduiți împreună lucrători în slujba preoției și dumnezeieștii ucenicii. De aceea au și spus limpede : *«împreună lucrători ai lui Dumnezeu sîntem»* (I Cor. 3, 9 ; Rom. 16, 3) și au cutreierat tot pămîntul, săvîrșind pe seama popoarelor slujba sfîntă a Evangheliei. Desigur, au fost chemați la apostolie prin Hristos și cuvîntul e adevărat. Dar lucrul acesta a fost și el voit de Tatăl⁴³¹. Căci una e hotărîrea cu privire la toate cele ce se fac, pentru că Fiul e sfatul, înțelepciunea și voința Tatălui. Așadar, Aaron e chipul (tipul) lui Hristos și instituirea în umbre încă mai înainte a preoției în duh și adevăr.

Dar observă că i se poruncește lui Moise să-și aducă la sine pe Aaron. Căci legea e slabă și nedesăvîrșită, dacă e despărțită de Hristos : *«pentru că este cu neputință ca sîngele de tauri și de țapi să înlătore păcatele»* (Evr. 10, 4). *«Dar Hristos aducînd o singură jertfă pentru păcătoși, a desăvîrșit pentru veci pe cei ce se sfințesc»* (Evr. 10, 14). Să știe deci cei ce sînt prieteni ai umbrei și ai literei și se țin strîns de rînduielile mozaice, că de nu vor aduce la ei înșiși pe Arhiereul și Apostolul mărturisirii noastre, pe Iisus Hristos, sîrguința slujirii lor în chip (tip) nu-i va duce la nici un rezultat. Căci ce laude poate avea la iubitorul de virtuțe Dumnezeu, viața cea după lege ? De aceea și prea-

430. Chiar Hristos, sau Fiul lui Dumnezeu nu se face om, ca să se aducă în această calitate jertfă Tatălui, fără voia Tatălui, ci cu voia Lui (Ioan 4, 34). Preotul, ca cel ce aduce pe alții la Tatăl, nu o face aceasta fără trimiterea și puterea Lui. Nu poate lega cineva pe alții de Dumnezeu, fără voia lui Dumnezeu. Preotul trebuie să aibă conștiința că e trimis de Dumnezeu, ca să vibreze în el puternic sentimentul răspunderii pentru slujba lui. Și această conștiință trebuie să-i fie insuflată și de ce are el însuși răspunderea că trebuie să cheme pe altul la preoție. Dumnezeu cheamă la această slujire pe cel căruia i-a dat darul pentru ea. Aceluia îi întărește darul sădit în fire prin harul hirotoniei.

431. Dumnezeu Tatăl L-a rînduit din veac și pînă în veac Arhiereu pe Fiul Său. Dar acesta după ce și-a început slujba de Arhiereu după intrupare, a chemat îndată pe cei 12 ucenici ca «împreună lucrători în slujba preoției», așa cum Moise, chemat de Dumnezeu la conducerea poporului Israel, cheamă ca împreună lucrători cu sine pe Aaron și urmașii lui. Moise nu încetează după ce cheamă pe Aaron din exercițiul slujbei lui. Nici Hristos nu încetează să fie Arhiereu, după chemarea văzută a ucenicilor ca împreună arhierei. Aceștia nu-L înlocuiesc. Dar și Hristos îi arată pe arhiereii și preoții văzuți ca necesari pentru exercitarea văzută a preoției împreună cu Hristos și din puterea lui Hristos. Așa cum a fost necesar ca Fiul lui Dumnezeu să ia trup ca să lucreze mîntuirea noastră, așa e necesar ca slujirea Lui să fie continuată pe plan văzut după înălțarea Lui la cer, dar nu fără puterea Lui dată lor prin Duhul Sfînt.

înțeleptul Pavel ne spune că pentru înălțimea mai presus de toate a cunoștinței lui Hristos a socotit drept gunoaie cele din lume și a ales în locul lor pe cele duhovnicești. Aceasta înseamnă a aduce spiritual ia șine pe Aaron ⁴³².

PALADIE : Înțeleg ce spui. Cuvîntul e clar.

CHIRIL : Dar spunînd : «*Adu la tine pe Aaron, fratele tău*», socotesc că Dumnezeu a știut că acest lucru contribuie și în alt mod la un folos în înțeles duhovnicesc. Înțelegi, ce spun ? Moise a fost trimis să scoată pe Israil din necazul din Egipt. Dar văzînd că întreprinderea aceasta e cu mult mai presus de puterea omului și întrece măsurile forței și ale elocinței de care dispune el, s-a rugat zicînd : «*Iată eu nu sînt ușor la grai, nici dinainte de ieri, nici dinainte de alaltăieri, nici de cînd ai început să grăiești slugii tale. Pentru că sînt slab la glas și zăbavnic la limbă*» (Ieș. 4, 10). Iar Dumnezeu a zis la acestea : «*Cine a dat gură omului, cine a făcut surd și mut, văzător și orb ? Nu eu, Domnul Dumnezeu ? Și acuma mergi, și eu voi deschide gura ta*» (Ieș. 10, 11—12). Dar copleșit de înălțimea slujirii, s-a temut iarăși și a zis : «*Mă rog, Doamne, alege pe altul, puternic, pe care să-l trimiți*» (Ieș. 10, 13). Atunci Dumnezeu a ales îndată pe Aaron, ca chip (tip) al lui Hristos, care știe să le îplinească toate cu ușurință. Și nu s-ar fi izbăvit Israil altfel, de nu s-ar fi dat împreună lucrător slăbiciunii în glas și neputinței lui Moise, Hristos în icoana lui Aaron. Așa să înțelegi și acest loc. Căci spre a desăvîrși slăbiciunea legii, în Hristos, a ridicat la preoție pe Aaron și i l-a adăugat cu folos fericitului Moise. Pentru că legea nu e îndestulătoare nici spre eliberare, nici spre a putea desăvîrși în sfințenie pe cei eliberați, ci Hristos ne este și eliberare și sfințenie ⁴³³, sfinții fiindu-i împreună lucrători, cum i-a fost atunci Moise lui Aaron în Egipt și tot lui Aaron fiii lui. Căci arhierelui și căpeteniei tuturor Hristos, i-au fost împreună lucrători în chip *spiritual dumnezeiesc ucenici, adăugîndu-I-se Celui ce toate le poate împlini*, nu ca unuia slab în putere, ci ca unii ce au fost chemați și bine aleși ca să-i slujească și au cîștigat de la El vigoarea pentru toate. Despre aceasta va mărturisi și dumnezeiescul Pavel, zicînd : «*Toate le pot în Hristos, Cel ce mă întărește pe mine*» (Filip. 4, 13) ⁴³⁴.

432. Dacă mai înainte a fost înțeles Moise ca prefigurare a lui Hristos care cheamă prin Aaron și cei din familia lui pe ucenici, aici e înțeles Aaron ca Hristos, Arhierul adevărat, care completează pe Moise.

433. Hristos, Arhierul cel mare, desăvîrșește eliberarea noastră, căci nu ne eliberează numai din robia patimilor exterioare ale altora, ca Aaron, ci din robia pătimilor noastre ; apoi ne sfințește prin virtuțile ce le dobîndim și prin Sfîntul Duh ce se sălășluiește în noi.

434. Aici fiii lui Aaron sînt văzuți ca ucenicii lui Hristos. Așa cum fiii lui Aaron l-au succedat în arhierie, așa l-au succedat Apostolii pe Hristos. Dar «puterea» ar-

PALADIE: Așadar, Aaron și ceilalți au fost aleși și chemați pe nume la preoție.

CHIRIL: Pe lângă acestea, a poruncit să li se pregătească vestimente strălucitoare și vrednice de slujba preoțească. «*Și voi face veșmînt sfînt lui Aaron, fratelui tău spre cinstire și slavă. Și tu grăiește tuturor celor cu cuget înțelept, pe care i-am umplut de duhul simțirii. Și vor face veșmîntul sfînt al lui Aaron spre stințire cu care să-mi preoțească Mie*» (Ieș. 28, 2—3).

Preaînțeleptul Pavel sfătuiește pe cei îndreptați prin credință să îmbrace veșmîntul cu adevărat sfînt și din cer, scriind: «*Îmbrăcați-vă în Domnul nostru Iisus Hristos*» (Rom. 13, 14). Iar proorocul Isaia a strigat de mai înainte zicînd ca din partea Bisericii: «*Să se veselească sufletul meu întru Domnul că m-a îmbrăcat în haina mîntuirii și în veșmîntul bucuriei*» (Isaia 61, 10).

Deci Hristos este veșmîntul cu adevărat spre cinste și slavă neamului sfințit și sfînt, podoaba strălucitoare și mai presus de orice podoabă a sufletelor sfinților. Căci zice: «*Cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat*» (Gal. 3, 27). Și adevărat e cuvîntul. Iar legea împodobeste pe Aaron ca în umbre, referind la Hristos slava îmbrăcămintei lui felurit împodobită. În alcătuirea ei meșteșugită e împreună țesută o rațiune tainică și subțire care indică prin ghicitoră slava Mîntuitorului. Căci privește că zice: cei ce au lucrat veșmintele, s-au umplut de înțelepciunea cea de la Dumnezeu, care i-a călăuzit la o lucrare împodobită și bogată și înflorită și a înscris în veșminte slava lui Hristos ⁴³⁵.

Acestea sînt: pectoralul, umărul, stiharul, pînă la călcîie, veșmîntul împodobit cu franjuri, chidara și brîul și pe lângă acestea, alte cîteva piese cu meșteșug lucrate, de care vom vorbi pe rînd pe cît se va putea. Deci a zis despre cele ce trebuiau folosite pentru veșminte: «*Și ei vor lua aurul, hiacintul, portira și roșul și mătasea*» (Ieș. 28,

hieriei sau a preoției o au aceștia de la Hristos. Și toți urmașii Lui au această putere de la Hristos. Fără El n-ar putea fi arhieriei și preoți. Din El le curge mereu puterea preoției. În preoția lor văzută se continuă preoția la început văzută apoi nevăzută a lui Hristos. Un singur Arhieru e lucrător în toți în cursul timpului. Aceasta dă unitate Bisericii.

435. Veșmintele preoților legii vechi prefigurau pe Hristos ca îmbrăcămintea a sufletelor sfinte, dar și ca îmbrăcămintea duhovnicească a preoților Noului Testament. Se face o deosebire între sufletul omenesc și virtuțile lui. Căci sufletul poate să nu fie îmbrăcat în acestea. Dar Hristos nu poate să fie fără acestea. El însuși este suportul acestora. Cine îmbracă pe Hristos, nu se poate să nu le îmbrace pe acestea. Și nu le poate îmbrăca pe acestea decît alipindu-se prin credință la Hristos. Avînd cineva pe Hristos în Sine, le are pe acestea. Hristos e una cu îmbrăcămintea strălucitoare, plină de slavă a virtuților: a curăției, a iubirii. Preoților li se cere în mod deosebit să fie îmbrăcați în Hristos, în virtuțile Lui de curăție și dăruire jertfelnică.

5). Aplecîndu-te cu o înțelegere subțire asupra celor spuse, ia seama, înainte de toate la aceasta.

PALADIE : La ce ?

CHIRIL : Oare nu s-au făcut și toate cele din cort, care erau chip (tip) al lui Hristos, din aur și mătase, din porfiră și roșu răsucit și din hiacint ?

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Deci observă că și îmbrăcămintea înaintestătătorului în preoție s-a lucrat din aceleași, purtînd și ea ca în icoană și chipuri (tipuri) slava lui Hristos. Pentru că aceleași cuvinte și același înțeles indică frumusețea lui Hristos. Căci prin aur se înțelege ca Dumnezeu, prin porfiră ca cel ce are demnitatea împărătească, prin mătasea fină precum Cuvîntul subțire și netrupesc, iar prin roșu, trupul, prin hiacint cu înfățișarea cerului — căci aceasta e culoarea hiacintului — ca cel ce e de sus și din cer. Căci oare nu e deodată Dumnezeu și Împărat, Cuvîntul lui Dumnezeu Tatăl ?

PALADIE : Cum de nu ?

CHIRIL : Și oare fiind Cuvîntul subțire și netrupesc al Tatălui, nu S-a coborît în trup și nu e de sus ?

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Așadar, din aceleași materii s-au făcut în mod neschimbat, pentru o înțelegere subțire, și veșmintele și cele din cortul sfînt. Dar e destul despre acestea. Acum e vremea să vorbim despre cele țesute în mod felurit, spre cinstea și slava lui Aaron. Deci zice : «Și vor face umărarul din mătase răsucită, lucru țesut și împestritor. Două umărare vor fi lui, ținîndu-se unul de altul, atîrnate de amîndouă părțile. Și țesătura umărarelor, care sînt asupra lui, după facerea lor, va fi din aur, hiacint, porfiră și roșu tors și din mătase răsucită» (Ieș. 28, 6—8). Și după ce a arătat materia amintită a veșmintelor, adaugă îndată : «Și vei lua două pietre, pietre de smaragd, și vei săpa în ele numele fiilor lui Israil ; șase nume pe o piatră și celelalte șase nume pe cealaltă piatră, după facerea lor, lucru de meșteșug în piatră. Săpătură de pecete vei săpa în pietre cu numele fiilor lui Israil. Și vei pune cele două pietre pe umerii umărarului. Pietre de pomenire sînt fiilor lui Israil» (Ieș. 28, 9—12).

PALADIE : Adînc este, pe cît se vede, înțelesul celor spuse. Dar încearcă mai întîi să-mi spui ce este lucrul numit umărar și care e felul alcătuirii lui ?

CHIRIL : A poruncit să se facă o țesătură în chip de tunică ce cobora pînă la piept și se îmbrăca pe deasupra veșmîntului ce era pe dedesubt, pe piele și ajungea pînă la picioare. Ea fulgera de strălucirea aurului și a porfirei și umplea de admirație respectuoasă și sfîntă ochii privitorilor. Și socotesc că a numit-o aceasta umărar, pentru scurtimea ei și pentru că abia se întindea pe amîndoi umerii. În acest umăr a poruncit fățiș să se prindă două pietre (acestea erau smaragdele), strînse în împletituri subțiri, în care erau săpate cu mesteșug semințele cu numele, scrise cîte șase în fiecare piatră. Și care e rațiunea acestui lucru, ne-a lămurit el însuși, zicînd : *«Și va lua Aarôn numele fiilor lui Israil înaintea Domnului pe cei doi umeri ai lui, pomenire pentru ei»* (Ieș. 28, 9—12).

PALADIE : Ce vom socoti că se închipue prin pietre și prin cele săpate în ele ?

CHIRIL : Ascultă. Smaragdul e o piatră de culoare potolită, puțin închisă. În adîncul lui înoată o strălucire și lumina e amestecată cu întunericul, fiecare atrăgînd privirea la sine. Dar privind ochiul trupului spre înălțime și în sus și ațintindu-l în adîncime spre eter și cer, nu întîmpină o astfel de priveliște ? Căci eterul din înălțimea supremă e negru în adîncimea lui și amestecat cu o lumină moderată.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Deci Sfînta Scriptură folosește smaragdul ca icoană a cerului. Și să nu te miri că îl aseamănă altădată și cu safirul. Căci safirul e de culoare puțin închisă și nu e departe de înfățișarea smaragdului. Pentru că s-a scris în Ieșire astfel : *«Și s-a suit Moise și Aaron și Nadab și Aviud și șaptezeci din bătrînii lui Israil. Și au văzut locul unde a stat Dumnezeu lui Israil. Și cele de sub picioarele Lui ca un lucru de piatră de safir și ca chipul tăriei cerului, prin curăție»* (Ieș. 24, 9—10). Căci deoarece israeliții pe cînd erau în Israil au slujit zidirii și numeau cerul Dumnezeu, spre folosul lor li S-a arătat Domnul tuturor șezînd pe tîria însăși, ca să știe că toate le are sub picioare și că este și Stăpînul tuturor, ca Făcătorul lor. Înțelege deci că Sfînta Scriptură folosește piatra de culoare puțin închisă, de-o lumină moderată, ca un chip și ca o icoană a cerului ? Căci e de un vînat strălucitor.

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : Așadar, smaragdul e semnul cerului, avînd înscris în sine pe Israil, după neam și locul în umărar. Prin aceasta se poate înțelege că cei ce au (primit) dobîndit înscrierea în cer, se odihnesc, fără îndoială, în Hristos, care îi poartă pe cei buni pe umeri și-i are

ca pe niște copii. Ceva asemănător a spus și dumnezeiescul Moise, înfățișînd pe Israil sub ocrotirea lui Dumnezeu. «*Ca un vultur și-a acoperit cuibul său și spre puii săi s-a dorit; întinzîndu-și aripile sale i-a primit pe ei și i-a luat pe ei pe umerii săi*» (Deut. 32, 11). Dar și David îi spune fiecărui sfînt, care s-a sălășluit întru ajutorul Celui Preainalt: «*Cu spatele său va umbri ție*» (Ps. 90, 4). Spate numește, precum socotesc, părțile de sub grumaz și umerii, nu spinarea. Deci vor fi purtați pe umeri, după cuvîntul proorocului (Osea 11, 3) și vor fi luați pe brațe, ca vechiul Efraim, cei ce au dobîndit acea înscrisiere de sus, pe care Mîntuitorul le-a înfățișat-o plină de slavă și vrednică de admirație și mai presus de darurile dumnezeiești, spunînd sfinților ucenici: «*Nu vă bucurați că dracii se supun vouă, ci vă bucurați mai mult că numele voastre s-au scris în ceruri*» (Luca 10, 20).

Iar înscrierea pe pietre a spus că va fi spre amintire pentru fiii lui Israil în mîntea Domnului, pentru că Acela privi, așa zicînd, în persoana lui Aaron. *Căci Dumnezeu și Tatăl ne privește în Hristos spre aducere aminte și ne-am făcut în El cunoscuți și vrednici de privire și ca scriși în cartea lui Dumnezeu*⁴³⁶.

PALADIE: Drept ai spus.

CHIRIL: Dar poruncește să i se adauge acestuia și altă podoabă, zicînd: «*Și să faci mici paveze turnate din aur curat. Și să faci două tranjuri din aur curat, amestecate în flori, lucru împletit, și să pui franjurile împletite peste paveze, pe umerii dinainte. Și să faci un rațional (engolpion) al judecăților, lucru de țesător, după felul umărului, să-l faci pe el din aur și hiacint și porfiră și roșu și mătase toarsă. Să-l faci în patru colțuri. Să fie de două palme de lung și de o palmă de lat. Și să țezi în el țesătură de patru rînduri de pietre*» (Ieș. 28, 13—17). Apoi dînd felul pietrelor, adaugă: «*Și pietrele să fie de la numele fiilor lui Israil douăsprezece, după numele lor, săpături de peceți în fiecare după numele lor, să fie pentru cele douăsprezece semînții*» (Ieș. 28, 21). Și după puțin continuă: «*Și va purta Aaron numele liilor lui Israil în (engolpionul) judecății, pe piept, cînd va intra în Sfînta, amintire înaintea Domnului Dumnezeu*» (Ieș. 28, 23).

PALADIE: Adînc lucru este raționalul (engolpionul). Chiar și modul alcătuirii lui mi se pare că e foarte greu de înțeles.

436. Aaron poartă pe umerii săi numele celor douăsprezece semînții ale lui Israil, prefigurînd purtarea de către Hristos pe umeri a tuturor popoarelor. Aceasta înseamnă pe de o parte răspunderea asumată pentru toți oamenii, pe de alta, punerea lor sub privirea permanentă a Tatălui. Avîndu-i Hristos pe toți în Sine, iar Tatăl avînd pururea la El, îi are pururea înscrisi în mîntea Lui. Aceasta înseamnă că sînt scriși în cartea Lui. Relația între Tatăl și Fiul a inclus, după întruparea Fiului, preocuparea lor de oameni.

CHIRIL : Să trecem deci la explicarea lor și să ne apropiem de adevăr ; deși greutatea drumului nu ne îngăduie să ajungem chiar la el. Căci e mai de folos să privim cele nevăzute măcar în oglindă, decît să nu le cunoaștem de loc. Deci voi grăi, așa cît voi putea și cît mă va ajuta priceperea.

A poruncit să se facă două mici paveze din aur curat, mai late decît cercul unei monezi, dar în forma ei. Căci moneda are formă de cerc. Apoi două franjuri împletite în flori din aur curat. Franjurile zicem că sînt lăntșoare, avînd o înfățișare peștriță prin culori. Căci prin flori a înțeles culorile. Iar acestea erau vison și porfiră și fir de aur și vînat și roșu tors. Pe lîngă acestea a spus să facă o țesătură în patru colțuri, în formă de cub, cu toate laturile de o palmă. Și a mai spus să se țasă în ea douăsprezece pietre, așezate cîte trei, încît în cele patru rînduri să fie în ele săpate numele semințiilor. Așadar, pavezele erau atîrnate de umărar prin lăntșoare aurite și împesștritate, fiind așezate de îndată sub el, încît partea de deasupra lor părea să stea chiar pe umeri, dar atingeau pieptul și se țineau deasupra sînilor. Iar de paveze era legat prin alte lăntșoare engolpionul (raționalul) judecăților, care se întindea pe piept, atîrnînd de el franjuri. Acesta era un obiect admirat de privitori, strălucind de pietre și de aur, și e împodobit în chip minunat în culorile altor materii. Aceasta va fi iarăși spre pomenirea fiilor lui Israil înaintea Domnului, cînd va intra Aaron în Sfînta. Oare îți este acum clară, pe cît se poate, forma acestor lucruri ?

PALADIE : Da. Dar din ce pricină s-a numit acel obiect raționalul judecăților ?

CHIRIL : Oare nu am spus, ținînd seama de rădăcina cuvîntului, că obiectul de mai sus s-a numit umărar, pentru că era întins pe amîndoi umerii ?

PALADIE : Da. Și ce-i cu asta ?

CHIRIL : Ținînd seama iarăși de rădăcina cuvîntului și de asemănare, vom spune că obiectul acesta s-a numit raționalul judecăților,

Dar dacă Hristos ne poartă pe noi ca Arhieru în fața Tatălui, preotul de asemenea trebuie să ne poarte ca chip văzut al lui Hristos. Știînd credincioșii acestea, vor rămîne în legătură cu preotul. Prin el se păstrează toți în unire cu Dumnezeu. Aceasta este Biserica. Omul e ființa chemată să aibă grija de sine, dar și de alții. Însă nu el însuși s-a luat pe sine și pe alții în grija sa și nici nu e capabil să implinească tot ce-i spre grija de sine și această grijă. Acest om trebuie să fie dat tot lui Dumnezeu. El e Hristos. El S-a predat pe Sine și grijii Sale lui Dumnezeu pentru noi. A trebuit să fie un om care să se fi predat El însuși grijii Sale, pe Sine și ceilalți, ca să se poată implini ceea ce poate fi grija de Sine ca om și de ei, dar fără să-i scutească pe oameni de grija de ei și de alții. Acest om a fost Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care a asumat firea noastră.

pentru că era așezat pe inimă și pe cele dinlăuntru. Căci inima și cele dinlăuntru sînt ca un locaș al rațiunii din noi. Iar judecata corectă și fără greș în toate cele ce sînt de făcut, adică dreptatea judecății și ce se cuvine fiecăruia, își are temeiul și e fixată în chip natural în rațiunea din noi. Sau oare nu e în noi o putere rațională care cumpănește firea celor ce sînt de făcut și separă de cele bune ceea ce e urît și nefolositor ?

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Dar e un obicei al Scripturii de Dumnezeu însuflete să numească corectitudinea și judecata dreaptă, judecată. Astfel dumnezeiescul David cîntă : «*Fericîți cei ce păzesc judecata și fac dreptate în toată vremea*» (Ps. 105, 3). Și iarăși a zis : «*Și cinstea împăratului, e să iubească judecata*» (Ps. 98, 3). Căci strălucită e cinstea și slava împăratului, care iubește dreptatea. Deci obiectul așezat pe inimă și piept se numește raționalul judecății pentru că stă pe locul rațiunii, în care e corectitudinea și dreptatea.

Iar în el sînt douăsprezece pietre prinse în aur, avînd înscrise în ele semințiile. Ele sînt chipul (tipul) oamenilor sfinți, care sînt strălucitori și prețuiți și, ca niște pietre alese, așezați lingă inima și mintea lui Hristos⁴³⁷. Și de fapt sînt vrednici pe pomenire, pentru strălucirea în virtute și pentru marele preț ce-l au prin sfințenie.

De engolpionul judecăților atîrnă și niște franjuri de aur, lucru care arată, socotesc, că de mulțimea sfinților se vede atîrnînd marele și nenumăratul roiu de izbînzi bărbătești. De aceea și fericitul David spune că podoaba Bisericii stă în franjuri (Ps. 44, 15).

PALADIE : Tilcuirea e vrednică de crezare.

CHIRIL : De la engolpionul judecăților urcă, precum am spus, prins în inele de aur, un lănțisor pestriț și frumos colorat, care trecînd prin amîndouă pavezele, ajunge pînă la virful umărarului, în care erau pietrele cu inscripții. Deci e vrednic să vedem ce vrea să spună și aceasta. Ghicitura mi se pare că înseamnă aceasta : Ca și pietrele prețioase, cei aflați în cunoștința și amintirea lui Hristos, urcînd spre înscrisura de sus, dobîndesc acest lucru prin armele de-a dreapta și de-a stînga ale dreptății. Căci așa scrie dumnezeiescul Pavel. Dar și în altă parte zice : «*Îmbrăcați-vă cu toate armele lui Dumnezeu*» (Efes. 5, 11). Iar dacă armele împăratului sînt de aur, de aur sînt și pavezele, care închipuie ca prin ghicitura armătura lui Dumnezeu. Deci nu

437. Sfinții sînt așezați ca niște pietre prețioase lingă inima și mintea lui Hristos. Ei fac pe Hristos să strălucească în lume. El sînt iubiți de Hristos și Hristos se gîndește mereu la ei cu bucurie. Ei sînt legați de viața intimă a lui Hristos.

ne vom bucura de pomenirea și înscrierea lui Dumnezeu, de nu am luat armele dreptății și nu am umblat lucrînd prin ele.

Iar atîrnarea engolpionului de umăr înseamnă, socotesc, atîrnarea celor de jos de cele de sus, prin mijlocirea lui Hristos. «*Căci El este pacea noastră, El Care a făcut din cele două lumi, una, după Scripturi*» (Efes. 2, 14 și a legat cele omenești prin legătura iubirii de mulțimea sfinților îngeri⁴³⁸. Dar trebuie să știm că și fericitul Ezechiel spune de căpetenia Tirului că a fost îmbrăcat în toate pietrele prețioase (Iez. 28, 13). Și iarăși chiar pe acelea, de care spune și dumnezeiescul Moise că au fost așezate în engolpionul judecății. Iar acestea erau: sardiul, topazul, smaragdul, antraxul, safirul ligiriul, agata, ametistul, hrisolitul, berilul, enichiul (onixul). Ele erau așezate cîte trei într-un rînd, încît dădeau patru rînduri. *Așezarea aceasta închipuia tăria în credință a celor aflați în inima și în amintirea lui Hristos*. Căci rîndul de cîte trei e simbolul credinței și al așezării în Treime⁴³⁹. Iar așezarea într-o formă cu patru unghiuri sau laturi egale, e simbolul fermității. Așa era făcut engolpionul în care erau cele douăsprezece pietre.

PALADIE : Cred.

CHIRIL : Pe lîngă aceasta poruncește să se mai adauge și altceva la cele douăsprezece pietre, zicînd : «*Și să pui pe engolpionul judecății arătarea și adevărul. Și va fi pe pieptul lui Aaron cînd va intra în Sfînta, înaintea Domnului. Și va purta Aaron judecățile fiilor lui Israil pe piept înaintea Domnului, pururea*» (Ieș. 28, 26). Vorbînd de arătare

438. E o explicație proprie a Sf. Chiril, a locului din Efes. 2, 14 : Cele două lumi unite de Hristos e lumea îngerească și cea omenească. Iar ele sînt unite de Hristos sau în Hristos prin iubire. Ele se unesc în Hristos pentru că acum și oamenii iubesc pe Hristos ca și îngerii ; sau pentru că Hristos îi iubește acum și ca om pe îngeri, iar în Hristos îi iubesc și oamenii pe îngeri. Aceasta vede Sf. Chiril simbolizată și în atîrnarea pectoralului preoțesc de umăr, sau cele de jos de cele de sus.

În toată opera aceasta a Sf. Chiril, avem o înțelegere simbolică a realității văzute. Aceasta nu se bazează pe simple asemănări între formele văzute și ordinea nevăzută, ci pe credința că ordinea văzută e într-o legătură cu cea nevăzută, fiind susținută de ea. Cine nu vede caracterul simbolic al realității văzute, nu mai crede într-o legătură a ei cu cea nevăzută. E o simbolică multiplă și multiplu împletită atît cu ordinea nevăzută, cît și cu cea văzută, o simbolică în care se vede o ordine rațională.

439. Această așezare a proptelor în trei rînduri a influențat poate și așezarea părțicelilor la Proscomidie în jurul agnețului. Dar în aceasta sînt așezate și pe verticală cîte trei, nu cîte patru. Biserica s-a lăsat condusă mai consecvent de credința reflectării Sfîntei Treimi în toate. Dar și de credința în cele nouă cete îngerești, care se suprapun în trei rînduri cîte trei. Iar poate că în aceasta avem reflectarea prin putere a Sfîntei Treimi, pe planul cel mai înalt al creației.

Toate aceste origini personale ale creației sînt la inima lui Hristos, dar sînt și gîndite de El în raționalitatea lor. În același timp toate atîrnă de răspunderea Lui pentru ele, de purtarea lor pe umerii Lui. Iar arhiereul și preotul văzut participă și el la această adunare a lor în inima și în răspunderea Lui.

și adevăr, nu a spus clar ce sînt acestea pietrele și a poruncit să se facă o inscripție într-o mică tăbliță. Dar voi aminti de proorocul care zice: *«Pentru că zile multe vor șede fiii lui Israil, fără împărat, fără conducător, fără jertfă, fără jertfelnic, fără preoție, fără arătări»* (Osea 3, 4). Dar cuvîntul nostru nu va discuta mult de erau acestea pietre, sau o inscripție a numelor într-o tăbliță de aur. Ajunge să cunoaștem că ele erau puse ca chip (tip) al lui Hristos care se află împreună cu sfinții. *«Că iată, zice, Eu cu voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului»* (Matei 28, 20). Căci adevărul și arătarea este Hristos. Pentru că în El am cunoscut pe Tatăl și El ne-a arătat nouă voia Lui cea bună, cea desăvîrșită și bineplăcută, după Scripturi (Rom. 12, 2). Căci a zis Hristos: *«Nu vă mai zic vouă slugi, voi prieteni ai mei sînteți, că toate cîte le-am auzit de la Tatăl Meu, am vestit vouă».* (Ioan 16, 15).

Dar adevăr e și altfel Emanuil, pentru că singur El e Fiu după fire și, ca Dumnezeu din Dumnezeu, singur sfînt, singur Domn. Iar prin împărtășire și prin imitare se cugetă și zidirea că e toate cîte este El. Și Hristos este împreună cu sfinții, înțelegîndu-se ca în arătare și adevăr. Pentru că El duce în fața Tatălui cele ale noastre pururea fiind viu ca să mijlocească pentru noi (Evr. 7, 25). Căci aceasta socotesc că înseamnă: *«Și va purta Aaron judecățile fiilor lui Israil înaintea Domnului pe pieptul lui, pururea»*⁴⁴⁰.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Apoi poruncește să se pregătească un veșmînt potrivit sfințeniei și vrednic de admirație, zicînd : *«Și să faci o haină pe dedesubt pînă la călcîie, întregă vînată. Și va avea o gură la mijloc, avînd o tivitură în jurul gurii, lucru de țesător, cu tighelul țesut dintr-însa, ca să nu se rupă. Și să-l faci sub bordura de jos a veșmîntului, ca niște flori de rodie înflorită, din hiacint și porfiră și roșu lîns și*

440. Dar Hristos le poartă toate cele create în Sine nu numai ca Rațiunea supremă din care sînt și se susțin rațiunile tuturor, împletite într-o raționalitate multiplă, ci și ca Cel ce le va judeca pe toate întrucît, fiind dotate cu libertate, au rămas în ordinea raționalității lor și prin aceasta în El ca Rațiune în care își au temelia. Dar El e și adevărul arătat lor, întrucît e Fiul Tatălui care S-a arătat în trup. În El e adevărul lor. Fără El nu s-ar putea explica raționalitatea lor, precum nici lără înaintarea lor spre o judecată finală pentru ceea ce au făcut cu raționalitatea lor. Rațiunea explică în ea judecata, sau găsirea unui rost al legăturilor dintre ele, sau voința de-a le actualiza legăturile după ele conform posibilităților acestor legături incluse în ele; dar și de-a le aproba sau condamna, după cum au rămas în legăturile adevărate dintre ele și cu ordinea nevăzută și norma supremă a raționalității lor. Pentru susținerea lor în raționalitate și pentru readucerea în ea, toate sînt prezentate de Hristos și Tatălui. Prin aceasta Hristos arată pe cele ce au rămas în El, sau au revenit în ele. Cele pe care nu le prezintă în Sine însuși, înseamnă căderea lor în dezordine.

mătase împletită, sub bordură împrejurul veșmîntului. Rodiile să fie de aceeași formă. Și clopoței de aur între ele de jur împrejur; după fiecare rodie un clopoțel de aur. Și broderie înflorată pe marginea veșmîntului de jur-împrejur. Și cînd va sluji Aaron, auzit va fi glasul lui cînd va intra în Sfînta înaintea Domnului și cînd va ieși, ca să nu moară» (Ieș. 28, 31—35).

Haină pe dedesubt și pînă la călcîie numește în mod clar o tunică lungă, bună de învăluit și coborînd de la gît pînă la vîrfurile picioarelor. Ea era din hiacint (vînăt), pentru că era un simbol al nesticăciunii de sus, adică a lui Hristos. Aceasta a prevestit-o și dumnezeiescul David, zicînd ca din partea lui Dumnezeu despre cei ce împlinesc slujba preoțească în biserici: *«Pe preoții ei îi vei îmbrăca în mîntuire»* (Ps. 131, 16). Dar și înțeleptul Pavel scrie: *«Îmbrăcați-vă în Domnul nostru Iisus Hristos»* (Rom. 13, 12—14). Și aceasta socotesc că este locașul nostru cel din ceruri, pe care dorim să-l îmbrăcăm, veșmîntul veseliei, haina mîntuirii, după cuvîntul prorocului (Isaia 61, 10). Iar de culoarea hiacintului s-a spus limpede că e chip (tip) al cerului. Și tilcuirea e adevărată, cît ne privește pe noi. Căci ne-am îmbrăcat în nesticăciunea de sus.

Iar dacă se înțelege și Hristos însuși ca avînd în Aaron haina pînă la călcîie, tilcuirea e nu mai puțin adevărată. Căci Unul Născut fiind Dumnezeu după fire, își face trupul Său nesticăcios și îmbrăcîndu-l în viața de sus, l-a ridicat mai presus de stăpînirea morții. Vei înțelege deci și de aici că în Hristos e nesticăciunea și viața prin fire, și nu prin participare. Căci a spus ca Cel ce e Dumnezeu prin fire: *«Eu sînt învierea și viața»* (Ioan 11, 25). Iar făcut viu după omenitate, zice: *«Precum are Tatăl viață întru Sine, așa a dat și Fiului să aibă viață întru Sine»* (Ioan 5, 26). Deci chiar dacă se înțelege și Hristos Acela de Care se spune că a îmbrăcat nesticăciunea de sus, cuvîntul nu se abate de la ceea ce se cuvine ⁴⁴¹.

Rodiile și clopoțelii erau puși în partea de jos cu schimbul (alternativ). Rodiile erau țesute, iar clopoțelii de aur, ca să dea un sunet cu adevărat armonios și ca atunci cînd va avea să intre Aaron în Sfînta Sfintelor, să-i facă cunoscută intrarea. Dar și aceasta era un simbol al iconomiei mîntuitoare și înțelepte, adică a propovăduirii dumnezeiești

⁴⁴¹. Haina aceasta care acoperă tot trupul pînă la călcîie, ca semn al stăpînirii diferitelor poște, a trecut la preotul creștin în stihar. Haina aceasta simbolizează pe Hristos. Ea e chiar prin aceasta «veșmîntul mîntuirii». Căci numai în Hristos și în stăpînirea patimilor avem mîntuirea. Căci dacă se cugeta acest veșmînt ca îmbrăcînd pe Hristos însuși ca om, el poate fi înțeles ca nesticăciunea de sus cu care Hristos și-a îmbrăcat prin înviere trupul Său. Trupul Său nu se mai divide în elementele componente după înviere. El rămîne întreg.

și evanghelice, care a răsunat în toate cetățile când Marele nostru Arhiereu, ca jertfă neprihănită a intrat în Sfânta Sfintelor, aflînd veșnică răscumpărare. «Căci printr-o singură aducere a desăvîrșit pentru vecie pe cei ce se sfințesc» (Evr. 10, 14). Clopoței de aur au fost o ghicitoare clară a propovăduirii evanghelice, iar rodiile, a cetăților⁴⁴².

PALADIE : În ce fel ?

CHIRIL : Precum cetatea e înconjurată din afară de un zid, iar în sine are zeci de mii de locuințe, în același fel, socotesc, rodia e înconjurată din afară de o coajă, iar înlăuntru simburii sînt despărțiți întreolaltă prin învelișuri subțiri și se află ca niște locuințe.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Și la fiecare rodie era un clopoțel. Căci în fiecare cetate este un învățător, care face cunoscută, prin răsunarea și sunetul armonios al dogmelor, intrarea Mîntuitorului nostru în Sfânta Sfintelor. Dar atîrna și amenințarea morții peste cei rinduiți la slujba preoției în cortul sfînt, adică peste Aaron, dacă nu răsunau puternic sunetele clopoțelilor. Căci tăcerea învățătorilor e un lucru primejdios pentru învățători. Aceasta este, fără îndoială, ceea ce a spus Pavel : «Vai mie de nu voi binevesti» (I Cor. 9, 16)⁴⁴³.

PALADIE : Așa se vede. Căci o argumentezi foarte bine.

CHIRIL : Pe lîngă acestea, zice : «Și să faci o tăbliță de aur curată și să întipărești pe ea, în chipul unei peceti, cuvintele : Sfințenia Domnului. Și vei pune pe ea hiacint tors. Și va fi pe mitră, în partea dinainte. Și va fi pe fruntea lui Aaron. Și va purta Aaron păcatul sfinților, oricîte vor sfinții fiii lui Israil, a toată darea sfintelor lor. Și va fi pe fruntea lui Aaron pururea, primită înaintea Domnului» (Ieș. 28, 32—34). Deci mitra era din hiacint, iar tăblița de aur. Și în aceasta era o pecete și o inscripție. Ea prevestea în mod vădit taina lui Hristos și trimiterea Lui în această lume. Căci era, zice, sfînt Domnului. Dar oare nu a spus Emanuil că a fost sfințit de Dumnezeu și Tatăl ?

PALADIE : Da. Mi-aduc aminte că a spus iudeilor : «Dacă le-a spus dumnezei aceloră către care s-a făcut cuvîntul lui Dumnezeu — și Scriptura nu se poate desființa — voia celui pe care Dumnezeu

442. Arhiereul legii vechi intra o singură dată pe an în Sfînta Sfintelor, obținînd iertarea păcatelor poporului. Aceasta prefigura pe Hristos Care a intrat o singură dată la Tatăl cu jertfa Sa de supremă valoare și putere, veșnică răscumpărare dobîndînd în Sine pentru toți. Noi trebuie numai să sorbim din această jertfă iertarea noastră, făcîndu-ne asemenea Lui în stare de jertfă. Noi sîntem rodiile. Clopoței fac să se audă mereu despre puterea acestei jertfe. În Hristos e un izvor nesecat de iubire jertfelnică, mîntuitoare, din care putem să sorbim și noi.

443. Aplicați la arhiereul creștin văzut, clopoței atîrnați de vestmintul lui reprezintă datoria de-a propovădui jertfa mîntuitoare a lui Hristos.

l-a sfințit și l-a trimis în lume, îi ziceți : Hulești, pentru că a zis : Fiul al lui Dumnezeu sint» (Ioan 10, 34—35).

CHIRIL : Iar când zice *Fiul că a fost sfințit de Dumnezeu, arată că a fost ales și trimis*. Deci când zice sfințenia Domnului, indică arătarea și trimiterea Lui în această lume, dar spre împărăție și slavă. Căci îl desăvârșește pe Aaron, punînd pe fruntea lui tăblița de aur. Iar *Hristos, e Împăratul tuturor prin fire și prin participare*. Căci Dumnezeu fiind prin fire, s-a golit pe Sine, pogorîndu-Se la chipul de rob (Filip 2, 7). Și primește împărăția, după asemănarea omului, cu toate că tronează dinainte și de la început împreună cu Dumnezeu și Tatăl și e împreună cîrmuitorul și împreună Stăpînitorul tuturor^{443bis}.

Și hiacintul e semnul cerului. Dar adu-ți aminte de Hristos, care zice : *«Împărăția Mea nu este din lumea aceasta»* (Ioan 18, 36). Căci Hristos nu e împărat pămîntesc, ci ceresc, avînd toată creația sub picioare.

Iar adăugînd : *«Și va purta Aaron păcatele sfinților, cîte le vor sfinți, a toată darea sfinților lor»*, a arătat vădit că toată apropierea de Dumnezeu și desăvîrșirea e în Hristos, precum toată dreptatea și lepădarea greșelilor vechi e în El și prin El. Căci *El ridică păcatele noastre și prin El ne-am făcut prjmiți când aducem darurile noastre în duh lui Dumnezeu și Tatăl*.

PALADIE : Bine ai spus.

CHIRIL : Arătînd apoi că împărăția Mîntuitorului nostru va fi neîncetată și veșnică, și se va întinde în veacurile nesfirșite, zice despre foița mitrei : *«Și va fi pe fruntea lui Aaron pururea»*. Unde se va ascunde cuvîntul cutezător și nebun al ereticilor lipsiți de evlavie, care flecăresc că stăpînirea lui Hristos va sfîrși cîndva și va preda împărăția lui Dumnezeu și Tatăl ; că Emanuil va preda sca-

443 b. Tăblița de aur de pe mitra lui Aaron, arătînd slava împărătească la care Dumnezeu ridică pe arhiereul legii, prefigurează slava împărătească supremă la care e ridicat de Dumnezeu Tatăl, Hristos, ca om pentru smerirea și jertfa Lui. Fiul lui Dumnezeu e prin Sine împărat din veci. Dar e făcut Împărat de Tatăl și ca om pentru smerirea și jertfa acceptată de El pentru a slăvi prin aceasta pe Tatăl în numele oamenilor. Prin aceasta oamenii înșiși devin împreună împărați cu Fiul Tatălui. Omul devine împărat prin jertfă, pentru că prin ea se dăruiește Tatălui, se deschid Tatălui. Cel ce iubește, oricît de mic ar fi, se unește cu cel iubit, oricît ar fi acesta de mare.

Numai Cel ce e Împărat din veci, prin fire, se putea face Împărat și ca om, prin participare. Dar pentru aceasta trebuia să se coboare la om. Dar nu El singur se face Împărat și ca om. Ci Tatăl îl face. Oricît de jos coboară Împăratul veșnic, tot Împărat rămîne și în calitatea coborîtă primită de El. Dar și Tatăl îl face Împărat în starea coborîtă, tocmai pentru că S-a coborît la acea stare ca să-L slăvească cu atît mai mult pe Tatăl și pentru ca să-L slăvească și în starea celui care nu-L mai slăvea. Cu cît slăvesc mai mult pe cineva, cînd a-și putea să nu-l slăvesc, cu atît mă slăvesc și El mai mult.

unul Dumnezeirii? Căci se mândresc cu niște dogme așa de dezgustătoare și de goale, încît e firesc să li se spună: «*Rătăciți neștiind Scripturile*» (Matei 22, 29). Pentru că Dumnezeu și Tatăl încununînd clar și vădit cu slavă și cinste veșnică și cu semnele împărăției pe Aaron, aceștia îl descununează și răpesc sfințita mitră cuvenită frunții lui.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : «*Și vei face, zice, chidară și brîu de vison*» (Ieș. 28, 35). Brîul lui Aaron, o înfățișare ostășească prin brîu, ca și cască. Pentru că chidara e oarecum în forma acesteia. Căci Hristos S-a războit pentru noi «cu mină tare», după cum s-a scris (Ieș. 32, 11); și : «*Arcul său l-a încordat și l-a pregătit, săgețile sale le-a lucrat pentru cei ce se ard*» (Ps. 7, 13—14). Și a surpat începătorii, a biruit puteri, a surpat domnii, și pe cei de pe pămînt, care erau prizonieri, i-a eliberat. Dar faptul că chidara și brîul, adică îmbrăcămintea de război, s-au făcut numai din visonul foarte subțire, arată ca prin ghicitură, că războiul Lui n-a fost văzut și trupesc, nici împotriva singelui și a trupului. Deci îl înfățișează pe Aaron strălucitor și vrednic de admirație prin podoaba lui sfîntă.

Dar mai poruncește, zicînd : «*Și fiilor lui Aaron le vei face veșminte și brîie și chidare și le vei face lor spre cinste și slavă. Și vei îmbrăca cu ele pe Aaron, fratele tău, și pe fiii lui cu el. Și îi vei unge pe ei și le vei desăvîrși mîinile lor și îi vei sfinți pe ei, ca să-mi fie Mie preoți. Și vei face lor fote din in ca să acopere goliciunea trupului lor; de la brîu pînă la coapse să fie. Și le vor purta acestea Aaron și fiii lui, cînd vor intra în cortul mărturiei, sau cînd se vor apropia să slujească la altarul din Sfînta. Și să nu-și atragă asupra lor păcat, ca să nu moară. Lege veșnică lui și seminției lui după el*» (Ieș. 28, 36—39)⁴⁴⁴.

Vezi că și fiilor lui Aaron li se cuvine să fie văzuți în înfățișare războinică. Pentru că întreg neamul sfințit e războinic, dar nu vrea să se războiască și să lupte cu singele și cu trupul, ci să oprească păcatul spurcat, luptîndu-se fătiș și rațional pentru dogmele adevărului și robind lui tot cugetul spre ascultarea lui Hristos precum s-a scris (II Cor. 5, 6). Ei poartă fote de in, ca să le acopere goliciunea și necuviința cea din preajma coapselor. Căci toate ale sfinților sînt cuviincioase și nimic urît nu e în ei. Iar inul peste părțile trupului din preajma coapselor, înseamnă răcirea atotcuvenită a plăcerilor trupului. Căci inul e rece. Iar fierbințeala dorințelor urite e străină de orice sfînt.

444. Păcatele noastre sînt iertate pentru că sînt purtate din dragoste de Cel ce nu le-a făcut. Iar noi iubindu-L pe Cel ce ne ia păcatele, sîntem eliberați de ele. Cel ce iubește s-a eliberat de păcat.

Dar și din alt motiv veșmintele și fotele celor ce au fost ridicați la slujba preoțească sînt de in. Căci ei trebuie să se despartă de lucrurile moarte. Iar ceea ce se ia de la corp muritor, adică de la oaie, e simbol al morții. Deci faptul că se îmbracă în haine de in și nu de lînă, arată ca prin chip (tip) că s-au lepădat de faptele moarte. Iar aceasta e o lege sfîntă veșnică. Căci spunînd că trebuie să slujească îmbrăcați a arătat că în mod sigur cei ce vor nesocoti ceea ce se cuvine și se vor abate de la buna cuviință trebuitoare, vor trebui să moară. «*Și să nu-și atragă, zice, asupra lor păcat, ca să nu moară*»⁴⁴⁵.

PALADIE : Legea e precaută, căci arată ceea ce e de folos fiecăruia și lămurește cele prin care poate cineva să se poarte cum trebuie.

CHIRIL : Așa este. Deci cu o astfel de îmbrăcăminte înfrumusețază neamul sfințit și ales. Dar îl sfințește și altfel, desigur încă în umbră, dar totuși în Hristos. Căci s-a scris : *Și acestea sînt cele ce le vei face lor. Sfințește-i pe ei ca să-mi slujească Mie ca preoți. Și să iei un vițel și doi berbeci fără pată și pîini azime frămîntate în untdelemn și turte azime unse cu untdelemn. De făină cernută de grîu să le faci pe ele. Și să le pui pe ele într-o coșniță. Și le vei aduce pe ele în coșniță ; și vițelul și cei doi berbeci. Și pe Aaron și pe fiii lui să-i aduci la ușile cortului mărturiei și să-i speli pe ei cu apă. Și luînd veșmintele, să îmbraci pe Aaron, fratele tău, cu tunica cea pînă la călcîie, cu umărul și cu engolpionul. Și să-i legi lui engolpionul de umăr. Și să pui mitra pe capul lui. Și să pui tăblița sfințeniei, pe mitră. Și să iei din untdelemnul ungerii și să-l verși pe pieptul lui și să-l ungi pe el. Și să aduci pe fiii lui și să-i îmbraci pe ei în tunici și să-i încingi pe ei cu brîie. Și să le pui lor chidarele. Și vor fi ei Mie preoți în veac. Și să desăvîrșești mîinile lui Aaron și mîinile fiilor lui*» (Ieș. 29, 1—9).

Deci a poruncit să se aducă pentru jertfă un vițel și doi berbeci și turte și pîini în coșniță. Dar îi învață și mai înainte în alt chip, înfățișînd, socotesc, acest lucru ca un chip (tip) al sfințirii adevărate. Căci spălînd pe Aaron cu apă, îl îmbracă în îmbrăcăminte sfîntă. *Tot așa și noi, după ce ne-am spălat în botez și am lepădat tot felul de necurăție, ne-am îmbogățit cu harul de sus și din cer, primind haina veseliei, după cuvîntul : «Îmbrăcați-vă în Domnul nostru Iisus Hristos»* (Rom. 13, 14). Căci cuvîntul nostru a arătat mai înainte că în podoaba lui Aaron era închipuit în mod felurit Hristos.

Și unge cu untdelemn sfînt capul lui. Căci și David cîntă : *«Îngrășat-ai cu untdelemn capul meu»* (Ps. 22, 5), untdelemnul închipuind ve-

445. Se vede că preoții legii vechi avînd să junghie animale în templu, trebuiau să se dezbrace ca să nu-și umple sau să-și păteze hainele de sînge. Dar părțile de rușine ale trupului trebuiau să le acopere, ca să nu se ispitească.

selia din nădejde a glasului sfinților, sau cercetarea de sus de veselie făcătoare. Căci cei ce am crezut am fost miluiți și sîntem binecuvîntați Domnului, îngrășați fiind la minte prin dăruirea Duhului, deoarece capul e chipul (tipul) minții. În același fel se sfințeau preoții, care erau spălați cu apă și unși cu untdelemn, apoi, astfel unși, erau îmbrăcați cu îmbrăcămintea sfințită și li se sfințeau mîinile, pentru a arăta și a fi de stoinici să aducă jertfele în chip curat și neprihănit. Așa am fost sfințiți și noi mai înainte și am fost împodobiți cu harul de sus și am fost unși spre desăvîrșirea cea duhovnicească, pentru ca îndrăznind să aducem, cu mîini curate și atotnevinovate, daruri lui Dumnezeu, se înțelege, duhovnicești ^{445bis}. Aceasta socotesc că se indică prin cuvîntul fericitului David, despre tot cel ce urcă în muntele Domnului : «Nevinovat cu mîinile și curat cu inima» (Ps. 23, 4).

PALADIE : Așa se pare.

CHIRIL : Dar a rînduit și în ce mod trebuie aduse jertfele pentru preoți, zicînd : «Și să aduci vițelul la ușile cortului mărturiei și să pună Aaron și fiii lui mîinile lor peste capul vițelului înaintea Domnului, lângă ușile cortului mărturiei. Și să junghii vițelul înaintea Domnului, lângă ușile cortului mărturiei. Și să iei din sîngele vițelului și să pui pe coarnele altarului cu degetul tău. Iar tot sîngele celălalt să-l verși la temelia altarului. Și să iei toată grăsimea de pe pîntece și prapurii ficatului, amîndoi rărunchii și grăsimea de pe ei și să le pui pe altar. Iar cărnurile vițelului și pielea și balega să le arzi în foc în afară de tabără. Căci al păcatului este. Și să iei un berbec și să-și pună Aaron și fiii lui mîinile lor pe capul berbecului. Și să-l junghii pe el și luînd sîngele să-l torni pe altar împrejur. Și berbecul să-l tai după mădulare. Și să speli intestinele și picioarele cu apă și să le pui peste bucăți împreună cu capul. Și să aduci întregul berbec pe altar, ardere de tot Domnului întru miros de bună mireasmă ; mireasmă Domnului este. Și să iei al doilea berbec și să-și pună Aaron și fiii lui mîinile peste capul berbecului. Și să-l junghii pe el. Și să iei din sîngele lui și să pui pe lobul urechii drepte a lui Aaron și pe vîrfurile mîinii drepte și pe vîrfurile picioarelor drepte și pe loburile urechilor drepte ale fiilor lui și pe vîrfurile mîinilor lor drepte și pe vîrfurile picioarelor lor drepte. Și să iei din sîngele de pe altar și din untdelemn și să stropești pe Aaron și peste îmbrăcămintea și peste fiii lui și peste îmbrăcămintele fiilor lui cu el. Și se va sfinți el

445 b. Precum în Vechiul Testament spălării trupului și îmbrăcării îi urma ungera cu untdelemn, apoi îmbrăcămintea cu veșmintele preoțești, așa în Biserică Botezului îi urmează ungera cu Sfîntul Mir, mijloc de comunicare a Duhului Sfînt. Arhiereului i se ungea în Testamentul Vechi numai capul, arătîndu-se obligația lui deosebită de a păzi și face cunoscut adevărul credinței.

și îmbrăcămintea lui și fiii lui și îmbrăcămințile fiilor lui. Iar sîngele berbecului să-l torni la altar, împrejur. Și să iei de la berbec grăsimea lui și grăsimea care acoperă pîntecele și lobul ficatului și amîndoi ră-runchii și grăsimea lor și grăsimea de pe ei și brațul drept. (Căci desă-vîrșire este aceasta). Și o pîine din untdelemn și o turtă din coșnița a-zimelor puse înaintea Domnului. Și le vei pune toate pe mîinile lui A-aron și pe mîinile fiilor lui. Și le vei osebi pe ele, osebite înaintea Dom-nului. Și să le iei pe ele din mîinile lor și să le aduci pe altarul arderii de tot întru miros de bună mireasmă înaintea Domnului, sfîntă este Domnului. Și să iei pieptul de la berbecul desăvîrșirii, care este Aaron, și să-l osebești pe el, osebite înaintea Domnului. Și va fi ție parte. Și să sfințești pieptul cel osebit și brațul osebirii care s-a osebit și care s-a scos de la berbecul desăvîrșirii de la Aaron și de la fiii lui. Și va fi lui Aaron și fiilor lui lege veșnică de la fiii lui Israil. Căci osebite este aceasta și parte luată de la fiii lui Israil, din jertfele de mîntuire ale fiilor lui Israil, parte luată Domnului» (Ieș. 29, 10—28). Și după pu-ține : «Și să iei berbecul desăvîrșirii și să fierbi carnea lui în loc sfînt și să mănînce Aaron și fiii lui carnea berbecului și pîinile cele din coș-niță ; la ușile cortului mărturiei să le mănînce pe ele, întru care s-au sfințit, ca să desăvîrșescă mîinile lor, spre a-i sfinți pe ei. Și vreun străin de neam să nu mănînce din ele. Căci sînt sfinte. Iar de va rămî-ne din cărnurile jertfei desăvîrșirii și din pîini pînă dimineața, să arzi rămășițele în foc. Să nu mănînce : lucru sfînt este» (Ieș. 29, 31—34).

PALADIE : Cît de ascuns e înțelesul poruncilor legii !

CHIRIL : Foarte ascuns. Drept ai spus. Dar nu va rămîne cu totul întunecos, în întuneric, de va face Sfîntul Duh să scapere în noi lumina dumnezeiască. Să explicăm deci, pe cît se poate pe fiecare. În nenumă-rate moduri ne sfințește pe noi Domnul nostru Iisus Hristos, făcîndu-ne sfinți și bine primiți. Căci prin El și în El avem aducerea și ne facem bineplăcuți lui Dumnezeu și Tatăl. Căci aflîndu-ne sub stricăciune și păcat, sînt de cel mai mare folos și cu totul necesare pentru mîntuire trupul și sîngele Lui. Căci în Hristos și nu în lege e desăvîrșirea ⁴⁴⁶.

PALADIE : Bine ai spus.

CHIRIL : Privește deci ca în niște chipuri (tipuri), cele prin care ne-am mîntuit și ne-am sfințit, ne-am făcut curați și sfinți în Hristos.

446. Moartea și viața înviată a lui Hristos ne este numai decît necesară pentru mîntuire, pentru ridicarea din stricăciune, urmată de moartea veșnică. Căci numai uniți cu jertfa lui Hristos sîntem aduși și noi în fața Tatălui. Jertfa lui Hristos ca Omul central, care ne cuprinde în umbra Lui pe toți, cîștigă bunăvoirea Tatălui pentru toți. Căci în ea este iubirea care cuprinde pe toți oamenii îndreptată spre Tatăl. Dar trebuie să ne lăsăm și noi

S-a adus jertfă un vițel și e junghiat chiar lângă ușile cortului sfânt, după ce s-au pus mâinile peste el. Și sângele s-a vărsat la altar, ungingându-se coarnele lui. Iar măruntaiele se ard ca niște arome preabinirositoare. Celălalt corp e dus afară din tabără și se arde.

Vițelul e Hristos, ca Cel ce e în afară de jug și nu sub jug. Căci Dumnezeu fiind prin fire, S-a făcut sub lege pentru omenitate. Sau oare nu e vițel mic neobișnuit cu jugul, dar de-o fire supusă jugului? ⁴⁴⁷

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Deși Hristos S-a numit cu bun rost vițel, ca să se înțeleagă în același timp neobișnuința Dumnezeirii Cuvîntului cu robia și coborîrea Lui în firea cea supusă jugului, după omenitate. Și se junghie *pentru cortul sfânt* și pentru cei ce și-au pus mâinile peste El. Iar aceștia sînt Leviți și preoți. Căci a murit pentru Biserică și pentru cei sfințiți, prin credință. Apoi moartea lui Emanuil e sfîntă și bine primită la Dumnezeu Tatăl, după modul jertfei. Aceasta se poate înțelege din aceea că sângele se varsă la sfîntul altar și din el se unge altarul, iar măruntaiele se ard ca mirese, fiind și un chip (tip) al virtuților dinlăuntru și din minte, care au în ele o bună mireasmă duhovnicească, nu de un singur fel, căci măruntaiele sînt multe, și anume: grăsimea, rărunchii și lobul ficatului. Iar restul trupului se arde afară de tabără. Căci Hristos a pățimit în afara porții, așa scrie Pavel (Evr. 13, 12). Faptul că trupul e mistuit, indică în mod subțire că patima și moartea nu-i este Lui spre necinste, ci va sfîrși întru cinste strălucitoare și prea vestită. Căci în chipul focului se înțelege Dumnezeirea. Așa s-a pogorît și pe muntele Sinai ⁴⁴⁸. Iar Hristos a suportat moartea spre a surpa

atrasă de iubirea lui Hristos către Tatăl, iubirea care ne cuprinde pe noi toți, ca să primim bună-voirea Tatălui cîștigată de Hristos pentru noi. Hristos ne duce la Tatăl prin jertfa Lui. Dar trebuie să aderăm și noi la această ducere a noastră de către Hristos în fața Tatălui.

Ideea cuprinderii noastre în Hristos e ideea centrală a Sf. Chiril, ca temei al mîntuirii noastre. Hristos nu e închis în Sine, ci e deschis pentru noi. Dar și noi sîntem deschiși Lui. Dar numai iubirea pînă la jertfă face actuală această calitate a persoanei de-a fi deschișă altora. Din puterea deschiderii lui Hristos ca jertfa supremă, trăită în noi, putem actualiza și deschiderea între noi. În Hristos devenim un corp cu mădulare, ce comunică întreolaltă.

447. Hristos a fost și sub jugul afectelor noastre de pe urma păcatului strămoșesc (foame, sete, oboseală, durere, moarte), ca om, dar și deasupra lor, ca Dumnezeu, putîndu-le birui, însă numai prin răbdare, deci suportîndu-le. Altfel nu le-ar fi biruit ca om pentru a ne da și nouă puterea să le biruim. Hristos a răbdat cu omenitatea: prin ea era ipostasul dumnezeiesc. Aceasta se explică prin faptul că și în răbdare e o tărie, capacitatea firii noastre de-a răbda, e o formă omenească a unei tării ce ne vine de la Dumnezeu, e și tăria, dar și supunerea noastră.

448. Patima și moartea lui Hristos nu-I sînt spre necinste. Aceasta se prefigurează în arderea cărnurilor jertfelor din Vechiul Testament în foc; care închipuie strălucirea în care a intrat trupul Domnului prin patimă și moarte datorită Duhului Sfînt Care le-a umplut. Cine se jertfește lui Dumnezeu ca El, se deschide total lui Dumnezeu și de aceea se umple de Duhul Sfînt al lui Dumnezeu. Dăruirea din iubire

stăpînirea morții, ca să se slăvească de noi ca Dumnezeu. Deci moartea înaintează spre slava dumnezeiască, avînd drept sfîrșit învierea strălucitoare și umilința patimii fiind biruită de slava supremă, dispăre în neștiință⁴⁴⁹. Aceasta socotesc că o arată ca prin ghicitură mistuirea vițelului mort prin foc. Iar adăugînd : că sfînt este, a vestit că patima lui Hristos va fi pentru curățirea păcatului. Și lucrul nu e lipsit de evidență.

PALADIE : Desigur, nu.

CHIRIL : Apoi se ia berbecul dintii și se junghie la fel ca vițelul. Și singele s-a vărsat iarăși la altar, iar vițelul s-a adus tăiat în mădule, după ce s-au spălat intestinalele cu apă, împreună cu capul și picioarele, căci mireasmă este. Prin acestea iarăși e desemnat Hristos, Cel desăvîrșit în berbecul desăvîrșit, avînd o viață sfîntă. Acest lucru îl arată, socotesc, turnarea singelui la altar. Căci singele e chipul (tipul) vieții și se aduce lui Dumnezeu și Tatăl întru miros de bună mireasmă, ca pentru toți și în același timp pentru fiecare. Iar chipul acestui lucru este aducerea berbecului pe altar în întregime și după mădule. Căci noi sîntem mădule în parte ale lui Hristos și toți sîntem înțelegi un trup (Rom. 12, 5). Iar spălarea intestinelor îl arată pe Hristos întreg sfînt și neavînd nici o pată de necurăție. Se aduce și capul și picioarele, care arată buna mireasmă întru sfințenie a vieții Mîntuitorului, de la început pînă la sfîrșit. Căci capul e începutul oricărei viețuitoare, iar picioarele sînt marginea din urmă și sfîrșitul corpului. Sau e mai bine să înțelegem capul ca chip (tip) al minții, iar picioarele ca chip al mersului făptuirii cu lucrul. Și toate sînt binemirosoase în Hristos și la culmea curăției, atît cugetările, cît și faptele. Căci n-a săvîrșit păcat. De aceea și numește aducerea berbecului ardere de tot și mireasmă. Căci nu e în parte sfînt și curat. Pentru că nu i se întîmplă Lui, ci nouă să fim slabi uneori și să cădem în greșeli. Căci nimeni nu e curat de păcate (Iov. 14, 4) și mult păcătuiam toți, după cum s-a scris (Iacov 3, 2).

PALADIE : Și cum ar putea înțelege cineva că și viața însăși a lui Hristos a fost pentru noi ?

lui Dumnezeu aduce iubirea lui Dumnezeu. De aceea pătimirea și moartea Lui s-au săvîrșit afară de poartă, mai presus de lege. N-au fost o simplă osîndă pentru păcatul Lui, ci din iubirea liberă față de Tatăl și de oameni. De aceea trupul Lui s-a umplut de Duhul Sfînt și prin Duhul iubirii Lui a putut sfinți poporul.

⁴⁴⁹ Patima și moartea Lui dispar în neștiință. El nu mai e supus lor. Și așa se va întîmpla și cu cei ce se vor alipi de El. A muri din iubire, înseamnă a învinge moartea pentru veci. Căci moartea învinge și-l ține învins numai pe cel ce moare închis în egoism din pricina lui.

CHIRIL : O vei ști aceasta foarte ușor, înțelegînd că ne-am făcut părtași de neascultarea lui Adam și am plătit pedepsele greșelii lui, deoarece blestemul a trecut la toți și s-a întins într-un fel oarecare, peste întreg neamul. Deci *Unul Născut S-a pogorît la omenire și S-a sălășluit între noi și S-a supus pe Sine lui Dumnezeu și Tatăl*. Căci «*S-a făcut ascultător pînă la moarte*», ștergînd păcatul (neascultării) nesupunerii, și a adus *buna mireasmă a ascultării* pentru toți și pentru fiecare. Martor pentru aceasta e Pavel, care scrie : «*Deci precum prin greșeala unuia a trecut la toți oamenii osînda, așa prin dreptatea unuia a trecut la toți îndreptarea vieții*. Căci precum prin neascultarea unui om mulți s-au făcut păcătoși, așa prin ascultarea unui om mulți se vor face drepți» (Rom. 5, 18—19). Înțelegi deci că ne-am mîntuit ca prin junincă, Hristos murind pentru noi, dar ne oferim lui Dumnezeu și Tatăl ca o bună mireasmă prin supunerea Lui și prin viața întru sfințenie ? ⁴⁵⁰. Căci sîngele berbecului s-a vărsat la altar.

PALADIE : Înțeleg ce zici.

CHIRIL : Dar nu-l zugrăvește pe același în multe feluri ca în umbră. «*Și să iei, zice, al doilea berbec*». Și se săvîrșește junghierea lui, ca și al celui dintîi. Apoi se unge Aaron și se sfințește ceata preoților de sub el, punîndu-se sîngele pe vîrfurile mîinii, urechii și piciorului drept. Se sfințește și îmbrăcămintea preoților stropindu-se cu sînge, iar restul se varsă la temelie altarului, după porunca lui Dumnezeu. Se iau apoi măruntaiele, o pîine-azimă și o turtă, amîndouă muiate în untdelemn. Și le aduc țînîndu-le pe mîinile lor cei din jurul lui Aaron, iar Moise primește și aduce jertfa. Apoi spune că brațul și pieptul trebuie date preotului și să se socotească în partea celor ose-

450. Nu numai prin moartea lui Hristos, însușită de noi, ne mîntuim, ci și prin viața Lui de ascultare. Prin supunere arătăm că cunoaștem pe Dumnezeu în mărirea Lui. Prin ascultare din iubire ne deshidem. Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, ca să fie primul om care aduce pe om din nou la ascultarea de Dumnezeu. Unde e ascultare, nu e mîndrie și închidere față de Dumnezeu. Prin ascultare ne deshidem lui Dumnezeu și vieții nesfîrșite a Lui. Moartea lui Hristos n-a fost decît ascultarea dusă pînă la capăt. Iubirea Fiului față de Tatăl se reflectă în ascultarea Lui ca om și a oamenilor în general față de Tatăl. Dacă Dumnezeu Tatăl n-ar fi un Tată care are un Fiu, ascultarea oamenilor n-ar avea o temelie supremă. Ascultăm pe Dumnezeu pentru că e Tată și în ea se reflectă iubirea respectuoasă a Fiului față de Tatăl. Ascultarea cerută și neimpusă e din libertate. Tatăl ne-a făcut persoane libere, dorînd să ne arătăm ascultarea liberă față de El din iubire. Îl ascultăm noi pe El și nu El pe noi, pentru că știe mai bine ca noi ce ne folosește. Îl ascultăm spre binele nostru, pentru buna noastră dezvoltare. Ne cere să-L ascultăm pentru că ne vrea binele. Întruparea Fiului lui Dumnezeu ca om dă omului trăitor pe pămînt o durată eternă, odată cu posibilitatea de desăvîrșire a Lui în Dumnezeu. Dumnezeu Își ia forma omenescă pentru eternitate, în măsura în care omul se unește în Hristos cu Dumnezeu. Omul e ridicat peste orice relativitate. El e făcut pentru unirea cu Dumnezeu și prin aceasta este la eternitate. Eternitatea lui poate fi unită cu desăvîrșirea în Hristos sau cu chipul lui Dumnezeu pe care el l-a strîmbat, în iad. Noi vom exista în orice caz în veci. Omul nu e un «*Sein zum Tode*», ci un «*Sein zur Eigkeit*».

bite. Iar numele victimei e berbecul desăvîrșirii. Aducîndu-se măruntaiele ca mireasmă, celălalt trup se mănîncă împreună cu pînile, iar cele ce rămîn, pentru dimineața, se ard în foc. Așa scrie la Sfînta Scriptură.

PALADIE : Adînc este cuvîntul.

CHIRIL : Drept ai spus. E foarte adînc, dar cuprinde *taina lui Hristos*. Căci ni s-a făcut nouă berbec al desăvîrșirii, făcîndu-ne destoinici spre toate cele bune și distinși în virtuți prin sfințenia în duh. Înainte de toate ne-a sădit un auz plin de binecuvîntare, adică ascultător și ușor de cîrmuit și apt pentru primirea dogmelor privitoare la el ; un auz care nu suferă șoaptele ușurate și vorbăria dezgustătoare, pe care o cheltuiesc unii luptînd contra adevărului și împotrivindu-se dogmele dreptății. Căci acesta este un rod al auzului sfînt. De aceea spune dumnezeiescul Ioan : *«Fraților, cercați duhurile, de sînt de la Dumnezeu. Tot duhul care nu mărturisește pe Iisus Hristos, nu este din Dumnezeu și tot duhul care mărturisește pe Iisus Hristos, din Dumnezeu este»* (II Ioan 4, 1—3). Dar cercarea cuvîntelor nu se poate face altfel decît cu urechea. Deci cei ce se sîrguiesc pentru exactitatea și corectitudinea dogmelor, au o ureche sfîntă. Iar aceasta e un dar al lui Hristos, un cadou al cerului și o izbîndă a sfîntului sînge. *Căci toate darurile deosebite le cîștigăm în El și prin El*. De aceea a fost sfințită și mina, înfățișătoarea lucrării făptuitoare ; și piciorul, simbolul umblării drepte. Căci noi trebuie să ne împodobim cu fapte bune și să mergem pe cărarea care duce la toate cele plăcute lui Dumnezeu, după cuvîntul din Psalmi : *«Și am întors picioarele mele spre mărturiile Tale»* (Ps. 118, 59), sau după cel din Proverbe : *«Drepte umblări fă cu picioarele tale, și căile tale le îndreptează»* (Prov. 4, 26 ; Evr. 12, 13). Neamul sfințit și ales să aibă deci auz sfînt, de asemenea mină și picior după felurile spuse adineaori de noi. Toate cele drepte să le aibă unse în partea cea mai din capăt, adică în vîrfuri ; vîrfurile urechii, zice, al piciorului și al mîinii. Căci toată fapta bună e nobilă și dreaptă, pînă la vîrfuri, adică pînă la capăt, sau pînă la sfîrșit, neavînd stîngăcia viciului. Deci se cuvine celor dăruți lui Dumnezeu să fie neclintiti în sfințenie pînă la capăt, întru răbdare. *«Cel ce a început, zice, un lucru bun între voi, să-l ducă la îndeplinire»* (Filip. 1, 6). E un lucru prostesc ca acela să dea înapoi în vreun fel oarecare, lenevind-se de-a desăvîrși lucrul bun ⁴⁵¹.

451. Întruparea Fiului lui Dumnezeu ca om, pune în relief și importanța trupului cu simțurile lui. Trupul este și se susține pentru simțuri și pentru organele lucrătoare. Dintre simțuri, auzul realizat prin ureche servește sesizării adevărului dumnezeiesc rostit prin cuvinte, cărora le servește gura. Mina și piciorul servesc

Iar fiindcă Moise e chipul (tipul) lui Dumnezeu, cei din jurul lui Aaron aduc jertfele, iar el o primește, Dumnezeu arătând și prin aceasta că jertfele în Hristos ale celor sfințiți le va primi din mână în mână și nu va disprețui lucrul acesta. Căci au în ei *buna mireasmă a lui Hristos* și aceasta este, socotesc, aducerea *măruntaielor care se ard ca miresme*.

Iar pieptul și brațul berbecului desăvârșirii sînt parte oșebită preotului. Brațul e simbolul tăriei, iar pieptul al inimii și al răunchi-

pentru a săvîrși cele bune, cele dumnezeiești auzite prin cuvinte și a alerga spre facerea de bine. Omul cîștigă astfel virtuțile servindu-se de simțuri și de organele trupului. Prin aceasta se face asemenea lui Hristos. Căci și Fiul lui Dumnezeu a transpus în planul omnesc valorile dumnezeiești ale adevărului, binelui și sfințeniei prin trupul nostru asumat de El. Avem aici sensul pozitiv al trupului, contrar originismului platonist care socotea trupul o închisoare ca pedeapsă pentru o cădere a spiritului din alt plan. Omul nu-și poate consolida intențiile spre sfințenie decît prin trup. Trupul e și el într-o corespondență cu viața internă a lui Dumnezeu.

De aceea se ung cu untdelemn ca mijloace ale Duhului Sfînt vîrfurile urechii, al mîinii, al picioarelor, ca să dea urechii puterea de-a primi cuvintele dumnezeiești și mîinii și picioarelor puterea de-a prelungi îndemnul la sfințenie în cele din afară, de-a lua un contact sfînt cu ele. Prin trup se poate sfinți universul. Valoarea trupului și a simțurilor lui implică faptul că Dumnezeu Însuși poate să se adreseze omului prin ureche, făcînd să răsune la auzul ei cuvinte precise și nelăsînd la dispoziția omului să precizeze în cuvinte numai sensuri inspirate de Dumnezeu în mîntea lui. Din acest punct de vedere Vechiul Testament ne-o arată aceasta foarte categoric. Dumnezeu spune cuvinte hotărîte la auzul lui Moise și al proorocilor. Și grăiește în tot cursul timpului. Faptul că acolo Dumnezeu nu e încă întrupat, nu e o piedică pentru rostirea de cuvinte din partea Lui la auzul omului. E drept că le spune numai la auzul lui Moise și al proorocilor. Dar în principiu le-ar putea spune la auzul oricui.

Putința aceasta a lui Dumnezeu de-a face să se audă voia Lui prin cuvinte la urechea omului — ceea ce arată atît valoarea trupului omnesc, cît și o anumită corespondență între posibilitățile lui Dumnezeu și omul purtător de trup — stă și la baza întrupării Fiului Său. Acum Acesta grăiește cuvintele omenești direct prin trupul Său. Și le grăiește la urechea oricui vrea să le audă (*«Cine are urechi de auzit, să audă»*). Dar faptul că Fiul lui Dumnezeu grăiește acum cîteva cuvinte omenești prin trupul Său cît timp rămîne vizibil între oameni, nu exclude grăirea Lui din planul nevăzut și după Înălțare. *«Iată, Eu cu voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului»* (Matei 28, 20), Credința că Revelația nu s-a încheiat în Hristos, nu trebuie înțeleasă că Dumnezeu (mai precis Fiul Său — Cuvîntul întrupat) nu mai grăiește, ci că ne rămîne și un depozit de cuvinte, pe care avem să-l interpretăm în toate timpurile. Ea e încheiată în sensul că Același Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, Își continuă în mod consecvent grăirea Lui despre Sine, descoperind alte și alte înțelesuri din bogăția infinită a Dumnezeirii și a lucrării Sale mîntuitoare. Și o face aceasta prin Duhul Său cel Sfînt. *«Acela va mărturisii despre Mine»* (Ioan 15, 26); sau: *«Iar cînd va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul, căci nu va vorbi de la Sine (sau ceva deosebit de ce v-am grăit Eu), ci cîte am a vă vorbi și cele viitoare, va vesti vouă (cele potrivite viitorului). Acela Mă va slăvi, că din ai Meu va lua și vă va vesti»* (Ioan 16, 14—15). Duhul dă în fiecare timp chiar prin cuvintele despre Hristos, sau prin care interpretăm bogăția aflată în El. *«Fiindcă nu voi sînteți cei ce vorbiți, ci Duhul Tatălui vostru este Cel care grăiește în voi»* (Matei 10, 20).

Dacă nu auzim și azi cuvintele lui Hristos prin Duhul Sfînt, e pentru că nu avem destulă credință.

Dar în măsura în care simțim mai mult datoria să răspundem cu faptele noastre, împlinim voia lui Dumnezeu. Il auzim mai mult pe El, grăindu-ne chiar acum.

lor. Deci neamului sfânt și sfințit s-a dat Hristos, puterea și înțelepciunea de la Dumnezeu și Tatăl. Sau nu în El sîntem înțelepți și puternici ?

PALADIE : Cum de nu ? Căci s-a scris că Hristos, puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu, s-a făcut nouă acestea de la Dumnezeu.

CHIRIL : Iar cărnurile sînt o mîncare sfîntă celor aleși spre slujba lui Dumnezeu. Li s-a dat însă împreună cu piinile-azime, fără să se împărtășească împreună cu ei nimeni de alt neam, sau de va face cineva, trebuind să moară. Căci *numai sufletelor sfințite li se cuvine să se împărtășească de hrana sfîntă, adică de trupul lui Hristos* ; cei de alt neam nu se pot apropia de binecuvîntare⁴⁵². Prin cel de alt neam se înțelege neamul necredincios încă și nebotezat și pe lingă acesta, cel căzut într-o cugetare străină și contrară opiniilor sfinților și dezbinat de dogme perverse.

Și toată rămășița de la jertfă se mistuie în foc, legea neîngăduind să se mănînce și a doua zi. Căci în veacul viitor vom avea parte de un alt mod de sfințire, care se lucrează duhovnicește și nu trupește și e după o rațiune pe care singur Dumnezeu, Cel ce toate le preface o știe și o comunică cui voiește. În aceste cuvinte e o cugetare nu lipsită de înțeles. Căci desființindu-se stricăciunea după învierea din morți, nu mai sînt necesare cele prin care era cu puțință izbăvirea de ea. Deci trebuie să cugetăm că va fi un alt mod de sfințire, potrivit cu starea trupului, dat fiind că *Hristos va fi împreună cu noi*⁴⁵³. Spunînd ceea ce ne ține pe noi mintea, vom lăsa aceasta pe seama celor ce pricep cele mai înalte. Poate aceasta este ceea ce ne dă să înțelegem dumnezeiescul Pavel, cînd zice : *«Iar cînd va veni ceea ce e desăvîrșit, va înceta ceea ce e în parte»*, adică își va afla sfîrșitul și se va opri (I Cor. 13, 10).

PALADIE : Așa cred.

CHIRIL : Acestea a spus deci că trebuie să se împlinească pentru desăvîrșirea preoților. Deci după ce au fost adunați preoții lui Israil

452. Binecuvîntarea era un nume pentru Sfînta Împărtășanie.

453. În Biserică la fel, ceea ce nu se consumă din Sfînta Împărtășanie, nu se lasă pe a doua zi, ci o consumă preotul la sfîrșitul Sf. Liturghii. Sf. Chiril vede în aceasta că în veacul viitor nu ne vom mai sfinți sub chipul celor materiale, care ne sînt necesare aici cît timp ține coruptibilitatea trupului (împreună cu mîncarea și eliminarea). Atunci Hristos Cel înviat fiind împreună cu noi, va coplesi prin Duhul Cel Sfînt din El mișcarea de corupere din trupul nostru și din materie. În trupul nostru va fi numai simțirea statornică a contemplării lui Dumnezeu chiar prin simțuri și a iubirii Lui. De asemenea, în tot universul material se va mișca într-o strălucire continuu sporită numai arătarea lui Dumnezeu. Dar Sf. Chiril se ferește să descrie modul de sfințire din veacul viitor. El spune numai că va fi altul decît cel de aici.

și strînși la templu (cort), a poruncit să se facă instituirea lor, zicînd : *«Ia pe Aaron și pe fiii lui și untdelemnul ungerii și vițelul cel pentru păcat și cei doi berbeci și coșnița cu azimile și cheamă toată adunarea la ușa cortului mărturie. Și a făcut Moise precum i-a poruncit lui Domnului, și a strîns adunarea la ușa cortului mărturie. Și a zis Moise adunării : Acesta este cuvîntul care a poruncit Domnul să se facă. Și l-a îmbrăcat în podoaabă pe Aaron și pe preoți. Și a stropit cu untdelemnul ungerii altarul de șapte ori și toate vasele lui și spălătorul și cortul și toate cele din el, și le-a sfințit pe ele»* (Lev. 8, 1—7).

Sfînt e cortul, dar în chip desăvîrșit se bucură de sfințire altarul, nu ca unul ce participă la cele raționale (căci nu e sfînt ca de pildă firea îngerului, sau firea omului), ci din atingerea cu jertfa pusă pe el. Căci e sfînt și locul unde este Hristos⁴⁵⁴. După ce a uns deci altarul de șapte ori, adică în chip bogat, sfințește pe Aaron. Căci a turnat apoi peste el untdelemnul ungerii și pe lîngă aceasta a adus jertfele cele pentru el și pentru fiii lui, în felurile arătate de noi mai înainte. Iar după ce s-au terminat acestea, le poruncește, zicînd : *«Și de la cortul mărturie să nu ieșiți șapte zile, pînă se va plini ziua, ziua desăvîrșirii voastre. Căci în șapte zile va desăvîrși mîinile voastre, precum a făcut în ziua aceasta, care a poruncit Domnul să se facă, ca să se ispășească pentru voi. Și la ușa cortului mărturie veți șede șapte zile. Ziua și noaptea să păziți cele ce sînt de păzit ale Domnului, ca să nu muriți. Că așa mi-a poruncit mie Domnul Dumnezeu»* (Lev. 8, 33—35).

Modul în care s-a săvîrșit fiecare jertfă l-a arătat destul cuvîntul nostru. De aceea lăsînd amănuntele în privința acestora, vom trece la ceea ce urmează.

Legea nu îngăduie pe cei ce au primit sortul sfînt și ales și au fost desăvîrșiți spre a împlini slujba de preoți, să iasă din cortul sfînt, ci le poruncește să șadă înlăuntru pînă în ziua a șaptea și îi pironeste de uși, nelăsîndu-i să treacă pragul. Ea face, cred, din șederea la locurile sfînte un simbol al fermității și statorniciei în sfințenie. Căci e necesar ca noi, care am fost rînduiți să stăm lîngă Dumnezeu, să fim statornici și neclintii în virtute ; neieșind din modul de viață ce ni se cuvine și neabătîndu-ne de la cugetarea cea potrivită sfințeniei, ci să rămînem pururea aproape de Dumnezeu și să locuim lîngă El, după

454. Altarul nu e sfînt nici-cum pot fi sfînte prin efortul lor ființele raționale (îngerii și oamenii), dar nici ca un obiect în sine, căci nu există o astfel de sfințenie. Ci e sfînt pentru că pe el se află Hristos în stare de jertfă prezentată Tatălui. Prin aceasta e încadrat în Hristos, sau Persoana lui Hristos îl include în Sine. Altarul e locul cel mai înălțat spre Dumnezeu. Dar acesta nu poate fi decît Persoana lui Hristos, ca om deosebit de Dumnezeu, ca Dumnezeu una cu Dumnezeu. Altarul e Persoana cea mai atașată lui Dumnezeu.

cuvîntul spus prin glasul proorocului : «*Căutînd caută și la mine locuiește*» (Isaia 21, 12).

Și șapte zile a poruncit Moise să o facă aceasta. Numărul șapte însemnînd că trebuie să ne sîrguim să petrecem în toată vremea lîngă Dumnezeu, prin aceasta zice oarecum că totdeauna și pururea.

Iar celor ce petrec în cort le poruncește să păzească cele ce sînt de păzit ale Domnului, arătînd că rodul șederii lîngă Dumnezeu e ascultarea și hotărîrea de a face cele ce voiește Acela să le poruncească. Așa trebuie să ședem lîngă Stăpînul tuturor, căci lenea spre cele bune sfîrșește totdeauna la capătul relelor. De aceea a adăugat Moise, precum socotesc : «*Ca să nu rîvniți*».

PALADIE : Drept ai spus.

CHIRIL : Desăvîrșit astfel pentru slujba preotească, Aaron începe să îplinească cele legiuite. Și să spunem acum în ce mod. Căci s-a scris iarăși în Levitic : «*Și a fost în ziua a opta, a chemat Moise pe Aaron și pe fiii lui și pe bătrînii lui Israil și a zis Moise către Aaron : Ia ție un vițel din cireadă pentru păcat și un berbec spre ardere de tot, fără pată, și-i adu înaintea Domnului. Iar bătrînilor lui Israil le grăiește zicînd : Luați un țap din capre pentru păcat și un vițel și un miel de un an spre ardere de tot, fără prihană. Și un bou și un berbec spre jertfă de mîntuire. Și făină curată, frămîntată în untdelemn, că astăzi se va arăta Domnul întru voi. Și au luat precum a poruncit Moise înaintea cortului mărturiei și a veniî toată adunarea și au stătut înaintea Domnului. Și a zis Moise : Acest cuvînt pe care l-a grăit Domnul, faceți-l și se va arăta întru voi slava lui Dumnezeu (slava Domnului). Și a zis Moise lui Aaron : apropie-te de jertfelnic și adu jertfa pentru păcatul tău și arderea de tot a ta și ispășește pentru tine și pentru casa ta și adu darurile poporului și ispășește pentru ei, precum a poruncit Domnul (Lev. 9, 1—7).*

Pătrunzînd, Paladie, cu o cugetare subțire în Sfintele Scripturi, vei observa și aci străvezie taina lui Hristos.

PALADIE : În ce mod ?

CHIRIL : În ziua a opta sfîrșește Moise de-a sluji ca preot și începe Aaron. Dar nu a tăcut Moise, deși l-a urmat Aaron la lucrurile preoției. Căci timpul preoției lui Hristos e cel de după lege, adică ziua a opta, în care a avut loc învierea și începutul veacului nou. Pentru că în Hristos e zidirea nouă, după cum s-a scris (II Cor. 5, 17). Iar cînd a fost proclamat Hristos în ziua a opta, și-au ajuns sfîrșitul cele ale lui Moise. Căci nu mai slujim în chipuri (tipuri) și umbre. Dar învățătura dată prin lege nu a tăcut. Căci legea e duhovnicească celor duhovni-

cești și pururea grăiește taina lui Hristos. Și de fapt Moise a anunțat că în ziua a opta se va arăta slava Domnului. Căci legea a prevestit timpul venirii Mîntuitorului nostru ⁴⁵⁵.

Pe lîngă acestea poruncește lui Aaron ca mai întîi să aducă jertfe pentru sine, după aceea cele pentru tot poporul. Lucrul acesta l-a rînduit, socotesc, ca un chip (tip) pentru cele din timpul nostru, arătînd limpede și vădit, că cei aleși pentru preoție și cei ce au primit sfințenia întru credință se cuvine să fie, pe drept cuvînt sfinți și curați.

Vom arăta acum pe cît se poate, modul în care s-a făcut aducerea. S-a junghiat vițelul pentru păcat și pentru curățirea preoților. Și după ce s-a vărsat sîngele la altar și s-au prefăcut măruntaiele într-o tămîie binemirosoare, restul corpului s-a ars în foc. S-a mai adus ca ardere de tot, după legea obișnuită a arderii de tot, un berbec. A fost adus apoi un țap, jertfă pentru curățirea păcatului poporului, pe urmă un vițel și un miel spre ardere de tot; apoi un berbec și un bou spre jertfă de mîntuire, punîndu-se pe altar și făina curată, deși poate nu toată, ci un pumn și o parte. Apoi zice: «*Și ridicînd Aaron mîinile spre popor, i-a binecuvîntat pe ei și a coborît aducînd jertfa pentru păcat. Și a intrat Moise și Aaron în cortul mărturiei și ieșind au binecuvîntat tot poporul. Și s-a arătat slava Domnului la tot poporul. Și a ieșit foc de la Domnul și a mistuit cele de pe jertfelnic, arderile de tot și grăsimile. Și a văzut întreg poporul și s-a uimit și a căzut pe față*» (Lev. 9, 22—24).

Paladie : Dar despre acestea ce spui ?

CHIRIL : Cu adevărat s-a văzut slava Domnului în ziua a opta, adică s-a arătat Fiul, slava lui Dumnezeu și Tatăl. Căci așa L-a numit pe El, zicînd către prea curatul Moise : «*Viu sînt Eu, zice Domnul, și se va umplea de slava Domnului tot pămîntul*» (Num. 14, 21). Și El ne face sfinți, căci se junghie pentru noi în chipul vițelului, ne eliberează de păcat, ne iartă toată greșeala și ne șterge toată pata ce ne vine din osîndă; de asemenea, El este desăvîrșit ca un berbec spre miros de-

455. Ziua a opta începe pentru Hristos cu învierea Lui, iar pentru noi cu învierea noastră. Căci ea e ziua fără sfîrșit, sau veșnicia. Dar întrucît în Hristos se afla de la nașterea Lui puterea învierii, se poate spune că ziua a opta, începe de la întruparea Lui. Prin întruparea Lui se revarsă în timp veșnicia. Și El ridică timpul în veșnicie prin jertfa Lui, deci prin slujirea Lui de arhiereu. Astfel preoția în Hristos e preoția care ne deschide vederea și drumul spre veșnicie. Legea însă, care a premers lui Hristos, nu e oprită cu totul de la vorbire. Căci ea cuprinde în simbolurile ei prevestirile celor ce vor fi după venirea lui Hristos, dacă sînt înțelese duhovnicește. Moise îl introduce pe Hristos prin prevestirea lui, dar el nu e redus cu totul la tăcere. Propriu-zis, și prin Moise vorbește tot Hristos, dar la un nivel mai coborît, potrivit cu omul de atunci. Căci Hristos vorbește și prin natura cosmică. Dar atît prin lege, cît și prin natură Hristos poate vorbi și la nivele mai înalte, cînd omul crește în înțelegere.

bună mireasmă spirituală. El se face și jertfă de mîntuire și ne sfințește cu sîngele Său. El e și făina îmbibată în untdelemn, arătîndu-Se pe Sine întru strălucirea vieții sfinte pentru noi lui Dumnezeu și Tatăl ⁴⁵⁶.

PALADIE : Înțeleg ce spui.

CHIRIL : Pe de altă parte, socotesc că jertfa pentru Aaron și pentru popor indică în mod subțire predarea sfinților lui Dumnezeu ⁴⁵⁷.

De fapt arătîndu-Se și văzîndu-Se Emanuil, prin care am fost chemați la sfințenie, am fost dedicați Tatălui, primiți și sfințiți spre miros de bună mireasmă. Căci observă că prin cele spuse mai înainte, se termina sfințirea (desăvîrșirea) preoților. Dar prin El am fost sfințiți iarăși în chip felurit. Pentru că a fost ars ca vițel afară de tabără pentru păcat, s-a prefăcut în mireasmă, și în chip tainic, ca berbec, s-a oferit ardere de tot, întreg și tăiat în mădulări pentru fiecare și pentru toți, i-a sfințit, stropiți fiind prin sîngele Său, ca berbec pentru mîntuire. Iar cînd a apărut ziua a opta, adică cea în care s-a făcut mai vădită slava lui Hristos, desființîndu-se moartea și călcîndu-se stricăciunea, preoții și popoarele se dăruiesc ei înșiși lui Dumnezeu, nemaicinstindu-L prin daruri străine și nemaibucurîndu-L pe Stăpînul tuturor prin cele din afară ci arătîndu-se pe ei înșiși jertfă binemirositoare ⁴⁵⁸. Căci prin jertfe ca printr-o icoană săvîrșim jertfirea sufletelor noastre și le aducem

456. Hristos ne sfințește, aducîndu-Se jertfă pentru noi Tatălui. Sfințește umanitatea asumată de El, dăruind-o Tatălui, renunțînd de tot la viața pămîntească, ce caută spre cele ale pămîntului. Dar ne sfințește în umanitatea Sa pe noi toți, căci umanitatea Lui ne cuprinde cu dragostea ei pe noi pe toți. Dar ni se cere și nouă să ne deschidem iubirii Lui. Cu cît se dăruiește cineva mai mult Tatălui, cu atît îi cuprinde prin iubire mai mult pe ceilalți. Și sfințirea e depășirea sinei proprii prin iubirea ce merge pînă la jertfă. Hristos e sfînt pentru că ne îmbrățișează pe noi în jertfa Sa. Dar chiar prin aceasta întinde și la noi sfințenia Sa.

Dar Hristos se sfințește pentru noi și prin viața Sa de ascultare față de Tatăl. Dar în ascultarea aceasta dată Tatălui ca om, El se gîndește la noi la toți; întinde undă ascultării Sale iubitoare de Tatăl spre toți.

Prin ideea că jertfele din Vechiul Testament, deci în mod deplin jertfa lui Hristos ne sfințește pe noi, după ce se sfințește pe Sine, se arată sensul transformator al jertfei, deosebit de cel juridic, exterior. Jertfa se răsfrînge ca sfințire asupra Celui ce se jertfește și asupra celor uniți cu Cel ce se predă prin jertfă din iubire lui Dumnezeu, el se întinde spre Dumnezeu ca o bună mireasmă.

457. Nu numai ca predare lui Dumnezeu, ci chiar ca predare, jertfa sfințește. Căci ea e forma supremă a depășirii egoismului. Dar această depășire fiind înălțarea supremă, ea e înălțare inevitabilă spre Dumnezeu.

458. A te preda pe tine însuți ca jertfă lui Dumnezeu e nesfîrșit mai mult decît a preda ceva din ale tale. În a jertfi ceva din ale tale, te păstrezi pe tine printr-o grijă egoistă prea puțin micșorată. Dar numai Hristos S-a adus o astfel de jertfă desăvîrșită. Dar alipindu-ne de El, care S-a adus o astfel de jertfă, ne putem aduce și noi o «jertfă vie» pe noi înșine, renunțînd la toate falsele plăceri ale patimilor egoiste. E un fel de altă omorîre a egoismului, sau a noastră proprie, nemai-trăind pentru noi, ci pentru Dumnezeu, împlinind voia Lui care ne sfințește. E cu mult mai mult decît jertfele exterioare din legea veche. Trăim ca și cînd n-am trăi. Trăim omorînd în noi continuu orice pornire spre viață pămîntească.

lui Dumnezeu, murind lumii și cugetului trupesc și suportînd omorîrea patimilor, împreună răstignindu-ne cu Hristos, ca mutîndu-ne la o viață sfîntă și neprihănită, să petrecem după voia Lui. Aceasta o scrie și dumnezeiescul Pavel: *pururea purtînd în trup moartea lui Iisus, ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru*» (I Cor. 4, 10). Și iarăși: «*De vom răbda, vom și împărăți împreună*» (II Tim. 2, 12). De ne facem asemenea Domnului în moarte și patimi, vom fi părtași și ai învierii și ai slavei, după cum s-a scris (Rom. 8, 29).

Deci Hristos a pătimit pentru noi în afara porții, după cuvîntul fericitului Pavel (Evr. 23, 12); să ieșim și noi, purtînd osînda Lui, în afara porții⁴⁵⁹. Și junghiindu-ne la fel ca un vițel și aducîndu-ne ardere de tot ca un berbec, să oferim viețuirea noastră în Hristos ca o bună mireasmă lui Dumnezeu.

Acestea au fost jertfele cele pentru Aaron și pentru cei împreună cu El. Iar cele pentru popor, au fost: un țap pentru păcat. Care e rațiunea, cînd pentru curățirea preoților s-a adus un vițel? Toate ale preoților sînt mai înalte: și aducerile jertfei și cele trebuincioase pentru curățire și sfințire. Iar vițelul care e mai mare în privința trupului ca țapul, înfățișează semnul clar al superiorității spirituale reale. Pentru că s-a adus apoi pentru ei un vițel și un miel spre ardere de tot, care indică pruncia celor consacrați lui Dumnezeu prin credință. Pe urmă un bou și un berbec, care închipuiesc răbdarea, forța și rodirea în blîndețe. Boul e chipul (tipul) primelor virtuți, iar mielul al celei de a doua. În sfîrșit, făina îmbibată în untdelemn, indică nădejdea strălucitoare a vieții în Hristos. Fiindcă nu se cuvine să petrecem viața în Hristos întristați și înlăcrimați, ci veseli și strălucitori. Aceasta socotesc că înseamnă: «*Veniți să ne veselim în Domnul*» (Ps. 94, 1). Și slava lui Hristos va străluci tot așa de curat și de învederat, primind darurile sfinților, pe cît de învederat S-a pogorît și atunci Dumnezeu, în chip de foc, și a (mistuit) consumat jertfele, prețuind ca pe o mîncare și ca pe o desfătare buna viețuire a sfinților⁴⁶⁰.

459. Să murim și noi în afara porții, ieșind din viața pătimasă legată de lumea aceasta. «*N-avem aici cetate stătătoare*» (Evr. 13, 14). Să ne socotim străini aici. Să-i oferim lui Dumnezeu viața noastră, ridicîndu-ne peste această lume sau ieșind prin aceasta din ea.

460. *Intristarea care vine din lipsa nădejzii e un păcat*. Ea nu crede în viața viitoare, sau mila lui Dumnezeu. Ea ne paralizează orice pornire spre a face bine. Căci ne întrebă mereu: «*La ce bun?*» Jertfa trebuie să se unească cu veselie. Jertfa e elan de dăruire, pentru că chiar în dăruire trăim fericirea întîlnirii cu Dumnezeu și cu ceilalți. Focul lui Dumnezeu coboară peste jertfă încălzind pe cel ce o aduce. Numai egoismul întreține tristețea. Dumnezeu ne arată prin focul cu care consumă jertfa noastră, că primește ca pe o mîncare proprie viețuirea noastră generoasă, dăruită Lui. Dumnezeu ne primește pe noi în Sine ca jertfă și noi îl primim pe El în noi ca foc, care ne încălzește în pornirea de jertfă.

Dar cuvîntul indică și ceva tainic. Atunci Dumnezeu a coborît peste bucățile tăiate de carne puterea focului, atingîndu-se în oarecare fel de cele puse înainte. Căci Dumnezeirea pururea ia înfățișarea în firea focului. Iar acum cînd i se pune înainte jertfa spirituală, El se atinge spiritual de cele ce stau înainte, nu în corp de foc, ci în *Sfin-tul Duh*, care le face de viață făcătoare celor ce doresc să se împărtășească de ea și primesc prin credință realitatea adevărată ⁴⁶¹.

PALADIE : Drept ai spus.

CHIRIL : Și ridicînd Aaron mîinile, a binecuvîntat poporul. Privește prima punere a mîinilor lui Aaron peste popor. La fel binecuvîntă adevăratul Aaron pe toți, preoți și popoare, pe cei mici împreună cu cei mari, după cum s-a scris (Ps. 113, 13), punîndu-și mîinile. Iar punerea mîinilor este semnul clar al *pogorîrii Preasfîntului Duh la noi*. Iar înainte de aducerea jertfei prin Aaron, n-a fost punerea mîinilor ⁴⁶². «Căci nu era încă Duh», după cuvîntul lui Ioan, «pentru că Iisus nu era încă slăvit» (Ioan 7, 39).

PALADIE : Cuvîntul e convingător.

CHIRIL : Dar rînduiește și modul binecuvîntării, înfățișînd cuvintele ei ca niște prevestiri ale celor ce ni s-au dat prin Hristos. Căci a zis : «Grăiește lui Aaron și fiilor lui, zicînd : Așa să binecuvîntați pe fiii lui Israil, zicîndu-le lor. Și vor pune numele Meu peste fiii lui Israil și eu Domnul, îi voi binecuvînta pe ei. Domnul să te binecuvinteze pe tine și să te păzească pe tine, Domnul să-și arate fața lui peste tine și să-ți dea ție pace și să te miluiască pe tine» (Num. 6, 22—27). Așadar poruncește celor încununăți cu preoția să binecuvinteze poporul, dar îi depărtează cu folos de cugetări deșarte, arătînd că nu mîna omului e cea care binecuvintează, ci El însuși, Domnul ⁴⁶³. «Că toată da-

461. Focul dumnezeiesc coborît peste orice jertfă e Duhul Sfînt. În mod deosebit se întîmplă aceasta cu jertfa de pîine și vin ce o aducem la Sf. Liturghie din credința în Hristos. Duhul care se coboară peste ele ni le descoperă prefăcute în trupul și sîngele Lui. Jertfa noastră e înălțată la treapta de jertfă supremă. Dacă n-am fi noi în stare de jertfă, darurile noastre n-ar deveni suprema jertfă pentru noi.

462. Duhul Sfînt coboară prin mîinile preotului care binecuvintează, așa cum vine ca ipostas dumnezeiesc cu toate darurile prin Hristos. Prin umanitate coboară de la Dumnezeu în umanitate. El ne adună în Dumnezeu. El se comunică de la unul la altul, cum se comunică viața. El reprezintă viața divină ca fluid. E ipostasul dumnezeiesc ca fluiditate ce se comunică de la persoană la persoană. Dar nu se coboară viața dumnezeiască în noi, dacă nu surpăm zidul închiderii egoiste în noi prin jertfă.

463. Deși binecuvîntarea sau darul Duhului Sfînt vine prin mîna preotului, el nu vine de la preotul însuși, ci prin mîna preotului binecuvîntarea vine de la Dumnezeu. Deci nu e loc pentru mîndria preotului, ci pentru responsabilitatea de-a face acest gest cu toată seriozitatea, știind că Dumnezeu e lucrător în acest moment prin nevrednicia lui. Dumnezeu se folosește de preot pentru a ținea pe credincioși uniți în jurul preotului, ca Biserică.

rea cea bună și tot darul bun și toată binecuvîntarea de sus este, pogorîndu-se de la Părintele luminilor», după cum s-a scris (Iacob 1, 17). Iar calea binecuvîntării e Hristos; și El ne este distribuitorul bunătăților veșnice; în El și prin El ni se dau toate cele de la Tatăl ⁴⁶⁴. Astfel dumnezeiescul Pavel zice: «Har vouă și pace de la Tatăl nostru și de la Domnul nostru Iisus Hristos» (Rom. 1, 7).

Deci sîntem binecuvîntați în numele lui Dumnezeu. Și arătînd subțire modul acesteia, a spus că preotul care binecuvîntează trebuie să zică: *Domnul să te binecuvînteze și să te păzească pe tine, Domnul să-și arate fața Lui peste tine și să te miluiască pe tine. Domnul să îndrepte spre tine fața Lui și să-ți dea ție pace* ⁴⁶⁵.

Binecuvîntarea ne păzește desfăcînd blestemul și preschimbînd pe cel ce a păcătuit, spre a fi vrednic de laudă în Hristos. Și martor pentru aceasta e Hristos Însuși, cum s-a scris: «*Binecuvîntat este Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Care ne-a binecuvîntat pe noi întru toată binecuvîntarea duhovnicească întru cele cerești în Hristos, precum ne-a ales pe noi întru El înainte de întemeierea lumii ca să fim noi sfinți și neprihăniți înaintea Lui; Care ne-a rînduit pe noi de mai înainte cu iubire spre înfierea prin Hristos în El*» (Efes. 1, 3—5).

Vezi că lepădarea s-a ivit din pricina păcatului și omul e binecuvîntat și primit spre înfiere prin împărtășirea de Duhul, pe Care l-a vărsat peste noi cu îmbelșugare Cel ce nu-L dăruiește pe El sfinților în parte, ci îl sădește în ei din plinătatea Lui ⁴⁶⁶. Iar arătarea feței Domnului pricinuieste îndată mila, dacă este adevărat că în cunoașterea lui Dumnezeu se cuprinde și împărtășirea de viața veșnică. Căci așa a zis Mîntuitorul către Tatăl Cel din ceruri și Dumnezeu: «*Aceasta este viața de veci, ca să Te cunoască pe Tine, singurul, adevăratul Dumnezeu și pe Iisus Hristos, Cel pe Care L-a trimis*» (Ioan 17, 3). Iar că fața lui Dumnezeu și Tatăl este Fiul, Care S-a arătat nouă, nu se va îndoi, socotesc, nimeni. Fiindcă El este pecetea și asemănarea și chipul Lui și prin El și împreună cu El cunoaștem pe Tatăl, iar cunoașterea aceasta

464. Ultima umanitate prin care ne vine Duhul sau binecuvîntarea, este Hristos. Numai pentru că este unit cu Hristos, prin mîinile preotului vine Duhul Sfînt sau binecuvîntarea.

465. E bine ca preotul să-și arate convingerea că Dumnezeu binecuvîntează prin el, spunînd: «Domnul să te binecuvînteze».

466. Duhul Sfînt ne vine prin preot de la Hristos, pentru că prin El Hristos ne face fii ai Tatălui ceresc împreună cu Sine. Duhul ce ni se dă nu e un Duh ca fluiditate generală de viață, ci e Duhul care ne dă calitatea și simțirea de fii ai Tatălui ceresc, pe care o are cu plinătatea Sa Hristos. Fiul lui Dumnezeu făcîndu-Se om, calitatea Sa de Fiul al Tatălui adîncită în El de Duhul Sfînt, a trecut și la umanitatea Sa, iar de la El trece și la noi. Duhul nu purcede și de la Fiul. În acest caz Fiul n-ar mai fi Fiul, ci ar deveni și El confirmat prin Duhul ca Tată. Și nici noi n-am mai primit Duhul spre înfiere. Intimitatea noastră cu Dumnezeu este o intimitate de fii ai Tatălui și de frați ai lui Hristos.

e însoțită în chip necesar de miluirea noastră. Căci ne-am îndreptat din credință și nu din faptele dreptății, pe care le-am făcut noi, ci după marea milă a Lui (Tit 3, 5) ⁴⁶⁷. Și prin îndurarea lui Dumnezeu am fost ușurați de povara stricăciunii și ne-am prefăcut spre înnoirea vieții în Hristos.

Dar și în alt chip, dacă am întoarce înțelesul cuvîntului spre iudei, au fost miluiți cu adevărat, cînd le-a strălucit Unul Născut. Căci zăceau peste ei ca o povară grea și anevoie de suportat legea, care osîndea și chinuia fără milă (îndurare) pe cei ce păcătuiau. Și au fost miluiți, dobîndind într-un tîrziu harul îndreptării prin Hristos, a Căruia venire dorind-o strigau către Dumnezeu tuturilor: «*Dumnezeul puterilor, întoarce-ne pe noi și arată fața ta și ne mîntuiește*» (Ps. 79, 8). Deci toți am fost miluiți întru arătarea lui Hristos.

Iar ridicarea feței lui Dumnezeu e pricinuitoare păcii, al cărei Dăător și Împărțitor e Hristos, îmbiindu-ne și dăruind ca pe bunul propriu celor ce cred în El. Fiindcă zice: «*Pacea Mea dau vouă, pacea Mea las vouă*» (Ioan 14, 27). Căci cînd L-a așezat Tatăl pe Fiul la înălțime, dăruindu-i Lui nume care este mai presus de tot numele (Filip. 2, 9), spunîndu-i: «*Șezi de-a dreapta Mea*» (Ps. 109, 1), atunci înlăturînd dușmănia care ne ținea despărțiți, ne-am unit cu El în pace, prin hotărîrea de-a cugeta cele ale Lui și de-a umbla întru Duhul, în care și prin care ne-am arătat părtași firii dumnezeiești (II Petru 1, 4), Hristos strîngîndu-ne într-o unitate ⁴⁶⁸. Fiindcă a zis către Tatăl: «*Voiesc ca precum Eu și Tu una sîntem, așa și aceștia să fie una, în noi*» (Ioan 17, 21). «*Căci un trup sîntem toți în Hristos*» (I Cor. 10, 16—17). Și: «*Cel ce se lipește de Domnul, un duh este, după Scripturi*» (I Cor. 6, 17). Iar că atunci cînd Dumnezeu și Tatăl și-a ridicat fața Sa, adică a slăvit pe Fiul, am dobîndit pacea cu El, ne-o spune (arată) Însuși zicînd: «*Cînd Mă voi înălța de la pămînt, pe toți îi voi trage la Mine*» (Ioan 12, 32) ⁴⁶⁹.

467. Fiul intrupîndu-Se ne-a arătat fața Tatălui. Căci El e fața Tatălui. Iar fața cuiva se arată altuia cînd are milă de El. Pe față se arată mila. Cine nu-și arată fața, nu e milos. În Dumnezeu e atîta milă față de noi că ne arată vizibil fața Sa. Fața lui Hristos ni se arată ca față interesată de noi la maximum prin mila vie întipărită pe ea. Cît de uman ni se arată Dumnezeu în mila Lui! Sau cît de dumnezeiești ne arătăm noi cînd sîntem miloși! Dumnezeu nu manifestă față de noi o atitudine de dreptate, ci de milă. Dacă ne-ar trata după dreptate, nu ne-ar iubi. Iar noi niciodată n-am merita mîntuirea.

468. Din milă Dumnezeu ne-a dat pacea cu Sine în Hristos. Căci ne-a unit cu Sine și între noi. Ne-a scăpat prin aceasta, din milă, de chinuirea ce ne-o produceam fiecare și unii altora prin dușmănie și neîncredere. Acesta e unul din sensurile celor două cuvinte unite în Sf. Liturghie: «*Mila păcii*». Dumnezeu ne-a făcut parte de pace din mila Sa față de noi.

469. Scăparea noastră de chinul egoismului dușmănos, s-a făcut cînd Hristos a biruit moartea prin înviere, cînd fața Lui a fost ridicată la slavă. Atunci și noi

PALADIE : Drept cugeți. «Căci El este pacea noastră» (Efes. 2, 14) prin El am dobândit intrare în Duh la Tatăl.

CHIRIL : Acestea ni le-a poruncit legea despre preoți și despre înstituirea lor. Ea spune apoi că trebuie să se sfințească și neamul leviitic și după ce se va curăți în modurile cuvenite, să ia în primire slujba rînduită lor. Căci zice în «Numeri» : «*Ia pe Leviți din mijlocul fiilor lui Israil și să-i cureți pe ei. Și curățirea lor o vei face așa: îi vei stropi pe ei cu apă a curățeniei și va trece briciu peste tot trupul lor. Și își vor spăla hainele și vor fi curați. Și să ia un vițel din vaci și jertfa acestuia, făină curată stropită cu untdelemn, și un vițel de un an din vaci să iei pentru păcat. Și să aduci pe Leviți înlăuntrul cortului mărturiei. Și să strîngi toată adunarea fiilor lui Israil și să aduci pe Leviți. Și va deosebi Aaron pe Leviți, dar înaintea Domnului din partea fiilor lui Israil. Și vor fi ca să lucreze lucrurile Domnului. Iar Leviții vor pune mîinile pe capetele vițelilor. Și vei aduce pe unul jertfă pentru păcat și pe unul spre ardere și vei ispăși pentru ei. Și vei pune pe Leviți înaintea Domnului și înaintea lui Aaron și înaintea fiilor lui și-i vei da pe ei dar înaintea Domnului. Și vei osebi pe Leviți din mijlocul fiilor lui Israil și vor fi Mie. Și după acestea vor intra Leviții să lucreze lucrurile cortului mărturiei» (Num. 8, 6, urm.).*

PALADIE : Lămurește, te rog cum, trebuie să înțelegem modul curățirii, cerută Leviților ?

CHIRIL : E un mod tainic și tot în Hristos. Căci El este curățirea noastră și spălarea de toată pata și Dătătorul sfințeniei. «*Îi vei stropi, zice, cu apa curățeniei*». Aceasta a arătat-o și înțeleptul Pavel, scriind : «*Căci dacă sîngele țapilor și taurilor și cenușa junincei, stropind pe cei întinați, îi sfințește spre curățirea trupului, cu cît mai mult sîngele lui Hristos ?*» (Evr. 9, 13). Și adevărat este cuvîntul. Căci dacă este în chipuri (tipuri) un folos și e mîntuitoare umbra, cu cît mai mult adevărul, adică sîngele lui Hristos ? Deci apa curățeniei amestecată cu cenușa junincei e simbolul vădit al omorîrii zise a lui Hristos, pe care susținem că o împlinim și noi în sfîntul botez, prin credință. Căci precum a spus iarăși dumnezeiescul Pavel : «*Ne-am îngropat împreună cu El prin botez în moarte, ca precum S-a sculat Hristos prin slava Tatălui, așa și noi să umblăm întru înnoirea vieții*» (Rom. 6, 4). Sau iarăși a spus : «*Totdeauna purtînd omorîrea lui Hristos în trup, ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru cel muritor*» (II Cor. 4, 10—11).

am putut birui păcatul, făcînd să strălucească pe fața noastră lumina păcii, lumina iubirii reciproce.

PALADIE : Și care e aci omorîrea zisă a lui Hristos ?

CHIRIL : A fi murit lumii și păcatelor și a vieții viață curată și sfântă și cu totul iubită lui Dumnezeu. Cu aceasta iarăși se laudă Pavel zicînd : «*Eu prin lege am murit legii, ca să viețuiesc lui Dumnezeu. M-am răstignit împreună cu Hristos. Și nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine. Iar ceea ce trăiesc acum în trup, o trăiesc în credința Fiului lui Dumnezeu Care m-a iubit pe mine și S-a dat pe Sine însuși pentru mine*» (Gal. 2, 19—20). Aceasta înseamnă, socotesc a fi murit lumii și a purta omorîrea lui Hristos, iar pe de altă parte, a trăi viața în El. Deci cenușa juninței amestecată cu apă indică *mortificarea lui Hristos săvîrșită în sfîntul botez*. De aceasta a spus că trebuie să se facă părtași și cei care se află în treapta Leviților, despovărindu-se ca în umbră de tot felul de necurăție trupească. Aceasta socotesc că o arată și curățirea prin brici a părului de pe trup. «*Căci viu este cuvîntul lui Dumnezeu și lucrător și ascuțit*» (Evr. 4, 12), răzînd ca pe niște peri și unghii necurăția mișcărilor crescute în noi (trupești). Pe acestea Sfînta Scriptură le numește legea păcatului sălășluită în mădularele trupului, ce se luptă împotriva legii minții (Rom. 7, 23) și ne trage spre cele neîngăduite. Pe aceasta cuvîntul lui Dumnezeu tăind-o *cu puterea și cu lucrarea Sfîntului Duh, o slăbește și dacă răsare iarăși în noi, o rade și mai energic*⁴⁷⁰. Căci zice : «*cu Duhul să umblați și pofta trupului să nu o săvîrșiți*» (Gal. 5, 16).

470. Omorîrea în Hristos de care vorbește Sf. Apostol Pavel, nu e numai aderența teoretică la moartea lui Hristos. Ci e o omorîre a poftelor după plăceri, după satisfacții trupești. Dar dacă s-ar rămîne numai la omorîrea acestui fel de viață, omul s-ar usca de o astfel de austeritate. Însă cel ce crede în Hristos, își mută atenția spre o viață spirituală, în care se arată omul nou. Pe lângă faptul că această viață nouă dă bucuria curăției, ea mai dă și bucuria bunătății, a blîndeții, a iubirii, a unei creșteri continue în cunoașterea planului spiritual dumnezeiesc al existenței, al simțirii prezentei infinite în sensuri a lui Dumnezeu. Această mortificare și înnoire nu e numai produsul omului, ci al puterii primite de la Hristos în Taina Sfîntului Botez. În Botez ne unim cu Hristos, care El însuși poartă în Sine moartea vieții pămîntești și învierea la viață coplesită de Dumnezeire. Din Hristos pătrunde în noi prin Duhul Sfînt. El întărește viața spirituală în noi și prin aceasta ne sfîntește. Dacă am muri și noi trupește ca Hristos, n-am avea ocazia să creștem spiritual punînd la contribuție și voia noastră. Noi trebuie să trecem într-o stare în care trupurile noastre sînt ca o jertfă vie, sfîntă, în continuă creștere (Rom. 12, 1), spre viața și mîntuirea veacului viitor.

Cele spuse aici unite cu cele spuse la nota 451, ne dau prilejul să spunem cîteva cuvinte despre raportul între suflet și trup. Trupul are o mare valoare, chiar pentru formarea sufletului, după ce sufletul dă trupului o formă spirituală. Dar de aici nu rezultă că trupul e cauza trupului, sau viceversa. De aceea nu se poate spune nici că trupul murind produce și moartea sufletului, sau că sufletul produce moartea trupului. Noi observăm că mintea se menține lucidă pînă în momentul cînd încetează orice viață în trup. Nu slăbește pe măsura slăbirii trupului. Sufletul pleacă din trup, cînd acesta încetează de-a mai fi un organ de manifestare a lui. Deci el e și vine în trup atunci cînd începe să se formeze trupul ca organ al lui. Trupul e o casă a sufletului. Sufletul venind în ea, o împodobește după chipul său. O face frumoasă sau urîță. Dar chipul pe care sufletul îl dă trupului se reflectă

Dar precum briciul nu scoate cu totul din rădăcina însăși părul ce crește din noi, ci-l taie îndată ce răsare, așa și cuvîntul lui Dumnezeu nu smulge din rădăcină mișcarea înăscută a poftii (căci sfințenia de-săvîrșită ne e rezervată pentru veacul viitor), ci mai degrabă o mortifică cînd odrăsește și se întărește în noi și potolește legea din mădu-larele trupului, cînd devine sălbatecă. Deci tăierea părului înseamnă curățirea minții, pe care o lucrează în noi cuvîntul dumnezeiesc și ascuțit.

Iar spălarea hainelor înfățișează viețuirea noastră strălucitoare și nepătată, arătată în afară. Căci s-a scris: *«Purtați grijă de cele bune nu numai înaintea Domnului, ci și înaintea oamenilor»* (Rom. 12, 17). Și Însuși Hristos zice: *«Așa să lumineze lumina voastră înaintea oa-*

la rîndul său în suflet. Sufletul despărțit de trup nu mai e ca sufletul de la începutul lucrării lui în trup. Chipul specific pe care l-a luat fiecare suflet prin cele lucrate în trup, chip arătat prin trup, va face ca și la înviere sufletul să dea și trupului înviat aceeași formă pe care a avut-o trupul dinainte de înviere, desigur în condiția trupului înviat. De aceea e de mare importanță ca sufletul omului să dea prin sine trupului în viața pămîntească un chip frumos, să-l facă un slujitor al curățeniei. Trupul înviat însuși ne duce spre slava sau spre osînda vieții trăite de un om cît a fost pe pămînt. Judecata din urmă va trage concluzia pentru felul de viață eternă a fiecărui om, chiar din chipul ce-l va arăta trupul lui înviat.

În sufletul dat de Dumnezeu fiecărui trup sînt deci toate însușirile și puterile de activitate care pot lucra prin organele trupului. Sufletul deși unitar, are în sine multiplicitatea de puteri corespunzătoare organelor trupului. Dar le are în mod unitar. Această unitate în varietate se arată și în trup. De aceea Sf. Chiril vede sufletul lucrînd în trup în mod unitar și totuși în fiecare organ corespunzător lui prin sine. De aceea repetă adeseori că singele jertfelor vărsat la altar prefigurează sufletul ce se predă lui Dumnezeu, suflet care în animalele jertfite în legea veche e anticipat prin viața lor.

Această influență a sufletului asupra trupului și viceversa, explică și învierea trupului lui Hristos datorită faptului că trupul a fost perfect asimilat în virtuțile imprimate în el sufletului trăitor conform voii lui Dumnezeu. Pe cît de mult un suflet orientat spre cele pămîntești a slăbit în puterea de-a imprima o viață spirituală bogată trupului, lăsîndu-l să se descompună prin moarte, pe atît de mult sufletul lui Hristos, îmbogățit și întărit în virtuți, ce au în ele o putere de la Dumnezeu, poate ridica trupul asimilat Lui din moartea, pe care o acceptă numai din solidaritatea cu ceilalți oameni. În orice caz faptul că în trup se fac văzute și luminoase bogățiile spirituale ale sufletului, dă însemnătate trupului și explică de ce Dumnezeu îl rînduiește pentru viața veșnică. Dumnezeu Care a creat și ordinea materială, nu revine asupra acestei fapte a Lui, ci ridică toată materia la treapta de transfigurare veșnică și frumoasă a armoniilor spirituale. Dar sufletele înseși ale celor ce nu s-au îmbogățit cu un conținut spiritual, care își are izvorul în Dumnezeu, ci s-au preocupat numai de plăcerile trupesti, se vor simți tot mai goale pe măsură ce se apropie de moartea trupului, ca să se simtă că moare și sufletul cînd moare trupul. Ele totuși vor trăi după moarte, dar numai ca să-și trăiască golul. Ele nu vor putea da o viață adevărată nici trupului înviat, ci va fi într-o moarte veșnică. Cel ce nu moare pe pămînt plăcerilor trupesti, moare sufletește încă de pe pămînt, contrar celui ce moare conținuturilor trupesti ca să se îmbogățească cu cele sufletești.

menilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri» (Matei 5, 16). Deci e de trebuință ca cei cu adevărați sfinți și curați, să poarte înlăuntru și în afară în chip curat moartea lui Hristos în trupul lor și să fie îngropați cu El în oarecare mod prin sfântul botez ⁴⁷¹.

PALADIE : Bine ai spus.

CHIRIL : Deci a spus că trebuie să se aducă pentru ei ca jertfă doi viței : unul desăvârșit, și unul de un an, adică fragezi și tineri. Cel desăvârșit spre ardere de tot, se arde arzându-se împreună cu el făina curată muiată în untdelemn ; celălalt, pentru păcat, se arde afară de tabără. Căci așa se săvârșeau jertfele pentru păcat. Și în amîndoi este Hristos. Iar boul adus spre ardere de tot, e întreg sfînt și oferit spre miros de bună mireasmă pentru noi lui Dumnezeu și Tatăl și pricinuind sfinților bucuria și strălucirea vieții celei întru nădejde. Căci împreună cu vițelul se oferea făina curată, muiată în untdelemn. Iar de această bucurie se împărtășesc cei ce prețuiesc viața în Hristos. Dar el e cugetat și ca vițelul mistuit de foc pentru păcat. Căci «*cu rana lui noi toți ne-am vindecat*» (după Scripturi (Isaia 53, 5).

Dar ia seama că vițelul se arde de tot, iar vițelul de un an se junghie pentru păcat, ca să înțelegi prin amîndoi deodată pe Cel unul care se oferă în desăvîrșirea virtuților ca bună mireasmă spirituală și se junghie în simplitate și nevicienie. Căci zice : «*Și eu fiind dus ca un miel nevinovat spre junghiere, nu cunoșteam planurile lor*» (Isaia 11, 19).

Iar că tot neamul slujitorilor, e adus pentru toți și de către toți ca dar lui Dumnezeu, o arată punerea mîinilor de către fiii lui Israil. Căci zice : «*Și vor pune fiii lui Israil mîinile peste capetele Leviților*» (Num. 8, 10). Fiindcă precum își puneau Leviții mîinile peste capetele victimelor și a animalelor ce se junghiau pentru ei ca chip (tip) al lui Hristos și n-o făceau aceasta nicidecum binecuvîntînd, ci arătînd prin punerea mîinilor pe Dumnezeu care poartă păcatele noastre și e jertfit pentru noi, ca să pironească pe crucea Sa «*zapisul cel împotriva noas-*

471. Moartea aceasta a omului vechi trebuie să se vadă și în afară. Dar în mod paradoxal ea se arată și în afară ca o lumină, ca o veselie, nu ca o tristețe. Înfrinarea și purtarea necazurilor îl umple pe cel ce le acceptă mai degrabă de bucuria ce o poate face aceasta, dar și de bucuria ce i-o dă faptul de a-și învinge egoismul în relațiile cu alții.

tră» (Col. 2, 14), așa vei înțelege că se făceau punerea mâinilor de către popor asupra Leviților. Își puneau mâinile ca să așeze în locul lor cu osebire pe Leviți înaintea lui Dumnezeu spre slujirea jertfei. Atunci se săvârșea punerea mâinilor. Dar acum schimbându-se lucrurile neașemănat de mult, poporul își dă consimțirea pentru cei aleși prin Hristos spre slujirea jertfei, strigând că sînt vrednici⁴⁷². Și aceasta o fac în biserici, precum și cei vechi săvârșeau punerile mâinilor peste Leviți la sfîntul și dumnezeiescul cort. E vădit, așadar, că dacă nu se face o hirotonie (punerea mâinilor) nici în biserici în prezența poporului, va fi împotriva voiei lui Dumnezeu și în afara legilor sfînte.

De abia după ce au fost sfînțiți (desăvîrșiți) astfel Leviții, s-au atins de toate cele privitoare la jertfe. Drept aceea tot cel ce nu e sfînt în Hristos și nu s-a curățit de mai înainte, după modul cuvenit, să stea departe. Căci nu se va atinge nepedepsit de dumnezeieștile altare.

472. Poporul își punea mâinile peste Leviți, închipuind că transmit asupra aceloră păcatele lor, ca aducînd jertfele prescrise să fie iertate prin ei păcatele poporului. În bisericile creștine, poporul nu-și pune mâinile peste preoții ce se hirotonesc de episcopi, ca chip al lui Hristos, ci numai își dă consimțămîntul prin strigarea: «Vrednic este!».

Odată ce s-a arătat Hristos ca Arhiereu adevărat, nu mai hirotonește în slujirea de arhiereu și de preot, poporul, ci arhiereul văzut, în care e prezent în mod nevăzut Hristos.

Arhiereul Hristos fiind totodată și jertfa, El îi cheamă prin episcop pe preoții și la calitatea de jertfe pentru popor, luînd în acest scop cererile de iertare ale poporului pentru păcatele lui, pentru a le prezenta lui Dumnezeu odată cu jertfa lui Hristos, la care o adaugă pe cea a vieții lor dăruită lui Dumnezeu. Credinciosul nu se roagă numai de sine pentru iertare, ci își trimite rugăciunile cu ale tuturor spre Hristos Arhiereul și jertfa și spre chipul lui văzut, preotul. Dumnezeu ne-vrea uniți în mod văzut în Hristos, deci și în preot, și în cererile de iertare.

CARTEA A DOUĂSPREZECEA

Despre preoție

Deci s-a vorbit clar despre sfințita îmbrăcăminte și despre jertfele care a poruncit Dumnezeu să se săvârșească din prilejul sfințirii (desăvârșirii) preoților. Dintre nenumăratele porunci despre slujbă, despre curățiri despre grija atentă la viețuirea după lege și la bunul chip duhovnicesc, socotesc că înainte de toate trebuie să vorbesc despre lucrul următor.

PALADIE : Despre care ?

CHIRIL : Seminția lui Levi a fost închinată lui Dumnezeu, ca dar ales din toate semințiile, și acestui neam i s-a poruncit să slujească cele sfinte, Dumnezeu rânduindu-i lui această mare cinste. Dar nu a lăsat mulțimea aceasta la slujba sfântă în totalitate, nici nu a îngăduit lucrul acesta tuturor la întimplare, pentru simplul motiv că sînt din singele lui Levi. Ci a poruncit să se cerceteze foarte amănunțit ca nu cumva întîmplîndu-se vreunuia să sufere de ceva reproșabil, să nu fie plăcut lui Dumnezeu și să-i fie intrarea prihănită și intrînd, ca să zic așa, cu picioare nespălate în cortul mărturiei, să supere pe Dumnezeu. Căci s-a scris iarăși în Levitic : *«Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Vorbește lui Aaron : Acel om din neamul tău întru generațiile voastre, care ar avea vreo pată, nu se va apropia să aducă darurile Dumnezeului său. Tot omul în care ar fi vreo pată, nu se va apropia : omul, orb, sau șchiop, sau cu nasul tăiat, sau cu urechea tăiată, sau cu mîna, sau cu piciorul rupt, sau ghebos, cu pecingine, sau cu albeață în ochi, cu rîie sălbatecă, sau buos, sau boșorog. Tot cel ce are vreo pată din sămînța lui Aaron, nu se va apropia ca preot să aducă jertfele Domnului, darurile lui Dumnezeu. Darurile lui Dumnezeu sînt Sfintele Sfinților și din cele sfinte nu va mânca. La catapeteasmă nu va veni și de altar nu se va atinge, pentru că are o pată. Și nu va pîngări cele sfinte ale lui Dumnezeu, că Eu Domnul îi stînesc pe ei»* (Lev. 21, 16—23).

PALADIE : Dar spune-mi : o boală trupească îi este socotită păcat cuiva ? Sau osîndește Făcătorul firea ciuntită fără voie ?

CHIRIL : Bine zici, Paladie. Drept cugeți. Căci vină sau osîndă au unii pentru abaterea de bună voie a cugetului lor spre cele rele, sau pentru că iubesc aplecarea spre tot ce este nesocotit. Dar a pedepsi bolile trupului, ivite în chip firesc și fără voie, mi se pare un lucru aspru, nemilos și prostesc. De aici se poate înțelege că Făcătorul tuturor nu a făcut vinovată firea omului pentru pricini fără voie, nici nu a scos pe cel bolnav trupește ca necurat de la sfînta slujbă rînduită Lui. Ci de la chipul (tipul) celor trupești, ne duce la gînduri mai subțiri și ne indică multa felurime a patimilor, dîndu-ne să înțelegem că acest lucru e urît lui Dumnezeu. Căci oare n-a spus și dumnezeiescul Pavel, că cei aleși pentru preoție să aibă un nume de laudă și să fie admirați în toate. «*Ca să fie, zice, omul lui Dumnezeu desăvîrșit, pregătit pentru orice lucru bun*» (II Tim. 3 17). De asemenea, a afirmat clar că episcopul trebuie să fie fără pată, și a dat multe precizări în privința acestora (I Tim. 3, 2—8).

PALADIE : Așa este. Dar aș vrea să aflu, precum știi, care e înțelesul fiecăreia din bolile înșirate.

CHIRIL : Vino deci să luăm pe fiecare în parte și să spunem cele ce ne vin în minte. «*Acel om, zice, din neamul tău în generațiile voastre, în care ar fi vreo pată, nu se va apropia să aducă darurile Dumnezeului său*». Cuvîntul e precis, porunca aspră. Nu s-a dat legea numai pentru cei ce erau născuți din Aaron, ci ea se întinde la tot neamul și la toată seminția preotească și durează tot timpul. Această cred că o spune cuvîntul : «*Din neamul tău în generațiile voastre*». Căci pururea e lepădat de Dumnezeu cel ce nu e fără prihană. N-ar putea arăta cineva vreun trup în care să-i fi plăcut cel vrednic de osîndă din pricina vreunei boli duhovnicești. Mai degrabă s-a prețuit cel ce era neprihănit și nu suferea de nici o corupție, ci era desăvîrșit în virtute și viguros în sfințenie, străduindu-se spre cele de laudă întru răbdare și avînd o neconținută sprinteneală a înțelegerii. Deci rînduiește ca legea aceasta să se întindă la tot neamul, pregătindu-și un neam fără știrbire, curat și ales, atunci din seminția lui Levi și din seminția lui Aaron, iar acuma din cei sfințiți în *Hristos, Marele și adevăratul arhieru, cu Care ne-am unit prin Duh, făcîndu-ne părtași de firea Lui proprie* (II Petru 1, 4). De aceea, chemînd la frățietate pe cei îndreptați prin credință se numește de ei ca de niște părtași, zicînd : «*Iată eu și copiii pe care mi i-a dat mie Dumnezeu*» (Isaia 8, 18). Căci oare nu a socotit dumnezeiescul Pavel că trebuie să atribuie acest cuvînt persoanei lui Hristos ? (Evr. 2, 13).

PALADIE : E foarte adevărat.

CHIRIL : Deci oprește de la preoție pe cel ce suferă de ceva din cele amintite, ca bolnav sau de batjocură. Nu se va apropia, zice, să aducă darurile lui Dumnezeu, vreun om orb sau șchiop. Această stare, chiar dacă se înțelege trupește, prezintă prin sine o mare uriciune. Căci avînd ochii scoși, sau piciorul lipsit de vigoare și deci în neputință de a merge drept, nu e mai bine de-a sta liniștit, decît a fi preot care nu știe unde să meargă sau de a merge trezind risul și folosindu-se de piciorul și de ochii altora? Despre aceasta s-ar putea spune multe.

Dar să spunem numai cele necesare pentru cunoașterea și înțelegerea duhovnicească, sărînd peste grosimea povestirii. Deci orb se pare că trebuie numit cel foarte prost și cu totul fără minte. Căci ceea ce este pentru corpul pămîntesc ochiul, aceea este pentru suflet mintea, care luminată de lumina dumnezeiască și se deschide spre însăși frumusețea cea netulburată, înălțîndu-se prin mișcările subțiri și sprintene ale cugetărilor spre slava curată și știe să nu se abată de la corectitudinea dogmatică. Aceasta socotesc că e ceea ce s-a spus prin proverb : *«Ochii tăi să vadă cele drepte și genele tale să aprobe cele adevărate»*. (Prov. 4, 25). Dar s-a spus și către maica iudeilor, care nu vedea drept : *«Iată nu sînt ochii tăi nici inima ta bună, decît la lăcomia ta și la sîngele nevinovat ca să-l verși pe el și la nedreptățile tale și la ucidere, ca să le faci pe ele»* (Ier. 22, 17).

Deci e inapt pentru preoție cel orb spiritual, adică cel cu totul neînțelept și cu mintea și cu cugetul ciuntite. Inapt este, pe lîngă acesta, și șchiopul, adică omul care nu știe să umble drept și nu are vigoarea să pășească fără reproș. Căci orbia este, precum am spus adineaori, simbolul neînțelepciunii la culme. Iar șchiopătarea este simbolul mișcării și pornirii frînte și slăbănoage, pe care o face cineva în legătură cu orice lucru. Oare nu celor astfel ciunțiți se cuvine să li se spună : *«Întăriți-vă mîini moleșite și genunchi slăbănogiți»* (Isaia 35, 3).

Dar și Hristos Însuși a mustrat gloatele iudeilor, că nu voiau să-și facă drepte spre El cărările, ci strîmbe prin șchiopătare, și se abăteau de la gîndurile drepte. *«Fiii străini, zice, au mințit Mie ; fiii străini s-au învechit și cu șchiopătat din cărările lor»*. (Ps. 17, 49). Deci sînt egale și apropiate întreolaltă, prin asemănarea patimilor, șchiopătarea minții și orbia, una făcînd nefolositoare înțelegerea, cealaltă vigoarea în faptele bune.

Pe lîngă acestea legea a spus că trebuie respins cel cu nasul tăiat și împreună cu el cel cu urechea tăiată. La aceștia s-ar putea apli-

ca aceeași explicare. Prin simțirile mirositoare se probează cele rău mirositoare sau binemirositoare din cele ce au primit o astfel de fire, adică de-a răspîndi un miros. Căci simțul acesta are puterea de-a deosebi atît ceea ce ne bucură, cît și ceea ce nu are această însușire, ci e cu o însușire mai rea. Prin aceasta a spus că mintea omenească, de e întregă în cele ale sale, va înainta cu vigoare în lucrarea de deosebire a calității lucrurilor și va face cercetarea atentă a fiecăruia. Și probînd astfel ca un argintar priceput toate, și ceea ce-i bun reținînd, iar de tot ce era rău ferindu-se, după cum s-a scris (I Tes. 5, 22), își va cîștiga mare laudă. Căci respinge ceea ce-i rău și fals în cele ce are de făcut și primește cu ușurință ceea ce-i folositor și bun. Deci nasul turtit arată nedeplinătatea sănătății și neîntregime a simțirii prin care deosebind toate lucrurile exact, cugetăm de cele bune bine, iar de cele rele, rău și din această cauză sîntem și ne numim înțelepți și ageri și toate cele de felul acesta. Căci calitatea reală a lucrurilor cugetate de minte, se urcă ca un miros la ea.

Iar urechea tăiată arată, după părerea mea, greutatea la auzire. Căci avînd cineva urechea tăiată, socotesc că suferă de boala de-a nu crede decît în parte și de-a nu fi în întregime gata la ascultare, adică de-a nu putea auzi în chip neprihănit cele sfinte, mai ales Sfințele Scripturi. E ceea ce fac unii, abătîndu-și neînțelepțește auzul sufletului spre cele ce nu trebuie. Aceștia sînt, după cuvîntul preaînțeleptului Pavel, cei ce se lasă gîdilați la auz și se întorc de la adevăr, lipindu-se de duhul rătăcirii și înclinînd spre deșertăciuni urîte. Deci cel cu urechea tăiată indică ciuntirea auzului lăuntric și spiritual și abaterea de la dreptate la ceea ce e rău.

Dar și cel care s-a arătat avînd piciorul sau mîna frîntă spune că trebuie să fie ținut departe și așezat în rînd cu ceilalți. Acest lucru ne îndeamnă să cugetăm că cel cu piciorul sau cu mîna frîntă, dar nu cu totul neputincioasă, nu poate să pășească întreg la fapte, nici nu are mersul, adică lucrarea viețuirii celei după lege, cu totul fără reproș. Iar așa sînt cei ce fac lucrul Domnului cu nepăsare (Ier. 48, 10), cei peste care cade nenorocirea proorocită, sau cei ce urmăresc ceea ce e drept nu în chip drept, după cum s-a scris (Deut. 16, 20 ; Inț. 6, 4). Observă că slăbiciunea parțială a piciorului ei socotită egală și identică cu schilodirea spirituală și totală. Căci a nu putea face un lucru în chip drept și a nu-l putea face de loc, sînt judecate la fel. Fiindcă în șchiopătare se arată neputința de a face ceva peste tot, pe cînd în frîntură, neputința de a-l face în chip sănătos.

PALADIE : Așa se pare.

CHIRIL : Iar pe ghebos, pe cel cu pecingeni pe față și pe cel cu albeață în ochi îi rînduiește iarăși între cei respinși. Ghebos spunem că este cel cocoșat și cu mintea privind în jos și căutînd la patimile trupului, cel ce-și sprijină ochiul spiritual în cele pămîntești și care a ajuns pînă acolo încît nu mai voiește să se îndrepte spre a cugeta la cele de sus. Între acestea se numără păcatele iudeilor, despre care s-a scris : «*Să se întunece ochii lor ca să nu vadă și să se încovoie spinarea lor pentru totdeauna*» (Ps. 68, 24).

Iar cu pecingeni spunem că e cel ce are pecinginea pe frunte. Boala aceasta are puterea de-a înegri la culme înfățișarea pielii. Cei ce o au pierd puterea de-a se ascunde, căci ea se ivește și în sprîncene și se întinde pe toată fața. Dar cel pătat astfel trupește înfățișează pe cel urît și gol și neacoperit în privința spirituală, pe cei ce nu are o față curată, ci vădește tuturor urîciunea vieții, neștiind nici măcar ceea ce s-a spus drept de unul dintre înțelepții : «*Înțelepții își ascund rușinile lor*».

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Oare nu sînt în noi, Paladie, nenumărate patimi ?

PALADIE : Da. Dar ce e cu asta ?

CHIRIL : Fiecare bolește de cele ce bolește, dar biruit adeseori de rușinea față de frați, (se silește) își dă o mare silință să pară că e sănătos și să-și ascundă cele rele.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Dar dacă vreunul ajunge pînă la atîta nerușinare încît nu se ferește de-a păcătui pe față și disprețuiește cu totul podoabele cuviinței, oare nu se vădește depărtat cu totul de neamul curat și sfînt ? ⁴⁷³.

PALADIE : E foarte adevărat.

CHIRIL : Deci cu pecinginea pe față numește legea pe unul ca acesta întrucît nu mai știe și nu mai vrea nici să-și ascundă boala și patima de care suferă. Iar cu albeață la ochi, pe cel care nu e lipsit de puterea de-a vedea, dar nu o poate folosi în chip sănătos. Așa sînt cei ce au chibzuința, dar nu și însușirea de-a voi să chibzuiască drept Căci unii văzînd binele își abat pornirea voilor proprii spre cele ce nu se cuvin. Alții, putînd stăruî într-o corectitudine dogmatică, își vatămă mintea lor, urmărind vînatul urît al unor păreri lipsite de frumusețe. Așa sînt ereticii, și pe lîngă ei iudeii, care cred că Tatăl este Dumne-

⁴⁷³. Preotul trebuie să fie străin de orice patimi. Dar mai ales de afișarea lor nerușinată.

zeu, dar pe Fiul care s-a arătat din El după fire, îl resping nebunește. De aceea e adevărat ceea ce s-a spus prin glasul proorocului despre ei: «*Ochii au și nu văd*» (Ier., 5, 21). Căci nu le e de nici un folos vederea celor ce nu au pe limbă aceasta și puterea de-a vedea în chip sănătos, precum am văzut că și schilodirea și frîntura piciorului sînt, pe drept cuvînt, puse pe același plan. Căci nu se deosebește a nu putea merge sănătos, de-a nu putea merge de loc, se înțelege pe cărarea lucrurilor și pe cărarea faptelor.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Nu se va apropia să săvîrșească cele sfinte nici unul care ar avea pe el rîie sălbatică sau bube de piele sau cel vătămat, sau oricare ar avea în sine vreo pată.. Cu rîia sălbatică trebuie asemănaute patimile cele mai urîte, care se revarasă peste minte în torrente violente și luîndu-și începutul în plăcere, ajung la un sfîrșit amarnic. Sau nu vei recunoaște că în fiecare păcat se observă și o moderație și o lipsă de măsură a viciului ?

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Cel stăpînit de plăcere nu pătimește aceasta și într-un chip moderat, dar și peste măsură. Căci unii sînt numai biruiți și bolesc înăbușit. Alții ajung la vîrfurile răului și bolesc neînfrînat de o voluptate sălbatecă, încît se rostogolesc dincolo de patimile cele după fire.

PALADIE : Înțeleg ce spui.

CHIRIL : Deci fiecărei patimi care iese nebunește din marginile rațiunii și trece dincolo de măsurile obișnuite la cei mulți, i se poate spune rîie sălbatică ^{473 b}. Iar erupția ce i se poate întîmpla pielii, e orice patimă care se lățește mereu și a cărei sporire în rău nu are sfîrșit. Dumnezeuiasca lege voiește însă ca noi să comprimăm și să micșorăm patimile care vin asupra-ne. Aceasta trebuie să o cugeți cînd auzi: «*De se va sui asupra ta duhul celui ce are putere, să nu lași locul tău, că tîmăduirea va face să înceteze păcate mari*» (Eccl. 10, 4). Căci patimile nelovite cresc mereu spre o urîciune mai mare și punînd stă-

473 b. În toate acestea se prezintă patimile, ciuntirile și petele trupești ca simboluri ale patimilor sufletești. De fapt nu aceste ciuntiri aduc și anumite slăbiri sau alterări în viața sufletească. Dar nu aceasta vrea s-o arate Sf. Chiril. Ci arătarea patimilor sufletești în manifestarea lor trupească. Arată influența reciprocă între suflet și trup. Sufletul neatent la sine însuși, e neatent și la trupul lui. Lăcomia sufletească se arată și în trup. Mîntea neorientată spre Dumnezeu se arată și în pornirea neînfrînată a trupului spre cele pămîntești. Omul este o unitate, deși sufletul nu e produsul trupului, nici invers. Sufletul influențează trupul, ca apoi acesta la rîndul lui să influențeze sufletul. E spre binele sufletului să aibă grijă de trup, ca să nu se întoarcă răul promovat în acesta spre sine.

pînire pe inimă și pe minte, le duce la o pierzanie totală. Deci trebuie să pedepsim viciul, trezvia din noi în*bușindu-l și desființindu-l pe încetul, prin revenirile la ceea ce e bine.

Iar boșorog, după părerea mea, pe cel jumătate bărbat și căruia îi este micșorată însușirea bărbatului desăvîrșit. *«Nici curvarii, zice, nici moleșiii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu»* (I Cor. 6, 10). Pe aceștia îi numește afemeiați, pentru că avînd firea bărbatului, au pierdut însușirea bărbătească întrucît s-au moleșit la minte și la trup și s-au încovoiat spre slăbiciune și feminitate.

Dar se poate că boșorogul să indice și altceva. E obiceiul să se numească bărbat, cel viguros și concentrat și capabil să împlinească cele ce le voiește. Deci pe jumătate bărbat se va înțelege cel nedeplin viguros și fără forță în cele ce se cuvin lui. Căci nu se cuvine ca cel dedicat lui Dumnezeu să-i ofere o bărbăție tăiată și o vigoare ciuntită și în parte neputincioasă. Ci trebuie să lucreze bărbătește și cu tărie, precum este scris (Ps. 26, 14), avînd o putere neslăbită și nedisprețuită.

Deci nu încapă îndoială că cel supus vreunei prihane nu e sfințit. Dar nu e oprit de la împărtășirea de sfînta hrană. *«Căci va mîncă zice, din cele sfînte. Dar de catapeteasmă nu se va apropia și la altar nu va veni»* (Lev. 8, 31). Pentru că cei supuși încă unor neputințe ascunse în minte, pot să se împărtășească de binecuvîntarea lui Hristos dar nu spre a crește ca sfinții în sfințenie și în tăria minții și în stăruința întărită în toate cele atotbune, ci într-un mod potrivit celor bolnavi, spre lepădarea răului, spre încetarea păcatului, spre omorîrea plăcerilor și spre primirea (forței) tăriei duhovnicești. Pentru că Hristos este zidire nouă, după Scripturi (II Cor. 5, 17), de aceea Îl primim și noi în noi înșine prin sfîntul trup și sînge, ca refăcîndu-ne prin El și în El, să lepedăm pe omul cel vechi, care se strică după poftetele ră-tăcirii, potrivit cu ceea ce s-a scris (Rom. 6, 14 ; Ef. 4, 22)⁴⁷⁴.

PALADIE : Drept ai grăit.

CHIRIL : Deci interzice atingerea de lucrurile sfînte celor ce bolesc de o infirmitate spiritală, întipărită în ei, și cu neputință de le-pădat. Căci cel ce boală de pururea de patimile crescute în el, nu poate fi sfînt⁴⁷⁵. De aceea, dacă s-ar întîmpla chiar vreunui dintre cei fără prihană în ei înșiși și neopriți de nici o pată de la sfînta slujbă,

474. Hristos e bărbatul desăvîrșit în sensul că stă tare împotriva tuturor ispi-telor de plăcere și de durere, care pot deveni patimi ce robesc pe om. Cel ce nu poate rezista ispitei plăcerii și nu poate suporta durerea, e un moleșit cu duhul, moleșire care se arată și în trup, ca să se întoarcă și mai accentuată în suflet.

475. Se echivalează tăria spirituală cu sfințenia. Sfîntul e tare, pentru că trăiește în bucuria conținutului spiritual infinit primit din Dumnezeu.

să se îmbolnăvească de aceste patimi josnice și cu neputință de desființat, poruncește să nu fie lăsat fără pedeapsă, zicînd : «Spune către Aaron și către fiii lui să se ferească de sfintele fiilor lui Israil și să nu spurce numele Meu și cîte le sfințesc ei Mie : Eu Domnul. Spune lor : întru neamurile voastre tot omul care se va apropia din toată sămînța voastră de cele sfinte, cîte le vor sfinți fiii lui Israil Domnului, cînd necurăția va fi asupra lui, va fi dat pierzării sufletul acela de Mine : Eu Domnul Dumnezeu vostru. Și tot omul din sămînța lui Aaron preotul, care va fi lepros sau îi va curge sămînța, să nu mînce din cele sfinte pînă se va curăți. Și cel ce se va atinge de orice necurăție a vreunui suflet, sau de omul din care iese sămînța patului, sau care se va atinge de orice reptilă necurată, care-l spurcă pe el, sau de vreun om care-l spurcă prin orice necurăție a lui, sufletul care se va atinge de acestea, necurat va fi pînă seara. Să nu mînce din cele sfinte pînă nu-și va spăla trupul său cu apă. Iar cînd va apune soarele, curat va fi și atunci va mînce din ale sfinților, că pîinea lui este. Mortăciune și prins de fiară să nu mînce, ca să nu se spurce cu ele : Eu sînt Domnul. Și vor păzi poruncile Mele, ca să nu aibă pentru ele păcat și să nu moară pentru ele, de le vor spurca pe ele. Eu, Domnul, Care-i sfințesc pe ei» (Lev. 1, 1—9).

Cei ce oferă, zice, cele sfințite, adică cele ce se sfințesc de fiii lui Israil, cîte le închină spre jertfă lui Dumnezeu, să nu spurce numele Lui, oferindu-le fără să se fi curățit mai înainte și avînd încă nespălată necurăția pe care s-ar întîmpla să o pătimească. Astfel să știe, zice, că vor plăti îndată cea mai de pe urmă pedeapsă. Căci Eu sînt Domnul, adică nu Dumnezeu cu nume mincinos, față de care chiar dacă ar păcătui cineva nu este nici o greșeală. Căci ce am putea face lemnului sau pietrei, chiar dacă le-am și blama? Deci voind să ne corecteze și să ne ferească de necurăția prin amenințări mari, înșiră cu folos modurile în care putem cădea în ea, ca să cunoască slujitorii calea curăției ce se cuvine să o păzească mai ales ei, curăție prin care pot să fie primiți și curați, străbătînd o viață atotplăcută lui Dumnezeu ⁴⁷⁶.

476. Dumnezeu nu poate fi jignit prin apropierea de El cu vreun dar sau cu vreo jertfă a vreunui slujitor pătat de vreun păcat sau de vreo patimă. Căci păcatul sau patima e cel puțin o nepăsare față de Dumnezeu și de faptul că acela se apropie de Dumnezeu prin darul sau jertfa adusă. Dacă s-ar comporta cu aceasta față de un zeu impersonal, ea n-ar trezi nici o reacție din partea lui. Dar Dumnezeu, față de Care își manifestă nepăsarea, e profund personal. El trăiește nepăsarea omului în mod conștient. Aceasta înseamnă că acordă o mare valoare omului. Numai un Dumnezeu personal poate da atenție omului, deci îi poate acorda o valoare. Necrezînd într-un Dumnezeu personal, omul își anulează valoarea

PALADIE : Drept ai grăit.

CHIRIL : Deci pe lepros și pe cel cu curgerea sămânței îi scoate de la sfînta slujbă și spune că nu trebuie să se împărtășească de cele sfînte pînă ce va respinge de la sine ceea ce i s-a întîmplat și se va fi depărtat mult de boală. La aceștia adaugă, ca pe unul ce boalește de o necurăție asemănătoare, pe cel ce se atinge de orice necurăție a vreunui suflet, sau pe cel din care iese sămînța patului, apoi pe cel ce se va atinge de o reptilă, sau de vreun om care are osînda oricărei necurății. Dar socotesc că legea nu învinovățește bolile trupești, dacă privim la scopul ei adevărat și neprihănit, ci arată în cele sensibile și trupești, ca în niște chipuri (tipuri), pe cele din suflete. Astfel lepra e simbolul morții. Căci mistuie și roade trupul, îl mută la ceea ce e contrar firii și schimbă înfățișarea trupului, sau curgerea sămînții e lepădarea puterii de rodire, firea curgînd în zădăra. Dar așa se arată mîntuirea omului care e purtată spre stricăciune și se cheltuiește în nerodire, pentru că nu poate înțelege nimic din cele necesare spre mîntuire. Așa au fost Imeneu și Alexandru, socotind și zicînd că învierea s-a și petrecut (II Tim. 2, 18). La aceștia se pot adăuga cei ce se abat fără frîu spre toate cele urite și își aruncă simplul rodul cugetării lor în voluptăți deșarte și nestăpînite⁴⁷⁷. Deci leprosul și cel cu scurgerea sămînții, adică cel reținut în lucrurile morții (iar lucrurile morții sînt patimile trupului) și cel ce nu-și păzește necoruptă puterea lăuntrică de rodire, adică cea aflată în minte, să stea departe de cele sfînte, pînă se va curăți. Căci precum a spus dumnezeiescul Pavel : *«Cel ce mănîncă trupul Domnului și bea paharul Lui cu nevrednicie, judecată sie-și mănîncă și bea nesocotind trupul Lui. Să se cerceteze pe sine omul și așa să mănînce din pîine și să bea din pahar»* (I Cor. 11, 27—28).

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : Privește deci, Paladie, cît de scrupuloasă e legea. Căci osîndește nu numai pe lepros și pe cel cu scurgerea sămînții, ci împreună cu ei osîndește și pe tot ce se atinge de cei bolnavi, adică de lepros și de cel cu scurgerea sămînții. *«Și cel ce se va atinge, zice,*

proprie ca persoană, acceptîndu-se ca o piesă impersonală și trecătoare în procesul naturii. Ce umanism mai e acesta? Dumnezeu își afirmă conștiința de Sine ca Persoană și conștiința stăpînirii Sale peste alte persoane, spunînd : «Eu Domnul».

⁴⁷⁷. Cîți nu-și cheltuiesc cugetarea în teorii nezditoare de suflet prin care nu numai că nu-l ajută pe acesta să crească pe linia adevărată, ci-l rătăcesc și aruncă în fața lui peste toate întunericul non-sensului. Cîtă dezordine nu aduc apoi astfel de opinii «originale» în relațiile dintre oameni? Acești oameni vor să apară din mîndrie ca «originali» cu orice preț? Folosesc un dar al lui Dumnezeu dat firii omenestii spre rău.

de necurăția vreunui suflet, sau de cel din care curge sămânța patului, necurat va fi».

PALADIE : Și ce pagubă puteau avea cei ce se atingeau ?

CHIRIL : Niciuna, dacă privim la sensul imediat. Căci atingerea trupului nu spurcă sufletul omului. Dar legea e duhovnicească și ne învață prin ghicitură că cei supuși patimilor sufletești sînt necurați și vinovați de păcate care întinează.

Iar împreună cu ei se întinează și cei ce se ating sau se lipesc de ei, se înțelege prin legătura aceleiași voințe sau aceleiași lucrări⁴⁷⁸. «Căci întîlnirile rele strică moravurile bune» (I Cor. 15, 33) și : «Nu are credinciosul nici o parte cu necredinciosul» (II Cor. 6, 15). Și lumina nu se poate împăca cu întunericul. Apoi e adevărat că : «Cu dreptul cuvios vei fi și cu bărbatul nevinovat, nevinovat vei fi, și cu cel ales, ales vei fi, și cu cel strîmb, te vei strîmba» (Ps. 17, 28—29). Căci nu numai cei ce s-au îmbolnăvit de patimile preaurite sînt în marea primejdie să sufere de ele, ci și cei ce se fac de același cuget și voință se spurcă nu mai puțin decît aceia, o arată legea îndată, adăugînd : *Tot cel ce se va atinge de orice reptilă necurată, care îl spurcă pe el, sau de vreun om care îl spurcă prin orice necurăție a lui, sufletul care se va atinge de acestea, necurat va fi pînă seara*. Reptilele sălbatice și veninoase spunem că se numesc și sînt cei cărora li se potrivește cuvîntul : «Venin de aspidă de pe buzele lor» (Ps. 139, 4). ; «Gura lor e plină de blestem și de amărăciune» (Rom. 3, 14). Aceștia sînt, înainte de alții, cei ce strîmbă cele drepte și strecoară în cei mai simpli cuvîntul pricinuitor de pieire, abătîndu-i spre cugetări rele și la o învățătură strîmbă despre Dumnezeu ; dar și aceia, care zic : «să mîncăm și să bem ; căci mîine vom muri» (Isaia 22, 13 ; I Cor. 15, 32). Apoi cei ce atrag mințile celor mai neînvățați spre plăcerile din lume. Tot necurați și pricepuți în a spurca pe cei ce se ating de ei, sau le vin aproape, înțeleg prin dispoziție, sînt cei despre care a spus și preaînțeleptul Pavel : «De e vreunul, care se numește frate, fie curvar, fie bețiv, fie răpitor, fie lacom, fie slujitor la idoli, cu unul ca acesta să nu se mînînce» (I Cor. 5, 11). Sau nu vei recunoaște că se cuvine neamului sfințit și ales să nu se afle în astfel de rele, nici să se amestece cu cei bolnavi de ele ?

PALADIE : Ba recunosc.

CHIRIL : «Va fi deci, zice, cel ce se atinge de aceștia, întru necurăție pînă seara. Nu va mîncă din cele sfinte, pînă nu-și va spăla

478. Nu atingerea de cei bolnavi trupește întinează pe cineva, ci comunicarea cu cei bolnavi de niscai patimi. Aceștia își comunică ușor patimile lor celor ce se apropie de ei.

trupul lui cu apă. Iar cînd va apune soarele, va fi curat și atunci va mânca din cele sfinte, că pînea a lui este» (Lev. 22, 6—7). Pe lângă acestea, interzice mîncarea mortăciunii și a ceea ce e prins de fiară, ca cele ce pot să spurce. Observă deci, Paladie, că lepădarea a toată întinăciunea și izbăvirea de fărădelegi, nu o putem dobîndi altfel decît numai prin Hristos și în timpul venirii Lui.

PALADIE : Cum așa ?

CHIRIL : Că toate sînt necurate și în întinăciuni și nepărtașe de viață înainte de venirea Unuia Născut, a arătat-o zicînd : «Necurat va fi pînă seara și nu va mânca din cele sfinte». Oare nu în ultimele timpuri ale veacului a venit Emanuil ?

PALADIE : Da. Explicația e clară.

CHIRIL : Și n-am fost făcuți vii mîncînd pînea cu adevărat sfîntă și din cer, adică pe Hristos, cînd a ajuns timpul la margine și soarele la apus, cînd timpul și-a încheiat măsura cu seara ? ⁴⁷⁹

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : De aceea cel ce s-a spurcat, rămîne necurat pînă seara și nepărtaș de hrana sfîntă și de viață făcătoare, așteptînd timpul curățirii. Apoi spălîndu-se cu apă și apunînd soarele se face curat și are ca pînea a sa pe cea din cer. Căci s-a rînduit celor ce s-au sfințit prin apă, adică în sfîntul botez, să fie binecuvîntați prin Hristos. Pentru că El este pînea vie, El Cel ce S-a pogorît din cer și a dat viață lumii ? ⁴⁸⁰

Iar că apusul soarelui indică vremea venirii Mîntuitorului nostru poți s-o afli clar, din ceea ce zice Dumnezeu despre miel către Moise, tălmăcitorul celor dumnezeiești : «Grăiește fiilor lui Israil și să-și ia lor cîte un miel pe la case. Și se va păstra de la a zecea a lunii pînă la a patrusprezecea. Și-l vor junghia pe el toată mulțimea fiilor lui

479. Dispoziția legii ca cei pătați de păcate să nu mănince cele sfinte decît seara, după ce se vor spăla, prefigurează faptul că numai la sfîrșitul timpului, cînd se va introduce în timp veșnicia prin venirea lui Hristos, cei păcătoși spălîndu-se în apa Botezului, vor fi curățiți de păcate și vor putea mânca trupul și bea singele lui Hristos. Dumnezeu Cel veșnic va aduce și curăția în umanitatea Sa și în oamenii care voiesc. Căci curăția ține de veșnicie. Cel necurat e predat preocupărilor de cele materiale, trecătoare.

480. Prin împărțirea de Hristos primim binecuvîntarea Lui, sau binecuvîntarea venită asupra umanității Lui în urma jertfirii ei Tatălui. De aceea Euharistia se numea în primele secole creștine și «binecuvîntare». E cea mai deplină binecuvîntare ce ne vine de la Dumnezeu. Dacă pînea materială e binecuvîntare, pentru că ne menține viața în trup, cu atît mai mult pînea care s-a coborît din cer, care ne întreține viața veșnică. Trupul lui Hristos Cel ridicat la viața veșnică, întreține și în noi, dacă e primit, viața veșnică. Aceasta își are temeiul în faptul că în trupul lui Hristos s-au imprimat stările sfinte ale Dumnezeirii și tot ce e în trup se reflectă la rîndul său în suflet. De aceea primînd trupul lui Hristos în trupul nostru, starea produsă în acesta trece în suflet.

Israil spre seară» (Ieș. 12, 1—6). Se spune că Emanuel ni s-a arătat nouă în ceasul al unsprezecelea, deci spre seară, adică la sfârșitul timpului prezent.

Iar mortăciunea și ceea ce e prins de fiară pricinuieste o întinare spirituală, nu mai mică decât lepra celor ce le ating. Căci mortăciunea indică pe cel cu desăvîrșire mort și înghețat în faptele cele după trup, iar ceea ce e prins de fiară indică vădit sufletul căzut sub puterea diavolului. Și e un lucru mîntuitor a ocoli pe omul obișnuit să cugete cele moarte și cu mintea înghețată. Căci el e hrana Satanei (căci acesta mănîncă sufletele pe care le vrea)⁴⁸¹. Aceasta este clar celor ce sînt într-adevăr cu mintea întreagă și s-au sîrguit să stea cît mai departe de tot ce obișnuiește să întineze.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Dar expunerea noastră ajunsă la atîtea precizuni, arată că scopul legii e să oprească pe cei întinați, dar să îndemne pe cei fără prihană să se îm părtășească de mîncările sfinte și de viață făcătoare și de aceea deosebește îndată cu grijă felurile de oameni și hotărăște cine sînt vrednici de binecuvîntare și în stare să se apropie de ea, iar pe de altă parte lămurește cine trebuie să se ferească de mîncările sfîntite. Căci zice : *«Și nimeni de alt neam nu va mînca din cele sfinte. Nemernicul preotului sau năimitul lui, nu va mînca din cele sfinte. Iar de va avea preotul un suflet cumpărat, acesta va mînca pîinea lui și casnicii lui vor mînca și ei din pîinile lui»* (Ieș. 22, 10—11).

Deci oprește ca întinat și încă necurățit pe cel străin de neam și din afară, adică pe cel ce încă n-a crezut și n-a cunoscut pe Dumnezeu Cel adevărat. Căci cei ce nu s-au unit, prin familiaritatea spirituală și în Duh, cu Hristos, Marele și adevăratul Preot, cum vor părtăși de pîinile Lui?⁴⁸² De aceea s-a spus să nu dăm cele sfinte cîinilor și nimeni să nu arunce mîrgăritarele spirituale înaintea porcilor, după cuvîntul Mîntuitorului (Matei 7, 6). Deci cel străin de

481. Cugetarea la cele trupesti nu poate da nici o căldură. Ea se desfășoară în raționamente reci, calculate, reducînd la starea de obiecte ce pot fi luate în stăpînire, toate cele dorite. Chiar persoanele semenilor sînt văzute ca obiecte de un astfel de om, nesimțind căldura lor față de el și el însuși nesimțind nici o căldură față de ele. Ea se prevalează de cunoașterea obiectuală «metodică» a științei. O astfel de minte înghețată e o minte moartă.

482. Deși trupul lui Hristos îl primim în trupul nostru, în care imprimîndu-și virtuțile lui, de acolo se transmit și sufletului, totuși cel ce face cu puțință primirea eficientă a trupului lui Hristos în trupul omului, este credința din sufletul lui. În cel ce nu crede, trupul lui Hristos nu-și va pune pecetea Lui de curăție și de sfințenie. Deci și în cazul acesta tot prin suflet se deschide trupul pentru conținuturile spiritualizatoare. Un suflet preocupat numai de cele pămîntești nu va avea puterea să facă trupul să se folosească de virtuțile sfinte și sfințitoare ale trupului lui Hristos.

neam e cu totul nepărtaș. Dar la el adaugă și pe nemernic și pe năimit. Iar aceștia sînt, după cum mi se pare mine, cei ce viețuiesc lumii și petrec potrivit ei, și și-au făcut pămîntul patrie, prin aceea că se gîndesc numai la ale trupului și în ce privește legătura cu Hristos locuiesc ca niște nemernici numai în credința simplă. Cît privește adică cuvintele, ei sînt blînzi și cu bunăcuvîntă. Dar în faptele și modurile evlaviei adevărate, sînt foarte străini. Năimiți în special sînt cei ce au îmbrățișat numai credința și aceasta nu din respect pentru adevăr, ci pentru a vîna, prin aparență că sînt creștini, aprobarea vreunora și a-și atrage în chip lingușitor ocrotirea celor ce pot să le fie de folos, făcînd din binecredincioșie un mijloc de cîștig și un acoperămînt al lăcomiei, ca unii ce își fac din vorbele blinde o mască ⁴⁸³.

Deci potrivit legii, dacă nemernicii și năimiții sînt puși în rînd cu cei de al neam și ținuți departe de cele sfinte, ei sînt una cu aceia. Bolind de păcate înrudite, ei vor suporta, pe drept cuvînt, aceeași pedeapsă. Dar a spus să se îngăduie casnicilor împărțășirea de cele sfinte. Căci vor mînca, zice, casnicii lui și cel pe care îl va cumpăra ^{483 b}. Cumpărat și agonisit în argint și casnic numește pe cel devotat în credință și casnic în duh și cumpărat cu preț, după fericitul Pavel: «Hristos ne-a răscumpărat din blestemul legii, făcîndu-se pentru noi blestem», după cum s-a scris (Gal. 3, 13).

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Dar mai poruncește ca fiica preotului de se va mărita cu bărbat străin, să nu mănînce din pîrga celor sfinte. Pe casnic l-a cinstit în chip vădit, lăsîndu-l să se împărțășească de cele sfinte, ca pe un devotat ⁴⁸⁴. Dar cei ce se bucură de familiaritatea cu preotul, trebuie să se ferească de plăcerea de-a se lipi de cei străini prin credință sau purtare și de cei ce nu sînt înrudiți prin virtute ; e un lucru pe care îl pot cunoaște clar cei ce voiesc să cerceteze învățătura Sfințelor Scripturi. Căci precum în cele mai înainte citite a declarat necurat pe lepros și pe cel cu scurgerea sîmînții, iar pe cel ce se apropie de ei, părtaș de întinare și de necurăție și oarecum îl socotea

483. *Sufletul imprimă în trup virtuțile sale nu prin cuvinte, ci prin fapte.* De aceea el deschide trupul său lucrării eficiente a trupului lui Hristos, cînd acesta e primit în trupul său, numai cînd s-a făcut trupul său ascultător de suflet și cu pornirea de-a fi organ al trecerii în faptă a voinței sufletului cîștigată de voia lui Hristos.

483 b. Robul cumpărat e numit casnic, pentru că e asimilat familiei, spre deosebire de cei ce rămîn străini și năimiți, care sînt de sine stătători în mijlocul poporului Israil.

484. Cel ce vine dintre necredincioși la credință, va fi socotit ca cei credincioși. Dimpotrivă, cel ce trece de la credință la necredință, va fi socotit cu cei necredincioși.

unit cu ei prin atingere, așa și aici spune de fiica preotului că deși are sfințenia din înrudire, nu va avea nici un folos de aici, de se va uni cu altul, adică cu cel de alt neam, care nu e în nici un fel casnic, nici din neamul lui Israil. Acesta e cuvîntul istoriei despre acestea. Dar dacă ridicînd legea la o contemplare duhovnicească, vom zice că fiică a preotului numește sufletul nenăscut din apă și din duh prin puterea lui Hristos și chemat prin credință la sfințenia. Deci și acesta se va lipsi de împărtășirea de cele sfinte de a se căsători cu un om din neam străin, adică de se va însoți cu unii din cei ce nu sînt sfinți cu adevărat și nu va păstra legătura duhovnicească cu Dumnezeu. Căci modul unirii trupurilor e trupesc, iar al duhurilor e duhovnicesc.

PALADIE : Și cine spunem că ajung în această vină ?

CHIRIL : Cei pe care i-a prevenit cuvîntul serios al înțelepciunii zicînd : *«Fiule, să nu te amăgească bărbați necuvioși nici să te învoiești, de te vor îndemna, zicînd : Vino cu noi, fă-te părtaș de sînge»* (Prov. 1, 10—11). Să adăugăm și pe aceia, care abătîndu-se prostește de la credință, alearagă după trup, neprimind cuvintele Sfîntului Duh, ci dînd atenție duhurilor rătăcirii, care se arată în fățarnicia minci-noșilor, a celor cu mintea arsă. Aceștia lepădînd familiaritatea cu Hristos, s-au însoțit într-adevăr cu oameni de alt neam și au primit sămînța diavolească, rodind în rătăcire lucrurile rătăcirii și ale pierzaniei. Deci sufletul care cade în necurății așa de urite se leapădă chiar dacă a fost înainte sfînt și cuvios. Căci e cu desăvîrșire lipsit de sfințenie tot ce-a devenit necurat și spurcat, prin alipirea de oameni vicioși și necuvioși.

Dar legea a dat îndată și o altă lege vecină cu aceasta. Iat-o pe aceasta : *«Și fiica preotului, de va ajunge văduvă lepădată și nu va fi sămînța în ea, se va întoarce la casa ei părintească din tinerețea ei și va mînce din pîinile tatălui ei»* (Lev. 22, 13). Cuvîntul istoriei e clar. Dar să trecem la înțelesurile dinlăuntru și ascunse. De va ajunge zice, sufletul lepădat, ca unul ce-a fost osîndit și se va lipsi deci de bărbat, adică de mirele spiritual, neavînd nici un rod de virtute, să se întoarcă repede la starea de la început și să revină grabnic la casa tatălui său, cerînd astfel prin credință familiaritatea cu Dumnezeu, și atunci va mînce din pîinile lui.

Dar nu e nici o piedică să aplicăm și acestor cuvinte cele spuse mai înainte. De se va întîmpla, zice, ca un suflet curat și sfînt, supus unor bărbați necurați, să cadă în rătăcire și prin aceasta să ajungă ca o văduvă lepădată de Dumnezeu, trezindu-se din cele în care a aflat că a căzut, să se întoarcă la Tatăl. Căci îi primește pe cei rătă-

ciți, dacă se arată curați de semințele impietății introduse în ei, dacă nu poartă nici o urmă a urciunii celor ce i-au înșelat.

Și așa să-i adauge la turma sfinților închinători oferindu-li-se pe Sine ca piine din cer, spre mîncare de viață făcătoare.

Dar socotesc că legiuitorul vrea să arate și altceva prin aceste legi. Prevestește adică apostasia sinagogii iudeilor și pedeapsa pentru aceasta și bunătatea care o va arăta în viitor față de ea, cînd o va aduce la întoarcere prin mila lui Dumnezeu și o va repune în starea de la început. Căci zice: *Fiica preotului de se va căsători cu un bărbat de alt neam, nu va mîncă din cele sfinte*. Cît privește învățătura și educația, tatăl sinagogii iudeilor, a fost dumnezeiescul Moise. Ea era deci fiica preotului. Căci preot a fost și Moise, ca unul ce era din sîngele și din seminția lui Levi. Dar fiica lui s-a dat unui bărbat de alt neam. Căci disprețuind cele rînduite de Dumnezeu și nesocotind într-un anumit fel sămînța de sus, a dat atenție învățăturilor și poruncilor oamenilor și a rodit ideile altora. De aceea a învinovățit-o Dumnezeu, spunrîndu-i prin glasul lui Ieremia: *«Ridică la cele drepte ochii tăi și vezi pe unde nu te-ai tăvălit. Ai șezut în căile lor ca o cioară din pustiu și ai spurcat pămîntul cu desfrînarea ta și cu răutățile tale. Și ai avut păstori mulți, spre sinintea ție»* (Ierem. 3, 2). Însă acestea sînt nelegiuiri vechi ale sinagogii iudeilor. Dar înrudite cu ele și noi sînt cele față de Hristos Însuși. Căci neprimind nicidecum pe Mirele de sus și de la Dumnezeu Tatăl a dat atenție cuvintelor cărturarilor și fariseilor. Deci s-a dat omului de alt neam și de aceea a rămas nepărtaşă de cele sfinte. Căci n-a mîncat piinea din cer, adică pe Hristos. Vezi nelegiuirile și pedeapsa adusă de Hristos îndată peste cei (căzuți) cei ce au căzut în astfel de necredință. Dar observă și în ce chip au fost miluiți și au fost readuși la starea de la început. *«Fiica preotului, zice, de va ajunge văduvă lepădată, iar sămînță nu va fi în ea, se va întoarce la casa tatălui ei, din tinerețea ei și va mîncă din piinile tatălui ei»*. Sinagoga iudeilor s-a făcut văduvă și lepădată pentru necredința în Hristos și a rămas în păcate și lipsită de toate bunurile duhovnicești, petrecînd timpuri îndelungate în această stare. Dar se va întoarce la casa ei părintească. Căci va fi chemată și ea prin credință la Dumnezeu și va avea împreună cu noi pe Făcătorul tuturor ca Tată și se va face părtaşă de binecuvîntarea lui Hristos. Această taină ți-o vădește și cuvîntul proorocului. Căci a zis: *«Că fiii lui Israil vor ședea multe zile fără împărat, fără căpetenii, fără jertfă, fără altar, fără preoție, fără semne. După aceasta fiii lui Israil se vor întoarce și vor căuta pe Domnul Dumnezeul lor și pe împăratul lor și se vor minuna de Domnul și de bunătățile Lui, în zilele de pe urmă»* (Osea 3, 4—5).

PALADIE : E adevărată explicarea.

CHIRIL : Deci fără nici o știrbire în ei înșiși pot mânca și se pot împărtăși de cele sfințite. Dar nu se cuvin celor care nu sînt sănătoși, ori s-au spurcat prin legătura cu alții. Căci s-a scris : «*Cu cel strîmb, te vei strîmba*». Dar și celor cu adevărat sfințiți nu le e fără pagubă să facă o întrebuintare comună de cele sfinte și să creadă că ele nu se deosebesc întru nimic de altele. Aceasta a lămurit-o iarăși zicînd îndată : «*Și omul care va mânca sfintele în neștiință, va adăuga o cincime a sa la ele și va da cele Sfinte preotului și nu va pîngări sfintele fiilor lui Israil, pe care le oselesc Domnului. Căci își vor atrage lor nelegiuirea păcatului cînd vor mânca cele sfinte ale lor. Că Eu sînt Domnul Care-i sfințesc pe ei*».

PALADIE : Nu înțeleg prea bine ce spui.

CHIRIL : Vei înțelege foarte bine. Căci nu e nimic greu. Cele dăruite spre miros de bună mireasmă, de pildă vițelul, sau oaia, se puneau în parte pe altar, scoțîndu-se intestinele, picioarele, capul, grăsimea și uneori și rinichii. Iar cu rămășițele se hrăneau preoții. Căci «*cei ce mănîncă jertfele, sînt părtași altarului*», cum a spus și dumnezeiescul Pavel (I Cor. 10, 18). Deci era necesar să se închine ceva din ceea ce se aducea lui Dumnezeu, după legea stabilită pentru fiecare, iar cu restul rămas din trupul jertfei să fie susținuți preoții. Dar dacă cineva își însușea tot darul și îl folosea pentru trebuințele sale, nelăsînd nimic spre buna mireasmă, era osîndit de lege ca unul ce a mîncat cele sfinte. Aceasta au făcut-o fiii preotului Eli, răpînd și pîngărînd cele închinat înainte de aducerea jertfelor și spunînd cu impietate celor ce veneau să jertfească : «*Dă-i preotului carne de fript*» (I Regi 2, 15). Iar acestea făcîndu-se cu voia și fiind o ocară vădită, se pedepseau în chip corespunzător. «*Dar dacă s-ar întîmpla cuiva, zice, să facă una ca aceasta fie răpit de uitare, fie neștiind ceea ce vor legile, să sufere o pagubă : să aducă fără întîrziere ceva egal, iar la aceasta să adauge și o cincime*» (adică a cincea parte din preț). «*Și se va ierta astfel fărădelegea și se vor îndrepta (fărădelegile) vătămările din neștiință*» (Lev. 22, 14—16). Dacă ceea ce s-a făcut din neștiință nu e fără vină, ce trebuie să credem despre ceea ce se face din mîndrie și cutezanță ? Să se păzească deci cei în a căror grijă sînt cele sfințite ; să nu caute să-și însușească ceva înainte de jertfă. Sau să știe, că păcătuiind grav, vor suferi pedeapsă și vor fi sub mînia dumnezeiască. Sau nu vei recunoaște că lucrul acesta e adevărat ?

PALADIE : Ba, foarte mult.

CHIRIL : Pe de altă parte cei ce împlinesc slujba de preoți trebuie să fie sfinți și curați și trebuie să lepede cu bărbăție cugetul mort și răcit, care nu insuflă virtutea. Arătînd-o aceasta, zice : «*Vorbește preoților, fiilor lui Aarôn, și zi către ei : Să nu se atingă de cadavre în neamul lor, fără numai de casnicul cel mai apropiat al lor, de tată și de mamă, de fii și de fiice, de frate și de soră fecioară, care e aproape de el și nu e dată unui bărbat, de aceștia să se atingă. Să nu se spurce fără de veste în poporul lui, spre pîngărirea lui. Capul să nu și-l prindă pentru mort și barba să nu și-o radă și pe trupurile lor să nu-și facă tăieturi. Să fie sfinți Dumnezeului lor și să nu pîngărească numele Dumnezeului lor. Căci jertfele Domnului, darurile Dumnezeiescului lor, le aduc ei, și să fie sfinți*» (Lev. 21, 1—8). Moartea altuia nu va pricinui nici o întinare vreunui om, dacă cercetăm bine adevărul ascuns în acest fapt. Dar moartea trupească e chipul (tipul) celei dinlăuntru și din suflete, de care se spurcă în mod necesar cel ce vine aproape, fie prin voință, fie prin același fel de lucrare. Deci se cuvine sfinților să se despartă de faptele moarte și să se depărteze cît mai mult de ele și e bine să nu se adune la un loc cu cei bolnavi de ele. Căci s-a scris : «*Cel ce se atinge de smoală, se va murdări*» (Înț. Sirah 13, 1). Pentru că ușor se împărtășește de viciul altuia cel ce nu se ferește să se dipsească de el⁴⁸⁵. Dar legea îngăduie celor sfințiți să se atingă fără vină de tată și mamă, de fii și frați și de cei înrudiți, deoarece de trupurile lor neînsufletește se apropie cu respectul întemeiat în fire. În aceste cazuri nu se socotește nelegiuire apropierea de morți, ca să nu pară că cei apropiați de Dumnezeu sînt duri, mindri și fără milă. Căci zice legea clar : «*Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine*» (Ieș. 20, 12).

Dar și în alt mod și înțeles zicem că s-a interzis celor sfințiți să plîngă. Fiind ei slujitorii vieții și aducînd cele consacrate lui Dumnezeu spre desființarea morții (căci moartea lui Hristos, închipuită prin oi și boi, e desființarea morții), nu s-ar contrazice dacă s-ar împovăra cu întristările pentru moarte?⁴⁸⁶ Astfel și dumnezeiescul Pavel le scrie limpede celor ce s-au botezat în Hristos spre nădejdea vieții și

485. Cel ce se atinge de cei morți sufletește se molipsesc și ei de moartea lor. Aceasta se prefigura prin interzicerea Levitiilor de-a se apropia de cei morți.

486. Chiar jertfele din Vechiul Testament prefigurînd jertfa lui Hristos, erau aduse cu nădejdea vieții viitoare. Căci prin jertfa lui Hristos s-a dobîndit învierea. Viața pămîntească nu e totul. Cine o dă lui Dumnezeu, dobîndește în schimb viața veșnică. De aceea deși se îngăduie preoților din Vechiul Testament să se apropie de morții din familie pentru legătura sufletească naturală ce o au cu ei, totuși li se cere să nu se întristeze. Prin aceasta se prefigura nădejdea în înviere a preoților lui Hristos Cel înviat.

a învierii : *«Iar aceasta o spun ca să nu vă întristați, ca ceilalți, care nu au nădejde. Că de credem că Iisus a murit și a înviat, așa și Dumnezeu pe cei adormiți prin Iisus îi va aduce împreună ce El și-i va scula împreună cu noi»* (I Tes. 4, 12—13).

Deci a îngăduit legea celor sfințiți să se apropie de morții cei foarte apropiați. Dar pune o măsură lucrului și nu-i lasă să treacă peste ceea ce li se potrivește prin ceea ce-i de prisos și peste trebuință, ca să nu se nedreptățească demnitatea venerabilă a preoției. Căci îi oprește să-și tundă capetele după asemănarea altora și să-și radă barba spre ocara feței, iar faptele de impietate ale nebuniei păginești, adică tăieturile în trup, poruncește ca nici în gând să nu le primească⁴⁸⁷. A se uni cu cei apropiați în dureri nu e un lucru urit ; dar a strîmba bunul chip, e un lucru cu totul rău și nebuiesc. *«Toate, zice, să se facă cu bun chip și după rînduială»* (I Cor. 14, 40). Dar și Mîntuitorul Insuși ne-a poruncit să punem cele ale lui Dumnezeu mai presus de cele privitoare la părinți, potrivit și cu legea nouă. Căci zice : *«Cel ce iubește pe tatăl sau pe mama sa mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine»* (Matei 10, 37).

PALADIE : Bine ai spus.

CHIRIL : Deci poruncește preoților să nu se atingă de morți. Dar arătîndu-ne și în alte chipuri că sfîntul nu se împacă și nu se însoțește cu întinatul, ne-a dat legile privitoare la căsătorie, adăugînd îndată despre fiecare preot : *«Femeie desfrînată sau pîngărită să nu ia și femeie lepădată de bărbatul ei să nu ia, că sfînt este Domnului Dumnezeului său și să-l sfințești pe el. Darurile Domnului Dumnezeului nostru, le aduce aceasta. Sfînt să fie, că sfînt sînt Eu Domnul, Cel ce-i sfințesc pe ei»* (Lev. 21, 14—15). Femeia cu adevărat desfrînată și spurcată boleşte descoperită de fărădelegi urite și poartă o osîndă neîndoielnică. Iar cea lepădată nu e în nici un caz fără vină. Căci nu i s-a întîmplat degeaba lepădarea din casa soțului. Deci cei ridicați la o slujbă atît de venerabilă trebuie să se înfrîneze nu numai de viciile care poartă asupra lor osînda vădită și neacoperită, ci și de la orice lucru de care e legat un nume rău și nu se bucură de un renume bun și e supus la foarte multe bănuieli.

Socotesc căci cuvîntul ne indică și trista soartă a sinagogii iudaice, pe care, pentru că a curvit cu mulți păstori, precum s-a scris (Ier. 3, 1), n-a primit-o în comuniune duhovnicească Hristos, Preotul atotcurat, Care s-a oferit Tatălui pe Sine Insuși ca un dar excepțional pentru noi și Care e sfînt împreună cu noi după omenitate, deși sfințește

487. Toate acestea erau semne prin care cei de sub lege își arătau întristarea pentru moartea celor apropiați.

toată zidirea, ca Dumnezeu și din Dumnezeu. Dar și mai clară a făcut taina, zicînd : «*Și fiica preotului, de se va pîngări curvind, numele tatălui ei pîngărește. În foc să se ardă*» (Lev. 21, 9). Căci sinagoga iudeilor s-a dat flăcării, fiindcă s-a spurcat și s-a pîngărit, urmînd părerilor cărturarilor și fariseilor și predîndu-și mintea ei întregă poruncilor oamenilor. De aceea foarte pe drept a auzit pe prooroc zicîndu-i : «*Cum te-ai făcut curvă, cetate credincioasă a Sionului, plină de judecată ?*» (Isaia 1, 21). Curvind deci și nesocotind cu totul pe Mirele de sus și duhovnicesc, s-a făcut hrană focului. De aceea proorocul Ieremia vărșînd lacrimi amare pentru ea, zice : «*Măslin frumos, umbros la chip, a chemat Domnul numele tău. Dar în vederea tăierii lui s-a aprins foc în el. Mare restriște a venit peste tine. Ramurile lui s-au făcut netrebnice și Domnul puterilor care te-a sădit pe tine, a grăit asupra ta rele*» (Ier. 11, 16—17). Deci abaterea de la calea dreaptă și alipirea de învățatori răi și lipsiți de pietate, e un mod de curvie spirituală.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Chipurile (tipurile) de mai sus sînt mai întunecoase și nu sînt cu totul clare în ceilalți preoți. Dar ele sînt luminoase în Aaron, care este icoana lui Hristos. Căci a zis iarăși : «*Și preotul cel mare dintre frații săi, după ce s-a turnat pe capul lui untdelemnul unsului și s-a sfințit (s-a desăvîrșit) ca să se îmbrace cu veșmintele, să nu-și ia chidara (sau mitra) de pe cap și vestmintele să nu și le rupă și la nici un om care a murit să nu intre. Nici chiar de tatăl său sau de mama sa să nu se atingă și din cele sfinte să nu iasă. (Să nu pîngărească pe cel sfințit al Dumnezeului său, că untdelemnul sfînt al lui Dumnezeu peste el este. Eu sînt Domnul. Acesta să ia femeia fecioară din neamul lui, iar văduvă și lepădată și pîngărită și curvă, pe acestea să nu le ia, ci fecioară din poporul său să-și ia femeie. Și să nu spurce sămînța lui în poporul lui. Eu, Domnul Dumnezeu, Care îi sfințesc pe ei*» (Lev. 21, 10—15). Observi limpede pe Emanuil și Hristos numit încă în chipuri (tipuri) Aaron ? Căci S-a uns cu Duhul, după Scripturi (Isaia 11, 2 și în alte părți), El însuși fiind preotul atotdesăvîrșit. De aceea slava preoției o are nepierdută. Căci «*nu-și va lua chidara de pe cap*», adică nu va lepăda chipul de preot. Căci s-a zis către Mîntuitorul și Răscumpărătorul tuturor : «*Tu ești preot în veac după rînduiala lui Melchisedec*» (Ps. 109, 4). «*Aceia sînt mai mulți, care s-au făcut preoți, fiind împiedicați prin moarte să dăinuiască. Dar acesta, fiindcă rămîne în veac, are preoție netrecătoare. De aceea poate să și mîntuiască în veci pe cei ce se apropie de Dumnezeu prin El*» (Evr. 7, 22—25). Așa a scris dumnezeiescul Pavel. Deci faptul de-a nu scoate chidara de pe cap, arată o preoție nelepădată.

Deci dacă se zice : «nu-și va scoate mitra de pe cap», înțelege veșnicia și neclătinarea împărăției Lui. Căci mitra avînd un cerc de aur pe creștetul capului, e simbolul împărăției.

Dar «nici veșmintele nu și le va rupe», zice. Acesta era un obicei la morți. Dar lui Hristos lucrul acesta îi este cu totul străin. Căci viața nu suferă vreo durere din pricina morții. Fiindcă nimic nu este mort pentru ea, ci ea este însăși desființarea morții și înlăturarea stricăciunii⁴⁸⁸. De aceea și Mîntuitorul a cercetat odinioară pe cei ce voiau să plîngă pentru fiica mai marelui sinagogii, zicînd : «*Depărtați-vă și nu plîngeți, căci copila n-a murit, ci doarme*» (Matei 9, 24). Căci era cu adevărat o nebunie să verse lacrimi pentru copila moartă, cînd era de față viața tuturor, adică Hristos. Iar dacă a lăcrimat pentru Lazăr, acesta o face pentru că a fost un rod al duioșiei și al milei și bunătății lui Dumnezeu față de noi. Îi era milă de firea tiranizată de moarte, și lacrima era eliberarea ei de această patimă⁴⁸⁹.

PALADIE : Așa se pare.

CHIRIL : Iar cînd legea spune că arhiereul trebuie să stea departe de moarte și să nu cerceteze nici un mort, nesocotind în privința aceasta chiar și respectul de tată, de mamă și de frați, arată indirect că în Hristos nu e nimic întinat, în nici un fel. Și privește cît de înțeleaptă e legea, nedispunînd armonia potrivită acestor lucruri. Căci la ceilalți preoți respectă firea și îngăduie celor sfințiți ca față de morți foarte apropiați și de un sînge să facă cele obișnuite. Și nu se îngrijește prea mult de păcatul față de umbră. Căci se descriu păcatele noastre și tipul se referă la oameni, cărora dacă li se întimplă vreo întinare, nu e nici o mirare. «*Fiindcă mult păcătuim toți*» (Iacob 11, 35). Dar la Arhiereul cel Mare, adică la Hristos, se păzește cu strictețe, chiar în tip, majestatea, și chiar în umbre, curăția deplină, ca să nu se știrbească frumusețea adevărului, nesocotindu-se în aceia. Căci Hristos este neîntinat și neștiutor de păcat și mai presus de orice pată, mai bine zis de orice strălucire și curăție spirituală și înlăuntrul sfințeniei, chiar dacă se străvede slab aceasta din pricina că stăruie în legile naturale și rămîne pururea în aceeași stare și în acelaș mod.

488. Pentru Hristos totul este viu în vecl. Căci în El e viața veșnică a tuturor. Dar nici pentru cei ce sînt organe văzute ale preoției Lui. Pentru Hristos moartea a fost jertfa adusă lui Dumnezeu pentru a ne scoate din închisoarea egoismului, sau a morții. A fost trecerea umanității la largul vieții dumnezeiești, prin dărimarea peretilor morții în care ne-a închis păcatul, ca expresie a egoismului.

489. Lacrima lui Iisus pentru Lazăr a fost prima revărsare a vieții generoase spre cel răpus de moarte, ca ultimul punct al închisorii în egoism. Lacrima ca și jertfa nu e numai revărsare generoasă a Celui ce nu era supus egoismului, ci și mijloc de deschidere a porții celui închis în învîrtoșarea egoistă ce duce sau a dus la moarte.

Aceasta socotesc că o arată cuvîntul : «Nu va ieși din cele sfinte și nu va spurca cele sfințite ale Dumnezeuului Său» (Lev. 21, 23)⁴⁹⁰.

Și spune că trebuie să-și ducă în comuniunea nunții femeie fecioară și pe cea alungată să nu și-o ia soție. Aceasta e și un chip (tip) al sinagogii iudeilor. Căci a fost lepădată din unitatea cu El și zice despre ea prin glasul proorocului : «Aceasta nu e femeia mea și eu nu sînt bărbatul ei» (Osea 2, 2). Iar Pavel a logodit Biserica din neamuri, fecioară curată lui Hristos, neîntinată și fără zbîrcitură, mai virtos sfîntă și neprihănită (II Cor. 11, 2). Astfel ghicitura e adevărată și chipul (tipul) se potrivește atît Bisericii din neamuri, cît și mamei iudeilor. Iar dacă cineva ar voi să aplice înțelesul acestor idei la fiecare om, vom spune că Hristos nu se unește cu sufletele spurcate și lipsite de pietate, dar petrece duhovnicește cu cele nevinovate și curate și le face roditoare și le numește neamul său propriu. «Oricine va face, zice, voia Tatălui Meu Cel din ceruri, acela e fratele Meu și sora Mea și mama Mea» (Matei 12, 50).

PALADIE : Drept ai grăit.

CHIRIL : Deci a poruncit clar cum trebuie să fie cei aleși pentru preoție, ce trebuie să se sîrguiască să facă și de ce trebuie să fie ei liberi. Dar pe lîngă acestea era înțelept să spună deschis și să stabilească prin legi în ce mod trebuie să săvîrșească ei felurile jertfelor și orice aducere, ca să le fie lor lucrul fără prihană și să facă slujba cu totul plăcută. Deci înainte de toate zice : «Să nu te sui pe trepte la altarul meu, ca să nu descoperi urîciunea ta pe el» (Ieș. 20, 26). Dar va zice cineva îndată : cum s-ar fi putut întîmpla aceasta, odată ce le făcuse preoților fotă pregătită din in, «ca să acopere urîciunea trupului lor»? (Ieș. 28, 38). Deci chiar dacă ar fi trebuit să se urce sus, lucrul acesta n-ar fi pricinuit nici o fărădelege, avînd ei urîciunea acoperită. Atunci, care vom spune că e scopul poruncii? Închinătorilor la idoli li se părea că e un lucru de cinste și de trebuință să așeze altarele în locurile mai ridicate ale templelor și nu făceau mare caz de trebuința de-a se acoperi cu toată cuviința. Deci legea, gîndindu-se în chip înțelept la ceea ce obișnuia să li se întîmple acelora, îndreaptă

490. Aaron, arhiereul nu trebuie să se apropie nici de tată și de mamă cînd sînt morți. Prin aceasta se arată că Iisus, Arhiereul cel mare, trebuie să stăruie în toate împrejurările în sfîntenie, neținînd seama nici de obligațiile firii. Dar chiar prin aceasta El este apropiat de toți în mod egal. Este într-o apropiere care sfințește, pentru că nu leapădă sfîntenia în această apropiere. El e piinea apropiată de toți, dar în același timp deosebită de orice piine naturaiă. El nu e azima, care rămîne departe de piinea zilnică, dîndu-se spre hrană numai uneori și numai unora. E transcendentul apropiat tuturor, fără deosebire, rămîinînd transcendent tuturor. Acest lucru e propriu și sfîntului adevărat, pentru că aceasta e propriu sfînteniei, apropiată și deosebită. Și prin aceasta mîntuiește.

spre bine pe slujitorii lui Dumnezeu și de la chipul (tipul) trupesc îl ridică la înțelesul duhovnicesc. «Să nu te sui, zice, pe trepte la altarul meu, ca să nu descoperi uriciunea ta pe el», Adică : preotul lui Dumnezeu, sfințit pentru slujba sfântă a mea, să caute cele smerite, să nu se înalțe spre cele de sus. Să se ferească de mândrie, ca să nu arate urit și fără cuviință. Căci este o boală urită, dizgrațioasă și cumplită a minții, cugetul înfumurat. «Pe cât ești de mare, zice, pe atîta să te smeri și vei afla har» (Înț. Sirah 3, 18). Dar scrie și ucenicul Domnului : «Să se laude fratele cel smerit întru înălțimea sa, iar cel bogat întru smerenia sa» (Iacob 1, 10). Căci va trece la fel cu iarba și nu se va deosebi în nici un chip de florile din țarină.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Deci a spus că preotul trebuie să fie liber de înfumurare și trufie. Iar în ce mod va săvîrși slujba jertfelor după lege și fără vină, o vei ști în chip clar. Căci s-a scris în Levitic : «Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Poruncește lui Aaron și fiilor lui, zicînd : Aceasta este legea arderii de tot : arderea de tot, va arde pe altar toată noaptea, pînă dimineața. Și focul altarului va arde pe el, nu se va stinge. Și se va îmbrăca preotul cu veșmîntul de in și totă de in va pune în jurul trupului lui. Și va lua jertfa arderii de tot pe care a ars-o focul, arderea de tot de la altar și o va pune pe ea aproape de altar. Și se va dezbrăca de veșmîntul lui și se va îmbrăca cu altă haină și va scoate arderea de tot afară de tabără, în loc curat. Și focul pe altar va arde pe el și nu se va stinge. Și va arde pe el preotul lemne dis de dimineață și va clădi pe el arderea de tot și va pune peste ea grăsimea jertfei de mîntuire. Și focul va arde pururea pe altar, nu se va stinge» (Lev. 6, 8 urm.). Deci neîntrerupt și neîncetat era focul altarului și nu străin sau din afară, ci al lui, adică de sus și din cer. Și ce înseamnă aceasta ? Altarul nostru este plin de slava lui Dumnezeu. Iar prin înfățișarea focului se închipuie firea dumnezeiască și negrăită. Cuvintele acestea par să indice însă și ceva mai tainic.

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Oare nu am spus că altarul Dumnezeiesc este Emanuel însuși în chip (tip), prin Care ne apropie de Dumnezeu și Tatăl slujindu-i rațional și aducîndu-i ca jertfă buna mireasmă a virtuților și sfințenia viețuirii evanghelice ? ⁴⁹¹. Căci zice : «Înfățișați trupurile voastre

491. Altarul este însuși Hristos ca om. Căci cine se află la mai mare înălțime, lîngă Tatăl, decît Hristos ? Dar El e și Arhiereul cel mare și jertfa desăvîrșită. El se dă pe Sine însuși focului dragostei față de Tatăl, foc ce-l vine de la Tatăl, dar și din Sine ca Dumnezeu, foc ce arde în Sine însuși în fața Tatălui, ca să fie primit astfel de Tatăl ca om și în El să-i se facă Tatălui bineplăcută orice față de om în general. Focul neîncetat din Sine, ca foc al dragostei de Tatăl, este propriu

jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, slujirea voastră cuvîntătoare» (Rom. 12, 1).

PALADIE : Am spus. Mi-aduc aminte.

CHIRIL : Observă deci că focul ce-a pogorît din cer pe altar, nu-l mai lasă să se sfîrșească, nici să se mai depărteze, slăbindu-se, ci rînduiește să fie pururea în el și să sălășluiască neîncetat. Dar și despre Hristos a mărturisit și Ioan Botezătorul : «Am văzut Duhul pogorîndu-Se din cer în chip de porumbel și a rămas peste El. Și eu nu-L știam pe El. Dar Cel ce m-a trimis pe mine să botez, Acela mi-a spus : Peste Care vei vedea Duhul pogorîndu-Se din cer și rămînînd (peste) asupra Lui, Acela este Cel ce botează în Duhul Sfînt» (Ioan 1, 32—33) ⁴⁹².

Deci în chipul focului ce a pogorît peste Hristos și a rămas pururea asupra Lui, era închipuit, ca în umbră încă, Duhul Sfînt. Căci nedomolit și fără sfîrșit era focul altarului. Iar că prin firea focului se închipuie Duhul, te încredințează și fericitul Botezător, spunînd noroadelor iudeilor : «*Eu botez cu apă, dar în mijlocul vostru stă Cel pe Care voi nu-L știți, Cel ce vine după mine și Căruia nu sînt vrednic să-i dezleg cureaua încălțăminteii*» (Ioan 1, 26—27). Și a adăugat : «*Acela vă va boteza pe voi cu Duh Sfînt și cu foc*». Căci nu ne-am botezat în foc sensibil, ci în Duh Sfînt, care a topit ca focul întinăciunea din suflete ⁴⁹³. De aceea s-a și scris despre Hristos : «*Iată, El intră ca focul turnătorului și ca buretele celor ce spală. Și va șede să topească și să curețe, cum se curăță argintul și aurul*» (Maleahi 3, 2—3).

Deci nestins e focul altarului. Căci Duhul Sfînt a rămas în Hristos, căci după fire este în El ⁴⁹⁴, întrucît se cugetă și este Dumnezeu. De

Sie-și ca Dumnezeu. Dar El se dă și Sie-și ca om. Jertfa de Sine a lui Hristos ca om e o slujire rațională sau cuvîntătoare spre deosebire de jertfa de animale. E rațională în sensul de conștientă și cuvîntătoare, căci Hristos li arată și în cuvinte Tatălui simțirea Sa de predare din dragoste. Umanitatea este introdusă în circuitul de dragoste al Persoanelor Sfintei Treimi.

Dar pe acest altar care este Hristos, arzînd de focul dragostei Lui față de Tatăl, aducem și noi ca jertfă viețuirea noastră curată, care este, de asemenea, o slujire conștientă și cuvîntătoare. Expresia «slujbă cuvîntătoare» (Rom. 12, 1), s-a luat și în Sfînta Liturghie. Această jertfă a vieții plină de atenție față de Dumnezeu se înalță spre El ca o bună mireasmă, contrar mirosului urît — în sens material și spiritual — ce se desprinde din cei întinați.

⁴⁹². E o bună precizare că Duhul Sfînt ce se pogoară din cer peste Hristos (din Dumnezeirea Lui peste umanitatea Lui), este focul dragostei Lui față de Tatăl.

⁴⁹³. Focul dragostei curate față de cineva topește orice pornire egoistă în relația cu el. Focul dragostei de Dumnezeu topește orice urmă de întinăciune, de simțiri și gînduri opuse dragostei față de El.

⁴⁹⁴. Deși cupă fire este Dumnezeu, Duhul Sfînt este în Hristos ca om. Căci Hristos ca om este totodată prin unitatea Lui de Persoană (prin unitatea ipostatică), Dumnezeu.

aceea a spus și legea că focul este propriu al altarului. Căci deși S-a făcut Unul Născut om și după chipul convenit omenității se spune că S-a făcut părtaș de Duhul, totuși Duhul este al Lui și în El și cu adevărat li este propriu ⁴⁹⁵.

Iar dacă ar voi cineva ca să aplice cuvântul acesta și fiecăruia dintre cei sfințiți prin credință în Hristos, ca și el să fie cugetat ca altar dumnezeiesc, explicarea ar fi folositoare. Căci se cuvine ca bărbații sfințiți, care și-au predat viața lor lui Hristos, să fie fierbinți și arzători prin Duhul, și aceasta pururea; să nu coboare la răceală prin plăcerile lumesti, ci să-și facă mai degrabă mintea prin sfințenie tot mai aprinsă de iubirea lui Dumnezeu și de dorința virtuții. Căci acesta este modul slujirii raționale ⁴⁹⁶.

Dar mai poruncește și un lucru de folos celor rânduți de Dumnezeu ca istorie. Căci spune că cenușa trebuie scoasă nu de cineva din cei de alt neam sau din altă seminție, ci mai mult prin lucrarea celor sfințiți. Și observă că nimic din cele ce țin de slujba dumnezeiască nu îngăduie legea să fie socotit de mică însemnătate, sau nevrednic de lucrarea preotească, ca să se lase pe seama altuia care nu e sfințit. Căci nu trebuie să umble cu cele sfinte cei necurați. Neatins trebuie să rămână și dumnezeiescul altar.

Și ca să cunoască cei aleși pentru slujba preoției sfințenia cea mai presus de fire a altarului, învrednicește cu vrednicie venerabilă și preoților veșmintele sfințite. Căci cu dreaptă economie nu le îngăduie să apară în afara cortului îmbrăcați în veșmintele sfinte. Căci cele sfințite, zice, să nu murdărească venerabilitatea cortului după ce-au fost atinse de cei necurați și au fost întinate de cei străini. De aceea îi lasă să adune cenușa îmbrăcați în veșmintele sfinte, dar le cere să-și schimbe veșmintele când o duc afară și părăsesc locurile sfinte. Ceva înrudit cu aceasta a poruncit și prin glasul lui Iezechiel. Căci scrie: *«Și a zis către mine: chiliile cele spre miazănoapte și chiliile cele spre miazăzi, care sînt față în față, sînt chiliile templului sfînt, în care mîncă preoții, fiii lui Țadoc, cei ce se apropie de Domnul în Sfintele Sfintelor și pun acolo Sfintele pe seama Sfintelor și jertfele și*

495. Aci Sf. Chiril afirmă învățătura pentru care a luptat împotriva lui Nestorie: Insuși Cuvîntul lui Dumnezeu S-a făcut om. De aceea deși se spune că în calitate de om s-a făcut părtaș de Duhul Sfînt, în calitate de Dumnezeu, are Duhul ca al Său propriu, Aceeași Persoană fiind și Dumnezeu și om, ca Dumnezeu își dă Duhul și ca om îl primește. E Subiect dătător și primitor. Se trăiește ca Dumnezeu, dar din voia proprie vrea să se trăiască El însuși și ca om. Umanitatea devenită a Lui, nu mai cade din El. E un fel de chenoză veșnică a Fiului lui Dumnezeu, dar n-ar putea avea trăirea acestei chenoze, dacă n-ar fi și Dumnezeu.

496. Nu numai Hristos trăiește și ca om în Duhul ce și-L dă focul dragostei de Dumnezeu, ci și orice om alipit la Hristos primește de la El ca un altar în Duhul ce i se dă, focul dragostei de Tatăl. Se face unit în dragoste față de Tatăl.

cele pentru păcat și cele pentru neștiință. Pentru că loc sfânt este. Nu va intra cineva în afară de preoți; nu vor ieși din curtea templului în curtea din afară, ca să fie cei ce aduc pururea sfinți și să nu se atingă de veșmintele lor în care slujesc că sînt sfinte. Și vor îmbrăca alte haine cînd se vor atinge de popor (Iez. 40, 46 ș.u.).

Deci sfinte sînt și însăși veșmintele preoților și nu trebuie să se amestece cu cei mulți. Iar arderea de tot trebuie să dureze noaptea și ziua. Căci neîncetată este buna mireasmă a lui Hristos ⁴⁹⁷. Și însăși viața sfinților, închipuită în rînduiala arderii de tot, e o bună mireasmă închinînd lui Dumnezeu măririle viețuirii evanghelice prin fapte ⁴⁹⁸.

PALADIE : Tilcuirea e adevărată.

CHIRIL : Deci din cele ce le-am spus e clar în ce fel să săvîrșea arderea de tot. Dar rînduiește foarte just cum trebuie să fie și modul jertfei, zicînd : «Aceasta e legea jertfei, pe care o vor aduce fiii lui Aaron în fața Domnului înaintea altarului. Și vor lua din ea un pumn din făina jertfei împreună cu untdelemnul ei și împreună cu tămîia ei ce este peste jertfă. Și le va pune pe altar ardere într-un miros de bună mireasmă, pomenire Domnului. Iar ce va rămînea din ea, va mânca Aaron și fiii lui. Nedospită se va mânca în loc sfînt. În curtea cortului mărturiei o vor mânca pe ea. Nu se va coace dospită. Am dat-o pe ea parte din jertfele Domnului. Sfintele Sfinților sînt, ca și cea pentru păcat și ca cea pentru greșală. Toată partea bărbătească a preoților o vor mânca pe ea. Lege veșnică într-un neamurile voastre din jertfele Domnului. Tot cel ce se va atinge de ele, se va sfinți» (Lev. 6, 14—18).

Deci arderile de tot indică afierosirea întregă și pentru totdeauna a celor mai aleși sfinți. Iar jertfa, e viața în parte sfîntă și supusă lui Dumnezeu, a cărei închipuire e făina curată oferită prin pumnul preotului împreună cu untdelemnul și cu tămîia. Căci, viața închinată lui Dumnezeu, chiar dacă e așa numai în parte, trebuie să fie fără înzoială binemiroitoare și îmbibată de nădejdi grase. Sau nu vei recunoaște oare că toată fapta noastră bună e atotbinemiroitoare ?

497. Neîncetată este buna mireasmă ce se îndreaptă spre Tatăl din Hristos. Hristos Omul e în veci predat Tatălui, în veci laudă pe Tatăl. În aceasta constă permanentizarea stării de jertfă a lui Hristos înaintea Tatălui. Iar Hristos atrage spre această stare a Sa pe toți cei ce voiesc. Toți aceștia se umplu de simțirea Lui de laudă a Tatălui, de iubire a Lui, de viețuire plăcută Tatălui. Astfel din toți se înalță spre Tatăl buna mireasmă a Fiului Cel Întrupat. Omenirea tuturor celor ce vor este inclusă în relația iubitoare a Fiului față de Tatăl, peste toate odihnindu-Se și din toate strălucind Duhul cel Sfînt și iubitor Care se odihnește peste Fiul și strălucește din El. Toți cei ce vor sînt adunați în Treime, sau în viața ei, ceilalți rămînînd în moartea veșnică.

498. Făina curată, închinată lui Dumnezeu, închipuia viața noastră curată. Iar untdelemnul în care era îmbibată închipuia nădejdea care era legată de ea. Nădejdea aceasta îl îngrășă sufletește pe om, îl scoate din asprimea și încruntarea lipsei de nădejde.

PALADIE : E foarte adevărat.

CHIRIL : Și oare nu se săvârșește de noi cu nădejdi bune ?

PALADIE : Desigur. Căci e urmată, fără îndoială, de cele ale lui Dumnezeu.

CHIRIL : Deci tămîia și făina îmbibată de untdelemn indică viața binemirositoare și îngrășată.

PALADIE : Bine ai spus. Dar care e viața în parte sfîntă, trăită de noi ?

CHIRIL : Cea care nu ajunge la vîrfurile unei viețuiri sfînte, sau nu merge pe cărarea care e mai presus de toate, cum a fost viața lui Ioan sau a sfinților Apostoli și a celor ce cad din starea ei venerabilă, ca una ce a fost biruită de cea inferioară. Căci oare viața celor din lume și făcătoare de copii, nu se împarte față de a celor ce vor să viețuiască cum se cuvine, între Dumnezeu și lume, după cuvîntul fericitului Pavel ?

PALADIE : Se împarte. Cum de nu.

CHIRIL : Deci afierosirea unei părți din făină, avînd în ea bună-mireasmă și ungeri, e chipul (tipul) unei vieți nu cu totul dăruite lui Dumnezeu, ci al uneia care privește în amîndouă părțile. De ea spune legea că va fi și spre pomenire Celui ce a dăruit-o prin slujirea preoțească. Și de fapt prin cele ce le jertfim spre bună mireasmă, dobîndim cu adevărat un loc în amintirea lui Dumnezeu, *Hristos mijlocind și aducînd lui Dumnezeu pe cel în întregime sfînt ca pe o ardere de tot*, iar pe cel care nu e în întregime astfel, ca unul ce s-a împărțit lumii, ca pe o jertfă parțială⁴⁹⁹.

Iar jertfa e nedospită. Căci tot ce se face de noi spre slava Lui trebuie să se împlinească în chip curat. De aceea Mîntuitorul a poruncit să ne păzim ferm de-a ne face rugăciunile stînd în mijlocul pietelor și de a fi întristați cînd postim, sau de-a trîmbița în chip urît cînd miluim pe frați (Matei 6, 16 ș.u.). Căci acestea sînt un aluat care întinează cele sfînite. Iar ceea ce se face spre slava lui Dumnezeu tre-

499. În dăruirea de sine a omului lui Dumnezeu prin viețuirea curată și faptele bune e activ atît lucrarea lui, cît și Hristos. Dacă numai alipiți de Hristos sau adunați în Hristos, umpluți de duhul Lui de jertfă, putem aduce și noi jertfa noastră, aceasta înseamnă că El ne pune pe noi în mișcare și susține mișcarea noastră de jertfă. El e și Mijlocitorul jertfei noastre, dar și Cel ce ne aduce El însuși ca jertfă. Sîntem duși de El și mergem lîngă El și în El spre Tatăl. Dar în Hristos ne adunăm și prin preotul ca chip văzut al lui Hristos. Mișcarea noastră spre Dumnezeu e susținută și de preot și noi ne ridicăm spre Dumnezeu ajutați și de el, sau susținuți de el.

buie să fie liber de păcatul de-a plăcea oamenilor. Prin aceasta jertfa va fi cu adevărat nedospită și sfințită ⁵⁰⁰.

Iar rămășița jertfei e parte și mîncare a preoților. Și o mîncă toată partea bărbătească în loc sfînt. Faptul de a se mîncă cele sfințite de preoți în loc sfînt, apără sfințenia învățăturilor noastre mai tainice. Iar faptul că le mîncă partea bărbătească, indică în mod subțire că moliciunea este un lucru urît și neevlavios celor aleși de Dumnezeu. Căci îl goleşte pe om de sfințenie, îl lipsește de binecuvîntarea duhovnicească și-l arată nepărtaş de bunătățile rînduite de Dumnezeu sfinților. Căci în moliciune a căzut și Iuda, cînd s-a abătut spre cîștigul urît. Fiindcă aceasta vine dintr-un gînd nebărbătesc și laș. De aceea a rămas lipsit de gustarea bunătăților lui Dumnezeu și nepărtaş de cele dăruite sfinților.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Aceasta e legea jertfei adusă de mulțime. Dar în alt mod a poruncit să se aducă cea a neamului sfințit, zicînd : «*Acesta e darul lui Aaron și al fiilor lui, pe care îl vor aduce Domnului în ziua în care îl vei unge pe el. O zecime de efă de făină curată spre jertfă de-a pururi jumătate din ea dimineața și jumătate din ea seara. În tigaie cu untdelemn se va pregăti. Frămîntată o va aduce pe ea, sfărîmată, jertfă din tărîmituri, jertfă spre miros de bună mireasmă Domnului. Preotul, unsul, cel ce e pentru el dintre fiii lui, o va săvîrși pe ea. Lege veșnică, totul se va mistui. Și toată jertfa preotului ardere de tot va fi și se va mîncă*» (Lev. 6, 20—23).

Privește deci, Paladie, exactitatea legii și grija amănunțită de cele sfinte. După ce a poruncit ca *jertfele celor din mulțime să nu fie arse de tot*, cu ale unora ce nu aveau viața cu totul sfîntă, ci împărțită între Dumnezeu și lume, deosebind, pe drept cuvînt, și *punînd pe o treaptă mai înaltă pe cei aleși pentru preoție, a poruncit* ca jertfa pentru ei să fie ardere de tot, arzînd făina adusă ca pe o tămîie lui Dumnezeu dimineața și seara, adică toată ziua și în tot timpul. Căci cel ales e pururea sfînt și neîncetată îi este buna mireasmă, se înțelege cea duhovnicească, nefiind împărțit ca alții între Dumnezeu și lume, ci bine fixat și neîmprăștiat și întreg alipit la Stăpînul său ⁵⁰¹ și strigînd :

500. Se dospește orice faptă, adică se amestecă cu un ferment de stricăciune, cînd se face pentru a plăcea oamenilor.

501. Preoții, asemenea lui Hristos, trebuie să dăruiască toată ființa lor deplin lui Dumnezeu, să ardă întreagă pentru Dumnezeu. Să nu-și țină o parte rezervată pentru ei. Să nu se gîndească și la interesele lor, despărțite de Dumnezeu. Iar în această stare, sau mișcare sufletească, trebuie să se afle în tot timpul, gîndind neîntrerupt la Dumnezeu și viețuind neîntrerupt pentru El.

«dimpună cu Hristos m-am răstignit și nu mai trăiesc eu ci trăiește în mine Hristos» (Gal. 2, 19—20).

Deci zecimea de făină e semnul vieții, care înalță tot timpul lui Dumnezeu buna mireasmă a ei. Dar o va aduce, zice, în tigaie și frământată în untdelemn și din fărimituri. Tigaia, precum socotesc, indică împreunarea cu dureri; frământarea în untdelemn, bogăția strălucirii; iar fărimiturile închipuie ca prin ghicitură frăgezimea și delicatețea inimii sfinților. Căci viața în întregime sfântă e însoțită de dureri și de lărgimea nădejzii la Dumnezeu și de o desăvârșită delicatețe. Ei nu i se potrivește de loc vîrtoșenia⁵⁰². Căci s-a scris: «*Inima înfrîntă și umilită Dumnezeu nu o va disprețui*» (Ps. 50, 19). Iar inima diavolului e învîrtoșată ca o piatră și dură ca o nicovală. Așa zice Sfînta Scriptură (Iov 41, 15).

Și legea se întinde pentru veci, împlinindu-se de rîndurile successive de preoți. Căci moștenitorii trebuie să urmeze bunelorilde ale celor de mai înainte, și trebuie să se arate imitatori ai bunului nume al părinților, mergînd pe urma slujirii acelor și oferind lui Dumnezeu în chip neîmpărțit, întreagă, buna mireasmă prea iubită Lui. Căci aceasta socotesc că înseamnă cuvîntul: «*Toată jertfa preotului va fi ardere de tot*» (Lev. 6, 23).

PALADIE: Ne vom aduce așadar, pe noi înșine, și ne vom dărui lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă, mergînd pe urma vieții sfinților și urmînd slujirilor sfînte ale acelor, se înțelege: duhovnicești.

CHIRIL: Așa este, Paladie. Dar ștergerea fețelor și scăparea de păcat nu o poate dobîndi cineva altfel decît prin Hristos, în Care și prin Care e toată curățirea și Care a răbdat pentru noi junghierea mîntuitoare⁵⁰³. Aceasta o poate afla cineva fără să meargă departe, ci din porunca vecină și însoțitoare. Iată această poruncă: «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd: Vorbește lui Aaron și fiilor lui zicînd: Aceasta e legea păcatului. În locul unde vor junghia arderea de tot,*

502. Făina îmbibată în untdelemn și împărțită în bucăți este inima înmuiată și sfișiată de dureri și în simțiri delicate pentru alții, îndreptată spre fiecare în parte. Sfîntul se împarte tuturor, își simte ființa înmuiată pentru toți, suferă pentru toți, cu toți. În aceasta se arată marea și delicata lui sensibilitate. Nu face pe alții să sufere, ci suferă el pentru alții, ușurînd prin aceasta suferința lor și în aceasta ajungînd la bucuria neegoistă.

503. Numai prin Hristos putem dobîndi scăparea de păcat. Numai în unire cu umanitatea Lui ce se revarsă spre Tatăl, contrar oricărei învîrtoșări egoiste, putem scăpa și noi de egoismul păcatelor, surpînd zidul învîrtoșat care ne închide în noi înșine. În vărsarea singelui Său, acceptată de El, se află vărsarea umanității din Sine spre Dumnezeu. Hristos e locul central al umanității ale cărei capete se revarsă în oceanul Dumnezeirii, avîndu-ne adunați pe toți cei ce voim în Sine. Prin aceasta singele Dumnezeirii se revarsă în noi.

vor junghia și cele pentru păcat înaintea Domnului : Sfintele sînt Sfinților. Preotul care o aduce pe ea, o va mînca. În loc sfînt o va mînca, în curtea cortului mărturiei. Tot cel ce se atinge de cărnurile ei, se va sfinți. Și ori a cui hrană se va stropi din sîngele ei, care se va fi stropit pe ea, se va spăla în loc sfînt. Și vasul de pămînt în care s-a fript, se va zdrobi. Iar de se va frige în vas de aramă, să-l frece și să-l spele cu apă. Orice bărbat dintre ei le va mînca pe acestea. Căci sînt Sfintele Sfinților» (Lev. 6, 24—29).

Deci jertfa pentru păcat nu e alta decît Emanuil, care este Mielul adevărat, Cel ce ridică păcatele lumii (Ioan 1, 29). Și se junghie în locul arderii de tot. Căci Hristos nu e parțial și e sfînt ca noi (pentru că n-a făcut păcat), ci e întreg binemiositor și sfințit și pricinuitorul sfințeniei pentru toți ceilalți⁵⁰⁴. Căci deși s-a socotit între cei fărădelege și a fost numărat din iconomie între cei osîndiți (Isaia 53, 12), dar Tatăl a știut că moartea Fiului e sfîntă și sfințită⁵⁰⁵. De aceea zice : *«În locul în care vor junghia arderea de tot, vor junghia și pe cea pentru păcat. Căci sînt Sfintele Sfinților»*. Căci precum Fiul este Însuși Dumnezeu Dumnezeilor, așa este și Sfîntul Sfinților, sfințind El toată zidirea cu Duhul Sfînt, ca unul ce S-a născut din Dumnezeu și este cu adevărat Dumnezeu.

Și va mînca jertfa preotul care o aduce. Căci socotesc că fiecare dintre cei ridicați la slujba sfîntă, va culege roadele ostanelilor sale și va secera răsplata slujbei sale. Dar mănîncă rămășița în locurile sfînte și în curtea cortului sfînt. Căci în biserici se aduc cele de taină și în ele se învrednicește neamul ales de sfînta masă a lui Hristos. Căci unde slujește preotul legiuit, acolo e loc sfînt⁵⁰⁶⁻⁵⁰⁷.

504. Mereu este identificat Cel jertfit cu cel sfînt, pentru că Cel jertfit e Cel revărsat în Dumnezeu și avînd prin aceasta pe Dumnezeu revărsat în El. Sfințenia nu e o însușire a omului, sau a lucrurilor lumii, în sens panteist (sacru). Sfințenia ne vine din Dumnezeu, cînd ne deschidem Lui prin dăruirea noastră. De aceea sfințenia nu îmbracă ceva ca pe un obiect. Prin predarea totală lui Dumnezeu, sfințenia e și curăție. Dar nu în curăția dobîndită de om prin efortul lui stă sfințenia lui, ci în prezența lui Dumnezeu revărsată în cel ce s-a curățit de orice gînd care-l ține închis lui Dumnezeu. Sfințenia e transcendența Dumnezeirii venită în om și în lucrurile folosite de el, sau în lucrurile prin care vine în om. Sfințenia pentru toți vine prin Hristos, centrul umanității deschis lui Dumnezeu. Ea vine prin Mielul care primește să fie junghiat cu blîndețe pentru toți.

505. Moartea lui Hristos e sfîntă și sfințită, pentru că Cel ce o primește este Dumnezeu cel Sfînt, dar și Om, deci sfințit. Orice moarte ca jertfă adusă lui Dumnezeu e sfîntă, mai bine zis sfințită, pentru că e depășire de sine și revărsare în Dumnezeu, deschidere lui Dumnezeu, urmată de revărsarea lui Dumnezeu în Cel ce a primit-o ca jertfă. Iar această stare de dăruire lui Dumnezeu sfințește și pe toți cei ce se unesc cu Hristos, însușindu-și această stare a Lui.

506—507. Unde preotul hirotonit de episcopul Bisericii aduce pe Hristos ca jertfă, aducîndu-se Hristos însuși prin el, acolo e loc sfînt. Căci acolo se răspîndește buna mireasmă a jertfei Lui.

Și jertfa sfințește pe cel care s-a atins de ea, ca și stropirea singelui. Căci de cele sfinte ne apropiem nu pentru altceva, ci pentru a ne împărtăși de Sfântul Hristos prin jertfa negrăită și duhovnicească.

Dar se curăță și vasele care servesc jertfelor, ca să nu ajungă altcuiva, sau ca cele ce au servit lucrurilor sfințite să fie folosite la trebuințele oamenilor. Și legea aceasta s-a păstrat și se observă în biserici.

Legea lămurește iarăși că numai celor ce viețuiesc bărbătește li se cuvine să fie binecuvințați⁵⁰⁸, zicînd: *«Toată partea bărbătească dintre preoți va mânca din ele».*

508. Faptul acesta a devenit realitate în Hristos. Căci aci nu se trec păcatele prin închipuire asupra animalelor fără voia lor, ci asupra Fiului lui Dumnezeu făcut om, care ia asupra Sa păcatele tuturor și Se jertfește pentru ele în mod conștient, topindu-le prin aceasta din iubire în Sine și socotindu-le topite și Dumnezeu Tatăl. Căci și Tatăl primindu-L pe El încărcat cu păcatele tuturor topite în același timp în El, îl primește ca o jertfă cu păcatele topite în El.

Ceea ce se petrece în Hristos e o desăvîrșire a ceea ce se petrece între oameni. Căci toate relațiile între oameni sînt relații complexe de păcat și de jertfe, fără să reușească a-și topi rugina prin relațiile de jertfă, păcatele, pentru că nu se pot elibera în relațiile reciproce de jertfă, de păcate. Dar păcatele unuia se transmit asupra altuia și invers în trei moduri: a) făcîndu-l rău, b) atrăgîndu-l la păcat, și c) făcîndu-l să sufere cu cel de la care îi vine păcatul. Prin primele două moduri îl facem jertfă a păcatelor noastre fără voia lui. Prin al treilea mod, se face el însuși jertfă pentru păcatul nostru. Căci în aceasta se arată iubirea lui. Dar întrucît pe de altă parte îl atragem și pe el la păcat și ne face și el rău, nici unul din noi nu reușim să topim păcatul altuia prin dragoste.

Cu Hristos s-a petrecut însă altfel; Lui i-am transmis: a) făcîndu-l rău și ducîndu-l la jertfă și b) făcîndu-l să sufere cu voia Lui, sau făcîndu-Se El însuși jertfă pentru noi. Aceasta o face și pentru că rabdă răul ce l-am făcut fără să reacționeze.

Noi facem rău și atragem la rău și pe alții și apoi în cazurile cele mai bune suferim pentru aceste două fapte, dar nu în așa fel ca să nu le mai facem. De aceea nu-l putem descărca cu totul de păcat, luîndu-l asupra noastră și topindu-l în noi înșine.

Dar se întîmplă în unele cazuri și altceva: cel căruia i-am făcut rău și pe care l-am atras la rău, nu suferă propriu-zis pentru acestea, tocîndu-și prin răspunsul lui rău la răul nostru, sau găsind o plăcere în păcatul la care l-am atras. În acest caz noi, în cazul cel mai bun, nu pătimim împreună cu acela, ci pătimim numai noi, nu și el.

Aceasta a făcut-o în mod desăvîrșit Hristos, fără ca El să ne fi făcut vreun rău sau să ne fi atras la rău. De aceea socotim moartea lui Hristos pe cruce nu atît o compătimire cu noi, cum spune Moltmann, ci o pătimire pur și simplu, cu nădejdea că prin ea va scoate din nesimțire pe cel stăpînit de păcat. Iar cînd aceasta are loc, acela este eliberat de fapt de păcate. Și aceasta se poate întîmpla cu noi ușor, pentru că Hristos a) rabdă răul ce l-am făcut, fără să ne facă și El rău, b) compătimește cu noi pentru orice suferință de pe urma răului făcut de noi altora, sau de alții nouă, și c) pătimește pentru învîrtoșarea noastră în a face mai departe răul, sau a răspunde răului cu rău.

Hristos nu numai topește prin aceasta răul luat din noi, ci are și puterea de-a ne înmuia cu dragostea Lui învîrtoșarea noastră păcătoasă.

Noi ne facem unii altora rău și ne facem jertfe unii altora cu voie și fără voie, iar prin aceasta, în cel mai bun caz suferim unii pentru alții, sau compătimim, dar nu ajungem pînă la topirea păcatelor altora în noi, pentru că nu putem înceta de-a le face acelora rău.

PALADIE : Explicarea e clară.

CHIRIL : Pe lingă acestea stabilește cum trebuie să se săvârșească jertfa, înțeleg cea pentru păcat și care hrăniți din ea pot fi mâncate de slujitori ; și care iarăși trebuie osebite spre miros de bună mireasmă. Căci s-a scris astfel : *«Și toate cele pentru păcat, din al căror sânge se vor aduce în cortul mărturiei ca să fie spre ispășire în loc sfânt, nu se va mânca, în foc se vor arde. Și aceasta e legea berbecului pentru greșeli. Că sfințele sfinților sînt. În locul unde vor junghia arderea de tot, vor junghia berbecul pentru greșală înaintea Domnului. Și sângele îl va vărsa la temelie altarului împrejur. Și toată grăsimea lui o va da la el și șoldurile și toată grăsimea care acoperă măruntaiele și toată grăsimea care este peste măruntaie și cei doi (rărunchi) rinichi și grăsimea cea de pe ei, cea de pe coapse și lobul care este pe ficat împreună cu rinichii, le va scoate pe ele și le va oferi preotul pe altar jertfă Domnului. Pentru greșală este. Tot bărbatul dintre preoți le va mânca pe ele, în loc sfânt le va mânca pe ele. Sfințele Sfinților sînt. Precum e la jertfa pentru vină, așa e și la cea pentru păcat. O lege e pentru ele. Preotul care va cere ispășire prin ea, a lui va fi»* (Lev. 6, 30 ; 7, 1—8).

Deci oprește să se mănince măruntaiele jertfelor. Căci ele, zice, trebuie să fie predate numai lui Dumnezeu și Lui să i se ofere. Aceasta socotesc că înseamnă «în foc se va arde», adică să se predea și să se

Preotul lui Hristos ia păcatele credincioșilor în Taina Spovedaniei participînd prin ascultarea compătimitoare a lor și mărturisirii cu părere de rău a celui ce le-a săvîrșit, la durerea aceluia pentru ele. Și această durere comună pentru un păcat îl topește. (Căci cel ce poartă cu altul greutatea lui, i-o ușurează, dar o face și pentru sine prin iubire). Durerea aceluia se manifestă în căința lui. Preotul o primește pe aceasta ca jertfă a aceluia și oarecum o mănîncă împreună cu păcatul pentru care se face căința. Dar mîncînd și el jertfa căinței împreună cu păcatul pentru care se aduce, se hrănește și el cu ea. Și aceasta cu căința aceluia topește păcatul. Totul arată puterea comuniunii curate.

Dar preotul poate topi păcatul celui pe care și-l însușește prin împreună căință pentru el, pentru că are în sine pe Hristos ca Cel ce ia în mod real și topește păcatul celui ce se căiește, suferind și El cu acela. Hristos se arată lucrător în preot prin adîncă răspundere a lui pentru credinciosul care se mărturisește în fața lui Hristos. Preotul simte în această răspundere prezența lui Hristos în sine. El trăiește în această răspundere depășirea de sine, uitarea de sine. El nu mai amestecă nici o plăcere urită de slăbiciunea celui ce a păcătuit. Iar răspunderea aceasta e accentuată în ei de harul de preot dat prin hirotonie sau de evidențierea în el a prezenței și lucrării lui Hristos ca Arhiereu.

Mai menționăm aici că precum Hristos luînd firea noastră cu păcatele ei oarecum a mîncat-o, topind în dragostea Sa dumnezeiască și în pătimirea jertfei Sale pentru noi păcatele ei, așa noi mîncînd trupul și bînd sângele Lui, le mîncăm cu păcatele noastre topite în El, unind durerea noastră pentru toți cu durerea Lui. A te uni cu cineva în sens bun, nu simplu trupește, ci mai ales spiritual, înseamnă a te imprima de el, și de starea lui, a te face una cu el, fără să te confunzi cu el. Noi ne facem una cu Hristos și ca El, mîncîndu-L pe El.

dăruiască numai firii dumnezeiești și mai presus de toate, al cărei chip (tip) este focul.

Iar junghiindu-se berbecul păcatului, se varsă sîngele la temelia altarului. Căci *sfîntă și sfințită e moartea lui Hristos; și binemirositoare. Și se oferă măruntaiele, grăsimea, rinichii și lobul ficatului*. Iar acestea socotesc că sînt, cum am spus și în alte părți, chipul (tipul) virtuții, care nu e una, ci multe. Căci foarte multe sînt modurile virtuții. Deci ne-am îndreptat în Hristos, Care a suportat moartea pentru noi și S-a adus pe Sine întru miros de bună mireasmă lui Dumnezeu și Tatăl (Efes. 5, 2).

Dar nu vom sluji lui Dumnezeu fără răsplată. Aceasta o arată spunînd îndată în continuare: *«Și preotul care aduce arderile de tot ale omului, pielea arderii de tot pe care o aduce, a lui va fi. Și toată jertfa ce se va face în cuptor și toată care se va face pe grătar și în tigaie, va fi a preotului care o aduce. Și toată jertfa îmbibată în untdelemn și neîmbibată, a tuturor fiilor lui Aaron va fi. Fiecăruia parte egală»* (Lev. 7, 8—10). Această lege se păstrează și ea în biserici. Ea stabilește egalitatea între preoți, împărțind fiecăruia, fără deosebire, părțile jertfei nesîngeroase. Aceasta, știind-o, scrie și Pavel: *«Așa a poruncit și Domnul, ca cei ce slujesc altarului, de la altar să trăiască»* (I Cor. 9, 13). Și cei ce aduc jertfele, sînt părtași ai altarului, cum zice iarăși același (I Cor. 10, 18).

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Stabilește, de asemenea, rînduiala jertfei de laudă și învață cum trebuie să se săvîrșească, zicînd: *«Aceasta e legea jertfei de mîntuire, pe care o voi aduce Domnului. De o va aduce spre laudă, va aduce spre jertfă de laudă șase pîini de făină curată, stropită cu untdelemn și turte nedospite, unse în untdelemn și făină curată frămîntată în untdelemn. Cu pîini dospite va aduce darurile lui spre jertfa laudei cea spre mîntuire. Și va aduce omul din toate darurile lui, parte osebită Domnului. Preotul care a vărsat sîngele mîntuirii a lui va fi. Și cărnurile laudei spre mîntuire, ale lui vor fi. Și în ziua în care se dăruiesc, se vor mânca. Nu vor lăsa din ea pe dimineață»* (Lev. 7, 12—15). A poruncit să se facă jertfa laudei cu pîini dospite, deși în alte părți (a poruncit) a spus clar și vădit: *«Tot aluatul și toată mierea nu o veți aduce Domnului Dumnezeului vostru. Dar de pîrgă le aduceți pe ele Domnului. Iar pe altar nu se vor pune spre miros de bună mireasmă»* (Lev. 2, 11—12). Oare precizările acestea nu crezi, Paladie, că sînt de vreun folos ?

PALADIE : Cred că da.

CHIRIL : Să spunem deci cu ce economie s-au rînduit acestea, cercetîndu-le pe cît se poate și pașnici pe cărarea cea ascunsă. Deci foarte potrivit zice și dumnezeiescul David, atingîndu-și lira : «*Paharul mîntuirii voi lua și numele Domnului voi chema*» (Ps. 115, 13), numind *fățiș jertfa de laudă pahar*⁵⁰⁹. Dar și noi aducem laudă ca mulțimea în biserici (spre unitatea într-un duh, adunați într-un trup și un suflet prin credință). Căci s-a scris : «*Iar inima și sufletul mulțimii celor ce crezuseră era una*» (Fapte 4, 32). Dar facem doxologie adeseori și cite unul, în singurătate, acasă, ziua și noaptea. E un lucru obișnuit celor cuvioși. Sau nu e adevărat ce spun ?

PALADIE : Cum nu ?

CHIRIL : Dar fie că aducem jertfa ca mulțime în biserici, fie că o facem în alte locuri și poate cite unul, sau cite doi și trei, sau mai mulți, cei ce înălțăm cîntări de laudă, stăm de față fără deosebire. Căci împreună cu cei curățiți prin sfîntul botez aduce jertfa și cel ce e catehumen încă. Și după ce a adus împreună cu cei desăvîrșiți lauda, se depărtează de la cele mai tainice și e oprit de la jertfa lui Hristos. De aceea bine a prevestit legea această economie și a poruncit ca jertfa de laudă să se facă cu piine dospită și cu turte nedospite. Căci fiecare din cele numite indică un chip al vieții. Piinea dospită e chipul (tipul) vieții încă necurățate *prin sfîntul botez și neeliberată cu totul de necurăția lumească*. Iar turta nedospită, al celei curățite în Hristos prin credință adică a celor desăvîrșiți⁵¹⁰, cărora le-a spus și dumnezeiescul Pavel : «*Așadar, să prăznuim nu în aluat vechi, nici în aluatul răutății și al vicleniei, ci în azimele sincerității și adevărului*» (I Cor. 5, 8). Și iarăși : «*Curățiți deci aluatul cel vechi, ca să fiți frămîntătură nouă, precum sînteți fără aluat*» (I Cor. 5, 7).

PALADIE : Foarte bine ai grăit.

CHIRIL : Pe lîngă acestea făina curată, neadunată încă în unitate, cum e în piine și în turtă, ci rămasă încă în bobîșoare, indică pe fiecare în parte din cei ce aduc lauda. Căci sîntem primiți de Dumnezeu, înălțîndu-i doxologii, fiecare în parte și toți în mulțime ca unul. Iar peste jertfa de laudă se varsă untdelemnul, lucru care arată veselia și

509. Expresia «Jertfa laudei» a venit și în Liturgia creștină, arătînd că jertfa de laudă din legea veche prefigura jertfa lui Hristos.

510. Așa cum odată cu jertfa lui Hristos au încetat jertfele de singe ale legii vechi, așa au încetat și folosirea de azimă. Toate au rămas simboluri. A rămas piinea, hrana deosebită a vieții, pentru a se preface în trupul lui Hristos, piinea cea cerească.

faptul că cei ce o aduc se vor bucura de mila lui Dumnezeu⁵¹¹. *Jertfește lui Dumnezeu, zice, jertfă de laudă și predă lui Dumnezeu făgăduințele tale. Și mă cheamă pe Mine în ziua necazului tău și te voi scoate și Mă voi proslăvi»* (Ps. 49, 15—16). Dar și ucenicul lui Hristos scrie: «Este întristat careva între voi? Să se roage. E bucuros? Să cînte» (Iacob 5, 13).

Așadar, a rînduit limpede ca jertfa de laudă să se săvîrșească cu pîini dospite și cu turte nedospite și cu făină încă praf. Aducîndu-se fiecare din acestea, să se ia un pumn de făină și să se junghie o oaie. Și jertfindu-se măruntaiele după rînduială, celelalte sînt date spre mîncare celor rînduiți să slujească. Căci legea nu lasă preoția fără răsplată.

Apoi adaugă, zicînd: «În ziua în care se jertfește, se va mîncă. Nu vor lăsa din ea pe dimineața» (Lev. 7, 15). Prin aceasta urmează să înțelegem iarăși aceasta: curgînd timpul și trecînd veacul acesta ca o zi, se va ivi un alt mod de doxologie decît cele pe care le știm noi. Căci precum cei eliberați de sub stăpînirea lui Faraon, bucurîndu-se după cuviință, ziceau: «Să cîntăm Domnului, că întru slavă S-a proslăvit; cal și călăreț a aruncat în mare» (Ieș. 15, 3—4), așa văzînd de mai înainte în duh faptele mai strălucite și prea înalte ale venirii Mîntuitorului nostru, unii dintre sfinți au strigat: «Cîntați Domnului cîntare nouă» (Ps. 97, 1), la fel venind El, au zis: «Și sînt Dumnezeu întru strigare» (Ps. 46, 5), apoi după ce a jefuit iadul și a zis celor din legături: «Ieșiți, și celor din întuneric: Descoperiți-vă» (Isaia 49, 9), după ce se va desființa moartea și se va înlătura păcatul cu totul, va fi un mod de laudă potrivit timpului. Căci îl vom lăuda pentru lucruri și mai mari. Și îmbogățindu-ne cu bunătățile mai presus de minte și cuvînt, vom încununa împreună cu Dumnezeu și Tatăl cu laude și mai strălucite pe Hristos, Dătătorul tuturor bunătăților⁵¹². «Cît despre proorocii, zice, se vor desființa; cît despre cunoștință, va înceta; căci acum din parte cunoaștem. Cînd va veni însă ceea ce este desăvîrșit, ceea ce e din parte se va desființa» (I Cor. 13, 8—10). Dar și Hristos însuși a spus: «Acestea le-am grăit vouă în pilde. Dar vine ceasul cînd nu voi mai grăi vouă în pilde, ci pe față voi vesti vouă despre Tatăl» (Ioan

511. Aluzie la unirea în Liturghie a expresiilor: «Mila păcii, jertfa laudei». Plini de bucuria ce ne-o face mila lui Dumnezeu, îi aducem «jertfa laudei».

512. În cîntarea lui Israel sînt două trepte: cîntarea pentru eliberarea din Egipt și cea prin care se prevestea venirea lui Hristos. La fel sînt două trepte în cîntarea celor ce l-au primit pe Hristos: cea pentru biruirea morții de către El și cea prin care se prevestește biruirea morții și a păcatului în toți, adică viața veacului viitor. Dar cînd se vor primi aceste bunătăți de fapt, Hristos va fi încununat cu și mai mari laude.

16, 23). Deci întrucît cunoștința va fi în noi atunci mai desăvîrșită, ne va fi lauda mai înaltă.

PALADIE : Explicația e convingătoare.

CHIRIL : Stabilind, așadar, rînduiala potrivită fiecărei jertfe și spunînd cum trebuie să se săvîrșească, face îndată pe slujitor părtaș de altar. Căci s-a scris : «Și a grăit Domnul către Aaron, zicînd : Tu și fiii tăi și casa seminției tale, veți lua pîrgele sfinților. Și tu și fiii tăi veți lua păcatele preoției voastre» (Num. 18, 1). Adăugînd la acestea că ei trebuie să petreacă la îndeletniciri sfinte cu minte trează și veghetoare, zice : «Și iată Eu am dat vouă păstrarea pîrgelor din toate cele sfințite Mie de fiii lui Israil. Le-am dat ție spre folosință și fiilor tăi după tine, lege veșnică. Și acestea să fie vouă din darurile sfințite ale sfinților din toate darurile lor și din toate jertfele lor și din toată greșeala lor și din toate păcatele lor, cîte le vor da mie din toate cele sfinte, ție să fie și fiilor tăi. În Sfînta Sfintelor le veți mîncă pe ele. Toată partea bărbătească să le mîncăți pe ele, tu și fiii tăi. Sfinte sînt ție. Și acestea să fie vouă din pîrgele darurilor lor, din toate aducerile fiilor lui Israil. Ție le-am dat pe ele și fiilor tăi și fiicelor tale cu tine, lege veșnică. Tot cel curat în casa ta le va mîncă pe ele. Toată pîrga de untdelemn și toată pîrga vinului și grîului, pîrgele lor ce le vor da Domnului, ție le-am dat. Cele întîi născute, toate cîte sînt în pămîntul lor, cîte le vor aduce Domnului, ale tale să fie. Tot cel curat în casa sa le va mîncă pe ele. Tot ce se va închina mie întru fiii lui Israil, al tău să fie. Și tot ce deschide pîntecele din tot trupul, cîte le vor aduce Domnului, de la om pînă la dobitoac, ale tale să fie. Dar cele întîi născute ale oamenilor se vor răscumpăra și cele întîi născute ale dobitoacelor celor necurate vei face să se răscumpere. Și răscumpărarea lor de la o lună se va prețui la cinci sicli, după siclul cel sfînt, douăzeci de bani sînt. Dar cele întîi născute ale vacilor și cele întîi născute ale boilor și cele întîi născute ale caprelor, nu vei primi să se răscumpere. Căci sînt sfinte. Și sîngele lor îl vei vărsa la altar și grăsimia lor o vei aduce ardere spre miros de bună mireasmă Domnului. Și cărnurile vor fi ale tale, precum și pieptul jertfei și brațul drept ale tale vor fi. Tot ce se osebește din cele sfinte cîte le vor osebi fiii lui Israil Domnului, le-am dat ție și fiilor tăi și fiicelor tale împreună cu tine, lege veșnică, legătură de sare este înaintea Domnului, ție și seminției tale cu tine» (Num. 18, 8—19).

Socotesc că înțelegi și de aci foarte clar că tot felul de jertfă și aducere s-a dăruit în chip vădit neamului sfințit și ales, ca și cele de la toată greșeala și de la toate păcatele, adică jertfele pentru toată greșea-

la și păcatul. Căci jertfele cele pentru păcat se numesc păcate. De aceea și înțeleptul Pavel a folosit acest cuvânt al legii pentru Hristos, zicînd : «*Ne rugăm pentru Hristos, împăcați-vă cu Dumnezeu. Că pe Cel ce n-a cunoscut păcat, pentru noi păcat L-a făcut*» (II Cor. 5, 20, 24). Căci Fiul S-a jertfit pentru păcatele noastre, ca un miel nevinovat, după Scripturi (Isaia 53, 57). Iar că jertfelor pentru păcatul nostru legea le pune numele de păcat, o arată Dumnezeu, spunînd prin proorocul despre preoți : «*Mănîncă păcatele poporului meu*» (Osea 4, 8), adică cele pentru păcatele poporului meu sînt mîncare preoților. Deci le dăruiește lor rămășița a toată jertfa și poruncește să le mănînce, dar în loc sfînt și de către toată partea bărbătească. Și care e motivul, rațiunea acestui lucru, a spus-o în cele dinainte⁵¹³.

Dar pîrga untului de lemn, al grîului și al vinului și răscumpărările celor întîi născuți și cele închinare, nu mai sînt spre mîncare numai bărbatilor, nici în curtea sfîntă, ci în casa preotului și sînt rînduite spre mîncare și fetelor și fiecărui cunoscut și casnic. Și deosebirea aceasta trebuie să fie păzită. Căci rămășițele jertfelor se cuvine să fie întrebuintate numai de cei sfînțiți și nu e ca o mîncare de rînd. Și li se potrivește locul sfînt. Dar trecînd la cele cîte sînt pe lîngă ele, aduse ca daruri, zice că dețin o a doua treaptă și vor fi folosite de oricine din casa preotului, numai să fie curat, sau nespurcat, adică, după lege, dacă nu e tăiat împrejur, dacă nu e de alt neam, dacă nu e lepros, dacă nu e cu scurgere de sîmîntă ; iar după intenția Scripturii noi, și după disciplina bisericească, dacă nu e necurat și necredincios, dacă e binecredincios și iubitor de Dumnezeu. Căci *celor ridicăți la dumnezeiasca preoție li se cuvine și mai mult ca tuturor să iubească a-și alipi pe cei care sînt buni la purtări și au cugetul plin de iubire de Dumnezeu*⁵¹⁴.

513. Jertfa adusă în lege închipuie primirea asupra ei a păcatului celui ce o aduce prin punerea mîinilor asupra ei. Preotul mîncînd o parte din ea, închipuia luarea prin aceasta asupra lui a păcatului aceluia. Dar îl lua ca să închipuiască topirea lui în sine. (A lua greutatea cuiva înseamnă a-l ușura de ea. Dar cel ce o ia, o ușurează el însuși prin dragostea lui). Aceasta prefigura ceea ce se va întîmpla cu Hristos și cu preotul ca chip văzut al Lui. Hristos a luat păcatele noastre. Dar luîndu-le, le-a topit în Sine, pătîmind din iubire pentru ele. În grad deplin jertfele aduse lui Dumnezeu, purtînd asupra lor păcatele celor ce le aduceau, închipuiau topirea lor în Dumnezeu împreună cu păcatele puse asupra lor și deci sfîntirea lor ; iar cei ce le aduceau mîncînd din ele închipuiau și sfîntenia lor.

Preotul lui Hristos luînd păcatele credincioșilor în Taina Spovedaniei le topește și el față de cel ce le mărturisește participînd prin iubirea sa nu la săvîrșirea lor, ci la durerea căinței pentru ele.

514. Credem că se confirmă cele spuse la nota 513.

Iar adăugînd la acestea : *«legămînt de sare veşnică este înaintea Domnului, fie şi seminţiei tale cu tine»*, a poruncit, desigur, să se păzească ceea ce a spus şi altădată : *«Nu va lipsi sarea legămîntului Domnului de la jertfele voastre. În tot darul vostru veţi aduce Domnului Dumnezeuului vostru sare»* (Lev. 2, 13). Iar jertfa e stropită cu sare şi aceasta era un chip (tip) care arăta că trebuie să dăruim lui Dumnezeu cu înţelepciune şi să-i facem aducerea noastră cît mai gustoasă. *Căci nu se va mîncă pîine fără sare, după cum s-a scris* (Iov. 6, 6). Dar a spus şi Hristos sfinţilor Apostoli : *«Voi sînteţi sarea pămîntului»* (Matei 5, 13).

PALADIE : Bine ai grăit.

CHIRIL : Acestea sînt deci legile, după care trebuie să facă slujba preotiei cei sfinţiţi. Dar cei aleşi, care au primit o slujbă atît de înaltă, trebuie să se ferească şi de împreunarea spurcată şi de grija lumească, care ar putea să îmbete şi mîntea cea mai fermă şi s-o facă să cadă în plăceri prosteşti. Aceasta o arată în *Levitic*, zicînd : *«Vin şi băutură ameţitoare nu veţi bea, tu şi fiii tăi cu tine, cînd veţi intra în cortul mărturieii, sau cînd vă veţi apropia de altar. Şi nu veţi muri. Lege veşnică întru neamurile voastre, ca să deosebească între sfinţi şi întinaţi şi între cei necuraţi şi curaţi. Şi vei învăţa pe fiii lui Israil toate legile cîte le-a grăit Domnul către ei prin mîna lui Moise»* (Lev. 10, 9—11).

Observă că trebuie să fie treji. Fiindcă pentru mîntea întunecată şi inimii încărcată de griji, care e stăpînită de o beţie lumească (căci se îmbată unii şi fără vin), atingerea de slujba (liturghia) sfîntă e pricină de moarte. Pentru că mîntea care nu poate păşi drept, se abate spre uriciune şi coboară cele sfinte şi nu mai sînt în rînduală cele săvîrşite, ci au fost aruncate de la calea cea dreaptă. Iar păţind ei acestea, numaidecît supără pe Dumnezeu şi vor suporta amarnice pedepse din pricina uşurătăţii. Deci trebuie să fie treji, lepădînd beţia născută din grija lumească⁵¹⁵. Aceasta ne îndeamă şi Mîntuitorul Însuşi să o facem, zicînd : *«Luaţi aminte să nu se îngreueze inimile voastre de grijile vieţii»* (Luca 21, 34).

515. Beţia aduce dezordine în toate, nu le mai lasă în armonia lor raţională, binecuvîntătoare. Dar o beţie pricinueşte orice patimă. De aceea orice patimă aduce dezordinea în lucruri, stricînd echilibrul între ele. Aduce o descompunere, ca lipsa sării, sau a înţelepciunii, care păzeşte echilibrul în toate. Iar înţelepciunea e susţinută de trezie.

Iar felul trezviei voastre și cum să rămînem neîntinați și curați și fără osîndă, le-a indicat îndată. Căci zice : *«Ca să deosebești între sfînt și întinat și între curat și necurat. Și vei învăța pe tiii lui Israil toate legile, cîte le-am grăit prin mîna lui Moise»*. Aceasta înseamnă a spune vădit, că se cuvine ca preoții lepădînd beția, să se depărteze de bărbații care nu sînt sfinți, de cei întinați și necurați. Iar aceasta socotesc că o va face cineva ușor, dacă va fi neîntinat și curat. *«Căci fiecare vietate, zice iubește pe cea asemenea ei și omul se va alipi de cel asemenea lui»* (Înț. Sir. 13, 19). Pe lîngă aceasta trebuie să fie înțelepți și în stare să învețe pe alții, căci întîistătătorul turmei cuvîntătoare, trebuie să fie treaz și destoinic să dea învățătură. Bine zice deci : *«Vei învăța»*, adică vei tilcui, ca să poată înțelege auzitorii că legea e pedagog și grăiește taina lui Hristos. Căci nimic nu e greu, ci are lipsă de tilcuire, dacă nu se înțelege duhovnicește. Atunci cuvîntul istoriei e în totul simplu și s-a eliberat de umbrele neclarității.

CARTEA A TREISPREZECEA

Iarăși despre preoție

Despre preoți și despre Aaron să fie destule cele spuse de noi. Dar socotesc că trebuie să adaug la cele spuse, cele poruncite despre Leviți, care precum se vede, lipsesc. Căci numai așa va fi deplină explicarea.

PAŁADIE : Așadar, purcede la ele' și tîlcuiește-le lămurit ; căci drept cugeți.

CHIRIL : Voind să dea cea mai bună rînduială pentru lucrările sfinte, așează sub arhieru treapta levitică, zicînd în «Lévitic» : «Și Leviților le vei grăi și vei zice către ei : Cînd veți primi de la fiii lui Israil zeciuiala, pe care am dat-o vouă de la ei ca sorț, să scoateți din ea partea separată Domnului, zeciuiala din zeciuială. Și vi se va socoti acest dar al vostru ca grîul de la arie și ca partea de la teasc. Așa veți separa și voi din toate cele separate ale Domnului, din toate zeciuielile voastre, cîte le veți primi de la fiii lui Israil. Și să dați din ele partea separată Domnului, lui Aaron preotul. Din toate cele date vouă să scoateți partea separată Domnului, sau din toate pîrgile ceea ce e sfințit din ele. Și vei zice către ei : Cînd veți separa pîrga de la ele, atunci se va socoti Leviților ca roadă de la arie și ca roadă de la teasc. Și o veți mîncea pe ea în tot locul, voi și fii voștri și casele voastre, că plata aceasta este vouă pentru slujbele voastre cele din cortul mărturiei. Și nu va avea pentru aceasta păcate, cînd veți scoate pîrga voastră. Și cele sfinte ale fiilor lui Israil să nu le întinați ca să nu muriți» (Num. 18, 25—32).

Observi taina lui Hristos licărind încă în umbre și în chipuri (tipuri) ? Căci cel ce a primit zeciuiala, a dat zeciuială, după cuvîntul fericitului Pavel (Evr. 7, 9). Dar atunci chipul (tipul) era Melchisedec, iar în timpurile lui Moise s-a păstrat prin Aaron, care înfățișează în sine pe Hristos Preotul preoților, căpetenia și înainte stătătorul cortului sfînt, adică al Bisericii, pe Sfîntul sfinților și Dumnezeuul dumnezeilor, Căruia îi datorăm toată aducerea noastră. Căci s-a scris : «Toți cei din jurul Lui vor aduce daruri» (Ps. 75, 11). Da cele mozaice erau încă

chipuri (tipuri), pe cînd păzitorii poruncilor evanghelice veselesc pe Răscumpărătorul lor prin daruri duhovnicești.

PALADIE : Bine ai spus.

CHIRIL : Iar că neamul levitic este un neam ales și scos dintre alții, o face arătat în felul acesta. A poruncit să numere poporul și să facă alegerea exactă din mulțimea de rînd, nu pentru că nu i-ar fi cunoscut Făcătorul (căci îi sînt numărate și picăturile de ploaie, după cum s-a scris ; *(Înț. Sirah 1, 2)*, ci ca să știe lămurit cei ce citesc Sfintele Scripturi, ca cei ce sînt închinați lui Dumnezeu și se numesc poporul Lui, sînt înscrși în listele lui Dumnezeu și în cartea vieții și fac parte din numărul celor cunoscuți de El și se află în amintirea Stăpînului ⁵¹⁶. Așadar, s-a înscris poporul, dar Dumnezeu a pus oarecum deoparte neamul ales și sfințit și nu l-a lăsat în același rînd cu ceilalți, ci i-a rezervat locul de frunte, zicînd către preaințeleptul Moise : «*Vezi seminția lui Levi, să nu socotești împreună numărul lor și să nu-i ai între fiii lui Israil*» (Num. 1, 49). Căci sortul sfinților e deosebit și răsplățile lor sînt cele mai înalte. Și poate sînt înscrși și în alte cărți. Căci nu o singură carte a văzut dumnezeiescul Daniil, ci cum însuși zice : «*Judecătorul a șezut și cărțile s-au deschis*» (Dan. 7, 10).

Așadar, înscrierea e potrivită cu măsurile fiecăruia. Dar e scos din mulțimea cealaltă neamul rînduit și închinat sîntelor slujbe. Iar felul slujbei levitiilor l-a lămurit zicînd îndată : «*Ia seminția lui Levi și să-i pui pe ei înaintea lui Aaron preotul. Și vor sluji lui și vor păzi cele de păzit ale lui și cele de păzit ale fiilor lui Israil înaintea cortului mărturiei spre a face lucrurile cortului. Și vor păzi toate vasele cortului mărturiei, și cele de păzit ale fiilor lui Israil după toate lucrările cortului. Și vei da pe leviți lui Aaron fratelui tău și fiilor lui preoților. Aceștia sînt dați mie dar din fiii lui Israil. Și pe Aaron și pe fiii lui îi vei pune peste cortul mărturiei. Și vor păzi preoția lor și toate cele de la jertfelnic și dinlăuntru catapetesmei. Și cel de alt neam care se va atinge, va muri*» (Num. 3, 6—10). Deci leviții au fost dați într-un fel oarecare împreună lucrători și ajutători celor ce săvîrșeau cele sfinte. Căci vor păzi cele de păzit ale lor, adică ale lui Aaron și toate vasele cortului mărturiei, și cele de păzit ale fiilor lui Israil. Pînă aci felul conlucrării lor.

Apoi pune pe Aaron și pe fiii lui împreună cu el peste cort și zice : «*Vor păzi preoția lor toate cele de la jertfelnic și cele dinlăun-*

⁵¹⁶. Oamenii iau la cunoștință pe cei ce se dovedesc aleși mai înainte de Dumnezeu și înzestrați cu destoinicia pentru o anumită slujire. Ei sînt scriși de mai înainte în cugetarea lui Dumnezeu.

trul catepetesmei», adică cele negrăite și tainice, și cîte e obiceiul să le săvîrșescă cei ce stau lingă altarul dumnezeiesc (Evr. 10, 11) ⁵¹⁷.

Și în aceasta avem un chip (tip) curat al lui Hristos, pe care l-a așezat Tatăl peste casa Lui, a cărui casă sîntem noi ⁵¹⁸. Iar cei ce preoțesc împreună cu Aaron înfățișează limpede ceata sfîntă și vrednică de laudă a sfinților Apostoli, împreună lucrători și împreună liturghisitori cu Hristos. Căci s-au făcut împreună lucrători (I Cor. 3, 9), vistiernici și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu (I Cor. 4, 1), ba și slujitori prin care am crezut (II Cor. 3, 6).

Iar dacă ar vrea cineva să cerceteze și rînduiala Bisericii, s-ar minuna pe drept cuvînt de preînchipuirea din lege. Căci episcopilor, ca unora ce au primit conducerea, și celor ce au un grad mai mic, adică al preoților li s-a încredințat jertfelnicul și cele dinlăuntru catapetesmei. Și lor se cade să li se spună: «Și vor păzi preoția lor». Iar diaconilor: «Vor păzi cele ce sînt ale poporului». Căci oare nu ei poruncesc strigînd în biserici, cînd se cuvine să cînte poporul și să stea cu cuviință și uneori să se liniștească; și nu ei îndeamnă la rugăciune? Iar săvîrșindu-se jertfa nesîngeroasă, nu ei aduc cele mai sfînte dintre vase și au o grijă amănunțită de toate cele necesare?

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Așadar, cele ale preoției le săvîrșesc cei din frunte, iar leviții ajută, după cum rînduiește litera legii ordinea preoției bisericesti. Iar poporul este exclus de la toată lucrarea sfîntitoare și cei ce răpesc această cinste sînt amenințați cu cea mai de pe urmă pedeapsă. Căci va muri, zice, de va veni de la sine la ea, neavînd alegerea dumnezeiască asupra lui.

PALADIE : Adevărat.

⁵¹⁷. Locașul bisericesc ortodox păstrează și el iconostasul care acoperă locul unde săvîrșește preotul Taina lui Hristos. Aceasta arată că el e mai aproape de cele negrăite și poate grăi poporului despre ele. Un locaș bisericesc fără catapetesmă înseamnă că nu există un mister mai presus de ceea ce înțelege orice credincios.

⁵¹⁸. Fiecare om e casa tainică, nedeplin înțeleasă a lui Dumnezeu. În ea se sălășluiește în chip deosebit Hristos, Dumnezeu-Cuvîntul și Fiul Tatălui. Căci omul a fost făcut prin El și după chipul Lui: persoană cuvîntătoare și Fiu al Tatălui suprem.

Dar toți împreună formăm o casă a lui Dumnezeu, în care se sălășluiește Hristos ca în trupul Lui tainic. Căci omul își actualizează umanitatea întreagă numai în comuniunea cu alții. Fiecare e întregit de alții și puterile lui de gîndire, de iubire, se actualizează în comuniune cu alții. În această comuniune se pun în valoare și toate potențele umanității lui Hristos, care își au modelul și originea în Dumnezeu-Cuvîntul. De aceea pentru poporul întreg și cu conlucrarea lui se aduce Hristos jertfă la Sfînta Liturghie.

CHIRIL : Deci neamul levitic nu e înscris în listele celorlalți, ci e înscris deosebit și în cartea lui Dumnezeu. «Și a grăit, zice, Domnul către Moise în pustiul Sinai, zicînd : Numără pe fiii lui Levi după casele părintești ale lor, după neamurile lor, după rudeniile lor ; toată partea bărbătească de la o lună în sus, numără-i pe ei. Și i-au numărat pe ei Moise și Aaron după cuvîntul Domnului, în felul în care le-a poruncit lor Domnul. Și erau aceștia fiii lui Levi după numele lor : Gherșon, Cahat și Merari. Și acestea sînt numele fiilor lui Gherșon, după neamurile lor : Loveni și Semei. Și fiii lui Cahat, după neamurile lor : Amram, și Issaar, Hebron și Oziil. Și fiii lui Merari după neamurile lor : Mooli și Musi. Acestea sînt neamurile Leviților după casele părintești ale lor» (Num. 3, 15—19).

Observă deci, Paladie, înainte de toate, acestea. Căci trebuie o observație subțire. S-a înscris poporul de la douăzeci de ani în sus. Căci nu învrednicește legea cea precisă pe cei moi și slabi să fie înscrși în cartea lui Dumnezeu. Ci pe drept cuvînt se înscriu în listele sfinților cei plini de sevă și în floarea vîrstei duhovnicești. Așadar, legea face din vîrsta trupească un chip potrivit al celei duhovnicești și prin cei în floarea vîrstei închipuiește neamul celor aleși, iar pe cei sub vîrsta tinereții, pe cei slabi și pe cei încă copii, îi trece cu vederea și nu-i primește în cartea sfîntă.

Dar la leviți s-a făcut înscrierea de la o lună. Căci Stăpînul tuturor primește, și chiar cu mare plăcere, pruncia în Hristos a celor aleși, ca și înțelepciunea. Pentru că e un lucru deosebit a se distinge cineva în amîndouă, adică în înțelepciunea și în simplitatea cea după Hristos. Astfel dumnezeiescul Pavel zice : «*Fraților, nu fiți prunci la minte, ci fiți prunci prin nerăutate, iar la minte fiți desăvîrșiți*» (I Cor. 14, 20). Și însuși Hristos zice undeva : «*Fiți înțelepți ca șerpii și blînzi ca porumbeii*» (Matei 10, 16). Așadar, e primită simplitatea sfinților⁵¹⁹. Iar numărătoarea se face după nume, neamuri și case părintești. Căci Dumnezeu învrednicește pe cei pe care vrea să-i cinstească de numărătoare după ins, mulțime și neam. Și înțelesul precis al acestora îl lămurește Mintuitorul însuși sfinților Apostoli : «*Oare nu se vînd două păsări pe un bănuș și nici una din ele nu cade pe pămînt fără voia Tatălui vostru cel din ceruri. Iar vouă și toți perii capului sînt numărați*» (Luca 12, 6—7)⁵²⁰.

519. Vicleșugul, deși dă impresia unei subtilități de gîndire, e demascat ușor ca aducînd dezordinea și răul, fiindcă nu vede sau nu vrea să vadă importanța ordinei și a binelui.

520. În nume e dată persoana fiecăruia, distinctă de altele ; se arată valoarea fiecăruia în ceea ce are deosebit de alții. A urmări contopirea lor în masă, înseamnă a sărăci realitatea spirituală. Chiar un fir de păr al unei persoane e prețuit de

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Pe lingă aceasta a poruncit să se facă o a doua înscriere și să i se prescrie fiecăruia slujba cuvenită, zicînd : «Numără pe fiii lui Cahat din mijlocul fiilor lui Levi, după cetele lor, după casele lor părintești, de la douăzeci și cinci de ani în sus pînă la cincizeci de ani, tot cel ce intră să slujească și să facă toate lucrurile în cortul mărturiei. Și acestea sînt lucrurile fiilor lui Cahat în cortul mărturiei, Sfînta Sfintelor. Va intra Aaron și fiii lui, cînd va porni tabăra și vor lua catapeteasma (perdeaua care acoperă) și vor înveli în ea sicriul (chivotul) mărturiei. Și vor pune deasupra un acoperămînt de piele vînată și vor întinde peste el o cămașă, toată vînată și vor băga drugii. Și peste masa punerii înainte vor întinde o cămașă, întregă de porfiră, și blidele și cătuile și paharele și ibricele cu care toarnă și pîinile cele de-a pururea vor fi peste ea. Și vor pune peste ea o cămașă roșie și o vor acoperi cu un acoperămînt de piele vînată ; și vor trece prin ea drugii. Și vor lua o cămașă vînată și vor acoperi candelabrul care luminează și candelarele lui și lingurile lui și mîncările lui și toate vasele pentru untdelemn, cu care slujesc. Și-o vor pune pe el și toate vasele lui într-un acoperămînt de piele vînată și-l vor pune pe drugii. Și jertfelnicul de aur îl vor acoperi cu o cămașă vînată și-l vor acoperi într-un acoperămînt de piele vînată și vor pune drugii lui. Și vor lua toate vasele de slujbă cu care slujesc în Sfintele și le vor pune într-o cămașă vînată și le vor acoperi cu acoperămînt de piele vînată și le vor pune pe drugii. Și vor pune pe jertfelnic acoperămîntul și-l vor acoperi cu o cămașă întregă de porfiră și vor pune pe el toate vasele cu care slujesc la el, cleștele, furculițele, blidele și acoperămîntul și toate vasele jertfelnicului și vor întinde pe el un acoperămînt de piele vînată și vor pune drugii lui. Și vor lua o cămașă de porfiră și vor acoperi spălătorul și talpa lui și-l vor pune în acoperămînt de piele vînată și-l vor pune pe drugii. Și după ce vor sfîrși Aaron și fiii lui de acoperit sfintele și toate vasele sfinte, cînd va fi să porceadă tabăra, vor intra fiii lui Cahat să le poarte și nu se vor atinge de cele sfinte, ca să nu moară» (Num. 4, 2—15).

Înscrierea de la o lună și mai sus arată că lui Dumnezeu îi este plăcută și bine primită însăși nevinovăția sfinților. Iar faptul de a rîndui pentru lucrurile sfinte numai vîrsta hotărîtă de lege, adică cea de la

Dumnezeu, pentru că și în el se arată ceea ce are distinct fiecare persoană. Dar persoana face parte dintr-o casă, dintr-un neam. Ea are în primul rînd datoria față de nație, căci aceasta l-a format pentru slujirea lui deosebită.

douăzeci și cinci de ani pînă la cincizeci, arată, socoteala, că slujba aleasă și fără prihană lui Dumnezeu săvîrșește tot cel ce este deja și încă înțelept și în putere. Se află deja în acestea cel ajuns la douăzeci și cinci de ani ; și este cel ce înaintează pînă la cincizeci. Căci s-a aplecat deja spre sfîrșitul vigoarei bărbatul care a trecut dincolo de cincizeci de ani și nu e în vigoarea fără prihană, ci alunecă spre slăbiciunile bătrîneții. Și nici un neînțelept sau lipsit de vigoare nu poate sluji fără prihană lui Dumnezeu, dacă este drept să se spună că faptele ce privesc spre virtute și se bucură de lauda legiuitorului sînt fapte ale vigoarei și chibzuinței preafrumoase.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Iar în grija celor din ceata lui Cahat erau Sfintele Sfinților, premergîndu-le preoții care le acopereau pe acelea. Căci pretutindeni e mai în cinste cel mai înalt în treaptă și toate cele ce sînt la Dumnezeu sînt în ordine și nimic nu e fără ordine. Iar neamul levitic este ajutător și mai prejos de lucrările sfinte ale celor superiori. Și se acoperă cu piei și cu îmbrăcăminte vinete sfîntul sicriu (chivot), jertfelnicul de aur, sfeșnicul și vasele de slujbă, vînătul înfățișîndu-ne ceea ce e de sus și din cer. Căci aceasta e culoarea eterului de sus și din înălțime. Și sfintele vase sînt chipuri (tipuri) ale lui Hristos, precum am arătat mai înainte. Iar masa, pe lîngă acoperămintele vinete, are și o cămașă toată de porfiră. Altarul jertfelor însă are o cămașă roșie, iar spălătorul o cămașă întreață de porfiră peste învelișurile vinete. Și masa, care are punerea înainte a pîinilor, *întățișează jertfa nesîngeroasă*, prin care sîntem binecuvîntați toți ⁵²¹, mîncînd pîinea din cer, adică pe Hristos, Care S-a făcut și ca noi, dar era și este și Dumnezeu Care vine de sus și de la Tatăl și se află deasupra tuturor, ca Împăratul și Dumnezeul tuturor ⁵²². Iar faptul de-a întinde peste masă cămașa de purpură sau învelișul de porfiră e, precum mi se pare, o imagine a împărăției lui Dumnezeu ⁵²³. Iar altarul jertfelor se îmbracă în cămașă roșie. Iar cămașa de culoare roșie o vom socoti ca chip (tip) al singelui. Căci Hristos S-a jertfit din pricina și în favoarea noastră și S-a suit ca un Miel pe altar, spre miros de bună mireasmă lui

521. De aici numirea Euharistiei de binecuvîntare. Prin trupul și singele Domnului primim binecuvîntarea Tatălui, Care a binecuvîntat întii trupul și singele Fiului Său. Ele poartă și aduc în ele binecuvîntarea în orice om care primește pîinea și vinul Euharistiei, cu credința că sînt trupul și singele binecuvîntat al lui Hristos.

522. Sf. Chiril afirmă aci din nou, împotriva nestorianismului, că Fiul lui Dumnezeu însuși S-a făcut om.

523 Împăratul se îmbracă în porfiră. Împărăția lui Hristos e ca o cămașă a Lui. În ea se arată slava Lui. Cei ce fac parte din Împărăția Lui sînt ca o cămașă de porfiră a lui Hristos. Sînt lipiți de El.

Dumnezeu și Tatăl⁵²⁴. Spălătorul avea și el, pe lângă acoperămintele vinete o cămașă întreagă de porfiră. Iar spălătorul înfățișează în sine chipul (tipul) sfintului Botez, care ne spală în apele sfinte spre lepădarea păcatelor și ne duce în împărăția cerurilor. Și sfintul Botez e de sus, din cer⁵²⁵. Iar imagine a acestui fapt e culoarea vînătă. Sau nu-ți pare că-ți spun lucruri cu totul drepte, în această anevoioasă înțelegere a celor ce sînt de tilcuit ?

PALADIE : Ba da.

CHIRIL : Deci aceasta era slujba celor din Cahat. Iar gherșoniții și merariții erau înscriși, în același fel, de la douăzeci și cinci de ani și pînă la cincizeci, după nume, după case și familii. Și în grija neamului lui Gherșon erau pieile cortului, acoperămintele, perdelele ușilor, pînzele cîrții și cele de prisos. Căci așa s-a scris. Iar în grija celor din Merari, căci și acesta era un neam levitic) erau stîlpii cortului, tălpile și capetele, cuiele și închizătorile, catapeteasma din afară a cortului și pe lângă acestea, încă alte oarecare. Și gherșoniții și merariții transportau cele încredințate lor pretutindeni cu ajutorul unor care, pe cînd cahatiții purtau Sfintele Sfinților avîndu-le pe umeri. Căci s-a scris în Numeri : *«Și au adus căpeteniile lui Israil, douăsprezece căpetenii ale caselor părintești ale lor ; aceștia sînt căpeteniile semințiilor, aceștia sînt cei ce au fost de față la numărare. Și au adus darurile lor înaintea Domnului, șase care acoperite și doisprezece boi. Cîte un car de la două căpetenii și cîte un bou de la fiecare. Și le-au adus înaintea cortului. Și a grăit Domnul către Moise : Ia-le de la ei și vor fi pentru lucrurile de slujbă ale cortului mărturiei și le vei da leviților, fiecărui după slujbă lui. Și luînd Moise carele și boii, le-a dat pe ele leviților. Și două care și patru boi le-a dat fiilor lui Gherșon, potrivit cu slujbele lor și patru care și opt le-a dat fiilor lui Merari, potrivit cu slujbele lor, prin Itamar, fiul lui Aaron, preotul. Și fiilor lui Cahat nu le-a dat, că au slujbele Sfintei Sfintelor, și o vor purta pe umeri»* (Num. 7, 2—9). Auzi că datoria acelora era de-a duce și purta pe căre și numai cahatiții purtau pe umeri cele sfinte ?

524. Simțim pe tot semenul nostru care suferă pentru noi fără cîrtire, ba chiar de bună voie, ca pe un miel, jertfit în parte de noi înșine, ca apoi să participăm la durerea lui. Hristos e Mielul desăvîrșit care suferă din pricina relelor ce le-am făcut sau I le facem Lui și altora, ca apoi să simțim pornirea să participăm la durerea Lui. Cel ce poate să fie jertfă, urcă în calitatea lui, urcă pe altar ca să fie în fața Tatălui.

525. Botezul ca spălare de păcate, ca eliberare din închisoarea egoistă și trecerea în împărăția iubirii lui Dumnezeu, e de sus. Nu ne putem spăla și înnoi noi înșine. Sîntem spălați prin Duhul Sfînt, Duhul comuniunii.

PALADIE : Pentru ce ?

CHIRIL : Totdeauna cel mai înalt în treaptă și mai sfințit se află într-o osteneală mai mare și lui i se cuvine numai decît să se obosească și pe lângă aceasta, să sufere și necazuri. Și nu sînt într-o situație egală cu ceilalți, cei mai sfinți și mai aproape de Dumnezeu. Sau nu este adevărat ceea ce spun ?

PALADIE : Ba foarte adevărat.

CHIRIL : Deci neamul levitic slujea în această ordine. Iar acest lucru socotesc că e chipul (tipul) unei taine.

PALADIE : În ce fel ?

CHIRIL : Cele două neamuri, Gherson și Merari par să înfățișeze popoarele de sub lege, adică pe Israil. Iar cahatiții, pe cei sfințiți în Hristos prin credință. Cei dintii aveau în grijă pînzele curții, pieile cortului, acoperămintele și stilpii, capetele și tălpile, cuiele și perdelele și, precum spune Sfînta Scriptură : «toate cele de prisos», prin care se înseamnă cele ce nu sînt necesare pentru slujbă. Iar ceilalți au prins curaj să poarte Sfintele Sfinților și cele prin care se închipuiește Hristos, nu într-un singur fel, ci în multe feluri și moduri, ca sicriul, ca masa și ca sfeșnicul și jertfelnicul de aur. Căci fiind simplu după fire ca Dumnezeu, se cunoaște în chip felurit prin varietatea lucrării. Căci Cuvîntul Tatălui este, fără îndoială, viu și lucrător și pe lângă aceasta viață și lumină și *miros de bună mireasmă spirituală*. Așadar, cei ce rămîn pe lângă poruncile date prin Moise, au în grijă cele de prisos ale cortului. Căci legea e nefolositoare, dacă nu e înțeleasă duhovnicește. Iar cei ce au prins curaj să poarte Sfintele Sfinților sînt în Hristos, neputînd nici un lucru de prisos, ci purtîndu-l pe Hristos Însuși.

PALADIE : Bine ai spus.

CHIRIL : Dar observă, de voiești, și aceasta.

PALADIE : Care ?

CHIRIL : Cei încredințați cu cele de prisos ale cortului sfînt, le transportă pe acelea pe care. Dar cahatiții purtau Sfintele Sfinților nu pe care, nu pe altceva, ci punîndu-le pe umerii lor.

PALADIE : Și pentru ce aceasta ?

CHIRIL : Pentru că, așa spune, prietene, că legea e grea și e o povară anevoie de purtat. Iar semnul clar al acestui fapt e că cele de prisos nu sînt purtate pe umeri, pentru neputința celor supuși lor. De aceea ziceau și dumnezeieștii ucenici, celor ce după primirea credinței se întorceau la slujirea legii. «Și acum pentru ce ispitiți pe Dumnezeu ca să puneți pe grumazul ucenicilor un jug, pe care nici părinții voștri

nu l-au putut purta?» (Fapte 15, 10). Iar cahatiții, punînd pe umerii lor cele prin care se închipuiește Hristos, își fac din ele o povară ușoară și lesne de purtat. Au nu acesta este în chip vădit, ceea ce însuși Hristos a spus: «Jugul Meu este bun și sarcina Mea ușoară?» (Matei 11, 11 30) ⁵²⁶.

PALADIE : Așa pare.

CHIRIL : Dar aș adăuga la cele spuse și aceasta. Căci ea ne încredințează și mai mult. La prima înscriere, fiii lui Gherșon erau puși la început, apoi Cahat la mijloc și Merari cel din urmă (acestea sînt neamurile levitice). La a doua însă, cea de la douăzeci și cinci de ani, a fost pus înainte Cahat și a fost numit cel dintii. Iar după el Gherșon și Merari, care aveau în grijă cele de prisos ale cortului. Și fiecare din aceste două neamuri au câte două familii, pe cînd cel dintii înaintează pînă la patru. Înțelegeți deci ghicitura ?

PALADIE : Deloc.

CHIRIL : Întii a fost chemat Israil. Dar intrînd între timp turma neamurilor, a fost pus după aceasta. Și așa cei din urmă s-au făcut cei dintii, după cuvîntul Mîntuitorului, iar cei dintii, cei din urmă (Matei 20, 16).

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Și e vădit că neamul Iudeilor e mic la număr, întrecînd cu mult mulțimea nemăsurată a neamurilor.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : De aceea și Dumnezeu zice către Moise, tîlcuitorul celor sfinte : «Și acum lasă-Mă ca mîniindu-Mă, să pierd adunarea aceasta, și te voi face pe tine neam mare, mult mai mare decît acesta» (Ieș. 32, 10).

Deci cu aceste slujbe a fost cinstită seminția levitică de obște. Și regula slujbei lor a fost să fie sub o treaptă mai înaltă și să lucreze sub autoritatea lui Aaron. Căci a năzuit la ceea ce este peste aceasta și a căuta cele mai presus decît cele rînduite și poruncite ei de Dumnezeu, era pricină de pieire. Aceasta s-a arătat chiar și prin ceea ce s-a petrecut. Căci s-a scris iarăși în Numeri : «Și a grăit Core, fiul lui

526. Hristos nu cere jertfe de animale și tot felul de amănunte ca în legea veche. El cere numai credință și iubire. «Jugul Meu este blînd și sarcina ușoară». Desigur, din alt punct de vedere ceea ce cere El e mai greu. Dar odată ce te-ai hotărît, e mai ușor. Și e mai ușor pentru că te ușurează comuniunea cu cei iubiți, te ușurează Dumnezeu pe care-L iubești. De aceea îl porți pe Hristos direct în intimitatea ta. Nu ești preocupat de grija carelor și de încărcarea celor ce se cer purtate în ele. Mai ușor poți purta pe Hristos însuși, sau o persoană, decît felul de fel de griji impersonale. Te întărește la aceasta însăși persoana pe care o porți, pentru că te încălzește cu iubirea ei, care răspunde la iubirea ta.

Cahat, fiul lui Levi, și Datan și Aviron, fiii lui Eliav și Ain, fiul lui Fallet fiul lui Rubin. Și s-au sculat împotriva lui Moise cu două sute cincizeci de bărbați din fiii lui Israil, căpetenii ale adunării, aleși ai sfatului și bărbați vestiți. S-au sculat asupra lui Moise și Aaron și au zis către ei : «Să înțelegeți că toată adunarea, toți sînt sfinți și Domnul e întru ei. Pentru ce v-ați sculat asupra adunării Domnului ? Și auzind Moise, a căzut pe față. Și a grăit către Core și către toată ceata lui, zicînd : A privit Domnul și a cunoscut pe cei ce sînt ai Lui și pe cei sfinți, și i-a apropiat de Sine. Și pe care i-a ales, i-a apropiat de Sine. Aceasta să o faceți : luați-vă vouă cădelnițe, Core și toată ceata lui și puneți în ele foc și tămîie înaintea Domnului, mîine. Și va fi bărbatul pe care l-a ales Domnul, sînt. Să vă ajungă vouă, fii ai lui Levi. Și a grăit Moise către Core : M-ați auzit pe mine, fii ai lui Levi. Nu puțin vă este vouă că v-a deosebit Dumnezeu lui Israil pe voi din adunarea lui Israil și v-a apropiat pe voi de Sine ca să slujiți slujbele cortului Domnului și să stați înaintea cortului ca să slujiți Lui. Și te-a apropiat pe tine și pe frații tăi, fii ai lui Levi, cu tine ; și mai căutați să vă faceți preoți ?» (Num. 16, 1—10).

Deci avînd fiii lui Cahat slujba să ridice pe umeri Sfintele Sfinților, s-au înălțat proteste spre cele mai de sus și au rivnit la măsurile preoților. Și răpindu-și cinstea, după cum s-a scris (Evr. 5, 4), au nesocotit porunca dumnezeiască și călcînd legile slujbei preoțești, au disprețuit cu totul cinstea celor întii stătători. Căci au zis către Moise și Aaron : «Să înțelegeți că toată adunarea, toți sînt sfinți și Domnul este întru ei». Auzi cum disprețuiesc măsura pusă lor și spun că cinstea arhiereului e comună nu numai unui neam, lor, ci și tuturor celorlalți și că nimic nu e mai mult în ei, sau mai de cinste, chiar dacă li s-a spus că aceia sînt superiori, ca unii ce au luat această treaptă prin hotărîrea lui Dumnezeu. Iar aceasta înseamnă în chip vădit a blama hotărîrea de sus și a nu pune nici un preț pe ceea ce vrea Legiuitorul. Dar dumnezeiescul Moise, folosindu-se de obișnuita blîndețe, i-a sfătuit ca pe niște bolnavi și cunoscînd minia ce se va porni împotriva lor, i-a muștrat zicînd : «Să vă ajungă vouă, fii lui Levi. Nu puțin vă este vouă că v-a ales pe voi Dumnezeu tuturor dintre toți pentru o slujbă atît de cinstită și de vrednică de laudă». Dar aceia se țineau supărați și învîrtoșați și neînfrinați în mîndrie, pînă cînd nebunia lor a ajuns la atîta rău, că deschizîndu-și pămîntul gura, i-a înghițit cu neamurile și cu corturile lor și i-a dus la o pierire nemaiauzită. Căci s-au coborît la iad de vii, după cum s-a scris (Ps. 54, 16).

Deci răscoala împotriva capului și nesupunerea sub întiiistătători și sub cei ce au luat de la Dumnezeu cinstea de conducători e un lucru necuvios și pdeepsit de Dumnezeu cu moartea. Dimpotriva, e rodul celei mai înalte cumiștenii a ne lăuda cu ceea ce avem și a mulțumi pentru aceasta, și a nu sări în chip primejdios dincolo de măsura proprie, nici a dori cele nedăruite încă nouă, socotind că sînt comune și îngăduite tuturor cele ce se împlinesc numai cu aprobarea de sus.

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Așadar, cele sfinte se împlinesc într-o ordine neamestecată. Așa se cuvine să fie și nu altfel ⁵²⁷.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Dar jertfele aduse de cei subordonați și orice aduce cineva ca dar și jertfă lui Dumnezeu, le dăruiește legea ca un sorț comun ambelor cete, spunînd că trebuie să fie ale preoților și leviților comun. Căci a zis Dumnezeu tuturor către Aaron : *«În pămîntul lor nu vei moșteni și parte nu va fi ție între ei. Că Eu sînt partea ta și moștenirea ta în mijlocul fiilor lui Israil și fiilor lui Levi iată, le-am dat toată zeciuiala în Israil ca sorț pentru slujbele lor, cîte le slujesc în cortul mărturiei. Și nu vor mai intra fiii lui Israil în cortul mărturiei ca să ia păcat aducător de moarte. Ci va sluji levitul însuși slujba cortului mărturiei și ei vor lua păcatele lor. Lege veșnică întru neamurile lor. Și în mijlocul fiilor lui Israil nu vor moșteni moștenire. Că zeciuiala fiilor lui Israil cîte le vor separa Domnului, le-am dat ca parte separată leviților. De aceea am zis lor : În mijlocul fiilor lui Israil nu vor moșteni sorț»* (Num. 18, 20—23). Iar în a doua lege repetînd același cuvînt, zice : *«Nu va fi preoților și leviților și întregii seminții a lui Levi parte, nici sorț cu Israil. Jertfele Domnului va fi sorțul lor. Le va mânca pe ele. Iar sorț nu va fi lor între frații lor. Domnul însuși e sorțul lui, precum a zis lui. Și acesta este dreptul preoților, jertfele de la popor, de la cei ce jertfesc, fie vișel, fie oaie. Și vei da preotului brațul, fălcile și pîntecele. Apoi pîrga grîului tău și a vinului tău și a untului de lemn al tău. Și pîrga tunderilor oilor tale vei da lui. Că pe el l-a ales Domnul din toate semințiile tale, să stea înaintea Domnului Dumnezeu ca să slujească și să binecuvinteze întru numele Lui, el și fiii lui, în toate zilele»* (Deut. 18, 1—5).

527. Sfințenia e unită cu rînduiala. Dezordinea e răzvrătirea mîndriei, care nu recunoaște o ordine rînduită de sus. Nimic nu e pentru răzvrătire vrednic de respect. Dar împărțirile de slujiri în cadrul ordinei vine de sus, potrivit înzestrării de sus cu aptitudinile potrivite diferitelor slujiri. De aceste aptitudini trebuie să se țină seama cînd sînt chemate persoanele la diferitele slujiri.

Observă deci că neamul sfințit nu se poate înscrie la un loc cu poporul și e despărțit de ceilalți. Și aceasta nu numai prin lucrările slujbelor, ci și prin deosebirea nădejdi. Căci celor ce trăiesc viața aplecată spre pământ și sînt alipiți de cele pămîntești și însetează după cele vremelnice și umblă ca prin umbre, li se spune după cuviință : «*Aceasta e partea ta, acesta e sorțul tău, partea neascultării voastre de Mine, zice Domnul*» (Ier. 13, 25). Iar celor ce au ales viața sfîntă și fără prihană și celor aleși pentru virtute, li se spune : «*În pămîntul lor nu vei moșteni și parte nu va fi ție între ei. Că Eu sînt partea și moștenirea ta, zice Domnul*». Și de fapt Mîntuitorul, celui ce-a venit și L-a întrebă odată, cum poate dobîndi viața veșnică, îi spune : «*Știi poruncile : să nu ucizi, să nu preacurvești, să nu furi*» și cele înrudite. Iar acela spunînd fățiș că pe acelea le păzește și întrebînd și adăugînd : «*ce-mi mai lipsește ?*, îi zice : «*De voiești să fii desăvîrșit, mergi, vinde averile tale și dă-le săracilor și vei avea comoară în ceruri, și venind urmează Mie*» (Matei 19, 16—21). Deci e necesar ca cei ce voiesc să slujească lui Dumnezeu în chip neîmprăștiat și socotesc că trebuie să urmeze Lui, să se înstrăineze de cele pămîntești și să și-L facă numai pe El parte și cu nădejdea în El să se îngrășe, după cuvîntul din Psalmi : «*Desfătează-te de Domnul și nădăjduiește spre El și El va face*» (Ps. 36, 4—5) ⁵²⁸.

Așadar, desparte zeciuielile cuvenite leviților, spre răsplătirea osteneții slujbei lor. Căci nu rămîne fără plată osteneala sfinților, ci deosebit de alese le sînt cinstirile, strălucitoare çununile. Căci zice Domnul : «*Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca și pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca. Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă*» (Matei 5, 31—34).

Iar păcate numește animalele junghiate pentru păcate. Iar acestea sînt și ele chipuri (tipuri) ale lui Hristos, Care S-a jertfit pentru noi și a răbdat junghierea, ca să nimicească păcatul lumii. Și cele junghiate pentru păcat sînt îngăduite spre mîncare numai slujitorilor celor sfînte. Căci nu se cuvine sufletelor lipsite de sfîntenie să se împărtășească de sfîntul trup al lui Hristos, ci celor alese și curate, cărora li se poate

528. Preoții primesc din ale celorlalți, pentru că nu se ocupă cu procurarea lor, ci se ocupă numai cu cele ale lui Dumnezeu, cu rugăciunea pentru ei și cu (slujirile) slujbelor datorate de toți lui Dumnezeu, aducîndu-le prin acestea ajutorul lui Dumnezeu în ostenețile lor pentru cîștigarea celor de trebuință. Dumnezeu e partea lor, pentru că Dumnezeu e și Cel Căruia îi slujesc în exclusivitate. Dar avînd pe Dumnezeu ca parte duhovnicească, El le va da lor și ceea ce le este de trebuință din darurile materiale date acelora prin rugăciunile aduse Lui prin preoți.

spune : «*Iar voi sînteți neam ales, preoție împărătească, neam sfînt, popor spre cîștigare*» (I Petru 2, 9) ⁵²⁹.

Dar s-au scos pentru cei rînduiți spre slujbele sfinte brațul și făl-cile și pîntecele. Căci neamul ales trebuie să aibă puterea făptuitoare și împlinitoare. Iar aceasta este brațul. Dar și cuvîntul, se înțelege cel de învățătură, al cărui chip (tip) e falca. Pe lingă acestea și pîntecele, prin care se închipuiește rodnicia. Căci oare nu trebuie să fie cel cu adevărat apropiat de Dumnezeu, făptuitor și mult grăitor și cit se poa-te de rodnic ?

PALADIE : Ba foarte mult.

CHIRIL : Deci a lipsit de parte neamul levitic și S-a dat pe Sine ca parte prea aleasă a lui. Dar prin faptul că n-au primit nimic, nu a lă-sat să fie puși cu totul, în afară de ceilalți. Ci a moderat măsura, dîn-du-le o mică posesiune necesară. Căci s-a scris : «*Și a grăit Domnul că-tre Moise la apusul lui Moav, lîngă Iordan, în fața Iordanului, zicînd : Poruncește fiilor lui Israil să dea leviților din părțile posesiunii lor ce-tăți de locuit și locurile din fața cetăților dimprejurul lor să le dea le-viților. Și vor fi lor cetățile de locuit iar locurile separate din fața lor pentru vitele lor și pentru toate cele cu patru picioare ale lor. Și ve-cinătățile cetăților, pe care le veți da leviților, de la zidurile cetății în afară și pînă la două mii de coți împrejur. Și vei măsura în afară de cetate latura de către răsărit două mii de coți și latura de către mia-zăzi două mii de coți și latura de către mare două mii de coți și latu-ra de către miazănoapte două mii de coți. Și cetatea să fie vouă în mijlocul acestui loc. Și vecinătățile cetăților și cetățile le veți da le-viților. Cele șase cetăți de scăpare pe care le veți da ca să fugă acolo cel ce a omorît*» (Num. 35, 1—6).

Căci se îngăduie sfinților să aibă și în lumea aceasta cele îndestu-lătoare vieții și cele ce le ajung pentru trebuința necesară a trupului. «*Că avînd, zice, hrană și îmbrăcăminte, să ne îndestulăm cu acestea*» (I Tim. 6, 8). Iar ceea ce prisosește, e păgubitor. Deci li s-au dăruit sfin-ților slujitori mici cetăți și mici case și țarinile dimprejur, și acestea măsurate. Căci a socotit Dumnezeu că e cu dreptate, ca nici să nu le lase cele peste trebuință sau cele spre desfătare, nici să nu-i necăjeas-că fără măsură cu o prea mare strîmtorare, depărtînd de la ei cu folos lipsa prea mare și înlăturînd ceea ce-i întristează. De aceea a măsurat îndestularea cu trebuința.

⁵²⁹. Se face o trecere labilă de la preoția slujitoare la preoția generală cînd e vorba de împărtășirea de jertfa trupului și singelui lui Hristos, toți sînt învredniciți de ea. Toți se împărtășesc de jertfa Domnului care poartă asupra-le păcatele tuturor, topite în El, ca să le topească și în ei, iertînd pe toți.

Și poruncește să se cedeze leviților cetățile de scăpare, punind în grija slujitorilor celor sfinte neamul celor ce pățimesc și care are lipsă de cel mai mare ajutor. Prin aceasta socotesc că s-a dat o pildă bisericilor pentru grija de cei osîndiți. «Aduceți-vă aminte, zice, de cei osîndiți, ca și cum ați fi împreună osîndiți; de cei necăjiți, ca unii ce sînteți și voi în trup» (Evr. 13, 3).

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : A arătat apoi prin ghicitură, în felul următor, că nădejdea sfinților slujitori are temelie sigură și că sorțul lor e veșnic. Căci s-a scris : «Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Vorbește fiilor lui Israil și le spune lor : Cînd veți intra în pămîntul pe care Eu îl dau vouă, se va odihni pămîntul pe care Eu îl dau vouă, va fi Sîmbătă. Șase ani vei semăna țarina ta, șase ani vei tăia via ta și vei aduna rodul ei. Iar în anul al șaptelea, Sîmbătă va fi, odihnă pămîntului, Sîmbăta Domnului» (Num.25, 1—6). Iar hotărînd odihna (sabatismul) și poruncind să se lase pămîntul neșemănat și nearat în anul al șaptelea, a adăugat iarăși : «Și vei număra ție șapte pauze de ani, de șapte ori șapte ani. Și vor fi ție șapte săptămîni de ani, patruzeci și nouă de ani, și veți vesti cu glas de trîmbiță în tot pămîntul vostru. Și veți sfinți anul al cincizecelea și veți striga iertarea pe pămînt tuturor celor ce-l locuiesc pe el. An de slobozire acest semn va fi vouă. Și va pleca fiecare la moșia lui și fiecare la familia lui veți pleca. Semn de slobozire va fi acesta, anul al cincizecelea va fi vouă» (Num. 25, 8, 13).

Care e rațiunea pentru care se lasă și pămîntul să se odihnească și ce închipuiește anul odihnei, vom cerceta la vreme potrivită. Iar că partea leviților e cu totul aleasă, s-a spus înainte. Dar acum scrie iarăși : «De a vîndut cineva casă unuia care o locuiește în cetate înconjurată cu ziduri, se va putea face răscumpărarea ei; pînă se va împlini un an de zile se va putea face răscumpărarea ei. Iar de nu se va răscumpăra pînă se va împlini anul ei întreg, se va întări casa care este în cetatea ce are zid, în chip tainic celui ce-a dobîndit-o pe ea, în neamurile lui. Și nu se va întoarce în anul slobozirii. Iar casele de prin sate, care nu au zid, împrejur, se vor socoti ca țarina pămîntului. Vor putea fi totdeauna răscumpărate și se vor întoarce în anul slobozirii. Și cetățile leviților, casele din cetățile posesiunii lor, vor putea fi totdeauna răscumpărate de leviți și oricine le va cumpăra de la leviți, se va sfîrși vînzarea caselor lor din cetatea posesiunii lor în anul slobozirii. Căci casele cetăților leviților sînt moșia lor în mijlocul fiilor lui Israil; și țarinile separate de lingă cetățile lor nu se vor vinde. Că aceasta este moșia veșnică a lor» (Lev. 25, 29—34).

PALADIE : Și ce vrea să spună legea prin aceasta ? Căci nu prea înțeleg.

CHIRIL : Ascultă deci. Casele din oraș pe care le-ar cumpăra vreunii de la stăpînii lor, e îngăduit celor ce le-au vîndut să le răscumpere pînă la sfîrșitul anului. Iar de nu se va întîmpla aceasta pînă va trece anul, să fie cel ce a cumpărat-o stăpîn al ei și în afară de orice vină. Iar de va fi țarină și sat, să fie îngăduit, zice, să se răscumpere totdeauna, întorcînd cel ce a vîndut celui ce a cumpărat argintul dat. Dar de nu va putea întoarce și răscumpăra, a poruncit să se restituie în anul cincizeci, neplătind fostul stăpîn nimic. Căci legea a socotit celui ce-a cumpărat moșia cîștigurile vremii îndelungate drept restituire a sumelor datorate.

Acestea le-a poruncit însă Dumnezeu celor din turmă. Dar cele ale leviților le-a rînduit aparte și cu o cinste deosebită, spunînd că se pot răscumpăra totdeauna și oprind să fie vîndute. «*Căci aceasta, zice, e partea și sorțul lor*» (Lev. 25, 8—13).

PALADIE : Deci numai atîta urmărește legea și scrutarea ei nu ne poate scoate nimic la iveală din cele necesare ?

CHIRIL : Dar atunci cum mai e legea duhovnicească ? Sau cum nu e important să înțelegem ceea ce spune Sfînta Scriptură, pentru ce, adică nu se pot răscumpăra din oraș după ce a trecut un an, dar se pot răscumpăra totdeauna cele din afară și în țarină ? Dar trebuie să știm că pentru Dumnezeu Cel Preaînțelept nu are prea mare greutate cuvîntul istoriei, ci acesta urmărește cele duhovnicești, lăsînd să apară clare trăsăturile adevărului.

PALADIE : Lămurește deci ce este ceea ce spune legea ?

CHIRIL : Obiectul vînzării e neclar și e foarte greu de străbătut la el, dacă vrea cineva să-l cuprindă în înțelesuri simple. Dar îl voi lămurii pe cît se poate și pe cît îmi va veni mie în minte. Deci răspunde-mi la întrebare. Cei ce obișnuiesc să devasteze cetăți și ținuturi pe care dintre oameni îi pot prinde și anume fără osteneală multă ? Pe aceia care sînt înlăuntrul unor ziduri și cetăți întărite cu turnuri, sau mai degrabă pe cei din cîmp deschis ?

PALADIE : Dar cui nu-i este clar ? Cel mai ușor de prins sînt cei din cîmpurile neînconjurate de ziduri.

CHIRIL : Drept ai spus. Socotește pe lingă aceasta care duc viață mai bună și mai demnă de om, cei ce sînt în cetăți și întru cunoștința legilor, sau cei crescuți mai țărănește în sate ? Fără îndoială, cei de la țară își apără mai greu viața lor, pe cînd cei dinlăuntrul cetăților întă-

rite cu turnuri chibzuiesc mai bine şi cugetă după lege la cele ce le sînt spre folos, avînd timp de chibzuire şi cugetare.

PALADIE : E adevărat, chiar dacă li se întîmplă uneori să fie biruiţi.

CHIRIL : Dar celor de la ţară, dacă sînt prinşi, şi n-au nimerit sfatul cel bun, li se poate ierta. Căci nu sînt împrejmuţi de ziduri şi nu pot chibzui atîta ca cei din cetăţi. Ceilalţi vor fi învinovaţi înşă şi socotesc că, pe drept cuvînt, dacă după ce au respins pe duşmani şi şi-au salvat cele proprii, s-au predat ei înşişi de bună voie duşmanilor atacatori şi biruiţi de laşitatea proprie, au căzut în stăpînirea celor potrivnici.

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Priveşte de pildă pe iudei, care locuiau sfînta cetate, despre care zice Dumnezeu tuturor : *«Şi eu voi fi lor, zice Domnul, zid de foc de jur împrejur, şi voi fi spre slavă în mijlocul ei»* (Zah. 2, 5). Pe lîngă aceasta erau înţelepţiţi prin lege. De aceea a şi zis : *«Fericiţi sîntem fiii lui Israil, că cele plăcute lui Dumnezeu ne sînt cunoscute nouă»* (Baruh 4, 4). Au nu vei recunoaşte că unii ca aceştia sînt cu totul neatînşi de năvălirile dracilor, dacă vor să vieţuiască drept şi să se supună legilor dumnezeieşti ?

PALADIE : E foarte adevărat.

CHIRIL : Dar mulţimile neamurilor avînd mintea mai ţărănească şi mai aspră, pot fi prinse fără osteneală multă, de răpitorul Satana, fiind dezbrăcate de ajutorul de sus şi neavînd legea ca pedagog.

PALADIE : Aşa este.

CHIRIL : Aşadar, iudeii, locuind într-o cetate apărată de ziduri şi încinsă cu ajutorul de sus şi avînd o cugetare orşenească şi cunoscînd voinţa lui Dumnezeu, dar apoi nesocotind datoria lor şi respingînd din uşurinţă sorţul rînduit lor, întrucît nu s-au trezit din beţia lor precum s-a scris, şi nu şi-au redobîndit cele ale lor, cît timp a durat anul răscumpărării, adică al venirii Mîntuitorului nostru, vor rămînea de aici înainte şi vor fi sub stăpînirea celui ce i-a cumpărat, adică Satanei. *«Că iată, zice, sînteţi vînduţi sub fărădelegi şi am lăsat pe maica voastră sub păcate»* (Isaia 50, 1).

Dar mulţimea neamurilor fiind cu totul lipsită de ajutor şi suferind de o minte ţărănească şi neînvăţată şi de aceea fiind dusă în robia altora, se poate răscumpăra totdeauna, prin milostivirea lui Dumnezeu. Căci va recăpăta sorţul ei, ca una ce-a fost chemată la libertate în anul slobozirii, cînd Hristos a slobozit toată lumea de sub tirania dra-

cilor și a scos-o din lațul păcatului și a îndreptat-o în credință și a sfințit-o în Duh, desființind prin crucea Sa zapisul cel împotriva noastră (Col. 2, 12—13). Iar posesiunile leviților nu se pot înstrăina. Căci se păstrează în siguranță sortul sfinților și ei au nădejdea întărită. De aceea a spus Hristos despre Maria cea prea iubitoare de învățatură, că partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea (Luca 10, 40—43). Dar fie că e vorba de mic, fie de mare, de preot și de popor, în Hristos e răscumpărarea și siguranța nădejzii tuturor.

PALADIE : Deci Israil, își va vinde partea sa, necunoscînd anul răscumpărării. Iar neamurile își vor păstra nădejdea și vor redobîndi bunățile firii prin Hristos.

CHIRIL : Așa este. Cuvîntul nostru îl va pecetlui ca adevărat Dumnezeu al tuturor, arătînd aceasta și în alt chip, prin cuvîntul lui Iezechiel, din prilejul măsurării casei : «*Acestea zice Domnul : de va da povățuitorul dar unuia din fiii săi, din moștenirea sa, acesta va fi fiilor săi. Iar de va da unuia din slugile sale, va fi al lui pînă la anul slobozirii. Și-l va întoarce povățuitorului, afară de moștenirea fiilor lui, care va fi a lor. Și nu va lua povățuitorul din moștenirea poporului său ca să-i asuprească pe ei ; din moșia lui, din moștenirea lui va da moștenire fiilor săi, ca să nu se risipească poporul Meu, fiecare de la moșia sa*» (Iez. 46, 16—18). Îți este clară porunca și ți se arată simplu întelesul istoriei ?

PALADIE : Nicidecum. Aș vrea bucuros să-l aflu.

CHIRIL : Povățuitor numește, o Paladie, pe arhiereu, care a fost rînduit să povățuiască popoarele supuse. Aici arată, așadar, că odată ce sfinților slujitori li s-au rînduit părți potrivite și cu totul alese, a poruncit ca ei să le păstreze pe acelea pururea și să nu le poată înstrăina. Căci de s-ar întîmpla, zice, ca unul din povățuitori sau din slujitorii celor sfinte să împartă fiilor săi din partea sa vreunele, să rămînă fixat ceea ce s-a dat și să nu se poată înstrăina darul de la cel ce l-a primit. Pentru că nu trece moștenirea la vreunul din cei de alt neam, ci din preoți în preoți. Iar dacă ar dărui ceva și vreunuia dintre slujitori, nu-l va poseda pentru totdeauna cel ce l-a primit, ci partea lui se va întoarce numaidecît la povățuitor, în anul slobozirii.

Mai poruncește pe lingă aceasta ca slujitorul celor sfinte să se rețină de la dorința după moștenirea altora. Căci aceasta socotesc că înseamnă să nu ia povățuitorul din moștenirea poporului său.

Oare ajunge cuvîntul spre lămurirea lucrului ?

PALADIE : Ajunge.

CHIRIL : Așadar, moștenirile de la părinți la copii sînt sigure și statornice, pe cînd cele de la stăpîni la slugi se pierd și se întorc înapoi. Aceasta a spus-o Sfînta Scriptură.

PALADIE : Înțeleg.

CHIRIL : Dar unul este conducătorul nostru, al celor ce am fost îndreptați prin credință, Hristos, Care are ca moștenire proprie pe cea a lui Dumnezeu și Tatăl. De aceea a zis : cînd și-a îndreptat cuvîntul către El în formă de rugăciune : *«Toate ale Mele, ale Tale sînt, și ale Tale ale Mele, și Mă voi slăvi întru ei»* (Ioan 17, 10). Dar cîntă undeva și dumnezeiescul cîntăreț, că suindu-se la înălțime, a robît robimea și a dat slăviri oamenilor (Ps. 67, 19) ; *«și pe unii i-a pus în Biserică ; înții pe apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe învățători»* (I Cor. 12, 28) ; și unuia i s-a dat cuvînt de înțelepciune, altuia, cuvînt de cunoștință și cele asemenea acestora (I Cor. 12, 8). Și simplu vorbind, îngrășă cu bunătățile Sale sufletele celor ce-L iubesc pe El.

Deci posesiunea celor dăruite le rămîne sfinților slujitori și celor liberi, sigură și fermă. Iar celor ce au duh de robie, adică celor din Israil, care n-au primit credința liberă, ci zac încă sub jugul păcatului spurcat și urît, li se înstrăinează și li se ia și harul dat prin Moise, adică cunoștința cea din lege, care călăuzește spre adevăr. Și n-au nici o moștenire cu sfinții, nici o parte cu Hristos. *«Că celui ce are, i se va da și îi vor prisosi, iar de la cel ce nu are și ceea ce i se pare că are se va lua de la el»* (Matei 13, 12). Că Israil neprimind credința și neîmpodobindu-se cu demnitatea libertății, a rămas fără moștenire, a arătat-o Însuși Mîntuitorul punînd în lumină, precum socotesc, înțelesul acestei legi. Căci a zis celor ce s-au hotărît să nu asculte : *«Amin, Amin, zic vouă că tot cel ce face păcat, rob păcatului este. Iar robul nu rămîne în casă în veac. Fiul rămîne în veac. Dacă deci Fiul vă va elibera, veți fi cu adevărat liberi»* (Ioan 8, 34, 36).

Ia seama deci că celor liberi se cade să moștenească și nu celor de sub jugul robiei. Căci cei ce rămîn în casă sînt fii, zice, și nu robi.

PALADIE : Foarte subțire ai grăit.

CHIRIL : Iar adăugînd legea : *«Nu va lua povățuitorul din moștenirea poporului său, ca să lase moștenire fiilor săi»* (Iez. 46, 18), arată că nu va împărți Hristos (căci El este povățuitorul nostru) unora din cei sfințiți o moștenire ce nu e potrivită cu ei. Căci oare nu e alta partea și alta moștenirea celor ce nu și-au dăruit în întregime viața lor lui Dumnezeu ? Și nu alta și cu totul deosebită cea a celor care au fost aleși și au ajuns pînă la capăt strălucirii în Hristos ?

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Deci nu e frumos pentru sfinți să vrea să primească de la Hristos cele ce li se potrivesc celor ce sînt în lume și duc o viață nu cu totul sfințită. Ci necăutînd nimic trupesc, toate care le cer trebuie să fie dumnezeiești și duhovnicești. Așa a poruncit și Mintuito-
rul Însuși sfinților Apostoli să se roage, alcătuiindu-le o rugăciune potrivită sfinților. Căci zice : *«Voi așa să vă rugați ; Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău ; vie împărăția Ta ; facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pămînt. Pîinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi ; și ne iartă nouă greșelele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri, și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău»* (Matei 6, 9—13).

Iar celor care cer cum nu se cuvine, cele ce nu le dă conducătorul, să le spunem : *«Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău»* (Iacob 4, 3). Apoi adevărat spune cel ce zice către Dumnezeu : *«Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele lui»* (Ier. 25, 14). Aceasta iarăși ne-o indică legea zicînd : *«Din această pricină nu va lua povățuitorul din moștenire poporului său, ca să lase moștenire fiilor săi, pentru ca să nu se risipească poporul meu, fiecare de la moștenirea sa»* (Iez. 46, 18). Pentru că s-a pregătit fiecăruia moștenire proprie, și pe măsura faptelor lui e partea lui de la Dumnezeu. Sau poate zice că e cu totul necuvenit să se schimbe cei sfințiți și să poftască cele ce le au cei ce cugetă cele din lume, căci acestea sînt vremelnice și trupești și trec la fel cu umbrele.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Așadar, sfinții slujitori au de la Dumnezeu ca răsplată niște posesiuni proprii și niște cetăți deosebite de ale altora. Dar hotărăște să fie comun tuturor Ierusalimul cel unul și vestit. Căci a zis în a doua lege : *«De va veni vreun levit din vreuna din cetățile voastre, din toate cele ale fiilor lui Israil, în care locuiește, precum pofteste sufletul lui în locul pe care l-a ales Domnul Dumnezeul tău, și va sluji numelui Domnului Dumnezeului său ca toți frații săi leviți care stau acolo înaintea Domnului, va mînce partea împărțită, afară de partea lui familiară vîndută»* (Deut. 18, 6—8).

Căci unul fiind Dumnezeu al tuturor preoților de pretutindeni, trebuie să fie uniți cei ridicați la această stare și aleși prin hotărîrea de sus. Aceasta s-a păstrat și acum în biserici și legea e cinstită de noi. Căci deși fiecare din cei aleși pentru preoție are o cetate și o parte a lui, totuși de va merge dintr-o cetate sau localitate în alta, va mînce împreună cu preoții și se cinstește cu legile iubirii.

Dar legea pare să indice și ceva tainic, precum socotesc. Sînt pe tot pămîntul zeci de mii de localități și cetăți în care suflete sfinte și evlavioase ale oamenilor slujesc lui Dumnezeu, prin aceea că trăiesc după lege și viețuiesc evanghelic și oferă Lui ca jertfă spre bună mi-reasmă, se înțelege duhovnicească: credința, nădejde, iubire, răbdare, blîndețe, iubire de săraci. «Căci cu aceste jertfe se face plăcere lui Dumnezeu», după Scripturi (Evr. 13, 16).

Dar toți aceștia aleargă spre o maică, cea una și comună, Ierusalimul ceresc, Biserica celor întîi născuți, frumoasa cetate de sus (Evr. 12, 22, 25), cortul cel adevărat, pe care l-a fixat Domnul și nu un om. Acolo vom sluji mai curat, după ce a fost scos păcatul din noi cu totul, după ce a încetat lucrarea leului și a balaurului, a vasiliscului și a aspidei. Căci «acolo va fi, zice, cale curată și cale sfîntă se va chema, și nu se va afla acolo leu, și nici o fiară din cele rele nu se va sui acolo» (Isaia 35, 8—9). Acolo vom mîncă partea împărțită nouă. Căci s-a scris: «Rodurile ostanelilor tale vei mîncă» (Ps. 127, 2). Căci oare nu e proporționată cu ostanelile fiecăruia răsplata bună-tăților, deși e într-o măsură mai mare pentru dărnicia Stăpînului? ^{529b} Pentru că zice: «Măsura bună, îndesată revărsîndu-se în afară, clătîtă, vă vor da în sînul vostru» (Luca 6, 38).

PALADIE: Drept ai grăit. Dar lămurește-mi aceasta. Oare nu era îngăduit leviților ce se aflau în cetățile și satele lor să slujească (să jertfească) acolo?

CHIRIL: Desigur. că nu. Căci unul era cortul, și unul altarul pe care se aduceau toate jertfele, unul templul din Ierusalim, pe care l-a zidit Solomon, după chipul cortului acela vechi. Iar legea oprește cu totul să se îngăduie cuiva să jertfească în afara cortului acela. Și pe cei ce voiau să facă aceasta, îi amenința o vătămare de moarte și pe-

^{529b} Faptul că Leviții de pretutindeni veneau să slujească la același templu din Ierusalim, prefigura faptul că toți preoții cît și credincioșii cu viețuire evanghelică aleargă spre Împărăția comună a vieții viitoare. Acolo vor primi toți bună-tățile cu mult mai mari decît cele primite aici, dar totuși fiecare pe măsura ostanelilor lui din viața aceasta. Dar aceasta nu va însemna o despărțire între ei. Căci cei ce s-au ostenit mai mult primind darul unei mai mari iubiri, a înțelegerii și smereniei, se vor simți prin aceasta mai apropiați de cei care au ajuns la o mai mică înălțime duhovnicească. Pe de altă parte aceștia le va face bucuria celor de pe trepte mai de jos și aceștia își vor arăta mai multă recunoștință celor de pe trepte mai înalte. Toți vor simți apropiați pe toți, deși pentru alte motive și cu alte simțiri. Toți sînt în Hristos și El îi iubește pe toți la fel și le cere tuturor să se iubească, dar sînt pe diferite trepte în El, urcă în deplină comunicare. Și toți se întregesc unii pe alții. Imbogățirea fiecăruia va fi negrăită, dat fiind că în Hristos ei vor întîlni în veacul etern miliarde de miliarde de făpturi conști-ente. Căci dacă universul cosmic se alcătuieste din miliarde de stele, de ce nu s-ar alcătui și omenirea din miliarde de miliarde de conștiințe? Numai așa se poate privi în mod adecvat făptura spirituală.

deapsa cea mai de pe urmă. Căci a zis clar: «*Iar de va jertfi cineva oaie sau vițel în tabără și nu le va aduce la ușile cortului, să se piardă sufletul acela din poporul lui*» (Lev. 17, 8—9). Iar că în timpul acela era cu totul necesar ca cei ce voiau să jertfească să vină la templu și în însăși sfânta cetate, ca să aducă jertfele după lege, oferindu-le cei din singele lui Levi, poți să auzi clar de la Dumnezeu, Care zice fățiș în «a doua lege»: «*Nu vei putea să măninci în cetățile tale ze-ciuiala grâului tău și vinului tău și a untdelemnului tău, cele întâi născute ale vitelor tale și ale oilor tale și toate făgăduielile tale câte le vei făgădui și mărturisirile voastre și pîrgile mîinilor tale, ci înaintea Domnului Dumnezeuului tău le vei mânca pe ele în locul pe care îl va alege Domnul Dumnezeuul tău Sie-și, tu și fii tăi și fiica ta și sluga ta și slujnica ta și levitul și străinul din cetățile tale. Și te vei veseli înaintea Domnului Dumnezeuului tău de toate pe care vei pune mîna ta. Ia aminte la tine să nu părăsești pe Levit în toată vremea cît va trăi pe pămînt*» (Deut. 12, 17—19)⁵³⁰.

Căci nu te poți apropia de Dumnezeu și nu e primită jertfa fără Levit. Pentru că mijlocesc, imitînd pe mijlocitorul între Dumnezeu și oameni, adică pe Hristos. Iar spunînd legea că nu trebuie să se săvîrșească jertfele în afară de cortul sfînt, a arătat clar că una este Biserica și una taina lui Hristos, și că nu e legiuîță, ba chiar respinsă și nu poate plăcea lui Dumnezeu jertfa ce nu se săvîrșește în Biserică⁵³¹. Iar cît de multă rîvnă s-a pus în păzirea acestei porunci, vei cunoaște și din aceasta: Nu e de necrezut, ba e chiar adevărat că cetățile anevoie de numărat, împărțiate prin toată Iudeea, erau despărțite de Ierusalim prin mari distanțe. Și ce greu și peste mîna le venea de aici celor ce voiau să jertfească pîrga grâului, a untdelemnului și a vinului, să le ducă atîta drum? Și poate unora le producea neplăcere osteneala cu pricina. Dar nu era frumos, ba era chiar foarte urît, ca pentru faptul că lucrul era greu și nu ușor de înfăptuit celor de departe, să se strice frumusețea adevărului și israeliții să nu aducă jertfele în cortul sfînt. Pentru că deși să se înlătore în chip folositor toate piedicile ce interveneau și să se îplinească legea cu privire la aceasta după voia

530. Tot ce aveau să mănince din jertfele lor Evreii trebuiau să mănince în templu, în fața lui Dumnezeu. Pentru că acolo erau jertfite și sfințite. Trebuia să se simtă în comuniune cu Dumnezeu în acel loc al Lui. Aceasta susținea unitatea poporului în fața lui Dumnezeu, sau prin Dumnezeu. Dar închipuia și faptul că toate sînt ale lui Dumnezeu și de la El.

531. Numai prin mijlocirea Leviților se puteau aduce jertfele. Era un mod văzut de-a se menține unitatea poporului prin credință. Aceasta preînchipuia faptul că însuși Fiul lui Dumnezeu se va face prin întrupare Mijlocitorul văzut al legăturii mîntuitoare cu Dumnezeu. Iar aceasta va întemeia necesitatea preoților uniți în credință în același Hristos, ca mijlocitori văzuți ai legăturii tuturor cu Dumnezeu și deci susținători ai unității lor. Aceasta susține și unitatea Bisericii.

legiuitorului, îi îndrumă Moise și tilcuiește voia dumnezeiască în «a doua lege, zicînd : *«Se zeciuieste zeciuiala din tot rodul seminției tale, rodul țarinii tale an de an și să o mănînci înaintea Domnului Dumnezeuului tău, în locul pe care-l va alege Domnul Dumnezeuul tău, ca să se cheme numele Lui ; acolo vei aduce zeciuiala grîului tău și ale untului de lemn al tău și cele întii născute ale vitelor tale și ale oilor tale, ca să înveți să te temi de Domnul Dumnezeuul tău în toate zilele tale. Iar de nu va fi lungă calea de la tine și nu vei putea să le aduci pe ele, că e departe de la tine locul pe care-l va alege Domnul Dumnezeuul tău, ca să se cheme numele Lui acolo, ca să te binecuvinteze pe tine Domnul Dumnezeuul tău, să le vinzi pe acelea pe argint și să iei argintul în mîinile tale și să mergi la locul pe care îl va alege Domnul Dumnezeuul tău, ca să se cheme numele Lui acolo. Și vei da argintul pe tot ce va pofti sufletul tău acolo, pe vite și oi, sau pe vin sau pe sicheră, sau pe tot ce va pofti sufletul tău, și vei mîncă acolo înaintea Domnului Dumnezeuului tău și te vei veseli tu și casa ta și leviții din cetățile tale, pentru că nu este lui parte nici sorț cu tine (Deut. 14, 22—27).*

Observi buna întocmire a legii , cum netezește urcușul și face ușor de străbătut cele anevoie de ajuns și ușurează cele foarte grele? Și aceasta socotesc că este ceea ce s-a spus prin cuvîntul proorocului : *«Calea binecredincioșilor s-a făcut dreaptă și pregătit e drumul celor binecredincioși»* (Isaia 26, 7). Dar ia seama că pretutindenii se ridică în mod necesar levitul, legea arătîndu-se în chip clar că nu primește Dumnezeuul tuturor jertfă din mîină nesfințită și adusă contrar legii.

PALADIE : Deci s-a cinstit totdeauna neamul levitic.

CHIRIL : Așa este Paladie. Pentru că *preotul e chipul (tipul) și forma întipărită a lui Hristos*. Căci Emanuil s-a numit după Scripturi, *mijlocitorul între Dumnezeu și oameni*, apostolul și arhiereul mărturisirii noastre (I Tim. 2, 5 ; Evr. 3, 1), care nu prin sînge de țapi și de viței, ci prin sîngele propriu a intrat în Sfînta Sfintelor odată, veșnică răscumpărarea aflînd. Și printr-o singură aducere a desăvîrșit pentru totdeauna pe cei ce se sfințesc, după Scripturi (Evr. 9, 12—13)⁵³².

Dar privește, de voiești ,și în alt mod încununat pe preot cu slava lui Hristos. Căci El strigă fățiș și zice : *«Nici Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului, ca toți să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl»* (Ioan 5, 22—23). Iar prin glasul unui sfînt

532. Unul fiind Mijlocitorul, în mod necesar cei ce trebuie să împlinescă slujba de mijlocitori văzuți asemenea Lui și continuatori ai Lui, trebuie să poarte fie chipuri ale Lui, întipărite de Unul și Același Hristos. Aceasta se arată în primul rînd prin faptul că toți îl prezintă prin învățătura lor pe El și prin actele de slujire (Taine), actele (jertfa și învierea) Lui.

zice: «Unul este legiuitorul și judecătorul», cuvînt aflat în Sfintele Scripturi (Iacob 4, 12). Dar și dumnezeiescul David cîntă: «Dumnezeu judecător este» (Ps. 49, 6)⁵³³.

Demnitatea aceasta strălucită dînd-o legiuitorul celor din sînge sfințit, zice în «a doua lege»: «Iar de nu vei putea găsi o dezlegare în judecata dintre sînge și sînge și între judecată și judecată și între atingere și atingere și între ceartă și ceartă, pricini de judecată în cetățile voastre; sculîndu-te, să te sui la locul pe care îl va alege Domnul Dumnezeul tău și să mergi la preoții leviți și la judecătorul care va fi în zilele acelea. Și cercetînd ei, îți vor spune ție judecata. Și vei face după cuvîntul pe care-l vor spune ție din toate cîte ți se va alege ție. După legea și după judecata pe care o vor spune ție, să faci. Să nu te abați de la cuvîntul pe care-l vor spune ție, la dreapta sau la stînga. Și omul care va face din mîndrie să nu asculte de preotul care stă de față să slujească în numele Domnului Dumnezeului tău, sau de judecătorul care va fi în zilele acelea, să moară omul acela și vei ridica pe cel rău din Israil. Și tot poporul auzind se va teme și nu va mai face păgînatate» (Deut. 17, 8—13).

Vezi cum poruncește legea limpede celor ce voiesc să pîrască pentru orice pricină pe cineva, să ia ca judecător și cunoscător pe preot⁵³⁴. Dar să iei seama să faci după toate cîte îți va legiui ție. «Că buzele preotului vor păzi judecată și lege vor cere din gura lui», după cuvîntul proorocului (Maleahi 2, 7). Căci nu legiuiește el, ci aduce la cale dreaptă, interpretînd fără părtinire ceea ce vrea legiuitorul. Și fiind cel mai bun susținător al dreptății, cîntărește cu grijă judecata de fiecare dată.

De aceea pe cei ce nu vor să asculte îi ajunge osînda sălbăticeii și mîndriei și se hotărăște împotriva lor ceea ce întrece toate relele, adică moartea. Căci va muri, zice, cel ce va disprețui pe preotul care stă de față să slujească întru numele Domnului Dumnezeu. Deci mare și minunat lucru este, cu adevărat, a sta înaintea lui Dumnezeu. Deci și a-I sluji. Iar cel ce a necinstit pe slujitorul lui Dumnezeu, va fi sub osîndă și chinuri, și cel ce disprețuiește această demnitate dumneze-

533. Dacă chiar judecata a dat-o Tatăl Fiului, pe El trebuie să-L slăvească și preoții în învățătura și actele slujirii lor. Căci altfel Hristos le va spune la judecată și lor și celor care le-au urmat, sau care n-au urmat preoților: «Nu vă cunosc pe voi». «Nu sînt Eu cel propovăduit și slăvit de voi». «Duceți-vă la acela». Preoților care s-au abătut de la Hristos cel adevărat, le va spune: «N-ați fost chipurile Mele, întipărite de Mine». Iar celor ce s-au depărtat de preoții Lui, le va spune: «Nu M-ați primit pe Mine Cel întipărit în slujitorii Mei».

534. Dacă Hristos va judeca la sfîrșit: dacă cineva a ținut calea dreaptă ce duce spre fericirea de veci aflată în El, sau nu, urmează că preotul care poartă chipul lui Hristos împreună cu toți preoții, poate judeca în cursul vieții de aici dacă cineva merge sau nu împreună cu sine pe calea lui Hristos. Pe cel ce nu ascultă pe preot îl așteaptă moartea sulletească veșnică.

iască va suporta pedeapsa amară a mândriei. Dar și pe Însuși Domnul nostru Iisus Hristos Îl vom afla purtînd grijă de respectarea acestei legi. Căci a zis poporului iudaic : *«Pe scaunul lui Moise au șezut cărturarii și fariseii. Deci toate cîte vă vor spune vouă, faceți, dar după faptele lor să nu faceți»* (Matei 23, 2). Drept aceea nimeni să nu judece pe preot, chiar dacă s-ar arăta neglijent și chiar dacă ar fi cu nepăsare față de viața cea după lege să i se dea ascultare cînd tilcuieste legea. Căci pătimește în cele ale voinței lui, dar explică cele ale lui Dumnezeu. Și nu trebuie disprețuite cele ale lui Dumnezeu pentru cele omenești.

PALADIE : Desigur că nu.

CHIRIL : Că demnitatea preoției este strălucitoare și vrednică cu adevărat de respect, poți cunoaște și din aceasta : Ea are un început și un sfîrșit slăvit. Căci nu se poate ascunde cineva odată chemat la preoție, ori chemat de Dumnezeu la locașurile de sus și din cer, sau să lase altuia preoția. De aceea și Hristos zice că cei ce slujesc neamurilor, ba și israeliților propovăduirea evanghelică, vor fi vestiți și vor dobîndi o slavă vrednică de respect *«Că nimeni, zice, aprinzînd o lumînare, nu o pune în loc ascuns, nici sub pat, sau sub obroc, ci în sfeșnic, ca toți cei ce intră, să vadă lumina»* (Ioan, 11, 33). Că e adevărat ceea ce s-a spus, că slujitorul dumnezeiesc va fi în slavă vestită și admirată, să ne încredințeze și dumnezeiescul Isaia, care strigă : *«Suie-te pe muntele înalt, cel ce binevestești Sionului»* (Isaia 40, 9).

PALADIE : Că acestea așa sînt, e limpede pentru oricine. Dar arată cum ni s-a zugrăvit chipul (tipul) acestui fapt de Sfînta Scriptură.

CHIRIL : Dar, o prietene, poți să vezi foarte ușor ca în niște chipuri (tipuri) mai groase, zugrăvit acest lucru. Căci a spus Dumnezeu în «Numeri» către preasfîntul Moise : *«Ia pe Aaron și pe Eleazar, fiul lui, și suie-i pe ei în muntele Or, înaintea a toată adunarea. Și dezbracă pe Aaron de veșmîntul lui și îmbracă pe Eleazar, fiul lui, și Aaron se va adăuga și va muri acolo. Și a făcut Moise după cum i-a poruncit Domnul lui și i-a suit pe ei în muntele Or, înaintea a toată adunarea. Și a dezbrăcat pe Aaron de veșmintele lui și l-a îmbrăcat pe Eleazar, fiul lui, cu ele. Și a murit Aaron pe vîrfurile muntelui»* (Num. 20, 25—28).

Vezi cum se roagă Aaron, avînd să moară și să sfîrșească, să-i urmeze în preoție cel din el, adică Eleazar ? Iar muntele înseamnă faima și înălțimea și strălucirea slavei. Pe drept se poate spune, așa-dar, oricui e ridicat la treapta preoției : *«Nu poate cetatea să se ascundă, deasupra muntelui stînd»* (Matei 5, 14).

CARTEA A PATRUSPREZECEA

**Cei ce vor să intre în biserici,
trebuie să fie curați și spălați de pata păcatului
și așa să se înfățișeze lui Dumnezeu**

Socotesc că despre cort și despre preoți și despre slujirea levitică am spus destule și am cugetat în amănunțime.

Dar se cuvine ca cei ce voiesc să viețuiască drept și să-și înconjoare capetele lor cu o cunună preafrumoasă a petrecerii în Hristos, să se îndemne unii pe alții, zicînd : «*Veniți să ne suim în muntele Domnului și în casa Dumnezeului lui Iacob ; și ne va vesti nouă calea Lui și vom umbla în ea*» (Isaia 2, 3). Atunci cei ce vor primi acest cuvînt strălucitor și folositor, vor sălta strigînd : «*Veselitum-am de cele spuse mie. În casa Domnului vom merge*» (Ps. 121, 1). Dar cei ce se grăbesc să meargă în casa Domnului, ce scop au și mintea lor spre ce caută ? Și ce doresc să facă, mergînd spre cortul sfînt și dumnezeiesc ?

PALADIE : Lucrul e cu totul clar. Căci s-a scris : «*Închinați-vă Domnului, în curtea sfîntă a Lui*» (Ps. 121, 1). Și : «*Ridicați jertfe și intrați în curțile Lui*» (Ps. 95, 9).

CHIRIL : Așadar, unii intră în casa Domnului și în curțile Lui aducînd jertfele pentru ei înșiși, se înțelege cele duhovnicești, și venind cu închinare spirituală.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Vom socoti deci că cei ce vor să intre, trebuie să intre simplu, nefiind spălați de păcat, nefiind izbăviți de vicii, fără pata poftelor trupești ștersă, ci avînd mintea întinată și inima înveninată ? Nicidecum. Ci împodobiți de strălucirea cea întru Hristos și scînteind de frumusețea atotfelurită a virtuții preaiubite de Dumnezeu.

PALADIE : Așa este. Socotesc că trebuie să se meargă sub ochii Domnului, după ce s-a șters toată pata din cugetările noastre.

CHIRIL : Drept ai grăit. Pentru că aceasta face pe cel bolnav de ea urît și vrednic de lepădat și îl scoate din mulțimea sfinților. Aceasta înțelegînd-o foarte bine dumnezeiescul Pavel, scrie : «*Ridicați pe cel rău dintre voi*» (I Cor. 5, 13). Și nu aș spune că fapta aceasta să fie rodul unor obișnuințe sălbatiche, ci un mijloc înțelept de asigurare.

Căci «puțin aluat, zice, dospește toată frământătura» (I Cor. 5, 6). Aceasta ne-a arătat-o prin ghicitură și o lege sfântă. Căci s-a scris în «Numeri»: «Și a grăit Domnul către Moise, zicînd: Vorbește fiilor lui Israil și să scoată din tabără pe tot leprosul și pe tot cel cu scurgerea sămînții și pe tot cel necurat de după mort de la partea bărbătească pînă la partea femeiască, scoateți-i afară din tabără, ca să nu spurce taberile lor, în care petrec Eu între ei. Și au făcut așa fiii lui Israil» (Numeri 5, 1—4).

Dar oare nu e drept să se spună că e foarte împovărătoare și greu de suportat sarcina legii? Căci observă că și pentru boli fără voie rînduiește pedeapsă, măcar că trebuie să ne fie milă de cei prinși de astfel de nenorociri. Pentru ce, ar întreba cineva nedumerit, și cu drept cuvînt, a scos afară din casă și a aruncat pe lepros, ba pe lîngă aceasta și pe cel stăpînit de boala curgerii de sămînță, ca și pe cel necurat pentru atingerea de mort?

PALADIE : Nu pot înțelege, deci lămurește-mi-o tu.

CHIRIL : Socotesc că nu pentru lucrurile materiale și trupești era grija cea mare a lui Dumnezeu, ci prin ele preînchipuia slujirea dumnezeiască și duhovnicească. Căci se pedepsesc cele în afară de lege. Și cite se abat de la ceea ce se cuvine, se află sub judecată și osîndă; dar boala trupească nu se împotrivesc legilor în nici un fel. Deci ea va fi, pe drept cuvînt, departe de pedeapsă și nu are de ce să fie învinovățită de cineva. Sau oare nu e limpede oricui că nimeni nu boalește de bunăvoie? Căci cred că fiecare are cea mai mare dorință să fie sănătos.

PALADIE : E adevărat.

CHIRIL : Așadar, chiar dacă cuvîntul istoriei are ceva lipsit de frumusețe, nu are nimic supărător, dacă se scot la iveală cele duhovnicești după voia legiuitorului. Deci lepra este o boală care omoară trupul și îl roade foarte tare. De aceea și dumnezeiescul Moise, cînd s-a umplut de lepră sora lui Maria, fiind cuprins de teamă și de mare descurajare, se ruga, zicînd : «Dumnezeule, mă rog Ție, vindecă-o pe ea». Căci a zis : «Să nu fie ca o lepădătură ce iese din pîntecele maicii, că se mănîncă jumătate din cărnurile ei» (Num. 12, 11—13).

Iar de curgerea de sămînță ce să mai spun ce boală e? Căci știe oricine.

În sfîrșit, faptul că unii sînt necurați pentru atingerea de mort indică aceasta : Atingerea de mort și venirea aproape de cadavru o imputa legea celor vechi ca un mod de necurăție, înfățișînd moartea ca urită de Dumnezeu, Cel ce toate le poate face vii. Dar și altfel, ea ară-

ta printr-un chip (tip) material, moartea minții și sufletului. Iar mintea moartă și înghețată e cea iubitoare de păcat și obișnuită să fie lipsită de bărbăteștile fapte bune cele spre viață⁵³⁵.

Dar de se întâmpla să moară vreunii, era numaidecît necesar ca cei de-un singe și apropiați după neam să vină și să facă cu el cele legiuite. Măcar că și aceștia erau necurați după lege, dar nu cu totul și pentru totdeauna, ci exista un mod de curățire pentru ei. Socotești îndestulătoare tilcuirea istoriei?

PALADIE: Fără îndoială.

CHIRIL: Dar să trecem la o înțelegere duhovnicească și să spunem că leprosul închipuiește pe cel împuns de feluritele patimi din tinerețe. Iar acestea sînt faptele cărnii, pe care ni le-a numărat preaințeleptul Pavel, zicînd: *Curvia, necurăția, slujirea la idoli, dușmăniile cearta, mîniile, pismele*» (Gal, 5, 19—20). Celălalt, adică cel cu scurgerea sămînței închipuiește pe cel ce se mișcă neîncetat și fără frîu în întinăciuni, iar capacitatea firii spre rodirea virtuoaasă și vrednică de laudă o cheltuiește în nimicuri.

PALADIE: Ce vrei să spui?

CHIRIL: S-ar putea vorbi mult despre toate. Dar mă voi folosi de o pildă unică, limpede și vădită, spre dovedirea a ceea ce am spus. Cei ce au mintea înzestrată și subțiată, dacă o apropie de rațiunile adevărului, oare nu vor culege podoaba dogmelor drepte și adevărate ca pe un rod minunat?

PALADIE: Fără îndoială.

CHIRIL: Iar cei ce nu vor să cugete și să facă așa, ci abătînd mai degrabă mintea de la calea necesară, și făcînd-o apărătoarea unor dogme neevlavioase, sau arătînd-o slujitoarea răutății din lume, o face maica a toată viclenia și înșelăciunea. O fac să-și piardă destoini-

535. Sfîntul Chiril dă o explicație spirituală tuturor celor din legea veche. Jertfele de animale sînt jertfe ale sufletului; bolile trupești osîndite sînt toate ale sufletului. Se osîndește nu atingerea de mortul trupesc, ci de mortul sufletesc. Mort sufletesc e omul rece și fără putere pentru orice gînd și faptă bună. Mai jos se va arăta că atingerea de acest mort sufletesc înseamnă molipsirea de patimile lui ucigătoare de suflet.

Dar el nu dă totuși o importanță măcar pregătitoare și actelor și stărilor trupești din Vechiul Testament. Căci sînt poruncite și ele de Dumnezeu și prin ele se împlinește voia Lui. În dăruirea unor bunuri materiale lui Dumnezeu se arată voința de jertfă a omului. Bolile trupești sînt în general și ele urmări ale slăbirii firii omenești după păcat și aduc o slăbire sufletească. Moartea trupească e un punct final al morții sufletești.

Cum s-a arătat în unele note anterioare, omul este un întreg. Cele sufletești se imprimă în cele trupești și viceversa. E un obicei simplist a privi sufletul și trupul ca două entități unite doar în mod exterior. Chiar puterea mîntuitoare a împărțășirii de trupul și sîngele Domnului, arată implicarea celor spirituale în cele ale trupului.

cia spre bine în ceea ce nu e de nici un folos. Aceasta ne indică pe cel bolnav de curgerea sămânței și purtările lui ne înfățișează o boală sufletească asemănătoare acestei boli trupesti ⁵³⁶.

PALADIE : Drept ai spus.

CHIRIL : Iar cel necurat pentru atingerea de mort înfățișează pe cel ce s-a făcut părtaș de moartea altora și s-a molipsit din ușurătate de păcatele străine. Către aceasta a zis și dumnezeiescul David : *«Dacă văzînd un fur, ai fugit împreună cu el, și cu preacurvarul partea ta ai pus»* (Ps. 49, 19). Căci precum săvîrșirea celor neînșăduite vatămă și omoară sufletul și mintea, așa și consimțirea cu cei ce le săvîrșesc. Și cel ce voiește împreună cu făptașii înșiși, e părtaș la păcat. Căci nu e fără vină. De aceea și Pavel zice : *«Păstrează-te pe tine curat și nu te face părtaș la păcate străine»* (I Tim. 5, 22). Aceasta înseamnă, socotesc, a se întina cineva spiritual prin atingerea de mort.

PALADIE : Așa se vede.

CHIRIL : Deci a poruncit să se despartă leprosul și cel cu scurge-rea sămînței și cel necurat pentru atingerea de mort, de adunarea bisericească, nelăsînd pe cei ce nu și-au spălat necurăția să se amestece în cetele sfinților. Căci zice : *«Ce părtașie are lumina cu întunericul? Sau ce parte are credinciosul cu necredinciosul?»* (II Cor. 6, 11).

PALADIE : Așadar, e primejdios a merge în casa lui Dumnezeu, așa zicînd, cu picioarele nespălate.

CHIRIL : E de tot primejdios, dacă e adevărat că nu e fără pagubă a te ciocni de Dumnezeu.

Dar scoate și pe alții din curtea sfîntă, zicînd în «a doua lege» : *«Nu va intra cel rănit, bolnav și scopit în biserica Domnului, nu va intra cel născut din curvă în biserica Domnului. Nu va intra Amorit și Moabit în biserica Domnului ; pînă la al zecelea neam nu va intra în biserica Domnului și pînă în veac, pentru că nu v-a întîmpinat pe voi cu pline și apă în cale, cînd ați purces voi din Egipt și pentru că au trimis asupra ta cu plată pe Valaam, fiul lui Beor din Mesopotamia ca să te blesteme pe tine. Și n-a voit Domnul Dumnezeuul tău să audă pe Valaam și a întors Domnul Dumnezeuul tău blestemele în binecuvîntare*

536. Mintea e făcută într-o corespondență cu rațiunile sau cu sensurile adevărului, sau ale realității. Cînd e folosită pentru a strîmba, a acoperi rînduiala realității, ea simte că face o întrebuintare strîmbă de ea însăși. Atunci totul se umple de întuneric în fața ei. Dogmele nu sînt decît sensurile drepte și adevărate ale realității care o explică și o fac luminoasă pe aceasta. Ele, sînt, de aceea, rodul unei folosiri drepte a minții. Realitatea nu poate fi explicată sau nu-și descoperă sensul fără un Dumnezeu personal și iubitor, deci fără un Dumnezeu în Treime. Revelația, zisă supranaturală, e necesară, pentru că ne-am obișnuit să facem un uz strîmb de minte.

că te-a iubit pe tine Domnul Dumnezeuul tău. Nu vei grăi cele de pace și cele de folos lor, toate zilele vieții tale în veac» (Deut. 23, 1—6).

PALADIE : Aș dori să aflu ce se înțelege prin bolnav, rănit și scopit, amorit și moabit.

CHIRIL : Ascultă. Modul prin care se fac famenii nu e unul, Paladie, ci se zice și se descoperă că e îndoit. Unii nu sînt cu cele bărbătești, tăiate și smulse ; alții le poartă încă dar rănite și bolnave și neînstare de nici o treabă. Unii și-au tăiat cu cruzime și în chip condamnabil părțica făcătoare de copii a trupului, alții sînt nelucrători spre cele ale bărbatului ; deși se află în firea și în vîrsta bărbatului. Iar cele bărbătești sînt simbol al bărbăției. Deci prin cel bolnav trebuie să înțelegem pe cel al cărui suflet și minte nu sînt smulse cu totul, ci păstrează în sine zdrobită bărbăția spre cele bune ; iar prin cel scopit, pe cel ce le-a pierdut cu totul și e lipsit de cele ce sînt mai proprii bărbaților. Dar e același păcat a nu voi cineva să se poarte ca un bărbat și a nu voi să se poarte deplin ca un bărbat.

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Unii au căzut în poftele trupești, lăsînd toate frinele patimii și aruncînd mintea putrezită și afemeiată în plăcerile nerușinate. Alții admiră înfrînarea și încearcă uneori să întreprindă faptele ei strălucite, dar se tem de împotrivire și nesuportînd atacul plăcerii, se încovoie spre moleșală. Deci nu vei numi oare, cu drept cuvînt, pe cel ce-a renunțat pentru totdeauna la faptele bărbăției, scopit ? Iar pe cel ce are în minte voința de-a se purta bărbătește, dar nu poate să-și înfăptuiască virtutea, nu-l vei socoti bolnav, strămutînd cu inteligență bolile trupului la calitatea purtătorilor și luînd cele sensibile ca icoană a celor spirituale și nevăzute ?

PALADIE : Chiar așa voi face.

CHIRIL : Iar împreună cu aceștia erau scoși amoritul și moabitul ca lipsiți de credință și cu totul urîți, ce năvălind între sfinți și între cei obișnuiți să se poarte în chip vrednic de laudă, ca niște lei, și trimițîndu-și în ei săgețile pisme și birfelii. Amoritii sînt chipul (tipul) ereticilor fără omenie, iar moabiții ai celor aflați încă în rătăcirii idolești și supuși răutăților dracilor. Și unii și alții sînt urîtori de Dumnezeu și bolesc de aceeași obrăznicie împotriva sfinților.

PALADIE : Nu înțeleg prea bine ce spui.

CHIRIL : Vei înțelege bine și nu peste mult. Căci amoritii fiind din Esau, erau apropiați în sămînță și de același sînge cu fiii lui Iacob, adică cu cei din Israil. Dar disprețuind nu știu cum însăși firea, dez-

mințeau moravurile rudeniei și se arătau duri și neîncovoiați față de cei apropiați și de un sînge, adică față de israeliți. Cînd Israil pornind din Egipt trecu prin ținutul amoritilor, îl rugă ca pe un frate pe locuitorul ei să-l lase să treacă și să aibă milă de ei, cei bătuți de nedreptăți. Dar acela nu i-a lăsat. Dar ce spun aceasta? Dimpotrivă, ia armele și pornește războiul. Și ar fi supus altor nedreptăți grele, dacă, potrivit descoperirii dumnezeiești, Israil nu s-ar fi abătut din drum. Dar iată cum e scris : *Și a trimis Moise vestitori din Cadiș la împăratul Edomului, zicînd : Acestea zice fratele tău Israil : Tu știi toată asuprirea ce ne-a aflat pe noi. Și au coborît părinții noștri în Egipt și am locuit în Egipt zile multe și ne-au necăjit pe noi egiptenii și pe părinții noștri. Și au strigat către Domnul și a auzit Domnul glasul nostru și trimițînd îngeri ne-a scos pe noi din Egipt. Și acum sîntem în cetatea Cadiș, de lingă hotarele tale. Vom trece prin pămîntul, tău. Nu vom trece prin țarini, nici în vii, nici vom bea apă din fîntînile tale. Vom merge pe drumul împărătesc. Nu ne vom abate nici la dreapta, nici la stînga, pînă vom trece de hotarele tale. Și a zis către el Edom. Nu vei trece prin pămîntul meu. Iar de nu, cu război voi veni întru întîmpinarea ta» (Num. 20, 14—18). Și după altele : «Și a ieșit Edom întru întîmpinarea lui cu mulțime grea și cu mîna tare. Și n-a voit Edom să dea lui Israil voie să treacă prin hotarele lui. Și s-a abătut Israil de la el» (Num. 20, 20—21).*

Oare nu e clar și lămurit cuvîntul ?

PALADIE : Nu de tot.

CHIRIL : Nu înțelegi că uniți cu israeliții prin legătura rudeniei s-au dovedit prin fapte nemiloși și duri, nedeosebindu-se întru nimic de fiarele sălbatice ? Căci trebuind să se milostivească de aceia ca de niște frați ce se aflau în greutăți și osteneli, ei au ieșit cu amenințare. De aceea zice legea : *«Nu vor intra în biserica Domnului, pentru că nu v-au întîmpinat pe voi cu pîine și apă, cînd ați purces voi din Egipt»,* adică pentru lipsa de milă care a ajuns pînă la cruzimea unor moravuri sălbatice.

Dar poți vedea că așa se poartă față de noi care mergem pe drumul drept, noroadele și conducătorii ereticilor. Căci prin faptul că cunosc pe unul și singurul Dumnezeu și Tatăl și primesc credința în Fiul și Duhul, sînt frați cu noi, dar nu au o opinie cu totul sănătoasă și adevărată a frăției cu noi și falsifică prin voință rudenția ; iar cînd ne aflăm în prigoniri, nu ne dau ajutor, ci mai degrabă ne și împovărează cu asuprirea lor. *«Dintre noi au ieșit, zice, dar nu erau dintre noi»,* după cum s-a scris (I Ioan 2, 19). Căci de erau dintre noi, ar fi rămas cu noi.

Unora ca aceștia care poartă mască a ceea ce se cuvine, dar nu obișnuiesc să facă cele spre slava lui Hristos, le spune, pe drept cuvânt, Mântuitorul: «*Cel ce nu e cu Mine, împotriva Mea este; și cel ce nu adună cu Mine, risipește*» (Luca 11, 23). Oare nu ți se pare că cuiburile urite de Dumnezeu ale ereticilor seamănă cu amoriții, suferind nebinește de lipsa milei și a iubirii de Dumnezeu?

PALADIE: Așa este.

CHIRIL: Dar privește, dacă vrei, și pe moabiții, care pe față erau cei mai mari dușmani ai celor ce voiesc să slujească Unicului Dumnezeu după fire și cu adevărat. Căci erau închinători ai idolilor, încrezându-se în chip deosebit în ghicituri și vrăji și speriindu-se nu puțin de zborul păsărilor. Și scrișnind din dinți în fața izbînzilor lui Israil au plătit pe Valaam și l-au îndemnat să-l blesteme. Dar prin puterea negrăită a lui Dumnezeu, gura vrăjitorului s-a mutat spre binecuvîntările nevrute de ei.

Așa este războiul elinilor împotriva noastră. Din pizma ce o au împotriva slavei Mântuitorului, ei ridică împotriva noastră toată puterea diavolului, pe care o surpă harul dumnezeiesc și de sus, pricinuind moleșirea turmei dracilor și preschimbînd uneltirea în ceea ce ne poate veseli.

PALADIE: Așa este.

CHIRIL: Iar amoriților și moabiților nu se îngăduie să intre în cele sfinte, și pe bună dreptate. Căci cei ce au îndrăzneli frățești primejdioase și cutezanță dușmănoasă, se cuvine să fie supuși unor pedepse egale. Dar privește grija legii de-a ne feri de primejdie. Căci desparte cu totul pe sfinți de aceia și îndeamnă ca nici în convorbire cu aceia să nu intre, zicînd: «*Nu le vei grăi cele de folos lor, nu le vei spune, în toate zilele tale, în veac*». Oare nu aceasta este în mod clar, ceea ce ne-a învățat și doimea de sfinți, Pavel și Ioan? Unul a spus: «*De vine cineva la voi și nu aduce această învățătură, să nu-i spuneți: bucură-te!*» (II Ioan 10); și aceasta este, după cum socotesc, egal cu: «*Nu vei grăi cele de folos lor*». Iar celălalt zice: «*De omul eretic după înțîia și a doua stătuire, te ferești știind că unul ca acesta s-a răzvrătit*» (Tit 3, 10). Aceasta este egal cu: «*Nu le vei grăi cele de folos lor*». Căci legea spune să ne ferim de cei foarte strîmbați la cuget, ca de niște nebuni furioși, zicînd: «*Umblați în lumina focului vostru și în flacăra pe care ați aprins-o*» (Isaia 50, 11).

Amoritului îi este oprită intrarea pînă la al treilea neam, iar moabitului pînă la al zecelea, Dumnezeu arătîndu-ne, precum socotesc, din timp mărirea miniei Lui asupra amîndurora. Căci pe drept cuvînt, osîn-

da ereticilor e mai mică. Despre ei ar putea spune cineva ca și despre iudei : *«Le dau mărturie că râvna lui Dumnezeu o au, dar nu după cunoștință»* (Rom. 10, 2). Căci închipuindu-și că grăiesc cele drepte și sînt înțelepți, nu bagă de seamă nenorociții că se războiesc împotriva dogmelor adevărului ; și stăpîniți de o râvnă falsă ei socotesc că vorbesc în favorul slavei lui Dumnezeu, împotrivindu-se celor ce grăiesc drept.

Iar moabiții, adică turmele elinilor, se războiesc cu slava dumnezeiască în chip descoperit și fățiș și fără nici o reținere. De aceea legea le impune o pedeapsă mai apăsătoare. Dar și pe unii și pe alții îi scoate din locașurile sfinte, ca spurcați și urîți de Dumnezeu.

PALADIE : Așadar, e un lucru păgubitor și pricinuitoare de întinăciune a intra chiar și numai în vorbă cu cei străini și cu cei de alte credințe.

CHIRIL : Bine gîndești. De aceea și legea îi desparte pe cei spălați și curați și proprii ai lui Dumnezeu de spurcăciunea urită a acelora. *«Și va fi cînd te va băga pe tine Domnul Dumnezeuul tău în pămîntul în care vei intra să-l moștenești și va pierde neamuri mari și multe și puternice de la fața ta, pe heteu și pe ghergheseu și pe amoreu și pe hananeu și pe terezeu și eveu și ebuseu, șapte neamuri mari și mai tari decît voi și-i va da pe ei Domnul Dumnezeuul vostru în mîinile tale și îi vei călca pe ei, cu pierdere să-i pierzi pe ei. Să nu faci cu ei legămînt, nici să-ți fie milă de ei, nici să te încuscrești cu ei. Fiica ta să nu o dai fiului lui și fiica lui să nu o iei fiului tău. Că va despărți pe fiul tău de Mine și va sluji altor dumnezei»*. Deci legea e precaută. *«Nu vei face cu ei legămînt»*, zice, căci nu se poate împăca și uni cel spurcat cu cel sfințit, care se află în ceață și întuneric cu cel luminat, cel neprimut cu cel primit, cel ce intră în cortul sfînt și dumnezeiesc cu cel alungat din el.

PALADIE : De ce această precauție a legii ? De ce desparte aceasta pentru totdeauna pe cel curat de cel întinat, chiar dacă acesta se află în binele virtuții ?

CHIRIL : Pentru că e mare teamă, prietene, ca nu cumva și cel ce socotește că stă să fie împins spre cele ce nu se cuvin și să fie abătut de la ceea ce trebuie, biruit de vreo întimplare, sau de o plăcere care-l ațîță, sau de o pornire aflătoare în fire care-l mină spre greșală. Căci și legea dumnezeiască ne dă mărturie că omul înclină totdeauna spre

rău. Pentru că, cu siguranță se apleacă, zice, cugetul omului spre cele rele din tinerețe» (Fac. 8, 20)⁵³⁷.

Aș putea aduce, pe lângă aceasta, spre dovedire clară, cele ce spune Scriptura că le-a suferit cea născută din Iacob.

PALADIE : Dina, vrei să spui ; așa îmi închipui.

CHIRIL : Desigur, Paladie. Căci s-a scris în cartea Facerii așa : «Și a venit Iacob în Salem, cetate a Sichimilor, care este în pământul Canaan, când s-a întors din Mesopotamia Siriei. Și a tăbărit în fața cetății. Și a cumpărat o parte din țarină, unde și-a pus cortul-său, lângă Emor, tatăl lui Sichem, cu o sută de miei. Și a făcut acolo jertfelnic și a chemat pe Dumnezeul lui Israil. Și a ieșit Dina, fiica Liei, pe care a născut-o lui Iacob, să cunoască pe fetele localnicilor. Și a văzut-o pe ea Sichem fiul lui Emor Eveu, căpetenia țării. Și a umilit-o pe ea. Și s-a lipit de sufletul Dinei, fiica lui Iacob. Și-a iubit-o pe fecioară și a grăit după inima fecioarei» (Fac. 33, 18—20 ; 34, 1—4).

Observă deci, că pînă petrecea și locuia încă în cortul tatălui, în care se și chema Dumnezeul lui Israil, și se ridicase un jertfelnic preacinstit, era încă neîntinată și își păstra podoaba fecioriei. Dar după ce a ieșit din cortul părintesc și a părăsit locul (cinstit) sfințit și s-a amestecat cu femeile din afară, a fost sedusă îndată la întinare neobișnuită și n-a mai fost între fecioare, fiind supusă la început fără voie poftelor străine, apoi însușindu-și patima de-a voi și ea să se împreune cu cel ce a supus-o. Căci zice : «Și a grăit după inima fecioarei».

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Așadar, făcînd din cele sensibile o icoană a celor inteligibile, vom spune că sufletul locuind într-o viață aleasă ca într-un cort, va fi curat și cu totul nevinovat, și străin de toată uriciunea. Dar de va ieși și se va grăbi spre fiicele celor de alt neam, adică de va cerceta și iscodi viața celor din lume, își va strica mintea binecrescută

537. Nu în firea zidită de Dumnezeu e pornirea spre rău, ci în firea căzută de la voia lui Dumnezeu. Omul însă nu poate fi bun cu adevărat decît în Dumnezeu. El este izvorul binelui, pentru că este izvorul liber al tuturor, deci și al armoniei dintre ele. Cînd omul se desparte de Dumnezeu, iese din armonia cu toate ; sau viceversa. Omul e făcut să aspire spre Dumnezeu și prin aceasta spre armonia cu toate, sau spre bine. Dar întrucît nu e în sinea proprie binele, el se poate amăgi ușor că preocupîndu-se de sine în mod accentuat, dezvoltă binele. În acest sens se poate spune că firea omului încît caută ale sale și nu ale lui Dumnezeu, pornește spre rău. Aceasta se ilustrează în continuare cu Dina, care s-a păstrat curată pînă era în casa tatălui ei în care se aducea închinare Dumnezeului Cel Unul, dar ieșind de acolo, s-a întinat.

și de neam bun ⁵³⁸. Căci nu e fără pagubă să se însoțească cu cei vicioși, cei al căror scop este să viețuiască întru curăție.

Dar dumnezeiescul David nu s-a aflat vreodată voind să iasă din cortul sfânt, ci a ținut să petreacă și să viețuiască nu departe de cele ce dorea, zicînd: *«Una am cerut de la Domnul, aceasta voi căuta-o: să locuiesc în casa Domnului toate zilele vieții mele, să văd desfătarea Domnului și să cercetez biserica cea sfîntă a lui. Că m-a ascuns pe mine în cortul Său în ziua necazurilor mele, umbritu-m-a pe mine în ascunsul cortului său»* (Ps. 26, 4—5). În aceste cuvinte, prin cortul dumnezeiesc și sfințit, socotesc că înțelege fermitatea și neclintirea unei vieți sfinte, în care cel ce a pătruns în oarecare mod, nu poate fi prins de cei ce voiesc să-l sfirtece ⁵³⁹.

PALADIE: Așa este.

CHIRIL: Dar, în afară de aceasta, oare nu poate afla cineva în mod clar și adevărat că uneori chiar și celor crezuți tari în credință le vin cele mai mari întinăciuni de la întîlnirile cu cei de alt neam? Ajunge să aducem spre dovedire sfîrșitul vieții lui Solomon și cite i s-au întîmplat lui, să pătimească în pragul bătrîneții.

PALADIE: Ce-ai vrut să spui?

CHIRIL: Acesta era așa de vestit și de respectat, încît slava lui era fără asemănare; dar s-a strămutat la urciune, mai bine zis s-a coborît în chip josnic la cea mai de pe urmă nelegiuire față de Dumnezeu. Căci i s-au întîmplat, precum s-a scris în cartea a treia a Împăraților: *«Și s-a mărit Solomon mai presus de toți împărații pămîntului în bogăție și înțelepciune. Și toți împărații pămîntului căutau fața lui Solomon, ca să audă înțelepciunea, pe care a dat-o Domnul în inima lui»* (III Împ. 10, 23—24).

Dar pe cel atît de vestit și de respectat, care ajunsese pînă la atîta înțelepciune că se bucura de o admirație nemăsurată, chiar și la cele mai depărtate, neamuri, l-au răsturnat plăcerile femeilor viclene și scoțîndu-l, așa-zicînd, din însuși cortul dumnezeiesc, l-a scufundat în gro-

538. Mîntea e «bine crescută și de neam bun» pînă ce e crescută în legătură cu Dumnezeu. Pînă atunci ea crește potrivit firii ei. Firea rămîne nealterată pînă ce rămîne în însoțire cu Dumnezeu. Se alterează cînd rămîne singură de sine, fără Dumnezeu. Plămînul e sănătos pînă cînd primește neîmpiedicat aerul în sine. Cînd nu-l mai primește neîmpiedicat, se îmbolnăvește. Firea creaturii trebuie să rămînă neîntrerupt în comunicare cu originea ei, cu izvorul vieții ei.

539. Cortul era ambianța lui Dumnezeu. Era Dumnezeu ca adăpost al întregului popor. În cort poporul se aduna ca o unitate în transcendența dumnezeiască. Biserica împlinește ceea ce se prefigura prin cort. Ea are și sensul de trup tainic al lui Hristos, alcătuit din credincioși ca mădulare unite organic în El; dar și sensul de locaș, în care se adună credincioșii. Locașul e Hristos Care ne cuprinde ca pe o unitate în Sine. Între aceste două înțelesuri nu e o prea mare deosebire.

pile slujirii la idoli. Căci s-a scris despre el : «*Și era împăratul Solomon iubitor de femei ; și și-a luat femei străine, și pe fiica lui Faraon ; moabitene, amoritene, idumeiene, siriene, hetite, amoriene, din neamuri de la care a oprit Domnul pe fiii lui Israil : să nu intrați la ele și ele să nu intre la voi, ca să nu abată inimile voastre după idoli lor. De acelea s-a lipit Solomon ca să le iubească. Și avea el femei stăpîne șapte sute și țititoare trei sute. În vremea bătrîneții lui Solomon, au abătut femeile străine inima lui după alți dumnezei. Și nu era inima lui deplin cu Domnul Dumnezeu lui, ca inima lui David tatăl lui. Și a mers Solomon după Astarta, urîciunea sidonienilor și după împăratul lor, idolul fiilor lui Amon. Și a făcut Solomon rău înaintea Domnului și n-a umblat după Domnul, ca David, tatăl lui*» (III Împ. 11, 1—6).

Oare nu e vrednic de plîns cel de care se spune că a pățimit unele ca acestea ? Cel ce a ridicat acel templu vestit în Ierusalim, cel ce a cerut înțelepciunea care stă lîngă scaunul dumnezeiesc, cel admirat pentru chibzuința neasemănată pînă la marginile pămîntului, cel ce strălucia cetățîlor și țărîlor ca un luceafăr, învins de femeile nerușinate și umblînd după plăcerea atotnecurată, a căzut în atîta nebunie, încît a disprețuit și însăși evlavia cea către Dumnezeu. Așadar, e în chip neîndoielnic un lucru primejdios a se aduna cineva cu cei de alt neam. Și e foarte grav a se lăsa biruit de plăcerea trupească. Unul ca acesta e necurat și urît lui Dumnezeu Cel Atotcurat. Iar fără virtute nu poate intra cineva în cortul sfințit și dumnezeiesc. Dar nici jertfă primită nu poate aduce. Căci s-a scris în a doua lege : «*Să nu fie curvă dintre fiicele lui Israil și să nu fie curvar dintre fiii lui Israil. Să nu fie vrăjitoare din fiicele lui Israil și nici pentru vreo făgăduință sau să nu vrăjească din fiii lui Israil. Nu vei aduce plata curvei, nici prețul cîinelui la casa Domnului Dumnezeului tău pentru nici o făgăduință, că urîciune sînt Domnului Dumnezeului tău amîndouă*» (Deut. 23, 17—19).

PALADIE : Aspră e legea. Dar foarte folositoare.

CHIRIL : Așa e, Paladie. Drept cugeți. Dar te vei mira încă și mai mult, dacă vei înțelege că împiedicînd orice lunecuș spre plăceri, alungă pe nerușinat și pe desfrînat. Căci ia seama că nu ceartă pe cei ce iubesc întinarea nerușinată de bună voie și cu de la sine pornire și pe cei ce obișnuiesc să ispitească la ea pe alții ca prin silă. Și prin cele ce oprește să se săvîrșească, le asigură oamenilor o mai bună apărare și le face greu de găsit un motiv prin care să le scuze vina lor. Căci vinile nu se mai datoresc neștiinței, ci nepăsării și cugetului ne-supus.

PALADIE : Ce-ai vrut să spui ?

CHIRIL : Oare nu merg unii din proprie pornire spre curvie și nu sînt femei și băiețandrii care voiesc să umble după cîștig și își vînd frumusețea poftelor neînfrinate ale unora ?

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Pe lîngă aceasta, nu sînt unii care, biruiți de dorința unor cîștiguri urite, îi predau slujnicele lor sau pe tinerii pe care i-a cumpărat poate, ticăloșii, celor ce-i poftesc, urmărind cîștiguri de bani? Despre aceștia zice proorocul : *«Și copilele le vindeau pe vin și beau»* (Ioil 3, 3). Căci cu adevărat unii coboară la o așa măsură de nelegiuire și necurăție, că îndrăznesc fără frică de Dumnezeu să facă cîștiguri și din astfel de lucruri urite.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Așadar, unii curvesc de bună voie mergînd de la sine pînă la marginea răului. Iar tribut plătesc cei ce plătesc camătă altora de silă și adună plata desfriului pe seama celor ce i-au cumpărat.

PALADIE : Drept ai spus.

CHIRIL : Deci legea oprește lucrul acesta pretutindeni și îl socotește pe cel căzut în această vină, fără frică de Dumnezeu. Și-l scoate din cortul sfînt și nu-l lasă să se apropie de jertfelnicul dumnezeiesc, spunînd că victima adusă spre jertfă e respinsă și făgăduința neprimată. Căci cu adevărat făgăduințele din plata curvei nu sînt curate. De asemenea e socotit urît și neprimat prețul cîinelui. Iar cîine socotesc că numește pe cel aplecat spre necurăție și pe cel ce se pune la dispoziția tuturor celor ce vin. Iar prețul cîinelui e ceea ce se aduce lui pentru el. Deci zice legea : *«Să nu fie curvă din fiicele lui Israil și să nu fie curvar din fiii lui Israil»*. Iar preînțeleptul Pavel continuă strigînd : *«Fugiți de curvie. Tot păcatul pe care l-ar face omul este în afară corpului. Dar cel ce curvește, păcătuiește în corpul său»* (I Cor. 6, 18). Și îi îndeamnă pe cei ce se luptă vitejește pentru frumusețea înfrînării să dorească cele bune. *«Vă îndemn pe voi, fraților, pentru milele lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre jertfă vie, sfîntă, bineplăcută lui Dumnezeu, slujbă cuvîntătoare a voastră, și să nu vă faceți după chipul veacului acesta, ci să vă schimbați întru înnoirea minții voastre, ca să cunoașteți voi care este voia lui Dumnezeu cea bună și bineplăcută și desăvîrșită»* (Rom. 12, 1—3). Dar nu vei recunoaște că jertfă cu adevărat sfîntă și preacurată este lepădarea celor urite ?

PALADIE : Recunosc, cum să nu ?

CHIRIL : Și cînd ne înfrînăm de la plăcerea trupească, Dumnezeu se bucură, precum se întristează cînd ne aplecăm spre ceea ce-i moleşitor și ne aduce pedepse cînd vrem să ne supunem trupului. Căci plăcerea fierbinte și neînfrînată ne silește uneori să ne depărtăm și de Dumnezeu. Că lucrul acesta este adevărat, ne-o arată ceea ce s-a scris despre Solomon. Dar înainte de el a fost adus la starea aceasta Israil în pustie. Căci s-a scris : *«Și a poposit Israil în Satin, și s-a spurcat poporul curvind cu fiicele lui Moab. Și au chemat pe ei la jertfele idoliilor lor, și a mîncat poporul din jertfele lor, și s-au închinat idolilor lor. Și a jertfit Israil lui Beelfegor și s-a mîniat Domnul cu iuțime pe Israil. Și a zis Domnul lui Moise : Ia pe toate căpeteniile poporului și-i arată pe ei Domnului înaintea soarelui. Și se va întoarce urgia iuțimii Domnului de la Israil»* (Num. 25, 1—4).

Vezi cum e stîrnită de noi și adusă la urgia fără voie firea dumnezeiască și atotblîndă ? Căci e un lucru dobitocească și cu totul nelegiuit a te înfierbînta de formele femeilor și a îndrăzni să schimbi evlavia către Dumnezeu cu plăcerea neînfrînată. De aceea sînt arătați Domnului înaintea soarelui, adică sînt atîrnați de lemne întoarse spre răsărit. Acesta e modul pedepsirii lor, fiind un chip (tip) ce striga limpede și da cuvînt că ochiului atoatepătrunzător și fără greșeală al Judecătorului nu-i poate scăpa nimenea din cei căzuți în astfel de greșeli și nu poate rămîne nepedepsit, ci va fi pus, după cuvîntul proorocului, în văzul a tot trupul, avînd să suporte pedepsele aspre ale păcatelor lui.

PALADIE : Așadar, arătarea cuiva înaintea soarelui înseamnă pedepsirea lui fățișă și sub ochii lui Dumnezeu.

CHIRIL : Așa este. Iar pricina e foarte înțeleasă. Că cei ce săvîrșesc fapte de curvie și cei asupra cărora se săvîrșesc ele, au să dea socoteală lui Dumnezeu pentru o viața așa de urită și de întinată și că cele ascunse ale lor vor fi arătate și se vor cunoaște limpede cele ale fiecărui om, ne-a arătat-o legea și prin alt chip (tip). Căci s-a scris în Numeri : *Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Vorbește fiilor lui Israil și zi către ei : de va greși femeia vreunui bărbat și îl va înșela pe el și se va culca cineva cu ea în pat de sămînță și va ascunde aceasta de ochii bărbatului ei și va tăinui, iar ea va fi pîngărită și martor nu va fi cu ea și ea nu va fi prinsă și-i va veni lui duh de bănuială și va bănuia pe femeia lui, iar ea s-a pîngărit ; sau îi va veni lui duh de bănuială și va bănuia pe femeia lui iar ea nu va fi pîngărită, o va aduce omul pe femeia lui la preot. Și va aduce darul pentru ea o zecime de efa de făină de orz, dar nu va turna peste ea untdelemn, nici nu va pune*

peste ea tămîie. Pentru că e jertfă de bănuială, jertfă de aducere aminte, ci ea aduce în amintire păcatul. Și o va aduce pe ea preotul și o va pune înaintea Domnului. Și va lua preotul apă curată într-un vas de lut și țărîină ce se află pe pămîntul cortului mărturiei. Și luînd-o preotul o pune în apă și pune preotul femeia înaintea Domnului și va descoperi capul femeii și va da în mîinile ei jertfa de aducere aminte, jertfa de bănuială. Iar în mîna preotului va fi apa dovedirii cu blestem. Și o va jura pe ea preotul și va zice femeii: De nu s-a culcat cineva cu tine de nu ai greșit să fii pîngărită sub bărbatul tău, neatinșă să fii de apa dovedirii acesteia cu blestem. Iar de ai greșit măritată fiind de te-ai pîngărit și și-a dat cineva sămînța lui în tine, afară de bărbatul tău va jura preotul femeia cu jurămintele blestemului acesta. Și va zice preotul femeii: Să dea Dumnezeu să fii sub blestem și jurămînt în mijlocul poporului tău, ca să dea Domnul să cadă coapsa ta și pîntecele tău să ardă. Și să intre apa aceasta blestemată în pîntecele tău, ca să ardă stomacul tău, și să cadă coapsa ta. Și să zică femeii: Să fie, să fie! Și să scrie preotul blestemele acestea în carte și să le înmoaie în apa dovedirii blestemului acesta și să dea femeii să bea din apa dovedirii blestemului acesta. Și va intra în ea apa blestemată a dovedirii din mîna femeii jertfa bănuielii și va pune jertfa înaintea Domnului și o va aduce pe ea la jertfelnic. Și va lua preotul un pumn de jertfă spre aducere aminte și o va pune pe jertfelnic. Și după aceasta femeia va da femeii să bea apa. Și de va fi pîngărită și va ascunde bărbatului ei, intrînd în ea apa blestemată a dovedirii, i se va aprinde pîntecele și îi va cădea coapsa și va fi femeia de blestem în poporul ei. Iar de nu va fi pîngărită și va fi curată, nevinovată va fi și va face sămînță» (Num. 25, 1—4).

Acestea le spune legea. Iar dumnezeiescul Pavel talmăcind-o în puține gînduri în chip liber cele scrise, zice: «Pentru că noi toți trebuie să ne arătăm înaintea scaunului de judecată a lui Hristos, ca să ia fiecare cele săvîrșite prin trup, fie bune, fie rele» (II Cor. 5, 10).

PALADIE: Socotesc că drept s-au spus acestea. Dar lămurește amănunțit fiecare din cele rînduite.

CHIRIL: A poruncit ca femeia bănuită de preacurvie, cînd suferă de o pîră ce nu se poate dovedi, să fie dusă la preot și pusă în fața lui Dumnezeu⁵⁴⁰. Aceasta socotesc că înseamnă că toți vom avea să ne înfățișăm lui Hristos. Apoi să se aducă pentru ea un dar de făină de

540. Preotul va trezi în femeia aceea conștiința că se află în fața lui Dumnezeu. Iar această conștiință nu e trezită fără a veni în atingere cu ea Dumnezeu însuși, prin preotul chemat de Dumnezeu la slujirea Lui.

orz, nu stropită cu tămîie, nu îmbibată cu untdelemn. Căci e jertfa de bănuială, ce aduce în amintire păcatul. *Deci e vădit că din fiecare viața urcă ca un fel de miros spre Dumnezeu, celor moleșiți și nepăsători aducîndu-le osînda pentru toate greșelile lor, iar celor ce s-au sîrguit bine să viețuiască drept, aducîndu-le mărturia curăției. De aceea zice — și pe drept cuvînt — că darurile celor ce nu se află sub bănuială sînt din făină curată de grîu, adăugîndu-se tămîie și turnîndu-se untdelemn. Căci e propriu vieții omenești, al cărei chip (tip) e făina curată de grîu, să fie socotită de Dumnezeu plină de bună mireasmă și de bucurie. Iar făina de orz e semn clar al vieții decăzute și animalice. Căci e un lucru animalic și nepotrivit cu omul, nestăpînirea în poftă și dorința de-a alerga după plăceri nebunești. De aceea femeia acuzată de viață decăzută a dus lui Dumnezeu făină de orz, fără tămîie și untdelemn, adică fără bunămireasmă și bucurie. Căci amintește de păcat. Iar unde e amintirea păcatului, cum ar mai fi bucurie? Căci cel aflat sub judecată nu se află în nădejdea cununilor, ci în frica judecării și a focului* ⁵⁴¹.

Pe lîngă aceasta, femeia e adusă la judecător neacoperită, adică nu în podoaba obișnuită și cuvenită ⁵⁴². Și care e înțelesul acestui lucru? Păcatele sînt dovada lipsei de frumusețe și pîra se îndreaptă împotriva urîciunii. Și amintește-ți că femeia nu e lăsată să se roage neacoperită, de Pavel, cunoscătorul de lege, care aduce spre dovedirea trebuinței de-a se acoperi, legea firii. «*Pentru că părul s-a dat, zice, în loc de învățătoare*» (I Cor. 11, 15). Deci femeia nu mai era în podoabă, fiind acuzată de necuviință.

Dar era descoperită și din alt motiv. Anume toate sînt goale în ochii judecătorului și nimeni nu se poate ascunde Celui ce cercetează inimile și rărunchii și zice prin glasul proorocului: «*Dumnezeu aproape sînt Eu, zice Domnul, și nu Dumnezeu departe. Nu se va ascunde de Mine ceva*» (Ier. 23, 23) ⁵⁴³.

541. Toate jertfele se aduc pentru păcat. Dar de obicei se aduc însoțite de căința pentru păcat, pe cînd în cazul de față sau nu există căința, pentru că în cazul bănuielii nedrepte nu e motiv de căință. iar în cazul bănuielii drepte, persoana bănuită nu-și recunoaște păcatul. Atît în primul caz, cît și în al doilea, se aduce o jertfă nedeplină, ca prin ea să se descopere fie că persoana respectivă nu e păcătoasă și deci jertfa ei nedeplină a fost dreaptă, fie că e păcătoasă și păcatul ei ca și jertfa nedeplină să-i aducă osînda.

542. Neacoperirea însemna atunci nerușinare, provocare îndrăzneată la păcat. Acoperămîntul era semnul curăției femeii, sau podoaba ei.

543. Dumnezeu aproape e Dumnezeu Care e simțit înțepînd conștiința. Dar prin aceasta El mintuiește. Domnul cel ce rămîne totuși nesimțit, Dumnezeu rămîne departe. Și pe acela nu-l mintuiește. Iadul e și o mare nesimțire a lui Dumnezeu. Se simt acolo durerile trupesti, și durerea absenței bunurilor spirituale.

Apoi arată prin imagine că cel ce judecă este Hristos. Căci a spus că trebuie pusă apă vie și curată într-un vas de lut și țărina care se află în cort. Apoi după ce se va înmuia hîrtia cu cuvintele de blestem în apă, a poruncit să bea femeia bănuită de-a fi curvit. Și: «*de va fi vinovată de păcat, va arde, zice, pîntecel, ei și-i va cădea coapsa. Iar de e fără vină și nu e adevărată bănuiala, va face sămîntă*».

PALADIE : Care a deci explicația ? Sau cum e indicat Hristos prin cele spuse acum ?

CHIRIL : Prin apa vie și curată să înțelegi pe Cuvîntul de viață făcător al lui Dumnezeu, pe Cel cu adevărat curat și cu totul nepărtăș de păcat, care a fost în trup, ca într-un vas de lut. Căci cum ne-am îndoi că trupul e pămînt și din pămînt ? Iar prin pămîntul din cort, să înțelegi pe cel ce-a murit pentru noi. Căci s-a spus firii omului : «*Pămînt ești și în pămînt vei merge*» (Fac. 3, 19). Iar prin cuvintele de blestem, să înțelegi pe Cel ce pentru noi blestem S-a făcut, prin aceea că S-a spînzurat pe lemn. Căci s-a scris : «*Blestemat tot cel ce s-a spînzurat pe lemn*» (Deut. 27, 26 ; Gal. 3, 10). Emanuil fiind Dumnezeu după fire, cînd coboară în adîncul minții omenești, mustră și pedepsește pe cei vinovați de greșeli. Iar pe cei ce nu sint stăpîniți de acestea, îi face roditori. Căci aceasta socotesc că înseamnă că lucrarea puterii face sămîntă, aceasta trupească indicînd puterea roditoare a sufletului⁵⁴⁴.

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : Curvia deci și patimile alterează pe om și-l scot din familiaritatea cu Dumnezeu. Căci cei ce sînt în trup, lui Dumnezeu a plăcea nu pot (Rom. 8,8). Iar trup numește, precum socotesc, cugetul trupesc. Căci așa se înțelege drept ceea ce s-a scris. Pe lîngă aceasta, purtarea pătimașă, sălbăticia moravurilor și ușurința spre tot ce e nebunesc, face urîți și necurați. De aceea nu trebuie să ne îmbărbătăm împotriva patimilor trupești, ci să ne și împodobim cu blîndețea moravurilor, să ne dovedim cît mai sîrguitori în iubirea față de frați și să ne arătăm încununați cu laudele dreptății pe lîngă acestea, să avem în noi mîntuire și exercitată, mișcîndu-se în gîndurile despre Dumnezeu în chip drept și păstrînd în cercetarea lor pretutindeni neprihănirea. Unii că aceștia sînt desăvîrșiți, nelipsindu-le cu adevărat nimic din cele bune. Căci și dumnezeiescul Pavel a spus că omul lui Dumnezeu trebuie să

544. În toate e ca într-un chip mai îngroșat Hristos. Apa vie e Hristos. Țărina din ea e trupul lui Hristos. Vasul de lut tot Hristos. Căci apa nu e risipită, ci e adunată în Persoana Lui. Cel ce bea întinat din Hristos, își bea osînda și nerodnicia spirituală. Cine se apropie cu obrăznicie de Cel Preabun se face și mai nesimțit și are de suferit toate urmările nesimțirii sale.

fie întreg. Iar «întreg» numește pe cel înzestrat pentru tot lucrul bun și pe cel apt să poată împlini virtutea. Sau nu e așa ?

PALADIE : Cum aş nega ?

CHIRIL : Deci privește cum folosește legea, ca pe niște ghicituri, multe animale necuvîntătoare și soiuri de păsări și animale de apă, spre închipuirea moravurilor omenești, învățîndu-ne în nenumărate feluri. Și să nu te miri dacă le aseamănă uneori și cu plantele, înfățișînd în chip inteligent prin calitatea naturală a fiecăreia, cele proprii fiecăruia din noi. Căci a spus Dumnezeu prin glasul lui Isaia, indicînd bunele miresme, se înțelege cele duhovnicești, și înălțimile în virtute, ale celor ce au odrăslit prin credința în Hristos la viață : «*Și voi face în desert apă vie, și în pămînt fără apă riuri ; și voi pune în pămînt uscat chedru și tisă și mirtul și chiparos și plop*» (Isaia 41, 18—19). Și iarăși : «*Și în locul scaiului se va înălța chiparos, în locul urzicii va crește mirtul*» (Isaia 55, 13). Scai și urzică socotesc că numește cu inteligență sufletele încă neîmblînzite, care apar în ochii lui Dumnezeu în chipul mărcinelui sălbatic. Dar uneori aseamănă și cu pietrele ceata venerabilă a sfinților : «*Că pietre sfinte se rostogolesc pe pămînt*». (Zah. 9, 16). Ba și cu aluatul și cu grăuntele de muștar a spus Mîntuitorul că se aseamănă Împărăția cerurilor (Luca 13, 19). Așadar, e obiceiul Scripturii de Dumnezeu insuflăte să înfățișeze prin multe și foarte clare plide, cele omenești.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Observă deci că pomenind de nenumărate feluri de dobitoace, de păsări și de animale de apă, pe unele le respinge ca necurate, pe altele le primește și le eliberează de ocară, ca să vadă bine cei ce slujesc lui Dumnezeu care sînt cele pe care dacă le-ar face nu ar fi primiți și care, cele de la care dacă s-ar înfrîna, ar fi străini de orice pată, strălucitori și vrednici de primire și cinstiți de încuviințarea de sus. Iar legea cu privire la aceasta, zice așa : «*Și a grăit Domnul către Moise și Aaron, zicînd : Grăiți fiilor lui Israil, zicînd : Acestea sînt dobitoacele pe care le veți mânca dintre toate dobitoacele cele de pe pămînt : tot dobitocul cu unghia despîcată și care are copita despărțită în două și care rumegă între dobitoace, acestea să le mâncați. Dar din acestea să nu mâncați, dintre cele ce rumegă și dintre cele cu unghia despîcată și cu copita despărțită : cămila, pentru că rumegă, dar unghia nu o are despîcată, necurată este vouă ; ariciul, pentru că rumegă, dar unghia nu o are despîcată, necurat este vouă ; iepurele, pentru că rumegă, dar unghia nu o are despîcată necurat este vouă ; și porcul, pentru că are unghia despîcată și despărțită*

copita, dar nu rumegă, necurat este vouă. Din cărnurile lor să nu mâncați și de cele moarte să nu vă atingeți, necurate sînt vouă» (Lev. 11, 1—8).

Dar Hristos spune clar : «Nu ce intră în gură spurcă omul» (Matei 15, 11). Doar s-a spus și către dumnezeiescul Petru, cînd s-a coborît de sus pînza în patru colțuri, în care erau înfățișate toate animalele cu patru picioare și toate păsările. «Scoală Petre junghe și mîncă». Iar pășind ucenicul a strigat și temîndu-se încă de porunca legii, a zis : «Nicidecum, Doamne, că niciodată n-am mîncat ceva întinat sau necurat, nici a intrat în gura mea vreun fel de carne spurcată», Dumnezeu a zis iarăși : «Cele ce Dumnezeu le-a curățit ; tu să nu le socotești spurcate» (Fapte 10, 13—16). Dar scrie și dumnezeiescul Pavel : «Mîncarea nu ne va înfățișa pe noi înaintea lui Dumnezeu» (I Cor. 8, 8). Deci e limpede că legea nu socotește necurat nimic din cele ce sînt, ci toate le știe «curate celor curați» (Tit 1, 15). Dar asemănînd însușirea naturală a fiecărui animal cu calitățile morale omenești, nu puțin folos aduce. Iar că ceea ce spun e adevărat și neîndoielnic, o poți afla și din acestea. Legea poruncind să ne scîrbim de cele de toți disprețuite, pomenește cămila, ariciul, corbul de noapte, herodionul, cocostîrcul, liliacul, și cele mai urite ca acestea. Dar oare nu se vedește prin acestea scopul legiuitorului ?

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Așadar, însușirile naturale ale unora din animalele necuvîntătoare trebuie aplicate la calitatea moravurilor, căci fiecare înfățișează în sine modul cuiva și indică purtările lui. Căci oare nu ne-am obișnuit și noi ca pe cei foarte fierbinți și puternici și superiori altora în îndrăzneală, să-i numim porci, sau lei sau altceva din acestea, iar pe cei blînzi, pașnici și cu cuget supus, oi, porumbei, încununîndu-i cu numele liniștei și indicînd potrivit cu purtările sale, cu ajutorul lucrurilor mai clare ? ⁵⁴⁵.

PALADIE : E adevărat.

CHIRIL : Să urmărim deci intenția legii și să cercetăm ce este ceea ce poruncește.

PALADIE : Așa să facem.

CHIRIL : Insușirile dreptății și a toată omenia răsar din voia fiecăruia, dar se desăvîrșește, cred, în chip îndoit și au în ele înfățișare îndoită.

⁵⁴⁵. Nu toate animalele oprite de lege a se mânca au fost oprite și în Noul Testament. Dar acesta ne-a poruncit să ne reținem de la însușirile închipuite de ele. Legea împlinea prin aceasta o funcție profetică.

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Sau ne facem nouă înșine vreun bine, retezind plăcerile nebunești, omorînd mădulele cele de pe pămînt, ridicînd mintea la blîndețea cea în duh, urmărind sărăcia, avînd cugetarea curată și netulburată, pe cît e cu putință, sau împlinim străduințele cele bune față de frați, purtîndu-ne cu nerăutate față de cei ce vor să ne supere și să ne lovească fără milă, mîngîind pe cei întristați, întorcînd pe cei rătăciți de la neștiință la calea dreaptă și călăuzindu-i spre bine, dînd cele de lipsă celor lipsiți și silindu-ne cît mai mult să împlinim cele ce plac lui Dumnezeu. Deci nu e îndoit modul dreptății, înfăptuindu-se față de noi înșine și față de alții ? ⁵⁴⁶

PALADIE : Așa se vede.

CHIRIL : Legea aseamănă acest mod cu unghia despîcată, sau cu piciorul împărțit în două copite. Căci piciorul e totdeauna simbolul și chipul (tipul) făptuirii cu lucrul. Și spunem că cei ce rîvnesc să umble fără prihană spre ceea ce e de folos, pășesc cu un picior drept. Căci cîntă și David : *«Piciorul meu a stătut întru dreptate»* (Ps. 25,12), adică am umblat întru dreptate și pe cale dreaptă, și am urît ceea ce e strîmb. Iar despre iubitorii de păcate, zice : *«Repezi sînt picioarele lor să verse sînge, zdrobire și nenorocire în căile lor»* (Ps. 13, 3). Așadar, piciorul e simbolul mersului prin fapte. Iar despîcătura copitei e chipul clar al putinței de-a merge, de-a păși drept și fără vină în amîndouă direcțiile, spre noi și spre alții.

PALADIE : Explicația e vrednică de crezare.

CHIRIL : De este deci cineva care știe să pășească drept și cu pricepere în amîndouă direcțiile, folosindu-se pe cît se poate și pe sine și pe alții, prin calitatea moravurilor ; pe lîngă aceasta dacă e chibzuit și înțelept și își dă inima spre sălaș și locuință cuvintelor despre Dumnezeu, întorcînd privirea în sine în sus și jos înțelesurile dogmelor, ca prin aceasta să le cerceteze strîns și cu pricepere, subțind în oarecare mod conceptele cunoscute așa de amănunțit, va fi fără îndoială asemenea animalului care rumegă și readuce mereu mîncarea din sto-

546. Unele virtuți sînt moduri directe de bună purtare față de alții ; altele se arată indirect ca bune purtări față de alții. În același timp prin toate ne desăvîrșim persoana proprie : prin cele din urmă în mod direct, prin cele dintii în mod indirect. Omul realizează prin toate virtuțile, dar ca un om între oameni. Mă spăl și pentru mine, dar și pentru ceilalți. Această dublă orientare a virtuților adevărate o vede Sf. Chiril închipuită de despîcarea copitei unor animale. Chiar în baza însușirilor biologice ale animalelor stau însușiri și puteri ale Creatorului lor.

mac și o supune dinților ca și mai mult să o subțieze și s-o facă de folos prin mistuire ușoară⁵⁴⁷.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Și zice că e curat animalul care are piciorul ce sffrșește în copită despicață și reia mîncarea din pîntece spre rumegare. Căci cel ce se obișnuiește să fie bun și folositor sie-și și altora, dacă își adaugă și iubirea de cuvînt și bogăția cunoștinței, se înțelege a celei despre Dumnezeu, va fi desăvîrșit în virtute și fără prihană în cele ale sale, destoinic spre toate cele vrednice de admirație. Iar de va fi cineva părtaș unuia ca acesta, înțeleg prin ucenicie, și se va hrăni cu cuvîntul lui, sau îi va fi următor și va rîvni să fie ca cel așa de ales și de deosebit, va fi și el nespurcat și curat. Căci va petrece cu cel curat și-și va arăta modul lui de-a fi ca pe o pecete a înțelepciunii și iubirii de învățătură a aceluia. Aceasta socotesc că înseamnă datoria să mîncăm din tot animalul cu unghia piciorului despicață și care rumegă⁵⁴⁸. Căci legea spune că acestea sînt curate, în înțelesul în care am spus.

PALADIE : Am înțeles ce spui.

CHIRIL : Domnul prin animalul care are prin fire copita despicață și rumegă, a înfățișat ca prin ghicitoare pe omul cu totul destoinic, bun și desăvîrșit în virtute. Iar că e bine și folositor să respingem pe cel ce nu are o astfel de dispoziție, ci schiopătează în bunătate și e mult în urma desăvîrșirii în virtute, ne-o arată prin faptul că nu dă o prețuire bună nici animalelor ce rumegă, oaia, dar nu au copita despicață, nici celor ce au copita despicață dacă nu rumegă, ci le osindește ca necurate și le numără între cele spurcate. Așadar, dacă cugetăm drept și aplicăm la adevăr cele spuse în ghicitură, vom spune că piciorul cu copita despicață este chipul (tipul) lucrării făptuitoare și a curăției moravurilor. Iar rumegatul declarăm că este semnul cuvîntării binecredincioase, a dreptei și bine întemeiatei cunoștințe dogmatice. Sau nu e așa ?

547. Meditarea continuă la înțelesurile dogmelor care își descoperă prin aceasta tot mai mari subțirimi și sînt asimilate tot mai mult relației noastre cu Dumnezeu, spre creșterea noastră duhovnicească, o vede inchipuită Sf. Chiril în rumegarea unor animale. Există trepte în coborîrea lui Dumnezeu la înțelegerea noastră sau în înțelesul oricărei învățături despre Dumnezeu. Sfînta Treime ascunde trepte nesfîrșite de sensuri ale ei. Toți urcăm continuu și după capacitatea fiecăruia în ele.

548. S-a vorbit mai înainte despre folosul nimicirii păcatului altuia cînd e însoțit de jertfa lui, ca aducînd topirea aceluia păcat. Acum se vorbește despre mîncarea spirituală a omului care se străduiește în a se forma prin virtuți și prin meditarea continuă a dogmelor. Cel din urmă îl asimilează pe acela sie-și, sau pe sine aceluia. Cea mai folositoare mîncare în acest sens este cea a trupului și singelui jertfit al lui Hristos.

PALADIE : Ba e chiar așa.

CHIRIL : Așadar, trebuie să cugetăm nedesăvârșit în virtute și ca fiind departe de-a merita admirație ; cel ce se laudă cu fapte bune, dar e lipsit de dogmele drepte și nu are în minte cuvintele adevărului.

Dar e clar că și contrariul e adevărat : corectitudinea dogmatică și dreapta înțelegere a cuvintelor dumnezeiești a cuiva, nu ne ajută cu nimic să-l socotim desăvârșit în virtute, dacă nu se adaugă la ea strălucirea în fapte. Căci numai cel destoinic în amândouă, dobândește prețuirea celui desăvârșit vrednic de laudă. Celui căruia îi lipsește vreuna din cele două, va fi admirat mai puțin în cele bune. Aceasta o arată și Mîntuitorul, spunînd că cel ce învață, dar nu și face, se va chema prea mic în Împărăția cerurilor, iar cel ce face și învață, mare și vestit (Mateti 5, 19). Deci e necurat după lege, cel ce e lipsit de una din ele.

Iar că de aceștia se cuvine să stăm departe și să nu avem părtășie cu ei, ne-a lămurit zicînd : *«Din cărnuri să nu mîncăți și de mortăciunile lor să nu vă atingeți»*. Adică pînă ce sînt vii să nu aveți legături cu ei, iar de moare vreunul dintre ei, să vă păstrați mintea neîntinată și să nu vă atingeți de cele săvîrșite de ei, adică de cuvintele și de scrierile lor necurate. Căci acestea sînt rămășițele vieții omului. Este obiceiul ereticilor nepricepuți să facă aceasta. Căci după ce au rătăcit aceia care s-au făcut începătorii prostiei lor, au lăsat ucenicilor lor rămășițele impietății lor. Iar aceștia le primesc cu respect și le îmbrățișează cu mintea, alegîndu-se cu o întinăciune anevoie de spălat, ca unii ce s-au atins de cărnuri moarte, care sînt pline de cel mai greu miros și de cea mai de pe urmă necurăție.

PALADIE : E adevărat.

CHIRIL : Și ca exemplu de animal cu copita nedespăcată, dar care reia mîncarea prin rumegat, dă cămila, animal puternic și foarte mare, apoi iepurele și ariciul, ca să zic așa cele mai mici dintre toate. Astfel prin cele de la capete le cuprinde, precum socotesc, pe toate, și nu lasă nici una din cele de la mijloc afară. E ca și cînd ar zice : De la cel mai înalt și mai de sus și pînă la cele mai mici și mai de jos, tot ce e de felul acesta e necurat și vrednic de scirbă. Căci Dumnezeu nu caută la față (Rom. 2, 11), precum s-a scris. Ci dacă e cineva mare și important, ridicat la înălțime prin bogăție și prin slava cea lumească, va fi lipsit totuși de slavă și de podoabă, dacă poartă vina nelegiurii. Iar dacă e mic, viețuind în sărăcie și fără slavă, va fi osîndit la necurăție, dacă nu va avea lauda moravurilor virtuozitate. Nu-și va face din sme-

renie un mijloc de-a fi miluit de dreptul Judecător, dacă nu are podoaba frumoasă a faptelor, se înțelege a celor evlavioase și virtuose ⁵⁴⁹.

Așadar, cămila, iepurele și ariciul sînt chipul (tipul) clar al celui mic și mare. Dar menționează și porcul, ca necurat, pentru că are unghia despătată, dar nu reia prin fire hrana, adică nu o rumegă, prin ceea ce arată lauda slabă și nefolositoare a faptelor, lipsită de cuvîntul evlaviei. Căci precum credința fără fapte moartă este (Iacob 2, 20), așa și invers, buna podoabă și cuviință a faptelor este moartă cînd lipsește cunoștința de Dumnezeu și nu sălășluiește în sufletele noastre cuvîntul credinței ⁵⁵⁰. Pentru că aflîndu-se jos,, caută la pămînt și se teme oarecum să ridice ochiul în sus. Și nu puțini vom afla pătîmind aceasta, avînd adică viața cuviincioasă și curată, dar necunoscînd pe Dumnezeu Cel după fire și adevărat și prin aceasta sprijinindu-și ochiul minții pe cele de pe pămînt. Cu adevărat necurat este și unul ca acesta: *«Căci nu se încununează nimeni, dacă nu se luptă după lege»*, după cum s-a scris (II Tim. 2, 5).

PALADIE: Așadar, în chipul porcului și al celorlalte ne declară pe noi înșine necurați, dacă sîntem supuși greșelilor osîndite de lege.

CHIRIL: Foarte drept ai grăit. Dar nu s-a mulțumit legea să înfățișeze chipurile celor necurați numai prin acestea. ci voind să ne folosească oarecum prin toată zidirea și să ne dea o cunoștință bogată a ceea ce e folositor și frumos, menționează și soiurile animalelor de apă și soiurile păsărilor, ca cercetînd ceea ce e propriu firii fiecăreia, să înțelegem ceea ce e plăcut lui Dumnezeu și ceea ce socotește vrednic de lepădat și urît; și așa să ducem o viață cît mai conformă legii și să ne ferim cu toată puterea de tot ce obișnuiește să ne spurce.

Drept aceea zice legea iarăși: *«Și să mîncăți din toate cele din apă. Toate cîte au aripioare și solzi în ape și în mări și în pîraie, pe acestea să le mîncăți. Și toate cîte n-au aripioare, nici solzi în ape și în mări și în pîraie, de toate cele ce le scot apele și de tot ce e viu în*

549. Nu smerenia însoțită de lenea efortului de-a face bine aduce aprobarea lui Dumnezeu, ci smerenia încărcată de fapte, dar socotește ca fiind exclusiv din puterea lui Dumnezeu aduce lauda Lui.

550. Sînt unii care nu cred în Dumnezeu, dar care fac bine și vor să dovedească prin aceasta că n-au nevoie de credința în Dumnezeu și de ajutorul Lui pentru a face bine. Aceștia folosesc facerea de bine pentru a atrage pe alții la necredință. Ei nu se gîndesc că nu toți cei atrași de ei la necredință vor putea face binele. Pe lângă aceea, în făptuirea binelui de către ei este o lipsă de smerenie și o trufie, care nu promovează armonia dintre oameni. Apoi se întărește în ființa lor o asprime care vine din conștiința că numai prin încordarea lor săvîrșesc binele. Această asprime depărtează dulceața din raporturile lor cu alți oameni. Ei nu se socotesc ca nimic după ce au făcut binele, pentru a nu simți ceilalți puși în inferioritate de ei. Ci ei caută să pună cît mai în evidență binele făcut, strîmătorînd cu el pe ceilalți. Poate necunoștința altora pentru binele ce li s-a făcut vine și din insuficiența smereniei chiar a celor credincioși, după binele ce l-au făcut.

apă, să vă fie scîrbă și să vă îngreșoșiți. Din cărnurile lor să nu mâncați și de mortăciunile lor să vă îngreșoșiți și de toate cîte nu au nici aripioare, nici slozi în ape, să vă fie scîrbă» (Lev. 11, 9—12).

PALADIE : Dar lămurește-mă care este deosebirea între acestea, după înțelesul duhovnicesc ? Căci eu nu prea înțeleg.

CHIRIL : O voi face. Voi face înțelese cele folosite de lege în chip de plide. Cele ce s-au făcut de Ziditorul în ape, după legea peștilor, care înoată prin aripi, se mișcă cu putere și cu repeziciune încotro voiesc. Și ies în întîmpinarea razei fierbinți a soarelui ce cade asupra apei, ba îndrăznesc chiar să se ridice deasupra apei, refuzînd să rămînă mereu jos ; ele scapă ușor și de mrejele pescarilor. Cele ce n-au însă aripioare și solzi, ci sînt acoperite în cruste vîrtoase și îmbrăcate în carapace naturale, nu cunosc cele de sus, ci se scufundă în ierburile de jos și petrec în locurile cele mai mocirloase. Ele sînt slabe și ușor de apucat și sînt prinse fără osteneală de cei ce le-au văzut odată. Iar tîlcul acestora e clar și adevărat. Dar să trecem de la aceste chipuri (tipuri) la lucrurile mai clare.

PALADIE : Le-ai lămuri foarte bine, dacă ai voi s-o faci.

CHIRIL : Înfățișîndu-ne în chip inteligent împrăștierea acestei vieți și tulburarea și amestecarea amarică a ei, psalmistul cîntă : *«Marea aceasta este mare și largă. Acolo sînt jigăanii fără număr, vietăți mici și mari»* (Ps. 103, 25—26). Cei ce umblă încoace și încolo pentru nici un lucru de folos și adună numai acelea prin care se dovedesc trupești și care îi îndeamnă să suporte ostenele zadarnice, pot fi asemănați cu peștii.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Pe unii ca aceștia îi mustră și ucenicul lui Hristos, zicînd : *«Veniți acum cei ce ziceți : astăzi sau mîine vom merge în cetatea cutare și vom petrece acolo un an și vom neguțători și vom cîștiga»*. Și după puțin : *«În loc de-a zice voi : de va vrea Domnul și vom trăi, vom face aceasta și aceea, acum vă lăudați întru truțiile voastre»* (Iacob 4, 13, 15). Așadar, înotăm ca niște pești pe marea aceasta lată și largă, adică prin lume. Dar viața fiecăruia e deosebită. Unii nu sînt cu totul porniți spre păcătuire, dar știu uneori că sînt neputincioși și luați în stăpînire de puterea cărnii și nu vor să se înfrîneze nici de la celelalte greșeli. *«Că mult păcătuiam toți»*, după cum s-a scris (Iacob 3, 2). Dar se feresc ca de un lucru urît să facă cele necuvenite în chip descoperit și nimeni nu i-ar putea îndupleca să săvîrșească păcatul în mod fățiș și neacoperit. Ci se silesc foarte mult să se ascundă. Căci *«Înțelepții își ascund cele de rușine ale lor»*, după cum s-a scris

(Prov. 12, 23). Aceasta socotesc că înseamnă a avea solzi ca acoperământ. Ei înoată adeseori și la înălțime. Căci nu privesc totdeauna în jos, ci cugetă și cele de sus și scapă cu repeziciune de undița celor ce ar vrea să-i piardă. Aceasta ar putea spune cineva că înseamnă a se folosi de aripi spirituale și a-și face mișcarea cugetării cu multă iuțeală.

PALADIE : Ai spus lucruri cuvenite. Căci comparația ne îndeamnă să socotim dreaptă explicația.

CHIRIL : Dar unii păcătuiesc nu în mod acoperit, ci își arată răutatea cu totul descoperit și fără acoperire. Despre aceștia s-ar putea spune cu dreptate : «*A căror slavă e în rușinea lor*» (Filip. 3, 19). Căci pururea sînt porniți spre necurăție ; și tăvălindu-se în mocirla cea mai de jos, ei sînt cu adevărat niște monștri, sau ceva asemănător. Dar unii ca aceștia sînt cu totul slabi și ușor de prins, fiind luați în stăpînire de plăcerile tuturor lucrurilor prostesti. Sau oare nu e așa viața celor nestăpîniți ? Căci femeile nerușinate și desfrîdate și tot neamul urît și stricat al muieraticilor și toți cîți petrec în lupanare și a căror poftă trupească e nesăturată și care iubesc rătăcirea necuratei slujiri la idoli, duc o viață cu adevărat blestemată, ce se afundă în întinăriunea cea mai urîtă.

Așadar, legea îi declară curați pe cei ce suferă de slăbiciunile omenești, dar nu sînt cu totul stricați, ci înoată oarecum la înălțime și nu petrec numai în cele pămîntești, ci cugetă și la cele de sus și sînt împărțiți între Dumnezeu și lume. Dar îi socotește necurați pe cei ce tind în tot chipul să îmbrățișeze, să facă și să cugete fără încetare cele ale trupului și ale lumii și în toate acestea au lepădat orice rușine și s-au obișnuit să săvîrșescă cele necuviincioase în chip descoperit. Și oprește cu folos legătura cu ei, în vreme ce nu o condamnă pe cea cu cei de mai înainte. Căci nu se cuvine să ne adunăm cu cei vicioși, dar cu cei ce se silesc să fie cuviincioși, întîlnirea e fără primejdie. Fiindcă s-a scris : «*Cel ce umblă cu cei înțelepți, înțelept va fi ; iar cel ce umblă cu cei nebuni, se va cunoaște*» (Prov. 13, 20). Dar scrie și Pavel : «*Dacă vreunul numit frate e zgîrcit, sau slujitor la idoli, sau bîrfitor, sau bețiv, sau răpitor, cu unul ca acesta nici să nu se mînce*» (I Cor. 5, 11).

PALADIE : Bine ai spus. Căci lucrul acesta nu e fără folos.

CHIRIL : Acestea ni le-a spus legea prin pilda despre cele din apă. Dar lărgind șirul pildelor, trece la stolurile zburătoarelor, zicînd : «*Și de acestea să vă îngreșoșați dintre cele zburătoare și să nu mâncați, că spurcăciune sînt : de vultur, de vulturul de mare, de șoim, de*

aliu și de altele asemenea lui, de struț, de cioară, de gaiță și de cele asemenea ei, de tot corbul și de cele asemenea lui, de erete și de cele asemenea lui, de buhă, de cocostîrc, de ibis, de porfirion, de pelican, de lebădă, de erodiu, de haradriu și de cele asemenea lui, de pupăză, de liliac și de toate tîrîtoarele cele cu aripi, care umblă pe patru picioare, că spurcăciune sînt vouă. Dar acestea să le mîncăți din tîrîtoarele cele cu aripi, care umblă pe patru picioare : cele care au fluier mai sus de picioarele lor ca să sară cu ele pe pămînt. Și acestea să le mîncăți din ele : Vruhul și cele asemenea lui, atachisul și cele asemenea lui, ofiomachul și cele asemenea lui, lăcusta și cele asemenea ei. Toate tîrîtoarele dintre cele cu aripi, care au patru picioare, spurcăciune sînt vouă și cu acestea vă veți spurca. Tot cel ce se atinge de mortăciunile lor, necurat va fi pînă seara» (Lev. 11, 13—24). Oare îți este limpede înțelesul celor spuse ?

PALADIE : De loc.

CHIRIL : Dar nu simți că la fel cu celelalte, însușirile naturale ale celor numite înfățișează chipuri ale moravurilor și deosebiri ale purtărilor ?

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : Vrei să vorbim în parte, cercetîndu-le pe toate cu de-amănuntul ?

PALADIE : Foarte mult.

CHIRIL : Așadar, legea interzice vulturul, vulturul de mare, șoimul. Căci acestea zboară la înălțime și se bucură de locurile cele de tot înalte și urâsc pe cele de jos. «Puii șoimului, zice, zboară la înălțime» (Iov. 5, 11). Iar așa este cel fudul și îngîmfat, care are în sine cugetul trufaș și e obișnuit să disprețuiască pe omul cuviincios și modest și nu-i place să consimtă cu cei smeriți.

Împreună cu acestea condamnă uliul și cele asemenea lui, corbul și cele asemenea lui, prin care se indică tot cel ce e obișnuit să răpească, și neamul de oameni pornit spre viclenie. Tipul celui dintii e uliul, al celui de al doilea e corbul negru și întunecat. Căci cei iuți la viclesug și care poartă în ei răutatea moravurilor nevăzută de cei mulți, sînt întunecoși și nu tuturor vădiți. Iar cei ce suferă de fudulia blestemată mai au pe lîngă aceasta și dorința de-a stăpîni asupra celor ce pot și de-ai impresura prin multe născociri ale vicleniei și de-ai jefui astfel fără sațiu.

De aceea adaugă zicînd : «Și struțul și gaița». Căci acestea sînt precum socotesc, cu totul nesățurate și adună ce le cade în cale. Apoi zice : «Și de erete și de cele asemenea lui, de buhă, de cocostîrc, de

porfirion, de pelican și de lebădă». Căci acestea înfățișează prin ele pe cei ce uneltesc cu cruzime și sălbăticie împotriva altora și se năpustesc fără milă asupra celor ce pot, neșovăind să aducă asupra unora chiar primejdia vieții. Căci eretele se repede înfricoșător asupra a toată pasărea mai slabă și se pornește asupra păsărelelor și răpindu-le, le omoară; iar cocostîrcul, ibisul, porfirionul, și așa adăuga și pelicanul, urmăresc cu furie peștii și-și fac din moartea lor hrană. Așa sînt, în ce privește purtările și sălbăticia moravurilor, toți cei ce omoară cu ușurință pe alții, pentru plăcerea lor. Dar cei ce leapădă legea cruzării reciproce și se împotrivesc poruncilor iubirii, ar putea să audă, pe drept cuvînt, chiar de la noi: «*Nu căutați ale voastre, ci și ale altora*» (I Cor. 10, 24). Căci «*iubirea, zice, nu face aproapei rău*» (Rom. 13, 10).

Apoi a zis iarăși să ne ferim de cioară, de erodiu, de horadiu și de cele asemenea lor, de pupăză și de liliac. Căci acestea sînt prietene nopții și se bucură de întuneric și au plăcere să zboare în el, dușmănind lumina soarelui și nesuferind să lucreze ceva în ea. Căci este adevărat ceea ce spune Hristos, că: «*Tot cel ce face cele rele urăște lumina și nu vine la lumină, ca să nu se vădească faptele lui. Iar cel ce face adevărul, vine la lumină, ca să se arate faptele lui, că în Dumnezeu sînt săvîrșite*» (Ioan 3, 20—21).

Dar necurate sînt și cele ce se tîrăsc dintre cele înaripate «care umblă, zice, pe patru picioare», ca de pildă muștele și cele asemenea. Căci nenumărate sînt aceste mici și disprețuite viețuitoare, care nu-și au zborul la înălțime. E necesar să vedem care e motivul pentru care legea le amintește și pe ele. Căci precum cînd a amintit de dobitoace, numind cămila, a adăugat iepurele, declarînd deopotrivă de necurați pe cei stăpîniți de vicii, fie că e vreunul mare, fie că e mic (căci nu e căutare la față la Dumnezeu, după cum s-a scris: Rom. 2, 11), așa și aci, după ce a amintit pe vultur — adică cea mai împărătească dintre păsări — coboară iarăși la cea mai mică dintre cele ce obișnuiesc să zboare, punînd pe același plan pe cel mic și pe cel mare, cînd săvîrșește vreun rău și nu leapădă vina. Dar scoate dintre acestea lăcusta și vruchul și cele asemenea pentru puterea lor de-a se înălța și de-a nu petrece între cele de jos, ci de-a se ridica adeseori la înălțime și de-a sări cu ușurință. De felul acesta este cel ce are, ce-i drept, o viață lumească, dar nu e cu totul lipsit de cuviința și de iubirea cea către Dumnezeu. Căci unul ca acesta nu e legat cu totul de cele pămîntești, nici nu petrece în cele de jos, ci se străduiește să cugete și la cele de sus și să se facă vrednic de laudă, ridicîndu-se la cele înalte și zburînd de la cele pămîntești.

Iar cel ce s-a atins și s-a spurcat de cele necurate, trebuie să-și spele haina și spre seară curat va fi. Prin aceasta se indică taina lui Hristos, prin care ne-am curățit, dobândind iertarea prin sfântul Botez, adică în vremea venirii Lui, care s-a făcut oarecum spre seară, sau când veacul de față se apleacă spre sfârșit. Sau nu spunem că Cuvîntul lui Dumnezeu S-a întrupat în ultimele timpuri ?

PALADIE : Chiar așa e.

CHIRIL : Dar legea spune că cel ce se va atinge fie de fiară sălbatică, fie de alt animal necurat, va fi și altfel spurcat. Căci a zis : *«Și toate cele ce umblă pe labe între toate fiarele, care umblă pe patru picioare, necurate vor fi vouă. Tot cel ce se atinge de mortăciunile lor, necurat va fi pînă seara. Și cel ce ridică din mortăciunile lor, își va spăla hainele sale și necurat va fi pînă seara, că necurate sînt acestea vouă. Și acestea vouă necurate dintre cele ce se tîrăsc pe pămînt : nevăstuica, șoarecele, crocodilul de uscat, șobolanul, cameleonul, brotăcelul, șopîrla și sobolul. Acestea sînt vouă necurate dintre toate cele ce se tîrăsc pe pămînt. Tot cel ce se atinge de acestea moarte, necurat va fi pînă seara. Și tot peste ceea ce ar cădea vreo mortăciune a acestora, necurat va fi, fie vas de lemn, sau haină, sau piele, sau sac. Tot vasul cu care se va întîmpla lucrul acesta, se va spăla în apă și necurat va fi pînă seara, și apoi curat va fi»* (Lev. 11, 27—33). La acestea a adăugat că va fi spurcat vasul în care ar cădea vreo mortăciune a lor. Și vasul de lut și de piele, și haina, mîncarea și băutura, afară de izvorul de apă, de fîntînă, de lac și de semințe.

Se pare că legea indică prin fiarele sălbatice pe cei mai cruzi dintre tîlhari, care socotesc de nimic, chiar și uciderea de om, cel mai mare dintre rele, omorînd fără milă pe oricine se nimereste, necruțînd pe nimeni. Iar prin șoarece și nevăstuică și prin cele apropiate și înrudite, adică prin crocodilul de uscat, prin șopîrlă și brotăcel, pe hoții fricoși ce umblă noaptea, care caută să vatăme pe cei ce dorm fără să fie observați, dar se tem foarte să fie prinși și ocolesc starea de veghe a celor pe care îi atacă. Căci oare nu sînt niște viețuitoare foarte hoaje și lașe, nevăstuica și șoarecele și oare nu se scufundă în găurile pămîntului, dacă face cineva vreun zgomot ? Iar crocodilul de uscat și cele înrudite, nu își adună hrana noaptea și de loc ziua ?

PALADIE : E adevărat.

CHIRIL : Deci orice hoț necurat, fie că are niște apucături de fiară și-și pătează mîinile cu sînge, fie că fură niște lucruri mici, ca șoarecele și nevăstuica, ca șobolanul și șopîrla, se ridică pe ziduri și pe acoperișuri. Și cine se atinge de cei astfel necurați, se va împărtăși

de vinile lor. Căci părășia cu astfel de oameni îi face numaidecît necurați.

Iar vasele spurcate, sînt chipurile unor oameni. Căci omul e asemenea vasului⁵⁵¹.

Dar declară că nu se spurcă izvorul de apă, fîntîna și lacul, chiar de cade în ele ceva din cele spurcate după lege. Prin aceasta nu lasă pe cei de sub lege să simtă lucrul acesta cu totul împovărător și greu de purtat și observarea legii cu neputință de împlinit, cum ar fi dacă ar fi păgubiți așa de mult în lucrurile cele mai necesare, încît ar trebui să părăsească și cetăți și case, cînd s-ar spurca apele din ele, și s-ar lipsi și de cele neapărat trebuincioase. Deci legea a renunțat la strictețea totală, pentru folosul și trebuința celor de sub lege.

PALADIE : E o explicație vrednică de crezut.

CHIRIL : Deopotrivă cu celelalte, spune că e necurată și mortăciunea animalelor curate. De aceea adaugă că și aceasta-l spurcă pe cel ce se atinge de ea. Căci scrie : *«Iar de va muri vreuna din vitele care vă sînt îngăduite spre mîncare, cel ce se va atinge de mortăciunile ei, necurat va fi pînă seara. Și cel ce mănîncă din mortăciunile ei, își va spăla hainele lui în apă și necurat va fi pînă seara și se va spăla în apă și curat va fi. Și cel ce ia din mortăciunile lor, își va spăla hainele lui și se va spăla în apă și necurat va fi pînă seara»* (Lev. 11, 39—40). Aceasta închipuie limpede, precum socotesc, ceea ce s-a zis : *«De e vreunul care se numește frate, fie curvar, fie zgîrcit, fie slujitor la idoli, fie bejiv, fie bîrșitor, fie răpitor, cu unul ca acesta nici să nu se mănînce»* (I Cor. 5, 11). Căci dacă vreunul dintre cei socotiți cuviincioși și dintre cei ce-au fost curățiți și dintre cei primiți la părășie duhovnicească prin credință, suferă moartea prin păcat, «necurat va fi» și «spurcat», căci fiind întinat prin fapte moarte, spurcă numaidecît pe cel ce se lipește de el⁵⁵². Dar deși suferă întinarea, va fi curat prin apă spre seară. Iar ce înseamnă aceasta, a arătat mai înainte în chip clar cuvîntul nostru.

Dar ia seama că și cel ce mănîncă din mortăciunile lor și cel ce se atinge numai, spune că va fi necurat, neeliberîndu-l de întinare și de osîndă nici pe cel ce se face părăș de mortăciunea aceluia și declarîndu-l vinovat și pe cel ce vine în vecinătatea și în apropierea lor. Căci socotesc că trebuie să ne păzim cu grijă, nu numai de împreună lucrarea cu cei răi, ci chiar și de întîlnirea cu ei. Căci «cel ce

551. Omul e asemenea vasului, pentru că primește în el multe, bune și rele. Și mulți iau multe din conținutul cu care s-a îmbogățit fiecare om.

552. Oricît de curat a fost cineva, dacă se spurcă prin fapte păcătoase, moare sufletește; și cel care se însoțește cu el, se molipsește și el de necurăție.

se atinge de smoală, murdări-se-va», zice (Înt. Sir. 13, 1). Și adevărat este cuvîntul.

Iar că aceste pilde din lege s-au folosit pentru calitatea moravurilor, ar putea afla cineva din cele ce se adaugă. Căci s-a zis iarăși : «Și să nu spurcați sufletele voastre cu nici un fel de tîrîtoare ce se tîrăsc pe pămînt și să nu vă întinați cu ele și să nu fiți necurați din pricina lor, că eu sînt Domnul Dumnezeuul vostru» (Lev. 11, 34). Căci ce întinare poate să aducă sufletului omului moartea unui animal și atingerea de cadavrul lui? Și ce vătămare i-ar aduce mîncarea ce intră în stomac și se leapădă la gunoi, după cuvîntul Mîntuitorului? (Matei 15, 11) ⁵⁵³.

PALADIE : Nici una, după cum socotesc. Drept gîndești.

CHIRIL : Deci socotesc că asemenea corăbierilor destoinici, punînd în mișcare toate funiile, să ieșim din toate întinăciunile și să intrăm într-o viață prea plăcută lui Dumnezeu, ca într-un sîn de mare liniștit și netulburat. Căci nu ne putem apropia de El altfel decît numai așa. Iar că lucrul acesta e adevărat, nu e greu de văzut. Căci s-a scris iarăși în Ieșire : «Și Moise era păscînd oile lui Ietro, socrul lui, preotul din Madian. Și a dus oile în pustie. Și a venit la muntele Horeb. Și i s-a arătat lui un înger al Domnului din rug și a văzut că rugul ardea în foc, iar rugul nu se mistuia. Și a zis Moise : «Mergînd voi vedea această arătare minunată, că nu se mistuie rugul». Iar cînd a văzut Domnul că se apropie să vadă, l-a chemat pe el Domnul din rug, zicînd : «Moise, Moise!». Iar el a zis : «Ce este?» «Și acela a zis : Să nu te apropii aci, dezleagă încălțămîntea din picioarele tale. Că locul, în care stai, e pămînt sfînt» (Ieș. 3, 1—5).

Înțelegi deci că nu se poate apropia cineva de preacuratul Dumnezeu, dacă nu a curățit mai întîi toată pata de pe sufletul său și nu și-a eliberat piciorul, adică pășirea spirituală spre cele ce sînt de făcut, de orice mortăciune cugetată în lucruri? Căci oare nu e încălțămîntea rămășița unui animal mort?

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Deci ea e un chip (tip) al mortăciunii, pe care dacă o leapădă cineva, rupînd legăturile din care trebuie să scape, va veni aproape și va fi casnicul lui Dumnezeu, făcîndu-se totodată în stare să mîntuiască pe alții. Așa a fost ales Moise ca să fie trimis și să (eliberaze) izbăvească pe fiii lui Israil. Căci Sfînta Scriptură ne spune :

⁵⁵³. Se arată că nu legea vorbind de animalele care spurcă pe om, și-a înălțat gîndul la întinarea ce o produce sufletului pilda unor oameni cu apucături de fiare.

«Fiule, dacă te faci înțelept, vei fi înțelept ție însuși și aproapelui tău» (Prov. 9, 12) ⁵⁵⁴.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Dar vom adăuga la acestea încă ceva.

PALADIE : Ce anume ?

CHIRIL : Avînd să coboare Atoateșitorul Dumnezeu în chip de foc pe muntele Sinai, i s-a poruncit lui Moise să pregătească pe Israil spre vederea lui Dumnezeu. Iar modul pregătirii l-a stabilit însuși Stăpînul tuturor. Căci «a zis lui Moise : Pogorîndu-te, spune poporului și curăță-i pe ei astăzi și mâine. Și să-și spele hainele lor și să stea pregătiți în ziua a treia. Că în ziua a treia, se va pogori Domnul pe muntele Sinai, înaintea întregului popor» (Ieș. 19, 10—11).

Așadar, cei ce doresc familiaritatea cu Dumnezeu și au ca scop să se înfățișeze și să-i slujească Lui prin rivna spre tot binele, trebuie să se curețe mai întii ⁵⁵⁵. Unul ca acesta va fi în stare să-L vadă și pe Dumnezeu Însuși, după cuvîntul Mîntuitorului : «Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu» (Matei 5, 8) ⁵⁵⁶. La această strălucire poți vedea, dacă vrei, că a ajuns și dumnezeiescul Avraam însuși ⁵⁵⁷. Dar vino să spunem în amănunte cele privitoare la el. Căci s-a scris așa : «Și a zis Domnul către Avraam : Iar tu să păzești legătura mea, tu și seminția ta după tine, întru neamurile lor. Și aceasta este legătura pe care o voi păzi între mine și voi și între seminția ta după tine în neamurile lor. Se va tăia la voi împrejur toată partea bărbătească. Și veți tăia împrejur marginea mădularului vostru și va fi spre semn al legăturii între mine și voi. Și pruncul de opt zile se va tăia la voi împrejur, toată partea bărbătească, întru neamurile voastre și cel născut în casa ta și cel cumpărat cu argint din tot fiul străin,

554. Prin mortăciunea animalului se închipuie ceea ce e mort în om prin păcat. Omul care păcătuiește dănuiește în moartea sufletească a egoismului, a necomuniunii sincere cu Dumnezeu și cu semenii. Moise trebuie să nu-și lipească de el nimic din moartea sufletească a altora, dacă vrea să fie viu și să se poată apropia de Dumnezeu, supremul izvor al vieții prin dragostea ce ne-o comunică. Dumnezeu fiind viu, nu poate intra în comunicare cu El decît cel viu, sau cel ce se silește să iasă din moartea egoismului.

555. Cel ce voințește să se apropie de Dumnezeu trebuie să se curețe de egoismul păcatelor. Căci apropierea de Dumnezeu are ca urmare slujirea binelui, care e una cu slujirea altora. Binele pe care vrea să și-l facă cineva sie-și, nu e bine adevărat.

556. Pe Dumnezeu îl văd cei curați cu inima, adică cei curățiți de egoismul păcatelor. Cei păcătoși nu se pot vedea decît pe ei înșiși și lucrurile materiale. Propriu-zis ei nu văd nici sinea lor adevărată, pe cea care se poate îmbogăți spirital și poate dăinui în veci.

557. Vederea lui Dumnezeu umple pe om nu numai de viață, ci și de bucuria care se răspîndește pe toată ființa lui ca lumina. Căci vederea e comunicare cu Dumnezeu și primirea iubirii Lui și a sensului existenței. Dumnezeu e văzut ca foc al iubirii calde și al luminii, sau al sensului existenței.

care nu e din sămînța ta. Cu tăiere împrejur se va tăia împrejur tot cel născut în casa ta și cel cumpărat cu argint. Și va fi legătura mea în trupul vostru spre legătură veșnică. Și partea bărbătească netăiată împrejur, care nu-și va tăia împrejur trupul de marginea lui în ziua a opta, pierde-se-va sufletul acela din neamul lui, că a stricat legătura Mea» (Fac. 17, 23).

Iar care era răsplata ascultării și ce fel le folosea tăierea împrejur, vom ști din cele următoare. Căci zice: «Și s-a arătat lui, Dumnezeu, la stejarul Mamvri, sezînd el la ușa cortului său, la amiază. Și ridicînd ochii săi, a văzut și iată trei bărbați stăteau din sus de el. Și văzîndu-i pe ei, a alergat întru înfîmpinarea lor de la ușa cortului său. Și s-a închinat pînă la pămînt și a zis: Doamne, de am aflat har înaintea Ta, nu trece pe robul tău. Să se aducă apă și să se spele picioarele voastre și vă odihniți sub copac. Și voi aduce pîine și veți mînca. Și după aceea veți pleca la drumul vostru, din care v-ați abătut la robul vostru» (Fac. 18, 1—5).

Căci tăierea împrejur în trup e chipul (tipul) clar al celei spirituale și în duh, prin care Hristos scoate din cugetările noastre toată pata. Fiindcă după cuvîntul fericitului Pavel, «ne-am tăiat împrejur cu tăiere împrejur nefăcută de mîna, întru dezbrăcarea trupului» (Col. 2, 11). Iar după ce-am dezbrăcat pe omul cel vechi care se strică după poftetele amăgirii și ne-am tăiat plăcerile trupului prin ascuțișul și lucrarea duhului, ne arătăm pe noi înșine vrednici de-a ne împărtăși și de vederea dumnezeiască și de-a ne face loc de odihnă al Sfintei și celei deoființă Treimi⁵⁵⁸. Căci a zis Mîntuitorul: «Cel ce nu se va rușina de Mine și de cuvintele Mele întru acest neam, vom veni Eu și Tatăl și ne vom face locuință la el și întru el vom petrece» (Ioan 14, 23—24). Și nu numai aceasta ne e răsplata curăției, ci ca unii ce am fost primiți în familiaritatea lui Dumnezeu, vom cunoaște cele din El, se înțelege prin descoperirea cea de la El, precum i s-a făcut cunoscut și lui Avraam cele cu privire la nimicirea Sodomei. Observă deci că ieșirea din întinăciuni aduce răsplata a nenumărate bunătăți. De aceea zice și Pavel: «Vă îndemn pe voi, fraților, prin îndurările lui Dumnezeu, să vă înfățișați trupurile voastre jertfă vie, sfîntă, bineplăcută lui Dumnezeu, slujba voastră cuvîntătoare» (Rom. 12, 1). Dar

558. Se taie împrejur ceea ce nu ține în mod necesar de firea omului, ceea ce s-a adăugat ca păcat, ceea ce înhide, ceea ce reprezintă viața lui cea adevărată; omul păcatului care se învechește, care înaintează spre moarte, care nu se înnoiește continuu prin comunicarea cu viața. Deschizîndu-se prin aceasta vieții dumnezeiești, poate vedea pe Sfînta Treime la stejarul Mamvri. Sfînta Treime e primită în firea noastră deschisă prin iubirea ei și se odihnește în iubirea noastră ospitalieră.

și proorocul Ieremia a strigat limpede : «*Spală-ți inima de răutate, Ierusalime, ca să te mîntuiești*» (Ier. 4, 14).

PALADIE : Așadar, trebuie să ne apropiem de Dumnezeu Cel Preacurat nu cu suflet întinat, ci cu viață sfințită și fără prihană. Și așa îndată vom ajunge la ceea ce se cuvine.

CHIRIL : Așa este, Paladie. Și nu-ți va trebui multă osteneală ca să poți înțelege că e adevărat acest cuvînt, dacă vei vrea să cercetezi cu rîvnă și cu înțelepciune viețile sfinților. Căci cele ce s-au întîmplat celor vechi în chip, spre povățuirea noastră s-au scris, după dumnezeiescul Pavel (I. Cor. 10, 11).

Că trebuie să ne apropiem de Dumnezeu curăți și spălați, se poate afla deci iarăși și din următoarele. Dina, fiica lui Iacob, fiind fecioară și în vîrsta căsătoriei, a ieșit din cortul părintesc ca să vadă fetele Sichemilor. Dar Sichem, fiul lui Emor, n-a stat liniștit. Căci se îndrăgostește îndată de tînără și e dus de poftă neînfrîinate spre plăcere. Și pornind sălbatic spre aceasta, cel de alt neam și netăiat încă împrejur, a siluit fecioara evreică. Dar lucrul a fost socotit fiilor lui Iacob de nesuportat și au pornit război împotriva celor ce-au batjorcorit pe sora lor evreică. Aceasta l-a întristat pe dumnezeiescul Iacob și l-a înspăimîntat, făcîndu-l să se teamă că va pieri cu tot neamul. Dar Dumnezeu s-a apropiat de el și l-a mîntuit iarăși. Și e vrednic să știm în ce mod : «*Și a zis Iacob către Simeon și Levi : M-ați făcut urît, ca să fiu socotit rău tuturor celor ce locuiesc ținutul, atît între Canaanei, cît și între Ferezei. Iar eu sînt pușin la număr. Și de se vor aduna asupra mea, mă vor tăia și voi pieri eu și casa mea. Iar ei au zis : Dar s-au folosit de sora noastră ca de o curvă. Și a zis Dumnezeu către Iacob : Sculîndu-te, suie-te în locul Bethel și locuiește acolo. Și fă acolo jertfelnic lui Dumnezeu, Care S-a arătat ție, cînd fugeai de la fața lui Esau, fratele tău. Și a zis Iacob casei sale și tuturor celor ce erau cu el : Ridicați pe dumnezeii care sînt cu voi din mijlocul vostru și vă curățiți și schimbați hainele voastre și sculîndu-ne să ne suim în Bethel și vom face acolo jertfelnic lui Dumnezeu care m-a auzit pe mine în ziua necazului, care era cu mine și m-a mîntuit pe mine în calea pe care mergem. Și au dat lui Iacob pe dumnezeii străini, care erau în mîinile lor și cerceii din urechile lor și i-au ascuns pe ei Iacob sub stejarul din Sichem și i-a pierdut pe ei pînă în ziua de astăzi*» (Fac. 34, 30—31 ; 35, 1—4).

Observă că Stăpînul tuturor S-a apropiat de dreptul ce tremura și i-a poruncit să zidească jertfelnic intru miros de bună mireasmă

și monument strălucit al mîntuirii și ajutorului ce i se vor da lui. Iar acela, după ce a cunoscut că trebuie să facă aceasta, poruncește la ai săi să se curețe, scoțînd dintre ei pe dumnezeii neadevărați și îmbrăcîndu-se cu alte veșminte. Și aceasta socotesc că înseamnă curăția în credință și neîntinarea în viață. Căci prin lepădarea zeilor străini trebuie să se înțeleagă voința lor de-a se alipi în întregime la Dumnezeu, neavînd cugetarea împărțită și neaplecîndu-se spre ră-mășițele rătăcirii dracilor. Iar prin schimbarea veșmintelor, îmbrăcarea unei viețuiri curate. Așa a socotit că trebuie să scrie și preaințeleptul Pavel. Căci oare nu-l auzi spunînd limpede: *«Dezbrăcați-vă de omul cel vechi, care se strică după poftele rătăcirii, și îmbrăcați pe cel nou, care se înnoiește după chipul Celui ce l-a zidit pe el»* (Efes, 4, 22—24). Prin dezbrăcarea trupului înțelege lepădarea plăcerilor tru-pești. Dar scrie și Solomon: *«În toată vremea să fie veșmintele tale strălucitoare»* (Eccl. 9, 8). Iar cugetînd drept, nu voi spune că înțelep-tul Solomon a ajuns pînă la atîta flecăreală, încît să ne îndemne să ne incîntăm copilărește de veșminte strălucitoare. Ci seamănă viața curată și liberă de orice pată cu un veșmînt strălucitor. Altfel cum ar putea îmbrăca cineva pe Domnul nostru Iisus Hristos? Căci oare nu vei recunoaște că lucrul acesta îl face pe cel ce se îmbracă în po-doabele viețuirii evanghelice? ⁵⁵⁹.

PALADIE : Așa este, fără îndoială.

CHIRIL : Iar dacă ar veni cineva și la prealăudatul Iosif, ar afla că n-a nesocotit nimic din ale curăției, ci a cugetat că Dumnezeu îi va ajuta în toate și-l va apăra, de va refuza bărbătește orice întinare. Căci putînd să prospere și să se desfășoare în dezmierdări, îngăduind zburdărilor fierbinți ale tinereții să alerge la cele plăcute și iubite și să fie dus de pornirile neînfrîinate, nu a făcut aceasta nicidecum, ci și-a ales sortul mai bun, care-l are la Dumnezeu, și a preferat oste-nelile întinării în loc de orice îl putea îngrășa pentru moment. Fiindcă

559. Dezbrăcarea de omul cel vechi este ieșirea din crusta egoistă a plăcerilor păcătoase. Dar omul nu poate rămîne dezbrăcat, adică neutru între egoism și co-municare iubitoare. Chiar această neutralitate este un egoism. Cel ce se dezbracă de sinea egoistă, se învăluie în cel pe care-l iubește și-l iubește. Adevărata îmbră-care în iubire nu se poate veni decît din Hristos. El e veșmintul care ne face om nou. El e veșmintul fluid din care curge în noi iubirea Lui și în care se vede întîlnirea noastră cu Hristos. Hristos ne îmbracă în iubirea Sa, pentru că El este Dumnezeu venit între noi, intrat prin firea omenească în posibilitatea comunicării «firești» ușoare cu noi, rămînd totuși izvorul dumnezeiesc al iubirii nesfîrșite în această comunicare.

știa că la început e dulce orice excitație a trupului și plăcerea acestor mișcări vrăjește mintea ca o miere; dar la sfârșit nu mai este dulceața. Ci îndată se adună deasupra capului celui ce a greșit pedepse și osinde și cîte alte rele. Dar voiești să spunem unele din cele scrise despre el?

PALADIE : Foarte mult.

CHIRIL : «Și era, zice, Iosif frumos la chip și arătos la vedere foarte. Și a fost după cuvintele acestea, și-a pus femeia stăpînului său ochii ei pe Iosif, și a zis : culcă-te cu mine. Iar el nu a voit, ci a zis femeii stăpînului său : dacă stăpînul meu nu cunoaște pentru mine nimic în casa lui și toate cîte sînt ale lui le-a dat în mîinile mele și nu este în casa aceasta nimic deasupra mea, nici s-a scos de la mine, afară de tine, pentru că ești femeia lui, cum voi face cuvîntul acesta rău, ca să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu? Și după ce a vorbit lui Iosif zi după zi și n-a ascultat de ea ca să se culce cu ea și să se împreune cu ea, a venit o zi în care a intrat Iosif în casă să facă lucrurile lui. Și nimenea nu era din cei din casă înăuntru. Și l-a apucat pe el de haine, zicînd : Culcă-te cu mine ! Și părăsindu-și hainele lui în mîinile ei, a fugit și a ieșit afară. Și cînd a văzut că a lăsat hainele lui în mîinile ei și a fugit și a ieșit afară, a chemat pe cei ce erau în casă și le-a grăit lor, zicînd : Vedeți, a băgat la noi slugă evreu, ca să-și bată joc de noi. Că a intrat la mine zicînd : Culcă-te cu mine și am strigat cu glas mare. Iar auzind el că am înălțat glasul meu și am strigat, părăsind hainele lui la mine a fugit și a ieșit afară» (Fac. 39, 6—15).

Vezi că femeia îl silea pe acela care nu voia să se culce cu ea, dar mintea lui fiind fixată în înfrînare, nu s-a lăsat biruită de nimic? Ci era încă adolescent, de-abia de șaptesprezece ani, la cele dintii mijiri ale mustății, în vigoarea plăcerilor și la vîrsta mișcărilor celor mai fierbinți și, ca să zic așa, cînd poftele sînt tari și nedomolite. Căci vîrsta adolescenței stă sub puterea pornirilor încă nestăpînite ale dorințelor și nu rabdă ușor frîul înfrînării. Dumnezeuiescul Iosif însă a rămas neclintit, nelăsîndu-și tinerețea slobodă, nedisciplinată și netemîndu-se că era străin și rob (căci la amîndouă acestea a fost silit de frați, fiind vîndut ismailitenilor). Dar fiindcă a fost mai tare ca plăcerea atotspurcată și ca mișcările nerușinate, femeia îl calomniază și întoarce vina asupra tînărului. Și pe cel ce nu s-a supus poftelor ei, l-a

numit batjocoritor. Și din această cauză tinărul a fost aruncat în temniță. Dar a fost izbăvit prin harul dumnezeiesc și a dobândit curînd drept plată a înfrînării, să stăpînească peste toată țara egiptenilor.

Așadar, chiar dacă virtutea aceasta cere osteneți, chiar dacă laudele înfrînării vin după grele sudori, cel ce vrea să fie iubitor de Dumnezeu nu se sperie de ele. Căci va avea o laudă egală și niște răsplăți egale. De aceea și dumnezeiescul David admiră pe tinărul atotvrednic de laudă, pentru ostenețile și încercările răbdate de el, zicînd: «*Ca rob s-a vîndut Iosif, smerit-au în lanțuri picioarele lui, fier a trecut prin sufletul lui*» (Ps. 114, 17—18). Și eu socotesc că el numește aici puterea aspră și neîncovoiată a sudorilor prin care ne oprim de la păcate și ne înstrăinăm de orice pată și ajungem la viața sfîntă și preacurată, adică la cea evanghelică și în Hristos, prin care și cu care dăm slavă Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh în vecii vecilor. Amin.

CARTEA A CINCISPREZECEA

Trebuie să ne înfățișăm lui Dumnezeu curăți și spălați ; și curăția noastră este în Hristos

Din toată expunerea s-a desprins, Paladie, dovada limpede și vădită că trebuie să intrăm cu cuviință, strălucitori și curăți în casa lui Dumnezeu, dacă vrem să cîștigăm față de El o familiaritate prin sfințenie. Căci atunci ni-L vom face pe Dumnezeu îndurător, va privi la ale noastre cu ochiul întreg și ne va dărui ocrotirea cuvenită sfinților. «Spre cine voi privi, zice, dacă nu spre cel smerit și liniștit și tremurînd de cuvintele Mele ?» (Isaia 66, 2) ⁵⁶⁰. Căci cel ce este așa, va întinde mîini cu adevărat cuvioase și va striga spre însăși urechea Dumnezeirii, încît ajungînd la împlinirea celor ce le dorește, va putea spune cu bucurie : «Auzit-a din locașul sînt al Lui glasul meu și strigarea mea înaintea Lui va intra la urechile Lui» (Ps. 17, 7). Sau nu ai auzit clar pe dumnezeiescul David, cîntînd : «Ochii Domnului peste cei drepți, și urechile lui la cererea lor ?» (Ps. 33, 16).

PALADIE : Am auzit.

CHIRIL : Că e adevărat cuvîntul, nu ne e îngăduit să ne indoim. Dar în ce mod am putea să ne curățim noi de întinăciuni ? Căci nimei nu vede căderile (Ps. 18, 13) și mult păcătuiam toți (Iacob 3, 2). Iar firea e bolnavă de ușurința de-a păcătui și e ușor purtată spre neleguire, plăcerea nebunească și urită, netezindu-ne într-un anumit fel calea spre cele rele.

PALADIE : Bine zici. Nu voi întîrzia de loc să-ți dau dreptate, căci spui cele drepte.

CHIRIL : Trupul cel din pămînt s-a îmbolnăvit în sine de legea păcatului, iar mintea omenească e ușor împinsă să incline spre cele rele din tinerețe, după cum s-a scris (Fac. 8, 21). De aceea și Sfînta

560. A fi primit de Dumnezeu înseamnă a te bucura de atenția Lui, de afecțiunea Lui, de grija Lui. Iar această atenție și grijă nu poate să nu fie simțită în conștiință și să nu-i producă bucurie și siguranță ocrotirii din partea Lui. Iar aceasta mărește în om grija de-a vieții potrivit voinței lui Dumnezeu. Grija omului de Dumnezeu, provoacă grija lui Dumnezeu de om, ca aceasta să mărească grija omului de Dumnezeu.

Scriptură ne plînge cu dreptate : «*Toți s-au abătut, împreună s-au făcut netrebniți, nu este cel ce face bine, nu este pînă la unul*» (Ps. 13, 3) ⁵⁶¹. Iar fiindcă nu era ieșire din rău, Dumnezeu și Tatăl ne-a trimis din cer Mîntuitor și Răscumpărător pe unicul Său Fiu, care ne îndreptează prin credință și ne eliberează de pedeapsă și face viguroasă slăbiciunea noastră, luminînd pe cel întunecat, întorcînd pe cel rătăcit și scoțînd de sub stăpînirea diavolului pe cel supus lui ⁵⁶².

PALADIE : *În Hristos deci dobîndim ștergerea păcatului. Iar curățîți astfel și îndepărtîndu-ne cît mai mult de orice pată, vom veni prin El la Dumnezeu și Tatăl* ⁵⁶³.

CHIRIL : Ai înțeles bine. Aceasta o poate auzi cineva și de la sfinții prooroci, care ne vestesc harul acesta vrednic de admirație și mult dorit. Astfel preaînțeleptul Miheia zice : «*Cine e Dumnezeu ca Tine, Care ridică fărădelegile și biruiește nedreptățile celor rămași din moștenirea Lui și nu a ținut spre mărturie mînia Lui, că e voitor de milă?*» (Mih. 7, 18) ⁵⁶⁴. Și iarăși altul : «*Adu-ți aminte acestea, Iacob și Israil, nu mă uita pe Mine. Căci iată am șters ca un nor fărădelegile tale și ca un întuneric păcatele tale*» (Isaia 44, 21—22). Dar ar putea aduna cineva foarte multe locuri din dumnezeiasca Scriptură, ca să arate adevărul acestui lucru. Dar pentru cei ce au credință limpede și vădită, socotesc că e de prisos să îngrămădim și altele.

PALADIE : Că lucrul e vădit, e clar oricui. Dar eu aș voi să privesc curățirea cea în Hristos și în chipurile legii.

CHIRIL : Privește deci, dacă vrei, și socotești că trebuie să mergem pe această cale. Legea a poruncit ca cei întinați și supuși unor fărădelegi, să aducă jertfe, deosebind două feluri de jertfe. Unele înfățișează pe Emanuil înjunghiat pentru noi, iar altele pe noi înșine

561. Plăcerile superficiale ale simțurilor ne atrag mai ușor decît bucuriile spirituale. Pe acestea le descoperim cu eforturi de voință, pe cînd celelalte nu ne cer aceste eforturi. Ele ne atrag fără voia noastră, ne robesc, ne slăbesc stăpînirea asupra noastră. Omul își întărește libertatea actualizînd puterea spiritului din sine.

562. Fiul lui Dumnezeu luînd firea noastră întărește în ea înclinările spirituale și deci și libertatea ei. Căci la temelie ei stă ca ipostas Însuși Fiul Cel iubitor al Tatălui, infuzîndu-i și ei iubirea de Tatăl ceresc și prin aceasta întărind spiritul omenesc al ei, înrudit cu Tatăl.

563. Hristos a întors și a deschis din nou firea omenească asumată spre Tatăl ceresc și prin aceasta a scos-o din egoismul simțual al păcatului. Iar în unire cu El, ne comunică și nouă această întoarcere a noastră spre Tatăl, această ieșire din egoismul simțual păcătos, străin de Dumnezeu și de firea Sa autentică.

564. Pare a vorbi Fiul către Tatăl.

murind lumii și aducînd spre bună mireasmă lui Dumnezeu viața și mîntuirea noastră. Sau oare nu omorînd mădularele cele de pe pămînt (Col. 3, 5) și eliberînd mintea de vîrtejul lumesc și de plăcerile pămîntești, vom petrece viața dumnezeiască și evanghelică?

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Deci jertfa propriu-zisă constă în *curățirea duhovnicească prin moartea lui Hristos*, iar făgăduința și darul aduse de noi, în a preda lui Dumnezeu o viață cu bun chip și întru sfințenie⁵⁶⁵. De fapt legea precizează de mai înainte și arată cu folos și în chip necesar că *cele ce au să fie aduse pentru aceste jertfe, trebuie să fie fără pată*. Dar fiindcă dintre cele aduse spre jertfă unele indicau pe Hristos, ca înjunghiat pentru noi, altele ne închipuie pe noi, aducînd ca o tămîie propria noastră viață, de aceea zice că ele trebuie să fie fără prihană și nesuferind în nici un fel vreo ciuntire. Pentru că Hristos e fără prihană, căci n-a făcut păcat (I Petru 2, 22). Dar nici pe noi nu ne primește Dumnezeu pînă sîntem încă în întinăciuni și bolim de păcatul ce întristează. Drept aceea s-a scris în Levitic : *«Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Vorbește lui Aaron și fiilor lui și întregii adunări a fiilor lui Israil. Și zi lor : Oricine dintre fiii lui Israil sau dintre prozeliții care s-au adăugat lor în Israil, care va aduce darurile lui după făgăduința lor, sau după voia lor, cîte le vor aduce lui Dumnezeu spre ardere de tot, vor fi primite cele fără prihană parte bărbătească din vite sau din oi. Va fi primit ceea ce e fără prihană parte bărbătească din vite sau din oi. Va fi primit ceea ce e fără prihană, nici o prihană să nu fie în ea. Orb sau strivit, sau cu limba tăiată, sau cu zgrăbunțe, sau rîios, sau cu pecingini, pe acestea să nu le aducă lui Dumnezeu și să nu dați din ele spre ardere pe altarul Domnului. Și vitele sau oile cu urechea tăiată, sau coada tăiată, acelea le vei junghia pe toate. Iar pentru făgăduința ta nu se vor primi. Cele cu vreun mădular strivit sau*

565. Jertfa propriu-zisă a adus-o Hristos. Și ea a curățit păcatul firii noastre, întrucît se unește cu El Care prin jertfă a predat total firea noastră asumată de El, lui Dumnezeu. În El firea noastră a fost dusă deplin la moarte, ca să primească o nouă viață din Dumnezeu și exclusiv pentru Dumnezeu. Noi primim curăția de păcatul egoismului din El, nu dintr-o moarte a noastră total, asemenea celei a Lui, sau unită cu a Lui. Căci moartea nici unuia nu poate o astfel de predare totală ca moartea Lui, iar această predare desăvîrșită a Lui n-are nevoie să fie implinită de moartea noastră. Ceea ce trebuie să dăm noi, e să ne însușim viața de curăție, de sfințenie instaurată prin moarte și înviere în firea Lui. Această dăruire de sine e anticipată de o făgăduință, sau se întemeiază pe ea. De aceea se distinge în textul citat între jertfă și făgăduință. Dar întrucît în legea veche și jertfa lui Hristos era preînchipuită de jertfele de animale aduse de Israeliți, ei aduceau atît jertfe cît și făgăduințe, cum se arată în continuare în Levitic.

jugănit, tăiat sau smuls, acestea să nu le aduceți Domnului și pe pământul vostru să nu faceți aceasta. Și din mîna celui de neam străin să nu aduceți darurile voastre din toate acestea, că stricăciuni sînt în ele, prihană este în ele. Nu se vor primi acestea» (Lev. 22, 17—25).

Observă că legea poruncește clar și fățiș atît celor din neamul lui Israil, cît și celor din afară și adăugați la popor, adică prozeliților, să cerceteze cu atenție cele ce au să fie aduse ca jertfă, de nu au vreo prihană. Căci a spus că trebuie să aducem partea bărbătească și fără prihană, adică tăria și o stare liberă de patimi. Pentru că moleșeala și cugetul femeiesc și ciuntirea spirituală dinlăuntrul minții, sînt cu totul nepermise de Dumnezeu și lepădate. Sau nu vei recunoaște că cel care se va arăta avînd acestea, e inapt între cele ce au să fie sfințite ca jertfă?

PALADIE: Cum de nu?

CHIRIL: Deci e lepădat cel lipsit de vigoare și moleșit și e primit cel robust și închipuit prin firea bărbătească, dacă are pe lîngă aceasta neprihănirea. Dar acestea sînt chipul (tipul) clar al lui Hristos. Căci Emanuil e deodată bărbat și neprihănit, e cu adevărat puterea lui Dumnezeu și nu a cunoscut păcatul ⁵⁶⁶.

Dar e bărbat și în altfel: bărbatul e totdeauna întîistătător și mai presus de celălalt sex. Și pe lîngă aceasta are un rol conducător. Dar și Fiul, deși s-a făcut ca noi, e înaintestătător și neasemănat mai presus și conduce toate și a fost socotit pe drept cuvînt păstor între oi.

Dar inapte de a fi între cele sfințite și lepădate dintre cele ce sînt de adus ca jertfă, sînt și cele oarbe, strivite, cu limba tăiată, cu bube, cu rîie și pecingini, cu urechea și coada tăiată. Dar și cel prigonit, deci făcînd parte dintre fameni, suferă în chip necesar de patimă. Căci aceasta cred că înseamnă a avea un mădular sfărîmat, strivit, tăiat sau smuls.

PALADIE: Oare și acestea se aplică moravurilor și modurilor noastre?

CHIRIL: Desigur. Căci legea nu ne poate fi duhovnicească altfel decît așa. Și slujirea în umbre n-ar avea nici un preț la Dumnezeu, iar

566. Am văzut că plăcerea nu e produsul unei voințe țări, ci al unei slăbiri a voinței. Ca să refuzi plăcerea simțurilor, sau cele ce pot satisface (bunurile materiale), trebuie o tărie, un efort de voință în care se manifestă libertatea. De aceea deprinderea binelui e semnul bărbăției (vir-tus). Hristos e bărbatul desăvîrșit, sau cu totul stăpîn pe Sine și nerobit de nici o slăbiciune și faptă ușuratică, pentru că face totul din libertate adevărată. La această stare e chemat și creștinul (Efes 4, 13). Hristos este bărbat desăvîrșit și ca om, pentru că ipostasul firii Lui omenești e Dumnezeu Cel Atotputernic și absolut liber.

El n-ar fi stabilit legile acestea, dacă n-ar fi preînchipuit în ele frumusețea atotminunată a adevărului.

PALADIE : Bine zici. Treci deci la rațiunea (la înțelesul) fiecăreia și lămurește-o care este.

CHIRIL : Voi trece foarte bucuros. Orb pare să numească pe cel neînțelept și neînțelegător și care nu are în sine lumina dumnezeiască adică iluminarea prin Hristos în Duh. Iar cel fără minte și necredincios e cu totul inapt de-a fi între cei ce pot fi sfințiți prin jertfă. «*Și de nu veți crede, nu veți înțelege*», zice (Ioan 7, 9).

Strivit numește pe cel în întregime bolnav, care nu are nimic sănătos în sine și nu poate merge drept, adică nu poate face ceva din cele bune, ci a pierdut cu totul tăria în Hristos și în Duhul. Iar aceasta au pățimit-o cei despre care s-a scris printr-unul dintre sfinții prooroci : «*Acestea zice Domnul : Iată eu dau peste poporul acesta boală și se vor îmbolnăvi în el părinții și fiii împreună. Vecinul și aproapele lui vor pieri*» (Ier. 6, 21). Dar dumnezeiescul cîntăreț îi înfățișează pe cei îndreptați prin credința în Hristos veseli, cîntînd și zicînd : «*Bindecuvîntează suflete al meu pe Domnul, pe Cel ce vindecă toate bolile tale, pe Cel ce izbăvește din stricăciune viața ta*» (Ps. 102, 3—4).

Cel cu limbă tăiată este, precum socotesc, cel ce nu știe să grăiască drept și nu poate mărtursi cuvîntul credinței, pe care îl propovăduim, după cum s-a scris (Rom. 10, 8) ; cel ce nu are întrebarea buneii conștiințe îndreptată spre Dumnezeu. Iar că și această boală o vor lepăda la venirea lui Hristos, a lămurit proorocul zicînd : «*Și limbile bîlbăite vor învăța repede să grăiască el despre pace*» (Isaia 32, 4). Deci cel cu limba tăiată e cel ce bîlbăie încă n-a învățat să grăiască despre pacea cea de sus de la Tatăl, adică despre Hristos, sau cele privitoare la El.

Iar cei cu negi, cu rîie și pecingini, spunem că sînt cei ce au în ei mintea suferindă și bolnavă de marea slăbiciune a păcatului și nu cugetă că trebuie să micșoreze această stare, și lasă să sporească în ei urîciunea și să se întindă răul. Căci bubele și rîia și pecinginea totdeauna merg crescînd și tind spre înrăutățire și acoperă pe încetul tot corpul. Așa sînt însă și patimile nesmulse din sufletele noastre, tinzînd printr-o pornire nereținută pururea spre mai rău.

Cel cu urechea tăiată și pe lîngă acesta cel cu coada tăiată, indică pe cel neîncrezător și neascultător și pe cel care nu e pînă la capăt cu bun chip. Sau oare cei cu urechea tăiată nu sînt păgubiți la auz ?

PALADIE : Ba da.

— **CHIRIL** : Iar animalele care nu au coadă le socotești a fi în forma cea mai frumoasă ? Nicidecum. Căci suferă de uriciune. Deși e lipsit de bun chip și urît cel indicat indirect prin animalul care nu are coadă.

De asemenea leapădă pe bărbatul cel care are, dar nu poate pune în lucrare cele ale bărbaților, adică pe cel prigonit. Aceștia sînt cei ce au aparența de bărbăție în virtute, dar nu sînt și lucrători pentru a cîștiga măririle virtuții, ci sînt uscați și sterpi și lipsiți în multe chipuri de puțința de-a aduce rod. Căci mulțimea de patimi urite ne silește la moleșală și slăbiciune și pe lîngă aceasta, la neputința de-a rodi. De aceea socotesc că legea indică prin multe nume starea de famen. Căci îi spune jugănit, strivit, castrat, smuls. Pentru că foarte multe sînt în noi patimile și prin multe căi ne duce la moleșală și slăbiciune.

PALADIE : Explicația e vrednică de crezare.

CHIRIL : Pe lîngă acestea e un lucru urît a aduce lui Dumnezeu jertfe prin mînă străină. De aceea a adăugat zicînd : «Și prin mîna celor de alt neam să nu aduceți daruri Domnului Dumnezeului vostru». Prin aceasta se închipuie că numai prin Hristos putem veni la Tatăl. Căci El este arhiereul cu adevărat neprihănit și mare, mijlocitorul rînduit. Căci precum scrie dumnezeiescul Pavel : «Intru El avem apropiere în Duh către Tatăl» (Efes. 2, 18 ; Rom. 5, 2).

Deci cei ce voiesc să-și predea spre sfințire sufletele lor lui Dumnezeu și Tatăl, prin mijlocirea lui Hristos, trebuie să fie eliberați de orice prihană. «Fiți sfinți, zice, precum Eu sfînt sînt» (Lev. 19, 2) ⁵⁶⁷.

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : După ce a stabilit felurile jertfelor de boi și oi, vine și prin învățături să ne îndemne să ne apropiem fără prihană de Dumnezeu, cei ce obișnuim să facem aceasta. Căci a zis iarăși în Levitic : «Toată jertfa pe care o aduceți Domnului, să nu o aduceți dospită. Nici un fel de aluat și de miere să nu aduceți să ardeți Domnului. Dar de

567. Numai prin Hristos avem intrare la Tatăl, din două motive : a) El este om, dar e și Dumnezeu. El se aduce ca om jertfă deplină Tatălui. În El e depășirea puținței oricărui egoism uman. El e cu totul deschis Tatălui, căci ipostasul filial care poartă umanitatea Sa imprimă și acesteia simțirea filială afectuoasă în gradul suprem. Uniți cu El ne deschidem și noi Tatălui cu afecțiune filială, sau Tatăl se deschide și nouă cu dragoste de Tată. Numai uniți cu Fiul Unul Născut trăim și noi dragostea filială față de Tatăl și atenția părintească a Lui față de noi. Nu e alt Mijlocitor în care și prin care să intrăm la Tatăl și Tatăl să intre la noi. b) Hristos este singurul fără pată ca om, pentru că nu e în El nici o umbră de reținere față de Tatăl. E întreg deschis Tatălui prin dragostea Lui desăvîrșită față de El. Numai Acesta se poate apropia de Tatăl Cel sfînt pentru a se sfinți. De aceea ca să intrăm prin Hristos la Tatăl, trebuie să ne însușim și noi această totală pornire de-a ne deschide Lui, de-a ne elibera de orice pată, de orice reținere în încrederea și dragostea față de El. Numai într-o dăruire total sinceră, ne întâlnim cu Dumnezeu Cel atotsincer, sau ne sfințim în întîlnirea cu Cel atotsfînt.

pirgă să-l aduceți pe el Domnului. Pe altar însă nu se vor pune întru miros de bună mireasmă Domnului. Și tot darul jertfei voastre cu sare se va săra. Nu va înceta sarea legământului Domnului de la jertfele voastre. La totul darul vostru să aduceți Domnului Dumnezeului vostru sare» (Lev. 2, 11—13).

Aluatul e chipul (tipul) uneltirii, al acțiunii atotevăcătoare, nu numai decît al celei condamnabile, ci și al celeilalte, adică al celei bune și de laudă, pe care și cuvîntul înțelepciunii făgăduiește să o dea celor fără răutate (Prov. 1, 4). Căci numele de uneltire vine prin unealta cu care lucrăm. Iar mierea ne indică indirect plăcerea trupească, ca în cuvîntul : «Nu privi la femeia păcătoasă ; căci de pe buzele femeii curve picură miere» (Prov. 5, 2—3). Uneori închipuie însă și dulcelețurile bune. Căci s-a scris : «Mănîncă miere, fiule. Că bun este fagurele, ca să ți se îndulcească gîtlejul» (Prov. 24, 13). Deci legea oprește să se aducă la altar aluat și miere spre ardere și jertfă. Le primește de la cel ce le aduce ca dar și pirgă, dar nu le aduce nicidecum spre miros de bună mireasmă.

PALADIE : Dar tilcuiește această ghicitură.

CHIRIL : E foarte greu, Paladie, lucrul acesta. Căci cum n-ar fi greu să înțelegem ce vrea să arate cînd nu le respinge pe acestea nicidecum, dar nu îngăduie să fie aduse spre ardere și jertfă. Socotesc că lucrarea meșteșugită a sufletului evlavios și bun, dacă lucrează la vremea sa, avînd ca motiv credința în Dumnezeu, nu e respinsă de Dumnezeu, dar nu e pusă în același rînd cu virtutea binemiroitoare, nici nu e socotită ca jertfă spirituală. Căci la Dumnezeu e mai cinstită simplitatea. Astfel, Sfînta Scriptură admiră pe dumnezeiescul Iacob zicînd : «Și era bărbat neprefăcut, locuind în casă» (Fac. 25, 27). Căci lucrarea meșteșugită e străină de toți cei lipsiți de răutate. Astfel, În-suși Mîntuitorul a zis către sfinții Apostoli : «Fiți înțelepți ca șerpii și blînzi ca porumbeii» (Matei 10, 16).

Dar simplitatea e cinstită la Dumnezeu și în alt chip, superior tuturor. Deci uneltirea și meșteșugirea, potrivită iconomieii slujbei apostolice, s-a folosit la vreme cuvenită și de fericitul Pavel, ca să scape în multe rînduri de moartea ce i-o pregăteau dușmanii. Deci uneltirea în străduințele cele după Dumnezeu e primită, dar nu e socotită nicidecum ca o bună mireasmă a virtuții, dacă e privită în firea ei proprie.

În același fel mierea, luată ca chip (tip) al plăcerii trupești, indică socotesc, viața aceasta lumească și neeliberată de plăcerile trupești. Căci cinstită este nunta cînd slujește nașterii de prunci, și nevinovat e cel ce se folosește de ea în Hristos. Totuși ea nu e omului o putere

spre virtute, nici nu e pusă pe aceeași treaptă cu laudele înfrînării. Astfel fericitul Pavel scrie celor căsătoriți : «Nu vă despărțiți unii de alții, decât prin învoială pentru o vreme, ca să vă ocupați cu rugăciunea și cu cererea». Și iarăși : «să fiți împreună ca să nu vă ispitească pe voi Satana, pentru neînfrînarea voastră». Iar la acestea a adăugat : «Acesta vi le spun prin îngăduință, nu ca poruncă» (I Cor. 7, 5—6). Vezi deci că le acordă o îngăduință celor căsătoriți ? Cum e atunci virtute, ceea ce se îngăduie ? Iar despre fecioară zice : «mai fericită este de rămîne așa», adică necăsătorită. Deci nu se respinge mierea. Căci căsătoria e primită. Dar nu spre miros de bună mireasmă, ca modurile virtuții.

Peste jertfe se pune apoi sare. Fiindcă socotesc că noi trebuie să jertfim în chip înțelept și chibzuit și pregătiți spre tot lucrul bun. Căci nu e potrivit celor ce vor să fie evlavioși, lipsa de frumusețe și de gust. De aceea și Mîntuitorul a spus sfinților ucenici : «Voi sînteți sarea pămîntului» (Matei 5, 13). Dar scrie și Pavel : «Cuvîntul vostru să fie cu har și cu sare pregătit, ca să dea har celor ce ascultă» (Col. 4, 6).

PAŁADIE : Deci prin sare se indică chibzuința și gustul.

CHIRIL : Așa este. Dar după ce am deosebit felurile jertfei, socotesc că din înseși Sfintele Scripturi se poate vedea cum se pot izbăvi cei bolnavi de păcat de boală și cum pot scăpa de vătămările de pe urma greșelilor. «Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Grăiește către fiii lui Israil, zicînd : De va păcătui vreun suflet înaintea Domnului fără de voie împotriva poruncilor Domnului și va face ce nu trebuie, călcînd vreuna din ele, de va păcătui arhiereul cel uns încît să facă să păcătuiască poporul, va aduce pentru păcatul lui ce a săvîrșit un vițel de vaci neprihănit Domnului pentru păcat. Și va aduce vițelul la ușile cortului mărturiei înaintea Domnului și va pune mîna lui pe capul vițelului înaintea Domnului și va junghia vițelul în fața Domnului. Și luînd preotul cel uns, care are mîinile sfințite (desăvîrșite), din sîngele vițelului, îl va duce în cortul mărturiei. Și își va întinge preotul degetul în sînge și va stropi din sînge de șapte ori înaintea Domnului, spre acoperămîntul (catapeteasma) sfînt. Și va pune preotul din sîngele vițelului pe coarnele altarului tămîierii dinaintea Domnului, care este în cortul mărturiei. Și tot sîngele vițelului îl va vărsa la temelie altarului arderilor de tot, care este lîngă ușile cortului mărturiei și toată grăsimea vițelului pentru păcat o va lua de pe el : grăsimea care acoperă măruntaiele și toată grăsimea de pe măruntaie și cei doi rinichi și grăsimea de pe ei care este peste coapse, și lobul ficatului împreună cu rinichii în va scoate, în chipul în care se scoate el de la

vițelul, jertfei pentru mîntuire. Și le va duce preotul pe altarul arderii. Și pielea vițelului și toată carnea lui, împreună cu capul, cu unghiile, cu burta, adică vor scoate tot vițelul rămas îl vor scoate afară de tabără în loc curat, unde se aruncă cenușa, și-l vor arde pe lemne cu foc; unde se varsă cenușa se va arde.» (Lev. 4, 1—12). Acestea le-a spus deci despre căpetenia, care abătîndu-se de la ceea ce se cuvine, trage cu sine la păcat și poporul supus lui. După acestea îndată a poruncit: «Iar dacă toată adunarea fiilor lui Israil va păcătuia ceva din neștiință și lucrul va rămînea ascuns de la ochii adunării și vor face ceva împotriva poruncilor Domnului care nu trebuie făcut, după ce se va face cunoscut păcatul pe care l-au săvîrșit, va aduce adunarea un vițel din vaci neprihănit pentru păcat» (Lev. 4, 13—14). Și spune că trebuie jertfit într-un chip egal cu primul.

PALADIE: Care e înțelesul acestora?

CHIRIL: E clar, Paladie, și nu e greu de înțeles celor cu mintea întreagă. Căci în Hristos e curățirea preoților și a poporului, a celui mic și mare și a tuturor împreună, chiar dacă ne-am aflat păcătuind cîte unul, pentru că nu cunoaștem legea dumnezeiască, sau am fost împinși fără de voie la ceea ce nu voiește Dumnezeu, Stăpînul tuturor. De aceea și dumnezeiescul David ne-a spus: «Păcatele tinereții mele și ale neștiinței mele nu le pomeni» (Ps. 24, 7). Iar pe cel bun din fire, blînd și îndurător și cunoscător al slăbiciunii firii noastre fericitul Iov îl întreabă, cînd zăbovește și ocolește să ierte păcatele unora. «Pentru ce nu ai dat uitării fărădelegile și nu ai curățit păcatul meu?» (Iov. 7, 21). Dar înainte de aceea a spus legea că numai în Hristos singur se vor îndrepta prin credință cei stăpîniți de păcate. Căci El este Cel ce se junghie pentru noi ca un vițel la ușile sfintului și dumnezeiescului cort, ca să ne facă largă intrarea la cele dinlăuntru; El Cel ce ridică păcatele noastre (Isaia 53, 12), după cuvîntul proorocului⁵⁶⁸. Căci aceste cred că o arată punerea mîinilor peste vițel; El Cel ce a intrat cu

⁵⁶⁸. Noi nu putem trăi fără să păcătuim. De aceea nici nu ne puteam curăți singuri. Jertfele de animale care erau aduse de oameni și reprezentau voința lor de jertfă, nu-i puteau nici ele curăți. Fiind totuși cerute de Dumnezeu, ele preînchipuiau jertfa desăvîrșită de care se va îngriji El să o pregătească prin intrarea Fiului Său. El se va lăsa junghiat la ușa cortului de sus, ca să dobîndească iertarea pentru păcatele noastre luate asupra Sa, ca Arhiereu adevărat. El va deschide prin aceasta intrarea largă prin acea poartă la cele mai dinlăuntru, la Dumnezeu Tatăl. Pînă acolo, la ultimul izvor al curățirii de păcat și al vieții vom intra odată cu El. Persoana egală ca Dumnezeu cu Tatăl, capabilă de-a răspunde iubirii Lui cu iubirea egală a Sa, va intra și ca om la Tatăl, la Cel ce ține numai locul lui Dumnezeu. În El vom fi atrași și noi în comunicarea iubitoare, personală, între noi și Tatăl.

singele în Sfânta Sfințelor⁵⁶⁹ și a aflat răscumpărarea sfântă pentru noi și printr-o singură aducere a desăvârșit pentru veci pe cei ce se sfințesc, după cuvîntul fericitului Pavel (Evr. 9, 11 ș.u.)⁵⁷⁰, El este Cel ce prin stropirea cu singele Său sfințește Biserica și aceasta în mod îmbelșugat⁵⁷¹. Căci «*va întinge zice preotul degetul în singe și va stropi din singe de șapte ori cu degetul înaintea Domnului*» (Lev. 7, 25). Pentru că «*ne-am apropiat, zice, de Ierusalimul cel ceresc și de Biserica celor întâi născuți care sînt scriși în ceruri și de singele stropirii care grăiește mai mult decît al lui Avel*» (Evr. 12, 22—23) Căci⁵⁷² singele lui Avel striga către Dumnezeu osîndind pe ucigaș; iar cînstitul singe al lui Hristos, Mîntuitorul nostru al tuturor, grăiește pentru noi cele bune către Dumnezeu. Pentru că s-a vărsat *preț de schimb* pentru viața tuturor. Iar singele vițelului s-a turnat la temelia altarului. Căci *moartea lui Hristos e cu adevărat sfîntă și sfin-*

569. Singele vițelilor se varsă la picioarele altarului, sau cu el se ungeau coarnele. Dar aci intră Hristos însuși cu singele Său la Tatăl. De aceea dîndu-ni-Se El însuși, ni se dă în întregime, deci și cu singele Său, cum nu se întimpla cu singele animalelor jertfite. De aceea Evreii au simțit o greutate de-a se împărtași de singele lui Hristos. Dar aci e Persoana care ni se dă și ea are toate ale ei, inclusiv singele, transfigurat — umplut de Duhul Sfînt și de simțirea de jertfă. Carnea animalului se putea minca fără singe, căci el era mort. Hristos, ca jertfă nu rămîne în moarte, ci învie pentru veci. Și noi ne împărtașim nu numai cu Hristos Cel jertfit, ci cu Hristos Cel jertfit și înviat.

570. Intrînd ca jertfă în Sfînta Sfințelor din cer, sau la Tatăl, nu obține pentru noi o răscumpărare juridică, ci o răscumpărare sfîntă, prin care ne sfințim, prin care ne curățim (Evr. 9, 12—13). Teoria răscumpărării juridice a lui Anselm de Canterbury și Luther e departe de această «răscumpărare sfîntă», care «sfințește». Ea umple umanitatea lui Hristos de toată prezența iubitoare și sfințitoare a lui Dumnezeu, pentru că jertfa Lui nu e o simplă plată juridică pentru jignirea adusă lui Dumnezeu de oameni, ci o deschidere plină de dragoste lui Dumnezeu Tatăl. Iubirea Tatălui revărsată în această umanitate jertfită o transformă, o sfințește. Și din ea se întinde această prezență iubitoare și sfințitoare a lui Dumnezeu în toți cei ce se alipesc prin credință de Hristos.

571. Numai jertfa totală de Sine sfințește pe alții, creînd și în ei pornirea spre jertfă. Iar această jertfă nu s-ar fi putut aduce de omul obișnuit, ci numai de Omul care e în același timp Dumnezeu, izvorul a toată generozitatea, adică a sfințeniei. Jertfa Lui a unit pe oameni cu El și întredolaltă, înființînd Biserica. În ea se mișcă singele Lui, sau se mișcă El prin singele Lui, în dispoziția Lui de jertfă.

572. Singele stropirii lui Iisus către frații Săi întru umanitate, după ce s-a sfințit dăruindu-Se lui Dumnezeu pentru ei, grăiește lui Dumnezeu numai bine despre oameni, căci S-a dat pentru ei. Dar apoi grăiește și oamenilor bine, căci poartă în El dragostea cu care S-a dat pentru ei. Singele Lui grăiește lui Dumnezeu și oamenilor mai bine decît orice cuvînt și de cît orice faptă. El face iubit lui Dumnezeu singele oamenilor și deschide inima oamenilor ca să se deschidă cu dragoste dragostei lui Iisus și a Tatălui și prin aceasta devin vii. Singele lui Avel strigă osîndind pe oameni, pentru că nu s-a dat cu voia, ci fără voie. Al lui Hristos s-a dat în locul singelui lor, care li s-a luat ca pedeapsă pentru păcatele lor, s-a dat ca preț de schimb pentru viața lor. Puteau să moară toți și nu se mîntuiau, pentru că mureau din pedeapsă, nu din iubire. Iubirea lor învinge moartea lor, pentru că învinge starea de egoism a lor și le trezește iubirea. În firea noastră s-a instalat prin jertfă iubirea. El moare din iubire și trezește iubirea. Chiar dacă ei mor și după ce se alipesc la Hristos, nu mai mor cu conștiința vinei lor și din frică, ci din iubire, dăruindu-se lui Dumnezeu și celorlalți.

tită. Și se oferă măruntaiele, grăsimea, rinichii și lobul ficatului. Căci toate cele din Hristos sînt binemirositoare, cele din afară și cele ascunse. Pentru că sfînt era Cuvîntul și nimic nu era necurat în El. Și se arde în afară de poartă pielea și celelalte. Legea nu lasă nespus nici locul patimii. De aceea dumnezeiescul Pavel a zis către noi : «Să ieșim, așadar, în afară de poartă, purtînd osînda Lui» (Evr. 13, 13), adică crucea pentru noi și din pricina noastră⁵⁷³. Și Însuși Mîntuitorul zice : «Cel ce nu ia crucea sa ca să urmeze Mie, nu este vrednic de Mine, (Matei 10, 38). Iar sfîntul Pavel cugetă că afară de poartă înseamnă afară de lume. Căci voința de-a urma lui Hristos ne scoate din viața lumii⁵⁷⁴. Aceasta o va mărutrisi iarăși Pavel. Căci a zis despre Hristos : «Prin Care mie lumea s-a răstignit și eu lumii» (Gal. 6, 14). De aceea sfinții umblînd pe pămînt, se străduiesc să nu mai viețuiască în cele pămîntești, ci să aibă mai degrabă în cer petrecerea (Filip. 3, 20).

Iar curățirea celor întinați o face cenușa cu apă. Căci ne spală de păcat patima Mîntuitorului, care ne sfințește prin apă, prin care dobîndim în lepădarea murdăriei trupului, spălarea petelor din suflete, după cum s-a scris (I Petru 3, 21). Căci «v-ați spălat, zice, și sînteți curați» (Isaia 1, 16). Așa ne-a spus cuvîntul proorocesc de sus.

PALADIE : Deci în vițel ni se schițează ca într-o icoană și în niște chipuri (tipuri) moartea lui Hristos cea din pricina noastră și pentru noi.

CHIRIL : Bine ai înțeles. Pe lingă aceasta te vei minuna de vei privi și la următorul lucru.

PALADIE : La care ?

CHIRIL : «De va păcătui, zice, căpetenia, împreună cu cei supuși, sau însuși mulțimea supusă, de sine, victimă va fi un vițel. Dar de va cădea căpetenia în păcate proprii, să aducă, zice, un ied din capre. Iar de va fi cineva din popor, victimă să nu mai fie parte bărbătească, ci parte femeiască. Voi da, dacă voiți, și legile privitoare la aceasta. Căci a zis : «Iar de va păcătui căpetenia și va călca fără voie vreuna din poruncile Domnului Dumnezeuului său care nu se cade a călca, după ce va cunoaște păcatul pe care l-a săvîrșit, să aducă darul lui un ied din capre, parte bărbătească neprihănită, pentru păcat. Și va pune

⁵⁷³. Iisus a pălîmit în afara porții templului, acolo unde eram noi cei păcătoși și osîndiți de Dumnezeu, luînd osînda noastră și murînd în locul nostru, dar făcînd îndurător pe Dumnezeu.

⁵⁷⁴. Afară de poartă pentru Hristos care e nevinovat, ca unul care nu a săvîrșit El însuși păcatele din lume, înseamnă nu numai afară de Dumnezeu ca unul ce a luat păcatele noastre, ci și contrariul : afară de lume. Deci să ieșim și noi după El, atît ca unii ce ne recunoaștem osînda, cit și ca unii care nu mai vrem să păcătuim.

mîna pe capul iedului și-l va junghia pe el în locul unde junghie arderile de tot înaintea Domnului, că pentru păcat este. Și va pune preotul din sîngele jertfei pentru păcat cu degetul pe coarnele altarului arderilor de tot. Și tot sîngele jertfei îl va vărsa la temelia altarului arderilor de tot. Și toată grăsimea ei o va pune pe altar, ca și grăsimea la jertfa pentru mîntuire și va face ispășire pentru el preotul, pentru păcatul lui, și i se va ierta lui» (Lev. 4, 22—26). Iar după acestea adaugă: «Iar de va păcătui vreun suflet fără de voie din poporul pămîntului, făcînd ceva împotriva poruncilor Domnului, ceea ce nu trebuie să facă, după ce-i va fi cunoscut păcatul, pe care l-a săvîrșit, va aduce un ied din capre; parte femeiască va aduce pentru păcatul lui» (Lev. 4, 27—28). Și înfățișînd modul jertfei, cum să se facă, zice: «Iar de va aduce o oaie, darul lui pentru păcat, parte femeiască neprihănită o va aduce pe ea» (Lev. 4, 32).

Înțelegi deci, Paladie, adîncimea tainei, zugrăvită ca în oglindă și în umbre vechi? Mărimea victimelor corespunde cu mărimea păcatelor. Pentru căpetenia și poporul îmbolnăviți de un păcat comun se aducea un vițel. Iar pentru un singur suflet se aducea un ied. Căci Hristos s-a adus pe Sine Însuși deodată pentru toți ca într-o icoană în vițelului, care e o victimă grea și mare. Pentru că «unde s-a înmulțit păcatul, zice, a prisosit harul» (Rom. 5, 20), dar și pentru fiecare în parte, ca un ied și ca o oaie, pentru că s-a făcut asemenea celor de sub păcat și «între cei fărădelege s-a socotit», după Scripturi (Isaia 53, 12). Apoi iedul e chipul (tipul) celui fărădelege, ca unul ce e sterp și uscat. De aceea Însuși Hristos înfățișează pe sfinți ca pe niște oi așezate dreapta, iar pe lucrătorii nelegiuirii ca pe niște capre, așezate la stînga (Matei 25, 33). Deci în vițel poate vedea cineva slava și mărirea Lui mai presus de fire. Iar prin ied poți înțelege faptul că s-a făcut asemenea cu noi și s-a socotit între cei fărădelege. Dar tot El S-a junghiat și ca o oaie, pentru bunătatea Lui înăscută și pentru mărirea blîndeței. Căci zice: «Ca o oaie și ca un miel înaintea celui ce-l tunde pe el, fără de glas, așa nu-și deschide gura Lui» (Isaia 53, 1).

Dar dacă cel vinovat de greșeli era o căpetenie, iedul era parte bărbătească. Iar dacă era cineva din popor și unul singur, ceea ce se jertfea era parte femeiască, fie că era din oi, fie din capre. În deosebirea celor aduse ca jertfă, legea indică înțelepciunea iconomiei Mîntuitorului nostru. Căci bărbatul e căpetenie și în cinstea primă, iar femeia urmează după el și e în treapta a doua. Deci pe măsura păcatelor fiecărui e și curățirea prin Hristos a celor întiiistătători și conducători și a celor supuși, singulari și sub stăpînire. Căci conducătorul și poporul căzînd în păcate, nu sînt supuși aceluiași vini, ci fără

îndoială conducătorul unor vini mai mari. Deci se vor curăți cu un har mai bogat.

PALADIE : Înțeleg ce zici. Căci bărbatul e mai presus ca femeia.

CHIRIL : Iar în Hristos vezi o deosebire de slavă. Căci e fără îndoială căpetenie și conducător, ca Dumnezeu și Duh. Dar S-a făcut și în treapta a doua, căci s-a așezat și sub lege, ca un supus.

PALADIE : Tîlcuirea e convingătoare.

CHIRIL : Dar a adăugat și alte moduri de întinăciuni și a stabilit curățirea pentru fiecare ca împlinindu-se în Hristos. Căci a zis : *«Iar de va păcătui vreun suflet și va auzi cuvînt de jurămînt și el ca martor sau a văzut, sau știe, de nu va anunța, va lua păcatul. Sufletul care se va atinge de orice lucru necurat, sau de vreo mortăciune, sau de vreun prins de fiară necurată, sau mortăciunile uriciunilor necurate, sau de mortăciunile dobitoacelor necurate, sau se va atinge de necurăția omului, de toată necurăția lui, de care atingîndu-se el se va spurca, și nu-și va da seama, dar pe urmă știe că a păcătuit, sufletul nelegiuit va preciza cu buzele că a făcut rău sau bine, după toate cîte a precizat omul cu jurămînt, care au scăpat din vedere, dar pe urmă a cunoscut că a păcătuit în vreuna din acestea. Și va anunța păcatul în cele ce a păcătuit. Și va aduce pentru cele ce a greșit, pentru păcatul ce a săvîrșit, o mielușea din oi sau o iadă din capre pentru păcat. Și va ispăși pentru el preotul, pentru păcatul lui pe care l-a săvîrșit și i se va lăsa lui păcatul»* (Lev. 5, 1—6).

Observă că, învinovățește de același fel de păcat pe cel ce aude cuvînt de jurămînt și nu dă lucrului nici o însemnătate și pe cel atins de necurățiile altora, apoi pe cel osîndit pentru jurămîntul strîmb. Căci disprețuirea lui Dumnezeu e o întinăciune cu adevărat mare și vecină și soră cu necurățiile trupești. Sau oare nu trebuie puse pe același plan, pe aceeași treaptă blestematul jurămînt strîmb și disprețul jurămîntului ?

PALADIE : Ba da. Căci fărădelegile sînt egale în amîndouă cazurile.

CHIRIL : Deci și eliberarea de ele se dobîndește prin mărturisire și prin jungherea unei mielușele sau oi. Căci zice : *«Spune tu întîi fărădelegile tale, ca să te îndreptezi»* (Isaia 43, 26). Dar și dumnezeiescul David spune : *«Am spus : mărturisi-voi împotriva mea fărădelegea mea Domnului, și tu ai iertat necredința inimii mele»* (Ps. 31, 5). Dar nu ajunge pentru spălarea desăvîrșită numai mărturisirea, ci desăvîrșită eliberează moartea lui Hristos, care a pățimit pentru noi

și S-a așezat pe Sine sub toate păcatele noastre, după chipul fiecăruia din animalele blinde : al vițelului, al oii, și al caprei.

Iar ca să nu lase vreo desvinovățire pentru neîngrijirea de o jertfă, celor căzuți în spurcăciuni și necurați, pentru cazul când vreunul din ei nu are vițel sau oaie, legea îi îndeamnă să aducă din cele ce au sau pot zicînd : *«Iar de nu va fi în stare pentru o oaie, să aducă Domnului pentru păcatul pe care l-a săvîrșit două turturele sau doi pui de porumbel, unul pentru păcat și unul ca ardere de tot. Și să le aducă pe ele preotului. Și preotul va jertfi întîi pasărea cea pentru păcat. Și va rupe preotul capul păsării de la grumaz și nu îl vor despărți și va stropi din sîngele păsări pentru păcat pe peretele altarului. Iar restul sîngelui îl va vărsa la temelia altarului. Că pentru păcat este și a doua pasăre o va aduce ardere de tot, precum se cuvine. Și va ispăși pentru el preotul, pentru păcatul pe care l-a săvîrșit, și i se va ierta lui»* (Lev. 5, 7—10).

De fapt, Domnul nostru Iisus Hristos se poate asemăna foarte bine cu o turturea sau cu un porumbel, pentru că cea dintîi are cel mai bun glas și e cea mai ciripitoare dintre păsări, iar cea de a doua atinge culmea blîndeții. Dar amîndouă acestea au fost în Hristos. Căci ca o turturea de sus și din cer a fermecat tot pămîntul cu propovăduirea evanghelică de sus, cîntînd cu o melodie armonioasă, și explicînd voia Tatălui. Căci precum zice dumnezeiescul Ioan : *«Pe care L-a trimis Dumnezeu, cuvintele lui Dumnezeu le grăiește»* (Ioan 3, 34). Și ne-a chemat și pe noi la imitarea blîndeții și bunătății Lui, zicînd : *«Luați jugul Meu peste voi și învățați de la Mine că blînd sînt și smerit cu inima»* (Matei 11, 24). Deci va lua, zice, preotul turtureaua și o va rupe cu unghia. Căci așa se omoară păsările mici. Dar nu îi va tăia cu totul capul. Căci așa s-a săvîrșit moartea lui Hristos, nu spre împărțire, ci spre unire. De aceea și la început, stabilind legea cu privire la păsări, a poruncit să se jertfească mielul, dar *«într-o casă se va mînca»* zice, *«și nu veți scoate din cărnurile lui afară»* (Ieș. 12, 46). Căci nu S-a împărțit nicidecum Hristos, ci unul este în întregime și în fiecare și în toți ; și El este pacea noastră, strîngîndu-ne pe toți în unitatea întreolaltă în același suflet, ca și în unitatea cu Dumnezeu în Duhul ⁵⁷⁵.

Deci omorînd pasărea, dar netăindu-i capul cu totul de la grumaz, ne-a arătat indirect că moartea lui Hristos n-a fost pricină de dezbi-

575. Hristos nu se împarte, ci e întreg în fiecare parte în care pare a ni se da, așa cum omul care se dăruiește e întreg în orice act prin care se dăruiește sau suferă întreg în orice mādular atins de o tăietură. Pe toți ne adună prin dăruirea Sa întreagă tuturor. Fiecare din noi îl trăiește întreg în dăruirea de care îi face parte.

nare, ci de unire între noi⁵⁷⁶. Iar stropind cu sîngele păsării cortul și cele din el, a arătat că sfințește Biserica cu sîngele său.

Și o turturea este pentru păcat, iar alta spre ardere de tot. Dar prin amîndouă se înțelege Hristos, Care pe de o parte moare pentru noi, pe de alta se aduce ardere de tot spre miros de bună mireasmă Tatălui, și iarăși pe de alta se predă pe Sine preț de schimb pentru viața tuturor⁵⁷⁷.

PALADIE : Bine ai grăit.

CHIRIL : Dar legea coboară felul jertfei pînă la treapta de a fi foarte ușor de procurat. Și poruncește să fie corespunzătoare cu măsurile fiecăruia, tăind motivul de zăbavă în cele bune și făcînd fără scuză nepăsarea celor ce o îmbrățișează. Căci scrie iarăși : «*Iar de nu va afla mîna lui nici o pereche de turturele sau doi pui de porumbel, va aduce darul lui, pentru păcatul săvîrșit, o zecime de efă de făină pentru păcat. Nu va turna pe ea untdelemn, nici nu va pune pe ea tămîie, că pentru păcat este. Și o dă pe ea la preot. Și luînd preotul din ea, un pumn plin, o va pune spre pomenire pe altarul arderilor de tot ale Domnului. Păcat este. Și va ispăși pentru el preotul, pentru păcatul lui, pe care l-a săvîrșit, pentru fiecare din ei, și se va ierta lui. Iar ce-a rămas va fi a preotului, ca jertfa de făină curată*» (Lev. 5, 11—13).

În acestea nu mai e vorba de Hristos, ci modul jertfei ne indică viața celui ce o aduce și apropierea prin Hristos și predarea Sa lui Dumnezeu. Căci se aduce făina, care se face pîine. Dar pîinea e chipul (tipul) vieții. Nu se stropesc însă pe ea tămîie și nu se toarnă untdelemn, și pentru acest lucru se dă o pricină înțeleaptă și necesară. Căci este pentru păcat. Iar de păcat e străină cu totul veselia, care se închipuiește prin untdelemn, ca și buna mireasmă, care se închipuiește prin tămîie. Nu e nici o îndoială că *păcatul din noi e un lucru cu adevărat trist și lipsit de mireasmă*. Dimpotrivă, virtutea e cea care cuprinde în sine pururea veselia, prin nădejdea în Dumnezeu și are multă bună mireasmă, se înțelege prin calitatea ei spirituală. Deci făina fără tămîie și untdelemn e chipul (tipul) vieții, care nu are veselie și e

⁵⁷⁶. Oricare din noi e unit cu Persoana lui Hristos în întregime, cum e unit orice mădular cu capul trupului. Capul rămîne nedespărțit de nici un mădular al trupului.

⁵⁷⁷. Hristos se aduce pe de o parte jertfă pentru păcatele noastre, pe de alta El se dăruiește Tatălui din iubire, deschizînd prin aceasta umanitatea asumată Tatălui. Aspectul de ispășire al jertfei Sale e nedespărțit de cel de iubire a Tatălui. Îl împacă ca om prin iubirea ce l-o arată, jertfindu-Se. E preț de schimb pentru noi, întrucît noi nu ne putem aduce jertfă curată, dar e preț de schimb adevărat întrucît Îl poate iubi pe Tatăl, cum nu-L putem iubi noi, iubindu-L în locul nostru și prin unirea cu noi dîndu-ne și nouă puterea să-L iubim. Jertfa Lui e un preț de schimb pentru că are puterea de-a ne include și pe noi în dăruirea Sa ca jertfă pentru noi.

lipsită de buna mireasmă. Dar în Hristos se va muta și ea la veselie. Ba primește El și buna mireasmă prin credință. Și prin El se aduce lui Dumnezeu. Căci El curăță pe cei întinați și spală spiritual pe cei căzuți în necurăție. Căci «*va lua, zice, preotul din făină și o va aduce pe altarul arderilor de tot Domnului*». Căci în Hristos e aducerea noastră și prin El ne apropiem cei întinați. Dar ne îndreptăm prin credință și ne oferim Tatălui spre miros de bună mireasmă (Efes. 5, 2), ne mai avîndu-ne pe noi înșine, ci pe Hristos în noi, bună mireasmă duhovnicească⁵⁷⁸.

PALADIE : Adevărat e cuvîntul.

CHIRIL : Pe lingă acestea, de vor supăra unii pe Dumnezeu și vor sustrage ceva din cele sfințite, sau de vor refuza ceea ce au făgăduit și nu-l va aduce îndată, iar neglijența în acestea va ajunge pînă la vina uitării, fi curățește iarăși. Căci s-a scris : «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Sufletul care va fi cuprins de uitare și va pătimi fără de voie cu privire la cele sfinte ale Domnului, va aduce pentru păcatul lui, Domnului un berbec din oi, prețuind un siclu de argint, după siclul cel sfînt, pentru ceea ce a păcătuit cu privire la cele sfinte, va întoarce înapoi și pe deasupra o cincime. Și o va da pe aceasta preotului și preotul se va ruga pentru el peste berbecul păcatului și se va ierta lui*» (Lev. 5, 14—16).

E grav cu adevărat a sustrage ceva din cele sfințite și închinare spre slava lui Dumnezeu. În același mod se osîndește și nu cu pedepse mici, nepredarea celor făgăduite. «*Fiule, zice, de vei face o făgăduință Domnului, să nu întîrzii să o predai pe ea. Mai bine este să nu fi făgăduit, decît să fi făgăduit și să nu predai*» (Eccl. 5, 3—4). Dar și dumnezeiescul David cîntă : «*Făgăduiți și dați Dumnezeului vostru*» (Ps. 75, 12). Iar fiii lui Eli au fost pedepsiți pentru că au furat din cele sfinte și și-au însușit cele ale lui Dumnezeu.

⁵⁷⁸ Fiecare se predă lui Dumnezeu prin viața sa de curăție și de binefacere, atît cît poate. Viața organizată prin virtuți e în general o viață de biruire a plăcerilor egoiste, e o viață de predare lui Dumnezeu prin faptele de iubire față de semenii. E o viață de dulce vorbire ca a turturelei și de blîndețe ca a porumbelului, o viață gata să se facă asemenea făinii bună ca piinea dătătoare de viață pentru ceilalți. Dar o astfel de viețuire nu poate fi dobîndită decît în Hristos, din puterea Lui de jertfă totală prin El însuși. Din El această viețuire la început întipărită de tristețea pocăinței pentru păcat, trece la veselia din conștiința că poate face fapte bune din puterea lui Hristos. Și așa curățiți și plini de duhul de jertfă simt că sînt aduși și ei prin Hristos lui Dumnezeu Tatăl. Toată buna mireasmă a gîndurilor și faptelor bune și curate ce se înalță din noi spre Tatăl este a lui Hristos. El e în noi, gîndind, simțind, lucrînd plin de iubire față de Tatăl și de semenii noștri. Așa sîntem introduși în relația treimică între Fiul și Tatăl în Duhul Sfînt. Omenirea întreașă poate, astfel, fi prinsă în relațiile treimice și cu ea cosmosul cu care este în legătură.

Dar cum se poate dobîndi iertarea și pentru acestea? Sau cum își poate scoate cineva piciorul din laț, ca să se elibereze? Mai întîi, dacă întoarce mai mult decît a sustras. Căci va adăuga o cincime, zice, apoi va aduce un berbec cumpărat ca jertfă. Iar acesta e un chip (tip) al lui Hristos, pe care înaintestătătorii iudeilor l-au cumpărat într-un anumit fel cu treizeci de dinari, pe care i-au plătit ucenicului vînzător. Deci în Hristos e iertarea și pentru păcatele față de Dumnezeu.

Dar tot El ne izbăvește și de nelegiurile față de oameni. Aceasta o pot ușor vedea cei ce citesc porunca vecină și următoare. Aceasta spune: *«Și a grăit Domnul către Moise, zicînd: Sufletul care va păcătui și nesocotind va nesocoti poruncile Domnului și va tăgădui cele ale aproapelui, fie un lucru dat în păstrare, fie un lucru comun, fie unul din pradă, fie că a înșelat cu ceva pe aproapele, fie că a aflat un lucru pierdut și-l va tăgădui și va jura strîmb pentru vreo faptă din toate cîte a făcut, încît a păcătuit în acestea, va fi cînd a păcătuit și a greșit, să întoarcă lucrul răpit, pe care l-a răpit, sau lucrul înșelat, cu care l-a înșelat, sau lucrul dat lui în păstrare, sau cel pierdut pe care l-a aflat, despre care a jurat strîmb. Să întoarcă lucrul însuși și va adăuga o cincime la el. Al cui este, acela va întoarce, în ziua în care va fi dat pe față. Și pentru păcatul său va aduce Domnului un berbec neprihănit din oi, de prețul lucrului, față de care a greșit. Și se va ruga pentru el preotul înaintea Domnului și se va ierta lui, pentru toate cîte le-a făcut și le-a greșit»* (Lev. 6, 1—7).

Observi că modul curățirii decurge și se împlinește la fel în amîndouă cazurile, prin întoarcerea cu un adaos și prin aducerea urui berbec. Și atît păcatele față de Dumnezeu, cît și față de oameni, a poruncit legea să fie curățite. Iar în Hristos nu e o îndreptare parțială, ci o desăvîrșită curățire a ceea ce obișnuiește să întineze pe om. De aceea a și spus: *«Amin, amin zic vouă, că cel ce crede în Mine, are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață»* (Ioan 6, 47; 5, 24). Iar dacă cel ce a dobîndit în Hristos îndreptarea prin credință, a scăpat de judecată, e necesar să spunem că a scăpat de păcate și împotriva acestuia nu are putere nici un fel de viață. Căci *«Dumnezeu este Cel ce îndreptățește. Cine va osîndi?»* (Rom. 8, 34). Deci de vom despăgubi pe frații pe care i-am supărat, prin lucruri, vom afla la îndemină îndreptățirea în Hristos. Astfel și Zaheu vameșul, fiind chemat la apostolat, nu a făgăduit numai că va urma celui ce l-a chemat, ci și că va întoarce împătrit cîte le-a luat pe nedrept.

Căci socotesc că cei ce vor primi în ei înșiși pe Hristos prin Duhul, trebuie să fie spălați mai întâi de pete și curățiți de păcate, ca să-i înfățișeze sufletul lor strălucitor și nepătat, cum a spus și dumnezeiescul cîntăreț care a ajuns la bunătatea acestei virtuți: «*Gata e inima mea, Dumnezeu, gata e inima mea, cînta-voi și voi suna din strune*» (Ps. 56, 8). Căci precum cînd firele de lînă sînt curate, se prind în ele culorile, dar dacă a rămas pe ele vreo rămășiță de murdărie, ușor se șterge culoarea adăugată și nu are în ele o durată statornică, așa și împărtășirea de Hristos pătrunde în sufletele sfinte și curate, dar în cele care nu sînt așa, nu se va sălășlui nicidecum⁵⁷⁹. Căci «*Duhul înțelepciunii fuge de viclenie*», după cum s-a scris, «*și nu va locui în trupul supus păcatului*» (Înț. Sol. 1, 4).

Deci despăgubind pe cei nedreptățiți și tăind supărările fraților cu fapte de iubire, ne vom izbăvi pe noi înșine de orice vină și vom dobîndi iertarea în Hristos.

PALADIE: Foarte drept ai grăit.

CHIRIL: Voiești să adăugăm lîngă acestea și alte feluri de învățătură, ca să înfățișăm păcatele întinăciunilor și cele rinduite spre curățirea fiecăruia?

PALADIE: Foarte mult. Căci cuvîntul privitor la acestea ne va aduce folos și mai mare.

CHIRIL: Deci s-a scris în Numeri: «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd: Spune fiilor lui Israil să scoată din tabără pe tot leprosul și pe tot cel cu scurgere de sămînță și pe tot cel necurat pentru mort, atît pe bărbați, cît și pe femei. Să-i scoată din tabără, ca să nu spurce taberele lor, în care petrec Eu întru ei*» (Num. 5, 1—3). Cred că e clar pentru oricine că nu s-ar socoti un lucru drept ca legea să pedepsească în acestea pe cei cărora li se întîmplă ceva de silă și fără să vrea. Căci pentru ce s-ar pedepsi boala trupească și cum ar suporta o osîndă dreaptă a legii cel ce a căzut în niscai holi trupești? Deci e înțelept și necesar să fie luate cele trupești ca icoană și chip (tip) al bolilor din suflete. Căci în felul acesta legea va fi duhovnicească și toate cele poruncite de Dumnezeu la vremea sa pentru fiecare lucru hotărîri cuvioase, care nu supun pedepselor

⁵⁷⁹. Sînt afirmate amîndouă: a) numai în Hristos avem îndreptățirea; b) dar e necesar să restituim celui pe care l-am păgubit, lucrul cu care l-am păgubit. Între ele pare o contradicție. De aceea protestantismul a înlăturat obligația a doua, a faptelor. Dar ele se pot împăca în sensul că cel îndreptățit simte că s-a produs în sine ceva nou, că a început o viață nouă. Dragostea ce ne-a arătat-o Hristos iertîndu-ne, nu poate să nu trezească în noi dragostea față de El ca răspuns. Această împăcare între cele două cerințe o ilustrează Sf. Chiril prin pilda firelor de lînă care, după ce sînt spălate, primesc culorile strălucitoare.

pe cel stăpînit de boli fără voie, ci pe cei care pentru motivul unui păcat își primesc lovitura dreaptă.

PALADIE : Foarte bine spui.

CHIRIL : Deci a poruncit să se scoată din tabără cel lepros, dar adaugă că trebuie să se facă o cercetare foarte amănunțită a lui și să se probeze boala. Căci zice : «Și a grăit Domnul către Moise și Aaron, zicînd : Omul căruia îi va apărea în pielea trupului o rană ca un semn lucios și va apărea în pielea trupului lui o umflătură de lepră, va fi dus la Aaron preotul, sau la unul din fiii lui, preoții. Și va vedea preotul umflătura în pielea trupului lui și dacă părul din umflătura lui se va preface în alb. Și dacă înfățișarea umflăturii de sub pielea trupului e mică, e umflătură de lepră. Și va vedea preotul și-l va declara necurat. Dar dacă chiar de va fi lucioasă umflătura în pielea trupului lui și înfățișarea ei de sub piele mică, dar părul nu s-a prefăcut în alb, ci este negru, va osebi preotul pe cel cu umflătura șapte zile. Și va vedea preotul umflătura în ziua a șaptea și de a rămas umflătura înaintea lui și nu a căzut în piele, îl va osebi preotul șapte zile pentru a doua oară. Și-l va vedea preotul pe el în ziua a șaptea de-a doua oară. Și dacă umflătura e neagră și nu a căzut în piele, îl va curăți pe el preotul. Căci semn este. Și spălîndu-și hainele lui, va fi curat. Dar dacă semnul prefăcîndu-se va cădea în piele, după ce l-a văzut pe el preotul ca să-l curățească, se va arăta a doua oară preotului. Și-l va vedea pe el preotul și dacă semnul a căzut în piele, îl va declara pe el preotul necurat. Căci este lepră». (Lev. 13, 1—8).

Această descriere este un lucru subțire, Paladie, și nu e ușor de cuprins rațiunea ei. Dar socotesc că e necesar ca, rezumînd înțelesul, să spunem pe scurt ce vrea să indice legea. Voi expune însă mai înainte felurile deosebite ale boalei. Lepra e o boală cumplită a trupurilor omenești, foarte anevoie de tămăduit și care le roade pe încetul. Și aceasta vine dintr-o moarte a cărnii. Căci rana se adîncește mereu, în vreme ce pielea se roade și e mîncată tot mai adînc, întrucît descompunerea pătrunde tot mai jos. De aceea socotesc că și părul care odrăsește în diferite locuri veștejindu-se se albește și asemenea unui pom se descompune cu pămîntul care stă la bază. O astfel de boală este lepra. Albeața este și ea o boală trupească, asemănătoare leprei, dar care nu face să pătrundă răul, în adîncime și nu pricinuește părților dinlăuntru simțirea bolii, ci plutește oarecum pe deasupra și deabia odrăsește pe corp ; ea nu albește părul și nu se întinde neînfrînat, ci cu puține leacuri e oprită cu ușurință de tot trupul care a odrăslit-o se întoarce la sănătate.

Deci lepra e moarte recunoscută, pe cînd albeața poate fi bănuită de lepră, dar nu e cu adevărat ceea ce este lepra și moartea. Deci legea declară pe lepros necurat, ca unul ce suferă deja moartea. Dar îl absolvă de vină pe cel ce s-a îmbolnăvit de albeață, care s-a făcut bănuț de lepră, dar nu e lepros. De aceea, zice, dacă apare un semn de rană și o umflătură de lepră, iar suprafața pielii se adîncește și părul se preface în alb, murind oarecum cu trupul care stă la bază, va fi sigur lepră. Căci moartea se întinde în adîncime. Dar dacă apare un semn de albeață, fără adîncire în piele și fără prefacerea părului în alb, să fie probat, zice, de preot și să fie scos afară de două ori. Și în acesta nu e nimic greșit, căci însăși prelungirea zilelor, probînd boala, descoperă starea ei exactă celor ce fac cercetarea. Cînd părul, își schimbă culoarea, pielea se scobește, albeața s-a preschimbat în lepră. Dacă nu s-a produs nici una din acestea: «să fie eliberat, zice, de vină». Căci boala nu e lepră, ci asemănătoare leprei și vecină cu ea, adică albeață.

Dar să spunem cele duhovnicești și să ne apropiem de înțeleșurile spirituale și ascunse.

PALADIE : E un lucru bun și folositor.

CHIRIL : Deci noi cei făcuți vii în Hristos, înțeleg făcuți vii duhovnicește, trebuie să ne despărțim de faptele moarte și să ne despărțăm de ele. Iar acestea socotesc că sînt cele prin care se omoară sufletul și se răcește⁵⁸⁰, de înclină neînfricat spre cele ale trupului și lumii. Căci dacă e adevărat, că cel ce seamănă în trup, din trup va secera stricăciune (Col. 6, 8) și cei ce viețuiesc după trup, a plăcea lui Dumnezeu nu pot (Rom. 8, 8), cum ar mai putea fi îndoiială că vor și muri? Deci cel cu sufletul și cu mintea întinată și plin de răutatea lumească, e mort și stăpînit de faptele morții. Și nu s-ar abate cineva de la ceea ce se cuvine, dacă ar voi să numească această stare lepră spirituală. Deci unul ca acesta e mort, în ochii lui Hristos. Căci «preotul îl va declara, zice, spurcat». Pentru că, fiind numărat între cei care au iubit păcatul, va auzi cînd va sta înaintea scaunului dumnezeiesc : «*Duceți-vă de la Mine lucrătorii fătrădelegii, că nu vă știu pe voi*» (Luca 13, 27)⁵⁸¹. Dar cei ce rămîn

580. Mintea răcită e un semn al vieții spirituale, precum trupul răcit e un semn al morții cu trupul. Egoistul e un om rece, fără căldura dragostei, deci a vieții. Căldura plăcerii egoiste iradiază o răceală față de alții. Cuvîntul poate fi tradus însă nu numai prin răcire, ci și golire de suflet. Mintea fără iubire se golește de suflet. E un înțeles contra celui susținut de Origen, care înțelegea prin sufletul pe care-l primește «minte», cazul de mai sus, o răcire a ei. Înțelesul «golirii de suflet» e dat de Sf. Chiril ceva mai departe.

581. Cei ce se închid în răceala egoismului, nu se fac cunoscuți altora, deci nici lui Hristos. Ei sînt goliți de viață, existența lor nu iradiază. Trebuie să pătrundă cineva în sine prin iubire, ca să-l cunoști cu adevărat, ca să te umpli de el.

numai la poftele simple și nu ajung la fapta gândită, trebuie asemănați cu semnul și rana alburie. Sau oare nu vei recunoaște că e adevărat că plăcerile și gândurile răsar și se ridică în noi înainte de rezultatele lor ?

PALADIE : Recunosc. Căci mi-aduc aminte de fericitul David, care zice : «*Înainte de a mă fi smerit, am greșit*» (Ps. 118, 67).

CHIRIL : Drept ai spus. Căci înainte de fapte, se mișcă mintea în greșeli, zămisbind plăcerea. Dar pînă ce păcatul e încă numai în pofte, mintea stă la mijloc, privind spre amîndouă părțile și avînd libertatea de-a se mișca spre ceea ce voiește. Ea nu a suferit încă moartea, ci a ajuns foarte vecină cu răul, avînd boala în pîntece. Aceasta ne-a spus-o clar și ucenicul Mîntuitorului, zicînd : «*Nimenea, ispitindu-se, să nu spună că de la Dumnezeu mă ispitesc. Căci Dumnezeu nu este ispitit de rele și El Însuși nu ispitește pe nimeni. Ci fiecare se ispitește de pofța sa, fiind atras și momit. Apoi pofța zămisbind, naște păcat. Iar păcatul odată săvîrșit, aduce moarte*» (Iacob 1, 13—15).

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Așadar moartea, sau lepra spirituală și boala mortală a păcatului nu se ivește în pofte, ci în rezultatele faptelor. Și pînă ce mintea poartă răul, în lucrurile facerii, încă nu s-a ivit lucrarea morții, încă nu s-a produs moartea. Căci nu tot păcatul e spre moarte, cum a spus-o ucenicul Mîntuitorului, (Ioan 5, 16), ci sub bănuiala de-a pătimi cele ce produc moartea. Fiindcă am spus că albeața are aparența leprei, sau e aproape de lepră. Va vedea, zice, preotul pe cel cuprins de boală, adică de pata albă și de se va vedea că ea nu se preface în lepră, nu-l va declara necurat, ci-l va separa mai degrabă. Căci nu rămîne necertat de Dumnezeu, chiar dacă a ajuns în pofte și în apropierea răului. Iar dacă boala, zice, nu se preface și nu înclină spre mai rău, să fie declarat curat. Deci e foarte bun și mîntuitor lucru a evita moartea, se înțelege cea în fapte, care în rezultate golește mintea de suflet. Dar pe lîngă aceasta e lucru înțelept și chin ispita patimilor, chiar dacă ele ar rămînea numai în pofte. Aceasta socotesc că înseamnă a te ține departe nu numai de lepră, ci și de albeață.

Ai aflat totodată că Emanuil, Mare nostru Arhieru, Cel ce e Dumnezeu după fire, învrednicește de cea mai atentă cercetare viața noastră, primind pe cei ce s-au curățit de răutate și lepădînd din tabăra sfinților pe cei pe care-i vede întinați.

PALADIE : Țilcuirea este adevărată.

CHIRIL : Căci zice : «*Și veți fi stinți, precum Eu stăpînul sînt*» (Lev. 19, 2). Dar observă că zice că cel eliberat de vină va fi curat după ce-și va spăla veșmintele. Prin aceasta legea prevestește curățirea prin apă și descrie prin chipurile (tipurile) potrivite simțirii trupesți, taina sfîntului Botez.

PALADIE : Înțeleg.

CHIRIL : Privește deci, Paladie, grija de precizie a legii. Căci cunoștințele noastre în ceea ce e contrar, ne descoperă ceea ce e de folos pe orice cale.

PALADIE : Ce vrei să spui ?

CHIRIL : A zis iarăși : «*Și de se va ivi la un om o umflătură de lepră, va veni la preot și o va vedea preotul. Și dacă va fi o rană albă în piele și ea a prefăcut părul în alb, de la carnea sănătoasă cea vie în rană, va vedea că lepra e veche în pielea trupului. Și-l va declara pe el preotul întinat și-l va osebi pe el, că necurat este. Iar dacă înflorind va înflori lepra în pielea trupului lui și va acoperi lepra toată pielea atinsă de la cap pînă la picioarele lui și tot cît vede preotul și dacă va vedea preotul că lepra a acoperit toată pielea trupului lui, va curăți preotul rana lui, pentru că a prefăcut totul în alb și e curat. Și în ziua în care se va vedea în el carne vie, va fi întinat. Și va vedea preotul corpul sănătos și-l va declara întinat. Corpul sănătos, necurat va fi, căci lepră este. Iar de se va schimba corpul sănătos și se va face alb și va veni la preot că rana s-a făcut albă, o va curăți preotul că este curat*» (Lev. 13, 9—17).

PALADIE : Ce trebuie să înțelegem prin această răsturnare a modului nostru de-a judeca ?

CHIRIL : Oare nu înțelegi ce am spus, că lepra este moartea parțială în carnea vie și că cel stăpînit de boală e lepădat, ca unul ce e întinat ?

PALADIE : Înțeleg.

CHIRIL : Observă deci că lucrul se întoarce în contrariu. Căci de va fi, zice, întreg lepros și stăpînit de moarte, să fie absolvit de vina întinării, că e curat. Dar de va fi în el vreun rest de carne vie, să-l condâmnă, zice, preotul pentru necurăție. Căci îl întinează carnea vie și e lepros. Aceasta e una cu vina pentru lepră.

PALADIE : Nu înțeleg ce este ceea ce spui. Căci dacă lepra parțială întinează pe cineva, cum îi poate face curățit cea totală și desăvîrșită ?

CHIRIL : E un lucru subțire în această descriere. Căci nu vom socoti că, această grijă de exactitate a legii cuprinde un înțeles contrar nouă. Pentru că în fiecare poruncă e o rațiune înțeleaptă, necesară și fără greșală. Să arătăm aceasta, dacă vrei.

PALADIE : Foarte bine. Voi fi bucuros să-mi spui, căci sînt însetat să aflu.

CHIRIL : În două moduri, socotesc că vom dobîndi viața cea bineplăcută iubitorului de virtute, Dumnezeu : sau prin aceea că viețuim în Lui, evităm omorîrea prin patimi și păcat, și aceasta înseamnă a nu suferi de lepră, căci moartea parțială apărută în trupul viu constituie lepra ; sau, în alt mod, prin omorîrea cea bună și prin aceea că nu mai suportăm să viețuim lumește, ne vom încunună cu o cunună, cu rînduirea în toate cele prea bune. Căci scrie dumnezeiescul Pavel unora : *«Așa și voi să vă socotiți pe voi înșivă că sînteți morți păcatului și înviați lui Dumnezeu, în Hristos Iisus»* (Rom. 6, 11). Deci viețuind în Hristos, prin aceea că ne silim să împlinim ceea ce-I place Lui, vom scăpa de omorîrea prin patimi și păcat. Iar murind păcatului, după cum s-a scris (II Cor. 5, 15), vom respinge viețuirea în el, cugețînd drept⁵⁸².

PALADIE : Explică-mi acestea și mai clar. Căci nu înțeleg prea bine.

CHIRIL : Oare nu zicem că de aceea a răbdat Hristos moartea pentru noi, ca cei ce viețuiesc, să nu mai viețuiască loru-și, ci Celui ce a murit și a înviat pentru ei, adică lui Hristos ?

PALADIE : Fără îndoială de aceea.

CHIRIL : Deci, trăim așadar lui Hristos, viețuind în chip evanghelic și urmînd omorîrea prin păcat, adică moartea din pricina patimilor. De aceea dumnezeiescul Petru scrie despre Hristos : *«...Care a ridicat păcatele noastre în trupul Lui pe lemn, ca murind păcatele, să viețuim dreptății»* (II Petru 2, 24). Căci, socotesc că cei ce se străduiesc să viețuiască strălucitor, trebuie să se depărteze de tot ce obișnuiește să omoare și să facă ceea ce-i eliberează de întinăciuni.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Deci cel ce s-a hotărît să viețuiască lui Hristos și urmează poruncilor evanghelice, lepădînd moartea de pe urma păcatului, nu (mai) pătîmește de lepră.

582. A fi viu în Hristos coincide cu a fi mort lumii sau păcatului împreună cu Hristos. Deci cel curat poate fi socotit fie viu (în Hristos), fie mort (lumii). Nu poate fi una fără alta. Nu poți fi în același timp viu în Hristos și păcatului, sau mort lui Hristos și păcatului.

PALADIE : Sint convins.

CHIRIL : Acesta este un mod prin care putem bineplăcea lui Dumnezeu. Iar celălalt se împlinește în chip drept astfel : omorînd mădulele de pe pămînt, *curvia, necurăția, patima, pofta cea rea, zgîrce-nia*, trebuie să apărem ca unii ce am murit păcatului cu totul și nu mai trăim în el. De aceasta ne încredințează dumnezeiescul Pavel, zicînd : *«Ce vom zice dar ? Vom rămîne în păcat, ca să prisosească harul ? Să nu fie ! Cei ce am murit păcatului, cum vom mai viețui în el ?»* (Rom. 6, 1—2). Deci, precum pe cel ce voiește să viețuiască în Hristos, legea îl supune pedepselor dacă e mort în parte, așa și cel ce a murit păcatului, dacă viețuiește iarăși în el, se întinează și nu scapă de osînda legii. De aceea zice că de va fi lepra pe tot corpul și moartea ar trece la toate mădulele, aceasta va însemna că omul acela a murit păcatului și trupul lui nu mai e întinat. Căci acela e curat, zice, întrucît a murit întreg păcatului și n-a mai lăsat nici un loc pe seama lui și nu-i dă putință de-a se sălășlui în el. *«Iar de se va vedea, zice, iarăși carne vie (trup viu) în el, îl va întina carnea vie»*. Căci a trăi peste tot păcatului, fie și măcar în parte, îl face pe cel bolnav necurat. Pentru că *«puțin aluat, zice, dospește toată frămîntătura»* (I Cor. 5, 6). Și cuvîntul e adevărat. Iar de se schimbă, zice, carnea vie (trupul viu) și trece spre lepră, să se dezlege de vină, că e curat. Căci s-a eliberat și de viețuirea parțială în păcat, mintea mutîndu-se la moartea de laudă și trăind o prefacere cu adevărat preabună.

Deci, ca să recapitez cele ce le-am spus, de viețuim lui Dumnezeu, *nimic să nu fie mort în noi, iar de am murit păcatului, nimic din el să nu fie în noi*⁵⁸³. Aceasta este cărarea strălucită a viețuirii sfinte, care nu are nimic vrednic de ocară în ea.

PALADIE : Bine ai grăit.

CHIRIL : Dar făcînd o deosebire și mai subțire a acestor boale, legea zice : *«Și de va fi bănuială și părere că e lepră în rana cicatrizată, sau în partea cîndva arsă a trupului, preotul să facă cercetare cu aceeași grijă. Și dacă ceea ce pare că a înflorit în alb, nu trece în lepră, curat să fie. Dar dacă pata albă s-a prefăcut în chip vădit în lepră, necurat și întinat va fi»*. Prin acestea legea ne dă să înțelegem

⁵⁸³. De sintem morți păcatului, să nu fie nimic în noi viu pentru păcat. Iar aceasta e una cu a fi întregi vii în Hristos. Și dacă sintem vii în Hristos, să nu fie nimic mort în noi lui Hristos. Mort lui Hristos înseamnă viu pentru păcat ; și viu lui Hristos înseamnă mort pentru păcat. Nu trebuie să fii în parte mort păcatului și în parte viu lui Hristos ci întreg mort păcatului și viu lui Hristos. Viața în oarecare grad pentru păcat sporește moartea noastră pentru Hristos.

că ranele din suflet, — iar acestea sînt nenumărate — care au fost vindecate prin purtările cuviincioase și aduse cu vremea la cicatrizare, dacă se sapă din nou, le va cerceta Hristos, Marele nostru Arhiepiscop, și va rosti judecata cea dreaptă. Și dacă boala înaintează numai pînă la gînduri, bolnavul nu va rămîne cu totul necertat, căci se va excomunica. Dar nu se va lepăda de tot, pentru că nu e cu totul mort. Dar dacă boala va trece dincolo de gînduri și de poftă, prefăcîndu-se desăvîrșit în ceea ce e mai rău, va supune pe bolnav pedepselor referitoare la întinăciuni.

Se cuvine deci să ne ferim cît mai mult ca să nu stîrnim patimile potolite, să nu reinnoim rănile din minte și să nu ne întoarcem la cele de la început. Iar de nu, vom auzi și noi pe sfîntul care strigă: *«Li s-a întîmplat ceea ce spune proverbul adevărat: cîinele se întoarce la vărsătura sa și scroafa spălată la tăvălirea în mocirlă»* (II Petru 2, 22).

PALADIE: Socotesc că drept și cuvenit ai grăit.

CHIRIL: Acestea ni le-a spus deci legea despre lepră și despre hubele și rănile ei. Dar ea mai adaugă și zice: *«Și la bărbat sau la femeie, de se va arăta într-însii semn de lepră, în cap, sau în barbă, va vedea preotul capul. Și de va fi o adîncitură în el și pielea s-a putrezit și s-a afundat, iar părul s-a albit, unul ca acesta va fi în chip vădit lepros și necurat. Iar de nu va fi nimic din acestea să-și radă capul sau barba cel ce suferă de pata albă. Și după ce și-a tuns părul, să vină la preot și să fie cercetat. Și dacă semnul, adică albeața, nu se va fi lățit, ci va fi rămas la locul său, va fi iarăși curat. Căci boala nu e lepră, ci mai degrabă bănuială și părere»* (Lev. 13, 29 ș.u.).

PALADIE: Care e înțelesul acestora?

CHIRIL: Întinăciunea în noi e îndoită, a trupului și a sufletului. Trupul e întinat de patimile urite și necuviincioase ale lui, iar sufletul și mintea înainte de toate de abaterea de la corectitudinea dogmatică spre cele rele și de alterarea credinței sănătoase. Pe lîngă acestea, de viclenii și amăgiri, de jurăminte strîmbe și șoapte de mîndrie, certuri, pizme și de toate cele ce sînt vecine și surori acestora și au o faimă egală în ce privește răutatea. Deci legea se pare că prin cuvintele de mai sus ne aduce aminte de patimile sufletești și vrea să indice bolile ce obișnuiesc să se întîmple minții. Căci capul e chipul (tipul) minții, iar barba, a cugetării înțelepte. Pentru că și ea este un semn al desăvîrșirii.

Deci Arhiepiscopul tuturor, adică Hristos, observă și cercetează cu deamănuntul cele ale noastre și privește la mintea însăși și probează

gîndurile cele dinlăuntru și ascunse. Și de va găsi în ele vreo stricăciune și vreo strămutare, fie de la credința dreaptă la cea strîmbă, sau la răutatea moravurilor și la reaua voință urită de El, ne va respinge iarăși ca întinați, și ne va declara necurați. Aceasta înseamnă, socotesc, a pătimi de lepră la cap, sau la barbă. Iar de se va afla mîntea la începutul pătimirii, dar nu se va vedea căzută cu totul în bolile amintite, e separată, fiind supusă unor epitimii moderate, dar nu va fi declarată cu totul necurată, nici străină de Dumnezeu. Și după ce-și va spăla hainele, va fi curată, adică va primi ca ajutor îndreptățirea în Hristos.

Iar tunderea părului, care prezintă preotului rana dezvăluită, înseamnă înlăturarea tuturor celor ce o acopere și înfățișarea goală și neîmpiedecată a chipului ei ochilor dumnezeiești ai Celui ce vrea să o vadă. «Căci nu e zidire nevăzută înaintea Lui, ci toate sînt goale și descoperite ochilor Lui», după cum s-a scris (Evr. 4, 13).

PALADIE: Adevărat. Căci a spus prin glasul Sfintului: «Dumnezeu aproape sînt Eu și nu Dumnezeu departe. Oare se va ascunde de Mine ceva?». (Ier. 23, 23).

CHIRIL: Deci observă, Paladie, că legea vorbește în amănunțime și nu lasă nimic din cele necesare de știut, fără să o rînduiască, folosind pe ascultători. Căci «greșelile nimenea nu le va înțelege», după cum s-a scris (Ps. 18, 13), și «mult păcătuim toți». Pentru că firea boalește de slăbiciune și de alunecarea ușoară spre păcat. Precum zice Scriptura: «nimeni nu este curat de întinăciune, chiar de-ar fi o zi viața lui pe pămînt» (Iov. 14, 4). De aceea și dumnezeiescul David cîntă: «De vei căuta la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va putea să sufere; că la Tine este milostivirea». (Ps. 129, 3—4).

Observă deci că legea iartă cu milostivire vina acestor feluri de greșeli și curăță din bunătate pe cei căzuți din alunecare omeșască în greșeli amarnice și fără de voie. Căci a zis: «Și la bărbat sau la femeie de se vor face în pielea trupului lui semne lucii albe, înflorind pată albă, care a înflorit în pielea trupului lui, curată este» (Lev. 13, 38—39). Așadar, dacă după o cercetare amănunțită se va vedea că este o boală a trupului și că aceia suferă de o pată albă, vecină cu lepra, totuși ea nu e o boală de moarte, nici o boală de care trebuie să deznădăjduiască. Așa sînt și greșelile din noi. Ele sînt, fără îndoială, patimi, dar nu spre moarte și spre descompunerea sufletului. Iar Judecătorul nu ne judecă prea aspru, «căci a cunoscut plămădirea noastră» (Ps. 102, 14) și cunoaște slăbiciunea firii noastre. Deci, ne dăruiește iertarea din bunătatea de oameni ce-I este înăscută. Aceasta socotesc că înseamnă: «pată albă este».

Deci, uneori apar și în mintea celor buni mici greșeli, ca de pildă scurte infurieri, porniri moderate spre minie, supărări pe frați, dorința de slăviri deșarte și alte asemenea patimi care obișnuiesc să se ivească și în cei ce au viața cea mai fără pată și cu adevărat curată. Căci sînt omenеști și comune tuturor celor ce trăiesc viața în trup și sînge. De aceea legea le descrie și pe acestea ca prin ghicitură, zicînd: *«Iar de va cădea cuiva părul de pe cap și este pleșuv, curat este. Iar de va cădea părul de pe cap de către față și chel este, curat este»* (Lev. 13, 40—41). Pierderea fără de voie a părului capului, e o boală a capului. Iar capul a fost înțeles, cum am spus adineaori, ca chip (tip) al minții. Căci capul e sălașul minții, precum socotesc unii.

PALADIE : Mi-aduc aminte.

CHIRIL : Deci bolile capului trupesc indică, pe drept cuvînt, bolile minții; niște boli mici și cărora se cuvine să li se acorde iertarea. Deci legea ne scuză de orice boală omenească și de întinăciunile fără voie, care ni s-ar întimpla, dată fiind slăbiciunea de care suferă în mod necesar firea noastră și faptul că nu e propriu veacului de acum să fim liberi de patimi, ci veacului viitor, cînd păcatul va fi lepădat din temelii și ne vom strămuta la o viață cu totul neștirbită⁵⁸⁴. *«Dar de se va face, zice, în pleșuvia sau în chelia lui o pată roșiatică, este lepros, este necurat»* (Lev. 13, 42—43). Căci uneori se prefac și patimile mici în păcate puternice, și ne întinează greu dacă nu sînt oprite de noi, ci își fac înaintarea spre mai rău, în mod liber și fără nici o opunere. De pildă, de se minie cineva ușor și a fost cuprins de această patimă, să o înfrîngă cu blîndețe, ca nu cumva greșeala cea mică crescînd, să ducă pe încetul la o vină de moarte pe cei ce suferă de ea. Aceasta înseamnă a înflori lepra în pleșuvie: dezvoltarea din nimic spre cele rele, pe care o vedem petrecîndu-se ca într-un chip (tip). De aceea drept a zis fericitul David: *«Mîniați-vă și nu păcătuți»* (Ps. 4, 5).

PALADIE : Adînc este cuvîntul.

584. În veacul de acum nu putem ajunge la libertatea totală, care înseamnă libertate totală de patimi. Căci în patimi e amestecată o slăbiciune a firii noastre, de care nu putem scăpa de tot trăind într-un trup care are nevoie de hrană materială. Aceasta ne face să alunecăm ușor la mai mult decît e necesar. Și cine poate trage o graniță exactă între ceea ce ne trebuie și ceea ce e mai mult decît trebuie? Iar patimile sufletești au în ele și o motivație trupească. Dacă avem mai mult, ne mîndrim, sau dacă altul are mai mult, îl invidiem. Cîte supărări și minii nu se nasc apoi din aceste motive? Noi sîntem datori să luptăm împotriva patimilor, dar nu poate spune nimeni că s-a curățit cu totul de ele, sau nu mai e ispitit de ele. Trebuie să nu susținem cu voia patimile ce se ivesc în noi, sau ispitele lor. Ciinii latră mereu la ulucii șurei noastre. Trebuie să stăm mereu cu bățul la poartă, ca să nu-i lăsăm să intre și să pună stăpînire pe casa noastră.

CHIRIL : Fără îndoială. Ai simțit, socotesc, subțirimea celor ce le-am spus și că asemenea lucruri nu pot fi nici cugetate, nici grăite fără osteneală. Dar din acestea poți cunoaște și aceea că cei ce bolesc necuviincios de asemenea greșeli vădite, nu le pot ascunde, cum pot rămânea neștiute greșelile cele mici și cele ascunse. Cei ce suferă numai de pleșuvie, zice că sînt însă curați. Prin pomenirea lor ne iartă greșelile mici, precum am spus adineaori. Dar, de va apărea în pleșuvia vreunora lepră, adică, de va înainta boala de la cele mici spre cele rele, atunci starea lui se va face, zice, vădită și urită și nu va avea cuvînt prin care să se apare de păcate. De aceea zice : *«Și hainele leprosului care are rană să fie rupte și capul lui neacoperit și împrejurul gurii lui să se acopere. Și necurat se va chema în toate zilele cît va fi pe el rana. Necurat fiind, necurat va fi, despărțit va șede, afară de tabără va fi petrecerea lui»* (Lev. 13, 45—46).

Hainele rupte și capul descoperit arată clar necuviința neacoperită. Iar acoperămîntul, în jurul gurii indică faptul de-a nu avea apărare și de-a nu putea spune nimic, cînd Dumnezeu învinovățește necurăția. În sfîrșit, trebuința de-a fi scos din tabără, e un chip (tip) al faptului de-a nu mai petrece cu cetele sfinților, ci de-a fi scos din mulțimea cea sfîntă și de-a nu fi părtaș de nici o bunătate.

PALADIE : Cumplit lucru și vrednic de ocolit.

CHIRIL : Așa este, Paladie. De aceea a zis și dumnezeiescul David : *«De păcatul tinereții mele și de neștiința mea, să nu-ți aduci aminte ; după mila Ta, pomenește-mă pe mine, pentru bunătatea Ta, Doamne»* (Ps. 24, 7).

Pe toate le amintește deci legea, arătîndu-ne grija pînă și în privința vaselor, adică a lînii, a tortului, a urzelii și a vasului de piele. *«De se va arăta, zice, lepra și se va ivi boala în vreuna din acestea, să privească iarăși preotul și să osebească ceea ce are pată. Și de nu se va produce vreo schimbare a semnului spre mai bine, să se ardă în foc. Că lepră statornică este»* (Lev. 13, 51—52). Altfel, poruncește să se spele lucrul atins de boală. Și dacă după aceea se va vedea că boala e prinsă în el, îl dă focului ca pe ceva cu totul netrebnic. Deci asemenea se va face, și cu cele ale noastre, cu lîna, tortul, urzeala și cu cele de piele. Căci nimeni nu se va gîndi că nu de lînă, sau de tort, sau de celelalte îi e grija lui Dumnezeu ? Deci, vom înțelege că e un păcat foarte grav a nu ne depărta de la întinăciuni după curățirea și ștergerea pe care a lucrat-o Hristos în noi, și a petrece cu stăruință în ele ! Căci dacă Hristos nu ne-a folosit cu nimic curățîndu-ne, ne predă focului spre a fi chinuiți, precum făcea și preotul

legii, care după ce vedea că n-a folosit la nimic spălarea tortului sau urzelii, le dădea focului.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Deci legea indică în mod potrivit prin lepră moartea în fapte, arătând, prin cele ce le vede cineva și sensibil, înțelesurile celor mai ascunse și lămurind prin pilde trupești cele spirituale. În-fățișindu-ne cunoștința întinăciunilor din suflete și făcând vădite prin bolile trupului cele ce se întâmplă spiritual, a spus iarăși în Levitic : *«Bărbatului, care produce curgere din trupul său, curgerea, lui necurată este. Și aceasta e legea necurăției lui : cel ce face de curge sămînță din trupul său, curgerea pe care o dă trupul său, e necurăția lui în el. Toate zilele curgerii trupului său, pe care o dă trupul său prin curgere, necurăția lui este. Tot patul pe care va dormi, cel cu scurgere de sămînță, necurat este, și tot lucrul pe care va șede cel cu scurgerea de sămînță, necurat este. Și omul care se va atinge de patul lui, își va spăla hainele lui și-și va spăla trupul lui cu apă și va fi necurat pînă seara. Iar de se va apropia cel cu scurgere de sămînță de cel curat, își va spăla hainele și se va spăla cu apă și necurat va fi pînă seara»* (Lev. 15, 2—11).

Pe lîngă acestea, spune că necurat va fi și de ocolit orice vas pe care îl va întrebuința cel cu scurgere de sămînță, chiar dacă și-ar fi spălat mîinile ; și spurcat va fi. Și de se va atinge cineva de trupul lui, se va împărtăși de osînda necurăției ; și de se va apropia cineva din cei încă nespurcați, va suporta osînda necurăției. De aceea era scos și depărtat din tabără împreună cu leproșii, neputîndu-se apropia cineva de el și neputîndu-se amesteca, întinînd chiar prin simpla atingere a mîinii pe cei ce se apropiau.

PALADIE : Și care e boala (patima) din suflet, care se aseamănă cu scurgerea de sămînță trupească ? Căci legea e duhovnicească. Sau nu e așa ?

CHIRIL : Ba da. Drept ai grăit. Cugetă la aceea că, curgerea trupului vătămă într-un anumit fel puterea roditoare a firii, făcînd zadarnice dăruirile de sămînță. Și molesînd tăria acelor organe, pricinuieste o stricăciune (descompunere) fără voie, așa încît cei stăpîniți de boala aceasta, se află în îndelungate și continue întinăciuni Treci acum de la această boală trupească și de la acest chip clar, la cele ce se petrec în minte. Căci și mintea se strică (se descompune), cheltuin-du-se cu risipă în cele ce nu se cuvin. Și neaplecîndu-și străduința lucrării ei la nimic din cele de trebuință, nu are nici un rod adevărat, ci e purtată pururea spre ceea ce păgubește și suferă fără de rostogolirea nestăpînită spre cele urite.

PALADIE : Ce înseamnă ceea ce spui ?

CHIRIL : Oare nu ne-a spus, o prietene, dumnezeiescul Pavel, că omul a fost zidit pentru fapte bune ? (Efes. 1, 4).

PALADIE : Fără îndoială.

CHIRIL : Deci a primit o fire destoinică și aptă spre toate cele de laudă. Sau nu vei recunoaște că acest viețuitor e capabil de înțelepciune și de toată știința ? Că ar dobîndi ușor cumpătarea, (bunătatea) bărbăția și dreptatea, dacă ar voi să împlinească cele cuvenite și să urmeze legilor dumnezeiești ? ⁵⁸⁵.

PALADIE : Recunosc.

CHIRIL : Dar, dacă părăsind acestea, nu mai e înțelept, ci se face nebun și fără inimă, ne mai predîndu-și pornirea voilor sale celor ce obișnuiesc să îl călăuzească spre adevăr și, prețuind mai degrabă abaterea de la cele cuvenite, se rostogolește spre pieire împreună cu cei ce se străduiesc să strimbe cele drepte, ne mai avînd cunoștința cea prea bună și fără prihană despre Dumnezeu și ne mai străbătînd fără greșală calea celor ce trebuiesc împlinite, oare nu e drept să spunem că unul ca acesta suferă spiritual de curgerea sămînții, așa încît cheltuiește fără nici un rezultat, cele prin care putea să aducă roade lui Dumnezeu ?

PALADIE : Așa zic și eu.

CHIRIL : Și, dacă, părăsind lucrarea dreptății și golindu-se de bună-tățile bărbăției, e văzut iarăși nedrept și moleșit de plăceri, oare nu vei socoti că suferă deopotrivă cu cel bolnav de curgerea sămînții, cheltuind capacitatea pe care o are firea spre bine, spre cele rele și alegînd în loc de rodire duhovnicească păgubirea prin cele ce nu sînt de nici un folos ?

PALADIE : Așa socotesc.

CHIRIL : Deci, legea a poruncit să ne depărtăm cît mai mult de cel cu scurgerea sămînții, învățîndu-ne să ne despărțim de cei aplecați spre viciu și să ne ferim cu bărbăție de cei de care se scîrbește și Dumnezeu, ca de unii ce bolesc de o întinăciune continuă. Fiindcă e cu adevărat un lucru vătămător a te lipi de cei răi. Căci, e drept că *«cel ce se atinge de smoală, se murdărește»* (Înț. Sir. 13, 1). Pentru că

⁵⁸⁵. Deci, acestea nu le avea omul de la început într-o formă care să nu necesite efortul de dobîndire a lor. Dar le dobîndește dezvoltînd potențele pentru ele ce le are în firea sa. Cum spune mai jos, dacă nu actualizează potențele lor în amintitele virtuți, nu se realizează ca om. Iar actualizarea lor nu o poate face decît în legătură cu Dumnezeu, în primul rînd crezînd în El și lucrînd în respect de El. Căci cîstînd pe Dumnezeu ca Treime de Persoane iubitoare, va iubi și omul orice persoană și prin iubire se va realiza cu adevărat.

cel cu scurgerea sămînții spurcă orice unealtă pe care o atinge și patul lui și trupul și vasele și apa și vasele de lemn, arătîndu-se prin ghicituri că de necurăția lui se împărtășește cineva chiar și numai dacă se apropie de el prin afecțiunea sufletească. Căci s-a scris: *«Păzește-te curat și nu te face părtaș la păcate străine»* (I Tim. 5, 22).

Dar, și patimile necunoscute și bolile ascunse sau, simplu, toată slăbiciunea din noi, o alungă Hristos și curățirea cea prin El, lucru pe care nu l-a putut face legea. Căci, *«Nimeni nu se îndreptează prin lege»*, după cum s-a scris (Gal. 3, 11). Aceasta iarăși o poți vedea ca un lucru nemincinos, privind la cele scrise în continuare. Căci a zis iarăși: *«Iar după ce se va curăți cel cu scurgerea de sămînță de curgerea lui, se va număra lui șapte zile spre curățirea lui și își va spăla hainele sale și va scălda trupul lui în apă și curat va fi. Iar în ziua a opta își va lua sieși două turturele sau doi pui de porumbel și le va da pe ele preotului și le va jertfi pe ele preotul, una pentru păcat și una spre ardere de tot și va ispăși pentru el preotul înaintea Domnului pentru curgerea lui»* (Lev. 15, 13—15).

Deci, îl curăță pe cel cu scurgerea sămînții și îl izbăvește de boală, dar în Hristos, prin apă și sînge. Căci, se va număra lui, zice, șapte zile, spre curățirea lui și-și va spăla hainele lui și va scălda trupul lui și curat va fi. A întinde pînă în ziua a șaptea curățirea, înseamnă, fără îndoială, că cei ce s-au hotărît să treacă de la răutatea lumească la săvîrșirea celor bune, trebuie să se curețe toată viața și în toată vremea vieții prin faptele bunei cuviințe. Căci, măsura unei săptămîni indică totalitatea timpului și e o întoarcere circulară la început, după ce ajunge la sfîrșit. Dar, zice că la faptele noastre de bunăcuviință trebuie să se adauge, în chip necesar, curățirea prin Hristos și purificarea prin apă, prin spălarea trupului și a hainelor înțelegîndu-se sfințitul Botez, la care se adaugă și curățirea prin sînge. Căci *«în ziua a opta, zice, va lua sieși două turturele sau doi pui de porumbel»*. Ziua a opta înseamnă iarăși veacul de după petrecerea în trup, cînd a răbdat junghierea pentru noi *Emanuil, turtureaua bineciripitoare și bine răsunătoare*, care prin sîngele Său a desăvîrșit pentru de-a pururi pe cei ce se sfințesc.

Iar că *moartea lui Hristos are toată buna mireasmă* (căci s-a făcut pentru viața lumii și spre desființarea păcatului), o arată faptul că turturelele sînt două, din care una se jertfește pentru păcat, iar cealaltă spre ardere de tot. Iar că Hristos S-a făcut și ispășire pentru păcatele noastre, după Scripturi, a arătat-o zicînd: *«Și va ispăși pentru el preotul înaintea lui Dumnezeu pentru curgerea lui»*.

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Așa a rînduit dumnezeiasca lege că trebuie să se curețe cel cu scurgerea de sămînță. Iar pe acesta îl întinează fie curgerea fără de voie, fie cea de voie, avînd ca izvor mișcarea sădită în fire. Cu voia e cea care se întîmplă în legăturile cu femeia și după legea nunții. Fără de voie e cea din închipuirile de noapte. Căci a zis iarăși : *«Și omul căruia îi va ieși sămînță în vremea legăturii, va spăla tot trupul său cu apă și necurat va fi pînă seara. Și femeia cu care va dormi și bărbatul căruia îi va ieși sămînța în vremea legăturii. Vor spăla trupurilor lor cu apă și necurați vor fi pînă seara»* (Lev. 15, 16—18). Păcatele amîndurora sînt egale și nu e nici o deosebire.

În curgerea seminței ni s-a descris boala lungă și continuă. Iar în acest loc, scopul legii e să arate că cineva va fi întinat chiar dacă nu va suferi de o stricare continuă și deplină, ci va fi văzut pătimind în parte și arareori. Ceva asemănător a spus și ucenicul Mîntuitorului : *«Cînd va împlini cineva, zice, toată legea, dar va greși întruna, s-a făcut vinovat de toate. Căci Cel ce a zis : să nu preacurvești, a zis și : să nu ucizi. Iar dacă nu vei preacurvi, dar vei ucide, te-ai făcut călcător de lege»* (Iacob 2, 10—11). Pentru că cel ce a greșit odată, fie că a călcat legea în întregime, fie că într-o singură privință și în parte, în mod necesar trebuie socotit vinovat. Deci întinat este după lege cineva chiar dacă nu va ajunge pînă la ultimul grad de întinare, ci e surprins pătimind fie măcar în parte. Dar nu e lepădat cu totul ; se curăță și el prin apă în Hristos. Căci spunînd că cel întinat e necurat pînă seara, a indicat timpul venirii Domnului. Pentru că Hristos a venit spre sfîrșitul lumii, cînd a ajuns veacul acesta la apusul însuși. Și prin El și în El ne-am spălat de toată întinăciunea din păcat și ne-am izbăvit de vinile mari și mici, noi, cei ce eram ținuți în greșeli. Iar că nu era cu putință să ne spălăm de întinăciuni înainte de timpurile venirii Domnului (căci nimeni nu s-a îndreptătit prin lege, după Scripturi), o poți afla prin cuvîntul clar : *«Necurat va fi pînă seara»*.

PALADIE : Înțeleg ce spui. Și adevărat este cuvîntul.

CHIRIL : La acestea legea a adăugat cele despre femeia care suferă de curgerea sîngelui și din pricina curgerii nerezinate, se îmbolnăvește de întinăciune. Și precum din pricina celui cu scurgerea sămînții se întina tot vasul și tot patul și toată haina și tot ce se atîngea de el venind aproape, așa și din pricina ei. Dar și ea se izbăvește în același mod, spălîndu-se cu apă și jertfind două turturele prin ispășirea preotului mijlocitor. Dar ridicîndu-ne legea la cugetări duhov-

nicești și nelăsându-ne să zăbovim în bolile trupului (căci acestea au fost luate ca chip (tip) al celor dinlăuntrul minții și spirituale), adaugă limpede: «Și veți da grijă fiilor lui Israil să se curățească de necurățiile lor, ca să nu moară pentru necurăția lor, pentru că ar pîngări cortul Meu cel dintru ei» (Lev. 15, 31). Căci de-abia după ce am fost curățiți și sfințiți prin Hristos, ne apropiem cu adevărat strălucitori și nu mai pîngărim cortul sfînt, ci ne închinăm curați în chip curat preasfîntului Dumnezeu, venind în biserici.

PALADIE: Foarte bine ai spus.

CHIRIL: Iar că firea omenească era bolnavă mai înainte de întinăriune și nu s-a curățit altfel decît prin Hristos, jertfa cea cu adevărat sfințită și sfîntă, o vei înțelege foarte clar, cercetînd și altă poruncă a legii. Căci s-a scris iarăși în Levitic: «Și a grăit Domnul către Moise, zicînd: Grăiește fiilor lui Israil și vei zice lor: Vreo femeie de va fi însămîntată și va naște fecior, necurată va fi șapte zile, după zilele rînduiei ei, necurată va fi. Și în ziua a opta, va tăia împrejur marginea cîrnii lui. Și treizeci și trei de zile va șede în sîngele necurat al ei. De tot ce este sfînt nu se va atinge și în locașul sfînt nu va intra, pînă se vor împlini zilele curăției ei. Iar de va naște fată, necurată va fi șapte zile, după rînduiala ei, și șasezeci și șase de zile va șede în sîngele necurat al ei. Și cînd se vor împlini zilele curățirii ei pentru fecior sau fată, va aduce un miel nepătător de un an, spre ardere de tot, și un pui de porumb sau o turturea pentru păcat, înaintea ușii cortului mărturiei, la preot, și îl va aduce pe el înaintea Domnului, și va ispăși pentru ea preotul, și o va curăți de izvorul sîngelui ei» (Lev. 12, 1—7).

PALADIE: Cine e femeia care naște? Și care e scopul legii cu privire la ea?

CHIRIL: Pe cît se vede e necesară aci o explicație subțire. Căci înțelesul poruncii e foarte greu și nu poate fi ușor de priceput. Dar îl vom cerceta pe cît se poate. Am admirat înainte de altele mai ales un lucru.

PALADIE: Care?

CHIRIL: Legea supunînd pedepsei orice femeie care naște fecior sau fată și dînd o sentință generală împotriva noastră, de sub osînda aceasta e scoasă numai Sfînta Fecioară, din care spunem că s-a născut Hristos după trup. Căci nu zice: toate femeile fără deosebire, ci: vreo femeie de va fi însămîntată și va naște fecior, necurată va fi. Dar din Sfînta Fecioară s-a născut trupul dumnezeiesc, plăsmuit negrăit în Sfînta Fecioară, neținînd seama de legile firii. Căci n-a avut lipsă de o aducere în ființă prin sămîntă întiul născut din-

tre sfinți, începătura celor ce au primit nașterea a doua din Dumnezeu prin Duhul, despre care s-a spus limpede: «Care nu din sânge, nici din voia trupului, ci din Dumnezeu s-au născut» (Ioan 1, 13). Deci a scăpat de osinda legii Sfinta Fecioară, nefiind însămițată nicidecum, ci zămislind Pruncul dumnezeiesc prin lucrarea Sfintului Duh⁵⁸⁶.

Iar femeia care naște și pentru aceasta e necurată, este, după cât se pare și după înțelesul cel fără greșală, firea omenească. Căci pentru moment îi atribuim firii însăși fața femeii⁵⁸⁷. Și firea e osîndită de lege și e socotită vinovată de întinăciuni, pentru că naște întru stricăciune (corupere) și nu este în cele ce era îndată ce a primit de la Dumnezeu existența (căci a făcut-o spre nestricăciune), ci a fost abătută mai degrabă la trebuința de-a se corupe, fiind osîndită din pricina neascultării. De aceea firea a luat asupra-și pedeapsa blestemului dumnezeiesc, împotriva firii. Căci «Dumnezeu moarte nu a făcut», după cum s-a scris, «nici nu se bucură de pieirea celor vii și nu împărățește iadul pe pământ. Fiindcă a zidit toate spre a fi și mîntuitoarele sînt nașterile lumii» (Înț. Sol. 1, 13—14). «Dar prin pizma diavolului a intrat moartea în lume» (Înț. Sol. 2, 24)⁵⁸⁸.

Deci stricăciunea (coruperea) ivită pe urmă întinează firea și pricinuește moartea care a pus stăpînire prin pizma diavolului, avînd drept rădăcină păcatul. O întinează însă și altfel faptul de-a fi semănați în voluptate cei ce se nasc. Aceasta o indică, pe cât se vede, dumnezeiescul David, cîntînd și zicînd: «Iată în fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea» (Ps. 50, 7). Necurată e deci firea prin aceea că a luat asupra-și stricăciunea (dezagregarea) din neascultare și blestem, împotriva voii lui Dumnezeu. «Căci le-a zidit toate spre a fi». Și adevărat e cuvîntul.

PALADIE: Adaugă deci, în ce mod se izbăvește cineva de necurăție?

CHIRIL: Însăși legea care osîndește ne-a arătat, Paladie, calea. «Să fie separată, zice, ca necurată șapte zile». Apoi să se numere alte

586. Nașterea Domnului nu din legea singelui, ci din puterea Duhului care copește legea singelui, o vede Sf. Chiril ca temelie a nașterii noastre celei de-a doua de la Sfintul Duh, naștere de care avem nevoie pentru viața noastră cea nouă. Dacă Fiul lui Dumnezeu nu S-ar fi născut de la Duhul Sfînt, nu S-ar fi inaugurat această nouă naștere a oamenilor prin nașterea Lui. Din Cel născut fără de sămîntă, prin Duhul Sfînt, lucrează Duhul Sfînt ca să ne naștem și noi a doua oară nu din sânge, ci din Duhul Sfînt.

587. Firea omenească are o față de femeie, ca una care primește de la Dumnezeu puterea roditoare. El e Cel puternic, El e izvorul vieții. Ea e vasul care primește de la El tot darul pe care îl fructifică.

588. Nașterea în dureri, deci și conceperea în plăceri și peste tot coruperea spre moartea care ține de nașterea oamenilor a intrat prin păcat sau prin despărțirea de Dumnezeu și de lucrarea Duhului Sfînt. Conceperea și nașterea Domnului nu s-a făcut prin această lege normală prin păcat, ci din Fecioară. De la ea i s-a ridicat blestemul, căci i s-a spus: «Binecuvîntată ești tu între femei».

treizeci și trei, în care va șede în singele necurat al ei, se înțelege de e fecior cel născut. Iar de va naște fată, separarea va fi îndoită și îndoit va fi și numărul celorlalte zile. Așadar, de va fi cel născut fecior, cea care l-a născut va fi necurată și în întinăciuni șapte plus treizeci și trei de zile, adică patruzeci. Iar de va fi fată, de două ori șapte, plus șasezeci și șase, adică optzeci.

PALADIE : Și care e rațiunea acestui lucru ?

CHIRIL : Legea ne ridică iarăși de la pilde trupești, la înțelegerea celor ascunse și descrie cele sensibile ca pe un chip al înțelesurilor duhovnicești. Spun deci cei înțelepți în acestea, că dacă cel zămislit în pîntece e parte bărbătească, primește formă în curs de patruzeci de zile ; dar de e femeie, ajunge mai târziu la formă, fiind mai slabă și mai plăpîndă, are lipsă pentru a primi o formă vădită de îndoitul a patruzeci de zile, adică de optzeci. Deci cea care naștea bărbat, era necurată patruzeci de zile ; iar maica femeii era în număr de optzeci de zile întregi în întinăciuni și necurății, adică pînă la formarea exactă a ceea ce se naștea din pîntece, adică pînă ce ajungeau la chipul omenesc.

Iar pentru curățire, după hotărîrea legii, se junghiau un miel și o turturea la ușa cortului sfînt, preotul mijlocind și săvîrșind cele ale jertfei. Pe lingă aceasta, bărbatul trebuia să fie tăiat împrejur, după hotărîrea legii, în ziua a opta.

Acesta e cuprinsul literei.

Noi însă, ridicîndu-ne la înțelesul duhovnicesc, să spunem în ce mod firea care ne-a născut pe noi spre stricăciune și necurăție, a lepădat întinăciunile și a scăpat de necurăție și de osînda legii. Căci a petrecut ani îndelungați separată de la fața lui Dumnezeu. Anii aceștia au fost cei dinainte de venirea Domnului, în care a împărățit moartea de la Adam și pînă la Moise și a stăpînit peste cei de pe pămînt păcatul de multe feluri. Dar după ce în ziua a opta, adică după timpul legii și acel vechi sabbatism, am fost tăiați împrejur prin Duhul cu tăiere împrejur nefăcută de mîna și ne-am modelat după Hristos, făcîndu-ne părtași dumnezeieștii Lui firi, am lepădat fărădelegea, a dispărut întinăciunea și toată necurăția noastră s-a dus. Căci nu ne mai naștem stricăciune, din pricina neascultării în Adam, ci spre viață și curăție, din pricina dreptății în Hristos, care a suportat junghierea pentru noi, ca un miel nevinovat și adevărat, ca o turturea dumnezeiască și spirituală (inteligibilă). Căci nu ne-am mîntuit altfel. Sau oare nu e așa ?

PALADIE : Ba e chiar așa. Pilda e foarte clară.

CARTEA A ȘAISPREZECEA

Trebuie să ne aducem pe noi jertfe duhovnicești și daruri lui Dumnezeu

Ajung deci, precum socotesc, cele spuse ca să pornim bărbătește la desființarea păcatului și la curățirea cea pentru Hristos, Care poate să șteargă murdăria din noi și să o mistuie prin lucrarea Duhului, și să ne facă curați și sfinți. Căci și cuvîntul sfînt a prevestit viitoarea lucrare a Duhului asupra noastră, zicînd : «Că va veni la Biserica Sa Domnul, pe Care voi îl căutați, și îngerul legămîntului, pe Care voi îl voiți. Iată vine, zice Domnul Atotțiitorul, și cine va suporta ziua intrării Lui ? Sau cine va putea sta drept la arătarea Lui ? Că El este ca focul topitorului și ca leșia celor ce spală. Și El se va așeza să topească și să curețe, cum se curăță argintul și aurul» (Mal. 3, 1—3). Cu acestea consună și Isaia, zicînd : «Spăla-va Domnul întinăciunea fiilor și fiicelor Sionului și va curăți sîngele dintre ei în duh de judecată și în duh de ardere» (Isaia 1, 27—28) ⁵⁸⁹.

Dar oare, chipul dreptății celei cugetate în Hristos, îl desăvîrșim noi numai prin această curățire ? Și, spune-mi, ștergerea vechilor întinăciuni oare ne ajunge spre slava cea asemenea sfinților și spre încununarea cu cele mai înalte cinstiri ? Sau, ne vom ridica mai sus și ne vom împodobi capetele noastre cu laudele cele mai înalte, aducînd viața în sfințenie și pietate lui Dumnezeu ca pe un dar duhovnicesc și ca pe un bun cu adevărat sfînt, închinat Lui, și desăvîrșind astfel slujirea duhovnicească ?

PALADIE : Desigur, așa vom face.

CHIRIL : De fapt, lucrul acesta este conform legilor dumnezeiești și plăcut lui Dumnezeu și unul din cele mai de laudă. Căci a poruncit să se înceteze orice lucru Sîmbăta și n-a lăsat să se lucreze în acea zi nimic, zicînd în Ieșire : «Adu-ți aminte de ziua Sîmbetei ca să o sfințești pe ea. Șase zile să lucrezi și să faci toate lucrurile tale ; iar

589. Sf. Chiril atribuie în mod special Sfîntului Duh curățirea noastră de păcate, cum o spunem și în rugăciunea «Împărate ceresc». El ne umple de simțirea prezenței lui Dumnezeu ; El surpă zidul egoismului nostru ; El ne insuflă entuziasmul dragostei de Dumnezeu, această pornire de-a ne dărui viața lui Dumnezeu, ca pe un dar sfîntit, cum se spune în continuare.

în ziua a șaptea, Sîmbăta, odihna Dumnezeului tău, să nu faci în ea nici un lucru» (Ieș. 20, 8—10). Chipul (tipul) acesta indică sabatismul (odihna) în Duh, cînd am fost chemați prin Hristos Însuși la încetarea și oprirea de la orice lucru trupesc și de la străduințele pătimase, lepădînd povara păcatului și iubind despărțirea de răutate și încetarea de la cele din afara legii. Căci acest sabatism a lipsit fiilor lui Israil. Pentru că ei n-au intrat nicidecum la odihna lui Hristos (Evr. 4, 6), după cuvîntul fericitului Pavel. Dar pe noi ne-a odihnit Hristos și ne-a convins să sabatizăm spiritual, eliberați pe seama virtuții ca să ne îndeletnicim cu buna nelucrare a păcatelor ⁵⁹⁰.

PALADIE : Foarte bine zici.

CHIRIL : Desigur, Dumnezeu a rînduit și odinioară, ca toți să se odihnească de lucru Sîmbăta. Dar cei încredințați cu slujba dumnezeiască și rînduiți să petreacă în cortul sfînt, săvîrșeau totuși cele sfinte. Și întinînd Sîmbăta, rămîneau cu toate acestea, după cuvîntul Mintuitorului, fără vină (Matei 12, 5), neavînd de suportat pedeapsa pentru călcarea legii. Așadar, ne vom opri și noi în Hristos de la străduințele pămîntești, împlinind sabatismul spiritual. Dar, nu ne vom opri de la faptele sfîntite, adică de la datoria de-a aduce lui Dumnezeu jertfe duhovnicești și daruri spirituale. Ci, pășind pe urmele lui Hristos, după cum s-a scris (I Petru 2, 21), ne vom jertfi ca preoți noi înșine; și nu vom cinști pe Dumnezeul tuturor prin junghieri de ci și prin sînge de viței, ci ne vom dărui mai degrabă pe noi înșine întru miros de bună mireasmă. Căci vom fi mai plăcuți decît vițelul tînăr, căruia îi cresc coarne și unghii, după cuvîntul Psalmistului (Ps. 68, 32) ⁵⁹¹.

590. Odihna lui Hristos, egală cu transformarea întregului timp într-o Sîmbătă, este oprirea de la toate oboselile în slujba patimilor trupești, este vietuirea în Hristos care ne insuflă lucrarea plină de elan a faptelor bune, a sporirii în toate virtuțile. Cînd ne-am deschis iubirii lui Hristos, lucrarea celor bune nu ne mai este împreună cu oboseală, ci cu bucuria de-a ne face asemenea Lui. În noi lucrează atunci puterea lui Hristos, atracția Lui.

591. Legea veche porunca oprirea de la toate lucrările trupești, dar nu oprea pe preoți de-a junghia animale la templu spre a le aduce ca jertfe. Ei întinau prin aceasta într-un fel Sîmbăta, dar nu erau osîndiți pentru aceasta. Căci era slujbă adusă lui Dumnezeu. În Hristos noi ne oprim de asemenea de la lucrurile trupești, dar trebuie să aducem slujire lui Dumnezeu în biserici. Dar nici aceasta nu e acum lucrare trupească, ci lucrare duhovnicească. Căci acum nu mai aducem lui Dumnezeu jertfe de animale, prin junghierea lor, ci ne dăruiim pe noi înșine. E o întîlnire cu Dumnezeu în dragoste. Iar dragostea nu obosește, ci odihnește. Fapta dăruirii noastre e mai plăcută lui Dumnezeu decît dăruierea vițelului junghiat. Prin dăruierea aceasta ne sfîntim pe noi înșine și în același timp facem toți o slujbă de preoți; nu se sfîntesc animalele și nu săvîrșesc jertfele numai cei rînduiți anume ca preoți. Așa cum Hristos aducîndu-Se jertfă pe Sine a fost și jertfă

PALADIE : Bine cugeți. Dar treci mai departe și zugrăvește din Sfintele Scripturi, chipul acestei slujiri luminoase și minunate.

CHIRIL : A spus Dumnezeu în «Levitic», deci către toți cei din Israel : «*Om dintre voi de va aduce daruri Domnului, din vite și din boi și din oi veți aduce darurile voastre. De va fi ardere de tot darul lui, din boi parte bărbătească neprihănită îl va aduce, la ușa cortului mărturiei îl va aduce pe el primit înaintea Domnului. Și va junghia vițelul înaintea Domnului și vor aduce fiii lui Aaron, preoții, sângele și vor vărsa sângele în jurul altarului, care este la ușile cortului mărturiei. Și jupuind jertfa (arderea de tot), o vor împărți după mădularre. Și vor pune fiii lui Aaron, preoții, foc pe altar și vor clădi lemne pe foc. Și vor clădi fiii lui Aaron, preoții, părțile cele tăiate și capul și grăsimea pe lemnele care sînt pe focul ce este pe altar. Iar măruntaiele (cele din pîntece) și picioarele le vor spăla cu apă. Și va pune preotul toate pe altar. Ardere de tot este, jertfă, miros de bună mireasmă Domnului» (Lev. 1, 2—9).*

Oare nu este acesta un chip (tip) clar al vieții sfinților și al unirii desăvîrșite cu Dumnezeu în duh și sfințenie ? Deci ne facem asemenea animalelor domestice, adică vițelului, și oii, murind lumii, prin mortificarea trupului, ca să trăim lui Dumnezeu prin viețuirea evanghelică. Dar ne înălțăm la starea de jertfă cu adevărat duhovnicească și preabînimiroitoare Tatălui, prin Fiul⁵⁹².

Dar să vorbim despre fiecare din acestea, făcînd, pe cît se poate, o țilcuire mai subțire. Fiecare își oferă viața sa ca pe un dar Dumnezeului Atoatestăpînitor. Dar fiecare, precum i s-a dat și după măsura ce o are. Unul așa, altul așa, aducînd fiecare darul său, după cuvîntul preaințeleptului Pavel (I Cor. 7, 7). Căci mărimile animalelor sau deosebirile după specie, indică poate, indirect, neegalitatea și neasemănarea în tăria duhovnicească și în cea a înțelegerii. Deci fie că e mare și foarte puternic, ca vițelul, fie că e mai mic și mai prejos de cel desăvîrșit, se aduce pe sine dar lui Dumnezeu și anume spre ardere de tot ; adică spre dăruire totală, neavînd viața împărțită spre cele din lume, ci întreagă primită și sfîntă lui Dumnezeu. Aceasta să

și arhieru și S-a sfințit ca om, pentru noi, așa facem și noi : ne aducem jertfa, sîntem preoții ce o aducem și ne sfințim. Desigur, aceasta nu exclude lucrarea preotului slujitor, deosebit de credincioși, reprezentînd pe Hristos, ca deosebit de ei. Cele două preoții se conciliază cum se conciliază jertfa lui Hristos adusă de El însuși cu jertfa credincioșilor din puterea lui Hristos.

⁵⁹². Jertfele de animale din legea veche inchipuiau nu numai jertfa lui Hristos, ci și jertfa credincioșilor în Hristos, care constă în mortificarea trupului, adică a poftelor și patimilor trupești. Aceasta înseamnă în același timp o dăruire a propriei persoane, curățită de egoismul plăcerilor proprii, lui Dumnezeu. Dar ea se face deodată și împreună cu continua dăruire a lui Hristos ca om pentru noi, dăruire care se arată în planul văzut prin slujirea preotului.

fie moduli jertfei. Și să fie, zice, ceea ce aduce parte bărbătească și neprihănită. Căci sfinții sînt totdeauna în chipul lui Hristos, care este bărbat și neprihănit cu adevărat, bărbăția indicînd însușirea de conducător, iar neprihănirea, sfințenia mai presus de fire și de netrecut. Pentru că unul este conducătorul nostru, și fără asemănare întru atotcurăția Lui: Emanuil⁵⁹³. Pe de altă parte (căci socotesc că trebuie să o spun și aceasta) se cuvine ca cei ce se dăruiesc lui Dumnezeu să fie bărbați și neprihăniți, neavînd nimic muieresc, adică nici o moieșeală a trîndăviei; ci să le străbată toate cu bărbăție, păstrîndu-și mintea bărbătească și ridicată. Pe lingă aceasta, aș mai spune că trebuie să fie curați și fără pată, pe cît e cu putință firii omenești. Căci zice undeva foarte înțelept dumnezeiescul David: «*Judecă-mă, Doamne, după dreptatea mea și după nerăutatea din mine*» (Ps. 7, 9). Căci e măsurat după Dumnezeu modul dreptății omenești, oarecum fiind mai presus adică de cea a sfinților îngeri și întrecînd mult măsura noastră⁵⁹⁴.

Deci să fie ceea ce se aduce jertfă parte bărbătească și neprihănită. Și se va aduce la înseși ușile cortului sfînt. Căci nu ne desăvirșim în altă parte, ci, desigur, *numai în biserici vom fi bineprimiți lui Dumnezeu și Tatăl, aducîndu-ne ca preot Hristos*^{594b}. Pentru că prin El avem intrare și El ne-a inaugurat trecerea la existență, intrînd ca înaintemergător al nostru în Sfintele Sfintelor și arătîndu-ne calea adevărată⁵⁹⁵. Și a poruncit să se pună mîinile peste vițel, indicînd

593. Hristos e nu numai sfințit ca jertfele legii vechi și ca noi care ne dăruim lui Dumnezeu, ci și sfînt prin Sine, căci e nu numai om, ci și Dumnezeu. Sfințirea umanității Lui jertfite vine din sfințenia firii Lui dumnezeiești. De aceea El e și Căpetenia mîntuirii noastre, sau Izvorul ei, dar și jertfa neprihănită prin Sine, adică singura care e cu adevărat primită la Dumnezeu reprezentat prin Tatăl. E Căpetenia mîntuirii pentru că e neprihănită, și e neprihănită în umanitatea Sa jertfită pentru că e a lui Dumnezeu, sau a Celui Care e sfînt prin Sine, sau Dumnezeu. Căci neprihănirea e tărie față de ispita înrobirii prin păcat. Dar această «tărie» proprie lui Dumnezeu, e inchipuită prin bărbăție. Trebuie să fie între oameni unul care e nu numai sfințit din altă parte, ci sfînt prin El însuși ca om ce este totodată și Dumnezeu. Numai așa a putut veni sfințirea adevărată în oameni. Și numai așa ne putem împărtăși și noi de neprihănire.

Sf. Chiril insistă continuu asupra lui Hristos ca Mijlocitor al sfințeniei și neprihănirii noastre, prin faptul că e și Dumnezeu și om. Nu juridic ne-a obținut iertarea, ci prin calitatea de mediu al sfințirii noastre. Elanul dăruirii totale de sine a oamenilor lui Dumnezeu, nu le putea veni decît din elanul unei umanități care e a ipostasului dumnezeiesc.

594. Dreptatea la care se poate ridica omul e cea potrivită lui Dumnezeu făcut om, cea care nu e neconvenabilă lui Dumnezeu făcut om. Deci e mai presus de cea a îngerilor.

594 b. Chiar ambianța în care ne aducem jertfă, sau ne dăruim lui Dumnezeu, trebuie să fie o ambianță dumnezeiască, adică Biserica. Acolo slujește preotul, pentru că acolo S-a adus și Se aduce jertfă Tatălui pentru noi Hristos.

595. Hristos ca Cel ce e Unul și Același și Om și Dumnezeu, e singurul prin care putem intra la Dumnezeu. Numai prin Fiul făcut Om putem intra la Tatăl. El a inaugurat trecerea noastră de la moartea ființei, la ființă, la existență, pen-

prin aceasta, indirect, că aceia aduc în locul lor, prin tip, un chip al viețuirii întru sfințenie, murind lumii. Pentru aceasta făceau junghierea animalului.

Privește deci cum închipuiește umbra adevărul. Se junghia vițelul înaintea Domnului, dar se vărsa sîngele la altar. Căci moartea față de lume și mortificarea mișcărilor cărnii, e un lucru prea plăcut lui Dumnezeu și vrednic de privirea de sus. Poate aceasta ne-o cîntă dumnezeiescul David, zicînd : *«cinstită este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui»* (Ps. 115, 15). Căci moartea cuvioșilor e ca un dar sfințit adus lui Dumnezeu. Dar nu înțeleg, de sigur, moartea după trup. Ci cuvîntul ne indică, mai degrabă, moartea aceea pe care au ei de gînd să o suporte, murind lumii, dar trăind lui Dumnezeu, întru cuvioșie și sfințenie. Căci e cu neputință să înfăptuim o viață sfîntă, dacă nu am murit mai înainte lumii. Pentru că scrie Petru despre Hristos că *«a ridicat păcatele noastre în trupul Lui pe lemn, că murind noi păcatelor, să viețuim dreptății»* (I Petru 2, 24). Deci junghierea vițelului obișnuiește să arate trebuința de-a muri păcatelor și de-a suporta moartea cea cinstită la Dumnezeu, pe care binevoiește a o și privi⁵⁹⁶. Căci zice : *«Vor junghia vițelul înaintea Domnului»*. Iar vărsarea sîngelui la altar, socotesc că indică dăruirea vieții și închinarea sufletului spre slava lui Dumnezeu. Apoi victima se jupoaie și se taie după mădulare. Jupuirea înseamnă dezgolirea și descoperirea celor din noi ; iar tăierea după mădulare, arată pătrunderea cuvîntului lui Dumnezeu pînă la încheieturi și măduvă. Căci zice : *«Viu este cuvîntul lui Dumnezeu și lucrător și mai ascuțit ca toate, sabie cu două tăișuri și pătrunde pînă la despărțirea sufletului și a duhului, a încheieturilor și a măduvei și este judecător gîndurilor și cugetărilor inimii. Și nu este*

tru că în El umanitatea e susținută în viața adevărată de Insuși Fiul lui Dumnezeu, Cel ce este. El a intrat primul ca Om în Sfînta Sfîntelor dumnezeiești, în interiorul lui Dumnezeu, sau al Izvorului existenței, care e totodată izvorul sfințeniei, pentru că păcatul e una cu ruperea de Dumnezeu izvorul vieții, e diminuarea vieții. Hristos nu e numai primul Om care a intrat în interiorul Dumnezeirii, ci și calea prin care putem intra și noi. El rămîne mereu cu noi ca susținător al nostru în înaintarea spre Dumnezeu. În El e și (viața) ținta și calea noastră, aflîndu-se la nivelul fiecăruia, ca sprijinitor al înaintării noastre.

596. Hristos a murit cu trupul, pentru ca să învie, pregătînd învierea noastră. Noi înainte de-a muri cu trupul, murim trupului, adică păcatelor lui, iar aceasta nu o putem face decît continuînd să trăim într-un fel nou. Hristos a putut trăi fără de păcate înainte de-a muri cu trupul pentru că era și Dumnezeu. Noi nu putem lua această putere decît din moartea și învierea Lui. Trebuie să fim și noi jertfă vie, jertfă înainte de moarte, cum a fost și Hristos. Dar puterea aceasta n-o putem lua decît din Hristos Cel înviat din moarte, din Hristos Care a biruit moartea. Prin aceasta ne putem pregăti o «moarte cinstită» la Dumnezeu, schimbînd moartea noastră ca pedeapsă.

nici o făptură nearătată înaintea Lui, ci toate sînt goale și descoperite ochilor Lui, către Care ne este nouă cuvîntul» (Evr. 4, 12—13) ⁵⁹⁷.

Apoi aprinzînd preotul focul, pune părțile tăiate pe jertfelnic, împreună cu capul și cu picioarele și cu măruntaiele spălate în apă. Căci toate ale sfinților sînt binemirositoare, nimic din cele ce se cred că sînt în ei nu e lepădat la Dumnezeu. Cărnurile sînt chipul (tipul) vieții lor mai groase și corporale; căci e și aceasta cuvioasă și atotcurată; capul e semnul minții; măruntaiele, al raționamentelor și gîndurilor; picioarele, sînt semnul subțire al mersului lucrător spre fapte.

PALADIE : Ascuțit cuvînt !

CHIRIL : Aceasta ne arată totuși adevărul, deși ca prin ceață și ca prin întuneric. Căci e adîncă legea. *«Iar de va fi din oi, zice, darul Domnului, spre ardere de tot îl va aduce din miei și din iezi. Parte hărbătească curată îl va aduce pe el și va pune mîna pe capul lui și îl vor junghia pe el pe latura dinspre miazănoapte a jertfelnicului, înaintea Domnului» (Lev. 1, 10—11).* Se împarte apoi după mădulare, spălîndu-se măruntaiele în același fel ca ale vițelului. Și iarăși s-a rînduit să se aducă pe altar. Și aceeași explicație o au și acestea. Dar e aci și ceva schimbat. Căci mielul s-a junghiat pe latura dinspre miazănoapte a altarului.

PALADIE : Care este înțelesul acestui lucru ?

597. Dacă ne dăruim Domnului, murînd egoismului nostru trupesc, ne deschidem deplin Lui cu iubire și astfel ne descoperim în toată ființa noastră, în toate gîndurile noastre bune și rele, acceptînd judecata Lui întru smerenie. Iar simțînd judecata Lui asupra noastră, simțim și mai puternic ceea ce nu-i place Lui din noi și aceasta ne dă și mai mare putere să ne îndreptăm.

E și în firea noastră dorința după o judecată înțelegătoare a noastră din partea cuiva, judecată pe care nu o găsim la nimeni, nefiînd nici noi în stare să ne descoperim cu adevărat cuiva.

Fiecare om rămîne o taină pentru fiecare din noi. Cine poate trăi durerea altuia așa cum o dorește el? Cunoaștem pe celălalt mai mult în ceea ce înseamnă el pentru noi, dar nu ceea ce simte el însuși. Știm că suferă, trăim într-un fel suferința lui, dar nu o putem trăi cum este și în toată intensitatea ei. Nici cuvintele noastre nu ne pot exprima simțirea durerii noastre. Căci sînt prea generale. De aici judecățile greșite ce se rostesc de alții asupra noastră, de unde și judecata deosebită a fiecăruia în ce ne privește. Aceasta ne mărește durerea. Comunicarea între noi e relativă. Ni se comunică celălalt, i ne comunicăm, dar ne rămîne și-i rămînem într-o anumită privință incomunicabil. Setea noastră după o judecată dreaptă, înțelegătoare, pe baza unei comunicări depline, ne face să credem în existența unui Judecător drept, înțelegător, care va fi nu numai drept, ci și atotmilostiv, deși chiar și așa vor fi unii care se vor duce în iad, mergînd cu mîndria lor pînă la disprețul milei Lui.

Kant a dedus existența unei judecăți finale drepte pentru înveșnicirea valorii reale a faptelor noastre. Dar nu numai aceasta postulează un Judecător desăvîrșit, ci și setea noastră după o adevărată înțelegere a motivelor faptelor noastre și a tuturor durerilor noastre neînțelese în cursul vieții noastre. Hristos e într-un fel subiectul, sau ipostasul nostru al tuturor, trăind durerile noastre ca ale Lui, fără să se confunde însă cu noi.

CHIRIL : Oare nu știi că țara iudeilor e mai spre miazăzi, pe cînd turmele (mulțimile) neamurilor celorlalte seminții, au primit laturile dinspre marea care e mai la miazănoapte, fiind așezate acolo după ținuturi și cetăți ?

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Deci jertfirea mielului în partea de miazănoapte, e o imagine a faptului că și turmele (mulțimile) de la miazănoapte vor fi sfințite lui Dumnezeu. Aceasta a prezis-o și Mintuitorul despre turma (mulțimea) neamurilor ⁵⁹⁸, zicînd : *«Și alte oi am, care nu sînt din staulul acesta ; și pe acelea trebuie să le aduc ; și va fi o turmă și-un păstor»* (Ioan 10, 16).

PALADIE : Am înțeles ce spui.

CHIRIL : Ridicînd Dumnezeu mai presus de orice nepăsare și lenevire pe cei ce se vor hotări să împlinească cele legiuite, le netezește într-un fel oarecare calea spre a se aduce ca jertfe. De aceea poruncește să se aducă jertfe și animale mai mici, ca oaia, zicînd : *«Iar de va aduce din cele zburătoare jertfa ca dar Domnului, va aduce darul său din turturele, sau din porumbi. Și-l va aduce preotul la jertfelnic și-i va frînge capul lui și-l va pune preotul pe jertfelnic. Și va curge sîngele la temelia (altarului) jertfelnicului. Și-i va scoate gușa cu penele și le va lepăda pe ele lingă jertfelnic către răsărit, la locul cenușii. Și-i va frînge aripile și nu-l va tăia în părți și-l va pune preotul pe jertfelnic peste lemnele de pe foc. E dar de jertfă, miros de bună mireasmă Domnului»* (Lev. 1, 14—17).

Privește iarăși cum au înfățișat de bine și de potrivit sfinții (scriitori), capacitatea de-a manifesta chipul lui Hristos. Căci El este cu adevărat turtureaua de sus și prearăsătoare ; de asemenea și porumbelul atotblind. De fapt în Cîntarea Cîntărilor s-a scris despre El : *«Glasul turturlei s-a auzit în pustie»* (Cînt. Cînt. 1, 12). Și El însuși se înfățișează pe Sine ca pildă și chip al blîndeții celei mai înalte, zicînd : *«Învățați de la Mine că sînt blind și smerit cu inima»* (Matei 12, 24). Dar și în sfinți s-a păstrat foarte bine frumusețea și podoaba acestor bunătăți, pentru faptul că sînt în chipul lui Hristos. Căci și ei pot fi înțeleși foarte potrivit ca niște turturele ce trimit în auzitori cuvîntul dumnezeiesc și sfînt, silindu-se să înalte imne și cîntări întru slava lui Dumnezeu. De aceea și zic : *«Limba mea va cugeta dreptatea Ta, toată ziua lauda Ta»* (Ps. 70, 27). Dar ei își petrec și viața în Hristos și umblă pe cărarea atotblindă a viețuirii evanghelice, întorcînd celor ce voiesc să-i lovească peste falca

598. Cele 12 seminții ale lui Israil închipuiesc neamurile pămîntului.

dreaptă și pe cea stîngă și celor ce voiesc să-i silească să meargă cu ei, o milă, fîgăduindu-le, dacă o cer, de bună voie, să meargă două (Matei 5, 39—41). Așadar, se dăruiesc pe ei înșiși, spre miros de bună mireasmă și spre ardere de tot lui Dumnezeu, după chipul turturelelor și porumbeilor.

Apoi frîngîndu-le preotul capul, îl pune pe altar, vîrsînd singele. Căci sfîntă este cu adevărat mintea sfinților prea sfințiți și ea se cuvine în primul rînd să fie dăruită Dumnezeului Celui preacurat. Pentru că e plină de cugetări bune și răspîndește mirosul bine mirositor al cunoștinței adevărate de Dumnezeu. Căci «cugetările dreptilor sînt judecăți», după cum s-a scris (Prov. 12, 5). Dar și viața celor cu frică de Dumnezeu este sfîntă.

Aceasta ni se face clar prin porunca de-a se vîrsa singele la sfîntul altar. Căci singele e chipul (tipul) vieții.

Și se scoate gușa păsărilor, împreună cu penele. Se scoate ca ceva cu totul netrebuincios. Iar aceasta este un semn că viața sfinților e mai presus de plăcerea trupească, încît pare să nu mai aibă nevoie nici de stomacul care primește mîncarea. Căci așa este viața celor preaiubitori de osteneală. Ei nesocotesc deodată cu hrana și stomacul însuși, și își topesc trupul și își mortifică plăcerile și s-au făcut liberi și străini de tot ce este lumesc și de prisos. Aceasta socotesc că înseamnă lepădarea penelor. Fără îndoială, penele le sînt necesare păsărilor. La fel și nouă ne sînt necesare cele prin care e servit trupul acesta de pe pămînt în cele ce-i sînt de trebuință, adică veșmintele și organele de hrănire și pe lingă acestea numai decît și cele prin care se satisfac acestea, bunurile procurate și faptele care luptă cu năvala lipsurilor, paturile moi și cele asemenea. Dar deși acestea sînt de trebuință și necesare celor de pe pămînt și în trupuri, sfinții le-au socotit ca nimic, ba au lepădat pur și simplu posesiunea acestora ca pe o povară deșartă și viețuiesc în lume în trupuri aproape goale și neîmbrăcate, de-abia satisfăcînd trebuința trupului cu ceea ce se nimereste și cu ceea ce e ușor de procurat.

Iar după ce au fost smulse penele și a fost scoasă gușa, o va frînge, zice, de la aripi, și nu o va împărți, și o va pune, în sfîrșit, pe altar. Frîngerea aripilor e chipul (tipul) și imaginea clară că mintea sfinților nu cugetă cele umflate și nu zboară în sus, ci petrece mai-degrabă cu cele smerite și caută cele de jos (Rom. 12, 3). Căci mintea celor îngîmfaiți e pururea în văzduh și e purtată spre cele de sus, ne-suferind să conviețuiască cu cele umilite și disprețuind cugetul măsurat și smerit. Deci frîngerea aripilor indică prin ghicitură lepădarea îngîmfării. Iar neîmpărțirea păsării înseamnă că sfinții au închinat lui

Dumnezeu viața lor toată și, ca să spunem așa, în întregime, nefiind împărțiți între El și lume. Căci sînt împărțiți numai cei căsătoriți, cum a spus înțeleptul Pavel. Deci mintea sfinților e sfințită, iar viața lor e sfîntă, mai presus de plăcerea trupească, liberă de grija lumească, frumoasă prin cugetul ei măsurat și neîmpărțită între Dumnezeu și cele din lume. Pentru aceea se predă lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă.

PALADIE: Așa este.

CHIRIL: Dar rînduiește jertfe încă și mai mici, care se pot aduce tot anul și nu sînt greu de procurat. Prin aceasta socotesc că deschide largă calea bunei primiri și celui mic și celui mare. Căci s-a scris: «*Largă este porunca ta foarte*» (Ps. 118, 96). Căci fără îndoială nu judecă iubitorul de virtuți Dumnezeu, sinceritatea dăruirii numaidecît după mărimea darului adus, ci cel mic este egal cu cei de frunte, cînd dă ceea ce are și voiește să cinstească pe Dumnezeu din cele ce are și poate.

Apoi a zis iarăși: «*Iar dacă vreun suflet va aduce un dar ca jertfă Domnului, făină curată să fie darul lui. Și va turna peste ea untdelemn și va pune peste ea tămîie; jertfă este. Și o va aduce la fiii lui Aaron, preoții. Și luînd un pumn plin de făină cu untdelemn și toată tămîia ei, va pune preotul spre pomenirea ei pe altar; jertfă este, miros de bună mireasmă*» (Lev. 2, 1—2).

Observă cum indică smerenia celui ce aduce. Căci legea dumnezeiască îl numește suflet, chiar dacă e foarte neînsemnat în viața aceasta. Prin aceasta arată purtarea egală și nepărtinitoare a firii preainalte față de toți. E ceea ce arată și cînd spune: «*Toate sufletele ale Mele sînt*» (Iez. 18, 5). Căci nu caută Dumnezeu la față, precum am spus adineaori (Rom. 2, 11). Așadar, de va voi cineva, zice, din cei ce nu au strălucire în lume, să aducă dar lui Dumnezeu, făina curată să fie felul jertfei. Dar să fie stropită cu untdelemn și amestecată cu tămîie. Iar cuvîntul nostru a lămurit de multe ori că făina e chipul (tipul) vieții, untdelemnul al bucuriei din nădejde, iar tămîia, al bunei miresme cea din fapte, din virtuți și din viața cea după lege. Deci legea spune că cei ce voiesc să veselească în ei înșiși pe Dumnezeul tuturor, trebuie să-I predea și să închine Lui viața lor fără să se întristeze de ostenețile pentru virtute. («*Nu murmurăți*», zice dumnezeiescul Pavel, I Cor. 10, 10), ci plină de buna mireasmă spirituală⁵⁹⁹. Și atunci va aduce preotul pomenirea ei lui

599. Dăruindu-ne viața lui Dumnezeu, ea se umple de puterea Lui de-a sluji binele. Deci nu se anulează, ci se întărește din legătura cu izvorul vieții. Totodată ea se îmbibă de buna mireasmă, contrar vieții egoiste care e rău mirositoare.

Dumnezeu. Căci în Hristos ne apropiem de Dumnezeu și Tatăl, prin jertfa duhovnicească și dobîndim puțința de a sta în pomenirea Lui⁶⁰⁰. Pentru că prin cele ce ne-am obișnuit să ne facem bineplăcuți, prin acelea ne și arătăm că (sîntem) ne-am făcut vrednici de pomenire și ne-am ridicat la cunoștința lui Dumnezeu în Hristos.

PALADIE : Foarte subțire ai grăit.

CHIRIL : Și la acestea adaugă : «Iar de vei aduce dar, jertfă coaptă în cuptor, dar Domnului din făină, să fie plini nedospite, frămîntate în untdelemn și turte nedospite unse cu untdelemn. Iar de va fi darul lui din tigaie, să fie făină frămîntată în untdelemn, nedospită. Și o vei sfărîma în bucăți și vei turna peste ele untdelemn; jertfă este Domnului. Iar de va fi darul tău jertfă de pe grătar, să se facă din făină cu untdelemn. Iar de vei aduce jertfă Domnului din pîrga roadelor, să fie boabe nouă coapte și sfărîmate; și vei aduce jertfa primelor roduri și vei pune pe ele tămîie; jertfă este. Și va aduce preotul pomenirea ei din boabe cu untdelemn și toată tămîia ei; jertfă Domnului» (Lev. 2, 4—15).

PALADIE : Adînc este înțelesul legii. Spune deci cum să pătrundem cu mințea și în aceste lucruri subțiri, ca să nu ne abatem de la scopul lor.

CHIRIL : Socotesc că e vrednică de luat în seamă înțelepciunea și buna întocmire a legii. Căci Dumnezeu coboară la fiecare fel și primește darul cel mai mic, dar îi dăruiește și acelaia buna mireasmă și veselia. Căci ai auzit și pe Hristos zicînd : «Și cel ce va adăpa pe unul din acești frați prea mici cu un pahar de apă rece, dar în nume de ucenic, amin zic vouă, nu va pierde plata sa» (Matei 10, 12). Ceva de felul acesta trebuie să cugetăm și aci și să aprobăm cu laudele cuvenite bunătatea legiuitorului. Fiindcă îl primește, cum am spus, chiar și pe cel ce a hotărît să îplinească cele legiuite prin cele mai modeste lucruri. Căci fie că e pline, fie că e turtă, fie că e din cuptor și din tigaie, sau de pe grătar, și chiar dacă nu e din

În același timp, ca viață în sporire ea crește în bucuria nădejzii plinătății viitoare. Ostenelile generoase pentru bine, sau pentru virtute nu întristează, căci ele se umplu de răspunsul întăritor al mulțumirii.

600. Preotul în legea veche prezentînd lui Dumnezeu cele aduse de Israelit, îl pune pe acela în pomenirea lui Dumnezeu. Aceasta închipuie punerea noastră prin Hristos, Arhiereul cel mare, în pomenirea Tatălui, pentru viața curată și de bine roditoare ce i-o aducem din puterea jertfei Lui, în jurul căreia ne adună în mod văzut pe toți preotul slujitor. Cine face bine cuiva e ținut minte, sau e pomenit de acela. Numai răul e de dorit să nu fie ținut minte. Cine bate la ușa cuiva cu un dar din iubire, e bine primit și fața lui din acel moment rămîne în amintirea aceluia. Dumnezeu ține în amintire toate faptele noastre bune făcute oricărui oameni, pentru că toți sînt făpturile Lui și se bucură să-I stăm alături în iubirea noastră față de ei și în susținerea vieții lor și a bucuriei de ea.

grîu, ci boabe sfărîmate, adică făină din legume, să se îmbibe darul adus cu untdelemn și să se pună peste el tămîia. Prin acestea Scriptura se pare că vrea să ne indice laudele ce și le cîștigă sfinții prin ardere, prin osteneli și prin zdrobiri. Căci cuptorul, grătarul și sfărîmarea prin moară, sînt semne ale zdrobirii și ostenelii celor cercați ca prin foc. De aceea și strigă Psalmistul, străbătînd acest drum așa de slăvit : «Că ne-ai cercat pe noi, Doamne, cu foc ne-ai lămurit pe noi, precum se lămurește argintul» (Ps. 65, 10). Și dumnezeiescul David cîntă undeva : «Inima zdrobită și umilită Dumnezeu nu o va disprețui» (Ps. 50, 19). Dar e o orînduire convenită că cei ce se socotesc astfel cîștigă bunamireasmă a lui Hristos. De asemenea, e clar celui ce cugetă la rostul tămîii și untdelemnului că aceia ajung să fie miluiți și să se îngrășe îmbeșugat cu harul Duhului. Căci oare cele din lege nu sînt prevestiri și umbre ale unor ghicituri subțiri ?

PALADIE : Foarte adevărat.

CHIRIL : Deci ne vom aduce lui Dumnezeu cînd vom muri păcatului și vom suporta această moarte în chip spiritual, iar pe de alta vom viețui dreptății, după cum s-a scris (I Petru 2, 24) ; și cînd îi vom preda ca pe un dar de recunoștință viața noastră, cinstită și fără pată și împodobită cu semnele iubirii de Dumnezeu ⁶⁰¹.

Aceasta o vom înțelege limpede și din alte porunci. Căci s-a scris în Levitic : «Iar de va fi darul lui către Domnul jertfă de mîntuire, de-l va aduce din vite, fie parte bărbătească, fie parte femeiască, îl va aduce fără prihană înaintea Domnului. Și va pune mîinile pe capul darului și-l va junghia pe el înaintea Domnului la ușa cortului mărturiei. Și vor vărșa fiii lui Aaron, preoții, sîngele pe jertfelnicul arderilor de tot de jur împrejur. Și vor aduce din jertfa mîntuirii dar Domnului grăsimă ce acopere pîntecele și amîndoi rărunchii și grăsimă de pe ei, care este peste coapse și pielea de pe fiecare o va scoate împreună cu rărunchii. Și le vor aduce pe ele fiii lui Aaron, preoții, pe altar spre ardere de tot peste lemnele ce sînt pe focul de pe jertfelnic ; jertfă, miros de bună mireasmă Domnului» (Lev. 3, 1—6).

601. Darul vieții noastre adus lui Dumnezeu e un dar al recunoștinței că ne-a dat-o. Dar prin aceasta viața noastră umplîndu-se de puterea lui Dumnezeu de-a sluji prin viața ce ni s-a dat binelui, dăruirii noastre îi răspunde alt dar al lui Dumnezeu. Darul vieții noastre poartă în el semnele iubirii față de Dumnezeu pentru că ne-a dat viața. Dar chiar iubirea aceasta înseamnă o înălțare prin noi la o treaptă nouă a darului primit. Nu există iubire în afară de dar și nici dar fără iubire. Între Dumnezeu și om e un continuu schimb de daruri, din iubire, ceea ce înseamnă o continuă creștere a omului. Toată această creștere e susținută de Dumnezeu, izvorul a tot darul, dar în mod negrăit Dumnezeu face loc și iubirii noastre în acest dar. În mod paradoxal iubirea și darul nostru sînt și ale lui Dumnezeu și ale noastre.

Deci vițelul e fără prihană. Căci cei ce se aduc lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă trebuie să fie curați și cât mai depărtați de orice pată. Și se junghia la ușa cortului mărturiei, punîndu-se mîinile celui ce-l aducea peste el. Iar rațiunea acestui lucru, s-a arătat clar. Se aducea apoi spre jertfă grăsimea de pe pîntece și amîndoi rărunchii, socotindu-se împreună grăsimea de pe ei și pielița ficatului. Grăsimea de pe pîntece indică, precum socotesc, prosperitatea minții și grăsimea celor dinlăuntru, hrănite cât se poate de bine de darurile spirituale ale Duhului. Căci belșugul de hrană pricinuieste îngrășarea atât a animalelor necuvîntătoare, cât și a trupurilor omenești. Iar împărtășirea bogată de darurile dumnezeiești, umple mintea sfinților de tot binele. De aceea sînt sfințiți și puși de o parte lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă.

Iar rărunchii servesc de chip (tip) al lucrării de dreapta socoteală dinlăuntru minții, prin care se leapădă ceea ce e nedrept și se alege și se judecă vrednic de primire ceea ce folosește. Căci scrie și dumnezeiescul Pavel: *«Toate cercîndu-le, țineți ce este bun și vă depărtați de tot felul de rău»* (I Tes. 5, 21). Deci pentru că rărunchii sînt în trup pîrticica ce deosebește (căci înlătură cele fără folos și introduce în fire ceea ce e bun și folositor și împarte cu bună rînduială celor ce trebuie să le împartă și cât trebuie), se cuvine să se înțeleagă prin rărunchi dreapta socoteală a minții. Deci sînt sfințiți și închinați lui Dumnezeu rărunchii sfinților, adică dreapta socoteală ce-o au în minte. Căci cei ce se dedică lui Dumnezeu sînt ca niște zarafi pricepuți și scrupuloși, care totdeauna resping ceea ce e fals și cinstesc prin aprobare preabună ceea ce e folositor. De aceea socotesc că și dumnezeiescul cîntăreț, cel care a bineplăcut lui Dumnezeu, a strigat către Domnul: *«Că Tu ai cîștigat rărunchii Mei»* (Ps. 138, 12).

Iar pielița ficatului nu se arată altceva decît lucrarea sufletului, prin care el tinde spre poftă. Căci cei ce au cercetat acestea nu zăbovesc să spună că tot animalul își are poftele în ficat. Deci trebuie predată lui Dumnezeu și pielița ficatului, adică izvorul a toată pofta noastră, după cîntărețul care zice: *«Doamne, înaintea Ta e toată pofta mea»* (Ps. 37, 10). Iar cu aceasta se poate lăuda cineva și poate cînta un cuvînt așa de cuvios și de minunat despre sine, dacă are dorințele sale îndreptate numai spre ceea ce place lui Dumnezeu și s-ar vedea însetînd după cele ce vrea Acela să le facă.

PALADIE: Sînt de aceeași părere. Drept cugeți.

CHIRIL: Iar cu privire la oaie și capră, stabilește aceeași lege. Căci și jertfele lor se săvîrșeau în același mod. Iar deosebirea în mărime a animalelor indica în mod subțire măsura evlaviei și a vredni-

ciei celor ce le aduceau jertfă. Unul se cuvine să fie înțeles că e bogat și mai înalt ca toți, asemenea vițelului. Altul de mijloc, asemenea oii. Iar altul încă mai prejos. Căci oaia e mai mică decât capra. Și aceasta, socotesc, că înseamnă a produce pământul roditor o sută, sau șasezeci, sau treizeci, după parabola din Evanghelie (Matei 13, 28).

PALADIE : Sînt de aceeași părere.

CHIRIL : Dar și plata e proporțională cu faptele fiecăruia. Căci Dumnezeu va împărți celor ce s-au hotărît să facă fapte bărbătești, răsplăți egale cu ostenelele. Despre aceasta ne va încredința și Mîntuitorul Însuși, Care spune că împărțirea talanților nu s-a făcut într-un mod egal, ci dintre cei ce s-au purtat vrednic de laudă, pe unul l-a așezat peste zece cetăți, iar pe altul peste cinci. Căci se cîntărește viața fiecăruia și plata se va măsura cu ceea ce ni se cuvine nouă. Același lucru ni-l arată, precum am spus, și legea lui Moise. Căci a spus iarăși în Numeri : *«Și a vorbit Domnul către Moise, zicînd : Grăiește fiilor lui Israil și vei zice către ei : Cînd veți intra în pămîntul locuinței voastre, pe care Eu îl dau vouă, veți face ardere de tot Domnului din boi sau din oi, ardere de tot sau jertfă, fie spre a mări prin făgăduință pe Domnul, de bună voie, fie spre a face în sărbătorile voastre miros de bună mireasmă Domnului. Și va adăuga cel ce aduce darul lui Dumnezeu, jertfă de făină curată, o zecime de efa, frămîntată într-un pătrar de in de untdelemn. Și veți pune peste arderea de tot, sau peste jertfă, vin spre turnare, a patra parte dintr-un in. Atîta dar la un miel spre miros de bună mireasmă. Și la un berbec, cînd îl veți aduce pe el spre ardere de tot sau spre jertfă, veți face jertfă de făină curată, două zecimi de efa într-o treime, frămîntată, de in de untdelemn ; și veți aduce vin spre turnare o treime de in spre miros de bună mireasmă Domnului. Iar de veți aduce din vite, spre ardere de tot, fie spre jertfă și mărirea Domnului prin făgăduință sau de mîntuire, va adăuga la vițel jertfă de făină curată, trei zecimi făină frămîntată într-o jumătate de in de untdelemn și vin spre turnare o jumătate de in, dar spre miros de bună mireasmă Domnului. Așa vei face la un vițel, sau la un berbec, sau la un miel din oi sau din capre. După numărul pe care-l veți aduce, așa să faceți la unul, după numărul lor. Tot moșneanul va face așa, aducînd acestea spre jertfă de bună mireasmă Domnului. Iar de va fi vreun străin (prozelit) între voi, în pămîntul vostru, sau vreun nemernic ar fi între voi, în generațiile voastre și va aduce jertfă spre miros de bună mireasmă Domnului, în felul în care faceți voi, va face și el. Așa va face adunarea Domnului. O lege va fi vouă și celor străini, care locuiesc între voi.*

Lege veșnică în generațiile voastre. Precum voi, așa va fi și străinul înaintea Domnului. O lege va fi și o îndreptare vouă și străinului ce locuiește între voi» (Num. 15, 16 ș.u.).

PALADIE : Dar de unde putem vedea că fiecare ia, precum ai zis, răsplată egală și proporțională cu ceea ce lucrează ?

CHIRIL : Oare nu auzi, cum zice legea, limpede că în cazul când voințe cineva să împlinească făgăduințe sau arderi de tot, dacă jertfește un miel, trebuie să adauge la jertfă o zecime de efa de făină și un pătrar de in de vin și de untdelemn (iar acestea, socotesc, că sînt măsuri, în limba evreiască ?). Iar de e berbec, zice, să fie mai mare ceea ce urmează, adică o treime. Căci măsura pătrimii e mai mică decît a treimii. În sfîrșit, de se aduce vițel, făina și celelalte sînt iarăși mai multe decît o treime, deci o jumătate.

PALADIE : Am auzit. Dar ce înseamnă aceasta ?

CHIRIL : Știi, fără îndoială că făina de griu e chipul vieții, iar untdelemnul, al bucuriei. Căci s-a scris : «*Ca să bucore fața cu untdelemn*» (Ps. 103, 17). Iar vinul e semn al veseliei spirituale de sus și prin Duhul. Căci zice : «*Vinul veselește inima omului*» (Ps. 103, 16).

PALADIE : Știu.

CHIRIL : Așadar, proporțional cu ceea ce va jertfi cineva, îi va fi și hărăzirea vieții de la Dumnezeu, împreună cu bucurie și veselie⁶⁰². Nu zicem, desigur, că în a vieții sau în a fi făcut cineva viu de Dumnezeu, se cuprinde mai multul sau mai puținul. Aceasta ar fi o aiureală. Dar spunînd viață, spunem strălucirea în viețuire⁶⁰³. În aceasta unul întrece poate pe altul. Iar acela iarăși e poate mai mic decît alții. Dar nu e în afară de cinste și de slavă. Căci «*stea de stea se deosebește în slavă*» (I Cor. 15, 41).

Deci deosebirea jertfelor e și aci o icoană a vieții întru slavă a sfinților, arătîndu-ne în cantitatea celor ce se adaugă la ele, măsura strălucirii. Iar adăugînd că străinul nu va asculta de alte legi, a arătat

602. Se confirmă ceea ce am spus la nota anterioară că Dumnezeu hărăzește celui ce-și dăruiește viața proporțional cu viața dăruită de el. Cît dai, atîta primești, chiar în relațiile dintre oameni. Oarecum chiar în darul tău, ca deschidere, e viață și bucurie. Căci chiar dăruindu-te, te lărgești. În valul dăruirii e prezent un adînc de viață ce vine de dincolo de tine, din izvorul vieții. În talanții primiți e dat virtual putința înmulțirii lor. Nu poate înmulți cineva talanții primiți decît lucrînd cu ei. Dar dacă nu i-ar avea, n-ar avea cu ce lucra. Aceasta e persoana : virtualitate a darurilor posibile de înmulțit și de dăruit prin iubire, nu desfășurare fără elanul iubirii și libertății ca în natură.

603. Sf. Chiril avea o viziune proprie vremii sale în ceea ce privește viețuirea și strălucirea în viețuire.

că cei dintre neamuri își vor supune grumazul aceluiași jug al Mîntuitorului, împreună cu cei din sîngele lui Israil, și vor trece prin aceleași jertfe și prin aceleași fapte de laudă duhovnicești. Căci una este calea care îi duce pe toți la unirea cu Dumnezeu și Tatăl. Iar aceasta este Hristos⁶⁰⁴. Căci a spus dumnezeiescul Petru: «Nu este alt nume sub cer, dat între oameni, în care trebuie să ne mîntuim noi» (Fapte 4, 12).

PALADIE : Foarte drept și bineinocmit e cuvîntul.

CHIRIL : Dar și preaițeleptul Pavel ne va lămuri că nu vom minți, afirmînd că modurile viețuirii vrednice de laudă sînt deosebite și că Dumnezeu va împărți răsplăți egale cu măsurile fiecăruia. Căci zice : «Cel ce seamănă întru zgîrcenie, întru zgîrcenie va și secera ; și cel ce seamănă întru binecuvîntare, întru binecuvîntare va și secera» (II Cor. 9, 6). Dar a strigat și David : «Și îmi va răsplăti mie Domnul după dreptatea mea ; și după curăția mîinilor mele va răsplăti mie» (Ps. 17, 23).

Căci oare dreptatea lui Pavel nu e, de pildă, alta, decît a oricăruia din cei ce nu sînt așa de mari ? Nu este ea mai mare decît am putea cugeta că este (vorbesc de vigoarea duhovnicească), încît să poată striga deschis : «Iar mie să nu-mi fie a mă lauda decît numai în crucea lui Hristos, prin care mie lumea s-a răstignit și eu lumii» (Gal. 6, 14).

PALADIE : De sigur că da.

CHIRIL : Și oare nu vom admite că curăția mîinilor lui Ioan e alta decît a altuia, dat fiind că s-a înălțat la virful viețuirii evanghelice ?

PALADIE : Vom admite, cum să nu.

CHIRIL : Apoi, spune-mi, Judecătorul tuturor drept fiind, va cere de la noi o dreptate egală și cu totul asemănătoare cu faptele de laudă ale sfinților, sau probînd măsura slăbiciunii noastre, nu va cere de la nimeni mai mult decît are și poate împlini ?

PALADIE : Așa zic și eu. Căci așa a spus Hristos : «Căruia i s-a dat mult, mult i se va cere de la el» (Luca 12, 48). Deci e adevărat și inversul : de la cel ce a luat puțin, puțin se va cere.

CHIRIL : Privește deci lucrul acesta scris în lege și pe Dumnezeu cerînd de la fiecare proporțional cu măsurile lui. Căci fiind izvorul și obîrșia bunătății și al iubirii de oameni mai presus de cuvînt, nu respinge pe nimeni dintre cei ce aleargă la El prin credință, ci pri-

604. Pe aceeași cale, prin Același Hristos ajungem toți la Tatăl. Aceasta înseamnă că prin Același Hristos jertfit și înviat, însușindu-ne puterea Lui pentru a duce o viață de jertfă împreună cu El, murind cu El păcatelor, trecînd la viața nouă din puterea învierii Lui.

mește pe fiecare cu ceea ce are și acceptă darurile duhovnicești, ne-
cerînd nicicînd ceea ce e mai presus de putere. Căci iată ce spune
în privința aceasta legea din Levitic: «Și a grăit Dumnezeu către
Moise, zicînd: Vorbește fiilor lui Israel și spune lor: Omul care va
face făgăduință egală cu prețul sufletului său Domnului, să fie prețul
bărbatului de la douăzeci pînă la șaiszeci de ani, cincizeci de drahme
de argint, de greutatea sfîntă, iar prețul femeii să fie treizeci de
drahme. Dar de va fi de la cinci ani pînă la douăzeci de ani, să fie
prețul bărbatului douăzeci de drahme, iar al femeii, zece drahme. Iar
de la o lună pînă la cinci ani, să fie prețul bărbatului cinci drahme de
argint, iar al femeii, trei drahme de argint. Iar de la șaiszeci de ani
mai sus, de va fi bărbat să fie prețul lui cincisprezece drahme de ar-
gint, iar de va fi femeie, zece drahme de argint. Și de va fi de un preț
umilit, să stea înaintea preotului și să-l prețuiască pe el preotul;
precum va putea mîna celui ce a făcut făgăduința, așa să-l prețuiască
pe el preotul» (Lev. 27, 1—8).

Veneau unii și se înscriau spre sfințire și dăruire lui Dumnezeu
și predau de bună voie suma de drahme rînduită de lege. Dar dacă
era careva dintre cei nu prea în putere, adică dintre cei mai neînsem-
nați, nu mai făcea plata după lege. Ci, cercîndu-l preotul aceluia timp
hotăra o datorie pe potriva măsurilor lui. Acesta este cuprinsul și
înțelesul mai clar al literei. Dar socotesc că cei ce zăbovesc cu
mai multă iubire de învățătură pe lîngă cuvintele sfinte, trebuie să-și
aducă aminte că Hristos grăind odinioară fariseilor, a făcut pomenire
limpede și clară de porunca aceasta. Căci aceia alegîndu-și o viață
deșartă și nu una aprobată de lege, și învățînd, după cum s-a scris,
porunci ale înțelepciunii omenești, s-au apropiat, zicînd: «Pentru ce
ucenicii Tăi calcă porunca celor mai bătrîni? Căci nu-și spală mîinile
cînd mîncă pîine». La acestea, Mîntuitorul îndată a zis către ei:
«Pentru ce și voi călcați porunca lui Dumnezeu? Că Dumnezeu a zis:
Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine. Iar voi
ziceți: Cel ce va zice tatălui său și mamei sale: e dar aceea cu care
te-ai putea folosi de la mine, nu va cinsti pe tatăl său și pe mamea. Și
ați desființat porunca lui Dumnezeu, pentru predania voastră» (Matei
15, 2—6). Fariseii fiind foarte iubitori de bani și dornici de cîștig,
doreau să vadă pe cît mai mulți venind să contribuie potrivit legii, ca
să se umple pungile lor, în care adunau cu mîna nesăturată cele ce
le aduceau cei ce veneau. Dar era firesc ca unii să refuze contribuția
avînd ca motiv de nedisprețuit sărăcia, și trebuința de-a îngriji de
bătrîntea tatălui sau a mamei din cete ce le agoniseau nu cu puțină
sudoare. Ticăloșii de farisei însă cum auzeau aceasta, îi îndemnau să

vină cu contribuția, nemaicugetind cele cuvenite și nemaicinstind intenția legii, care poruncea să se arate tot respectul părinților și să li se poarte de grijă, ci spunind că ea cere mai degrabă să îplinească cele leguite. Căci dat fiind că, după lege, era o neleguire și o osîndă a-și însuși cineva ceva din cele închinat spre slava lui Dumnezeu, iar numele celor închinat era dar, învățau pe oameni să zică părinților care cereau ajutoare : «E dar aceea cu care te-ai putea folosi de la mine», adică cele ce ți-aș putea da e lucrul închinat și știi că calcă legea cel ce sustrage și ia fără pietate cele ce sînt spre slava lui Dumnezeu. Deci susțineau că e liberă de osîndă această neomenie față de părinți și le procurau aceste născociri preaurite celor ce preferau să închine mai degrabă lui Dumnezeu bunurile lor, conform legii. Aceasta socotesc că înseamnă cuvintele : *«Cel ce va zice tatălui său sau maicii sale : e dar aceea cu care te-ai folosi de la mine, nu va cinsti pe tatăl său sau pe mama sa»*. Deci se îngăduie să nu se cinstească tatăl și să nu se dea respectul cuvenit maicii, celor ce zic : «E dar aceea cu care te-ai folosi de la mine», adică aceea cu care te-ai folosi poate dîndu-ți-o, e dar dumnezeiesc, și deci ai fi fur al celor închinat.

PALADIE : Socotesc că drept și adevărat s-a spus.

CHIRIL : Dar după ce s-a lămurit înțelesul istoric, să trecem la cele duhovnicești și să ne ocupăm cu înțelesul cel mai presus de cele sensibile.

PALADIE : Să trecem.

CHIRIL : Fiecare dintre noi cei îndreptați prin credință și sfințiți în Duh, a devenit un dar sfințit lui Dumnezeu. Și fiecare datorăm lui Hristos viața noastră. Căci precum a spus dumnezeiescul Pavel : «Cu preț am fost răscumpărați și nu sîntem ai noștri» (I Cor. 7, 25) ; și : «Unul a murit pentru toți, ca cei ce trăiesc să nu mai trăiască loru-și, ci Celui ce-a murit și S-a sculat pentru ei» (II Cor. 5, 15). Căci ne-a cîștigat prin Sine însuși lui Dumnezeu și Tatăl, punînd ca pe un preț pentru noi, sîngele Său. Să ne apropiem deci de Hristos, Mîntuitorul tuturor, prin credință și sfințenie, aducînd ca răsplată pentru cele ce le-am primit de la El, închinarea vieții noastre întru evlavie⁶⁰⁵. Dar

605. Făcînd ale satanei, eram ai lui. Hristos a primit moartea venită de la acela, în locul nostru, dar ea nu L-a putut ține. El S-a dăruit lui Dumnezeu. El a învins deci moartea în Dumnezeu Căruia S-a dăruit, scoțîndu-ne și pe noi de sub puterea ei. El a schimbat direcția noastră : ea nu mai e drum spre stăpînirea deplină a omului de către satana, ci spre stăpînirea deplină de către Dumnezeu. El a plătit prețul morții noastre, dar L-a plătit lui Dumnezeu. Sîntem acum ai lui Dumnezeu. De aceea viața ce ni s-a dăruit nu o mai trăim nouă, ci lui

modul acestei aduceri, pe drept cuvînt, nu se cugetă că e unul singur, ci variat. Căci unii vin la aceasta nu cu destulă tărie, alții cu rîvnă mai fierbinte și cu înțelegere viguroasă și cu minte trează; și pornesc cu avînt puternic spre înfăptuirea celor ce trebuie împlinite și spre săvîrșirea a ceea ce-i place Aceluia. Aceștia sînt, după indicația istoriei, cei de la douăzeci pînă la șaiszeci de ani. Căci corpul se menține în vigoare și în mișcările viguroase pînă la șaiszeci de ani. Și pînă atunci stă drept și e în putere și e aptă și mintea să primească cele ce vrea să le cunoască. Iar cel ce cunoaște făptura noastră, după cum s-a scris (Ps. 102, 14), cunoaște, fără îndoială, și în suflete o astfel de vîrstă. Căci rațiunea trece de la asemănările trupești la cele spirituale. Deci fie că e bărbat, fie că e femeie, pînă se află încă în vigoarea vîrstei spirituale, să aducă cele rînduite, și anume bărbatul, cele cincizeci de drahme, adică fructul întreg și cu totul desăvîrșit al slujirii duhovnicești, care prin șapte ori șapte se recunoaște ajuns la capătul cel mai de sus și la desăvîrșire. Iar femeia, cele treizeci de drahme. Căci e de mai puțin preț ca bărbatul, dar aduce și ea după firea proprie, fructul desăvîrșit al osteneții ei, indicat prin cele trei zecimi. Cel de la cinci pînă la douăzeci, dacă e bărbat, achită douăzeci de drahme, iar de e femeie, zece. Căci de la cinci ani socotesc că începe să se deschidă mintea înțelegerii, care e încă copilărească și slabă, dar înaintea spre ceea ce e mai înalt, precum trupul își face necontentit înaintea spre vigoare. Sau nu înțelegi ce zic ?

PALADIE : Ba, înțeleg foarte bine.

CHIRIL : Deci s-a măsurat cu treptele de tărie duhovnicească și fructul ce trebuie adus de fiecare. Și pretutindeni femeia e mai prejos de bărbat și adeseori e numai pe jumătate. Căci a mărturisit clar dumnezeiescul Pavel că acest vas e slab (I Cor. 7, 3; I Petru 3, 7). Ea e în urma vigoarei bărbaților și tace în biserici. Căci nu i s-a încredințat slujba cuvîntului și nu e așa de tare spre înfăptuirea virtuții, cum se arată bărbatul.

Deci de la o lună, zice, pînă la cinci ani, bărbatul plătește cinci drahme, iar femeia trei. Dar ce înseamnă jertfa (rodul) de la copii ? Scriptura ne dă să înțelegem prin pruncii de curînd născuți în Hristos, de care sfîntul Pavel a spus că se cuvine să fie hrăniți cu lapte (Evr. 5, 12; I Cor. 3, 2). Căci cei ce au fost de curînd chemați prin credință și sînt încă prunci, aduc jertfă (rod) mică. Aceasta știind-o dumnezeu-

Dumnezeu. Cine din dragoste se dăruiește lui Dumnezeu ? Dar numai Hristos a putut face aceasta. Dar din puterea Lui putem face și noi din viața noastră răscumpărată o viață moartă păcatului și plină de Dumnezeu, pregătindu-ne ca să facem și din moartea cu trupul o trecere spre viața veșnică.

reștii ucenici, scriu celor din neamuri, cu toate că s-au dat foarte multe porunci evanghelice, că trebuie să se păzească numai de desfrinare, de jurământ și de sânge. Ei ziceau că vor face bine de le vor păzi acestea (Fapte 15, 20). Căci nu trebuie împovărată mintea când e încă pruncească, cu greutatea prea mari.

Apoi adaugă legea că cei de la șaiszeci de ani mai sus trebuie să plătească bărbatul cincisprezece drahme, iar femeia zece. Căci cel ce s-a aplecat spre slăbiciune și lipsă de vigoare nu poate aduce fruct îmbelșugat. E ceea ce se întâmplă și pomilor îmbătrâniți, a căror rădăcină învechindu-se, cu greu mai scot fructe. Deci Dumnezeu Cel cu adevărat drept și milostiv, primește rodirile (jertfele) proporțional cu rîvna și cu aptitudinea minții fiecăruia, nelepădînd nici slăbiciunea și vîrsta trecută și nelăsînd nici pe cel în vigoare neonorat, ci lărgind celor ce vor cîmpul faptelor de laudă, după puțința ce-o are fiecare. Pe cei mai slabi în aptitudini și poate și mai simpli la judecată îi va avea El Însuși în grijă, măsurînd fiecăruia rodirea după putere. Căci aceasta socotesc că înseamnă cuvîntul: *«Va sta înaintea preotului și îl va prețui pe el preotul, după cît poate mîna celui ce-a făcut făgăduință»*.

PALADIE: Ce subțire este explicația!

CHIRIL: Deci trebuie dăruită lui Dumnezeu, o Paladie, ca un miros de bună mireasmă și ca o datorie, o petrecere sfîntă și strălucirile unei vieți alese. Căci știi că a scris careva dintre sfinți: *«Cinstește-L pe Domnul din ostenelele cele drepte și adu-I Lui pîngă din rodirile dreptății tale»* (Prov. 3, 9). Cei vechi socoteau că îl cinstesc pe Dumnezeu prin jertfe de animale și prin arome. Căci aceea era calea viețuirii după lege. Iar noi cei în Hristos prin credință, mergînd pe calea mai bună și mai suitoare, vom dărui lui Dumnezeu închinarea în duh și adevăr, punînd totul în mișcare ca să putem săvîrși cu bărbăție cele ce trebuie și să lăudăm pe Dumnezeu cu daruri duhovnicești și sfîntite. Căci socotesc că trebuie să ne aducem aminte de Cel ce a spus limpede prin preaițeleptul Moise: *«Cele ce ies prin buzele tale le vei păzi»* (Deut. 23, 22), adică ceea ce făgăduiești, grăbește-te să împlinești cît mai repede. Pentru că întîrzierea în acestea nu e fără pagubă. *«De ai făcut, zice, o făgăduință Domnului, să nu întîrzi a o da pe ea; e mai bine să nu făgăduiești, decît să făgăduiești și să nu dai»* (Eccl. 5, 3).

PALADIE: Adevărat.

CHIRIL: Iar scopul frumos al bunei rînduiei de-a face făgăduințe și voturi, nu-l va afla cineva fără greșală din altă parte, decît din lege. Căci s-a scris: *«Făclie este picioarelor mele legea Ta și lumină*

cărărilor mele» (Ps. 118, 105). Sau oare nu prin legea dumnezeiască sîntem călăuziți ca printr-o lumină și nu primind strălucirea ei ca pe o făclie pășește cineva pe calea dreaptă și nerătăcită ?

PALADIE : Cine spune că nu ? Căci cîntă undeva dumnezeiescul David : «*Porunca Domnului strălucește departe ; ea luminează ochii*» (Ps. 18, 9).

CHIRIL : Iar în ce mod ne vom face vrednici de laudă, trăind o viață strălucitoare și cu totul curată, în ce mod vei închina lui Dumnezeu ca pe un dar strălucit moravurile cuviincioșiei, vei cunoaște limpede și din alte porunci date nouă de Dumnezeu. Căci scrie în Numeri : «*Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Vorbește fiilor lui Israil și zi către ei : Bărbatul sau femeia care va face Domnului o făgăduință mare de a trăi în curățenie, se va înfrîna de vin și sicheră. Și oțet din vin și oțet din sicheră nu va bea și cîte se fac din struguri nu va bea ; și strugure proaspăt și stafidă nu va mânca toate zilele cît va dura făgăduința curăției sale. Din toate cîte se fac din viță, vin din struguri pînă la sîmbure nu va mânca toate zilele curățeniei sale. Brici nu va trece pe capul lui, pînă nu se va împlini zilele, cîte le-a făgăduit Domnului. Sfînt va fi, lăsînd să-i crească chica, părul capului toate zilele în care s-a făgăduit Domnului. La tot sufletul care a murit nu va merge nici la tată, nici la mamă, nici la frate, nici la soră. Nu se va spurca prin ei, cînd vor muri ei, că făgăduința Dumnezeului lui este peste capul lui. Toate zilele făgăduinței lui sfînt va fi Domnului. Iar de va muri cineva cu moarte fără de veste lîngă el, îndată se va pîngări capul făgăduinței lui. Și va rade capul lui în ziua în care se va curăți. În ziua a șaptea se va rade. Și în ziua a opta va aduce două turturele sau doi pui de porumb la preot, la ușa cortului mărturiei. Și va aduce preotul una pentru păcat și una spre ardere de tot. Și va ispăși pentru el preotul, că a păcătuit pentru mort. Și va sfinți capul lui în ziua aceea, în care l-a sfințit Domnului pentru toate zilele făgăduinței ; și va aduce un miel de un an spre ardere pentru greșală. Și zilele dinainte vor fi nesocotite, că s-a sfințit capul făgăduinței lui» (Num. 6, 1—12).*

PALADIE : Nu e ușor de înțeles cuvîntul acesta, dacă nu se va face o cercetare mai amănunțită a legii. Căci ce fel de slujire a lui Dumnezeu se cuprinde în a nu-și tunde cineva părul, ci în a-și lăsa chica lungă și a o scutura, apoi în a se reține de la vin, oțet și struguri, pînă la sămîntă ?

CHIRIL : Cu adevărat nici unul, Paladie, dacă privește cineva lucrul însuși după ceea ce este prin fire. Dar nu putem să nu admirăm scopul legii, care înalță cele ale elinilor printr-un meșteșug iscusit pe

un plan mai înalt și preschimbă înțelepțește în icoane ale vieții evanghelice și pe cele ce par deșarte⁶⁰⁶. Așadar, dacă cineva își ia drept scop să se curățească lui Dumnezeu printr-o făgăduință mare, adică prin modul viețuirii celei mai înalte și prin alegerea căii drepte și fără prihană a dreptății desăvârșite, să se depărteze de vin și sicheră, adică să-și elibereze mintea de tot ce poate să-l îmbete și de tot ce obișnuiește să-l tulbure. Iar acestea socotesc că sînt cugetul lumesc, poftele pămîntești, grijile trupului, distracțiile deșarte. Căci cuvîntul proorocesc plînge pe unii preoți care suferă de acestea, zicînd: *«Preotul și proorocul și-au ieșit din minți din pricina vinului, de beția, sicherei»* (Isaia 28, 7). Dar și despre alții zice proorocul: *«Că din via Sodomeilor este via lor și viața lor din Gomora; strugurele lor de tiere, ciorchine de amărăciune e al lor, mînie de balauri e vinul lor»* (Deut. 32, 32—33). De asemenea se zice despre alții că adapă pe aproapele cu răsturnare (perversiune) tulbure (Apoc. 2, 13). Deci oprește mintea sfințită de la tot ce obișnuiește să o îmbete. Și spune că nu trebuie să fie părtașă la oțet, numind, socotesc, oțet plăcerile contrare firii și perverse. De asemenea oprește întrebuițarea stafidei și a simburilor, nelăsînd mintea să coboare nici măcar la vechile rămășițe ale plăcerilor din noi. Din această pricină și nu din alta socotesc că sînt osîndite de lege vinul și toate cele din el.

Dar să spunem acum ce înseamnă trebuința de-a lăsa chica lungă lui Dumnezeu, arătînd mai întîi aceasta: Cei mai nebuni dintre elini, urmînd obișnuințelor lor contrare firii și trăind ca niște dobitoace necuvîntătoare, și-au lăsat chica, motivînd că o cresc pe seama demonilor; și unul o tăia din cînd în cînd nimfelor munților, altul vreunui rîu. Astfel, lucrul acesta le era un mod al cultului lor religios. Deci preînțeleptul Moise, mai bine zis prin Moise, Atotînțeleptul și desăvîrșitul Meșter Dumnezeu, poruncește israeliților, care anevoie se puteau curăți de rătăcirea din Egipt, același lucru, prin moravurile și modurile vechi strămutîndu-i ușor de la scopul acelora ca să nu mai dea cinstire demonilor, ci, ca prin chip și umbră, Dumnezeului tuturor. De aceea a rînduit și legile despre jertfe și primea, fără să-i placă, jertfe singeroase. Căci a zis clar prin proorocul Isaia: *«Că cine a cerut acestea*

606. Toate ale lumii și ale vieții ar fi deșarte, pri încetarea lor, după o scurtă dăinuire, dacă n-ar fi căi și chipuri ale unei vieți mai presus de ele. Numai dăinuirea eternă a spiritului într-un plan mai presus de lumea sensibilă și viața în ea poate da o valoare formelor și monumentelor din viața pămîntească. Lumea capătă valoare numai din faptul că toate ale ei ne pot fi cale spre viața eternă. Lumea aceasta și viața în ea e atît de nesatisfăcătoare prin necazurile ce ni le prilejuiește și prin scurtimea momentelor de mulțumire, că nu poate fi suprema formă de existență, nu poate fi cu adevărat. Ea își capătă o valoare reală prin caracterul ei de simbol al unui plan desăvîrșit și etern al existenței.

din mâinile voastre?» (Isaia 1, 12). Deci era un obicei atotnebensc la elini; dar legea învață cele mai înalte și preschimbă prin rațiune ceea ce părea desert spre ceea ce e bun⁶⁰⁷. Dar poate voiești să vorbim, pe cât e cu putință, despre fiecare în parte?

PALADIE: Foarte mult.

CHIRIL: Poate că știi, căci am mai pomenit aceasta, că Scriptura a pus capul în locul minții, ca sălaş al minții. Căci așa socotește de Dumnezeu însuflata Scriptură.

PALADIE: Sînt de acord. Dar ce e cu aceasta?

CHIRIL: Perii sînt rodul capului și răsar ca niște odrasle naturale. Dar și cugetările și toate cele din minte, ce țînesc ca o lege, sînt un rod al minții și ca o chică frumoasă și bine înflorită care o împodobește. Deci trebuie să avem în noi înșine nu o minte goală și lipsită de cugetări bune, ci una care țînește din sine știința exactă a celor buni, închinată ca o chică lui Dumnezeu. Prin ea mintea va cerceta și frumusețea dumnezeiască ce fel este și va privi clar cele ascunse ca într-un adînc și va dobîndi rațiunile credinței celei atotdrepte, ca să poată alege cunoștința cea cu totul fără vină despre Dumnezeu și să meargă pe calea cea atotnerătăcitoare, adică pe cea care duce spre cele vrednice de laudă. Sau nu vei recunoaște că un astfel de om urcă la culmea a toată lauda?

PALADIE: Foarte adevărat.

CHIRIL: Și oare tunderea și lipsirea capului de păr, tăindu-l pînă la piele, nu pricinuieste o formă de ocară, celor ce poate li s-ar în-tîmpla?

PALADIE: Așa gîndesc.

CHIRIL: Căci Dumnezeu zice către maica iudeilor, adică către Ierusalim: «Rade-te și te tunde pentru fiii tăi cei iubiți. Lățește-ți plesu-via ta ca vulturul, că fiii tăi au fost luați în robie» (Miheia 1, 16). Radererea e pricinuitoare de ocară și de necinste și foarte potrivită celor ce jelesc.

PALADIE: Bine zici.

CHIRIL: Deci e o minte goală, atotnecinstită și plină de rușine, cea care nu are în sine cele prin care e vrednică de laudă. În numărul acestora sînt, pe drept cuvînt, cei fără judecată și care au o părere

607. E o interesantă explicație a jertfelor de animale din legea veche. În orice caz, întrucît oamenii se hrănesc din carnea animalelor, socotindu-se actul junghierii unora din ele un act de jertfire a lor lui Dumnezeu, oamenii puneau și act necesar viața lor în legătură cu Dumnezeu, sau le întorcem și pe ele, în pîrga lor, lui Dumnezeu ca dar, odată ce existența lor era un dar dat lor de Dumnezeu.

stricată despre Dumnezeu, încît se închină pietrelor, adică cutează, fără pricepere, să dea zidirii cinstea ce se cuvine Ziditorului și Făcătorului, și să cugete și să spună cele cu totul perverse și să lepede credința adevărată și fără pată, alergînd mai degrabă la cele ce nu le-ar spune cineva decît din prostie, pentru că nu are mintea împodobită cu chica raționamentelor celor bune.

PALADIE : Foarte bine grăiești.

CHIRIL : Să fie deci mintea plină de raționamentele drepte și de cugetările în stare să descopere tot ce e vrednic de laudă, împodobită cu ele ca și cu o chică. Căci o astfel de minte e cît se poate de înțeleaptă și aptă să privească în sine iluminarea în Hristos prin credință. Iar cel ce se nevoiește într-o viață așa de frumoasă și de aleasă și o astfel de minte, e împodobită cu cuvîntul dumnezeiesc, poruncește să se depărteze de tot ce obișnuiește să-l spurce și să se rețină de la faptele trupești, iar pe cele care privesc spre moarte și stricăciune să le arunce cît mai departe. De aceea porunca aceasta ne lasă să înțelegem că nu trebuie să ne apropiem de cei ce au murit, nici să ne atingem de cadavru. Legea oprește cu desăvîrșire de la aceasta, punînd voia lui Dumnezeu mai presus și de respectul față de părinți. *«La tată și la maică nu va intra»*. Căci unde se săvîrșește virtutea, să se depărteze iubirea trupească și Dumnezeu să fie în cinste mai mare decît legătura de sînge. Aceasta a spus-o și Hristos Însuși : *«Cel ce iubește pe tatăl său, sau pe maică mai mult decît pe Mine, nu este Mie vrednic. Și cel ce nu ia crucea sa, ca să urmeze Mie, nu este Mie vrednic»* (Matei 10, 37—38). Iar că cele ale lui Dumnezeu sînt în mai mare cinste decît respectul de părinți, ne-a învățat, de asemenea, Mintuitorul Însuși. Căci s-a apropiat careva dintre ucenicii de curînd, zicînd : *«Doamne, îngăduie-mi mai întîi să merg și să îngrop pe tatăl meu»*. Iar El a zis : *«Urmează-mi Mie și lasă pe morți să-și îngroape morții lor»* (Matei 8, 21—22), numînd, socotesc, morți, pe cei ce au ales să cugete cele din lume și nu s-au rupt de faptele morții.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Acesta este modul viețuirii preacurate și alese, după lege, mai bine zis cel în duh și adevăr. Căci legea e umbră. Dar de s-ar întîmpla, zice, să se spurce cel sfințit de cadavru, să se tundă și să-și radă capul, avînd chica acum întinată. Și în ziua a opta va aduce o pereche de turturele, sau doi pui de porumbi. Dar să aducă, zice, și un miel de un an. Și zilele dintii nu vor fi socotite, că s-a spurcat capul făgăduinței lui. Căci de s-ar întîmpla ca cel sfințit să neglijeze ceea ce se cuvine și să se spurce prin faptele spre moarte, aplecîndu-se spre

cele ale trupului, urmarea sigură va fi că va pierde semnele viețuirii preacurate și-și va face cu totul de ocară capul său. Aceasta ne-o dă să înțelegem tunderea. Căci dându-și seama că a pierdut timpul trecut ostenindu-se în zadar, va plînge pierderea sudorilor. Aceasta socotesc că înseamnă cuvîntul: *«Zilele lui dintîi nu vor fi socotite»*. Aceasta o spune și prin Iezechiel: *«Dreptatea dreptului nu-l va mîntui pe el în ziua în care va păcătui și fărădelegea celui fărădelege nu-l va păgubi în ziua în care se va întoarce de la fărădelegea lui»* (Iez. 33, 12)⁶⁰⁸. Deci dacă s-ar întîmpla între timp ca cei sfințiți să se spurce, se va păgubi de cele lucrate mai înainte, dar nu vor suferi o pagubă ce nu se mai poate îndrepta. Căci se spală în Hristos, care S-a adus pentru noi lui Dumnezeu și Tatăl ca o turturea și ca un porumbel și S-a jertfit ca un miel și ne-a îndreptat prin moartea trupului Său. Pentru aceea a poruncit ca cel ce a suferit tunderea să aducă jertfe ca chip (tip) al lui Hristos, care a îndreptat pe cel necuvios, a întărit pe cel neputincios, a ridicat pe cel căzut, a întors pe cel rătăcit și a spălat pe cel întinat.

PALADIE: Foarte bine ai grăit.

CHIRIL: Dar socotesc că scrutînd puțin înțelesul celor spuse, vom putea privi și alt adînc al unor sensuri subțiri și ascunse. Căci legea însăși ne îndeamnă la aceasta, zicînd nu fără scop despre cel ce-și crește părul lui Dumnezeu: *«Iar de va muri cineva fără de veste lîngă el, îndată se va întina capul făgăduinței lui și va rade capul lui în ziua în care se va curăți. În ziua a șaptea se va rade și în ziua a opta va aduce două turturele sau doi pui de porumbi, la preot. Și va sfinți capul lui în ziua aceea»* (Num. 6, 9—11). Apoi a poruncit să aducă și un miel de un an.

PALADIE: Pe drept cuvînt se va întreba cel dornic să cunoască pe Hristos, ce înseamnă ghicitura aceasta? Și spune-mi mie, celui ce doresc să învăț, spre ce țintește?

CHIRIL: Voi spune pe, cît se poate. Dar să mă ierți, de mă voi abate de la cale. Căci greu este cuvîntul și întunecoasă ghicitura.

PALADIE: Sînt de aceeași părere.

CHIRIL: Capul trupului închipuiește deci, Paladie, prin sine, mințea. Căci așa a socotit dumnezeiasca și Sfînta Scriptură. Iar cugetările ce răsar în mod firesc din ea și în ea, prin care sîntem călăuziți spre cunoașterea oricărui lucru, le asemănăm cu perii și cu pletele. Căci aceștia răsar din cap.

608. O faptă nelegiuită readuce în sufletul care a trăit în curăție toată nesimțirea. E ca o prăbușire de pe un vîrf de lîngă ea. Dar și o faptă de mare frumusețe, restabilește în sufletul nesimțit toată delicatetea.

PALADIE : Mi-aduc aminte.

CHIRIL : Deci mintea din noi e oarecum nerasă și împodobită cu plete pentru Dumnezeu, când e plină de cugetări bune. Dar e goală și rasă și suferă de o pleșuvie atotnecinstită când nu are cugetări drepte despre Dumnezeu și nu e îmbogățită cu știința aleasă și fără pată a celor ce trebuie săvârșite.

PALADIE : E adevărat. Căci acestea le-am aflat ceva mai înainte.

CHIRIL : Așadar, Israil a fost chemat prin Moise la cunoștința lui Dumnezeu înainte de venirea Mântuitorului. De aceea a fost și sfințit și și-a făcut, în oarecare fel, lui Dumnezeu o făgăduință de curățire. Căci a făgăduit limpede în muntele Horeb că va păzi legea, zicînd : *«Și toate cîte le-a zis Domnul Dumnezeu le vom face și le vom asculta»* (Ieș. 24, 13). Deci avea mintea plină de rînduiala legii și împodobită cu frumusețea poruncii dată prin Moise, ca și cu o chică închinată Domnului. Dar s-au spurcat prin atingerea de cadavru. Căci au omorît pe Emanuil. Și fără îndoială sfîntă a fost cu adevărat moartea lui Hristos. Dar crima omorîrii Domnului a fost întinare pentru ucigași. Deci legea le poruncește să-și tundă, ca pe o chică, deprinderea în cele ale legii și să-și radă chipurile (tipurile)* zilei a șaptea, adică cele dinainte de ziua a opta, în care a înviat Hristos, înnoindu-se spre nesticăciune și preschimbîndu-se în viața cea nouă și evanghelică. După ce și-a tuns, așadar, cele dinainte de ziua a opta, se împodobeste iarăși cu plete și își sfințește capul după ziua a opta, iar mintea se împodobeste acum nu cu părul chipurilor (tipurilor) și umbrelor, ca înainte, ci cu cel al dogmelor credinței și adevărului. Sau oare nu socotești că cei îndreptățiți prin credință trebuie să se radă de lauda slujirii după lege și să odrăslească iarăși și să primească înlăuntrul minții și a inimii știința vieții evanghelice, ca una ce e cu mult mai bună și mai înaltă decît cea veche ?

PALADIE : Cum o dovedești ?

CHIRIL : Oare n-a strigat limpede și fățiș Pavel, cunoscătorul legii zicînd despre podoabele acelea vechi ale legii : *«Cele ce îmi erau mie cîștig, le-am socotit pentru Hristos pagubă. Ba mai vîrtos toate le socotesc a fi pagubă, pentru covîrșirea cunoștinței lui Iisus Hristos, Domnului nostru, pentru care de toate m-am păgubit și le socotesc a fi gunoarie, ca să cîștig pe Hristos și să mă aflu întru El, neavînd dreptatea mea cea întru lege, ci cea prin credința în Iisus Hristos»* (Filip. 3, 7—9).

PALADIE : Am auzit.

CHIRIL : Dar fi certa și pe alții că cinstesc tăierea împrejur a legii după taina lui Hristos. *«V-ați golit de Hristos», zice, de ce vă în-*

dreptățiți prin lege; ați căzut din har. Iar noi așteptăm prin credință, nădejde de îndreptare» (Gal. 5, 4—5). Ba mai zicea că s-a făcut neferositate porunca veche, ca una ce nu e lipsită de pată, iar în locul ei a intrat alta, adică cea evanghelică.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Așadar, ghicitura aceasta, poruncind ca Israil cel ce a făcut o făgăduință să se radă, ca unul ce s-a spurcat de cadavru, adică s-a făcut vinovat de crima uciderii Domnului, arată că rânduiala legii trebuie să înceteze. El trebuie să-și sfințească altă chică lui Dumnezeu, după ziua a opta, adică după înviere, și anume cuviință și disciplină exactă și fină a poruncilor evanghelice. Căci legea a poruncit celui ce-și crește părul după ziua a opta, să aducă turturele, și porumbei, indicînd și prin aceasta pe Cel ce curățește pe cei întinați, adică pe Hristos. Pentru că prin amîndouă e indicat, Acesta, prin turtureaua, ca cel atotbineglăsuitor, iar prin porumbel ca cel atotblind, față de legea zăbavnică la limbă și lipsită de blindețe, care impune îndată pedepse celor ce-au greșit. Dar se aduce deodată cu păsărelele și un miel, ca prin toate să se înțeleagă Hristos, prin păsări ca Cel ce e de sus și din cer, iar prin miel, ca Cel ce e de jos și din pămînt. Căci fiind Dumnezeu după fire, sau Cuvîntul, S-a făcut trup (Ioan 1, 14). Dar era și este și așa Dumnezeu. Și ne izbăvește de umbra legii și sădește în inimile tuturor cunoștința poruncilor Lui. Și ne face cu adevărat sfinți, curățindu-ne cu sîngele propriu, după Scripturi (Rom. 5, 9) ⁶⁹⁹.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Iar dacă cel ce-și lasă părul după ziua a opta va împlini bine modul făgăduinței, se va desăvirși atunci. Și poruncind cum să se facă lucrul acesta, zice : *«Și aceasta este legea celui ce-a făcut făgăduință. În ziua în care va împlini zilele făgăduinței lui, va aduce la ușa cortului mărturie. Și va aduce darul lui Domnului un miel curat de un an spre ardere de tot și o mielușea curată de un an pentru păcat și un berbec curat spre mîntuire și o coșniță de azime din făină curată, plîni frămîntate cu untdelemn și turte nedospite unse cu untdelemn și jertfa lor și turnarea lor. Și le va aduce preotul înaintea Domnului și va jertfi ceea ce e pentru păcatul lui și arderea de tot a lui. Și va jertfi berbecul pentru mîntuire Domnului peste coșniță de azime. Și va face preotul jertfa lui și turnarea lui. Și va rade cel ce s-a făgăduit capul făgăduinței lui la ușa cortului mărturie și va pune părul pe focul*

609. Sf. Chiril arată din toate detaliile legii vechi cu privire la jertfe că ea era pedagog spre Hristos (Gal. 3, 24), îi creștea pe cei prunci cu sufletul din vremea ei spre primirea lui Hristos, după cum a spus Sf. Apostol Pavel (Gal. 3, 24).

care este sub jertfa de mîntuire. Și va lua preotul brațul fiert de la berbec și o pîine nedospită din coșniță și turtă nedospită și le pune pe mîinile celui ce s-a făgăduit după ce și-a ras capul lui. Și le va aduce pe ele preotul punere înaintea Domnului. Sfînt va fi preotului pieptul cel ridicat și brațul cel scos. Și după acestea, cel ce s-a făgăduit va bea vin. Aceasta este legea celui ce s-a făgăduit, care va făgădui Domnului darul său de făgăduință, afară de cele ce le va afla mîna lui după puterea făgăduinței sale, pe care o va făgădui după legea curăției» (Num. 6, 13—21).

Cel ce s-a îndatorat lui Dumnezeu cu făgăduința de-a se curăți, lepădînd grosimea istoriei mozaice și eliberîndu-și mintea de slujirea în chip și umbră, ca de o chică lungă și grea și bucurîndu-se ca de o nouă odrăslire a părului, de cunoștința și păzirea cu adevărat curățitoare a poruncilor lui Hristos, va fi sfînt și sfințit și pe lîngă aceasta, vrednic de primire. Și se va aduce pe sine spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu și va oferi ca jertfă primită cuviința strălucitoare și fără prihană a vieții sale. Căci «*va aduce, zice, darul său, un miel de un an spre ardere de tot și o mielușea pentru păcat, și un berbec spre mîntuire și o coșniță de azime, îmbibate în untdelemn și turte nedospite unse cu untdelemn*». Prin miel se va înțelege, în chip potrivit, pruncia în Hristos a celui ce aduce, iar prin berbece plîntătea în minte și în rodnicie. Căci zice: «*Fraților, nu fiți prunci la minte, ci fiți prunci întru nerăutate, iar la minte fiți desăvîrșiți*» (I Cor. 15, 20).

Iar la mijloc e o mielușea pentru păcat. Prin aceasta nu e ușor să vedem că și viața celor ce s-au curățit mult și s-au desăvîrșit în simplitatea, nerăutatea și nevinovăția în Hristos, nu e cu totul fără pată, ci mai are lipsă numai de curățire. Căci nimenea nu poate cîștiga o stare cu totul fără reproș, ci numai lui Emanuil s-a rezervat și numai Lui îi este propriu să I se spună cu adevărat: «*Că vine căpetenia veacului acesta și întru Mine nu va afla nimic*» (Ioan 14, 30). Așadar, în miel și în mielușea și în berbec poate vedea cineva ceea ce am spus.

Iar prin pîinile nedospite se indică viața fără viclenie și curată. Căci scrie undeva și preînțeleptul Pavel celor sfințiți: «*Curățiți deci vechiul aluat, ca să fiți frămîntătură nouă, precum sînteți fără de aluat*» (I Cor. 5, 7). Iar prin turtă se indică dulceața vieții sfinților⁶¹⁰.

Să ne aducem, așadar, pe noi înșine ca pe un miel pentru pruncia în Hristos; ca pe o mielușea, pentru slăbiciunea firii noastre și

610. Viața sfinților e dulce pentru ei înșiși. Căci e dulce Hristos cu Care se hrănesc spiritual. Dar ei sînt dulci și celorlalți. Căci le spun numai lucruri dulci. Și au față de ei o purtare plină de delicatețe. Dulce e mila lui Dumnezeu pe care o simt față de ei și pe care le-o fac cunoscută și celorlalți.

pentru ușurința cu care sîntem duși la păcat; căci partea femeiască e chipul (tipul) slăbiciunii; ca pe un berbec, adică desăvîrșiți și ajunși la măsura vârstei celei în Hristos; ca niște pîine nedospite, adică curați; și ca niște turte, adică dulci, dar miluiți prin Hristos. Căci nu din faptele dreptății pe care le-am făcut noi ne-am îndreptățit, ci după mila Lui cea multă. Pentru aceasta pe drept se turna untdelemnul peste pîini.

Și mijlocește preotul și aduce întii jertfa pentru păcat, apoi arderea de tot și în al treilea rînd, după aceasta, berbecul. Căci *mijlocind Hristos și aducîndu-ne El lui Dumnezeu și Tatăl, vom fi primiți, aducînd rugăciuni pentru păcatele noastre și cerînd iertarea vechilor vini*⁶¹¹. Și ne aducem ardere de tot spirituală, adică, cu totul și în întregime sfinți și sfințiți și ne vom preda spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu, neîmpărțindu-ne de cele ce sînt în lume. Căci toată arderea de tot se mistuia în foc. Să aducem și cele de mulțumire pentru mîntuirea și viața noastră, cinstindu-L pe Dumnezeu nu prin cele stricăcioase și pămîntești, ci aducîndu-I viața noastră curată și nedospită, dulce și sfîntă, ca pe un dar vrednic de primire. Căci așa e viața sfinților⁶¹². Iar după ce a adus preotul jertfa după lege, «să-și radă, zice, cel ce s-a făgăduit, capul, la ușa cortului mărturiei și să-și pună părul pe foc».

PALADIE: Și ce spui că este aceasta?

CHIRIL: Împlinirea votului și sfîrșitul celor făgăduite. Căci modul acesta al tunderii nu este egal cu ceea ce face cel ce s-a spurcat de cadavru, care își taie părul pentru că s-a făcut necinstit și întinat. Ci ca unul ce s-a desăvîrșit în Hristos și și-a crescut alt păr, și-l predă lui Dumnezeu ca pe un chip al celor făgăduite. Iar semnul primirii de către Dumnezeu a celor dăruite e mistuirea părului de foc. Pentru că Sfînta Scriptură atribuie firii dumnezeiești chipul focului. Căci a zis

611. Hristos Cel jertfit pentru noi ca om ne aduce lui Dumnezeu reprezentat prin Tatăl. Căci deși este și El nu numai om, ci și Dumnezeu, nu se spune că ne aduce Sieși, pentru a Se arăta că nu aduce pe oameni jertfă Sieși, ci altei Persoane, pentru a se arăta umilindu-Se și revenind la ascultare în numele nostru. Dar jertfa lui Hristos ca om își realizează efectul ei pentru noi cînd răspundem voinței Lui de unire cu noi, unindu-ne cu El prin jertfa noastră. Uniți cu Hristos, nu putem să nu ne transpunem și noi în starea Lui de jertfă. De aceea nu se poate despărți în mîntuirea noastră între Hristos Care se aduce și noi care ne aducem în El. Nu se aduce nici El singur și nu ne aducem nici noi singuri. Cînd ne aducem lui Dumnezeu, Hristos ne aduce; cînd se aduce pe Sine, pe noi ne aduce, dacă voim.

612. În momentul în care ne aducem lui Dumnezeu, să depărtăm din noi tot ce e necurat, orice umbră de egoism, de interes, să ne dăruim întregi. Jertfa deplină nu poate fi decît curată. Jertfa deplină și curățirea sau sfințirea merg împreună.

dumnezeiescul Moise : «*Dumnezeul nostru este foc mistuitor*»⁶¹³ (Deut. 4, 24), închipuind, socotesc, prin foc, atotputernicia firii nesticăcioase.

Și ia seama că tunderea întru desăvîrșire, adică sfîrșitul a toată dreptatea și curăția, se face la ușa cortului. Căci cum ne-ar putea introduce în Sfintele Sfinților numai curăția și dreptatea păzite de noi, care nu au în chip desăvîrșit nevinovăția și lipsa de păcat ? «*Că cine va fi curat de întinăciune ?*» (Iov 14, 4). Dar ne introduce Hristos, eliberîndu-ne fără nici o pomenire a răului și iertîndu-ne tot păcatul. Căci a intrat înaintemergător pentru noi (Evr. 6, 20), netezind intrarea nu Sie-și, ci celor dinafara ușilor, care au ajuns deja pe pragul cortului sfînt⁶¹⁴.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Căci se spune că El ne-a deschis o cale proaspătă și vie. Iar după ce se tunde cel ce a ajuns la ușa cortului sfînt, și-și arde părul în foc, «*va lua, zice, preotul brațul fript de la berbec, o piine și o turtă, și le va pune pe mîinile celui ce s-a făgăduit și luîndu-le iarăși le va oferi punere înaintea Domnului. Și va fi sfînt preotului, ca și pieptul despărțit*».

PALADIE : Dar ce vîește să arate legea ?

CHIRIL : Brațul e înțeles totdeauna de Scriptura de Dumnezeu însuflată ca chip al celui tare, adică al faptelor împlinite întru tărie ; piinea nedospită ca chip al vieții sfinte și curate ; turta unsă cu untdelemn, în forma plăcintei, arată ceea ce e plăcut și dulce. Iar *rolul preotului care mijlocește, îl poate atribui cineva foarte potrivit lui Emanuil*. Deci cel ce a dobîndit cea mai înaltă curăție și a adus ca dar strălucit preacuratului Dumnezeu faptele tăriei duhovnicești, închipuite prin berbec, și viața fără pată, înțeleasă prin piinea nedospită, și dulceața plăcută a vieții întru sfințenie, înțeleasă prin turtă, punîndu-le pe mîinile sale le aduce lui Dumnezeu, prin mijlocitorul Hristos, Care primește ca din mină în mină darurile, onorînd și prin aceasta cu cinstirile cele mai înalte pe închinătorul cu adevărat sincer.

613. Cînd Îl simți pe Dumnezeu ca adevărat prezent și lucrător în tine, nu mai simți nici un egoism, nici un interes egoist ascuns în tine, nici o aplecare spre vreo patimă urită. Toate acestea le simți arse de prezența lui Dumnezeu, ca de un foc. Te simți dăruit întreg Lui, sau cu totul curat în această dăruire.

614. Prin jertfa și învierea lui Hristos, cei ce vor să se alipească de El au ajuns la ușa cortului de sus. Hristos e înlăuntru, dar își întinde brațul sau prezența prin Duhul Sfînt și la noi, ca să ne ducă înlăuntru. E la Tatăl și la noi. Ca om, ca umanitate jertfită a Fiului e la Tatăl, dar intrucît e jertfă pentru noi și rămîne mereu în această stare de pledoarie pentru noi, e și la noi cei de la ușa cortului. Ușa cortului e acum permanent deschisă. Avocatul care pledează e și în fața judecătorului, dar e și lingă clientul său. De brațul lui Hristos se vorbește prin chip în cele ce urmează.

De aceea zice că punînd acestea pe mîinile sale cel ce și-a împlinit o făgăduință atît de sfîntă și de atotcurată, le va da preotului ca dar al său și rezervat lui, ca și pieptul berbecului, potrivit cu hotărîrea legiuitorului. Căci precum zicem că brațul e semn al faptelor din tărie sau al tăriei însăși, așa și pieptul berbecului e înțelegerea minții. Pentru că în inimă și în piept avem înțelegerea. Căci dumnezeiasca Scriptură înfățișează, fără deosebire, cînd capul ca chip al minții, cînd pieptul ca chip al înțelegerii. Iar cele sfîntite și alese și aduse din mînă în mînă și bine primite prin Hristos lui Dumnezeu și Tatăl sînt tăria duhovnicească și înțelegerea, dacă trebuie să spunem cu adevărat că nu ar putea înfăptui sfîntii altfel cele plăcute lui Dumnezeu, decît prin tăria duhovnicească și prin înțelegerea cea bună.

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Și a poruncit să se ia brațul fript, căci nu primea ca tăria sfîntilor să fie crudă și nerațională. Pentru că cei ce s-au dăruit lui Dumnezeu nu trebuie să fie repeziți și aspri, nici să se folosească de o minte violentă, ci să se silească să înfăptuiască cele ale virtuții în chip delicat, lin și cu multă înțelepciune. Numai așa, și nu altfel vor fi plăcute lui Dumnezeu și potrivit Lui spre mîncare faptele sfîntilor, de nu vor avea în ele ceva crud și neplăcut lui Dumnezeu ⁶¹⁵. Căci știi că Hristos a numit mîntuirea celor ce viețuiesc în curăție, mîncare proprie, zicînd sfîntilor ucenici : «*Eu am să mîncînc o mîncare, pe care voi nu o cunoașteți*» (Ioan 4, 32). Și îți aduci aminte că Dumnezeu poruncind să se jertfească mielul ca chip (tip) al lui Hristos, a adăugat zicînd : «*Să nu mîncăți din el ceva crud, nici fiert în apă, ci fript la foc*» (Ieș. 12, 9). Crud socotesc că numește ceea ce e neprimat și greu la mistuit.

Așadar, poruncește ca brațul să fie luat fript, căci ceea ce nu e fript indică ceva ce nu e încă dulce, nici bun de mîncare, deci din pricina aceasta neprimat.

PALADIE : Foarte subțire și adevărată explicare.

615. Dumnezeu «mîncă faptele noastre bune». Tot binele făcut în creația Lui venind de la El și fiind rodit de voia făpturilor conștiente, se adună în El. Cum mîncăm noi faptele bune ce ni le fac alții, bucurîndu-ne de ele, așa le mîncă Dumnezeu toate faptele bune ce și le fac oamenii unii altora împreună cu faptele de mulțumire și de laudă ce I se aduc Lui. Toți cei ce le fac sînt primiți în El ca autori ai acestor fapte, deci împreună cu faptele lor care-I fac bucurie. Mai bine-zis le asimilează Hristos umanității Sale prezentîndu-ne cu Sine pe toți Tatălui. Aceste fapte nu se primesc crude, adică neînmuiate și neasimilate în bunătatea Lui. Și la fel cei ce le fac trebuie să se înmoaie prin smerenie. Numai așa se înarticulează în Dumnezeu. Oasele trupului nu se încheagă între ele dacă nu au niște articulații moi între ele.

CHIRIL : Se cuvine așadar, să I se dea lui Dumnezeu cele făgăduite și cele ce le-a promis cineva să le îplinească fără nici o zăbavă, căci neîmplinirea în grabă a aceluia, socotesc, ba mai bine Sfânta Scriptură socotește că e un lucru din cele mai înfricoșătoare și mai primejdioase. Căci dacă cugetînd drept, socotim că e un lucru din cele mai urite a se face cineva vinovat de minciună, cum nu va fi un lucru cu totul urit să făgăduiască și să promită lui Dumnezeu ceva, dar după aceea să-și calce făgăduința? Așadar, tot cel ce a făgăduit ceva și a întîrziat sau chiar a refuzat cu totul să dea, s-a făcut vinovat de un păcat. Dar dezleagă de vină pe cei ce nu au nimic al lor, ci sînt supuși unei legături silnice și lucrează sub puterea altuia. Căci s-a scris în Numeri : *«Și a grăit Moise către căpeteniile semințiilor fiilor lui Isail, zicînd : Acesta e cuvîntul pe care l-a poruncit Domnul : Omul care va face vreo făgăduință Domnului, sau va jura vreun jurămînt, sau va lua vreun legămînt cu privire la sufletul lui, să nu-și calce cuvîntul său. Toate cîte vor ieși din gura lui, să facă. De va face o femeie vreo făgăduință Domnului, sau va lua vreun legămînt în casa tatălui ei, în tinerețea ei, și va auzi tatăl ei făgăduințele ei și legămintele ei cu care s-a legat pentru sufletul ei și va tace tatăl ei, vor sta toate făgăduințele ei și toate legămintele ei cu care s-a legat cu privire la sufletul ei, vor rămînea ei. Iar de nu va încuviința tatăl ei, în ziua în care va auzi toate făgăduințele ei și legămintele ei pe care le-a luat cu privire la sufletul ei, nu vor sta și Domnul o va curăți pe ea, pentru că n-a încuviințat tatăl ei»* (Num. 30, 1—7). Dar și de va fi femeia măritată după lege cu bărbat, să domnească aceeași lege. Legămintele văduvelor și ale celor părăsite, zice că vor sta însă în picioare și făgăduințele lor trebuie numaidecît împlinite, supunînd totdeauna osîndeii pe cel liber și în afară de jug, de nu va voi să facă cele făgăduite, iar pe cel ce nu e așa, ci e sub alții și deci fără putință de a împlini făgăduința, și deci lăsîndu-l pe drept cuvînt neosîndit. Dar pe stăpîni, adică pe tatăl și pe mama care au aprobat și au încuviințat făgăduințele celor de sub stăpînirea lor, îi supune pedepsei, de nu vor vrea să îplinească cele făgăduite. Însă pe cei ce nu le-au încuviințat, îi lasă liberi de păcate. Căci cele dăruite lui Dumnezeu sînt roduri ale libertății, nu ale necesității.

CARTEA A ȘAPTESPREZECEA

Despre sfintele sărbători

Despre curățire, despre făgăduințe și despre preoți, s-au spus destule. Dar la acestea socotesc că trebuie să se adauge, care e răsplata de la Dumnezeu pentru osteneli și ce este aceea spre care năzuind oamenii, se vor acoperi de cinstirile cele mai înalte și vor fi părtași de nădejdea veșnică ?

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Căci se cuvine, o Paladie, ca cei ce s-au exercitat în viața aleasă și prea cinstită și au ajuns la măsura unei astfel de viețuiri luminoase, încît să fie socotiți ca cei mai buni, să se bucure de zile fericite îndelungate, prăznuind și bucurîndu-se și avînd drept căpetenie a sărbătorii pe Emanuil și stînd tari în nădejdi neclintite.

PALADIE : Se cuvine, desigur, e adevărat ce zici.

CHIRIL : Vrei, așadar, să cercetăm sărbătorile în chipul lor din lege și să descriem modurile jertfelor din ele, mutînd, pe cît se poate, înțelesul lor spre adevăr.

PALADIE : Vreau, cum să nu ?

CHIRIL : Fiindcă văd deci că înțelegi limpede că se cuvine să cercetăm și acestea, să cercetăm înainte de toate cînd și pentru ce pricini a poruncit Scriptura că trebuie să ținem sărbători. Căci în felul acesta cuvîntul nostru va înainta drept spre ceea ce se cuvine. Și pe lîngă aceasta, nu se va dovedi întocmit fără meșteșug.

PALADIE : Înaintează deci cum voiești. Căci ne vei folosi în chip bogat.

CHIRIL : Adunîndu-se odinioară fiii lui Israil în pustie, sub muntele Horeb, Dumnezeuul tuturor a dat legea care stabilește cele ce trebuie să le facem. Și după ce le-a dat nenumărate porunci folositoare, a adăugat zicînd : «*Trei timpuri ale anului serbați Mie*». Și care sînt aceste timpuri, a lămurit iarăși : «*Sărbătoarea azimilor păziți să o faceți. Șapte zile veți mânca azime, precum am poruncit ție, în vremea lunii celei noi ; că în ea ai ieșit din Egipt. Nu te vei arăta înaintea Mea deșert. Și vei face sărbătoarea secerișului primelor ro-*

duri ale lucrurilor tale, pe care le vei semăna în țarina ta. Și sărbătoarea sfârșitului la ieșirea anului, la adunarea lucrurilor tale, celor din țarina ta. În trei timpuri ale anului se va arăta toată partea bărbătească înaintea Domnului Dumnezeuului tău» (Ieș. 23, 13—17).

Spunînd: «În trei timpuri ale anului se va arăta toată partea bărbătească înaintea Domnului Dumnezeuului tău», a arătat că se cuvine ca sărbătorile Domnului să le prăznuiască mai ales cei ce viețuiesc bărbătește și nu cei ce au căzut și au în ei o minte plăpîndă și incovoiată pururea spre cele ale trupului și lumii. Căci partea bărbătească e vrednică de privirea de sus a lui Dumnezeu, după modurile spuse mai înainte.

Dar cu folos a poruncit să se prăznuiască sărbători sfinte. Căci trebuia să le arate celor ce veneau sub autoritatea pedagogiei celei drepte și intrau sub jugul lui Dumnezeu, că ținta viețuirii celei după lege e ca ei să sfârșească în desfătări și poftă, se înțelege în cele duhovnicești. Pentru aceasta dînd Dumnezeu legea și dezaprobind prin ea indirect tot ce e necuviincios, pe de altă parte lăudînd tot ce aduce un folos, și arătînd calea petrecerii și viețuirii plăcute Lui, a lăsat să se înțeleagă că osteneala lor va sfîrși odată în desfătări ⁶¹⁶. Drept aceea cea dintîi sărbătoare e la luna nouă. A doua și vecină cu ea, e cea a secerișului primelor roade. A treia și cea din urmă e cea de la ieșirea anului, după ce-am adunat rodurile, în luna a șaptea a anului. Sau nu a spus așa Sfînta Scriptură?

PALADIE: Așa este.

CHIRIL: Așadar, e necesar să înfățișăm cele proprii fiecărui timp și să lămurim, pe cît se poate, cum și pentru care pricină se cuvine să-l sărbătorim. Preamilostivul Dumnezeu a poruncit întîi ca fiii lui Israil să plece din Egipt și să lepede jugul stăpînirii de nesuportat și să pornească spre pămîntul făgăduinței. Dar Faraon s-a împotrivit celor poruncite și a scos cuvînt nebunesc împotriva slavei negrăite, zicînd: «Nu știu pe Domnul» (Ieș. 5, 27). Și a afirmat de multe ori că nu va lăsa pe israeliți. De aceea a fost lovit cu plăgi dese, ce au urmat una după alta. Dar fiindcă rămînea încăpățînat și cugeta învîrtoșat să se împotrivescă lui Dumnezeu, a slobozit pe pierzătorul asupra celor întîi născuți și Cel ce are stăpînirea peste toți a hotărît ca aceia să moară într-o singură noapte. Dar a potrivit de mai înainte ca mulțimile iudeilor să nu fie supuse răului și să se afle cît mai departe de mîna sau mînia pierzătorului. Această însă nu se putea face cuiva decît prin Hristos, care este viață și făcător de viață, ca Cel ce a

616. O sărbătoare înseamnă ieșirea din robia păcatelor, a doua viețuire în cele plăcute Domnului, iar a treia desfătarea ce urmează acesteia.

odărlit din Tatăl, viața cea după fire ⁶¹⁷. Deci legea a preînchipuit taina privitoare la El, zicînd: «A grăit Domnul către Moise și Aaron în pămîntul Egiptului, zicînd: Luna aceasta este vouă începătură a lunilor, cea dintîi este vouă între lunile anului. Grăiește către toată adunarea fiilor lui Israil, zicînd: În ziua a zecea a lunii acesteia să ia fiecare cîte un miel de fiecare casă a rudeniei, fiecare un miel de casă. Iar de vor fi puțini în casă, ca să nu fie de ajuns la un miel, va lua cu sine pe vecinul său cel de aproape, după numărul sufleteilor, fiecare va număra luiși cîți îi sînt de ajuns la miel. Să fie mielul desăvîrșit, parte bărbătească, de un an. Din miei și din iezi să-l luați și să-l păstrați pînă în ziua a patrusprezecea a lunii acesteia. Și să-l junghie toată mulțimea adunării fiilor lui Israil către seară. Și să ia din sînge și să pună pe amîndoi stîlpii și pe pragul ușii, în casele în care îl vor mînce pe el. Și să mînce carnurile în noaptea aceasta fripte în foc și azimă cu ierburi amare să mînce. Să nu mînceți din ele crude, nici fiert în apă, ci fripte în foc; capul cu picioarele și cu măruntaiele. Să nu se lase din el pînă a doua zi. Și os din el să nu sfărîmați. Iar cele ce vor rămîne din el pînă a doua zi, în foc să le ardeți. Și așa să-l mînceți pe el: să fie mijloacele voastre încinse, încălțămintele voastre în picioarele voastre și toiegele voastre în mîinile voastre. Și să-l mînceți în grabă. Este pascha Domnului.

Și voi trece în noaptea aceasta prin pămîntul Egiptului și voi lovi pe tot cel întîi născut în pămîntul Egiptului de la om pînă la dobitoc și asupra tuturor dumnezeilor Egiptului voi face răzbunare, Eu Domnul. Și va fi sîngele semn vouă în casele, pe casele voastre, în care veți fi voi și voi vedea sîngele și vă voi acoperi pe voi și nu va veni întru voi bătaie ca să vă piardă, cînd voi lovi în pămîntul Egiptului. Și va fi vouă ziua aceasta pomenire și o veți serba pe ea întru toate generațiile voastre, lege veșnică să o serbați pe ea. Șapte zile azime veți mînce, și din ziua întîi veți scoate ce este dospit din casele voastre. Tot cel ce va mînce dospit, din ziua întîi pînă în ziua a șaptea, sufletul acela se va pierde din Israil. Și ziua întîi se va numi sfîntă, și ziua a șaptea numită sfîntă va fi vouă. Tot lucrul de slujbă să nu-l faceți în ele, decît numai ceea ce se va face de fiecare suflet, aceea să se facă de voi» (Ieș. 12, 1—16).

Voi ești, așadar, ca privind toate acestea amănunțit și de aproape, să spunem cele cuvenite? Căci vom da astfel prilej de gîndire înțelep-

617. Fiul lui Dumnezeu e Cel odrăslit din Tatăl, obîrșia prin fire a vieții. Deci și El e viața prin excelență. El e dovada că viața prin fire nu e fără rodnicie, nu e uscată, stearpă. Dacă ar fi așa, n-ar mai fi viață.

ților și le vom face cunoscute dreptilor, după cum s-a scris (Prov. 9, 9). Fiindcă vor adăuga și ei cele de la ei și vor fi cu mult mai buni.

PALADIE : Voiesc, fără îndoială.

CHIRIL : Așadar, taina lui Hristos se ivește la începutul anului și în luna dintii. Fiindcă timpul în care a venit Mîntuitorul nostru ne-a fost un veac nou, mutînd toate spre mai bine și prefăcînd în zidire nouă ceea ce se învechise, îmbătrînise și ajunsese aproape de piere. Căci «*cele în Hristos sînt zidire nouă; și cele vechi au trecut, iată toate noi s-au făcut*» (II Cor. 5, 17). Deci și noi nu mai viețuim în chip mozaic, ci am fost trecuți mai degrabă la viețuirea evanghelică, dat fiind că Hristos ne-a înnoit pe noi prin Duhul ⁶¹⁸.

PALADIE : Drept ai zis.

CHIRIL : Și fiecare ia mielul și se adună mesenii ca o mulțime într-o singură casă. Căci și noi, fiind împărțiți, prin faptul că existăm prin fire cîte unul, *ne-am adunat în unitatea cea duhovnicească întru Hristos*. Pentru că un suflet este în noi și o inimă. Și cel junghiat e din oaie. E din oi, pentru blîndețea și nerăutatea neasemănată a Lui; și pentru puterea Lui de rodire. Căci «*ca o oaie spre junghiere s-a adus și ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde pe el*» (Isaia 53, 7). Și e miel, pentru că S-a junghiat pentru noi și pentru păcatele noastre S-a dat, după Scripturi (I Petru 3, 18; Ioan 2, 2). Căci se jertfește pentru păcate, după lege. Și mielul e desăvîrșit și parte bărbătească. Desăvîrșirea indică sau libertatea de orice pată și vigoarea și sănătatea (căci fără pată e Hristos și liber de orice patimă), sau desăvîrșirea cu adevărat. Pentru că atotdesăvîrșit este Emanuil, avînd de la sine și prin fire cele prin care este Dumnezeu. Iar partea bărbătească înseamnă că e conducătorul tuturor. Căci partea bărbătească e totdeauna conducătoare, iar partea cea femeiască e pretutindeni în rîndul al doilea.

Și se ia mielul din ziua a zecea a lunii. Dar se jertfește în ziua a patrusprezecea către seară. Căci nu s-a arătat de curînd taina lui Hristos, nici nu s-a făcut cunoscută prima dată atunci cînd au socotit iudeii că îl pot batjocori. Ci cunoștința patimii Lui a fost cu mult mai veche, grăind-o sfinții de mai înainte și strigînd-o legea și taina ei închipuind-o de mai înainte Sfînta Scriptură. Așadar, am avut la noi Mielul prin preștiință, pînă nu era junghiat, dar știind că va fi

618. Hristos vine la începutul unui veac nou, sau la începutul veacului nou prin excelență. El e Omul nou și din El se înnoiește tot omul prin Duhul Lui de viață Făcător. Aceasta se simbolizează prin faptul că El se naște la începutul anului. Iar venirea lui Hristos era preînchipuită în legea veche prin sărbătoarea din luna Nisan (Martie), care era prima lună a anului.

junghiat spre seară. Căci moartea lui Hristos s-a săvârșit în ultimele timpuri ale veacului, când timpul era aproape de apus ⁶¹⁹.

Și se junghie de toată mulțimea, fiindcă pentru toți a murit, ca să știe aceștia aducând mielul pentru mîntuirea lor, căci cu preț au fost răscumpărați și nu sînt ai lor, ci unul pentru toți a murit, ca cei ce viețuiesc să nu mai viețuiască loruși, ci Celui ce a murit și S-a sculat pentru ei (II Cor. 5, 15) ⁶²⁰. Căci deoarece pentru păcatele noastre S-a dat, se spune că pentru noi a murit. Și de aceea noi sîntem cei ce-L junghiem. Căci cei pentru care a murit, aceia sînt în chip necesar pricina patimii Lui, chiar dacă aceea s-a săvârșit prin alții ⁶²¹.

Iar că stropirea sîngelui mîntuiește pe cei unși, a arătat îndată, spunînd să se ungă cu sîngele intrările caselor, adică stîlpii și pragurile ușilor. Căci taina lui Hristos face cu neputință intrarea morții. Deci și noi, odată ce-am fost unși cu scumpul sînge, vom fi mai presus de moarte și vom disprețui stricăciunea, netemîndu-ne de pierzătorul. Căci ne izbăvește sîngele vieții, adică al lui Hristos ⁶²².

Dar cere să se consume cărnurile mielului într-o singură noapte. Căci unul cu adevărat este timpul patimii și odată ce-a murit, nu mai moare; după cum s-a scris, moartea asupra Lui nu mai domnește. Căci Cel ce a murit, păcatului a murit odată; iar cel ce viază, viază lui Dumnezeu (Rom. 6, 9—10).

Iar cărnurile sînt fripte și se mîncă cu pîini nedospite și cu ierburi amare. Frigarea indică desăvîrșirea lui Emanuil prin patimi ⁶²³. Pentru că trebuia, zice, ca pe conducătorul mîntuirii noastre să-L desăvîrșescă prin patimi» (Evr. 2, 10). Iar mîncarea cu azime și ierburi amare, zugrăvește prin ghicitură, că va trebui ca și noi, cărora ni se

619. Când a venit Hristos și S-a jertfit pentru noi era aproape de sfîrșit timpul. Prin înviere a început eternitatea pentru pîrga umanității noastre în Hristos. Și această eternitate a pătruns în parte și în noi și înaintează pînă a copleși timpul în care ne mai aflăm.

620. Răscumpărați de Hristos, am fost scoși din moarte și avem în noi viața din Viața dumnezeiască la care a ridicat umanitatea Lui. Pînă eram în moarte, eram ai noștri, sau ni se părea că sîntem ai noștri, în realitate fiind ai celui rău. Acum dacă trăim e viața din Dumnezeu, sîntem ai Lui, sau sîntem ai Lui dacă trăim din viața Lui, care se află în umanitatea lui Hristos ca în pîrga noastră. Și de-abia fiind ai lui Dumnezeu sîntem ai noștri, pentru că sîntem liberi, nu robi păcatului tiranic. De-abia așa trăim viața omului realizat, sau în continuă realizare. De-abia așa trăim viața în iubire. Iar în iubire e libertate, e bucurie.

621. Dacă n-am fi fost robi păcatului, n-ar fi trebuit Să moară. Păcatul nostru e pricina morții Lui.

622. Sîngele lui Hristos e purtător de viață adevărată, nesupusă corupției și morții. Căci în El e puterea ipostasului dumnezeiesc și elanul dragostei jertfelnice.

623. Omenitatea lui Hristos s-a ridicat prin moarte la treapta superioară morții și afectelor ireproșabile. Aceasta e desăvîrșirea lui Emanuil la care a ajuns suportînd patimile ca să se ridice deasupra lor, prin tîria spirituală care nu s-a lăsat incovoiată prin durerile morții spre grija de Sine, ci a rămas în dragostea de Dumnezeu. De aceea nici la cei uniți cu El nu mai intră moartea.

oferă Hristos spre împărtășire, să ne înstrăinăm de aluatul spiritual, adică de răutate și viclenie, și să iubim cât mai mult a suferi pentru iubirea față de El și a suporta osteneții, pășind pe urmele Celui ce a mers pentru noi la moarte. Căci îndemnându-ne la aceasta, zice: «Nu este ucenicul deasupra învățătorului, nici sluga deasupra stăpînului său» (Matei 10, 24). «Dacă pe Mine M-au prigonit, și pe voi vă vor prigoni; dacă pe Stăpînul casei L-au numit Beelzebul, cu mult mai mult pe slujitorii Lui» (Ioan 15, 20; Matei 10, 25). Apoi legea oprește să se mănince mielul crud și fierț în apă, deși, socotesc, că nimenea nu l-ar fi mîncat crud, chiar dacă n-ar fi spus legea. Deci indică prin ghicitoră că taina lui Hristos nu e nici de lepădat din pricina mărimii minciunilor, nici de amestecat cu apă și de înmuiat. Poetii și scriitorii vestiți ai elinilor și înțelepții lor în ce privește cuvîntul, descriind orgiile zeilor lor, mint cu nerușinare și alcătuiesc povești crude și neprimite de mințile oamenilor și avînd în ele multă apă. Căci au născocit preacurvii și iubiri de ale femeilor și stricări de adolescenți și tăieri ale părților de rușine și prefaceri de fecioare în arbori și pe lîngă acestea, alte mituri grețose și urite. Dar cele în Hristos sînt toate adevăr, toate ușor de primit și bune de mîncat cu mintea, neavînd nimic moale și apos⁶²⁴. Ci conduc mai degrabă pe cei ce voiesc să înțeleagă la buna cuviință în loc să-i lase în voluptăți și în poftetele cărnii, ca poveștile reci și îmbătrînite ale elinilor. Înțelegi, deci, limpede ceea ce spun.

PALADIE : Da, desigur.

CHIRIL : Iar că cel ce s-a făcut părtaș de Hristos prin împărtășirea de sfîntul Lui trup și sînge, trebuie să aibă și mintea Lui și să iubească să treacă și prin izbînzile Lui, lăuntrice, a arătat prin faptul că spune că acela trebuie să mănince capul împreună cu picioarele și măruntaiele. Căci oare nu au spus despre cap că e chipul minții, iar despre picioare că indică pășirea dreaptă prin fapte? Iar măruntaiele nu sînt cele dinlăuntru și ascunse ale celor jertfite?

PALADIE : S-a văzut că așa e drept să se cugete. Dar spune-mi ce este mintea lui Hristos, ce e pășirea și ce sînt cele ascunse?

CHIRIL : Mintea lui Hristos stă în a cugeta numai cele care privesc la slava lui Dumnezeu și Tatăl și în a voi să împlinească cele plăcute Celui ce L-a născut. «Căci M-am pogorît din cer, zice, nu ca să

624. Poveștile despre desfrînările zeilor îi arată că nu sînt zei, că declararea lor ca zei e o minciună. Prin aceasta nu contribuie la explicarea existenței, nu satisfac mintea care caută o astfel de explicație și nu-i găsesc sens decît într-un Dumnezeu mai presus de legile legate de lume și de patimile cărora se supun űșor oamenii. De aceea numai grăirea despre un astfel de Dumnezeu o găsește mintea ca adevărată.

fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine» (Ioan 6, 38). Aceasta hotărîndu-se să o cugete și să o facă dumnezeieștii ucenici au spus limpede: «Iar noi avem mintea lui Hristos» (I Cor. 2, 16). Și de aceea învățau să se spună în rugăciuni: «Tatăl nostru Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer și pe pămînt» (Matei 6, 9—13). Vezi că făcîndu-se după chipul lui Hristos și de un cuget cu El, afirmă clar că au mintea Lui? Aceasta socotesc că înseamnă mîncarea capului mielului.

Iar drumul lui Hristos stă în faptul de-a fi suportat cu vitejie, moartea și a nu fi fugit de ea, ca să mîntuiască, precum zice Pavel, pe păcătoși (I Tim. 2, 15). Deci se cuvine ca și noi să fim pregătiți spre aceasta și gata să ne cheltuim viața cea în trup pentru frați. De aceea a zis unul dintre sfinții ucenici: *Hristos pătîmind pentru noi în trup, și voi să vă înarmați cu același gând pentru El» (I Petru 4, 1). Iar Pavel ceartă pe unii, zicînd: «Pentru ce plîngeți întristînd inima Mea? Căci eu sînt gata nu numai să mă rog, ci și să mor pentru Domnul nostru Iisus Hristos» (Fapte 21, 13). Și Însuși Hristos poruncind să se meargă pe urmele Lui, zice: «Cel ce nu ia crucea sa în fiecare zi ca să urmeze Mie, nu este Mie vrednic» (Matei 10, 38). Dar și altfel pășirea și calea lui Hristos e sfîntă peste tot și prin toată virtutea.*

Iar prin măruntaie să înțelegi rațiunea ascunsă și învăluită în El. Căci Unul Născut fiind, Dumnezeu după fire și născîndu-Se din Dumnezeu, S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi, și fiind chip și asemănare a Celui ce L-a născut, S-a pogorît pe Sine spre golire și spre chip de rob. Drept aceea să primim în sufletele noastre nu numai cele omenești și din afară ale lui Emanuil, ci umplîndu-ne mintea și cu măruntaiele înseși, adică cu tainele cele ascunse, să avem hrana cea bună duhovnicească ⁶²⁵.

A spus apoi să se consume mielul în aceeași singură noapte, nerămînînd nici o rămășiță pentru a doua zi dimineața. Și nu lasă să se zdrobească nici un os. Primul lucru înseamnă că în veacul viitor Hristos va sfinți și binecuvînta în alt mod pe cei ce se vor dăruii Lui prin credință și sfințenie și nu-i va hrăni iarăși cu trupul Său, nici

625. Hristos e Fiul lui Dumnezeu Cel coborît la întruparea ca om. Aceasta înseamnă că în umanitatea arătată a Lui e ascunsă Dumnezeirea. Căci El n-a lepădat prin coborîrea aceasta Dumnezeirea, cum ziceau cheneticii protestanți germani din sec. XIX. El a luat un mod de-a arăta Dumnezeirea Lui în cele omenești. Dar ce este în El însuși ca Dumnezeu, e cu neputință să cunoaștem. Nu înțelegem în concret nici puțința Dumnezeirii de-a se arăta în cele omenești. În orice caz există o anumită corespondență între modul de-a fi al lui Dumnezeu și modul cel mai înalt de-a fi al omului, chiar dacă între nivelele lor este o negrăită distanță, care nu este egală cu separația.

nu va face vîi cu sîngele Său, ca și acum, dat fiindcă moartea se va fi desființat și stricăciunea se va fi dezlegat, va fi un mod spiritual de sfințire ⁶²⁶. Iar al doilea lucru, adică trebuința de-a nu se zdrobi nici un os, *ne îndeamnă să ne gîndim la Hristos și ne înduplecă să urmăm* cuvintele grăitorilor de Dumnezeu. Căci dumnezeiescul Evangelist, referind porunca în chip trupesc la Hristos, zice: «*Nu i-au zdrobit ostașii fluierile, ca să se plinească ceea ce s-a scris*» (Ioan 19, 33—36).

Și mîncă mielul cu mijloacele încinse, cu picioarele încălțate și avînd toiege în mîini, și, simplu vorbind, aflîndu-se în înfățișarea celor ce obișnuiesc să plece la drum. Și aceasta, pe bună dreptate. Căci ne vom împărtăși de Hristos în chip sfînt și curat, de vom fi gata de-a ne muta spiritual și oarecum grăbiți să ieșim din împrăstierile acestei lumi și rîvnind să trecem la tot ce e bun. Pentru că nu ne-am obișnuit să zăbovim în cele vremelnice, ci alergăm cu bărbăție la cele neclătinate și statornice. Și despărțindu-ne de necurățiile trupеști, ne ridicăm la frumusețea duhovnicească, aducîndu-ne aminte de Hristos, Care zice: «*Sculați-vă, să mergem de aci*» (Ioan 14, 31). Pentru aceasta iau, cei ce mîncă mielul ca chip (tip) al lui Hristos înfățișarea cuvenită celor ce obișnuiesc să plece la drum ⁶²⁷.

Pe lîngă aceasta, trebuie să se mînce în grabă. Pentru că e pasca Domnului, adică trecere, sau sacrificiu pentru trecere. Căci venind timpul, în care trebuie să trecem de la răutatea lumească la săvîrșirea celor plăcute lui Dumnezeu, dacă n-am face aceasta în toată graba, ci am întîrzia și ne-am lăsa reținuți de cele vechi, ca unii ce sîntem lipiți încă de cele rele, cum ne-am face un lucru din cele mai primejdioase? ⁶²⁸. De aceea zice dumnezeiescul Pavel: «*Alergați ca să apucați*» (I Cor. 9, 24). Deci trebuie să mergem spre împărtășirea de Hristos prin credință, călcînd peste toată zăbava, nelăsîndu-ne împiedicați de nici o șovăială, ci cu toată graba. Căci numai așa vom trece de la păcate la îndreptare, din moarte la viață, și ștergînd uriciunea robiei, vom dobîndi harul strălucitor al înfierii ⁶²⁹.

626. În veacul viitor nu se va primi Hristos cu trupul și sîngele Său, căci atunci nu se va mai mîncă și bea trupește nimic, nemaexistînd coruptibilitatea de acum a trupului nostru. Hristos ne va sfinți într-un mod spiritual, nefiind de noi acum.

627. Ne împărtășim de trupul și de sîngele lui Hristos, nu ca unii ce sîntem hotărîți să rămînem în ceea ce sîntem, ci să ne ridicăm la ceea ce este Hristos însuși după învierea Sa.

628. Trebuie să ne împărtășim de Hristos cu voința de-a ne trece imediat de la felul viețuirii de pînă acum, la o altă mai înaltă, mai curată.

629. Ne împărtășim de Fiul Care S-a făcut om rămînd Fiul dumnezeiesc, ca să ne facem și noi fii, sau dumnezei după har, rămînd oameni după natură.

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : Acestea fiind astfel păzite și duse la capăt, potrivit cu porunca Legiuitorului, spune că va trece și va înconjura tot pământul egiptenilor și va pierde pe cei dintii năsouți și va face răzbunare asupra zeilor egiptenilor, adică asupra a tot cel înălțat și ridicat la ei și așezat pentru marea lui stare între cele de închinat, pedepsind o astfel de socotință învîrtoșată și dezordonată și o îngîmfare așa de mare. Dar a făgăduit că va acoperi pe fiii lui Israil, ale căror praguri vor fi unse cu sînge. Căci aceasta a numit-o semn al legăturii (familiarității) cu El. «Că voi vedea, zice, *semnul și vă voi acoperi pe voi*» (Ieș. 12, 13). Pentru că pornindu-și Dumnezeu urgia și mînia asupra a tot cel înălțat și măreț, după cuvîntul Proorocului (Isaia 2, 12) și osîndind la moarte pe cel nelegiuit și pe cel ce n-a încetat să disprețuiască credința față de El, nu vor scăpa și nu vor fi ferți de pedeapsă decît cei care au fost pecetluiți cu semnul cel bun și au fost stropiți cu sîngele lui Hristos. Căci auzi-L ce zice : «*Amin, amin zic vouă, cel ce mîncă trupul Meu și bea sîngele Meu are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață. Iar cel ce nu crede nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu asupra lui*» (Ioan 6, 55 ; 5, 24 ; 3, 36). Așadar, cei sfințiți prin aceea că s-au împărțășit de Hristos în modul tainic, și au fost unși cu sîngele cel sfînt, vor fi părtași vieții veșnice și prietenși și cunoscuți ai lui Dumnezeu și Tatăl și biruitori ai morții.

Apoi le poruncește să se silească să păzească cele cu privire la acesta în veci. Căci nu vom înceta să prăznuim întru Hristos, înlăturînd aluatul din hotarele noastre, adică din tot pământul în care ne vom face petrecerea. Pentru că cei chemați prin credință la îndreptarea prin Hristos, prăznuim duhovnicește, nu trebuie să o facă aceasta în aluatul răutății și al vicleniei, ci curățînd mai degrabă aluatul vechi, să se preschimbe spre mai bine și să se arate ca o frămîntătură nouă, cu tot neamul și cu toată casa și cu toți din locul acela. Prin aceasta se (indică) arată că mare și nenumărată e mulțimea cuvioasă a celor ce au primit credința.

Iar ziua cea dintii a săptămîinii a spus că trebuie să se numească sfîntă ; și sfîntă va fi numită și a șaptea. Prin aceasta legea a arătat cred, că timpul de la început al vieții omenești, cel în Adam, protopărintele neamului, era sfînt, pînă ce acela nu a călcat cele rînduite și nu a nesocotit poruncile dumnezeiești. Dar cu mult mai sfînt e cel

Fiul dumnezeiesc a luat, a îmbrăcat în modurile gîndirii și simțirii omenești iubirea Unuia Născut al Tatălui, ca noi să primim în gîndurile și simțirile noastre aceeași dragoste dumnezeiască a Lui.

din urmă, adică cel în Hristos, care este Adam cel de-al doilea, Care reface neamul, ridicându-l din cele ce i s-au întâmplat între timp la înnoirea vieții, în duh.

Și se poruncește ca în ziua a șaptea să se odihnească (să o saba-tizeze), oprindu-se de la orice lucru. Căci se cuvine, pe drept cuvânt, celor ce-au intrat în odihna lui Hristos să se rețină de aci înainte de la orice faptă trupească și de la străduințele pămîntești și de la umblarea deșartă, silindu-se să împlinească mai degrabă numai acelea ce duc spre viața cea nepieritoare și spre cele ce-i fac cuvioși și sfinți. Căci precum ne scrie înțeleptul Pavel: «*Cel ce a intrat în odihna Lui, adică a lui Hristos, s-a odihnit și el de lucrurile lui, ca și Dumnezeu de ale Sale*» (Evr. 4, 10).

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Așa ne-a poruncit cuvîntul dumnezeiesc. Iar dumnezeiescul Moise explicînd Israeliților ceea ce s-a poruncit, a zis : «*Mergînd luați-vă vouă un miel după rudenile voastre și jertfiți Pasca. Și luați un mănunchi de isop și întingînd în sîngele de lîngă ușă puneți pe pragul și pe amîndoi stîlpii din sîngele care este lîngă ușă. Iar voi să nu ieșiți nici unul din ușa casei voastre pînă dimineața. Și va trece Domnul să lovească pe egipteni și va vedea sînge pe prag și pe amîndoi stîlpii și va trece Domnul la ușă și nu va lăsa pe pierzătorul să intre în casele voastre*» (Ieș. 12, 21—23).

Prin porunca de-a se lua mielul după casele părintești sau rudeni cred că se indică unitatea legăturii duhovnicești în credință și cugetare. Căci nu vom serba împreună cu cei ce s-au hotărît să cugete cele pieritoare, nici nu ne vom împărtăși de jertfa sfîntă și de viață făcătoare cu cei ce s-au obișnuit să se împărtășească de cele străine de ceea ce e drept și adevărat, ci cu cei ce cugetă aceleași cu noi și ne sînt frați în unitatea duhului și în aceeași credință^{629b}.

Și cu bun rost se unește isopul cu sîngele mielului. Iar înțelesul acestui lucru, îl vom spune pe scurt. Isopul, Paladie, se spune că este o iarbă și medicină o admiră ca avînd însușirea generală să topească necurăția din măruntaie și să reducă cu totul inflamațiile crescute,

629 b. Nu e plăcut să stai la masă cu cei ce nu cugetă ca tine. Căci masa comună e un prilej de manifestare a prieteniei, a bunei înțelegeri, a unității sufletești care bucură pe toți. Deosebită bucurie e masa la care se întîlnesc toți ai casei, toți cei înrudiți. Căci la o masă își comunică oamenii iubirea între ei, arătată în același fel de a cugeta. O masă la care se nasc discuții contradictorii nu e deloc plăcută. Cu atît mai mult se cere de la o masă sfîntă, menită în mod deosebit să ne unească în iubire, unitatea în cuget. Iar cea mai sfîntă masă, menită să ne unească în cele mai adînci înțelegeri ale existenței este masa la care avem drept mîncare pe Hristos. Dar cei ce nu mîncă împreună, sînt în dezacord chiar în privința a ceea ce mîncă; cum va mai fi Sfînta împărtășanie prilej de bucurie pentru unitatea lor în credință? Ea va fi mai mult prilej de vrajbă.

datorită vigoarei căldurii naturale ce se află în el. Deci s-a unit, precum am spus adineaori, sîngele cu isopul, arătîndu-ne indirect prin acest chip că scumpul sînge al lui Hristos ne izbăvește pe noi nu numai de stricăciune, ci și de toată necurăția, ascunsî înlăuntru și nu ne lasă să ne răcim prin nepăsare, ci ne face mai degrabă fierbinți cu duhul.

Iar cerînd legea celor ce-au mîncat mielul să șadă înlăuntru ușiilor, prin aceasta ne arată că e necesar și folositor celor ce s-au învrednicit odată să se împărtășească de Hristos, să-și țină viața întru sfințenie neclintită, neclătinată și statornică, ca să nu fie pierduți împreună cu egiptenii, ieșind din case. Căci nu trebuie să ne îndoim că tot cel ce face parte dintre cei ce s-au sfințit, avînd virtutea ca pe o casă, dacă iese din sfințenie, va fi pierdut împreună cu ceilalți și va fi supus pedepselor care vin peste cei ce suferă de o viață neînfrînată și de nevindecat⁶³⁰. De aceea și dumnezeiescul cîntăreț zice: *«Să nu pierzi împreună cu cei necredincioși sufletul meu și cu bărbații singiurilor, în ale căror mîini sînt nedreptățile, viața mea»* (Ps. 25, 9).

Dar privește cum zice: *«Să nu ieșiți din ușa casei voastre pînă dimineața»*. Sfînta Scriptură aseamănă cu noaptea veacul de față; iar ziua așteptată va fi veacul viitor. Căci fericitul Pavel văzînd veacul de față coborîndu-se spre sfîrșit și veacul viitor apropiat, ba chiar la ușă, a strigat, zicînd: *«Noaptea a înaintat, iar ziua s-a apropiat. Să lepădăm, așadar, faptele întunericului și să îmbrăcăm armele luminii, să umblăm cu bună cuviință ca ziua»* (Rom. 13, 12—13). Deci cuvintele «pînă dimineața» înseamnă toată viața, pînă se va arăta timpul viitor. Dar cum o putem face noi aceasta? La sfîrșitul vieții fiecăruia, a și intrat veacul viitor, dacă este adevărat că cel ce a suportat moartea s-a îndepărtat de păcat, «căci Dumnezeu a încuiat în urma Lui viața lumii, după cum s-a scris» (Rom. 11, 32), și e păstrat pentru judecata lui Hristos. Căci cum a fost cînd l-a apucat moartea, așa se va și înfățișa⁶³¹.

630. Nu numai înainte de Sfînta Împărtășanie trebuie să ne despărțim de cei ce nu cred ca noi, ci și după aceea să nu ne amestecăm sufletește cu ei. Ci să viețuim cît mai mult împreună cu cei cu care avem aceeași credință, prelungind bucuria împărtășirii de același Hristos. Să prelungească în continuare înnoirea între ei, pe temelul aceleiași credințe în Hristos și să ne întărească în viețuirea curată pentru care au luat putere din mîncarea trupului curat al lui Hristos.

631. Să nu ieșim din casa sau din comuniunea luminată de lumina ospățului comun, adică de Hristos, în noaptea de afară, bintuită de tot felul de păreri care întunecă sensul vieții, ci să rămînem în comuniunea luminată de credința în Hristos pînă ce se face ziuă, prin trecerea fiecăruia din noi cu sufletul la viața viitoare, sau pînă se luminează toată creația la învierea de obște.

PALADIE : Înțeleg ce zici. Și foarte drept este cuvîntul.

CHIRIL : Astfel li s-a închipuit celor de odinioară taina lui Hristos, junghiindu-se mielul în timpul în care a suportat și Emanuil cu ade-vărat junghierea pentru viața tuturor. De aceea scrie și dumnezeiescul Pavel : «Paștile nostru pentru noi s-a junghiat, Hristos» (I Cor. 5, 7). Dar porunca dumnezeiască a spus să se săvîrșească cele sfinte și în luna a doua și să se împlinească și atunci rînduiala sărbătorii, dacă vreo piedică silnică ne-ar împiedica și ne-ar opri să împlinim în luna dintii cele poruncite. Voi ești deci ca, după ce vom reda cuvîntul dum-nezeiesc, să spunem cele cuvenite și despre aceasta ?

PALADIE : Foarte mult.

CHIRIL : Așadar, s-a scris în Numeri : «Și a grăit Domnul către Moise în muntele Sinai în anul al doilea, după ce au ieșit ei din Egipt în luna întâi, zicînd : Spune să săvîrșească fiii lui Israil Paștile la vremea sa. În a patrusprezecea zi a lunii dintii spre seară să-l faci la vremea sa. După legea lui și după rînduiala lui să-l faci. Și a grăit Moise fiilor lui Israil să facă Paștile începînd din ziua a patrusprezecea a lunii dintii în pustia Sinai. Precum a poruncit Domnul lui Moise, așa au făcut fiii lui Israil. Și au venit bărbații care erau ne-curați pentru că se atinseseră de om mort și n-au putut face Paștile în ziua aceea. Și au venit înaintea lui Moise și Aaron în ziua aceea și au zis bărbații aceia către el : Noi sîntem necurați pentru că ne-am atins de mort. Drept aceea să nu ne lipsim de-a aduce Domnului darul la vremea sa între fiii lui Israil. Și a zis Moise către ei : Stați aci și voi auzi ce va porunci Domnul pentru voi. Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Vorbește fiilor lui Israil, zicînd : Oricine va fi necurat pentru că s-a atins de om mort, sau fiind la drum lung, sau între neamurile voastre, va face Paștile Domnului în luna a doua, în a patrusprezecea zi spre seară o vor face. Cu azime și cu ierburi amare îl vor mîncea noaptea. Și nu vor lăsa din el pînă a doua zi și os nu vor frînge din el. După legea Paștelui să-l facă. Iar omul care va fi curat și nu va fi la drum lung și va întîrzia să facă Paștile, se va pierde sufletul acela din poporul lui, că n-a adus Domnului darul la vremea sa. Păcatul său va purta omul acela. Iar de va veni la voi un străin (prozelit) în pămîntul vostru și va face Paștile Domnului după legea Paștelui și după rînduială, așa să-l facă. O singură lege va fi vouă, și străinului (prozelitului) și pămînteanului» (Num. 9, 1—14).

PALADIE : Ași voi să știu limpede cine sînt cei necurați pentru că s-au atins de mort, care își fac din aceasta o scuză că nu au putut săvîrși Paștile ?

CHIRIL : E lungă explicația acestei istorii. Voi aminti întâi că Dumnezeu a zis către Moise, tîlcuitorul celor sfinte : «Grăiește fiilor lui Israil să scoată din tabără pe tot leprosul și bolnav de curgerea sîmînței și pe tot cel necurat din pricina atingerii de om mort» (Num. 5, 2). Dar despre acestea s-a vorbit mai înainte destul. Voi spune deci numai ceea ce e de folos acum. Sfînta Scriptură numește necurat pe cel ce s-a întinat prin atingere de cadavru. Căci era oprită atingerea de corp neinsufletit și legea veche osîndea pentru necurăție pe cei ce plîngeau pe vreunul din cei apropiați și rudă de sînge. De aceea erau scoși și din tabără. Prin aceasta legea închipuia că cel ce se va împărtăși de starea de moarte în care se află cineva prin moravuri și purtări, va fi întinat și plin de necurăție spirituală. Căci sînt morți prin moravuri cei de care a spus Hristos : «Lasă pe morți să-și îngroape morții lor» (Matei 8, 22). Drept aceea se scoate din curtea dumnezeiască și dintre cei dintii născuți ai Bisericii și din ceata dreptilor cel ce a comunicat cu cei ce cugetă și săvîrșesc cele moarte, sau a venit aproape de ei, prin aceea că s-a hotărît să cugete și să facă aceleași lucruri. Aceasta este ghicitura legii. Dar dacă vrem să aflăm înțelesul adevărat și cît mai potrivit nouă celor duhovnicești, vom socoti că cei ce s-au făcut necurați pentru atingerea de om mort și din această pricină săvîrșesc sîrbătoarea în luna a doua, junghiind, după legea Paștelui, mielul ca chip al lui Hristos, nu sînt alții decît iudeii, spurcați pentru omorîrea lui Hristos și osîndiți pentru necurăție, din pricină că au batjocorit pe Emanuil. Căci aceștia au căzut în chip necesar de la sîrbătoarea noastră. Pentru că au întîrziat și n-au prins timpul în care Căpctenia vieții tuturor S-a săvîrșit prin patimi. Dar se vor împărtăși și ei din mila Celui ce voiește ca pe toți să-i mîntuiască, de Hristos, și vor serba împreună cu sfinții cei chemați la vreme, adică cu cei dintre neamuri. Căci privește cum aceia aflîndu-se în Egipt au șters îndată întinăciunea slujirii la idoli și junghiind mielul în luna dintii s-au făcut începători în credință și fiind unși cu sîngele Dîmnului, vor dispretui pe pierzătorul și vor birui stricăciunea. Iar aceștia de-abia vin, ca în anul și în luna a doua, și-și mărturisesc întinăciunea și declară limpede că s-au făcut necurați prin atingerea de om mort, și cer să primească binecuvîntarea și să îplinească mai pe urmă și după cei dintii, sîrbătoarea. Căci zice : «Cînd va intra plîntă-tatea neamurilor, atunci tot Israilul se va mîntui» (Rom. 11, 25). Dar și Proorocul a spus mai înainte despre ei : «Și după acestea se vor întoarce fiii lui Israil și vor căuta pe Domnul Dumnezeuul lor și pe David împăratul lor și se vor minuna întru Domnul și de bunătățile Lui în zilele cele din urmă» (Osea 3, 5). Căci va fi căutat în timpurile

din urmă de rămășițele lui Israil, Hristos, Cel ce e din David după trup.

PALADIE : E adevărată explicația. Căci i s-a lăsat lui Israil nădejdea.

CHIRIL : Dar că nu e fără greșală, ba e foarte periculos, să nu se împlinească de către ceilalți sărbătorile în Hristos, a lămurit îndată spunînd că cel ce nu e necurat prin atingerea de om mort, nici la drum lung și nu are o piedică silnică, va fi supus pedepselor celor mai mari, de nu va vrea să facă cele legiuite. Iar noi vom înțelege, precum au zis, prin cel necurat pentru atingerea de om mort, pe iudeul care a ucis pe Domnul. Iar la drum lung, adică afară de Ierusalim sau de sfînta Biserică a Mîntuitorului nostru e «*cel ce zice lemnului : Dumnezeu meu ești tu, și cel ce zice pietrei : Tu m-ai născut pe mine*» (Ier. 2, 27), adică cel ce se închină făpturii în locul Făcătorului, sau cel ce s-a îmbolnăvit de vreo altă rătăcire. Dimpotrivă, este cu adevărat aproape de Dumnezeu tot bărbatul bun și care are despre Dumnezeu o părere dreaptă, precum s-a înstrăinat și s-a despărțit și e departe de El totc el ce nu e așa. Așadar, cei ce nu sîntem nici necurați prin atingerea de om mort, ca iudeii, nici la drum lung, ca păgîinii și ereticii, să aducem cu grabă și fără întîrziere jertfa, și să cinstim sărbătorile Domnului. Iar împreună cu noi care serbăm și ne bucurăm, va serba după aceeași lege și se va bucura prozelitul (străinul venit la noi). Căci pe cei ce au primit în diferite timpuri po-doabele credinței în Hristos, îi facem părtași de jertfa nesîngeroasă și îi chemăm la împărțășirea de sfînta masă. Dar gîndește că trebuie să adăugăm și aceasta, că s-a înstăpînit obiceiul în Biserică, pornind, socotesc, de la această lege, că de va cădea ziua a patrusprezecea a lunii de la prima lună, să se cerceteze luna a doua și apropiată și să se caute în ea ziua rînduită, ca să nu iasă din adevăr timpul sărbătorii.

PALADIE : Drept ai spus. Dar explică-mi aceasta : Oare nu a îngăduit legea fiecăruia, chiar dacă s-ar afla la drum lung, și cit de departe de Ierusalim, să săvîrșească Paștile fără vină ?

CHIRIL : Nicidecum. Căci a poruncit să jertfească numai în sfînta cetate, în care a zidit Solomon templul de odinioară. Așa le-a spus Moise în «A doua lege» fiilor lui Israil, zicînd : «*Păzește luna spiceilor noi și să faci Paștile Domnului Dumnezeului tău, că în luna spiceilor noi ai ieșit din Egipt noaptea. Și să jertfești Paștile Domnului Dumnezeului tău, oi și boi, în locul care-l va alege Domnul Dumnezeu tău, ca să se cheme numele Lui acolo. Să nu mănînci cu ele dospit. Șapte*

zile să măninci cu ele azimă, pâinea necazului, că în grabă ai ieși din din Egipt, ca să vă aduceți aminte de ziua ieșirii voastre din pământul Egiptului, în toate zilele vieții voastre. Să nu se vadă la tine aluat în toate hotarele tale șapte zile. Și să nu rămână din cărnurile pe care le veți jertfi seara în ziua cea dintâi până dimineața. Nu vei putea să jertfești Paștile în niciuna din cetățile tale, pe care ți le dă Domnul Dumnezeuul tău, ci numai în locul, care-l va alege Domnul Dumnezeuul tău, ca să se cheme numele Lui acolo. Să jertfești Paștile seara către apusul soarelui în timpul în care ai ieșit din Egipt. Și să fierbi și să frigi și să măninci în locul pe care îl va alege Domnul Dumnezeuul tău» (Deut. 16, 1—6).

Cu toate că era plină țara iudeilor de zeci de mii de cetăți și sate, Dumnezeu a poruncit să se plinească cele sfinte și legea cu privire la Paști numai în sfânta cetate, litera legii închipuind, socotesc, prin aceasta, că nu e îngăduit și nu se îngăduie cuiva să împlinească taina lui Hristos în orice mod ar vrea, adică în orice loc. Căci singurul loc convenit ei și cu adevărat potrivit este sfânta cetate, adică Biserica în care este și preotul legiuit. Și prin mâini sfințite se săvârșesc cele sfinte și se aduce tămâie lui Dumnezeu Celui ce ține toate și jertfă curată, după cuvântul Proorocului (Mal. 1, 11). Așadar, ereticii care strîmbă cele drepte disprețuiesc legea cu privire la aceasta, căci jertfesc mielul nu în sfânta cetate, nici prin mâinile celor aleși prin Duhul pentru sfânta slujbă ci, cum scrie dumnezeiescul Pavel, răpindu-și loru-și cinstea și jertfind în tot locul. Căci ca niște tauri batjocoritori și îngîmfați, se pornesc fără judecată, numai spre cele ce le place lor ⁶³².

Deci aceia urmînd pornirii neînfrinate spre mîndrie vor suporta pedepse amare de la judecătorul acestor fel de cugetări. Iar noi să umblăm pe calea bătătorită și dreaptă, cercetînd ceea ce spune legea amintită. Căci ai auzit că zice limpede: «Păziți luna spicelor noi și să faci Paștile Domnului Dumnezeuului tău, oi și boi». Dar de ce, ar zice cineva, invocînd legea cu privire la Paști celor din Egipt, a poruncit aceea să jertfească numai un miel, și nu vom afla pomenindu-se de oi și de viței? Oare s-a abătut Moise de la ceea ce se cuvine? Nici-

632. Numai în biserici se poate prezenta ca jertfă Hristos și numai prin preotul care primește de la El calitatea să-L reprezinte fiind făcut organ văzut al Celui ce Se aduce El însuși Tatălui ca jertfă, dăruită apoi celor din Biserică. Căci numai celor din Biserică, care sînt uniți în mod văzut în jurul preotului și în mod nevăzut în jurul lui Hristos, prin credința dreaptă în ceea ce este El, se poate da Hristos în stare de jertfă. Altora nu, pentru că nu-L primesc ei înșiși ca ceea ce este. Nu mă pot uni cu cel ce s-a adus jertfă pentru mine, dacă nu cred că el este. Nu mă pot uni cu adevărat jertfă pentru mine, sau nu-l admit drept ceea ce se dă, ci-mi disting chip fals al lui, neidentific cu el.

decum. Căci în «Numeri» Dumnezeu a legiuit să se adauge la miel boi și oi, zicînd : «*Și în luna cea dintîi, în a patrusprezecea zi a lunii serbați Paștile Domnului. Și în a cincisprezecea zi a lunii acesteia este sărbătoare, șapte zile azime veți mânca. Și ziua dintîi va fi numită sfîntă, nici un lucru de slujbă nu veți face. Și să aduceți arderi de tot jertfă Domnului, doi viței din vaci, un berbec, șapte miei de un an, fără prihană vor fi vouă. Și jertfa lor făină curată stropită cu untdelemn, trei zecimi la un vițel și două zecimi la un berbec. Cîte o zecime să faci la fiecare miel, la cei șapte miei. Și un țap din capre pentru păcat, spre împăcarea voastră. Afară de arderea de tot de-a pururea cea de dimineață, care este arderea de tot neîncetată, acestea le veți face. După acestea în fiecare zi în cele șapte zile, dar ca jertfă spre miros de bună mireasmă Domnului peste arderea de tot cea de-apururea, vei face turnarea ei. Și ziua a șaptea numită sfîntă va fi vouă, tot lucrul de slujbă să nu-l faceți în ea» (Num. 28, 16—24).*

Am spus mai înainte că e necesar să se îplinească Paștile după lege în luna dintîi și anume în ziua a patrusprezecea. Și cuvîntul a arătat mai înainte clar ce voiește să indice mîncarea azimelor și odihna de Sîmbăta și pe lîngă aceasta faptul de-a se chema ziua întîia și a șaptea sfinte. Deci încetînd de-a mai zăbovi în acestea, să venim iarăși la felurile jertfelor. Doi sînt deci vițeei pentru arderea de tot și pentru jertfă ; un berbec și șapte miei, toți fără prihană și de un an. Și jertfă peste ei, făină îmbibată în untdelemn ; dar nu în măsură egală, ci trei zecimi la fiecare vițel, două la berbec și una la fiecare dintre miei. Apoi se aduc și un țap din capre pentru păcat. «*Și acestea toate, zice, afară de arderile de tot cele neîncetate*».

Deci privește, Paladie, cum moartea lui Emanuil aduce multe roade, precum a spus El Însuși în chip clar și adevărat : «*Amin, amin zic vouă, de nu va muri grăuntele de muștar căzînd în pămînt, rămîne singur ; iar de va muri, roadă multă aduce*» (Ioan 12, 24—25). Căci se junghie mielul ca chip (spre tip) al lui Hristos în luna întîia după lege și în ziua a patrusprezecea. Și se adaugă vițeei și berbec și miei spre jertfă și arderi de tot, care indică în chip, precum socotesc, mulțimea celor chemați prin credință la sfințenie și măsura vigoarei duhovnicești. Căci dacă nu murea Hristos pentru noi, n-am fi fost primiți spre miros de bună mireasmă a lui Dumnezeu și Tatăl. Dar odată ce s-a desăvîrșit El prin patimi, venim după El îndată ca dar sfințit lui Dumnezeu și Tatăl și ne oferim pe noi înșine jertfă cu adevărat duhovnicească ⁶³³.

633. Dacă Dumnezeu n-ar fi ținut să se facă Însuși Fiul Său om pentru a se aduce jertfă pentru noi, s-ar fi văzut că Dumnezeu nu vrea să se apropie de

Așadar, doi sînt vițeii; căci două sînt popoarele, adică Israel și cei dintre neamuri. Și unul berbecul, căci ne unim în Hristos «Care a făcut amîndouă una și a surpat peretele din mijloc al despărțitului și a desființat legea poruncilor în dogme, ca pe ce doi să-i zidească într-un om nou, făcînd pace», după cum s-a scris (Efes. 2, 14—15). Și șapte erau mieii; căci făcîndu-ne toți una în Hristos, sîntem o turmă mare și petrecem în lume umblînd sub conducerea unicului Arhipăstor al tuturor, adunați din două turme într-una și deosebindu-ne printr-o viață curată și neprihănită, pentru Cel ce pentru noi s-a numărat între cei fărădelege și pentru păcatul tuturor a răbdat junghiere, Cel ce e indicat și prin țap. Și pomenind legea de vițele, de berbec și de miel, a indicat cele trei trepte ale viețuirii plăcute lui Dumnezeu a sfinților: adică cea de tot înaltă, cea mijlocie și cea mai mică și mai de jos. Pentru că mărimile corporale ale animalelor au închipuit mărimea vârstei duhovnicești. Căci oare nu a spus Scriptura că și pămîntul roditor dă rodirile viețuirii evanghelice în trei trepte? (Matei 13, 23; Luca 8, 12—15).

PALADIE: Așa este. Căci una zice a făcut o sută, alta șazeci și alta treizeci.

CHIRIL: Așadar, în *cantitatea jertfelor* și în *mărimea corporală se închipuie deosebirea în virtute și varietatea în viețuire*. Cea din vîrf și mai presus de toate e închipuită prin vițel; cea de mijloc și inferioară celei desăvîrșite, prin berbec; iar cea de jos și încă mai mică prin miel. Căci mielul e mai mic ca berbecul, precum berbecul e mai mic ca vițelul. De aceea proporțional cu mărimile fiecăruia se adaugă și măsura făinii, care e chipul (tipul) vieții. Căci se pun trei zecimi la vițel, două la berbec și una la miel.

În afară de aceasta, toate a spus că trebuie să fie imbibate în untdelemn. Căci proporțional cu măsurile fiecăruia vor fi și cele de la Dumnezeu ⁶³⁴. Și mare va fi varietatea vieții în strălucire și în feri-

El cu vreo jertfă. Toate jertfele sînt o premisă a faptului că Dumnezeu vrea să se apropie de El un om cu o jertfă atotplăcută, iar cel mai plăcut om nu poate fi decît Fiul Lui și cea mai plăcută jertfă, viața Lui. Dar nu e mai puțin adevărat că toate aceste jertfe ca chipuri anterioare ale jertfei adevărate trebuie să înceteze odată ce-a venit jertfa adevărată. La baza jertfelor stă voința lui Dumnezeu de-a reinstaura dragostea între El și oameni. Iar aceasta se instaurează printr-o jertfă atotcurată a Celui mai iubit om, adică a Fiului Său făcut om. Jertfa are ca presupunere ideea lui Dumnezeu Cel personal. Care ne iubește și dorește să-L iubim. Altfel orice moarte n-ar fi decît un moment în procesul naturii, neavînd în ea nimic spiritual, nefiind un act de dăruire eternă lui Dumnezeu Care o dorește aceasta.

⁶³⁴. Cît dăm lui Dumnezeu, atîta ne dă și El, proporțional. Căci în actul dăruirii se arată deschiderea noastră, sau capacitatea noastră de primire. Cît iubim, atîta sîntem iubiți, sau simțim iubirea celui iubit.

cire. Căci unora li se cuvine, pe drept cuvînt, treapta cea mai înaltă, altora una mai de jos, dar totuși în cinste și în slavă, iar altora una și mai de jos și mai coborîtă. «*Că stea de stea se deosebește în slavă*» (I Cor. 15, 41). Și chiar între sfinții îngeri măsura strălucirii are multe varietăți.

Dar în orice măsuri s-ar afla, viața sfinților se va afla întru strălucire și se va veseli și se va îngrășa de bunătățile de la Dumnezeu. Căci observă că untdelemnul nu se toarnă numai în trei zecimi, ci și în două și într-una ⁶³⁵.

Iar jertfă și ardere de tot neîncetată numește mielul ce se junghia în cortul sfînt dimineața și spre seară. Prin aceasta iarăși se poate înțelege că multă este buna mireasmă a cortului sfînt și fără sfîrșit cu adevărat bunul miros al bisericilor și al sfinților din ele. Pentru că răspîndește buna mireasmă a lui Emanuil și săvîrșesc taina lui Hristos, aducînd lui Dumnezeu slujba cea nesîngeroasă. Căci aceasta socotesc că înseamnă a aduce mieii spre ardere de tot dimineața și către seară. Prin aceasta se înțelege la început, la sfîrșit și la mijloc. Așadar, de la început pînă la sfîrșit stăruiește buna mireasmă a Bisericii, prin mielul Hristos ⁶³⁶.

PALADIE : Bine ai spus.

CHIRIL : Dar legea leagă de prima sărbătoarea o alta, ba leagă și timpurile înșiși, zicînd în Numeri : «*Și în ziua spicelor celor noi cînd aduceți jertfă nouă a săptămînilor Domnului, jertfă sfîntă va fi vouă ; nici un lucru să nu faceți. Și veți aduce arderi de tot spre miros de bună mireasmă Domnului, doi viței din vaci, un berbec, șapte miei de un an fără prihană. Jertfa lor fîină curată îmbibată în untdelemn, trei zecimi la un vițel, două zecimi la un berbec și cîte o zecime de un miel la cei șapte miei. Și un țap din capre pentru păcat, ca să ispă-*

635. Varietatea în fericire și în strălucire va fi potrivită cu numărul celor ce vor ajunge la viața viitoare întru fericire, lingă Hristos, a Cărui lumină iubitoare îi va umplea pe măsura apropierii duhovnicești de El, sporită în viața pămîntească. Dar cei mai fericiți în iubirea gustată, nu se vor simți distanțați de cei mai prejos de ei, și nici cu cît sînt aceia mai sus, cu atît îi iubesc mai mult pe cei mai de jos. Cei mai prejos îi vor simți pe aceia mai presus de ei numai prin mai marea iubire ce le-o pot arăta. Mărima variată a gradelor de iubire nu va slăbi comuniunea între ei.

636. Faptul că Hristos se află permanent în stare de jertfă în fața Tatălui pentru noi, se arată în faptul că El se află permanent în stare de jertfă pe altarele bisericilor sub chipul pîinii și vinului. Planul nevăzut al jertfei unește cerul cu pămîntul. Insuși cerul ne este aproape sub chipul pîinii și vinului, din biserică. Prezența lui Hristos în stare de jertfă și în cer și în biserică înseamnă că El se înalță din biserică, din comunitățile noastre ca jertfă către Tatăl. Dar buna ei mireasmă se răspîndește pe pămînt între oameni, arătînd că creștinii care se împărtășesc de El, duc între oameni disponibilitatea de jertfă pentru oameni.

șească pentru voi, afară de arderea de tot cea de totdeauna. Și jertfa lor să o faceți Mie. Curați vor fi vouă și turnările lor» (Num. 28, 26—31).

În luna întâia, după legile evreilor, se junghia mielul. Iar în cea apropiată și vecină era obiceiul să se adune cele de pe ogoare, adică cele dintii dintre legume și un mănunchi din ele și din grâne e secerat. Așadar, era vremea celor noi, în care trebuia să se adune de pe ogoare cele semănate în ele. Sărbătoarea aceasta spune să fie și ea numită sfântă și să se serbeze după lege, încetându-se osteneala și sudoarea. Căci era obiceiul în sărbători ca oamenii să se odihnească și să se rețină de la lucrurile mai obositoare. Deci ar putea înțelege cineva și din aceasta că cei ce fac lui Dumnezeu sărbătoarea sfântă nu se cuvine să săvârșească păcatul urit, lipsit de strălucire și atotobositor, ci odihnindu-se și umplându-și mintea, să se desfăteze cu străduințele pentru virtute ⁶³⁷.

Deci se aduc spre ardere de tot și jertfă doi viței, un berbec, și șapte miei, faină curată stropită cu untdelemn și un țap din capre. Ce intenționează ghicitura legii prin *in sfi* asta, nu vom spune iarăși, căci am spus-o odinioară. Dar e necesar să spunem un lucru și anume că celor noi închipuiește taina învierii Mântuitorului nostru. Căci în Hristos a odrăslit din nou firea omului cel dintii, scuturând stricăciunea și lepădând învechirea din păcat. De aceea s-a și bucurat pentru aceasta foarte, zicînd: «Să se bucure sufletul meu întru Domnul; că m-a îmbrăcat în haina mîntuirii și în veșmîntul veseliei» (Isaia 61, 10). Haină a mîntuirii și veșmînt al veseliei a numit, fără îndoială, nestricăciunea de sus și din cer și în Hristos.

Dar mai clar a înfățișat legea această sărbătoare și prin multe ghicituri, în «Levitic», unde zice: «Grăiește fiilor lui Israil și le spune lor: Cînd veți intra în pămîntul pe care îl dauă vouă și veți seceră secerișul ei, veți aduce un snop pîrgă a secerișului vostru la preot. Și

637. Prima sărbătoare era a jertfei mielului, închipuind jertfa lui Hristos adusă permanent pentru noi ca să ne transpună și mențină și pe noi în starea de depășire a egoismului nostru. A doua era sărbătoarea care extindea dăruirea omului asupra rodurilor pămîntului, dăruite de Dumnezeu. Toate cele ce ni se dau de Dumnezeu, trebuie să I le întoarcem Lui. Aceasta se reprezenta prin pîrga roadelor aduse la templu. Dar aceasta reprezenta totodată odihna de munca legată de dobîndirea roadelor pămîntului pentru viața aceasta. Ea închipuia viitoarea noastră ridicare peste aceste trebuințe și peste munca legată de ea. Iar în al treilea rînd, sărbătoarea aceasta reprezenta și odihna de străduințele pentru virtute prin incununarea noastră viitoare de strălucirea adusă de aceste străduințe. Ea va fi odihna în iubirea lui Dumnezeu la care ne-am ridicat prin străduințele pentru virtuți. Odihna aceasta o vom avea în Hristos Cel înviat, sau împreună cu El ca om în Tatăl. Aceasta se spune în text mai departe.

Deci pentru creștini după sărbătoarea răstignirii Domnului, a doua este cea a învierii, adică după pătimirea cu Hristos pentru a învinge egoismul și comodi-tățile prin jertfă, e învierea în unirea iubitoare cu Hristos.

va aduce snopul înaintea Domnului primit vouă ; în a doua zi de la cea dintâi a Paștelui îl va aduce preotul. Și să aduceți în ziua în care veți aduce snopul, o oaie neprihănită de un an spre ardere de tot Domnului, și jertfa ei două zecimi de făină curată îmbibată în unt-delemn, jertfă Domnului, miros de bună mireasmă Domnului. Și turnarea ei un sfert de in de vin. Și pîine și spice noi frecate să nu mîncați pînă în ziua aceasta. Lege veșnică în neamurile voastre în toată locuința voastră. Și să numărați vouă de după a doua zi a Sîmbetelor, din ziua în care veți aduce snopul punerii înainte, șapte săptămîni întregi ; pînă după a doua zi a săptămîinii celei din urmă să numărați cincizeci de zile» (Lev. 23, 9—16).

Sărbătoare cu adevărat mîntuitoare e moartea lui Emanuil pentru noi. Căci a plătit datoriile pentru noi și s-a împlinit adevărul că «*El ridică păcatele noastre și pentru noi suferă dureri și cu rana Lui noi toți ne-am vindecat*» (Isaia 53, 5 ș.u.). Pentru că a pironit pe crucea Sa zapisul cel împotriva noastră și a biruit în El asupra celor ce stăpîneau odinioară peste pămînt, adică as^{ai} capeteniiilor și puterilor și asupra duhurilor răutății, și înaintea tuturor, asupra Satanei. Iar o sărbătoare vecină, nu mai mică decît cea dintîi, este învierea din morți, care a înlăturat stricăciunea, a nimicuit păcatul și ne-a trecut la o viață nouă, la cea întru sfințenie și nestricăciune, odată ce moartea a fost desființată. Căci am dezbrăcat pe omul cel vechi și l-am îmbrăcat pe cel nou, adică pe Hristos, sau petrecerea și viața întru Hristos. Privește deci, privește pîrga omenirii reînnoite, adică pe Hristos, în chipul (tipul) snopului și ca primul rod al țarinii și ca pîrgă din roduri adusă dar sfințit lui Dumnezeu și Tatăl. Sau nu am odrăslit din nou în lume ca niște spice ? ⁶³⁸.

PALADIE : Așa este. De aceea și Hristos Insuși a spus despre noi sfinților ucenici : «*Au nu voi ziceți că mai sînt patru luni și vine secerișul ? Iată vă zic vouă, ridicați ochii voștri și priviți cîmpurile, că sînt albe pentru seceriș și cel ce seceră și cel ce adună plată ia*» (Ioan 4, 35—36). Căci ne aseamănă pe noi cu spicele și cu grîul ⁶³⁹.

638. Un nou înțeles al primelor roduri aduse lui Dumnezeu după seceriș, este întoarcerea noastră ca dar înnoit lui Dumnezeu, după osteneala noastră de-a ne curăți, din puterea lui Hristos, de păcate în vederea eliberării de coruptibilitate și moarte. Dar primul rod e snopul, care e Hristos, pîrga firii noastre înnoite și înviate. În El este implicată înnoirea noastră a tuturor în vederea învierii. În Hristos Care Se aduce Tatălui, sîntem implicați noi, în noi care ne aducem lui Dumnezeu, este implicat Hristos. În învățătura despre mîntuirea noastră în Hristos e întemeiată concepția despre implicarea lui Hristos în noi și a noastră în Hristos, în baza unității de natură (omenească) între El și noi, care desigur, nu se activează fără voia noastră.

639. Sîntem grîu și spice, pentru că ne înnoim prin moarte, și ne înmulțim trupește și spiritual. E pusă în noi viața ce se înnoiește și se înmulțește. Aceas

CHIRIL : Așadar, ca pe o pîrgă și ca pe un rod nou în chipul snopului trebuie să înțelegem pe Hristos, pe Cel dintîi născut din morți, pe Cel ce ne deschide nouă calea spre înviere, pe Cel ce pre-schimbă toate spre o stare nouă și alungă vechimea ⁶⁴⁰. Căci «*cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi; și dacă e cineva în Hristos, e zidire nouă*», după Scripturi (II Cor. 5, 17).

Iar snopul se aducea înaintea Domnului. Căci după ce S-a sculat din morți Emanuil, noul rod al omenirii întru nesticăciune, S-a suit la cer, ca să Se arate acum pentru noi feței lui Dumnezeu și Tatăl (Evr. 9, 24), nu aducîndu-Se pe Sine însuși sub vederea Lui (căci este privirea împreună cu El și nu e lipsit de Tatăl ca Dumnezeu), ci aducîndu-ne în Sine sub vederea Aceluia mai mult pe noi cei ce eram în afara feței și sub mînia Lui din pricina neascultării în Adam și a păcatului ce stăpînea silnic asupra noastră. *Așadar, în Hristos cîștigăm puțința de a veni în fața lui Dumnezeu. Căci ne învrednicește de acum de privirea Lui, ca pe unii ce sîntem stințiți* ⁶⁴¹.

Dar observă cum ne-a preînchipuit legea și timpul rînduit învierii adică a treia zi. Căci în ziua a doua după cea dintîi va aduce, zice, preotul snopul înaintea Domnului. Iar ziua care e după cea dintîi, nu e a doua, ci după a doua, e desigur a treia. Și Hristos a înviat în ziua a treia.

nu poate fi decît de la Dumnezeu. Omul nu poate produce numai cu puterea sa nimic care să se poată învia și înmulți.

640. Numai Cel născut din Tatăl ca Dumnezeu, poate fi și primul născut din morți ca om. Tatăl ne-a creat prin Fiul la început. El readuce la viața nouă tot prin Fiul, făcîndu-L în trup pe El ca om nou. El are înțelietatea în amîndouă acestea, pentru că El este nemijlocit din Tatăl vieții. Numai din Tatăl prin Fiul se poate înnoi viața, pentru că numai din Tatăl este viața eternă a Fiului și prin El vine și în noi viața. Dar se înnoiesc și cu voia lor. De aceea animalele și lucrurile nu se înnoiesc.

641. Noi ne putem învechi și în noi pentru că e vorba de o învechire prin păcatul despărțirii de Dumnezeu cu voia și de o înnoire în revenirea la legătura cu Dumnezeu tot cu voia. Animalele și obiectele nu se pot învechi și înnoi spiritual pentru că nu au conștiință și voie liberă. Ele se învechesc numai material. Dar înnoirea noastră prin revenirea în comunicarea conștiință cu Dumnezeu nu o putem înfăptui singuri. Numai Dumnezeu poate face aceasta, dar nu din afară, adică nu fără voia omului, de care nu are nevoie la creație. Și această înnoire a noastră prin Dumnezeu, dar și prin om, se face în Hristos. Care aduce în om iubirea Sa filială față de Dumnezeu. De aceea ea presupune existența în Dumnezeu a unui Tatăl Căruia să i se arate iubirea și a unui Fiu Care să i-o arate, întipărindu-i-o și umanității asumată de El. Așa face să se verse viața Tatălui care curge mereu în Fiul ca Dumnezeu și în El ca om, înnoind pe Om. Viața Tatălui prin Fiul nu se mai dă acum unui om despărțit ca persoană de Fiul Său, ca să o poată și pierde aceasta, ci umanității nedespărțite de Persoana Fiului. Tatăl, Care nu-și poate lua privirea iubitoare de la Fiul Său Cel deoființă cu El, nu și-o mai poate lua, nici de la El ca om, căci nici omul în Hristos nu și-o mai poate lua de la Tatăl.

PALADIE : Adevărat.

CHIRIL : Dar se aduce împreună cu snopul și o oale neprihănită, adăugându-se la ea două zecimi de făină curată, amestecată și aceasta cu untdelemn. Căci același, precum este zugrăvit în snop ca pîrgă a rodurilor, e luat și ca pîrgă din turmă, se înțelege din turma vie, întru grăsimia harului și veselia duhului. Iar făina e semn al vieții, precum am spus de multe ori. Și untdelemnul al grăsimii, iar vinul al veseliei. Dar se aduce și în pîine, în spice sfărimate; iar spice se numesc semințele, pentru că se varsă spre sfărîmare în morile ce le macină. Prin aceasta se înțelege tot Hristos, frămîntătura cea nouă, după al Cărui chip ne modelăm noi. Și ni s-a poruncit să facem sărbători, după ce am curățit aluatul cel vechi, ca și noi să fim frămîntătură nouă, după asemănarea Celui ce ne-a deschis nouă cale spre viețuire nouă, adică a lui Hristos (I Cor. 5, 7—8) ⁶⁴².

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Pe lingă aceasta le mai poruncește să se rețină de la roduri noi și să nu mănînce din ele nimic, așteptînd dăruirea snopului. Să nu mîncați roduri noi, zice, pînă la ziua aceasta, pînă nu veți aduce darurile Dumnezeului vostru. Căci, timpul cuvenit pentru a se împărtăși de viața cea nouă și nepieritoare e, pe drept cuvînt, numai acela în care a răsărit Emanuil. Înainte de El n-a fost nimeni în stare să ne prefacă spre viața cea nouă, ci El este pîrga și Cel dintîi între cei creați spre nestrîciune, intrucît S-a arătat om și în trup ca noi, pentru asemănarea cu noi.

Apoi a adăugat îndată preînchipuirea clară a sfintei Cincizecimi, zicînd că trebuie să se numere șapte săptămîni de la aducerea snopului. Căci adăugînd după ziua învierii Mîntuitorului șapte săptămîni, noi cei ce credem, facem sărbătoare.

642. Hristos e «plînea care s-a coborît din cer» (Ioan 6, 58), pentru că este izvorul supremei vieți ca Dumnezeu și ca om umplut de Dumnezeu. Dar e plînea și pentru că se pregătește ca Om prin fărmarea Sa ca grîu purtător de viață și ca sămîntă ce se dospește ca să ne fie ușor de mîncat. El Se coboară prin aceasta și mai mult la noi, pătîmind durerile morții ca om pentru noi, și punîndu-Se prin aceasta într-o stare de supremă iubire și apropiere de noi și făcîndu-ne prin împărtășirea de El să ne sfărîmăm și noi din iubire jertfelnică pentru alții, făcîndu-ne buni de mîncat ca plînea. Această capacitate de coborîre extremă la noi ca om prin jertfa Sa, trebuie să o aibă chiar în El ca Fiul lui Dumnezeu. El ne-a făcut din iubire, iar în iubirea Lui trebuie să fie implicată capacitatea de-a merge pînă la durerea miloasă pentru noi. Nu s-ar sfărîma omul, înălțat duhovnicește, de milă pentru alții, dacă n-ar avea o putere pentru aceasta în dispoziția lui Dumnezeu. Am fost obișnuiți să căutăm în Dumnezeu numai modelele măririlor noastre lumești: putere, cunoaștere, durată, nu și modelele sentimentelor noastre de iubire, de milă, de coborîre înțelegătoare la cei îndurerați.

PALADIE : Explicația e limpede.

CHIRIL : Dar timpul învierii Mîntuitorului nostru îi mută pe cei sfințiți în Duh și pe cei îndreptați prin credință la putința de-a oferi rodul unei vieți noi și nepătate. Aceasta a arătat clar, zicînd îndată : *«Și veți aduce jertfă nouă Domnului ; din locuința voastră veți aduce pîini spre punere înainte, două pîini ; din două zecimi de făină curată va fi o pîine ; dospite se vor coace din cele dintîi roduri Domnului. Și cu pîinile veți aduce șapte miei fără prihană de un an și un vișel din vite și doi berbeci fără prihană. Și vor fi spre ardere de tot Domnului. Și jertfele lor și turnările și jertfă, miros de bună mireasmă Domnului. Și vor lua un țap din capre pentru păcat și doi miei de un an spre jertfă de mîntuire cu pîinile cele din pîrgă. Și le va pune pe ele preotul cu pîinile din pîrgă punere înainte Domnului cu doi miei. Sfinte vor fi Domnului. Ale preotului care le-a adus pe ele vor fi. Și veți chema ziua aceasta numită, sfîntă va fi vouă, nici un lucru de slujbă nu veți face în ea. Lege veșnică întru neamurile voastre, întru toată locuința voastră»* (Lev. 23, 17—21).

Emanuil este pîrga și fruntea zidirii ce se preface spre înnoire. Și e cugetat Cel dintîi între noi, ca pîine și frămîntătură nouă. Iar noi luîndu-l de cale spre acea stare, după asemănare cu El, ne numim și noi frămîntătură nouă. Și chip clar al acestui fapt e pîinea adusă din roduri noi. Dar nu e una pîinea, ci spune că trebuie să se aducă două. Căci două sînt popoarele, chiar dacă apar adunate într-o unitate prin mijlocitorul Hristos. Dar se vor coace dospite, zice. Să spunem ce înseamnă ghicitura aceasta, cercetînd cu atenție adîncimea legii, pe cît se poate. Oare se cuvine să înțelegem aci prin aluat pe cel alterat prin viciu ? Dar cum n-ar fi nebulie aceasta ? Cum am mai socoti izbăviți de patimi pe cei preschimbați spre noutatea viețuirii evanghelice ? Sau cum s-ar mai cugeta aceasta drept noutate ? Și cum s-ar mai numi unii frămîntătură nouă, dacă ar mai rămînea în ei vreo rămășiță de aluat și n-ar fi cu totul lipsiți de răutatea necredincioasă și spurcată ? Trebuie să ne gîndim, așadar, potrivit cu înțelesul celor ce ne sînt date spre tîlcuire, la alt fel de aluat, care nu are în sine nimic vrednic de ocară, ci e mai mult admirat de Scriptura de Dumnezeu insuflată. Astfel, Mîntuitorul înseamnă cu aluatul puterea vrednică de laudă și folositoare a învățaturii evanghelice, zicînd : *«Asemenea este împărăția cerurilor aluatului, pe care luîndu-l femeia, l-a ascuns în trei măsuri de făină, pînă ce s-a dospit toată»* (Matei 13, 33). Căci pătrunzînd în minte și în inimă lucrarea (energia) de viață făcătoare a învățaturii evanghelice, preface sufletul și trupul și duhul, așa zicînd, în

calitatea ei. Așadar prin astfel de aluat trebuie să cugetăm că s-au dospit popoarele; aduse în chipul piinilor⁶⁴³. Și fiecare pîine e din două zecimi. Chipul acesta ne arată în ghicitură că învățătura e îndoită.

PALADIE: Ce vrei să spui?

CHIRIL: Au oare nu vei recunoaște, Paladie, că printr-o învățatură dublă, a legii și a Evangheliei, vom fi sfinți și bine primiți lui Dumnezeu și așa vom trece la acea viață nouă și aleasă?

PALADIE: Recunosc.

CHIRIL: Aceasta ne-a lămurit-o și Mîntuitorul însuși, zicînd: «Pentru aceasta v-am spus vouă, că tot cărturarul care se face ucenic întru împărăția cerurilor, este asemenea omului bogat, care scoate din vistieria lui noi și vechi» (Matei 13, 52). Căci cei ce au mintea cunoscătoare a celor legiuite prin Moise și plină de poruncile acelea vechi și date în chipuri (tipuri), apoi pe lingă aceea s-au îmbogățit cu cunoștința cea nouă și evanghelică, sînt împodobiți, socotesc, cu o îndoită învățatură.

PALADIE: Drept ai zis.

CHIRIL: Dar nu numai în piini s-a zugrăvit mulțimea celor zidiți spre înnoirea vieții, ci legea mai poruncește să se aducă șapte miei împreună cu un vițel și doi berbeci, adăugîndu-se, se înțelege, la jertfe tunderea, adică vărsîndu-se o pătrime de măsură de vin, ceea ce înseamnă șase șesimi, exprimat în limba noastră. Cei șapte miei sînt iarăși chipul (tipul) turmei credincioșilor, aflată în pruncia cea întru Hristos (căci mielul e simbolul prunciei), dar înaintînd spre desăvîrșirea și spre măsura vîrstei plinătății lui Hristos.

PALADIE: Pe ce bază spui aceasta?

CHIRIL: Numind mieii, apoi punînd la mijloc vițelul, adaugă berbecii. Iar mieii sînt chipul (tipul) turmei, vițelul al bărbăției (căci acest animal e plin de vigoare), iar berbecii ai vîrstei desăvîrșite. Așadar, cei ce cred, prin faptul că se îmbărbătează împotriva celor pămîntești, se înalță spre desăvîrșirea cea cugetată în Hristos. Căci berbecii sînt desăvîrșiți în vîrstă, indicînd prin ei măsura desăvîrșirii spirituale. Și berbecii sînt doi, căci îndoită este în noi desăvîrșirea cea întru Hristos, care se înțelege în faptă și în cunoștință. «Cel ce

643. Sărbătoarea de după șapte săptămîni, după aducerea snopului înnoit, sau al lui Hristos, piinea cea nouă Tatălui prin înviere, ține de-a doua. În ea ne aducem și pe noi, asimilați lui Hristos prin Duhul Cel Sfînt al Lui, Tatălui ca piini dospite de astădată, ca piini bune de mîncat de toți oamenii în fiecare zi. Aluatul înseamnă aici puterea transformatoare a noastră ca piine hrănitoare a altora prin Duhul lui Hristos. Cei din legea veche au rămas cu azime într-o capacitate de hrănire nesatisfăcătoare.

va face și va învăța, zice, acela mare se va chema întru împărăția cerurilor» (Matei 5, 18).

Și peste cele sfințite prin jertfă se varsă iarăși vin. Căci cei ce s-au străduit să urce spre desăvîșirea cea înțeleasă întru Hristos, au parte pe urmă de veselie. «Că vinul, zice, veselește inima omului» (Ps. 103, 15).

Se mai junghie un țap pentru păcat. Și se adaugă doi miei la piinile spre jertfă de mîntuire. Ce înseamnă aceasta? Emanuil, Care a murit pentru păcatele noastre. Căci El e închipuit în țap, făcînd viața noastră sfințită și bine primită și pricinuinđu-ne prefacerea noastră în frămîntătură nouă și dăruirea și sfințirea în suflet și trup, precum ne-am obișnuit să o suportăm, murind împreună cu Cel ce pentru noi S-a făcut între morți, ca să și viem împreună cu El. Ceva de felul acesta ne scrie și înțeleptul Pavel, zicînd: «*Au nu știți că toți cîți în Hristos ne-am botezat, în moartea Lui ne-am botezat? Ne-am îngropat, așadar, împreună cu El prin botez în moartea Lui, ca precum S-a sculat Hristos prin slava Tatălui, așa și noi întru înnoirea vieții să umblăm*» (Rom. 6, 34). Așadar S-a junghiat El pentru păcatele noastre, dar ne-am îngropat și noi împreună cu El, suportînd moartea, nu cea trupească, ci omorînd mădularele cele de pe pămînt și ne mai viețuind lumii, ci mai mult lui Hristos și prin El, Tatălui. Căci poți observa că împreună cu țapul care se junghie mor și miei și se aduc și turnările înmiresmate. Căci e primită dăruirea spre sfințire a noastră, și viața noastră nouă și evanghelică spre miros de bună mireasmă, întipărindu-se într-un mod oarecare de patimile lui Hristos și însușindu-și imitarea Lui. «*Că dacă pătimim împreună, vom și împărți împreună; și dacă sîntem părtași ai patimilor, vom fi și noi părtași ai slavei*» (Rom. 8, 16—17) ⁶⁴⁴.

Iar jertfa aceasta spune să se numească de mîntuire și pe drept cuvînt. Căci mîntuiește pe cei pentru care a răbdat Hristos junghierea, dacă scapă de păcat și de moarte și-i face biruitori ai stricăciunii pe cei ce s-au îngropat împreună cu El și au murit, după modul în care am zis.

PALADIE: Adîncă este tilcuirea și întunecoasă e porunca legii.

CHIRIL: E o ghicitură, Paladie, și o umbră neclară a unor înțelegeri subțiri și fine.

⁶⁴⁴. Noi nu murim trupește cu Hristos, căci din moartea și învierea Lui trebuie să luăm putere pentru a fi o «jertfă vie, sfîntă» (Rom. 12, 1), prin voia noastră. Iar aceasta nu poate consta decît dintr-o imitare a patimilor Lui, rămînînd totuși vii, adică o omorire a omului nostru vechi, a pornirilor noastre spre păcatele egoismului, dăruindu-ne lui Dumnezeu și Tatăl împreună cu Hristos. De aceea și învierea lor cu Hristos o trăiește anticipat încă în viața aceasta.

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Așadar, legea a rânduit trei timpuri în care se cuvine ca noi să serbăm. «*Căci în trei timpuri ale anului îmi veți serba Mie*», zice. Voiești deci ca după ce ne-a fost cuvântul destul despre două, să spunem care e al treilea și pentru ce motiv? Căci ai auzit pricina fiecăreia: una pentru că Hristos ne-a mântuit, suportând moartea pentru mântuirea tuturor; cealaltă se sărbătorește cu folos pentru că, topind stricăciunea, a înviat și iarăși ne-a înnoit spre o viață nouă. Și timpul celei dintîi era primul și la început între lunile anului; iar al celei de a doua, era imediat cel vecin și legat de acela, cînd se cuvenea să între fierul secerii în spice și trebuia să se adune celelalte semințe. Căci nenumărate sînt rodurile țarinii. Deci să spunem și cele cuvenite despre al treilea timp al sărbătorii, cercetînd cum și pentru ce pricini trebuie să o săvîrșim. Dar să căutăm cunoștința ei în lege și să o luăm din Sfintele Scripturi. Căci numai așa va înainta tilcuirea spre adevăr. Sau nu ți se pare că vorbesc și cuget drept?

PALADIE : Ba foarte drept.

CHIRIL : Deci s-a scris în Levitic: «*Și a grăit Domnul către Moise, și a zis: Vorbește fiilor lui Israil, zicînd: În ziua cea dintîi a lunii a șaptea, va fi vouă odihnă, amintirea veșnică a trâmbițelor, numită sfîntă Domnului. Nici un lucru de slujbă să nu faceți și să aduceți arderi de tot Domnului*» (Lev. 23, 24—25). Luna a șaptea ni se pare, așadar, că indică timpul de la sfîrșit și al celor din urmă. Căci în luna a șaptea trebuiesc aduse toate cele din țarină nu în vreo arie, ci se cuvine să fie în jînițele fiecăruia. A trecut timpul rodirii și se ivește începutul iernii, se usucă plantele și se vestejesc florile. Dar mutînd cele ale timpului la noi înșine, vom spune că veacul acesta lunecă spre sfîrșit și stă gata să între în cel viitor, în care trebuie să fie pedepsiți păcătoșii și cînd fiecare va aduna rodul ostanelilor sale, dacă a fost înțelept, și le va duce în vistieriile de sus. Atunci fiecare își va aduce aminte de Hristos, Care zice: «*Nu vă adunați vouă comori pe pămînt, unde moliiile și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură; ci adunați mai bine comori în ceruri*» (Matei 6, 19—20).

Așadar, odată ce S-a sculat Hristos, cuvintele sfinților învățători ne aduc în amintire sfîrșitul lumii. Căci au strigat sus și au zis: «*Este ceasul din urmă*» (I Ioan, 2, 18). Fiecare să adune de acum, zice, ale sale în vistieriile de sus. Dar în ziua întîia a lunii, zice, în care închi-deți rodurile, va fi vouă odihnă, spre amintirea trâmbițelor. Căci își închide fiecare în vistierie bunătățile ostanelilor sale și se va îngriji și se va sîrgui pentru desfătarea și odihna cea din veci, amintindu-și că,

precum zice dumnezeiescul Pavel ; «*Însuși Domnul întru poruncă, la glasul arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu se va pogori din cer*» (I Tes. 4, 15). «*Că va trâmbița, zice, și morții se vor scula nestricăcioși*» (I Cor. 15, 52). «*Că noi toți trebuie să ne arătăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos , ca să ia fiecare după cele făcute prin trup, fie bune, fie rele*» (II Cor. 5, 10).

Ne aducem astfel aminte de această sfântă și preainfricoșată trâmbiță, la această sărbătoare preainsemnată a sfinților, numită sfântă, a celor ce-am primit de pe acum sortul lor, adică răsplata bogată a strălucitelor fapte bune săvârșite întru nădejde. Deci e necesar ca noi înălțându-ne prin aceste gânduri la cea mai desăvârșită cuviință, să ne oprim de la orice lucru care nu ne aduce nici un folos, ci mai degrabă obișnuiește să ne întineze. Căci aceasta socotesc că e ceea ce ne-a spus înțeleptul Pavel : «*Vremea de acum scurtă este ; așa că, și cei ce au femei, să fie ca și când n-ar avea, și cei ce se folosesc de lumea aceasta, ca și când nu s-ar folosi*» (I Cor. 7, 29—31).

PALADIE : Așa mi se pare.

CHIRIL : Apoi zice : «*În a zecea a lunii acestea a șaptea, e ziua împăcării, numită sfântă va fi vouă. Și veți smeri sufletele voastre și veți aduce arderi de tot Domnului. Nici un lucru nu veți face în ziua aceasta, că zi de împăcare este aceasta pentru voi, spre a se ispăși pentru voi înaintea Domnului Dumnezeului vostru. Tot sufletul, care nu se va smeri în ziua aceasta, va pieri din poporul său. Și tot sufletul, care va face vreun lucru în această zi, se va pierde din poporul său. Nici un lucru de slujbă nu veți face. Lege veșnică în neamurile voastre în toate locuințele voastre. Sîmbăta Sîmbetelor vor fi vouă și veți smeri sufletele voastre. De la a noua a lunii, de seara pînă seara veți serba Sîmbetele voastre*» (Lev. 23, 27—32).

A spus că trebuie să se facă smerire și post și aducere de arderi de tot și încetare de la orice lucru. Prin post a închipuit omorîrea poftelor trupești, prin arderile de tot dăruirea întru miros de bună mireasmă, nu în parte, ci cu totul și deplin. Prin odihnă, a indicat subțire că se cuvine a ne opri cu totul și de la lucruri. Căci nu socotești, oare, că cei ce au ajuns la sfîrșitul timpurilor și și-au adus aminte de sfînta trâmbiță de la sfîrșit și au în minte pe Judecătorul și de aceea și-au adunat și trimis bogăția rodniciei duhovnicești în vistierile de sus, trebuie să-și omoare plăcerile și să se arate biruitori patimilor trupești, oferind de pe acum Domnului ca pe o bună mireasmă modurile unei vieți de bună cuviință ; depărtîndu-se și lepădîndu-se de străduințele

deșarte ? Iar acestea sînt ; socotesc, cele din lumea aceasta și împrăștierea cea rea a vieții.

PALADIE : Așa socotesc, desigur.

CHIRIL : Dar atunci, cei ce-și biruiesc patimile și-și omoară mădularele cele de pe pămînt, curvia, necurăția, patima, pofta cea rea, nu se vor dăruia lui Dumnezeu întru miros de bună mireasmă și nu vor fi ca niște arderi de tot, făcînd din acest lucru ca un fel de preț de răscumpărare și ispășire pentru sufletele proprii ?

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Așadar, legiuitorul a numit ziua postului și zi de ispășire și aceasta cu multă dreptate și potrivit legii. Căci cel ce își mortifică trupul și cele ale lui și oferă ca pe o bună mireasmă modurile virtuții, dar nu se oprește de la orice lucru lumesc, va fi, fără îndoială, în cele mai mari rele. Aceasta a arătat-o limpede, spunînd că va pieri din poporul său atît cel ce nu postește, cît și cel ce nu aduce ardere de tot și nesocotește legea odihnei. Iar spunînd că timpul rînduit pentru acestea este Sîmbăta Simbetelor, a lăsat să se înțeleagă că este odihna odihnelor, adică lepădarea desăvîrșită și în măsură desăvîrșită a lucrurilor, se înțelege a celor ce țin de răutate și păcat. Căci sfîrșindu-se veacul acesta și îmbătrînind vremea, ce loc va mai avea peste tot în noi sîrguința pentru cele deșarte ? Oare nu vom cugeta mai mult la cele bune, săvîrșind odihna cea prea plăcută lui Dumnezeu și instrăinîndu-ne cu totul de împrăștierea proprii ⁶⁴⁵ ?

PALADIE : Bine zici.

CHIRIL : Dar poruncește iarăși : *«Și în ziua a cincisprezecea a lunii acestea a șaptea, după ce veți strînge roadele pămîntului, veți serba Domnului șapte zile. În ziua întîia odihnă și în ziua a opta odihnă. Și veți lua în ziua întîii rod din pom frumos și ramuri de finic și stîlperi stufoase de pom și sălcii și crengi de arbuști de la pîrîu și vă veți bucura înaintea Domnului Dumnezeului vostru șapte zile ale anului. Lege veșnică în neamurile voastre. În luna a șaptea o veți serba pe ea»*. (Lev. 23, 39—41).

Înțelegeți, așadar, că adunate fiind în jîtniță cele de pe ogoare și strînse fiind rodirile fiecăruia, e aproape sărbătoarea prealăudată a

645. Sf. Chiril pare a vedea cele trei sărbători în cele trei trepte ale vieții duhovnicești a fiecăruia : cea dintîi, legată de jertfa lui Hristos, e cea a înfrîngerii și patimilor cu Hristos pentru eliberarea de păcate ; a doua, cea a eforturilor pentru virtute ; a treia, oprirea de la toate ostenețile, starea de nepătimire și de liniște, de odihnă deplină și nesfîrșită, prin care anticipăm odihna veșnică în iubirea lui Hristos din viața viitoare, în temeiul rosturilor duhovnicești adunate în viața aceasta.

înfigerii corturilor, care înfățișează petrecerea din rai și readuce pe om la împărțășirea de cele de la început. Căci socotim, că fixarea corturilor este fixarea spirituală și mai adevărată a corpurilor omenești și învierea lor din stricăciunea, ce-a intervenit și readucerea la nestricăciune.

Iar prima zi și a opta este odihnă. Căci înainte de neascultarea de la început, când nu pătrunsese în noi păcatul atotobositor, care ne-a pus jugul cu adevărat împovărător și anevoie de purtat, aveam o viață liberă și ușoară și fără nici o osteneală în începutul și rădăcina neamului, în Adam. Iar venind Hristos, am revenit din starea intervenită a ostenelelor la starea de la început în ziua a opta⁶⁴⁶. Aceasta după odihnirea (sabatismul) legii, sau după plinirea vremii legii. Deci lepădând jugul împovărător și spurcat al păcatului de pe sufletul nostru, ne-am odihnit de toată osteneala, chemându-ne la aceasta Hristos, prin credință. Căci zice: «*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi*» (Matei 11, 28). Deci e odihnă ziua întâi a săp-tămînii, înfățișînd timpul de la început al omului. Și e deasemenea odihnă ziua a opta, în care a înviat Hristos, pironind pe crucea Sa zăpisul cel împotriva noastră (Col. 2, 11). Căci Unul a murit pentru toți, ca izbăvindu-ne de moarte și de păcate, să ne elibereze de pedeapsă și de ostenele și să dobîndim prin El odihna cea de la început (Evr. 4, 11).

În ziua întia, zice, vor lua rod de pom frumos și stilpări de finic și celelalte ramuri. Prin aceasta ni se dă să înțelegem ceea ce însuși istoria strigă, că Dumnezeu ne dă în Hristos iarăși desfătările din rai, măcar că între timp am alunecat din pricina neascultării de la început. Pentru că am fost scoși afară în Adam, dar am fost duși înlăuntru prin Hristos⁶⁴⁷. Căci auzi-L zicînd tilharului împreună spînzurat: «*Amin,*

646. Sfîrșitul cu învierea trupurilor e un fel de întoarcere la început, cînd au fost zidite trupurile întru nestricăciune și nemurire. E sfîrșitul la care ar fi ajuns oamenii rămînînd în ceea ce au primit la început. Aceasta e un fel de reînfigere a corturilor. În început e implicat sfîrșitul; prin sfîrșit se desăvîrșește începutul. Începutul e ziua întia, sfîrșitul a opta. A fost odihna în Dumnezeu de agitația grijilor și păcatelor și la început, se va reveni la odihnă și la desăvîrșirea ei în Dumnezeu în ziua a opta.

647. În omul de la început, în Adam, am căzut din rai, căzînd de la El; în al doilea om, în Hristos, am fost readuși în rai. În primul om ne-am rostogolit din legătura cu Dumnezeu, în al doilea am revenit în ambianța Lui. Am căzut prin libertatea aceluia, am revenit prin iubirea sădită în cel de-al doilea de însuși Fiul Tatălui. În Acesta am fost ridicați definitiv, dar numai cei ce voim, adică nu fără voia noastră. Adam a căzut cu voia, dar noi am căzut prin el fără voie, căci în el ni s-a slăbit voința. Toți putem reveni la voi liberă prin coborîrea Fiului lui Dumnezeu la noi. Într-un om a pătruns îngustimea și tristetea egoismului păcătos; în al doilea a intrat din nou Dumnezeu și ne ajută pe toți să ne ridicăm cu voia în El. Într-un om se instalează iadul, în al doilea se reinstalează raiul, pentru care a fost făcut omul la început. În om pot lua loc

zic *fie, astăzi vei fi cu Mine în rai*» (Luca 23, 43). Pentru că Hristos a îmblânzit sabia învîrtitoare și se îngăduie de acum celor credincioși intrarea, întrucît El toate le readuce în forma de la început și le reface în ceea ce erau odinioară.

Iar ramurile din pomi sînt pururea verzi, arătînd veșnicia harului și neveștejirea nădejzii în noi înșine. «*Că fără părere de rău sînt darurile și chemarea lui Dumnezeu*», după cum s-a scris (Rom. 11, 29). Și fără sfîrșit cu adevărat e desfătarea sfinților. Despre aceasta strigă și înțeleptul Isaia, zicînd : «*Vesellie veșnică peste capul lor : laudă și vesellie veșnică îi va primi pe ei ; fugit-a întristarea, durerea și suspinul*» (Isaia 35, 19).

La poruncile despre sărbătoare s-a adăugat și aceea că trebuie să se veselească din rîu. Căci a spus că în ziua cea din urmă a săptămîinii, adică în a opta, să scoată apă din pîriu și așa să se veselească credincioșii. Iar rîul spiritual și ceresc este Hristos, care udă sufletele ce se închină Lui cu undele de sus. De aceea a și zis prin glasul proorocului : «*Iată Eu abat spre ei, ca un rîu de pace și ca un pîriu ce se revarsă, slava popoarelor*» (Isaia 66, 12). Dar și dumnezeiescul David a strigat undeva către Dumnezeu și Tatăl tuturor : «*Cît ai înmulțit mila ta, Dumnezeule, iar fiii oamenilor întru acoperămîntul aripilor Tale vor nădăjdui. Îngrășa-se-vor din grăsimea casei Tale și cu pîriul desfătării Tale îi vei adăpa pe ei*» (Ps. 35, 8—9). Căci se cuvine, și cu drept cuvînt, ca cetățenii raiului să se împărțasească bogat de Hristos și să se veselească de darurile îmbelșugate ale Duhului ⁶⁴⁸.

PALADIE : Se cuvine, drept ai spus.

CHIRIL : Dar observă că sărbătoarea se săvîrșea numai în Ierusalim și era necesar ca locuitorii din toată Iudeea să se adune în el. Iar aceasta era încă un semn că toți cei ce au trăit o viață cinstită și vrednică de laudă, trebuie să se adune în Ierusalimul de sus, cel ceresc ca să fie acolo împreună cu Hristos și să serbeze împreună cu El ⁶⁴⁹. Iar celor ce sînt încă necredincioși și n-au primit harul învierii ci au (disprețuit) respins mai mult o taină atît de adîncă și de vrednică de cinstire, judecata le va fi spre pieire și le este rînduit să fie, fără îndo-

toate modurile de viață, de la cea a lui Dumnezeu, pînă la cea pornită din duhurile rele. Ce atitudine nesfîrșită de viață poate lua loc în om? E locașul virtuților lui Dumnezeu și al satanei. Te copleșește cu fericirea iubirii și te ucide cu ura.

648. De rîul acesta care izvorăște din Izvorul lui Dumnezeu și al Mielului, vorbește și Apocalipsa (cap. 21, 1—2). Izvorînd de acolo apa vieții, ea nu seacă niciodată. Ea adapă pururea pe cei ce o beau, pe cei care se află lîngă rîul care curge din Dumnezeu.

649. Veșnica odihnă în iubirea și lumina lui Hristos va fi o veșnică sărbătoare. Căci e proprie sărbătorii odihna, lumina și fericirea iubirii.

ială, în tot răul. Căci vor merge la chinuri. Și martor al acestui lucru este credinciosul prooroc Zaharia, care zice: «Și vor fi cei ce nu se vor sui din toate semințiile pământului la Ierusalim ca să se închine împăratului, Domnului Atotțiitorului și aceștia la aceia se vor adăuga. Iar dacă seminția Egiptului nu se va sui, nici nu va ieși acolo, și asupra acestora va fi bătaia, cu care va bate Domnul toate neamurile, oricine nu se va sui să serbeze sărbătoarea Înfigerii corturilor» (Zah. 14, 17—18). Așadar, sărbătoarea de trei ori dorită a înfigerii corturilor vom socoti că este învierea tuturor corpurilor, care au ca pîrgă pe Hristos. Căci a fost numit cel dintîi născut din morți (Col. 1, 18) și aceasta este cu adevărat.

PALADIE : Foarte drept gîndești.

CHIRIL : Dar vreau să știi și aceasta.

PALADIE : Care ?

CHIRIL : În cuvintele legii date de noi mai înainte s-a pomenit de jertfa neîncetată, de la începutul lunilor, de jertfele de Sîmbăta, de post și pe lîngă acestea, de sărbătoarea prea dorită a Înfigerii corturilor. Și totdeauna și la fiecare din cele spuse, legea adaugă : «Veți aduce arderi de tot Domnului». Dar care sînt felurile jertfe ce trebuiesc aduse de noi, cele convenite în ziua întîia a lunilor și Sîmbetele, postul și cele ce vor fi la Înfigerea corturilor, sau ce este jertfa neîncetată, n-a spus legiuitorul în «Levitic», dar a adăugat cuvîntul despre acestea și s-a ocupat cu multă amănunțime despre acestea în «Numeri». Voești să vorbim despre fiecare din acestea în parte, pe cît se poate ?

PALADIE : Foarte mult.

CHIRIL : Deci s-a scris așa : «Și a grăit Domnul către Moise, zicînd : Poruncește fiilor lui Israil și grăiește către ei zicînd : Darurile Mele, dările Mele ; jertfele Mele întru miros de bună mireasmă să păziți a le aduce Mie în sărbătorile Mele. Și să zici către ei : Acestea sînt jertfele Mele care să le aduceți Domnului : miei de un an neprihăniți, doi pe zi spre ardere de tot fără încetare. Un miel vei jertfi dimineața și mielul al doilea îl vei jertfi către seară. Și vei aduce o zecime de efă de făină curată pentru jertfă îmbibată într-o pătrime de in de untdelemn. Ardere de tot neîncetată, jertfa care s-a făcut în muntele Sinai întru miros de bună mireasmă Domnului. Și turnarea ei o pătrime de in la un miel, peste cel sfînt vei turna turnare de sicheră Domnului. Și mielul al doilea îl vei jertfi către seară ; după jertfa lui și după turnarea lui îl vei jertfi întru miros de bună mireasmă Domnului». (Num. 28, 1—9). Înțelegi cum legea dumnezeiască afirmă în acestea că mai ales în sărbători se cuvine să se aducă jertfe. Căci socotesc că mai ales

în ele noi trebuie numaidecît să înălțăm lui Dumnezeu ca pe o bună mireasmă modurile viețuirii în Hristos, făcîndu-ne ca niște miresme și aducîndu-ne pe noi lui Dumnezeu ardere de tot binemirosoare, potrivit socotesc, cu ceea ce s-a zis cu dreptate: *«Înfățișați, așadar, trupurile voastre jertfă vie, sfîntă, bineplăcută lui Dumnezeu, slujba voastră cuvîntătoare»* (Rom. 12, 1).

Iar jertfa neincetată spune că trebuie să se săvîrșească junghiindu-se un miel dimineața și altul către seară, arzîndu-se împreună cu ei făină curată la care se adaugă untdelemn și vin. Căci în toată vremea și fără încetare, de la început pînă la sfîrșit răspindim în Hristos bunămireasmă prin toată virtutea în cortul sfînt, *adică în Biserică*. Pentru că fumul ce se ridică din arderea mieilor dimineața și către seară, este iarăși un chip al Celui ce din pricina noastră și în favoarea noastră se înalță spre Tatăl întru miros de *bună mireasmă*, aducînd împreună cu Sine și viața celor ce au crezut în El, care au întru nădejde strălucirea slavei și a împărăției sigure și pe lingă aceasta, bucuria de desfătărilor veșnice^{649b}. Iar semnul acestei vieți este făina îmbibată în untdelemn și stropită cu vin.

Iar aceasta e jertfa de mîntuire, ca și cea săvîrșită de Moise în muntele Sinai. Căci s-a scris în «Ieșire», cînd Dumnezeu, care stăpînește peste toate, a rînduit legile pentru toate cele ce trebuiesc făcute: *«Și mîncînd Moise de dimineață, a zidit jertfelnic pe munte și douăsprezece pietre pentru cele douăsprezece seminții ale lui Israil. Și a trimis pe tinerii fiilor lui Israil și au adus arderi de tot și jertfă de mîntuire lui Dumnezeu, viței»* (Ieș. 24, 4—5). Socotesc că rațiunea jertfei rămîne aceeași, fie că cele jertfite se numesc miei, fie viței. Căci în amîndouă cazurile se păstrează chipul (tipul) nevinovăției, pe Care îl poate vedea cineva în persoana lui Hristos, Care zice prin glasul lui

649 b. Mereu accentuează Sf. Chiril cuprinderea noastră în Hristos. E o concepție despre implicarea noastră în Hristos, pe baza unității de natură între El și noi, fără de care nu s-ar putea înțelege mîntuirea, ca fericire a comuniunii cu El. Hristos Care se prezintă permanent ca jertfă a Tatălui ne cuprinde în Sine pe noi, căci, cum s-a spus mai înainte, El nu intră la Tatăl ca om în stare de jertfă, pentru Sine, ci pentru noi. Tot în baza acestei cuprinderi a noastre în El, noi nu putem intra la Tatăl decît în starea de jertfă ce-o avem în El. Aducîndu-Se Tatălui ca jertfă, ne aduce pe noi, se înțelege dacă voim. Comuniunea aceasta are la bază iubirea. Ne aducem Tatălui în El și împreună cu El, dacă ne însușim iubirea Lui față de Tatăl. El se aduce jertfă Tatălui pentru noi întrucît ne iubește și ne însuflă dragostea Sa față de Tatăl. Persoanele nefiind despărțite în Sfînta Treime, ne unesc și pe noi cu iubirea ce-o au între ele. Taina mîntuirii este taina iubirii dintre Persoanele Sfîntei Treimi și noi și din puterea iubirii lor, și între noi. Din Sfînta Treime sorbim iubirea adusă în noi de Fiul care S-a făcut de o fire cu noi și S-a jertfit pentru noi și rămîne în această stare de supremă iubire mereu unit cu noi. Iar întrucît iubirea nu se întrerupe, nici starea de jertfă a lui Hristos din biserică către Tatăl în favoarea noastră nu trebuie să înceteze.

Ieremia : *«Iar Eu ca un miel nevinovat, dus spre junghiere, n-am știut»* (Ierem. 11, 9).

Iar dacă ar voi să spună că și în alt mod trebuie să se înțeleagă jertfa de dimineață și de seara, din cortul sfânt, adică pentru că timpul omenirii a fost binemirositor înainte de neascultarea cea în Adam, și la fel s-a făcut iarăși așa cel de pe urmă și în viața trăită potrivit Lui, nu s-ar depărta de la țintă și înțelept ar cugeta. Căci de fapt așa este lucrul.

PALADIE : Sînt de aceeași părere.

CHIRIL : Iar jertfele de Sîmbăta le hotărăște zicînd îndată : *«Și în ziua Sîmbetelor să aduceți doi miei de un an neprihăniți și două zecimi de făină curată îmbibată în untdelemn spre jertfă și turnare. Acestea sînt arderile de tot ale Sîmbetelor în Sîmbete, pe lingă arderea de tot cea de totdeauna și de turnarea ei»* (Num. 28, 9—10). Nu e altul felul jertfei, decît cel spus de noi înainte, ci acestea sînt întru totul la fel, fără nici o deosebire. Observă deci că jertfa neîncetată e o slujbă neîntreruptă și se săvîrșește în fiecare zi după lege. Iar cea a Sîmbetelor, nu e în fiecare zi, ci în Sîmbete. Pentru că, să nu creadă că ajunge jertfa neîncetată din fiecare zi și să fie nepăsători față de datoria de a aduce jertfe Sîmbetele, a adăugat în chip necesar : *«Aceasta este arderea de tot a Sîmbetelor în Sîmbete, pe lingă arderea de tot cea de totdeauna și de turnarea ei»*.

PALADIE : Așadar, pe lingă jertfa neîncetată se săvîrșește și cea a Sîmbetelor după lege ?

CHIRIL : Așa este. Nu e permis să ne îndoim. Căci sabatizînd și noi în Hristos și intrînd la odihnă, vom aduce în chip îndoit lui Dumnezeu cele ale buneii mireme duhovnicești, dacă este adevărat că buna mireasmă a celor de demult era păzirea și lauda dreptății cea din lege. Pentru că legea e duhovnicească și «porunca sfîntă și dreaptă și bună», după cuvîntul fericitului Pavel. Dar e superioară totuși viețuirea cea în Hristos și sabbatismul în Duh întrece în bunul miros dreptatea din lege ⁶⁵⁰.

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Iar la acestea a adăugat : *«Și la începutul lunilor veți aduce ardere de tot Domnului, doi viței din vaci și un berbec, șapte miei de un an fără prihandă, trei zecimi de făină curată, îmbibată în untde-*

650. Odihna de păcate și de osteneala pentru cele trupești, adică odihna în dragostea de Dumnezeu, e unită cu jertfa vieții noastre adusă Lui, care umplîndu-se de dragostea lui Dumnezeu, o revărsă pe aceasta și spre oameni. Odihna și jertfa înfăptuiesc împreună comuniunea, sau ele se arată în ea.

lemn la vișel, două zecimi de făină curată îmbibată în untdelemn la un berbec, cîte o zecime de făină curată, îmbibată în untdelemn la un miel jertfă întru miros de bună mireasmă, dar Domnului. Iar turnarea lor va fi o jumătate de in la un vișel și o treime de in la un berebec și o pătrime de in de vin la un miel. Aceasta e arderea de tot din lună în lună, în lunile anului. Și un șap din capre pentru păcat Domnului se va jertfi pe lângă arderea de tot și turnarea lui» (Num. 28, 11—15).

Jertfa aceasta de-a pururea și nesfîrșită a fiecărei luni și de la începutul lunilor se adaugă la cea a fiecărei zile, care este cea neîncetată. Iar acestea au și ele un tîlc care nu e simplu. Căci ghicitura e foarte clară. Astfel, ca lună nouă (începutul lunii) spirituală și mai adevărată trebuie să înțelegem veacul cel nou în Hristos, după ce a trecut cel dintii, adică cel al legii. Dar luna nouă ne poate servi și ca chip (tip) al veacului ce va să fie după acesta și care nu e încă de față, dar își are ca început învierea lui Hristos. Căci prin acesta ne-am strămutat la înnoire, avînd Duhul harului ca arvună și nădejdea sigură în nestrîcaciunea vieții. Căci preschimbați fiind întru fericire și sfințenie și mergînd spre starea de la început și înapoi, sîntem făcuți după chipul veacului viitor.

Deci care e jertfa ce se cuvine la începutul lunilor, se înțelege jertfă spirituală în Hristos, potrivită cu viața veacului viitor? A muri lui Dumnezeu și a nu mai voi să trăim păcatelor, ci să ne despărțim cu totul de viețuirea pămîntească și să viețuim împreună cu Hristos. Așa scrie și dumnezeiescul Pavel celor ce-au fost sfințiți în Duh și au fost îndreptați în Hristos și au cunoscut puterile veacului viitor, zicînd: «Dacă ați murit în Hristos, pentru ce mai judecați ca niște trăitori în lume?» (Col. 2, 20). Și iarăși: «Căci ați murit și viața voastră s-a ascuns cu Hristos în Dumnezeu. Cînd Hristos se va arăta, viața voastră, atunci și voi împreună vă veți arăta întru slavă» (Col. 3, 3—4) ⁶⁵¹.

Dar observă că cei ce s-au obișnuit să fie vrednici de laudă mor afundîndu-se prin jertfă lui Dumnezeu în grade diferite de forță du-

651. Ne preschimbăm după chipul vieții veacului viitor, mergînd spre viața de la început. Viața omenirii se desfășoară într-un cerc. Desăvîrșirea de la început, căzută într-o stare inferioară, și-a reluat de la învierea în Hristos revenirea cea de la început, dar spre o treaptă la care ar fi urcat aceea dacă n-ar fi căzut. E un progres, dar un progres implicat în ceea ce era dat la început, din care s-a căzut. Aceasta explică și progresul adevărat, dar și iluzia unui fals progres. O mișcare de la început trebuia să se facă, și ea se face și în falsul progres, care nu e întru totul cum se cuvenea să fie progresul adevărat. La el se revine renunțînd la multe din aspectele acestui fals progres. Ca desăvîrșire e în parte un progres, în parte o întoarcere la potențele ce le-am avut la început. La progresul adevărat ne vom întoarce prin moartea față de păcatele în care ne antrenează falsul progres și la revenirea la legătura cu Dumnezeu ce-a avut-o omul la început. Dar Hristos reprezintă într-o formă progresată starea de la început.

hovnicească și dobîndesc îndată premiile vieții virtuose. Căci se jertfesc doi viței, și pe lingă ei un berbec și șapte miei fără prihană. Iar prin aceasta ni se zugrăvește mulțimea tuturor sfinților, care strălucește întru virtutea cea mai înaltă, prin vițel, dar e și mai jos și în locul al doilea, prin berbec, precum și în locul mai mic și mai coborît prin miei.

Iar vițeei sînt doi, căci două sînt popoarele. Și unul e la mijloc berbecul, pentru unirea celor două în unitatea cea întru Hristos. Iar miei sînt șapte; căci mulțimea sfinților este în plinătatea cea mai desăvîrșită. Deci două fiind popoarele și unul prin unirea duhovnicească, dau mulțimea preadesăvîrșită a sfinților. Căci e foarte întinsă turma celor ce cred, și se distinge prin simplitatea și pruncia cea întru Hristos.

Dar observă că la un vițel sînt rînduite trei zecimi de făină curată și o jumătate de in, adică șase șesimi, de untdelemn și de vin. Iar la un berbec, două zecimi de făină curată și o treime de in din cele spre turnare. Și la fiecare din miei, o zecime de făină curată e jertfa și o pătrime de in turnarea de untdelemn și vin. Căci măsura vieții întru strălucire, fericire, întru unitatea cea de la Dumnezeu și întru veselie duhovnicească, se va da egal de Cel ce judecă cu dreptate, potrivit cu ostenele fiecăruia. Căci am spus adeseori că făina are rolul de chip (tip) al vieții, untdelemnul al grăsimii, iar vinul al veseliei celei spirituale.

PALADIE : Așa e.

CHIRIL : Și iarăși adaugă la jertfe un țap ce se junghie pentru păcate, ca chip (tip) al lui Hristos. Căci jertfa noastră e primită și plăcută lui Dumnezeu pentru patima lui Hristos cea mîntuitoare. Și aceasta socotesc că este ceea ce a spus Însuși Mîntuitorul sfinților Apostoli «Fără de Mine nu puteți face nimic» (Ioan 15, 5)⁶⁵². Așadar, în chip necesar se adaugă bunelor noastre miresme cea a lui Hristos, amestecîndu-se într-un mod oarecare cu cele ale noastre și împreună ridi-

652. E remarcabilă această interpretare a cuvintelor citate. Nu e vorba de cine știe ce fapte impunătoare pe plan lumesc. Ci de fapte asemenea celor ale Lui: blîndețe, curăție, jertfă. Numai din puterea lui Hristos ne putem jertfi și numai avînd în ea jertfa curată a lui Hristos e primită de Dumnezeu Tatăl. Numai fiind jertfă de fii asemenea cu cea a Fiului și plină de simțirea unicului și atotiubitorului Fiu; jertfa noastră e nedespărțită de a lui Hristos. Și numai umplută de jertfa curată a lui Hristos se face curată și jertfa noastră. Numai din elanul jertfei lui Hristos luăm și noi elan în jertfa noastră. E negrăită această prezentă a simțirii de jertfă a lui Hristos în jertfa noastră. O persoană iubitoare e prezentă în cea iubită. În jertfa persoanei iubite pentru ea, e prezentă jertfa celei iubitoare. Cu atît mai mult e prezentă jertfa lui Hristos în jertfa noastră.

cîndu-se spre Tatăl. Căci nu sîntem primiți altfel decît numai prin Hristos.

PALADIE : Foarte bine ai spus.

CHIRIL : Acestea erau jertfele din Sîmbete și din lună nouă (începutul lunilor). «*Iar luna a șaptea, zice, în cea dintîi a lunii, numită sfîntă va fi vouă. Nici un lucru de slujbă să nu faceți. Zi însemnată va fi vouă. Și veți aduce ardere de tot spre miros de bună mireasmă Domnului, un vițel din vaci și un berbec și șapte miei de un an fără prihană*» (Num. 29, 1—2). Și trei zecimi de făină curată la vițel, două la berbec și cîte una la fiecare dintre miei, adăugîndu-se în mod proporțional cele ce se toarnă, untdelemnul și vinul, adică o jumătate de in al evreilor, o treime și o pătrime. Iar înțelesul sărbătoririi l-a indicat, zicînd : «*Zi însemnată va fi vouă*». Căci înseamnă trîmbița din urmă, cea prin glasul îngerului, la care vor învia morții și se vor scula cei din mormînte, precum am spus mai înainte.

A mai poruncit ca și în a zecea a aceleiași luni, în care cade postul, ce înfățișează în sine mortificarea poftelor trupești și înstrăinarea de patimile pămîntești, să se aducă aceeași jertfă într-un mod egal cu cea din ziua întîi. Iar care e tîlcul celor ce se săvîrșeau, după rațiunea potrivită înțelegerilor spirituale, am spus îndeajuns.

PALADIE : Îmi aduc aminte.

CHIRIL : Poruncește de asemenea ce jertfe trebuie să se aducă potrivit cu înfigerea corturilor și zice : «*Și ziua a cincisprezecea a lunii, a șaptea celei numite, sfîntă va fi vouă. Nici un lucru de slujbă să nu faceți. Și să o țineți pe ea sărbătoare Domnului șapte zile. Și să aduceți ardere de tot dar Domnului spre miros de bună mireasmă, treisprezece viței din vaci, doi berbeci, patrusprezece miei de un an. Fără prihană vor fi. Jertfele lor, făină îmbibată în untdelemn. Trei zecimi de vițel la cei treisprezece viței, două zecimi de berbec la cei doi berbeci și cîte o zecime de miel la cei patrusprezece miei. Și un țap din capre pentru păcat, afară de arderea de tot de totdeauna, jertfele lor și turnările lor*» (Num. 29, 12—16).

Apoi în fiecare zi, imputîndu-se doar cîte un vițel, se săvîrșeau cele ale jertfei în același mod și aceeași măsură. Căci se jertfeau doi berbeci, patrusprezece miei și un țap. Iar în ziua a doua se aduceau doisprezece viței, în a treia, unsprezece, în a patra, zece, în a cincea nouă, în a șasea, opt, în a șaptea, șapte. Observă deci că în fiecare zi singur numărul vițelilor scădea, dar al berbecilor, al mieilor, măsurile făinii și ale celor de turnat rămîneau egale.

PALADIE : Și ce înseamnă aceasta ? Din ce pricină *viței* sînt la început *treisprezece*, apoi se împuținează, scăzînd în fiecare zi cîte unul ? Și pentru ce *berbecii* sînt doi și *mieii* *patrusprezece*, adăugîndu-se un țap la jertfe ?

CHIRIL : E greu de văzut înțelesul celor poruncite și obscur este lucrul în firea lui. Dar voi încerca pe cît se poate să spun cele ce-mi vin în minte. Iar tu mă vei îndrepta cînd nu voi merge drept spre țintă.

PALADIE : Așa voi face.

CHIRIL : Porunca aceasta dumnezeiască închipuie atît călăuzirea israeliților în ale legii, cît și chemarea celor aduși prin credință la sfințenie. Căci ghicitura jertfei socotesc că arată, că două au fost timpurile în care trebuie să înțelegem că au fost călăuzite turmele iudeilor spre cunoștința de Dumnezeu și spre viețuirea cea după lege. Și care sînt aceste timpuri, dacă nu acela în care era încă Moise, Isus (Navi) și Judecătorii și acela în care au fost proorocii pînă la Ioan Botezătorul, care, după cuvîntul Mintuitorului, a avut o mai mare trimitere și slujbă proorocească. Și Sfînta Scriptură ne dă să înțelegem că în amîndouă aceste timpuri au fost unii care au mers pe cărarea de laudă a vieții, dar nu în aceeași măsură și nu pe una cu totul asemenea în putere și vigoare duhovnicească. Căci unii aveau vigoarea cea mai înaltă ; și chipul (tipul) lor e vițelul. Alții, una cugetată la mijloc, iar semnul acesteia este berbecul. Și cei de al treilea, după aceștia, aveau una puțin mai mică și inferioară în ce privește măsura ei, precum se poate înțelege din mărimea trupească a mieilor. Căci nu e berbecul mai mic decît vițelul, și nu e inferior în mărime mielul berbecului ?

PALADIE : Recunosc, cum aș nega ?

CHIRIL : Așadar, animalele numite sînt chipul (tipul) fiecărei mărimi, se înțelege în virtute. Fiindcă ceea ce e în frunte și ales e mai mic în număr decît al doilea și al treilea, căci e mai rar, pentru aceea *viței* sînt *treisprezece*, *berbecii* doi și *mieii* *patrusprezece*. Iar fiindcă zicem că *berbecii* sînt doi, îndoit este numărul jertfelor aduse. Căci pentru șapte miei, *viței* sînt *patrusprezece* și *berbecii* doi. Sau oare nu se cuvenea să fie mulți cuvioși și sfinți și împodobiți cu neprihănirea în dreptatea cea din lege ? Pentru că a scris dumnezeiescul evanghelist despre Zaharia și Elisabeta, că «erau drepți amîndoi înaintea lui Dum-

nezeu, umblînd în toate poruncile și dreptățile Domnului, fără pată» (Luca 1, 6).

PALADIE : Recunosc. Căci Dumnezeu muștră pe maica Iudeilor, zicînd : «cum te-ai făcut desfrînată, cetate credincioasă a Sionului, plină de judecată, întru care dreptatea a adormit ?» (Isaia 1, 21).

CHIRIL : Era deci o dreptate după lege, după care se cuvenea să fie bine întăriți în ascultarea lui Dumnezeu, măcar că legea nu desăvîrșea în sfințenie.

PALADIE : Bine ai zis.

CHIRIL : Așadar, înfățișînd chemarea lui Israil în gradele cele înalte, de mijloc și mai de jos, se jertfesc lui Dumnezeu viței, berbeci și miei ; dar numărul vițelilor era mereu mai mic, deoarece cei aleși se împruștau mereu și timpul suferea tot mai mult de raritatea celor înalți și preaincercați, pînă la ziua a șaptea, adică pînă la venirea Mîntuitorului nostru, cînd s-a ivit odihna (sabatismul) în duh și sfîrșitul păcatului. Căci am fost îndreptați în Hristos, cînd veacul de față a coborît spre păcat. Iar semn al acestui fapt este Sîmbăta așezată la sfîrșitul întregii săptămîni. De aceea înțelept rînduiește legea pînă Sîmbăta aducerea jertfelor, adică chemarea legii și slujba de sfințire prin jertfe cerută de ea, pînă cînd introduce pe cea în Hristos, zicînd : «Și în ziua a opta, veți avea ieșirea praznicului. Nici un lucru de slujbă să nu faceți în ea și să aduceți ardere de tot jertfă spre miros de bună mireasmă Domnului un vițel, un berbec, șapte miei de un an fără prihană. Jertfele lor și turnările lor la vițel și la berbec și la miei, după numărul lor, potrivit cu ei. Și un țap din capre pentru păcat. Afară de jertfa de totdeauna, jertfele lor și turnările lor. Acestea să le faceți Domnului în sărbătorile voastre, afară de făgăduințele voastre și de cele de bună voie ale voastre și de turnările voastre și de cele de mîntuire ale voastre» (Num. 29, 35—39).

Auzi cum spune legea limpede : «Încheierea praznicului este». Căci s-a sfîrșit slujirea în umbre și călăuzirea în chip (tip) în ziua a opta, cînd a înviat Hristos și a intrat timpul tăierii împrejur în duh. Căci s-a închis mulțimea veche a celor chemați, suferind de păcatul necredinței și a răsărit în loc poporul cel nou și ales prin tărie duhovnicească (căci aceasta înseamnă vițelul), făcîndu-se desăvîrșit vrednic de laudă, ca unul ce se află în plinătatea vîrstei (căci aceasta înseamnă

berbecul) și are frumusețea aleasă a prunciei și nevinovăției în Hristos (căci aceasta înseamnă mielul), măcar că e cunoscut într-o mulțime atotdesăvârșită. Căci aceasta se indică prin faptul că mieii sînt șapte. Pentru că își cîștigă în Hristos lauda prin credință, urcînd spre Dumnezeu întru miros de bună mireasmă, precum am spus adeseori.

PALADIE : Așa este.

CHIRIL : Iar că încetăm de la lucruri (sabatizăm) în Hristos, ajungînd la odihnă, întrucît ne oprim de la străduințele lumești și nu mai suportăm grija pămîntească, ci ne desfătăm mai degrabă de Domnul, precum s-a scris (Ps. 36, 4) și avem chemare aleasă la El, ne spune iarăși limpede Leviticul, zicînd către Moise, tilcuiutorul lucrurilor sfinte : «Grăiește fiilor lui Israil și vei zice către ei : Cînd veți intra în pămîntul pe care Eu îl dau vouă, veți odihni pămîntul pe care Eu îl dau vouă, Sîmbetele Domnului. Șase ani vei semăna țarina ta și șase ani vei tăia via ta și vei strînge rodul ei. Iar în anul al șaptelea, Sîmbătă odihnă va fi pămîntului, Sîmbăta Domnului. Țarina ta nu o vei semăna și via ta nu o vei tăia și cele ce cresc singure în țarina ta nu le vei secera și strugurele cel spre sfințirea ta nu-l vei culege. An de odihnă va fi pămîntului. Și Sîmbăta va fi hrana pămîntului ție și slugii tale și slujnicii tale și celui plătit de tine și străinului ce s-a lipit de tine ; și animalelor tale și fiarelor din pămîntul tău va fi rodul lui spre mîncare. Și vei număra ție șapte odihne de ani, de șapte ori șapte ani. Și vor fi ție șapte săptămîni de ani patruzeci și nouă de ani. Și veți vesti prin glas de trîmbiță în tot pămîntul vostru, în luna a șaptea, în a zecea a lunii. În ziua ispășirii veți vesti din trîmbiță în tot pămîntul vostru. Și veți sfîrși anul, al cincizecilea an și veți vesti slobozire pe pămînt tuturor ce-l locuiesc pe el. Aceasta va fi vouă semn că e an de slobozire și va pleca fiecare la avutul său și fiecare la familia sa va pleca» (Lev. 25, 1—11).

Observă deci că legea îngăduie să se are, să se semene și să se cultive viile înainte de anul al șaptelea ? Dar a poruncit ca în al șaptelea să ne ușurăm de grija acestora. Și ne ușurăm odihnindu-ne (sabatizînd) în Hristos și depărtînd grija celor pămîntești și instrăinîndu-ne de împrăștierea deșarte, «Șapte săptămîni de ani», adică în vecii vecilor, vom petrece desfătîndu-ne de bunurile duhovnicești pregătite și puse la îndemîna noastră de Dumnezeu și vom prăznui. Căci

timpul acela din urmă ne va fi timp de slobozire a tuturor celor ce ne aflăm în toată lumea, când fiecare se va reîntoarce la avutul lui, adică la sortul cuvenit lui și rînduit de Dumnezeu. Pentru că precum felurită este viața sfinților, așa e și a cununilor, Dumnezeu măsurînd răsplata potrivit cu faptele fiecăruia.

Dar amintește și de trîmbița care vestește acestea. Căci învierea din morți ce va avea loc la glasul trîmbiței și al ingerului, e timpul odihnei (sabatismului) în Hristos, al eliberării și al predării către noi a moștenirii. Atunci mulțimea strălucitoare a sfinților va auzi pe Hristos zicînd: *«Veniți binecuvîntații Părintelui Meu de moșteniți împărăția gătită vouă de la întemeierea lumii»* (Matei 25, 34). Fie ca pe aceasta să o dobîndim și noi prin harul și iubirea de oameni a Domnului și Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, prin Care, și cu Care, fie slava lui Dumnezeu și Tatăl, împreună cu Duhul Sfînt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

CUPRINS

<i>Introducere</i>	7
CARTEA INTIIA	
Despre căderea omului în păcat, despre robia păcatului, despre chemarea și întoarcerea prin pocăință și despre revenirea la bine	13
CARTEA A DOUA	
Despre neputința de a scăpa de moartea de pe urma păcatului și de stăpînirea diavolului altfel decît prin sfințirea în Hristos; și că nu în lege e îndreptarea, ci în Hristos	60
CARTEA A TREIA	
Despre neputința de a scăpa de moartea din păcat și de stăpînirea diavolului altfel decît prin sfințenia cea după Hristos; și despre aceea că nu în lege e îndreptarea, ci în Hristos	91
CARTEA A PATRA	
Cel chemat de Dumnezeu la îndreptare și răscumpărat, trebuie să-l urmeze Lui și să se lepede de toată moleșeala ce duce la patimi și să se silească mai degrabă să viețuiască după rînduială și cu avînt tineresc	114
CARTEA A CINCEA	
Despre bărbăția în Hristos	147
CARTEA A ȘASEA	
Trebuie să ne alipim numai de Dumnezeu Cel după fire și pe El Să-L iubim din tot sufletul și din toată inima	176
CARTEA A ȘAPTEA	
Despre iubirea de frați	221
CARTEA A OPTA	
Iarăși despre iubirea de frați și despre cel ce fură un bou sau o oaie	253
CARTEA A NOUA	
Despre cortul sfînt, care a fost chipul (tipul) Bisericii lui Hristos	285
CARTEA A ZECEA	
Tot despre acelea și despre cele ce sînt în cortul sfînt	325

CARTEA A UNSPREZECEA	
Despre preoție și că preoția cea după lege era chip al celui în Hristos	373
CARTEA A DOUĂSPREZECEA	
Despre preoție	410
CARTEA A TREISPREZECEA	
Iarăși despre preoție	448
CARTEA A PATRUSPREZECEA	
Cei ce vor să intre în biserici, trebuie să fie curați și spălați de pata păcatului și așa să se înfățișeze lui Dumnezeu	472
CARTEA A CINCISPREZECEA	
Trebuie să ne înfățișăm lui Dumnezeu curați și spălați; și curăția noastră este în Hristos	507
CARTEA A ȘAISPREZECEA	
Trebuie să ne aducem pe noi jertfe duhovnicești și daruri lui Dumnezeu	542
CARTEA A ȘAPTESPREZECEA	
Despre sfintele sărbători	573